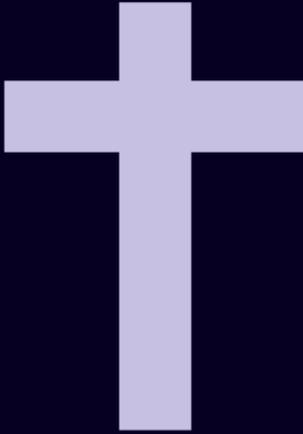


North Tanna New
Testament



The New Testament in the North Tanna Language of Vanuatu

North Tanna New Testament
The New Testament in the North Tanna Language of Vanuatu
Le Nouveau Testament dans la langue du Nord Tanna de
Vanuatu

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: North Tanna

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023
46e9a2b5-26b8-5301-a079-623f3a20ef8b

Contents

MATIU	1
MAK	66
LUK	105
JON	173
WƏK MĪN	228
ROM	286
1 KORIN	315
2 KORIN	340
KALESIA	356
EFESAS	368
FILIPAE	377
KOLOSI	384
1 TESALONAEKA	392
2 TESALONAEKA	398
1 TIMOTI	402
2 TIMOTI	411
TAETAS	417
FILIMON	421
HIPRUS	423
JEMES	450
1 PITA	458
2 PITA	467
1 JON	472
2 JON	481
3 JON	483
JUT	485
NOL ƏPƏN	488

Matiu

Namnusən Təwir Rəha İesu Kristo İtəm Matiu Təmətə Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Matiu

?Pah təmətə naoa u? Matiu təmətə naoa u. In etəm tuelef kit rəha İesu. Nərgin kit mın u Lifae. Matiu in etəm İsrəl itəm tatos məni rəha takis rəha kapman rəha Rom. Məto İesu təmaun-in məmə in otuwa rəhan kit etəmim.

?Təmətə tatuwin kəm pah? Təmətə naoa u tatuwin o netəm İsrəl, məto təmətə e nəghatən Kris itəm tahmen əm e Bislama rəha netəm mın rafin ikin əh.

?Nəmegəhən təhro nulan nian təmətə? Naoa u tatılpin Oltesteman ne Niutesteman məto-inu in tatəghat-in tərət e nəghatən rəha ien mın rəha Uhgın aupən itəm kəmətə e Oltesteman. E nian rəha İesu, netəm İsrəl kəmoatətiğ ahgin kapman rəha Rom. Kəmoatəsahgin suah kit itəm otuwa mosmegəh ilat. Koataun-in suah u məmə Kristo, o Mesaea.

?Təmətə naoa u o naka? Matiu təmətə naoa u məmə otən-iarəp wir məmə İesu in Kristo (Mesaea), etəm itəm Uhgın tınəmən rəkis məmə otəpanahl-ıpa məmə otuwa mosmegəh İsrəl. Matiu təməghat-in nəghatən tərət rəha Uhgın e Oltesteman itəm ien mın kotəghat-in İesu, kən matəğətun məmə nəghatən mın u kotiet-pa e nəmegəhən rəha İesu. Kən Matiu tolkeike məmə netəmim okotitun məmə İesu in Kig itəm in ilis e kig mın rafin.

*Tipi İesu Kristo rat mın
(Luk 3:23-38)*

¹ İnu nərgi tipi İesu Kristo rat mın, kit in Kig Tefit, kən kit mın in Epraham.

² Epraham in tata rəha Aisak,
kən Aisak in tata rəha Jekop,
kən Jekop in tata rəha Juta ne pian mın,

³ kən Juta in tata rəha Peres ne Sera, rəhalau mama u Temar,
kən Peres in tata rəha Hesron,
kən Hesron in tata rəha Ram,

⁴ kən Ram in tata rəha Aminatap,
kən Aminatap in tata rəha Nason,
kən Nason in tata rəha Salmon,

⁵ kən Salmon in tata rəha Poas u rəhan mama Rehap,
kən Poas in tata rəha Opet u rəhan mama u Rut,
kən Opet in tata rəha Jese,

⁶ kən Jese in tata rəha Kig Tefit.

Kən Kig Tefit in tata rəha Solomon u rəhan mama in pətan rəha Uria aupən,

⁷ kən Solomon in tata rəha Rehopoam,
kən Rehopoam in tata rəha Apia,
kən Apia in tata rəha Asa,

⁸ kən Asa in tata rəha Jehosafat,
kən Jehosafat in tata rəha Jehoram,
kən Jehoram in pipi rat rəha Usia,

⁹ kən Usia in tata rəha Jotam,
kən Jotam in tata rəha Ahas,
kən Ahas in tata rəha Hesekia,

¹⁰ kən Hesekia in tata rəha Manase,

kən Manase in tata rəha Amon,
kən Amon in tata rəha Josaea,

¹¹ kən Josaea in tata rəha Jekonaea ne pian mīn, kən uarisig lan, tikimir
mīn rəha noanol mīn rəha Isrel kəmotəmīk ilat motuwīn Papilon məmə
ilat okotuwa slef mīn rəhalat.

¹² Kən inu nərgi pipi mīn itəm təmətuoun e nian noanol mīn rəha Isrel
kəmotuwīn Papilon.

Jekonaea in tata rəha Sealtiel,
kən Sealtiel in pipi rəha Serupapel,

¹³ kən Serupapel in tata rəha Apiut,
kən Apiut in tata rəha Eliakim,

kən Eliakim in tata rəha Asor,

¹⁴ kən Asor in tata rəha Satok,

kən Satok in tata rəha Akim,

kən Akim in tata rəha Eliut,

¹⁵ kən Eliut, in tata rəha Eleasar,

kən Eleasar in tata rəha Matan,

kən Matan in tata rəha Jekop,

¹⁶ kən Jekop in tata rəha Josep u iərman rəha Meri.

Kən Meri tāmīlās Iesu, kən kətaun-in məmə Kristo itəm Uhgīn təmən
məmə otahl-īpa.

¹⁷ Təmətuoun e Epraham mətəarus-pən Kig Tefit, pipi rat mīn əm u neen
kəməte rəkis nərgīlat, ilat fotin. Kən təmətuoun mīn e Kig Tefit mətəarus-pən
noanol mīn rəha Isrel kəmotuwīn Papilon, pipi rat mīn ilat rafin fotin. Kən
təmətuoun mīn e noanol mīn rəha Isrel kəmotuwīn Papilon mətəarus-pən
Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-īpa, pipi rat mīn ilat rafin fotin.

Naiirən rəha Iesu Kristo

(Luk 2:1-7)

¹⁸ Inu nammūsən rəha naiirən rəha Iesu Kristo. Mama rəha Iesu, nərgīn
u Meri, kīnən rəkis məmə okos rəhan kətīm kan məmə otətəu-pən suah kit,
nərgīn u Josep. Məto e nian kəsueamən əh muatig kitīəh, kən Josep təsuwīnən
əh mehm, məto Narmīn Rəha Uhgīn tīnol məmə Meri tīnəpək-əpək rəkis.

¹⁹ Kən rəhan iaguīhl Josep in etəm ətuatīp, kən tatətəlig-in məmə otapəs Meri,
məto in təsolkeikeən məmə otol Meri faulis, kən nīkin təht məmə otəsən-
iarəpən kəm netəmīm.

²⁰ Məto nian nīkin təmātəht məmə in otol nətəligən əh, kən nagelo kit rəha
Iərəmərə təmuwa ron e napīlaiirən mən-īpən kəm in məmə, “Josep, mīpi
Tefit rat. Onəkəsəgīnən məmə onakit Meri məmə in rəham pətan, məto-inu
suakaku əh tətətig lan, in tāmīsi-pən əm o Narmīn Rəha Uhgīn. ²¹ Kən in otīlās
nətīn kit iərman, kən onəkəun-in nərgīn məmə Iesu məto-inu in otosmegəh
rəhan mīn netəmīm e nolən tərət mīn rəhalat.”*

²² Natīmnat mīn rafin
əh kəmotuwa kol əm nīpahriənən e nəghatən rəha Iərəmərə itəm rəhan kit
ien təmən apūn ikin məmə, ²³ “Pətan əkəku kit itəm iərman təsuwīnən əh
ron, otəpəs məwīg, kən panīlās nətīn kit iərman, kən okaun-in nərgīn məmə
Emanuel,” inu nīpətin təmə, “Uhgīn tətətig kitat mīn.”

²⁴ Kən nian Josep təmāiir, kən təmətəu-pən əm nəghatən rəha nagelo rəha
Iərəmərə. Kən təmuwīn mit Meri muwa e rəhan latuənu məmə rəhan pətan,

²⁵ məto in təməsuwīnən əh mehm matuwīn matuwīn mətəarus-pən Meri tīlās
nətīn iərman. Kən Josep təmāun-in nərgīn məmə Iesu.

1:11: 2 King 22–24; 2 Kron 36:10; Jer 27:20

1:12: Esra 3:2

1:18: Luk 1:27,35

* **1:21:** Iesu,

nīpəti tatən məmə, “Iərəmərə tatosmegəh”

1:21: Luk 1:31; 2:21

1:23: Aes 7:14

1:25: Luk

2

Netəm-iasol kəmotairahgin Iesu

¹ Iesu təmaair əpəh niṭən rəha Jutia e taon Petlehem e nian Kig Herot Asol in təmatəməməə lan. Kən uarisig ikin, netəm-iasol min neen kəmotisi-par isəu motuwa Jerusalem. Kotenatig wir e nənən niṭəti məhau min. Kən motuwa motətapəh məmə,² “?Suakəku u in hiə, itəm in təmaair məmə in kig rəha netəm Isrel? Əmotehm rəhan məhau təmə əpəh par, kən ekoatuwa məmə ekotos-ipən nisiəiən kəm in.”

³ Nian Kig Herot Asol təməto nəghatən əh, ilat netəm Jerusalem nəkilat rafin təmərat. ⁴ Kən təmargəfimin pris asol min ne iəgəṭun min rəha Lou rəha nəfakan rəha netəm Isrel, kən matətapəh olat məmə, “?Kristo itəm Uhgın tənəmən rəkis məmə otahl-ipa, in otaiir hiə?” ⁵ Kən kəmotən-ipən kəm in məmə, “In otaiir əpəh taon Petlehem e niṭən rəha Jutia. Məto-inu ien kit rəha Uhgın əupən, təməte tol min-nulan məmə, ⁶ ‘Ik Petlehem əpəh e niṭən Juta, okol kəsənən məmə ik nat əpnəpin e netəm-iasol min əpəh ikin Juta, məto-inu etəm-iasol kit otisi-pən lam, kən in otatehm wir rəhak min netəm Isrel tahmen-pən e etəm tatehm wir rəhan sipsip min.’ ”

⁷ Kən Kig Herot Asol təmaun-in netəm kotenatig wir e nənən niṭəti məhau min kotuwa tuəfimin anion ilat, matətapəh olat məmə məhau əh təmə ətuatip e nian naka, kən kəmotən-ipən nian rəha məhau kəm in. ⁸ Kən in təməni-pən kəm ilat məmə, “Otuwin Petlehem motegəs-in wir suakəku. Nian onəkotehm un, kən nakotos nəghatən lan motuwa məmə io min ekuwin mos-ipən nisiəiən kəm in.”

⁹⁻¹⁰ Nian kəmotəto nəghatən əh, kəmotiet motuwin, kən motehm məhau ilouin itəm kəmotəhm əpəh par. Nian kəmotəhm min məhau əh, nəkilat təmagien təmagien. Kən məhau un təmaupən-in ilat muwin matətul ətuatip əh suakəku ilouin tətapil ikin. ¹¹ Kən kəmotuwin əh imə, motehm suakəku ilau rəhan mama Meri. Kən kəmotisin nulilat moatos-ipən nisiəiən kəm suakəku əh. Kən kəmotielig nəutə e rəhalat kətim min itəm nəmtilat təkəkis, moatos-ipən kəm in. Kəmoatos-ipən iaen u kol tatipit-ipit, ne nat kit min itəm nəmiəwin təwir nian katuwan e nigəm, nərgin u frankinsens, ne fomat itəm nəmiəwin təwir, nərgin u mir.

¹² Kən Uhgın təməni-iahau ilat e nəpiləiirən məmə okəsotitəlig-pənən o Kig Herot Asol. Kən inəh ilat kəmotawilək-in Kig Herot motuwin-pən e suatip pisin moatuwin iməlat ikin.

Josep ne Meri kəmiələs Iesu məhlagim məhaluwin əpəh Ijip

¹³ Nian netəm kotenatig wir min u kəmotiet rəkis minoatuwin, kən nagelo kit rəha Uhgın təmuwa niət-ərəpa o Josep e nəpiləiirən matən-ipən kəm in məmə, “Ətul uəhai, miələs suakəku ilau rəhan mama, onəkəhlagim məhaluwin əpəh Ijip. Kən onətəhlatig əh-ikın mətoarus-pən io əm ekən-ipinə min kəm ik məmə onəkəhlatig-pa min, məto-inu otəsuhəhən, Kig Herot Asol team-in suakəku u məmə otəhamnu.”

¹⁴ Kən əmun e nian əh lapin, Josep təmətul miələs suakəku ilau rəhan mama məhlagim mətəhaluwin əpəh Ijip. ¹⁵ Kən kəmətəhlatig e niməptən əh mətoarus-pən Kig Herot Asol otimis. Nat u tinuwa məmə otol niṭəhriənən e nəghatən itəm ləməmə təməni rəkis əupən e nəghatən rəha ien kit tatən min-nulan məmə, “Emaun-in nətik iərman məmə otiet rəkis Ijip.”

Mopael min rəha Kig Herot Asol kəmotəhamnu nisualkələh nəman

¹⁶ Kæn e nian Kig Herot Asol tæmitun mæmæ netæm kotenatig wir e mæhau min kæmæsotolæn næwian motawilæk-in motagim, kæn nikin tæmahmæ pik agin. Kæn in tæmah-l-ipæn ræhan mopael min mæmæ okotuwîn Petlehem ne ikin min rafin titælu lan, mæmæ okoteam-in nisualkælæh iærman min itæm ræhalat nup tasaprækis-inæn nup kæiu, kæn okotohamnu ilat rafin. In tæmitæpun nup kæiu næhlan mæto-inu nikin tæmæht mæmæ nian ætuatip æh itæm netæm kotenatig kæmotehm mæhau lan. ¹⁷ Natimnat min u tæmol næghatæn u tuwa mol nipahrienæn lan itæm ien Jeremæa tinæman rækis aupæn ikin mæmæ, ¹⁸ “Netæm Rama kæmotæto pætan kit tætasæk tætasæk mæto-inu tætæto tærat agin. Pætan æh in Rejel, in tætasæk o ræhan nisualkælæh. Kæn mæsolkeikean mæmæ suah kit otuwa næghat milæs-ipær min ræhan nætæligæn mæto-inu ræhan min nisualkælæh kinotimis rafin.”*

Josep ne Meri ne suakæku kæmæhaliet Ijip mæhalitælig-pæn Nasaret

¹⁹ Uarisig e nian Kig Herot Asol tæmimis, mæto Josep ne Meri ne suakæku kætæhlatig æh æpæh Ijip, kæn nagelo kit ræha Uhgîn tæmuwa o Josep e napilæiiræn kit matæn-ipæn kæn in mæmæ, ²⁰ “Josep. Ætul milæs suakæku ne ræhan mama kæn mæhalitælig-pæn e næptæn æh Isrel, mæto-inu netæm min u kæmotolkeike mæmæ okotohamnu suakæku, ilat kinotimis rækis.” ²¹ Kæn Josep tæmatul milæs suakæku æh ne ræhan mama, kæn mæhalitælig-pæn min e næptæn æh Isrel.

²² Mæto nian Josep tæmæto mæmæ Akeleas tæmos næme ræhan tata Kig Herot Asol matæramæra e Jutia, kæn in tæmægin nitælig-pænæn Jutia. Kæn Uhgîn tæmæghat kæn Josep e napilæiiræn kit min mæmæ in otæsuwinæn Jutia, kæn tæmiet muwin ikin pisin e nitæn asol Kalili. ²³ Kæn kæmæhaluwin mæthlatig nitæn æh Kalili e taon kit, nærgin u Nasaret, mæmæ otol næghatæn ræha ien min ræha Uhgîn aupæn otuwa mol nipahrienæn. Ilat kæmotæn-ipæn mæmæ, “Okotæn mæmæ in etæm Nasaret.”

3

Jon Baptais tætamnus-iaræp næghatæn ræha Uhgîn (Mak 1:1-8; Luk 3:1-9, 15-17;

Jon 1:19-28)

¹ Nup min neen tinuwa minuwîn rækis, kæn Jon Baptais tæmiet-æræpa, kæn mætamnus-iaræp næghatæn ræha Uhgîn æpæh Jutia ikin taruæn-aruæn ikin, ² matæn mæmæ, “Otæuhlin itæmat e ræhatæmat nolæn rat min, kæn motuwîn o Uhgîn, mæto-inu, nian itæm Uhgîn otæramæra e netæmim rafin tinatuwa iuæhkir.” ³ Jon Baptais u, itæm Aesea, ien ræha Uhgîn aupæn, tæmatæghat-in mæmæ, “Suah kit tætaun æpæh ikin taruæn-aruæn ikin matæn mæmæ, ‘Itæmat, otol æpen-æpenæ ræha Iæræmæra, kæn motol ræhan suatip tætuatip.’”

⁴ Jon tætuwin e natimnat itæm kæmol e nimæme nat megæh kit kætæn mæmæ kamel, kæn ræhan kætæut kæmol e nuwigî kau, kæn nigin nagwænæn, tatun pitip ne nahui sukapak.* ⁵ Kæn netæmim tæpæt kæmotisi-pæn Jerusalem, ne ikin min nitæn Jutia, ne ikin min iuæhkir o næhau æh Jotan, kæmotuwa mæmæ okotæplan Jon. ⁶ Kæn kæmotæn-iaræp ræhalat nolæn rat min, kæn in tæmol baptais elat e næhau æh Jotan.

2:18: Jer 31:15 * **2:18:** E ves u, nærgin u Retiel, tætætul o mama min rafin ræha Isrel. **2:23:** Aes

11:1; 53:2; Luk 2:39; Jon 1:45 **3:2:** Mat 4:17; Mak 1:15 **3:3:** Aes 40:3 * **3:4:** Jon tætuwin e natimnat itæm tahmen e ræha ien Elaija tæmatuwîn lan aupæn.

(2 King 1:8, Sek 13:4). Netæm Isrel, nikilat tæmataht mæmæ Elaija otitælig-pa min e nætueintæn nian kit min mæmæ otol æpen-æpenæ e netæmim o nuwamen ræha Kristo (Mal 4:5-6). Uarisig, Iesu tæmuhapik lan mæmæ Jon in ien kit tahmen e Elaija itæm niki netæmim tætaht mæmæ otuwa min. (Mat 11:14, 17:10-13).

3:4: 2 King 1:8

⁷ Mæto nian Jon tæmæplan mæmæ Farisi min ne Satusi min tepæt kæmotuwa mæmæ otol baptais elat, kæn tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, "Itæmat nækotahmen e tægæluæ min! Ræhatæmat nolæn teko-eko. ? Nikitæmat tæht mæmæ okæmæ nækoatol æm baptais u, kæn onækotagim tænin nalpinæn ne nemæha ræha Uhgîn itæm otuwa? ! Kæp! ⁸ Otol natimnat itæm koatægætun mæmæ næmotæuhlin nætægæn ræhatæmat, motapæs pahrien nolæn rat min, kæn motuwîn o Uhgîn.

⁹ "Kæn sotæn atipæn kæm itæmat e nausitæn mæmæ itæmat nækotætuatip æm mæto-inu itæmat noanol min ræha Ephraham. !Kæp! Inu nat æppapin æm. Itæn kæm itæmat mæmæ nat æppapin kæpiel min æm, mæto Uhgîn titun næuhlinæn ilat kotuwa noanol min ræha Ephraham.† ¹⁰ Mæto-inu roiu ne, Uhgîn tinætul matip rækis mæmæ otahtil-pæn nig æpæh e næukætîn. Kæn okæmæ nig kit tæsoe-inæn noan itæm tæwir, kæn in otahtil mæraakin-pæn e nigæm.

¹¹ "Roiu, iatol baptais etæmat e næhau mæto-inu, itæmat næmotæuhlin ræhatæmat nætægæn o nolæn rat min ræhatæmat. Mæto etæmim kit otuwa itæm ræhan næsanænæn ne nepætæn taprækis-in io. Kæn io læhau agin, esahmen-pænæn mæmæ ekilæs ræhan put tahmen e ræhan iolwæk. Kæn suah æh, in otol baptais etæmat e Narmîn Ræha Uhgîn ne nigæm. ¹² In tatætul matip o nakilæn nolæn ræha netæmim mæmæ otoor netæmim, tahmen-pæn e etæm tætasun matoor nagwænæn tæwir ne nagwænæn tærat. Tatos nagwænæn tæwir matuwîn latuænu. Mæto tætarakin-pæn nagwænæn tærat e nigæm asol itæm tatuæp namnun tikæ."

Jon tæmol baptais e Iesu
(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22)

¹³ Kæn Iesu tæmiet e nitæn Kalili muwa e næhau Jotan mæmæ Jon otol baptais lan. ¹⁴ Mæto Jon tatæn-iæhau askasik in mæn-ipæn mæmæ, "Tætumatip æm mæmæ ik onækol baptais lak. ?Tahro natuwa mæmæ êkol baptais lam?" ¹⁵ Mæto Iesu tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, "Kæp. Pæs otol næhlan roiu. E nolæn æh, kilau okioal nat kit itæm Uhgîn tolkeike." Kæn Jon tæmegæhan-in.

¹⁶ Kæn Jon tæmol baptais e Iesu, kæn roiu agin Iesu tæmæp e næhau, kæn æmun nego e næai tæmeræh, kæn tæmæplan Narmîn Ræha Uhgîn tæmeiuaiu-pa tahmen e mak, kæn mæpælæh-pær lan. ¹⁷ Kæn næwia Uhgîn tæmisi-pæn e næai matæn mæmæ, "Inu nætik keike itæm iakolkeike pik, kæn nikik tagien pik ron."

4

Setan tæmos-ipæn-os-ipæn
kæm Iesu

(Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)

¹ Kæn Narmîn Ræha Uhgîn tæmæghat-pæn e niki Iesu mæmæ in otuwîn æpæh ikin taruæn-aruæn ikin mæmæ Setan otos-ipæn-os-ipæn kæm in. Kæn Iesu tæmuwîn ikin. ² Kæn Iesu tæmapæs nagwænæn o nian foti, e nærauiægæn ne lapin, kæn uarisig lan næumis tæmus pik. ³ Kæn Setan tæmuwa minatos-ipæn-os-ipæn kæm Iesu mæn-ipæn kæm in mæmæ, "Okæmæ ik Næti Uhgîn, æn-ipæn kæm kæpiel min pæs kotæuhlin ilat motuwa motol pîret lan."

⁴ Mæto Iesu tæmuhalpin næghatæn ræha Setan mæmæ, "Kæmæte e Naoa Ræha Uhgîn mæmæ, 'Netæmim okol kæsotatigæn e nagwænæn æm, mæto okotatig e næghatæn min rafin itæm tætsi-pæn o Uhgîn.'"

3:7: Mat 12:34; 23:33 † **3:9:** Netæm Isrel, nikilat tæht mæmæ in nat asol mæmæ ilat noanol pahrien ræha Isrel, mæto nat asol e niganæmti Uhgîn mæmæ netæmim okotækæike kæuhlin ræhalat nætægæn kæn mætol nawian. **3:9:** Jon 8:33,39; Rom 4:12 **3:10:** Mat 7:19; Luk 13:6-9 **3:11:** Jon 1:26-27,33; Wæk 1:5 **3:16:** Jon 1:32 **3:17:** Sam 2:7; Aes 42:1; Mat 12:18; 17:5; Luk 9:35 **4:1:** Hip 2:18; 4:15 **4:2:** Eks 34:28 **4:4:** Dut 8:3, Kol 1:16-17

⁵ Kæn Setan tæmit Iesu mian æpæh Jerusalem, e nætuei nimæ æpæh ilis agin e Nimæ Ræha Uhgîn, ⁶ kæn mæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “Okæmæ ik Næti Uhgîn, ætipæn æpæh læhau e nisip, mæto-inu Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ, ‘Uhgîn otæn-ipæn kæm ræhan nagelo min mæmæ okoatehm wir ik, kæn motilæs æm ik ilis e nelmilat mæmæ nækasorinæn nelkæm mæsin ne e kæpiel.’ ”

⁷ Kæn Iesu tæmuhalpin næghatæn ræha Setan mæmæ, “Naoa Ræha Uhgîn tatæn min mæmæ, ‘Okol nækasotos-ipæn-os-ipænæn kæm ræhatæmat Iæramæræ Uhgîn mæmæ otol nat kit, kæn mæmæ onækotæplan mæmæ in tatatig itæmat min, o kæp.’ ”

⁸ Kæn Setan tæmit min Iesu mian æpæh ilis e nitot asol, kæn tæmægætun in e kantri min rafin e nætueintæn, ne næsanænæn ræhalat, ne natimnat wir agin min rafin itæm kotatig lan, ⁹ kæn tæmæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “Natimnat rafin min æh, oekos-ipinæ kæm ik mæmæ onatæræmæræ olat, okæmæ nækisin-pa nulim kæn mæfak-pa kæm io.”

¹⁰ Kæn Iesu tæmuhalpin ræhan næghatæn mæmæ, “!Uwin isæu, Setan! Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ, ‘Onækotæfak æm kæm ræhatæmat Iæramæræ Uhgîn, kæn in æm, onækotol æm ræhan nætæligæn.’ ”

¹¹ Kæn Setan tæmagim mapæs Iesu, kæn nagelo min kæmotuwa motasitu lan.

Iesu tinætuoun matæn-iaræp næghatæn ræha Uhgîn

e nitæn Kalili

(Mak 1:14-15; Luk 4:14-15)

¹² Kæn e nian æh, kæmaskælim Jon Baptais kilæs-ipæn e kalapus. Kæn nian Iesu tæmæto næghatæn lan, kæn in tæmiet muwin e nitæn Kalili. ¹³ Kæn tæmapæs natigæn Nasaret, kæn miet muwin æpæh læhau e taon kit, nærgin u Kapaneam, iuæhkîr o Lek Kalili, kæn mætatig ikin æh e nitæn asol ræha noanol min ræha Sepulun ne Naptali aupæn. ¹⁴ Tæmuwin ikin æh mæmæ næghatæn ræha ien Aesea otuwa mol nipahrienæn lan itæm tæmæn aupæn mæmæ, ¹⁵ “Næptæn ræha noanol ræha Sepulun, ne næptæn ræha noanol ræha Naptali tatæmæhl e suatip tatuwin e lek Kalili, entæn-ipæn-pæn e næhau Jotan. Inu nitæn asol Kalili, ima Iaihlua min. ¹⁶ Netæm ikin kæmotatig e næpinæpæn, mæto kæmotæplan næhag-æhagæn asol kit. Kæn tinatian, kæn næhag-æhagæn asol tæmasiægæpin ilat itæm kæmotatig e næpinæpæn ræha nimisæn u tatæftæin ilat nian rafin.”

¹⁷ Kæn mætuoun e nian æh, Iesu tæmatæn-iaræp næghatæn ræha Uhgîn matæn mæmæ, “Otæuhlin itæmat e ræhatæmat nolæn rat min, kæn motitælig-pæn o Uhgîn, mæto-inu næramæræn ræha Uhgîn tinatuwa iuæhkîr.”

Iesu tæmaun-in netæmim kuwit mæmæ okotætu-pæn in

(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)

¹⁸ Iesu tæmætaliwæk e nækali Lek Kalili, kæn mæplan suah mil kæiu ilau pian, Antru ne Saimon, u nærgin kit min u Pita. Ilau katuærakin net e Lek Kalili mæto-inu ilau etæmim mil ræha niuwæn næm min. ¹⁹ Kæn tæmæn-ipæn kæm ilau mæmæ, “Uea, mætu-pa io, muea ræhak etæmim mil, kæn io ekol itæmlau nakuea etæmim mil ræha niuwæn netæmim mæmæ okotuwa ræhak min netæmim.” ²⁰ Kæn roiu agin, ilau kæmuapæs ræhalau net, kæn muætu-pæn.

²¹ Kæn Iesu tæmalilwæk muwin noan mæsin min, kæn mæplan suah mil kæiu min ilau pian, nærgilau u James ne Jon, næti Sepeti mil. Katuæpælæh e nipægnoa pot ilæhal ræhalau tata matuæhl wir ræhalau net min, kæn Iesu tæmaun-in ilau mæmæ okuea miauarisig-in in. ²² Kæn roiu agin, ilau kæmuætul muapæs pot ne tata ræhalau, kæn muætu-pæn Iesu.

*Iesu tǎmǎgǎtun netǎmim kǎn matol-wir netǎmim e nimisǎn
(Luk 6:17-19)*

²³ Kǎn Iesu tǎmaliwǎk ikin min rafin e nitǎn Kalili, matǎgǎtun netǎmim ǎpǎh e nimǎ min rǎha nuǎfiminǎn, kǎn matǎn-iarǎp namnusǎn tǎwir rǎha nǎrǎmǎrǎn rǎha Uhgǎn kǎm netǎmim, kǎn matol-wir netǎmim itǎm koatimis e nimisǎn rafin, ne netǎmim itǎm nipǎtilat tǎrat o nimisǎn rafin. ²⁴ Kǎn namnusǎn e Iesu tǎmitǎlau rafin e profens ikin Siria, kǎn netǎmim kǎmotǎmik netǎmim rafin itǎm koatimis motuwa o Iesu, rǎhalat nimisǎn tol min-nulan: neen koatimis, neen nipǎtilat titahmǎ, neen narmin rat tǎtatig elat, neen koatos nimisǎn rǎha mǎnig moataut, kǎn neen nipǎtilat mǎsin tǎmimis. Mǎto Iesu tǎmol-wir ilat. ²⁵ Kǎn nimanin netǎmim kǎmotiet e nitǎn Kalili, ne ikin Tekapolis, ne Jerusalem ǎpǎh Jutia, ne ikin pisin min neen ǎpǎh Jutia, ne ikin min entǎnipǎn-pǎn e nǎhau Jotan, kǎn ilat rafin kǎmotuarisig-in Iesu.

5

ǎpǎh ilis e nitot, Iesu tǎmǎgǎtun rǎhan netǎmim itǎm koatuarisig-in in

¹ Nian Iesu tǎmǎplan nimanin netǎmim itǎm koatǎtu-pǎn in, kǎn in tǎmuwin ǎpǎh ilis e nitot, kǎn mǎpǎlǎh, kǎn rǎhan netǎmim itǎm koatuarisig-in in, ilat kǎmotuwa. ² Kǎn minǎtuoun matǎgǎtun ilat.

Netǎmim itǎm koatǎtig e nǎwirǎn pahrien

Iesu tǎmǎn mǎmǎ,

- ³ “Nakoatǎtig e nǎwirǎn pahrien nian nǎkoatilis-iǎhau itǎmat, moatǎn e nikitǎmat mǎmǎ nakoatǎkul-pǎn ǎm e Uhgǎn. In nǎwirǎn pahrien mǎto-inu, itǎmat netǎmim rǎha Uhgǎn, kǎn in tǎtǎrǎmǎrǎ etǎmat.
- ⁴ Nakoatǎtig e nǎwirǎn pahrien nian nakoatasǎk kǎn nikitǎmat titahmǎ.* In nǎwirǎn pahrien mǎto-inu, Uhgǎn otos-iǎhau nikitǎmat.
- ⁵ Nakoatǎtig e nǎwirǎn pahrien nian nǎsotos-ipǎr atipǎn itǎmat. In nǎwirǎn pahrien mǎto-inu, o nian kit Uhgǎn otos-ipinǎ nǎtueintǎn kǎm itǎmat u rǎhan min.
- ⁶ Nakoatǎtig e nǎwirǎn pahrien nian nakotolkeike pik e nikitǎmat rafin ǎgin mǎmǎ nǎmegǎhǎn rǎhatǎmat okotǎtuatip e niganǎmti Uhgǎn. In nǎwirǎn pahrien mǎto-inu, Uhgǎn otol rǎhatǎmat nǎmegǎhǎn kotǎtuatip e niganǎmtin.
- ⁷ Nakoatǎtig e nǎwirǎn pahrien nian nakotasǎkitun netǎmim. In nǎwirǎn pahrien mǎto-inu, Uhgǎn otasǎkitun itǎmat.
- ⁸ Nakoatǎtig e nǎwirǎn pahrien nian nikitǎmat tǎtuatip mǎwir. In nǎwirǎn pahrien mǎto-inu, onǎkotǎplan Uhgǎn.
- ⁹ Nakoatǎtig e nǎwirǎn pahrien nian itǎmat netǎmim rǎha nǎlǎhǎuǎn nǎmǎlinuǎn. In nǎwirǎn pahrien mǎto-inu, okaun-in itǎmat mǎmǎ nenǎti Uhgǎn.
- ¹⁰ Nakoatǎtig e nǎwirǎn pahrien nian nǎkoatol natimnat itǎm kotǎtuatip e niganǎmti Uhgǎn, kǎn netǎmim koatol tǎrat kǎm itǎmat ron. In nǎwirǎn pahrien mǎto-inu, itǎmat netǎmim rǎha Uhgǎn, kǎn in tǎtǎrǎmǎrǎ etǎmat.
- ¹¹ “Nakoatǎtig e nǎwirǎn pahrien nian netǎmim koatol natimnat min tǎrat kǎm itǎmat mǎto-inu itǎmat netǎmim rǎhak, inǎh koatǎn rat itǎmat,

4:23: Mat 9:35; Mak 1:39; Wǎk 10:38 **4:24:** Mak 6:55 **4:25:** Mak 3:7-8 **5:3:** Aes 57:15

* **5:4:** Iesu tǎsǎn atuatipǎn ikin-u mǎmǎ suah kit tǎmahro nikin titahmǎ. Kǎm-naka nikin titahmǎ o nolǎn rat rǎhan, o kǎm-naka nikin titahmǎ mǎto-inu suah kit tǎmimis, o kǎm-naka in nat kit min. **5:4:** Aes 61:2-3; Nol ǎpǎn 7:17 **5:5:** Sam 37:11 **5:6:** Aes 55:1-2 **5:10:** 1 Pita 3:14

kən moatərəkin itəmat, kən moateiuə-in itəmat moatən nəghatən tərət min moatərəkin itəmat lan. ¹² Nipahrienən, netəmim kəmoatol nolən ahmen min əm kəm ien min aupən ikin itəm ilat koatol kəm itəmat. Kən otagiən pik, məto-inu nətouən asol rəhatəmat tətətig əpəh e nego e neai.

Sol ne nəhag-əhagən

(Mak 9:50; Lük 14:34-35)

¹³ “Itəmat nəkotahmen e sol kəm netəmim rafin e nətueintən. † Məto okəmə rəhan nətehenən tənəkə, otahro muwa mətehen min? Təsəwir minən o nat kit min, okərəkin, kən netəmim kotaliwək lan. ¹⁴ Itəmat nəhag-əhagən rəha netəmim e nətueintən. Taon itəm kəmol əpəh ilis e nitot, okol təəhluaigən. ¹⁵ Kən etəmim kit tikə məmə otasiepən e lait, kən məfətain-iahau e kətim. Kəp, nian tasiəpən e lait, kən in otəkəikə mətu-pər ikin lait tətəpələh ikin məmə lait otasiəgəpən rafin nipəgnoa nimə o netəmim rafin. ¹⁶ Kən e nolən ahmen min əm, otol rəhatəmat lait e nəmegəhən rəhatəmat tasiə məmə netəmim okotəplan wək wir min itəm itəmat nəkoatol, kən ilat okotiləs-ipər nərgi tata Uhgın itəm tətətig e nego e neai.”

Lou rəha Moses

¹⁷ Kən Iesu təmatəkəikə matən-ipən kəm ilat məmə, “Təsəwirən məmə nikitəmat otəht məmə emuwa məmə ekərəkin Lou itəm Uhgın təmos-ipən kəm Moses ne ien min aupən. !Kəp! Eməsuwəmən məmə ekərəkin ilat, məto emuwa məmə ekol nipəti nəghatən min əh okotuwa motol nipahrienən. ¹⁸ Pahrien, iatən kəm itəmat məmə nian nəptən ne neai kətuatig, kən Lou, in min otatig. Kən okol nat kit otəsikəən lan, nat əpnəpən in leta əkəku agin, kən Lou otətul motol wək mətoarus-pa nəghatən min rafin rəha Lou kotuwa motol nipahrienən lan. ¹⁹ Kən, o nat əh inəh, suah kit itəm tapəs Lou matəgətun netəmim min məmə ilat min okotapəs, nat əpnəpən in Lou kit ləhau agin, kən okotaun-in suah əh məmə in ləhau agin e nərəmərəən rəha Uhgın. Məto suah kit itəm tatol Lou min əh, matəgətun netəmim lan, kən okotaun-in suah əh məmə in ilis agin e nərəmərəən rəha Uhgın. ²⁰ İatən nəhlan kəm itəmat məto-inu, rəhatəmat nolən otəkəikə mətuatip wir agin e nigənəmti Uhgın, taprəkis-in nolən min rəha Fərisi min ne iəgətun min rəha Lou itəm nikitat əm təht məmə kotətuatip wir. Okəmə rəham nolən təsətuatip wirən nəhlan, kən okol nəsuwinən matig əhgin nərəmərəən rəha Uhgın.”

Suah kit itəm neməha tatol

(Lük 12:57-59)

²¹ Kən Iesu təmən min məmə, “Itəmat nəmotəto rəkis nəghatən itəm iəgətun min kəmotən kəm pipi rat min rəhatəmat aupən. İlat kəmotən məmə, ‘Əsotəhamnuən etəmim,’ kən ‘Etəmim itəm təməhamnu itəm, otəkəikə mətul e nigənəmti kot mos nalpənən.’ ²² Məto io iatən kəm itəmat məmə, ‡ okəmə suah kit neməha tatol o nat kit pian təmol, kən tətuatip məmə suah əh itəm neməha təmol, otətul e nigənəmti kot. Kən okəmə suah kit tatən rat pian, kən tətuatip məmə in otətul e nigənəmti kaonsel asol. Kən okəmə suah kit tətəu-İərmis-in suah kit, § kən tətuatip məmə etəm təmən nəghatən əh otuwın e nigəm asol.

5:11: 1 Pita 4:14 **5:12:** 2 Kron 36:16; Wək 7:52 † **5:13:** Sol tatol nagwənan tətətehen wir, kən məsəratən. Təwir məmə nolən rəhatat tətətasitu e netəmim məmə ilat kotuwa netəm kotətuatip. Məto tərət okəmə nolən rəhatat tətətuw-pən netəmim e nolən rat. **5:14:** Jon 8:12; 9:5 **5:15:** Mak 4:21; Lük 8:16; 11:33 **5:16:** Efes 5:8-9; 1 Pita 2:12 **5:17:** Rom 3:31 **5:18:** Lük 16:17; 21:33 **5:19:** Jem 2:10 **5:21:** Eks 20:13; Dut 5:17 ‡ **5:22:** İesu təməsənən məmə Lou in tərət. Məto in tətən-İərpəp lou itəm təwir pik, kən matək niki netəmim. § **5:22:** Nəghatən u “tətəu-İərmis-in,” tətəghat-in nəghatən min təhmen e “İk İərmis,” o “İk İalməl,” o “Rəhm-kapa təpiə,” o “İk nəti İərmis.” **5:22:** 1 Jon 3:15

²³ “Kæn o nat æh inæh, okæmæ nian natuwîn e olta e Nimæ Ræha Uhgîn mæmæ onækos-ipæn nat kit kæn Uhgîn, mæto ikin æh, nikim tinæht piam itæm tatol nemæha kæn ik o nat kit næmol kæn in itæm tæсахmenæn, ²⁴ æpæs pitæn ræham nat æh, kæn muwîn mæplan piam muæg-ætuatip-in nætæligæn ræhatælau, muapæs nolæ tikimîr, muea iolilitæu min, kæn uarisig næpanitælig muwîn mos-ipæn nat kit ræham kæn Uhgîn e olta æpæh e Nimæ Ræha Uhgîn.

²⁵ “Kæn okæmæ næmol nat kit tæсахmenæn e etæmim kit, kæn etæmim un tolkeike mæmæ otilæs ik muwîn e kot, tæwir mæmæ nakuwîn uæhai æm, nian næsianæn æh e kot, kæn muæg-ætuatip-in nipægnæmtin ræhatælau pitæn. Okæmæ nakapæs, etæmim un otilæs-ipæn ik e nelmi etæm tætakil næghatæn, kæn etæm tætakil næghatæn otos-ipæn ik e nelmi polis, kæn polis otilæs-ipæn ik e kalapus.

²⁶ Nipahrienæn iatæn kæn itæmat mæmæ, okæmæ tol næhlan, okol næsietæn e kalapus mætoarus nakætou rafin agîn nalpinæn ræham.”

Etæmim itæm tætaklæh-in pætan

²⁷ Kæn Iesu tætakæike matæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Itæmat næmotæto rækis næghatæn u mæmæ, ‘Itæmat itæm næmotol marit rækis, næsotæklæh-inæn nipitan pisin min.’ ²⁸ Mæto io, io iatæn kæn itæmat mæmæ nian suah kit itæm tinol marit rækis tæpæplan pætan pisin kit matolkeike mæmæ otæklæh-in, kæn in tinol rækis tæfagæ rat e nikin, tahmen æm mæmæ in tinaklæh-in pahrien. ²⁹ Okæmæ niganæmtim tol ik natol tæfagæ, kæn tæwir mæmæ nakilæs-irækis mærakin. Tæmæwir mæmæ nipætîm mæsin tikæ, taprækis-in nipætîm rafin okærakin-pæn e nigæm asol namnun tikæ. ³⁰ Kæn okæmæ nelmæm tol ik natol tæfagæ, kæn tæwir mæmæ nakætætîp rækis mærakin. Tæmæwir mæmæ nipætîm mæsin tikæ, taprækis-in nipætîm rafin okærakin-pæn e nigæm asol namnun tikæ.”*

Etæmim itæm tætapæs ræhan pætan

(Mat 19:9; Mak 10:11-12;

Luk 16:18)

³¹ Kæn Iesu tæmæn min mæmæ, “Itæmat næmotæto rækis næghatæn u mæmæ, ‘Etæmim itæm otapæs ræhan pætan, in otækæike mos-ipæn naoa kit kæn in itæm tætagætun mæmæ in tinapæs in.’ ³² Mæto io, io iatæn kæn itæmat mæmæ, okæmæ pætan kit itæm tæmol marit tæsuwînæn mehm suah pisin kit, mæto ræhan iærman tatol tifos mætapæs in, kæn suah un tatol tæfagæ rat. Kæn okæmæ pætan æh tætatæu-pæn suah pisin, kæn pætan æh tatol tæfagæ, mæto næmkakiehæn ræha iærman ræhan aupæn. Kæn suah u itæm tatit pætan æh, in min tatol tæfaga.”

Noanawil min

³³ Kæn Iesu tæmæn min mæmæ, “Næmotæto rækis næghatæn kit min itæm iægætun min kæmotæn kæn ræhatat pipi min aupæn mæmæ, ‘Næsotætgæhlæn noanawil min ræhatæmat itæm næmotos, mæto nækotækæike motol nat naka itæm næmotos noanawil lan kæn Uhgîn mæmæ nækotol.’ ³⁴ Mæto io, io iatæn kæn itæmat mæmæ, sotos æmæn noanawil o nat kit mæmæ otol ræhatæmat næghatæn tæskasik. Sotosæn noanawil o nego e neai mæto-inu ikin æh Uhgîn tætærmære lan, kæn nolæn æh tahmen mæmæ noatos noanawil o Uhgîn. ³⁵ Kæn sotosæn noanawil o nætueintæn mæto-inu ikin æh Uhgîn tætærmære lan, kæn nolæn æh tahmen mæmæ noatos noanawil o Uhgîn. Kæn sotosæn noanawil o Jerusalem mæto-inu ikin æh in taon ræha Uhgîn, u in Kig asol ikin, kæn nolæn æh tahmen mæmæ noatos

5:23: Mak 11:25 **5:27:** Eks 20:14; Dut 5:18 **5:29:** Mat 18:9; Mak 9:47 * **5:30:** Inu nimaa næghatæn itæm tætagætun mæmæ Iesu tolkeike mæmæ kitat okotækæike motol wæk askasik o næpæsan ræhatat nolæn rat min. **5:30:** Mat 18:8; Mak 9:43 **5:31:** Dut 24:1-4; Mak 10:4 **5:33:** 1 Kor 7:10-11
5:33: Lev 19:12; Nam 30:2; Dut 23:21 **5:34:** Aes 66:1; Mat 23:22; Jem 5:12

noanawil o Uhgin. ³⁶ Kæn sotosæn noanawil o ræhatæmat-kapæ, mæto-inu ræhatæmat nāsænænæn tikæ mæmæ nakotæuhlin noanutæmat kit tuwa mæruæn o mapin. Uhgin æm tataræmæra e natimnat e næmegæhæn ræhatæmat. Kæn nolæn æh tahmen mæmæ noatos noanawil o Uhgin. ³⁷ Mæto apæs ræhatæmat næghatæn nian rafin otæn æm nipahrienæn. Kæn okæmæ ræhatæmat nætæligæn e nat kit in 'æwæh,' kæn nakotæn æm mæmæ, 'æwæh.' Kæn okæmæ ræhatæmat nætæligæn e nat kit in 'kapæ,' kæn nakotæn æm mæmæ, 'kæpæ.' Næghatæn min itæm kotaprækis-in 'æwæh' o 'kæpæ,' koatisi-pæn e Setan."

Nalpinæn (Luk 6:29-30)

³⁸ Kæn Iesu tæmatækæike matæn mæmæ, "Næmotæto rækis næghatæn kit mæmæ, 'Okæmæ suah kit tærækin niganæmtim kit, kæn netæmim okotærækin min niganæmtin kit. Kæn okæmæ suah kit tærækin næluam kit, kæn netæmim okotærækin min næluin kit.' ³⁹ Mæto io, io iatæn kæm itæmat mæmæ, næsalpinæn næratæn kæm etæmim itæm tæmol tarat kæm ik. Okæmæ suah kit tæhai ik mem nikapim matip, kæn nakækæike malælin-pæn min nikapim mol pæs tem min. ⁴⁰ Kæn okæmæ suah kit tilæs ik mian e kot, kæn matakæike ron ik mæmæ nakosipæn ræham sot ækæku kæm in mæmæ otæg-ætuatip-in ræhatælu næratæn, kæn nakækæike mos-ipæn min ræham sot asol. ⁴¹ Kæn okæmæ mopael kit ræha netæm Rom tatakæike ron ik mæmæ nækilæs ræhan kætim muwin kilometa kitiah, mæto ik nakækæike milæs min muwin kilometa kit min tol kæiu. ⁴² Okæmæ suah kit tæteasiæ-in ron ik, kæn ik nakækæike mos-ipæn kæm in. Kæn okæmæ suah kit tolkeike mæmæ in otos ræham nat kit muwin kænu mos mitælig min muwa, kæn næsænæn mæmæ nakapæs, nakækæike mos-ipæn."

Nolæn ræha nolkeikææn tikimær min (Luk 6:27-28, 32-36)

⁴³ Kæn Iesu tæmæn min mæmæ, "Næmotæto rækis mæmæ, 'Onækotolkeike ræhatæmat min, kæn motetæhau tikimær min ræhatæmat.' ⁴⁴ Mæto io, io iatæn kæm itæmat mæmæ onækotolkeike ræhatæmat tikimær min, kæn motæfak o netæm min u itæm koatol næratæn kæm itæmat, ⁴⁵ kæn nolæn æh otægætun mæmæ itæmat nenæti Uhgin ræhatæmat itæm tætatig ilis e nego e neai. Kæn otol næhlan mæto-inu ræhatæmat tata Uhgin tæmol mitgar tætasiegæpin netæmim itæm kotæwir ne netæmim itæm kotærat, kæn in mætahl-ipa nuhuæn kæm netæm min u itæm ræhalat næmegæhæn tætuatip, ne netæm min u itæm ræhalat næmegæhæn tæsætuatipæn. ⁴⁶ ?Okæmæ nakotolkeike æm netæm min u itæm kotolkeike itæmat, kæn nikitæmat tæht mæmæ Uhgin otætou itæmat o nolæn kit itæm tæwir? !Kæp! ! Netæm min u itæm koatos mæni ræha takis, itæm katæn mæmæ netæm rat, ilat min kotolkeike ilat min! ⁴⁷ ?Kæn okæmæ nakotos æm itæmat min neen moatæghat kæm ilat min, mæto tahro? ?Nikitæmat tæht mæmæ nækoatol nat kit itæm in tæwir tæprækis-in netæm ænnapin? Kæp. Netæmim min itæm kæsotitunæn Uhgin, ilat min koatol næhlan. ⁴⁸ Tol næhlan, itæmat nenæti Uhgin, nækotækæike motol nolæn itæm in tæwir mætuatip nian rafin, tahmen-pæn æm mæmæ ræhatæmat Tata Uhgin in tætol."

6

Nolæn min itæm tæwir kæm Uhgin

¹ Kæn Iesu tæmæn min mæmæ, “Sotolæn mæmæ nækotol nolæn min itæm tæwir kæm Uhgîn mæmæ netæmim okotæplan itæmat ron. Okæmæ nækotol mæmæ netæmim okotæplan, kæn Uhgîn æpæh e nego e neai otæstouæn itæmat ron.

Nolæn itæm tæwir o nos-ipænæn kæm ian-rat min

² “Tol næhlan, okæmæ nakotos-ipæn nat kit kæm ian-rat min mæmæ nakotasitu elat, næsotolæn e nolæn ræha netæmim itæm ræhalat nænæn tæwir, mæto nîkilat tamkimik. Nian ilat kotasitu e ian-rat min, ræhalat iolwæk min koatahl tæwi moatol-aræp e nimæ ræha nuæfiminæn ne ihluæ e suatip asol mæmæ netæmim okotitun. Koatol næhlan mæmæ netæmim okotisiai-in ilat. Nîpahrienæn iatæn kæm itæmat mæmæ, ilat kinotos rækis nætouæn ræhalat, inæh nisiiææn ræha netæmim. ³ Mæto itæmat, okæmæ nakotos-ipæn nat kit kæm ian-rat min mæmæ nakotasitu elat, nækotækæike motol mæmæ netæmim okæstæplanæn, nat æpnæpin ræhatæmat min netæmim. ⁴ Otol næhlan mæmæ netæmim okotæruu ræhatæmat nolæn wir min, kæn ræhatæmat Tata itæm tæpæplan ræhatæmat nolæn anion min, in otætou itæmat o ræhatæmat nolæn wir min.”

*Nolæn ræha næfakæn
(Luk 11:2-4)*

⁵ Kæn Iesu tæmatækæike matæn mæmæ, “Nian nakotæghat kæm Uhgîn e næfakæn, kæn sotolæn e nolæn ræha netæmim itæm ræhalat nænæn tæwir, mæto nîkilat tamkimik. Netæm min æh, ilat kotolkeike mæmæ okotætul æpæh e nimæ ræha nuæfiminæn, ne ihluæ e suatip asol, kæn motæfak mæmæ netæmim okotæplan motæto ilat. Nîpahrienæn iatæn kæm itæmat mæmæ ilat kinotos rækis nætouæn ræhalat, inæh nisiiææn ræha netæmim. ⁶ Mæto nian nakotæghat kæm Uhgîn e næfakæn, nakotuwin æpæh e nîpægnæ nimæ ræhatæmat, kæn motahtosig e toa, kæn motæfak kæm Uhgîn itæm tætatig ikin æh itæm netæmim kæstæplanæn itæmat. Kæn ræhatæmat Tata itæm tæpæplan ræhatæmat nolæn anion min, in otætou itæmat o ræhatæmat nolæn wir min.

⁷ “Kæn nian nakotæghat kæm Uhgîn e næfakæn, sotargætænæn næghatæn min tepæt tepæt u nîpætîn tikæ, tahmen e netæm kotæruu Uhgîn. Nîkilat tæht mæmæ ræhalat uhgîn min okotæto ilat o næghatæn min tepæt itæm koatafak moatæn. ⁸ Sotolæn mæmæ ilat ne, mæto-inu uarisig nakotæpæh ron, mæto ræhatæmat Tata Uhgîn tînîtuwin rækis nat naka itæm nakotoleike.

⁹ “Kæn tol min-næhlan, nian nakotæghat kæm Uhgîn e næfakæn, kæn otæfak mihîn nulan:

“Tata ræhatimæ itæm nætatig e nego e neai, pæs netæmim kotisiai-in ik.

¹⁰ Pæs næræmæææn ræham tuwa, kæn pæs nat itæm ik nakolkeike in otuwa mol nîpahrienæn lan ikin-u e nætueintæn, tahmen-pæn æm ilis e nego e neai.

¹¹ Os-îpa nagwænæn kæm itæmat tahmen-in ræha nian roiu.

¹² Kæn aluin mæsalpinæn, nolæn rat min ræhatimæ, tahmen-pæn æm mæmæ itæmat ekotaluin mæstaskælim-îækisæn e nîkitimæ nolæn rat min ræha netæmim itæm koatol næratæn kæm itæmat.

¹³ Kæn segæhan-inæn itæmat ekotuwin ima nos-ipæn-os-ipænæn, ikin itæm mæta oekotakæ motol nolæn rat, mæto os-irækis itæmat e nelmi Setan.’

¹⁴ “Okæmæ itæmat nækotaluin, mæstaskælim-îækisæn e nîkitæmat nolæn rat min ræha netæmim itæm koatol kæm itæmat, kæn ræhatæmat Tata Uhgîn e nego e neai, in otaluin mæsalpinæn, ræhatæmat nolæn rat min. ¹⁵ Mæto okæmæ itæmat næsotaluinæn, motaskælim-îækis e nîkitæmat nolæn rat min ræha netæmim itæm

koatol kəm itəmat, kən okol rəhatəmat Tata Uhgīn otəsaluīnən kən malpīn nolən rat mīn rəhatəmat.”

Nolən rəha natuakəmən

¹⁶ Kən Iesu təmatən mīn məmə, “Nīan nakotətuakəm motapəs nagwənən motəfak kəm Uhgīn, sotolən nīganəmtitəmat təpou tahmen-pən e netəm mīn u itəm rəhatəmat nənən təwir, nīgəto nīkilat tamkīmīk. Ilat koatol nīganəmtilat tol pīsīn, məmə netəmīm okotəplan ilat məmə nūmīs tīnus ilat, kən netəmīm okotīsīai-in ilat. Nīpahriēnən iatən kəm itəmat məmə ilat kīnotos rəkīs nətouən rəhalat, inəh nīsīaiēn rəha netəmīm. ¹⁷ Məto nīan nakotətuakəm motapəs nagwənən motəfak kəm Uhgīn, onəkotaīkuas e nīganəmtitəmat, kən motol-pən oel etəmat, ¹⁸ məmə netəmīm okəsotəplanən məmə nakotətuakəm motapəs nagwənən motəfak kəm Uhgīn, kən rəhatəmat Tata itəm tətəplan rəhatəmat nolən anīon mīn, in otətou itəmat o rəhatəmat nolən wīr mīn.”

Nat təwir əpəh e nego e neai
(Luk 11:34-36)

¹⁹ Kən Iesu təmatən mīn məmə, “Təsəwīrən məmə nəkotuargətāin rəhatəmat nat wīr mīn e nətueintən u məmə rəhatəmat nautə otepət, məto-inu e nətueintən u, wīn mīn kotītun nunən, kən namtəən tītun nərəkīnən natīmnat mīn əh, kən iakləh mīn kotītun nəhapən rəhatəmat nīmə motuwīn imə kakləh-in rəhatəmat natīmnat. ²⁰ Məto təwir məmə nəkotuargətāin rəhatəmat nat wīr mīn əpəh e nego e neai. Ikin əh wīn mīn kəsotunən, kən namtəən okol təsərəkīnən natīmnat mīn əh, kən iakləh mīn okol kəsotakləh-inən. ²¹ Iatən nəhlan məto-inu, ikin pəhrūən rəhatəmat natīmnat wīr mīn koatəmāhl ikin, məto nīan rafīn nīkītəmat otəkəike matəht natīmnat mīn əh-īkin əh.

²² “Nīganəmtīm in tahmen e lait itəm tatos-īpən nəhag-əhagən kəm nīpətīm. Okəmə nīganəmtīm mīl kuəwīr, tahmen əm məmə nīpətīm tərīoah e nəhag-əhagən. ²³ Məto okəmə nīganəmtīm mīl kuərat, tahmen əm məmə nīpətīm in tərīoah e naluginən. !Kən okəmə nəhag-əhagən e nīpətīm in napīnəp əmən, tahmen əm məmə ik nəkətətīg e napīnəpən asol agīn-əh!”

²⁴ “Etəmīm tīkə itəm tītun nuwamən in slef rəha etəm-iasol kəiu. Okəmə in tətalkut məmə otol nəhlan, kən otolkeike kit mol nəwīan, kən metəhau kit məsolən nəwīan. Okol nəsolən slef rəha Uhgīn ne mənī e nīan kītīəh əm.”

Təsəwīrən məmə
nakotətəlig-in pīk
(Luk 12:22-31)

²⁵ Kən Iesu təmən məmə, “Kən o natīmnat mīn əh, io iatən kəm itəmat məmə, təsəwīrən məmə nakotətəlig-in pīk rəhatəmat nəmegəhən məmə okətotun naka, kən motənīm naka. Kən təsəwīrən məmə nakotətəlig-in pīk nīpətītəmat məmə onəkotos hīə rəhatəmat napən. ?Nəukətī nəmegəhən rəhatīmāt tatəmegəh əm e nagwənən, o kəp? Kəp. ?Kən naka in nat asol o nīpətītāt, napən, o kəp? Kəp. ²⁶ Otəplan-tu mənīg mīn itəm koatiwīg moatan. Ilat kəsotasumən, kən ilat kəsotələhəu-wīrən nagwənən e nīpəgnoa nīmə, məto Tata rəhatəmat e nego neai, in tatos-īpən nagwənən kəm ilat. ?Kən e nīganəmtīm, nīkītəmat təht məmə in tolkeike pīk itəmat taprəkīs-in mənīg mīn? !Əwəh! ²⁷ ?Nīkītəmat təht məmə rəhatəmat nətəligən pīk tītun nolən

6:16: Aes 58:5-9 **6:19:** Jem 5:1-3 **6:20:** Mat 19:21; Luk 18:22 * **6:23:** Nīpətīm kīt rəha “nīganəmtīm mīl kuəwīr” təmə, ik etəm kīt itəm nīkīm tagīen o nasītuan netəmīm e rəham mənī. Kən nīpətīm kīt rəha “nīganəmtīm mīl kuərat” təmə, ik iaumīs kīt. **6:25:** Fil 4:6; 1 Tim 6:6-8; 1 Pita 5:7
6:26: Mat 10:29-31; Luk 12:6-7

rəhatəmat nəmegəhən təfəməh? !Kəp! Nolən rəha nətəligən pik təsafin-pənən aua kitiaə əm e rəhatəmat nəmegəhən.

²⁸ “? Kən təhrol nikitəmat tataht pik napən onəkotuwīn lan? Nikitəmat təht-tu nəguī nig mīn itəm koatəwīə əpnapīn əm. İlat kəsotol pikən wək o nəhlən rəhalat napən. ²⁹ Məto ekən kəm itəmat məmə Kig Solomon, in etəmim rəhan nautə tepət, kən rəhan napən itəm tatuwīn-in, ilat kotəwīr motaprəkis. Məto nəguī nig əpnapīn mīn kotəwīr taprəkis-in rəhan napən. ³⁰ Uhgīn təmol manuwiłl əpnapīn əm təwīr pik e nəguī nig mīn əh. Məto manuwiłl əh in rəha nian kitiaə əm, kən olawīg kuwan e nigəm. ?Kən okəmə Uhgīn tatol-wīr manuwiłl əh, kən nikitəmat təht məmə Uhgīn otos-īpinə napən itəm nəkotəkəike motuwīn lan? !Əwəh! In otol nəhlan. !Ei, rəhatəmat nahatətəən in təkəku agin!

³¹ “Tol nəhlan, təsəwīrən məmə itəmat nakotətəlig-in pik məmə, ‘?Ekotun naka?’ o ‘?Ekotanīm naka?’ o ‘?Ekotos hiə napən motuwīn-in?’ ³² Sotətəlig-in pikən. Nətəm itəm kotəruu Uhgīn, ilat koatətəlig-in pik natimnat itəm tol nəhlan. Məto itəmat nenəti Uhgīn mīn, kən rəhatəmat Tata əpəh e nego e neai, in titun məmə nəkotəkəike motos natimnat mīn əh. ³³ Məto pəs onəkotol nərəmərəən rəha Uhgīn, ne nəmegəhən ətuatīp itəm Uhgīn tolkeike, ilau okuətul aupən e nəmegəhən rəhatəmat. Nian nəkotol nəhlan, kən Uhgīn otos-īpinə mīn natimnat mīn əh kəm itəmat. ³⁴ Tol nəhlan, təsəwīrən məmə nakotətəlig-in pik natimnat itəm onəkotəkəike motos olawīg, məto-inu natimnat rəha olawīg, ilat rəha olawīg. Nəratən rəha nian kitiaə, in tīnahmen rəkis rəha nian kitiaə.

7

*Sotakilən nolən rəha
suah kit mīn*

(Luk 6:37-38, 41-42)

¹ Okəmə nakotakil rat netəmim, kən Uhgīn otələhəu nəghatən rəha nalpinən rəhatəmat. ² Tol nəhlan məto-inu, nəghatən əskasik itəm nakoatən məmə suah kit in etəm rat, kən Uhgīn otətəu-pən əm o nənən rəhatəmat nolən rat mīn. Okəmə nakotakil etəmim e nolən itəm tətəuatīp, kən Uhgīn otakil itəmat e nolən itəm tətəuatīp. Məto okəmə nakotakil rat netəmim e nolən əskasik, kən Uhgīn otakil itəmat e nolən ahmen mīn əm. ³ ?Tahro nakoatən nīmismisi nig itəm tətətig e niganəmti piatəmat mīn, məto itəmat nəsotəplanən nig asol itəm tətətig e niganəmtitəmat? ⁴ ?Kən tahro nakoatən məmə, ‘Ei piak, pəs ekos-irəkis nīmismisi nig e niganəmtim,’ məto nəsotəplanən nig asol e niganəmtitəmat? ⁵ !Rəhatəmat nənən təwīr, məto nikitəmat tamkīmik! Otaupən, motos-irəkis nig asol e niganəmtitəmat, kən nəkotitun nəplan wīrən nohrəkisən nīmismisi nig itəm tətətig e niganəmti piatəmat mīn.

⁶ “Sotos-īpənən natimnat rəha Uhgīn kəm kuri mīn, kən sotarakin-pənən rəhatəmat nat wīr mīn kəm pikəs mīn.* Okəmə nəkotol nəhlan, kən ilat okotaliwək lan kən moteirair motus itəmat.”

*Nolən ətuatīp o nətapəh-inən nat kit o Uhgīn
(Luk 11:9-13; 6:31)*

⁷ Kən İesu təmatəkəike matən məmə, “Ekən kəm itəmat məmə, otətapəh-in kəm Uhgīn o natimnat, kən in otos-īpinə kəm itəmat. Kən otegas-in pəs

6:29: 1 King 10:4-7; 2 Kron 9:3-6 6:32: Mat 6:8 6:33: 1 King 3:11-14; Sam 37:4,25; Rom 14:17

7:1: Rom 2:1; 1 Kor 4:5; Jem 4:11-12 7:2: Mak 4:24 * 7:6: Nəghatən Kris ətuatīp tətən məmə, “sotarakin-pənən rəhatəmat perel kəm pikəs mīn.” Perel u, in kəpiel kit itəm nəmtin tiəkis. Təmisi-pən e niki iarou. Kəm-naka, “kuri” ne “pikəs” katuapsen-pən netəm rat.

nakotehm. Kæn otæht-æht toa pæs toa oteræh otæmat. ⁸ Ekæn næhlan mæto-inu netæmim rafin itæm koatætæpæh-in, kæn okotos. Kæn netæm min u itæm koategæs-in, kæn okotehm. Kæn netæmim itæm koatæht-æht toa, kæn toa oteræh olat.

⁹ “? Itæmat pah, nian nætin tatætæpæh-in pîret, mæto in tatos-ipæn kæpiel? ! Kæp! ¹⁰ ? O, nian in tatætæpæh-in næm, mæto in tatos-ipæn sînek? ! Kæp! ¹¹ Nat ærnapîr in itæmat netæmim ræha nætueintæn nakotærat, mæto nakoatos-ipæn natîmnat wîr min kæm nenætîtæmat min. ! Mæto Tata Uhgîn e nego e neai, nolæn ræhan in tæwîr pik maprækis-in nolæn ræhatæmat, kæn nîpahrienæn, in otos-ipæn natîmnat wîr min kæm netæm min u itæm koatætæpæh-in ron! ¹² Kæn tol næhlan, otol tæwîr kæm netæmim rafin e nolæn min rafin itæm nakotolkeike mæmæ netæmim okotol min kæm itæmat. Inu nîpæti Lou itæm Uhgîn tæmos-ipæn kæm Moses, ne næukæti næghatæn itæm tæmos-ipæn kæm ien min aupæn.”

Suatip kæiu (Luk 13:24)

¹³ Iesu tæmæn min mæmæ, “Itæmat onækotækæike motuwîn-pæn e nafiluæ itæm tækæku, mæto-inu nafiluæ itæm iahgin ne suatip itæm timatig æm tatuwîn o nærækînæn, kæn netæmim tæpæt koatuwîn-pæn e nafiluæ æh. ¹⁴ Mæto nafiluæ itæm tækæku, ne suatip itæm tiækis tatuwîn o næmegæhæn, kæn netæmim noan mæsîn æm okotæplan.”

Nig ilau noan (Luk 6:43-44)

¹⁵ Kæn Iesu tæmæn mæmæ, “Oatæto wîr itæmat o ien eiueiuæ min. Ilat koatuwa moatæghat mætig e nolæn æpu tahmen e sipsip, mæto æpæh imæ e nîkilat, ilat kotahmen e kuri iarupîn. ¹⁶ Kæn e næmegæhæn ræhalat, nækotæplan noan, kæn nækotitun naka tåtætig e nîkilat. Netæmim okol kæsotuwînæn e nolkosik o iapil-iapil moatæhl noa nig itæm tæwîr mætehen tahmen e krep o fik. ¹⁷ Tol min-nulan, nig itæm tæwîr tætoe-in noan itæm tæwîr, mæto nig itæm tærat tætoe-in noan itæm tærat. ¹⁸ Nig itæm tæwîr okol tæsoe-inæn noan itæm tærat, kæn nig itæm tærat, okol tæsoe-inæn noan itæm tæwîr. ¹⁹ Nig min rafin itæm kæsotoe-inæn noalat itæm tæwîr, okæte rækis ilat, kærakin-pæn ilat e nigæm. ²⁰ Tol næhlan, e næmegæhæn ræha ien eiueiuæ min æh, onækotæplan noan, kæn nækotitun naka tætætig e nîkilat.

²¹ “Sænæmæ netæmim rafin itæm kotaun-in io motæn mæmæ, ‘Iæræmæra, Iæræmæra,’ itæm ilat kotitun nuwînæn motætig ahgin næræmæraæn ræha Uhgîn mæto ilat min æm u itæm koatol næwia ræhak Tata itæm tætætig e nego e neai. ²² E nian Uhgîn otakil netæmim rafin, netæmim tæpæt okotæn kæm in mæmæ, ‘!Iæræmæra, Iæræmæra! ? Tahro? ? Nækîtun o kæp mæmæ, itimat emotæn-iaræp næghatæn ræham itæm næmos-îpa kæm itimat, kæn motæhg-iaræp narmin rat min e nærgæm, kæn motol natîmnat pispis min e nærgæm?’ ²³ Kæn oekæn-ipæn ætuatip kæm ilat mæmæ, ‘Aupæn ekæruru itæmat, kæn u-roiu min ekæruru itæmat. !Otuwîn isæu ron io, itæmat netæm noatol nolæn tærat!’ ”

Etæmim kæiu kæmiailækin nîma (Mak 1:22; Luk 6:47-49)

²⁴ Kæn Iesu tæmol namnun ræhan næghatæn mæmæ, “Okæmæ itæmat u itæm næmotæto næghatæn min u ræhak kæn moatol, kæn onækotahmen e etæmim

itəm tenatig, in tāmīləkin-pən nəkətī rəhan nimə e kəpiel. ²⁵ Kən nuhuən təmāfik, kən naruah taiu, kən nimətag asol teel moh nimə. Məto nimə təsietən məto-inu kāmīləkin-pən nəkətīn e kəpiel. ²⁶ Okəmā itəmat u itəm nəmōtətō nəghatən min u rəhak kən məsotolən, kən onəkotahmen e etəmim itəm təsətəlig-in wīrən nolən natimnat kən in ialməl, in tāmīləkin-pən nəkətī rəhan nimə e niməkləkil əm. ²⁷ Kən nuhuən təmāfik, kən naruah taiu, kən nimətag asol teel moh nimə. Kən nimə təmīet, kən nian təmīet, məto təmərət agin.”

Nəghatən rəha Iesu, nəsanənən tətətig lan

²⁸ Kən nian Iesu təmōl namnun rəhan nəghatən, kən netəmim narmīlat tēmīwig pik ron, ²⁹ məto-inu nian tətəgətun, sənəmā tahmen e rəhalat iəgətun min rəha Lou, məto rəhan nəghatən təfigəm, nepətən əh-ikīn.

8

Iesu təmōl-wīr suah kit təmos nimisən u leprosi

(Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)

¹ Nian Iesu təmeiui-^u-pa e nitot, netəmim tēpət kəmotətəu-pən. ² Kən suah kit nimisən u leprosi* təmōl təmuwa ron, misin-pən nulin o Iesu, kən mən məmā, “Iərəməṛə, okəmā nakolkeike, kən nəkitun nol-wīrən io kən māl rəkis namkimikən lak.” ³ Kən Iesu təmāg-əfəməh-in nelmin mələhəu-pən lan, mən məmā, “Əwəh. Iakolkeike. Əwīr-ta.” Kən roiu agin-əh, nimisən leprosi təmāgim mikə lan. ⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmā, “Əsən-iarəpən natimnat min u kəm netəmim, məto uwīn əm mehm pris kit pəs in tehm məmā nīpətīm tinol min-nulan, kən os-ipən kəm in nat u itəm Lou rəha Moses təmən o suah kit itəm rəhan leprosi tinikə, kən netəmim okotitun məmā nīpahrienən nīnəwīr, kən rəham namkimikən tinikə.”

Nəhatətəən rəha etəm-iasol kit rəha mōpael min

(Luk 7:1-10)

⁵ Kən Iesu təmuwīn mīet-ərəpən əpəh e taon Kapaneam, kən etəm-iasol kit rəha mōpael min rəha netəm Rom təmuwa məplan Iesu, kən mətasək-pən ron matən məmā, ⁶ “Iərəməṛə, rəhak iolwək tatimis, kən mətəpīl əpəh e nimə rəhak, nīpətīn rafin təmimis, kən tatətō tərət pik.” ⁷ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmā, “Okimnə mol in təwīr min.”

⁸ Kən etəm-iasol rəha mōpael min təmən-ipən kəm in məmā, “Iərəməṛə, io etəmim kit itəm esətuatipən, kən esahmenən məmā ik onəkuwa e rəhak nīpəgnoa nimə. Ən əm nəghatən kit, kən ekitun məmā in otətō təwīr min. ⁹ Ekītun məmā nimisən əh otəkəike mol nəwīam, məto-inu io min, rəhak netəm-iasol min kotərəməṛə lak, kən iatol nəwialət, kən mōpael min neen əh-ikīn itəm io ekərəməṛə elat. Okəmā ekən kəm kit məmā, ‘Uwīn,’ kən tuwīn. Kən okəmā ekən kəm kit məmā, ‘Wa,’ kən tuwa. Kən okəmā ekən kəm rəhak slef məmā, ‘Ol nat u,’ kən tol nat əh.”

¹⁰ Nian Iesu təmətō nəghatən əh, kən narmin tēmīwig pik ron, kən təmən-ipən kəm netəmim itəm koatuarisig-in məmā, “Nīpahrienən iakatən kəm itəmat məmā, suah u sənəmā in etəm Isrel. Kən nat əpnəpīn noanol min rəha Isrel, məto esəhmən ilat kit itəm rəhan nəhatətəən təkəsik tahmen-pən lan.

¹¹ Iatən kəm itəmat məmā netəmim tēpət okotisi-pən e nīkalīn par ikīn ne e nīkalīn pah ikīn, okotuwa mətagwən kitīəh e tēpīl ilat Epraham, ne Aisak, ne

7:29: Mak 1:22; Luk 4:32 * **8:2:** E Naoa Rəha Ughin, nəghatən u “leprosi” tətəghat-in nimisən pisin pisin min rəha nuwigitəm. Nimisən min u tətərəkin nuwigitəm, kən Lou rəha Moses tatən məmā suah kit itəm təmos nimisən nəhlan, in tamkimik e niganəmti Ughin.

Afin Lev 13-14. **8:4:** Lev 14:1-32; Mat 9:30; Luk 17:14

Jekop əpəh e nərəmərəən əpəh e nego e neai. ¹² Məto itəmat noanol rəha Isrel itəm Uhgın təmaupən mıtəpun itəmat məmə in otərəməərə etəmat, in otərəkin-pən itəmat ihluə e nəpinəpən, kən ikin əh, netəmim okotasək kən moatəto tərət, kən moatəgətəin nəluilat min.”

¹³ Kən İesu təmən-ıpən kəm etəm-iasol rəha mopael min məmə, “Atuwın. Rəham iolwək otəwır tol əm məmə inu ne nəməhatətə məmə Uhgın otol mihin.” Kən e nian ətuatıp əh, nıpətı iolwək rəha etəm-iasol rəha mopael min təmuwa məwır min.

İesu təmol nımısən tərət kotəwır min

(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)

¹⁴ Kən İesu təmuwin e nımə rəha Pita, kən muwin imə məplan uhu Pita tatətəp-ətəp mətapıl. ¹⁵ Kən təməg-əfəmäh-in nelmin mek nelmi pətaguıhl un, kən nətəp-ətəpən təmagım mikə, kən tınətul. Kən mınatol nagwənən nigı İesu.

¹⁶ Kən ehnaıpən in, netəmim kəmotəmık netəmim tərət itəm narmin rat tətətig elat motuwa o İesu, kən İesu təməhg-ıarəp narmin rat min e nəghatən əm rəhan, kən mol-wır netəmim rafın itəm koatımıs. ¹⁷ Natımnat min əh təmol nəhlan məmə otol nəghatən rəha ien Aesea tuwa mol nıpahrienən lan, itəm təmən əupən ikin məmə, “In təmos-ırəkıs nımısən min rəhatat, kən mol nıpətıtət min itəm kotahmə, kotəwır.”

Etəmim kəu kəmıoalkeıke məmə okıauarisıg-in İesu

(Luk 9:57-62)

¹⁸ Kən nian İesu təməplan nımanın netəmim itəm koatıtəlau in, kən təmən-ıpən kəm rəhan netəmim məmə okotuwin e nıkalı lek entənıpən-pən. ¹⁹ Kən ləgətun kit rəha Lou təmuwa mən-ıpən kəm in məmə, “İəgətun. Hıə ikin onakatuwin-pən ikin, oekətəu-pən ik.”

²⁰ Məto İesu təmən-ıpən kəm in məmə, “Kuri iarupın min, rəhalat nıpəg tatıg o nıpılən, kən mənıg min nımaalat tatıg o nıpılən. Məto Nəti Etəmim,† in rəhan nımə rəha nıpılən tıkə məmə otuwın məpıl ikin.”

²¹ Kən etəmim kit min rəha İesu təmuwa mən-ıpən kəm in məmə, “İərəməərə. Oekətəu-pən ik məto, pəs ekuwin pıtən mıtənım rəhak tata.”

²² Məto İesu təmən-ıpən kəm in məmə, “Ətəu-pa io. Netəmim itəm kəsotolən nəwıa Uhgın, in tahnen əm məmə ilat kınotımıs rəkıs. Pəs ilat okotuwin motıtənım rəhalat netəmim itəm kəmotımıs.”

İesu təmən-ıəhau nımətəg əsol e Lek Kalılı

(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)

²³ Kən İesu təmuwin e pot, kən rəhan min netəmim kotuwın ilat min. ²⁴ Kən təsuwəhən, nımətəg əsol kit tətul kən mınol peau-peau əsol min e lek, kən nəhau tatər-pən e pot, iuəhkır əm pot tətəmmım, məto İesu tətəpıl. ²⁵ Kən kəmotuwın motəhgair e İesu motən-ıpən məmə, “İərəməərə! !Osmegəh kitat! !Otəsuwəhən kotəmmım!”

²⁶ Kən İesu təmən-ıpən kəm ilat məmə, “?Təhro nakotəgın pık? Rəhatəmat nahatətəən təkəku əgın.” Kən təmətul mən-ıəhau nımətəg ne peau-peau əsol min. Kən nımətəg təmurahl nelmin, kən tınəməlınu tınəməlınu. ²⁷ Kən netəmim rəha İesu narmlat təmiwig pık moatən məmə, “!Eı! ?Etəmim naka u? Nat əpnəpın nımətəg ne nəhau, məto ilau kətıoal nəwıan.”

8:11: Luk 13:29 **8:12:** Mat 22:13; 25:30; Luk 13:28 **8:17:** Aes 53:4 † **8:20:** Nian İesu təmən nərğın u “Nəti Etəmim,” tatəghat-in atıp in. Nərğın u təmıet e Nəoa rəha Daniel ne nəoa pısın pısın min e Oltesteman. Kən nıpətın təmə suah kit itəm təmısi-pən o Uhgın kən matos nəpətən rəha Uhgın. **8:20:** 2 Kor 8:9 **8:24:** Sam 4:8 **8:26:** Mat 14:31; Sam 89:9

Iesu tæmhg-iaræp narmîn rat e etæmim kæiu

(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)

²⁸ Kæn nian Iesu tæmuwa miet-pa entænîpæn-pæn e lek, ikin Katara, kæn etæmim kæiu itæm narmîn rat min kotatig elau kæmiaiet-aræpa mæmæ okuæplan Iesu. Ilau kæmiasîpæn e nîpæg kæpiel min, ikin katitænîm netæmim ikin. Ilau kuæsanæn mætîoh netæmim, kæn netæmim koatægîn nuwîn-pænæn ikin. ²⁹ Kæn æmun narmîn rat min itæm kotatig elau kæmotaget æfamæh motæn mæmæ, “! Ik Næti Uhgîn! ? Næmuwa mæmæ nakahrol itimat? ? Næmuwa mæmæ nakol nalpînæn kæm itimat itæm tæsolæn æh nian ræhan?”

³⁰ Iuæhkîr æm olat, pikæs min tæpæt æh-ikin kotagwæn, ³¹ kæn narmîn rat min kotasæk-pæn o Iesu motæn mæmæ, “Okæmæ nækæhg-iaræp itimat, ahl-ipæn itimat ekotuwin e pikæs min æh.”

³² Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Otuwîn.” Kæn narmîn rat min kæmotiet elau, motaiu motuwin e pikæs min, kæn æmun pikæs min ilat rafin kæmotaiu moteiuaiu ikin tækul-ækul ikin, kæn motiet-pæn e lek motæmîm.

³³ Kæn netæmim itæm koatehm pikæs min, kæmotægim motuwin e taon motæn-iaræp natîmnat rafin, ne natîmnat itæm Iesu tæmol kæm suah mil itæm narmîn rat min kotatig elau. ³⁴ Kæn æmun netæmim rafin ræha taon kæmotuwa mæmæ okotæplan Iesu. Kæn nian kæmotæplan in, kæn kæmoatækæike æskasîk kæm in mæmæ otækæike miet æh-ikin æh.

9

Iesu tæmol-wîr etæm

nîpætîn tæmîmîs

(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)

¹ Kæn Iesu tæmuwîn e pot muwîn entænîpæn-pæn e lek, kæn miet-aræpa iman ikin, e taon Kapaneam. ² Kæn netæmim neen kæmotilæs etæmim kit motuwa ron. Nîpætîn mæsin tæmîmîs, kæn mætâpil e ræhan nîmîtiwîn. Kæn nian Iesu tæmæplan ræhalat nahatætæn, kæn tæmæn-ipæn kæm etæm tatîmîs un mæmæ, “Nætîk, æsægînæn. Ræham nolæn rat min emos-îrækîs rækîs.”

³ Kæn nian kæmotæto næghatæn æh, iægætun min neen ræha Lou kotæn-ipæn kæm ilat min mæmæ, “Næghatæn æh tærat. Suah æh tatæghat mæmæ otol mæmæ in Uhgîn.”

⁴ Mæto Iesu titun nætæligæn ræhalat kæn tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “?Tahro itæmat nakoatos nætæligæn itæm tærat min-nulan? ⁵ ?In pæhruæn tîmætîg mæmæ oekæn, mæmæ, ‘Emafæl rækîs ræham nolæn rat min,’ o ‘Ëtul maliwæk?’* ⁶ Kæn roiu ekol nat kit mæmæ nækotitun mæmæ Næti Etæmim tatos nepætæn ikin-u e nætueintan mæmæ otafæl rækîs tæfagæ rat min.” Kæn in tæmæn-ipæn kæm suah æh tatîmîs mæmæ, “Ëtul milæs ræham nîmîtiwîn maliwæk matuwîn latuænu.” ⁷ Kæn suah u tatîmîs tæmatul maliwæk matuwîn latuænu. ⁸ Kæn nian nîmanîn netæmim kæmotæplan nat æh, kæn kæmotægîn, kæn motænwiwi nærgî Uhgîn itæm tæmos-ipæn nepætæn kæm etæmim mæmæ otol næhlan.

Iesu tæmaun-in Matiu

(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)

⁹ Kæn Iesu tæmaliwæk muwîn mæsin min, mæplan suah kit, nærgîn u Matiu. In etæmim itæm tatos mæni ræha takîs, kæn tatæpælæh ikin katætou-pæn takîs ikin. Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Uarisig-in io, muwa etæmim ræhak.” Kæn in tæmætul muarisig-in Iesu.

8:29: Mak 1:24; Luk 4:41 **9:1:** Mat 4:13 **9:4:** Luk 9:47; Jon 2:25 * **9:5:** Okæmæ Iesu titun nol-wîræn suah kit, kæn tatægætun mæmæ tatos næsanænæn o Uhgîn mæmæ otafæl rækîs nolæn rat min ræha netæmim. **9:6:** Jon 17:2

10 Kən Iesu təmuwın mətagwən e nımə rəha Matiu, kən netəmim tēpət rəha nosən mənı rəha takis kəmotuwa, kən netəmim tēpət itəm koatol təfagə rat† kəmotuwa, kən ilat kəmotuwa motəpələh motagwən ilat Iesu ne rəhan netəmim. 11 Kən nıan Farisi mın kəmotəplan nat əh, kən kotən-ıpən kəm netəm rəha Iesu məmə, “?Təhrə rəhatəmat ıagətun tətəgwən kələh ilat netəm koatos mənı rəha takis ne netəm koatol təfagə?”

12 Məto Iesu təməto rəhalat nəghatən kən təmən-ıpən kəm ilat məmə, “Etəmim itəm təsımısən təsuwınən məplan tokita. Məto etəmim u itəm tatımıs, in otəkəıke muwın məplan tokita. 13 Otuwın motegəs-in motol nıpəti nəghatən u pəhrın itəm Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, ‘Nat kit tatol nıkk tətəgıen, inu məmə onəkotasəkıtun netəmim, məto sənəmə rəhatəmat sakrıfais mın itəm nəkoatol moatos-ıpa kəm io itəm tatol nıkk tətəgıen.’‡

Iatən tol mın-nulan məto-inu eməsuwamən məmə ekaun-in netəm mın u itəm nıkkılat təht məmə kınotətuatıp rəkıs məmə okotuarısıg-in io, məto emuwa məmə ekaun-in netəm mın u, netəm nol təfagə məmə okotuarısıg-in io.”

*Nolən rəha napəsən nagwənən o Uhgın
(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)*

14 Kən netəmim rəha Jon Bəptais kəmotuwa motəplan Iesu motən-ıpən kəm in məmə, “Əplan-tu. Itımat ekotətıakəm motapəs nagwənən motəfak kəm Uhgın, kən Farisi mın, ilat mın koatol mıhın. ?Məto təhröl e rəham netəmim kəsotolən nəhlan?”

15 Kən Iesu təmən-ıpən kəm ilat məmə, “?Nıan netəmim koatol marıt rəha suah kit, kən in tətətıg e nagwənən rəhan ilat in mın neen, nıkkıtəmat təht məmə in mın neen okotasək? !Kəp! Məto nıan əh-ıkın itəm tatıwa məmə netəmim okotıləs-ırəkıs etəmim itəm katol nagwənən rəhan. Kən e nıan əh, in mın neen kotıtun napəsən nagwənən.

16 “Kən etəmim kit tıkə məmə otos nımısımısı nıməhan wı kit, kən məhlətəın-pən e nıməhan oas rəhan itəm təməhap, məto-inu okəmə tol nəhlan, kən nımısımısı nıməhan wı tıtun nəhapən nıməhan oas, kən ıkın təməhap ıkın aıpən tıtun nuwamən mol ıahgın pik agın.

17 “Kən etəmim kit tıkə məmə otos wain itəm kəmöl wı, kən mıuw-pən e pətəl oas u təskasık itəm kəmöl e nuwıgı nənı. Okəmə tol nəhlan, kən wain otəhləpık, kən pətəl otəhap, kən wain otəhtəg, kən pətəl otərat. § Məto wain itəm kəmöl wı okəkəıke kıuw-pən e pətəl itəm kəmöl wı tımətətıg, kən wain ne pətəl katıəməhl wır.”*

*Pətəgwəhl kit itəm tatımıs ne pətan əkəku kit itəm təmımıs
(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)*

18 Nıan Iesu tatən-ıpən natımnat mın əh kəm ilat, etəm-ıasöl kit tuwa mısın-pən nıılın o Iesu məmə, “Nətık pətan əkəku təmımıs roıu əm. Məto wa, mələhəu-pən nelməm lan, kən otəmegəh mın.” 19 Kən Iesu təmətul ne rəhan netəmim, motuarısıg-in suah nı motuwın.

† 9:10: Farisi mın, ilat kəmoatətəu-pən wır agın-əh Lou rafın itəm Uhgın təmos-ıpən kəm Moses məmə Moses otos-ıpən kəm netəm İsrəl. Kən ilat koatətəu-pən wır mın nəghatən mın itəm kəmotıs-ıpən e Lou rəha Moses, məto netəmim əm kəmotol, sənəmə Lou ətuatıp mın rəha Uhgın. Kən Farisi mın, katən məmə netəmim rafın itəm kəsotətəu-pənən lou əlkələh mın əh, ilat ıol təfagə. 9:11: Luk 15:2 9:13: Hip 10:8; Hos 6:1-6; Maeka 6:6-8; 1 Saml 15:22 ‡ 9:13: Nıan Uhgın təmən nəhlan, nıpətın məmə in otapəs rəhalat sakrıfais mın məto-inu nəratən tətətıg e nıkkılat. Uhgın təmən məmə ilat kotəkəıke motasəkıtun netəmim. 9:14: Luk 18:12 § 9:17: Afın futnot e Luk 5:37 * 9:17: Iesu təmən nəhlan məmə in otəgətun ilat məmə rəhan nəgətunən in tuwıwı mol pısın e nəgətunən rəha Farisi mın ne ıagətun mın rəha Lou.

²⁰ Kæn æmun pætan kit æh-ikin itæm tatos nimisæn ræhalat nipitan nian rafin æm, minos nup tuelef.† Kæn pætan æh tæmisi-pæn e mæntaa Iesu ikin, kæn meapæn mek nipægnæmti kot mæsin ræhan. ²¹ tæmol næhlan mæto-inu tatæn atip kæn in mæmæ, “Okæmæ ekek æm ræhan kot, kæn ræhak nimisæn otol namnun.”

²² Kæn Iesu tæmeirair mæplan pætan æh, kæn mæn-ipæn kæn in mæmæ, “Nætik pætan, æsæginæn. Ræham nahatætææn tæmol ik ninæwir min.” Kæn e nian æh, ræhan nimisæn tæmika.

²³ Kæn nian Iesu tæmuwa miet-aræpa e nimæ ræha etæm-iasol æh, kæn tæmuwin imæ mæplan netæmim koatahl nau motan napuæn lan ræha nimisæn, kæn netæmim kæmoatasæk pik. ²⁴ Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Otiet motuwin isæu, mæto-inu pætan ækæku un tæsimisæn, mæto in tætapil æm.” Kæn ilat kæmotalah e Iesu. ²⁵ Mæto nian netæmim kæmotiet motuwin ihlua, kæn tuwin imæ, maskælim nelmi pætan ækæku, kæn pætan ækæku un tæmætul. ²⁶ Kæn namnusæn ræha nat u tæmaiu mitælau rafin e næptæn æh.

Iesu tæmol-wir iganæmtin rat kæiu

²⁷ Kæn nian Iesu tæmiet ikin æh, mæto iganæmtin rat mil kæiu kæmuætæu-pæn in, kæn mætuagæt æfæmæh mæmæ, “!Mipi Kig Tefit, æsækitun itimlau!”

²⁸ Nian Iesu tinuwin æpæh imæ, kæn iganæmtin rat mil kuea ron. Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæn ilau mæmæ, “? Itælau nætuahatætæ mæmæ ekitin nol-wiræn niganæmtitælau, o kæp?” Kæn ilau kuæn-ipæn mæmæ, “Ðwæh, Iærmæra.”

²⁹ Kæn Iesu tæmælæhæu-pæn nelmin e niganæmtilau mæn-ipæn mæmæ, “Uhgin otol-wir niganæmtitælau mæto-inu næmuahatætæ lan.” ³⁰ Kæn niganæmtilau tinæwir kæn kinatuæplan nat. Kæn Iesu tæmæn-ipæn æskasik kæn ilau mæmæ, “Onæsuæn-iaræpæn natimnat min u kæn netæmim.” ³¹ Mæto ilau kæmiaiet mian, kæn muæn-iaræpæn namnusæn ræha Iesu tuwin mitælau e ikin min rafin e næptæn u.

Iesu tæmhg-iaræp narmin rat e etæm tærruru næghatæn

³² Nian suah mil u kæmiaiet, netæmim kotilæs etæmim kit tærruru næghatæn motuwa o Iesu. Suah æh in tærruru næghatæn mæto-inu narmin rat tætatig lan.

³³ Kæn Iesu tæmhg-iaræp narmin rat e suah æh, kæn tinatæghat. Kæn nimanin netæmim narmilat tæmiwig pik ron, kæn motæn mæmæ, “Suah kit tæsæplanæn nat kit tol nulan æpæh Isrel nian kit ne.”

³⁴ Mæto Farisi min kæmotæn mæmæ, “Tatos næsanænæn o etæm-iasol ræha narmin rat min mæn otæhg-iaræp narmin rat min.”

Iesu nikin tæmahmæ pik o netæmim

³⁵ Kæn Iesu tæmaliwæk matuwin e taon ne latuænu min rafin, kæn matægætun æpæh e nipæгноа nimæ min ræha nuæfiminæn, matæn-iaræp namnusæn tæwir ræha næræmæææn ræha Uhgin, kæn matol-wir netæmim rafin itæm koatimis, ne netæmim rafin itæm nipætilat tærat koatæwir. ³⁶ Nian tæmæplan nimanin netæmim tinepæt pik, kæn nikin tæmahmæ pik olat mæto-inu kinotos pik nahmææn, kæn motærruru nasitu-atipæn e ræhalat næmegæhæn, kinotahmæn e sipsip min itæm etæmim tikæ o nehman ilat. ³⁷ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæn ræhan min netæmim mæmæ, “! Otæplan-tu! Nægwænæn tepæt æpæh e nasumæn itæm kinotimætæ, mæto iolwæk min noan mæsin æm kotæulæk-in. ³⁸ Kæn otæfak-pæn o etæm-iasol ræha nasumæn mæmæ otahl-ipa iolwæk min tepæt mæmæ okotuwin kæulæk-in nasumæn ræhan.”

† 9:20: Lou tæmæn mæmæ nimisæn u leprosi tæmol pætan æh tamkimik, kæn okæmæ tatek suah kit, kæn in min otamkimik. 9:21: Mat 14:36 9:27: Mat 20:29-34 9:30: Mat 8:4 9:33: Mak 2:12 9:34: Mat 12:24; Mak 3:22; Luk 11:15 9:35: Mat 4:23; Mak 1:39 9:36: Nam 27:17; 1 King 22:17; Sek 10:2; Mat 14:14; Mak 6:34 9:37: Luk 10:2

10

*Netəm tuelef rəha Iesu
(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)*

¹ Kən Iesu təmaun-in netəm tuelef rəhan kotuwa kitiah, kən mos-ipən nəsanənən kəm ilat məmə ilat kotitun nəhg-iarəpən narmın rat mın e netəmim, kən motitun nol-wirən nımısən mın rafın, ne netəm mın u nıpətılát tərərát.

² Kən inu nərđi netəm tuelef rəha Iesu: in taupən Saimon, u nərđin kit mın un Pita; ne təhan Antru; ne Jemes ne pian Jon, nəti Sepeti mil; ³ ne Filip ne Patolomiu; ne Tomas ne Matiu, etəmim rəha nosən məni rəha takıs; ne Jemes nəti Alfeas; ne Tateas; ⁴ ne Saimon u kətaun-in məmə Selot; * ne Jutas Iskariot u təmegəhan-in-pən Iesu tuwin e nelmi rəhan tikimır mın.

*Iesu təmahl-iarəp rəhan netəmim tuelef
(Mak 6:7-13; Luk 9:1-6)*

⁵ Kən nian Iesu təmahl-iarəp rəhan netəmim tuelef məmə okotuwın motol wək rəhan, təmaupən məğhat kəm ilat məmə, “Itəmat onəsotuwınən o netəm mın in sənəmə noanol mın rəha Isrel, kən məsotuwınən e taon kit rəha netəm Sameria, ⁶ məto onəkotuwın o noanol mın rəha Isrel itəm kotahmen e sipsip mın koatəluə. ⁷ Kən nian nakotuwın, nəkotəkəike motən-iarəp məmə, ‘Nian itəm Uhgın otərəməə e netəmim rafın lan, tınatuwa iuəhkır.’

⁸ “Kən itəmat nəkotəkəike motol netəm koatimıs kotəwir mın. Kən itəmat nəkotəkəike motol netəm kəmotimıs kotəmegəh mın. Kən netəmim itəm leprosi tatol ilat, nəkotəkəike motol nıpətılát tuwa məwir mın. Kən netəmim itəm narmın rat tətətig elat, itəmat nəkotəkəike mətahg-iarəp narmın rat mın kotuwın isəu olat. Kən nəsanənən itəm nəmotos, nəməsotosən nəmtın. Kən onəkotəkəike motol wək əm, netəmim okəsətouən itəmat lan. ⁹ Nian nakotuwın, nəsotosən məni. ¹⁰ Kən məsotəmikən rəhatəmat kətim mın. Kən natımnat itəm nakoatuwin-in, in əm un, məsotos mınən iahgoau kit mın. Kən məsotosən put, ne kasikın rəhatəmat mın. İatən nəhlan məto-inu tətuatıp əm məmə katos-ipən kəm iolwək mın natımnat itəm tətuatıp o natıgən rəhalat.

¹¹ “Nian nakotuwın e taon kit o latuənu kit, nəkotəkəike motehm etəmim kit itəm nıkin tagien məmə nakotuwın mətətig itəmat mın, kən nakoətatig ikın əh mətoarəs-pən nian nakotiet mın. ¹² Nian nakotuwın kətətig e nımə kit, nəkotəkəike kəğhat wir kəm ilat məmə, ‘Nəməlinuən tətətig otəmat.’ ¹³ Kən okəmə netəmim e nıpəğnoa nımə u, nıkilat tagien məmə okotos itəmat, kən pəs rəhatəmat nəghatən rəha nəməlinuən tətətig olat. Məto okəmə nıkilat təsəgienən otəmat, nəkotəkəike motos nəghatən rəha nəməlinuən moatuwin.

¹⁴ “Kən okəmə netəmim neen kəsotolkeikəən məmə okotit itəmat nakotuwın e rəhalat nıpəğnoa nımə, o kəsotətəlig-inən rəhatəmat nəghatən, kən nian nəkoətiət e nımə rəhalat, o rəhalat latuənu, nəkotəkəike motəhapıspıs rəkıs nısıp e nelkıtəmat məmə ilat okotitun məmə nəmotəuhlin-pən mantaətatəmat olat. ¹⁵ Nıpahrienən iatən kəm itəmat, e nian itəm Uhgın otakıl netəmim, nalpınən rəha netəm mın əh in otəskasık pik maprəkıs-in nalpınən rəha netəm kotərət aupən e taon mil əh, Sotom ne Komora.”

Netəmim okotol tərət kəm netəmim rəha Iesu

¹⁶ Kən Iesu təmətəkəike matən məmə, “Otətəlig-in-tu. Etəhl-ipən itəmat nakoatuwin təhmen e sipsip mın itəm kəmotuwın ilugın e kuri iarupın mın.

10:1: Mak 6:7; Luk 9:1 * **10:4:** Selot in suah kit itəm in tatətul əskasık o kantri rəhan. Əplan e tiksonari. **10:6:** Jer 50:6 **10:7:** Mat 3:2; 4:17; Luk 10:9,11 **10:9:** Luk 10:4 **10:10:** Luk 10:7; 1 Kor 9:14 **10:12:** Luk 10:5-6 **10:14:** Luk 10:10-12; Wək 13:51 **10:15:** Mat 11:24; Jaj 7

Onakotækaike motenatig wir tahmen e malikim, kæn itæmat motan mætig tahmen e mænig mak. ¹⁷ Onakoatæto wir itæmat o netæmim, mæto-inu ilat okotilas itamat mæmæ nakoatætul e niganæmti kaonsel ræhalat, kæn okotalis itamat æpæh imæ e nimæ ræha nuæfiminæn.

¹⁸ “Kæn mæto-inu itæmat netæmim ræhak, okotewkækan itæmat nakotuwîn motætul e niganæmti etæm-iasol min ræha kapman min, ne kig min mæmæ onækotæn-iaræp næghatæn tæwir ræhak e niganæmtilat, kæn e niganæmti Iaihlua min. ¹⁹ Nian ilat okotuwa motilæs itæmat, kæn nikitæmat tæsaht pikæn mæmæ onækotuwîn motæn mæmæ naka, o nakotæhrol nulan motæghat. Næsoetæginæn mæto-inu Narmin Ræha Uhgîn, in otos-ipinæ næghatæn itæm onækotæn e nian ætuatip æh. ²⁰ Næsoetæginæn mæto-inu sænæmæ itæmat onækotæghat, mæto Narmin Ræha ræhatæmat Tata, otos-ipinæ næghatæn kæn itæmat mæmæ nakoatæn-iaræp.

²¹ “Netæmim okotegæhan-in-pæn pialat ætuatip min kæn ræhalat tikimîr min mæmæ okotohamnu ilat, kæn tata min okotol mihîn min kæn nenætilat ætuatip min, kæn nisualkælæh okotætul motol nolæn ahmen min æm kæn ræhalat tata min ne mama min mæmæ okotohamnu ilat. ²² Netæmim rafin okotetæhau itæmat o nærgæk. Mæto etæm otætul æskasik mætoarus-pæn natimnat min un okotol namnun, kæn Uhgîn otosmegæh. ²³ Nian okotol tærat kæn itæmat e taon kit, kæn nakotiet motagim motuwîn e taon pisin kit min. Iatæn pahrien kæn itæmat mæmæ okul næsotuwîn rafinæn e taon min ræha Isrel mætoarus-pæn Næti Etæmim in otuwa min.

²⁴ “Netæmim itæm koatætellig-in, okul kæsotaprækis-inæn ræhalat iægætun, kæn iolwæk min, okul kæsotaprækis-inæn ræhalat etæm-iasol. ²⁵ Netæm katægætun ilat, kotækaike motagien mæmæ okotuwa motahmen e iægætun ræhalat, kæn iolwæk min kotækaike motagien mæmæ okotuwa motahmen e etæm-iasol ræhalat. Io, io etæm-iasol ræha nimæ. Okæmæ netæmim neen kotæn rat io mæmæ io Pielsepul, u nærgin kit ræha Setan, kæn okul tahmen min æm e iolwæk min ræha nimæ ræhak.”

Etæmim ræha Iesu

tæSæginæn etæmim

(Luk 12:2-7)

²⁶ Kæn Iesu tæmæn mæmæ, “Tol næhlan, æsoetæginæn netæmim. Natimat itæm netæmim koatæfætæn, Uhgîn otilæs-iaræpa ikin tagæhag ikin, kæn natimnat itæm netæmim koatæhluuig-in, Uhgîn otilæs-iaræpa, netæmim rafin kotæplan.

²⁷ Natimnat itæm iatæn kæn itæmat e napinæpæn, itæmat onækotækaike motæn-iaræp min e næhag-æhagæn, kæn natimnat itæm iatæn anion, itæmat onækotækaike motæn-iaræp asol e niganæmti netæmim.

²⁸ “Soetæginæn netæmim itæm kotitun nohamnuæn nipætætæmat, mæto okul kæsotohamnuæn narmitæmat. Mæto nækotagin Uhgîn itæm titun nærækinæn nipætætæmat ne narmitæmat e nigæm asol. ²⁹ Otæplan-tu. Mænig ælkælæh min, netæmim koatol-salim-in mæni ækæku æm. Mæto okæmæ ræhatæmat Tata Uhgîn tæsegæhan-inæn ilat, okul kit tæsimisæn. ³⁰ Kæn noanutæmat e ræhatæmat-kapæ, Uhgîn tætafin rafin ilat. ³¹ !Tol næhlan, soetæginæn! Uhgîn tolkeike pik itæmat taprækis-in mænig ælkælæh min æh.

³² “Tol næhlan, okæmæ etæmim otæn-iaræp nærgæk e niganæmti netæmim, kæn io min iatæn-iaræp nærgin e niganæmti ræhak Tata e nego e neai. ³³ Mæto okæmæ etæmim otæn-iaræp e niganæmti netæmim mæmæ in sænæmæ ræhak, kæn ekæn-iaræp e niganæmti ræhak Tata e nego e neai mæmæ in sænæmæ ræhak.

10:16: Luk 10:3; Rom 16:19 **10:20:** Mak 13:9-11; Luk 12:11-12; 21:12-15 **10:20:** Jon 14:26

10:21: Jon 14:26 **10:24:** Luk 6:40; Jon 13:16; 15:20 **10:25:** Mat 9:34; 12:24; Mak 3:22; Luk 11:15 **10:26:** Mak 4:22; Luk 8:17 **10:28:** Rom 8:31; Jem 4:12 **10:31:** Mat 6:26 **10:33:**

Luk 12:8-9

34 “Nikitəmat təsəhtən məmə emuwa məmə ekələhəu nəməlinuən e nətueintən. Eməsuwamən məmə ekələhəu nəməlinuən, məto emuwa məmə ekol netəmim kotəmou. 35 İatən nəhlan məto-inu emuwa məmə ekol iərman otol timəht ilau rəhan tata, kən pətan otol timəht ilau rəhan mama, kən pətan otol timəht ilau uhun, 36 kən etəmim otol tikimīr ilat atip rəhan min.†

37 “Kən etəmim itəm tolkeike pik rəhan tata ne mama taprəkis-in io, in təsahmenən məmə otuwa rəhak etəmim. Kən etəmim itəm tolkeike pik netin iərman o pətan taprəkis-in io, in təsahmenən məmə otuwa rəhak etəmim. 38 Kən etəmim itəm təsiləsən rəhan nig kəməluau muarisig-in io,‡ in təsahmenən məmə otuwa rəhak etəmim. 39 Kən etəmim itəm tatol pik wək əm məmə rəhan nəmegəhən e nətueintən u in otəwir, otəmkarəpən e nəmegəhən pahrien. Məto etəmim itəm otimis o nərgək, in otos nəmegəhən lilin.

40 “Kən etəmim itəm tatos itəmat e nikin agien, kən təhmen əm məmə tatos io e nikin agien. Kən etəmim itəm tatos io e nikin agien, kən təhmen əm məmə tatos etəm u itəm təməhl-ipa io. 41 Kən etəmim itəm tatos e nikin agien ien rəha Uhgīn, məto-inu in titun məmə suah u in ien rəha Uhgīn, in otos nətəuən lan, təhmen əm e itəm ien min koatos. Kən etəmim itəm tatos e nikin agien etəm ətuatip, məto-inu in titun məmə in etəm ətuatip, in otos nətəuən lan, təhmen əm e etəm ətuatip. 42 Kən etəmim itəm tatos-ipən nəhau ətəp noan-məsin əm kəm rəhak etəmim, məto-inu in titun məmə rəhak etəmim, nat əpnəpīn rəhak etəmim in ləhau agīn, nīpahrienən iatən kəm itəmat məmə, okol təsəmkarəpənən e rəhan nətəuən.”

11

Iesu ne Jon Baptais (Luk 7:18-35)

1 Nian Iesu tīnol nammun nəgətunən rəhan netəm tuelef, təmīet ikin əh muwīn e taon min e nītən Kalili, matəgətun netəmim kən matən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn kəm ilat.

2 E nian əh, Jon Baptais tətətig e kalapus, kən in təməto nammusən e wək itəm Iesu tatol. Kən təməhl-ipa rəhan neen netəmim kotuwīn motətapəh ron məmə, 3 “?Tahro? ?Ik u etəm kəmatən əupən məmə suah kit otuwa, o itəmat ekoatəsahgīn etəmim kit min məmə otəpanuwa min?”

4 Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwīn motəplan Jon motən-ipən nat naka itəm nəmotuwa motəto kən motəplan: 5 netəm niganəmtilat təpīs kīnoatəplan nat. Kən netəmim itəm nelkīlat tərət kīnotəto təwir kən minotaliwək. Kən netəm min u kəmosot nīmīsən leprosi, nuwigilat tīnəwir. Kən netəm min u matəlgilat təmalu, roiu matəlgilat tinoag, kən netəm min u kəmotimīs, kīnotəmegəh min. Kən ian-rat min, roiu əh suah kit tīnatən-iarəp nammusən təwir kəm ilat. 6 Etəmim otətig e nəwīrən pahrien okəmən in təsəhlmanən rəhan nahatətəən lak o natimnat itəm io ekol.”

Iesu təməghat-in Jon Baptais

10:36: Maeka 7:6; Luk 12:51-53; † **10:36:** Nuwaman rəha Iesu otol məmə netəmim okotoor ilat min məto-inu, neen okotahatətə lan, məto neen okəsotahatətəən lan, kən moatətəhau. **10:37:** Luk 14:26-27 ‡ **10:38:** Nipəti nəghatən rəha Iesu sənəmə rəhan netəmim okotəkəike kimis e nig kəməluau təhmen əm lan. Nipəti nəghatən u məmə kitat rafin kitəh kitəh kotəkəike motegəhan-in məmə Uhgīn otol nəwian e nəmegəhən rəhatat. Okəm-naka netəmim okotol nəratən kəm kitat, okəm-naka kitat okotimīs o nərgin, o kəm-naka nəratən min əh otəsuwaman e nəmegəhan rəhatat. Kitat kotərru, məto kotətul matip əm o natigən e nəmegəhən itəm Uhgīn tolkeike. **10:39:** Mat 16:24-25; Mak 8:34-35; Luk 9:23-24; 17:33; Jon 12:25 **10:40:** Mak 9:37; Luk 10:16; Jon 13:20 **11:5:** Aes 35:5-6; 61:1

⁷ Nian netəmim rəha Jon koatitəlig, kən Iesu tinətuoun matəghat-in Jon kəm netəm min u koatəpələh əh-ikin, matən məmə, “?Aupən, nəmotuwın ikin taruən-aruən ikin məmə nəkotəplan naka? ?Nəmotuwın məmə nəkotəplan suah kit tahmen e nuwig itəm nīmətəg tətəhləpik-əhləpik əpnəpin əm? Kəp. ⁸ ?Kən tahro itəmat nəmoatiet, məmə nəkotəplan suah kit itəm tatuwin e napən wir nəmtin tiakis? Kəp. Netəm kotuwın e napən wir tol nəhlan, nian rafin kotatig e nīmə rəha kig. ⁹ ?Kən tahro itəmat nəkoatiet, məmə nəkotəplan ien kit? Əwəh, nīpahrienən, kən etəmim əh in ilis taprəkis-in ien. ¹⁰ Inu etəm Naoa Rəha Uhgın tətəmatəghat-in nian Uhgın təmən məmə, ‘Otəplan-tu. Iatahl-ipinə rəhak iahləpīs itəm otos rəhak nəghatən. In otaupən-in ik məmə otol əpen-əpenə e rəham suatip.’

¹¹ Nīpahrienən iatən kəm itəmat, etəmim tikə itəm təmāiir e nətueintən in ilis taprəkis-in Jon Baptais, kən mətə etəm ləhau agin e nərəmərəən rəha Uhgın, in ilis taprəkis-in Jon.* ¹² E nian Jon Baptais tətətuoun matən-iarəp nəghatən rəha Uhgın mətəarus-pa roiu, nərəmərəən rəha Uhgın in təkaskik məmə otol wək matuwın. Kən netəmim itəm kotəskasik kotalkut pik məmə okotuwın motatig əhgin. ¹³ Iatən nəhlan mətə-inu, aupən agin mətəarus-pa nian rəha Jon, nəghatən min rəha Lou itəm Uhgın təmos-ipan kəm Moses, ne nəghatən min rəha ien min rəha Uhgın, koatən-iarəp nərəmərəən rəha Uhgın. ¹⁴ Kən okəmə nikitəmat tagien məmə nakotos nəfəligən u, ekən məmə Jon in Elaija itəm in ien kit aupən kəmātən məmə otuwa. ¹⁵ Etəm matəlgın tatig, təwir məmə in otətəlig-in wir kən mītun nəghatən min u.

¹⁶ “?Netəm min u itəm koatatig roiu, ilat kotəhrol nulan? !lat kotahmen e nisualkələh itəm koatəpələh ikin katol maket ikin moatakuhl motaun-in ilat min neen məmə, ¹⁷ ‘Itimat emotahl nau kəm itəmat məmə onakoatol danis rəha nagienən lan, mətə itəmat nəkəsotolən danis. Kən itimat emoatasək eiua rəha nīmīsən, mətə nəsotasəkən kitat min itimat.’ ¹⁸ Iatən nəhlan mətə-inu Jon təmuwa, kən matətəuakəm mətəpəs nagwənən matəfak kəm Uhgın, kən məsənīmən wain. Kən netəmim kotən məmə, ‘Suah əh, narmin rat kit tətətig lan.’ ¹⁹ Mətə nian io, Nəti Etəmim, emuwa kən mətəgwən kən matənīm wain, kən netəmim kotən məmə, ‘Otəplan-tu, suah əh in etəmim rəha nagwən pikən ne etəmim rəha napīsən, kən motən kələh ilat netəmim rəha nosən mənī e takis, ne netəmim itəm nol təfagə.’ Mətə netəmim itəm koatətəu-pən nītunən rəha Uhgın koatol wək wir min. Kən wək wir min əh koatəgətun məmə nītunən rəha Uhgın in nīpahrienən.”

Nəhməən asol otuwa (Luk 10:13-15)

²⁰ Kən Iesu təməghat əskasik e netəm e taon min əh itəm in təmöl nat pīspīs tēpət ikin e niganəmtilat. Təməghat nəhlan mətə-inu ilat kəsotəuhlinən nəfəligən rəhalat o rəhalat nolən rat min. ²¹ Təmən məmə, “!Itəmat netəm Korasin, kəsi, nəhməən asol otuwa otəmat! !Itəmat netəm Pətsaeta, kəsi, nəhməən asol otuwa otəmat! Mətə-inu emol pap nat pīspīs tēpət e taon rəhatəmat! Kən okəmə emol natimnat min əh əpəh Taea ne Saeton aupən, okol netəmim əh-ikin əh kəmotəuhlin rəhalat nəfəligən e nolən rat min, kən ilat kəmotuwın e natimnat rat motuwın moatəpələh e mətəp e nigəm motəgətun məmə koatətə tərət agin o rəhalat nolən rat min.

11:10: Mal 3:1; Luk 1:76 * **11:11:** Ves u tatən məmə wək rəha Jon, in wək itəm tatos nisaiian. In tatol əpen-əpenə suatip rəha Kristo itəm Uhgın otahl-ipa, kən in tatən-iarəp məmə Kristo tinatuwa. Wək u in wək asol. Kən Jon in etəm-iasol mətə-inu in tatos wək əh. Mətə nat kit itəm in təwir taprəkis-in wək rəha Jon, in məmə suah kit tatuwa etəm rəha Uhgın nian in tətəhatətə e Iesu Kristo. **11:13:** Luk 16:16 **11:14:** Mal 4:5; Mat 17:10-13; Mak 9:11-13 **11:19:** Mat 9:14

²² Mæto iatæn kəm itəmat məmæ e nian əh itəm Uhgīn otol nalpīnən kəm netəmim, nalpīnən rəhatəmat in otəskasik, maprəkis-in nalpīnən rəha netəm Taea ne Saeton aupən ikin. ²³ “?Kən itəmat netəm Kapaneam, nikitəmat təht məmæ Uhgīn otīlās-ipər itəmat e ikin rəha nisaiiən əpəh e nego e neai? !Kəp! Mæto Uhgīn otəhlman itəmat nakotuwin ləhau agin, imə naulisən, mæto-inu emol nat pispis tepət e taon rəhatəmat. Kən okəmæ emol natimnat min əh əpəh Sotom, kən netəm ikin kəmotəuhlin rəhalat nətəlīgən, kən okol Uhgīn təməsərəkinən Sotom, kən təmətatīg əm mætoarus-pa u-roiu. ²⁴ Mæto iatæn kəm itəmat məmæ e nian əh itəm Uhgīn otol nalpīnən kəm netəmim, nalpīnən rəhatəmat in otəskasik, taprəkis-in nalpīnən rəha netəm Sotom aupən ikin.”

Itəmat itəm nīnotəpou

(Luk 10:21-22)

²⁵ Kən e nian əh, Iesu təmafak matən məmæ, “Tata Uhgīn, ik Iəramərə rəha natimnat rafin ilis e neai ne ləhau e nətueintən. Iatənwiwi ik mæto-inu nəməhluaig-in nīpəti natimnat min u e nīganəmti netəmim itəm kotenatīg motitun wir nat. Kən nəmol-arəp kəm netəmim itəm kotahmen-pən əm e nisultkələh məmæ okotitun wir. ²⁶ Əwəh, Tata, inu nat kit itəm nakolkeike.”

²⁷ Kən Iesu təmatəkəike matən kəm ilat məmæ, “Rəhak Tata təmos-ipa nītunən rafin agin kəm io. Kən suah kit tikə itəm titun wir io u Nəti Uhgīn, məmæ io pah ətuatip. Mæto Tata Uhgīn əm titun. Kən suah kit tikə itəm titun wir Uhgīn, mæto io pisin əm u Nəti Uhgīn, ekitun, ne netəmim itəm io emitəpən məmæ ekol-arəp Tata Uhgīn kəm ilat.

²⁸ “Otuwa ron io, itəmat itəm nəkotal pik wək kən nīnotəpou o natipa-inən katipa əfigəm min, kən ekos-ipinə namegən.† ²⁹ Pəs kotalis rəhak katipa, kən pəs iakaupən mægətun itəmat lan. Iatən nəhlan mæto-inu io etəm mətīg, kən rəhak nətəlīgən in ləhau. Kən onəkotos namegən e rəhatəmat nəmegəhən.

³⁰ Tol nəhlan mæto-inu rəhak wək ekos-ipinə kəm itəmat in timətīg, kən rəhak katipa in toigoig.”

12

Iəramərə rəha Sapat

(Mak 2:23–3:6; Luk 6:1-11)

¹ Kən e nian əh e Sapat kit, Iesu ne rəhan min netəmim kəmotaliwək motuwīn-pən e nasumən rəha wit, nat kit tahmen e rais, kən rəhan netəmim nəumis təmus ilat, kən kəmotəhl noa wit kən motun. ² Mæto nian Farisi min kəmotəplan ilat, kən kəmotən-ipən kəm Iesu məmæ, “!Ei, əplan-tu! Rəham netəmim koatol nat kit itəm koatəgəhl Lou rəha Sapat.”

³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmæ, “?Nəmotafin o kəp, nat naka itəm Kig Tefit təmol aupən, nian in ne rəhan min netəmim nəumis təmus ilat? ⁴ In təmuwin imə e Nīmə Tapolen Rəha Uhgīn, kən mos pīret mun itəm pris min kinotos-ipən rəkis kəm Uhgīn. Kən nolən əh tatətgəhl Lou, mæto-inu pīret əh, Lou tatən məmæ pris min əm kotitun nunən. ⁵ ?Kən nəmotafin e Lou o kəp, məmæ nian rafin e Sapat, pris min əpəh e Nīmə Rəha Uhgīn, ilat koatol wək rəhalat itəm tatətgəhl Lou rəha Sapat? Mæto Uhgīn tatəplan məmæ nat əh in

11:22: Aes 23; Esik 26-28; Joel 3:4-8; Amos 1:9-10; Sek 9:2-4 **11:23:** Jen 19:24-28; Aes 14:13-15

11:24: Mat 10:15; Luk 10:12 **11:25:** 1 Kor 1:26-29 **11:27:** Mat 28:18; Jon 1:18; 3:35; 10:15; 17:2

† **11:28:** Nəghatən u ‘natipa-inən katipa əfigəm min’ tatəghat-in Lou rəha netəm Isrel itəm kotahmen e nat təfigəm mæto-inu Lou min u, ilat kotəskasik pik, kən tiakis o nolən. **11:28:** Jer 31:25 **11:30:**

1 Jon 5:3 **12:1:** Dut 23:25 **12:2:** Eks 20:10 **12:4:** 1 Saml 21:1-6 **12:4:** Lev 24:5-9

tətuatip əm. ⁶ Məto iatən kəm itəmat məmə suah kit u ikin-u in ilis taprəkis-in Nimə Rəha Uhgın. ⁷ E Naoa Rəha Uhgın, in tatən məmə, 'Nat kit tatol nıkkik tətəgien, inu məmə onəkotasəkitun netəmim, məto sənəmə rəhatəmat sakrifais min itəm nəkoatol moatos-ipa kəm io itəm tatol nıkkik tətəgien.'

Okəmə nəkotitun nıpəti nəghatən u, kən netəm min u itəm kotətuatip, okol nəsofakılən ilat motən məmə ilat koatol nolən rat. ⁸ Iatən nəhlan məto-inu io, Nəti Etəmim, io ləramərə rəha Sapat."

⁹ Kən İesu təmıet ikın əh, malıwək matuwın əpəh imə e nımə rəha nuəfımınən rəhalat. ¹⁰ Kən əmun ikın əh, suah kit əh-ikın nelmin təmımis, təsəg-ətuatip-inən. Kən kəmotətapəh o İesu məmə, "?Təhro? ?In tətuatip e Lou məmə e Sapat, etəmim tıtun nol-wırən etəmim itəm tatımıs?" İlat kəmotətapəh ron məto-inu koategəs-in nat tərət kit rəha İesu itəm ilat okotıləs-ipən in e kot ron.

¹¹ Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, "?Okəmə itəmat kit rəhan kit sipsip, kən sipsip un tiwig-pən e noakımıl e Sapat, nıkitəmat təht məmə suah əh otuwın mıuw-pər-pa mın? !Əwəh! Otəkəıke muwın mıuw-pər. ¹² !Məto etəmim, in nat keıke taprəkis-in sipsip! Kənu, in tətuatip əm e Lou məmə natol nat itəm təwır e Sapat."

¹³ Kən təmən-ipən kəm etəm nelmin təmımis məmə, "Əg-ətuatip-in-tu nelməm." Kən təməg-ətuatip-in nelmin, kən nelmin tınuwa mınəwır agın mın, tınahmən e nelmin kit mın. ¹⁴ Məto Farısı mın kəmotıet motuwın ihluə mınəotəte noa ron məmə okotohamnu İesu.

İolwək itəm Uhgın təmıtəpun

¹⁵ Kən İesu təmıtun nətəlıgən rəhalat, kən təmıet ikın əh. Kən netəmim tepət kəmotuarısın in. Kən in təmol-wır nımısən rafın rəhalat kotuwa motəwır mın. ¹⁶ Kən təmən-ıəhau ilat məmə okəsotən-ıarəpən in kəm netəmim mın. ¹⁷ Natımnat mın əh kəmotıet məmə nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın otuwa mol nıpahrıenən lan. Uhgın təmos-ipən kəm ien Aesea u əupən o nən-ıarəpən məmə,

¹⁸ "Inu iolwək rəhak itəm io enıtəpun rəkıs,

ıakolkeıke pık in, kən nıkkik tagın pık ron. Kən io oekol məmə Narmin Rəhak otuwa mərıəoh lan.

Kən in otən-ıarəp nolən ətuatip rəhak ne nosmegəhən rəhak e nıganəmtı netəmim e nəptən pısın pısın mın.

¹⁹ Okol in təsərgəhəuən kən məsəgət əfəməhən, məsəghat pıkən ikın netəmim kotargəfımən ilat mın ikın.

²⁰ In etəm mətıg,

kən in otol təwır kəm netəmim itəm koatəpou kən rəhalat nəsanənən tıke.*

In otol nəhlan mətoarus-pa nolən itəm in tətuatip, otol wın e nolən itəm tərət.

²¹ Kən netəm u sənəmə noanol mın rəha İsrəl, ilat okotələhəu-pən əskasık rəhalat nətəlıgən tətətıg lan, məmə in otosmegəh ilat."

İesu ne Pıelsepul

(Mak 3:20-30;

Luk 11:14-23; 12:10)

12:5: Nam 28:9-10 **12:6:** Mat 12:41-42 **12:7:** Hos 6:6; Mat 9:13 **12:10:** Luk 14:3 **12:12:** Luk 14:5 **12:14:** Jon 5:16 **12:16:** Mat 8:4; Mak 3:12 **12:18:** Mat 3:17 * **12:20:** Nəghatən Kris ətuatip rəha vəs 20 tatən məmə, "Okol təsatgəhlən nuwıg kit itəm təmeko, kən okol təsəmkəms agın-əhən wık rəha laıt itəm tətəhənıəm əm." **12:21:** Aes 42:1-4

²² Kæn netæmim kæmotilæs suah kit motuwa kæm Iesu itæm niganæmtin tæpis kæn tæsåghatæn mæto-inu narmin rat kit tætatig lan. Kæn Iesu tæmøl-wir min, kæn suah æh tænatæplan nat kæn minatæghat. ²³ Kæn netæmim rafin narmilat tæmiwig motæn mæmæ, “?Okæmæ naka suah u in Mipi Kig Tefit itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-ipa?”

²⁴ Kæn nian Farisi min kæmotæto nat æh ne næghatæn lan, kæn kæmotæn mæmæ, “Suah æh tæatæhg-iaræp narmin rat min e næsanænæn æm ræha Pielsepul u etæm-iasol ræha narmin rat min.”

²⁵ Mæto Iesu titun nætæligæn ræhalat, kæn tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Okæmæ netæmim e kantri kit koatoor ilat min, kæn okotæraekin ræhalat kantri. Kæn tahmen-pæn æm e taon kit o latuænu kit, okæmæ netæmim kotoor ilat min, kæn okotæraekin taon un o latuænu un.

²⁶ “Kæn okæmæ Setan tæatæhg-iaræp narmin rat min ræhan e netæmim, kæn tatol atip æm tikimir kæm in. ?Kæn otahro nulan, ræhan næramæraæn otætul?

²⁷ ?Kæn okæmæ io iatæhg-iaræp narmin rat min e næsanænæn ræha Pielsepul, kæn tahro e ræhatæmat min netæmim? ?Ilat koatæhg-iaræp narmin rat min e næsanænæn ræha pah? ?Ræha Setan? Kæp. Kæn tærat mæmæ nakoatæn mæmæ io iatol næhlan. Tol næhlan, ræhatæmat netæmim okotakil næghatæn min ræhatæmat, motæn mæmæ in neiuæiuææn. ²⁸ Mæto okæmæ iatæhg-iaræp narmin rat min e næsanænæn ræha Narmin Ræha Uhgîn, kæn næramæraæn ræha Uhgîn tinuwa rækis otæmat.

²⁹ “Kæn ekæn e suatip kit min tol nulan mæmæ, etæmim kit tikæ mæmæ titun nuwinæn e nimæ ræha etæmim kit itæm tæsanæn mæmæ otæmik ræhan natimnat. Mæto otaupæn mælis ætain etæm u itæm tæsanæn, uarisig tæpanuwîn imæ mæmki-rækis ræhan natimnat.

³⁰ “Etæm u itæm tæsuarisig-inæn io, in ræhak tikimir. Kæn etæm u itæm tæsarætænæn sipis min, in tatoor ilat kotagim atit. ³¹ Tol næhlan iatæn kæm itæmat mæmæ, Uhgîn otafæl rækis nolæn rat min rafin pisin pisin,† ne næghatæn rat min rafin pisin pisin itæm netæmim koatæn lan, mæto otol nalpinæn kæn mæsaluinæn næghatæn rat min itæm netæmim koatæn e Narmin Ræhan. ³² Kæn okæmæ etæmim tatæn rat io, Næti Etæmim, kæn Uhgîn otaluin kæn mæsalpinæn. Mæto etæmim itæm tatæn rat Narmin Ræha Uhgîn, Uhgîn okol tæsaluinæn nian kit, e nætæuintæn u, ne e nian itæm tatuwa.‡

³³ “Okæmæ nig in tæwir, kæn noan in tæwir, okæmæ nig in tærat, kæn noan in tærat. Tol næhlan mæto-inu itæmat nækotæplan æm e noa nig mæmæ nig in tæwir o nig in tærat. § ³⁴ !Itæmat nækotahmen e sinek! Itæmat noatol nolæn eko-eko, kæn itæmat netæm nakotærat. Okol næsoatænæn nat tæwir kit, mæto-inu nian etæmim tætgat, tatæn æm nat naka itæm tærioah e nikin. ³⁵ Etæmim itæm nætæligæn tæwir tærioah e nikin, nian rafin in tatæn nat itæm in tæwir. Kæn etæmim itæm nætæligæn rat tærioah e nikin, nian rafin in tatæn nat itæm tærat. ³⁶ Iatæn kæm itæmat mæmæ e nian Uhgîn otakil netæmim lan, netæmim okotækæike kæn-iaræp kæm in mæmæ tahro ilat kæmoatæn næghatæn rat ænnapin min rafin ræhalat. ³⁷ Tol næhlan, in otakil rafin næghatæn pisin min ræhatæmat, mæmæ itæmat netæm kotætuatip o netæm kotærat.”

12:24: Mat 9:34; 10:25 **12:28:** Wæk 10:38; 1 Jon 3:8 **12:30:** Mak 9:40; Luk 9:50 † **12:31:** Uhgîn tæfafæl rækis nolæn rat min nian netæmim kotæuhlin ræhalat nætæligæn kæn moatætapæh-in mæmæ in otaluin mæsalpinæn ræhalat nolæn rat min. **12:31:** Hip 6:4-6 ‡ **12:32:** Netæmim neen kotæn mæmæ næghatæn u tætgat-in netæm min u itæm kæmoatæn mæmæ Iesu tatol-wir netæmim e næsanænæn ræha Setan. Tahmen æm mæmæ ilat kotaun-in mæmæ Narmin Ræha Uhgîn in Setan. Netæmim neen min kotæn mæmæ næghatæn u tætgat-in netæmim itæm kæsoatahatææn æh e Iesu, kæn motapas wak ræha Narmin Ræha Uhgîn. § **12:33:** Nipæti næghatæn ræha Iesu mæmæ in etæm tæwir mæto-inu tatol æm natimnat wir min. **12:33:** Mat 7:16-20 **12:34:** Mat 3:7; 15:18; Luk 3:7; 6:43-45

*Nəmtətin rəha Jona**(Mak 8:12; Luk 11:29-32)*

³⁸ Kən iəgətun min neen rəha Lou ne Farisi min kəmotən-ipən kəm in məmə, “Iəgətun. Ekoltolkeike məmə ekotəplan nəmtətin kit itəm tapispis itəm ik onəkol.”;

³⁹ Məto təməni-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat netəm roiu ne, nakotərat, nəmotapəs rəhatəmat nahatətəən o Uhgın, təhmen e pətan kit tapəs rəhan iərman matətəu-pən suah pisin. Kən roiu nakotolkeike məmə ekol nəmtətin kit itəm otəgətun məmə emisi-pən o Uhgın. Məto Uhgın otos-ipən əm nəmtətin kititəh əm, kən inəh nəmtətin rəha ien əh Jona. ⁴⁰ Təhmen əm məmə Jona təməməhl e nian kisil lapin ne nərauiəgən e nərpəi nəm asol, kən Nəti Etənim, in otəməhl nian kisil lapin ne nərauiəgən əpəh e niki nəptən.

⁴¹ “E nian əh itəm Uhgın otakil netənim rafin, kən netəm Nineva aupən, ilat okotətul motən-iarəp məmə itəmat noanol rəha Isrel nakotərat. Okotitun nənən nəhlan məto-inu nian ilat kəmotətəo nəghatən rəha ien əh Jona, ilat kəmotəuhlin rəhalat nətəligən o rəhalat nolən rat min. Kən otəplan-tu, suah kit itəm ilis taprəkis-in Jona tınuwa. ⁴² Kən e nian əh itəm Uhgın otakil netənim rafin, kən kwın rəha nəptən pis ikin, in otətul mən-iarəp məmə itəmat netəm nakotərat. Otitun nənən nəhlan məto-inu, in təmiet e nikalın nəptən əpəh isəu agin, kən maliwək muwa məmə otətəo nəghatən rəha Kig Solomon itəm tenatig wir. Kən otəplan-tu, suah kit itəm ilis taprəkis-in Kig Solomon tınuwa.

⁴³ “Nian narmın rat tiet e etənim, kən in otuwın maliwək mətan əpəh ikin nig ne niāmītə tikə ikin, kən nəhau tikə ikin, mategəs-in ikin otatig mameg ikin, məto təsəplanən. ⁴⁴ Kən tən atip əm kəm in məmə, ‘Ekitalig-pən e rəhak nimə itəm emisi-pən ikin.’ Kən nian tuwa məplan nimə, etənim tikə ikin, kən kəmafəl, kən məlin wir natimnat. ⁴⁵ Kən tuwın mit narmın rat sepın min itəm kotərat pik taprəkis-in in, kən motuwın imə motatig, kən natigən rəha suah əh roiu tərət pik taprəkis-in rəhan natigən itəm aupən. Kən kotəhmen əm e itəmat netəm kotərat itəm nəkotatig roiu.”

*Mama rəha Iesu ne pian min**(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)*

⁴⁶ Nian Iesu tatəghat əh kəm netənim, kən rəhan mama ne pian min koatətul əpəh ihluə moatəpəh-in məmə okotəghat kəm in. ⁴⁷ Kən etənim kit təməni-ipən kəm Iesu məmə, “Rəham mama ne piām min əpəh ihluə koatətul. İlat kətolkeike məmə okotəghat kəm ik.”* ⁴⁸ Kən Iesu təməni-ipən kəm suah əh itəm təməni-iarəp məmə, “?Pah u rəhak mama, kən pah u piak min?” ⁴⁹ Kən mæg-ətuatip-in-pən nelmin mægətun-pən rəhan netənim, kən mən məmə, “! İnu rəhak mama ne piak min! ⁵⁰ İatən nəhlan məto-inu pah u tatol nəwia rəhak Tata əpəh ilis e nego e neai, in piak, ne wınik, ne rəhak mama.”

13*Nimaa nəghatən e nəptən**(Mak 4:1-20; Luk 8:4-15)*

¹ E nian ətuatip əh, Iesu təmiet e nimə muwın matəpələh əpəh iuəhkır e nikalı Lek Kalılı. ² Məto-inu netənim tepət kəmotuwa kətul kitəlau in, kən in

12:38: Mat 16:1; Luk 11:16; Jon 6:30 **12:39:** Jona 1:17; Mat 16:4; Mak 8:12 **12:40:** Jona 1:17

12:41: Jona 3:5 **12:42:** 1 King 10:1; 2 Kron 9:1 **12:45:** Luk 11:24-26; 2 Pita 2:20 * **12:47:**

E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəmətə e nəghatən Kris aupən, ves 47 tika. **12:50:** Rom 8:29

təmuwin e bot kit matəpələh. Kən netənim kəmoatətul ipar. ³ Kən in təmənipən natimnat tepət kəm ilat e nimaa nəghatən min.

Təmən məmə, “Etənim kit təmuwin məmə oteatəgtəg rəhan nīkuti wit əpəh e rəhan nasumən. ⁴ Kən nian təmərakin-rakin rəhan nīkuti wit, neen kəmotisas-pən e suatip, kən məniḡ min kəmotuwa motun ilat rafin. ⁵ Kən nīkuti wit neen kəmotisas-pən e nəptən itəm kəpiel iuəhkīr əm. Kəmotəwiə uəhai əm məto-inu nəptən noan məsin əm. ⁶ Məto nian miṡgar tər, kən məhḡ ilat koatauke-auke məto-inu nokilat təseiuaiu pikən. ⁷ Kən nīkuti wit neen kotisas-pən e nīki nəlkosik, kən nian nīkuti wit kotəwiə məto nəlkosik tətatu-atu ilat kən kəmotamis. ⁸ Kən nīkuti wit neen min kəmotisas-pən e nəptən itəm təwir, kən kəmotoe-in noalat, neen noalat wan-hanrit, neen noalat sikiste, neen noalat tate. ⁹ Etəm matəlḡin tatig, təwir məmə in otətəlig-in wir kən mitun nəghatən min u.”

¹⁰ Kən netəm rəha Iesu kəmotuwa motəpəh ron məmə, “?Tahro natəghat kəm netənim e nimaa nəghatən min?”

¹¹ Kən Iesu təmənipən kəm ilat məmə, “Iatən nəhlan məto-inu itəmat un, Uḡin təmerəh e suatip otəmat məmə itəmat onəkotitun nəghatən anion min rəha nəməmə rəha Uḡin. Məto ilat əh, Uḡin təməserəhən e suatip nulan olat. ¹² Tol nəhlan məto-inu, etəm u itəm rəhan əh-ikīn nitunən, Uḡin otos-ipan min nitunən kəm in, kən rəhan nitunən in otepət pik. Məto etəm u itəm rəhan nitunən tikə, Uḡin otos-irəkis rafin rəhan nitunən itəm nīkin təht məmə in tatos. ¹³ Iatəghat e nimaa nəghatən kəm ilat məto-inu ilat koatəplan pap məto kəsotitunən, kən ilat koatəto pap məto kəsotitun wirən. ¹⁴ Nəməḡəhən rəhalat tatol nəghatən rəha ien Aesea tatuwa matol nīpahrienən lan. In təmən məmə, ‘Okəatəto, moatəto, moatəto, məto okol kəsotitunən.

Kən okəatəplan, moatəplan, moatəplan, məto okol kəsotitunən nian kit.

¹⁵ Tol nəhlan məto-inu nīkilat tinuwa məskasik, kən kīnotəpou-in nətəlig-inən, kən motahtosig-in niganəmtilat.

Okəmə təsolən nəhlan, okəm-naka ilat okotəplan e niganəmtilat, kən ilat okotətəlig-in e matəlḡilat, kən nīkilat otəmət-mətiḡ, kən okotitun,

kən okotəuhlin-pa ilat ron io məmə ekosməḡəh ilat.’

¹⁶ Məto itəmat u, Uḡin təməwte-in rəhan nəwirən kəm itəmat, kən nian nəkotəplan, nəkotitun, kən nian nakotəto, nəkotitun. ¹⁷ Nīpahrienən iatən kəm itəmat məmə, ien min tepət ne netəm ətuatip min tepət kəmotolkeike pik məmə okotəplan nat naka itəm nakoatəplan, məto kəsotəplanən. Kən motolkeike pik məmə okotəto nat naka itəm nakoatəto, məto kəsotətoən.”

¹⁸ Kən Iesu təmətəkəike matən məmə, “Itəmat otətəlig-in wir-tu məmə nəkotitun nīpəti nimaa nəghatən rəha etəm u itəm təmərakin nīkuti wit. ¹⁹ Nīkuti wit itəm təmisas e suatip, in tahmen e etənim itəm tətə nəghatən rəha nəməmə rəha Uḡin, məto in təsitunən. Kən Setan tuwa mos-irəkis uəhai əm nəghatən əh itəm təmuwin e nīkin.

²⁰ “Kən nīkuti wit itəm təmisas-pən e nisip itəm kəpiel iuəhkīr əm, in tahmen e etənim itəm tətəto nəghatən rəha Uḡin, kən mos e nīkin agien, ²¹ məto nokin təseiuaiu pikən, kən tətətul əm o nian əkuəkīr əm. Nian nəssəsauən, o

nəratən tuwa e nəmegəhən rəhan o nəghatən əh, kən təme uşhai əm e rəhan nahatətəən.

²² “Kən nikuti wit itəm təmişas-pən e niki nəlkosik, in tahmen e etəmim itəm tətə nəghatən rəha Uhgın, məto rəhan nətəligən tatuwin pik o natimnat rəha nətəintən, kən in tolkeike məmə rəhan nautə otepət, kən nətəligən mın əh kotatu-atu nəghatən rəha Uhgın, kən nəghatən əh təsoe-inən noan.

²³ “Məto nikuti wit itəm təmişas-pən e nəptən wır, in tahmen e etəmim itəm tətə nəghatən rəha Uhgın kən mıtun nıpətın. Kən e nəmegəhən rəhan, in otoe-in noan, nian neen noan wan-hanrit, nian neen noan sikiste, kən nian neen noan tate.”

Nimaa nəghatən e manuwił itəm tərət

²⁴ Kən İesu təmuəh nimaa nəghatən kit mın kəm ilat matən məmə, “Nərəməərəən rəha Uhgın, in tahmen e etəmim kit itəm təmərakın nikuti wit e rəhan nasumən. ²⁵ Məto nian in ne rəhan mın netəmim kəmoatəpıl, rəhan kit tikimır təmuwin mərakın nikuti manuwił rat mın e rəhan nasumən, kən magim. ²⁶ Kən nikuti wit wır mın kəmotəwiə motol iahgin motol noalat. Məto e nian əh, nikuti manuwił rat mın kəmotər mın motuwa motol iahgin.

²⁷ “Kən slef mın rəha etəmim əh, kəmotuwa motəplan in, motən məmə, ‘Etəm-iasol. ?Nikuti wit mın itəm nəmərakın e rəhan nasumən, ilat nikuti wit wır mın əm, o kəp? ?Məto təhro nikuti manuwił rat mın kinotər?’ ²⁸ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘Tikimır kit təmol nat əh.’

“Kən rəhan slef mın kotən-ipən kəm in məmə, ‘?Məto təhro? ?Nakolkeike məmə itimat ekotuwin kew rəkis manuwił rat mın əh?’

²⁹ “Məto təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘Kəpə. Otəpəs. Okəmə itəmat nakotuwin kew rəkis manuwił rat mın, kən məta nakotew rəkis mın wit wır mın. ³⁰ Pəs ilau kəran əm kuər mətoarus-pən wit tinimətə. Kən ekən-ipən kəm netəmim itəm okotəulək-in wit məmə ilat okotaupən motew rəkis manuwił itəm tərət motalis o nərakın-pənən e nigəm. Uarisig okotəulək-in wit wır mın moatəmik moatuwa e nıpəgnoa nimə rəhak itəm kətəlin nagwənən ikin.’ ”

Nimaa nəghatən e

*nikuti mastat**

(Mak 4:30-32; Luk 13:18-19)

³¹ Kən İesu təmuəh nimaa nəghatən kit mın kəm ilat məmə, “Nərəməərəən rəha Uhgın in tahmen e nikuti mastat itəm etəmim təmos muwin məfe e rəhan nasumən. ³² Nikuti mastat əh in nətin agin, məto nian in otəwiə, in otuwa iahgin tahmen e nig kit, kən mənig mın itəm koatiwig ilis okotuwa motol nimaalat e nelmin mın.”

Nimaa nəghatən e is

(Mak 4:33-34; Luk 13:20-21)

³³ Kən İesu təmuəh nimaa nəghatən kit mın məmə, “Nərəməərəən rəha Uhgın in tahmen-pən e is noan məşin itəm pətan kit tətətalkin e flaoa tərət itəm kəmol-pən e pesin asol, kən tətəhl flaoa rafin tətəsis matol iahgin.”

³⁴ Natimnat mın əh rafin, İesu təmuəh nimaa nəghatən lan kəm netəmim. Nıpahrienən məmə təməşənən nat kit kəm ilat okəmə təməsuəhən nimaa nəghatən. ³⁵ Nolən əh təmol nəghatən rəha ien əupən tatuwa matol nıpahrienən lan. Təmən məmə,

“Ekən-iarəp rəhak nəghatən e nuəhən nimaa nəghatən mın. Ekən-iarəp natimnat itəm eməhluəig-in ilat nian emətuoun matol nətəintən mətoarus-pa u-roiu.”

13:22: Luk 12:16-21; 1 Tim 6:9-10,17 * **13:30:** Mastat in nig itəm katol-pən nikutin e nagwənən məmə tətəpien wır. Nikutin in natiəkəku agin. **13:35:** Sam 78:2

Iesu tæmæn nīpæti nimaa næghatæn e manuwihl

³⁶ Kæn Iesu tæmiet rækis e netæmim, kæn muwīn e nīpæгноа nimæ kit. Kæn ræhan min netæmim kæmotuwa ron motætæpæh mæmæ, “Æn-tu kæm itimat nīpæti nimaa næghatæn e manuwihl itæm tæmæ e nasumæn.”

³⁷ Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Etæmim itæm tæmærakin nīkuti wit e nasumæn, inu io, Næti Etæmim. ³⁸ Kæn nasumæn, in næteintæn, kæn nīkuti wit wir mīn, ilat u netæmim ræha Uhgīn itæm tatæmæmæ elat. Kæn manuwihl rat mīn, ilat netæmim ræha Setan. ³⁹ Kæn tīkimīr itæm tæmuwīn mærakin manuwihl rat, in Setan. Kæn nian okæulæk-in nasumæn, in namnun nian, kæn netæmim itæm koatæulæk e nasumæn, ilat u nagelo mīn. ⁴⁰ Okotæmik manuwihl rat motan-ætīp e nīgæm, nolæn æh tahmen æm e namnun nian.

⁴¹ “Io Næti Etæmim, ekahl-ipinæ nagelo mīn ræhak okotuwīn ikin iatæmæmæ ikin, motoe rækis natimnat rafin ne netæmim rafin itæm koatiuw-pæn netæmim o nolæn tæfagæ rat mīn. ⁴² Ilat okotærakin-pæn ilat e nīgæm asol, kæn ikin æh netæmim okotasæk kæn moatægætāin nælūilat mīn. ⁴³ Kæn netæm kotætūatīp okotasīæ tahmen e mīt e næramæmææn ræha ræhalat Tata Uhgīn. Etæm matælgīn tatīg, in otækæike mætælgīn-wir næghatæn mīn u.”

Nimaa næghatæn e bokis mæni itæm tatæhluag

⁴⁴ Kæn Iesu tæmatækæike matæn mæmæ, “Næramæmææn ræha Uhgīn in tahmen e bokis mæni kit itæm tatæhluag e næptæn kit. Kæn etæmim kit tæmatæn mæplan bokis mæni æh, kæn tatīg mītænīm mīn. Nīkin tæmagīen pīk, kæn tæmuwīn mol-salīm-in natimnat rafin ræhan, kæn mos-næmtīn næptæn æh.”

Nimaa næghatæn e kæpiel perel

⁴⁵ Kæn Iesu tæmæn mæmæ, “Næramæmææn ræha Uhgīn in tahmen e etæmim itæm tategas-in natimnat, kæn matol-salīm-in mīn. Kæn in tategas-in kæpiel wir mīn næmtīlat tīækis, katæn mæmæ perel. ⁴⁶ Nian tæmæplan perel kit itæm tæwir pīk agīn, kæn in tæmuwīn mol-salīm-in ræhan natimnat rafin, kæn muwīn mos-næmtīn perel æh kæn mīlas ræhan.”

Nimaa næghatæn e net ræha niuwæn næm

⁴⁷ Kæn Iesu tæmatækæike matæn mæmæ, “Næramæmææn ræha Uhgīn in tahmen e nian netæmim koatærakin-pæn net æpæh itæhæi moatos næm pīsīn mīn lan. ⁴⁸ Nian net tīnærioah e næm, kæn kotiūw-par net, kæn motoor næm mīn motaii-pæn næm wir mīn e kætīm asol mīn ræhalat, mæto okotærakin næm itæm kotærat. ⁴⁹ Kæn e namnun nian, nagelo mīn okotūwa motos-irækis netæmim itæm kotærat o netæmim itæm kotætūatīp, ⁵⁰ kæn motærakin-pæn netæm kotærat e nīgæm asol, kæn ikin æh netæmim okotasæk moatægætāin nælūilat.

⁵¹ “?Itæmat nækotitūn natimnat mīn un, o kæp?” Kæn ilat kæmotæn kæm in mæmæ, “Æwæh.” ⁵² Kæn tæmæn kæm ilat mæmæ, “Tol næhlan, iægætūn mīn rafin ræha Lou itæm kæmægætūn wir ilat e næramæmææn ræha Uhgīn, kotahmen e etæm-iasol ræha nimæ itæm ræhan nautæ tæpæt. Kæn nian kit in tatos-irækis nat wi e ræhan nautæ, kæn nian kit mīn tatos-irækis nat oas.”†

Ien itæm kæsisīai-inæn

(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)

⁵³ Nian Iesu tīnol namnun nuæhæn nimaa næghatæn mīn æh, kæn tæmiet ikin æh, ⁵⁴ muwīn iman ikin. Kæn tæmatægætūn netæmim æpæh e nimæ ræha

13:40: Sam 78:2 **13:41:** Mat 24:31; 25:31; Mak 13:27 **13:42:** Mat 8:12 **13:43:** Mat 8:12

13:50: Mat 13:42; Luk 13:28 † **13:52:** Kæm-naka næghatæn u ‘nat oas’ tatæghat-in næghatæn ræha Uhgīn itæm kæmæte rækis e Naoa Ræha Uhgīn æpæh e Oltesteman, kæn næghatæn u ‘nat wi e ræhan nautæ’ tatæghat-in nægætūn wi ræha Iesu.

nuafiminən, kən narmilat təmiwig, kən kotən məmə, “?Suah u təmiləs hiə nenatigən əh ne nəsanənən əh o nolən nat pispis min? ⁵⁵ Suah əh, kitat kotitun wir in. ?In neti etəmim itəm tatol nimə, o kəp? ?Kən rəhan mama, in Meri, kən pian min ilat Jemes, ne Josep, ne Saimon, ne Jutas, o kəp? ⁵⁶ ?Kən rəhan kaka min kitat min ilat, o kəp? ?Təmos hiə nitunən o nolən natimnat min əh?” ⁵⁷ Kən nikilat tasagienən ron kən motəuhlin mantaalat ron.

Məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə suah kit in ien, netəmim rafin koatisiai-in. Məto rəhan min netəmim əpəh latuənu ne rəhan min netəmim e nipəgnoa nimə rəhan, ilat əm kəsotisiai-inən.”

⁵⁸ Kən təməsolən nat pispis tēpət ikin əh, məto-inu ilat kəsotahatətən lan.

14

Kig Herot Antipas

təməghat o Iesu

(Mak 6:14-29; Luk 9:7-9)

¹ E nian əh, Kig Herot Antipas u tatəməmə e nitən Kalili, təməto namnusən rəha Iesu. ² Kən təmən-ipən kəm rəhan etəm-iasol min məmə, “Suah u in Jon Baptais itəm təməmegəh min e nimisən. Tol nəhlan tatos nəsanənən əh o nolən nat pispis min.”

Nimisən rəha Jon Baptais

³⁻⁴ Herot Antipas təməghat nəhlan məto-inu in təmohamnu rəkis Jon Baptais. Inu namnusən e nimisən rəha Jon Baptais, tol min-nulan.

Aupən ikin, Kig Herot Antipas təmakləh-in Herotias u pətaguıhl rəha pia Herot u, Filip Kitiəh. Kən Jon təmən-ipən kəm in məmə, “Təsətuatipən məmə nəkiləs pətan u, məto-inu nakatətgəhl Lou.” Kən Herot Antipas təmaskəlīm Jon o Herotias, məlis ətain, miləs-ipən e kalapus. ⁵ Herot Antipas tolkeike məmə in otohamnu Jon, məto təməsolən məto-inu tatəgin netəmim. İlat koatisiai-in Jon moatən məmə in ien kit.

⁶ Məto nian kit, Herot Antipas təmol lafet kit rəha nian təmaiir lan, kən pətan əkəku, nəti Herotias, təmol danis aupen e niğanəmti netəmim rafin. Kən rəhan nolan danis təmol Herot Antipas nikin təmuwin pik lan, ⁷ kən tol nəhlan, in təmən-iəkis mos noanawil məmə in otos-ipən nat naka itəm pətan əkəku əh tolkeike. ⁸ Kən Herotias təməghat kəm nətin, kən nətin təmən-ipən kəm Herot Antipas məmə, “Os rəhn-kapə Jon Baptais e plet kit muwa ikin-u mos-ipa kəm io roiu.” ⁹ Kən kig, nikin təpou. Məto təmən-ipən kəm rəhan netəmim məmə ilat okotol nəwia nəti Herotias, məto-inu o rəhan noanawil ne nəniəkisən itəm təmol e niğanəmti netəmim. ¹⁰ Kən təmahlıpən netəmim neen kotuwin e kalapus, kən ilat kəmotətətip rəkis rəhn-kapə Jon ikin əh, ¹¹ motələhəu-pən e plet kit, motos motuwa, motos-ipən kəm nəti Herotias, kən in təmos-ipən kəm rəhan mama. ¹² Kən netəmim rəha Jon kəmotuwin motiləs nıpətın motuwin motitənim, kən motuwin motən-ipən kəm Iesu.

Iesu təmagwən netəmim

fai-ftaosan

(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-14)

¹³ Nian Iesu təməto namnusən əh, kən təmətipən e bot kit muwin əpəh ikin kikə-kikə ikin. Məto nian nimanin netəmim kəmotitun ikin təmuwin ikin, ilat kəmotiet e rəhalat latuənu min motaliwək ipar motuarisig-in Iesu. ¹⁴ Nian

Iesu tæmuwar, tæmæplan nimanin netæmim tepæt, kæn nïkin tæmahmæ olat matakeike ilat, kæn mol-wir nimisæn min ræhalat.

¹⁵ Kæn ehnaipæn iuæhkir o napinæpæn, ræhan min netæmim kæmotuwa ron moatæn mæmæ, “Ik-in-u, ikin kikæ-kikæ ikin, kæn otæsuwæhæn talugin. Ahl-ipæn nimanin netæmim mæmæ okotuwîn latuænu min motos-næmtin nigilat neen nagwænæn.”

¹⁶ Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Kæp. Otæpæs æm ilat kotatig, kæn itæmat æm otagwæn ilat.”

¹⁷ Mæto komotæn-ipæn kæm in mæmæ, “Itimat ekoatos æm pïret faif ne næm kæiu.”

¹⁸ Kæn tæmæn mæmæ, “Otos motuwa kæm io.” ¹⁹ Kæn mæn-ipæn kæm netæmim mæmæ okotæpælæh læhau e manuwihl. Kæn tæmos pïret faif ne næm kæiu æh, masipær æpæh e neai, matæfak-pæn ron, kæn mæmkas pïret. Kæn tæmos-ipæn kæm ræhan min netæmim, kæn ilat kotos-ipæn kæm nimanin netæmim. ²⁰ Kæn ilat rafin kæmotagwæn, nærpilat tasis. Kæn nimismisi nagwænæn itæm kæmotapæs, netæmim ræha Iesu kæmotaii-pæn e kætim asol ilat tuelef itæm kæmotær kær wir. ²¹ Kæn netæmim itæm kæmotagwæn, næman æm tahmen e faif-taosan, mæto kæsafinæn nipitan ne nisualkælæh.

*Iesu tæmaliwæk e næhau
(Mak 6:45-52; Jon 6:16-21)*

²² Kæn Iesu tæmæn kæm ræhan netæmim mæmæ ilat okotætïpæn e bot motaupæn moatuwîn entænïpæn-pæn e lek, mæto in otahl-ipæn netæmim kotitælig-pæn imælat min ikin. ²³ Nian tinahl-ipæn rækis netæmim, kæn muwîn æpæh ilis e nitot kit in pisin æm, mæmæ otæfak. Nian tinalgugæn, Iesu pisin æm æh-ikin, ²⁴ mæto bot tinuwîn rækis ilugin e lek, kæn tinatilæs pikæn nimætæg, kæn peau-peau min kïnoatoh bot.

²⁵ Kæn lapin iuæhkir o nianæn, Iesu tæmaliwæk e nætuei næhau muwa olat.

²⁶ Mæto nian netæmim ræha Iesu kæmotæplan in tætalïwæk e nætuei næhau, kæn kæmotægïn pik moatæn mæmæ, “!Ei, narmi etæmim kit!” Kæn kæmotasæk æfæmæh mæto-inu koatægïn.

²⁷ Mæto uæhai æm, Iesu tæmæghat kæm ilat mæmæ, “!Ei, nïkitæmat tætul mæhamæha. Io æpæh. Sotægïnæn!”

²⁸ Kæn Pita tæmæ, “!æræmæ, okæmæ ik pahrien, kæn aun-in io ekaliwæk e nætuei næhau minæ.”

²⁹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Wa.”

Kæn Pita tiet e nætuei bot, kæn maliwæk e nætuei næhau matuwîn o Iesu. ³⁰ Mæto nian tæmæplan nimætæg, kæn nïkin tæmægïn pik, kæn minætuoun mætæmm mætæsæk-pæn o Iesu matæn mæmæ, “!æræmæ, asitu lak!” ³¹ Kæn roiu agin, Iesu tæmea-pæn maskælim Pita, kæn mæn-ipæn kæm in mæmæ, “Ik ræham nahatætææn tækæku agin. ?Tahro ræham nahatætææn tækæku lak?” ³² Kæn nian kæmuætïpæn e bot, kæn nimætæg tæmurahl nelmin. ³³ Kæn ilat e nætuei bot kæmotos-ipæn nisïaiæn asol kæm in moatæn mæmæ, “Pahrien, ik Næti Uhgin.”

³⁴ Nian kïnotuwîn entænïpæn-pæn, kæmotuwar e næptæn Kenesaret. ³⁵ Kæn nian netæmim æh-ikin æh kïnotitun Iesu, kotahl-ipæn næghatæn tuwîn mitælau o netæmim e latuænu min rafin æh-ikin. Kæn kæmotos ræhalat min netæmim itæm koatïmis motuwa o Iesu, ³⁶ kæn kæmotækæike o Iesu mæmæ ilat itæm koatïmis okotek æm nipægnæmti kot ræhan. Kæn ilat rafin itæm kæmotek nipægnæmti kot ræhan, ræhalat nimisæn tæmikæ, kæn kæmotæwir.

15

*Nat itəm tatol
etəmim tamkimik
(Mak 7:1-23)*

¹ Kən Farisi mīn neen ne iəgətun mīn neen rəha Lou kəmotisi-pən Jerusalem motuwa o Iesu. Kən motətapəh ron məmə, ² “? Təhro rəham netəmim koatəgəhl kastom rəhatat itəm rəhatat pipi mīn aupən kəmotəgətun kitat lan? Ilat kotagwən, məto kəsotaupənən motaikuas e nelmilat.”

³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Məto təhro itəmat mīn nakoatəgəhl Lou rəha Uhgīn o naskəlīm əskasikən kastom rəhatəmat? ⁴ Iatən nəhlan məto-inu, Uhgīn təmən məmə, ‘Nəkotəkəike motisiai-in rəhatəmat tata ne mama,’ kən təmən mīn məmə, ‘Etəmim itəm otəghat rat e rəhan tata o mama, okəkəike kohamnu.’ ⁵ Məto itəmat nakotən məmə, okəmə suah kit rəhan kit mənī əh-ikīn itəm in titun nasituən e rəhan tata ne mama lan, in titun nənən kəm ilau məmə, ‘Kəsi, emələhəu pisin mənī u məmə rəha Uhgīn,’ ⁶ kən okol in otəsisiai-inən rəhan tata, kən məsos-ipənən mənī u kəm in. E nolən əh, itəmat noatol nəghatən rəha Uhgīn tatol nat əpnapīn lan, məto-inu itəmat nakotolkeike məmə nakotaskəlīm kastom rəhatəmat mīn əm. ⁷ !Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! Ien Aesea təməghat-in itəmat ətuatip nian təmatən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn itəm tatən məmə,

⁸ ‘Netəm mīn u koatisiai-in io e nohliat əm, məto nīkilat isəu ron io,

⁹ Rəhalat nolən rəha nəfakən ron io in nat əpnapīn əm, kən nian koatəgətun, koatən məmə nəghatən mīn rəhak, məto in nəghatən mīn rəha netəmim əm.’ ”

¹⁰ Kən Iesu təmaun-in netəmim məmə okotuwa ron, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Otətəlig-in-tu, kən motitun nat u. ¹¹ Nat naka itəm katun, təsolən etəmim tamkimik e niganəmti Uhgīn, məto nat naka itəm tatiet e nohli etəmim, in tatol etəmim tamkimik e niganəmti Uhgīn.”

¹² Kən rəhan netəmim kotuwa ron moatətapəh məmə, “? Nəkītun məmə Farisi mīn, nīkilat tərət nian kəmotəto nəghatən əh?” ¹³ Kən təmən-ipən məmə, “Nīg mīn rafin itəm rəhak Tata əpəh e nego e neəi təməsəfəən, okew-pər ilat nokin. ¹⁴ Apəs ilat. Ilat koatit netəmim, məto niganəmtilat təpis. Okəmə etəmim itəm niganəmtin təpis tit etəmim kit mīn itəm niganəmtin təpis, kən ilau kərən okiaiwīg-pən e noakimil.”

¹⁵ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “Ən-tu nīpəti nimaə nəghatən kəm itimat.”

¹⁶ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Itəmat rəhak netəmim, məto itəmat mīn nəsotitunən əh? ¹⁷ ?Nəkotitun o kəp məmə, nat naka itəm tatuwīn e nohli etəmim meiuaiu e nərpīn, kən mīet mīn e nīpəti etəmim? ¹⁸ Məto natimnat itəm tətisi-pən e niki etəmim kən matiet e nohli etəmim, matol etəmim tətamkimik e niganəmti Uhgīn. ¹⁹ Tol nəhlan məto-inu, natimnat itəm tətisi-pən e niki etəmim kotol nulan: nətəligən tərət mīn; nohamnuən etəmim; nakləh-inən pətan; nīpitan ne nəman ne, koatit anion ilat mīn; nakləhən; nəghat eiūəən e netəmim; nən ratən nərgi etəmim. ²⁰ Inu natimnat itəm tol etəmim tətamkimik e niganəmti Uhgīn, məto okəmə suah kit təsaikuasən nelmīn kən mətagwən, inu təsolən in tamkimik e niganəmti Uhgīn.”

*Nahatætæn ræha
pætæn Iaihlua
(Mak 7:24-30)*

²¹ Kæn Iesu tæmiet ikin æh, kæn muwin ikin itæm taon kæiu æh, Tæa ne Saeton katuæmæhl ikin. ²² Kæn pætæn kit æh-ikin, Iaihlua u pætæn Kenan, tæmuwa ron mætasæk æfæmæh mæmæ, “Iæræmæra, Mipi Tefit, asækitun io. Narmîn rat kit tæskasik tamætig e natik pætæn matærækin in.”

²³ Mæto Iesu tæsæn-ipæn agin-æhæn næghatæn kit kæm in. Kæn ræhan netæmim kotuwa moatækæike ron, motæn mæmæ, “Ahl-ipæn in isæu, mæto-inu tætasæk æfæmæh matuarisig-in kitat.”

²⁴ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Kæmahl-ipa æm io o sipsip min ræha noanol ræha Isrel itæm kæmotæluæ.” ²⁵ Mæto pætæn æh tæmuwa misin nulîn aupæn e Iesu matæn mæmæ, “Iæræmæra, asitu lak.” ²⁶ Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Tæsætuatipæn mæmæ ekos nagwænæn nigî nisuwalkælæh, kæn mærækin-pæn kæm kuri min.”* ²⁷ Kæn pætæn u tæmæn-ipæn mæmæ, “Æwæh, Iæræmæra. Mæto kuri min koatun nimismisi nagwænæn itæm tæmias e tepil ræha iæræmæra min ræhalat.”

²⁸ Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Ei, pætæn. !Ræham nahatætæn in iahgin! Nat naka itæm nakolkeike, otuwa mol nîpahrienæn.” Kæn roiu agin, netîn pætæn tæmæwir.

Iesu tæmol-wir nimisæn tepæt

²⁹ Kæn Iesu tæmiet ikin æh maliwæk e nîkali Lek Kalili. Kæn mær muwin æpæh ilis e nitot kit kæn matæpælæh. ³⁰ Nîmanin netæmim kæmotuwa ron, moatæmik netæm min u itæm nelkilat tæmæfaiu-æfaiu, ne netæm niganæmtilat tæpis, ne netæm nîpætilat mæsin tæmimis, ne netæm kotæruu næghatæn, ne nimisæn pisin pisin min. Kæn motælin-pæn ilat iuæhkîr o Iesu, kæn tæmol-wir ilat.

³¹ Kæn nîmanin netæmim narmilat tæmiwig nian kæmotæplan netæm kotæruu næghatæn kinotæghat, ne netæm nîpætilat mæsin tæmimis kinotæwir, ne netæm nelkilat tæmæfaiu-æfaiu kinotaliwæk, ne netæm niganæmtilat tæpis kinotæplan nat. Kæn moatænwiwi Uhgîn ræha Isrel.

*Iesu tæmagwæn netæmim
fo-taosan
(Mak 8:1-10)*

³² Kæn Iesu tæmaun-in ræhan netæmim kotuwa ron, tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Nîkik tinahmæh pik o netæmim min u. Kitat min ilat o nian kîsil æh-roiu, kæn nat tikæ mæmæ okotun. Esolkeikeæn mæmæ ekahl-ipæn ilat koatuwin, næumis tus ilat, mætan, neen kotimîs-eah æpæh e suatîp.”

³³ Kæn ræhan netæmim kotæn-ipæn kæm in mæmæ, “?Okotos hiæ pîret u ikin-u, ikin taruæn-aruæn ikin itæm tæhmen mæmæ okotagwæn nîmanîn netæmim lan?”

³⁴ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “?Pîret kuwæh u nakoatos?”

Kæn kotæn-ipæn mæmæ, “Ekoatos pîret sepîn ne næm ækæku noan mæsin æm.”

³⁵ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm nîmanin netæmim mæmæ okotæpælæh e næptæn.

³⁶ Kæn tæmos pîret ilat sepîn, ne næm ælkælæh, kæn mæfak-pæn lan, kæn mæmkas ilat, mos-ipæn kæm ræhan netæmim min, kæn kotos-ipæn kæm netæmim. ³⁷ Kæn ilat rafin kæmotun nærpilat tasis. Kæn netæmim ræha Iesu kotaîi-pæn nimismisi nagwænæn itæm kæmotun kapæs e kætim asol ilat sepîn, kæmotær kêr wir.

³⁸ Netæmim itæm kæmotun, næman ilat fo-taosan, mæto kæsafinæn nîpitan

15:24: Mat 10:6 * **15:26:** Næghatæn u ‘nisuwalkælæh’ tatæghat-in netæm Isrel, kæn næghatæn u ‘kuri’ tatæghat-in Iaihlua min. **15:31:** Mak 7:37 **15:32:** Mat 14:14

ne nisualkäläh. ³⁹ Kæn Iesu tahl-ipæn nimanin netämim koatuwin, kæn in tæmätipæn e bot muwin ikin Makatan.

16

Farisi min ne Satusi min koatətapəh o nəmtətin kit
(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)

¹ Kæn Farisi min ne Satusi min kəmotuwa o Iesu, kæn kəmotəghat əuhlin kəm in məmə otol kəm ilat nəmtətin kit rəha nego e neai, inu nat pispis asol itəm otəgətun məmə Uhgın təmahlipa in.* ² Kæn təmən-ipæn kəm ilat məmə, “Nian tinehnaipən, nakotən məmə, ‘olawig tərəuia, mətə-inu napuə tinasia.’” ³ Kæn laulaugin nakotən məmə, ‘Nuhuən otəfik, mətə-inu napuə tinasia mitəlau.’ Nəkotitun nənən nīpəti nəmtətin min e nimal napuə itəm tatiet, mətə nəkotəruru nənən nīpəti nəmtətin itəm nəkotəplan əh-roiu.

⁴ “Itəmat netəm roiu ne, nakotərat, itəmat netəm Isrel nəmotapəs rəhatəmat nahatətəən o Uhgın, tahmen e pətən kit tapəs rəhan ərman matətəu-pən suah pisin. Kæn roiu nakotəlkeike məmə ekol nəmtətin kit itəm otəgətun məmə emisi-pən o Uhgın. Mətə Uhgın otos-ipən əm nəmtətin kitəh əm, kæn inəh nəmtətin rəha ien əh Jona.” Kæn təmapəs ilat matuwin.

Is rəha Farisi min ne Satusi min
(Mak 8:14-21)

⁵ Nian Iesu ne rəhan min netämim kəmoatuwin entənīpən-pən e Lek Kalili, rəhan netämim kəmotaluin məmə okotos pīret neen. Kæn nian kīnotuwin entənīpən-pən, ⁶ kæn təmən-ipæn kəm rəhan netämim məmə, “Onakoatəto itəmat o is rəha Farisi min ne Satusi min.”

⁷ Kæn kəmoatən-ipən kəm ilat min məmə, “Tatəghat nəhlan mətə-inu kəmotaluin nəmīkən pīret neen.”

⁸ Mətə Iesu tīnitun rəhalat nətəlīgən, kæn təmən-ipæn kəm ilat məmə, “Ei, rəhatəmat nahatətəən təkəku agin. ?Təhro nakoatən-ipən kəm itəmat min məmə pīret tikə otəmat? ⁹ ?Nəsotitunən əh, o kəp? ?Nīnotaluin pīret faif u itəm eməgwən netämim faif-taosan lan, kæn uarisig, nəmotaii-pən nīmismisi nagwənən itəm kəmapəs e kətim asol kuwəh? ¹⁰ ?Kæn nīnotaluin pīret sepīn u itəm eməgwən netämim fo-taosan lan, kæn uarisig, nəmotaii-pən nīmismisi nagwənən itəm kəmapəs e kətim asol kuwəh? ¹¹ ?Təhro itəmat nəsotitunən məmə esəghat-inən pīret? Oatəto itəmat o is rəha Farisi min ne Satusi min.”

¹² Kæn e nian əh, ilat kəmotitun məmə in təsəghat-inən is rəha nolən pīret məmə okoatəto ilat rən, mətə okoatəto ilat o nəghatən min itəm Farisi min ne Satusi min koatəgətun netämim lan.

Pita təmən məmə Iesu in Kristo
(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)

¹³ Nian Iesu təmuwa ikin Sisaria Filipae, mən-ipæn kəm rəhan netämim məmə, “?Netämim kotən məmə pah u io, Nəti Etəmin?”

¹⁴ Kæn kotən-ipæn məmə, “Neen koatən məmə ik Jon Bəptais, neen koatən məmə ik ien Elaija, kæn neen koatən məmə ik ien Jeremaea, o ien kit əupən ikin.”

¹⁵ Kæn təmən-ipæn kəm ilat məmə, “?Mətə təhro etəmat? ?Nəkotəmə pah u io?”

* **16:1:** Farisi min ne Satusi min, nīkilat təht məmə Iesu təruru nolən nəmtətin kit, kæn netämim okotəplan məmə in tāsisi-pən e Uhgın. **16:1:** Mat 12:38; Luk 11:16 **16:4:** Mat 12:40; Jona 1:17 **16:6:** Luk 12:1 **16:9:** Mat 14:17-21 **16:10:** Mat 15:34-38 **16:14:** Mat 14:1-2; Mak 6:14-15; Luk 9:7-8

16 Kən Saimon Pita təmən-ipən məmə, “Ik Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa, ik Nəti Uhgın itəm tətətig matəmegəh.”

17 Kən İesu təmən-ipən məmə, “Uhgın təmawte-in rəhan nəwirən kəm ik, Saimon nəti Jona, məto-inu sənəmə etəmim əm təmöl-arəp nat u kəm ik, məto rəhak Tata əpəh e nego e neai itəm təmöl əp nat u kəm ik. 18 Kən ekən-ipinə kəm ik məmə ik Pita, u nıpətin təmə kəpiel. Kən ekiləkin rəhak nıməfak e kəpiel u, kən okol nəsanənən rəha nımisən† otəsəprəkis-inən. 19 Ekos-ipinə kəm ik nəpətən itəm tətisi-pən o Uhgın əpəh e nego e neai. Kən əpəh e nego e neai, Uhgın tınegəhan-in rəkis nəwiam itəm onakən e nətueintən. Nıan onakahtosig-in nat kit, o onategəhan-in nat kit, kən otol mihin.” 20 Kən mən-ipən əskasik kəm rəhan netəmim məmə okəsotən-ipənən kəm suah kit məmə in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa.

*Iesu təmən-iarəp
rəhan nımisən*

(Mak 8:31–9:1; Luk 9:22-27)

21 E nıan əh, İesu təmətuoun matən-iarəp kəm rəhan netəmim məmə in otəkəike muwin Jerusalem, kən etəm-iasol mın rəha noanol rəha İsrəl, ne pris asol mın, ne iəgəfun mın rəha Lou, okotol in tətə nahməən e nəratən tərət, kən okotohamnu in, kən uarisig e nıan kisil, in otəmegəh mın e nımisən.

22 Kən Pita tos pisin İesu, kən mətuoun matən-iaəhau matən məmə, “Tərəmərə, Uhgın otəkəike mahtosig-in nat əh. !Nat əh okol təsuwamən mol nıpahrienən lan!”

23 Kən İesu talalin mən-ipən kəm Pita məmə, “!Setan! !Uwin isəu ron io! Ik nətahtosig-in io. Rəham nətəligən sənəmə nətəligən rəha Uhgın, məto in nətəligən rəha netəmim əm.”

24 Kən İesu təmən-ipən kəm rəhan netəmim məmə, “Etəmim itəm tolkeike məmə otuarisig-in io, otəkəike maluin atıp in, kən mıləs rəhan nıg kəməluau mətəu-pa io. 25 Tol nəhlan məto-inu, etəmim itəm tatol pık wək əm məmə rəhan nəmegəhən e nətueintən u in otəwir, otəmkarəpən e nəmegəhən pahrien. Məto etəmim itəm otımis o nərgək, in otos nəmegəhən lilin. 26 ? Okəmə etəmim kit tatos rafin natımnat e nətueintən, məto uarisig lan otımis kən təsosən nəmegəhən lilin, in təmöl win e nat kit təwir, o kəp? Kəp. Okol suah əh təsos-ipənən nat kit kəm Uhgın məmə Uhgın otos-ipən nəmegəhən lilin kəm in. 27 Tol nəhlan məto-inu, io Nəti Etəmim epanuwa itimat nagelo mın e nəsanənən ne nəpətən əhag-əhag asol rəha Tata rəhak, kən ekos-ipən nətəuən kəm netəmim rafin e wək ətuatıp itəm kəmotol. 28 İatən-ipinə nıpahrienən məmə netəmim neen koatətul ukin-u itəm kəsotımisən motəmegəh əm nıan Nəti Etəmim u in kig, otuwa məmə in otərəmərə e natımnat rafin.”

17

Nıpəti İesu təmuwa mol pisin
(Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)

1 Nıan sikis tınuwa mınuwın rəkis, İesu tit Pita, ne Jemes, ne Jon u pia Jemes, mit iləhal motuwın əpəh ilis e nıtot əfəməh, ilat pisin əm. 2 Kən ikın əh, nıpəti İesu təməuhlin muwa mol pisin. Rəhn-kapə təmasiə məhag-əhag tahmen e

16:16: Jon 6:69 16:17: Kal 1:15-16 † 16:18: Nat u tatəghat-in nıan suah kit təmimis, məto nımisən, rəhan nəsanənən tikə o etəmim itəm tətəhatətə e Uhgın. 16:18: Jon 1:42; Efes 2:20 16:24: Mat 10:38; Luk 14:27 16:25: Mat 10:39; Luk 17:33; Jon 12:25 16:26: Mat 4:8-9 16:27: Sam 62:12; Prov 24:12; Mat 25:31; Rom 2:6; Nol Əpən 22:12

mitgar, kən rəhan natimnat tinuwa mərūən məhag-əhag. ³ Roiu aḡin, Moses ne Elaija kəmiaet-arəpa mətəhaləghat iləhal Iesu.

⁴ Kən Pita təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Iərəmərə. Təwir məmə itiməhal eməhaluwa ikin-u. Okəmə nakolkeike, ekiləkin makeen kisil u ikin-u, rəham kit, kən rəha Moses kit, kən rəha Elaija kit.”

⁵ Nian Pita təmatəghat əh, mal napuə itəm təhag-əhag təmuwa malpin ilat, kən kəmotəto nəwia suah kit təmiet e mal napuə matən məmə, “Inu nətik itəm iakolkeike pik. Nīkik tagien pik ron. !əhalətəlig-in in!”

⁶ Nian suah miləhal əh kəməhaləto nəghatən əh, kəməhalisi-pər məhalitənim-pən rəhaləhal-kəpə e nəptən məhaləgin pik. ⁷ Məto Iesu təmuwa mek iləhal matən məmə, “Əhalətul. Əsəhaləginən.” ⁸ Nian kəməhlasipər, məsəhaləplanən suah kit, məto Iesu pisin əm.

⁹ Nian kəmotəiuaiu-pa e nitot, Iesu təmən kəm iləhal məmə, “Əsəhalənən kəm etəmim kit nat naka itəm nəməhaləplan mətoarus-pən Nəti Etəmim otəmegəh min e nimisən.”

¹⁰ Kən kəməhalən-ipən məmə, “?Məto təhro iəgətun min rəha Lou koatən məmə Elaija otəkəike maupən muwa min?”*

¹¹ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Nipahrienən məmə Elaija otəkəike maupən muwa məmə otol-wir min natimnat rafin. ¹² Məto ekən-ipinə kəm itəməhal məmə, Elaija tinuwa rəkis, məto netəmim kəsotitunən in, kən motol tərət lan. E nolən ahmen min əm, Nəti Etəmim otəto nahməən e nelmilat.” ¹³ Kən rəhan netəmim kinotitun məmə tatəghat-in Jon Baptais kəm ilat.

*Iesu təməhg-iarəp narmin rat e suakəku kit
(Mak 9:14-32; Luk 9:37-45)*

¹⁴ Nian kinotiet-pa o nimanin netəmim, suah kit tuwa misin nulin aupən-in Iesu, ¹⁵ kən məmə, “Iərəmərə, əskitun nətik. Tətaut, kən matəto pik nahməən lan. Nian tepət tatiet-pən e nigəm, matiet-pən ləhau e nəhau. ¹⁶ Emiləs muwin o rəham netəmim, məto kotəruru nol-wirən.”

¹⁷ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Ei, itəmat netəm roiu nəsotahətəən, kən ninotuwin isəu o suatip rəha Ughin. ?Onəghan nəpanotitun? ?Okətatig kitat min itəmat mətoarus nian naka? Otiləs suakəku motuwa kəm io.” ¹⁸ Kən Iesu təməghat əskasik kəm narmin rat, kən tiet e suakəku, kən roiu aḡin suakəku təməwir.

¹⁹ Kən rəhan netəmim kəmotuwa kətul pisin ilat Iesu, kən motətapəh ron məmə, “?Təhro itimat ekotəruru nəhg-iarəpən narmin rat?”

²⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Məto-inu rəhatəmat nahətəən təkəku əm, təsahmenən. Məto iakatən pahrien kəm itəmat məmə, okəmə rəhatəmat nahətəən əh-ikin, nat əpnəpin tahmen e nīkuti mastat u nətin aḡin, kən nəkotitun nən-ipənən kəm nitof u məmə, ‘Otiet u ikin-u, muwin ikin əh,’ kən nitot otiet, kən nat kit tikə itəm itəmat nəkotəruru nolən.”†

²² Nian kəmotuwa kitəh əpəh Kalili, Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Io Nəti Etəmim, suah kit oteghən-in-pən io e nelmi tikimər min. ²³ Netəmim

17:2: 2 Pita 1:16-18 **17:5:** Dut 18:15; Sam 2:7; Aes 42:1; Mat 3:17; Mak 1:11; Luk 3:22 * **17:10:**

Nian Ughin təməghat kəm iləhal əpəh e nitot, iləhal kəhalitun məmə Iesu in Kristo itəm otuwa. Kən kəhalitun məmə Elaija otəkəike maupən muwa min, məto kəsəhaləplanən məmə Elaija təmuwa mol əpən-əpənə natimnat rafin. Tol nəhlan, rəhalat nətəligən tinol nərurən, məto-inu Iesu itəm in Kristo tinuwa rəkis, məto Elaija təsuwamən əh. **17:10:** Mal 4:5 **17:11:** Mal 4:5-6 **17:12:** Mat 11:14

17:13: Luk 1:17 **17:19:** Mat 10:1 † **17:20:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, kəsəteən ves 21 u: Məto suah kit itəm tolkeike məmə otəhg-iarəp narmin rat min nəhlan, in otəkəike matəfak kən matətuakəm. **17:20:** Mat 21:21; Mak 11:23; Luk 17:6; 1 Kor 13:2

17:22: Mat 16:21

okotohamnu io, kæn uarisig e nian kisil, Uhgîn otosmegæh min io e nimisæn." Kæn ræhan netæmim kæmotæto tærat pik agin o næghatæn æh.

Takis ræha Nimæ Ræha Uhgîn

²⁴ Nian Iesu ne ræhan netæmim kæmotuwa Kapaneam, netæmim ræha nosæn mæni ræha takis ræha Nimæ Ræha Uhgîn, kæmotuwa o Pita motæn mæmæ, "ʔTahro? ʔRæham iægætun tatætou takis u, o kæp?"

²⁵ Kæn Pita tæmæn-ipæn mæmæ, "Æwæh, tatætou."

Nian Pita tæmuwin e nipægnoa nimæ, kæn Iesu tæmaupæn mæghat matæn kæm in mæmæ, "ʔSaimon, nîkim tæht mæ naka? ʔKig min ræha nætueintæn koatos takis o pah, koatos o ræhalat min netæmim, o netæm pisin min?"

²⁶ Pita tæmæn-ipæn mæmæ, "Koatos o netæm pisin min."

Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, "Kæn tol næhlan, netæm ræha kig kæsatætouæn.

²⁷ Mæto kitat kæsotolkeikeæn mæmæ kotol ilat kotæto tærat otat. Kæn tol næhlan, tæwir mæmæ ik onækuwin æpæh læhau e lek, mæraakin ræham nîpien o niuwæn næm. Næm itæm nakaupæn miuw, nakæhap nipægnoan, kæn onækæplan mæni silfa kit tahmen-in nætouwæn takis. Os muwin mos-ipæn kæm ilat o nætouwæn ræhalau takis."

18

Etæm-iasol e næræmæææn ræha Uhgîn

(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

¹ E nian æh, netæmim ræha Iesu kæmotuwa ron motætæpæh ron mæmæ, "ʔPah u in etæm-iasol e næræmæææn ræha Uhgîn?"

² Kæn Iesu taun-in suakuku kit tuwa mætul ilugin elat, ³ kæn mæn mæmæ, "Pæhrien iatæn kæm itæmat mæmæ okæmæ næsotæuhlinæn itæmat motuwa motahmen e nisualkælæh, okol næsotuwînæn motatig æhgîn næræmæææn ræha Uhgîn. ⁴ Tol næhlan, pah u otilæs-iæhau atip in tahmen e suakæku u, in etæm-iasol e næræmæææn ræha Uhgîn.

⁵ "Okæmæ suah kit in læhau tahmen e suakæku u, kæn etæmim kit nîkin tagien o nosæn suah u muwin e nipægnoa nimæ ræhan, kæn okæmæ tatol e nærgæk, kæn tahmen mæmæ tatos io min e nîkin agien.

⁶ "Mæto okæmæ etæmim kit tatiuw-pæn ræhak kit etæmim u tahmen e suakæku æh, mæmæ otol nolæn rat, kæn suah æh, Uhgîn otol nalpinæn asol kæm in. Kæn nalpinæn æh otæskasik taprækis okæmæ kætu-pæn kæpiæl kit e nentou, kæn kærakin-pæn æpæh itæhæi lokamnîm mæmæ otamnîm.

⁷ "Kæsi, nahmææn asol otuwa o netæmim ræha nætueintæn, itæm koatos-ipæn-os-ipæn kæm netæmim mæmæ okotol tæfagæ rat. Nos-ipæn-os-ipænæn min æh okotækæike motuwa. Mæto kæsi, nahmææn asol otuwa o suah u itæm in suatip ræha næratæn æh. ⁸ Okæmæ nelmæm o nelkæm tol ik natol tæfagæ, kæn nakæte rækis mæraakin. Mæto-inu tæwir pik mæmæ nian nakuwin e nego e neai, nelkæm kit o nelmæm kit tikæ, taprækis-in mæmæ ik nataskælîm nelmæm kæræn mil ne nelkæm kæræn mil æh-ikîn, kæn kærakin-pæn ik e nigæm itæm tatuæp namnun tikæ. ⁹ Okæmæ nigænæmtim tol ik natol tæfagæ, kæn asul-irækis mæraakin. Mæto-inu tæwir pik mæmæ nian nakuwin e nego e neai, nigænæmtim kit tikæ, taprækis-in inu mæmæ ik nataskælîm nigænæmtim kæræn mil, kæn kærakin-pæn ik e nigæm asol itæm tatuæp namnun tikæ."

*Nimaa nəghatən o sipsip
itəm təmalue
(Luk 15:3-7)*

¹⁰ Kən Iesu təmən-ipən məmә, “Nəkotəkәike moatitun wir məmә nәsotehm-iahuan netәmim rәhak min itәм kotahmen e nisualkәlәh, mәto-inu iatән kәм itәmat mәмә nagelo min itәм koatehm ilat, nian rafin ilat koatәtul e niganәmti rәhak Tata u tәtatig әpәh e nego e neai mәмә okotән-iarәp ilat kәм Uhgin.*

¹² “?Nikitәmat tәht mәмә naka? ?Okәмә etәmim kit rәhan sipsip wanhanrit, kән kitiah tәlue mәtan, kән suah әh otol naka? In otapәs ilat naintinain әpәh e nitot, kән muwin megәs-in itәм un itәм tәмalue. ¹³ Kән okәмә tәмәplan, iatән pahrien kәм itәmat mәмә, nikin otagien o sipsip u kitiah әm, taprәkis-in ilat u sipsip nainti-nain itәм kәsotәlueән. ¹⁴ E nolән ahmen min әm, rәhatәmat Tata әpәh e nego e neai, in tәsolkeikeән mәмә rәhan kit suakәku otuwin mәlue.”

*Piam itәм tatol nәratән
kәм ik
(Luk 17:3)*

¹⁵ Kән Iesu tәмән mәмә, “Okәмә piam kit tol nolән rat kit kәм ik, uwin mәplan itәlau pisin әm, kән nakән-ipән nat naka itәм tәmol tәsәtuatipән. Okәмә tatәtәlig-in ik, rәham nәghatән otol in tatitәlig-pa min nakuәwir otәlau min. ¹⁶ Mәto okәмә tәsәtәlig-inән ik, os etәmim kitiah o kәiu mәhaluwin min mәhalәplan mәмә nәghatән min rafin itәм onәkotән, okotitun mәмә ilat rafin nipahrienән әm. ¹⁷ Mәto okәмә tәsәtәlig-inән ilat, әn-ipән kәм nimәfak. Mәto okәмә tәsәtәlig-inән nimafak, kән nimәfak otәplan in tahmen e Iaihlua o etәmim rәha nosән mәni e takis.

¹⁸ “Iatән pahrien kәм itәmat mәмә, әpәh e nego e neai, Uhgin tinegәhan-in rәkis nәwiatәmat itәм nakotән e nәtueintән. Nian nәkoatahtosig-in nat kit o nakoatәgәhan-in nat kit, kән otol mihin.

¹⁹ “Kән iatән min kәм itәmat mәмә, okәмә itәlau kәiu nakuән nәghatән kit muәlis e nat kit itәм nakәtuәtapәh ron o Uhgin, kән rәhak Tata әpәh e nego e neai otol nat naka itәм nakәtuәtapәh ron. ²⁰ Tol nәhlan mәto-inu, ikin pәhruән etәmim kәiu o kisil kәhaluwa kitiah e nәrgәk, io itәmat min ilat.”

Nimaa nәghatән e etәmim itәм tәsaluinән kaon rәha suah kit

²¹ Kән Pita tәmuwa o Iesu kән mәtapәh ron mәмә, “Iәrәmәrә. ?Ekaluin nolән tәrat itәм piak tәmol kәм io mau kuwәh? ?Mau sepin tahmen, o?”

²² Kән Iesu tәмән-ipән mәмә, “Iakән-ipinә kәм ik mәмә, sәnәmә mau sepin әm, mәto mau sepinә-sepin.†

²³ “Nakәkәike mol nәhlan mәto-inu nәrәmәrәән rәha Uhgin in tol nulan. Kig kit tolkeike mәмә otәplan-tu kaon min itәм rәhan netәmim kәmotol kәм in mәмә ilat okotәtou. ²⁴ Nian tinәtuoun wәk әh, kotilәs rәhan kit iolwәk motuwa ron itәм tәmol kaon iahgin iahgin, tahmen e ten-taosan talen.‡

* **18:10:** E naoa oas agin tәpәt rәha Niutesteman itәм kәmәte e nәghatән Kris aupән ikin, ves 11 tikә. In tәtән mәмә, “Kән io, Nәti Etәmim, emuwa mәмә ekosmegәh ilat u itәм kәmotәlue.” **18:10:** Hip 1:14 **18:15:** Luk 17:3; Kal 6:1 **18:16:** Dut 19:15; Jon 8:17 **18:18:** Mat 16:19; Jon 20:23 **18:19:** Mak 11:24; Jon 15:7 † **18:22:** Nipәtin rәha “mau sepinә-sepin” mәмә kitat kotәkәike motaluin nәratән rәha suah kit nian rafin, namnun tikә. **18:22:** Luk 17:4 ‡ **18:24:** Ten-taosan talen - Wan talen tahmen e faif-milian vatu. Kән mәni rafin u, ten-taosan talen tahmen e fifti-taosan-milian vatu.

²⁵ Mæto suah əh tɪnəruru nətəuən, kən tol nəhlan, kig təmən məmə okol-salim-in in, ne rəhan pətan, ne rəhan nisualkələh, ne rəhan natimnat min rafin məmə otətou rəhan kaon.

²⁶ “Kən rəhan iolwək təmeiuiui misin nulin aupən in. Kən matəkəike ron matən-ipən kəm in məmə, ‘Awi. ?Nəkɪtun nos-ipamən nian əkuəkɪr məsɪn kəm io məmə ekətou rafin rəhak kaon?’ ²⁷ Kən rəhan etəm-iasol təmasəkɪtun in, kən mapəs rafin rəhan kaon məmə otəsətouən nian kit ne, kən megəhan-in məmə otuwɪn.

²⁸ “Mæto nian iolwək u təmuwɪn, kən məplan etəmim kit u təmol kaon kəm in, wan-hanrit tenarius.^S Ilau kərən iolwək mil kətioal wək kitɪəh əm rəha etəm-iasol. Kən iolwək itəm etəm-iasol təmaluin rəhan kaon, in təmaskəlɪm itəm u kit kəmətioal wək kələh, kən matəmktɪp nentou, matən məmə, ‘!Ətou-pa rəham kaon itəm nəmol kəm io!’

²⁹ “Kən iolwək un itəm təmol kaon kəm in, teiuiui misin nulin matəkəike ron matən məmə, ‘Awi. ?Nəkɪtun nos-ipamən nian əkuəkɪr məsɪn kəm io məmə ekətou rəhak kaon?’

³⁰ “Mæto in təmə, kəp. Kən təmuwɪn mən məmə okiləs suah u kan kiləs-ipən e kalapus mətəorus-pa otətou rafin rəhan kaon min itəm təmol. ³¹ Nian iolwək min neen kəmotəplan nat əh, nikilat təmahımə pik ron, kən motuwɪn motən-ipən kəm etəm-iasol natimnat rafin itəm kəmotəplan.

³² “Kən etəm-iasol təmaun-in iolwək un tuwa təmən-ipən kəm in məmə, ‘!k iolwək itəm tərət əgɪn. Eməpəs rafin rəham kaon mətə-inu nəmatəkəike ron io. ³³ ?Təhro nəsasəkɪtunan suah u natioal wək itəlau min, təhmen-pən əm e itəm emol kəm ik?’ ³⁴ Kən neməha təmol etəm-iasol, kən təmən məmə okiləs kan kiləs-ipən e kalapus məmə etəm tətəhm kalapus otol nalpɪnən kəm in mətəorus-pən otətou rafin rəhan kaon itəm təmol.”

³⁵ Kən nian Iesu təmol namnun nıməə nəghatən, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kən e suatɪp kitɪəh əm, rəhak Tata əpəh e nego e neai, otol kəm itəmət rafin, okəmə nəsotaluin pahriənən nəratən itəm piatəmət min koatol kəm itəmət.”

19

Iərman ne pətan kətuapəs ilau min (Mak 10:1-12; Luk 16:18)

¹ Nian Iesu təmol namnun nənən natimnat min u, təmɪet Kalili muwɪn nitən Jutia entənɪpən-pən e nikali nəhau Jotan. ² Kən nımanin netəmim kəmotuarisig-in in motuwɪn əh-ikɪn əh, kən təmol-wɪr ilat e nımısən min.

³ Kən Farisi min neen kəmotol noa eko-eko məmə otiuw-pən Iesu o nənən nəghatən kit itəm təsətuatɪpən. Kəmotuwa o Iesu motən məmə, “?Lou tatən məmə iərman titun nəpəsən rəhan pətan o nat əpnəpɪn əm kit, o kəp?”

⁴ Kən təmən-ipən məmə, “?Nəmotafin o kəp məmə, e nətuounən muwɪn mətəorus-pa u-roiu, Uhgɪn u itəm təmol netəmim rafin, təmol iərman ne pətan? ⁵ Kən Suah u təmən məmə, ‘O nat əh in əh, iərman otəpanapəs rəhan tata ne mama, kən mətuatig ilau rəhan pətan. Kən ilau okuea nɪpətɪlau kitɪəh.’

⁶ Kən roiu, ilau sənəmə kəiu, mətə kitɪəh əm. Uhgɪn tɪnɪlpɪn ilau kɪnuea minioal kitɪəh, kən o nat əh, pəs etəmim kit okol təsətatɪpən rəhalau natigən.”

^S 18:28: Roiu, wan-hanrit tenarius təhmen e wan-hanrit-taosan watu.

18:34: Mat 5:25-26

18:35: Mat 6:15; Mak 11:25; Efes 4:32; Kol 3:13

19:4: Jen 1:27; 5:2

19:5: Jen 2:24; Efes

⁷ Kæn Farisi min kotæn-ipæn mæmæ, “? Mæto tahro Moses tæmæn mæmæ etæmim titun nos-ipænæn naða kit kæn ræhan pætan o napæsæn, kæn mahl-ipæn tatauwin?”

⁸ Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Moses tæmegæhan-in itæmat noanol ræha Isrel mæmæ onækotapæs ræhatæmat nipitan min mæto-inu ræhatæmat-kapæ taskasik pik. Mæto aupæn, tæmæsolan nulan. ⁹ Mæto iakatæn kæn itæmat mæmæ, okæmæ suah kit tatol tifos mætapæs ræhan pætan itæm tæmæsætæu-pæn anionæn iærman pisin kit, kæn suah u mit pætan pisin, tahmen æm mæmæ in tætaklæh-in pætan æh, mateguafæl ræhan pætan ætuatip.”

¹⁰ Kæn netæmim ræha Iesu kotæn kæn in mæmæ, “Okæmæ natigæn ræha iærman ne pætan taskasik pik nulan, tæwir mæmæ iærman ne pætan okæsioalæn marit.”

¹¹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Sænæmæ netæmim rafin okotitun nosæn næghatæn u, mæto netæm min æm un itæm kæmos-ipæn næghatæn u kæn ilat, in ræhalat æm. ¹² Tol næhlan mæto-inu, netæmim neen okæsotolan marit o nat pisin pisin min. Kit okol tæsolæn marit mæto-inu nipætin mæsin tærat nian tæmæiir. Kit okol tæsolæn marit mæto-inu netæmim kæmotærækin nipætin mæsin. Kæn kit tatæn atip mæmæ in otæsolæn marit mæmæ otol wæk ræha næræmæwæn ræha Uhgîn. Etæmim itæm titun nosæn næghatæn u, in tæike mos.”

Iesu tæmæfak o nisualkælæh

(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

¹³ Kæn netæmim kæmotæmik nisualkælæh motuwa o Iesu mæmæ otælæhæu-pæn nelmin elat, kæn mæfak olat. Mæto netæmim ræha Iesu kæmotæn-iæhau ilat.

¹⁴ Mæto Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Pæs nisualkælæh kotuwa ron io, sotæn-iæhauæn ilat, mæto-inu næræmæwæn ræha Uhgîn in ræha netæmim min u kotol nulan.”

¹⁵ Kæn tæmælæhæu-pæn nelmin elat, kæn miet ikin æh.

Etæm aluæ itæm ræhan

nautæ tepæt

(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

¹⁶ Kæn suah kit tæmuwa o Iesu mæn-ipæn mæmæ, “Iægætun. ?Io ekækæike mol wæk naka itæm in tæwir mæmæ ekos næmegæhæn lilin?”

¹⁷ Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “? Tahro nakatætæpæh ron io o nat naka itæm tæwir? Suah kitæh æm itæm in tæwir. Okæmæ nakolkeike mæmæ nakos næmegæhæn lilin, ætæu-pæn næghatæn min ræha Lou.”

¹⁸ Kæn suah u tæmæn-ipæn mæmæ, “?Lou min pæruæn?”

Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Sohamnuæn etæmim, kæn mæsaklæh-inæn pætan, kæn mæsaklæhæn, kæn mæseiueiueæn e kot, ¹⁹ kæn misiai-in ræham tata ne mama, kæn molkeike ik kit tahmen æm mæmæ nakolkeike atip ik.”

²⁰ Kæn etæm aluæ u tæmæn-ipæn mæmæ, “Natimnat rafin un iakatol. ?Nat naka min æh-ikin itæm emæsolæn?”

²¹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Okæmæ nakolkeike mæmæ ræham nolæn otætuatip agin, uwîn mol-salim-in ræham nautæ, kæn mos-ipæn mæni lan kæn ian-rat min. Kæn ik onakos natimnat wir æpæh e nego e neai. Kæn wa, mætæu-pa io.”

²² Nian etæm aluæ tæmæto næghatæn æh, kæn tæmagim matuwîn nikin tæpou mæto-inu ræhan nautæ tepæt.

²³ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæn ræhan min netæmim mæmæ, “Ekætæn pahrien mæmæ, tiækis o etæmim itæm ræhan nautæ tepæt mæmæ otuwîn matig ahgîn næræmæwæn ræha Uhgîn. ²⁴ Kæn iatæn min kæn itæmat mæmæ, tiækis mæmæ

kamel otuwîn-pæn e nîpæg nitel, mæto tiækis pik mæmæ etəm rəhan nautə tepət otuwîn matig ahgin nərəmərəæn rəha Uhgîn.”

²⁵ Nian netəmim rəha Iesu kəmotəto nəghatən əh, narmilat təmiwig pik, kən motən-ipən mæmæ, “?Kən pah titun nosən nəmegəhən lilin?”

²⁶ Kən Iesu təplan ilat kən mæn mæmæ, “Nat u, okol etəmim təsolən. Mæto Uhgîn, in titun nolən natimnat rafin.”

²⁷ Kən Pita təmən-ipən mæmæ, “Emotapəs natimnat rafin mæmæ ekotətəu-pæn ik. ?Nat naka u, o nian kit in rəhatimat?”

²⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat mæmæ, “Itatən pahrien kəm itəmat mæmæ, e nian itəm natimnat rafin okotəuhlin motuwa motuwiwi, kən Nəti Etəmim otəpələh e rəhan jea rəha kig itəm in təhag-əhag məwir agin, kən itəmat un itəm nəmoatətəu-pa io, onəkotəpələh mîn e jea rəha kig ilat tuelef, kən motərəmərə e noanol mîn ilat tuelef rəha Isrel. ²⁹ Kən netəmim rafin un itəm kəmotapəs rəhalat nîmæ mîn, o pialat mîn, o winilat mîn, o rəhalat tata o mama, o nənətilat mîn, o rəhalat nəptən mîn o nərgək, Uhgîn otos-ipən natimnat mîn əh tepət pik agin kəm ilat, kən mos-ipən nəmegəhən lilin kəm ilat. ³⁰ Mæto netəmim tepət itəm koatətul aupən e nətueintən roiu, okotuwa motətul uarisig e nəmegəhən itəm otuwa. Kən netəmim tətət itəm koatətul uarisig e nətueintən roiu, okotuwa motətul aupən e nəmegəhən itəm otuwa.”

20

Nimaa nəghatən e iolwək mîn əpəh e nasumən

¹ “Tol nəhlan mæto-inu nərəmərəæn rəha Uhgîn tahmen e etəm-iasol kit rəha nasumən. Təmiet laulaugin agin mæmæ otegəs-in netəmim okotuwa motol wək e rəhan nasumən. ² Kən in təmən mæmæ otətou ilat kitiah kitiah wan tenarius* e nian kitiah, kən mahl-ipən ilat kotuwîn e rəhan nasumən.

³ “Iuəhkîr nain klok laulaugin, təmiet muwîn e maket məplan netəmim neen koatətul məsotolən nat kit. ⁴ Kən təmən-ipən kəm ilat mæmæ, ‘Itəmat mîn, otuwîn motol wək əpəh e rəhak nasumən, kən ekətou itəmat e mənî itəm tətutap.’ ⁵ Kən kəmotuwîn.

“Kən iuəhkîr o tina, təmiet muwîn mol nat kitiah əm, kən mol mîn e tri klok ehnaipən. ⁶ Kən iuəhkîr e faif klok ehnaipən, təmiet muwîn məplan netəmim neen mîn koatətul əpnəpîn əm. Kən təmən-ipən kəm ilat mæmæ, ‘?Təhro nəkoatətul ikîn-u nian apîəpiə kit, məsotolən nat kit?’ ⁷ Kən kotən-ipən mæmæ, ‘Mæto-inu suah kit təsəgəs-inən itimat mæmæ ekotol wək rəhan.’ Kən təmən-ipən kəm ilat mæmæ, ‘Itəmat mîn otuwîn kol wək e rəhak nasumən.’ Kən ilat kəmotuwîn.

⁸ “Nian tînehnaipən, etəm-iasol rəha nasumən təmən-ipən kəm rəhan etəmim itəm tatehm rəhan iolwək mîn mæmæ, ‘Aun-in iolwək mîn kotuwa, nakos-ipən rəhalat mənî. Nakətuoun mətou netəm itəm kəmotuwa uarisig muwîn mətoarus netəm kəmotapən motol wək.’

⁹ “Kən iolwək mîn itəm kəmotuwa motol wək e faif klok, kəmotuwa kən tətətou ilat wan tenarius kitiah kitiah. ¹⁰ Tol nəhlan, netəm mîn u itəm kəmotapən kol wək, nîkilat təht mæmæ okotos mənî taprəkis-in itəm mîn u kəmotol wək uarisig. Mæto ilat kitiah kitiah kəmos mîn əm wan tenarius.

¹¹ Nian kəmos mənî, kən kəmoatəghat-əghat kəm ilat mîn mæmæ nîkilat təsəgienən o mənî, kən motən-ipən kəm etəm-iasol rəha nasumən mæmæ,

¹² ‘Netəm mîn u itəm kəmotol wək uarisig, kəmotol wək əm e aua kitiah əm,

19:26: Job 42:2 **19:28:** Mat 25:31; Luk 22:30; Nol Əpən 3:21 **19:30:** Mat 20:16; Luk 13:30

* **20:2:** Tenarius kitiah in tahmen e nətuən rəha wək o nian kitiah. Roiu, wan tenarius tahmen e wan-taosan watu. **20:8:** Lev 19:13; Dut 24:15

mæto ik næmætou itimat min ilat tahmen-ahmen æm. Mæto itimat emotol wæk asol e nærauiæ æskasik e nian apiæpiæ.’

13 “Mæto etæm-iasol tæmæn-ipæn kæm ilat kit mæmæ, ‘Io kit. Esaklæh-inæn ik. ?Næmæn mæmæ nakol wæk o wan tenarius, o kæp? 14 Os ræham mæni matuwîn. Iakolkeike mæmæ ekætou etæm u itæm tæmol wæk uarisig tahmen æm lam. 15 Ræhak u mæni. ?Ekütun nolæn næhlan nat naka itæm iakolkeike, o kæp? ?Natetæhak olat mæto-inu io iakæwîr olat?’ ”

16 Kæn nian Iesu tæmol namnun nimæa næghatæn, tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Tol næhlan, etæm tætuarisig otaupæn, kæm etæm tætaupæn otuarisig.”

Iesu tæmæn-iaræp ræhan nimisæn

(Mak 10:32-34; Luk 18:31-34)

17 Kæn nian Iesu tæmatuwîn Jerusalem, tæmos ræhan netæmim tuelef motætul pisin, kæm tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, 18 “Koatuwîn æpæh ilis Jerusalem, kæm io Næti Etæmim, okegæhan-in-pæn io kæm pris asol min ne iægætun min ræha Lou. Kæn okotiuw-iaræp io mæmæ ekimis, 19 kæm motilæs-ipæn io kæm Iaihlua min mæmæ okotæsan lak, kæm motalis motoh, kæm motætu-pær io e nig kæmæluau mæmæ ekimis. Kæn uarisig e nian kisil, kæm Uhgîn otosmegæh min io e nimisæn.”

Nætæpæhæn ræha mama kit o Iesu

(Mak 10:35-45)

20 Kæn pætæn ræha Sepeti, tilæs nætilau mil muwa misin-pæn nulîn o Iesu, matætæpæh-in nat kit ron. 21 Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “?Nakolkeike naka?”

Kæn pætæn tæmæn-ipæn mæmæ, “Pæs nakegæhan-in mæmæ nætik mil u, ilau kæræn kit otæpælæh e nikalæm matip, kæm kit tæpælæh e nikalæm mol, ikin min ræha næsanænæn ne nisiiæn, nian natæmæmæ lan.”

22 Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilau mæmæ, “Nækuæruuru nat itæm natuætæpæh ron. ?Tahro? ?Itæmlau, nikitælau tæht mæmæ nækuahmen mæmæ kitæhal kæhalætul e nigæm ræha nuwigi nien itæm io ekæike mætul lan?”† Kæn kuæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “Æwæh, ekiatun.”

23 Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilau mæmæ, “Pahrien, onakuækæike muænim-pæn e ræhak kap ræha nætææn nahmææn. Mæto o næpælæhæn e nikalik matip ne mol, sænæmæ ræhak mæmæ ekæn. Ikin mil æh, ilau ræha netæm min u itæm Uhgîn tæmol æpen-æpenæ olat.”

24 Nian netæmim ten min ræha Iesu kæmotæto næghatæn æh, kæm nemæha tæmol pik ilat o suah mil ilau pian. 25 Mæto Iesu taun-in ilat kotuwa kitiæh, kæm mæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Nækotitun rækis nolæn ræha netæm-iasol ræha Iaihlua min. Ilat koatol tæskasik pik kæm ræhalat netæmim min. Kæn ræhalat kapman min koatol ilat kotæmæhl læhau e næmæmææn ræhalat. 26 Mæto itæmat, okol næsotolæn næhlan. Mæto okæmæ itæmat kit tolkeike mæmæ otuwa in etæm-iasol kit ræhatæmat, in otækæike muwa tahmen e iolwæk kit ræhatæmat, 27 kæm okæmæ itæmat kit tolkeike mæmæ otætul aupæn etæmat, in otækæike muwa slef ræhatæmat. 28 Nolæn æh tahmen æm lak, Næti Etæmim. Emæsuwamæn mæmæ netæmim okotol wæk ræhak, mæto emuwa mæmæ ekol wæk ræhalat, kæm ekosipæn ræhak næmegæhæn mæmæ ekikis ilat e ræhalat nolæn rat min.”

20:16: Mat 19:30; Mak 10:31 **20:18:** Mat 16:21; 17:22-23 **20:21:** Mat 19:28; Luk 22:30

† **20:22:** Næghatæn Kris atuatip tatæn mæmæ, ‘?Itæmlau, nikitælau tæht mæmæ nækuahmen mæmæ kitæhal okæhalænim kælah e kap ræha nætææn nahmææn itæm io ekæike mænim lan?’ **20:22:** Mat 26:39; Jon 18:11 **20:25:** Luk 22:25-26 **20:26:** Mat 23:11; Mak 9:35 **20:28:** Luk 22:27; Fil 2:7

*Iganəmtin rat mil**kəmuəplan nat**(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)*

²⁹ Nian Iesu ne rəhan min netənim kəmoatiet e taon Jeriko, nimanin netənim kəmotətəu-pən in. ³⁰ Kən iganəmtin rat mil kəiu katuəpələh e nīkali suatip, kən nian kəmuəto məmə Iesu taliwək e suatip matuwa, kən kəmuagət əfəməh muən məmə, “!Iəramərə, Mipi Tefit, asəkitun itimlau!”

³¹ Kən məto, nimanin netənim koatən-iahau ilau, motən-ipən məmə kəsuağət pikən, məto ilau kuagət pik agin min məmə, “!Iəramərə, Mipi Tefit, asəkitun itimlau!”

³² Kən Iesu tətul maun-in ilau, mən-ipən məmə, “?Nakioalkeike məmə ekol naka kəm itəlau?”

³³ Kən kuən-ipən məmə, “Iəramərə, ekioalkeike məmə ekuəplan nat.”

³⁴ Kən Iesu təmasəkitun ilau, kən mek niganəmtilau. Kən roiu agin, kinatuəplan nat, kən matuətəu-pən Iesu.

21*Iesu təmuwin əpəh Jerusalem mol əp məmə in Kig**(Mak 11:1-11; Luk 19:28-40;**Jon 12:12-19)*

¹ Nian kinotuwa iuəhkir o Jerusalem, kinotuwa Petfas e Nitot Rəha Nig U Olif, kən Iesu tahləpis rəhan etənim kəiu, ² kən mən-ipən kəm ilau məmə, “!an əpəh e latuənu aupən etat, kən ikin əh, nakuəplan togki kit kəmərūətain ilau nətīn. Kən nəkiakis ilau muasig muea kəm io. ³ Okəmə suah kit tən nat kit kəm itəlau, nəkuən-ipən kəm in məmə Iəramərə tolkeike ilau, kən otəpanahl-ipa ilau e nian əh.”

⁴ Nat u təmuwa məmə in otol nəghatən naka itəm ien təmən otuwa mol nīpahrienən. Ien təmən məmə,

⁵ “Otən-ipən kəm Nətīn Pətān Saeon* məmə, ‘Otəplan-tu, rəhatəmat kig tatuwa otəmat, rəhan nətəligən in ləhau, kən mətasuə e togki, ne togki u in nətīn əm.’ ”

⁶ Kən etənim mil rəha Iesu kənian mioal nat naka itəm Iesu təmən məmə okioal. ⁷ Kəmuasig togki ne nətīn, kən muəfətāin noankawi togki mil e rəhalau kot min, kən Iesu təpələh-pər lan. ⁸ Nimanin netənim tepət koatəpən rəhalat kot min əpəh e suatip, kən neen kotəte nimali nig min, kən motəpən ilat e suatip. ⁹ Kən nimanin netənim itəm kotaupən e Iesu, ne nimanin netənim itəm kotuarisig-in Iesu, koatəgət əfəməh moatən məmə, “!Hosana† o Mipi Tefit!

!Iəramərə Uhgīn tətətig ilau suah u itəm tatuwa e nərgin!
!Hosana o Uhgīn əpəh ilis e nego e neal!”

¹⁰ Nian Iesu təmīet-ərəpa Jerusalem, netənim rafin əh-ikin nīkilat təmaut, kən moatən nəghatən tepət moatətapəh məmə, “?Pah u?”

¹¹ Kən nimanin netənim kotən məmə, “!nu ien Iesu, rəha Nasaret, əpəh e nītən Kalili.”

*Iesu əpəh e Nīmə Rəha Uhgīn**(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)** **21:5:** Nəghatən u “Nətīn Pətān Saeon” tatəghat-in netəm Jerusalem.**21:5:** Sek 9:9 † **21:9:**Nīpəti nəghatən u “Hosana” təmə, “ənwiwi.’ **21:9:** Sam 118:26

¹² Kən Iesu təmuwīn əpəh imə e Nimə Rəha Uhgīn, kən məhg-iarəp netəmim itəm koatol-salim-in ne moatos-nəmtin natimnat əh-ikin məmə okotol sakri-fais lan. Kən mahwin tepil min itəm kətawluin məni ikin, kən mahwin jea min rəha netəm min u koatol-salim-in ioen min. ¹³ Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Kəməte e Naoa Rəha Uhgīn məmə, ‘Rəhak nimə, okaun-in məmə nimə rəha nəghatən kəm Uhgīn e nəfakən,’ mətə itəmat nəmotol məmə in ‘nimə rəha iakləh min.’”

¹⁴ Kən iganəmtin rat min ne netəm nelkilat təməfaiu-əfaiu kəmotuwa ron əpəh e Nimə Rəha Uhgīn, kən tol-wir ilat. ¹⁵ Mətə nian pris asol min ne əgətun min rəha Lou kəmotəplan nat wir min itəm in təmol, kən motəplan min nisualkələh koatəgət əfəməh əpəh e Nimə Rəha Uhgīn, moatən məmə, “! Hosana o Mipi Tefit!” neməha təmol ilat. ¹⁶ Kən kotən-ipən kəm Iesu məmə, “? Nakatəto nat naka itəm nisualkələh koatən, o kəp?” Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Əwəh. ?Nəmotəfin, o kəp, nəghatən suah kit təmen kəm Uhgīn itəm tatən nulan məmə, ‘E nohli nisualkələh agin ne nisualkələh mətəmətig, nəmol məmə ilat okotənwiwi ik?’”

¹⁷ Kən təmapəs ilat miet Jerusalem muwīn e taon Petani, mapil ikin.

Nig kit fik təmauke-auke
(Mak 11:12-14, 20-26)

¹⁸ Laulaugin agin, Iesu təmatitəlig-pən Jerusalem, kən nəumis tinus. ¹⁹ Kən təməplan nig u fik e nikali suatip, kən təmuwīn ron mətə təsəplanən noan kit, tatəplan əm nimalin. Kən təmən-ipən kəm nig u məmə, “!Okol nəsoe minən!” Kən roiu agin, nig təmauke-auke.

²⁰ Nian rəhan netəmim kəmotəplan nat əh, kən narmilat təmiwig, kən motən-ipən kəm Iesu məmə, “? Təhro nig əh fik təmauke-auke uəhai əm nəhlan?”

²¹ Mətə Iesu təmən-ipən məmə, “!Tatən-ipinə niphrienən məmə okəmə nakoatos nahatəən, kən rəhatəmat nətəligən təsolən kəiu, nəkotitun nolən nat naka itəm emol e nig u fik. Mətə sənəmə in əm əh, nəkotitun nən-ipənən kəm nitot əh məmə, ‘Uwīn mamnim əpəh itəhai,’ kən otol nəwiatəmat. ²² Okəmə nakotəhatətə, kən onəkotos nat naka itəm nakoatətapəh-in e nəfakən.”

Nətapəhən o nepətən
rəha Iesu

(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

²³ Iesu təmuwīn e Nimə Rəha Uhgīn, kən nian təmatəgətun, pris asol min ne netəm-iasol rəha netəm Isrel, koatuwa ron motən-ipən məmə, “? Natol natimnat min u e nepətən rəha pah? ?Kən pah təmos-ipinə nepətən un?”

²⁴ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “!Iakətapəh-in-pinə nəghatən kit kəm itəmat. Okəmə nakotos-ipa nəghatən kit, kən ekən-ipinə kəm itəmat məmə nepətən naka itəm ekatol natimnat min u lan. ²⁵ ?Nepətən rəha Jon təmisi-pən hiə o nolə bəptais? ?Təmisi-pən e nego e neai, o rəha netəmim əm?”

Kən kəmotən-ipən kəm ilat min məmə, “Okəmə kotən məmə, ‘Nepətən rəha Jon təmisi-pən e nego e neai,’ kən otən məmə, ‘?Mətə təhro nəsofənən niphrienən lan?’ ²⁶ Mətə okəmə kotən məmə, ‘Rəha netəmim əm,’ kitat koatəgin netəmim, mətə-inu nikilat təht məmə Jon in ien kit rəha Uhgīn.”

²⁷ Tol nəhlan, kəmotən-ipən kəm Iesu məmə, “Itimat ekotəruru.” Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kən io mın, okol ekəsənən kəm itəmat məmə e nepətən naka ekatol natimnat mın u lan.”

Nimaa nəghatən e suah mil kəiu

²⁸ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “?Tahro? ?Nikitəmat tataht məmə naka? Suah kit, nətin iərman kəiu. Kən təmuwin mən-ipən kəm itəm iahgin lan məmə, ‘Nətik, uwin mol wək u-roiu əpəh e nasumən.’ ²⁹ Məto nətin təmən-ipən məmə, ‘Iakapəs.’ Kən matig məuhlin mın rəhan nətəligən, kən muwin e nasumən.

³⁰ “Kən tata tuwin o nətin itəm təkəku, mən-ipən mın kəm in nat kitəh əm. Kən nətin təmən-ipən məmə, ‘Əwəh, tata, ekuwin,’ məto təmapəs-pən e nasumən.

³¹ “?Otən-tu məmə suakəku mil u in pəhrüən, təmol nəwia rəhan tata?”

Kən kəmotən-ipən məmə, “Suakəku itəm iahgin lan.”

Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Əwəh, in ətuatip. Kən iakatən-ipinə nıpahrienən məmə, netəm koatos məni rəha takis, ne nıpitan rəha suatip koatuwin e nərəmərən rəha Uhgın əupən etəmat, ³² məto-inu Jon təmuwa otəmat məmə otəgətun suatip rəha nolən ətuatip, kən məto itəmat nəsotənən nıpahrienən lan, məto netəm koatos məni rəha takis, ne nıpitan rəha suatip kəmotən nıpahrienən lan. Kən nəmotəplan pap nat əh, məto nəməsotəuhlinən itəmat e rəhatəmat nolən rat mın, kən məsotəhən nıpahrienən lan.”

Nimaa nəghatən e netəmim rat itəm koatehm nasumən (Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)

³³ Kən Iesu tətəkəike matən məmə, “Otətəlig-in-tu nimaa nəghatən kit mın. Etəm-iasol kit rəha nasumən, təmol nasumən kit e nol kit katən məmə krep, u katol wain lan. Kən mol fenis e kəpiel muwin mıtəlau lan. Kən mol ikın kit o nolən nəme naliwək-aliwəkən e noa krep məmə nahuın otaiu kən kol wain lan. Kən mol nımə kit itəm in ilis məmə etəmim otaiu lan matehm wır nasumən o nat megəh mın ne netəmim. Kən təmegəhan-in-pən nasumən kəm netəmim məmə okotasum lan, kən motoor noa krep, məsin rəhan, məsin rəhalat. Kən miet muwin o naliwəkən ik pisin kit. ³⁴ Nian krep tınəmarəg, kən tahl-ipən rəhan slef mın məmə okotuwin e nasumən rəha krep, motətarəh o netəm koatol wək e nasumən məmə okotos-ipən rəhan krep məsin kəm ilat.

³⁵ “Məto netəm koatol wək e nasumən kəmotaskəlim rəhan slef mın, kən motoh kit, motohamnu kit, motaht e kəpiel itəm tatol kisil lan. ³⁶ Kən tahl-ipən mın slef mın neen kotuwin olat, ilat tərət taprəkis-in itəm əupən mın. Kən netəm koatol wək e nasumən kotol tərət kəm ilat e nolən əhmen mın əm itəm kəmotol kəm netəm əupən. ³⁷ Nannun əgin, tahl-ipən nətin iərman tuwin olat, kən mən məmə, ‘İlat okotəkəike motisiəi-in nətik.’

³⁸ “Məto nian netəm koatol wək e nasumən kəmotəplan nətin, kən kotən-ipən kəm ilat mın məmə, ‘İnu nəti etəm-iasol itəm otərəmərə e nasumən nian rəhan tata otimis. Pəs kotuwin motohamnu mın, kən motərəmərə e nasumən rəhan.’ ³⁹ Kən kəmotaskəlim motatipin-iarəp e nasumən, kən motohamnu.”

⁴⁰ Kən nian Iesu təmol nannun nimaa nəghatən, kən təmən məmə, “?Tol nulan, nian etəm-iasol rəha nasumən otuwa, kən otol naka kəm netəmim itəm təmegəhan-in nasumən kəm ilat?”

⁴¹ Kən kəmotən-ipən məmə, “Otərək-rəkin əgin-əh netəm rat mın əh, motohamnu ilat. Kən uarisig, təpanegəhan-in rəhan nasumən əh tuwin e nelmi netəm pisin neen, kən e nian ətuatip itəm krep tətəmarəg, ilat okotos-ipən noan məsin rəhan.”

⁴² Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “?Næmotafin Naoa Ræha Uhgîn u, o kæp? Tatæn mæmæ, ‘Kæpiel u itæm netæm ræha nilækînæn nimæ kæsotolkeikeæn motapæs, in tinuwa kæpiel kei ke o nolæn nimæ. Iæramæ ræ tæmol nat u, kæn in nat tæwir agin e niganæmtitat.’

⁴³ Tol næhlan, iatæn kæm itæmat mæmæ næramæ ræhan ræha Uhgîn okoh-rækis otæmat, kæn kos-ipæn kæm netæmim min u itæm okotol noalat. ⁴⁴ Okæmæ suah kit otisi-pær e kæpiel u, kæpiel otætareræh-ætareræh, mæto okæmæ kæpiel otisi-pær lan, otæpælæh-æræn in.”[‡]

⁴⁵ Nian pris asol min ne Farisi min kæmotæto nimæ næghatæn itæm Iesu tæmuæh, kæn kinotitun mæmæ tatæghat-in ilat. ⁴⁶ Kæn kinotegæs-in suatip kit mæmæ okotilæs Iesu lan kan e kalapus, mæto koatægin nimanin netæmim, mæto-inu netæmim koatæn mæmæ in ien kit.

22

Nimæ næghatæn e nægwænæn asol ræha marit

¹ Kæn Iesu tæmuæh nimæ næghatæn kit min kæm ilat mæmæ, ² “Næramæ ræhan Uhgîn in tahmen e kig kit itæm tæmol æpen-æpenæ e nægwænæn asol o marit ræha nætin. ³ Kæn mahl-ipæn ræhan iolwæk min mæmæ okotuwîn o netæmim min u itæm tæmahl-ipæn rækis næghatæn olat mæmæ okotowa o nægwænæn ræha marit. Mæto kotæn mæmæ kol kæsotuwamæn.

⁴ “Kæn tahl-ipæn ræhan iolwæk neen min, mæn-ipæn kæm ilat mæmæ, ‘Otuwîn motæn-ipæn kæm netæm min u itæm emahl-ipæn rækis næghatæn olat mæmæ, enol æpen-æpenæ rækis e ræhak nægwænæn. Ræhak kau min ne næti kau min ræhak itæm kotæhg-æhg wir, emoh rækis ilat, kæn natimnat rafin tinahmen. Otowa e nægwænæn ræha marit.’

⁵ “Mæto kæsotætæg-inæn iolwæk min, kæn motagim min, kit tatuwîn e ræhan nasumæn, kit tatuwîn e ræhan stoa. ⁶ Kæn neen kotaskælim iolwæk min ræhan, motol tæræt kæm ilat, kæn motohamnu ilat. ⁷ Kæn kig, nemæha tæmol pik. Kæn tahl-ipæn ræhan mæpael min kotuwîn, kæn motohamnu netæmim min u itæm kæmotohamnu ræhan iolwæk min, kæn motasiepen e ræhalat taon asol.

⁸ “Kæn mæn-ipæn kæm ræhan iolwæk min mæmæ, ‘Kinol æpen-æpenæ rækis e nægwænæn ræha marit, mæto netæm min u itæm emahl-ipæn rækis næghatæn olat, nolæn ræhalat tæsahmenæn mæmæ okotowa. ⁹ Tol næhlan, otuwîn æpæh e suatip asol min kæn motæn-ipæn kæm netæmim æpnæpin rafin itæm nakoatæplan mæmæ okotowa e nægwænæn ræha marit.’ ¹⁰ Kæn iolwæk min kæmotuwîn æpæh e suatip asol min, kæmotuæfimin netæmim rafin itæm kæmotæplan ilat, netæmim itæm kotæwir ne netæm itæm kotæræt, kæn ikin kætagwæn ikin tæmærioah e netæmim.

¹¹ “Mæto nian kig tæmuæh næplan netæmim, tæmæplan etæmim kit æh-ikin itæm tæsuwînæn e natimnat ræha marit. ¹² Kæn kig tæmæn-ipæn mæmæ, ‘?Io kit, næmahro? ?Næmuæha imæ mæto næmæsuwînæn e natimnat ræha marit?’ Kæn suah u tinæru nihalpinæn næghatæn ræhan.

¹³ “Kæn kig tæmæn-ipæn kæm ræhan min netæmim mæmæ, ‘Okotælæs ætain nelmin ne nelkin, kæn motærakin-iaræp æpæh e naluginæn itæm ikin kætasæk ikin, kæn kætagætæn næluitæm ikin.’ ”

¹⁴ Kæn Iesu tæmatækæike mæn mæmæ, “Tol næhlan mæto-inu netæmim tæpæt, kætahl-ipæn næghatæn olat, mæto noan mæsin æm itæm katitæpæn ilat.”

21:42: Sam 118:22-23; Rom 9:33; 1 Pita 2:6-8 † **21:44:** E kopi oas min neen ræha Niutesteman itæm kæmæte e næghatæn Kris aupæn, næghatæn ræha ves 44 u tikæ. **22:6:** Mat 21:35 **22:13:** Mat 8:12; 25:30; Luk 13:28

Takis rəha Kig Sisa

(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

¹⁵ Kən Farisi min kəmotiet motuwın motol noa eko-eko min məmə otiiw-pən İesu o nənən nəghatən kit itəm təsətuatipən. ¹⁶ Kən kotahl-ıpən rəhalat netəmim kotuwın o İesu ilat netəmim rəha pati rəha Herot. Kən motən-ıpən məmə, “İəgətun. Ekotitun məmə ik etəm ətuatıp, kən matəgətun ətuatıp pahrien suatıp rəha Uhgın. Nəsölən məmə nətəligən rəha netəmim okotiiw rəkis rəham nətəligən, məto-inu natol təhmen-ahmen əm kəm netəmim rafin, okəmə in etəm-iasol o etəm ənpapın əm. ¹⁷ Kən ən-tu kəm itimat rəham nətəligən e nat u. ?Tətuatıp məmə okətou-pən takis kəm Kig Sisa, o kəp?”

¹⁸ Məto İesu tinitun rəhalat nətəligən rat min, kən təmən-ıpən kəm ilat məmə, “! Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! ? Təhro nakotalkut məmə nəkotol noa eko-eko ron io? ¹⁹ Otəgətun-tu məni itəm katətou takis lan.” Kən kotos məni* motuwa kəm in, ²⁰ kən təmən-ıpən kəm ilat məmə, “?Narmi pah u, kən nərgi pah u e məni u?”

²¹ Kən kotən-ıpən məmə, “Kig Sisa.”

Kən İesu təmən-ıpən kəm ilat məmə, “Naka u rəha Kig Sisa, otos-ıpən kəm Kig Sisa. Kən naka u rəha Uhgın, otos-ıpən kəm Uhgın.”

²² Nian kəmotətə nəghatən əh, narmilat təmiwiğ. Kən kəmotapəs İesu motəgim.

Nian Uhgın otosmegəh netəmim e nımısən

(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

²³ E nian əh inəh, Satusi min kəmotuwa o İesu. İlat koatən məmə netəmim okəsotəmegəh minən e nımısən. Kən kotən-ıpən kəm İesu məmə, ²⁴ “İəgətun. Moses təmən kəm itimat məmə, okəmə etəmim otımıs kən məsiləsən nətin kit, kən pian otəkəike mit nəutahlımıs əh məmə otıləs suakəku o niuw-pərən nərig rəha pian itəm təmimıs.

²⁵ “Kən ikin əh imatimat ikin, netəm ilat pialat min ilat sepın. İtəm təmaupən maiir təmol marit, kən mımıs, məsiləsən nətin kit, kən pian itəm tatol kəju lan tit nəutahlımıs. ²⁶ Kən in min təmimıs məsiləsən nətin kit, kən itəm tatol kisil lan ne ilat rafin muwın mətoarus-pən itəm tatol sepın, kəmotol nat kitıəh əm. ²⁷ Kən əmun, nəutahlımıs tımıs. ²⁸ ?Tol nəhlan, ən-tu kəm itimat məmə, e nian itəm Uhgın otosmegəh netəmim lan e nımısən, pətan əh in rəha pah, məto-inu ilat rafin əh sepın kəmotol marit e pətan əh?”

²⁹ Kən İesu təmən-ıpən kəm ilat məmə, “İtəmat nəmotən-arəpən e rəhatəmat nəghatən məto-inu nəsotıtunən Naoa Rəha Uhgın ne nəsanənən rəhan.

³⁰ Nian Uhgın otosmegəh netəmim e nımısən, kən netəmim okəsətolən marit, okotahmen e nagelo min əpəh e nego e neai. ³¹ ? Nəmotafin o kəp, Naoa Rəha Uhgın itəm tatəghat-in nian Uhgın otosmegəh netəmim e nımısən? Tatən məmə, ³² ‘İo Uhgın rəha Epraham, io Uhgın rəha Aisak, kən io Uhgın rəha Jekop.’ In sənəmə Uhgın rəha netəm kəmotımıs, məto in Uhgın rəha netəmim itəm koatəmegəh, təhmen-pən min e təs miləhal.”

³³ Nian nımanın netəmim kəmotətə nəghatən əh, narmilat təmiwiğ e nəgətunən rəhan.

Lou itəm in ilis pık

(Mak 12:28-34)

³⁴ Nian Farisi min kəmotətə məmə İesu təmoh-ıəhau Satusi min e rəhan nəghatən, kən Farisi min kəmotuwa kitıəh. ³⁵ Kən kit itəm titun pık Lou,

22:15: Mak 3:6 * **22:19:** Məni itəm kəmos motuwa in koen məni kit, nərgin u ‘tenarius,’ itəm təhmen e wan-taosan vatu. **22:21:** Rom 13:7 **22:23:** Wək 23:8 **22:24:** Dut 25:5 **22:32:** Eks 3:6

təmən-ipən nəghatən kit kəm Iesu məmә Iesu otən nəghatən kit təsətuatipən, məmә, ³⁶ “?Lou pəhrüən rəha Uhgın u in ilis pik?”

³⁷ Kən Iesu təmən-ipən məmә, “Nakəkәike molkeike Iərәmәрә Uhgın rəham e nikim rafin, ne nәmegəhən rafin rəham, ne nətәligən rafin rəham. ³⁸ Inu in Lou itəm tәtaupən kən in ilis pik. ³⁹ Kən Lou itəm tatol kәiu lan, in iuəhkir tahmen әm, məmә, ‘Nakəkәike molkeike ik kit tahmen әm məmә nakolkeike atip ik.’ ⁴⁰ Kən Lou mil u kәiu, ilau nәukәti Lou rafin, ne naoa rəha ien min rafin aupән.”

Kristo in nәti pah

(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

⁴¹ Kən e nian Farisi min kotuәfimin ilat min, kən Iesu təmən-ipən məmә, ⁴² “?Nikitәmat tәht məmә naka, e Kristo itəm Uhgın təmən məmә otahl-ipa? ? In tatisi-pән e noanol rəha pah?”

Kən ilat kotән-ipән məmә, “In noanol rəha Tefit.”

⁴³ Kən Iesu təmən-ipән məmә, “Mәto tahro e Tefit, itəm tatəghat e narmin rəha Uhgın, tәtaun-in Kristo məmә ‘Iərәmәрә.’ Mәto-inu tatән məmә,

⁴⁴ ‘Iərәmәрә təmən kəm rəhak Iərәmәрә məmә, “Әpәläh e nikalik e nelmәk matip, ikin rəha nәsanәnәn ne nisiiәn, mәtoarus ekilәs-iәhau rəham tikimир min lәhau e nelkәм.”’

⁴⁵ ?Kән okamә Tefit tәtaun-in Kristo məmә ‘rəhak Iərәmәрә,’ kән otahro məmә Kristo in mipi Tefit rat?” ⁴⁶ Kән etәmim kit tәsuhalpınәn nəghatән rəha Iesu. Kән e nian әh matuwın, kәmotәgin o nәtapəh-inәn nəghatән kit min tol min-nәhlan.

23

Nahmәәn asol sepın

itәм otatuwa

(Mak 12:38-40;

Luk 11:37-54; 20:45-47)

¹ Kən Iesu təmən-ipән kәм nimanin netәmim ne rəhan min netәmim məmә, ² “Iәgәtun min rəha Lou ne Farisi min koatos nepәtән məmә okotән-iarәp Lou rəha Moses kәм itәmat. ³ Tol nәhlan, nәkotәkәike motәәu-pән kән motol natimnat rafin itәм koatән kәм itәmat. Mәto nәsotolән nat naka itәм koatol, mәto-inu ilat kәsotolән nat naka itәм koatән-iarәp. ⁴ Koatәkәike o netәmim məmә okotәәu-pән lou әskasik min itәм kotahmen e katipa әfigәm, mәto okol kәsotos-ipәнәn noanelmilat mәмә okasitu elat.

⁵ “Natimnat rafin itәм ilat koatol, koatol әm mәмә netәmim okotәplan. Nәkotitun paos itәм netәmim kәmotaii-pән nəghatән rəha Naoa Rəha Uhgın ikin, kәnu motәlis rəhalat-kapә ne nelmilat lan.* Mәto rəha iәgәtun min rəha Lou ne Farisi min, rəhalat paos in iahgin taprәkis. Kән nәkotitun nol әlkәläh min itәм koatәkul-pән e nipәgnәmti kot min, itәм tatәgәtun mәмә etәmim in tәskasik o nәәu-pәнәn Lou. Mәto rəha iәgәtun min rəha Lou ne Farisi min, rəhalat nol kaifәмәh pik. ⁶ Kән e lafet min, ilat kotolkeike ikin rəha nisiiәn,

22:37: Dut 6:5 **22:39:** Lev 19:18; Mat 7:12 **22:40:** Rom 13:10; Kal 5:14 **22:42:** Jon 7:42

22:44: Sam 110:1; Mat 26:64 **23:3:** Mal 2:7-8 * **23:5:** paos - inu bokis әkәku kit kәmol e nuwigi

kau. Kәmotәte rәkis әlkәläh nəghatән rəha Naoa Rəha Uhgın motaii-pән lan (Eks 13:1-10,11-16;

Dut 6:4-9; 11:13-21). Netәmim kәmotol nәhlan mәto-inu kәmotolkeike mәмә otol nəghatән itәм tatәtig e Dut 6:8 ne 11:18. Kән nәman rafin rəha noanol rəha Isrel itәм kinotos rәkis nup tatin, ilat okotuwin e paos min әh nian tәpәt, kән nian rafin e nian rəha nәfakән. Katәlis e nipinәgin ne nelmin mol e nol kәmol e nuwigi kau. E nəghatән Inglis, katән paos min әh, “phylacteries.” **23:5:** Eks 13:9; Nam 15:38-39; Dut 6:8; Mat 6:1

kən əpəh e nimə rəha nuəfiminən, ilat kotolkeike məmə okotəpələh ima netəmiasol mīn ikin. ⁷ Kən e ikin katol maket ikin, ilat kotolkeike məmə netəmim kotən təwir kəm ilat, kən motaun-in ilat məmə ‘Rapai’ u nipətin təmə ‘etəm in ilis.’[†] ⁸ Məto sotolən məmə netəmim okotaun-in itəmat məmə ‘Rapai, u etəm in ilis,’ məto-inu rəhatəmat Etəmiasol kitiah əm, kən itəmat piatəmat mīn. ⁹ Kən sotaun-inən suah kit u e nətueintən məmə, ‘Tata, etəm katisiai-in,’ məto-inu Tata rəhatəmat kitiah əm əpəh ilis e nego e neai. ¹⁰ Kən sotolən məmə netəmim okotaun-in itəmat məmə, ‘Iəgətun,’ məto-inu rəhatəmat Iəgətun kitiah əm, Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-īpa. ¹¹ Etəm u in ilis etəmat, in iolwək rəhatəmat. ¹² Tol nəhlan məto-inu, etəmim itəm otos-ipər atip in, Uhgīn otiləs-iahau, kən etəmim itəm otos-iahau atip in, Uhgīn otiləs-ipər.

¹³ “! Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun mīn rəha Lou, ne Farisi mīn! ! Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! Nakotahtosig-in o netəmim suatip o nuwīnən matig ahgīn nərəmərəən rəha Uhgīn, məto itəmat nəsotuwinən, kən nəsotegəhan-inən məmə netəmim okotuwin ikin, nat əpnəpīn ilat kotolkeike məmə okotuwin.[‡]

¹⁵ “! Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun mīn rəha Lou, ne Farisi mīn! ! Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! Nikitəmat tagien əm məmə nakotuwin isəu e nego, o e naliwəkən əm o nuwīnən e nəptən pisin pisin mīn məmə nakotiuw-pa etəmim kitiah əm e nəfakən rəhatəmat. Məto nian suah kit tatos nolən mīn əh rəhatəmat, kən tatuwa etəm rat taprəkis-in itəmat, kən nəmotol məmə in otəkəike mos nalpīnən rəha nigəm asol taprəkis-in itəmat.

¹⁶ “! Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat itəm noatit netəmim məto niganəmtitəmat təpis! Itəmat nakoatən məmə, ‘Okəmə suah kit tatos noanawil o Nimə Rəha Uhgīn məmə otol rəhan nəghatən tatətul-īakis, okəmə təsolən, məto in nat əpnəpīn əm. Məto okəmə suah kit tatos noanawil o iaen u kol tatipit-ipit rəha Nimə Rəha Uhgīn, kən in otəkəike mol nəwian itəm təmos noanawil ron.’ ¹⁷ ! Itəmat netəm nakotalmə, niganəmtitəmat təpis! ?Naka u in ilis, iaen u kol tatipit-ipit, o Nimə Rəha Uhgīn itəm tatol kol tasim? ¹⁸ Nakotən mīn məmə, ‘Okəmə suah kit tatos noanawil o olta, in nat əpnəpīn əm. Məto okəmə suah kit tatos noanawil e sakrifais itəm tatəpələh lan, kən in otəkəike mol nəwian itəm təmos noanawil ron.’ ¹⁹ ! Itəmat netəm niganəmtitəmat təpis! ?Naka u in ilis, sakrifais o olta itəm tatol sakrifais tasim? ²⁰ Tol nəhlan, etəm tatos noanawil e olta, pahrien, tatos noanawil e olta ne natimnat rafin itəm tatəpələh lan. ²¹ Kən etəm tatos noanawil e Nimə Rəha Uhgīn, pahrien tatos noanawil e Nimə Rəha Uhgīn ne Suah u tətətig ikin. ²² Kən etəm tatos noanawil e nego e neai, pahrien tatos noanawil o jea rəha kig u in rəha Uhgīn, kən tatos noanawil o Suah u tatəpələh-pər lan.

²³ “! Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun mīn rəha Lou, ne Farisi mīn! ! Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! Nəkoatətu-pən ləu əlkələh mīn moatos-ipən tait rəha rəhatəmat nimali nig nəmīəwilat tatəpīen u katosipən e nagwənən, katən məmə mīn, ne til, ne kumīn. Məto nakotapəs nat

[†] **23:7:** Okəmə iəgətun rəha Lou təmaliwək matuwa iuahkir ron ik, nakətul e nisiiəən, kən nakatən təwir kəm in, maun-in in məmə, “etəm-iasol,” o “Tata,” o “Rapai.” Kən noanol rəha Isrel kətaun-in rəhalat iəgətun asol mīn itəm ilat ilis pik məmə “Rapai,” u nipətin təmə “etəm in ilis” o “etəm tatəmik netəmim.” **23:11:** Mat 20:26; Mak 9:35; Luk 22:26 **23:12:** Job 22:29; Prov 29:23; Luk 14:11; 18:14 [‡] **23:13:** E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəmətə e nəghatən Kris aupən, nəghatən rəha ves 14 u tika. Tatən məmə, “Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun mīn rəha Lou, ne Farisi mīn. Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! Nakotakləh-in natimnat rəha nəutahlmīs mīn, məto nian kitiah əm, nəkotol nəfakən əfəməh mīn məmə netəmim okotisiai-in itəmat. E nolən əh, rəhatəmat nalpīnən otəskasik təhmin mīn.” **23:16:** Mat 15:14 **23:22:** Aes 66:1; Mat 5:34

asol e Lou, inu etəm tatol tətuatip kən mahmen-ahmen əm kəm netəmim, kən mətasəkitun netəmim, kən tatol nian rafin nat naka itəm təike matol. Təwir nəkoatol lou əlkələh min, məto nəkotəkəike moatol lou asol min, məto kəp, nəsolələn. ²⁴ !Itəmat noatit netəmim məto niganəmtitəmat təpis! !Itəmat netəmim noategəs-in miminao e rəhatəmat kap məmə elat nəsoətəgeən, məto nəkotərge nat megəh asol u kamel!

²⁵ “!Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun min rəha Lou, ne Farisi min! !Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimi! Nəkotəfəl ihluə e kap ne plet, məto əpəh imə tamkimi, kotərioah e nagwənən ne nənimən itəm nəmotakləh-in, o natimnat itəm nəmotos məto-inu itəmat iaumis min kən nian rafin nəkoatol əm natimnat rat min itəm tətətig e rəhatəmat nətəligən. ²⁶ !Itəmat Farisi min, niganəmtitəmat təpis! Otaupən kafəl əpəh imə e kap ne plet, kən ihluə min in təwir təsamkimi kən.

²⁷ “!Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun min rəha Lou, ne Farisi min! !Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimi! Nəkotahmen e suwit rəha netəm kəmotimis itəm kəmuəh e pen ruən. Ihluə, netəmim kotəplan məmə təwir, məto əpəh imə tərrioah e nikilkili netəm kəmotimis, ne natimnat rafin itəm tamkimi. ²⁸ E nolən ahmen min əm, ihluə, e nolən rəhatəmat, netəmim kotəplan məmə itəmat nəkotəuatip. Məto imə, e nikitəmat, nəkotərioah e nəghatən nakotən məsolələn, ne nolən rat agin min.

²⁹ “!Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun min rəha Lou, ne Farisi min! !Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimi! Nəkotiləkin nimə e kəpiəl rəha suwit rəha ien min aupən ne netəm kotəuatip, kən moatol nəhlip e kəpiəl kən moatol malə-malə lan. ³⁰ Kən nakotən-ipən məmə, ‘Okəmə itimat emotətig e nian min rəha tipitat min, okul itimat eməsoəsituan elat motohamnu ien min.’ ³¹ E nəghatən əh, nakoatən-iarəp məmə itəmat noanol ətuatip min rəha tipitimat min aupən itəm kəmotohamnu ien min əh, kən nakotahmen-ahmen əm elat. ³² Kən təwir əm, itəmat otəkəike motol nammun wək itəm tipitəmat min kəmotətuoun.

³³ “!Itəmat sinek min, ne neti sinek min! ?Nikitəmat tatəht məmə okul nakotəgin e nalpinən e nigəm asol? !Kəp! ³⁴ Tol nəhlan, ekahl-ipinə ien min, ne netəm kotənatig, ne iəgətun min. Neen, itəmat onəkotəhamnu ilat motətu-pər elat e nig kəluau, neen onəkotalis motoh ilat əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəhatəmat, kən neen nakotitəp ilat kotiet e taon kit motiet motuwın e kit. ³⁵ Kən tol nəhlan, itəmat onəkotos nalpinən rəha netəmim itəm kəmotohamnu netəmim rafin itəm kotəuatip, itəm tətəuoun e Epel itəm in tətəuatip, muwın mətoarus-pən Sekarəea, nəti Perekia, itəm tipitəmat min kəmotohamnu e Nimə Rəha Uhgın ilugin e olta ne nimə. ³⁶ İatən pahrien kəm itəmat məmə, nalpinən rafin u otuwa o netəm rəha İsrəl itəm kotətig roiu.

³⁷ “!Awe, netəm Jerusalem, netəm Jerusalem! Itəmat nakotəhamnu ien min rəha Uhgın, kən netəmim itəm Uhgın təməhl-ipa kəm itəmat, nəkotahtimnu ilat e kəpiəl apın, inəh netəm u rəha Uhgın itəm koatos nəghatən rəhan. Nian tepət iatəg-əfəməh-in nelmak məmə iatəmik-əfimin wir itəmat matos wir itəmat, təhmen-pən e mənig itəm tatu nenətin min e nikwın, məto itəmat nikitəmat təsəgienən ron kən motapəs io. ³⁸ Otəplan-tu. Uhgın tinapəs itəmat, rəhatəmat nimə nəratən otoh, kən nat otikə ikin. ³⁹ Kən ekən kəm itəmat məmə, nat əh in nıpahrienən məto-inu onəsoəplan minən io mətoarus nakotən məmə,

'!Iarəmərə Uhgın tətətig ilau suah u itəm tatuwa e nərgin!' "

24

Nəmtətin min rəha namnun nian

(Mak 13:1-37; Luk 21:5-36)

¹ Iesu təmīet e Nīmə Rəha Uhgın maliwək matuwīn, kən rəhan min netəmim kotuwa motən-ipən kəm in məmə otəplan-tu nīmə min u əpəh e Nīmə Rəha Uhgın. ² Kən Iesu təmən-ipən məmə, "Əwəh, otəplan-tu nīmə min əh. Nīpahrienən iatən kəm itəmat məmə nīmə min əh netəmim okotəhap-əhap kəpiel min elat. Okol kəpiel kit təsəməhlin e nəmeen."

³ Kən uarisig lan, Iesu təmaliwək ilat rəhan netəmim motuwīn əpəh e Nitot Rəha Nīg U Olif kən matəpələh. Kən rəhan netəmim kotuwa pīsīn əm ron motən-ipən məmə, "?Otən-tu məmə natimnat min u okotuwa e nian naka, kən nəmtətin naka otol-arəp məmə rəham nuwamən ne namnun nian tīnuwa iuəhkīr?"

⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, "Oatehm wīr itəmat məmə etəmim kit otəseiuə-inən itəmat, ⁵ mətə-inu netəmim tēpət okotuwa motos nərgək moatən məmə, 'Io Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa,' kən okoteiuə-in netəmim tēpət. ⁶ Onəkotətə namnusən rəha nəluaginən min, kən onəkotətə nəghatən əpnarīn min məmə netəmim koatəluagin. Mətə nakoatehm wīr itəmat məmə nəsotəginən. Natimnat min əh otəkəike motuwa motol nīpahrienən lan, mətə namnun nian otəpanuwa. ⁷ Noanol min okotoh noanol min, kən kantri min okotoh kantri min. Nəumis otan, kən namig otəloal ikin min tēpət. ⁸ Natimnat min əh, nətuounən əm rəha nəratən, tahmen e pətan itəm tīnətuoun matətə nahməən o neməkən."

⁹ "E nian min əh, netəmim okotegəhan-in-pən itəmat məmə okol nəratən kəm itəmat, kən kohamnu itəmat, kən netəmim rəha noanol min rafin okotətəhau itəmat mətə-inu o nərgək. ¹⁰ Kən e nian min əh, netəmim tēpət okotapəs rəhalat nahatəəən, kən okotegəhan-in-pən ilat min e nelmi tikimīr min rəhalat, kən motətəhau ilat min, ¹¹ kən ien eiueiuə min okotuwa motəiuə-in netəmim tēpət. ¹² Mətə-inu nəratən tīnatəpət, iuəhkīr netəmim rafin rəhalat nolkeikəən o Uhgın otikə, ¹³ mətə etəmim itəm otətul əskasik mətəorus namnun nian, kən Uhgın otosmegəh in. ¹⁴ Kən namnusən təwīr əh rəha nərəmərəən rəha Uhgın, okən-iarəp ikin min rafin e nətueintən, məmə suatīp əh-ikin rəha kantri min rafin o nətəlig-inən, kən namnun nian otuwa."

¹⁵ "Ien u Taniel təməghat-in nat kit katən məmə, 'nat itəm Uhgın tətətəhau, kən matol Nīmə Rəha Uhgın tamkīmik' (nian nakotafin, otətəlig-in nīpətīn). Tol nəhlan, nian nat tarət əh tətətul e Nīmə Rəha Uhgın, ¹⁶ kən itəmat itəm nəkotatīg Jutia, nakotiet motagim motuwīn motəhluaig e nitot min. ¹⁷ Okəmə etəmim tətəmeg ihluə e rəhan nīmə, okol təsuwīnən imə mos min rəhan natimnat. ¹⁸ Okəmə etəmim əpəh e nasumən rəhan, okol təsītəlig-pənən latuənu mos rəhan kot. ¹⁹ !Kən kəsi o nīpitan u itəm kotəpīk-əpīk, ne nīpitan itəm kotapīnahin nīsualkələh e nian əh, mətə-inu ilat okotətə tərət pīk agin! ²⁰ Təwīr nakotəfak məmə onəkəsotagīmən e nəratən əh e nian rəha nətəpən, o e nian rəha Sapat, ²¹ mətə-inu e nian əh, nəratən asol otuwa itəm etəmim təməsəplanən tof mihīn nəhlan aupən mətəorus-pa u-roiu, kən okol nəratən

asol kit tol nəhlan otəsuwa minən nian kit tahmen e in əh. ²² Kən okəmə Uhgın tətətətipən nian rəha nəratən əh, okol etəmim kit təməsəmegəhən. Məto Uhgın otətətip nian əh o rəhan min netəmim itəm təmitəpun rəkis ilat.

²³ “E nian əh, okəmə suah kit otən-ipinə kəm itəmat məmə, ‘!Otəplan-tu, inu Kristo itəm Uhgın təman məmə otəpanahl-ipa!’ o ‘!In əpəh!’ sətənən nıpahrienən lan, ²⁴ məto-inu netəmim neen okotuwa motən məmə ilat Kristo, ne ien eiueiua min okotuwa, kən ilat okotol nəmtətın asol min, ne nat pıspis min məmə okoteiua-in netəmim, kən okotalkut məmə okoteiua-in netəmim itəm Uhgın təmitəpun rəkis ilat, okəmə ilat kotitun nolən. ²⁵ Nikitəmat otəkəike matəht wir nəghatən min u itəm emən rəkis kəm itəmat, uarisig natimnat min u okotuwa motol nıpahrienən lan.

²⁶ “Tol nəhlan, okəmə suah kit tən kəm itəmat məmə, ‘In əpəh, ikin taruən-aruən ikin,’ əsotuwinən. O suah kit tən məmə, ‘In ikin-u e nıpəg noa nımə,’ sətənən nıpahrienən lan, ²⁷ məto-inu nian Nəti Etəmim otitəlig-pa min, otuwa uəhai əm, kən netəmim rafın okotəplan, tahmen e nıpitən itəm təmıpit masıəgəpın rafın neai. ²⁸ Nian nat megəh kit təmımis, nəkotəplan kuəriə min kotuwa məmə okotun. E nolən ahmen min əm, nian nəkotəplan nəmtətın min əh, nəkotitun məmə otəsuwəhən ekuwa min.

²⁹ “Nian ətuatıp nəratən əh otol namnun, kən ‘mitgar otəpis agın, kən məwig otəsəmillən minən, kən məhau min okotisas e neai, kən Uhgın otəloal e nəsanənən min əpəh e neai.’*
³⁰ “E nian əh, nəmtətın rəha Nəti Etəmim otol-arəp e neai, kən noanol min rafın e nətueintən okotasək e nəginən. Kən okotəplan io, Nəti Etəmim ekuwa e nımal napuə e neai e nəsanənən ne nəpətən əhag-əhag asol rəha Uhgın itəm otasıə mıtəlau lak. ³¹ Kən ekahl-ıpən rəhak nagelo min kotiet nian okotəto təwi otasək əfəməh, kən ilat okotuwin ikin min rafın e nətueintən, motos-ırəkis rəhak netəmim itəm Uhgın təmitəpun rəkis ilat, kən kuəfımın ilat kitiəh.

³² “Nikitəmat otəkəike matəht nig u fik.† Nian ətuatıp itəm nelmin min kınətətuoun katəwiə, kən nımalın min kınəotərgət, itəmat nəkotitun məmə nian əh inəh itəm nakotasum lan rəhatəmat. ³³ Kən e nolən ahmen min əm, nian nəkotəplan nəmtətın min əh, onəkotitun məmə otəsuwəhən ekuwa min roiu agın. ³⁴ İatən pəhrien kəm itəmat məmə netəmim itəm kotatig u-roiu, okol kəsotimis rafınə mətoarus natimnat min əh okotuwa kol nıpahrienən lan.‡ ³⁵ Neai ne nətueintən okiəkə, məto nəghatən min rəhak okol kəsotikəən.”

Etəmim tikə itəm titun nuwamən rəha İesu Kristo

³⁶ Kən İesu təmatəkəike matən məmə, “Suah kit təsitunən nian o aua ətuatıp rəha natimnat min əh. Nagelo min əpəh e neai kotəruru, kən io min Nəti Etəmim ekəruru. Məto Tata Uhgın əm in titun nian ətuatıp əh. ³⁷ E nian io Nəti Etəmim ekuwa lan, otahmen e nian rəha Noah əupən ikin itəm netəmim kəsotol əpen-əpenəən ron. ³⁸ E nian əh, itəm naruəh təsaiuən əh,

24:21: Dan 12:1 **24:23:** Mat 24:5 **24:24:** Dut 13:1-3; 2 Tes 2:8-9; Nol Əpən 13:13-14 **24:26:** Luk 17:23-24 **24:27:** Mat 24:37-39 **24:28:** Luk 17:37 **24:29:** Aes 13:10; 34:4; Esik 32:7;

Joel 2:10,31; 2 Pita 3:10; Nol Əpən 6:12-13 * **24:29:** Məta “nəsanənən min əpəh e neai” tətəpsen-pən narmin min, o kəm-naka natimnat tahmen-pən e mit ne məwig əpəh e neai. **24:30:** Dan 7:13; Sek 12:10; Nol Əpən 1:7 **24:31:** 1 Kor 15:52; 1 Tes 4:16 † **24:32:** Nig u fik tahmen e naip. ‡ **24:34:** Suatıp kit min rəha nəuhlinən ves 34 tətən məmə, “İatən pəhrien kəm itəmat məmə noanol u rəha İslrel otəsikəən mətoarus natimnat min əh okotuwa motol nıpahrienən lan.” **24:34:** Mat 16:28 **24:35:** Mat 5:18 **24:36:** Wək 1:7; 1 Tes 5:1-2 **24:37:** Jen 6:5-8

netəmim koatagwən, moatənim, moatol marit, inəh natimnat rafin kəmoatol e nəmegəhən rəhalat, mətoarus-pən Noah təmuwin imə e nīpəgnəa nego rəhan, ³⁹ kən ilat kinotaruru nat naka otuwa mətoarus-pa naruəh təmaiu məmik ilat rafin. In əh otol tahmen əm e nian Nəti Etəmim otuwa. ⁴⁰ Etəmim kəiu e nasuman, kən okos kitəh, kapəs kitəh. ⁴¹ Pətan kəiu katupələh kitəh matioal nagwənən, kən okos kitəh, kapəs kitəh.

⁴² “Tol nəhlan, nəkotəkəike motaiir, məto-inu nəkotəruru nian naka rəhatəmat ləramərə otuwa lan. ⁴³ Məto nəkotəkəike motitun nat u. Okəmə etəm-iasol rəha nimə titun nian ətuatip lapin itəm iakləh otuwa, kən in otəkəike mətaiir matehm wir nimə məmə iakləh otəsəhapən muwin imə. ⁴⁴ Kən itəmat min onəkotəkəike moatətul matip, məto-inu Nəti Etəmim otuwa e aua əm itəm nikitəmat təsəhtən.

⁴⁵ “Nikitəmat otəkəike matəht wir nolən rəha iolwək itəm in tenatig kən tətəskəlim wir wək rəhan kən məsapəsən. Etəm-iasol təmələhəu məmə iolwək əh otərəməə e rəhan min rafin iolwək min məmə in otos-ipən nagwənən kəm ilat e nian ətuatip. ⁴⁶ Kən okəmə etəm-iasol otuwa məplan etəm tətərəməə e iolwək min rəhan, kən matol-wir rəhan wək, kən otos-ipən nətuəən kit kəm suah əh. ⁴⁷ Iatən-ipinə nīpahrienən məmə etəm-iasol əh otələhəu in tərəməə e natimnat rafin rəhan. ⁴⁸ Məto okəmə iolwək əh, in etəm rat, kən nīkin otəht məmə, ‘Rahak etəm-iasol təsuwamən nuwəh,’ ⁴⁹ kən mətuəun matoh iolwək min neen, kən muwin magwən mənim ilat netəm kotəpis. ⁵⁰ Kən etəm-iasol rəha iolwək əh otuwa e nian ne aua itəm iolwək nīkin təsəhtən məmə rəhan etəm-iasol otuwa lan. ⁵¹ Etəm-iasol əh otol nalpinən asol kəm iolwək əh kən marakin-pən ikin rəha netəm rəhalat nənən təwir, məto nīkilat tamkimik. Ikin əh, netəmim okotasək moatəgətain nəluilat.”

25

Nimaa nəghatən o nīpitan əlkələh ilat ten

¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “E nian itəm rəhatəmat ləramərə otuwa min, nəramərəən rəha Uhgın otol nəhlan. Nīpitan əlkələh* ilat ten kəmotiet lapin məmə okotuwin e marit kit, kən moatəsahgin etəm otol marit otuwa məs rəhan pətan muwin e rəhan nimə, əpəh ikin katol lafet ikin. Ilat ten kəmotos rəhalat lait. ² Faif kotəlməl, kən faif kotenatig. ³ Nīpitan min u ilat faif itəm kotəlməl kəmotos rəhalat lait min, məto kəsotosən karasin məsin min o niuw-pənən e lait. ⁴ Məto nīpitan min u ilat faif itəm kotenatig kəmotos rəhalat lait min, kən motos min karasin məsin o niuw-pənən e rəhalat lait. ⁵ Kən etəm otol marit təsuwa uəhaiən, kən napilən tinatos ilat koatiuw nəm, kən minotapil.

⁶ “Kən lapin agin, suah kit təmagət əfəməh məmə, ‘!Etəmim itəm otol marit tatuwa u-roiu! !Otuwa motəplan!’

⁷ “Kən nīpitan əlkələh u ilat ten kəmotaiir motuarin asol rəhalat lait min. ⁸ Kən nīpitan itəm kotəlməl kotən-ipən kəm nīpitan itəm kotenatig məmə, ‘!Aw! Otos-ipa rəhatəmat məsin karasin məto-inu rəhatimat karasin e rəhatimat lait kinotamir, otəsuwəhən kotəpis.’

⁹ “Məto nīpitan itəm kotenatig kotən-ipən kəm ilat məmə, ‘!Kəp! Karasin min u kəsotahmenən o kitat rafin. Məto otitəlig motuwin motos-nəmtin rəhatəmat neen karasin əpəh e stoa.’

24:39: Jen 7:21-23; Luk 17:26,27 **24:42:** Mat 25:13 **24:43:** Luk 12:39-40; Nol Əpən 16:15

24:47: Mat 25:21,23 **24:51:** Luk 12:42-46

25:1: Nipitan əh, kəsotolən əh marit. Koatos nup tunte ne. **25:1:** Luk 12:35; Nol Əpən 19:7

10 “Məto nian nıpitan itəm kotalməl kəmotaliwək motitəlig moatuwin o karasin, kən etəm itəm otol marit təmuwa. Kən nıpitan əlkələh itəm koatətul matip, kəmotuwın ilat min e nagwənən rəha marit, kən motuwın imə. Kən kahtosig e toa.

11 “Uarisig, nıpitan əlkələh itəm kotalməl kəmotitəlig-pa motaun motəmə, ‘! Etəm-iasol, etəm-iasol! !Egəhan-in itəmat ekotimnə imə!’

12 “Məto etəm otol marit təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘İatən-ipinə pahrien məmə, io ekəruru itəmat.’ ”

13 Kən nian İesu təmol nammun nimaa nəghatən, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Tol nəhlan, itəmat nəkotəkəike motaiir, məto-inu nəkotəruru nian ne aua rəha rəhatəmat İərəməyə otuwa lan.”

Nimaa nəghatən e iolwək e mənı kısıl

14 Kən İesu təmuəh nimaa nəghatən kit min məmə, “Ekən min məmə e nian itəm rəhatəmat İərəməyə otuwa min, nərəməyəən rəha Uhgın otol nəhlan. Etəm-iasol kit təmol əpen-əpenə məmə otaliwək muwin e nəptən pisin kit muwin isəu. Kən maun-in rəhan iolwək min kotuwa, kən tələhəu-pən e nelmilat rəhan mənı min məmə okotol nat kit lan. 15 Təmos-ipən tətəu-pən nıtunən rəhalat məmə okotol wək lan. E etəmim kitiəh, təmos-ipən kətim faif kəmotər-motərioah e mənı, u mənı tepət pik əgin. Kən kit min, təmos-ipən min kətim kəiu tahmen əm, u mənı tepət pik. Kən kit min, təmos-ipən kətim kitiəh tahmen əm, u mənı tepət.† Kən etəm-iasol təmıet muwin e rəhan naliwəkən.

16 Kən iolwək itəm təmos kətim faif təmuwin uəhai əm mol bisnes lan, kən təmos min kətim faif min. 17 Kən tahmen-ahmen əm, iolwək itəm təmos kətim kəiu, təmuwin mol bisnes lan, kən mos min kətim kəiu min. 18 Məto iolwək itəm təmos kətim kitiəh, in təmuwin mel noakimil məhluagin-pən mənı rəha rəhan etəm-iasol ikın.

19 “Kən nup tepət tınuwa minuwın, kən etəm-iasol rəha iolwək min u tınitəlig-pa, kən maun-in rəhan iolwək min məmə otəplan-tu məmə ilat kəmotol naka e mənı min itəm təmos-ipən kəm ilat. 20 Iolwək itəm təmos kətim faif, təmuwa matos kətim faif min itəm təmos, mətul e nıganəmıti etəm-iasol məmə, ‘Etəm-iasol. Aupən nəmələhəu-pən kətim faif e nelmək. Kən emol bisnes lan, kən mos min iahgoau kətim faif u.’

21 “Kən etəm-iasol təmən-ipən kəm in məmə, ‘Nəmol təwır, kən ik iolwək təwır itəm nataskəlim wır wək rəham kən məsapəsən. Nəmol təwır nəhlan e natımmat min əh noan məsin, kən ekələhəu ik nəkərəməyə e natımmat tepət. !Wa imə matig əhgin nagienən rəha etəm-iasol rəham!’

22 “Iolwək itəm təmos-ipən kətim kəiu kəm in, təmuwa mən-ipən məmə, ‘Etəm-iasol. Aupən nəmələhəu-pən kətim kəiu e nelmək. Kən emol bisnes lan, kən mos min iahgoau kətim kəiu u.’

23 “Kən rəhan etəm-iasol təmən-ipən məmə, ‘Nəmol təwır, kən ik iolwək təwır itəm nataskəlim wır wək rəham kən məsapəsən. Nəmol təwır nəhlan e natımmat min əh noan məsin, kən ekələhəu ik nəkərəməyə e natımmat tepət. !Wa imə, kuagien!’

24 “Iolwək itəm kəmos-ipən kətim kitiəh kəm in, təmuwa mən-ipən məmə, ‘Etəm-iasol. Ik etəm nəkatəkəike pik o netəmim. Kən ik natos nagwənən e nasumən itəm nəməsasum-inən, kən matəhl noa nig e nig itəm nəməsəfeən.

25 Kən eməgin ik, məmə okəmə emərəkin rəham mənı, kən onəköl nalpinən

25:11: Luk 13:25-27 25:12: Mat 7:23 25:13: Mat 24:42 † 25:15: Nəghatən Kris atuatip tatən məmə, təmos-ipən “talen” pisin pisin min kəm ilat, faif talen, ne tu talen, ne wan talen. Faif talen tahmen e tuente-faif-milian watu. Tu talen tahmen e ten-milian watu. Kən wan talen tahmen e faif-milian watu. 25:15: Rom 12:6 25:21: Mat 24:45-47; Luk 16:10

asol kəm io, kən emos rəham məni muwin məhluaiḡ-in e nisip. Ah, inu rəham məni.'

²⁶ "Kən rəhan etəm-iasol təmən-ipən məmə, '!Ik iolwək rat, ik iəlpah! Ik nəkitun rəkis məmə iakatos nagwənan e nasumən itəm esasum-inən, kən matəhl noa nig e nig itəm eməsəfəən. ²⁷?Təhro nəsuwinən mələhəu-pən rəhak məni e bank, u in nimə rəha nələhəuən məni? Okəmə nəmol nəhlan, nian emətəliḡ-pa, ekuwin mos rəhak məni, kən ekos məni məsin mīn itəm bank otos-ipa.' ²⁸ Kən etəm-iasol təmən-ipən kəm rəhan iolwək pisin məmə, 'Os-irəkis məni ron mos-ipən kəm iolwək u itəm təmos kətim faif, ²⁹ mətə-inu etəmim u itəm tinos rəkis nat kit mol wək lan tuwa mepət, kən okos-ipən neen mīn, rəhan natimnat tepət. Mətə etəmim itəm təsolwəkən rəhan tuwa mepət, okos-irəkis rafin natimnat ron. ³⁰ Kən iolwək u iəlpah itəm təruru nolən nat təwir kit, ərakin-pən ihluə e napinəpən, ikən əh kətəsək ikən katəḡətəin nəluitəm.' "

Sipsip mīn ne nəni mīn

³¹ Kən Iesu təmən-ipən məmə, "Nian Nəti Etəmim otuwa e nepətən əhag-əhag ne nəsanənən rəhan, ilat nagelo mīn rafin, in Kig, kən in otəpələh e rəhan jea rəha Kig matərəmərə e nəsanənən ne nepətən əhag-əhag rəhan.

³² Netəmim rafin e noanol mīn rafin e nətueintən, okotuəfimīn ilat mīn e nigənəmtin, kən in otoor netəmim tahmen e etəmim itəm tatehm sipsip mīn tator sipsip mīn ne nəni mīn. ³³ In otoor sipsip mīn kotuwa kan e nelmīn matip, kən nəni mīn okotuwin e nelmīn mol.

³⁴ "Kən Kig otən-ipən kəm netəm mīn un e nelmīn matip məmə, 'Otuwa, itəmat u itəm Uhgīn təmawte-in rəkis rəhan nəwirən kəm itəmat. Otuwa motos nat naka u itəm Uhgīn təmələhəu pisin rəhatəmat. Otuwa motatig əhgin nərəmərəən rəhan itəm təmol əpen-əpenə lan aupən təpanol nətueintən.

³⁵ Otuwa motos, mətə-inu nian nəumis təmus io, nəmotos-ipa nagwənan ekun; kən emətəoaə, nəmotos-ipa nəhau ekənīm; kən io iapispis, nəmotit io kotuwin e rəhatəmat latuənu; ³⁶ kən rəhak napən tikə, kən nəmotos-ipa napən kəm io; kən matimis, nəmotəhm wir io; kən emətətig e kalapus, nəmotuwa kuag-pənin io.'

³⁷ "Kən netəm kotətuatip okotən-ipən kəm in məmə, '?Iərəmərə, nian naka emotəplan ik nəumis təmus ik, kən emotəḡwən ik; o nəmoəoa, kən emotos-ipinə nəhau məmə nəkənīm? ³⁸?Nian naka emotəplan ik iapispis, kən emotit ik motuwa latuənu; o rəham napən tikə, kən emotos-ipinə napən kəm ik? ³⁹?Nian naka emotəplan ik nakatimis, o nəmətatig e kalapus, kən emotimnə kuag-pənin ik?'

⁴⁰ "Kən Kig otən-ipən məmə, 'Iatən-ipinə nīpahrienən məmə nat naka itəm nəmotol kəm piak mīn u kit, nat ənpapin in ian-rat, mətə nəmotol kəm io.'

⁴¹ "Kən in otən-ipən kəm netəm mīn u e nelmīn mol məmə, 'Otuwin isəu ron io. Uhgīn tinələhəu rəkis rəhatəmat nalpīnən. Otuwin e nigəm asol itəm tatuəp namnun tikə u Uhgīn təmol rəha Setan ne nagelo mīn rəhan. ⁴² Otuwin isəu mətə-inu nian nəumis təmus io, nəsotos-ipamən nagwənan kit məmə ekun; kən emətəoaə, nəsotos-ipamən nəhau məmə ekənīm; ⁴³ kən io iapispis, nəsotaun-inən io məmə ekuwa latuənu; kən rəhak napən tikə, nəsotos-ipamən napən kit rəhak; kən ematimis, mətatig e kalapus, nəsotuwamən kuag-pənin io.'

25:29: Mat 13:12; Mak 4:25; Luk 8:18

25:30: Mat 8:12; Luk 13:28

25:31: Mat 16:27; 19:28

25:32: Esik 34:17; Nol əpən 20:11-13

25:35: Aes 58:7

25:40: Prov 19:17; Mat 10:42; Mak 9:41

25:41: Mat 7:23

⁴⁴ “Kæn ilat min okotæn-IPA mæmæ, ‘!Iæræmæ! ?Nian naka itəm emotəplan ik næumis tæmus ik, o mætoaoa, o ik iapispis, o rəham napən tikæ, o nəmatimis, o nəmətatig e kalapus kæn eməsotimnæ kuag-pənin ik?”

⁴⁵ “Kæn in otæn-ipən kəm ilat mæmæ, ‘Iatæn-ipinæ pahrien kəm itəmat mæmæ, okæmæ nəməsotasituən e piak min u kit, nat əpnəpin in ian-rat, mæto nəməsotolən kəm io.’

⁴⁶ “Kæn ilat okotuwin motos nalpənən itəm namnun tikæ. Mæto netəmin kotətuatip okotos nəmegəhən lilin.”

26

Nalpəkauən o nohamnuən Iesu

(Mak 14:1-2; Luk 21:1-2; Jon 11:45-53)

¹ Nian Iesu təmol namnun nəghatən min əh kəm rəhan netəmin, kæn mən-ipən kəm ilat mæmæ, ² “Nəkotitun mæmæ lafet rəha Nuhagego-inən* otuwa, nian kəiu əm əh-ikin. Kæn io, Nəti Etəmin, okegəhan-in-pən io mæmæ okətu-pər e nig kəməluu.”

³ Kæn pris asol min ne netəm-iasol rəha noanol rəha Isrel kəmotuəfimin ilat min e nimə rəha pris asol aɡin u nərgin u Kaeafas. ⁴ Kæn moətəlpəkau mæmæ okotaskəlīm Iesu e nolən eko-eko, kæn motohamnu in. ⁵ Mæto motən mæmæ, “Sənəmə e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, okol mæta netəmin kotoh ilat min.”

Pətan kit təmau Iesu e nat pien-pien

(Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)

⁶ Nian Iesu əpəh e Petani e nimə rəha suah əh, nərgin u Saimon u leprosi təmōl, ⁷ kæn pətan kit təmuwa ron mos senta kit u nəmtin tiəkis, kəmiuw-pən e pətəl kəmōl e kəpiel itəm nəmtin tiəkis, katən mæmæ alapasta. Nian Iesu tatəpələh e tepil mətəgwən, kæn pətan u təmau rəhn-kapə e senta un.

⁸ Nian netəmin rəha Iesu kəmotəplan nat əh, neməha təmōl ilat, motən mæmæ, “?Tahro katəəkən nat u? ⁹ Senta u, kitun nol-salim-inən, kæn kos mənī asol lan, kos-ipən kəm ian-rat min.”

¹⁰ Mæto Iesu tinitun nəghatən itəm koatən, kæn mən-ipən kəm ilat mæmæ, “? Tahro noatən rat pətan u? In təmōl nat təwir aɡin kəm io. ¹¹ Ian-rat min nian rafin kotatig itəmat min ilat. Mæto io, okol esatigən kitat min itəmat nian rafin. ¹² Nian təməhtəg-pən e nipətik, təmōl mæmæ otol əpən-əpənə o nitənimən io. ¹³ Iatən pahrien kəm itəmat mæmæ, ikin min rafin e nətueintən itəm okən-iarəp namnuşən təwir u, kæn okəkəike kən-iarəp min nat naka itəm pətan u təmōl, kæn nikilat otatəht min in.”

Pris asol min kəmotətou Jutas mæmæ otegəhan-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimīr min

(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)

¹⁴ Kæn netəm tuelef u kit rəha Iesu, nərgin u Jutas Iskariot, təmuwin məplan pris asol min, ¹⁵ kæn mən-ipən mæmæ, “? Onəkotos-IPA naka kəm io okæmə ekegəhan-in-pinə Iesu kəm itəmat?” Kæn kəmotəfin mənī ilat rafin tate itəm kəmōl e silfa. ¹⁶ Kæn tətuooun e nian əh, Jutas təmategəs-in suatip mæmə otegəhan-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimīr min.

25:46: Dan 12:2; Jon 5:29 * **26:2:** lafet rəha Nuhagego-inən in ‘Pasova’ e nəghatan Bislama.

26:2: Eks 12:1-27; Mat 20:18 **26:7:** Luk 7:37-38 **26:11:** Dut 15:11 **26:15:** Sek 11:12; Jon 11:57

*Namnun nagwənən**(Mak 14:12-25; Luk 22:7-23; Jon 13:21-30; 1 Kor 11:23-26)*

¹⁷ Nian e nətuounən itəm rəha lafet rəha Pret U Is Tikə Lan, netəmim rəha Iesu kəmotuwa motən-ipən kəm in məmə, “?Nakolkeike məmə itimat ekotol əpen-əpenə hiə rəham nagwənən rəha lafet rəha Nuhagego-inən məmə nakagwən ikin?”

¹⁸ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Otuwin əpəh e taon, kən onəkotəplan suah kit itəm ekən kəm itəmat, kən nakotən-ipən kəm in məmə, ‘Iəgətuon tatən məmə: Nian itəm Uhgın təmitəpun rəkis məmə rəhak, tinuwa iuahkir. Kən ekol lafet rəha Nuhagego-inən kitiah itimat rəhak netəmim min e rəham nimə.’ ” ¹⁹ Tol nəhlan rəhan netəmim kəmotol nat naka itəm Iesu təmən məmə okotol o nol əpen-əpenəən o nagwənən rəha lafet rəha Nuhagego-inən.

²⁰ Nian tinehnaipən, Iesu tatəpələh ilat rəhan netəmim tuelef əpəh e tepil.

²¹ Kən nian kəmotagwən, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Iatən pahrien kəm itəmat məmə itəmat kit otegəhan-in-pən io e nelmi tikimər min rəhak.”

²² Kən nikilat tinəpou, kən moatən-ipən kəm Iesu kitiah kitiah məmə, “?Eh, Iəməmə, pah u? ?Io?”

²³ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Etəmim itəm otegəhan-in-pən io e nelmi tikimər min rəhak, in rəhak kit itəm tatos nigın pıret mos-ipən meer e plet kitiah əm itımlau min.† ²⁴ Io, Nəti Etəmim, iatuwin e suatıp rəhak, tahmen-ahmen əm e nəghatən kəmətə lak. !Məto kəsi, nahməən asol o etəm u itəm otegəhan-in-pən Nəti Etəmim e nelmi rəhan tikimər min! Təwir pik agin məmə təməsaiir-əmən.”

²⁵ Kən Jutas u etəm otegəhan-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimər min təmən-ipən məmə, “Iəgətuon. ?Pah əh? ?Io?”

Məto Iesu təmən-ipən məmə, “Əwəh, ik. Ik atıp nəmən.”

²⁶ Nian kəmoatagwən, Iesu təmos pıret, məfak ron, məmkas, mos-ipən kəm rəhan netəmim, mən-ipən məmə, “Otos motun, inu nipətik.”

²⁷ Kən mos kap wain, məfak ron, mos-ipən kəm rəhan netəmim, mən-ipən məmə, “Otanım, itəmat rafın. ²⁸ Inu nitak itəm tatol məmə nəniəkisən rəha nasituən in tatətul matəmegəh. Nitak u okəhtəg o netəmim tepət məmə otafəl rəkis rəhalat nolən rat min. ²⁹ Iatən pahrien kəm itəmat məmə ekəsənım minən wain u mətoarun nian itəm ekənım wain wi kitat min itəmat əpəh e nəməməən rəha Tata rəhak.”

³⁰ Nian kəmotan napuən əfak kit, motiet motuwin e Nitot Rəha Nig U Olif.

*Iesu təmən-iarəp məmə**Pita otapəs in**(Mak 14:26-31; Luk 22:31-34;**Jon 13:36-38)*

³¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “O lapin əm u, nakotapəs rəhatəmat nahatətəən lak o nat naka itəm okol lak. Naoa Rəha Uhgın itəm təkəike mol nipahrienən, təmən məmə, ‘Io ekohamnu etəmim itəm tatehm sipsip min, kən sipsip min okotan kitiah kitiah.’

³² Məto nian ekəmegəh min e nımisən, iakaupən muwin əpəh Kalili, kən itəmat nəpanotuarisig.”

³³ Kən Pita təmən-ipən məmə, “Mətan, ilat rafın okotapəs rəhalat nahatətəən lam, məto io, kəp, esapəsən rəhak nahatətəən lam nian kit ne.”

26:17: Eks 12:14-20 † 26:23: E nian rəha Iesu, nian netəmim kotagwən kaləh, in nəmtətin məmə rəhalat niel in təwir. 26:23: Sam 41:9 26:28: Eks 24:8; Jer 31:31-34; Sek 9:11; 1 Kor 10:16 26:30: Luk 22:39; Jon 18:1 26:31: Sek 13:7; Jon 16:32 26:32: Mat 28:7,16

³⁴ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm Pita mæmæ, “Iatæn-ipinæ pahrien kæm ik mæmæ, lapin æm u, uarisig mænig tæpanimnæn, onakæn mau kisil mæmæ nækærruru io.”

³⁵ Mæto Pita tæn mæmæ, “Nat ærnapin ekækaike mimis kilau min ik, okol ekæsænæn mæmæ ekærruru ik.” Kæn ræhan rafin netæmim kotæn min tahmen e Pita.

*Iesu tæmfak æpæh Ketsemani
(Mak 13:32-42; Luk 22:39-46)*

³⁶ Kæn Iesu ne ræhan netæmim kæmotuwîn ikin kit katæn mæmæ Ketsemani, kæn tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Oatæpælæh ikin-u, pæs io ekuwîn ikin æh mæghat kæm Uhgin e næfakæn.” ³⁷ Kæn tæmit Pita ne næti Sepeti mil ilat min, kæn nikin tinahmæ pik, kæn tinæto tærat. ³⁸ Kæn tæmæn-ipæn kæm ilæhal mæmæ, “Iakæto nikik tinahmæ pik, iuæhkîr ekimis lan. Itæmæhal ætahlæpælæh ukîn-u, mæthlæiir kitat min io.”

³⁹ Kæn muwîn noan mæsin æm, meiuaiu misin-pæn ræhn-kapæ e nisip matæfak, matæn mæmæ, “Ræhak Tata, okæmæ suatip kit min æh-ikin o ræham nalpækauæn, pæs nakohrækis ron io næratæn itæm tatuwa. Mæto sænæmæ nakol næwiak, mæto nakol næwiam.”

⁴⁰ Kæn tæmitælig-pa mæplan ilæhal kætæhlapil. Kæn tæmæn-ipæn kæm Pita mæmæ, “? Tahro næsæhlæiiræn kitat min io o aua kitæh æm ne? ⁴¹ Atæhlaaiir kæn mæthælæfak mæmæ næsæhaluwînæn ima nos-ipæn-os-ipænæn. Nikitæmæhal tolkeike, mæto nipætætæmæhal tæpou.” ‡

⁴² Kæn mitælig-pæn min matæfak mætau kæiu, matæn mæmæ, “Ræhak Tata, okæmæ ekækaike mos næratæn itæm tatuwa, kæn pæs nakol næwiam.”

⁴³ Kæn nian tæmitælig-pa, tæmæplan ilæhal kinæhlapil mæto-inu napilæn tinos ilæhal. ⁴⁴ Kæn tapæs ilæhal mitælig-pæn min matæfak mætau kisil, matæn æm næghatæn kitæh æm.

⁴⁵ Kæn mitælig-pa mæn-ipæn kæm ilæhal mæmæ, “? Nækætæhlapil æh mæthlameg, o? Øhalæplan-tu, aua tinatuwa iuæhkîr, kæn io Næti Etæmim, okegæhan-in-pæn e nelmi netæm nol tæfagæ rat. ⁴⁶ ! Øhalætul-ta, koatuwîn! ! Etæmim u tatuwa itæm otegæhan-in-pæn io e nelmi ræhak tikimîr min!”

*Tikimîr min ræha Iesu kæmotilæs motaskælim
(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53;*

Jon 18:2-11)

⁴⁷ Nian Iesu tæmatæghat-æh, Jutas, in etæm tuelef kit ræha Iesu, tæmiet-aræpa ilat nimanin netæmim itæm koatæmik naip asol ræha næluaginæn ne kæsou-æsou. Pris asol min ne netæm-iasol ræha noanol ræha Isrel kæmotahl-ipa ilat.

⁴⁸ Jutas tæmæn-ipæn rækis næghatæn kæm ilat mæmæ, “Pah u itæm ekætulim-pæn lan, kæn nakotaskælim in.” ⁴⁹ Kæn roiu agin, Jutas tæmaliwæk muwîn o Iesu mæn-ipæn mæmæ, “!Tæwir, Iægætun!” kæn mætuulim-pæn lan.

⁵⁰ Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Io kit, ol nat naka itæm næmuwa ron.”

Kæn netæmim kæmotaliwæk motaskælim Iesu mæmæ okotilæs-ipæn e kalapus. ⁵¹ Kæn etæmim kit ræha Iesu tæmea-pæn miuw rækis ræhan naip asol ræha næluaginæn, kæn moahin naip tæte-rækis matælgî slef ræha pris asol agin.

⁵² Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Aii-pæn ræham naip e næmeen, mæto-inu netæm min u itæm koatoahin naip, okotimis e naip. ⁵³ ?Nikim tæht mæmæ ekærruru naun-inæn ræhak Tata, kæn roiu agin otahl-ipa nægelo min taosan

tepat tepat[§] māmā okotasitu lak? ⁵⁴ Māto okāmā ekol nāhlan, okol Naoa Rāha Uhgīn otāsuwamān mol nīpahrienān lan, itām tatān māmā otuwa tol nāhlan.”

⁵⁵ E nian āh, Iesu tāmān-ipān kām nīmanīn netāmim māmā, “? Tahro nāmōtuwa motāmik naip asol min ne kāsou-asou min? ?Nīkitāmat tāht māmā io iatol nāluaginān o nahwinān kapman, o? !Kāp! Nian rafin iakatāpālāh āpāh e Nīmā Rāha Uhgīn matāgatun netāmim, kām nāsotuwamān motāskālīm io.

⁵⁶ Māto natīmnat min āh rafin tīnuwa mol nīpahrienān lan māmā Naoa Rāha Uhgīn itām ien min aupān kāmōtāte otuwa mol nīpahrienān lan.” Kān rāhan min netāmim kāmōtapās in motāgīm.

Iesu tāmātul e nīganāmti kaonsel

(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Netām min u itām kāmōtāskālīm Iesu, kāmōtīlās motuwīn o Kaeafas u in pris asol agīn. Ikin āh, iāgātun min rāha Lou ne netām-iasol min rāha noanol rāha Isrel, koātuwa motuāfīmīn ikin. ⁵⁸ Māto Pita tatān tālig-tālig matuarisīgīn Iesu, muwīn āpāh e latuānu rāha pris asol agīn. Kān tāmūwīn āpāh e iat matāpālāh ilat mōpael min māmā otāplan-tu māmā okol naka e Iesu.

⁵⁹ Pris asol min ne netāmim rafin rāha kaonsel koategās-in nāghatān eiueiūā min e Iesu māmā okotohamnu in o nāghatān min āh. ⁶⁰ Māto kāsōtāplanān nolān rat kit rāhan o nāghatān eiueiūā min rāha netāmim, nat āpnāpīn nāghatān eiueiūā min tepat kāmōtiet.

Kān āmun, etāmim kāiū kuea aupān, ⁶¹ Kān muān-iarāp māmā, “Suah u tamātān māmā tītun nārēkinān Nīmā Rāha Uhgīn, kām mīlākīn min e nian kisil ām.”

⁶² Kān pris asol agīn tātul mān-ipān kām Iesu māmā, “?Tahro nāsāghatān? ?Tahro e nāghatān min āh itām koatān-iarāp tatīlās pikān ik?” ⁶³ Māto Iesu tāpnāpīn ām māsāghatān.

Kān pris asol agīn tāmān-ipān kām in māmā, “Onākākāike mos noanawīl kit e Uhgīn itām tatāmegāh, kām mān-iarāp nīpahrienān kām itīmat māmā ik Nāti Uhgīn ne Kristo itām Uhgīn tāmān māmā otāhl-īpa, o kāp.”

⁶⁴ Kān Iesu tāmān-ipān māmā, “Ēwāh, tol ām māmā inu nāmān mihīn ne. Māto ekān-īpīnā kām itāmat rafin māmā, e nian itām otuwa, onākotāplan io Nāti Etāmim ekatāpālāh e nīkalīn matīp rāha Uhgīn u Etām Tāsānān Agīn, kām mateiūaiū-pa e neai e nīmal napuā.”

⁶⁵ Kān pris asol agīn tāmāhap rāhan napān māto-inu tatāto tātāt o nāghatān rāha Iesu, kām mān māmā, “!Tātāghat rat e Uhgīn!” ?Tahro māmā suah kit min tākāike māghat min lan? Otātālig-in-tu, nāmōtātō nāghatān rat āh. ⁶⁶ ?Nīkitāmat tāht māmā naka?”

Kān kāmōtān-ipān māmā, “Otākāike mīmīs.”

⁶⁷ Kān kāmōtagāh āpnāpīn ām nīganāmtīn, kām motāht e nelmīlat. Neen kotem e nelmīlat, ⁶⁸ kām motān-ipān māmā, “Ei, Kristo. ?Ān-iarāp e nāsānānān rāha Uhgīn māmā pah tāmōh ik?”

Pita tāmān māmā tāruru Iesu

(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18, 25-27)

§ 26:53: Nāghatān Kris ātuatīp tatān māmā, “kampani rāha nagelo tuelef,” itām tahmen e nagelo sepinte-tu-taosan. 26:55: Luk 19:47; 21:37 26:61: Jon 2:19-21 26:63: Aes 53:7; Mat 27:12 26:64: Sam 110:1; Dan 7:13; Mat 24:30 * 26:65: Etām-iasol rāha pris min tāmān māmā Iesu tamān rat Uhgīn māto-inu Iesu tatān māmā in tahmen ām e Uhgīn. 26:65: Mat 9:3; Jon 10:33 26:66: Lev 24:16; Jon 19:7 26:67: Aes 50:6; 53:5

⁶⁹ E nian əh, Pita tatəpələh ihluə e iat rəha nimə, kən iolwək kit pətan əkəku tuwa ron mən-ipən kəm in məmə, “Ik min u, nəmatuarisig-in Iesu, etəm Kalili.”

⁷⁰ Məto Pita təmən-iamnin kəm ilat rafin məmə, “İəkəruru nat un itəm nakatən.”

⁷¹ Kən maliwək muwin e ket rəha iat, kən ikin əh pətan əkəku kit min təməplan in, kən təmən-ipən kəm netəmim ikin əh məmə, “Suah u kit u təmatuarisig-in Iesu Etəm Nasaret.”

⁷² Məto Pita təmən-iamnin əskasik min mos noanawil məmə, “!İəkəruru suah əh!”

⁷³ Təsuwəhən, netəm min u koatətul ikin əh kotuwın o Pita motən-ipən məmə, “Pahrien məmə ik kit əh, məto-inu nolən rəha nəghatən rəham tahmen əm elat.”

⁷⁴ Kən tinətuoun maun-in nəratən min koatisi-pən o Uhgın moatuwa ron okəmə teiuə. Kən təmos noanawil məmə, “!İəkəruru suah əh!”

Kən roiu agin, mənig təmimmən. ⁷⁵ Kən Pita nikin təht nəghatən itəm Iesu təmən kəm in məmə, “Uarisig mənig otimmən, onakən mau kisił məmə nəkəruru io.” Kən Pita təmiet muwin ihluə, kən təmasək təmasək.

27

Jutas tamaril atip in

(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Jon 18:28-32)

¹ Lauaugin agin, pris asol min rafin ne etəm-iasol min rəha netəmim kəmotuəfimin min motəte noa məmə okotətəu-pən suatip naka o nohamnuən Iesu. ² Kəmotəlis in, kən motiləs motuwın motəhlman-pən e nelmi Pailat, kəpman rəha Rom.

³ Nian Jutas u etəm təmegəhan-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimır min, təməplan məmə kəmotuw-iarəp Iesu məmə otimis, nikin tinahmə pik o nat naka itəm təmol, kən təmik mənı tate əh itəm kəmol e silfa, məmki-pən kəm pris asol min ne etəm-iasol min rəha noanol rəha Isrel. ⁴ Kən mən-ipən məmə, “Emol təfagə məto-inu emegəhan-in-pən e nelmi tikimır min suah kit itəm təsolən nat tərət kit.”

Kən kotən-ipən məmə, “Inu nat əpnəpın əm otəmat. Nat kit rəham əm.”

⁵ Tol nəhlan, Jutas təmərakın-pən mənı əpəh e Nimə Rəha Uhgın, kən in miet magim muwin maril atip in.

⁶ Kən pris asol min kəmotuwın motuwər mənı, kən motən məmə, “Təsəuatipən e rəhatat Lou məmə okotələhəu-pən mənı u ilat mənı rəha Nimə Rəha Uhgın, məto-inu kəmos-nəmtin nita etəmim lan.” ⁷ Kən koatən məmə okotos mənı əh kən kos-nəmtin nəptən kit u aupən katən məmə, “nəptən rəha suah kit itəm tatol sospən e nəptən,” kən koatən məmə okatitənim iapispis min ikin. ⁸ Tol nəhlan, muwa mətoarus-pa u-roiu, netəmim kotaun-in nəptən əh məmə, “Nəptən Rəha Nita.” ⁹ Kən nəghatən naka itəm ien Jeremaea təmən aupən, təmuwa mol nıpahrienən lan. Təmən məmə, “Kəmotos mənı tate əh itəm kəmol e silfa, inu nəmtin itəm netəm Isrel kəmotən o suah u, ¹⁰ kən koatos mənı əh məmə okotos-nəmtin ‘nəptən o nolən sospən,’ tahmen əm məmə İəməmə rə təmən kəm io.”

Iesu təmətul e

nıganəmti Pailat

(Mak 15:2-15; Luk 23:3-5, 13-25; Jon 18:33-19:6)

¹¹ Kən Iesu təmuwin mətul e niganəmti Pailat, kən təmətapəh ron məmə, “?Ik kig rəha netəm Isrel?”

Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Ik nəmən mihin.”

¹² Nian pris asol min ne etəm-iasol min rəha Isrel koatən-iarəp nəghatən min e Iesu, məto Iesu təsuhəlpinən rəhalat nəghatən. ¹³ Kən Pailat təmən-ipən kəm in məmə, “?Nakatəto nəghatən min itəm koatən tatiləs pikən ik, o kəp?”

¹⁴ Məto Iesu təpnapin əm məsəghatən məsuhəlpinən nəghatən kit ilat katən, kən Pailat, narmın təmiwig pik.

¹⁵ Kən e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, in nolən rəha kapman məmə otahl-iarəp etəmim kit e kalapus itəm nimanin netəmim kəmotən. ¹⁶ E nian əh, etəm kit tatəməhl e kalapus, nərgin u Parapas. Kən netəmim rafin kotitun məmə in təmol tərət pik əgin. ¹⁷ Kən nian nimanin netəmim kinotuwa, kən Pailat təmətapəh olat məmə, “?Nakotolkeike məmə ekahl-iarəp pah e kalapus tiet matuwin, Parapas, o Iesu, kətaun-in məmə Kristo?” ¹⁸ Təmən nəhlan məto-inu in titun məmə kəmotəghəhan-in-pən Iesu e nelmin məto-inu koatətəhak o Iesu.

¹⁹ Nian Pailat tatəpələh e jea rəha nakilən nəghatən, rəhan pətan tahl-ipən nəghatən kəm in məmə, “Suah un təsolən nat tərət kit. Əsolən nat kit lan, məto-inu emapiləir lan, kən roiu iatəto tərət əgin ron.”

²⁰ Məto pris asol min ne netəm-iasol rəha noanöl rəha Isrel kəmotəghat kəm nimanin netəmim məmə okotəuhlin nətəligən rəhalat. Kən ilat kəmotətapəh o Pailat məmə otahl-iarəp Parapas, kən kotohamnu Iesu.

²¹ Kən Pailat təmətapəh olat məmə, “?Suah mil u, in pəhrəuən lan ekahl-iarəp?”

Məto nimanin netəmim kəmotən-ipən məmə, “Parapas.”

²² Kən Pailat təmən-ipən məmə, “?Kən oekahro Iesu u kətaun-in mə Kristo?”

Kən nimanin netəmim rafin kəmotən-ipən məmə, “!Okətu-pər e nig kəluau otimis!” ²³ Kən Pailat təmən-ipən kəm ilat məmə, “?O naka? ?Təmol nat tərət naka?”

Məto nimanin netəmim kəmotəgət əfəməh, motən məmə, “!Okətu-pər in e nig kəluau otimis!”

²⁴ Kən nian Pailat təməplan məmə okol təsələhəuən nəghatən rəhalat, kən ilat kənoatətul matip o nəmouən, kən tos nəhau maikuas e nelmin əupən e nimanin netəmim, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Nəghatən kit rəhak təkə o suah u, məmə nitan otəməhl-pa lak. !Nimisən rəhan tatəməhl-pinə e nelmitəmat!”

²⁵ Kən netəmim rafin kəmotən məmə, “!Pəs nitan təməhl-pa otimat ne nisualkələh min rəhatimat min!”

²⁶ Kən Pailat təməhl-iarəp megəhan-in-pən Parapas kəm ilat. Məto təmən məmə okalis Iesu, kən təmegəhan-in-pən in məmə okətu-pər e nig kəluau məmə otimis.

Mopael min kəmoatol milə e Iesu

²⁷ Kən mopael min rəha Pailat kotiləs Iesu motuwin əpəh imə e nimə asol rəha kapman, katən məmə Praetorium. Kən kəmoatəun-in rafin mopael min kotuwa kitəlau lan. ²⁸ Kən motəmki-rəkis rəhan natimən, motuwin-in-pən kot tasələ kit kəm in, tahmen e kot rəha kig kit. ²⁹ Kən motuarin-uwin nol itəm tol nihlən-nihlən motol hat lan, motəfəuin-pən e rəhn-kapə Iesu motol milə lan məmə in hat rəha kig kit. Kən motələhəu-pən noanig kit e nelmin matip, kən motisin nulilət əupən in, motol milə lan, motən-ipən məmə, “!Ekotisiai-in

ik, kig rəha netəm Isrel!" ³⁰ Kən motagəh lan, kən motiləs noanig motoh rəhn-kapə lan mau tepət. ³¹ Nian kinotol rəkis milə lan, kən motəpeg rəkis kot tasie, motuwın-in-pən min rəhan natimnat. Kən motiləs motuwın məmə okotətu-pər e nig kəluau məmə otimis.

Kəmətu-pər Iesu e nig kəluau
(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43;

Jon 19:17-27)

³² Nian kəmoatuwin, motəplan etəm Saerin kit, nərgin u Saimon, kən moatakəike kəm in məmə otiləs nig kəluau. ³³ Kəmotuwa ikin kit katən məmə, Kolkota, u nipətin tatən məmə Louipil-uipil. ³⁴ Ikin əh kəmotəmki-pən wain kəm Iesu itəm kəmeapətip e nat tarip. Məto nian Iesu təmənım asgəwin, kən mapəs nanımən. ³⁵ Nian kəmətu-pər e nig kəluau, kən moturin taes o rəhan natimnat. ³⁶ Kən moatəpələh moatuağ-pən moatehm Iesu ikin əh. ³⁷ Ilis e rəhn-kapə, kəmotətə nipəgnəmtin nənən. Tatən nəhlan məmə, INU IESU, KIG RƏHA NETƏM ISREL. ³⁸ Kən etəmim kəiu itəm kətioh netəmim mətuakləh-in rəhalat natimnat, kəmətu-pər ilau e nig kəluau, kit e nikalin matip, kit e nikalin mol. ³⁹ Kən netəm min u itəm kəmotaliwək motuwa moatuwin, motən-ipən nəghatən rat kəm Iesu, moturin-urin rəhalat-kapə, ⁴⁰ moatən məmə, "Nəmatən məmə onakərəkin Nimə Rəha Uhgın kən ik pişin əm miləkin o nian kışil. !Osmegəh atip ik! !Kən eiuiu e nig kəluau okəmə ik Nəti Uhgın pəhrien!"

⁴¹ E nolən ahmen min əm, pris asol min, ne iəgətun min rəha Lou, ne netəm-iasol min rəha noanol rəha Isrel kotol milə lan, ⁴² motən məmə, "Təmosmegəh netəmim, məto okol təruru nosmegəh atipən in. In kig rəha Isrel. Okəmə tətite atip e nig kəluau, kən okotən nipəhrienən lan. ⁴³ Tətəhatətə e Uhgın. Pəs Uhgın tiləs-irəkis in əh-roiu okəmə in tolkeike, məto-inu təmən məmə in Nəti Uhgın." ⁴⁴ E nolən ahmen min əm, iətgəhl lou mil itəm kəmətu-pər iləhal min in e nig kəluau, katuan-ipən nəghatən rat tepət kəm in.

Iesu tinimis
(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49;

Jon 19:28-30)

⁴⁵ Kən e tuelef klok mətoarus-pən tri klok, napinəpən təmeiuaiu mirəfin nat. ⁴⁶ Kən iuəhkir e tri klok ehnaipən, Iesu təmasək əfəməh mən məmə, "!' Eloi, Eloi! ?Lama sapaktani?" u nipətin təmə, "!'Uhgın rəhak, Uhgın rəhak! ? Tahro nakatəpəs io?"

⁴⁷ Nian netəmim neen itəm kəmoatətul əh-ikin kəmotətə təmasək əfəməh nəhlan, kən kotən məmə, "In tətəun-in Elaija."

⁴⁸ Roiu ağın, kit təmaiu muwin miləs nat kit tame-ame tahmen e katən,* kən mau e wain u tagin, maru e nig, kən miləs-ipən məmə Iesu otənım. ⁴⁹ Kən ilat min neen kotən-ipən məmə, "Apəs əm. Pəs koatəplan okəmə Elaija otuwa mosmegəh in, o kəp."

⁵⁰ Kən nian Iesu təmasək əfəməh min, megəhan-in atip məmə otimis, kən rəhan namegən tiet.

⁵¹ E nian ətuatip əh, niməhan itəm tatakul e Nimə Rəha Uhgın təməhap mol məsin kəiu, təmətuoun əpəh ilis muwa mol namnun əpəh ləhau. Namig təməloal, kən kəpiel min kəmotimismis. ⁵² Kən suwit min itəm kəmol e nipəg kəpiel kəmotəhap motoag, kən netəm kotətuatip tepət itəm kəmotimis rəkis,

27:30: Aes 50:6 27:34: Sam 69:21 27:35: Sam 22:18 27:38: Aes 53:12 27:39: Sam 22:7; 109:25 27:40: Mat 26:61; Jon 2:19 27:43: Sam 22:8 27:46: Sam 22:1 * 27:48: Nat u tahmen e nimismis matres. 27:48: Sam 69:21 27:51: Eks 26:31-33; Hip 10:19-20

kəmotəmegəh mīn. ⁵³ Kəmotiet e suwīt mīn kəmol e nīpəg kəpiel, kən uarisig Iesu tāməmegəh e nīmīsən, ilat kəmotuwīn əpəh Jerusalem motiet-arəp o netāmim tēpət.

⁵⁴ Kən nian etəm-iasol rəha mopael mīn rəha netəm Rom ilat netəm mīn u itəm kəmoatehm Iesu, kəmotəplan namig ne natimnat mīn əh, kəmotəgin pik, kən motən əfəməh məmə, “Nīpahrienən, inu Nəti Uhgīn pahrien!”

⁵⁵ Nīpitan tēpət kəmoatətul isəu moatəplan. Aupən ikīn kəmotiet Kalili moatətəu-pən Iesu moatasitu lan e nat pīsīn pīsīn mīn.† ⁵⁶ Ilat mīn neen u Meri Maktala, kən Meri u mama rəha Jemes ne Joses, kən mama rəha nəti Sepeti mīl.

Kəmitənīm Iesu

(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56;

Jon 19:38-42)

⁵⁷ Etəm Aramatia u rəhan nautə tēpət, nərgīn u Josep, in etāmim kit rəha Iesu. Nian tīnatuwa iuəhkīr o nāpīnəpən, ⁵⁸ təmuwīn məplan Pailat, kən tətəpəh-in nīpəti Iesu, kən Pailat tēgəhan-in nīpəti Iesu kəm in. ⁵⁹ Kən Josep tāmīləs nīpəti Iesu muwīn malpīn e nīməhan ruən wī kit, nərgīn u līnən, ⁶⁰ kən mīləs muwīn mīləs-īpən e suwīt wī kəmel e kəpiel. Suwīt u in rəha Josep. Kən məsəupəlpəlīn-pən kəpiel asol kit mahtosīg-in nīpəg kəpiel lan, kən matuwīn.

⁶¹ Meri Maktala, ne Meri kit mīn katupələh əh iuəhkīr o suwīt.

Mopael mīn itəm kəmoatehm nīpəg kəpiel

⁶² Nian əh, in nian katol əpen-əpenə o Sapat, kən kəmən lawīgīn e Sapat, prīs asol mīn ne Farisi mīn kəmotuwīn motəplan Pailat. ⁶³ Motən-īpən məmə, “Etəm-iasol. Nikitəmat tīnəht məmə, nian suah əh, etəm rəha neiuəən, təmatəmegəh əh, matən məmə, ‘Nian kisil otuwa muwīn, kən Uhgīn otəsmegəh mīn io e nīmīsən.’” ⁶⁴ Tol nəhlan, ahl-īpən rəham neen mopael okotuwīn moatehm nīpəg kəpiel suwīt mətoarus-pən nian kisil tuwa muwīn. Mətan, rəhan netāmim okotuwā kəkləh-in nīpətīn, kən motən-īpən kəm netāmim məmə tāməmegəh mīn e nīmīsən. Kən neiuēiuəən u, in otərat taprəkīs-in itəm aupən.”

⁶⁵ Kən Pailat təmən-īpən məmə, “Otos mopael mīn, kən motuwīn motol natimnat rafīn itəm nakotolkeike məmə okotol o nehm wīrən suwīt e nīpəg kəpiel.” ⁶⁶ Kən kəmotuwīn moatehm wīr nīpəg kəpiel tol nulan, motələhəu-pən nəmtətīn kit e kəpiel.‡ Kən kəmotələhəu mopael mīn məmə okoatehm ikīn əh.

28

Iesu tāməmegəh mīn

e nīmīsən

(Mak 16:1-8; Luk 24:1-12;

Jon 20:1-10)

¹ E Sante laulaugin agīn,* təmatian məsian wīrən, Meri Maktala ne Meri kit mīn kəmīan məmə okīauag suwīt e nīpəg kəpiel.

† **27:55:** Nīpitan mīn əh kəmotasitu Iesu e nat pīsīn pīsīn mīn tahmen e nagwənan, ne nəhau, ne ikīn rəha nāpīlan. **27:55:** Luk 8:2-3 **27:58:** Dut 21:22-23 **27:60:** Aes 53:9 **27:63:** Mat 12:40; 16:21; Mak 9:31; 10:33-34; Luk 9:22; 18:31-33; Jon 2:19-21 ‡ **27:66:** Roiu, kitat kəsotitun ətuatīpən məmə kəmol nəmtətīn əh o nolan naka. Kəm-naka kəməlīs nol kit itəm təmol mak lan, o kəm-naka u, kəmol e plasta. Məto netāmim rafīn kotitun məmə suah kit otāsīləs-īrəkīsən. Kən okāmə koatəplan nəmtətīn məmə təməhəpən, o tāmīet rəkīs, kən mopael mīn okotitun məmə suah kit təməhwin rəkīs kəpiel. * **28:1:** Nəghatən Kris ətuatīp tətən məmə, ‘Nian Sapat tīnol namnun, e nian itəm tətəupən e wik

² Kæn æmun, namig asol kit tæmæloal mæto-inu nagelo kit ræha Iæræmææ tæmeiuaiu e nego e neai muwin e nipæg kæpiel, kæn mæsoupælpæl-in rækis kæpiel, kæn matæpælæh-pær lan. ³ In tætasia tahmen e nipitan, kæn ræhan natimnat min kotæruæn tahmen e nahui noa nitæhæi. ⁴ Mopael min kæmotægîn pik, kæn motasiæp-asiæp, narmilat tæmikæ tahmen e netæm kæmotimis.

⁵ Kæn nagelo tæmæn-ipæn kæm pætan mil mæmæ, “Suæginæn, mæto-inu ekitun mæmæ natuegæs-in Iesu itæm kæmætu-pær e nig kæluau. ⁶ Tikæ u ikîn-u. In tæmæmegæh min e nimisæn tahmen æm e inu tæmæn mihîn aupæn. Uea muæplan ikîn tæmatæmæhl ikîn. ⁷ Kæn ian uæhai, kæn muæn-ipæn kæm ræhan netæmim mæmæ, ‘In tæmæmegæh min e nimisæn, kæn in tætaupæn-in itæmat matuwin æpæh Kalili. Kæn ikîn æh, onækotæplan in æh-ikîn.’ Itæla, ræhak u næghatæn enæn kæm itæmlau.”

⁸ Kæn pætan mil kæmuagim uæhai æm e suwit e nipæg kæpiel, matuægîn, mæto nikilau tætagien, mætian mæmæ okuæn-ipæn kæm netæmim ræha Iesu. ⁹ Kæn æmun, Iesu tiet-aræpa olau, mæn-ipæn mæmæ, “Tæwir.” Kæn kæmuea o Iesu, muaskælim nelkîn, kæn muæfak kæm in. ¹⁰ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilau mæmæ, “Suæginæn. Ian muæn-ipæn kæm piak min mæmæ okotuwîn Kalili. Ikîn æh okotæplan io ikîn.”

Næghatæn ræha mopael min

¹¹ Nian pætan mil kæmualiwæk mætian, kæn mopael min æh neen kæmotuwîn e taon, kæn motæn-ipæn kæm pris asol min natimnat rafin itæm kæmotæplan.

¹² Nian pris asol min kæmotuwîn motæplan netæm-iasol ræha noanol ræha Isrel, kæn moatol noa kit motælis næghatæn lan. Kæn motos-ipæn mæni asol kæm mopael min, ¹³ motæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Nakotæn-ipæn kæm netæmim mæmæ, ‘Ræhan netæmim kæmotuwa lapin nian itimat emotapil, motaklæh-in nipætin motilæs motagim.’ ¹⁴ Okæmæ kapman otæto namnusæn u, kæn itimat ekotæg-ætuatip-in næghatæn u kæm in. Itæmat onæstosæn næratæn lan.” ¹⁵ Tol næhlan, mopael min kæmotos mæni, kæn motol tahmen-pæn æm mæmæ kæmæn mihîn kæm ilat. Kæn namnusæn u tæmuwin mitælau e netæm Isrel muwa mætoarus-pa røiu.

Iesu tæmiet-aræpa

o ræhan netæmim

(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23)

¹⁶ Kæn netæm lepen ræha Iesu kæmotuwîn Kalili, motuwîn e nitot itæm Iesu tæmæn kæm ilat mæmæ okotuwîn ikîn. ¹⁷ Nian kæmotæplan in, kæn kæmotæfak kæm in, mæto neen ræhalat nætæligæn tatol kæiu. ¹⁸ Kæn Iesu tuwa olat, kæn mæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Nepætan rafin ræha nego e neai ne nætueintæn o næræmæææn, Uhgîn tæmos-ipa kæm io. ¹⁹ Tol næhlan, otuwîn motiuw netæmim ræha noanol min rafin e nætueintæn mæmæ okotuwa ræhak netæmim, kæn motol baptais elat e nærgi Tata Uhgîn, ne Nætin, ne Narmîn, ²⁰ kæn motægætun ilat mæmæ okotætæu-pæn rafin næghatæn min itæm emæn kæm itæmat. Kæn nipahrienæn, ekætatig kitat min itæmat nian min rafin mætoarus namnun nian.”

Mak

Namnusən Təwir Rəha İesu Kristo İtəm Mak Təməte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Mak

?Pah təməte naoa u? Jon Mak təməte naoa u. In sənəmə etəm tuelef kit rəha İesu. Məto katən məmə in fren wir kit rəha Pita itəm ilau katian ikin min tepət. Naoa rəha Wək Min tatən məmə in təmuwin ilau Pol e rəhan naliwəkən təmaupən mol, kən uarisig lan, təmuwin ilau Panapas.

?Təməte tatuwin kəm pah? Kəmotən məmə Mak təmətətiq Rom nian in təməte naoa u, kən okəm-naka in ilau Pita, uarisig kohamnu Pita. Mak təməte naoa u tuwin o iəfak min əpəh Rom u ilat İaihlua min. Kitat kotitun nəhlan məto-inu in tatən-iarəp nıpəti nolən min rəha netəm İsrəl itəm koatol. Kən e naoa u, təməte nəghatən neen e nəghatən Arameik itəm netəm İsrəl kınotitun rəkis. Məto in məuhlin nəghatən min u tuwa e nəghatən Kris itəm İaihlua min əpəh Rom koatəghat lan.

?Nəmegəhən təhro nulan nian təməte? E nian Mak təməte naoa u, kən netəm Rom koatərəməre e nıtən asol itəm titələu-in Nıtəhai Metiterenian. Rəhalat nəghatən kitiəh əm, kən rəhalat suatip kotəwir, kən rəhalat nolən o nahl-ıpənən nəghatən min in təwir. Nian əh, in nian təwir o nən-iarəpən Namnusən Təwir rəha İesu Kristo. E nian əh, Namnusən Təwir təmaiu uəhai əm e nıtən pisin pisin min e suatip min rəha Rom.

?Təməte naoa u o naka? Mak tolkeike məmə otən-iarəp ətuatip namnusən rafin rəha İesu, məmə in pah, kən in təmol naka, kən matəgətun naka. Okəm-naka in tolkeike məmə otıləs-ıpər nətəlign rəha iəfak min əpəh Rom, məto-inu netəmim tepət kəmotol nərətən elat. Mak təməte tepət e nian iəkis min itəm otəpanuwa e nəmegəhən rəha netəmim rəha İesu. Kən in təmən-iarəp nolən rəha İesu məmə in min təmətətiq e nian iəkis min.

*Jon Baptais təmol əpen-əpenə e suatip
(Mat 3:1-12; Luk 3:1-18; Jon 1:19-28)*

¹Inu nətuounən rəha Namnusən Təwir rəha İesu Kristo, Neti Uhgın. ²Ien rəha Uhgın, nərgin u Aesea təməte-pən mihin e naoa aupən. Uhgın təmən məmə, “Otəplan-tu. İatahl-ıpinə rəhak iahləpis itəm otos rəhak nəghatən. In otaupən-in ik məmə otol əpen-əpenə e rəham suatip.”

³“Suah kit tətəun əpəh ikin taruən-aruən ikin matən məmə, ‘İtəmat, otol əpen-əpenə o suatip rəha İərəməre, kən motol rəhan suatip tətəuatip.’”

⁴Kən tol nəhlan, Jon Baptais təmiet-pa ikin taruən-aruən ikin matol baptais e netəmim, kən matən-iarəp nəghatən rəha Uhgın kəm ilat məmə okotəkəike motəuhlin məntaalat o nolən rat min rəhalat, kən motuwın o Uhgın, məmə in otafəl nolən rat min rəhalat. Kən e nəmtətin kit, okol baptais elat. ⁵Netəmim rafin rəha nıtən əh Jutia ne taon əh Jerusalem, kəmotuwa motətəlig-in rəhan nəghatən kən motən-iarəp rəhalat nolən rat min, kən Jon təmol baptais elat əpəh e nəhau Jotan.

⁶Jon təməsuwinən e natimnat wir. Rəhan natimnat təhmen əm e rəha ien u Elaija aupən. Rəhan natimnat kəmol e nıməme kəmel, kən rəhn kətəut kəmol e nuwigi kau, kən matun əm pitip ne nahui sukapak e nıkinat. ⁷Kən tətətən-iarəp kəm netəmim məmə, “Suah kit u tətuarisig-in io, rəhan nəsanənən ne nıpətən taprəkis-in io. Io ekəsahmen-in minən məmə ekeiuaiu məpəg rəkis

rəhan put. ⁸ Ekatoł baptais etəmat e nəhau, məto in otəpanol baptais etəmat e Narmın Rəha Uhgın.”

Jon təmol baptais e Iesu əpəh e nəhau Jotan
(Mat 3:13-17; Luk 3:21-22)

⁹ E nian əh, Iesu təmietet əpəh Nasaret, latuənu kit rəha Kalili muwa. Kən Jon təmol baptais lan əpəh e nəhau Jotan. ¹⁰ Nian Iesu təməər əpəh e nəhau, kən masipər məplan nego e neai təmerəh, kən Narmın Rəha Uhgın təmeiuaiupa ron tahmen-pən e mak. ¹¹ Kən nəghatən kit təmisi-pər əpəh e nego e neai matən min-nulan məmə, “Ik netik keike, ekolkeike pik ik, kən nīkik tagien pik agin ron ik.”

Setan təmos-ipən-os-ipən kəm Iesu
(Mat 4:1-11; Luk 4:1-13)

¹² Kən roiu agin-əh min, Narmın Rəha Uhgın təmit-ipən Iesu əpəh ikin taruən-aruən ikin, ¹³ ima nat iarupin min. Təmatig ikin mos nian fote. Nian min Setan tatos-ipən-os-ipən kəm in. Kən nagelo min kəmotasitu lan.

Iesu tinatətuoun matən-iarəp Namnusən Təwir
(Mat 4:12-17; Luk 4:14-15)

¹⁴ Nian kiniləs-ipən rəkis Jon e kalapus, Iesu təmuwin əpəh Kalili matən-iarəp Namnusən Təwir rəha Uhgın kəm netənim. ¹⁵ Təmən məmə, “!Ure! ! Rəhan nian tinuwa! !Nian rəha nərəmərəən rəha Uhgın tinatuwa iuəhkir! ! Otəuhlin nətəligən rəhatəmat, motapəs pahrien nolən rat min, kən motuwin o Uhgın, kən motahatətə e Namnusən Təwir!”

Iesu təmaun-in etənim kuwit rəha niuwən nəm
(Mat 4:18-22 Luk 5:1-11)

¹⁶ Nian Iesu təmətaliwək e nikali Lek Kalili, kən məplan suah mil kəiu, etənim rəha niuwən nəm min, nərgilau u Saimon ne pian Antru. Kətuatip-in rəhalau net. ¹⁷ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “Uea, mətəu-pa io, muea rəhak etənim mil, kən io ekol itəmlau nakuea etənim mil rəha niuwən netənim məmə okotuwa rəhak min netənim.” ¹⁸ Kən əmun kuapəs rəhalau net, kən muətəu-pən.

¹⁹ Kən Iesu təmaliwək muwin təhmin min məsin, kən məplan neti Sepeti mil Jemes ne pian Jon katuəpələh e rəhalau pot matuəhl wir rəhalau net. ²⁰ Kən e nian əm əh inəh, Iesu təmaun-in ilau lan, kən kuətl muapəs rəhalau tata Sepeti ne rəhan iolwək min kotəpələh e niyəg noa pot, kən muətəu-pən Iesu.

Iesu təməhg-iarəp narmın rat e suah kit əpəh Kapaneam
(Luk 4:31-37)

²¹ Kən Iesu ne rəhan min netənim kəmotuwin əpəh Kapaneam. Kən e nian rəha Sapat, Iesu tuwin əpəh e nimə rəha nuəfiminən matəgəton netənim. ²² Kən netənim kəmotətə rəhan nəghatən, kən narmilat təmiwig pik ron məto-inu rəhan nəghatən təfigəm, nəpətən əh-ikin, kən maprəkis-in min rəha iəgəton min rəha Lou.

²³ Kən e nian əh, suah kit narmın rat tətətig lan təmuwa imə kən mətagət əfəməh məmə, ²⁴ “!Ik Iesu etəm Nasaret! ?Nəmuwa məmə onakahro itimat? ! Okəmə naka nəmuwa məmə onakərəkin itimat! !Io enəmitun rəkis ik, ik Etəm Asim rəha Uhgın!”

²⁵ Kæn mæto Iesu tæmæn-ipæn æskasik kæn narmîn rat un mæmæ, “! Ah! Əsəghatæn, miet e suah un.” ²⁶ Kæn narmîn rat tæmol nipæti suah apon tasiəp-asiəp, magət əfəməh miet lan.

²⁷ Kæn netəmim kæmotaut motæn-ipæn kæn ilat min mæmæ, “! Ei, naka u! Okæmə naka nəgətunæn wi kit u. !Suah u tatos nəsanənən o nəghatæn kæn narmîn rat min, kæn koatatəlig-in motol nəwian!” ²⁸ Kæn kæmamnus ueiəhai əm Iesu, tuwîn mapəköl əpəh e nitæn Kalili.

Iesu tæmol-wir netəmim tepət
(Mat 8:14-17; Luk 4:38-41)

²⁹ Nian Iesu ne Jemes, Jon, Saimon, ne Antru kæmotiet e nimæ rəha nuəfiminæn, kæn motaiu ətuatip əm kan əpəh latuənu rəha Saimon ne Antru ikin. ³⁰ Nian kæmotuwîn, mæto uhu Saimon tatəp-əpəp, kæn mətəpəl-pəp e rəhan pet, kæn kæmotæn-ipæn kæn Iesu mæmæ pətan əh tatimis. ³¹ Kæn Iesu tæmuwîn meə-pən o nelmin kæn tətul. Kæn nətəp-əpəpən tagim lan, kæn tuwîn matol nigilat nagwənən.

³² Tinehnaipæn mit tinaht, nian rəha Sapat tinol namnun, kæn netəm min u koatimis, ne netəm narmîn rat tətətig elat, pialat min kæmotəmik ilat motuwa o Iesu. ³³ Netəmim rafin e latuənu un kæmotuwa motərgəfimin əm ilat min əpəh e nafiluə e nimæ un rəha Saimon ne Antru. ³⁴ Kæn Iesu tæmol-wir netəmim tepət u koatos nimisən pisin-pisin min kotawir, kæn məhg-iarəp narmîn rat tepət e netəmim, mæto tæmæn-iaəhu narmîn rat min mæmæ okəsotəghatæn, mæto-inu kinotitun rækis mæmæ pah u Iesu.

Iesu tæmatamnus-iarəp rəhan nəghatæn əpəh Kalili
(Luk 4:42-44)

³⁵ Kæn laulaugin agin, fetukai təsirən əh, Iesu tæmiet muwîn əpəh ikin netəmim kotikə ikin mətəfak. ³⁶ Kæn Saimon ne in min neen kæmotuwîn kateam-in. ³⁷ Nian kæmotəplan, kæn kæmotæn-ipæn kæn in mæmæ, “Netəmim rafin koteam-in ik.”

³⁸ Mæto Iesu tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Kəpə. Pəs kotuwîn əpəh e latuənu pisin min neen, ekamnus-iarəp rəhak nəghatæn kæn netəmim mapəköl mæto-inu, nat əh in əh emuwa ron mæmæ ekol.”

³⁹ Kæn muwîn mapəköl rafin e nitæn əpəh Kalili, mætamnus-iarəp rəhan nəghatæn əpəh e nimæ rəha nuəfiminæn min, kæn məhg-iarəp narmîn rat min e netəmim.

Iesu tæmol-wir suah kit leprosi tæmol
(Mat 8:1-4; Luk 5:12-16)

⁴⁰ Suah kit leprosi tæmol tæmuwa misin-pən nulin o Iesu mətəsəkin-pən nəwîrən ron mæmæ, “Okæmə nakolkeike, kæn nəkitun nol-wîrən io kæn mafəl rækis namkimikən lak.”

⁴¹ Kæn Iesu nikin tæmahmə pik ron, kæn tæmæg-əfəməh-in nelmin mələhəu-pən lan, mæn mæmæ, “Əwəh. Iakolkeike. !Əwir-ta!” ⁴² Kæn roiu agin-əh, nimisən leprosi tæmagim mikə lan, kæn nipətin tinəwir, namkimikən tinikə. ⁴³⁻⁴⁴ Kæn Iesu tæmæn-ipæn æskasik kæn suah un mæmæ, “Əsən-iarəpən natimnat min u kæn netəmim, mæto uwin əm mehm pris kit pəs in tehm mæmæ nipətim tinol min-nulan, kæn os-ipæn kæn in nat u itəm Lou rəha Moses tæmæn o suah kit itəm rəhan leprosi tinikə, kæn netəmim okotitun mæmæ nipahrienən ninəwir, kæn rəham namkimikən tinikə.” Kæn mahl-ipən tatuwîn.

⁴⁵ Mæto suah un tæmuwin kæn mæn-iarəp nat un kæm netæmim min rafin mol Iesu tæsuwinæn e latuænu min mæghat mæto-inu nimanin netæmim tepət pik koatətulosig-in. Kæn o nat əh inəh, tæmætən ikin netæmim kotikə ikin. Kæn netæmim kotisi-pən əpəh ikin min rafin moatuwa ron.

2

Iesu tæmol-wir suah kit næwtain mæsin tæmimis

(Mat 9:1-8; Luk 5:17-26)

¹ Nian neen kinotuwa rækis minotuwin, Iesu tæmitəlig-pən min əpəh Ka-paneam, kæn nəghatən tæmaiu muwin kæm netæmim min mæmə Iesu əpəh rəhan nimə. ² Kæn netæmim tepət kəmotuwa motər wir əpəh imə, ne ihluə ne, kæn rum tikə o etæmim kit min. Kæn Iesu tatən-iarəp rəhan nəghatən kæm ilat.

³ Kæn suah kuwit kəmotalis pialat kit motuwa o Iesu itəm nīpətīn mæsin tæmimis mətəpīl-pər e rəhan nīmītiwīn. ⁴ Nian kəmotuwa, mæto netæmim kinotər əpəh imə, kæn okol kotəruru nuwinən keh̄m Iesu. Kæn kotilas motuwīn əpəh ilis e nimə motos-irækis nəh̄gi nimə mæsin ətuatīp əm əh Iesu tatətul ikin imə,* kæn motəhlman-əhlman suah un tatite e nīmītiwīn rəhan muwin iuəhkīr əm o Iesu. ⁵ Nian Iesu tæməplan nahatətəən rəhalat, kæn tən-ipən kəm etəm tatimis un mæmə, “Nətik, enos-irækis rækis nolən rat rəham.”

⁶ Mæto iəgətun min neen rəha Lou kotəpələh əpəh imə, kæn nīkīlat tæməht mæmə, ⁷ “?Tahro suah u tatən rat Uhgīn? Nəghatən əh tərət. Uhgīn əm titun nos-irækisən nolən rat rəha etæmim. !Pah min titun nos-irækisən!”

⁸ Kæn roiu agin-əh, Iesu tiləs rəhalat nətəligən, kæn mæmə, “?Tahro nīkītəmat tataht pik natimnat min-nulan? ⁹ ?Itəm pəhrūən timetīg, itəm u mæmə ekən-ipən kəm suah əh mæmə, ‘Enos-irækis rækis rəham nolən rat,’ o itəm u timətīg mæmə, ‘Ətul, mīləs rəham nīmītiwīn matuwīn?’ ¹⁰ Mæto ekol nat kit mæmə onəkotitun mæmə io Netī Etæmim, iatos nepətən ikin-u e nətueintən o nos-irækisən nolən rat rəha netæmim.” Kæn mæghat kəm suah əh mæmə, ¹¹ “!atən-ipinə kəm ik mæmə, ətul, mīləs rəham nīmītiwīn matuwīn imam ikin.” ¹² Kæn əmun suah apon tətəmətul, mīləs rəhan nīmītiwīn, maliwək matuwīn, kæn ilat rafin kəmotəplan, motaut, narmīlat tæmīwig ron kæn motənwiwi Uhgīn motəmə, “Ekəsotehmən əh nat kit tol min-nulan ne, nian kit.”

Iesu tæmaun-in Lifae mæmə otuwa muarisig-in

(Mat 9:9-13; Luk 5:27-32)

¹³ Iesu tæmuwin min mətaliwək əpəh e nīkalkal nəhau Lek Kalili, kæn nimanin netæmim kəmotuwa ron, kæn tatəgətun ilat. ¹⁴ Kæn tæmaliwək matuwīn kæn məplan Lifae netī Alfeas, in etæmim rəha nosən mənī rəha takis, tatəpələh imə mətol rəhan wək. Kæn Iesu tæmən-ipən kəm in mæmə, “Ətəu-pa io, muwa rəhak etæmim.” Kæn əmun tətul muarisig-in.

¹⁵ Kæn nian kit, Iesu tæmuwin mətəgwən əpəh ima Lifae ikin ilat netæmim rəha nosən mənī rəha takis, ne netəm nol təfəgə rat neen. Kotəgwən əm kitīəh ilat Iesu ne rəhan min netæmim mæto-inu netæmim tepət kətol təfəgə rat nəhlan kotuarisig-in Iesu. ¹⁶ Iəgətun rəha Lou neen, ilat u Farisi. Kæn neen kəmotəplan mæmə Iesu tətəgwən əm kitīəh ilat nol təfəgə min un, ne netæmim rəha nosən mənī rəha takis, kæn kotəpəh o netæmim rəhan min mæmə, “?Tahro Iesu tətəgwən əm kitīəh ilat netəm koatol nəhlan?”

* **2:4:** E nian əh, kəmol nəh̄gi nimə neen e tael. Kæn netəm min u kəmos-irækis tael min neen mæmə otol kuhal tahmen-in suah u itəm in tatimis. **2:16:** Mat 11:19

¹⁷ Kæn Iesu tæmæto ræhalat næghatæn, kæn tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Netæm min u kæsotimis-imisæn kæsotuwinæn o tokita, mæto netæm min u koatimis-imis koatuwîn ron. Io emasuwamæn o netæm min u kotæmæ kinotætutitip rækis. Mæto emuwa o netæm min u kotitun æm mæmæ ilat koatol nolæn rat min.”

Kotapæs nagwænæn o næfakæn
(*Mat 9:14-17; Luk 5:33-39*)

¹⁸ Kæn e nian æh, netæmim min ræha Jon Baptais ne Farisi min kæmotapæs nagwænæn motatuakæm o næfakæn kæm Uhgîn. Kæn netæmim neen kæmotuwa motæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “Æplan-tu, netæmim ræha Jon Baptais ne Farisi min kotætuakæm o næfakæn. ?Mæto tahro ræham min kæsotolæn mihin?”

¹⁹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “?Nian katol lafet lan ræha etæm tatol marit, kæn iærman u otol marit tætatig æh ilat in min neen motol lafet, nikitæmat tætæht mæmæ otætuakæm motapæs nagwænæn? !Kæpæ! Nian tætatig æh ilat min, kæn nikilat tætagien, motagwæn æm. ²⁰ Mæto nian æpæh ikîn mæmæ okæpanilæs-irækis suah æh lan, kæn e nian æh in æh, in min neen nikilat otahmæ ron, kæn kæpanotætuakæm motapæs nagwænæn.”

²¹ Kæn tæmatig mæn min mæmæ, “Suah kit min okol tææhl-pænæn nimismisi nimæhan wi kit e nimæhan oas itæm tæmeræh. Okæmæ otæhl-pæn, kæn nimæhan wi un titun næhap asolæn nimæhan oas un.

²² “Suah kit min okol tæsiuw-pænæn wain wi kit e nuwigî nat oas kit, mæto-inu okæmæ otiuw-pæn wain wi e nuwigî nat oas itæm tæskasik, kæn wain otapual-apual kæn nuwigî nat oas un otahgig kæn mæhap, kæn wain ne nuwigî nat un okuærat. Mæto wain wi okiuw-pæn æm e nuwigî nat wi itæm timætmætig.”†

Netæmim min ræha Iesu kæmotæhl wit e Sapat
(*Mat 12:1-8; Luk 6:1-5*)

²³ E nian kit e Sapat, Iesu ne ræhan min netæmim kæmotaliwæk motuwîn-pæn æpæh e niki nasumæn ræha wit, kæn netæmim min ræha Iesu kæmotæhl wit mæmæ okotun.

²⁴ Kæn Farisi min u kotaskælim æskasik Lou ræha Moses kæmotæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “!Ei, æplan-tu! E Sapat, kæsæulækæn æh e nasumæn ne kæsolæn natimnat min næhlan kotærækin Lou. ?Tahro ræham netæmim min kotol næhlan?”

²⁵⁻²⁶ Iesu tæmuhalpîn ræhalat næghatæn mæmæ, “Okæm-naka itæmat nakæsotafinæn æh nat u Tefit tæmol aupæn nian Apiata in pris asol agin ræha Uhgîn. Itæmat ninotafin rækis mæmæ Tefit næumis tæmus, kæn tuwîn æpæh e Nimæ Tapolæn ræha Uhgîn, kæn milæs pîret asim u pris min æm koatun, kæn in milæs muwa motun ilat in min neen.”

²⁷ Kæn tæmatig mæn-ipæn min kæm ilat mæmæ, “!Kæmæsolæn Sapat mæmæ in nat figæm kæm netæmim, mæto kæmol Sapat mæmæ otasitu elat kotameg! ²⁸ Tol næhlan, io Neti Etæmim ekatæræmærafîn e natimnat min, kæn matæræmærafîn e Sapat.”

3

Iesu tæmol-wîr nelmi
suah kit tæmfaiu

(*Mat 12:9-14; Luk 6:6-11*)

¹ E Sapat kit min, Iesu tæmitælig-pæn min æpæh e nimæ ræha nuæfiminæn kæn mæplan suah kit nelmin tæmimis, tæsæg-ætutitip-inæn. ² Nian Iesu tæmuwîn

† 2:22: Afin futnot e Luk 5:37
24:5-9 2:27: Dut 5:14

2:24: Dut 23:25

2:25-26: 1 Saml 21:1-6

2:25-26: Lev

imə, kən netəmim kəmotolkeike məmə okotən iərəkin Lou lan, kən motalkəlik wır ron məmə okotehm-tu məmə otol-wır suah un e Sapat, o kəp. ³ Kən Iesu təmən-ipən kəm suah un məmə, “Ətul muwa u aypən,” kən tətul muwın əpəh aypən. ⁴ Kən Iesu təməhai ilat məmə, “? Rəhatat Lou təmə kotitun nolən naka e Sapat? ?Təmə təwir məmə okotol nat wır, o nat tərət? ?Təwir məmə okotosmegəh netəmim, o təwir məmə okotohamnu netəmim?” Məto kotəpnəpın əm.

⁵ Kən Iesu təmasipən məplan ilat, kən neməha tol, kən nıkin təhmə olat məto-inu rəhalat-kəpə tiəkis pik. Kən mən-ipən kəm suah un məmə, “Əg-ətuatip-in-tu nelməm.” Kən suah apon təməg-ətuatip-in nelmın, əmun nelmın təwir. ⁶ Kən Farisi mın apon kəmotiet motaiu ətuatip əm motuwın motəplan rəhalat tikimır mın e pati rəha Herot, motol əm kitiəh moteam-in suatip məmə okotiləs Iesu motohamnu.

Nımanin netəmim kəmotuarisig-in Iesu

⁷ Iesu ne rəhan mın netəmim kəmotiet moteuiuiu motuwın əpəh e nəhau Lek Kalili. Nımanin netəmim kəmotuarisig-in ilat. Netəm mın un neen kəmotisi-pən e latuənu rəhalat e nıtən Kalili, ⁸ neen kotisi-pən əpəh e latuənu əlkələh mın ne Jerusalem rəha nıtən əpəh Jutia. Neen mın kəmotisi-pis e nəwtain məsin əpəh nıtən İtumiya ne e nəwtain nəhau Jotan entənıpən-pən matuwın. Neen mın kəmotisi-pəhap əpəh ikin mın e taon mil un Təea ne Saeton. Netəm mın un kinotəto rəkis natımnat mın un Iesu tatol ilat, kən kotuwa məmə okotəplan.

⁹ Kən nımanin netəmim kəmotuwa pik, kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan mın netəmim məmə okotol-əpen-əpenə e pot kit məmə otuwın məpələh lan, məmə nımanin netəmim okəsotəhg-əhg pikən in. ¹⁰ Məto-inu tınol-wır rəkis netəmim tepət, kən netəm mın u kotimıs əh kotəhg-əhg ilat mın məmə okotuwa iuəhkır motek Iesu. ¹¹ Kən nıan netəmim itəm narmın rat mın kotatig elat kəmotəplan Iesu, koteuiuiu aypən-in motorin ilat motagət əfəməh məmə, “!Ik Neti Uhgın!” ¹² Məto Iesu təmən-iəhau əskasik narmın rat mın un məmə okəsotən-iarəpən in kəm netəmim.

Iesu təmaun-in rəhan netəm tuelef məmə okotuarisig-in (Mat 10:1-4; Luk 6:12-16)

¹³ Kən Iesu ne kəmotuwın əpəh e noanu nıtot mın, kən tətəun-in netəmim neen məmə okotuwa ron. ¹⁴ Nıan kəmotuwın, kən təmıtəpun rəkis ilat tuelef kən mos-ipər ilat məmə aposol mın. In təmən mın məmə netəm mın əh, ilat əh okotaliwək ilat mın, kən in otahləpis ilat kotuwın motən-iarəp namməsən təwir kəm netəmim əpəh ikin mın, ¹⁵ kən okotos mın nepətən ne nəsanənən o nəhg-iarəpən narmın rat mın e netəmim.

¹⁶ Netəm mın u ilat u təmıtəpun ilat, ilat u, Saimon u Iesu təməhun-pən mın nərgin kit mın məmə Pita, ¹⁷ ne Jemes ne pian Jon neti Sepeti mil u Iesu təmos-ipən mın nərgilau təhan məmə, “Poanejes,” nıpətı nəghatən əh təmə neti kaluələ mil, məto-inu neməha tatol ueiuhai ilau, ¹⁸⁻¹⁹ ne Antru, Filip, Patolomiu, Mati, Tomas, Jemes u neti Alfeas, Tateas, Saimon u kətaun-in məmə Selot,* ne Jutas İskariot u təmegəhan-in-pən Iesu e nelmı tikimır mın. Netəm mın əh ilat əh tuelef, Iesu təmos-ipər ilat.

Iesu ne Pielsepul (Mat 12:22-32;

Luk 11:14-23; 12:10)

3:4: Luk 14:3

3:6: Mat 22:15-16

3:10: Mat 14:36

3:11: Luk 4:41

3:12: Mak 1:34

3:16: Jon 1:42

3:17: Luk 9:54

*

3:18-19: əplan-tu futnot e Mat 10:4.

²⁰ Uarisig, tæmitælig-pæn min latuænu, kæn nïmanin netæmim kæmotuwa min ron, kæn Iesu ne ræhan min netæmim kinotæruuru namegæn ne nagwænæn ne.

²¹ Nïan ræhan mama ne kæmotæto næghatæn u katæn e Iesu, kæn motuwa mæmæ okotit-irækis o netæmim, mæto-inu netæmim neen koatæn mæmæ Iesu nitalmæl.

²² Iægætun min neen ræha Lou kæmotisi-pæn æpæh Jerusalem motuwa kæn motæmæ Pielsepul, u in etæm-iasol ræha narmïn rat min, in tætatig e Iesu, kæn motæmæ in tatos-ipæn næsanænæn kæm Iesu mæmæ otæhg-iaræp narmïn rat min e netæmim.

²³ Kæn Iesu tæmaun-in ilat kotuwa iuæhkïr ron kæn tatuæh nimaa næghatæn kæm ilat, mæmæ, “?Nïkitæmat tæht mæmæ okol Setan tæhg-iaræp atip Setan? ! Kæp! ²⁴ Okæmæ netæmim e kantri kit koatoor ilat min, kæn okotærækin ræhalat kantri, kæn næræmæææn ræhan otisas mikæ. ²⁵ Kæn tahmen-pæn æm, e latuænu kit, okæmæ netæmim lan koatoor ilat min, kæn okotærækin ægin-æh latuænu u. ²⁶ Kæn okæmæ Setan tætg-iaræp narmïn rat min ræhan e netæmim, kæn tatol atip æm tikimïr kæm in. ?Kæn otæhro nulan, ræhan næræmæææn otætul? Wæk ræhan otisas mikæ.

²⁷ “Kæn okol iaklæh kit tæsuwïn æpnæpïnæn imæ e ræha etæm kægin kit ikïn, mætaklæh-in nætimnat ræhan, mæto otækæike mælis e nol, mælæhæu u, kæn panuwïn maklæh-in ræhan nætimnat.

²⁸ “Ekætæn pæhrien kæm itæmat mæmæ tæfagæ rat rafin ræha netæmim, ne næghatæn rat min itæm ilat koatæn, Uhgïn titun nos-irækisæn. ²⁹ Mæto etæm tætan rat Narmïn Ræha Uhgïn, okol Uhgïn tæsos-irækisæn ræhan tæfagæ rat. Tæfagæ rat un otætætig kitæh lan mætatig, okol tæsikææn.” ³⁰ Iesu tæmæn næhlan mæto-inu kæmotæupæn motæn mæmæ narmïn rat kit tætatig lan.

Mama ræha Iesu ne pian min (Mat 12:46-50; Luk 8:19-21)

³¹ Kæn e nian æh, mama ræha Iesu ne pian min kæmotuwa, kæn moatætul æm æpæh ihluæ kæn motæhl-ipæn næghatæn o Iesu mæmæ tuwa-tu mehm ilat.

³² Kæn nïmanin netæmim kæmotæpælæh kan keko-in Iesu, kæn kæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “Ei, mama ræham ne piam min æpæh ihluæ, kotolkeike mæmæ okotehm-tu ik.”

³³ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “?Pah u ræhak mama ne piak min?”

³⁴ Kæn masipæn mæplan rafin ilat kæn mæmæ, “Otasipæn-tu. Itæmat u piak min ne ræhak mama ætuatip min. ³⁵ Netæm min u koatol næwia Uhgïn, ilat u piak min, ne ræhak kaka min, ne ræhak mama.”

4

Etæm tætfæ nikutin nætimnat (Mat 13:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Kæn Iesu tæmitælig-pæn min æpæh e Lek Kalili matægætun netæmim, mæto nïmanin netæmim kæmotuwa ron, motol mæmæ Iesu tuwïn e pöt. Kæn pöt un tætamæhl-pæn e lek, kæn Iesu tæpælæh-pæn lan. Kæn nïmanin netæmim kæmotæpælæh æpæh ipar e nïkalkal lek. ² Kæn Iesu tatuæh nimaa næghatæn min kæm ilat matægætun ilat e nætimnat tæpæt.

³ Tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Otætælig-tu. Suah kit tæmuwïn mæmæ oteatægtæg ræhan nikutin nætimnat æpæh e ræhan nasumæn. ⁴ Nïan tæmateatægtæg ræhan nikutin nætimnat, kæn neen kotisas-pæn æpæh e nïkalkal suatip, kæn mænig min kotuwa moaton rækis. ⁵ Kæn neen komotisas-pæn æpæh e nïki kæpiel, kæn motæwiæ uæhai æm mæto-inu nisip noan mæsin. ⁶ Kæn nian

nərauiə təhg ilat kən kotauke-auke motamis, məto-inu nokilat təməseiuaiu pikən. ⁷ Kən neen kəmotisas-pən e niki nolkosik. Nian kəmotəwiə məto nolkosik tətəht-əsin ilat kən mətatū-atu-pən elat, kən kotəwiə rat kən məsotoeən. ⁸ Kən neen min kəmotisas-pən e nəptən wir, kən motəwiə wir motol iahgin, kən motoe-in noalat, neen noalat tate, neen noalat sikiste, neen noalat wan-hanrit.”

⁹ Kən Iesu təmatig mən-ipən min kəm ilat məmə, “Etəm matəlgin tatig, təwir məmə in otətəlg-in wir kən mitun nəghatən min u.”

Netəmim min rəha Iesu kotəmə otən-tu nipəti nimaa nəghatən u

(Mat 13:10-17; Luk 8:9-10)

¹⁰ Nian Iesu ne kəmotan pisin əm ilat rəhan netəmim tuelef ne netəm kotuarisig-in, kən kotəpəh ron o nuəhən nimaa nəghatən min. ¹¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat un, Uhgın tatən-ipinə nəghatən anion rəhan kəm itəmat məmə in tatuwa məmə otəəmərə e rəhan min netəmim. Məto netəm min u iaihlə min, kotəto əm nəghatən rəha Uhgın e nuəhən nimaa nəghatən. ¹² Nolən u tol min-nəhlan məmə, ‘Kotarəplan pap məto kəsotehmən, moatəto pap, məto kəsotitunən, kən məto-inu rəhalat-kəpə tiəkis, kən ko kəpotitəlg motapəs rəhalat təfagə rat, məmə Uhgın otos-irəkis rəhalat təfagə rat.’”

Iesu təmən-iarəp nipəti nuəhən nimaa nəghatən

(Mat 13:18-23; Luk 8:11-15)

¹³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Okəmə naka itəmat nəkotəruru əh nuəhən nimaa nəghatən u? ?Itəmat nəkotəmə onəkotəhro motitun min nipəti nuəhən nimaa nəghatən pisin pisin min rafin? Otətəlg-in wir-tu məmə nəkotitun.

¹⁴ “Nipəti nuəhən nimaa nəghatən e nikutin natimnat əh təhmen əm e nəghatən rəha Uhgın itəm katən-iarəp kəm netəmim, kən nisip təhmen e niki netəmim. ¹⁵ Netəmim neen koatəto, məto təhmen əm e nikutin natimnat u tətisas-pən e suatip. Nian koatəto nəghatən rəha Uhgın, məto Setan tuwa mos-irəkis ueiüəhai əm olat. ¹⁶⁻¹⁷ Kən neen koatəto, məto təhmen əm e nikutin natimnat un tətisas-pən e niki kəpiel nokilat təseiuaiu pikən. Nian koatəto nəghatən rəha Uhgın, koatos ueiüəhai əm e nəgienən, məto təsatigən tuwəh e nikilat. Nian koatətg rat, o netəmim koatol tətət kəm ilat o nəghatən rəha Uhgın, kən koatəme ueiüəhai əm e rəhalat nəmegəhən. ¹⁸ Netəmim neen min koatəto, məto təhmen əm e nikutin natimnat u tətisas-pən e niki nolkosik. Nian koatəto nəghatən rəha Uhgın, ¹⁹ məto rəhalat nətəlgən tatuwin pik o natimnat rəha nətueintən, kən ilat kotolkeike məmə rəhalat nautə ne natimnat wir min otepət. Natimnat min u kotəhmen e nolkosik tətəht e nikilat, mol kotəpou-in nolən nəghatən rəha Uhgın, kən məsotoe-inən noalat. ²⁰ Kən neen min koatəto, məto təhmen e nikutin natimnat u tətisas-pən e nəptən wir. Nian koatəto nəghatən rəha Uhgın, kotos e nikilat pahrien, kən motoe-in noalat, neen tate, neen sikiste, kən neen wan-hanrit.”

Lait u itəm kəməfətain

(Luk 8:16-18)

²¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Pah tətəsiepən e lait kən mətaii-pən e pesin, o tətəhtu-pən e nipəg pet? !Kəp! Kəsolən mihin. Nian nəkotəsiepən e lait, kən motətu-pər e tepil məmə netəmim okotehm nat lan. ²² Nat kətəfətain okəike kəpik, kən ne nat tətəhluəig otəkəike miet-pa ikin təhəg-əhəg ikin.

²³ Etəm matəlgin tatig, təwir məmə in otətəlig-in wir kən mitun nəghatən min u.”

²⁴ Kən matig mən-ipən min kəm ilat məmə, “Otətəlig-in wir-tu. Etəm u tatəto rəhak nəghatən mətə təsətəu-pənən, okol təsitun wir minən. Mətə etəm u tatəto matətəu-pən, in otitun tepət məsın min. ²⁵ Tol nəhlan mətə-inu, etəm u itəm rəhan əh-ikin nitunən, kən in tatətəu-pən, kən Uhgın otos-ipən min nitunən kəm in, kən rəhan nitunən in otepət pik. Mətə etəm u itəm rəhan nitunən tikə, Uhgın otos-irəkis rafin rəhan nitunən itəm nikin təht məmə in tatos.”

Nuəhən nimaa nəghatən e nisən nikutin natimnat

²⁶ Kən Iesu təmən min məmə, “Nərəməərəən rəha Uhgın tahmen e suah kit təmis nikutin natimnat əpəh e rəhan nasumən. ²⁷⁻²⁸ Lapin min tuwin mətapil, kən e nərauləgən min tuwin maliwək mətan, kən məsol minən nat kit lan ne, mətə-inu nisip əm tatos-ipən niāmītəən kəm in məmə otoe-in noan. Mətə nikutin nat un tinəwiə muwin minol iahgin, mətə suah un təruru məmə təmahro min-nulan məwiə. Kən təmərget mol iahgin, kən mol-pən nimalin, kən mōe matuwın matuwın, kən minimətə. ²⁹ Kən nian tinimətə, e nian əm əh inəh, suah apon tuwin miləs rəhan nisa muwin matətə rəkis matəulək-in, mətə-inu nian ətuatip rəhan tinuwa.”

Nuəhən nimaa nəghatən e nikuti mastat (Mat 13:31-32; Luk 13:18-19)

³⁰ Kən Iesu təmən min məmə, “?Nərəməərəən rəha Uhgın tahro min-nulan? ?Karmə ekən naka məmə tahmen lan? ³¹ In tahmen e nikuti mastat. Mastat un in nig kit nikutin netin, netin, netin. In təkəku e nikuti nig min rafin. ³² Mətə nian kəməfe, kən təwiə mol iahgin maprəkis-in nig min itəm katəfe e nasumən, mol nelmin iahgin min, kən mənig ilis min kotuwa motol-pən niag-iagilat huə e tikəmkəmən.”

Iesu təmatəgətun netəmim e nuəhən nimaa nəghatən (Mat 13:34-35)

³³ Iesu təmatəgətun mihin nəhlan netəmim e nuəhən nimaa nəghatən tepət, mətə təmatətəu-pən əm tahmen məmə okotitun. ³⁴ In təmatəgətun əm netəmim e nuəhən nimaa nəghatən min əh tepət. Mətə nian kotan pisin əm ilat rəhan min netəmim, kən tatən-iarəp nipəti nuəhən nimaa nəghatən kəm ilat.

Iesu təmən-iəhau nimətag asol ne nəhau ne (Mat 8:23-27; Luk 8:22-25)

³⁵ Tinəhnaipən, kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan min netəmim məmə, “Pəs-tu kotuwın-tu əpəh entənipən-pən e lek u.” ³⁶ Kən kəmotapəs netəmim, kən rəhan min netəmim kəmotuwın e pot mətə Iesu tinəmuwın rəkis matəpələh. Kən kəmotiləs Iesu e pot moatuwin ilat pot neen min kotuarisig-in ilat. ³⁷ Kəmoatuwin əmun nimətag asol kit nahgin-nahgin tahmen əm e nalip təmuwa. Kən peau-peau asol min kotoralkin-pən əpəh e nipəgnoa pot, kən nəhau tinətər-pən e pot, kən pot natol o nammimən. ³⁸ Mətə Iesu əpəh uarisig tətəpil əlu-əlu matauloga-pən e pelo kit. Kən rəhan min netəmim kəmotaiu motuwa motəhgair lan, motəmə, “!Ei, İəgətun! !Tahro niki mətəhtən itimat ne, iuəhkir əm ekotimis!”

³⁹ Kən Iesu təmaiir mətul matən-iəhau nimətag ne nəhau məmə, “!Nahmen! !Uameg-ta!” Kən nimətag təmurahl nelmin, kən peau-peau asol min apon kəmotikə, kən təməməlinu təməməlinu.

⁴⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan min netəmim məmә, “?Tahro nakotəgin pik nəhlan? Okəmә naka rəhatəmat nahatətəən tikә əh lak.”

⁴¹ Məto rəhan min netəmim kinotəgin pik, kən motən-ipən kəm ilat min məmә, “!Ei nəman! ?Etəmim naka u? Nat əpnarın nımətag ne nəhau, məto ilau kətioal nəwian.”

5

Iesu təməhg-iarəp narmın rat e suah kit (Mat 8:28-34; Luk 8:26-39)

¹ Iesu ne rəhan min netəmim kəmotuwın motuwar əpəh entənipən-pən e Lek Kalili, əpəh ima netəm Kerasa. ² Nian Iesu təmiet e pot, kən məplan suah kit təmişipən əpəh e nıpəg kəpiel min, ikin katitənım netəmim ikin. Suah un narmın rat tətətig lan. ³ Suah un tətətig əm əpəh e suwit, okol kəsaskəlımən, kən kəruru min nəlisən e nol o sen. ⁴ Nian tepət kotəlis nelmın ne nelkın ne e sen. Məto nian rafın tateatip-eatip sen, kən matoratip-oratip sen e nelmın ne nelkın ne, kən məsanən pik məsahmən-inən suah kit məmә otaskəlım. ⁵ Kən lapın ne e nərauigəh min ne nian rafın, in tətən əpəh e suwit, ne əpəh e nıtot min, in pisin əm, mətagət əfəmәh, kən matəte atıp əm in e kəpiel asılə min.

⁶ Nian suah un təmasıpən-in Iesu əpəh isəu tatuwa əh, kən təmāiu muwın meıuāiu mısın-pən nulin ron. ⁷⁻⁸ Kən mətagət əfəmәh məmә, “!Iesu, ik Nəti Uhgın İlis Agın! ?Nəmuwa məmә onakahro io?” Məto Iesu təmə, “!Ik narmın rat, iet e suah un!” Məto narmın rat apon təmə, “!Ekateasiə-in e nərgi Uhgın məmә onakəsələn nalpınən kəm io!”

⁹ Kən Iesu təmətapəh ron məmә, “?Ik nərgəm pah?” Məto təmə, “Nərgək u, Nımanın Tepət, məto-inu itimat tepət.” ¹⁰ Kən kəmotən-ipən əskasik kəm Iesu məmә otəsahl-iarəpən ilat əh-ikin əh.

¹¹ İkin əh, pikəs min tepət tepət kotalu əpəh e nikali nıtot un. ¹² Kən narmın rat min apon kəmotən-ipən kəm Iesu məmә, “Kəsi, ahl-ipən-tu itimat ekotuwın o pikəs min əpəh, megəhan-in itimat ekotuwın motatig əpəh elat”

¹³ Kən Iesu təmegəhan-in ilat məmә okotuwın, kən narmın rat min apon kəmotiet e suah apon motuwın əpəh e pikəs min. Kən pikəs min un kotahmən-in tu-taosan, kəmotāiu motuwın əpəh ikin təkul-əkul ikin, kən motiwig-pən əpəh ləhau e nəhau un motammın.

¹⁴ Kən netəmim itəm kəmotagwən pikəs min un, kəmotāiu motuwın motən-iarəp natun kəm netəmim min əpəh e taon rəhalat, kən motən tuwın mapəkol əpəh latuənu min. Kən netəmim tepət kəmotuwa məmә okotəplan-tu nat un məmә kəmahrol min-nulan. ¹⁵ Nian kəmotuwa o Iesu, kən motəplan suah un narmın rat min kəmotatig lan auppən, tınapəs nalmələn kən minuwın e natımnat matəpələh, kən narmilat təmiwig ron kən motəgin. ¹⁶ Kən netəm min u kəmotehm nat ətuatip e niganəmtilat kəmotamnus nat un kəmotehm Iesu təmol e suah un ne pikəs min kəm ilat min neen. ¹⁷ Məto netəm min u e nıtən un kəmotən-ipən əskasik kəm Iesu məmә otatuwın məsətulən əh iməlat ikin.

¹⁸ Kən nian Iesu tınatitəlig-pən min məmә otuwın e pot, məto suah un narmın rat min kəmotatig lan, təmolkeike pik məmә otuwın ilat Iesu ne, kən matən-ipən kəm Iesu məmә, “Egəhan-in io, pəs ekımnə kitat min itəmat.”

¹⁹ Məto Iesu təmasegəhan-inən, məto təmən-ipən kəm in məmә, “!təlig-pən imam ikin, kən mamnus kəm netəm imam ikin nat naka itəm Uhgın ilis pik təmol kəm ik, kən məmә in təmasəkitun ik.”

²⁰ Kən təmuwın əpəh ikin Tekapolis matən-iarəp natımnat itəm Iesu təmol kəm in. Kən nian netəmim kəmotəto, kən kəmotaut pik ron.

Pətagwəhl kit itəm tatimis ne pətan əkəku kit itəm təmimis
(Mat 9:18-26; Luk 8:40-56)

²¹ Kən Iesu ne kəmotuwın min e pot motitalig-pən entənipən-pa e lek, məto nımanin netəmim kəmotuwa ron motitəlau in əpəh e nıkkalk lek. ²² Kən suah kit, nərgin u Jaeras, in etəm-iasol kit rəha nımə rəha nuəfiminən, təməplan Iesu kən təmuwa misin-pən nulin ron. ²³ Kən təmatəpəh o Iesu matəkaike kəm in o nasituən məmə, “Rəhak pətan əkəku tatimis pik otəsuhəhən timis. ! Awi, wa-tu kian nəkələhəu-pən nelməm lan pəs təwir məmegəh!” ²⁴ Kən Iesu təmətu-pən suah un mətian, kən nımanin netəmim tēpət kəmotuarisig-in kitəlau lan katiləs-pikən-ləs-pikən.

²⁵ Kən pətan kit təmuwa o Iesu itəm tatos nımisən rəhalat nıpitan nian rafin əm, minos nup tuelef. ²⁶ Kən təmuwın məplan tokita tēpət, kən mərakın rafin rəhan məni elat, məto wək rəhalat kəmotol tətə pik nahməən. Məto rəhan nımisən təməsejuaiuən, in təmə məsin min. ²⁷⁻²⁸ In təməto namnusən e Iesu, kən nıkin təməht məmə, “Okəmə ekek əm rəhan kot, kən rəhak nımisən otol namnun.” Kən tol nəhlan, təmuwa maliwək muarisig-in ilat, misi-pən e məntaa Iesu ikın, kən meə-pən mek rəhan kot.

²⁹ Nian təmek kot rəha Iesu nəhlan, kən roiu min əm rəhan nımisən təmətul, kən təməto əm e nıpətin məmə in tinəwir.

³⁰ Kən roiu min əm, Iesu təməto məmə nəsanənən məsin təmıet lan, kən təmeirair matəpəh məmə, “?Pah təmek rəhak kot?”

³¹ Kən məto rəhan min netəmim kotəmə, “Ei, əplan-tu. Netəmim koatıləs-pikən-ləs-pikən pik ik. ?Tahro nakatən nulan məmə, ‘pah təmek io?’”

³² Məto Iesu təmətegəs-in məmə otehm-tu məmə pah təmek. ³³ Kən əmun pətan apon tınıtun məmə nian in təmek kot rəha Iesu, rəhan nımisən tinika. Tol nəhlan, minatəgin mətasiəp-asiəp muwa meuiəu misin-pən nulin o Iesu matən-ipən natımnat rafin kəm in. ³⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Nətik pətan, e rəham nahatətəən, nınuwa minəwir. Kən atuwin, pəs nəməlinuən rəha Uhgın tətətig ron ik. !Rəham nımisən tinika!”

³⁵ Nian Iesu təmətəghat əh kəm pətan un, kən netəmim neen kəmotisi-pən əpəh ima Jaeras ikın motuwa mətən-ipən kəm Jaeras məmə, “Rəham pətan əkəku tinimıs rəkıs. Əsəlkiəmtəən iəgətun.”

³⁶ Məto Iesu təməsətəlig-inən rəhalat nəghatən, kən mən-ipən kəm Jaeras məmə, “Əsəginən, məsolən nıkim tərət. Ahatətə əm lak.”

³⁷ Kən Iesu təmən-ıəhau netəmim məmə okəsotuarisig-inən ilau, kən mit əm Pita ne Jemes ne pian Jon motuwın. ³⁸ Kən kəmotuwın əpəh ima Jaeras ikın mətəplan netəmim tēpət kəmotuwa mətasək məotəun-əun. ³⁹ Kən Iesu təmuwın əpəh imə mən-ipən kəm ilat məmə, “?Nakotagət pik nulan o naka? ? Kən mətasək pik o naka? Pətan əkəku u təsimisən, tətəpil əm.” ⁴⁰ Kən netəmim kəmotalah-əmnu. Məto Iesu tahl-ıarəp ilat məmə okotıet motuwın əpəh ihluə. Kən mit əm rəhan etəmim miləhal ne mama ne tata rəha pətan əkəku un motuwın əpəh pətan əkəku un təməhl ikın. ⁴¹ Kən Iesu təmos nelmin, mən e rəhalat nəghatən məmə, “*Talita kum*,” nıpəti nəghatən un təmə, “!Pətan əkəku, iatən-ipınə kəm ik məmə onakətul!”

⁴² Kən roiu min əm, pətan əkəku apon təmətul minətaliwək. (Pətan əkəku un tınos nup tuelef.) Nian netəmim kəmətəplan nat un Iesu təmol, kən narmilat təmiwig pik ron. ⁴³ Kən Iesu təmən-ipən əskasik kəm netəm min un məmə, “Onakəsotən-ıarəpən nat un kəm suah kit.” Kən matig mən-ipən min kəm ilat məmə okotos-ipən nagwəhən kit kəm pətan əkəku un tun.

6

*Netəm Nasaret
kəməsotisiai-inən Iesu*

(Mat 13:53-58; Luk 4:16-30)

¹ Iesu tāmiet ikin-un kən rəhan mīn netəmim kəmotətəu-pən motuwīn əpəh iman ikin. ² Kən e nian rəha Sapət, Iesu tuwīn əpəh e nimə rəha nuafīmīnən matəgətun netəmim. Kən netəmim tepət itəm kəmotəto rəhan nəghatən, kəmotaut pik ron motəmə, “?Ei nəman, kəruru məmə suah əpəh təməmīk hiə natimnat mīn əpəh? ?Kəruru məmə təmahrenatig nəhlan? ?O kəruru məmə təmahrol nəhlan matol nat pispis mīn əpəh? ³ Kitat kotitun əm məmə suah əh iol əm nimə. In neti Meri, pia Jemes, Joses, Jutas ne Saimon. Kən kitat rəhan kaka mīn kotatig.” Kən nīkilat təsagienən ron kən motəuhlin məntaalat ron.

⁴ Məto Iesu təmə, “Ien rəha Uhgīn kətsisiai-in pik ikin mīn rafin. Məto rəhan mīn əm, ne netəm iman ikin kəsotisiai-inən.”

⁵ Kən ikin əh, okul təsolən nat pispis kit ikin, məto rəhan əmun, titun nələhəu-pənən nelmīn e netəm koatimīs neen, kən kotəmegəh mīn. ⁶ Kən Iesu narmin təmiwig pik o netəm iman ikin məto-inu kəsotolkeikeən məmə okotən nīpahrienən lan. Kən təmalīwək muwīn latuənu mīn rafin, matəgətun netəmim.

*Iesu təmahl-ipən rəhan
netəm tuelef məmə okotuwīn
e nītən mīn*

(Mat 10:5-15; Luk 9:1-6)

⁷ Kən matig maun-in mīn rəhan netəm tuelef kotuwa ron, kən mahl-ipən ilat keiu-keiu. Təmos-ipən nəsanənən kəm ilat o nəhg-iarəpən narmin rat mīn e netəmim. ⁸ Kən mən-ipən nəghatən u kəm ilat məmə, “Onəkəsotosən nat kit e rəhatəmat nalīwəkən, məto onəkotos əm kasikin rəhatəmat. Onəsotosən mənī kit e paos rəhatəmat, kən məsotosən pīret, o kətim, o nat kit. ⁹ Onəkotuwīn e put, məto onəsotosən sot kəiu. ¹⁰ Okəmə onəkotuwīn əpəh ima suah kit ikin, kən otapil əm e rəhan nimə motatig kətatig kətoarus motiet latuənu əh. ¹¹ Kən okəmə onəkotuwīn e latuənu kit, məto netəmim neen kəsotolkeikeən məmə okotit itəmat nakotuwīn e rəhalat nīpəgnoa nimə, o kəsotətəlig-inən rəhatəmat nəghatən, kən nian nəkoatiet e rəhalat latuənu, nəkotəkəike moto-hapispis rəkis nīsip e nelkitəmat məmə ilat okotitun məmə nəmotəuhlin-pən məntaatəmat olat.”

¹² Kən kəmotiet motuwīn motən-ipən kəm netəmim məmə okotəuhlin nətəligən rəhalat, motapəs pahrien nolan rat mīn, kən motuwīn o Uhgīn.

¹³ Kən motəhg-iarəp narmin rat mīn tepət e netəmim, kən motol-pən oel e netəm mīn u koatimīs, kən motol-wir ilat.

Kig Herot Antipas təməno Jon Baptais məmə tinəmegəh mīn

(Mat 14:1-2; Luk 9:7-9)

¹⁴ Kən Kig Herot Antipas təməto nəghatən rəha Iesu tinuwīn mīnapakol e nītən mīn rafin. Kən netəmim neen kotəmə in Jon Baptais əpəh tinaiir-pa mīn mol tatos nəsanənən o nolən nat pispis mīn.

¹⁵ Məto netəmim neen mīn kotəmə in Elaija, neen mīn kotəmə ien kit rəha Uhgīn məto tahmen e ien mīn rəha Uhgīn aupən.

¹⁶ Məto Kig Herot Antipas təməto, kən məmə, “Jon Baptais əpəh emətətip rəkis rəhn-kapə, məto tinəmegəh mīn.”

*Nolan itəm Kig Herot Antipas təmoħamnu Jon Baptais lan
(Mat 14:3-12; Luk 3:19-20)*

¹⁷⁻¹⁹ Kig Herot Antipas təmən nəhlan məto-inu in təmol nat kit təsahmenən. Pian Filip təmatit pətan kit nərgin un Herotias mioal marit, kən Kig Herot Antipas tit-irəkis pətan un ron mioal marit. Kən Jon təmatən-ipən kəm in məmə, “Nakatərəkın Lou. Təsahmenən məmə onakit pətan rəha piām.” Kən Herotias təməto nəghatən un kən metəhau Jon ron, kən molkeike məmə okohamnu, məto kəp. Kig Herot Antipas təmolkeike məmə otol rəhan pətaguihl nikin tagien, kən mahl-ipən rəhan mın netəmim kotuwın motaskəlim Jon kəlis ətain, kən kiləs kan kiləs-ipən e kalapus. ²⁰ Məto Kig Herot Antipas tatisiai-in Jon mıtun məmə in etəm asim, kən in etəm ətuatip kit mol tatehm wir kən məsohamnuən. Nian tepət təto nəghatən rəha Jon, kən tinəruru əfəməh, məto tolkeike məmə otatətəlig-in.

²¹ Matuwın matuwın Herotias tinos rəhn matip Jon e nian kəmatol lafet lan rəha Kig Herot Antipas e nian təmair lan. Kig təmaun-in rafin netəmiasol rəhan mın, ne netəm-iasol rəha rəhan mopael mın, ne netəm-iasol rəha netəm Kalili, məmə okotuwa motehm motagwən.

²² Kən e nian əh, pətan əkəku un neti Herotias təmuwa imə matol tanis e niganəmtilat. Kəmotəplan təmol tanis kən nikilat təmagien pik ron. Kən kig apon təmən-ipən kəm pətan əkəku apon məmə, “Okəmə nakolkeike naka, nakətapəh-in ron io, kən ekos-ipinə kəm ik.” ²³ In təmən-iəkis kən mos noanawil ron məmə, “Nat naka nakolkeike kən measiə-in ron io, ekos-ipinə. Nat ənpərin okəmə iahgin tahmen e nipilga rəhak natimnat, məto ekəike mos-ipinə.”

²⁴ Kən pətan əkəku apon təmuwin əpəh ihluə matətapəh o rəhan mama məmə, “?Mama, oekeasiə-in naka o kig?” Məto rəhan mama təmə, “Uwin measiə-in rəhn-kapə Jon Baptais.”

²⁵ Kən pətan əkəku apon təmaiu ueiuəhai əm muwin əpəh imə o kig kən məmə, “Ekolkeike məmə onakiləs-ipa rəhn-kapə Jon Baptais u-roiu agin, kəmələhəu-pən e pilet kit.”

²⁶ Kən nat un təmol kig nikin tahmə pik, məto okol təsapəsən, məto-inu tinəmos rəkis noanawil e niganəmti netəmim u kəmotuwa o lafet. ²⁷ Kən mahl-ipən rəhan kit mopael məmə otaiu əm muwin mİLəs rəhn-kapə Jon Baptais muwa. Kən mopael apon təmuwin əpəh e kalapus kən mətatip-rəkis rəhn-kapə Jon Baptais, ²⁸ kən mələhəu-pən e pilet kit mİLəs muwa, kən mİLəs-ipən kəm pətan əkəku apon, kən tiləs muwin kəm rəhan mama. ²⁹ Nian netəmim mın rəha Jon Baptais kəmotəto netəmim kəmotamnus nat un kəmol e Jon, kən kotuwa motİLəs nipətın motuwın motitənim e nipəg kəpiel rəha nolən suwit.

*Netəm tuelef rəha Iesu kəmotitəlig-pa mın ron
(Luk 9:10)*

³⁰ Kən aposol mın rəha Iesu kəmotitəlig-pa mın ron, kən motən-ipən natimnat rafin itəm kəmotol, ne nəghatən mın itəm kəmotəgətun netəmim lan. ³¹ Məto netəmim tepət koatuwa moatuwin moatiet moatuwin, kən Iesu ne rəhan mın netəmim kinotəruru nagwənən ne namegən ne. Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Pəs-tu kotuwın-tu əpəh ikin kit netəmim kotikə ikin, kən nakotameg məsin.” ³² Kən ilat əm motuwın e pot kit minotuwın əpəh netəmim kotikə ikin.

*Iesu təmagwən nəman**faif-taosan**(Mat 14:13-21; Luk 9:11-17;**Jon 6:1-14)*

³³ Məto netəmim tēpət kəmotəplan ilat nian kəmotiet, kən motitun ilat. Kən kəmotiet e latuənu min motaiu kaupən-in ilat, motuwīn əpəh koatuwīn ikin. ³⁴ Nian Iesu təmuwar e pot məplan nimanin netəmim tēpət kinəmotuwa rəkis, kən təmasəkitun ilat, məto-inu kotahmen əm e sipsip min itəm etəmim tikə o nehmən ilat. Kən təmətul matəgətun ilat e natimnat tēpət.

³⁵ Tinehnaipən, kən netəmim rəha Iesu kəmotuwa motən-ipən kəm in məmə, “Tinətalugin, kən ikin-u kəsətigən ikin. ³⁶ Təwir məmə onakahl-ipən-ta netəmim koatuwīn əpəh e latuənu min, ne əpəh ikin min, məmə okotos-nəmtin nigilat nagwənən.”

³⁷ Məto in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kəp, itəməhal əm. Nakəhlagwən netəm min əh.” Məto kotəmə, “!Naka! ?Nakəmə oekotuwīn motərakin məni asol aɡin u tu-hanrit tenarius o nosən pīret lan o nagwənən nimanin netəmim u?”*

³⁸ Məto Iesu təmə, “?Nakoatos pīret kuwəh? Otuwīn motehm.” Kəmotuwīn motehm motəmə, “Pīret faif, kən nəm kəiu.”

³⁹ Kən Iesu tən-ipən kəm rəhan min netəmim mə okotol netəmim kotəpələh e manuwiłl amiamitə fifti fifti ne uan-hanrit uan-hanrit, ⁴⁰ kən kəmotəpələh nəhlan fifti fifti ne uan-hanrit uan-hanrit. ⁴¹ Kən Iesu təmos pīret faif ne nəm nıl u kəiu, kən mətag-pər əpəh e neai məfak ron, kən məmkas pīret un məmki-pən kəm rəhan min netəmim məmə okotoor kəlin kəm netəmim. Kən matig mos min nəm nıl u kəiu məmkas moor kəm netəmim. ⁴² Kən netəmim rafin kəmotun nərpilat tasis, ⁴³ kən motapəs nīmismisi pīret un ne nəm nıl un, kən netəmim min rəha Iesu kotaii-pən e kətim asol tuelef kotər wir. ⁴⁴ Kən netəm min u kəmotagwən, nəman elat kotahmen e faif-taosan.

*Iesu təmaliwək e**nətuei nəhau**(Mat 14:22-33; Jon 6:15-21)*

⁴⁵ Kən roiu aɡin-əh min, Iesu təmən-ipən kəm rəhan min netəmim məmə okotilas pot kit motaupən motuwīn entənipən-pən əpəh ikin kit nərgin u Petsaeta, məto in otatig mahl-ipən paupən netəmim koatuwīn iməlat min ikin-u panuwīn. ⁴⁶ Nian tinauiatipin rəkis netəmim, mahl-ipən ilat koatuwīn, kən muwīn əpəh e nitot məmə otəfak.

⁴⁷ Kən tinətalugin, pot tinuwīn əpəh ilugin ətuatip əpəh e lek, məto Iesu tətan pişin əm əpəh ipar. ⁴⁸ Kən məplan ilat kotasua kitasua məto kinotəpou məto-inu nīmətag tatoh ilat. Kən tinatian-ian, kən taliwək e nətuei nəhau matuwa. Təmaliwək muwa, iuəhkir əm taprəkis-in ilat.

⁴⁹⁻⁵⁰ Kən nian netəmim min rəha Iesu kəmotəplan taliwək e nətuei nəhau matuwa, kən nıkilat təht məmə narmi suah kit. Kən ilat rafin kəmotəplan, kən motəgin katearig əfəməh. Məto roiu aɡin-əh əm, Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “!Ei, nıkitəmat tətul məha-məha. Io u inu. Sotəginən!” ⁵¹ Kən muwīn e pot məplan ilat moatəpələh, kən nīmətag təmurahl nelmīn, kən kəmotaut pik ron, ⁵² məto-inu rəhalat-kapə tiəkis. Kəmotəplan pap Iesu təmagwən netəmim tēpət e pīret noan məşin əm, məto ilat kotəruru əh məmə in pah.

6:34: Nam 27:17; Mat 9:36 * **6:37:** Roiu, tu-hanrit tenarius tahmen e tu-hanrit-taosan vatu.

6:44: Mak 8:1-9 **6:46:** Luk 5:16 **6:49-50:** Luk 24:37 **6:51:** Mak 4:39

*Iesu tæmol-wir netæm koatimis æpæh Kenesaret
(Mat 14:34-36)*

⁵³ Kæmotuwîn entænîpæn-pæn motuwar æpæh ikin kit nærgin u Kenesaret, kæn motietain pot ikin. ⁵⁴ Nian kæmotuwar ikin æh, netæm ikin kæmotitun ueiuæhai æm mæmæ in Iesu. ⁵⁵ Kæn kæmotaiu motuwîn æpæh latuænu min moatæn-ipæn kæn netæmim. Kæn nian kotæto mæmæ Iesu æh-ikin æh, koatæmik netæm koatimis e ræhalat pet motuwa ron. ⁵⁶ Kæn ikin min rafin Iesu tatuwîn-pæn ikin e latuænu ælkælæh, ne latuænu asol min, ne ikin min rafin titælau, netæmim kotæmik netæm koatimis motiet katælin æm ilat æpæh maket ikin. Kæn kæmoatækæike katæn-ipæn kæn Iesu mæmæ otegæhan-in ilat kotek æm nîpægnæmti ræhan kot. Kæn netæmim rafin u kæmotek ræhan kot, kæn motæwir e ræhalat nimisæn.

7

*Netæm-iasol min kæmotetæhau Iesu o kastom ræhalat
(Mat 15:1-9)*

¹ Kæn Farisi min ne iægætun neen ræha Lou, kæmotisi-pæn æpæh Jerusalem, motuwa moatæpælæh ilat Iesu. ² Kæn kæmotæplan mæmæ netæmim min ræha Iesu kæmotagwæn kæn mæsotaikuas wiræn e nelmilat e nolæn ræha Farisi min.

³ Farisi min, ne netæm Isrel tepæt, kæmoatætæu-pæn ætuatîp kastom ræha tipilat nuwæh min. Okæmæ kæsotaikuas wiræn e nelmilat un, kæn kæsotagwænæn. ⁴ Kæn nian koatisi-pæn e maket moatuwa, mæsotagwænæn pitæn, motaupæn kaikuas e nelmilat kæn panotagwæn. Kæn moatætæu-pæn natimnat tepæt min næhlan itæm kæmotos o tipilat nuwæh min. Kæn kastom ætuatîp æh-ikin ræha naukuasæn e sospæn, ne panîkin, ne pesin u kæmol e iaen.

⁵ Kæn inu Farisi min ne iægætun min ræha Lou kotætæpæh o Iesu mæmæ, “? Tahro ræham min netæmim kæsotætæu-pænæn kastom ræha tipitat nuwæh min? ?Tahro kæsotaupænæn motaikuas pitæn e nelmilat u panotagwæn?”

⁶ Mæto Iesu tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Aupæn Aesea tæmæn-iaræp næghatæn ræha Uhgîn kæn mæht ætuatîp itæmat lan u ræhatæmat nænæn tæwir, mæto nikitæmat tamkîmik. In tæmæn mæmæ, ‘Uhgîn tæmæ netæm min u kotisiai-in io e næghatæn æm ræhalat, mæto nikilat tætan-pæn æh æpæh isæu.

⁷ Motæfak kæm io o nat æpnæpin æm mæto-inu ilat kotægætun netæmim e lou itæm etæmim æm tæmol motæmæ lou ræha Uhgîn, mæto kæp.’”

⁸ Kæn Iesu tæmæn min kæn ilat mæmæ, “Itæmat nakotapæs Lou ræha Uhgîn moatætæu-pæn æm kastom ræha etæmim.”

⁹ Kæn mæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Nakotausit pik o nolæn apon ræhatæmat mæmæ nakotapæs Lou ræha Uhgîn kæn motætæu-pæn atîp æm kastom ræhatæmat.

¹⁰ Moses tæmæn mæmæ, ‘Onakisiai-in ræham tata ne mama. Okæmæ suah kit tatæghat rat e ræhan tata ne mama, okæike kohamnu.’ ¹¹ Mæto itæmat nakotæn mæmæ, suah kit okæmæ tapæs nasituæn e ræhan tata ne mama kæn mæn-ipæn kæn ilau mæmæ, ‘Ræhak u nat u ekæmæ ekasitu etælau lan, mæto emælæhæu æm mæmæ ræha Uhgîn. Kæn nat katos-ipæn kæn Uhgîn okol kæsol minæn nat kit lan.’

¹² Kæn motatig moatæn-iæhau min o nasituæn e ræhan tata ne mama. ¹³ Mæto e nolæn æh, nakotægætun netæmim e ræhatæmat kastom motol næghatæn ræha Uhgîn tatol æm nat æpnæpin lan. Kæn natimnat min tepæt min næhlan itæmat nækoatol.”

Nat tol netəmim kotərat e niganəm̄ti Uhḡin

(Mat 15:10-20)

¹⁴ Kən Iesu təmaun-in nīmanin netəmim məm̄ə okotuwa iuəhk̄ir ron kən məm̄ə, “Otətəlig-in wir-tu io məm̄ə nəkotitun. ¹⁵ Nat etəmim tatərḡe təsələn etəmim tamk̄imik e niganəm̄ti Uhḡin, mət̄o nat tatiet e n̄iki etəmim tatol etəmim tamk̄imik e niganəm̄ti Uhḡin.”*

¹⁷ Nian Iesu təm̄iet e nīmanin netəmim un kən muw̄in əpəh im̄ə, kən rəhan m̄in netəmim kotətapəh o n̄ipət̄i nəghatən m̄in un kəm̄ in. ¹⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm̄ ilat məm̄ə, “Okəm̄ə naka itəm̄at m̄in rəhatəm̄at-kapə tikə. Onəkotəkəike motitun məm̄ə natimnat itəm̄ etəmim tatərḡe in tahmen əm̄ e nat ihluə təsələn etəmim tərət e niganəm̄ti Uhḡin. ¹⁹ Mət̄o-inu tərḡe kən təsuw̄inən e n̄ikin, mət̄o tatuw̄in e tip̄əin u, kən matiet m̄in.” (E nəghatən əh Iesu təmən-iarəp məm̄ə nagwənən raf̄in katun təwir e niganəm̄ti Uhḡin.)

²⁰ Kən məm̄ə, “Mət̄o nat itəm̄ tatiet e n̄iki etəmim, in tol etəmim tətamk̄imik e niganəm̄ti Uhḡin. ²¹ Mət̄o-inu n̄iki etəmim tatəht̄ natimnat tərət tərət, ilat u: n̄ipitan ne nəman ne, koatit anion ilat m̄in; nakləhən; nohamnuən itəm̄; ²² nakləh-inən pətan rəha suah p̄isin; naumisən o natimnat; nolən rat m̄in; neiuən; nolən rəha nit ənp̄ap̄in əmən n̄ipitan ne nəman; netetən; nənən n̄ikal itəm̄; nausitən; nalmələn. ²³ Nolən rat m̄in əh, ilat əh kotisi-pən e n̄iki netəmim kən motol ilat kotamk̄imik e niganəm̄ti Uhḡin.”

Iesu təm̄əhḡ-iarəp narm̄in rat e net̄i pətan kit

(Mat 15:21-28)

²⁴⁻²⁶ Kən Iesu təm̄iet ikin-un kən məsou pəhap muw̄in əpəh Fonisia, ima Iaihlua m̄in e nitən rəha Siria, mət̄atig e n̄imə kit iuəhk̄ir o taon u Taea, matəhluaig məsolkeikeən məm̄ə netəmim okotitun məm̄ə in tətətig əh-ikin əh, mət̄o okol təsəhluaigən. Mət̄o pətan kit əh-ikin, narm̄in rat tətətig e rəhan pətan əkəku. Pətan un təm̄aiir ikin əh, kən in təsəfakən, in Iaihlua. (Netəm̄ Isrel kotəm̄ə Iaihlua m̄in kotahmen e kuri.) Nian təm̄ət̄o natimnat wir m̄in itəm̄ Iesu tatol ilat, kən tasək muwa misin-pən nul̄in ron məm̄ə otəhḡ-iarəp narm̄in rat e rəhan pətan əkəku. ²⁷ Mət̄o Iesu təm̄ə, “Kəpə. Pəs kaupən kagwən nisualkələh. Təsəwirən məm̄ə okərakin-pən nagwənən niḡi nisualkələh kəm̄ kuri m̄in.”

²⁸ Mət̄o pətan u təm̄ə, “N̄ipahrienən etəm̄-iasol, mət̄o kuri m̄in koatun əm̄ n̄im̄ism̄isi nagwənən niḡi nisualkələh itəm̄ kotisasi-pən e n̄ipəg tep̄il.”

²⁹ Kən Iesu təmən-ipən ron məm̄ə, “Mət̄o-inu nəmuhalp̄in wir rəhak nəghatən, uw̄in-tu əpəh imam̄ ikin m̄əplan narm̄in rat tiniet rəkis e rəham pətan əkəku.” ³⁰ Pətan u təm̄aii muw̄in iman latuənu m̄əplan rəhan pətan əkəku tətəp̄il-pər wir əm̄ e rəhan pət, kən narm̄in rat tiniet rəkis lan.

Iesu təm̄ol-wir suah kit matəlgin talu məruru nəghatən

³¹ Kən Iesu təm̄iet ikin-un ima netəm̄ Taea kən muw̄in-pən əpəh Saeton matuw̄in əpəh e nəhaus Lek Kalili, mət̄o təm̄uw̄in-pən əpəh Tekapolis ikin. ³² Kən netəmim kəmotit̄ suah kit matəlgin talu kən məruru nəghatən motuwa məm̄ə Iesu otələhəu-pən nel̄m̄in lan pəs tət̄o təwir. ³³ Kən Iesu təm̄it suah un m̄ian əpəh isəu məs̄in o netəmim, kən m̄iləs-ipən noa nel̄m̄in e matəlgin kən magəh nel̄m̄in† mələhəu-pən e nami suah un. ³⁴ Kən masipər əpəh e neai, kən mamegahl ron e rəhan nəghatən məm̄ə, “!Efata!” N̄ipət̄in təm̄ə, “!Əwir-ta!” ³⁵ Kən əmun suah un tinətət̄o nat, kən nam̄in tinəwir minatəghat wir.

* **7:15:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm̄ kəm̄ət̄e e nəghatən Kris aupən, koatən ves 16 nəhlan: “Etəm̄ matəlgin tatig, təwir məm̄ə in otətəlig-in wir kən mitun nəghatən m̄in u.” **7:15:** Wək 10:14-15 † **7:33:** E nian m̄in əh, netəmim n̄ikilat təht̄ məm̄ə nahui noan in tahmen e mərisin kən tətəsit̄u e n̄imisan.

³⁶ Kæn Iesu tæmæn-iähau ilat mæmæ okæsoatænæn nat un kæm netæmim. Mæto nian Iesu tæmatækaike kæm ilat, kæn ilat kæmotækaike kæn-iaræp kæm netæmim. ³⁷ Kæmotaut pik ron motæmæ, “Natimnat rafin itæm tatol, mæto in tæwir pik agin. Netæm u matælgilat talu kinoatæto nat, ne netæm kotærru næghatæn kinoatæghat.”

8

Iesu tæmagwæn netæmim fo-tausan (Mat 15:32-39)

¹ E nian kit min netæmim tepæt kæmotuwa min ron, kæn mæto, nigilat nagwænæn tinikæ. Kæn Iesu tæmaun-in ræhan min netæmim kotuwa kæn tæni-ipæn kæm ilat mæmæ, ² “Nikik tinahmæ pik o netæm min æpæh mæto-inu, kæmotuarisig-in io minotos rækis nian kisil, kæn roiu æh, nigilat nagwænæn tinikæ. ³ Okæmæ ekahl-ipæn ilat koatuwin æh-roiu, kæn niganæmtilat otapin e suatip, kæn sueiuei otoh ilat, mæto-inu kæmæsoatægwænæn nuwæh, kæn neen kæmotisi-pæn æpæh isæu.”

⁴ Kæn ræhan min netæmim kæmotæpæh ron mæmæ, “? Okæmik hiæ pîret tahmen-in nagwænæn ilat? Ikin-u taruæn-aruæn ikin, netæmim kæsotatigæn ikin.”

⁵ Kæn Iesu tæmæpæh olat mæmæ, “?Nakoatos pîret kuwæh?” Mæto kotæmæ, “Sepin.”

⁶ Kæn tæmæn-ipæn kæm netæmim mæmæ okotæpælæh, kæn mos pîret un mæfak matæn-ipæn tagkiu ron kæm Uhgîn, kæn mæmkas mos-ipæn kæm ræhan min netæmim mæmæ okotoor kælin kæm netæmim, kæn kæmotol mihîn. ⁷ Kæn kæmotos min næm ælkælæh neen ka, kæn Iesu tæfak ron kæn mos-ipæn min kæm ilat mæmæ okotoor kælin kæm netæmim. ⁸⁻⁹ Kæn netæm min u Iesu tæmagwæn ilat kotahmen e fo-tausan, kæmotun nagwænæn nærpilat tasis, kæn kapæs nimismisi nagwænæn, kæn kaii-pæn e kipæhau sepîn kotær. ¹⁰ Kæn Iesu tahl-ipæn netæmim koatuwin imælat min ikin. Kæn ilat ræhan min netæmim kæmotuwin e pot kan æpæh e nitæn Talmanuta.

Farisi min kæmotæn mæmæ okotehm næmtætin kit (Mat 16:1-4)

¹¹ Kæn Farisi min neen kæmotuwa o Iesu moatærgæhæu kæm in motæn-ipæn kæm in mæmæ otol-tu næmtætin asol kit pæs kotitun mæmæ in tæmisi-pæn pahrien o Uhgîn, o kæp. ¹² Kæn Iesu nikin tæmæpou, kæn mæmegahl ron kæn mæmæ, “? Karmæ tahro netæm min u-roiu ne kotæmæ okotæplan-tu næmtætin kit? Mæto iatæn pahrien kæm itæmat mæmæ okol kæsolan næmtætin kit kæm itæmat.”

¹³ Kæn mapæs ilat motuwin e pot kan æpæh e nikali næhau lek entænipæn-pæn.

Is ræha Farisi ne is ræha Kig Herot Antipas (Mat 16:5-12)

¹⁴ Ræhan min netæmim kæmotaluin næmikæn pîret mæto kæmotos æm kitiah æm motuwin e pot. ¹⁵ Kæn Iesu tæmatæhag kæm ilat mæmæ, “Otehm wir itæmat o is ræha Farisi min ne is ræha Herot Antipas.”

¹⁶ Kæn kæmotæn-ipæn kæm ilat min mæmæ, “Tatæn næhlan mæto-inu kæmæsoatæmikæn pîret.”

¹⁷ Kæn mæto Iesu tinitun ræhalat nætæligæn kæn mæn mæmæ, “?Tahro nakoatæn næghatæn æh mæmæ næmæsoatæmikæn pîret? ?Tahro itæmat nækæsoatehmæn æh

kæn mäsotitunæn əh? !Rəhatəmat-kapə tiəkis! ¹⁸ Niganəmtitəmat u ikin. ? Tahro nəkəsotehmæn nat? Kæn matəlgitəmat u ikin. ?Tahro nəkəsotətəən nat? Ekitun məmə okəmə naka ninəmotaluin natimnat itəm kinotuwa rəkis. ¹⁹ ?Nian emos pīret əh faif məmkas mos-ipən kəm netəmim min əpəh faif-tausan kotun, kæn uarisig nəmotaii-pən nīmismisin e kətim asol kuwəh?" Məto kotəmə, "Tuelef."

²⁰ Kæn təmatəpəh min olat məmə, "?Kæn nian emos pīret əh sepın məmə ekos-ipən kəm netəm min əpəh fo-tausan kotun, kæn uarisig nəmotaii-pən nīmismisin e kətim asol kuwəh?" Məto kotəmə, "Sepın."

²¹ Kæn təmatəpəh olat məmə, "?Məto itəmat nəkotəruu əh io?"

Iesu təmol-wir suah kit niganəmtin təpis

²² Kæn kəmotuwar əpəh ikin kit katən məmə Petsaeta, kæn netəm ikin kəmotit suah kit niganəmtin təməpis motuwa kæn kətəsək ahgin Iesu məmə otələhəu-pən nelmin lan. ²³ Kæn Iesu təmos nelmi suah un mian isəu məsin o latuənu kæn tagəh niganəmti suah un* kæn mələhəu-pən nelmin mil lan, kæn mətəpəh ron məmə, "?Ninıtun nehman nat o kəp?"

²⁴ Məto suah un təmasipər kæn məmə, "Ekətəplan netəmim məto kotahmen əm e nig min məto in əmun kotaliwək."

²⁵ Kæn Iesu təmatig mələhəu-pən min nelmin mil e niganəmti suah un, kæn tinıtun nəplan wirən natimnat minapəs noapoapən. ²⁶ Kæn Iesu təmahlipən məmə otatuwin iman ikin məto təmən-iəhəu məmə otəsəuwin-pənən əh latuənu əh-ikin.

Pita təmən-iarəp məmə Iesu in Mesaea ilouin

(Mat 16:13-20; Luk 9:18-21)

²⁷ Kæn Iesu ne rəhan min netəmim kəmotiet motəsou pəhap motuwin e latuənu min u iuəhkir o nat əpəh Sisaria Filipae. Nian kəmoatuwin e suatip kæn tatəpəh olat məmə, "?Otən-tu məmə netəmim kotəmə pah u io?"

²⁸ Məto rəhan min netəmim kotəmə, "Netəmim neen kotəmə ik Jon Baptais. Neen min kotəmə ik Elaija. Neen min kotəmə ik ien kit rəha Uhgın əupən."

²⁹ Kæn təmatəpəh olat məmə, "?Məto itəmat nakotəmə pah u io?" Kæn Pita təmə, "Ik Mesaea ilouin, itəm Uhgın təmən məmə otəpanahl-ipa."

³⁰ Kæn Iesu təmən-iəhəu əskasik ilat məmə, okəsotən-iarəpən in kəm suah kit.

Iesu təməghat-in

rəhan nīmisan

(Mat 16:21-23; Luk 9:22)

³¹ Kæn təmatəgətun ilat kæn matən məmə, "Io Neti Etəmim oepənəto nəhməən o natimnat tēpət. Netəm-iasol rəha netəm Isrel, ne pris asol min, ne ləgətun min rəha Lou okotətəhəu io, kæn motohamnu io, məto oekos nian kisil un, kæn panəmegəh min." ³² Təmən wir pap kəm ilat, məto Pita təmit Iesu mian əpəh e nīkali suatip kæn matən-iəhəu əskasik məmə otəsəghatən nəhlan.

³³ Kæn məto Iesu təmasipən məplan rəhan min netəmim, kæn mən-ipən kəm Pita məmə, "!Ik iərmis Setan asol, əgim muwin isəu lak! Rəham nətəlīgən sənəmə rəha Uhgın, məto rəha etəmim əm."

Naulis-inən nən-iarəpən Iesu kəm netəmim

(Mat 16:24-28; Luk 9:22-27)

³⁴ Kæn Iesu təmaun-in rafin netəmim ne rəhan min netəmim məmə okotuwa ron, kæn təmən məmə, "Okəmə suah kit təmə otuarisig-in io, otəkəike

maluin atip in, kən miləs rəhan nig kəməluau muarisig-in io. ³⁵ Etənim itəm tolkeike məmə otosmegəh rəhan nəmegəhən e natueintən u, kən otakiah e rəhan nəmegəhən lilin. Məto etəm otimis ron io ne Namnusən Təwir rəhak, in otos nəmegəhən lilin. ³⁶ ?Okəmə etənim kit tatos rafin natimnat e natueintən, məto uarisig lan otimis kən təsosən nəmegəhən lilin, in təmol win e nat kit təwir, o kəp? Kəp. ³⁷ Okol suah əh təsos-ipənən nat kit kəm Uhgın məmə Uhgın otos-ipən nəmegəhən lilin kəm in.

³⁸ “Netəm kotaulis-in nən-iarəpən io ne rəhak nəghatən kəm netəm kotapəs nəfakən motol təfagə rat, kən o nian io Neti Etənim oekuwa lan, io min oekaulis-in nənən məmə ilat u rəhak min netənim. O nian əh oekuwa itimat nagelo asim min e nepətən əhag-əhag asol rəha rəhak tata.”

9

¹ Kən Iesu təmən məmə, “Ekatan pəhrien kəm itəmat məmə, itəmat neen u nəkoatətul u ikin-u roiu, okol kasotimisen mətoahgin kotəplan nəməməən rəha Uhgın otuwa e nəsanənən asol.”

*Nipəti Iesu təmuwa mol pisin
(Mat 17:1-13; Luk 9:28-36)*

² Kən nian sikis kinotuwa minotuwin rəkis, kən Iesu tit Pita, Jemes, ne Jon, kən iləhal pisin əm kəhaluarisig-in motuwin əpəh e nitot əfəməh kit, kən ilat pisin əm əh-ikin. Kən kəməhaləplan nipəti Iesu təmol pisin. ³ Rəhan napən təmuwa məruən matipit-ipit, okol suah kit təsaikuasən e niməhan kit təruən min-nəhlan. ⁴ Kən suah miləhal apon kəməhaləplan Elaija ne Moses kəmiaet-arəpə mətəhaləghat iləhal Iesu. ⁵ Kən Pita təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Iəgətun, təwir məmə ekəhaluwa ikin-u. Pəs məhalol makeen kisil, rəham kit, rəha Moses kit, kən rəha Elaija kit.” ⁶ Pita tinatəghat əpnəpin əm məto-inu kinəhaləgin pik matəhlesiəp.

⁷ Kən napuə təmuwa malpin ilat, kən kəmotəto nəwia suah kit təmisi-pən əpəh e napuə məmə, “Inu netik keike u ekolkeike pik. Onakəhaləkəike məhalətəlig-in in.” ⁸ Kən roiu aɡin-əh min, kəməhaleirair, məto kinəhaləplanən suah mil un, məto kəməhaləplan əm Iesu tatətul ilat min iləhal.

⁹ Nian kəmoateiuaiu e nitot un kan əpəh ləhau, kən Iesu təmən-iahau əskasik iləhal məmə, “Natimnat un nəməhalehm əpəh ilis e nitot, onəməhalənən kəm suah kit məhalətəarus-pən io Neti Etənim oekəmegəh min e nimisen.”

¹⁰ Kən iləhal kəməhalisai-in nəghatən rəha Iesu, məto kəmatəhalən əm kəm iləhal min məmə, “Nəghatən əh təmən məmə otəmegəh min e nimisen, kəruuru məmə nipətin təmə naka.”

¹¹ Kən kəməhalətəpəh o Iesu məmə, “?Təhro iəgətun min rəha Lou kotəmə Elaija otəkəike maupən muwa?”

¹² Kən Iesu təmən-ipən kəm iləhal məmə, “Nipəhrienən, Elaija otaupən muwa matol-wir min natimnat rafin. ?Məto təhro Naoa Rəha Uhgın təmən məmə io Neti Etənim oepənəto nəhməən o natimnat təpət, kən netənim okotəplan io motapəs io? ¹³ Məto ekatan pəhrien kəm itəməhal məmə Elaija tinuwa rəkis, kən kəmol nat tərət lan təhmen e Naoa Rəha Uhgın təmən məmə okəpanol mihin.”

*Iesu təməhg-iarəp narmin rat e suakəku kit
(Mat 17:14-21; Luk 9:37-43)*

¹⁴ Nian kəmotitəlig-pa min, motehm netəmin neen min rəha Iesu, məto nimanin netəmin kəmotitəlau elat, kən iəgətun neen rəha Lou ne netəmin min rəha Iesu kotərgəhəu. ¹⁵ Nian netəmin kəmotəplan Iesu, narmilat təmiwig pik ron, kən motaiu ka məmə okotəghat kəm in. ¹⁶ Kən Iesu təmətəpəh olat məmə, “?Naka əpəh nakotərgəhəu ron itəmat netəm min əpəh?”

¹⁷ Məto netəm min u kit təmə, “Iəgətun, io emit netik muwa ron ik məmə onakol-wir, məto-inu narmin rat kit tətətig lan kən mol təruru nəghatən.

¹⁸ Kən nian narmin rat apon taskəlim in, kən moh miləs-iəhəu morin əpəh e nisip, kən nahuin noan tiet tahmen əm e sop, kən matəgətəin nəluin, nīpətīn tatikimkim. Kən emətəpəh o rəham netəmin məmə okotəgh-iarəp narmin rat əpəh lan, məto kotəruru nəgh-iarəpən.”

¹⁹ Məto Iesu təmə, “Kəsi, itəmat un netəm roiu ne nakəsotahətətəən lak. Karmə oekatig kitat min itəmat mətoarus-pən nian naka nəpanotahətətə lak. Kən karmə onəghan epanameg etəmat. Enəpou-in itəmat. !Otiləs suakəku un motuwa!”

²⁰ Kən kəmotiləs kan o Iesu. Kən narmin rat apon təməplan Iesu kən mol suakəku apon taut nīpətīn tasiəp-asiəp pik, kən miet morin əpəh ləhəu e nisip məsəupəlpəl mətən, kən nahui noan tiet tahmen e sop. ²¹ Kən Iesu təmətəpəh o rəhan tata məmə, “?Təmol min-nəhlan minos nup kuwəh?”

Məto rəhan tata təmə, “Təmətuoun e nian təmatəku mətoarus-pa əh-roiu. ²² Kən nian tēpət narmin rat əh toh matiləs-ipən əpəh e nigəm ne nəhəu məmə otəhamnu. Okəmə nəkitun nolən, pəs nakəsəkitun itimlau masitu etimlau.”

²³ Məto Iesu təmə, “?Naka əh, nəghatən u məmə, ‘Okəmə nəkitun nolən?’ Uhgīn titun nolən natimnat rafin o etəmin itəm tətəhatətə lan.”

²⁴ Kən roiu agin, tata rəha suakəku un təmagət əfəməh məmə, “Ekətəhatətə lam, məto in əmun rəhak nahatətəən təkəku əm, asitu lak məmə rəhak nahatətəən otər mēpət.”

²⁵ Kən nian Iesu təməplan məmə netəmin neen min kinotuwa iuəhkīr ron, kən tən-ipən əskasik kəm narmin rat apon məmə, “Ik narmin rat itəm natol matəlgitəm tətəlu kən mol itəm katəruru nəghatən. !Ekətən-ipinə ətuatip u-roiu məmə onakiet e suakəku un, kən məsuwa minən muwin lan!”

²⁶ Kən narmin rat apon təmagət əfəməh mol suakəku apon taut masiəp-asiəp min u iuəhkīr agin timis, kən miet lan. Okol nəkəplan məmə tinimis rəkis, kən netəmin tēpət kotəmə tinimis. ²⁷ Məto Iesu təmə-pən maskəlim nelmin miuw-pər, kən tətul.

²⁸ Iesu təmuwin imə, kən ilat pisin əm rəhan min netəmin koatəpələh, kən kotəpəh ron məmə, “?Karmə tahro ekotəruru nəgh-iarəpən narmin rat əpəh?”

²⁹ Məto Iesu təmə, “Nəfakən əm titun nəgh-iarəpən narmin rat min əh nəhlan.”

*Iesu təmən-iarəp min
rəhan nimisən*

(Mat 17:22-23; Luk 9:43-45)

³⁰ Kən Iesu ne rəhan min netəmin kəmotiet ikīn-un kən motuwin-pən əpəh e nitən Kalili ikīn, məto Iesu təsolkeikəən məmə okitun məmə in əh-ikīn əh. ³¹ Təmol nəhlan məto-inu tatəgətun rəhan min netəmin. Təmən məmə, “Io Neti Etəmin, okegəhan-in-pən io kəm netəmin kotohamnu io ekimis. Məto oekos nian kisil u, kən panəmegəh min.”

³² Kæn mæto ræhan min netæmim kæsotitun wiræn ræhan næghatæn, kæn nikilat tinægin o nætapæh-inæn nipæti næghatæn ræhan.

?Pah in tepæt elat?

(Mat 18:1-5; Luk 9:46-48)

³³ Kæmotiet-pa æpæh Kapaneam, kæn minoatuwin imæ kit. Kæn Iesu tæmatæpæh olat mæmæ, “?Naka æpæh næmoatæn e suatip?”

³⁴ Mæto kinotæruu nuhalpæn mæto-inu, e suatip kæmoatæn mæmæ pah in tepæt elat. ³⁵ Kæn Iesu tæmæht-iæhau mæpælæh, kæn maun-in ræhan netæm tuelef mæmæ okotuwa-tu ron, kæn tæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Etæm tolkeike mæmæ in otepæt e netæmim, in oteike meiuaiu elat kæn muwa mæmæ in iolwæk æm kit ræhalat.” ³⁶ Kæn milæs suakæku kit muwin mæf aupæn-in ilat, kæn maskælim mæmæ, ³⁷ “Kæn etæmim itæm tatos e niwin agien suakæku tahmen e inu, kæn tatol e nærgæk, kæn tahmen æm mæmæ tatos io e niwin agien. Kæn etæmim itæm tatos io e niwin agien, kæn tahmen æm mæmæ tatos etæm u itæm tæmahl-ipa io.”

Suah kit tæmol nat pispis e nærgi Iesu

(Luk 9:49-50)

³⁸ Kæn Jon tæmæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “Iægætun emotæplan suah kit tatæhg-iaræp narmin rat min e nærgæm, kæn emotæn-iæhau mæto-inu sænæmæ kitat kit.”

³⁹ Mæto Iesu tæmæ, “Sotæn-iæhauæn, mæto-inu etæm tatol nat pispis min e nærgæk, okol tæsæn uæhaiæn næghatæn rat lak. ⁴⁰ Etæm itæm sænæmæ ræhatat tikimir, in tolkeike itat. ⁴¹ Ekatan pahrien kæm itæmat mæmæ, okæmæ etæm tatasitu etæmat, mæto-inu ræhak u itæmat, suah u otækæike mos nætouæn ræhan, nat ænnapin in nat ækæku æm tahmen tatos-ipinæ næhau ætæp kæm itæmat nakotænim.”

Nat tol etæmim tatæme e ræhan næmegæhæn

(Mat 18:6-9; Luk 17:1-2)

⁴² Kæn Iesu tæmatækæike matæn mæmæ, “Nisualkælæh min u kotahatætæ lak, okæmæ suah kit tol kit tæme e ræhan næmegæhæn o ræhan nahatætæn, kæn suah æh, Uhgîn otol nalpænæn asol kæm in. Kæn nalpænæn æh otæskasik taprækis okæmæ kætupæn kæpiel kit e nentou, kæn kærakin-pæn æpæh itæhæi lokæmmim mæmæ otæmmim.

⁴³⁻⁴⁴ “Kæn okæmæ nelmæm tol ik natol tæfagæ, kæn tæwir mæmæ nakætætip rækis mærakin. Okæmæ nelmæm kitæh æm mæto onakos næmegæhæn lilin, inu tæwir pik maprækis-in mæmæ nelmæm kæiu mæto okærakin-pæn ik e nigæm asol namnun tikæ.”* ⁴⁵⁻⁴⁶ Kæn okæmæ nelkæm kit tol ik nakatæme e ræham næmegæhæn nakætætip rækis. Okæmæ nelkæm kitæh æm mæto onakos næmegæhæn lilin, inu tæwir pik maprækis-in mæmæ nelkæm kæiu mæto okærakin-pæn ik e nigæm asol.†

⁴⁷ Kæn okæmæ nigænæmtim kit tol ik nakatæme e ræham næmegæhæn, nakilæs-irækis. Okæmæ nigænæmtim kitæh æm mæto onækuwin ikin Uhgîn tatæramære ikin, inu tæwir pik maprækis-in mæmæ nigænæmtim kæiu mæto okærakin-pæn ik e nigæm asol. ⁴⁸ Kæn ikin æh, firæl min okotætæp e nipæti netæmim ikin masotimisæn, kæn nigæm tatus ilat kæn matuæp æm kilpin okol kæsøhamisæn nian kit ne.

⁴⁹ “Uhgîn tæteatægtæg-pæn nigæm e netæmim tahmen æm e sol kateatægtæg-pæn e nægwænæn.

9:32: Luk 9:45 **9:35:** Mat 20:25-27; Mak 10:43-44; Luk 22:24-26 **9:37:** Mat 10:40 **9:40:**

Mat 12:30; Luk 11:23 **9:41:** Mat 10:42 * **9:43-44:** E kopi oas min neen ræha Niutesteman itæm kæmæte e næghatæn Kris aupæn, katilpin næghatæn kit min e ves 44 itæm tahmen-pæn æm e ves 48.

9:43-44: Mat 5:30 † **9:45-46:** E kopi oas min neen ræha Niutesteman itæm kæmæte e næghatæn Kris aupæn, katilpin næghatæn kit min e ves 46 itæm tahmen-pæn æm e ves 48. **9:47:** Mat 5:29 **9:48:**

Aes 66:24

⁵⁰ “?Sol tawir, mato okama otisiu roiu, kan karuru mama okos-ipan min naka pas tatehen? Onakotakaike motos sol u tahmen e nolkeikean e rihatamat namegahan, kan motatig e namelinuan nian rafin.”

10

?Tawir mama nipitan ne naman okotapas ilat min, o kap?

(Mat 19:1-12; Luk 16:18)

¹ Kan Iesu tamiet ikin-un kan muwin miet-pan apah entan apah Julia entanipen-pen e nahau apah Jotan. Kan nimanin netamim kamotuafimin-pen min ilat min ron, kan tatagetun ilat mama inu tatagetun ah mihin ilat ne nian min.

² Kan Farisi neen kamotuwa keiua am katatapah ron mama, “?Tahro? ? Rihatat Lou tategahan-in mama ierman titun napasan rahan patan, o kap?”

³ Mato Iesu tamatapah olat mama, “?Lou naka un Moses tamalahau aupan kam itamat?”

⁴ Kan mato kotama, “Moses tamegahan-in mama okama ierman tatapas rahan patan un, taikete mate naoa kit mos-ipen kam rahan patan mama in tinapas, kan panahl-iarap.”

⁵ Mato Iesu tama, “Moses tamate lou un mato-inu rihatamat-kape tiakis pik. ⁶ Mato e natuounan, Uhgim tamol natimnat, kan mol ierman ne patan. ⁷ O nat ah in ah, ierman otapanapas rahan tata ne mama, kan matuatig ilau rahan patan. ⁸ Kan ilau okuea nipatilau kitiah. Kan roiu, ilau sanama kaiu, mato kitiah am. ⁹ Uhgim tinilpin ilau kinuea minioal kitiah, kan o nat ah, pas etamim kit okol tasatatipen rahalau natigan.”

¹⁰ Kan Iesu ne rahan min netamim kamotuwim apah ima, kan rahan min netamim kotatapah ron o nat un. ¹¹ Kan taman-ipen kam ilat mama, “Etam tatol tifos matapas rahan patan kan matit min in pisin kit, in tategoafal matol tafage rat e rahan atuati patan. ¹² Kan tahmen min am, okama patan kit tatapas rahan ierman kan matatau-pen in pisin kit, in min tategoafal matol tafage rat e rahan atuati ierman.”

Iesu tamafak o nisuwalkalah

(Mat 19:13-15; Luk 18:15-17)

¹³ Kan netamim neen kamotamik nisuwalkalah motuwa o Iesu mama otalahau-pen nelmin elat mawte-in nawiran raha Uhgim kam ilat, mato rahan min netamim kamoatan-iahau ilat. ¹⁴ Mato nian Iesu tamaplan, kan nemaha tol, matahai ilat mama, “Pas nisuwalkalah okotuwa ron io. Ototan-iahauan nisuwalkalah min un, mato-inu netam min u nikilat tahmen am e niki nisuwalkalah, ilat u Uhgim tataramera elat. ¹⁵ Iatan pahrien kam itamat mama, okama suah kit tasolkeikean mama oteiuaiu mahmen e suakaku mapas Uhgim tararamera lan, in okol tasatig ahginan nararameraan raha Uhgim.” ¹⁶ Kan mamik nisuwalkalah e nelmin, kan malahau-pen nelmin elat mama, “Pas Uhgim otawte-in rahan nawiran kam itamat.”

Suah kit rahan nauta tepat

(Mat 19:16-22; Luk 18:18-23)

¹⁷ Nian Iesu tinataliwak matuwim, kan suah kit tamaiu muwa misin-pen nulin ron mama, “?Iagetun wir, oekakaike mol naka un mama ekos namegahan lilin?”

¹⁸ Məto İesu təmə, “?Təhro nakatən məmə io etəm təwir? Uhgın pisin əm un in təwir, suah kit mın tikə məmə in təwir. ¹⁹ Ik nınəmıtun rəkis lou mın rəha Moses məmə onəsohamnuən itəm, məsakləhən, məseiuəən, məsakləh-inən pətan, onəkaike misiai-in rəham tata ne mama.”

²⁰ Məto suah un təmə, “İəgətun, lou mın un, ematol rafin ilat nian ematakəku mətoarus-pa u-roiu ne.”

²¹ Kən İesu təməhm suah un molkeike pik, kən məmə, “Nat kit mın əm əh-ikin onəköl. Uwin mol-salim-in rafin rəham nautə, kən mos-ipən məni lan kəm ian-rat mın, kən ik onakos nautə tepət əpəh e nego e neai. Kən muwa muarisig-in io.”

²² Kən nian suah un təməto nəghatən un, kən niganəmtin təməpou, kən nikin təməpou pik ron matuwın məto-inu rəhan natimnat tepət.

*Tiəkis o etəm rəhan nautə tepət məmə otuwın
ima Uhgın*

(Mat 19:23-30; Luk 18:24-30)

²³ Kən İesu təmasipən məplan netəm mın əh-ikin, kən mən-ipən kəm rəhan mın netəmim məmə, “!Nəman! Tiəkis pahrien o netəm rəhalat nautə tepət məmə okotuwın ahgin nərəməərəən rəha Uhgın.”

²⁴ Kən rəhan mın netəmim kəmotaut pik o nəghatən rəhan, məto İesu təmən mın məmə, “Nenetik mın, tiəkis pahrien məmə suah kit otuwın ahgin nərəməərəən rəha Uhgın. ²⁵ Tiəkis o kamel asol məmə otuwın-pən e nıpəg nitel, məto tiəkis pik agin o etəm rəhan nautə tepət məmə otuwın matig ahgin nərəməərəən rəha Uhgın.”

²⁶ Kən rəhan mın netəmim kəmotaut pik ron motəmə, “?Ei, məto pah titun nosən nəmegəhən lilin?”

²⁷ Kən İesu təmasipən məplan ilat, kən məmə, “Nat u, okol etəmim təsolən. Məto Uhgın, in titun nolən natimnat rafin.”

²⁸ Kən Pita təmə, “İtimat emotapəs rafin rəhatimat natimnat məmə okotuarisig-in ik.”

²⁹ Məto İesu təmə, “İatən pahrien, etəm itəm otapəs rəhan nimə, o pian mın, o kaka mın, o mama, o tata, o nisualkələh, o rəhan nəptən ron io ne Namnusən Təwir, ³⁰ e nəmegəhən rəha nəteintən u, in otos nitailat wan-hanrit, inu nimə mın, ne pian mın, ne kaka mın, ne mama mın, ne nisualkələh, ne nəptən mın. Kən in otos mın nəratən mın itəm netəmim okotöl kəm in. Kən e nəmegəhən wi itəm otəpanuwa, in otos nəmegəhən lilin. ³¹ Məto netəmim tepət u kətaupən u-roiu, okəpanotuarisig, kən netəm mın u kotuarisig u-roiu okəpanotaupən.”

İesu təmən mın məmə otəpanimis

(Mat 20:17-19; Luk 18:31-34)

³² Kən İesu ne kəmotaliwək e suatıp katər-pən əpəh Jerusalem, kən İesu təmataupən-in rəhan mın netəmim, əmun narmilat təmiwig pik ron, kən netəm kəmotuarisig-in ilat kəmotəgin. Kən İesu tit-irəkis rəhan mın netəm tuelef motuwın, kən tatən-ipən nat naka itəm okəpanol lan, ³³ məmə, “Otətəlig-in wir-tu io. Roiu kinoatər minoatuwin əpəh Jerusalem, kən okegəhən-in-pən io Neti Etəmim e nelmi pris asol mın ne iəgətun mın rəha Lou. Kən okotən məmə oekimis, kən okotəhlman-pən io e nelmi laihluə mın.

³⁴ Kən okotöl mılə lak, kən motagəh io, motalis io, kən motohamnu io. Məto e nian tatöl kisil lan u, epanəmegəh mın.”

*Jemes ne Jon kəmuətapəh məmə Iesu otol nat kit
kəm ilau*

(Mat 20:20-23)

³⁵ Kən Jemes ne Jon, neti Sepeti mil, kəmuea o Iesu, kən muən-ipən ron məmə, “Iəgətun, ekioalkeike nat kit məmə onəkol kəm itəmlau.”

³⁶ Kən Iesu təmə, “?Nakioalkeike naka məmə ekol kəm itəmlau?”

³⁷ Məto kuəmə, “O nian nakatuwa məmə onakəramərə e nəhag-əhagən rəha nəsanənən rəham, kən ekioalkeike məmə onakegəhan-in itəmlau kit təpələh e rahm-matip kən kit təpələh e rahm-mol, ikin mil rəha nəsanənən ne nisaiian.”

³⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “Itəmlau nəkuəru ru nat u nakatuən. ?Tahro? ?Itəmlau, nikitəlau təht məmə nəkuahmen məmə kitəhal kəhalətul e nigəm rəha nuwigi nien itəm io ekəike mətul lan?” ?Kən muahmen-in min məmə okol baptais etəmlau e nahməən məmə okol mihin lak?”

³⁹ Kən kuəmə, “! Əwəh, ekuahmen in!” Məto Iesu təmə, “Pahrien, onakuəkeike muətul e nigəm rəha nuwigi nien itəm io ekəike mətul lan. Kən okol baptais etəmlau e baptais itəm okol baptais lak lan. ⁴⁰ Məto o nəpələhən e nikalik matip ne mol, sənəmərə rəhak məmə ekən. Ikin mil əh, ilau rəha netəm min u itəm Uhgın təmol əpen-əpenə olat.”

Etəm təmə otepət e netəmim

(Mat 20:24-28)

⁴¹ Nian rəhan netəm ten kəmotəto nəghatən un, kən neməha təmol ilat o Jemes ne Jon. ⁴² Kən Iesu təmaun-in rəhan min netəmim kotuwa, kən tən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat nəkotitun məmə netəm min u kotəmə okotepət e İaihlua min, kotos-ipər atip ilat, kən netəm-iasol rəhalat koatalikiamtə rəhalat min netəmim.

⁴³ “Məto itəmat onəkəsotolən min-nəhlan. Okəmə itəmat kit tolkeike məmə in otepət etəmat, in otəkəike muwa məmə in iolwək əm kit rəhatəmat. ⁴⁴ Kən okəmə itəmat kit tolkeike məmə in otit itəmat, kən in otəkəike muwa məmə in slef kit rəhatəmat. ⁴⁵ Kən io min, Neti Etəmim, eməsuwamən məmə netəmim okotol wək kəm io, məto emuwa məmə ekol wək kəm netəmim kən mos-ipən rəhak nəmegəhən məmə ekikis ilat e rəhalat nolən rat min.”

Iesu təmol-wir niganəmti Patimias

(Mat 20:29-34; Lük 18:35-43)

⁴⁶ Kən Iesu ne rəhan min netəmim, kəmotuwa əpəh Jeriko. Kən nian kinotiet moatuwin, kən netəmim tēpət kəmotuarisig-in ilat. Kən suah kit niganəmtin təpis, təpələh e nikali suatip, nərgin u Patimeas neti Timeas. Nian rafin tatətapəh-in məni o netəmim. ⁴⁷ Nian təməto məmə Iesu etəm Nasaret tətaliwək e suatip matuwa, kən təmagət əfəməh məmə, “!Awı, Iesu Mipi Tefit, asəkitun io, masitu lak!”

⁴⁸ Kən netəmim neen kotəmərıt lan motəmə, “!Ei, əsagətən!” motən pap məto in təməha magət əfəməh pik min məmə, “!Mipi Tefit, asəkitun io, masitu lak!”

⁴⁹ Kən Iesu tətul kən mən məmə, “Otaun-in-pən-tu suah un məmə tuwa.” Kən motən-ipən kəm in məmə, “Ei, agien, mətul, məto-inu Iesu tətəun-in ik.”

⁵⁰ Kən suah un təmatipin rəhn kot, mətip mər muwin o Iesu. ⁵¹ Kən Iesu təmətapəh ron məmə, “?Nakolkeike naka?” Məto təmə, “Iəgətun, ekolkeike məmə nakol-wir niganəmtək pəs ekehm nat.”

* **10:38:** Nəghatən Kris atuatip tətən məmə, “?Itəmlau, nikitəlau təht məmə nəkuahmen məmə kitəhal okəhalənım kələh e kap rəha nətoən nahməən itəm io ekəike mənim lan?” **10:38:** Mak 14:36; Lük 12:50 **10:39:** Wək 12:2; Nol Əpən 1:9 **10:42:** Lük 22:25-26 **10:43:** Mat 23:11; Mak 9:35

⁵² Kən Iesu tēmā, “Atuwīn. Rəham nahatətəən tinol-wīr ik.” Kən roiu agin mīn niganəmtīn tēmawīr, tinatehm nat. Kən mīnatətəu-pən Iesu moatan.

11

*Iesu tēmasuə e togki
matuwīn Jerusalem*

(Mat 21:1-11; Luk 19:28-40;
Jon 12:12-19)

¹ Kəmotuwīn iuəhkīr o Jerusalem, iuəhkīr o latuənu mil un Petfas ne Petani, moatuwīn əpəh e Nītot Rəha Nīg U Olif, kən Iesu təmahl-ipən rəhan kəiu etəmim mil kuapən. ² Təmən-ipən nəghatən u kəm ilau mēmə, “Onakian əpəh e latuənu əh kotasipənīn. O nian nakian əh-ikin, roiu agin onakuəplan nəti togki kit kəsasuəən əh lan kəmərūətāin. Kən nəkiakis muasig mueia. ³ Kən okēmə suah kit tēmā, “?Onakuahro-in neti togki?” kən nakuəmā, “Iərəmərə tolkeike, kən otəpanahl-ipa mīn otəsuwəhən.”

⁴ Ilau kəmian kən muəplan neti togki un kəmərūətāin e nīkal suatip əpəh iuəhkīr o nafiluə e nīmā, kən kiakis. ⁵ Məto netəmim neen kəmotətul əh-ikin kən motətəpəh olau mēmə, “!Ei! ?Nakətiakis neti togki un o naka?”

⁶ Kən kəmuən-ipən nəghatən rəha Iesu kəm ilat, kən ilat kəmotegəhan-in-pən neti togki kəm ilau. ⁷ Kən kəmuasig togki mian o Iesu, kən muapeg rəhalau kot muəfətāin noankawi togki un lan, kən Iesu tēmasuə lan. ⁸ Kən netəmim tēpət kəmotepin rəhalat kot əpəh e suatip, kən neen kəmotaiu kan əpəh e nīkinat katətə manat motəmīk motuwa motəpən əpəh e suatip. ⁹ Netəm kotaupən ne netəm koatuarisig kəmotagət əfəməh mēmə,

“!Hosana,* ənwiwi Uhgīn!

!Iərəmərə Uhgīn tətətig ilau suah u itəm tatuwa e nərgin!

¹⁰ !Pəs Uhgīn otawte-in rəhan nəwīrən kəm nərəmərəən itəm tatuwa, tahmen-pən əm e nərəmərəən rəha pipi rat u rəhatat Tefit!

!Hosana o Uhgīn əpəh ilis e nego e neal!”

¹¹ Kən Iesu təmuwīn əpəh Jerusalem e Nīmə Rəha Uhgīn məplan natimnat. Məto tinapinəp rəkis, kən tiet ilat rəhan mīn netəm tuelef mīnoatuwīn əpəh Petani.

Nīg kit fik itəm noan tikə

(Mat 21:18-19)

¹² Kən kəmən lawigin, kinotiet mīn Petani mīnoatuwīn Jerusalem, kən nəumīs tinus Iesu. ¹³ Kən tasipən-in nīg kit fik tatətul əpəh isəu məsīn nimalin tēpət. Tuwīn mēmə otəhl noan kit, məto noan tikə, nimalin əm, məto-inu sənəmə nian rəha nīg fik tatəe lan. ¹⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm nīg fik un mēmə, “Okol netəmim kəsotun mīnən noam e nup mīn rafin.” Kən rəhan mīn netəmim kəmotətəo rəhan nəghatən un təmən.

Iesu təmahl-iarəp netəmim e Nīmə Rəha Uhgīn

(Mat 21:12-17; Luk 19:45-48;

Jon 2:13-22)

¹⁵ Kən kəmotuwīn motiet-pən əpəh Jerusalem, kən Iesu tuwīn əpəh imə e Nīmə Rəha Uhgīn məhg-iarəp netəmim kotol maket, kən məhwīn tēpil rəha netəm kotol senis e məni, ne stul rəha netəm koatol-salim-in mak mīn. ¹⁶ Kən mətulosig-in netəmim mēmə okəsotəmīkən rəhalat natimnat motuwīn-pən

10:52: Mak 5:34 * **11:9:** Aupən ikin, nīpəti nəghatən u “Hosana” tēmā, “osmegəh.” Kən uarisig lan, nīpətin tinuwa “ənwiwi.” **11:9:** Sam 118:25-26 **11:13:** Luk 13:6

əpəh Nīmə ikin Rəha Uhgīn. ¹⁷ Kən təməgətun ilat məmə, “Kəmətə-pən e Naoa Rəha Uhgīn məmə Uhgīn təmə, ‘Rəhak nīmə, in nīmə rəha nəfakən məmə netəmim rəha nītən mīn rafin okotəfak-pa ikin kəm io.’ Məto itəmat nəmotol məmə in ‘nīmə rəha iakləh mīn.’”

¹⁸ Kən pris asol mīn ne iəgətun mīn rəha Lou kəmotətə rəhan nəghatən. Kən kīnotəgīn Iesu məto-inu nīan nīmanīn netəmim kəmotətə rəhan nəgətunən, narmīlat tiwig pik ron. Kən pris asol mīn ne iəgətun mīn rəha Lou kīnotətuoun kateam-in suatip kit məmə okotohamnu in. ¹⁹ Kən tīnehnaipən, Iesu ne rəhan mīn netəmim kīnotiet Jerusalem mīnoatuwin.

Nīg fik tāmamīs matəgətun nahatətəən rəha netəmim

(Mat 21:20-22)

²⁰ Kən kəmən lawīgīn, kəmotuwa mīn e suatip motəplan nīg fik apon tīnauke rəkis muwīn mīet əpəh e nokīn. ²¹ Kən Pita nīkīn tīnəht nəghatən rəha Iesu o nīg əh, kən mən-īpən kəm in məmə, “!Iəgətun, əplan-tu nīg fik ilouin nəmən rat, kən tīnauke rəkis!”

²² Kən Iesu təmən-īpən kəm ilat məmə, “Otəhatətə əm e Uhgīn. ²³ Iatən pəhriən kəm itəmat məmə okəmə suah kit tətəhatətə pəhriən e Uhgīn, kən otən-īpən kəm nītət əpəh məmə, ‘Uwīn, mətīpən atīp əpəh itəhəi māmīn,’ kən okəmə təsənən e nīkīn kəiu, mahatətə əm e Uhgīn, kən nat un otol pəhriən. ²⁴ O nat u inu, iakatən kəm itəmat məmə okəmə nakotəfak o nat kit kən motəhatətə məmə onəkotos pəhriən, kən onəpanotos rafin nat un nəmotəfak ron.

²⁵ “E nīan nakotətul katəfak, məto nīkītəmat məsīn əh-īkīn tərət məto-inu suah kit təmol nat kit tasahmənən etəmat, kən aluīn rəhan nolən rat məsotalpīnən rəhan nītai təfagə. Otol nəhlan pəs Uhgīn əpəh e nego e neai in otaluīn mafəl rəhatəmat təfagə rat mīn.”†

?Pah təmə Iesu otol

natimnat mīn əh?

(Mat 21:23-27; Luk 20:1-8)

²⁷ Kən Iesu ne rəhan netəm tueləf kəmotitəlig-pa mīn əpəh Jerusalem. Kən Iesu taliwək mətan əpəh e Nīmə Rəha Uhgīn, kən pris asol neen, ne iəgətun mīn rəha Lou, ne netəm-iasol rəha netəm Isrel kəmotuwa ron. ²⁸ Kən katətəpəh məmə, “? Ən-tu kəm itimat məmə pah təmegəhan-in ik nakatol natimnat mīn əh? ?Kən pah təmegəhan-in nepətən əh, Uhgīn o etəmim əm?”

²⁹ Kən Iesu təmən-īpən kəm ilat məmə, “Okətəpəh-in-pīnə-tu nəghatən kit kəm itəmat, kən okəmə nakotuhəlpīn u, kən ekən-īpīnə məmə pah təmegəhan-in nepətən əh məmə ekol natimnat mīn əh. ³⁰ ?Otən-tu məmə pah təmən məmə Jon otol bəptais e netəmim? ?Uhgīn, o etəmim əm kit?”

³¹ Kən əmun kīnotən-ən kəm ilat mīn məmə, “? Ei, okotən məmə naka? Okəmə okotən məmə Uhgīn əh-roiu, kən təpanən mīn məmə, kən təhro kəməsotəhatətəən e Jon. ³² Məto, okol kəsotənən məmə etəmim əm kit.” Kəmotən nəhlan məto-inu ilat kəmotəgīn netəmim itəm kīnotən rəkis nīpəhriənən e Jon məmə in ien kit rəha Uhgīn. ³³ Kən kəmotən-īpən kəm Iesu məmə, “Itimat ekotəruru.” Məto Iesu təmə, “Kən io mīn, okol ekəsən-īarəpən kəm itəmat məmə pah təmegəhan-in nepətən məmə ekol natimnat mīn əh.”

12

Nīmā nəghatən e netəm kotasum o noa-krep

(Mat 21:33-46; Luk 20:9-19)

11:17: Aes 56:7 **11:17:** Jer 7:11 **11:18:** Mak 14:1 **11:23:** Mat 17:20 **11:24:** Mat 7:7 † **11:25:** E kopi oas mīn tepət rəha Niutesteman itəm kəmətə e nəghatən Kris aupən, ves 26 tika.

11:25: Mat 6:14-15

¹ Kæn Iesu tæmuæh nimaa næghatæn kit kæm ilat mæmæ, “Suah kit tæmasum-in noa-krep, u nol katol wain e noan. Kæn mol fenis e kæpiel tuwîn mîtælau in, kæn mol ikin kit o nolæn næme naliwæk-aliwækæn e noa krep mæmæ nahuin otaiu kæn kol wain lan. Kæn mol nimæ kit itæm in ilis mæmæ etæmim otaiu lan matæhm wir nasumæn o nat megæh min ne netæmim. Kæn tæmegæhan-in-pæn nasumæn kæm netæmim mæmæ okotasum lan, kæn motoor noa krep, mæsin ræhan, mæsin ræhalat. Kæn miet muwîn o naliwækæn ik pisin kit.

² “Matuwîn matuwîn, kæn nian nol u krep tæmol noan kæn kinotæmaræg, etæm-iasol in tæmahl-ipa ræhan kit iolwæk mæmæ in otuwîn mehm netæm koatol wæk e ræhan nasumæn mæmæ okotæhl noa krep, kæn motoor kos-ipæn ræha etæm-iasol neen. ³ Mæto netæm min æh kæmotætul motaht iolwæk æh, kæn motahl-ipæn titælig mæsoatæmki-pænæn noa krep neen ne kæm in.

⁴ “Kæn etæm-iasol un tahl-ipa min ræhan kit iolwæk tuwa, kæn kotoh ræhn-kapæ motol naulisæn kæm in. ⁵ Kæn tahl-ipa min ræhan kit iolwæk tuwa, kæn kotohamnu timis. Ilat tepæt kæmotuwa, kæn netæm min un kotoheain neen, kæn motohamnu neen.

⁶ “Kæn kitiæh æm æh-ikin ilau min kætuatig, inu netin keike otæpanahl-ipa. Namnun, tæmahl-ipa nætîn, kæn niikin tataht mæmæ, ‘Ilat okotækæike motisiæi-in nætik.’ ⁷ Mæto tæmuwîn kæn netæm min un kotæmæ, ‘Inu næti etæm-iasol itæm otæramære e nasumæn nian ræhan tata otimis. Pæs kotuwîn motohamnu min, kæn motæramære e nasumæn ræhan.’ ⁸ Kæn kæmotaskælim motohamnu, kæn motilæs nipætîn motuwîn motæraikin-pæn æpæh ihluæ e nasumæn.”

⁹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “?Etæm-iasol un otol naka? Otuwîn mohamnu ilat kæn mos-ipæn min nasumæn un kæn netæm pisin neen.”

¹⁰⁻¹¹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “?Næmotafin Næoa Ræha Uhgîn u, o kæp? Tatæn mæmæ, ‘Kæpiel u itæm netæm ræha nilækinæn nimæ kæsotolkeikeæn motapæs, in tinuwa kæpiel keike o nolæn nimæ. Iæramære tæmol nat u, kæn in nat tæwir agîn e niganæmtitæ.’ ”

¹² Kæn netæm-iasol kotolkeike mæmæ okotaskælim Iesu mæto-inu kotæmæ tatæghat rat elat. Mæto kinotægin nimanin netæmim kæn motapæs, kagim.

?Tætuatip o nætouæn takis kæm Sisa, o kæp?

(Mat 22:15-22; Luk 20:20-26)

¹³ Farisi min neen ne netæmim neen e pati ræha Kig Herot Antipas, ræhalat min netæm-iasol komotahl-ipæn ilat mæmæ okotuwa keiuæ e Iesu pæs tæme atip e ræhan næghatæn. ¹⁴ Kæmotuwa ron kæn motæn-ipæn kæm in mæmæ, “Iægætun, ekotitun mæmæ ik etæm ætuatip kæn mæsæginæn, mæsaulis-inæn netæmim, ne netæm-iasol ne, matæn nipahriænæn matægætun netæmim e suatip ræha Uhgîn. ?Æn-tu mæmæ tætuatip mæmæ ekotætou-pæn takis kæm Sisa, kapman asol ræha netæm Rom, o kæp? ?Oekotækæike motætou-pæn, o kæp?”

¹⁵ Mæto Iesu tinitun æm mæmæ kotæn æm e nohlilat mæto niikilat tol pisin, kæn mæmæ, “?Tahro nakotæmæ onækotol mæmæ ekæme e ræhak næghatæn? Otos-tu mæni kit motuwa-tu pæs ekehm.”

¹⁶ Kæn kæmotos kit motuwa, kæn tæmætæpæh olat mæmæ, “?Narmi pah u, kæn nærgi pah u e mæni u?” Mæto kotæmæ, “Sisa.”

¹⁷ Kæn Iesu tæmæ, “Natimnat ræha Sisa, okos-ipæn kæm Sisa. Mæto natimnat ræha Uhgîn okos-ipæn kæm Uhgîn.” Kæn narmilat tæmiwig mæto-inu tæmuhalpin wir ræhalat næghatæn.

?Tahro etāmim tīmis kən mamegəh mīn?

(Mat 22:23-33; Luk 20:27-40)

¹⁸ Kən Satusi mīn neen kəmotuwa o Iesu. E rəhalat nətəligən, netāmim kotīmīs məsotəmegəh mīnən. Kəmoatalkut o nolən māmə rəhalat nətəligən in tətuaṭip, kən tol nəhlan, kəmotən kəm Iesu māmə, ¹⁹ “Iəgəṭun, Moses təməte rəkis lou kit u təmə, ‘Okəmə suah kit otīmīs, kən mapəs rəhan pətan, kən məsialəsən netilau kit ne, kən pian otəkəike mit nəutahlīmīs un, kən mialəs netilau kit un, kən suakəku un otos nəme rəhan tata asol əpəh tīnimīs rəkis.’

²⁰ “Kən netāmim sepīn ilat pialat mīn. Etəm təmaupən maiir təmit pətan kit kən məsialəsən netilau kit u, kən tīmis. ²¹ Kən itəm tuarisig tit nəutahlīmīs un, kən məsialəsən netilau kit ne un, kən tīmis mīn. Kən pialau itəm tatarisig-in ilau tol əm nat kitīəh. ²² Matuwīn, matuwīn kən netəm mīn un sepīn ilat pialat mīn kəmotit pətan un motuwīn kən ilat rafin mīnotīmīs, kən məsotiləsən nətilat kit ne. Kən pətan apon tīnimīs mīn. ²³ ?Kən o nian netāmim okotəmegəh mīn e rəhalat nīmīsən, kən pətan əh rəha pah, u ilat rafin sepīn kəmoatit?”

²⁴ Məto Iesu təmə, “Itəmat nəmotəluə. ?Nəkotitun māmə nəmotahrəluə? Məto-inu itəmat nəkotəruru Naoa Rəha Uhgīn, kən moatəruru mīn nəsanənən rəha Uhgīn. ²⁵ Nian netəm kəmotīmīs okotəmegəh mīn, ilat okotahmen e nagelo mīn əpəh e neai, kən məsotit mīnən pətan, ne məsotətəu-pən mīnən iərman. ²⁶ Kən oekəgəṭun itəmat e etāmim tatəmegəh mīn e rəhan nīmīsən. Okəmə naka itəmat nakəsotafinən əh nəghatən əh kəməte-pən e naoa rəha Moses, tatən namnusən rəha Moses nian nig kit nigəm təmatus. Kən e nian əh, Uhgīn təmən-ipən kəm Moses māmə, ‘Roiu əh, io Uhgīn rəha Epraham, ne Uhgīn rəha Aisak, ne Uhgīn rəha Jekop.’ ²⁷ In Uhgīn rəha netəm kotəmegəh, sənəmə rəha netəm kəmotīmīs kitīəh. Itəmat nəmotəluə pahrien.”

*?Lou naka un in tēpat
e lou mīn?*

(Mat 22:34-40; Luk 10:25-28)

²⁸ Kən iəgəṭun kit rəha Lou təmatəpələh matəto ilat kotəghat, kən Iesu tətuhəlpin wīr nəghatən rəha Satusi mīn. Kən tuwa o Iesu matətapəh ron māmə, “?Lou ahro u in ilis pik kən məwīr māmə okotətəu-pən?”

²⁹ Kən Iesu təmən-ipən kəm in māmə, “Lou u in ilis pik u okotətəu-pən təmə, ‘!Otətəlig wīr-tu itəmat netəm Isrel! Uhgīn u in rəhatat Iərəməərə, in əmun in Uhgīn. ³⁰ Onakolkeike Uhgīn u in rəham Iərəməərə e nīkim rafin, ne nəmegəhən rafin rəham, ne nətəligən rafin rəham, ne nəsanənən rafin rəham.’

³¹ Kən lou itəm tatarisig-in itəm əh təmə, ‘Onakolkeike ik mīn neen tahmen-pən əm māmə natolkeike atip ik.’ Lou kit tikə mīn taprəkis-in lou mil əh.”

³² Kən iəgəṭun əh rəha Lou təmə, “Iəgəṭun, rəham nəghatən tətuaṭip. Nəmən pahrien māmə Iərəməərə əmun in Uhgīn. Uhgīn kit mīn tikə. ³³ Kən okotolkeike Uhgīn e nīkitat rafin, ne nətəligən rafin rəhatat, ne nəsanənən rafin rəhatat, kən motolkeike kitat mīn neen māmə kotolkeike atip kitat mīn. Təwīr pik māmə okotətəu-pən lou mil əh taprəkis-in nuwaan atipən nat megəh ne sakrifais mīn rafin itəm Lou tatən.”

³⁴ Kən Iesu təmehm māmə rəhan nəghatən tenatig pik, kən tən-ipən ron māmə, “Ik ninuwa iuəhkir o nərəməərəən rəha Uhgīn.” Kən ilat rafin kinotəgin nətapəh-in mīnən nəghatən ron.

*Mesaea sənəmə mipi Tefit əm, məto rəhan
mın etəm-iasol*

(Mat 22:41-46; Luk 20:41-44)

³⁵ Nian İesu təmatəgətun netəmim əpəh e Nimə Rəha Uhgın, kən matətapəh-in nəghatən kit kəm ilat məmə, “?Təhro iəgətun mın rəha Lou kotəmə Mesaea u in mipi Tefit? ³⁶ Narmin Rəha Uhgın təmos-ipən nenatigən kəm Tefit məmə otən məmə, ‘Uhgın təmən-ipən kəm rəhak İərəməərə məmə, Əpələh u e rəhk-matip, ikin rəha nəsanənən ne nisaiiən, mətoarus-pən oekos-iəhau rəham tikişir mın mələin-pən ilat əpəh ləhau e nelkəm.’ ³⁷ Tefit atip təmən məmə Mesaea in rəhan İərəməərə. ?Kən okəmə mipi Tefit atip əm, kən təhro matol rəhan İərəməərə?” Kən netəm mın un kəmotətəlig-in İesu kəmotəgən pik o rəhan nəghatən.

Netəmim okoatəto wir ilat o iəgətun mın rəha Lou

(Mat 23:1-36; Luk 20:45-47)

³⁸ Nian İesu təmatəgətun ilat kən məmə, “Oatəto wir itəmat o iəgətun mın rəha Lou itəm kotolkeike nuwınən e kot əfəməh motaliwək e suatip, kən netəmim koatos-ipən nisaiiən kəm ilat. ³⁹ Kən motolkeike məmə okotəpələh aypən e nimə rəha nuafiminən. Kən e nian rəha lafet, ilat koatolkeike məmə okotuwın kəpələh-pən aypən ikin rəha nisaiiən. ⁴⁰ Kən motakləh-in nimə mın rəha nəutahlimis mın, kən moteiüə əm katəfak kaifəməh məmə okotol pəs netəmim kotisiəi-in ilat, məto okəpanol nalpinən kəm ilat taprəkis.”

Məni rəha nəutahlimis

(Luk 21:1-4)

⁴¹ Kən İesu təmatəpələh əpəh e Nimə Rəha Uhgın iuəhkir o pokis katərakin-pən məni ikin mətehm netəmim təpət kotərakin-pən məni rəhalat. Kən netəm rəhalat nautə təpət kotərakin-pən məni asol mın. ⁴² Kən nəutahlimis kit ian-rat təmaii-pən məni əkəku kəiu əm.* ⁴³ Kən İesu təmaun-in rəhan mın netəmim kotuwa kən məmə, “İatən-ipinə kəm itəmat məmə nəutahlimis əh ian-rat pəhrien, məto in təmərakin-pən məni asol taprəkis-in rəha netəmim mın rafin. ⁴⁴ İlat kəmotərakin-pən rəhalat məni, məto təpət mın əpəh latuənu. Məto nəutahlimis u itəm in ian-rat pəhrien, in təmos-ipən rafin məni rəhan o nos-nəmtinən nigin nagwənən, kən tikə mın əh-ikin.”

13

İesu təmə Nimə Rəha Uhgın otisas

(Mat 24:1-2; Luk 21:5-6)

¹ Nian İesu təmatiet e Nimə Rəha Uhgın, kən rəhan kit netəm tuelef təmənipən ron məmə, “İəgətun, əplan-tu kəpiel asol mın ne nimə mın, kotəwir!”*

² Kən məto İesu təmə, “İtəmat nəkoatehm nətımnat mın əh, məto nian otatuwa itəm netəmim okotəhalkin-ohalkin kəpiel mın rəha nimə mın əh, inəh kəpiel kit otəsətulən əh-ikin tatətul ikin roiu.”

Nəhmən asol otuwa

(Mat 24:3-14; Luk 21:7-19)

³ Uarisig İan, İesu təmuwın matəpələh əpəh e Nıtot Rəha Nig U Olif ikin kitun nəplanən Nimə Rəha Uhgın entənipən-pən. Kən Jemes, Jon, Pita ne Antru kəmotuwa ron ilat pisin əm. ⁴ Kən moatətapəh ron məmə, “?Ən-tu məmə

12:36: Sam 110:1 * 12:42: Məni u təhmen-pən e tuente fatu. 12:43: 2 Kor 8:12 * 13:1: E Nimə Rəha Uhgın, kəmol nimə mın e kəpiel asol mın. Neen rəhalat kotəfigəm təhmen e foti-faif-tausan kilo. 13:2: Luk 19:44

natimnat min əh okotuwa nəghan? ?Kən nəmtətin ahro u otol pəs ekotitun məmə tinol nian ətuatip əh-roiu rəha natimnat min əh?”

⁵ Kən Iesu təməni-ıpən kəm ilat məmə, “Onakoatato wir itəmat o netənim, məsotegəhan-inən məmə koteıuə-in itəmat. ⁶ Kən məto netənim tətət okəpanotuwa e nərgək, kit otən məmə in Mesaea, kit otən məmə in, kən mofeıuə-in netənim tətət.

⁷ “Kən okəmə nakotəto məmə netənim neen koatəmou əpəh iuəhkır otəmat, kən motəto min məmə neen min əpəh isəu kotoh min ilat min, məto niğanməpitəmat otəsasiəpən. Natimnat min əh okotaupən motuwa pəhriən, məto sənəmə nammun nian əh tinatuwa. ⁸ Nitən asol min okotəluagin, kən kantri min okotoh min ilat min, kən namig asol otəpanol ikin min rafin, kən nəumis asol otus netənim, məto natimnat min əh nətuounən əm rəha nəhməən itəm otəpanuwa, kotahmən əm e pətan itəm təmol nərpın, kən mətuoun matəto nəhməən məmə otəsəwəhən təmək.

⁹ “Onakoatato wir itəmat. Okiləs itəmat kən nakotətul e niğanəmıti kaonsel, kən okoh itəmat əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən min, kən onəkotətul əupən e netəm-iasol rəha kapman ne kig min məto-inu rəhak min u netənim itəmat. Kən onəkotən-ıarəp Nammusən Təwir kəm ilat. ¹⁰ Məto okəupən kan-ıarəp Nammusən Təwir kəm netənim ikin min rafin un, kən nammun nian təpanuwa.

¹¹ “Okəmə okotuwa motiləs itəmat kətan məmə onəkotətul e kaonsel, kən nikitəmat təsəht pikən məmə onəkotən naka. E nian ətuatip əh, onəkotən-ıarəp əm nəghatən u Uhgın otos-ıpınə kəm itəmat, məto-inu nəghatən u onəkotən, sənəmə rəhatəmat nəghatən, məto rəha Narmın Rəha Uhgın otos-ıpınə.

¹² “Netənim okotegəhan-in-pən pialat ətuatip min kəm rəhalat tikimır min məmə okotohamnu ilat, kən tata min okotol mihin min kəm nenətılət ətuatip min, kən nisualkələh okotətul motol nolən ahmən min əm kəm rəhalat tata min ne mama min məmə okotohamnu ilat. ¹³ Netənim rafin okotətəhau itəmat o nərgək. Məto etəm otətul əskasik mətoarus-pən natimnat min un okotol nammun, kən Uhgın otosmegəh.”

Nəhməən asol əpəh Jerusalem

(Mat 24:15-28; Luk 21:20-24)

¹⁴ “Nian əh, onəkotəplan ‘nat itəm Uhgın tatətəhau, kən matol Nimə Rəha Uhgın tamkımik.’ (Etəm tətəfin nəghatən u, in otəkəike megas-in mitun nıpətin.) Kən e nian əh, netəm Jutia okotəkəike motaiu moatətig əpəh e nitot min. ¹⁵ Etəm tətameg ihluə e rəhan nimə, kən okol təsuwın minən e nıpəg noa nimə məmik rəhan natimnat. Otaiu əm magım. ¹⁶ Okəmə etəm otitasum, kən okol təsuwın minən latuənu o rəhan nıməhan məmik. Otaiu əm magım.

¹⁷ “!Kəsi! Nəhməən asol o nıpitan itəm kəmotol nərpilat ne nıpitan kətapınahın nisualkələh. E nian əh okotos pik nəhməən. ¹⁸ Otəfak əsanən kəm Uhgın məmə natimnat min əh okəsotuwmən e nian rəha nətəpən, inəh nian rəha nalip ne nuhuən ne, ¹⁹ məto-inu e nian əh, nəhməən asol kəməsehmən kit ne kol mihin nəhlan e nian Uhgın təmətuoun mol natimnat mətoarus-pa u-roiu ne. Kən okəsehm minən nəhməən asol kit tol min-nəhlan. ²⁰ Məto Uhgın təmətatip əkuəkir nian əh. Okəmə təməsətətipən, kən suah kit okol təməsəmegəhən. In təmətatip rəkis nian əh o rəhan min netənim itəm tinəmıtəpun rəkis ilat məmə rəhan min.

13:9: Mat 10:17-20 **13:11:** Luk 12:11-12 **13:12:** Mat 10:21 **13:13:** Mat 10:22; Jon 15:21

13:14: Dan 9:27; 11:31; 12:11 **13:15:** Luk 17:31 **13:17:** Luk 23:29 **13:19:** Dan 12:1; Nol

Əpən 7:14

²¹ “E nian əh, okəmə suah kit otən məmə, ‘!Əplan-tu Mesaea əpə!’ o ‘!Əplan-tu in əpəh!’ mətə onakəsotahatətəən lan. ²² Onakəsotahatətəən lan mətə-inu, Mesaea eiuə neen, ne ien eiuə min, ilat okotuwa motol nat pispis min, motol nat netəmim kotaut ron moteiuə əm. Ilat okotalkut məmə okəmə kotitun nolən, kən okotiuw-rəkis netəm min u itəm Uhgın tınəmitəpun rəkis ilat. ²³ ! O natimnat min əh, oatətə! Enaupən rəkis minən-iarəp rafin natimnat min əh kəm itəmat.”

Nian rəha Neti Etəmim otuwa
(Mat 24:29-31; Luk 21:25-28)

²⁴ “Kən e nian nahməən asol əh otikə,
kən mit otəpis,
kən məwīg otəsasiəən,

²⁵ kən məhau min e neai okotisas
kən natimnat asol min ikin e neai okotəloal.’

²⁶ Kən netəmim okotəplan io Neti Etəmim oekuwa e napuə e rəhak nəsanənən ne nəpətən əhag-əhag asol rəhak itəm otasiəgəpin rafin io.† ²⁷ Kən e nian əh, oekahl-ipən nagelo min rəhak kotuwın motəmik netəm min u Uhgın təmitəpun ilat motuwa, kargətəin əm ilat kitəh. Nagelo min okotuwın e nitən min rafin agin e nətueintən məmə okotəmik ilat.

Kəruru nian itəm
Neti Etəmim otuwa lan

(Mat 24:32-36; Luk 21:29-33)

²⁸ “Nikitəmat otəkəike matəht nig u fik. Nian ətuatip itəm nelmin min kinotətuoun katəwiə, kən nimalin min kinoatəget, itəmat nəkotitun məmə nian əh inəh itəm nakotasum lan rəhatəmat. ²⁹ Kən e nolən ahmen min əm, nian nakotehm məmə natimnat min u kinoatuwa, kən nəkotitun əm məmə otəsuwəhən ekuwa min roiu agin. ³⁰ İatən pahrien kəm itəmat məmə netəmim itəm kotatig u-roiu, okol kəsotimis rafinən mətoarus natimnat min əh okotuwa kol nıpahrienən lan. ³¹ Neai ne nətueintən okiakə, mətə nəghatən min rəhak okol kəsotikəən. ³² Suah kit təsitunən nian o aua ətuatip rəha natimnat min əh. Nagelo min əpəh e neai kotəruru, kən io min Neti Etəmim ekəruru. Mətə Tata Uhgın əm in titun nian ətuatip əh.

İtəmat onakoatəto wir itəmat
(Mat 24:42-44)

³³ “Onakoatəto wir itəmat moataiir, mətə-inu itəmat nəkotəruru nian əh rəhak oekuwa lan məmə otuwa nəghan. ³⁴ Otahmen e etəm-iasol kit tatuwin məmə otaliwək əpəh ik pispis kit, kən məlin rəhan min iolwək məmə okotehm rəhan natimnat, kən mös-ipən rəhalat min wək kitəh kitəh. Kən mən-ipən kəm itəm e nafiluə məmə otitaiir.

³⁵ “Kən itəmat onəkotaiir mətə-inu itəmat nəkotəruru nian iərəməərə rəha nimə un otuwa lan. Kəruru məmə otuwa ehnaipən, o lapın, o fetukai tınatərikrik, o mit tınatə. ³⁶ Kəruru, okəmə naka otuwa ueiuəhai əm. ! Təsəwirən məmə nakotəpil nian in otuwa! ³⁷ !Mətə nəghatən un itəm ekatən-pinə kəm itəmat, ekatən min kəm netəmim min rafin məmə okotaiir!”

14

Netəm-iasol kəmotəam-in suatip o İesu məmə okotəh
(Mat 26:1-5; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53)

¹ Nian kæiu æm æh-ikin kæpanol lafet mil lan ræha Nuhagego-inæn ne Pret u is Tikæ Lan. Kæn pris asol min, ne iægætun min ræha Lou kæmoteam-in suatip o Iesu mæmæ okotilas anion motohamnu. ² Kæn kotæmæ okəsotolan e nian ræha lafet mæto-inu kətah nimanin netæmim okotæmou okæmæ kotitun mæmæ kæmotohamnu Iesu.

Pætæn kit tæmau ræhn-kapæ Iesu e senta
(Mat 26:6-13; Jon 12:1-8)

³ Kæn Iesu tæmætatiḡ æpæh Petani ima Saimon u leprosi tæmatol aupæn. Nian tæmætægwæn, kæn pætæn kit tæmos senta kit tæmæp e pætæl u kæmol e kæpiel itæm næmtin tiækis, katæn mæmæ alapasta. Senta u, næmiæwin tæwir, kæn næmtin tiækis, kæmol e noki nato, nig kit. Kæn pætæn æh tæmæht-irækis, mau ræhn-kapæ Iesu e senta æh. ⁴ Kæn netæmim neen kæmotæpælæh æh-ikin, nemæha tæmol ilat, kæn moatæn-ipæn kæm ilat min mæmæ, “?Tæhro matæräkin senta? ⁵!Okol tapol-salim-in tapos mæni asol tahmen e tri-hanrit tenarius,* mitun nos-ipænæn kæm ian-rat min!” Kæn moatæhai moatæhai.

⁶ Mæto Iesu tæmæ, “!Otapæs-ta! ?Nakotæhai o naka? In tæmol nat wir kæm io. ⁷ Nian min rafin itæmat ian-rat min nækotatiḡ, kæn okæmæ nakotolkeike, nækotitun nol-wiræn kæm ilat, mæto io ekisatiḡæn nian rafin kitat min itæmat. ⁸ Pætæn u tæmol nat u in titun. Tæmau nipætik mæmæ otol æpen-æpenæ o nian okæpanitænim io. ⁹ Ekatæn pahrien kæm itæmat mæmæ, ikin min rafin okæpanamnus-iaræp Namnusæn Tæwir, kæn kæpanamnus min nat u pætæn u tæmol mæmæ okəsaluinæn.”

Jutas tæmæn mæmæ
otegæhan-in Iesu

(Mat 26:14-16; Luk 22:3-6)

¹⁰ Kæn Jutas Iskariot in e netæm tuelef ræha Iesu, tæmuwin mehm pris asol min mæmæ otegæhan-in-pæn Iesu kæm ilat. ¹¹ Nian kæmotæto ræhan næghatæn, kæn kæmotagiæn ron, motæmæ okæpanotos-ipæn mæni kit kæm in. Kæn Jutas tæmatæsaḡin æm nian wir mæmæ otuwa kæn otegæhan-in Iesu lan kæm ilat.

Nol æpen-æpenææn o lafet ræha Nuhagego-inæn
(Mat 26:17-19; Luk 22:7-13)

¹² Nian tinuwa o nolæn lafet ræha Pret U Is Tikæ Lan, kæn kinatætuoun nolæn lafet, kæn nolæn ræhalat katoh neti sipsip o lafet ræha Nuhagego-inæn. E nian æh, netæmim min ræha Iesu kæmotuwa ron motæmæ, “?Nakolkeike mæmæ ekotuwin hiæ motol æpen-æpenæ ikin mæmæ onækol lafet ikin ræha Nuhagego-inæn?”

¹³ Kæn Iesu tæmahl-ipæn ræhan kæiu etæmim mil mæmæ, “Onakian æh taon muæplan suah kit tatæhun pætæl asol kit tæmætu-pæn næhau lan, kæn nakuætaupæn. ¹⁴ Æpæh e nimæ itæm tatuwin-pæn ikin, kæn nakuætapæh o etæm-iasol ræha nimæ un mæmæ, “?Iægætun tæmæ noæn u in hiæ mæmæ itimat in ne ræhan min netæmim ekotagwæn ikin e lafet ræha Nuhagego-inæn?” ¹⁵ Kæn in otægætun noæn asol u in ilis aḡin kinæmælin wir rækis natimnat ikin. Onakian æm mioal nigitat ikin nagwænæn.”

¹⁶ Kæn kæmian taon muæplan natimnat tahmen-pæn æm mæmæ inu Iesu tæmæn mihin ne. Kæn ilau kæmioal æpen-æpenæ e nagwænæn ikin ræha lafet ræha Nuhagego-inæn.

14:3: Luk 7:37-38 * **14:5:** Roiu, tri-hanrit tenarius tahmen e tri-hanrit-taosan vatu. **14:7:** Dut 15:11 **14:8:** Jon 19:40 **14:12:** Eks 12:6

Iesu tāmən-iarəp məmə Jutas otegəhan-in-pən in
(Mat 26:20-25; Luk 22:14, 21-23;

Jon 13:21-30)

¹⁷ Tinehnaipən, Iesu ne rəhan netəm tuelef kəmotuwa, ¹⁸ motagwən e tepil. Iesu tāmən-ipən kəm ilat məmə, “Ekatən pahrien kəm itəmat məmə itəmat kit u ikin-u roiu kotagwən kələh kitat min, otegəhan-in-pən io kəm rəhak min tikimir.”

¹⁹ Kən rəhan min netəmim nīkilat təmərou agin, kən moatətapəh kitiah kitiah ron məmə, “?Ei, Iərəmərə, pah u? ?Io?”

²⁰ Kən Iesu tāmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat əm kit u netəm tuelef u koateer-pən piret e pesin kitiah moatun. ²¹ Kən io Neti Etəmim oekəike mīmīs məmə inu Naoa Rəha Uhgīn tāmən mihīn ne, mətō kəsi o suah əh kəut kəsua itəm otegəhan-in-pən io Neti Etəmim. !Təməwir əm məmə in təməsaiir-pəmən!”

Iesu ne kəmotagwən e lafet rəha Nuhagego-inən
(Mat 26:26-30; Luk 22:15-20;

1 Kor 11:23-25)

²² E nian kəmoatagwən, Iesu təmos piret məfak mən tagkiu ron kəm Uhgīn, kən məmkas mos-ipən kəm ilat məmə, “Otos, inu nipətīk.” ²³ Matig mos min kap wain məfak mən tagkiu ron kəm Uhgīn, mos-ipən kəm ilat, kən ilat rafin kəmotənim-pən lan. ²⁴ Kən tāmən-ipən kəm ilat məmə, “Inu nītak itəm tatol məmə nənīəkīsən rəha nasituən in tatətul matəmegəh. Nītak u okəhtəg o netəmim tēpət məmə otafal rəkīs rəhalat təfagə rat min. ²⁵ Ekatən pahrien kəm itəmat məmə oekəsənīm mīnən wain u mətōarus-pən oepənənīm min ikin Uhgīn otərəmərə ikin.” ²⁶ Kən motan napuən, uarisig kəpanotiet motuwīn əpəh Nitot Rəha Nīg U Olif.

Iesu tāmən-iarəp məmə

Pita otəpanən məmə in
təruru Iesu

(Mat 26:31-35; Luk 22:31-34;

Jon 13:36-38)

²⁷ Kən Iesu tāmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat rafin un onəpanotagim-tənin io mətō-inu, Naoa Rəha Uhgīn tinəmən rəkīs mihīn aupən məmə Uhgīn otəpanoh etəmim rəha nehmən sipsip min, kən sipsip min okotaiu kitiah kitiah. ²⁸ Mətō o nian oekəmegəh min, ekaupən-in itəmat muwīn əpəh Kalili.”

²⁹ Mətō Pita təmə, “Nat ənpapīn ilat rafin okotagim-tənin ik, mətō io əm un okol ekəsagim-təninən ik.”

³⁰ Kən Iesu tāmən-ipən kəm in məmə, “Iatən pahrien kəm ik məmə o lapīn hua, nian mənīg otəsimmənən əh mau kəiu, kən ik onakən mau kisil məmə nəkəruru io.”

³¹ Mətō Pita tāmən əskasik məmə, “Nat ənpapīn ekəkəike mīmīs kilau min ik, okol ekəsənən məmə ekəruru ik.” Kən rəhan rafin netəmim kotən min tahmen e Pita.

Iesu təmuwīn matəfak

əpəh Ketsemani

(Mat 26:36-46; Luk 22:39-46)

³² Kən lapīn kəmotuwīn əpəh kəmahwīnu ikin kit, nərgin u Ketsemani, kən Iesu tāmən-ipən kəm ilat məmə, “Otəpələh u ikin-u, pəs ekuwīn məfak.”

³³ Kæn mit Pita, Jemes ne Jon motuwîn, kæn nîkin tînatahmæ pik, kæn tînato tærat agin. ³⁴ Kæn mæmæ, “Nîkik titahmæ pik, kæn iuæhkîr ekîmis lan. Atæhalæpælæh u ikin-u matæhalaiir.”

³⁵ Kæn muwîn mæsin min meiuaiu morin e nisip matæfak mæmæ, “Okæmæ suatip kit min æh-îkin, pæs nian æfigæm u otæsuwamæn ron io.” ³⁶ Kæn matæfak mæmæ, “Apa,” (u nîpætîn tæmæ ræhak tata), “Ik nækîtin nolæn natîmnat min rafin. Awe, os-irækis nahmææn min u itæm okæpanotuwa. Mæto æsolæn ræhak nætæligæn, mæto ol nat naka itæm ik æm nakolkeike.”

³⁷ Kæn mitælig-pa mæto ræhan etæmim milæhal kinæhlapil. Kæn tæn-ipæn kæn Pita mæmæ, “?Saimon, nakatapil, o? ?Tahro næsaiiræn-tu aua kitîæh æm?”

³⁸ Kæn mæn-ipæn kæn ilæhal mæmæ, “Onakæhlaiir mæthælæfak matæhalehm wir mæmæ onakæshaluwînæn e nelmi ios-ipæn-os-ipæn. Nîkitæmæhal tolkeike, mæto nîpætîmæhal tæpou.”

³⁹ Kæn tæmapæs min ilæhal, mitælig-pæn min matæfak matæn æm nat kitîæh.

⁴⁰ Kæn mitælig-pa min, mæto kinæhlapil min, minæhalæruru naiiræn, kæn minæhalæruru min mæmæ okæhalæn-ipæn naka kæn in.

⁴¹ Tæmuwîn min kæn mitælig-pa mau kîsil, mæto kætæhlapil, kæn tæmæn-ipæn kæn ilæhal mæmæ, “?Nakatæhalapil æh mæthæleme? !Nahmen! Nian tînuwa mæmæ io Netî Etæmim okegæhan-in-pæn io e nelmi netæm nol tæfagæ rat. ⁴² !Halætul-ta, kotuwîn! Æhalæplan, etæmim u tategæhan-in-pæn io, in tatuwa.”

Tikimîr min ræha Iesu kæmotaskælim in

(Mat 26:47-56; Luk 22:47-53;

Jon 18:3-12)

⁴³ Iesu tæmatahghat æh, kæn Jutas in e netæm tuelef ræhan min tîtaupæn-in nîmanin netæmim. Neen kotæmik naip ræha næluaginæn, ne kæsou-æsou motuwa. Netæm min un, pris asol min, ne iægætun min ræha Lou, ne netæm-iasol ræha netæm Isrel kæmotahl-ipa ilat. ⁴⁴ Suah un tategæhan-in Iesu kæn ilat tînæmæn rækis kæn ilat mæmæ, “Suah æh oekætuilim-pæn lan u, nækotitun æm mæmæ suah æh in æh. !Nakotaskælim motos motuwîn motaskælim wir!”

⁴⁵ Kæn æmun Jutas tæmuwa iuæhkîr o Iesu, kæn mæn mæmæ, “Iægætun,” kæn mætuilim-pæn lan. ⁴⁶ Kæn netæm min æh kæmotuwa motaskælim tiækis. ⁴⁷ Mæto ilat kit ræha Iesu tæmatatul iuæhkîr olat tæmew ræhan naip e næmeen mætætîp rækis matælgî slef kit lan ræha pris asol agin.

⁴⁸ Kæn Iesu tæmæ, “?Tahro nakotæmik naip asol ræha næluaginæn ne kæsou-æsou motuwa mæmæ onækotilæs io? ?Nîkitæmat tæht mæmæ io emit netæmim muwîn kotæluagin o kapman, o kæn-naka io iohamnu itæm kit? ⁴⁹ Nian min rafin kitat min itæmat æpæh e Nîmæ Ræha Uhgîn ekatægætun netæmim ikin. ?Kæn nakotahro mæotaskælimæn io? Mæto nat Næoa Ræha Uhgîn tæmæn, otækæike muwa mol nîpahrienæn lan.”

⁵⁰ Kæn ræhan min rafin netæmim kînotapæs in, kæn motagim-tænin. ⁵¹ Kæn etæm aluæ kit itæm tæmælkæhau-in nîmæhan kit, matuarisig-in Iesu, kæn netæmim neen kæmotilæs, kilæs-aræpæn lan, ⁵² kæn ræhn nîmæhan tikis, taiu piæpiæ æm magim.

Iesu tæmætul e nîganæmtî kaonsel min

(Mat 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:13-14, 19-24)

⁵³ Kæn titalugin æh, kæmotos Iesu motuwîn æpæh ima pris asol agin u katuæfîmin rafin pris asol min, ne iægætun min ræha Lou, ne netæm-iasol ræha netæm Isrel ikin. ⁵⁴ Kæn Pita tan tælig-tælig muarisig-in ilat muwîn æpæh latuænu ima pris asol agin ikin. Kæn tæmuwîn æpæh e iat matæpælæh ilat moapæl in

ræha pris asol agin moatæto nigam. ⁵⁵ Kæn pris asol min ne netæmim rafin ræha kaonsel kæmoategæs-in nipagnæmtin min neen e Iesu mæmæ okotohamnu ron. Mæto kæsotehmæn kit ne. ⁵⁶ Kæn netæmim tepæt kæmoteiuæ e Iesu, mæto ræhalat næghatæn tætaiu pisin-pisin.

⁵⁷ Kæn neen kotætul moteiuæ lan mæmæ, ⁵⁸ “Emotæto tæmæn mæmæ otærækin Nimæ Ræha Uhgîn u netæmim æm kæmotol e nelmilat, mæto e nian tatol kisil lan, tæpanilækin min nitain u kæsolæn e nelmitæm.” ⁵⁹ Kæmotæn næhlan mæto ilat min, ræhalat næghatæn tætaiu pisin-pisin.

⁶⁰ Kæn pris asol agin tæmætul aupæn-in ilat kæn mæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “? Tahro næsæghatæn? ?Tahro e næghatæn min æh itæm koatæn-iaræp tatilas pikæn ik?”

⁶¹ Mæto Iesu tæpnapin æm mæsæghatæn, kæn pris asol agin apon tæmæn-ipæn min mæmæ, “?Tahro? ?Ik Mesææa u Neti Etæm katænwiwi?”

⁶² Kæn Iesu tæmæ, “! Æwæh, io u! Onæpanotehm io Neti Etæmim ekatæpælæh e ræhn matip Uhgîn u nahgin tepæt, kæn panotehm min io e napuæ e neai ekatuwa.”

⁶³ Kæn pris asol agin tearæsin ræhan natimnat mæto-inu nîkin tæmærat o næghatæn ræha Iesu, kæn mæmæ, “Okæsotegæs-in minæn suah kit mæmæ otæn min nat kit lan. ⁶⁴ !Ninæmotæto rækis tatæghat rat e Uhgîn! ?Nakotahrætælig? ? Okotahro suah u?” Kæn ilat rafin kæmotæn mæmæ otækæilke mimis.

⁶⁵ Kæn kæmotol milæ e Iesu, kæn neen kæmotagæh lan, neen kotælis niganæmtin motoh kæn motæmæ, “!Ei, ik ien ræha Uhgîn! !Æn-tu mæmæ pah u tæmoh ik!” Kæn mopael min ræha pris asol agin kæmotem.

Pita tæmæn mæmæ

in tæuru Iesu

(Mat 26:69-75; Luk 22:56-62;

Jon 18:15-27)

⁶⁶ Kæn Pita tæmætæn æh æpæh læhau e iat. Kæn slef pætæn kit ræha pris asol agin tæmuwa. ⁶⁷ Kæn mæplan tatæto nigam, kæn tæmisilu wir mæmæ, “Ik min itæmlau Iesu etæm Nasaret næmatuan.”

⁶⁸ Mæto Pita tæmæn-iamnin, kæn mæmæ, “!ækæruu nat un nakatæn,” kæn muwin matætul æpæh e ket ræha iat. Kæn mænig kit tæmimnæn.

⁶⁹ Kæn pætæn un tæmehm min ikin æh, kæn mæn-ipæn kæm netæm kotætul æh-ikin mæmæ, “Suah u in ilat kit.” ⁷⁰ Mæto Pita tæmæn-iamnin min.

Kæn tæsuwæhæn, netæm kotætul æh-ikin kæmotæn-ipæn min kæm in mæmæ, “Nipahrienæn, ik min ilat kit mæto-inu ekotitun mæmæ ik etæm Kalili.”

⁷¹ Mæto tinætuoun maun-in næratæn min koatisi-pæn o Uhgîn moatuwa ron okæmæ teiuæ. Kæn tæmos noanawil mæmæ, “!Lækæruu suah æh nakotæghat-in!”

⁷² Kæn roiu agin-æh min mænig tinimnæn min, kæn nîkin tinæht næghatæn ræha Iesu mæmæ tæmæn minu lan mæmæ, “Mænig otæsimnænæn æh mau kæiu, kæn ik onakæn mau kisil mæmæ nækæruu io.” Kæn Pita tinæto tærat kæn mætasæk.

15

Iesu tæmætul e

niganæmti Pailat

(Mat 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5;

Jon 18:28-38)

¹ Kæn laulaugin agin pris asol min, ne netæm-iasol ræha netæm Isrel, ne iægætun min ræha Lou, ne netæmim min rafin ræha kaonsel kæmotuæfimîn ilat min, kæn moatælæhæu næghatæn kit mæmæ okotohamnu Iesu. Kæmotæn-ipæn kæm

netāmim neen māmə okotəlis Iesu kən motit motuwīn motəhlman-pən e nelmi Pailat, u kapman asol rəhalat. ² Kən Pailat tāmətapəh ron māmə, “?Ik kig rəha netəm Isrel?” Kən mətə Iesu tāmə, “Ik nāmən mihin.”

³ Kən pris asol min kəmotən-iarəp nolən tepət lan. ⁴ Kən Pailat tāmətapəh ron māmə, “?Tahro nakəsuhalpīnən? ?Nāmətə kəmotən nīpəgnəmtīn tepət lam?”

⁵ Mətə Iesu təsəghat mīnən, tāməpnāpīn əm, kən Pailat narmīn tāmīwīg ron.

Pailat tāmən māmə Iesu otəkəike mīmīs

(Mat 27:15-26; Luk 23:13-25;

Jon 18:39–19:16)

⁶ E nup mīn rafīn, nīan katol lafet lan rəha Nuhagego-inən, nolən rəha kapman u Pailat māmə in otahl-iarəp suah əpnāpīn əm kit e kalapus, suah kit itəm netəm Isrel kəmoatən. ⁷ Kən suah kit u, nərgīn u Parapas, tətātīg e kalapus ilat in mīn neen, mətə-inu kəmotəhamnu etāmim e nīan kəmatəmou o kapman. ⁸ Kən nīmanīn netāmim kəmotuwa o Pailat motən-ipən kəm in māmə otol əm nat kitīəh tahmen-pən e itəm tatol nīan mīn, mahl-iarəp suah kit e kalapus.

⁹ Kən Pailat tāmətapəh olat māmə, “?Nakotolkeike māmə ekahl-iarəp kig rəha netəm Isrel?” ¹⁰ Tāmən nəhlān mətə-inu in tīnītun rəkīs māmə pris asol mīn kəmotos-ipən Iesu e nelmīn mətə-inu kotetəhak.

¹¹ Mətə pris asol min kəmotəkəike kəm nīmanīn netāmim māmə okotəuhlin nətəlīgən rəhalat. Kən ilat kəmotətapəh o Pailat māmə otahl-iarəp Parapas, mətə sənəmə Iesu. ¹² Kən Pailat tāmətapəh olat māmə, “?Mətə ekahro e suah u itəmat nəmotəmā in kig rəha netəm Isrel?”

¹³ Kən kəmotagət əfəmāh māmə, “!Okəht-ipən e nig kəməluau!”

¹⁴ Kən Pailat tāmətapəh mīn olat māmə, “?Nolən tərət naka u suah u təmol?” Mətə kəmotagət əfəmāh mīn māmə, “!Okəht-ipən e nig kəməluau!”

¹⁵ Kən Pailat təmölkeike māmə otol nīkilat, kən mahl-iarəp Parapas, kən məhlman-pən Iesu e nelmi rəhan mopaēl mīn māmə okotalīs motətu-pər e nig kəməluau.

Mopaēl mīn kəmoatol

mīlə e Iesu

(Mat 27:27-31; Jon 19:2-3)

¹⁶ Kən mopaēl mīn rəha Pailat kotīlās Iesu motuwīn əpəh imə e nīmə asol rəha kapman, katən māmə Praetoriam. Kən kəmotəun-in rafīn mopaēl mīn kotuwa kitəlau lan. ¹⁷ Kən motuwīn-in-pən kot asiə tahmen əm e kot rəha kig, kən motuarīn-uarīn nol itəm tol nihlən-nīhlən motol hat lan itəm tahmen e hat rəha kig, kən motəfauiin-pən kəm in. ¹⁸ Kən motol mīlə lan motəmə, “Itimat ekotos-ipīnə nīsīaiiān kəm ik, kig rəha netəm Isrel.” ¹⁹ Kən motoh rəhn-kapə e noanīg, motagəh lan, motīsīn nulīlat māmə koatos-ipən nīsīaiiān eiuən kəm in. ²⁰ Nīan kəmotəhkul rəkīs lan, kən motapeg rəkīs kot asiə un, kən motuwīn-in-pən əh rəhan natīmnat, kən motit motuwīn māmə okotəht-ipən e nig kəməluau.

Kəməht-ipən Iesu e

nīg kəməluau

(Mat 27:32-44; Luk 23:26-43;

Jon 19:17-27)

²¹ E suatīp, kəmotəhm suah kit etəm Saerīn, nərgīn u Saimon. In tata rəha Aleksanta ne Rufas. Tatuwīn Jerusalem, kən moatəkəike kəm in māmə otīlās

nig kəluau. ²² Kən kəmotit Iesu motuwīn əpəh ikīn kit katən məmə, Kolkota, u nīpətīn təmə Louipil-uipil. ²³ Kən kəmosot-īpən wain u kəmol pīlāh-pīlāh ilau māsīn u mīr məmə otənīm pəs təsətoən nahməən e nīpətīn, mətə tapəs nənīmən.

²⁴ Kən kəmotiləs Iesu motuwīn motəht-īpən e nig kəməluau. Kən motoor rəhan natīmnat moturīn tais ron məmə pah otos. ²⁵ Kəmətu-pər Iesu e nig kəməluau e nain kilok laulaugin, ²⁶ kən motəte-rəkis nīpəgnəmtīn u kəmotəhm lan məmə, IN KIG RƏHA NETƏM ISREL, kən motəht-īpən nəghatən un e rəhan nig kəməluau. ²⁷ Kən etəmīm kəiu itəm kətəluagin o kapman mətioh netəmīm, kəmətu-pər ilau e nig kəluau, kit e nīkalīn matip, kit e nīkalīn mol. *

²⁹ Kən netəmīm itəm kotaliwək e suatip, moatanu-anu rəhn-kapəlat kəm in moatol mīlə lan motəmə, “Ei, ik nəmən məmə onakarəkīn Nīmə Rəha Uhgīn kən nian tatol kisil lan u, nəpaniləkīn mīn in pīsīn. ³⁰ Eiuaiu-tu e nig kəməluau un, mosmegəh atip-tu lam.”

³¹ Pris asol mīn ne iəgətun mīn rəha Lou kəmotol əm nat kitiah motalah-ənnu motəmə, “Təmasitu e netəmīm tēpət, mətə okol təsasitu atipən lan. ³² Təwir pəs kitat kotəhm-tu Mesaea u, kīg rəha netəm Iesu, oteuiui e nig kəməluau pəs kitat koatəplan motahatətə lan.” Kən etəmīm mīl u katəhaləkul iləhal Iesu kīnatuən mīn nəghatən rat lan.

Iesu tīnimīs

(Mat 27:45-56; Luk 23:44-49;

Jon 19:28-30)

³³ Kən e tuelef klok mətəorus-pən tri klok, napīnəpən təmeiuiui mīrəfīn nat. ³⁴ Kən e tri kilok Iesu təmagət əfəməh məmə, “! Eloi, Eloi! ? Lama sapaktani?” Nīpətīn rəhan nəghatən təmə, “! Uhgīn rəhak, Uhgīn rəhak! ? Tahro nakatapəs io?”

³⁵ Netəmīm neen kəmoatətul əh-ikīn kəməsotəto wīrən nəghatən un, kəmotən məmə, “Haləto-tu. Tətaun-in Elaija.” ³⁶ Kən ilat kit təmāiu muwīn mīuw-pən wain u tagīn e nat kit tame-ame təhmen e katən, maru-pər e nuwig tuwīn o Iesu məmə otənīm. Kən məmə, “Pəs-tu kotəhm-tu məmə Elaija otuwa mīləs-īəhau, o kəp.”

³⁷ Mətə Iesu təmagət əfəməh mīn, kən rəhan namegən tiet.

³⁸ Kən əpəh e Nīmə Rəha Uhgīn, nīməhan itəm tətəkulosig-in Ikin Tasim Agīn Ikin, təməhap məsīn kəiu əpəh ilis mətəorus-pa əpəh ləhau. ³⁹ Kən etəm-iasol rəha mopael mīn itəm təmatətul e nīkalī Iesu, təmehm məmə təmīmīs mīnulan, kən in təmən məmə, “! Nīpahriənən, suah u in Neti Uhgīn pahriən!”

⁴⁰ Nīpitan neen kəmoatətul isəu motasīpa moatəhm. İlat neen u Meri Mak-tala, ne iahunin iti Jemes ələku ne Joses, ne Salome. ⁴¹ İləhal kəmatəhalətəu-pən Iesu nian təmətatig Kalili, mətahlasitu lan. İlat nīpitan tēpət kəmotər kan əpəh Jerusalem ilat Iesu.

Josep təməhluaig-in Iesu

(Mat 27:57-61; Luk 23:50-56;

Jon 19:38-42)

⁴² Kən nian əh Iesu təmīmīs lan, in nian rəha nol əpen-əpenəən natīmnat rəha Sapat, kən olawīgīn nian rəha Sapat, kəsolan wək lan. Tīnehnaipən, ⁴³ Josep in etəm Aramatia tīnuwa. In etəmīm kit rəha kaonsel itəm kətīsīai-in. In nīkīn təməht pīk nərəməərəən rəha Uhgīn. Kən təməsəgīnən muwīn ima

15:21: Rom 16:13 15:24: Sam 22:18 * 15:27: E kopi oas mīn tēpət rəha Nīutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, ves 28 tīkə. 15:29: Sam 22:7; 109:25; Mak 14:58 15:34: Sam 22:1 15:36: Sam 69:21 15:40: Luk 8:2-3

Pailat ikin matətapəh-in nɪpətɪ Iesu. ⁴⁴ Nian Pailat təməto məmə Iesu tinimis rəkis, kən təmaut maun-in etəm-iasol rəha mopael min matətapəh ron məmə, “?Katən pahrien məmə Iesu tinimis rəkis?”

⁴⁵ Məto etəm-iasol rəha mopael min təmə, “Nɪpahrienən, tinimis rəkis.” Pailat təməto nəghatən un kən megəhan-in-pən nɪpətɪ Iesu kəm Josep. ⁴⁶ Kən Josep təmuwɪn mos-nəmtɪn nɪməhan ruən kit muwa mɪləs-ɪəhau Iesu e nɪg kəməluau malpin lan, mɪləs muwɪn mələhəu-pən e nɪpəg kəpiel u kɪnəmel rəkis məmə okol suwɪt ikin. Kən məsəupəlpəlɪn-pən kəpiel asol kit mahtosig-in-pən nɪpəg kəpiel un lan. ⁴⁷ Kən Meri Maktala ne iahunin itɪ Joses, ilau kəmuəplən ikin-u kəmələhəu-pən Iesu ikin.

16

*Iesu tinəmegəh
e rəhan nɪmɪsən*

*(Mat 28:1-8; Luk 24:1-12;
Jon 20:1-10)*

¹ Nian rəha Sapat tinuwa minuwɪn rəkis, kən Meri Maktala ne iahunin itɪ Jemes, ne Salome kəməhalos-nəmtɪn nat pien-pien min u nəmɪəwɪlat təwɪr məmə okəhalol-pən e nɪpətɪ Iesu. ² Lauaugɪn agɪn mɪt tɪnatər e Sante, pətan mɪləhal un kəmətəhaluwɪn e suwɪt. ³ Nian kəmətəhaluwɪn e suatɪp kən mətəhalən kəm ɪləhal min məmə, “?Karmə pah otasitu etəhal mahuwɪn rəkis kəpiel asol əpəh e nɪpəg kəpiel?” ⁴ Məto-inu kəpiel əh kəpiel asol. Məto nian kəməhaluwa ɪuəhkɪr, məhalətəg-pən məhaləplən kɪnəhuɪn rəkis kəpiel.

⁵ Kəməhaluwɪn ɪmə e nɪpəg kəpiel məhaləplən etəm aluə kit tatəpələh e rəhləhal-matɪp, tatuwɪn e kot əfəməh ruən kit, kən ɪləhal kəmahlaut pɪk ron. ⁶ Kən təmən-ɪpən kəm ɪləhal məmə, “Səhaləgɪn pɪkən. Natəhaleam-in Iesu etəm Nasaret, etəm kəmətə-pər e nɪg kəməluau, məto ɪn tɪkə u ikin-u roiu. ɪn tinəmegəh rəkis e rəhan nɪmɪsən. Halehm-tu nəmeen u kəmələhəu-pən ikin. ⁷ Kən roiu onəkəhaluwɪn məhalən-ɪpən kəm rəhan min netəmɪm məsəhalapəsən Pita, məmə ɪn otaupən matuwɪn Kalili, kən onəkotuarisig-in motuwɪn motehm əh-ikɪn məmə ɪnu tinəmən rəkis mɪhɪn ne kəm ɪtəmat.”

⁸ Kəmahlaiu məhaliet e suwɪt məhlagɪm, məto-inu kɪnəhaləgɪn pɪk matəhlasiəp. Kən məhaluwɪn məsəhalənən nat kit ne kəm netəmɪm məto-inu kɪnəhaləgɪn pɪk.

[Nəghatən rəha Mak təmol namnun ikin-u kən netəm pɪsɪn kotɪlpɪn ves 9 mətoarus-pən ves 20]

*Iesu təmɪet-pa
o Meri Maktala*

(Mat 28:9-10; Jon 20:11-18)

⁹ Nian Iesu təməmegəh min e Sante laulaugɪn agɪn, kən maupən mɪet-pa o Meri Maktala, aupən təməhg-ɪarəp narmɪn rat səpɪn lan. ¹⁰ Kən Meri təmuwɪn mən-ɪpən kəm rəhan min netəmɪm ɪtəm kəmotan ɪlat min ɪlat aupən, məto nɪkɪlat tɪtəhmə pɪk kən motasək. ¹¹ Məto nian kəmətətə məmə Iesu tinəmegəh rəkis e rəhan nɪmɪsən, kən mɪet-pa o pətan əh, məto ɪlat kəməsotənən nɪpahrienən lan.

*Iesu təmɪet-pa o rəhan etəmɪm mɪl kəɪu
(Luk 24:13-35)*

¹² Uarisig, Iesu tāmiet-pa o etāmim mil kəiu kəmiasipən Jerusalem mətian e suatip, məto e nian əh nīpətin təmol pisin. ¹³ Kən ilau kəmiatəlig min mian muən-ipən kəm ilau min neen, məto ilat kəməsotən minən nīpahrienən elau.

Iesu tāmiet-pa o rəhan netəm lepin

(Mat 28:16-20; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23; Wək 1:6-8)

¹⁴ Kən uarisig, Iesu tāmiet-pa min o rəhan netəm lepin nian kəmotagwən matəhai ilat məmə, “Itəmat nakəsotahatətəən lak, rəhatəmat-kapə tiəkis pik.” Təməhai ilat məto-inu kəsotahatətəən e netəm kəmotehm məmə tinəmegəh rəkis e rəhan nīmīsən.

¹⁵ Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwin motən-iarəp Namnusən Təwīr kəm netəmim min e nītən min rafin. ¹⁶ Etəm otəto Namnusən Təwīr tahatətə lan kən mol baptais, Uhgīn otosmegəh. Məto etəm təsahatətəən lan, Uhgīn otol nalpīnən asol kəm in. ¹⁷ Kən netəm okotahatətə lak, Uhgīn otol ilat kotol nat pispis min. Okotəhg-iarəp narmin rat tepət e nərgək, kən motəghat e nəghatən ik pisin pisin min. ¹⁸ Ilat kotitun naskəlīmən sinek u tatus itəm, motitun nənimən nat kətakonə lan, məto okol təsərəkinən ilat. Ilat motitun nələhəu-pənən nelmilat e netəm kotimis kotəmegəh.”

Iesu tinər matuwīn e neai

(Luk 24:50-53; Wək 1:9-11)

¹⁹ Kən nian Iərəməərə Iesu tinəghat rəkis kəm rəhan min netəmim, kən Uhgīn tinos minuwīn e neai, kən in tatəpələh e nikali Uhgīn matip, ikin rəha nəsanənən ne nisaiiən. ²⁰ Kən rəhan min netəmim kəmotiet motuwīn motamnus-iarəp rəhan nəghatən əpəh ikin min rafin. Kən Iərəməərə tətasitu elat matol nəmtətin tepət. Kən nəmtətin min əh koatol nəfigəmən məmə rəhalat nəghatən in nīpahrienən.

Luk

Namnusən Təwir Rəha İesu Kristo İtəm Luk Təmäte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Luk

?Pah təmäte naoa u? Luk təmäte naoa u. In sənəmə etəm tuelef kit rəha İesu, məto in fren wir kit rəha Pol, kən təmalıwək tepət ilau Pol. In sənəmə etəm İsrəl, in İaihlua əm kit, məto in İəfak kit. In tokita kit itəm təmol wir sikul. In təməplan wir natımmat itəm kəmotiet e nəmegəhən rəha İesu. In təmäte naoa mıl u: Namnusən Təwir İtəm Luk Təmäte, ne Wək Mın Rəha Aposol Mın.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Təmäte naoa u tatuwin kəm rəhan kit fren, nərgin u Teofilas. Nıpəti nərig u məmə, “Etəmim itəm tolkeike Uhgın.” Luk təmäte naoa u tatuwin o suah u, məto in titun məmə İaihlua mın tepət okotafın.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? Netəmim tepət, nıkilat təht məmə Luk təmätatig Rom o Sisaria nian təmäte naoa u. E nian əh, namnusən tepət e İesu təmıtılau.

?Təmäte naoa u o naka? Luk tolkeike məmə otəte namsu kit itəm tətuatıp məhag-əhag wir e nəmegəhən rəha İesu. Kən in təməghat ilat netəm kəmotaliwək ilat İesu moatəplan wək rəhan. Nian təməto rəkis rəhalat nəghatən, kən Luk təmäte naoa u. In tolkeike məmə otəgətun məmə İesu in etəm pahrien kit, məto in təməsolən nolən rat kit. Kən in Uhgın, kən in İosmegəh.

¹ Teofilas, ik etəm-iasol kətisiyai-in ik.

Netəmim tepət kəmotalkut pik məmə okotəte rəkis ətuatıp namnusən rəha natımmat mın itəm Uhgın təmol ilugin itimat. ² Kəmotəte rəkis natımmat itəm netəmim neen kəmotən, netəm mın əh kəmotatig e nian rəha nətuounən rəha natımmat mın əh, kən ilat kəmotəhm ətuatıp e nıganəmtilat natımmat mın əh, kən moatən-iarəp. ³ Kən io emıtəp wir nəghatən mın lan məmə ekıtun wir natımmat mın əh e nətuounən rəhan, kən röiu rəhak nətəligən məmə təwir io mın ekəte rəkis ətuatıp natımmat rafın mın əh məmə onakatafın. Ekəte ətuatıp natımmat itəm kəmotəpən, kən natımmat itəm kəmotuarisig. ⁴ Ekolkeike məmə ekən natımmat mın əh kəm ik məmə nəkitun ətuatıp nıpahrienən rəha namnusən itəm kəmən rəkis.

Nagelo təməghat-in nairən rəha Jon Baptais

⁵ E nian rəha suah kit, nərgin u Herot Asol, kig rəha Jutia, inəh pris kit nərgin u Sekarəea. In kit e pris mın kətaun-in ilat məmə, Pris mın rəha Apia, u təmisi-pən e noanol rəha pris u Aron əupən ikin. Rəhan pətaguıhl, nərgin u Elisapet, kən in mın təmisi-pən e noanol rəha pris u Eron. ⁶ Kən ilau kuətuatıp e nıganəmıti Uhgın, kən e nian rafın katuatəu-pən wir nolən rəha Lou ne nəghatən mın rəhan, kən məsuərəkinən kit. ⁷ Məto nətılau tikə məto-inu Elisapet, in təməseməkən mətoahgın mınıpıtəguıhl, kən ilau kərən kınıuəguıhl.

⁸ Kən nian ətuatıp tınuwa məmə, Pris mın rəha Apia okotuwin e Nımə Rəha Uhgın motol rəhalat wək. Kən Sekarəea, in mın təmuwin mol wək rəha Uhgın. ⁹ E nolən rəha pris mın, ilat koatərakin kəpiəl əkəku mın kotahmən-pən e taes məmə okotegəs-in məmə otəgətun pah otol wək e Nımə Rəha Uhgın məmə otuwaan nat pıen-pıen itəm tatuwin kəm Uhgın. E nolən əh təməgətun

Sekaraea. ¹⁰ Kæn e nian itæm tæmuwin imæ matuwaan nat pien-pien, nïmanin netæmim tepæt koatætul ihluæ katæfak.

¹¹ Kæn nagelo kit ræha Uhgîn tiet-aræpa ron matætul æh e ræhan matip ikin, itæm katuwaan nat pien-pien min ikin. ¹² Kæn nian Sekaraea tæmæplan, kæn narmin tæmiwig mætasiæp minæruru æfæmæh nat, kæn næginæn tæmærioah e nïkin. ¹³ Mæto nagelo tæmæn-ipæn mæmæ, “Sekaraea, æsæginæn, mæto-inu Uhgîn tinæto ræham næfakan. Kæn ræham pætaguïhl Elisapet otilas nætin kit iærman. Kæn onakækæike maun-in nærgin mæmæ Jon. ¹⁴ Kæn onakæto tæwir kæn magien, kæn netæmim tepæt okotagien o naiiræn ræhan, ¹⁵ mæto-inu in otuwa etæm-iasol e niganæmti Iæræmæ. Kæn in otæsæniman wain ne næniman æskasik min. Kæn Narmin Ræha Uhgîn otærioah e næmegæhæn ræhan, nian otætätig æh e nærpi ræhan mama, matuwin æm nulan nian rafin. ¹⁶ Kæn in otiuw-pa netæm Isrel tepæt kotitælig-pa o Iæræmæ, Uhgîn ræhalat. ¹⁷ Kæn in otætaupæn-in Iæræmæ e narmin ne næsanænæn ræha Elaija mæmæ in otæuhlin nætæligæn ræha tata min koatitælig-pæn min o ræhalat nisualkælæh min, kæn in otæuhlin min netæm koatæt næwia Uhgîn okotuwa min e nenatigæn ræha netæm kotætuatip. E nolæn æh, in otol næpen-æpenæn o næmegæhæn ræha netæmim o nuwamæn ræha Iæræmæ.”

¹⁸ Kæn Sekaraea tæmæn-ipæn kæm nagelo mæmæ, “? Oekahro min-nulan mitun mæmæ nat u otuwa mol nïpahrienæn? Mæto-inu io enaguïhl rækis, kæn ræhak pætan tinipitaguïhl min.”

¹⁹ Kæn nagelo tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Io, nærgæk u Kapriel, kæn io iatætul e niganæmti Uhgîn e nian rafin. Kæn in tæmahl-ipa io mæmæ ekuwa mæghat kæm ik, kæn mæn-ipinæ namnusæn tæwir u. ²⁰ !Tælig-in-tu! Namæm oteko kæn onakæsagætæn mætoarus-pa nakehm nïpæti næghatæn u, mæto-inu næmæsænæn nïpahrienæn e ræhak næghatæn. In otuwa mol nïpahrienæn e nian ætuatip ræhan.”

²¹ Kæn e nian æh, netæmim kæmoatæsahgin Sekaraea, kæmoatætælig-in mæmæ tahro tinan tinuwæh-pik næhlan e Nimæ Ræha Uhgîn. ²² Kæn nian in tæmuwa ihluæ, mæto tinæruru næghatæn, kæn ilat kinotitun mæmæ in tæmehm nat kit tahmen e napilaiiræn. In tæmasgæwin-asgæwin æm e nelmin kæm ilat, mæsagætæn mæto-inu namæn tæmeko.

²³ Nian ræhan wæk ræha pris e Nimæ Ræha Uhgîn tinol namnun, kæn in tæmitælig-pæn latuænu. ²⁴ Kæn tæsuwæhæn, ræhan pætaguïhl tinæpæs mæwig e suakæku. Kæn e mæwig faif, pætaguïhl u in tæmatæhluaig æm latuænu, ²⁵ kæn in tæmæn mæmæ, “Inu wæk æm ræha Iæræmæ. Aupæn ikin, nætik tikæ kæn etaulis. Mæto roiu æh, Uhgîn tæmol tæwir ron io, kæn nïkin tagien mæmæ ekilas nætik, kæn io esaulis minæn e niganæmti netæmim.”

Nagelo tæmæn-iaræp mæmæ Iesu otaiir

²⁶ Nian Elisapet tinæpæk-æpæk minos mæwig sikis, Uhgîn tæmahl-ipæn ræhan nagelo, nærgin u Kapriel, mæmæ in otuwin e nitæn Kalili e taon kit, nærgin u Nasaret. ²⁷ In tæmos næghatæn kit matuwin ræha pætan kit itæm iærman tæsuwinæn æh mehm, mæto kinæn rækis mæmæ okos ræhan kætïm kan mæ ræha suah kit, nærgin u Josep. In mipi Kig Tefit rat. Kæn pætan æh, nærgin u Meri. ²⁸ Kæn nagelo tæmuwin met-aræpæn, kæn mæn kæm in mæmæ, “Tæwir, Meri. Uhgîn tæmælæhu ræhan næwiræn kæm ik, kæn nætatig itæmlau min.”

²⁹ Mæto Meri tinatæruru æfæmæh næghatæn æh, kæn nïkin tinatæt pik mæmæ nïpæti næghatæn æh tahro. ³⁰ Kæn nagelo tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Æsæginæn, Meri, mæto-inu Uhgîn tæmitæpun mæmæ in otawte-in ræhan næwiræn kæm ik.

³¹ Kæn inəh, ik onakəpəs-in məwīg e nətim kit, kæn miləs iərman. Kæn onəkaun-in nərgin məmə Iesu. ³² In otuwa etəm-iasol kæn etəm kəike, kæn okaun-in məmə Nəti Uhgın İlis Agın. Kæn İərəmərə Uhgın otol in tuwa Kig, tahmen-pən əm e tipin rat Tefit. ³³ Kæn in otərəmərə e noanol min rafin itəm koatısı-pən e Jekop, kæn rəhan nərəmərəən otatig lilin matuwın matuwın namnun tikə.”

³⁴ Kæn Meri təmən-ipən kəm nagelo məmə, “?Oekahro min-nulan miləs suakəku kit okəmə esətəu-pənən əh iərman?” ³⁵ Kæn nagelo təmən-ipən kəm in məmə, “Narmin Rəha Uhgın otuwa matig lam, kæn nəsanənən rəha Uhgın İlis Agın otəfətain ik. Kæn inəh, suakəku onəkiləs, okaun-in məmə in təmisi-pən o Uhgın, kæn in Nəti Uhgın. ³⁶ Kæn iatən kəm ik məmə ik kit Elisapet tinəpək-əpək rəkis in nətin kit iərman, nat əpnəpin in tinipətaguıhl rəkis. Kəmatən lan məmə pətaguıhl itəm təseməkən, məto roiu əh tinəpəs məwīg sigis rəkis e nətin. ³⁷ Natımmat min u tatətəu-pən nəghatən rəha Uhgın məmə, ‘Uhgın titun nolən natımmat rafin, kæn nat kit təsiəkisən ron.’” ³⁸ Kæn Meri təmən-ipən məmə, “Əwəh, io pətan iolwək əm rəha İərəmərə. Pəs in otol kəm io nat naka itəm ik nınən rəkis.” Kæn nagelo təməpəs in, kæn matuwın.

Meri təmalıwək matuwın məmə otətag Elisapet

³⁹ Uarisig lan təsuwəhən, Meri təmıet iman ikin maliwək uəhai əm matuwın əpəh ikin e nitot min e taon kit rəha nıtən Jutia məmə otətag in kit Elisapet, ⁴⁰ kæn in təmuwın latuanu rəha Sekarəea, muwın imə matən təwir kəm Elisapet. ⁴¹ Kæn e nian Elisapet təməto nəghatən rəha Meri, suakəku un itəm tətatig əpəh e nərpin təmauf, kæn Narmin Rəha Uhgın təmə e niki Elisapet. ⁴² Kæn təmagət əfəməh məmə, “!Uhgın təmol təwir kəm ik taprəkis-in nıpitan min rafin, kæn in otol təwir kəm suakəku itəm onəkiləs! ⁴³ Ekisıtunən məmə o naka Uhgın təmol təwir kəm io min-nulan məmə mama rəha İərəmərə rəhak təmuwa mətag io. ⁴⁴ İatən nəhlan məto-inu e nian ematəto rəham nəghatən, kæn suakəku un itəm tətatig əpəh e nərpiək təmagien maut. ⁴⁵ Kæn Uhgın otol təwir kəm ik məto-inu nəməh nıpahrienən e nəghatən itəm İərəmərə təməghat-in lam.”

Napuan rəha Meri

⁴⁶ Kæn Meri təmən məmə,
 “E nəmegəhən rafin rəhak, iatənwiwi İərəmərə,
⁴⁷ kæn nikik tətagien pik o Uhgın İosmegəh rəhak,
⁴⁸ məto-inu io pətan iolwək əm rəhan itəm io nat əpnəpin əm, məto nıkin tataht io.
 Kæn roiu ne matuwın, netəmim rafin okotən məmə Uhgın təmol təwir kəm io;
⁴⁹ məto-inu Uhgın u nəsanənən rəhan in iahgın,
 in təmol nat pıspis min təwir pik agın kəm io,
 kæn nərgin in tasim.
⁵⁰ Kæn in tətasəkıtun netəm min u itəm koatısıai-in in, inu netəm rəha noanol min aupən ikin mətoarus-pa itəm rəha noanol min kəsotaiirən əh.
⁵¹ In təmol nat pıspis min e nəsanənən e nelmın.
 In təmahlı-ıarəp netəm kətausit e nətəligən rəhalat.
⁵² In təməs-ıəhau iərəmərə min e rəhalat nərəmərəən,
 kæn in təmiləs-ipər netəm min u rəhalat nətəligən teıuauı.
⁵³ Netəm itəm nəumis tatus ilat, in tətagwən ilat e nagwənən itəm təwir,
 kæn netəm rəhalat nautə tepət, in tətahl-ıarəp ilat kæn nat tikə e nelmilat.

⁵⁴ Uhgîn tēmasitu e noanol mīn rēha Isrel u rēhan iolwāk mīn, kēn tēmasaluinēn mēmē otasēkitun ⁵⁵ Epraham ne rēhan mīn noanol, matuwīn matuwīn namnun tikē.”

⁵⁶ Kēn Meri tētatiḡ ilau Elisapet mētoarus-pēn mēwig kisil, kēn in tēmītelig-pēn mīn epēh iman ikīn.

Naiirēn rēha Jon Baptais

⁵⁷ Kēn nian ētuatīp rēha Elisapet tīnuwa mēmē otemāk lan, kēn tēmīlēs nētīn iērman. ⁵⁸ Kēn netēmim itēm kotatiḡ iuēhkīr ron ne rēhan mīn noanol, kēmōtōto namnusēn ēh mēmē Iērēmērē tēmasēkitun mol tēwir pik kēm in nēhlan, kēn ilat kēmōtuwa motol kitīah ilat mīn mēmē okotagiēn kēlēh.

⁵⁹ Nian suakēku ēh tīnos nian ilat eit, kēn ilat kēmōtuwa mēmē okotēhg-īpēn. Kēn iuēhkīr kōtaun-in nērgīn mēmē iahuni rēhan tata Sekaraea, ⁶⁰ mēto rēhan mama tēn mēmē, “Kēpē. Okaun-in nērgīn u mēmē Jon.” ⁶¹ Kēn ilat kēmōtēn kēm in mēmē, “?Tahro? Rēham kit noanol tikē itēm kōtaun-in nērgīn ēh Jon.” ⁶² Kēn kēmōatēghat e noanelmīlat moatētapēh o Sekaraea mēmē in tolkeike mēmē otaun-in-pēn nērgīn mēmē pah. ⁶³ Kēn in tēmōtapēh o nat kit mēmē in otātē rākis nat kit lan, kēn tēmōte-pēn mēmē, “Nērgīn u Jon.” Nian kēmōtehḡ, narmīlat tēmīwig pik ron.

⁶⁴ Kēn e nian ēm ēh, namēn tīnēg-ētuatīp, kēn tīnatēghat matēnwiwi Uhgīn.

⁶⁵ Kēn ilat rafin itēm kotatiḡ iuēhkīr kēmōtēgīn. Kēn netēmim kēmōtēghat-in natīmnat mīn ēh tītēlau ikīn mīn rafin e narit mīn nītēn Jutiā. ⁶⁶ Kēn netēmim rafin itēm kēmōtōto namnusēn ēh, kēn kēmōatētelig-in ēm, kēmōatētapēh mēmē, “?Suakēku ēh, otuwa tēmīm naka?” Kēmōatēn mīn-nulan mēto-inu kēmōtēplan ēm mēmē nasanēnēn rēha Iērēmērē tētatiḡ lan.

Sekaraea tēmēn-iarēp nēghatēn itēm Uhgīn tēmōs-īpēn kēm in

⁶⁷ Kēn Narmīn Rēha Uhgīn tēmēr e nīki Sekaraea, tata rēha Jon, kēn in tēmēn-iarēp nēghatēn itēm Uhgīn tēmōs-īpēn kēm in. Kēn tēmēn mīn-nulan mēmē,

⁶⁸ “Pēs kotēnwiwi Iērēmērē, u Uhgīn rēha netēm Isrel, mēto-inu in tēmuwa mēmē otasitu e rēhan mīn netēmim, kēn tēmēmki-rākis ilat e nelmi tīkīmīr mīn rēhalat.

⁶⁹ In tēmīlēs-īpēr iosmegēh tēsanēn itēm otosmegēh kitat, in tēmīsi-pēn e noanol rēha iolwāk rēhan Tefit.

⁷⁰ Kēn in tahmen-pēn ēm e nēghatēn u itēm Uhgīn tīnēmēn rākis kēm kitat e nēghatēn rēha ien mīn rēhan aupēn.

⁷¹ In tīnēmēn-iākis rākis mēmē otosmegēh kitat o tīkīmīr mīn rēhatat ne netēmim rafin itēm kotētēhau kitat.

⁷² In tēmīlēs-īpēr iosmegēh ēh mēmē otasēkitun pipi rat mīn rēhatat, kēn tēsaluīnēn rēhan nēghatēn itēm in atīp tēmēn e rēhan nēniākisēn rēha nasītuēn,

⁷³ inu nēniākisēn itēm tēmēn kēm pipi rat Epraham.

⁷⁴ In tēmīlēs-īpēr iosmegēh ēh mēmē otosmegēh kitat, kēn mīlēs-īrākis kitat e nelmi tīkīmīr mīn rēhatat, mēmē nian mīn rafin e nēmēgēhēn rēhatat, kitat kotītun nol wākēn rēhan e nīganēmīti Uhgīn, kēn mēsōtēgīnēn,

⁷⁵ kēn kitat okōtasim, kēn nēmēgēhēn rēhatat otētūatīp e nian mīn rafin.

⁷⁶ “Kēn ik, nētīk, okaun-in ik mēmē ien rēha Uhgīn Ilis Agīn,

mæto-inu ik onakaupæn-in Iæramæræ mæmæ onækol æpen-æpenæ e ræhan suatip.
⁷⁷ Ik onakæn-iaræp kæm ræhan min netæmim mæmæ Uhgîn otosmegæh ilat nian
 in otafæl rækis ræhalat tæfagæ rat min.

⁷⁸ In otol mæto-inu, in tætasækitun kitat matol tæwir kæm kitat.

E nasækitunæn ræhan, Kristo otuwa otat tahmen-pæn e mitgar tæmæ e neai,

⁷⁹ mætasiægæpin kitat netæm koatatig e napinæpæn ne æpæh ikin nimisæn tatoh
 itæm ikin,

kæn matit wir nelkitat e suatip ræha næmælinuæn.”

⁸⁰ Kæn suakæku tæmatepæt e nipætîn, kæn narmin ræhan tæsanæn. Kæn nian
 rafin in tætatig æpæh ikin taruæn-aruæn ikin mætæshgîn nian ræhan otuwa itæm
 otætuoun wæk lan e nigænæmti netæm Isrel.

2

Naiiræn ræha Iesu *(Mat 1:18-25)*

¹ E nian min æh, suah kit etæm Rom, nærgin u Sisa Okastas, in tætæræmæræ
 nitæn min rafin ræha Rom. In tæmælæhæu lou kit tætatig mæmæ okafin rafin
 netæmim itæm koatatig rafin æh-ikin. ² Inu nafinæn netæmim itæm kæmaupæn
 kol, kæn Kuarinias in kapman ræha Siria. ³ Kæn o næghatæn æh ræha nafinæn,
 netæmim rafin kotækæike moatitælig-pæn imælat min ikin itæm kæmotaiir ikin
 mæmæ okafin ilat, kæn kæte rækis nærgilat e naoa ræha kapman. ⁴ Kæn Josep ne
 Meri kæmiaiet e nitæn Kalili e taon kit, nærgin u Nasaret, mian æpæh nitæn Jutia
 e taon kit, nærgin u Petlehem, imæ Kig Tefit aupæn. Ilau kæmian ikin æh mæto-
 inu Josep in mipi Tefit rat.

⁵ Ilau Meri katian mæmæ okos nærgilau. Kinagætosig-in rækis Meri mæmæ in
 otæpanætæu-pæn Josep, kæn Meri in tinæpæk-æpæk-in rækis suakæku kit. ⁶ Nian
 ilau æpæh Petlehem, kæn nian ræha Meri tinuwa mæmæ otemæk-in nætin. ⁷ Kæn
 suakæku itæm in tæmaupæn maiir, in iærman. Kæn tæmalpin e nimæhan,
 mælæhæu-pæn e pokis kit itæm katælæhæu-pæn kras u nat megæh min kotagwæn-
 pæn ikin. Tæmol min-næhlan mæto-inu nimæ tikæ mæmæ okuapil ikin, kæn ilau
 kætuapil æm æh e nimæ ræha nat megæh min.

Iolwæk e sipsip min ne nagelo min

⁸ Kæn e nikali Petlehem, iolwæk e sipsip min koatehm wir ræhalat sipsip min
 lapin. ⁹ Kæn nagelo kit ræha Iæramæræ tæmietet-aræpa olat, kæn næhag-æhagæn asol
 ræha Iæramæræ tæmasiægæpin ilat, kæn kæmotægîn pik. ¹⁰ Mæto nagelo tæmæn kæm
 ilat mæmæ, “Æsotægînæn, mæto-inu io iatuwa mæmæ ekos-ipinæ namnusæn tæwir
 kæm itæmat itæm otol niki netæmim kotægîn pik, kæn namnusæn u in ræha
 netæmim rafin. ¹¹ Æpæh e taon ræha Kig Tefit, suakæku kit tæmaiir-pa u-roiu.
 In Iosmegæh, kæn in Kristo itæm Uhgîn tæmæn aupæn mæmæ otahl-ipa otæmat,
 kæn in Iæramæræ. ¹² Inu næmtætîn ræhatæmat: onækotehm suakæku kæmalpin e
 nimæhan, kæn kælæhæu-pæn e pokis kætagwæn-pæn nat megæh min ikin.”

¹³ Kæn roiu ægin-æh min, nagelo min tepæt kæmotiet-aræpa moatætul ilat min,
 moatænwiwi Uhgîn, moatæn mæmæ,

¹⁴ “Kætænwiwi Uhgîn æpæh ilis ilis ægin-æh e neai.

Kæn æpæh læhau e nætueintæn u, netæmim itæm niki Uhgîn tætagien olat, ilat
 okotatig e næmælinuæn.”

Iolwæk e sipsip min kæmotuwîn motehm Iesu

¹⁵ Nian nagelo min kəmotapəs iolwək e sipsip min motitəlig-pən əpəh e nego e neai, kən iolwək e sipsip min kəmotən kəm ilat min məmə, “Pəs kotuwın Petlehm motehm-tu nat əh itəm İərəmərə təmən kəm kitat.”

¹⁶ Kəmotəruməhlin uəhai əm motuwın motehm Meri ne Josep ne suakəku itəm kəmuələhəu-pən e pokis itəm kətagwən-pən nat megəh min ikin. ¹⁷ Nian kəmotuwın motehm rəkis suakəku u, kən kəmotamnus-iarəp nəghatən rəha suakəku u itəm kəmotos o nagelo. ¹⁸ Kən netəmim rafin itəm kəmotəto nəghatən əh rəha iolwək e sipsip min, ilat kəmotaut, narmilat təmiwig pik ron. ¹⁹ Məto Meri təmatos əm e nikin natimnat min u rafin, matətəlig-in e nian min. ²⁰ Kən iolwək e sipsip min kəmoatitəlig, moatiləs-ipər nərgi Uhgın moatənwiwi in o natimnat rafin itəm kəmotəto kən motehm, tahmen-pən əm e inu nagelo təmən-ipən mihin kəm ilat.

Kəmaun-in nərgi İesu.

²¹ Nian suakəku u tinos nian eit itəm təmair lan, kən kəhg-ipən in tatətəu-pən Lou rəhalat, kən kaun-in nərgin məmə İesu, nərgin u itəm nagelo təmən-pən kəm Meri aıpən ikin, nian in təməsəpək-əpək-inən əh.

Josep ne Meri kəmiələs İesu mian e Nimə Rəha Uhgın

²² Nian suakəku kit tətaiir, rəhan mama ne tata okuəike mioal sakrifais rəha naruatəhən tatətəu-pən Lou rəha Moses. Kən inəh, tinuwa ətuatip e nian rəha Josep ne Meri məmə okioal nəhlan. Kən kiałəs suakəku un mian əpəh Jerusalem məmə okioas-ipən kəm İərəmərə. ²³ Inu tatətəu-pən əsas Lou rəha İərəmərə itəm təmən məmə, “Suakəku iərman min itəm kaupən katiləs ilat, okəkaikə katos-ipən ilat kəm Uhgın məmə rəhan.”

²⁴ Kən ilau kəmian Jerusalem o nat kit min, məmə ilau okioas mak kəiu o iouen kəiu, kən mohamnu matioas-ipən kəm Uhgın o naruatəhən, tahmen-pən əm e Lou rəha İərəmərə tatən mihin.

Simeon təmehm İesu

²⁵ Kən inəh etəmim kit tətətig əh Jerusalem, nərgin u Simeon. Rəhan nəmegəhən in tətuatip wir, kən nian rafin tatətəu-pən nəghatən rəha Uhgın. Kən in tatəsahgin nuwamən rəha Kristo itəm otuwa mosmegəh netəm İrel lan. Kən Narmın Rəha Uhgın təmuwa mərioah e nikin. ²⁶ Narmın Rəha Uhgın tinən rəkis kəm in məmə otəsımisən mətoarus in otehm Kristo itəm İərəmərə təmən məmə in otahl-ipa. ²⁷ Kən Narmın Rəha Uhgın təməuhlin nikin məmə in otuwın e Nimə Rəha Uhgın. Kən Josep ne Meri kəmiələs suakəku u İesu mian e Nimə Rəha Uhgın məmə ilau okioal natimnat rafin itəm Lou tatən. ²⁸ Kən Simeon təməplan İesu, kən təmiləs məgəfəlin, kən matənwiwi Uhgın, mən-ipən məmə,

²⁹ “İərəmərə, nəmol rafin rəham nəghatən o nəniəkisən kəm io, iolwək əm rəham.

Kən roiu, egəhan-in io məmə ekimis-ta e nəməlinuən,

³⁰ məto-inu enəplan e niganəmtək suakəku u itəm otosmegəh netəmim.

³¹ Ik nəmol əpen-əpenə məmə in İosmegəh, kən netəmim rafin okotəplan.

³² In otuwa nəhag-əhəgən, kən otəgətun rəham suatip kəm İaihlua min, kən netəmim okotiləs-ipər rəham min netəm İrel o İosmegəh əh.”

³³ Kən tata ne mama rəha suakəku u, narmilau təmiwig o nəghatən min itəm Simeon təmən lan. ³⁴ Kən Simeon təməfak məmə nəwirən rəha Uhgın otuwın olau. Kən in təmən kəm Meri itəm in mama rəha suakəku məmə, “On-akatehm, Uhgın təmitəpun məmə suakəku u otol məmə netəmim tərət əpəh

Isrel okoteiuaiu motorin, kæn tepæt min okotær. Kæn in otuwa næmtætïn kit itәм netәмim tepæt okotæghat rat lan mәмә, ³⁵ netәмim okotæplan nætәligән min e niki netәмim tepæt. Kæn ik Meri, nikim otitægït tahmen e suah kit tәmaru nikim e naip asol.”

Ana tәmehm Iesu

³⁶ Kæn pәtaguihl kit әh-ikin tәtatig, nærgin u Ana, kæn in ien kit. In næti Fanuel, etәмim kit itәм tәmisi-pән e noanol rәha Aser aupән ikin. Pәtaguihl әh, rәhan nup tepæt. Nian tәmatetәм-aluә әm, kæn matәu-pән rәhan iaguihl. Kæn ilau kәmuan o nup sepin әm, kæn rәhan iaguihl tәmimis. ³⁷ Kæn pәtan u tәmәtatig әm nulan mәtoarus-pa nian әh in tinuwa pәtaguihl kit. Kæn roiu minos nup eiti-fo. Nian rafin in tәtatig e Nimә Rәha Uhgïn matәfak, inәh laulaugin ne ehnaipән tәtәtuakәм matәpәs nagwәнән matәfak kәм Uhgïn. ³⁸ Kæn in tәmuwa ikin әh e nian әtuatip itәм Simeon tәtәghat-in suakәku әh. Kæn pәtaguihl u tәtәнwiwi Uhgïn ron, kæn matәghat-in suakәku әh kәм netәмim rafin itәм kәmoatәsahgin mәмә Kristo in otikis netәм Isrel.*

Josep ne Meri kәmian Nasaret

³⁹ Nian Josep ne Meri, ilau kәmioal natimnat rafin u itәм Lou rәha Iәrәmәrә tәmән, kæn kәmәhalitәlig-pән Kalili e taon Nasaret, imәlәhal ikin. ⁴⁰ Kæn suakәku tәmatepәt muwa mәskasik, kæn in tenatig tenatig wir, kæn nian rafin næwәrән rәha Uhgïn tәmәrioah e rәhan næmegәhән.

Etәм aluә Iesu әpәh e Nimә Rәha Uhgïn

⁴¹ E nup min rafin, tata ne mama rәha Iesu katian Jerusalem mәмә okotol lafet rәha Nuhagego-inән. ⁴² Nian Iesu tinos nup tuelef, tәmәtәu-pән ilau mәhaluwïn әpәh ilis e lafet әh, tahmen-pән әm e nolән rәha netәм Isrel. ⁴³ Nian lafet tinol namnun, kæn rәhan min kinotitәlig minoatuwïn imәlat ikin, mәto etәм aluә Iesu in tәmәsәtәu-pәнән rәhan tata ne mama, in mәtatig әm Jerusalem, mәto ilau kәmәsiatunән. ⁴⁴ Nikilau tәtәht mәмә kәtah in tәtәliwәk ilat nimanin netәмim rәhalat, kæn ilat kәmotaliwәk o nian әpiәpiә kit. Kæn ilau kәmuәtuoun matueam-in o rәhalau min, ne netәмim itәм kiatun ilat. ⁴⁵ Mәto nian ilau kәmәsuehmән in, kæn kәmiatәlig mueam-in mian Jerusalem. ⁴⁶ Kәmueam-in nian kisil, kæn muәplan e Nimә Rәha Uhgïn, tәtәpәlәh ilat iәgutun min matәtәlig-in ilat, kæn matәtәpәh olat o natimnat neen. ⁴⁷ Kæn netәмim rafin itәм kәmotәto in, narmilat tәmiwig pik o rәhan nitunән ne rәhan nuhalpïnән nәghatән min.

⁴⁸ Kæn nian rәhan tata ne mama kәmuehm, kæn narmilau tәmiwig pik ron. Kæn rәhan mama tәmән-ipән kәм in mәмә, “Nәtik. ?Nәmahro mol min-nulan etimlau? !Өplan-tu! Itimlau rәham tata nikitimlau tәmәht pik ik, kæn iakatuegәs-in pik ik.” ⁴⁹ Kæn in tәmән kәм ilau mәмә, “?Natuegәs-in io o naka? ?Nakәsiatunән mәмә io ekәkәike mәtatig e nimә rәha rәhak Tata?” ⁵⁰ Mәto ilau kәmәsiatunән nipәti nәghatән itәм tәmән kәм ilau.

⁵¹ Kæn in tәmәtәu-pән ilau mәhәleiuaiu mәhaluwïn әpәh Nasaret. Kæn in tәmәtisai-in ilau matol næwialau. Mәto nian rafin rәhan mama tәtәtәlig-in natimnat rafin min әh e nikin. ⁵² Kæn Iesu tәmatepәt e nipәtin, kæn rәhan nәnәtgән tәtol iahgin, kæn e nian min rafin, Uhgïn ne netәмim, nikilat tәtagien әm ron.

2:34: Aes 8:14; Mat 21:42; 1 Pita 2:8 * **2:38:** Nәghatән u “Kristo in otikis netәм Isrel” rәhan suatip kaiu. Netәмim neen itәм kotatig e nian rәha Iesu, nikilat tәht mәмә Kristo otilәs-irәkis netәм Isrel e nelmi tikimir min u netәм Rom. Mәto nipәtin asol mәмә Kristo otikis netәм Isrel o tәfagә rat min rәhalat. **2:39:** Mat 2:23 **2:41:** Eks 12:24-27; 23:14-17; Dut 16:1-8 **2:51:** Luk 2:19
2:52: 1 Saml 2:26; Prov 3:4

3

Jon Baptais tāmamnus-iarəp nəghatən rəha Uhgın
(*Mat 3:1-12; Mak 1:1-8; Jon 1:19-28*)

¹ Kən uarisig e natimnat min əh, etəm Rom, nərgin u Sisa Taepirias, in tatəramərə nitən min rafin rəha Rom. Kən e nian in tāmətəramərə mətoaruspa nup fiftin, kən netəm-iasol min neen koatol wək ilat min: inu Herot Antipas tāmətəramərə əpəh Kalili, ne pian Filip in tāmətəramərə əpəh Ituria ne Trakonaetas, ne Lisantias tāmətəramərə əpəh Apilin, ne Pontias Pailat u etəm Rom in kapman rəha Jutia. ² Inu e nian ətuatip rəha Anas ne Kaeafas itəm ilau pris asol agin mil.

E nian əh, Jon nəti Sekaraea, itəm tinepət rəkis u-roiu, in tāmətətig əpəh ikin taruən-aruən ikin, kən Uhgın təmos-ipən nəghatən kit kəm in. ³ Kən in təmuwin mətan ikin min rafin iuəhkir o nəhau Jotan tāmətəmnus-iarəp nəghatən rəha Uhgın. In təmən-ipən məmə netəmim okotəkəike motəuhlin mantaalat o nolən rat min rəhalat, kən motuwin o Uhgın, məmə in otafəl nolən rat min rəhalat. Kən e nəmtətin kit, okul baptais elat. ⁴ In tahmen əm e nəghatən rəha ien u Aesea itəm təməte e naoa rəhan məmə, “Suah kit tətəun əpəh ikin taruən-aruən ikin matən məmə, ‘Itəmat, otol əpen-əpenə o suatip rəha ləramərə, kən motol rəhan suatip tətəuatip. ⁵ Napin nəhau min rafin okətouin wır, kən nitot min ne narit min rafin okos-iahau, kən suatip eko-eko min okəg-ətuatip-in, kən suatip itəm tapər-apər okəike kol təpiə. ⁶ Kən netəmim rafin okotehm suatip rəha Uhgın o nosmegəhən netəmim.’”

⁷ Kən e nian əh, netəmim tēpət kəmotuwa o Jon məmə in otol baptais elat, məto in təmən-ipən kəm ilat məmə, “!Itəmat nəkotahmen əm e sinek min! ! Nikitəmat otəsəhtən məmə onəkotəgim tənin neməha ne nalpinən rəha Uhgın itəm otuwa! ⁸ Otol natimnat neen itəm tatəgətun məmə nəmotəpəs pahrien nolən rat min kən motuwin o Uhgın. Kən sotən atipən kəm itəmat e nausitan məmə itəmat nəkotətəuatip əm məto-inu itəmat noanol min rəha Epraham. ! Kəp! Inu nat ənnapin əm. Iatən kəm itəmat məmə nat ənnapin kəpiəl min əm, məto Uhgın titun nəuhlinən ilat kotuwa noanol min rəha Epraham. ⁹ Kən inəh roiu ne, Uhgın tinətul matip rəkis məmə otahtil-pən nig əpəh e nəukətin. Kən okəmə nig kit təsəe-inən noan itəm təwir, kən in otahtil mərakin-pən e nigəm.”

¹⁰ Kən nimanin netəmim kəmotətapəh o Jon məmə, “? Naka u itimat ekotəkəike motol?” ¹¹ Kən Jon təmən kəm ilat məmə, “Okəmə rəham napən kəlu, os-ipən kit kəm suah kit itəm rəhan tikə, kən okəmə nigam nagwənən tatig, os-ipən məsin kəm netəmim u nigilat tikə.”

¹² Netəm neen rəha nosən məni rəha takis kəmotuwa məmə otol baptais elat, kən kəmotətapəh o Jon məmə, “?Naka u itimat ekotəkəike motol?” ¹³ Kən Jon təmən-ipən kəm ilat məmə, “Sotosən məni o netəmim taprəkis-in itəm tahmen əm məmə onəkotos.”

¹⁴ Kən mopaəl min neen kəmotətapəh min, “?Kən tahro etimat? ?Naka u itimat ekotəkəike motol?” Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Sotolən nəginən kəm netəmim məmə, ‘Okəmə nəsotos-ipamən məni, kən oekotol nahməən kəm itəmat.’ Kən sotolən nəginən kəm netəmim məmə, ‘Okəmə nəsotos-ipamən məni, kən oekotən-ipən kəm netəm-iasol məmə nəmotol nat kit tərət.’ Nikitəmat otəkəike magien o nos ətuatipən nətəuən rəhatəmat kən in əm un.”

¹⁵ Kən netəm min əh koatəsahgin, kən nikilat tatəht Jon məmə kətəh in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa. ¹⁶ Kən Jon təmuhalpin rəhalat nətəligən məmə, “Iatol baptais etəmat e nəhau, məto etəmim kit tatuwa itəm

rəhan nəsanənən ne nepətən taprəkis-in io. Kən io ləhau agin, esahmenən məmə ekuwa io slef kit rəhan o nolən rəhan wək.* Kən suah əh, in otol baptais etəmat e Narmın Rəha Uhgın ne nigəm. ¹⁷ In tatətul matip o nehmən nolən rəha netəmim məmə otoor ilat, netəm kotəwir ne netəm kotərat, tahmen-pən e etəm tətasum. Tatıləs fok o nafəl rəkisən nuwigı noa wit məmə otos nıpətın itəm təwir. Netəmim itəm kotəwir kotahmen e nıpəti wit, tatos ilat matuwın latuənu. Məto netəmim itəm kotərat kotahmen-pən e nuwigı noa wit, tatarakin-pən ilat e nigəm asol itəm tatuəp nammun tika.”

¹⁸ Kən Jon təmamnus-iarəp nammusən təwir e nəghatən tepət məmə otiuw-pa nətəligən rəha netəmim kotuwın o Uhgın.

Herot təmiləs-ipən Jon Baptais e kalapus

¹⁹ E nian əh, Herot Antipas təmit-irəkis Herotias inu pətaguihl rəha pian, kən təmol natımnat tepət itəm kotərat. Kən o nolən mın əh, Jon təmən əskasik məhai Herot Antipas o nolən rat mın rəhan. ²⁰ Kən Herot Antipas təmatig mol mın nolən rat kit mın taprəkis, inəh təmiləs Jon muwın mahtosig-in e kalapus.

Jon təmol baptais e Iesu

(Mat 3:13-17; Mak 1:9-11)

²¹ Məto e nian Jon təməsuwınən əh e kalapus, kən in təmatol baptais e netəmim mın, kən Iesu mın in təmuwa, kən Jon təmol baptais lan. Kən nian Iesu təmatəfak, Uhgın təmerəh e neai, ²² kən Narmın Rəha Uhgın təmisi-pər matite, nıpətın tahmen-pən e mak muwa məpələh-pər e Iesu, kən nəwia Uhgın təmisi-pən e nego e neai matən məmə, “Ik netik keike, ekolkeike pık ik, kən nıkk tagien pık agin ron ik.”

Pipi rat mın rəha Iesu

(Mat 1:1-17)

²³ Nian Iesu təmətuoun rəhan wək, rəhan nup tahmen-pən e tate. Netəmim nıkilat tataht məmə in nəti Josep.

Kən Josep in nəti Heli,

²⁴ Heli in nəti Matat,

Matat in nəti Lifae,

Lifae in nəti Melki,

Melki in nəti Janae,

Janae in nəti Josep,

²⁵ Josep in nəti Matatias,

Matatias in nəti Amos,

Amos in nəti Neham,

Neham in nəti Esli,

Esli in nəti Nagae,

²⁶ Nagae in nəti Mahat,

Mahat in nəti Matatias,

Matatias in nəti Semein,

Semein in nəti Josek,

Josek in nəti Jota,

²⁷ Jota in nəti Joanan,

Joanan in nəti Resa,

Resa in nəti Serupapel,

Serupapel in nəti Sealtiel,

Sealtiel in nəti Neri,

* **3:16:** Nəghatən atuati p rəha Jon tatan məmə, “esahmenən məmə ekikis rəkis nol e rəhan put.” Wək u, in wək rəha slef. **3:16:** Wək 13:25 **3:19:** Mat 14:3-4; Mak 6:17-18 **3:22:** Jon 1:32 **3:23:** Luk 4:22; Jon 6:42

²⁸ Neri in nətɪ Melki,
 Melki in nətɪ Ati,
 Ati in nətɪ Kosam,
 Kosam in nətɪ Elmatam,
 Elmatam in nətɪ Er,
²⁹ Er in nətɪ Josua,
 Josua in nətɪ Eliesa,
 Eliesa in nətɪ Jorim,
 Jorim in nətɪ Matat,
 Matat in nətɪ Lifae,
³⁰ Lifae in nətɪ Simeon,
 Simeon in nətɪ Juta,
 Juta in nətɪ Josep,
 Josep in nətɪ Jonam,
 Jonam in nətɪ Eliakim,
³¹ Eliakim in nətɪ Melea,
 Melea in nətɪ Mena,
 Mena in nətɪ Matata,
 Matata in nətɪ Natan,
 Natan in nətɪ Tefit,
³² Tefit in nətɪ Jese,
 Jese in nətɪ Opet,
 Opet in nətɪ Poas,
 Poas in nətɪ Salmon,
 Salmon in nətɪ Nason,
³³ Nason in nətɪ Aminatap,
 Aminatap in nətɪ Atmin,
 Atmin in nətɪ Ani,
 Ani in nətɪ Hesron,
 Hesron in nətɪ Peres,
 Peres in nətɪ Juta,
³⁴ Juta in nətɪ Jekop,
 Jekop in nətɪ Aisak,
 Aisak in nətɪ Epraham,
 Epraham in nətɪ Tera,
 Tera in nətɪ Nahor,
³⁵ Nahor in nətɪ Seruk,
 Seruk in nətɪ Rehu,
 Rehu in nətɪ Pelek,
 Pelek in nətɪ Eper,
 Eper in nətɪ Sela,
³⁶ Sela in nətɪ Kaenan,
 Kaenan in nətɪ Apaksat,
 Apaksat in nətɪ Sem,
 Sem in nətɪ Noah,
 Noah in nətɪ Lamek,
³⁷ Lamek in nətɪ Metusela,
 Metusela in nətɪ Inok,
 Inok in nətɪ Jaret,
 Jaret in nətɪ Mahalalel,
 Mahalalel in nətɪ Kenan,
³⁸ Kenan in nətɪ Enos,
 Enos in nətɪ Set,

Set in nēti Atam,
kən Atam tāmisi-pən e Uhgín.

4

Setan tamos-ipən-os-ipən

kəm Iesu

(Mat 4:1-11; Mak 1:12-13)

¹ Narmín Rəha Uhgín təmarioah e nəmegəhən rəha Iesu, kən e nian in tāmisi-pən e nəhau Jotan, kən Narmín Rəha Uhgín təməghat-pən e niki Iesu məmə in otuwín əpəh ikin taruən-aruən ikin. ² Kən e nian foti, Setan tamos-ipən-os-ipən kəm Iesu. E nian mìn rafin əh, in təməsagwənən, kən e nammun nian mìn əh, nəumis təmus wír in. ³ Kən Setan təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Okəmə ik Nəti Uhgín, ən-ipən kəm kəpiel u məmə otəuhlin muwa mol p̄iret lan.” ⁴ Kən Iesu təmuhalpín məmə, “Kəməte e Naoa Rəha Uhgín məmə, ‘Netəmim okol kəsotatigən e nagwənən əm’ ”

⁵ Kən Setan təmit Iesu mian əpəh nitot əfəməh kit, kən roiu agin-əh mìn əm, təməgətun in e kantri mìn rafin e nətueintən, ne nəsanənən rəhalat, ⁶ kən təmən-ipən kəm in məmə, “Io ekələhəu-p̄inə e nelməm nərəmərən e nīməptən mìn, ne nautə rəhalat mìn rafin, məto-inu natimnat rafin əh tətətig e nelmək, kən ekítun nəgəhan-inən kəm etəmim pah itəm iakolkeike məmə ekos-ipən kəm in. ⁷ Məto okəmə ik onakəfak kəm io, kən natimnat rafin mìn u, okotuwa rəham.”

⁸ Kən Iesu təmuhalpín rəhan nəghatən məmə, “Naoa Rəha Uhgín tatən məmə, ‘Onəkotəfak əm kəm rəhatəmat Iərəmərə Uhgín, kən in əm, onəkotol əm rəhan nətəligən.’ ”

⁹ Kən Setan təmit in minuwín əpəh Jerusalem e nətuei nimə əpəh ilis agin e Nīmə Rəha Uhgín. Kən təmən-ipən kəm in məmə, “Okəmə ik Nəti Uhgín, kən iwíg ukín-u, ¹⁰ məto-inu kəməte-pən e Naoa Rəha Uhgín məmə, ‘In otahl-ipa nagelo mìn rəhan okotuwa motehm wír ik,’ ¹¹ kən təməte-pən məmə, ‘Okotiləs ik ilis e nelmilat məmə onəkəsorinən nelkəm e kəpiel.’ ”

¹² Kən Iesu təmuhalpín rəhan nəghatən məmə, “Naoa Rəha Uhgín tatən mìn məmə, ‘Okol nəkəsotos-ipən-os-ipənən kəm rəhatəmat Iərəmərə Uhgín məmə otol nat kit, kən məmə onəkotəplan məmə in tətətig itəmat mìn, o kəp.’ ”

¹³ Kən nian Setan tinol nammun rafin nos-ipən-os-ipənən rəhan, in təmagim muwín isəu o Iesu matəsahgin məmə nian wír kit mìn rəhan otəpanuwa mìn.

Iesu təmətuoun rəhan wək əpəh Kalili

(Mat 4:12-17; Mak 1:14-15)

¹⁴ Kən Iesu təmitəlig-pən Kalili, kən nəsanənən rəha Narmín Rəha Uhgín təmarioah e nəmegəhən rəhan. Kən kəmamnus-ammus in titəlau e nīməptən əh. ¹⁵ Kən Iesu təməgətun e nimə rəha nuəfiminən mìn, kən netəmim rafin koatənwiwi in.

Netəm Nasaret

kəmotapəs Iesu

(Mat 13:53-58; Mak 6:1-6)

¹⁶ Kən Iesu təmuwa Nasaret, ikin əh in təməpət ikin auppən. Kən e nian rəha Sapat, in təmuwín e nimə rəha nuəfiminən təhmen əm məmə in təmatol mihin nian mìn. Kən in təmətul məmə otəfin Naoa Rəha Uhgín, ¹⁷ kən kəmos-ipən naoa itəm kəmaiu-aiu rəha ien u Aesea. Kən in təmuraipik itəm Aesea

təməte-pən tatən nəhlan məmə, ¹⁸ “Narmīn Rəha Uhgīn tətətig lak məto-inu tāmītəpun io məmə ekən-iarəp namnusən təwir kəm ian-rat mīn. Kən təmahli-
ipa io məmə ekuwīn mən-ipən kəm netəm kotatig e kalapus məmə ekikis ilat,
kən mahl-iarəp ilat, kən mən-ipən kəm iganəmtīn əpis mīn məmə okotehm
mīn nat. Kən təmahli-ipən io məmə ekuwīn mīkis nīkin rat mīn itəm kotatig
e nelmīn netəm pīsīn, itəm koatol tərət kəm ilat, ¹⁹ kən mən-iarəp məmə
nīan tīnuwa rəkis məmə İrəməərə oṭəgətun rəhan nəwīrən kən mosmegah
netəmim.”

²⁰ Təmafīn rəkis naoa un, kən maiuiau mīn mos-ipən tītəlig-pən o etəm
tatehm wīr naoa mīn, kən təməpələh məmə oṭəgətun netəmim. Kən nīganəmti
netəmim rafīn e nīmə rəha nuəfīmīnən təmatətul əm lan. ²¹ Kən in təmatəghat
kəm ilat mətən mīn-nulan məmə, “Roiu aḡin e nīan itəm nakoatətəlig lan
e Naoa Rəha Uhgīn, Uhgīn tatol əp nəghatən mīn əh məmə tīnatuwa otol
nīpahriənən.”

²² Netəmim rafīn koatənwiwi in, kən narmīlat tatiwig o nəghatən wīr mīn
itəm tatən, kən motən kəm ilat mīn məmə, “?Nəti Josep u, o kəp?”

²³ Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Ekītun məmə onakoatən nəghatən
oas u kəm io u tatən mīn-nulan məmə, ‘Tokita, ol-wīr atip-tu nīpətīm,’ u nīpətīn
məmə, ‘Nətīmnat mīn əh itəm katən məmə nəmol rəkis ilat əpəh Kapaneam,
təwīr məmə nakuwa mol mīn ilat ikin-u imam ikin.’ ²⁴ Nīpahriənən, iakatan
kəm itəmat məmə netəmim okol kəsotīsīai-inən ien kit itəm təmīsī-pən elat.
²⁵ E nīan rəha Elaija, nuhuən təməsəfikən mos nup kīsīl ne məwīg sīkis, kən
nəumis təman ikin mīn rafīn nagwənən təmīkə. Kən ekən nīpahriənən kəm
itəmat məmə, e nīan əh, nəutahlīmīs tēpət ikin-u İsrəl, ²⁶ məto Uhgīn təməsahl-
ipənən Elaija məmə otuwīn masitu elat. Kəp. In təmahli-ipən məmə otasitu
əmə e nəutahlīmīs kit əpəh ikin Saeton e taon Sarefat, kən pətan u in İaihlua
kit. ²⁷ Kən e nīan rəha ien Elisa, netəmim tēpət kəmotatig İsrəl itəm kəmoatos
nīmīsən rəha nuwigitəm u leprosi, kən Elisa təməsol-wīrən kit ne. Məto in
təmol-wīr əm Neman u etəm Sīria, İaihlua kit.”

²⁸ Kən e nīan netəmim e nīmə rəha nuəfīmīnən kəmotəto nəghatən əh,
neməha təmol pik ilat. ²⁹ Kən kəmotəruapik katul motaskəlīm İesu, motīləs
motiet e taon, motuwīn əpəh lekiəkis e nīkali taon məmə okotərakin-iarəp.

³⁰ Məto İesu təmalīwək əm miet ilugīn-in ilat mīnatuwīn.

İesu təmahli-iarəp narmīn rat e etəmim kit (Mak 1:21-28)

³¹ Kən İesu təmeiuiau muwīn əpəh Kapaneam, taon kit mīn rəha Kalili. Kən
e nīan rəha Sapat, in təmatəgətun netəmim. ³² Kən netəmim itəm kəmoatəto
rəhan nəgətunən, narmīlat təmīwīg pik ron məto-inu rəhan nəghatən təfīgəm,
nəpətən əh-ikin.

³³ Kən in əpəh imə e nīmə rəha nuəfīmīnən, kən suah kit əh-ikin itəm narmīn
rat kit tətətig lan. Kən in təmagət əfəməh məmə, ³⁴ “!Ei, İesu etəm Nasaret!
?Tahro? ?Nəmatuwa məmə onakərəkīn itəmat? Ekītun rəkis ik. !Ik Etəm
Asim rəha Uhgīn!” ³⁵ Məto İesu təməghat əskasik lan məmə, “!Ahh, sagətən!
!İet magīm e suah un!” Kən narmīn rat əh təmol suah un tiet morin-pən e
nīməptən ilugīn-in ilat, kən in təmīet magīm lan, məto təməsərəkīnən suah
un.

³⁶ Kən netəmim rafīn ikin əh, narmīlat təmīwīg kən moatən-ipən kəm ilat
mīn məmə, “!Ei! ?Nəgətunən naka u? Suah əh, in tatəghat əskasik e narmīn

rat min e nəghatən rəha nepətən ne nəsanənən, kən ilat koatiet e netəmin.”
 37 Kən namnusən rəha Iesu təmaiu mītəlau e nitən əh.

*Iesu təmol-wir netəmin tepət
 (Mat 8:14-17; Mak 1:29-34)*

38 Iesu təmətul kən miet e nimə rəha nuəfiminən muwın əpəh e nimə rəha Saimon.* E nian əh, uhu Saimon tatimis tatətəp-ətəp asol, kən ilat kəmotən-ipən kəm Iesu məmə otol-wir. 39 Kən Iesu təmətul-pən iuəhkır ron məghat əskasik kəm nətəp-ətəpən, kən nətəp-ətəpən təmikə. Kən roiu agin-əh min əm, pətaguıhl u təmətul minatol nagwənən nigilat.

40 Nian mit tiniwig rəkis,† netəmin kəmos netəmin rafin itəm koatimis e niməsən pisin pisin min moatuwa o Iesu. Kən təmələhəu-pən nelmın elat kitiəh kitiəh, kən ilat rafin kəmotəmegəh. 41 Kən iərmis min kəmotiet motagim e netəmin tepət motagət əfəməh məmə, “!Ik Nəti Uhgın!” Məto Iesu təmagət əskasik elat mahtosig-in ilat o nəghatən məto-inu ilat kotitun məmə in Kristo itəm Uhgın təməhl-ipa.

42 Kən kəmən lawigin, Iesu təmietet ikin əh muwın əpəh ikin kit itəm netəmin kotikə ikin. Məto netəmin kəmotəam-in, kən nian kəmotəhm, kən kəmotuwa ron motalkut məmə okotən-iahau məmə in otəsagimən mapəs ilat. 43 Məto in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kəp. Io ekəkəike muwın latuənu pisin min neen, mən-iarəp namnusən təwir rəha nərəməərəən rəha Uhgın, məto-inu Uhgın təməhl-ipa io məmə ekol mihin.”

44 Kən in təmatuwın mətan nitən Jutia matən-iarəp nəghatən rəha Uhgın e nimə rəha nuəfiminən min.

5

*Aposol min itəm Iesu təmaupən maun-in ilat
 (Mat 4:18-22; Mak 1:16-20)*

1 Nian kit, Iesu təmətətul e nikali nəhau asol, nərgin u Lek Kalili.* Kən nimanin netəmin kəmotuwa kətul kitəlau lan məmə okotəto nəghatən rəha Uhgın. 2 Kən in təməhm pot kəiu itəm netəm rəha niuwən nəm kəmotəpəs katuəməhl e noa nıməkləkil, məto-inu ilat kotaikuas e rehalat net min. 3 Kən Iesu təmət e pot rəha Saimon†, kən in təmətəpəh o Saimon məmə otiuw-iarəp pot tuwın ihluə məsin. Nian Saimon təmətig-iarəp pot, kən Iesu təməpələh lan matəgətun netəmin.

4 Nian Iesu təmaghat rəkis kəm netəmin, kən mən-ipən kəm Saimon məmə, “Saimon, otasə kotuwın əpəh lokammın, kən nakotəra kin rəhatəmat net məmə nakotəs nəm neen.” 5 Kən Saimon təmən məmə, “Etəm-iasol, lapin itimat emotalkut pik o nat u mətoahgin-pa tinian, məto eməsotosən nəm kit ne. Məto ik ninən min məmə okotuwın, kən tol nəhlan, pəs okotuwın min motəra kin rəhatimat net min.”

6 Kən e nian kəmotol min-nəhlan, kəmos nəm tepət tepət e rəhalat net, kən net min rəhalat kəmotə kəsis wir e nəm min, kən net min kinotətuoun minotəhap-əhap. 7 Kən ilat kəmotəun-in-pən ilat min neen e pot kit min məmə okotuwa kasitu elat. !Kən kəmotuwa kəmki-pən nəm e pot kərən mil kuər mərioah e nəm, iuəhkır əm pot mil kətuammın!

* **4:38:** Nian min neen, kətaun-in Saimon Pita məmə, “Saimon,” kən nian neen, kətaun-in məmə, “Pita.” † **4:40:** Lou tatən məmə etəmin ko təsiləsən etəm tatimis e nian rəha Sapat. Məto nian mit tiniwig rəkis, kən Sapat tinol namnun, kən netəmin kotitun niləsən netəmin. **4:41:** Mat 8:29; Mak 3:11-12 **4:44:** Mak 1:35-39; Mat 4:23 * **5:1:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Lek Kenesaret” u nərgin kit min rəha Lek Kalili. **5:1:** Mat 13:1-2; Mak 3:9-10 † **5:3:** Inu Saimon Pita. **5:5:** Jon 21:3-8

⁸ Nian Saimon Pita tæmehm nat u, kæn tæmisin-pæn nulin o Iesu e nisaiian matæn mæmæ, “! Iæramæra, uwîn isæu ron io mæto-inu, io esahmenæn, io iol tafagæ rat!” ⁹ In tatæghat min-nulan mæto-inu in ne netæm min æh e pot mil, kæmotaut pik narmilau tiwig o næm min itæm kotepæt pik næhlan. ¹⁰ Kæn Jemes ne Jon, næti Sepeti mil itæm katæhalol wæk ilæhal Saimon, ilau min kæmuaut pik narmilau tiwig o næm min u.

Mæto Iesu tæmæn-ipæn kæm Saimon mæmæ, “Æsæginæn. Ik etæmim ræha niuwæn næm, mæto roiu æh matuwîn, ik onakiuw-pa netæmim.” ¹¹ Kæn e nian ilat kæmotiuw-par ræhalat pot min, kæn moatapæs natimnat rafin motuarisig-in æm Iesu, kæn motuwa ræhan min netæmim.

Iesu tæmol-wir etæm tatos nimisæn u leprosi
(Mat 8:1-4; Mak 1:40-45)

¹² Nian Iesu tæmataliwæk e taon kit, suah kit itæm tatos nimisæn u leprosi tæmaliwæk muwa. Nimisæn u leprosi tæmiræfin nipætîn. Kæn nian in tæmehm Iesu, tæmeiuaiu misin-pæn nipinægin e nisip matos-ipæn nisaiian kæm in, kæn in tæmatasæk matækaike ron matæn mæmæ, “Iæramæra, okæmæ nakolkeike, kæn nækitun nol-wiræn io, kæn mafæl rækis namkimikæn lak.”

¹³ Kæn Iesu tæmæg-æfæmæhin-pæn nelmin mælæhæu-pæn lan mæn mæmæ, “Æwæh. Iakolkeike. !Æwir-fa!” Kæn roiu agin-æh æm, nimisæn u leprosi tæmagim mikæ lan.

¹⁴ Kæn Iesu tæmæn-iæhau mæmæ otæsæn-iaræpæn natimnat min u kæm netæmim, mæto in tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Uwîn mehm pris kit pæs in otehm mæmæ nipætîm tinol min-nulan, kæn os-ipæn sakrifais kæm Uhgîn itæm Lou ræha Moses tæmæn o suah kit itæm ræhan leprosi tatika, kæn netæmim okotitun mæmæ nipahrienæn ninæwir, kæn ræham namkimikæn tinikæ.”

¹⁵ Mæto namnusæn ræha Iesu tatiet matuwîn ikin min rafin, kæn nimanin netæmim kæmotuwa mæmæ okotætellig-in ræhan nægætunæn kæn mæmæ in otol-wir nimisæn min ræhalat. ¹⁶ Mæto nian tepæt, tatuwîn ikin taruæn-aruæn ikin, in pisin æm, mæmæ otatæfak.

Iesu tæmol-wir etæm nipætîn mæsin tæmimis
(Mat 9:1-8; Mak 2:1-12)

¹⁷ Nian kit, Iesu tæmatægætun æpæh imæ e nimæ kit, kæn Farisi min, ne iægætun min ræha Lou, ilat æh-ikin koatæpælæh, kæmotisi-pæn æpæh latuænu min e nitæn Kalili, ne nitæn Jutia, ne taon Jerusalem. Kæn næsanænæn ræha Iæramæra tætatig o Iesu mæmæ in otol-wir netæmim u koatimis. ¹⁸ E nian æh, netæmim neen kæmotilæs suah kit motuwa itæm tætapil æm e nimitiwîn ræhan mæto-inu nipætîn mæsin tæmimis. Kæn ilat kotelkeike mæmæ okotilæs motælæhæu-pæn e nelki Iesu.

¹⁹ Mæto ilat kotæruru nuwînæn imæ mæto-inu netæmim tepæt æh-ikin. Kæn kæmotuwîn æpæh ilis e nimæ motos-irækis næhgi nimæ mæsin, § kæn motæhlman-æhlman suah un tatite e nimitiwîn ræhan muwîn iuæhkir æm o Iesu.

²⁰ Nian Iesu tæmehm ræhalat nahatætæn, kæn tæmæn mæmæ, “Iolik. Ræham nolæn rat min, io emos-irækis.”

²¹ Kæn iægætun min ræha Lou ne Farisi min nikilat tæht mæmæ, “?Etæmim naka u tatæghat ausit mæmæ in Uhgîn? Uhgîn æm in titun nos-irækisæn nolæn rat min ræha netæmim.” ²² Iesu in titun æm ræhalat nætelligæn, kæn in tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “?Tahro nakoatætellig min-nulan? ²³ ?Naka in timætig mæmæ ekæn,

5:11: Mat 19:27 † **5:11:** E Naoa Ræha Uhgîn, næghatæn u “leprosi” tatæghat-in nimisæn pisin pisin min ræha nuwigitæm. Nimisæn min u tatærækin nuwigitæm, kæn Lou ræha Moses tatæn mæmæ suah kit itæm tamos nimisæn næhlan, in tamkimik e niganæmti Uhgîn. Afin Levitikas itæm tepæt 13-14. **5:14:** Lev

14:1-32 § **5:19:** E nian æh, kæmol næhgi nimæ neen e tael. Kæn netæm min u kæmotos-irækis tael min neen mæmæ otol kuhal tahmen e suah u itæm in tatimis. **5:20:** Aes 43:25; Luk 7:48

'Ekos-irækis rəham tefagə rat min,' o 'Ətul maliwək'? ²⁴ Kən roiu onəkotehm məmə Nəti Etənim tatos nepətan o nos-irækisən tefagə rat min ikin-u e nətueintən." Kən in təmən kəm suah u tatimis məmə, "Ətul, miləs rəham nimitiwin maliwək matuwin imam ikin." ²⁵ Kən roiu aɡin-əh min, suah u təmətəl miləs rəhan nimitiwin minataliwək matənwiwi Uhgın minatuwin. ²⁶ Kən ilat rafin kəmotaut pik ron narmilat tiwig, kən moatənwiwi nərgi Uhgın, kən motasiəp kən moatəgin məsin moatən məmə, "Nəman, roiu kitat kəmotehm nat pispis aɡin."

Iesu təmaun-in Lifae
(Mat 9:9-13; Mak 2:13-17)

²⁷ Uarisig e natimnat min u, Iesu təmiet maliwək matuwin, kən in təmehm suah kit itəm tatos məni rəha takis, nərgin u Lifae, tatəpələh ikin katətou takis ikin. Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, "Wa, muarisig-in io muwa rəhak etənim." ²⁸ Kən in təmapəs natimnat min rafin rəhan, mətəl muarisig-in Iesu.

²⁹ Kən Lifae təmol nagwənən asol kit rəha Iesu əpəh e rəhan nimə. Kən netənim tepət itəm koatos məni rəha takis, ne netənim əpnəpin min kəmotuwa moatəpələh kələh ilat min ilat məmə okotagwən. ³⁰ Kən Farisi min ne netənim neen min rəhalat itəm iəgətan min rəha Lou, nikilat təsəgienən kən moatən-ən kəm netənim rəha Iesu məmə, "?Təhro itəmat nakotagwən kələh əm itəmat netənim itəm koatos məni rəha takis ne netəm nol tefagə rat?"

³¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, "Etənim itəm in təsimisən, təsuwinən mehm tokita. Məto etəm tatimis, in otəkəike muwin mehm tokita. ³² Io eməsuwamən məmə ekaun-in netəm itəm nikilat təht məmə kotəuatip rækis məmə okotəuhlin nətəligən rəhalat o nolən tərət min itəm koatol. Məto emuwa məmə ekaun-in netəm kotərat məmə okotəuhlin rəhalat nətəligən."

Nolən rəha napəsən nagwənən o Uhgın
(Mat 9:14-17; Mak 2:18-22)

³³ Kən ilat kəmotən-ipən kəm Iesu məmə, "Netənim rəha Jon Baptais, nian rafin koatapəs nagwənən kən katəfak kəm Uhgın, kən netənim rəha Farisi min koatol əm nat kitəh, məto rəham netənim min kotagwən əm katilpin. ?Təhro?" ³⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, "?Nian itəmat nəkoatol nagwənən rəha etənim itəm təmol əm marit, məto nakotən kəm rəhan min məmə okotəkəike motapəs nunən nagwənən, o kəp? !Kəp! ³⁵ Məto nian tatuwa itəm netənim okotiləs-irækis suah u itəm təmol əm marit motiləs kaş isəu o rəhan min netənim. Kən e nian əh inəh, ilat okotapəs nagwənən lan."*

³⁶ Kən Iesu təmuəh min nimaa nəghatən kit tol min-nulan məmə, "Okol suah kit təsəsen napən wi rəhan məhap məsin, kən məhl-pən e napən oas məmə otəhlosig-in itəm təmərh. Məto okəmə tatol nəhlan, kən otərkən rəhan napən wi, kən napən wi məsin okol təsəhl-pən wirən ilau napən oas.

³⁷ "Kən okol suah kit təsəsen wain wi miuw-pən e pətəl oas u təskasik, pətəl itəm kəmol e nuwigi nani.† Okəmə suah kit tatol min-nəhlan, kən wain wi otəhləpik kən mol pətəl oas in otasis kən nimerəh mahtipərəh, kən wain in otaiu meləg, kən pətəl min, in otərat. ³⁸ Məto wain wi okəkəike kiuw-pən e pətəl wi. ³⁹ Kən etənim itəm təmənim wain oas rækis, in təsolkeikəən məmə otənim min wain wi, məto-inu in otən məmə, 'Wain oas in təwir.' "

5:24: Jon 5:8 5:30: Luk 15:1-2 5:34: Jon 3:29 * 5:35: "Etənim itəm təmol əm marit" tatəpsen-pən Iesu, kən "rəhan min netənim" tatəpsen-pən netənim min rəha Iesu. † 5:37: E nian əh, kəmol pətəl rəha wain e nuwigi nani. Pətəl wi in timətmətig o nahgigən. Məto pətəl oas in təskasik kən okol təsəhgigən. Nian nahui krep tatuwa matol wain, kən nahgin tətəhləpik pətəl tətəsis.

6

*Netəmim rəha İesu kəmoatəhl wit e nian rəha Sapat
(Mat 12:1-8; Mak 2:23-28)*

¹ Nian kit e Sapat, İesu ne rəhan mın netəmim kəmotaliwək motuwa e nasumən mın rəha wit, nat kit tahmen e rais, kən rəhan mın netəmim kəmotəhl wit neen motawig rəkis niwin, kən moatun. ² Məto Farisi mın neen koatən məmə, “!Ei! Nian u-roiu in Sapat, kən nolən u nəkoatol tatətəhl Lou. ?Təhro itəmat nəkoatol min-nəhlan?”

³ Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?İtəmat nəsoatafinən e Naoa Rəha Uhgın, natimnat mın əh itəm Kig Tefit təmol əupən? In ne rəhan mın netəmim, nəumis təmus ilat. ⁴ Kən in təmuwin imə e nimə tapolan rəha Uhgın, təmos pıret u itəm pris mın kinotos-ipən rəkis kəm Uhgın. Kən Lou tatən məmə pris mın əm kotitun nunən, məto Tefit təmun kən mos-ipən neen kəm rəhan mın netəmim məmə okotun.” ⁵ Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Io, Nəti Etəmim, ekatərəməyə e nian rəha Sapat.”

*İesu təmol-wir etəmim e nian rəha Sapat
(Mat 12:9-14; Mak 3:1-6)*

⁶ Kən e nian pisin kit mın rəha Sapat, İesu təmuwin əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən, matəgətun netəmim. Kən ikin əh, suah kit əh-ikin nelmin matip təmimis, təsəg-ətuatip-inən. ⁷ Kən iəgətun mın rəha Lou, ne Farisi mın, ilat koatalkək məmə okotehm-tu İesu məmə otol-wir suah u e nian rəha Sapat, pəs ilat kotitun nənən məmə İesu təmətgəhl Lou.

⁸ Məto İesu təmitun əm rəhalat nətəligən, kən təmən-ipən kəm suah u itəm nəlmin təmimis məmə, “Wa, mətul əupən e niganəmti netəmim rafin.” Kən təmuwin mətul-pən əh əupən. ⁹ Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Takolkeike məmə ekətapəh-in nat kit otəmat. ?Təhro? ?E nian rəha Sapat, nolən naka in tətuatip e Lou məmə okol, okol nat wir, o okol nat tərət? ? Okosmegəh etəmim, o okohamnu etəmim?” ¹⁰ Kən təmisilu ilat rafin mıtəlau, kən təmən-ipən kəm etəm nelmin təmimis məmə, “Əg-ətuatip-in nelməm.” Kən suah əh təməg-ətuatip-in nelmin, kən nelmin təməwir. ¹¹ Məto netəm mın əh, nikilat tinərat pik agin, kən kınəatəghat-əghat kəm ilat mın məmə okotəhro e suah əh İesu.

*İesu təmitəpun tuelef aposol mın rəhan
(Mat 10:1-4; Mak 3:13-19)*

¹² Kən e nian mın əh, İesu təmuwin əpəh ilis e nitot məmə otəfak, kən in təmətatig matəfak kəm Uhgın e nian əh mətoarus tian. ¹³ Kən tinian, təmaun-in rəhan mın netəmim məmə okotuwa kehm. Kən təmitəpun rəkis tuelef, maun-in nərgilat məmə aposol mın. ¹⁴ Nərgi aposol mın u tol mın-nulan: Saimon itəm İesu təmaun-in nərgin wi məmə Pifa, ne pian Antru, ne Jemes ne Jon, ne Filip, ne Patolomiu, ¹⁵ ne Matiu, ne Tomas, ne Jemes nəti Alfeas, ne Saimon u kətaun-in məmə Selot, ¹⁶ ne Jutas nəti Jemes, ne Jutas Iskariot itəm təmegəhan-in-pən İesu kəm rəhan mın tikimır mın.

*İesu təməgətun netəmim kən mosmegəh netəmim itəm kəmoatimıs
(Mat 4:23-25)*

¹⁷ Kən İesu ne rəhan aposol mın kəmotiet e nitot u moteiuaiu motuwa motatig e nitən iəməhl ilat rəhan netəmim tēpət, ne nimanin netəmim tēpət mın kəmotisi-pən nitən Jutia, ne Jerusalem, ne nikalkal nitəhəi ikin Taea ne

Saeton. ¹⁸ Ilat kəmotuwa məmə okotəto nəghatən rəha Iesu kən məmə in otol-wir nımısən mın rəhalat. Kən in təmol-wir netəmim itəm narmin rat mın kəmoatərkın ilat. ¹⁹ Kən netəmim itəm kəmotətul moatıtəlau lan, kəmotalkut məmə okotek məto-inu nəsanənən tatisi-pən lan matol-wir ilat rafin.

Nagienən ne nərətən
(Mat 5:1-12)

²⁰ Kən Iesu təmasipən mehm rəhan mın netəmim, kən tən-ipən kəm ilat məmə,

“Itəmat u ian-rat mın, nakoatətig e nəwirən pahrien. In nəwirən pahrien məto-inu, itəmat netəmim rəha Uhgın, kən in tatərəmərə etəmat.

²¹ Itəmat itəm nakoteam-in nagwənən əh-roiu, nakoatətig e nəwirən pahrien. In nəwirən pahrien məto-inu, onəkotən məmə, ‘Əwəh, tahmen.’

Itəmat itəm nakotasək əh-roiu, nakoatətig e nəwirən pahrien. In nəwirən pahrien məto-inu onəkotalah.

²² Nakoatətig e nəwirən pahrien nian netəmim koatətəhau itəmat, kən kəsegəhan-inən itəmat məmə onəkotol natimnat kitıəh itəmat mın ilat, kən katən rat itəmat, kən katərəkın-rəkın nərgitəmat məmə itəmat rəha iərmis mın, kən ilat koatol nolən mın əh kəm itəmat məto-inu io Nəti Etəmim, kən itəmat rəhak mın.

²³ “E nian mın əh, otəgien, kən motətıp-ətıp e nagienən məto-inu nətəuən asol rəhatəmat rəha natimnat mın əh tətətətig əpəh e nəgo e neai. Nikitəmat otəgien məto-inu tıpılət mın kəmoatol nolən kitıəh əm kəm ien mın əupən ikın.

²⁴ “Məto, kəsi, nəhməsən asol otuwa otəmat itəm rəhatəmat nautə tərət roiu məto-inu, nınətos rəkis nagienən rafin itəm onəkotos.

²⁵ Kəsi, nəhmən asol otuwa otəmat itəm nakotəgwən pik moatəto təwir lan əh-roiu məto-inu, nəumis otəpanus itəmat.

Kəsi, nəhmən asol otuwa otəmat itəm nakotalah əh-roiu məto-inu, nəpanotasək onəkotasək əgın.

²⁶ Kəsi, nəhmən asol otuwa otəmat nian netəmim koatıləs-ipər nərgitəmat məto-inu, tıpılət mın kəmotıləs-ipər mihin nərgi ien eıueıuə mın əupən ikın.”

Otolkeike rəhatəmat

tikimır mın

(Mat 5:38-48; 7:12)

²⁷ Kən tənən mın məmə, “Məto ekatən kəm itəmat itəm nakoatətəlig-in motıtən məmə, nəkotəkəike motolkeike rəhatəmat tikimır mın, kən motol təwir kəm netəm koatətəhau itəmat, ²⁸ kən nian netəmim koatəu iərmis-in itəmat, məto itəmat onəkotəpəh-in o Uhgın məmə otos-ipən rəhan nəwirən kəm ilat, kən onəkotəfak o netəmim itəm koatol tərət kəm itəmat.

²⁹ “Okəmə suah kit tatem nıkapım, kən əhwin-pən nıkalın kit mın tem. Okəmə suah kit tatıləs rəham kot, kən atətul matıp o nos-ipən mınən rəham sot. ³⁰ Os-ipən nat naka kəm etəmim kit itəm tateasıə-in ron ik, kən etəmim itəm təmos rəham neen natimnat, apəs əm, məsətapəh-inən. ³¹ Kən otol təwir kəm netəmim rafin e nolən mın rafin itəm nakotolkeike məmə netəmim okotol mın kəm itəmat.

³² “?Okəmə nakotolkeike əm netəm mın u koatolkeike itəmat, nikitəmat təht məmə okıləs-ipər itəmat ron? Kəp. Netəm rat, ilat mın koatol təwir kəm ilat mın, kən moatolkeike ilat mın. ³³ ?Kən okəmə nəkoatol əm təwir kəm netəm mın əh itəm koatol təwir kəm itəmat, nikitəmat təht məmə okıləs-ipər itəmat ron? Kəp. Netəm rat, ilat mın koatol əm nat kitıəh mın. ³⁴ ?Kən

okamə nakoategəhan-in natimnat kəm netəmim neen itəm ilat kotitun nos-
ipa minən nitain, nikitəmat təht məmə okiləs-ipər itəmat ron? Kəp. Netəm rat,
ilat min koategəhan-in natimnat kəm ilat min məmə nian kit kəpanotos-ipən
min nitain tahmen.

³⁵ “Məto nəkotəkəike motolkeike rəhatəmat tikimər min, kən moatol təwīr
kəm ilat, kən moategəhan-in natimnat itəm kəmotos məmə okəsotalpinən.
Okamə nəkotol nəhlan, kən rəhatəmat nətouən asol tətətig, kən nakotuwa
nenəti Uhgīn Ilis Agīn, məto-inu in tatol təwīr kəm netəm naumis min, kən
tatol təwīr min kəm netəmim itəm kəsotənən məmə nikilat tagien o natimnat
wīr itəm in tatol kəm ilat. ³⁶ Otasəkītun netəmim tahmen əm e rəhatəmat Tata
tətasəkītun netəmim.”

Əsənən nolən rəha etəmim

(Mat 7:1-5, 17-27; 12:34-35)

³⁷ Kən Iesu təmən məmə, “Əsənən nolən rəha etəmim məmə in tərət, kən
pəs kəsənən rəham nolən məmə in tərət; əsənən məmə suah kit otəkəike mos
nalpinən o təfagə rat kit rəhan, kən pəs kəsənən məmə ik onakəkəike mos
nalpinən o təfagə rat kit rəham; aluīn nolən rat rəha etəmim itəm təmol kəm
ik, kən pəs kaluīn nolən rat rəham. ³⁸ Awte kən məhan nelməm kəm netəmim,
kən kos-ipinə natimnat kəm ik, natimnat tepət tepət itəm kəmaii-pən kasin-
asin kəgətain, tər matərioah itəm okələhəu-pən ilat e nelməm. Okamə natos-
ipən tepət, okos-ipinə tepət kəm ik, məto okamə natos-ipən noan məsin əm,
okos-ipinə noan məsin əm kəm ik.”

³⁹ Kən in təmuəh nimaa nəghatən kəm ilat məmə, “Iganəmtin əpis ko təsitən
iganəmtin əpis kit min. !Kəsi, okiaiwig-pən e noakimil asol! ⁴⁰ Etəm tatətəlig,
in təsaprəkis-inən rəhan iəgətun, məto etəmim itəm təmətəlig-in wīr matətəu-
pən iəgətun e nətəligən min rafin, in otuwa mahmen e rəhan iəgətun.

⁴¹ “?Tahro nakatən nisip noan məsin itəm təmuwīn e niganəmti piam, məto
nikim təsəhtən nig asol itəm tətətig e niganəmtim? ⁴² ?Okamə nakəshmə
nig asol əpəh e niganəmtim, kən onakahro min-nulan mos-irəkis nisip e
niganəmti piam? !Rəhatəmat nənən təwīr, məto nikitəmat tamkimik! Aupən
mos-irəkis nig asol e niganəmtim, kən mitun nehm wīrən nisip e niganəmti
piam kit.

⁴³ “O nat əh inəh, iatən məmə, nig katun tikə itəm tatəe-in nig kəsunən,
tahmen-pən əm e nig kəsunən təsoe-inən nig katun, ⁴⁴ məto-inu etəmim
tatitun nig e nehmən noan. Ko etəmim təsəhlən noa nig katun e nolkosik, kən
ko etəmim təsəhlən noa nig tətəhen e nol e luən. ⁴⁵ Etəm təwīr, nikin tərīoah
e natimnat wīr min, kən in tatol natimnat itəm təwīr. Kən etəm tərət, nikin
tərīoah əm e nolən tərət min, kən in tatol əm nolən tərət; məto-inu e nian
tatəghat, kən natimnat min əh e nikin koatiet.”

⁴⁶ Kən Iesu təmən məmə, “?Tahro nakotaun-in io məmə ‘Iəramərə, Iəramərə,’
məto nəsotolən nat naka itəm ekatən? ⁴⁷ Pəs ekəgətun kəm itəmat nolən
rəha suah kit itəm tatuwa ron io, kən matətə nəghatən min rəhak, kən matol
natimnat min itəm ekatən ilat.

⁴⁸ “Kən in tahmen əm e etəmim itəm təmiləkin rəhan nimə. Aupən, təmel
nisip meiuai muwīn mafəl wīr kəpiel apin əpəh ləhau, kən miləkin-pən
rəhan ikən nimə. Nian nuhuən təfik maiu maruəh muwa mīləs pikən, məto
təsəloalən lan, məto-inu təmiləkin wīr tiəkis. ⁴⁹ Məto etəmim itəm tatə
nəghatən rəhak kən məsolən, in tahmen-pən e etəmim itəm təmiləkin-pər
rəhan nimə tatəpələh-pər əm e niməptən. Nian nuhuən təfik maiu maruəh
muwa mīləs pikən nimə, kən əmun nimə tiet morin mīməlkin-məlkin.”

7

*Nahatətəən rəha etəm-iasol kit rəha mopael min
(Mat 8:5-13)*

¹ Nian Iesu təməghat rəkis kəm netəmim un, kən in təmuwin əpəh e taon Kapaneam. ² Kən ikin əh, etəm-iasol kit rəha mopael min rəha netəm Rom tətətig, kən slef kit əh-ikin rəhan itəm in tolkeike pik, mətə slef əh tatimis pik, rəhan nahməən tepət. ³ Kən e nian etəm-iasol əh tətətəo namnusən rəha Iesu, kən in təmahləpis netəm-iasol neen rəha netəm Isrel məmə okotuwin motən-ipən kəm Iesu məmə otuwin mol-wir rəhan slef. ⁴ Kən nian netəm-iasol min əh kəmotuwa motehm Iesu, motətapəh əskasik ron motən məmə, “Iəməmə, tətəuatip əm məmə nakasitu e suah əh, ⁵ mətə-inu in tolkeike pik kitat netəm Isrel, kən in təmiləkin nimə rəha nuəfiminən rəhatat.”

⁶ Kən Iesu tətətəu-pən ilat. Kən e nian kinoatuwa iuəhkir o nimə, etəm-iasol rəha mopael min təmahl-ipən rəhan min netəmim kotuwin motehm Iesu moatən-ipən məmə, “Iəməmə, əsəlikiamtəən ik o nuwamən, mətə-inu esahmen-pənən məmə onəkuwa imak ikin. ⁷ Kən tol min-nəhlan, io esimmən mehm ik. Ik etəm-iasol kit, mətə io etəm ləhau əm. Mətə əghat əm, kən rəhak slef, in otəsənən min. ⁸ Ekitun məmə nimisən əh otəkəike mol nəwiam, mətə-inu io min, rəhak netəm-iasol min kotərəməmə lak, kən iatol nəwialat, kən mopael min neen əh-ikin itəm io ekərəməmə elat. Okəmə ekən kəm kit məmə, ‘Uwin,’ kən tuwin. Kən okəmə ekən kəm kit məmə, ‘Wa,’ kən tuwa. Kən okəmə ekən kəm rəhak slef məmə, ‘Ol nat u,’ kən in tol.”

⁹ Nian Iesu tətətəo nəghatən u, narmin təmiwig pik o nəghatən rəha suah u. Kən in təmeirair mən-ipən kəm nimanin netəmim itəm koatətul uarisig in, məmə, “Ekatən kəm itəmat məmə, suah u sənəmə in etəm Isrel. Kən nat əpnəpin noanol min rəha Isrel, mətə esəhmən ilat kit itəm rəhan nahatətəən iahgin tahmen-pən lan.” ¹⁰ Kən e nian iahləpis min rəha etəm-iasol kəmotitəlig-pən imə, kəmotəhm slef əh tinəsənən rəkis.

Iesu təmosmegəh nəti nəutahlimis kit

¹¹ Kən təsuwəhən e natimnat min u, Iesu təmuwin e taon kit, nərgin u Nain, ilat rəhan min netəmim ne nimanin netəmim tepət itəm koatuarisig-in in. ¹² Kəmol fenis e kəpiel titəlau e taon əh, kən e nian Iesu təmuwa iuəhkir o nəfiluə rəha taon, kən təmehm netəmim koatisi-pən e taon moatalis etəm tənimis kit. In etəm aluə iərman, nəti nəutahlimis kit noan kitiah əm. Kən nimanin netəmim tepət rəha taon koataliwək kələh ilat nəutahlimis əh. ¹³ Kən nian Iəməmə təmehm nəutahlimis əh, in təmasəkitun pik, kən mən-ipən kəm in məmə, “Əsasəkən.” ¹⁴ Kən təmuwin mek pet itəm kətalis suah u tənimis lan, kən kəmotətul. Kən Iesu təmən-ipən məmə, “!Etəm aluə! !latən kəm ik məmə, ətul!” ¹⁵ Kən etəm tənimis tinəmegəh minətul, kən mətuoun matəghat. Kən Iesu təmos-ipən etəm aluə əh kəm rəhan mama.

¹⁶ Netəmim rafin kəmotəgin motasiəp, kən moatənwiwi Uhgən məmə, “!Ien asol kit roiu tətətig kitat min!” Kən motən min məmə, “!Uhgən təmuwa məmə otasitu e rəhan min netəmim!” ¹⁷ Kən namnusən rəha Iesu təmaiu mitəlau ikin min rafin e nitən Jutia kən e niməptən min rafin iuəhkir ron.

*Iesu ne Jon Baptais
(Mat 11:2-19)*

¹⁸ Netəmim rəha Jon Baptais kəmotən-ipən kəm in natimnat rafin itəm Iesu təmol ilat. Kən Jon Baptais təmaun-in rəhan etəmim mil kəiu kuea ron, ¹⁹ kən

tahləpis ilau məmə okian muehm İərəmərə muətapəh ron məmə, “?Karmə ik suah əh itəm otuwa, o məta ekotasipən o etəm pisin kit min?”

²⁰ Kən nian suah mil kəmuea muehm İesu, kəmuən-ipən kəm in məmə, “Jon Baptais təmah-l-ıpa itımlau ekuea məmə ekuətapəh ron ik məmə, ‘?Karmə ik suah əh itəm otuwa, o məta ekotasipən o etəm pisin kit min?’ ”

²¹ Kən e nian əm əh itəm ilau kəmuea muehm İesu lan, məto İesu tatol nimisən tepət koatəwir. Neen koatos nimisən pisin pisin min, neen narmin rat tətətig elat. Kən netəmim tepət niganəmtilat təpis, məto İesu təmol-wir ilat. ²² Kən İesu təmən-ıpən kəm ilau məmə, “İatəlig mian muən-ıpən natımnat min u rafin kəm Jon, nat itəm nəmuəto kən muehm. Netəm niganəmtilat təpis kınəotəplan nat. Kən netəmim itəm nelkilat tərət kınəotəto təwir kən minotaliwək. Kən netəm min u kəmotos nimisən leprosi, nuwigilat tınəwir. Kən netəm min u matəlgilat təmalu, roiu matəlgilat tinoag, kən netəm min u kəmotimis, kınəotəməğəh min. Kən ian-rat min, roiu əh suah kit tınatən-ıarəp namnusən təwir kəm ilat. ²³ Uhgın otawte-in rəhan nəwirən kəm netəmim itəm kəsotəməən e rəhalat nahatəən lak o rəhak nolən.”*

²⁴ E nian iahləpis mil rəha Jon ilau kəmiətəlig min, kən İesu təmətuoun matəğhat-in Jon kəm nımanın netəmim. In təman məmə, “? Aupən ikin, itamat nəmoətuwin əpəh ikin taruən-aruən ikin məmə onəkotehm naka? ? Nəmoətuwin məmə onəkotehm suah kit əpnarın əm itəm tahmen e nuwig itəm nımətəg tətahl tatahuin-ahuin? !Kəp! ²⁵ ?Okəmə kəpə, kən nəmoətuwin məmə onəkotehm naka, suah kit itəm tatuwin e napən wir nəmtin tiəkis? ! Kəp! Netəm itəm koətuwin e napən wir, motəgien əm e rəhalat nautə, ilat kotəgic e nımə wir min tahmen e rəha kig. ²⁶ ?Kən naka əh nəmoətuwin məmə nakotehm, ien kit, o? Əwəh, nıpahrienən, məto iatən kəm itamat məmə in ilis taprəkis-in e ien. ²⁷ Suah u inu Naə Rəha Uhgın təmatəğhat in məmə, ‘Otəplan-tu. İatahl-ıpinə rəhak iahləpis itəm otos rəhak nəğhatən. In otaupən-in ik məmə otol əpen-əpenə e rəham suatıp.’

²⁸ İatən kəm itamat məmə, netəmim itəm kəmotaiir e nətueintən u, kit təsaprəkis-inən suah əh Jon. Məto etəm tətətig ləhau əgin e netəmim rafin e nərəmərəən rəha Uhgın, in ilis taprəkis-in Jon.”

²⁹ Nian netəmim əpnarın, ne netəmim rəha nosən məni rəha takis kəmotəto nəğhatən rəha İesu, ilat kəmotən məmə suatıp rəha Uhgın in suatıp ətuatıp. Koatən nəhlan məto-inu Jon təmol baptais rəkis elat. ³⁰ Məto Farisi min ne iəğətun min rəha Lou, ilat kəməsotəğəhanən məmə Jon otol baptais elat, kən inəh kəmotərakin suatıp rəha Uhgın e nəməğəhən rəhalat.

³¹ Kən İesu təmatəğhat min məmə, “?Kən io ekən nolən rəha netəmim roiu, məmə tahmen e naka? ?Kən rəhalat nətəligən naka? ³² İlat kotahmen-pən əm e nisualkələh itəm nat kit təkə otol nıkilat təgien. Kən koatəpələh e suatıp katol maket ikin, kən motəgət əfəməh motaun-in ilat min neen məmə, ‘İtimat emotahl nau kəm itamat məmə onakoətol danis rəha nəgienən lan, məto itamat nəkəsotolən danis. Kən itimat emoətasək eiua rəha nimisən, məto nəsotasəkən kitat min itimat.’

³³ “İatən min-nulan məto-inu nian Jon Baptais təmuwa, matətuəkəm məsunən nəğwənən nian tepət o nəfakən, məsəniman wain. Kən itamat nakoətən məmə, ‘Suah əh, narmin rat kit tətətig lan.’ ³⁴ Məto io, Nəti Etəmim, emuwa mətəğwən matənım wain, kən itamat nakoətən məmə, ‘İOtəplan-tu,

7:20: Sam 40:7; Mal 3:1; Nol Əpən 1:8 **7:22:** Aes 35:5-6; 61:1; Luk 4:18 * **7:23:** E nian rəha İesu, netəmim tepət koatasipən o Kristo itəm otəpanuwa. Məto nıkilat təht məmə in otol nolən min itəm otol pisin e nolən min rəha İesu. Nıkilat təht məmə Kristo otos nəsanənən o nəluəginən e kapman rəha Rom. **7:26:** Luk 1:76 **7:27:** Mal 3:1 **7:29:** Luk 3:12 **7:30:** Mat 21:32

suah əh in etəmim rəha nagwən pikən ne etəmim rəha napisən, kən motan kələh ilat netəmim rəha nosən mənı e takis, ne netəmim itəm nol təfagə!'³⁵ Nenatigən rəha Uhgın ne nalpəkauən rəhan in tətuatip məmə itımlau Jon ekıoal nat itəm in tolkeike. Kən nəmegəhən rəha netəmim itəm kotahatətə lan, tatəgətun məmə inu nıpahrienən."

Pətan rat kit təmau nelki İesu e senta

³⁶ Kən Farisi kit, nərgın u Saimon, in tətəpəh o İesu məmə otuwın magwən e rəhan nımə. Kən İesu təmuwin latuənu, muwin e nıpəgnoa nımə rəha Farisi un matəpələh məmə otəgwən.[†]

³⁷ Kən pətan kit e taon əh in iol təfagə rat, tətəto məmə İesu tətəgwən əpəh imə Farisi ikın. Kən in təmos senta kit muwa itəm nəmtin tiəkis. Senta u tətətig e pətəl kəmol e kəpiel itəm nəmtin tiəkis, katən məmə alapasta. ³⁸ Kən in təmuwa iuəhkir o İesu mətul e nıkalı nelkin mətasək, nahui nəmtin tətəuon mətəhl-pən e nelki İesu mınol nelkin tınəpilit. Kən təmafəl nahui nəmtin e nelki İesu e noanun, kən mətoafəl nelki İesu matos-ıpən nısiiaiən kəm in,[‡] kən mol-pən senta e nelkin.

³⁹ Kən Farisi u təmehm nat əh, kən tatən atip e nıkin məmə, "Okəmə suah əh in ien pahrien, kən okol in təmitun əm nolən rəha pətan əh itəm tatek nelkin, məmə in iol təfagə rat."

⁴⁰ Kən İesu təmən-ıpən kəm in məmə, "Saimon, iakolkeike məmə ekən nat kit kəm ik."

Kən Saimon təmən məmə, "İəgətun, ən-tu kəm io."

⁴¹ Kən İesu təmən məmə, "Suah kəiu, rəhalau məni təsahmenən, kən iəgəmərə kit təmos-ıpən məni neen kəm ilau, kən o nian kit ilau okualpın rəhan məni. Kit təmos faif-hanrit tenarius, kən kit tos fifti tenarius.[§] ⁴² Nian ilau kənuəruru nos-ıpənən nıtain, kən iəgəmərə təmən məmə, 'Uapəs əm nalpınən məni itəm nəmioas.' ?Kən suah mil u in pəhrüən lan otolkeike pik iəgəmərə?"

⁴³ Kən Saimon in təmən məmə, "Nıkkik təht məmə etəm u itəm in təmos məni tətət, kən iəgəmərə təmasəkıtun pik, in otolkeike pik iəgəmərə." Kən İesu təmən məmə, "Nəmən pahrien."

⁴⁴ Kən İesu təmeirap məplan pətan u, kən mən-ıpən kəm Saimon məmə, "?Saimon, natehm pətan u, o kəp? E nian emuwa imam ikın, ik nəməsos-ıpənən nəhau kit o naukuasən e nelkək, məto pətan u, in təmau nelkək e nahui nəmtin mafəl e noanun. ⁴⁵ Nian emuwa, kən Saimon, ik nəməsolən nəmtətin kit itəm tətəgətun məmə nakolkeike io. Məto pətan u, tatoafəl nelkək tətəwin əm nulan, kən nolən rəhan tətəgətun məmə in tolkeike pik io. ⁴⁶ Saimon, ik nəməsauən rəhk-kapə e oel məsın ne, məto pətan u, in təmau nelkək e senta itəm nat kit nəmtin tiəkis. ⁴⁷ Kən tol nəhlan iatən kəm ik məmə, enafəl rafin rəkis rəhan təfagə rat mın itəm tətət tətət, kən tol nəhlan, nolən mın əh itəm tatol, tətəgətun məmə tolkeike pik io. Məto nian iatos-ırəkis təfagə rəha etəmim noan məsın, kən kəsi, rəhan nolkeikeən in natıəkəku ron io."

7:34: Luk 15:2 † **7:36:** Nian mın neen, netəm Isrel koatətəu-pən nolən rəha netəm Kris ne netəm Rom nian kotəgwən. Məto tepil rəhalat in ləhau ləhau, kən netəmim kotapil e nıkalılat motol nelmlılat tətətə-pər rəhalat kaugə, kənu nelmlılat matip tos nagwənən moatun. Kən nelkılət tətəməhl-ıarap katehm wir əm. İnəh İesu təmol mihın nıan pətan əh təmuwa maıkuas e nelkin. Əplan narmin e Mat 26. **7:37:** Mat 26:7; Mak 14:3; Jon 12:3 ‡ **7:38:** Nəghatan Kris tətətat tətən məmə, pətan əh tətək nelki İesu e nohlin. Inu nəmtətin məmə in tatsıai-in pik İesu, kən nıkin tagien o natımmat itəm İesu təmol kəm in. § **7:41:** Roiu, faif-hanrit tenarius tahmen e faif-hanrit-təosan vatu, kən fifti tenarius tahmen e fifti-təosan vatu.

⁴⁸ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm pætan u mæmæ, “Reham tæfagæ rat min, io enafæl rækis.”

⁴⁹ Kæn netæmim neen min itæm kæmotagwæn ilat min, koatæn kæm ilat min mæmæ, “?Etæmim naka æh itæm tatæn mæmæ tatos-irækis tæfagæ ræha etæmim?”

⁵⁰ Mæto Iesu tæmæn-ipæn kæm pætan u mæmæ, “Uhgîn tæmosmegah ik mæto-inu næmahatætæ lak. Kæn uwîn, pæs næmælinuæn ræha Uhgîn tætatig ron ik.”

8

Nipitan itæm kæmotasitu e Iesu

¹ Uarisig e natimnat min æh, Iesu in taliwæk matuwîn e taon min neen ne latuænu min neen. In tatæn-iaræp næghatæn ræha Uhgîn kæm mætammus-iaræp namnusæn tæwir ræha næramæraæn ræha Uhgîn. Kæn e nian æh, tuelef aposol min ræhan kæmoatætæu-pæn. ² Kæn nipitan neen min kæmoatuarisig-in Iesu, inu aupæn ikîn ilat kæmoatimis, o kæmoatos narmin rat min tætatig elat, mæto Iesu in tæmæhg-iaræp narmin rat min kæn tæmol-wir ræhalat nimisan. Nærgi nipitan min u Meri u katæn mæmæ Maktala itæm Iesu tæmæhg-iaræp narmin rat sepin lan; ³ ne Joana pætaguïhl ræha Jusa itæm in tætaræmæra e nimæ ræha Kig Herot Antipas; ne Susana; ne nipitan tepæt min. Nipitan min u koatos-ipæn ræhalat mæni o nos-næmtinæn natimnat o nasituæn e Iesu ne ræhan min netæm tuelef.

Nimaa næghatæn e nimæptæn

(*Mat 13:1-23; Mak 4:1-20*)

⁴ Nimanin netæmim tepæt kæmotisi-pæn e taon min tepæt motuwa o Iesu. Nian kæmotuwa motætul kitælau lan, kæn tæmuæh nimaa næghatæn kæm ilat. In tæmæn mæmæ, ⁵ “Suah kit, etæm ræha næfææn nikuti wit, tæmuwîn matærakin nikuti wit tatisas æpæh e nasumæn. Kæn neen kæmotisas e suatip, kæn uarisig netæmim kotuwa kaliwæk lan, kæn mænig min kotuwa motun rækis ilat. ⁶ Kæn nikutin neen kotisas-pæn e nisip noan mæsin itæm kæpiel læhau lan. Nian koatæwiæ, kæn motauke mæto-inu næhau tikæ læhau lan. ⁷ Kæn nikutin neen kotisas-pæn e niki nolkosik. Uarisig, nolkosik ne wit kuæwiæ kæləh, kæn nolkosik tatu-atu-pæn lan mætoarus-pæn kotimis. ⁸ Kæn nikutin neen min kæmotisas-pæn e næptæn wir motæwiæ motoe-in noalat tepæt tepæt tahmen e wan-hanrit.”

Nian Iesu tæmæn rækis næghatæn u, kæn tæmagæt, mæn kæm ilat mæmæ, “Etæm matælgîn tatig, tæwir mæmæ in otætæg-in wir kæn mitun næghatæn min u.”

⁹ Kæn netæmim ræha Iesu kæmotætæpæh ron mæmæ, “Uhapik-pa nimaa næghatæn u kæm itimat.” ¹⁰ Kæn in tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Itæmat, Uhgîn tineræh rækis e ræhatæmat suatip mæmæ itæmat onækotitun næghatæn ræha næramæraæn ræha Uhgîn itæm tæhluæig. Mæto netæmim neen, ilat koatos æm e nuæhæn nimaa næghatæn min, mæmæ ilat okoatehm, mæto kotæruuru, kæn ilat okoatæto, mæto okol kæsotitunæn.”

¹¹ Kæn Iesu in tæmatæghat mæmæ, “Nipæti nimaa næghatæn u tol min-nulan. Nikuti wit, inu næghatæn ræha Uhgîn. ¹² Nikutin min itæm koatisas e suatip, inu tahmen-pæn e netæmim itæm kotæto næghatæn ræha Uhgîn, kæn Setan tatos-irækis næghatæn ræha Uhgîn e ræhalat nætægæn mæmæ okæsotænæn nipahrienæn lan, kæn Uhgîn otasosmegahæn ilat. ¹³ Kæn nikutin min itæm koatisas-pæn e nisip noan mæsin kæpiel æh læhau ikîn, inu tahmen-pæn e netæmim itæm kotæto næghatæn ræha Uhgîn, kæn nikilat tætagien ron. Mæto nokilat tæseiuaiuæn isæu, kæn koatahatætæ e nian ækuækir æm. Mæto nian næssasauæn, o næratæn tuwa e næmegæhæn ræhalat, kæn koatæme e ræhalat nahatætæn. ¹⁴ Kæn

nikutin min itəm koatısas-pən e niki nolkosik, inu tahmen-pən e netəmim itəm koatəto nəghatən rəha Ughin, məto natimnat tepət tətatu-atu-pən e nəmegəhən rəhalat, inəh koatətəlig-in pik natimnat rəha nəmegəhən rəhalat, o ilat kotolkeike nautə tepət, o kotolkeike məmə okotəto təwir e rəhalat nəmegəhən. Kən nəmegəhən rəhalat təsoe-inən nat təwir kit e nəghatən rəha Ughin. ¹⁵ Məto nikutin itəm tıstısas-pən e nıməptən təwir, inu tahmen e netəmim itəm koatəto nəghatən rəha Ughin, kən nikilat tətuatıp kən məwir, kən ilat kotaskəlim nəghatən rəha Ughin tətətig tıəkis e nikilat. Kən ilat kotalkut matuwın matuwın, kən motoe-in nəmegəhən təwir.”

Ol wək e nat itəm nakatos
(Mak 4:21-25)

¹⁶ Kən İesu təmən-ipən məmə, “?Pah tətasiəpən e lait kən mətaii-pən e pesin, o tətəhtu-pən e nıpəg pet? !Kəp! Kəsolan mihin. Nian nakotasiəpən e lait, kən motətu-pər e tepil məmə netəmim okotehm nat lan. ¹⁷ Kən e nolən kitiəh min əm, okəmə suah kit tətəhluəig-in nat kit, məto Ughin otol əp in, kən okəmə suah kit tatos nəghatən anion kit, məto Ughin otən-iarəp. ¹⁸ Nəghatən u itəm nakoatəto, otətəlig-in wir. Etəm itəm tinitun rəkis nıpəti nəghatən rəhak, in titun nosən təhmın min. Məto etəm itəm təsitunən, in otəmkarəpən e nat itəm nikin tətəht məmə tatos.”

Mama rəha İesu ne pian min
(Mat 12:46-50; Mak 3:31-35)

¹⁹ Kən e nian əh, mama rəha İesu ne pian min kəmotuwa məmə okotehm, məto okol kəsotuwınən iuəhkır motehm məto-inu nımanin netəmim tepət koatətlosig-in. ²⁰ Kən netəmim kəmotən-ipən kəm in məmə, “Mama rəham ne pian min ilat əpəh ihluə koatətul, kən kotolkeike məmə okotehm ik.” ²¹ Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Netəmim rafin itəm koatəto nəghatən rəha Ughin kən moatətəu-pən, ilat un rəhak netəmim min, rəhak mama ne piak min.”

İesu təmən-ıəhau nımətag asol e Lek Kalili
(Mat 8:23-27; Mak 4:35-41)

²² Nian kit İesu ne rəhan min netəmim kəmotuwın e pot kit, kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Pəs kotuwın əpəh entənıpən-pən e lek u.” Kən kəmotiuw niuwən motiet. ²³ Nian pot tinətəiu, kən İesu təmuwın mapil. Kən nımətag asol kit təmeiuəu-pa e lek u, kən nəhau təmuwın e nıpəgnoə pot, iuəhkır əm pot tətəmmim. ²⁴ Kən kəmotəhgaiir e İesu kən motəmə, “!Ei, Etəm-iasol! !Etəm-iasol! Aiir-ta, okotimis roiu!”

Kən İesu təmaiir nəghat mən-ıəhau nımətag ne peəu-peəu asol min məmə, “!Nahmen, uameg-ta!” Kən nımətag təmurahl nelmin, kən tinəməlinu tinəməlinu. ²⁵ Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Təhro? ?Rəhatəmat hiə nahatətəən?”

Məto ilat kınəotəgin, kən narmilat tınatiwig min, kən minəotən-ipən kəm ilat min məmə, “!Ei! ?Etəmim naka u? Nat əpnəpin nımətag ne nəhau, məto katutəlig-in rəhan nəghatən matioal.”

İesu təməhg-iarəp narmın rat min e suah kit
(Mat 8:28-34; Mak 5:1-20)

²⁶ Kən ilat kəmotuwa kiet-arəpa rəha netəm Kerasa ikin, inəh entənıpən-pən e lek u, kən kəmotuwar əpəh ipar. ²⁷ Nian İesu təmuwar, kən əmun etəmim kit əh-ikin təmuwa məhm. Suah un, narmın rat min kotatig lan, kən nuwəh məsin in təməsuwın-inən nəpən, kən in təsapilən imə, məto in

tətətig əm əh e nıpəg kəpiel min, ikin katitənim netənim ikin. ²⁸⁻²⁹ Aupən ikin, nian tepət, narmın rat əh tatol in tətəlməl pik, kən netənim koafəlis nelkin ne nelmin e sen məmə otaskəlim tiəkis moatehm məmə otəsərəkin-rəkinən natimnat. Məto e nian rafin tətətip-eatip sen min əh, kən narmın rat tətəkəike kəm in məmə otiet magim muwin əpəh ikin taruan-aruən ikin.

Kən nian ialmə u təmehm Iesu, təmeərig əfəməh, muwa morin-pən e nelki Iesu, kən mətagət məmə, “!Iesu, Nəti Uhgın İlis Agin! ?Nəkəmə onakəhro io? ! Awi, iatətapəh ron ik məmə onəsələn nalpınən asol kit kəm io!” Narmın rat u təmə nəhlan məto-inu Iesu tinən rəkis məmə in otiet magim e suah u.

³⁰ Kən Iesu tətətapəh məmə, “? Nərgəm pah?” Kən in təmə məmə, “Nımanin Tepət.” Təmə nəhlan məto-inu narmın rat tepət kəmotatig lan.

³¹ Kən narmın rat min kəmotətapəh əskasik o Iesu məmə, “Onəsahl-ipənən itimat e nıpəg itəm namnun tikə tapinəp, u imə nalpınən.”

³² Kən ikin əh e nikali nitot, pikəs min tepət kotəgwən motan əh-ikin. Kən narmın rat min kəmotasək moatən-ipən kəm Iesu məmə, “Awi, egəhan-in itimat ekotuwin e pikəs min əh.” Kən Iesu təmegəhan-in ilat kotuwin.

³³ Kən narmın rat min u kəmotiet e suah un motuwin e pikəs min, kən pikəs min ilat rafin kəmotaiu moteuiuiu ikin təkul-əkul ikin, kən motiet-pən e lek motənim.

³⁴ Nian netəm kotəgwən pikəs min kəmotəhm nat u, kəmotiet motəgim motuwin moatən-iarəp namnusən rəha natimnat min u e taon rəhalat ne ikin min rafin titəlau lan. ³⁵ Kən netənim kəmotiet e taon moatuwin məmə okotehm natimnat min əh. Kən kəmotuwa motehm Iesu, kən motehm min suah un itəm narmın rat min kəmotiet rəkis lan, in tətəpələh iuəhkir e nelki Iesu, tinəsəlmələn, kən minuwın-in rəkis rəhan napən. Kən netənim rəha taon koatəgin.

³⁶ Kən netənim itəm kəmotəhm ətuatip nat u e niganəmtilat, ilat kotəmnus tatuwin kəm netənim neen min moatən-iarəp məmə Iesu təməhro nulan mol-wir suah əh, itəm aupən ikin narmın rat min kəmotatig lan. ³⁷ Kən netənim rafin u kotatig iuəhkir ikin Kerasa, kəmotən-ipən kəm Iesu məmə otiet iməlat ikin, məto-inu ilat kənoatəgin pik. Kən əmun in təmuwin e pot məmə okotasuə moatuwin entənıpən-pən ikin.

³⁸ Məto suah u itəm narmın rat min kəmotiet lan, in tətətapəh o Iesu məmə, “!Awi, pəs ekimnə kitat!” Məto Iesu təmənipən kəm in məmə, ³⁹ “İtəlig matuwin iməm ikin, muwin mən-iarəp natimnat min itəm Uhgın təmol kəm ik.” Kən suah u təmuwin ikin min rafin e taon iman ikin matən-iarəp natimnat min rafin itəm Iesu təmol kəm in.

*Pətagwəhl kit itəm tatimıs ne pətan əkəku kit itəm təmimıs
(Mat 9:18-26; Mak 5:21-43)*

⁴⁰ Nian Iesu təmitəlig-pa min e entənıpən-pa lan e lek u, netənim nikilat təmagien məmə kınotehm min Iesu, məto-inu ilat kəmoatəsahgin. ⁴¹ Kən etənim kit təmuwa mehm, nərgin u Jaeras, itəm in etəm-iasol kit rəha nımə rəha nuəfiminən. Təmuwa meuiuiu misin nulin e nisaiian, matəkəike e nətapəhən kəm Iesu məmə in otuwin əpəh iman ikin, ⁴² məto-inu rəhan pətan əkəku tatimıs pik rəhan nahməən tepət, kən otəsuwəhən timıs. In noan kitiəh əm, rəhan nup tuelef.

Kən Iesu təmalıwək matuwin o pətan əkəku əh, kən nımanin netənim tepət kəmotuwa kitəlau lan katiləs-pikən-ləs-pikən. ⁴³ Kən pətan kit təmuwa o Iesu itəm tatos nımısən rəhalat nıpitan nian rafin əm minos nup tuelef, kən təmuwin o netənim tepət itəm koatol mərisin, məto okol kit təsəl-wirən.

⁴⁴ Kən pətan əh təmisi-pən e məntaa Iesu ikin, kən meə-pən mek nıpəgnəmti

niməhan rəha Iesu, kən əmun roiu agin-əh min əm, rəhan nimisən təmol namnun. ⁴⁵ Kən Iesu tən məmə, “?Ei, pah təmek io?”

Kən nian ilat rafin kəmotən məmə kəp, kən Pita təmə, “!Etəm-iasol, nimanin netəmim tepət koatıləs-pikən-ləs-pikən ik!”

⁴⁶ Məto Iesu tən məmə, “Kəp. Ekıtun məmə suah kit təmek io məto-inu eməto məmə nəsanənən təmief lak.”

⁴⁷ Kən e nian pətan əh tınıtun məmə okol in təsəhluaigən, in təmuwa mətasiəp-asiəp pik, kən misin nulin matos-ipən nisıaiən kəm Iesu. Kən e niganəmti netəmim rafin, tatən-iarəp kəm Iesu məmə təmek in o naka, kən matən-iarəp min məmə e nian təmek in, kən roiu agin-əh min əm, rəhan nimisən təmol namnun. ⁴⁸ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nətik pətan, rəham nahatətəən lak təmol-wir ik. Kən atuwin, pəs nəməlinuən rəha Uhgın tətətig ron ik.” ⁴⁹ Nian Iesu təmatəghat əh, kən etəmim kit təmisi-pən imə Jaeras ikin met-arəpa, kən mən kəm Jaeras məmə, “Nətim pətan əkəku tinimis rəkis. Əsəlikiamtəən iəgətun.”

⁵⁰ Məto nian Iesu təməto nəghatən əh, in təmən-ipən kəm Jaeras məmə, “Əsəginən. Ahatətə əm lak, kən pətan əkəku rəham, in otəwir min.” ⁵¹ E nian Iesu təmuwa met-arəpa e nimə rəha suah əh, kən təmit-irəkis əm Pita, ne Jon, ne Jemes, ne mama ne tata rəha pətan əkəku itəm in təmimis, məmə ilat əm okotuwin imə. ⁵² Netəmim rafin koatasək əfəməh moatəun-əun o pətan əkəku əh, məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Əsotasəkən. Pətan əkəku u in təsimisən. In tətəpıl əm.”

⁵³ Kən ilat kotalah-əsan lan məto-inu ilat kotıtun məmə pətan əkəku əh tinimis rəkis. ⁵⁴ Məto Iesu təməa-pən mıləs nelmi pətan un kən maun-in məmə, “Pətan əkəku, ətul.” ⁵⁵ Kən əmun pətan əkəku apon təməmegəh min mətul. Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otos-ipən nat kit tun.” ⁵⁶ Kən rəhan mama ne tata, narmılau təmiwig pik, məto Iesu tən-ipən kəm ilau məmə, “Onəkəsüən-iarəpən natimnat min u kəm suah kit.”

9

Iesu təməhl-ipən rəhan netəm tuelef məmə okotən-iarəp nərəməərəən rəha Uhgın

(*Mat 10:5-15; 14:1-2; Mak 6:7-16*)

¹ Kən Iesu təmuəfimin rəhan netəm tuelef kotuwa kitıah, kən təmos-ipən nəsanənən kəm ilat kən mətegəhan-in rəhan nepətən o nərəməərəən kəm ilat məmə ilat kotıtun nəhg-iarəpən narmin rat min, kən məmə ilat okotol-wir nimisən min. ² Kən Iesu təməhl-ipən ilat məmə okotən-iarəp nərəməərəən rəha Uhgın, kən məmə okotol-wir netəmim itəm koatimis.

³ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nian onəkotuwin, məsotosən natimnat neen rəha nalıwəkən rəhatəmat, natimnat itəm kotahmen-pən e kasikin, o kətim, o nagwənən, o məni, kən məsotosən napən kəiu. ⁴ Kən e nian itəmat nakotuwin e latuənu kit motətig e nimə kit, nimə u inun onəkotətig əm lan mətoarüs-pən nian itəmat onəkotiet lan. ⁵ Kən ikin pəhrüən onəkotuwin ikin, okəmə netəmim nikilat təsəgienən məmə nakotuwa motətig itəmat min ilat, kən otəhapıspıs rəkis nımoulul e nelkıtəmat motiet. Inu nəmtətin kit tatəgətun məmə nakotapəs ilat, kən niki Uhgın tərət olat.”

⁶ Kən ilat kəmotiet motalıwək motuwin latuənu min moatəmnus-iarəp nəmnusən təwir, kən ikin min rafin koatuwin ikin, moatəfak o netəmim tepət, kən kotəmegəh.

⁷ Kæn Kig Herot Antipas u in iæræmæ e nitan Kalili, in tæmæto namnusæn ræha natimnat min u itæm Iesu tatol ilat. Kæn tæmætæg-in muwin minæruru æfamæh mæto-inu netæmim neen kotan mæmæ Jon Baptais tinæmegæh min, ⁸ kæn netæmim neen min kæmotæn mæmæ Elaija tinuwa min, kæn netæmim neen kæmotæn mæmæ in ien kit ræha Uhgîn aupæn ikin itæm tæmæmegæh min. ⁹ Kæn Herot Antipas tæmæn mæmæ, “Jon u, io enæmohatip rækis ræhn-kapæ. ?Mæto etæmim pah u iatæto ræhan namnusæn?” Kæn in tæmategæs-in Iesu mæmæ otæplan.

Iesu tæmagwæn netæmim

faif-taosan

(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44;

Jon 6:1-14)

¹⁰ Kæn aposol min ræha Iesu kæmotitæg-pa min ron, kæn motæn-ipæn kæn in natimnat rafin itæm kæmotol. Kæn in tæmit ilat motiet rækis e netæmim, motuwîn æpæh e taon pisin kit min, nærgin u Petsaeta. ¹¹ Mæto e nian netæmim kæmotæto namnusæn mæmæ Iesu tinuwa, kæn kæmotuwa motuarisig-in ilat. Kæn Iesu nikin tæmagien æm nian in tæmehm ilat, kæn in tatægætun ilat e næræmææn ræha Uhgîn, kæn matol-wir netæm koatimis kotæmegæh min.

¹² Kæn ehnaipæn iuæhkir o napinæpæn, netæm tuelef ræha Iesu kæmotuwa ron, moatæn mæmæ, “Iæræmæ. Ahl-ipæn netæmim rafin koatuwin æpæh e latuænu min mæmæ okotegæs-in ikin tæwir kit ræha napilæn kæn motegæs-in nagwænæn itæm okotun mæto-inu, ikin-u koatan ikin roiu, in liminan.”

¹³ Mæto in tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Kæp, itæmat æm. Onækotagwæn netæm min æh.” Kæn ilat kotæn mæmæ, “Itimat ekoatos æm pîret faif ne næm kæiu. ?Tahro? ?Nakolkeike mæmæ ekotuwîn motos-næmtin nagwænæn kit min nigî nîmanin netæmim min æh rafin?” ¹⁴ Kæmotægghat næhlan mæto-inu netæmim tæpæt tæpæt itæm kæmotuwa ikin æh, okæmæ kafin næman æm, kæn ilat rafin faif-taosan.

Mæto Iesu tænipæn kæn ræhan min netæmim mæmæ, “Otuwin motoor ilat fitte fitte motæn mæmæ okotæpælæh.” ¹⁵ Kæn ræhan min netæmim kæmotoor ilat mihin næhlan, kæn netæmim rafin kæmotæpælæh.

¹⁶ Kæn Iesu tæmos pîret æh faif ne næm kæiu, masipær e neai, kæn matæfak kæn Uhgîn o nagwænæn, kæn mæmkas matos-ipæn kæn ræhan min netæmim mæmæ okotos-ipæn kæn netæmim. ¹⁷ Kæn netæmim rafin kæmotagwæn motuwîn nærpilat tasis. Kæmotapæs nimismisi nagwænæn, kæn netæmim ræha Iesu kæmotaiipæn e kætîm asol ilat tuelef itæm kæmotær kêr wir.

Pita tæmæn mæmæ

Iesu in Kristo

(Mat 16:13-20; Mak 8:27–9:1)

¹⁸ Kæn nian kit, Iesu ne ræhan min æm kotatig, kæn Iesu tatægghat kæn Uhgîn e næfakæn. Kæn in tæmætæpæh olat mæmæ, “?Netæmim koatægghat-in io mæmæ io pah?” ¹⁹ Mæto kotæn mæmæ, “Næen koatæn mæmæ ik Jon Baptais. Kæn næen koatæn mæmæ ik ien Elaija. Kæn næen koatæn mæmæ ik ien kit ræha Uhgîn aupæn ikin itæm tinæmegæh min.” ²⁰ Kæn Iesu tæmætæpæh olat mæmæ, “?Mæto itæmat nakotæmæ pah u io?” Kæn Pita tæmæn mæmæ, “Ik Kristo itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-ipa.”

²¹ Mæto Iesu tæmæn-iahau æskasik ilat mæmæ okæstotæn-iaræpæn næghatæn min æh kæn netæmim. ²² Kæn in tæmatig mæn min kæn ræhan min netæmim mæmæ, “Nat kit itæm otækæike muwa mol nîpahrienæn lan, mæmæ io, Næti Etæmim,

oekæto nahmææn e natimnat tepæt. Kæn netəm-iasol min ræha noanol ræha Isrel, ne pris asol min, ne iægafun min ræha Lou, ilat okotauhlin mæntaalat kəm io, kæn motohamnu io, kæn ekimis. Mæto nian itəm tatol kisil lan, Uhgîn otol ekamegæh e nimisæn.”

²³ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kəm ræhan netəmim mæmæ, “Etəm u tolkeike mæmæ otuwa muarisig-in io, in otækæike maluin atip in, kæn e nian rafin in otækæike milæs ræhan nig kəmæluau muarisig-in io, ²⁴ mæto-inu etəmim itəm tolkeike mæmæ otosmegæh ræhan næmegæhæn e nætueintæn u, kæn otakiæh e ræhan næmegæhæn lilin. Mæto etəmim itəm otimis o nærgæk, kæn in otos næmegæhæn lilin. ²⁵ ?Okæmæ suah kit tatos rafin natimnat ræha nætueintæn u, kæn otimis ron, in otilæs nat wir naka? ²⁶ Okæmæ nætaulis-in io mætaulis-in min ræhak næghatæn, kæn Næti Etəmim in otaulis-in min ik e nian itəm in otatuwa e næpætæn æhag-æhag ne næsanænæn ræhan, ne næpætæn æhag-æhag ne næsanænæn ræha Tata ræhan ne nagelo min itəm kotasim. ²⁷ Mæto iatæn nïpahrienæn kəm itæmat mæmæ, itæmat neen itəm nækoatætul ikin-u, uarisig næpanotimis mæto nakotaupæn motehm næræmæwæn ræha Uhgîn.”

Iesu ne Moses ne Elaija
(Mat 17:1-8; Mak 9:2-8)

²⁸ Uarisig e næghatæn æh ræha Iesu, kæn iuæhkir nian eit tinuwa minuwîn rækis, kæn Iesu tæmit Pita, ne Jon, ne Jemes kæmotuwæn æpæh ilis e nitot mæmæ okotæghat kəm Uhgîn e næfakæn. ²⁹ Kæn e nian in tæmatæfak, kæn ræhn-kapæ tinuwa minol pisin, kæn næpæn ræhan tæmuwa mæruæn matipit-ipit. ³⁰ Kæn æmun Moses ne Elaija kæmuet-aræpa muætul mætæhalæghat ilæhal Iesu, ³¹ kæn næhag-æhagæn asol kit tæmasia mitalau elau, kæn katæhalæghat-in nimisæn ræha Iesu æpæh Jerusalem itəm otol næghatæn ræha ien min ræha Uhgîn otuwa mol nïpahrienæn lan.*

³² Mæto Pita ne tæs mil, napilæn tinos rækis ilæhal, kæn kæmæhalapil mæsin. Mæto nian kæmæhalaiir, kæmæhalehm næhag-æhagæn asol titælau e Iesu, kæn kæmæhalehm Moses ne Elaija katuætul ilæhal Iesu. ³³ Kæn nian suah mil kinætuagim minatian isæu o Iesu, kæn Pita tæmæn-ipæn kəm Iesu mæmæ, “Iæræmæwæ, tæwir mæmæ itimæhal etæhalatig ukîn-u. Pæs ekæhalilækîn makeen kisil, ræham kit, kæn ræha Moses kit, kæn ræha Elaija kit.” Mæto in tæmatæghat æpnæpin æm, tæsitunæn mæmæ næghatæn naka in tatæn. ³⁴ Kæn e nian in tæmatæghat æh, nimal napuæ tæmuwa malpin ilat, kæn nian napuæ tæmæfætæin ilæhal, kæmæhalægin kæmæhalægin. ³⁵ Kæn ilat kæmotætæto næwia suah kit tæmisi-pæn e nimal napuæ, tatæn mæmæ, “Inu nætik itəm io emitæpun. !æhalætæg-in wir!”

³⁶ Nian kinotætæto rækis næwia Uhgîn tæmæghat un, kæn Pita ne Jon ne Jemes kæmæhalæplan æm Iesu. Kæn e nian min æh, kæsæhalænæn natimnat min æh kəm suah kit min, kæsæhalæghat-inæn natimnat min u itəm kæmæhalæplan.

Iesu tæmahl-iaræp narmîn rat e suakæku kit
(Mat 17:14-23; Mak 9:14-32)

³⁷ Kæn kæmæn lawig in, nian Iesu ne ræhan etəmim milæhal kæmotisi-pær ilis e nitot moteiuaiu-pa, kæn motehm netəmim tepæt kæmotuwa ron. ³⁸ Kæn netəm min æh kit tæmaun-in æfæmæh Iesu mæmæ, “Iakolkeike mæmæ nakuwa masitu e ræhak suakæku iærman, mæto-inu in noanahli iouen kitæh æm. ³⁹ Nian tepæt,

9:22: Luk 9:44; 18:32-33 9:23: Mat 10:38; Luk 14:27 9:24: Mat 10:39; Mak 8:35; Luk 17:33; Jon 12:25 9:26: Mat 10:33; Luk 12:9 * 9:31: Næghatæn Kris atuætup tatæn mæmæ, “Kæn katæhalæghat-in nian in otiet magim æpæh Jerusalem.” 9:31: Luk 9:22 9:32: 2 Pita 1:16-18 9:35: Luk 3:22

narmîn rat kit tatuwa lan, kân mol in têtagep pik, kân mol nîpêtin têtasiêp-asiêp matol matol, nahui noan ruân min kotiet, kotahmen em e sop. Narmîn rat ah tatarêkin pik in, kân mataskelim in, iuahkir têsapêsôn in. ⁴⁰ Kân io emêtapêh o rêham min netêmim mêmê okotêhg-iarêp narmîn rat u, mêtô okol kêsotêhg-iarêpên.”

⁴¹ Kân Iesu in têmân-ipân kêm ilat mêmê, “Itêmat netêm roiu ne, rêhatêmat nahatêtêân tikê. Kân rêhatêmat nêlêgân têsêtuatîpân. Enêpou-in itêmat. ? Oekatig kitat min itêmat nian kuwêh? It nêtim muwa ukîn-u.”

⁴² Kân nian suakêku u têtatuwa êh o Iesu, kân narmîn rat têtahmêgêpis tiet morîn-pân e nisîp, mol nîpêtin têtasiêp-asiêp. Mêtô Iesu têtahmêgêh askasik kêm narmîn rat un, kân mêtêhg-iarêp narmîn rat tiet, kân mol suakêku têwir. Kân têtôs-ipân suakêku titêlig-pân mehm rêhan tata.

⁴³ Kân ilat rafin, narmilat têtamiwig o nêsanênan asol rêha Uhgîn. Mêtô nian netêmim narmilat têtamiwig o natîmnat rafin itêm Iesu têtamol ilat, kân in têmân-ipân kêm rêhan min netêmim mêmê, ⁴⁴ “Otos nêghatên u tatite mamnim e nîkitêmat kân mêtotaluinên. Io Nêti Etêmim, suah kit otegêhan-in-pân io e nêlmi tikimîr min rêhak.” ⁴⁵ Mêtô rêhan min netêmim kêsotitunên nîpêti nêghatên u mêtô-inu Uhgîn têtahluag-in nîpêti nêghatên u mêmê ilat okêsotitunên, kân ilat kinotaulis-in nêtapêh-inên nîpêti nêghatên u o Iesu.

Pah in iahgin etâm keike?

(Mat 18:1-5; Mak 9:33-40)

⁴⁶ Kân netêmim rêha Iesu koatol nîkilat min mêmê pah in iahgin etâm-iasol, etâm keike taprêkis-in ilat. ⁴⁷ Mêtô Iesu têtamîton rêhalat nêlêgân min, kân in têtôs suakêku kit mit muwa têtul e nîkalîn, ⁴⁸ kân têtân-ipân kêm ilat mêmê, “Okêmê suah kit, nîkin tagien mêmê otos suakêku kit mehm wîr, kân in tatol min-nêhlan e nêrgêk, kân in tahmen-pân em mêmê in tatos io, matehm wîr io. Kân etâm tatos io e nîkin agien, in tatos Uhgîn itêm têtahl-îpa io. Inu nîpahrienên mêtô-inu etâm tatos-îêhau in lêhau agîn, in otuwa in etâm-iasol, etâm keike.”

⁴⁹ Kân Jon têtâm mêmê, “Iêrêmêrê. Itimat emotehm suah kit têtahg-iarêp narmîn rat min e nêrgêam, kân emotên-îêhau mêmê otêsol wêkên mêtô-inu sênemê in rêhatat kit etêmim.” ⁵⁰ Mêtô Iesu têtâmân-ipân kêm in mêmê, “Êsân-îêhauên in mêtô-inu, okêmê suah kit têsolan tikimîr itêmat min, kân in iolitêmat.”

Netâm Sameria neen nîkilat têtêsagienên o Iesu

⁵¹ Kân tînuwa iuahkir o nian itêm Uhgîn otos Iesu lan muwîn êpêh e nego e neai, kân Iesu têtâmân-ipân atîp kêm in mêmê otêkêke muwîn Jerusalem, kân nat kit tikê mêmê otahotîsîg-in. ⁵² Kân in têtahl-ipân netêmim neen kotos rêhan nêghatên motaupên-in motuwîn êpêh latuênu kit Sameria mêmê okotol êpen-êpenê rêhan. ⁵³ Mêtô netâm êh-îkin êh, kêsotolkeikêan mêmê in otuwîn matîg îmalat îkîn mêtô-inu, ilat kotitun wîr mêmê tatuwîn Jerusalem. ⁵⁴ Kân nian rêhan etêmim mil, Jemes ne Jon, îlau kêmuehm natîmnat min êh, kân kâmuan mêmê, “?Iêrêmêrê, nakolkeike mêmê êkuaun-in nîgêm tîsîpân êpêh îlis e nego e neai meiuai muwa mus ilat?”† ⁵⁵ Mêtô Iesu têtêirair mêtêhî îlau. ⁵⁶ Kân kêmotuwîn min latuênu pîsîn kit min.

Netêmim neen kêmotên mêmê okotuarîsîg-in Iesu

(Mat 8:19-22)

9:44: Luk 9:22 9:45: Luk 18:34 9:46: Luk 22:24 9:48: Mat 10:40 9:50: Mat 12:30; Luk 11:23 † 9:54: Naoa oas min neen rêha Oltesteman katîlpîn nêghatên u mêmê, “tahmen e Elaija.” Afin-tu 2 King 1:9-16 9:54: 2 King 1:9-16

⁵⁷ Kæn e nian Iesu ne ræhan min netæmim kæmotaliwæk moatuwin e suatip, kæn suah kit tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Io ekuarisig-in ik, ikin pæhruæn onakuwin ikin.”

⁵⁸ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Kuri iarupin min, ræhalat nipæg tatig mæmæ okotapil ikin. Kæn mænig min, nimaalat tatig mæmæ okotapil ikin. Mæto io Næti Etæmim, nimæ ræhak tikæ o napilæn.”

⁵⁹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm suah kit min mæmæ, “Wa, kilau min ik, muwa ik ræhak etæmim.” Mæto suah un tæn-ipæn mæmæ, “Iæramæra, awi. Egæhan-in io ekuwin pitæn mitænim ræhak tata.” ⁶⁰ Mæto Iesu tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Kæp, apæs-pæn. Pæs netæm kinotimis rækis e nikilat, koatitænæn atip ilat min. Mæto ik, uwîn mæn-iaræp næramæraæn ræha Uhgîn.”

⁶¹ Kæn kit min tatæn mæmæ, “Iæramæra, ekætæu-pæn ik muwa io etæmim ræham, mæto awi, apæs pitæn ekitælig-pæn min imak ikin mauatipin ræhak min netæmim.”

⁶² Mæto Iesu tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Okæmæ suah kit tætuoun matol wæk ræha Uhgîn, mæto ræhan nætæligæn tatuwin o nat pisin pisin min neen, kæn suah u tæsahtmen-pænæn mæmæ Uhgîn otæramæra lan.”

10

Iesu tæmahl-ipæn ræhan netæmim sepinte-tu kotamnus-iaræp namnusæn tæwir

¹ Uarisig e natimnat min æh, Iæramæra tæmitæpun rækis sepinte-tu netæmim neen min ræhan, kæn tæmahl-ipæn ilat kæiu kæiu kotaupæn-in moatuwin e taon min ne ikin min neen min itæm Iesu tæpanuarisig muwin ikin.

² Kæn tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “! Otæplan-tu! Nagwænæn tepæt æpah e nasumæn itæm kinotimætæ, mæto iolwæk min noan mæsin æm kotæulæk-in. Kæn otæfæk-pæn o etæm-iasol ræha nasumæn mæmæ otahl-ipa iolwæk min tepæt mæmæ okotuwin kæulæk-in nasumæn ræhan. ³ Otuwin, mæto nækotækaike motitun mæmæ io etahl-ipæn itæmat mæmæ nakotuwin tahmen-pæn e sipsip ælkælæh min itæm kotaliwæk moatuwin ilugin e kuri iarupin min. ⁴ Kæn onækasotosæn kætîm ækæku ræha mæni, ne kætîm, ne put, kæn æsotamegæn e suatip katæghat kæm netæmim.

⁵ “Nimæ naka itæm onækotuwin ikin, nakotaupæn motæn-iaræp mæmæ, ‘!Pæs næmælinuæn otætætig ikin!’ ⁶ Okæmæ etæm ræha næmælinuæn æh-ikin, kæn ræham næfakæn otuwa mol nipahrienæn, kæn næmælinuæn otætætig ron. Mæto okæmæ etæm tol næhlan tikæ, kæn noa ræham næfakæn otitælig-pa min ron ik. ⁷ Kæn otætig æm e nimæ kitæh æm, sotapilan e nimæ pisin pisin min. Kæn nagwænæn naka itæm okoatos-ipinæ kæm itæmat, otun. Kæn nænimæn naka okotos-ipinæ, otænim. Mæto-inu in tætuatip æm mæmæ suah kit itæm tatol wæk, in tætuatip mæmæ in otos nætouæn lan.

⁸ “Nian itæmat nakotuwin taon kit, okæmæ nikilat tætagien otæmat, kæn otun nagwænæn naka itæm koatos-ipinæ kæm itæmat, ⁹ kæn otol-wir netæmim itæm koatimis motætig ikin, kæn motæn-iaræp kæm ilat mæmæ, ‘Næramæraæn ræha Uhgîn tatuwa iuæhkîr otæmat.’ ¹⁰ Mæto okæmæ nakotuwin e taon kit, kæn netæmim nikilat tæsagienæn otæmat, kæn otuwin motaliwæk e suatip asol min, kæn motæn mæmæ, ¹¹ ‘Nimoulu ræha nisip itæm tætætig e nelkitimat, ekoatoahapispis rækis, in næmtætîn tætagætun mæmæ næmotol tæsahtmenæn, kæn Uhgîn tæmapæs itæmat. Mæto nækotækaike motitun mæmæ næramæraæn ræha Uhgîn tinatuwa iuæhkîr rækis.’ ¹² Kæn iatæn nipahrienæn kæm itæmat mæmæ,

Uhgîn otol nalpînən asol kəm ilat taprəkis-in nalpînən rəha taon rat əh Sotom aupən.”

¹³ “!Itəmat netəm Korasin, kəsi, nahməən asol otuwa otəmat! !Itəmat netəm Petsaeta, kəsi, nahməən asol otuwa otəmat! Məto-inu emol pap nat pispis tēpət e taon mīl rəhatəmat! Kən okəmə emol natimnat mīn əh əpəh Taea ne Saeton aupən, okol netəmim əh-ikīn əh kəmotəuhlin rəhalat nətəligən e nolən rat mīn, kən ilat kəmotuwīn e natimnat rat motuwīn moatəpələh e nəmtap e nigəm motəgətun məmə koatəto tərət aɡin o rəhalat nolən rat mīn. ¹⁴ Məto e nian əh itəm Uhgîn otol nalpînən kəm netəmim, nalpînən rəhatəmat in otəskasik, maprəkis-in nalpînən rəha netəm Taea ne Saeton aupən ikīn. ¹⁵ ? Kən itəmat netəm Kapaneam, nikitəmat təht məmə Uhgîn otiləs-īpər itəmat e ikīn rəha nisaiiən əpəh e nego e neai? !Kəp! Məto Uhgîn otiləs-īəhau itəmat nakotuwiin ləhau aɡin, ikīn itəmat onəkotaulis ikīn.”

¹⁶ Kən İesu təmən-īpən kəm rəhan mīn məmə, “Netəmim itəm koatətəlig-in itəmat, koatətəlig-in io. Kən netəmim itəm koatəuhlin məntaalat kəm itəmat, koatəuhlin məntaalat kəm io, kən netəmim itəm koatəuhlin məntaalat kəm io, koatəuhlin məntaalat kəm suah u itəm təmahl-īpa io.”

Netəmim rəha İesu sepinte-tu kəmoatitəlig

¹⁷ Kən netəmim mīn rəha İesu ilat sepinte-tu kəmotitəlig-pa mīn, kən nikilat tətəgien moatən kəm İesu məmə, “!İərəmərə, nat əpnəpīn narmīn rat mīn, məto nian itimat ekotəghat e nərgəm, kən ilat koatol nəwiatəmat!” ¹⁸ Kən İesu təmən-īpən kəm ilat məmə, “Io emehm Setan təmisi-pər ilis e neai meiuaiu tahmen-pən e nīpītən. ¹⁹ Otətəlig-tu. Io enos-īpīnə rəkis nəsanənən kəm itəmat, inəh itəmat nəkotitun neɡuətəinən sinek mīn ne skopion* mīn. Kən nəsanənən itəm iatos-īpīnə kəm itəmat, in taprəkis-in nəsanənən rəha tikimīr rəhatat, Setan. Kən okol nat kit təsərəkīnən itəmat. ²⁰ Inəh nīpahrienən. Məto nəsotəgienən məmə narmīn rat mīn koatol nəwiatəmat, məto otəgien əm məto-inu Uhgîn təməte rəkis nərgitəmat əpəh e nego e neai.”

²¹ Kən e nian əh, İesu nīkin tətəgien pik e nāgienən itəm tətisi-pən e Narmīn Rəha Uhgîn, kən in təməfak mən məmə, “Tata Uhgîn, ik İərəmərə rəha natimnat rafin ilis e neai ne ləhau e nətueintən. İatənwiwi ik məto-inu nəməhluaig-in nīpətī natimnat mīn u e nīɡanəmті netəmim itəm kotenatig motitun wīr nat. Kən nəmol-arəp kəm netəmim itəm kotahmen-pən əm e nisualkələh məmə okotitun wīr. Əwəh, Tata, inu nat kit itəm nakolkeike.”

²² Kən İesu təmatəkəike matəghat kəm ilat məmə, “Rəhak Tata təmegəhan-in-pa rəkis natimnat rafin e nelmək. Tata əm titun Netin. Kən Nətin əm ne netəmim neen, ilat mīn əm kotitun Tata. İlat u netəmim itəm Nətin təmitəpən ilat məmə in otol-arəp Tata rəhan kəm ilat.”

²³ Kən İesu təmeirair məghat əm kəm rəhan mīn netəmim məmə, “! Nəkotatig e nəwīran pahrien məto-inu itəmat nakoatehm e nīɡanəmтіtəmat natimnat mīn əh! ²⁴ İatən kəm itəmat məmə, aupən ikīn ien mīn tēpət, ne kīg mīn tēpət, kəmotolkeike pik məmə okotehm natimnat mīn u itəm itəmat nakoatehm, məto kəməsotehmən. Kən ilat kəmotolkeike məmə okotəto natimnat mīn itəm nakoatəto, məto kəməsotətoən.”

İesu təmuəh nīmaa nəghatən e etəm təwīr kit rəha Sameria

10:12: Jen 19:24-25; Mat 10:15; 11:24 **10:15:** Mat 11:20-24 **10:16:** Mat 10:40; Luk 9:48; Jon 5:23 **10:18:** Aes 14:12; Nol Əpən 12:7-10,13; Luk 10:15; Jon 12:31; Nol Əpən 20:1-3,10 * **10:19:** Skopion in nat kit tahmen e tupə əkaku kit itəm tatakioah e nīməptən. Tatus itam, kən titəhmə titəhma, taprəkis-in milpat o timar. **10:20:** Fil 4:3; Nol Əpən 3:5 **10:22:** Jon 3:35; 10:15 **10:24:** Mat 11:25-27; 13:16-17

²⁵ Kən e nian əh, ienatig kit e Lou təmətul meiuə əm e nətapəhən kit kəm Iesu məmə otehm-tu okəmə Iesu in tenatig wir o kəp. In təmən məmə, “?Iəgətun, oekahro min-nulan mos nəmegəhən lilin?” ²⁶ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “?Lou rəha Moses tatən məmə naka? ?Nian ik nətafin, kən nīpətīn tatən naka kəm ik?”

²⁷ Kən suah un tən-ipən məmə, “Onakəkəike molkeike Iəramərə rəham Uhgīn e nīkim rafīn, ne nəmegəhən rafīn rəham, ne nəsanənən rafīn rəham, ne nətəlīgən rafīn rəham; kən molkeike mīn ik mīn neen tahmen-pən əm məmə nakatolkeike atīp ik.”

²⁸ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “In ətuatīp un. Okəmə nakatol nəhlan, kən ik onakos nəmegəhən lilin.”

²⁹ Məto suah əh, in tolkeike əm məmə otəgətun rəhan nolən məmə in etəm ətuatīp, kən in təmətapəh o Iesu məmə, “?Məto pah mīn u ilat io mīn neen?”

³⁰ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Suah kit təmīet Jerusalem kən maliwək meiuaiu matuwīn əpəh Jeriko. Kən e suatīp, iakləh neen kəmotaskəlīm motəmki-rəkīs rəhan natīmnat, kən motoh kələhəu tīmīsehə matəməhl e suatīp, kən kotagīm motapəs.”

³¹ Kən təpəwīr əh, pris kit tatītəp suatīp əh matuwa, məto nian in təməplan suah əh, in təmaliwək mawīlək-in matuwīn. ³² Kən Lifaet† kit tītəp mīn əm suatīp kitīəh muwa, kən nian təməplan suah əh tətəməhl, in təmöl əm nat kitīəh mīn mawīlək-in. ³³ Məto etəmīm kit rəha Sameria, itəm koatol tīkīmīr ilat netəm Isrel, in mīn tītəp suatīp əh matuwa, kən məplan suah əh tətəməhl. Nian təməplan, nīkin təməhmə ron, ³⁴ kən təmaliwək muwīn iuəhkīr ron, mafəl rəhan nīməgəm mīn e oel ne wain, kən malpīn wir ilat. Kən təmīləs-ipər suah əh mahtu-pər e rəhan togki, kən mīləs mīan əpəh e hotel matehm wir. ³⁵ Kən kəmən lawīgīn, in təmos mənī neen‡ mīan mos-ipən kəm etəm-iasol rəha hotel, kən mən-ipən kəm in məmə, ‘Onakatehm wir suah u, kən okəmə nəkətuatīn rəham neen mənī, kən onakən-ipa kəm io nian ekītəlīg-pa mīn, pəs io ekos-ipīnə nitain.’”

³⁶ Kən nian Iesu tīnol namnun nəghatən u, kən təmətapəh o ienatig e Lou məmə, “?E rəham nətəlīgən, suah mīləhal əh, nəkitun məmə iləhal pah təmöl təwīr kəm suah əh kəmoh, tahmen məmə in in kit?” ³⁷ Kən ienatig e Lou təmən-ipən məmə, “Etəmīm itəm in təmasəkītun suah əh.” Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Ita. Ik uwīn mol mīn tahmen-pən əm məmə inu suah əh təmöl mīhin ne.”

Iesu təmuwīn latuənu rəha Mata ne Meri

³⁸ Nian Iesu ne rəhan mīn netəmīm kotaliwək e suatīp, kən kəmotiet-arəpən latuənu kit. Kən pətan kit, nərgīn u Mata, təmos Iesu e nīkin agīen muwīn əpəh e rəhan nīmə. ³⁹ Pətan əh, pian kit əh-īkin, nərgīn u Meri. Kən Meri təmuwa matəpələh iuəhkīr o nelki Iəramərə matətəlīg-in nəgətunən mīn rəhan. ⁴⁰ Məto Mata, rəhan nətəlīgən tatuwīn pīk o nolən nəgəwənən, kən wək tīnatoh in. Kən təmuwīn o Iesu mən-ipən kəm in məmə, “?Iəramərə, tahro? ?Nīkim təht məmə tətəuatīp əm, o kəp, məmə pətan u piak təsasitəən lak ne o nolən wək u, kən io pīsīn əm iatol? Ahl-ipa məmə otuwa masitə lak.” ⁴¹ Məto Iəramərə təmən-ipən kəm in məmə, “Ei, Mata. Əsətəlīg-in pīkən natīmnat mīn tətəp nəhlan. ⁴² Məto nat kitīəh əm in nat keike, kən Meri in tītəpən rəkīs nat u itəm in təwīr taprəkīs, kən okol io esīləs-īrəkīsən nat əh ron.”

10:25: Mat 22:35-40; Luk 18:18 **10:27:** Dut 6:5 **10:27:** Lev 19:18 **10:28:** Lev 18:5

† **10:32:** Lifaet, ilat netəmīm mīn u kotasitə u pris mīn e wək rəhalat, kən koatol wək pīsīn pīsīn mīn əpəh e Nīmə Rəha Uhgīn. ‡ **10:35:** Nəghatən Kris ətuatīp tatən məmə, “Tenarius kəiu.” Nian suah kit tatol wək nian kitīəh, kən katətu-in tenarius kitīəh. **10:39:** Jon 11:1; 12:2-3 **10:42:** Mat 6:33

11

Iesu tēmatagātun rāhan netāmim e suatip rāha nāghatēn kām Uhgīn e nāfakēn (Mat 6:9-15; 7:7-11)

¹ Nian kit, Iesu tēmataghat kām Uhgīn e nāfakēn əpəh ikin kit. Kān nian tēmōl namnun rāhan nāfakēn kām Uhgīn, kān rāhan kit etāmim tēmatapəh rōn māmə, “Iərəmərə, əgātun-tu itimat e suatip rāha nāghatēn kām Uhgīn e nāfakēn, tahmen-pən e Jon Baptais in tēməgātun mihiñ rāhan miñ.”

² Kān Iesu tēmən-ipən kām ilat māmə, “Nian nakotəghat kām Uhgīn e nāfakēn, onəkotən māmə, ‘Tata Uhgīn, nərgəm in ilis agīn, pəs netāmim okotisiai-in. Pəs rāham nərəmərən tuwa matig. ³

Nian rafin, os-ipa nagwənən kām itimat tahmen-in rāha nian roiu. ⁴ Kān afəl rəkis rəhatimat nolən rat miñ mətō-inu itimat esotaskəlīm-iəkisən e nikitimat nolən rat miñ rāha netāmim itəm koatol kām itimat. Kān segəhan-inən itimat ekotuwin ima nos-ipən-os-ipənən, ikin itəm mətə oekotakiə motol təfagə rat.’”

⁵⁻⁶ Kān tēmən-ipən kām ilat māmə, “?Okəmə suah kit tuwa imam ikin lapīn, kān rāham nagwənən tikə, kān onəkol naka? Onəkūwin e nimə rāha ik kit, kān mən-ipən māmə, ‘Io kit, os-ipa nagwənən məsin, kān ekos muwin magwən suah kit lan itəm tēmisi-pən isəu muwa imak ikin roiu lapīn, kān rəhak nagwənən tikə māmə ekagwən in lan.’ ⁷ Kān in otuhalpīn-pīnə kām ik māmə, ‘!Aaah! Atuwīn, səhgaairən etimat, enotapīl rəkis itimat rəhak nisualkələh. Okol esətul miñən mos-ipinə nagwənən kām ik.’ ⁸ Ekən kām itəmat māmə, nat əppapīn ik in kit, mətō suah un təsolkəikēn māmə in otos-ipinə nagwənən kām ik. Mətō iatan nīpahriənən, nian nakatəkəikə matətapəh rōn, kān in otətul mos-ipinə natimnat rafin kām ik itəm nakolkeike.

⁹ “Kān tol nəhlan ekən kām itəmat māmə, otətapəh-in kām Uhgīn o natimnat, kān in otos-ipinə kām itəmat. Kān otegəs-in, kān nakotehm. Kān otəht-əht toa, kān toa oterəh otəmat. ¹⁰ Ekən nəhlan mətō-inu netāmim rafin itəm koatətapəh-in, kān okoatos. Kān netəm miñ u itəm koategəs-in, kān okoatehm. Kān netāmim itəm koatəht-əht toa, kān toa oterəh olat.

¹¹ “Itəmat tata miñ. ?Itəmat kit, nian nətin tatətapəh-in nəm, mətō in tatos-ipən sīnek? !Kəp! ¹² ?O nian in tatətapəh-in noanahli-mənig, mətō in tatos-ipən skopion? * !Kəp! ¹³ Nat əppapīn itəmat netəm nakotərat, mətō nakoatos-ipən natimnat wīr miñ kām nenətītəmat miñ. Mətō Tata Uhgīn əpəh e nəgo e neai, nolən rāhan in təwīr pik maprəkis-in nolən rəhatəmat, kān nīpahriənən, in otos-ipən Narmin Rəhan kām netəm miñ u itəm koatətapəh-in rōn.”

Netāmim neen kəmoatən māmə Iesu tatol wək e nəsanənən rāha Setan (Mat 12:22-30, 43-45; Mak 3:20-27)

¹⁴ Kān e nian kit, suah kit əh-ikin itəm narmin rat tətətig lan, kān tol māmə in təruru nāghatən. Kān Iesu tēməhg-iarəp narmin rat əh, kān suah əh tēmətəuun matəghat, kān netāmim narmilat tēmīwig pik rōn. ¹⁵ Mətō netāmim miñ əh neen koatən māmə, “Pielsepul u in etəm-iasol rāha narmin rat miñ, in əm əh tamos-ipən nəsanənən kām suah u māmə in otəhg-iarəp narmin rat miñ e netāmim.” ¹⁶ Kān netəm pisin neen miñ kəmotətapəh o Iesu māmə in otol-tu nat pispis kit e nəsanənən itəm tətisi-pən e nəgo e neai mətō-inu, ilat kotolkeike māmə okotitun-tu māmə Iesu in etāmim pah.

¹⁷ Mətō Iesu tīnitun rəkis nətəlīgən miñ rəhalat, kān tēmən māmə, “Okəmə netāmim e kantri kit koatoor ilat miñ, kān okotərəkin rəhalat kantri, kān

* **11:12:** Skopion - afin-tu futnot əpəh Luk 10:19 **11:15:** Mat 9:34; 10:25 **11:16:** Mat 12:38

nəraməraən otisas mikə. Kən tahmen-pən əm, e latuənu kit, okəmə netənim lan koatoor ilat min, kən okotəra kin agin-əh latuənu u. ¹⁸ ? Kən okəmə netənim rəha Setan koatoor ilat min, kən otahro nulan rəhan nəraməraən otətati? İatən min-nulan məto-inu nakoatan məmə iatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən rəha Pielsepul. ¹⁹ ? Kən okəmə io, iatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən rəha Pielsepul, kən tahro e rəhatəmat min netənim, ilat koatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən rəha pah? Tol nəhlan, ilat okotakil rəhatəmat min nəghatən məmə in neiuəuəən. ²⁰ Məto okəmə io iatəhg-iarəp narmin rat min e netənim e nəsanənən rəha Uhgın, kən tatəgətun məmə nəraməraən rəha Uhgın tinuwa rəkis otəmat.

²¹ “Nian etəm rəhan nəsanənən tepət tatəmik natimnat rəha nəluaginən, tatətul matip matehm wir rəhan nimə, inəh rəhan natimnat okotati wir əm.

²² Məto nian etəm pisin kit min itəm rəhan nəsanənən taprəkis-in in, otuwa muəmu matian mətian tol win lan, in tatos-irəkis rafin rəhan natimnat rəha nəluaginən itəm təmələhəu-pən rəhan nətəlig lan, kən in otoor natimnat rafin rəha suah əh kəm rəhan min netənim.

²³ “Etəm u itəm təsuarisig-inən io, in rəhak tiki mır. Kən etənim u itəm təsərgətəinən sipsip min, in tatol ilat kotəgim atit.”

²⁴ Kən İesu təmən məmə, “Nian narmin rat tatiet e suah kit, kən in tətən əpəh ikin kika-kika ikin nəhau tika lan mətegəs-in ikin otameg ikin, məto təsəplanən. Kən in tətən məmə, ‘Pəs ekitəlig-pən e rəhak nimə itəm emisi-pən ikin əupən.’ ²⁵ Kən nian in tatitəlig-pa, mehm rəhan nimə kəmafəl təpiə wir, kən natimnat rafin koatis wir. ²⁶ Kən in otuwın mit min narmin rat sepin min motuwa itəm kotərat kotaprəkis-in in. Kən okotuwin min imə motatig e nəmegəhən rəha suah u. Kən suah u, əupən rəhan nəmegəhən tərət, məto roiu tinərat pik agin-əh.”

²⁷ Nian İesu tətən nəghatən əh, pətagwəhl kit tagət əfəməh məmə, “Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwırən kəm pəfan itəm təməmək-in ik, kən mətapinahin ik.”

²⁸ Kən İesu təmə, “Nipahrienən, məto Uhgın otawte-in rəhan nəwırən taprəkis kəm netənim itəm koatəto nəghatən rəhan, kən moatol.”

Nəmtətin rəha Jona

(Mat 12:38-42; Mak 8:12)

²⁹ Kən nian netənim kəmotuwa məmə okotəto nəghatən rəha İesu, kəmotuwa tepət məsin min, kən İesu təmə, “İtəmat netəm roiu ne, itəmat nol təfagə rat agin. İtəmat nakotolkeike məmə nakotehm nat pispis u nəmtətin kit. Məto okul Uhgın təsos-ipinənən nəmtətin kit kəm itəmat. Məto Uhgın otosipinə nəmtətin kitiəh əm kəm itəmat, inəh nəmtətin rəha Jona. ³⁰ Tahmen əm e Jona itəm təmuwa nəmtətin kit tatuwin o netənim rəha taon u Nineva əupən, e nolən kitiəh min əm, io Nəti Etənim ekuwa nəmtətin rəha netənim u-roiu ne. ³¹ Kən e nian əh itəm Uhgın otakil netənim rafin, kən kwin rəha nəptən pis ikin, in otətul mən-iarəp məmə itəmat netəm nakotərat. Otitun nənən nəhlan məto-inu, in təmiet e nikalin nəptən əpəh isəu agin, kən maliwək muwa məmə otəto nəghatən rəha Kig Solomon itəm tenatig wir. Kən otəplan-tu, suah kit itəm ilis taprəkis-in Kig Solomon tinuwa. ³² Kən netənim rəha Nineva okotətul e nian Uhgın otakil netənim rafin lan, kən ilat okotan məmə itəmat nəmotol nolən tərət. Kən ilat kotitun nənən nəhlan məto-inu, nian ilat kəmotəto nəghatən rəha Jona, ilat kəmotəuhlin ilat e nolən rat min rəhalat. Kən roiu, suah kit ikin-u itəm in ilis taprəkis-in Jona.”

Nəhag-əhagən rəha lait
(Mat 5:15; 6:22-23)

³³ Kən Iesu təmən məmə, “Suah kit tikə itəm tətasiəpən e lait, kən uarisig in tatəhluaig-in, o tətaii-pən e nipəg kitəh. Kəp. Məto nian etəmim tətasiəpən e lait, otəkəike mətu-pər e nig rəha lait məmə netəmim itəm okotuwa e nipəg noa nimə, kən moatehm nəhag-əhagən rəha lait o nəplanən natimnat.

³⁴ Niganəmtim in tahmen e lait itəm tatos-ipən nəhag-əhagən kəm nipətim. E nian niganəmtim mil kuəwir, tahmen əm məmə nipətim təriaoah e nəhag-əhagən. Məto nian niganəmtim mil kuərat, tahmen əm məmə nipətim təriaoah e napinəpən.† ³⁵ Kən tol nulan, ik onakəkəike matehm wir məmə nəhag-əhagən e rəham nəmegəhən, in sənəmə napinəpən. ³⁶ Kən okəmə rəham nəmegəhən in təriaoah wir e nəhag-əhagən, napinəpən in otikə agin lam, kən nəhag-əhagən in tətasiəgəpin wir rafin rəham nəmegəhən, tahmen-pən əm e nəhag-əhagən rəha lait tətasiəgəpin ik.”

Iesu təməghat əskasik kəm Farisi min ne iəgətun min rəha Lou

(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40;

Luk 20:45-47)

³⁷ Kən nian Iesu təməghat rəkis, kən Farisi kit təmuwa mən-ipən kəm in məmə okian muagwən e rəhan nimə. Kən Iesu təmaliwək muwən əpəh imə matəpələh e nikali tēpil o nagwənən. ³⁸ Kən Farisi apon təmaut ron narmin təmiwig nian təməplan məmə Iesu təsaikuasən pitən e nelmin uarisig təpanagwən.

³⁹ Kən Iərmərə təmə kəm in məmə, “Itəmat Farisi min, nəkotahmen əm e kap ne plet itəm nakotaikuas elat əpəh ihluə əm, məto əpəh e nipəgnoalat, kotapin. Itəmat nakotəriaoah e naumisən ne nəratən. ⁴⁰ !Itəmat nakotalməp pik! ?Nikitəmat tətəht o kəp məmə, Uhgın itəm təmol nipətitəm, in təmol min nikitəm? !Əwəh! ⁴¹ Məto otos-ipən kəm ian-rat min e nikitəmat agien, kən natimnat rafin ihluə ne imə kotətəuatip motəwir.

⁴² “!Məto itəmat Farisi min, nahməən asol otuwa otəmat! Itəmat nakotətəu-pən wir nimismisi Lou min, tahmen e tait rəha nimə nig min itəm nəmiəwilat tətəpin o nolən nagwənən. Məto nakotəuhlin məntaatəmat o nat asol min rəha Lou, inəh nəsotolən nat itəm tətəuatip min kəm netəmim, kən məsotolkeikeən Uhgın. Nəkotəkəike motol nolən wir min asol əh, kən məsotaluinən nətəu-pən wir minən nimismisi Lou min rafin.

⁴³ “Itəmat Farisi min, nahməən asol otuwa otəmat, məto-inu nakotolkeike məmə onəkotuwın motəpələh aupən e nimə rəha nuəfimən. Kən e maket, nakotolkeike məmə netəmim okotiləs-ipər nelməlat kəm itəmat o nisaiian itəmat.

⁴⁴ “Itəmat Farisi min, nahməən asol otuwa otəmat, məto-inu itəmat nəkotahmen e suwit itəm kotəmkimik, məto kəsitun ətuatipən məmə in hiə, kən netəmim kotaliwək pikən lan motəruru, motol rəhalat nəmegəhən tətəmkimik.”‡

⁴⁵ Kən iəgətun kit rəha Lou təmə ipən kəm Iesu məmə, “Iəgətun. Nian nakatən nəghatən min u, kən tətərəkın min itimat.”

⁴⁶ Kən Iesu təmə, “!Iəgətun min rəha Lou! Nahməən asol otuwa otəmat məto-inu, itəmat nakoatəlin-pər nat figəm min itəm tiəkis məmə netəmim

11:33: Mak 4:21; Luk 8:16 † **11:34:** Nipətin kit rəha “niganəmtim mil kuəwir” təmə, ik etəm kit itəm nikim tagien o nasitəən netəmim e rəham məni. Kən nipətin kit rəha “niganəmtim mil kuərat” təmə, ik iəumis kit. Nipətin kit min rəha “niganəmtim mil kuəwir” təmə, rəham nələlgən kitiah əm o Uhgın. ‡ **11:44:** Lou rəha netəm Isrel tatan məmə, okəmə suah kit otek etəm təmimis, kən in tamkimik e Lou. Tol nəhlan, ilat kotəkəike motol mak wir e ikin rəha suwit min məmə netəmim kəsotaliwək pikən lan.

okoatämik.[§] Mæto næsotasituæn mæsin e noanelmitæmat mæmæ onækotasitu elat o næmikæn natimnat min æh.

⁴⁷ “Nahmææn asol otuwa otæmat mæto-inu æpæh e suwit min ræha ien min ræha Uhgîn aupæn, nakoatilækin nimæ wir min, kæn nakoatæn mæmæ nakoatsiai-in ilat. Mæto nakoteiuæ. Tipitæmat min æm kæmotohamnu ilat.*

⁴⁸ Inæh itæmat nakoatæn-iaræp mæmæ nakotegæhan-in natimnat min æh itæm tipitæmat min kæmoatol aupæn, inæh kæmotohamnu ien min, kæn itæmat nakoatol namnun e ræhalat wæk nian nakoatilækin suwit min ræhalat.

⁴⁹ “Kæn o nat æh, Uhgîn itæm tenatig tæmæn mæmæ, ‘To ekahl-ipæn ræhak ien min ne aposol min kotuwîn motæghat kæm ilat, kæn ilat okotitæp motol næratæn kæm neen, kæn motohamnu neen.’⁵⁰ Tol næhlan, Uhgîn otakil itæmat tahmen mæmæ itæmat æm næmotohamnu ien min rafin ræhan, kæn in otol nalpinæn kæm itæmat o nimisæn ræhalat, ilat itæm kæmotatig e nætuounæn ræha nætueintæn mætoarus-pa u-roiu,⁵¹ ien min rafin itæm kæmotohamnu tætuoun e Epel mætoarus-pæn Sekaræa, itæm tæmimis e Nimæ Ræha Uhgîn ilugîn e olta ne nimæ.[†] Nipahrienæn, itæmat roiu ne, Uhgîn otol nalpinæn kæm itæmat.

⁵² “Itæmat iægætun ræha Lou, nahmææn asol otuwa otæmat mæto-inu suatip kit æh-ikin itæm tatægætun nat naka itæm Uhgîn tolkeike. Itæmat nækotitun suatip æh, mæto nakotæhluaig-in mæmæ netæmim kotæruu. Itæmat nækæsotætæpænæn, kæn nakahtosig-in netæmim mæmæ ilat min kotæruu nætæu-pænæn.”

⁵³ Nian Iesu tæmiet e nimæ æh minataliwæk matuwîn, kæn iægætun min ræha Lou ne Farisi min, nemæha tæmol ilat. Tætuoun e nian æh, kæmotuwa ræhan tikimîr min. Koatærakin-pæn næghatæn æskasik tæpæt kæm in⁵⁴ mæmæ okoteam-in nipægnæmtin neen e næghatæn ræhan itæm tæsahmenæn.

12

Næghatæn min ræha nem æskasikæn (Mat 10:19-20, 26-33; 12:32)

¹ Kæn e nian æh, netæmim tæpæt kæmotuwa kitæh, okul kafin kæruu. Mæto netæmim tinepæt pik, kæn moatæhg-irækis-æhg-irækis ilat min. Kæn Iesu tæmætuoun matæghat kæm ræhan min netæmim mæmæ, “Itæmat, nakoatæto itæmat o is ræha Farisi min, is u in nolæn ræhalat itæm ræhalat nænæn tæwir, mæto nîkilat tamkîmik. ² Natimnat itæm etæmim tatol anion, Uhgîn tæpanilæs-iaræpa tagæhag ikin. Kæn natimnat itæm etæmim tatæhluaig-in, kæn Uhgîn tæpanilæs-iaræpa, netæmim okotæplan. ³ Natimnat itæm nakoatæn e næpinæpæn, kæn netæmim okotæto e nærauiægæn. Kæn natimnat itæm nakoatæn anion e nipægnoa nimæ, kæn netæmim kæpanotæn-iaræp ihlua, netæmim rafin okotæto.

⁴ “Ræhak min netæmim, ekæn kæm itæmat mæmæ, æsotægînæn netæmim itæm kotitun nohamnuæn nipætætæmat, mæto uarisig, okul kæsotol minæn nat kit tærat kæm itæmat. ⁵ Mæto iatæn-iaræp etæmim u kæm itæmat itæm tætuatip mæmæ onakoatægîn. Onækotækæike motægîn Uhgîn, mæto-inu nian in otohamnu suah kit, in titun næraikin-pænæn in e nigæm asol. Øwæh, nipahrienæn, ekæn kæm itæmat mæmæ nakoatakæike motægîn Uhgîn. ⁶ Mænig ælkælæh min, katol-salim-in ilat tæpæt næmtin mæni ækæku æm, mæto Uhgîn tæsaluin agin-æhæn kit. ⁷ Øsotægînæn, mæto-inu Uhgîn tolkeike itæmat taprækis-in mænig min tæpæt. Nipahrienæn, Uhgîn tæmafîn mitun wir noanutæmat rafin.

§ 11:46: “Nat figæm” itæm Iesu tatæghat-in, in lou ælkælæh min tæpæt tæpæt ræha noanol ræha Isrel.

* 11:47: Iesu tætahai Farisi min mæto-inu koatæn mæmæ koatsiai-in ien min aupæn. Mæto ilat kæsotolan natimnat itæm ien min kæmoatæn. † 11:51: E Naoa Ræha Uhgîn æpæh e Oltesteman, Epel in ien aupæn agin, kæn Sekaræa in namnun. Afîn-tu Jen 14 ne 2 Kron 24:22. 12:2: Luk 8:17 12:7: Luk 12:24; Wæk 27:34

⁸ “Ekən kəm itəmat məmə, okəmə etəmim tatən-iarəp e niganəmti netəmim məmə in rəhak kit, kən io Nəti Etəmim, io min ekən-iarəp e niganəmti nagelo min rəha Uhgın məmə in rəhak etəmim. ⁹ Məto okəmə etəmim tatən-iarəp e niganəmti netəmim məmə in sənəmə etəmim kit rəhak, kən io ekən-iarəp e niganəmti nagelo min rəha Uhgın məmə suah u in sənəmə etəmim kit rəhak. ¹⁰ Kən etəmim itəm tatən nəghatən rat e Nəti Etəmim, Uhgın otafəl rəkis rəhan təfagə rat. Məto etəmim itəm tatəghat rat e Narmin Rəha Uhgın, okol Uhgın təsafəl rəkisən rəhan təfagə tarat.

¹¹ “Kən nian koatiuw-iarəp itəmat e nimə rəha nuəfiminən, ne e niganəmti iərotuəh min, ne netəm-iasol min məmə okotiuw-iarəp itəmat motakil motəuəh motələhəu nəghatən rəhatəmat, kən nikitəmat təsəht pikən məmə onəkotahro min-nulan kuhalpın rəhalat nəghatən, ¹² məto-inu e nian ətuatip əh, Narmin Rəha Uhgın otəgətun itəmat e nəghatən naka itəm itəmat onakoatəghat-in kən moatən kəm ilat.”

Nimaa nəghatən e etəmim rəhan nautə tepət rəhn-kapə tikə

¹³ Kən netəm min əh kit təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Təgətun. Tata rəhak tinimis rəkis. Awı, uəh niki piak məmə otoor natimnat rəha tata rəhatımlau məmə otos-ipa rəhak neen, itəm tata təmələhəu məmə rəhak.” ¹⁴ Məto Iesu təmən kəm in məmə, “Rəhak etəmim, rəhak tikə e nətəligən u rəhatımlau o noorən rəhatımlau natimnat.” ¹⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Oatəto wir itəmat. Otahtosig-in wir itəmat məmə onəkəsotuwamən itəmat iaumis min, məto-inu nəukəti nəmegəhən, in sənəmə nautə tepət.”

¹⁶ Kən təmuəh nimaa nəghatən u məmə, “Suah kit, rəhan nautə tepət, kən rəhan nasumən tatol nipətin tepət. ¹⁷ Kən təmən-ipən atip kəm in məmə, ‘?Oekahrol min-nulan, məto-inu rəhak nimə min kınəsotahmenən məmə ekəlin-pən nigak nagwənən min lan?’

¹⁸ “Kən in təmən məmə, ‘Təwir məmə ekol nulan. Ekəmki-rəkis nimə min u, kən ekiləkin nimə neen min itəm iahgın məsin. Kən ekəlin-pən nigak nagwənən, ne rəhak nautə min ikın. ¹⁹ Kən ekıtun nənən məmə, rəhak natimnat tepət tepət tahmen o nup tepət. Kən roiu ekameg, mətagwən, matənim, kən matəto nagienən təwir əm nulan matuwın.’

²⁰ “Məto Uhgın təmən-ipən kəm in məmə, ‘!Ik ialmə! Roiu əm lapın, onakimis. ?Okahrol rəham natimnat u tatəməhl nəmargətain?’ ”

²¹ Kən Iesu təmən məmə, “Uhgın otol əm nəhlan kəm netəmim itəm kotəgətəin nautə tepət məmə in rəhalat, məto nikin təsəht pikən nolən wir min itəm Uhgın tolkeike.”

Əsotətəlig pikən natimnat rəha nipətitəm (Mat 6:19-21, 25-34)

²² Kən Iesu təmən kəm rəhan netəmim min məmə, “Məto-inu o nolən əh, iatən kəm itəmat məmə, nəsotətəlig-in pikən natimnat rəha nəmegəhən rəhatəmat məmə onəkotun naka, kən məsotətəlig-in pikən natimnat rəha nipətitəmat məmə onəkotuwın-in natimnat naka. ²³ Əsotətəlig-in pikən məto-inu nəmegəhən rəhatəmat taprəkis-in nagwənən, kən nipətitəmat taprəkis-in napən min rəha nuwın-inən. ²⁴ Otəplan-tu mənig min, ilat kəsotasumən, kən məsotəuləkən, kən rəhalat nimə rəha nagwənən tikə, məto Uhgın tətagwən ilat. !Məto Uhgın tolkeike pik itəmat taprəkis-in mənig min! ²⁵ ?Nikitəmat təht məmə rəhatəmat nətəligən pik titun nolən rəhatəmat nəmegəhən təfəməh? !Kəp! Nolən rəha nətəligən pik təsafın-pənən aua kitəh əm e rəhatəmat

nāmegāhən. ²⁶ Məto okəmā itəmat nəsoṭitunən nolən nat əkəku kit tol nəhlan, tahro nakoatətəlig-in pik natimnat pisin pisin min e nāmegāhən rəhatəmat?

²⁷ “Nikitəmat təht-tu nolən rəha nəgui-nig min itəm koatəguin. İlat kəsotol wəlon, məsoṭəhlən rəhalat napən. Məto ekən kəm itəmat məmə aupən, Kig Solomon rəhan nautə tepət, kən rəhan napən təwir pik, məto rəhan napən min kəsotəwīrən taprəkis-in nəgui-nig min. ²⁸ Nəgui-nig min əh koatətul rəha nian kitəh əm, kən olawigin, netəmim kotoan ilat e nigəm, məto Uhgīn in tatol ilat kotəwir kotəwir. ?Kən nikitəmat təht məmə in otos-ipinə napən kəm itəmat, o kəp? !Əwəh! Rəhak netəmim, rəhatəmat nahatətəən in natiəkəku əm.

²⁹ “Təsəwīrən məmə nikitəmat tatəht pik natimnat o nāmegāhən rəhatəmat, kən nian rafin nakotegəs-in nagwənən nigitəmat ne nənimən nimitəmat. ³⁰ Nikitəmat təsəht pikən natimnat min əh, məto-inu netəm kəsotahatətəən e Uhgīn, ilat koategəs-in natimnat min əh. Rəhatəmat Tata in titun natimnat itəm nəkotəkəike motos o nāmegāhən rəhatəmat. ³¹ Məto nakotətəlig-in pik natimnat rəha nəməmə rəhə Uhgīn motol tətul aupən e nāmegāhən rəhatəmat, kən in otos-ipinə min kəm itəmat natimnat min rəha nāmegāhən ikin-u e nətueintən.

³² “Əsoṭəginən, itəmat sipsip min u rəhak itəm itəmat noan məsin əm, məto-inu Tata rəhatəmat nikin tagien pik məmə onəkotətagi əhgin rəhan nəməmə rəən, kən in otehm wīr itəmat, kən itəmat min onəkotəməmə itəmat min. ³³ Otosalim-in rəhatəmat natimnat min, kən motos-ipən məni lan kəm ian-rat min. Nian nəkotol təwir min-nulan, in tahmen-pən məmə nəkotol rəhatəmat pokis rəha məni itəm otəsəratən nian kit, kən nakotələhəu-pən rəhatəmat natimnat itəm təwir əpəh e nego e neal. Kən ikin əh, okol iakləh min kəsotuwīnən iuəhkīr motakləh-in, kən okol wīn min kəsotərkīnən natimnat min əh. ³⁴ İatən nəhlan məto-inu, ikin pəhruan rəhatəmat natimnat wīr min koatəməh ikin, kən nikitəmat otəkəike matəht natimnat min əh-ikin əh.”

Netəmim rəha İesu kotəkəike moatətul matip o rəhan nuwamən

³⁵ Kən İesu təmən məmə, “Pəs nəkoatətul matip nian rafin, tahmen-pən əm məmə nakoatuwīn-in napən min rəha wək, kən moatehm wīr məmə rəhatəmat lait otatuəp e nian rafin. ³⁶ Onəkotəkəike motahmen-pən e iolwək min rəha iəməmə kit itəm tətisi-pən e lafet kit rəha marit. Kən nian in tatuwa matəht-əht toa, kən roiu əm, ilat koaterəh e toa məmə otuwa imə. ³⁷ İolwək min itəm koataiir moatətul matip nian iəməmə tatuwa, ilat okotehm motos nəwīrən rəha iəməmə. Nipəhriənən ekən kəm itəmat məmə, in otuwīn-in napən rəha wək, kən maun-in ilat məmə okotuwa kəpələh, kən in otehm wīr ilat mətagwən ilat. ³⁸ Kən okəmā iəməmə tatuwa lapin e napinəpən tinalis kinkin lan, e nian məni min kinotətuoun kinoatimnən lan, məto iolwək min ilat koatətul matip əm, kən in otol təwir əgin kəm ilat. ³⁹ Kən itəmat nəkotəkəike motitun məmə, okəmā suah kit titun nian ətuatip itəm iakləh otuwa e rəhan nimə məmə otakləh, kən in okol təsapilən, in tatətul matip matehm wīr rəhan nimə məmə iakləh otəsuwamən imə. ⁴⁰ Kən itəmat, nian rafin nəkotəkəike moatətul matip məto-inu io Nəti Etəmim ekuwa min e nian itəm itəmat nakəsoṭitunən.”

⁴¹ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “İəməmə. ?Nakatuəh nimaa nəghatən rəhatimət əm, o rəha netəmim rafin?”

⁴² Kən İəməmə tatən məmə, “?Pah u in iolwək itəm tenatig kən tatol rəhan wək e nian min rafin e nolən itəm təwir? ?Kən iəməmə kit otıləs-ipər pah in otuwa etəm-iasol rəha iolwək min e nimə rəhan məmə in otoor nagwənən nig iolwək min rafin e nian ətuatip rəhan?” ⁴³ Kən nian iəməmə rəha suah əh

tatiet-arəpa, kən məplan məmə in tatol-wir rəhan wək, kən in otol təwir kəm iolwək əh. ⁴⁴ Nipahrienən iakatən kəm itəmat məmə, iərəməərə in otilas-ipər iolwək əh tuwa mol etəm-iasol lan məmə in otərəməərə e natimnat rafin rəhan. ⁴⁵ ?Məto tahro? Kəm-naka iolwək un nikin otəht məmə, ‘Rəhak etəm-iasol təsuwaman nuwəh. Okotəsuwa uəhaiən.’ Kən iolwək əh tinətuoun matoh iolwək min nipitan ne nəman, kən muwin mətagwən matənim mətapis. ?Kən iərəməərə otol naka? ⁴⁶ Iərəməərə rəha suah un otiet-arəpa ron e nian kit itəm in təməsitunən kən məsətul matipən ron. Kən iərəməərə otos-ipən nalpinən asol kəm in, kən otilas-ipən in tuwin matig ilat netəm min u itəm kəsotolən rəhan nəghatən.

⁴⁷ “Iolwək əh itəm tinitun rəkis nəghatən rəha iərəməərə rəhan, məto in təsətul matipən məmə otol wək min əh, kən okoh in tətə nahməən. ⁴⁸ Məto iolwək itəm in təsitunən nəghatən min rəha iərəməərə, kən matol natimnat itəm təsətuatipən itəm otəkəike mos nalpinən ron, kən okoh mətig əm iolwək u. Etəmim itəm Uhgən tatos-ipən natimnat tepət kəm in, in otəkəike mol natimnat tepət. Kən etəmim itəm katələhəu-pən natimnat tepət e nelmin, okatəpəh-in min natimnat tepət ron.”

Iesu tatol netəmim koator ilat min

⁴⁹ Kən Iesu təmən məmə, “Emuwa məmə ekəhlman nigəm e nətueintən, kən okəmə roiu əh nigəm əh tinatuəp rəkis, kən nikik otəgien. ⁵⁰ Nian əskasik kit itəm otuwa e rəhak nəmegəhən, tahmen e nolə bəptais kit, kən nikik titəhmə lan mətoarus-pən tinol namnun. ⁵¹ ?Nikitəmat təht məmə emuwa məmə ekələhəu nəməlinuan e nətueintən? !Kəp! Eməsuwamən məmə ekələhəu nəməlinuan, məto emuwa məmə ekol netəmim kotoor ilat min. ⁵² Kən tətəuoun u-roiu, okəmə netəmim faif e latuənu kit, kən kotoor ilat min, kisil katəhaləhai kəiu, kən kəiu katuəhai kisil. ⁵³ Tata in otəhai nətin lərman, kən nətin əh otəhai rəhan tata. Kən mama in otəhai nətin pətan, kən nətin əh otəhai rəhan mama. Kən pətan otəhai uhun, kən uhun otəhai nəgon.”

Netəmim okotəkəike motitun nəmtətin min (Mat 16:1-4; Mak 8:11-13)

⁵⁴ Kən in təməghat min kəm nimanin netəmim matən məmə, “Nian nakotəhm nimal napuə min okotər, kən nakotən uəhai əm məmə otəfik, kən otol mihin. ⁵⁵ Kən nian nəkotəplan məmə nuwig təmiləs kərpəp,* nakotən məmə nape-apeən otuwa, kən otol mihin. ⁵⁶ !Ei! !Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmatə tamkikik! Itəmat nakoatəmə nəkotitun pik natimnat min, kən motitun nəhmən niməptən ne neai, kən nəkotitun məmə nian otuwa min-nulan, kən otol nəhlan. ?Məto tahro nakəsotitunən nipəti nəmtətin min itəm nakoatəplan əh-roiu?

⁵⁷ “? Tahro nakəsotitəpənən suatip itəm tətəuətip məmə onəkotətəu-pən? ⁵⁸ Nian suah kit otilas ik nakuwin e kot, kən nian naturaliwək e suatip, kən təwir məmə nakəuapən muəghat muən wir rəhatəmlau nəratən. Okəmə nəkəsioal mihinən, kən otilas ik muwin e kot, kən etəm-iasol rəha kot otegəhan-in-pən ik e nelmi polis, kən polis otilas ik muwin mahtosig-in ik e kalapus. ⁵⁹ İatən kəm ik məmə, okəmə tol nəhlan, okul nəsiətən e kalapus mətoarus nakətou rafin agin nalpinən rəham.”

12:44: Mat 25:21,23 **12:46:** Mat 24:45-51 **12:47:** Jem 4:17 **12:48:** Mat 10:34-36 **12:50:** Mak 10:38-39 **12:53:** Maeka 4:6 * **12:55:** Nəghatən Kris ətuatip tətən məmə, “Nian nakotəto nimətag itəm tətisi-pis,” məto-inu əpəh İsrəl, nape-apeən tətuarisig nimətag itəm tətisi-pis. **12:59:** Mat 5:25-26

13

Netəmim okotəkaike motəuhlin ilat e rəhalat nolən rat mīn

¹ Kən e nian əh, netəmim neen kəmotuwa kən-ipən kəm Iesu məmə netəm Kalili neen koatoh nat megəh mīn məmə okotol sakrifais lan kəm Uhgīn, kən nian kitiaḥ mīn əm, mopael mīn rəha kapman u Pailat kəmotuwa motohamnu ilat, kən nitalat nat megəh mīn kəmotol əm kitiaḥ kətaiu.*

² Kən Iesu təman-ipən məmə, “? Tahro? ? Nikitəmat təht məmə nimisən əskasik tol min-nulan rəha netəm Kalili əh, tatəgətun məmə ilat netəm rat taprəkis-in netəmim rafin rəha Kalili? ³ !Kəp! İatən kəm itəmat məmə təsol mihinən nəhlan. Məto okəmə itəmat nakəsotəuhlinən itəmat e nolən rat mīn rəhatəmat, kən itəmat mīn onəkotimis. ⁴ ?Kən tahro e netəm eitīn rəha Saeloam itəm nimə əfəməh təmīet məfətāin ilat kotimis? ? Nikitəmat təht məmə natimnat mīn əh tatəgətun məmə nəmegəhən rəhalat tərət taprəkis-in netəmim rafin əpəh Jerusalem? ⁵ !Kəp! İatən kəm itəmat məmə təsol mihinən nəhlan. Məto okəmə itəmat nakəsotəuhlinən itəmat e nolən rat mīn rəhatəmat, kən itəmat mīn onəkotimis.”

⁶ Kən təmuəh nimaa nəghatən u məmə, “Etəmim kit təməfe nig kit əpəh e rəhan nasumən, nərgin u fik. Kən nian nup mīn neen təmuwa minuwīn rəkis, suah u təmuwīn nian tēpət mateam-in noa nig u, məto tikə, məto-inu təsoəən. ⁷ Kən in təmən kəm suah u tatehm nasumən məmə, ‘Əplan-tu. Emuwa mateam-in noa fik u minos nup kisil, məto esəhmən noa nig kit ne. Ahtihl rəkis. Təsəwīrən məmə tatətulosig e niməptən rəha nasumən.’ ⁸ Kən suah u tatehm nasumən tuhalpīn rəhan nəghatən məmə, ‘Etəm-iasol, əpəs əm toh nup kitiaḥ mīn əm. Kən ekel nisip mitalau e nəukətīn, kən masitu lan məmki-pən nisip wir. ⁹ Kən okəmə tatoe e nup əh-ikīn, kən təwir əm. Məto okəmə kəpə, ik nəkitun nəte rəkisən.’”

Iesu təmol-wir pətan kit e Sapat

¹⁰ Kən e Sapat kit, Iesu tatəgətun netəmim əpəh imə e nimə kit rəha nuəfiminən. ¹¹ Kən pətan kit əh-ikīn itəm narmīn rat tətətig lan e nup eitīn, kən tatol məmə məntaan tətəfaiu e nian rafin, kən məsətul ətuatipən. ¹² Kən nian Iesu təmehm in, kən təmaun-in məmə otuwa ron, kən tatəh kəm in məmə, “Pətan. İo iatikis rəkis rəham nimisən, kol təsəskəlīm mīnən ik.” ¹³ Kən Iesu təmələhəu-pən nelmin lan, kən əmun roiu agin-əh mīn əm, təmətəl ətuatip mīnəwir, kən minatənwiwi Uhgīn.

¹⁴ Məto etəm-iasol rəha nimə rəha nuəfiminən, nikin təmahmə məto-inu Iesu təmol-wir pətan u e nian rəha Sapat. Kən in təmən-ipən kəm netəmim məmə, “Nian sikis rəhatəmat o nol wəkən. Nəkotitun nuwamən e nian mīn əh məmə in otol-wir itəmat lan, məto e nian rəha Sapat, okul nəsotuwamən lan.”

¹⁵ Kən İərəməərə təmən-ipən kəm in məmə, “!Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkīmīk! ? Pəh u e nikitəmat e nian rəha Sapat, kən təsikisən rəhan pīlik o togki itəm təməru ətāin, masig muwīn tətənəm nəhau? !Kəp! İtəmat rafin nəkoatol min-nəhlan. ¹⁶ Məto pətan əh, in noanəl kit rəha Əpraham, itəm Seetal təməlis o nup eitīn. Tətuatip əm məmə io ekəike mīkis kən mosmegəh in e nian rəha Sapat.” ¹⁷ Kən nəghatən rəha Iesu təmol rəhan tikimīr mīn kəmotaulis. Kən netəmim rafin, nikilat tətəgien o wək wir agin mīn itəm Iesu tatol ilat.

* **13:1:** Netəm İsrəl kəmotaut o nimisən rəha netəm mīn əh məto-inu ilat koatətig e Nimə Rəha Uhgīn u tasim, kən moatol nat itəm Lou tatan. **13:2:** Jon 9:2 **13:7:** Luk 3:9 **13:8:** 2 Pita 3:9,15 **13:14:** Eks 20:9-10; Dut 5:13-14 **13:15:** Luk 14:5

Iesu tæmuah nimaa næghatæn kælu e næræmæraæn ræha Uhgîn
(Mat 13:31-33; Mak 4:30-32)

¹⁸ Kæn Iesu tæmæn mæmæ, “?Næræmæraæn ræha Uhgîn in tahmen e naka? ? Kæn io oekæn næghatæn naka kæn mægætun lan? ¹⁹ Næræmæraæn ræha Uhgîn, in tahmen-pæn e noa næpik† itæm natiækæku, kæn suah kit tæmilas mæfe e ræhan nasumæn. Kæn nikutin tinæwiæ minol iahgîn, kæn mænig ilis min kotuwa moatol-pæn nimaalat e nelmin min.”

²⁰ Kæn tæmæn min mæmæ, “? Iatægætun næræmæraæn ræha Uhgîn mæmæ in tahmen-pæn e naka? ²¹ In tahmen-pæn e is noan mæsin itæm pætæn kit tætalkin e flaoa tæpæt itæm kæmol-pæn e pesin asol, kæn tætahl flaoa rafin tætasis matol iahgîn.”

Toa ækæku
(Mat 7:13-14, 21-23)

²² Kæn nian Iesu tæmaliwæk matuwîn Jerusalem, kæn matægætun netæmim e taon min ne latuænu min. ²³ Kæn suah kit tæmætæpæh ron mæmæ, “?Iæræmæra, netæmim noan mæsin æm itæm Uhgîn otosmegah ilat?”

Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, ²⁴ “Iatæn kæm itæmat mæmæ onækotækæike motalkut pik mæmæ nakotuwîn-pæn e toa itæm natiækæku tatuwîn e nego e neai, mæto-inu netæmim tæpæt itæm okotalkut mæmæ okotuwîn imæ, mæto ko kæsotuwînæn. ²⁵ Mæto o nian kit, iæræmæra ræha nimæ æh in otætul mahtosig e ræhan toa. Kæn itæmat itæm næsotuwamæn æh imæ e toa itæm natiækæku æh, onakoatætul ihluæ moatæht-æht toa moatæn mæmæ, ‘Awi, Iæræmæra. !Eræh e toa otimat!’ Mæto in otæn mæmæ, ‘Ekæruru agin-æh itæmat.’

²⁶ Kæn itæmat nakotætuoun moatæn mæmæ, ‘Iæræmæra, kitat kæmotagwæn kæləh, kæn ik næmatægætun itimat æpæh e ræhatimat ikin.’ ²⁷ Mæto in otæn-ipinæ mæmæ, ‘Io ekatæn kæm itæmat mæmæ ekæruru agin-æh itæmat. Itæmat rafin netæn nakotærat agin. !Otuwîn isæu ron io!’

²⁸ “E nian æh itæmat onækotehm Epraham, ne Aisak, ne Jekop, ne ien min aupæn koatatisig e nego e neai itæm Uhgîn tatæræmæra lan, mæto itæmat onakoatætul ihluæ kæn okærakin-iaræp itæmat, kæn onækotasæk, moatægætæn næluitæmat, moatæto tærat. ²⁹ Kæn netæmim okotisi-par, kæn motisi-pah, kæn motisi-pæhap, kæn motisi-pis, mæmæ okotuwîn motæpælæh motagwæn e nego e neai itæm Uhgîn tatæræmæra lan. ³⁰ Kæn tæwir mæmæ nækotitun mæmæ, netæmim neen itæm koatuarisig æh-roiu, ilat okotuwæ motætul aupæn. Kæn netæmim neen itæm koatætul aupæn æh-roiu, ilat okæpanotuwæ motætul uarisig.”‡

Herot tæmolkeike mæmæ in otohamnu Iesu
(Mat 23:37-39)

³¹ Kæn e nian æh, Farisi min neen kæmotuwæ motæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “Tæwir mæmæ nakiet uæhai æm u ikin-u matuwîn, mæto-inu Herot Antipas tolkeike mæmæ otohamnu ik.”

³² Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Herot Antipas in iol keko-eko, tahmen e kuri iarupin itæm tætagwæn mitæ. Otuwîn motæn-ipæn kæm in mæmæ io ekatæn mæmæ, ‘Ehm-tu. Nian ækuækir æm æh-ikin tætatig itæm io ekæhg-iaræp narmîn rat min e netæmim, kæn matol-wir nimisæn ræha netæmim, kæn uarisig e nian kisil lan, kæn ekol namnun ræhak wæk.’

† **13:19:** Næghatæn Kris ætuatip tætan mæmæ, “nikuti mastat.” Mastat in nig kit itæm nikutin in natiækæku. Tætwæ æpæh ikin Isrel, mæto tika æpæh Ntæn. **13:25:** Mat 25:10-12 **13:27:** Sam 6:8 **13:28:** Mat 8:11-12 **13:29:** Sam 107:3 **13:30:** Luk 14:9; Mak 9:35; 1 Kor 4:9; Mat 20:8 ‡ **13:30:** Netæm Isrel, nikilat tæht mæmæ ilat koatætul aupæn e netæmim rafin. Kæn nikilat tæht mæmæ Iaihuæ min kotærat æm. Mæto Iesu tæmæ netæmim tæpæt ræha Isrel okæsotuwînæn e nego e neai, kæn Iaihuæ min tæpæt, ilat okotuwîn e nego e neai.

³³ “Nat əpnəpən Herot təmən nəhlan, məto io ekəike matətəu-pən rəhak suatip matuwın u-roiu, ne olawig, ne oniah muwin miet-pən Jerusalem. Inu ikin ətuatip itəm okotəkəike kisiai-in ien min ikin. Məto Jerusalem əm, katohamnu ien min rəha Uhgın, kən netəmim ien min rəha Uhgın ikin.”

³⁴ “!Awe, netəm Jerusalem, netəm Jerusalem! Itəmat nakotohamnu ien min rəha Uhgın, kən netəmim itəm Uhgın təməhl-ipa kəm itəmat, nəkotahtimnu ilat e kəpiel apın, inəh netəm u rəha Uhgın itəm koatos nəghatən rəhan. Nian tətətət iatəg-əfəməh-in nelmək məmə iatəmik-əfimin wir itəmat matos wir itəmat, tahmen-pən e mənig itəm tatu nenətin min e nıkwın, məto itəmat nikitəmat təsagienən ron kən motapəs io. ³⁵ Kən nəkotitun məmə Uhgın təməpəs itəmat, kən iakatən kəm itəmat məmə okol nəkəsotehmən io matuwın matuwın mətoarus nakotən məmə, ‘!Ləməmə Uhgın tətətig ilau suah u itəm tatuwa e nərgın!’”

14

Iesu təmuwin əpəh rəha Farisi kit ikin

¹ E nian rəha Sapat kit, Iesu təmuwin e nimə rəha etəm-iasol kit rəha Farisi min məmə okotəgwən, kən netəmim koatisilu wir məmə okotehm-tu naka əh otol. ² Kən inəh Iesu tatəpələh ikin, suah kit tatimis e nimisən rəha kasis-asis, tatəpələh iuəhkır əm ron. ³ Kən Iesu tətəməpəh o iəgətun min rəha Lou ne Farisi min məmə, “?Təhro? ?Lou tətəgəhan-in məmə suah kit otol-wir netəm koatimis kotəməgəh min e nian rəha Sapat, o kəp?” ⁴ Məto ilat kəsətənən nat kit ne. Kən Iesu təmos suah un, mol nıpətın təwir min, kən məhl-ıpən tatuwin.

⁵ Kən təmən-ıpən kəm ilat məmə, “?Okəmə itəmat kit, rəhan suakəku, o rəhan kau otıwıg-pən pikən e noakimil asol e nian rəha Sapat, kən in otol naka? In otəkəike muwin mıləs-irəkis uəhai əm. ?Pah u etəmat otəsəl mihinən?” ⁶ Kən nəghatən rəhalat təkikə məmə okotən.

⁷ Kən Iesu tətəməh netəmim neen itəm kəmaun-in ilat o nəgwənən, kən kəmotuwa imə motitəpən ikin min rəha nisaiiən məmə okotəpələh əupən ikin. Kən təmən-ıpən kəm ilat məmə, ⁸ “Okəmə etəmim tətəun-in ik məmə onəkuwa o nəgwənən kit rəha marit, kən nəsuwinən məpələh ikin rəha nisaiiən. Məta suah kit in ilis katisiai-in pik tuwa, ⁹ kən etəm-iasol rəha nimə otən kəm ik məmə, ‘Agim. Pəs suah u in tətələh u ikin-un.’ Kən onakaulis məto-inu nakəkəike muwin məpələh ləhau əgin itəm nisaiiən tikə ikin. ¹⁰ Məto okəmə suah kit tətəun-in ik məmə nakuwin məgwən e lafet kit, kən təwir məmə nakitəpən ikin nisaiiən tikə ikin. Kən tol nəhlan, nian etəm-iasol rəha nimə tatuwa, in otən kəm ik məmə, ‘Rəhak etəmim, uwın məpələh ilis, ikin rəha nisaiiən.’ Kən inu otıləs-ıpər nərgəm e nıgənəmti netəmim rafin əh imə. ¹¹ Ekən nəhlan məto-inu etəm tatıləs-ıpər atip in məmə in otuwa etəm-iasol, Uhgın otıləs-ləhau in. Məto etəmim itəm tatıləs-ləhau atip in, Uhgın otıləs-ıpər mol tuwa etəm-iasol.”

¹² Kən Iesu təmən-ıpən kəm etəm-iasol rəha nimə məmə, “Okəmə natol nəgwənən asol kit e nərauiəgən o lapın, təsəwirən məmə nakaun-in ik min neen, ne piəm min, ne rəham noanol min, ne netəm rəhalat nautə tətət itəm kotatig kitalau lam. Okəmə natol mihin, kən məta, ilat min okotaun-in ik məmə nakuwin motəgwən itəmat min, kən ilat okotalpın nat nəmol kəm ilat.

¹³ Məto nian natol lafet kit, kən onəkəkəike maun-in ian-rat min, ne netəm nıpətılət məsin tətət, ne ielkin rat min, ne netəm nıgənəmtılət tətis, məmə

okotuwa nakotagwən. ¹⁴ Kən Uhgın otawte-in rəhan nəwırən kəm ik, məto-inu okol ilat kəsotalpın agin-əhən nat nəmol kəm ilat. Məto e nannun nian, nian netəm kotətuatıp okoatəmegəh min, kən Uhgın otətou ik lan.”

Nimaa nəghatən rəha nagwənən asol

(Mat 22:1-10)

¹⁵ Kən ilat kit əh-ikin itəm tətəgwən təməto nəghatən əh, kən təmən-ipən kəm İesu məmə, “Təwır pik o etəmim itəm otuwın əpəh e nego e neai itəm Uhgın tətərəməyə lan, kən magwən e lafet asol rəhan.”

¹⁶ Məto İesu təmən kəm in məmə, “Nian kit, suah kit təmol nagwənən asol kit rəhan, kən maun-in netəmim tətət məmə okotuwa kəgwən kələh ilat min. ¹⁷ Kən e nian rəha nagwənən, in təmahl-ipən rəhan iolwək məmə otuwın mən-iarəp kəm netəmim itəm təmaun-in rəkis ilat. Kən tən-ipən kəm ilat məmə, ‘Otuwa kəgwən, məto-inu enol əpenə-penə rəkis e nagwənən.’ ¹⁸ Məto ilat rafin kəmotapəs nuwınən moatən məmə okol kəsotuwamən. Kit təmaupən mən kəm in məmə, ‘Kəsi. Ən-tu kəm rəham iərəməyə məmə ko esimmən məto-inu, emos-nəmtin əm nıməptən kit, kən ekəike muwın mətəg.’

¹⁹ “Kən kit min təmə, ‘Kəsi. Ən-tu kəm rəham iərəməyə məmə ko esimmən məto-inu, emos-nəmtin əm kau ten rəha niuwən kat, kən ekəike muwın mehm pitən rəhalat min wək.’

²⁰ “Kən kit min təmə, ‘Ən-tu kəm rəham iərəməyə məmə ko esimmən məto-inu, kəmit rəhak pətan ka latuənu əh-roiu.’

²¹ “Kən iolwək təmuwa mən-ipən kəm rəhan etəm-iasol. Kən etəm-iasol un nıkin təmahmə təmahmə, kən təmən kəm rəhan iolwək məmə, ‘Uwın uəhai e suatıp ne ikin min neen e taon meam-in ian-rat min, ne netəm nıpətılilət məsin tətət, ne netəm nıganəmtılilət təpis, ne ielkin rat min, kən mit ilat motuwa.’ ²² Kən in təmöl əm məmə rəhan etəm-iasol təmən mihin ne, kən təmıləg-pa mən-ipən məmə, ‘Etəm-iasol. Natimnat rafin itəm nəmən, io enol rəkis, məto nagwənən tətət əh-ikin kən nımə tahmen e netəmim neen min.’

²³ “Kən etəm-iasol təmən kəm iolwək məmə, ‘Kən uwın e suatıp, ne ikin min rafin ihluə e taon, kən uwın muəh nıkilat məmə ilat okotuwa imə, məmə nımə u rəhak otəkəike məw wır. ²⁴ Məto ekən kəm ik məmə netəm eməun-in ilat aupən, ko kəsotun əsgəwınən nagwənən məsin rəhak.’”

Nolan rəha nətəu-pənən İesu

²⁵ Netəmim tətət tətət koatuarisig-in İesu e suatıp. Kən in təmeirair mən-ipən kəm ilat məmə, ²⁶ “Okəmə suah kit tolkeike məmə otuwa muarisig-in io, in otəkəike mos io ekətul aupən e rəhan nəmegəhən. In otəkəike molkeike io məprəkis-in rəhan tata ne mama ne rəhan pətəgwəhl ne nətin min ne pian min ne wınin min, ne in atıp min.* Okəmə təsol mihinən, kən ko in təsahmenən məmə otuwa mol rəhak lan etəmim. ²⁷ Kən etəmim pah itəm təsiləsən rəhan nig kəluau mətəu-pa io, kən ko in təsahmenən məmə otuwa mol rəhak lan etəmim.

²⁸ “Okəmə itəmat kit tolkeike məmə otıləkin nımə asol kit kaifəməh, kən in otəupən məpələh mehm wır məni rəha natimnat min məmə otehm rəhan məni məmə tahmen, o kəp. ²⁹ In tatol nəhlan məto-inu okəmə in təsaupənən mehm wır məni ron, kən in tətətuoun matol fautesen† əm, məto tınəruru nol rafinən, kən netəmim rafin itəm okotuwa motehm, kən okotalah-əmnu

14:14: Jon 5:29 **14:15:** Luk 13:29 **14:20:** 1 Kor 7:33 * **14:26:** Nəghatən Kris ətuatıp tatan məmə, suah itəm tolkeike məmə otuarisig-in İesu, in tatakəike mətəhau rəhan min. Məto nıpətı nat u məmə, kıtət okotolkeike rəhatat min, məto kotəkəike molkeike pik agin İesu. **14:26:** Luk 9:23

† **14:29:** Nəghatən u “fautesen,” tətəghat-in kəpiəl min itəm kaupən katəlin o niləkinən nımə.

moatən məmə, ³⁰ ‘Əplan-tu. Suah u təmətuoun əm rəhan nimə, məto tinəruru nol rafinən.’

³¹ “Kən okəmə kig kit rəhan mopaël ilat ten-taosan əm, tatəto namnəsən məmə kig pisin kit mın itəm rəhan mopaël mın tuente-taosan tatuwa məmə okuəluagin, kən otəsüwin uəhaiən o nəluaginən. Aupən ikin, otəkəike məpələh mehm wir məmə in titun nol winən, o kəp. ³² Okəmə titun məmə okol təsol winən, in otəkəike mahl-ipən netəmim neen kotuwın motehm rəhan tikimır nian in əpəh isü əh, kən okotəpəh o nəməlinuən. ³³ Kən e nolan ahmen mın əm, itəmat nəkotəkəike motəpələh motehm wir nəmegəhən rəhatəmat. Okəmə itəmat kit təsapəsən əh rəhan natımmat mın rafin, kən ko in təsahmenən məmə otuwa mol rəhak lan etəmin.”

³⁴ “Nian etəmin kit takıəh nien, kən nıpəti nien in təwir o nawırən nagwənən. Məto nian kınawır rəkis nagwənən lan, kən nıpatın təsəwir mınən o nunən. ³⁵ Kən okol kəsolan nat wir kit lan, kən netəmim okotəra kin əm. Etəm matəlgın tatig, təwir məmə in otətəlg-in wir kən mitun nəghatən mın u.”

15

Nimaa nəghatən e sipsip

itəm təməluə

(Mat 18:10-14)

¹ E nian əh, netəmim tepət itəm koatos məni rəha takis, ne netəmim tepət itəm nol təfagə rat, kəmotuwa məmə okotətəlg-in İesu. ² Kən Farisi mın ne iəgətun mın rəha Lou koatəghat rat İesu o netəm nol təfagə rat mın əh, moatən məmə, “Suah əh, nıkin tətagien əm məmə nol təfagə rat mın koatuwin ron, kən motəgwən kələh.”

³ Kən e nəghatən mın u, İesu təmuəh nimaa nəghatən u məmə, ⁴ “?İtəmat pah u, rəhan sipsip wan-hanrit, kən kitiəh təməluə, məto in nıkin təsəhtən? Okəmə itəmat kit rəhan sipsip təmikə nəhlan, kən in otəkəike məpəs rəhan nainti-nain sipsip koatun kras moatətul əpəh təpiə ikin, kən in otuwın matəgəs-in itəm təməluə mətoarus-pən in otehm. ⁵ Kən nian in təmehm, təmiləs-ipər məhun, kən nıkin tətagien. ⁶ Kən nian in təmıet-arəpa latuənu, in otəkəike maun-in in mın neen, ne netəm kotatig motitəlau lan, kən mən-ipən kəm ilat məmə, ‘Otuwa kotagien kələh, məto-inu emehm mın rəhak sipsip itəm təməluə.’”

⁷ Kən nian İesu təmol namnun nimaa nəghatən, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kən iatən kəm itəmat məmə, tahmen-pən əm əpəh e nego e neai. Okəmə iol təfagə rat kit tatəuhlin rəhan nəmegəhən kəm Uhgın, kən nagienən əpəh ilis e nego e neai o suah əh in tepət, taprəkis-in nagienən o netəmim nainti-nain itəm nıkilat təht məmə kotətuatıp məsotolən nat kit tərət itəm okotəkəike motəuhlin nəmegəhən rəhalat ron.”*

Nimaa nəghatən e məni təmikə

⁸ Kən İesu təmatig məghat mın məmə, “?Okəmə pətan kit rəhan məni ten kəmöl e silfa, kən in təmikil kitiəh, kən in otol naka? In otasiepən e lait kit, kən mol pırum megəs-in wir əpəh imə matuwın matuwın mehm. ⁹ Kən nian

‡ 14:34: Nəghatən ətuatıp rəha İesu təmə, “Sol in təwir, məto okəmə rəhan nətehenən tinikə, kən nat tikə otol tətehen mın.” Məto sol rəha netəmim e nian mın əh, in təmol piləh-piləh e nat pisin itəm nətehenən tikə. Kən nian neen, okəmə nəhau tatol piləh-piləh e sol, kənu nətehenən tiet. Məto sol rəhatat u-roiu tosolən mihin. Nian rafin tətehen. 14:34: Mat 5:13, Mak 9:50 15:2: Luk 5:30 15:4: Esik

34:11,16; Luk 19:10 * 15:7: İesu tatəghat-in Farisi mın itəm koatətu-pən Lou rəha Moses, kən ilat koatən məmə kotətuatıp, nat əpnəpin nəratən tətatig e nıkilat rafin.

təmehm məni əh, in otaun-in rəhan mın neen ne netəm kotatig motitəlau lan, matən məmə, 'Otuwa kotagien kələh məto-inu emehm rəkis məni ilou rəhak tənəkə.' "

¹⁰ Kən nian İesu təmol namnun nımaa nəghatən, təmən-ipən kəm ilat məmə, "Kən ekolkeike məmə ekən kəm itəmat məmə, e nolən kitiah mın əm, nagienən asol e nıganəmti nagelo mın əpəh ilis e nego e neai, nian iol təfagə rat kit tatəuhlin rəhan nətəligən matuwın o Uhgın."

Nımaa nəghatən rəha nəti suah kit iərman itəm təməluə

¹¹ Kən İesu təmatəkəike matən məmə, "Suah kit, nətin iərman kəiu. ¹² In əkəku lan tən-ipən kəm rəhalau tata məmə, "Tata. Oor nautə mın rəham, mos-ıpa rəhak u-roiu.' Kən rəhalau tata toor rəhan natımmat mos-ipən kəm ilau.

¹³ "Kən təsuwəhən, nətin in əkəku lan tos rəhan lan muwın mol-salim-in ilat, kən mos məni e nautə mın un miet iməlat ikın muwın e nəptən pısın kit mın isəu. Kən ikın əh, təmatərəkın rəhan məni e nolən rat mın matuwın matuwın. ¹⁴ Kən nian rəhan məni tınikə rafın, nəumis asol tınitan e nıtən əh, kən nəumis tınatıs suah un, nıgın nagwənən tınikə. ¹⁵ Kən təmuwın matol wək kəm suah kit əh-ikın əh, kən suah u təməhl-ipən məmə otuwın mətagwən rəhan pıkəs mın. ¹⁶ Kən nəumis təmus pık məmə in tolkeike məmə otun nagwənən nıgı pıkəs mın, məto etəmim tıkə itəm otos-ipən nat kit kəm in.

¹⁷ "Kən nətəligən wır tınuwa mın lan, kən matətəlig-in məmə, 'Kəsi. Roiu əh iolwək mın rəha tata, nıgilat nagwənən tepət məprəkis, məto io ekətatig u ikın-u, otəsuwəhən kən ekımıs e nəumis. ¹⁸ Oekiet u ikın-u mıtəlig-pən o rəhak tata, kən mən-ipən kəm in məmə, "Tata. Io emol təfagə tərət kəm Uhgın ne ik. ¹⁹ Roiu əh esahmənən məmə onəkaun-in io məmə nətım. Məto aun-in io ekahmən-pən əm məmə io iolwək əm kit rəham." ' ²⁰ Kən təmətul maliwək mınatuwın məmə otehm rəhan tata.

"Məto nian təmatuwa əh əpəh isəu, rəhan tata təmasıpən məplan, kən təmasəkıtun, maiu muwın mıləs muətəin mətagien ron. ²¹ Kən netın tən-ipən kəm in məmə, 'Tata. Io emol təfagə tərət kəm Uhgın ne ik. Roiu əh esahmənən məmə onəkaun-in io məmə nətım.'

²² "Məto rəhan tata taun-in rəhan iolwək mın mən-ipən kəm ilat məmə, 'Ei! Otuwın uəhai motos kot itəm in təwır məprəkis motuwa kuwın-in-pən kəm in, kən motos rıg motarıgın-pən e noanelmın, kən motos put ka kuwın-in-pən e nelkın, ²³ kən motıləs pılık itəm tasis-asis məwır motuwa koh, pəs kotol kələh lafet lan rəha nətik, ²⁴ məto-inu nətik u, in tahmən əm məmə təmımıs rəkis, məto roiu in tınəmegəh mın. In təməluə, məto enehm mın.' Kən ilat kınəotol lafet.

²⁵ "Kən e nian əh, netın asol lan in əpəh e nasumən. Kən e nian təmatuwa mınuwa iuəhkır o latuənu, kən mınəto netəmım koatol napuən mın, moatol tanıs. ²⁶ Kən təmaun-in iolwək kit tuwa tətəpəh ron məmə, '?Ei, naka əh netəmım koatol?' ²⁷ Kən tən-ipən kəm in məmə, 'Pıam təmuwa, kən rəham tata təməh pılık itəm tasis-asis məto-inu pıam tınıtəlig-pa mın, kən in təsanən əm.'

²⁸ "Kən nıkın təməhmə, kən məmə, 'Okol esuwınən imə.' Kən rəhan tata təmuwa ihluə matəkəike kəm in məmə otuwın imə. ²⁹ Məto tən-ipən kəm rəhan tata məmə, 'Əplan-tu. Kəmuatig nup tepət rəkis, kən iatol wək u ikın-u tahmən-pən əm məmə rəham kit iolwək, kən məsəhtən nəwıam kit ne. ? Məto tahro, tata? Nəməsos-ıpamən nat əkəku kit kəm io tahmən-pən e nəni, məmə ekol nagwənən lan itımat io mın neen. ³⁰ Məto nətım əh itəm təmərəkın

rafin rəham nautə o nətouən nīpitan mīn lan rəha suatip, kən nian tinitəlig-pən latuənu, kən nakətul matoh pilik tasis-asis matol lafet lan rəhan.’

³¹ “Kən rəhan tata tən-ipən məmə, ‘Nətik. Nian rafin kilau min ik kətuatig, kən natimnat rafin rəhak in rəham. ³² Məto tətuatip əm məmə okotol lafet u motagien, məto-inu piam u tahmen-pən əm məmə təmimīs rəkis, məto roiu in tinəmegəh min. In tənīkə, məto roiu kinotehm min.’”

16

Nimaa nəghatən rəha etəm-iasol itəm tatol nolən teko-eko

¹ Kən Iesu təmən kəm rəhan mīn netəmim məmə, “Suah kit rəhan nautə tepət, kən in təmos suah kit tuwa etəm-iasol o rəhan iolwək mīn. Kən rəhan iolwək mīn neen kəmotuwa moatən-ipən nəratan rəha etəm-iasol əh kəm iərəmərə, moatən məmə, ‘Ei, suah əh tatərəkīn rəham natimnat.’ ² Kən təmaun-in suah əh tuwa tatəghat kəm in məmə, ‘?Ei, nəghatən naka mīn u iakatəto katən lam? Ekolkeike məmə nakos rafin nəghatən mīn rəha wək rəham muwa, məto-inu roiu ekahl-iarəp ik e wək.’

³ “Kən etəm-iasol əh təmuwīn matətəlig-in məmə, ‘Awe. Rəhak iərəmərə tolkeike məmə otərakin io e rəhak wək u-roiu. ?Kən ekol naka əh-roiu? Nahgik təsahmenən məmə ekel nīsip mos mənī ikin, kən io iaulis pik o neasiə-inən mənī o netəmim. ⁴ !Ei! Roiu əh enitun nat naka itəm io ekol pəs netəmim okotit io motuwīn iməlat ikin moatehm wīr io nian rəhak iərəmərə otərakin io e rəhak wək.’

⁵ “Kən in təmaun-in rafin netəmim itəm kəmotol kaon kəm iərəmərə kotuwa ron kitəh kitəh. Kən təmən-ipən kəm itəm təmaupən muwa məmə, ‘?Ik nəmol kaon e naka?’ ⁶ Kən suah əh təmən məmə, ‘Eməmīk tram rəha oel o noahən ilat wan-hanrit.’* Kən etəm-iasol təmən kəm in məmə, ‘Inu ma pepe rəha kaon rəham. Əpələh uəhai əm-tu, kən əte-pən fiifti tram əm e rəham pepe.’

⁷ “Kən təmən-ipən kəm suah kit mīn məmə, ‘?Ik nəmol kaon e naka?’ Kən in təmə, ‘Emol kaon e wan-taosan pak wit.’ Kən etəm-iasol təmə, ‘Os ma pepe rəha kaon rəham, kən əte-pən əm eit-hanrit pak wit.’

⁸ “Kən uarisig lan, iərəmərə rəha etəm-iasol apon itəm təmatol tərət kəm in, təmatənwiwi in o rəhan nolən rəha neueiueən məmə in otehm wīr atip in. Nat u tatəgətun məmə netəmim rəha nətueintən, ilat kotenatig wīr o nolən mīn rəha nətueintən nian ilat koatəghat kəm ilat mīn, taprəkis-in nenatigən rəha netəmim rəha nəhag-əhagən.†

⁹ “Kən iatən kəm itəmat məmə, otasitu wīr e netəmim e mənī rəha nətueintən məmə ilat okotuwa iolitəmat mīn. Kən nian mənī rəha nətueintən otikə, kən Uhgīn otos itəmat muwīn əpəh e nego e neai itəm otətətig lilin.

¹⁰ “Okəmə nəkitun məmə suah kit tatehm wīr nat əkəku kit, kən nəkitun məmə in titun nəhm wīrən nat itəm iahgin. Kən okəmə nəkitun məmə suah kit tatol nolən itəm təsətuatipən e nat əkəku kit, kən nəkitun məmə in otol nolən təsətuatipən e nat itəm iahgin. ¹¹ ?Kən tol nəhlan, okəmə itəmat nəkəsotehm wīrən mənī rəha nətueintən u, kən pah oteghəhan-in itəmat məmə nakotos nat itəm təwīr pahrien, inəh natimnat rəha Uhgīn? ¹² Kən okəmə itəmat nəkəsotehm wīrən natimnat rəha suah kit mīn, kən nəkitəmat təsəhtən məmə okos-ipən əh mīn kəm itəmat rəhatəmat atip natimnat məto-inu, katəplan məmə onəkəsotehm wīr mīnən natimnat mīn əh.

* **16:6:** Wan tram oel tahmen e tate o fote lita. † **16:8:** Nipəti nəghatən rəha Iesu məmə netəmim rəha nəhag-əhagən kəsotolan natimnat itəm Uhgīn tolkeike məmə otatul aupən e rəhalat nəmegəhən. Nikilat təsəht pikən nətəligən rəha Uhgīn. **16:10:** Luk 19:17-26

¹³ “Etəmim tikə itəm titun nuwamən in slef rəha etəm-iasol kəiu. Okəmə in tətalkut məmə otol nəhlan, kən otolkeike kit mol nəwian, kən metəhau kit masolən nəwian. Okol nəsolən slef rəha Uhgın ne mənı e nian kitıah əm.”

¹⁴ Farisi mın kotalkeike pik mənı, kən nian kəmotəto nəghatən mın u, kən kəmotalah-əsan e Iesu. ¹⁵ Məto in təmən kəm ilat məmə, “İtəmat nəkoatol nolən mın itəm koatol netəmim koatən məmə nəkotətuatıp. Məto Uhgın titun nikitəmat məmə kotərat. İatən nəhlan məto-inu nat naka itəm netəmim koatıləs-ipər məmə in nat keike, məto e niğanəmti Uhgın in nat əpnapın əm.”

¹⁶ Kən in təmatəkəike matən məmə, “Kəmən-iarəp Lou ne nəghatən rəha ien mın rəha Uhgın mətoarus-pa Jon Baptais, kən uarisig lan, katan-iarəp namnusən təwir rəha nərəmərəən rəha Uhgın, kən netəmim rafin kotalkut pik məmə okotuwin motatig ahgin. ¹⁷ Məto kəsənən məmə wək rəha Lou ne nəsanənən rəhan təkikə. Nəghatən rafin rəhan kotatig, in asol mın mətoarus-pən in əkəku agin. Lou otətətig taprəkis-in neai ne nətueintən.

¹⁸ “Kən tahmen-pən əm nulan: okəmə suah kit tatol tifos mətapəs rəhan pətan, kən matit pətan pisin kit mın mətuatig, kən in tategoafəl rəhan pətan matol təfagə rat. Kən okəmə suah kit tatit pətan kit itəm rəhan iərman təmapəs kən ilau mətuatig, kən in tatol təfagə rat məto-inu in tətəkləh-in pətan rəha suah pisin kit.”

Nimaa nəghatən rəha Lasaros ne suah kit rəhan nautə tepət

¹⁹ Kən Iesu təmən məmə, “Suah kit rəhan nautə tepət tatuwin e napən wir mın nəguı-naris itəm nəmtin tiəkis, kən nian rafin tatun pik nagwənən wir mın. ²⁰ Kən ian-rat kit, nərgin u Lasaros, niməgəm təmirafin niyətin. Kən kəmıləs kan kələhəu əpəh e nafiluə rəha latuənu. ²¹ In tolkeike pik məmə otun nimismisi nagwənən itəm təmisas e tepil rəha etəm-iasol əh. Kən nat kit tərət mın, kuri mın kotuwa moatəpəh-əpəh niməgəm mın rəhan.

²² “Kən ian-rat əh təmimis, kən nagelo mın kəmotıləs motuwin əpəh e nikali Epraham, ikin rəha nisiiəən. Suah un rəhan nautə tepət, in təmimis mın, kən kəmitənım. ²³ Kən in tuwin əpəh e niğəm asol, kən tatəto nəhməən asol, kən nian təmasipər, təməplan Epraham əpəh isəu. Kən Lasaros əpəh e nikalin. ²⁴ Kən təmaun-in əfəməh məmə, ‘!Tata Epraham! Awı, asəkitun io. Ahl-ipən Lasaros məmə oteer əm noanelmın e nəhau kən mos muwa mek namək lan məmə otətəp, məto-inu iatəto nəhməən asol e niğəm ukın-u roiu.’

²⁵ “Məto Epraham təmə, ‘Nətik, nikim təht-tu rəham nəmegəhən aupən. İk nəmatos nəfımmnə wir rəham tepət, məto Lasaros təmatəto nəhməən tepət e niyətin. Məto roiu əh, in tatəto təwir ikin-u, kən ik, natəto nəhməən tepət e niyətin. ²⁶ Kən nat kit mın. İlugin-in kitat, noakimil asol itəm tator kitat, ik un, kən itimat u. Okəmə itimat kit tolkeike məmə otımmə mehm ik, məto okol təsımməən. Kən okəmə itəmat kit tolkeike məmə otuwa mehm itimat, məto okol təsuwamən.’

²⁷ “Kən etəm rəhan nautə tepət təmə məmə, ‘Tata. İakatəkəike kəm ik, awı, kəsi. Ahl-ipən Lasaros tuwin e nimə rəha tata rəhak. ²⁸ məto-inu piak faif əh-ikin. Təwir məmə in otuwin məghat mem əskasik ilat məmə okoatəto ilat məmə okəsotuwamən ukın-u itəm iatəto nəhməən asol agin ikin.’

²⁹ “Məto Epraham təmə, ‘Kəp. Nəghatən rəha Moses ne ien mın rəha Uhgın tətətig. Pəs piəm mın okotəto nəghatən mın əh.’

³⁰ “Kən etəm rəhan nautə tepət təmə məmə, ‘Kəp, Tata Epraham. Təsahmenən. Məto okəmə suah kit otəmegəh mın e nimisən otuwin məghat

kəm ilat, kən nīpahrienən, ilat okotəuhlin rəhalat nətəligən kən motapəs təfagə rat min rəhalat.’

³¹ “Kən Epraham tāmə, ‘Okəmā kəsotətəlig-inən nəghatən rəha Moses ne ien min rəha Uhgīn, kən in nat əpnəpīn okəmā suah kit təmegəh pap e nīmīsən kən muwīn matəghat kəm ilat, mətə okol kəsotən minən nīpahrienən lan.’ ”

17

Oatəto itəmat

(Mat 18:6-7, 21-22; Mak 9:42)

¹ Kən Iesu təmən kəm rəhan min netəmim məmə, “Nīpahrienən, nos-ipən-os-ipənən rəha təfagə tərət min itəm koatiuw-pən netəmim e nərətən, ilat okotuwa. !Mətə nahməən asol tatuwīn o etəmim itəm tatos-ipən-os-ipən netəmim, o in suatīp rəha nos-ipən-os-ipənən! ² Mətə okəmā etəmim kit tatiuw-pən rəhak kit etəmim u tahmen e suakəku, məmə otol təfagə rat, kən suah əh, Uhgīn otol nalpīnən asol kəm in. Kən nalpīnən əh otəskasik taprəkis okəmā kətu-pən kəpiel kit e nentou, kən kərakin-pən əpəh itəhəi lokamnīm məmə otamnīm. ³ Kən tol nəhlan, oatəto moatehm wīr rəhatəmat nəmegəhən.

“Okəmā piām tatol təfagə tərət kəm ik, kən ən-ipən rəhan nolən rat e nīganəmtīn, kən okəmā tatəuhlin rəhan nətəligən, kən aluīn rəhan nolən rat məsosən tatīg e nīkim. ⁴ Kən nat əpnəpīn in tatol təfagə rat kəm ik mau sepīn e nian kitəh, kən muwa mau sepīn mən-ipīnə kəm ik məmə, ‘Kəsi, emol təfagə rat kəm ik. Ekəuhlin rəhak nətəligən mapəs rəhak təfagə rat,’ kən ik onakəkəike maluīn rəhan nolən rat min, kən məsosən tatīg e nīkim.”*

⁵ Kən aposol min kəmotətapəh o Iərəmərə məmə, “Ol rəhatimat nahatətəən təkəsik təhmīn min.”

⁶ Kən Iərəmərə təmən məmə, “Nat əpnəpīn okəmā rəhatəmat nahatətəən in təkəku agīn əm tahmen e nīmīsmīsī nīməkkləkil, kən nəkotitun nənən kəm nig u neegin məmə, ‘Euw atīp ik, kən muwīn miwig-pən itəhəi,’ kən nig u otol nəwiətəmat.†

⁷ “Ən-tu. ?Okəmā suah kit rəhan iolwək tətəsum, o in tətəhm sīpsīp min, kən in tatitəlig-pa latuənu, kən nīkitəmat təht məmə etəm-iasol otən kəm in məmə, ‘Ei! Wa uəhəi məpələh mun nəgwənən əh? !Kəp! ⁸ Mətə in otən kəm rəhan iolwək məmə, ‘Uwīn mol nīgak nəgwənən, kən uwīn muwīn e rəham napən təwīr, kən mōs-ipa nīgak nəgwənən ne nīmək nənīmən. Nian nəmol rafīn rəham wək, nəkitun nuwīnən magwən kən mənīm.’ ⁹ ?Kən nīkitəmat təht məmə etəm-iasol, in otən tagkiu kəm rəhan iolwək o wək asol rəhan itəm in otəkəike mol? !Kəp! ¹⁰ Kən itəmat un, nəkotahmen əm e iolwək min rəha Uhgīn. Nian nəmotol rəkis natīmnat rafīn itəm Uhgīn təmən kəm itəmat məmə onəkotəkəike motol, onəkotəkəike motən əm məmə, ‘Itimat iolwək min əm. Nolən rəhatimat təsahmənən o nənwiwīən. Itimat emotol əm wək itəm itimat ekotəkəike moatol.’ ”

Iesu təmol-wīr netəmim ten itəm leprosi təmol ilat

¹¹ Nian Iesu təmaliwək matuwīn Jerusalem, in təmaliwək muwīn-pən ilugin i nəptən mil u Sameria ne Kalili. ¹² Kən nian in təmīet-arəpa latuənu kit, netəmim ten itəm nīmīsən u leprosi təmol ilat kəmotuwa motətul isəu məsīn, ¹³ kən motaun-in məmə, “!Iesu, Etəm-iasol, asəkītun itimat!”

17:3: Mat 18:15 * **17:4:** Nīpətī nəghatən əh təsənən məmə kitat kotaluīn təfagə rat rəha suah kit mau sepīn əm, mətə kotəkəike motaluīn nannun tīkə. † **17:6:** E nəghatən atuatīp rəha Iesu, in tatəghat-in nikuti mastat u in natiəkəku agīn, ne nig kit itəm nəukətīn təmeiuiū agīn, nərgīn u fik-malperi. **17:6:** Mat 17:20; 21:21 **17:13:** Lev 13:45-46

¹⁴ Kən nian in təmehm ilat, təmən-ipən kəm ilat məmә, “Onəkotuwın o pris məmә in otehm nıpətıtəmat.”[‡] Kən nian ilat kəmotaliwək əh e suatıp, kən kəmotəwır, nımısən təmıkə.

¹⁵ Kən ilat kit təməplan məmә leprosi rəhan tınıkə, kən in təməuhlin mıtəlig-pən o Iesu, matən əfəmәh məmә, “! İatənwiwi Uhgın! ! İatənwiwi Uhgın!”

¹⁶ Kən in təmeıuıuı e nelki İesu mısın nulın nıpınəgın tatek nısıp, kən matən kəm İesu məmә nıkın tatəgıen məmә in təmöl-wır rəhan nımısən. Kən suah u in etəm Sameria.[§] ¹⁷ Kən İesu təmən məmә, “?Emöl-wır netəm ten maruətəuh-in rəkıs rəhalat nımısən, o kəp? ?Məto nain hıə? ¹⁸ ?Suah u in ıapıspıs əm, məto in pısın əm təmitəlig-pa matənwiwi Uhgın?” ¹⁹ Kən İesu təmən kəm suah u məmә, “Ətul maliwək matuwın. Rəham nahatətəən təmöl-wır ik.”

Nuwamən rəha nərəməərəən rəha Uhgın

(Mat 24:23-28, 36-41)

²⁰ Nian kit, Farısı mın kəmotətapəh o İesu məmә, “?Onəghan nərəməərəən rəha Uhgın otuwa?” Kən in təmən-ipən kəm ilat məmә, “Nərəməərəən rəha Uhgın otəsuwamən məmә netəmım okotehm e nıganəmtılat. ²¹ Kən etəmım tıkə itəm otən məmә, ‘!Ası-pa mehm, in huə!’ o ‘!Asıpən mehm, in əpəh!’ məto-ınu nərəməərəən rəha Uhgın tınuwa rəkıs mətatıg e nıkitəmat.”

²² Kən İesu təmən kəm rəhan mın netəmım məmә, “Nian mın koatuwa itəm itəmat onakoatolkeıke məmә onəkotehm nian mın rəha Nəti Etəmım, məto okol nəkəsotehmən. ²³ Kən netəmım okotən kəm itəmat məmә, ‘!Ası-pa, in huə!’ o ‘!Asıpən, in əpəh!’ Məto əsotuwınən motətəu-pən ilat, ²⁴ məto-ınu e nian ıo Nəti Etəmım oekuwa lan, in otahmən-pən e nıpıtən itəm tatıpıt kən mətıasıgəpın neai e nıkalın kit mətoarus-pən nıkalın kit mın, kən netəmım rafın koatəplan motıtın. ²⁵ Məto əupən, ıo ekəkəıke məto nahməən tərət, kən netəm kotatıg roıu, ilat okotəuhlin məntaalat motapəs ıo.

²⁶ “E nian ıo, Nəti Etəmım, ekuwa lan, otahmən-pən əm e nian rəha suah əh Noah əupən, itəm netəmım kəmoatol natımınat mın məsotıtunən məmә Uhgın otol nat kit lan. ²⁷ E nian əh, netəmım kəmotəgwən, moatənım, moatol marıt, ınəh natımınat rafın kəmoatol e nəmegəhən rəhalat, mətoarus-pa nian itəm Noah tınuwın ımə e nıpəgnoa nego əsol rəhan. Kən nuhuən təməfık naruəh əsol təmuwa maıu əlımın rafın netəmım itəm kəsotuwınən e nego.

²⁸ “In tahmən-pən əm e nian rəha suah əh Lot. Netəmım kəmotəgwən, moatənım, moatol-salım-in natımınat mın, moatos-nəmtım natımınat mın, moatasum, moatıləkın nımə mın, ınəh natımınat rafın kəmoatol e nəmegəhən rəhalat. ²⁹ Məto e nian itəm Lot təmıet lan e taon əh Sotom, kən nıgəm ne kəpiel mın itəm koatəp kəmotısı-pər e neai motoamnu ilat rafın əpəh e taon.

³⁰ “Kən otahmən əm e nian ıo Nəti Etəmım oekuwa mın lan kən Uhgın otol əp ıo kəm netəmım. ³¹ E nian əh, okəmә suah kit tatəpələh ıhluə e rəhan nımə, pəs in otəgım məsuwın mınən ımə məmә in otos rəhan natımınat, kən okəmә suah kit in əpəh e nasumən, pəs in otəgım məsuwa mınən latuənu. ³² !Onəkəsotaluınən pətəguıhl rəha Lot! ³³ Etəm tolkeıke məmә in otəskəlım rəhan nəmegəhən e nətueıntən u məsətəu-pa-mən ıo, in otəsosən nəmegəhən lılin. Məto etəmım itəm tətəpəs natımınat rəha nəmegəhən e nətueıntən u kən

[‡] 17:14: Nian nımısən leprosi təmöl suah kit, Lou tatən məmә in tamkımik. Nian nımısən təmıkə, in təıke muwın mehm pris məmә in otən-ıarəp kəm netəmım rafın məmә nımısən tıkə ne namkımıkan tıka. Nian İesu təmən məmә ilat okotuwın motehm pris kit, in tahmən məmә in təmən məmә in otol-wır ilat.

17:14: Lev 14:2-3; Mat 8:3-4 § 17:16: Netəm İsrəl koatətəhau netəm Sameria. Afın nıpətın e tıksonarı. 17:23: Mak 13:21; Luk 21:8 17:28: Jen 18:20; 19:25 17:31: Mat 24:17-18 17:32: Jen 19:26

matətəu-pa io, in otos nəmegəhən lilin. ³⁴ İatən kəm itəmat məmə, e nian əh lapin, etəmim kəiu okətuapil e pet kitiaş əm, kən okos-irəkis kit, kapəs kit. ³⁵⁻³⁶ Pətan kəiu okətioal nagwənən, kən okos-irəkis kit, kapəs kit.”*

³⁷ Kən rəhan iolwək min kəmotən-ipən kəm in məmə, “?İəramərə, onəkuwa hiə?”

Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Onəkotitun əm. Tahmen e nian ligkai min koatiwig ilis moteuiuiu moatər itəhai, kən nəkotitun məmə nəm min əh-ikin əh.”†

18

Nimaa nəghatən rəha nəutahlimis kit itəm tətəsk o nasituən

¹ Kən İesu təmuəh nimaa nəghatən kəm ilat matəgətun ilat lan məmə okotəkəike moatəfak nian rafin məsotapəsən, məsotolən məmə nikilat otatite.

² In təmən məmə, “Latuənu kit, ien kit əh-ikin rəha nələhəuən nəghatən min. Kən təsisiai-inən Uhgın, kən təsisiai-in minən netəmim. ³ Kən e latuanu əh, nəutahlimis kit əh-ikin, kən nian rafin tatuwa matəplan ien un matən-ipən kəm in məmə, ‘Awi. Okol nakasitu lak məghat o nəratən itəm rəhak tikimir tatol kəm io.’ ⁴ Məto ien təməsuwinən, kən mos nian əfəməh məmə otəghat mol-wir nəratən əh rəha nəutahlimis. Məto pətan əh təmətapəh o suah əh nian rafin matuwın matuwın, kən ien tinətətəlig-in məmə, ‘Nat əpnəpin esisiai-inən Uhgın, kən məsisiai-in minən netəmim, ⁵ məto pətan əh tatən nat kitiaş mətalakiamtə io o rəhan nəghatən, matuwın matuwın. Io ekəkəike matuwın mən wir rəhan nəratən kən mələhəu nəwirən. Okəmə ekapəs, kən in otatuwa ron io matuwın matuwın kən ekəpou in.’”

⁶ Kən nian İəramərə təmuəh rəkis nimaa nəghatən əh, kən təmən məmə, “Otətəlig-in-tu nəghatən rəha ien əpəh itəm tərət təhmin. ⁷ ?Məto təhro e Uhgın? In təmitəpun rəhan min netəmim, kən ilat koatasək-pən kəm in nian rafin e nərauiəgən min ne lapin min rafin. ?Kən nikitəmat təht məmə in otən-ipən kəm ilat məmə, ‘Onakoatəsaşgin pitən?’ Kəp. ?Kən nikitəmat təht məmə in otasitu uəhai əm e rəhan min? ⁸ İatən kəm itəmat məmə nıpahrienən, in otasitu uəhai əm e rəhan min, kən mol-wir rəhalat nəratən. ?Məto nian io Nəti Etəmim oekitəlig-pa min lan e nətueintən, oekəhm netəmim neen itəm koatahatətə e Uhgın, o kəp?”

Nimaa nəghatən rəha Farisi ne etəm tatos məni rəha takis

⁹ Kən İesu təmuəh nimaa nəghatən kit e netəmim neen itəm nikilat tatəht məmə ilat kotətuatip taprəkis-in netəmim rafin, kən motasil-iahau-in netəmim rafin. ¹⁰ In təmən məmə, “Suah mil kəiu kamian əpəh e Nımə Rəha Uhgın məmə okuəghat kəm in e nəfakən. Kit, in Farisi, kən kit in etəm tatos məni rəha takis. ¹¹ Kən Farisi təmətul mateiuə məmə in tatəfak kəm Uhgın, məto nıpahrienən tatən atip in, matən məmə, ‘Uhgın, iatən tagkiu kəm ik məto-inu nəmol məmə ekol etəm pisin lak, inəh io min neen kotalkeike pik məni kən moateiuə məmə kotakləh-in, kən moatol tərət, kən motakləh-in pətan rəha etəm pisin. Kən io esolən məmə suah əh etəm tatos məni rəha takis. ¹² Nian kəiu e wik kitiaş, iatətuakəm mətapəs nagwənən matəfak kəm ik. Kən okəmə ekos natimnat ten, ekatos-irəkis kitiaş matos-ipinə kəm ik.’”

17:33: Luk 9:24 * **17:35-36:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəmətə e nəghatən Kris apun, kəmilpin nəghatən min u rəha ves 36: Etəmim kəiu okatuasun, kən okos-irəkis kit, kapəs kit.

† **17:37:** E nian İesu otuwa min, netəmim rafin okotəplan ikin İesu otuwa mihin. Nəghatən ətuatip rəha İesu tatan məmə, “Tahmen e nat megəh təmamis mətəməhl, kən kuweria min kotuwa katon kələh.”

18:1: Kol 4:2; 1 Tes 5:17 **18:12:** Aes 58:1-4; Mat 23:23

13 “Məto suah əh, etəm tatos məni rəha takis, in tatətul-pən isəu, kən mətaulis məsasipərən e neai məfak. Kən nikin tatitəgət mətasək mətaht manikiləhan matən məmə, ‘Uhgın, io etəm tərət. !Asəkitun io!’ ”

14 Kən İesu təmə, “İatən kəm itəmat. Nian suah mil u okatiatəlig-pən latuənu, etəm rəhə takis, rəhan nəmegəhən in otuatip e niganəmti Uhgın. Məto Farisi təsol mihinən, məto-inu etəmim itəm tatiləs-ipər atip in, Uhgın otiləs-iəhau, məto etəmim itəm tatos-iəhau atip in, Uhgın otiləs-ipər.”

*Nisualkələh kəmotuwa o İesu
(Mat 19:13-15; Mak 10:13-16)*

15 Kən netəmim neen kəmotəmik rəhalat nisualkələh mətmətig motuwa kəm İesu məmə in otələhəu-pən nelmin elat kən məfak olat. Məto nian rəhan min netəmim kəmotəhm ilat, kən kəmotən-iəhau ilat. 16 Məto İesu təmatən-iarəp məmə nisualkələh min un okotuwa rən, kən təməni-ipən kəm rəhan min netəmim məmə, “Əsətahtosig-inən nisualkələh məmə okəsətuwamən rən io, pəs ilat okotuwa rən io, məto-inu nərəməərən rəha Uhgın in rəha netəmim itəm kotahmən e nisualkələh min u. 17 Okəmə suah kit tolkeike məmə in otuwa matig əhgın nərəməərən rəha Uhgın, kən in təike muwa tahmən e suakaku. Məto okəmə təsol mihinən, kol in təsuwamən.”

*Suah kit rəhan nautə tepət
(Mat 19:16-30; Mak 10:17-31)*

18 Kən etəm-iasol kit təməni-ipən kəm İesu məmə, “İəgətun, ik etəm təwir. ?Oekol naka məmə ekos nəmegəhən lilin?” 19 Kən İesu təməni-ipən kəm in məmə, “?Təhro nakatən kəm io məmə io etəm təwir? Suah kit tikə in etəm təwir, məto Uhgın əm in təwir. 20 İk nəkitun nəghatən min e Lou rəha Uhgın koatən məmə, ‘Əsakləh-inən pətən pisin, əsohamnuən etəmim, əsakləh-inən natimnat, əseueiəən e kot, isiai-in rəham mama ne tata.’ ”

21 Kən suah u təməni məmə, “Natimnat rafin u, io emol rafin ilat, nian ematəkəku mətoarus-pa u-roiu.” 22 Nian İesu təməto nəghatən əh, təməni-ipən kəm in məmə, “Nat kitəh əm əh-ikin itəm ik nəməsolən əh. Uwin mol-salim-in nautə rafin rəham, kən mos məni lan muwin mos-ipən kəm ian-rat min, kən ik onakos natimnat wır əpəh e nego e neai. Kən wə, muarisig-in io məmə ik rəhak etəmim.”

23 Məto nian təməto nəghatən min əh, nikin təməpou məto-inu rəhan nautə tepət. 24 Kən İesu təmasipən məplan, təməni məmə, “!Awı, tiəkis pik o etəm rəhan nautə tepət məmə in otuwın matig əhgın nərəməərən rəha Uhgın! 25 Tiəkis məmə kau otuwın-pən e nipəg nitel, məto tiəkis pik məmə etəm rəhan nautə tepət otuwın matig əhgın nərəməərən rəha Uhgın.”*

26 Kən netəm kəmotətə nəghatən əh kəmotən məmə, “?Okəmə in tiəkis o etəm rəhan nautə tepət, məto pah əh in tahmən məmə otos nəmegəhən əh?”

27 Məto in təməni məmə, “Natimnat itəm tiəkis, ko netəmim kəsotolən, məto Uhgın in titun nolən.”

28 Kən Pita təməni-ipən kəm in məmə, “?Məto təhro etimat? Emotapəs rafin rəhatimat natimnat kən moatuwa məmə ekotuarisig-in ik.”

29 Kən İesu təməni-ipən kəm ilat məmə, “İatən pəhrien kəm itəmat məmə, etəm təməpəs rəhan nimə, o rəhan pətən, o pian min, o rəhan tata ne mama, o rəhan nisualkələh məto-inu in tatətəu-pən nərəməərən rəha Uhgın, 30 kən e nətueintən u, in otos natimnat tepət nəhlan taprəkis-in ilat min u təməpəs ilat, kən uarisig, in otos min nəmegəhən lilin.”

18:13: Sam 51:1

18:14: Mat 23:12

18:17: Mat 18:3

18:18: Luk 10:25

18:20: Eks

20:12; Dut 5:16-20

*

18:25: Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Tiəkis məmə kamel otuwın-pən e nipəg nitel.” Kamel in nat meğəh əsol taprəkis-in kau.

*Iesu təmən-iarəp min
rəhan nimisən*

(Mat 20:17-19; Mak 10:32-34)

³¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan netəm tuelef məmə okotiet e nimanin netəmim motuwa kitiəh kuəfimin ilat min, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otətəlig-tu. Roiu koatuwin əpəh ilis Jerusalem, kən natimnat min itəm ien min rəha Uhgın auppən kəmoatən lak, Nəti Etəmim, ilat okotuwa kol nıpahrienən. ³² Netəmim okotegəhan-in-pən io e nelmi İaihluə min, kən netəmim okotəghat motalah əsan lak, motoh io, motol naulisən kəm io, kən motagəh-əpis io, motagəh e nıpətik. ³³ Kən okalis io, kən kohamnu io, mətə e nian tatol kisil lan, oekəmegəh min.”

³⁴ Mətə kəsotitunən rəhan nəghatən min. In tahmen-pən e nəghatən itəm nıpətın tətəhluəig, kən kəsotitunən nıpətı nəghatən min əh.

*Iesu təmöl-wir
iganəmtin əpis kit*

(Mat 20:29-34; Mak 10:46-52)

³⁵ Nian Iesu tatuwa iuəhkir o taon əh Jeriko, iganəmtin əpis kit əh-ikin tətəpələh e nıkalı suatıp. Nian rafın in tateasiə-in mənı o netəmim. ³⁶ Kən nian iganəmtin əpis tətəto məmə netəmim tətət kotaliwək e suatıp, kən in tətəpərəh məmə, “?Naka əh katol?” ³⁷ Netəmim kəmotən-ipən kəm in məmə, “İesu əpəh, etəm Nasaret, tətaliwək e suatıp.”

³⁸ Kən təmagət əfəməh məmə, “!İesu! !Mipi Kig Tefit! !Asəkitun io!”

³⁹ Kən netəm min u koataliwək motaupən-in İesu, kəmotagət lan, moatən məmə, “!Əsagətən!” Mətə in təmagət əfəməh məsin min məmə, “!Mipi Kig Tefit! !Asəkitun io!”

⁴⁰ Kən Iesu tətətül mən-ipən kəm ilat məmə okotiləs motuwa. Kən nian kəmotiləs motuwa iuəhkir, İesu tətəpərəh ron məmə, ⁴¹ “?Naka u nakolkeike məmə io ekol kəm ik?” Kən in təmən məmə, “İərəməərə, ekolkeike məmə oekair mehm nat.”

⁴² Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Aiir mehm nat. Rəham nahatətəən təmöl-wir niganəmtin.” ⁴³ Kən roiu aɡin-əh min əm, təmaiir minatehm nat, kən minatuarisig-in İesu, matənwiwi Uhgın. Kən nian netəmim rafın kəmotəplan nat əh, ilat kəmoatənwiwi Uhgın.

19

Iesu ne Sakias

¹ Kən Iesu təmaliwək muwin imə e taon u Jeriko matuwin məmə otiet-arəpən e nəwtain məsin. ² Kən e taon əh, suah kit əh-ikin, nərgin u Sakias. In etəm-iasol kit rəha netəm koatos mənı rəha takis, kən rəhan nautə tətət. ³ Kən in tolkeike məmə otəplan-tu məmə İesu in pah, mətə təruru nəplanən mətə-inu in natiəkuəkir, kən netəmim koatətulosig-in. ⁴ Kən in təmaiı auppən muwin maiı e nig kit, nərgin u sikamo, məmə otitun nəplanən İesu nian in otuwa-pa ikin.

⁵ Kən nian İesu təmuwa ətuatıp əh in ikin, təmasipər məplan, kən mən-ipən kəm in məmə, “Sakias. Eıuıı uəhai, mətə-inu roiı ekəkəike muwin matig əpəh e rəham nimə.” ⁶ Kən Sakias təmeıuıı uəhai əm, kən mit İesu mian əpəh iman ikin imə, kən nikin təmagien.

⁷ Mæto nian netəmim kəmotəplan natimnat min əh, kən koatasiwən-in nolən min əh moatən nikali Iesu məmə, “Suah əh tatuwin e nimə rəha iol təfagə rat.”

⁸ Kən nian kinotuwin e nipəgnoa nimə rəha Sakias, in tətul mən-ipən məmə, “Iərəməə, atətəlig-in-tu. Oekoor rəhak natimnat mol niel kəiu, kit rəhak, kən kit oekos-ipən kəm ian-rat min. Kən natimnat itəm emakləh-in o suah kit, oekalpin mau kuwit.”

⁹ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Roiu Uhgın tinosmegəh rəkis ik ne rəham min, mæto-inu ik min, nəmahatətə e Uhgın, kən ik noanol pahrien kit rəha Epraham. ¹⁰ Kən io, Nəti Etəmim, emuwa məmə ekeam-in netəmim itəm koatəluə, kən mosmegəh ilat.”

Nimaa nəghatən rəha netəmim itəm koatos məni rəha iərəməə rəhalat

¹¹ Nian netəmim koatətəlig-in Iesu, in təmatəkəike matuəh nimaa nəghatən kəm ilat mæto-inu in tinatuwa iuəhkir o Jerusalem, kən nikilat təht məmə nəərəməəən rəha Uhgın otəsuwəhən tuwa. ¹² Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Etəm-iasol kit tolkeike məmə in otuwin isəu məplan kig asol agin məmə kig asol otıləs-ipər in mol kig lan əpəh iman ikin, kən otəpanitəlig-pa min. ¹³ Kən təmaun-in rəhan iolwək ten, kən moor məni kitiah kitiah kəm ilat.* Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘Itəmat onəkotəkəike motol wək e məni u o nosən ətain mətoarus-pən io ekitəlig-pa min.’

¹⁴ “Məto ilat əpəh iman ikin koatətəhau suah əh, kən motahl-ipən nəghatən kəm kig asol agin məmə, ‘Itimat esotolkeikeən məmə suah u otərəməə etimat.’

¹⁵ Məto kəmiləs-ipər in kol kig lan, kən in təmitəlig-pa min. Kən in təmaun-in rəhan iolwək min itəm təmoor rəhan məni kəm ilat. In tolkeike məmə otitun məmə ilat kəmotol win e məni naka nian in təmətatig əpəh isəu.

¹⁶ “Kən etəm tətəupən təmuwa mən-ipən kəm in məmə, ‘Iərəməə, nəmələhəu-pa məni kitiah e nelmək, kən emol win e məni ten min.’ ¹⁷ Kən rəhan etəm-iasol təmən-ipən kəm in məmə, ‘Ik iolwək təwir, nəmol wək itəm in təwir. Məto-inu nəmol wək təwir o nehm wırən nat itəm natiəkəku, kən rolu oekəgəhan-in min ik məmə onəkərəməə taon ilat ten.’

¹⁸ “Kən etəm tətəurisig lan təmuwa mən-ipən məmə, ‘Iərəməə, nəmələhəu-pa məni kitiah e nelmək, kən emol win e məni faif min.’ ¹⁹ Kən etəm-iasol təmən-ipən kəm in məmə, ‘Ik onəkərəməə e taon ilat faif.’

²⁰ “Kən iolwək kit min təmuwa mən-ipən kəm in məmə, ‘Iərəməə, inu rəham məni. Eməlis ətain e napən, kən məhluəg-in wir, ²¹ mæto-inu io iatəgin ik itəm rəham nolən təkis. Nakatos natimnat itəm kəsənəmə rəham, kən matəulək e nasumən min itəm ik nəməsəfeən ilat.’

²² “Kən etəm-iasol təmən-ipən kəm in məmə, ‘!Ik iolwək rat! Nəghatən əm rəham tətəgətun məmə nəmol tərət agin. Ninitun rəkis məmə io etəm-iəkis, kən iakatos natimnat itəm kəsənəmə rəhak, kən iatəulək e nasumən min itəm eməsəfeən ilat. ²³ ?Təhro nəməsəsən rəhak məni muwin mələhəu-pən e pag, kən nian ekitəlig lan, ekitun nosən rəhak məni ilau profit rəhan?’

²⁴ “Kən təmən-ipən kəm rəhan min əh məmə, ‘Otos-irəkis rəhan məni, kən motos-ipən kəm suah u rəhan məni ten.’

²⁵ “Kən ilat kəmotən məmə, ‘!Iərəməə, təsətuatipən mæto-inu rəhan məni ten rəkis!’

19:7: Luk 15:2 **19:8:** Eks 22:1; Nam 5:6-7 **19:9:** Luk 13:16; Wək 16:31 **19:10:** Luk 15:4;

Jon 3:17; 1 Tim 1:15 * **19:13:** Etəm-iasol təmos-ipən məni kitiah kitiah kəm rəhan iolwək ten, kən məni kitiah in tahmen-pən e wan-hanrit-taosan vatu. **19:17:** Luk 16:10

²⁶ “Kæn etəm-iasol təmən-ipən kəm ilat məmæ, ‘Iatən kəm itəmat məmæ, etəmim itəm tatos nat kit, kəpanos-ipən mīn neen mīn. Məto etəm rəhan nat kit tikæ, kəpanos-irækis rəhan natimnat rafin. ²⁷ Kæn roiu, rəhak tikimīr mīn itəm kəməsotolkeikəən məmæ ekuwa kig rəhalat, onəkotit ilat motuwa, kæn onəkotohamnu ilat e niġanəmtək.’ ”

Iesu təmuwīn Jerusalem

(*Mat 21:1-11; Mak 11:1-11;*

Jon 12:12-19)

²⁸ Kæn nian Iesu təməġhat rækis un, kæn in təmaliwək mauṗən matuwīn Jerusalem, kæn netəmim koatuarisig in. ²⁹ Nian kinotuwa iuəhkīr o latuənu mil u kəiu, Petfas ne Petani e Nitot Rəha Niġ U Olif, kæn in təmən-ipən kəm rəhan mil etəmim kəiu məmæ, ³⁰ “Ian əṗəh latuənu itəm kotisi-ṗən ikin. Ikin əh, onakuehm nəti togki kit itəm kəsasuəən əh lan. Iakis nol lan muasig muea ikin-u. ³¹ Kæn okəmæ suah kit tətəṗəh otəmlau məmæ, ‘?Nəkətiakis togki o naka?’ kæn onəkəuən-ipən kəm in məmæ, ‘Iərəmərə rəhatat, in tolkeike məmæ otol nat kit lan.’ ”

³² Kæn kəmian muehm natimnat rafin tol əm məmæ inu Iesu təmən mihin ne. ³³ Kæn nian kəmətiakis nəti togki, kæn netəmim mīn rəha togki kəmotəṗəh olau məmæ, “!Ei! ?Nətiakis nəti togki o naka?” ³⁴ Kæn ilau kəmuən-ipən məmæ, “Kəṗ. Iərəmərə tolkeike məmæ otol nat kit lan.” ³⁵ Kæn kəmuasig muea kəm Iesu, kæn kəmuəṗeg rəhalau kot muəfətain məntaa nəti togki lan, kæn muasitu e Iesu tər masuə e nəti togki. ³⁶ Nian təmasuə lan minatuwīn, kæn rəhan netəmim kotəṗeg rəhalat mīn kot motəṗen-ṗən e suatip.

³⁷ Nian Iesu tinatuwa iuəhkīr o Jerusalem mətasuə e togki mateiuai e Nitot Rəha Niġ U Olif, kæn netəmim rafin rəhan niġilat tətəġien, kæn minətuoun moatənwiwi Uġġin motəġət əfəməh o nat ṗisṗis mīn itəm kəmoatehm in təmatol. ³⁸ Kæn koatən məmæ, “!Iərəmərə Uġġin tətəġig ilau Kig u itəm tatuwa e nəġġin! !Ṗəs nəməlinuən tətəġig əṗəh e nego e neai, kæn əṗəh ilis ilis əġin e neai, katiləs-ipər nəġġi Iərəmərə Uġġin!”

³⁹ Kæn Farisi mīn neen itəm kəmotəġig əh-ikin kəmotən-ipən kəm in məmæ, “!əġətun. Ən-iəhau rəham mīn netəmim məmæ okotəkəm nəhlilat.”

⁴⁰ Məto in təmən-ipən kəm ilat məmæ, “Okəmæ netəm mīn u kəsotəġətən, kæn kəṗiel mīn u, ilat okotəġət əfəməh.”

Iesu təmasək o netəm Jerusalem

⁴¹ Kæn nian Iesu təmuwa iuəhkīr təmehm taon əh Jerusalem, kæn təmasək o netəm mīn əh-ikin əh. ⁴² Kæn tatən məmæ, “Ei, nat əṗnəṗin nəmotəṗəs natimnat itəm tatos-ipa nəməlinuən mətoarus-ṗa u-roiu, məto okəmæ nəkotitun ilat roiu əm, kæn Uġġin otos-ipinə kəm itəmat. Məto kəṗ. Natimnat mīn əh koatəhluaig okol nəkəsotehmən. ⁴³ Məto e nian mīn itəm tatuwa otəmat, rəhatəmat tikimīr mīn okotuwa kətul kitəlau-in itəmat, okotel niṗəṗtən kətu-ṗər kol əṗətīn rəhatəmat taon, kæn motahtosig-in itəmat lan məmæ nəkəsotietən. ⁴⁴ Kæn ilat okotərəkin rafin nimə e taon rəhatəmat, kæn okotohamnu itəmat rafin təlmin nisualkələh mīn rəhatəmat. Okol kəṗiel kit ne rəha nimə mīn osətətulən. Natimnat rafin u otatuwa məto-inu itəmat nəmotəruru nian itəm Uġġin təmuwa məmæ in otosməġəh itəmat lan.”

Iesu tæmæhg-iaræp netæmim itæm koatol maket e

Nimæ Ræha Uhgîn

(Mat 21:12-17; Mak 11:15-19;

Jon 2:13-22)

⁴⁵ Kæn Iesu tæmuwin minatæhg-iaræp netæmim itæm koatol maket e Nimæ Ræha Uhgîn. ⁴⁶ Kæn in tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Kæmæte rækis e Naoa Ræha Uhgîn mæmæ, ‘Ræhak nimæ, in nimæ ræha næfakæn kæm io,’ mæto itæmat ninoatol tinuwa in ‘nimæ kit itæm iaklæh min koatæhluaig ikin.’”

⁴⁷ Kæn uarisig lan, e nian min rafin, Iesu tæmatægætun æpæh imæ e Nimæ Ræha Uhgîn. Kæn pris asol min, ne iægætun min ræha Lou, ne netæm-iasol min ræha noanol min ræha Isrel, kæmotægæs-in suatip mæmæ okotohamnu Iesu, ⁴⁸ mæto kæmæsotehmæn suatip kit mæto-inu netæmim rafin kotolkeike pik mæmæ okoatæto næghatæn min ræhan, kæn næghatæn ræhan tætaskælim wir ræhalat nætæligæn.

20

Nætæpæhæn mæmæ pah tæmegæhan-in Iesu mæmæ

otol wæk

(Mat 21:23-27; Mak 11:27-33)

¹ Nian kit, Iesu tæmatægætun netæmim æpæh e Nimæ Ræha Uhgîn, kæn matæn-iaræp namnusæn tæwir ræha Uhgîn kæm netæmim. Kæn pris asol min, ne iægætun min ræha Lou, ne netæm-iasol min ræha noanol ræha Isrel kæmotuwa kehm in, ² kæn kæmotæpæh røn mæmæ, “?Æn-tu kæm itimat mæmæ pah tæmegæhan-in ik nakatol natimnat min æh? ?Kæn pah tæmegæhan-in nepætæn æh, Uhgîn o etæmim æm?” ³ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Tæwir æm. Io ekætæpæh-in min næghatæn kit kæm itæmat, kæn itæmat onækotaupæn motuhalpin-pa kæm io. ⁴?Pah tæmegæhan-in nepætæn kæm Jon mæmæ in otol baptais e netæmim, Uhgîn o etæmim æm?”

⁵ Kæn kinoatæn-æn næghatæn u kæm ilat min, minoatæn mæmæ, “Okæmæ kotæn mæmæ Uhgîn tæmegæhan-in, kæn in otæn mæmæ, ‘?Mæto tahro nækæstænæn nîpahrien e Jon?’ ⁶ Mæto okæmæ kitat kotæn mæmæ netæmim æm kæmotegæhan-in, kæn netæm min æh okotaht kitat e kæpiel mæto-inu ilat kinotæn rækis nîpahrienæn e Jon mæmæ in ien kit ræha Uhgîn.” ⁷ Kæn ilat kæmotuhalpin mæmæ, “Itimat esotitunæn mæmæ pah tæmegæhan-in.” ⁸ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Kæn io min, ko esænæn mæmæ pah tæmegæhan-in nepætæn kæm io mæmæ ekatol natimnat min u.”

Nimæ næghatæn ræha nasumæn ræha krep

(Mat 21:33-46; 22:15-22;

Mak 12:1-17)

⁹ Kæn Iesu tæmuæh nimæ næghatæn kit kæm netæmim mæmæ, “Etæm-iasol kit tæmæfe nol u krep e nasumæn asol ræhan. Kæn in tæmælæhu-pæn nasumæn u e nelmî netæmim neen, kæn ilat okotol wæk lan, kæn nian ræha næulæk-inæn, okotos-ipæn mæsin kæm in. Kæn tæmuwin æpæh e nimæptæn pisin kit matig minos nian tepæt. ¹⁰ Kæn nian krep tæmol noan kæn kinotæmaræg, etæm-iasol in tæmahl-ipa ræhan kit iolwæk mæmæ in otuwin mehm netæm koatol wæk e ræhan nasumæn mæmæ okotæhl noa krep, kæn motoor kos-ipæn ræha etæm-iasol neen. Mæto netæm min æh kæmotætul motaht iolwæk æh, kæn motahl-ipæn titælig mæsoatæmki-pænæn noa krep neen ne kæm in. ¹¹ Kæn etæm-iasol tæmahl-ipa min ræhan kit iolwæk min. Kæn ilat kotaht min, motol nauisæn rat kæm in, kæn motahl-ipæn titælig mæsoatæmki-pænæn noa krep neen ne kæm in. ¹² Kæn in

tahl-ipən mīn kit mīn, kən ilat kəmoatoh katoh kos-ipən nīməgəm kəm in, kən motahl-iarəp.

¹³ “Kən etəm-iasol rəha nasumən təmā, ‘?Ekol naka əh-roiu? Təwir məmā ekahl-ipən nətik ətuatip itəm iakolkeike pik, okəm-naka ilat okotisiai-in.’ Kən in təmahl-ipən.

¹⁴ “Məto nian netəm mīn əh kəmotehm, kəmotən kəm ilat mīn məmā, ‘Nəti etəm-iasol ilouin tatuwa itəm o nian kit nasumən tuwa məmā rəhan. Pəs kotuwīn motohamnu, kən kitat okotos nasumən rəhan məmā rəhatat.’
¹⁵ Kən kəmotaskəlīm motewkəkan motuwīn əpəh ihluə e nasumən, kən motoh kohamnu.

“?Kən iərəmərə otol naka kəm netəm mīn əh? ¹⁶ In otuwa moh netəm mīn əh kotimis, kən in otələhəu-pən nasumən asol əh otuwīn e nelmi netəm pisin.”

Kən nian netəm kəmoatətəlig-in in kəmotəto nəghatən əh, kəmotən məmā, “!Pəs okol kəsol agin-əhən nat əh!”

¹⁷ Məto Iesu təmasipən ətuatip əm olat, kən mən məmā, “Naoa Rəha Uhgīn tatən məmā, ‘Kəpiel əh itəm netəm rəha niləkinən nīmā kəmotərakin, in təmuwa kəpiel keike rəha nolən nīmā.’

“?Məto nəghatən u nīpətīn naka? ¹⁸ Netənim rafin itəm okotiet motorin-pən ilat e kəpiel əh, kən okotorapitpit ilat motol nīmismisin. Məto okəmā kəpiel əh otiet maht suah kit, kən in otawtəwitə mərat agin.”

¹⁹ Kən iəgətun mīn rəha Lou, ne pris asol mīn kəmotitun məmā nīmā nəghatən rəhan tatən ilat, kən tol nəhlan, kəmoategəs-in suatip məmā okotaskəlīm əhəhəi əm, kiləs-ipən e kalapus, məto kīnoatəgin netənim, kən motapəs.

?Tətuatip məmā netənim okotətou takis kəm Sisa, o kəp?

(Mat 22:15-22; Mak 12:13-17)

²⁰ Kən iəgətun mīn rəha Lou, ne pris asol mīn koatalkəlik wir o Iesu, moatolkeike məmā okotətu-pən nīpəgnəmtin mīn neen e nəghatən kit rəhan məmā okotiləs-ipən in e nelmi etəm Rom, kapman rəhalat. Kən kəmotahl-ipən netənim neen məmā ilat okotuwīn motol kəut kəsua kəm Iesu. ²¹ Kən kəut kəsua mīn kəmotuwīn motəpəh o Iesu məmā, “Iəgətun. Itimat ekotitun natimnat mīn itəm nakatan ne natimnat itəm nakəgətun netənim lan, kotətuatip wir. Ik onakəsolan nolən pisin kəm suah kit, kən matig mol pisin mīn kəm suah kit. Məto onəkol təhmen ahmen əm kəm ilat rafin. Kən ik nakatəghat-in əm nīpahriənən matəgətun netənim e suatip rəha Uhgīn. ²² ? Ən-tu kəm itimat məmā, tətuatip e Lou rəhatat məmā okotətou takis kəm Sisa u in kapman rəha Rom, o kəp?”

²³ Məto Iesu təmitun əm məmā koatol kəut kəsua kəm in, kən in təmən-ipən kəm ilat məmā, ²⁴ “Otəgətun-tu mənī kit kəm io. ?Narmi pah u tətətig e mənī u? ?Kən nərgi pah u tətətig e mənī u?” Kən kəmotən məmā, “Narmi Sisa, ne nərgi Sisa.”

²⁵ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmā, “Inəh natimnat rəha Sisa, os-ipən kəm Sisa. Kən natimnat rəha Uhgīn, os-ipən kəm Uhgīn.”

²⁶ Kən e niganəmti netənim rafin, nəghatən mīn itəm koatəpəh-in, okol kəsotiləs-iahauən Iesu lan. Məto narmilat təmiwig pik o nəghatən itəm Iesu təmuhalpīn, kən kəməsotəghatən.

?Təhro o etəm otimis kən məməgəh mīn?
(Mat 22:23-33; Mak 12:18-27)

²⁷ Kən Satusi min neen kəmotuwa o Iesu. İlat koatən məmə netəm kəmotimis, okol kəsotəmegəh minən. ²⁸ Kən kəmotətapəh-in nəghatən kit kəm Iesu məmə, “İəgətun. Moses təməte-pən e Lou rəhatat məmə okəmə suah kit otimis, kən rəhan pətaguihl tətətig məto kəməsialəsən nətilau kit, kən inəh pian kit otəkəike mit nəutahlimis un. E nolən əh, ilau okuəmək, kən nisualkələh min okotaskəlim nərig min rəha etəm tikə.

²⁹ “Tol nəhlan, pian ilat sepin. Kən itəm tepət elat təmaupən mit pətan kit, kən uarisig timis, məto kəsialəsən nətilau kit. ³⁰ Pian itəm tatuarisig in, təmit min nəutahlimis un, məto in min təmimis, kən kəsialəsən nətilau kit. ³¹ Kən uarisig lan, pialat kit min tit min nəutahlimis un, məto təmimis min. Kən pian min əh ilat rafin sepin kəmotit pətan un, məto kəsotiləsən nətilat kit, kən kəmotimis rafin. ³² Kən uarisig lan, nəutahlimis təmimis min. ³³ İnəh netəm sepin, ilat pialat min kəmotit pətan əh. ?Məto e Namnun Nian, nian netəmim okotəmegəh min e nimisən, pətan əh in rəha pah lan?”

³⁴ Kən Iesu təməni-pən kəm ilat məmə, “E nətueintən u, nəman ne nipitan koatol marit. ³⁵ Məto e nian rəha natigən wi, netəmim itəm Uhgın nikin tətəgien olat məmə ilat okotəmegəh min e nimisən kən mos ilat muwin kotatig e natigən wi, ko ilat kəsotol minən marit. ³⁶ İlat okol kəsotimis minən məto-inu ilat okotahmen əm e nagelo min. Kən ilat nenəti Uhgın məto-inu in təmol ilat kotəmegəh min e nimisən. ³⁷ Kən kotitun məmə inu otuwa mol nipahriənən lan məto-inu, naoa rəha Moses tətəgətun min məmə nian netəmim okotimis, ilat okotəmegəh min. E namsu rəha nig itəm nigəm təmatuəpən lan, Moses tətaun-in İərəməə Uhgın məmə in ‘Uhgın rəha Əphrahim, Uhgın rəha Aisak, ne Uhgın rəha Jekop,’ nat ənpənin iləhal kəməhalimis rəkis nuwəh məsin. ³⁸ Uhgın u, in Uhgın rəha netəm koatəmegəh, məto sənəmə in Uhgın rəha netəm kəmotimis, məto-inu in tatehm netəmim rafin məmə ilat koatəmegəh, nat ənpənin okəmə kəmotimis rəkis o koatəmegəh əh.”*

³⁹ Kən iəgətun min rəha Lou neen kəmotən-ipən kəm Iesu məmə, “İəgətun, nəmuhalpin wir pahrien.” ⁴⁰ Kən kəmotəgin o nətapəh-inən nəghatən kit min tol min-nəhlan.

Kig Tefit ne Kristo itəm Uhgın təməni məmə otahl-ipa

(Mat 22:41-46; Mak 12:35-37)

⁴¹ Kən Iesu təməni-pən kəm ilat məmə, “?Təhro netəmim koatən məmə Kristo itəm Uhgın təməni məmə otahl-ipa, in mipi Kig Tefit rat? ⁴² Məto-inu e Naoa Rəha Napuən Min,† Kig Tefit atip əm təməni məmə, ‘İərəməə Uhgın təməni kəm rəhak İərəməə Kristo məmə, “Əpələh e nikalik matip, ikin rəha nəsanənən ne nisialien,

⁴³ mətoarus-pa io ekos-iahau rəham tikimir min, mol ilat kotahmen e niməhan kit itəm nateguafəl nelkəm lan.” ‡

⁴⁴ Kig Tefit atip təməni məmə Mesaea in rəhan İərəməə. ?Kən okəmə mipi Tefit atip əm, kən təhro matol rəhan İərəməə?”

Iesu təməni-ghat-in iəgətun min rəha Lou

(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40;

Luk 11:37-54)

⁴⁵ Nian netəmim kəmoatətəlig, Iesu təməni-pən kəm rəhan min netəmim məmə, ⁴⁶ “İtəmat onəkotəkəike moatəto wir itəmat kən məsotətəu-pənən nolən

20:28: Dut 25:5 **20:37:** Eks 3:6 * **20:38:** Nat ənpənin nipəti etəmim təmimis, məto narmin tatəmegəh əh. † **20:42:** “Naoa rəha Napuən Min” in “Ol Sam” e Bislama Baebol ‡ **20:43:** Nəghatən Kris stuatip tatən məmə, “ekol rəham tikimir min ilat kotahmen e nat kit itəm nəkəpələh matəfipər nelkəm lan,” kən nipətin u məmə, “Oekol ik ilis taprəkis-in rəham tikimir min.” **20:43:** Sam 110:1

min ræha iægætun min ræha Lou. Nikilat tætagien mæmæ okoatuwin-in napæn æfæmæh min ræha nausitæn mæmæ netæmim okoatehm ilat ron. Kæn nikilat tætagien nian netæmim koatos-ipær nelmilat e maket e nisaiian kæm ilat. Kæn æpæh imæ e nimæ ræha nuæfiminæn, kotolkeike mæmæ okotæpælæh aupæn æpæh tæwir ikin. Kæn e nian ræha lafet, ilat koatolkeike mæmæ okotuwin kæpælæh-pæn aupæn ikin ræha nisaiian. ⁴⁷ Kæn ilat koatol tærat kæn motaklæh-in nimæ min ræha næutahlimis min. Kæn ilat koatæfak æfæmæh moateiuæ æm mæmæ netæmim okoatæplan ilat ron. Nalpinæn ræha netæm min u in otæskasik maprækis.”

21

Næutahlimis kit tæmos-ipæn ræhan mæni kæm Uhgîn

(Mak 12:41-44)

¹ Kæn Iesu tæmatehm tatisilu wir netæm ræhalat nautæ tepæt itæm koataii-pæn mæni e pokis ræha mæni æpæh e Nimæ Ræha Uhgîn, ² kæn in tæmehm næutahlimis kit ian-rat tæmaii-pæn mæni ækæku kæiu æm.* ³ Kæn Iesu tæmæn mæmæ, “Nipahrienæn iatæn kæm itæmat mæmæ, mæni itæm pætan u tæmaii-pæn, in taprækis-in ræha netæmim rafin, ⁴ mæto-inu netæm ræhalat nautæ tepæt kæmotaii-pæn mæni neen mæto in nat ærnapîn æm olat, ræhalat tepæt min æh-ikin. Mæto næutahlimis u itæm in ian-rat pahrien, in tæmos-ipæn rafin mæni ræhan o nos-næmtinæn nigîn nagwænæn, kæn tikæ min æh-ikin.”

Næmtætîn min ræha

Namnun Nian

(Mat 24:1-35, 42-44; Mak 13:1-37)

⁵ Kæn ræhan min neen netæmim koatæghat-in Nimæ Ræha Uhgîn itæm ræhan kæpiel asol min kotæwir, ne natimnat wir min æh imæ itæm netæmim kæmotos-ipæn kæm Uhgîn. Kæn Iesu tæmæn mæmæ, ⁶ “Itæmat nakoatehm natimnat min æh, mæto nian otatuwa itæm netæmim okotohalkîn-ohalkîn kæpiel min ræha nimæ æh, inæh kæpiel kit otæsetulæn æh-ikin tatætul ikin roiu.”

⁷ Kæn kæmotæpæh ron mæmæ, “Iægætun. ? Natimnat min æh onæghan kotuwa? ?Kæn næmtætîn naka otægætun mæmæ otæsuwæhæn natimnat min æh okotuwa?”

⁸ Kæn Iesu tatæn mæmæ, “Onækotækæike moatæto wir itæmat mæmæ suah kit otæseiuæ-inæn itæmat, mæto-inu netæmim tepæt okotuwa motæn mæmæ, ‘Io, io Kristo u!’ kæn neen okotæn mæmæ, ‘Nian ræha natimnat æh tinatuwa iuæhkîr.’ Mæto æsotuarisig-inæn ilat. ⁹ Kæn nian onækotæto namnusæn mæmæ netæmim koatæluagin, o netæmim koatætul moatæmou ilat ræhalat kapman, mæto itæmat onæotægînæn. Natimnat min æh okotaupæn ka pitæn, mæto sænæmæ in Namnun Nian.”

¹⁰ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Noanol min neen okotoh noanol pisin neen min, kæn kapman kit otoh kapman kit. ¹¹ Kæn namig asol min okotan, kæn næumis otan ikin min tepæt e nætueintæn, kæn nimisæn æskasik min okotan e nætueintæn, kæn æpæh ilis e neai, natimnat okotuwa motol niki netæmim otægîn, kæn ilat okotæplan næmtætîn asol min e neai.

¹² “Mæto nian natimnat min u okæsotuwamæn æh, netæmim okotaskælim itæmat, kæn motoh itæmat, kæn motilæs itæmat kan æpæh e nimæ min ræha nuæfiminæn, ne æpæh e kalapus, kæn onakoatætul e niganæmti kig min ne netæm-iasol min ræha kapman mæto-inu itæmat nakoatos nærgæk moatæn nipahrien lak. ¹³ Inæh nian ætuatip mæmæ nakotæn-iaræp namnusæn tæwir kæm ilat. ¹⁴ Mæto æsotætægîn-in paupænæn mæmæ næghatæn naka itæm onækotæn

* **21:2:** Mæni u tahmen-pæn e tuente fatu. **21:3:** 2 Kor 8:12 **21:6:** Luk 19:44

kəm ilat, ¹⁵ mæto-inu io ekos-ipinə nəghatən ətuatip kəm itəmat kən mos-ipinə nenatigən kəm itəmat, kən mol rəhatəmat nəghatən təsanən, kən rəhatəmat tikimīr mīn okol kəsotuhalpīnən, kən okol kəsotənən məmə nakoateiuə. ¹⁶ Kən rəhatəmat tata ne mama mīn, ne piatəmat mīn, ne rəhatəmat noanol mīn, ne iolitəmat mīn okotiləs-ipən itəmat e nelmi tikimīr mīn. Kən okotohamnu itəmat neen. ¹⁷ Netənim rafin okotetəhau itəmat o nərgək. ¹⁸ Məto noanutəmat ne huə, kit otəsikəən. ¹⁹ Nian onakoatətul əskasik motahatətə lak e nian ləkis mīn itəm okoatuwa e rəhatəmat nəmegəhən, kən onəkotos nəmegəhən lilin lan.

²⁰ “Məto nian onakehm mopael mīn okotuwa tepət motitəlau e taon u Jerusalem, kən itəmat onəkotəkəike motitun məmə otəsuwəhən kən kərəkin agin taon əh Jerusalem. ²¹ Kən itəmat netəm nəkotatig Jutia, onəkotəkəike motaiu motagim motuwīn motəhluag əpəh nitot mīn. Kən itəmat netəm nəkotatig e taon əh, onəkotəkəike motiet. Kən itəmat netəm nəkotatig ikin mīn titəlau e taon əh, onəkəsotuwīn mīnən əh imə e taon əh, ²² mæto-inu nian əh, in nian rəha Uhgīn otol nalpīnən lan kəm netəm koatol nolən tərət, kən mol əp nəghatən itəm kəmətə-pən e naoa rəhan tuwa mol nīpahriənən. ²³ Awe, nahməən asol rəha mama mīn itəm nərpiilat əh-ikin, ne itəm mīn u koatapīnahin nisualkələh, mæto-inu nərətən asol otuwa e nətueintən, kən neməha ne nalpīnən rəha Uhgīn otuwīn kəm netənim rafin rəha Isrel. ²⁴ Kən okagimnu netənim e naip, kən nian rəhalat tikimīr mīn kəmotol win elat, kən okotit ilat motuwīn ikin pisin pisin mīn kən ilat okotuwa slef mīn rəhalat. Kən Iaihlua mīn okotaliwək kən katewig-ewig e Jerusalem motilas-iəhau netənim ikin itəm koatatig əh, motərəməə elat, kətoarus-pən nian rəhalat otol namnun.†

²⁵ “Kən nəmtətīn neen okotuwa e mitgar, ne məwig, ne məhau mīn. Kən ikin-u e nətueintən, netənim rafin okotəgin nərəkəriken rəha nitəhəi ne peau-peau asol mīn. ²⁶ Netənim okotəgin pik moatimiseah o nərətən asol mīn itəm koatuwa e nətueintən, mæto-inu natimnat rəha neai itəm kotəskasik pik, məto Uhgīn otəloal-əloal elat. ²⁷ Kən e nian əh, okotehm Nəti Etənim tateiuaiu e mal napuə kit e nəsanənən ne nepətən əhag-əhag asol rəhan. ²⁸ Kən nian natimnat mīn u kinotətuoun moatuwa katol nīpahriənən lan, otətul motəsipər e neai, mæto-inu otəsuwəhən rəhatəmat Kristo otuwa mikis itəmat.”

²⁹ Kən in təmuəh nimaa nəghatən kəm ilat məmə, “Nakotitun-tu nig u fik ne nig neen mīn. ³⁰ Okəmə kotalpətəg minotapilpil mīn, kən nəkotitun məmə in nian rəha nasumən. ³¹ E nolən kitəh əm, okəmə nakotehm natimnat mīn u koatol nəhlan, onəkotitun məmə otəsuwəhən, nəməmə rəhan rəha Uhgīn tuwa.

³² “Nīpahriənən ekatən kəm itəmat məmə noanol rəha Isrel‡ otəsikəən mətoarus-pən natimnat rafin əh okotol nīpahriənən. ³³ Neai ne nətueintən okiakə, məto nəghatən mīn rəhak okol kəsotikəən.”

³⁴ Kən Iesu tatən məmə, “Nəkotəkəike moatəto itəmat. Əsotərəkinən rəhatəmat nian mīn o nolən əmən lafet, motapis lan, kən moatətəlig-in pik natimnat rəha nətueintən u. Təsəwirən məmə nian rəhak otuwa mos

21:14: Luk 12:11-12 **21:15:** Wək 6:10 **21:16:** Mat 10:21-22 **21:22:** Jer 5:29; 46:10; Hos 9:7 † **21:24:** E nup fote uarisig Iesu timis, mopael mīn rəha Rom kəmotarakin Jerusalem e nup 70 AD.

21:24: Sam 79:1; Nol Əpən 11:2 **21:25:** Aes 13:10; Esik 32:7; Joel 2:31; Nol Əpən 6:12-13

21:27: Dan 7:13; Mat 26:64; Nol Əpən 1:7 ‡ **21:32:** Netənim neen koatən məmə nəghatən u tatəghat-in netənim itəm koatəmegəh nian Iesu tatəghat. Kitat kəmotətə tahnen netənim neen mīn itəm koatən məmə tatəghat-in noanol mīn rafin rəha Isrel tatuwin muwin isu.

kaut kəm itəmat tahmen-pən məmə noanikulu təmohasin itəmat, ³⁵ mətō-inu nian əh otuwa mīlas netəmim rafin rəha nətueintən. ³⁶ Mətō nian rafin onəkotəkəike moatətul matip, kən motəkəike katəfak məmə nakotos nəsanənən tahmen məmə nəkoatətul əskasik əm e nian natimnat rafin əh koatuwa, kən inəh niki Nəti Etəmim otəgien otəmat nian onəkotətul e niganəmtin.”

³⁷ Kən nian rafin Iesu tatəgətun netəmim əpəh e Nimə Rəha Uhgīn, kən lapin min in tiet muwin əpəh Nitot Rəha Nig U Olif mətapil əh-ikin. ³⁸ Kən nian min rafin laulaugin aɡin, netəmim koatuwa məmə okotətəlig-in rəhan nəghatən əpəh e Nimə Rəha Uhgīn.

22

Jutas təmol-salim-in Iesu

(Mat 26:1-5, 14-16; Mak 14:1-2, 10-11; Jon 11:45-53)

¹ Kən nian rəha lafet rəha Pret U Is Tikə Lan tinatuwa iuəhkir, kən in tinətuoun e lafet rəha Nuhagego-inən. ² Kən pris asol min ne iəgətun min rəha Lou koateam-in anion suatip məmə okotohamnu Iesu lan. Koateam-in anion suatip mətō-inu ilat koatəgin netəmim məmə, kətah nimanin netəmim okotəmou okəmə kotitun məmə kəmotohamnu Iesu.

³ “Kən Setan təmos niki Jutas, u nərgin kit min u Iskariot, in e netəm tuelef rəha Iesu. ⁴ Kən in təmuwin matəghat kəm pris asol min ne netəm-iasol min rəha moəpael rəha Nimə Rəha Uhgīn, mateam-in suatip məmə oteɡəhan-in Iesu tuwin e nelmilat. ⁵ Kən nikilat təmagien, kən kəmotən-iəkis məmə okotos-ipən mənī kit kəm in. ⁶ Kən Jutas təmegəhan lan məmə in otol, kən mateam-in suatip məmə oteɡəhan-in Iesu tuwin e nelmilat nian netəmim okotikə lan.

Etəmim kaiu rəha Iesu kəmioal əpen-əpenə o lafet rəha Nuhagego-inən

(Mat 26:17-29; Mak 14:12-25; Jon 13:21-30; 1 Kor 11:23-26)

⁷ Kən nian rəha lafet rəha Pret U Is Tikə Lan tinuwa, kən e nian əh, netəmim okotəkəike mōtoh nəti sipsip rəha lafet rəha Nuhagego-inən. ⁸ Kən Iesu təmaun-in Pita ne Jon, kən mən-ipən kəm ilau məmə, “Ian kən mioal əpen-əpenə nagwənən rəha lafet rəha Nuhagego-inən məmə okotuwīn motəgwən ikin.”

⁹ Kən kəmuən-ipən kəm in məmə, “?Nakolkeike məmə itimlau oekian hiə mioal əpen-əpenə e nagwənən ikin?”

¹⁰ Kən təmən-ipən kəm ilau məmə, “Uətəlig wir-tu. Nian itəmlau onakuət-ərəpən e taon, kən onakuehm suah kit tatəhun pətəl asol kəmətu-pən nəhau lan. Kən nəkiauarisig-in məhaluwīn e nimə kit itəm otuwīn ikin. ¹¹ Kən nəkuən-ipən kəm etəm-iasol rəha nimə məmə, “?Iəgətun təmahl-ipa itimlau məmə ekuea muətapəh ron ik məmə noan u in hiə itəm in ne rəhan min netəmim okotuwa motol nagwənən ikin rəha lafet rəha Nuhagego-inən?”

¹² Kən in otit itəmlau nakian əpəh e noan ilis ikin itəm kinəlīn wir rəkis natimnat rafin rəha nagwənən əh-ikin. Kən nakioal əpen-əpenə nagwənən əh-ikin.”

¹³ Kən kəmian muehm natimnat rafin tahmen əm məmə inu Iesu təmən mi-hin ne. Kən kəmioal əpen-əpenə e nagwənən ikin rəha lafet rəha Nuhagego-inən.

Namnun nagwənən rəha Iesu ne rəhan min

¹⁴ Kən e nian rəha nagwənən, Iesu təmuwin məpələh e tēpīl ilat rəhan aposol min. ¹⁵ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otəsuwəhən, okol nahməən

kəm io. Məto nīkik tīnolkeike pik məmə okotaupən kun nagwənən rəha lafet rəha Nuhagego-inən. ¹⁶ Iakolkeike pik məmə kitat okotagwən min-nulan məto-inu, okol esagwən minən e nagwənən rəha Nuhagego-inən mətoarus nīpəti lafet u tuwa mol nīpahrienən lan e nərəməərəən rəha Uhgīn.”

¹⁷ Kən Iesu təmos kap wain mən tagkiu ron kəm Uhgīn, kən mən məmə, “Otos itəmat rafin, kən motənim, ¹⁸ məto-inu roiu iatən kəm itəmat məmə esənīmən wain mətoarus-pən nian natīmnat rafin kotatīg ahgīn nərəməərəən rəha Uhgīn.”

¹⁹ Kən təmos pīret mən tagkiu ron kəm Uhgīn, kən məmkas mos-ipən kəm rəhan min netəmim, kən mən məmə, “Inu nīpətīk itəm iakatos-ipinə otəmat. Nian rafin onəkotəkəike motol nat u məmə nīkitəmat tatəht io.”

²⁰ Kən e nolən kitāh əm, nian kəmotagwən rəkis, Iesu təmos kap wain kən təmən məmə, “Kap wain u in nītak itəm otaiu otəmat, kən tatəgətun nənīəkisən wi rəha nasituən rəha Uhgīn kəm netəmim. ²¹ Məto onəkotətəlig wir-tu. Suah kit ukīn-u kotagwən kitat min e tepīl, kən in otəpanegəhan-in-pən io e nelmi rəhak min tīkimīr. ²² Io Nəti Etəmim oekəkəike mīmīs məmə inu Uhgīn təmən mīhin ne. !Məto awe, nahməən asol tatuwīn o etəm tategəhan-in-pən io e nelmi tīkimīr mīn!” ²³ Kən kīnoatəpəh-əpəh olat mīn məmə, “?Kitat pah otol nat əh?”

²⁴ Kən nat kit mīn, ilat kīnoatol nīkilat mīn məmə pah u in ilīs pik taprəkis-in ilat. ²⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kīg mīn rəha nətueintən u koatərəməərə e netəmim e rəhalat nəsanənən, kən koataun-in atīp ilat məmə ilat ‘Netəm rəha Nasituən.’ ²⁶ Məto itəmat onəkəsotolən min-nəhlan. Okəmə itəmat kit in ilīs, in otīləs-īəhau in təhmen-pən e suakəku. Kən okəmə itəmat kit tatətul aupən, kən in otuwa iolwək əm kit. ²⁷ ?Pah u in ilīs pik, etəmim itəm tatəgwən e tepīl, o iolwək itəm tatos nagwənən matuwa? Nəkotītun məmə etəm tatəgwən e tepīl in ilīs taprəkis. Məto io, etəm-iasol rəhatəmat, nian emətaliwək kitat mīn itəmat, emahmen-pən e iolwək əm kit.

²⁸ “Itəmat u, nian rafin nəkotatīg iuəhkīr ron io e nian ekətatīg e nian əskasik mīn. ²⁹ Kən təhmen-pən əm məmə Tata rəhak tatīləs-ipər io məmə ekuwa kīg, kən io mīn iatīləs-ipər itəmat məmə nakotuwa kīg mīn, ³⁰ məmə nakotuwa kəpələh kitat mīn io, kotagwən kələh e nian ekuwa mol kīg lan. Kən e nian əh, itəmat mīn onəkotəpələh e jea mīn rəha kīg, kən itəmat onəkotuwa motətul aupən e noanol mīn tuelef rəha Isrel moatakil ilat moatərəməərə elat.”

³¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm Saimon Pita məmə, “Kəsi. Saimon. Ətəlig-in-tu io. Setan tīnəpəh rəkis o Uhgīn məmə otegəhan-in məmə in otuwa mos-ipən-os-ipən kəm itəmat mol nəratən kəm itəmat məmə otəgətun rəhatəmat nahatətən in təskasik lak o kəp. ³² Məto enafak rəkis ron ik məmə rəham nahatətən otəsətiteən. Kən nian nakatəuhlin rəham nətəligən tatītəlig-pa mīn, ik onəkəkəike mol nətəligən rəha pīam mīn okotəskasik.”

³³ Məto Saimon Pita təmən-ipən kəm in məmə, “Tərəməərə. Iatətul matīp məmə ekīmənə kilau mīn ik e kalapus, kən mīmīs kilau mīn ik.”

³⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Pita, ekatən kəm ik məmə, o lapīn huə, nian mənīg otəsīmənən əh, kən ik onəkən mau kīsil məmə nəkəruu io.”

³⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Aupən, emətahl-iarəp itəmat, nəməsotosən mənī e pəos, ne kətīm, ne put. ?Təhro? ?Rəhatəmat natīmnat təsəhmenən, o kəp?” Kən ilat kəmotən məmə, “Kəp.”

³⁶ Kən təmən-ipən kəm ilat məmә, “Məto roiu, okəmә suah kit tatos rəhan mənı e paos o kətim, otəkәike mos. Kən etəm tәsosən naip rəha nәluaginən, pәs otol-salim-in rəhan kot mos-nəmtı rəhan kit. ³⁷ İatən kəm itəmat məmә nəghatən u e Naoa Rəha Uhgın tatəghat-in io, kən in otəkәike mol nıpahrienən. In tatən məmә, ‘Netəmim nıkilat təht məmә in etəmim kit itəm tatərәkin Lou.’ Əwəh, nəghatən u tatol nıpahrienən əh-roiu.”

³⁸ Kən ilat kəmotən məmә, “İerəmərə, əplan-tu. Naip rəha nәluaginən kәiu əph.” Kən in təmən kəm ilat məmә, “Ah, nahmen. Otapəs-ta.”

Iesu tәmuwin matəfak əph e Nitot Rəha Nig U Olif
(Mat 26:36-46; Mak 14:32-42)

³⁹ Kən İesu tәmıet e taon muwin əph e Nitot Rəha Nig U Olif tahmen-pən əm məmә in tatol mihın e nıan rafın, kən rəhan mın netəmim koatətəpən. ⁴⁰ Kən nıan in tәmuwin mətoarus-pən əh-ikın əh, təmən-ipən kəm ilat məmә, “Onəkotəkәike moatəfak məmә nat kit otәsos-ipən-os-ipənən kəm itəmat motol rəhatəmat nahatətəən otatite lak.” ⁴¹ Kən in tәmalıwək məpәs ilat muwin məsın, kən mısın nulan matəfak matən məmә, ⁴² “Tata, okəmә nıkim tagien, awı, os-irәkis nahməən mın u itəm okəpanotuwa. Məto əsolən rəhak nətәligən, məto ol nat naka itəm ik əm nakolkeike.” ⁴³ Kən nəgelo kit tәmısi-pən e neal muwa mos-ipən nəsanənən kəm İesu. ⁴⁴ Kən məto-inu nıkin tıtahmə pık, kən rəhan nətәligən tınatol wək pık, kən tәməfak əskasik pık, kən noəh tәmaıu lan məhl matəht nısip tahmen e nıta.*

⁴⁵ Nıan tәməfak rәkis, in tәmətul mıtәlig-pən məmә otehm rəhan mın netəmim, kən tәməplan ilat kınotapıl rәkis. Kınotəpou məto-inu nıkilat tıtahmə. ⁴⁶ Kən təmən-ipən kəm ilat məmә, “?Tahro nakotapıl? Otaiir motəfak məmә nat kit otәsos-ipən-os-ipənən kəm itəmat motol rəhatəmat nahatətəən otatite lak.”

Tikimır mın rəha İesu kəmotuwa kılәs
(Mat 26:47-56; Mak 14:43-50;

Jon 18:2-11)

⁴⁷ Nıan İesu tәmatəghat əh, nımanın netəmim kəmotiet-arəpa ikın əh, kən suah əh Jutas, u in etəmim kit e netəm tuelef rəha İesu, in tәmit ilat motuwa, kən tәmuwa iuəhkır məmә otatuilim e İesu. ⁴⁸ Məto İesu təmən-ipən kəm in məmә, “?Jutas, io Nəti Etəmim, məto tahro nəmuwa məmә onəkatuilim-pa lak kən e nolən əh meghan-in-pən io e nelmi rəhak tikimır mın?”

⁴⁹ Kən nıan netəmim mın rəha İesu kınotehm natımmat mın əh mınotıtun məmә naka əh okol, kəmotən-ipən kəm in məmә, “?İerəmərə, oekotahro? ? Ekotəte ilat e naip, o?” ⁵⁰ Kən ilat kit tәmoahın naip tәte-rәkis matәlgın matıp rəha slef rəha pris əsol agın.

⁵¹ Məto İesu tәmə, “!Eı! !Nahmen, otapəs əm!” Kən in tәmələhəu-pən nelmın e matәlgı suah u, kən mol-wır mın.

⁵² Kən İesu tәməghat kəm pris əsol mın, ne netəm-iasol mın rəha mopael rəha Nımә Rəha Uhgın, ne etəm-iasol mın rəha noanol rəha İsrıl, u kəmotuwa məmә okotaskəlim İesu. In təmən məmә, “?Tahro, nəman? ? Nıkitəmat təht məmә io emit netəmim muwin kotәluagin o kapman, o kəm-naka io iohamnu itəm kit, kən nakotəmık naip əsol mın rəha nәluaginən ne nəlnal mın moatuwa məmә onəkotaskəlim? ⁵³ ?Nıan rafın etan əm kitat mın itəmat e

22:37: Aes 53:12 * **22:44:** E kopi oas mın neen rəha Nıutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupan, nəghatən rəha ves 43-44 tikә. Kəm-naka, sənәmə Luk itəm tәməte ves 43-44, məto suah kit mın itəm tәməte kopi kit rəha naoa u.

Nimə Rəha Uhgın, məto təhro nəsoṭaskəlīmən io? Məto roiu əh, in nian ətuatip rəhatəmat, kən nəsanənən rəha napinəpən in tətərəmərə.”

*Pita təmən məmə
in təruru İesu*

(*Mat 26:57-58, 69-75; Mak 14:53-54, 66-72; Jon 18:12-18, 25-27*)

⁵⁴ Kən kəmotuwa motaskəlīm İesu motiləs motuwın e latuənu rəha pris asol agın. Kən Pita tuarisig-in ilat məto təsuwınən iuəhkır olat. ⁵⁵ Netəm mın əh kəmotahl nigəm kit əpəh e iat rəha pris asol agın, kən motəpələh kitəlau e nigəm. Kən Pita tuwa matəpələh ilat mın. ⁵⁶ Kən pətan əkəku kit u slef rəha pris asol agın, təmuwa mehm Pita tətəpələh, kən nəhag-əhagən rəha nigəm tətəsiəgəpın in, kən niganəmti pətan əh təmətul lan, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Suah u, in mın ilau İesu kəmatuan.” ⁵⁷ Məto Pita təmən-ipən kəm pətan un məmə, “Esitunən suah un nakatən.”

⁵⁸ Kən uarisig lan təsuwəhən, suah kit mın tuwa mən-ipən kəm Pita məmə, “Ei, ik mın, ik etəmim kit rəhan.” Məto Pita təmə, “Ei, sənəmə io etəmim rəhan.”

⁵⁹ Uarisig lan, aua kit tınuwa mınuwın rəkis, kən suah kit təməghat əskasik kəm ilat məmə, “! Nıpahrienən məmə suah u təmatuarisig-in İesu, məto-inu in etəm Kalili!” ⁶⁰ Məto Pita təmə, “! Ei! ! Esitun agın-əhən nəghatən u nakatən!” Kən nian Pita təmatəghat əh, kən mənig təmimmən. ⁶¹ Kən İərəmərə təməuhlin masipən ətuatip mətehm Pita. Kən Pita, nıkin təməht nəghatən rəha İərəmərə itəm təmən lan məmə, “O lapın əm u, nian mənig otəsimmənən əh, ik onakən mau kisl məmə nəkəruru io.” ⁶² Kən Pita təmiet muwın ihluə, təmasək təmasək.

*Netəmim kəmotəsan-əsan
e İesu*

(*Mat 26:67-68; Mak 14:65*)

⁶³ Kən e nian əh, netəmim itəm kəmotaskəlīm İesu kəmotəghat əsan lan, kən moatoh. ⁶⁴ Kən kəmotəlis ətain niganəmtin kən motoh, moatən-ipən məmə, “! Ei, ien! ?Ən-tu məmə pah tətəh ik?” ⁶⁵ Kən kəmoatən nəghatən rat tətət moatərəkın in lan.

*Kəmiuw-iarəp İesu e kaonsel
(Mat 26:59-66; Mak 14:55-64;
Jon 18:19-24)*

⁶⁶ Kən laulaugin agın, netəm-iasol rəha noanol rəha İsrəl, ne pris asol mın, ne iəgətun mın rəha Lou kəmotuwa kuəfımın e kaonsel rəhalat, kən netəmim kəmotiləs İesu motuwa tətul e niganəmti kaonsel əh. Kən netəm rəha kaonsel kəmotəpəh ron məmə, ⁶⁷ “Okəmə ik Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa, ən kəm itimat.” Məto İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə ekən kəm itəmat, kən nəsoṭənən nıpahrienən lak. ⁶⁸ Kən okəmə ekətapəh otəmat, kən okol nəkəsoṭuhalpınən. ⁶⁹ Məto tətuoun roiu, io Nəti Etəmim, io oekuwin məpələh əh-ikın rəha nəsanənən ne nisıaiiən, inəh e nıkalı Uhgın matip, Uhgın u itəm rəhan nəsanənən iahgın.”

⁷⁰ Kən ilat rafın kəmotəpəh ron məmə, “?Təhro? ?Ik Nəti Uhgın?”

Kən İesu təmən-ipən məmə, “Nakoatən məmə io u inu.”

⁷¹ Kən kotən məmə, “?Təhro kitat koateam-in nəghatən kit mın məmə otəsitu e rəhatat nəghatən? Kınətəto ətuatip nəghatən əh e nohlin.”

23

*Iesu tэмәтүл e
ниганәмти Pailat**(Mat 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5;**Jon 18:28-38)*

¹ Kән netәmim рафин рәһа каонсел кәмотәтүл motit Iesu motuwin кәм Pailat.
² Kән moatән-iarәp нipәgnәmtin min itәм otoh Iesu мәмә, “Emotehm мәмә suah u tatit rәһatәt netәmim min, кән mol ilat kotalmәl, кән matәuhlin rәһalat nәtәligән koatol tikimir ilat kapman рәһа Rom, мәтаhtosig-in itimat мәмә esotәouән takis кәм Sisa itәм tәtәрәмәрә e нимәptән u. Kән in matән-iarәp мәмә in Kristo itәм Uhgин tәмahl-ipa мәмә in kig kit.”

³ Kән Pailat tәмәtapәһ ron мәмә, “?Tahro? ?Ik kig рәһа netәм Isrel?” Mәto Iesu tән-ipән кәм in мәмә, “Ik нәмән mihin.”

⁴ Kән Pailat tәмән-ipән кәм pris asol min ne netәmim рафин мәмә, “Eshmән нipәgnәmtin kit ne, itәм tatән мәмә suah u tәмәрәkin lou.”

⁵ Mәto ilat kotagәt әfәмәһ moatән мәмә, “Kәp. Mәto suah u tәtән әpnapin matәgәtun netәmim рафин ikin min әһ Jutia tәмәtuoun әpәһ Kalili muwa мәtoarus-pa ukin-u, кән mol nәtәligән рәһа netәmim koatәlue motalmәl.”

⁶ Kән nian Pailat tәмәto nәghatән әһ, tәмәtapәһ мәмә, “?Tahro? ?Suah u in etәм Kalili?” ⁷ Kән nian tәмәto мәмә Iesu tәmiet ikin әһ itәм Herot Antipas tәtәрәмәрә ikin, in tәмahl-ipән Iesu мәмә otuwин mehm Herot, мәto-inu e nian әһ, Herot min in tәtatig Jerusalem.

Iesu tэмәтүл e ниганәмти Herot Antipas

⁸ Kән nian Herot Antipas tәmeһm Iesu, nikin tәmagien pik, мәto-inu nuwәһ мәsin in tәmolkeike мәмә otehm. Herot tәmatәto әm namnusән рәһан, кән in tәmolkeike pik мәмә in otehm Iesu otol nat pispis kit. ⁹ Kән o natimnat min u, Herot Antipas tәмәtapәһ-in nәghatән min tәpәt кәм Iesu, мәto Iesu tәmәpnapin әm мәsuhalpınән рәһан nәghatән. ¹⁰ Kән pris asol min ne iәgәtun min рәһа Lou кәмотәтүл motәghat әskasik e нipәgnәmtin min рәһalat moatoh Iesu lan. ¹¹ Kән uarisig lan, Herot Antipas ne рәһан min mopael kotagәt ausit e Iesu, кән moatәsan lan. Kән Herot tәмән-ipән кәм рәһан mopael min мәмә okotuwин-in-pән kot wir kit рәһа kig кәм in, кән motit motuwин min кәм Pailat.

¹² Aupән ikin, Herot Antipas ne Pailat кәmәtioal tikimir кәм ilau min, мәto e nian әһ, ilau кәmuea minioalkeike ilau min.

*Pailat tәмән мәмә Iesu otәkәike mimis**(Mat 27:15-26; Mak 15:6-15;**Jon 18:39-19:16)*

¹³ Kән Pailat tәmaun-in pris asol min, ne netәм-iasol рәһа netәм Isrel, ne netәmim рафин, кән ilat рафин кәmotuwa kitiaһ. ¹⁴ Kән in tәмән-ipән кәм ilat мәмә, “Suah u, нәmotilәs motuwa tәtүl e ниганәmtәk, кән нәmotән мәмә tәtәuhlin nәtәligән рәһа netәmim рәһatәmat koatol tikimir кәм kapman. Mәto emakil rәkis nәtәligән u e ниганәmtitәmat, кән мәsehмән мәмә tәмәtgәһl lou kit, кән нipәgnәmtin min itәм nakoatән lan tәsolән нipahrienән. ¹⁵ Kән Herot Antipas min, in tәmakil mehm мәмә nolән rat kit tәsäkul-pәнән lan. Tol нәһlan, in tahl-ipa tuwa min o kitat, кән tәpiә әm мәмә suah u in tәмәsolән nat kit itәм tәrat мәмә in otimis ron. ¹⁶⁻¹⁷ Kән o nәt әһ inәһ, рәһак min mopael okotalis әm, кән uarisig kotahl-iarәp tatuwin.”*

23:7: Lük 3:1 * **23:16-17:** E kopi oas min neen рәһа Niutesteman itәм кәmәte e nәghatән Kris aupән, katilpin nәghatән kit min ikin-u tatән мәмә, “E nian рәһа lafet рәһа Nuhagego-inән, Pailat in otәkәike mahl-iarәp рәһalat kit etәmim otiet e kalapus.”

18 Mæto ilat rafin kæmotagæt æfæmæh moatæn mæmæ, “!Otilæs-iaræp suah un kæn kohamnu! !Mæto ahl-iaræp Parapas tuwa mehm itimat!” 19 (Suah u Parapas, kæmilæs-ipæn e kalapus mæto-inu in tæmol netæmim kotæluagin o kapman e taon æh, kæn in iohamnu itæm.)

20 Mæto Pailat in tolkeike mæmæ otahl-iaræp Iesu tatuwin, kæn in tæmæghat min kæm ilat. 21 Mæto ilat kæmotagæt æfæmæh pik mæmæ, “!Ëtu-pær in e nig kæluau! !Ëtu-pær in e nig kæluau!”

22 Mæto Pailat tæmæghat min kæm ilat minætau kisil lan æh-roiu mæmæ, “? Tahro? ?Suah u in tæmol nat tærat naka? Io esehmæn mæmæ in tæmol nat kit itæm tætuatip mæmæ in otimis ron. Mæto ræhak mopael min, ilat okotalis æm, kæn uarisig lan kotahl-iaræp tatuwin.”

23 Mæto ilat koatakæike motæghat æskasik, kæn motagæt æfæmæh e Pailat mæmæ otætu-pær Iesu e nig kæluau. Kæn motagæt pik moatuwin moatuwin, kinol win e nætæligæn ræha Pailat. 24 Kæn Pailat tæmakil Iesu mæmæ otækæike mimis tahmen-pæn mæmæ inæh ilat kæmotæn mihin ne. 25 Kæn in tæmol nætæligæn ræhalat, kæn tæmahl-iaræp Parapas u aupæn in tæmætætig e kalapus o næluaginæn o kapman ne nohamnuæn itæm. Mæto tæmegæhan-in Iesu tuwin e nelmi ræhan mopael min mæmæ ilat okotos motuwin kitæp nætæligæn ræha nimanin netæmim.

Kæmit Iesu kan mæmæ otimis

(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32;

Jon 19:17-27)

26 Kæn nian mopael min kæmotit Iesu motiet e taon, kæn kæmotæplan etæm Saerin kit, nærgin u Saimon. In tæmisi-pæn isæu maliwæk matuwa e taon. Kæn kæmotaskælim motælæhu-pær nig kæluau ræha Iesu e nuwegin mæmæ otilæs, kæn motæn-ipæn mæmæ otætæu-pæn Iesu. 27 Kæn nimanin netæmim tepæt kæmotaliwæk katuarisig-in Iesu e suatip, kæn nipitan tepæt min koatuarisig-in ilat, koatasæk moatæun-æun o Iesu. 28 Mæto Iesu tæmæuhlin masipæn mæplan ilat, kæn mæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Nipitan Jerusalem. Æsotasækæn ron io, mæto otasæk atip otæmat, ne nenætitamæ min. 29 Otætælig-in-tu io. Nian tatuwa itæm okæpanæn mæmæ, ‘!Otægin itæmat netæm næsotemækæn o næsotapinahinæn suakæku!’ 30 E nian æh, netæmim okotæn-ipæn kæm nitot asol min mæmæ, ‘Awi, otisæs-pa etimat, kæn okotæn-ipæn kæm narit min mæmæ, ‘Awi, otæfatain itimat.’ 31 ?Mæto okæmæ nigæm tatuæp næhlan nian nig nimalin tætamiamitæ æh, kæn tahro e nian nig tinæmætu?’”†

Mopael min kæmotætu-pær Iesu e nig kæmæluau

32 Kæn mopael min kæmotilæs suah mil kæiu itæm kæmuætghæl lou kan mæmæ okotohamnu ilæhal Iesu. 33 Kæn kæmotuwa ikin kit, nærgin u Louipil-uipil. Ikin æh, kæmotætu-pær Iesu e nig kæmæluau. Kæn kæmotætu-pær iætghæl lou mil æh-ikin, kit e nikali Iesu matip, kæn kit e nikalin mol. 34 Kæn Iesu tæmæ, “Tæta. Aluin ræhalat nolæn rat min itæm koatol kæm io, kæn mæsalpinæn, mæto-inu kæsotitunæn nat naka itæm koatol.” Kæn kæmotoor ræhan natimnat moaturin tæes ron.

35 Kæn netæm min u koatætul æh-ikin, moatehm natimnat min u, mæto etæm-iasol min ræha noanol ræha Isrel kotalah æsan e Iesu moatæn mæmæ, “! In tæmosmegæh netæmim tepæt rækis. Mæto okæmæ in Kristo itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-ipa, kæn in Etæm Uhgîn Tæmitæpun, kæn pæs in otosmegæh atip in!”

23:29: Luk 21:23 23:30: Hos 10:8; Nol Æpæn 6:16 † 23:31: “Nig nimalin tætamiamitæ æh” tatæpsen-pæn Iesu itæm tætuatip agin, mæto tatos nalpinæn. Inu tahmen e nigæm itæm tatuæp. Kæn “nig tinæmætu” tatæpsen-pæn iol tæfagæ rat min. Kæn uarisig lan, Uhgîn otol nalpinæn asol kæm ilat. Inu tahmen e nigæm asol agin.

Afin Luk 21:20-24.

23:34: Sam 22:18; Aes 53:12

23:35: Sam 22:7-8

³⁶ Kən mopael min, ilat min koatəghat əsan e Iesu, kən motuwa iuəhkir ron moatətapəh məmə in tolkeike wain u itəm tagin,[‡] ³⁷ moatən məmə, “!Okəmə nīpahrienən ik kig rəha noanol min rəha Isrel, osmegəh atip ik əh-roiu!”

³⁸ Kən nəghatan kit əh-ikin kəməte kətu-pər e rəhn-kapə nig kəluau, tatən məmə, INU KIG RƏHA NETƏM ISREL.

³⁹ Kən iətgəhl lou mil kit itəm katəkul-pər e nig kəluau, in tatəghat rat e Iesu, matən məmə, “!Ei! ?Ik Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa, o kəp? ! Okəmə tol mihin, osmegəh ik kən mosmegəh min itimlau!”

⁴⁰ Məto iətgəhl lou əh kit min təmən-ipən kəm in kit, kən mahtosig-in məmə, “?Tahro? ?Nəsəginən Uhgın, nat ənpəpin onakimis? Nəlpınən u rəhatəhal in tahmen-ahmen əm. ⁴¹ Məto təmətuatip əm məmə kilau okiamis o rəhalau nolən rat min itəm kəmioal. Məto suah u, in təsolan nat tərət kit ne.”

⁴² Kən təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Iesu, o nian onakuwa matol kig lan, kən nīkim otatəht io.” ⁴³ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Nīpahrienən iatən kəm ik, məmə roiu əm kilau min ik əpəh e nego e neai.”

Iesu təmimis

(Mat 27:45-56; Mak 15:33-41;

Jon 19:28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Kən iuəhkir tuelef klok e nərauiəgən, mit nəsasiəən, kən napinəpən tinan rafin ikin əh mətoarus-pən tri klok ehnaipən. Kən nīməhan itəm tatakulosig-in-pən İkin Tasim Agın İkin e Nīmə Rəha Uhgın, təməhap məsin kəju. ⁴⁶ Kən Iesu təmagət əfəməh məmə, “!Tata. İatələhəu-pən nəmegəhən rəhak e nelməm!” Nian təmən rəkis nəghatən əh u, kən rəhan nəmegən tiet.

⁴⁷ Kən nian etəm-iasol rəha mopael min rəha netəm Rom təmehm natimnat min əh, kən in təmənwiwi Uhgın matən məmə, “!Nīpahrienən, suah u in tətuatip pahrien!” ⁴⁸ Kən netəmim itəm kəmotuwa ikin əh məmə okotəplan, nian kəmotəplan natimnat min əh, kəmoatuwin moatəto tərət e nikilat, kən motahtəht manikiləhalat. ⁴⁹ Kən ioli Iesu min, ne nīpitan itəm kəmotisi-pən Kalili motətəu-pən Iesu motuwa, ilat kəmoatətul isəu məsin kən moatehm natimnat min əh.

Josep təmənəm Iesu

(Mat 23:57-61; Mak 15:42-47;

Jon 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Kən etəm Aramatia kit əh-ikin, nərgin u Josep. Aramatia in taon kit rəha Isrel, kən suah əh in etəmim kit rəha kaonsel rəha netəm Isrel. In etəm təwir, rəhan nəmegəhən tətuatip, kən in etəmim kit təmatəsahgin məmə otəplan nərəmərəən rəha Uhgın. Kən in təməsəgəhanən e nəghatən rəha kaonsel itəm kəmoatəgəhan-in Iesu məmə okoh. ⁵² Kən in təmuwin mehm Pailat mətapəh ron məmə otegəhan-in nīpəti Iesu tos. ⁵³ Kən Josep təmuwin miləs-İəhəu nīpəti Iesu e nig kəməluau, mos muwa malpin e nīməhan wir kit, nərgin u linen. Kən təmiləs muwin mələhəu-pən e nīpəg kəpiel itəm kinəməte rəkis o nolən suwit ikin, məto kəsitanimən əh suah kit ikin. ⁵⁴ In əh e nian rəha noanol min rəha Isrel itəm koatol əpen-əpenə lan o nian rəha Sapat, kən iuəhkir Sapat tətəuon.

⁵⁵ Kən nīpitan itəm kəmotisi-pən Kalili kəmotuarisig-in Iesu, kəmotətəu-pən suah un, motuwin motəplan nīpəg kəpiel, kən motəplan nolən itəm in tatələhəu-pən min Iesu ikin. ⁵⁶ Kən uarisig, nīpitan kəmotitəlig-pən latuənu, kən kəmoatol əpen-əpenə manat min neen ne fomat itəm nəmiəwilat təwir

[‡] 23:36: Wain u itəm tagin, in nənimən rəha ian-rat min.

23:36: Sam 69:21

23:44-45: Hip

6:19-20; 10:19-20

māmə okol-pən e nipəti Iesu. Kən e nian rəha Sapat, ilat kəmotameg moatətəu-pən nəghatən rəha Lou.

24

Iesu tāmamegəh min

e nīmīsən

(Mat 28:1-10; Mak 16:1-8;

Jon 20:1-10)

¹ Kən e Sante laulaugin agin, nipitan kəmotuwın əpəh e suwit, motəmiik nat pien-pien min u nāmīawilat təwīr itəm kəmotol əpen-əpenə rəkis lan. ² Nian kəmotuwa e suwit, kəmotehm kəpiel itəm kətahtosig-in nipəg kəpiel lan, məto kəmahwin rəkis. ³ E nian kəmotuwın e nipəg kəpiel, məto kəsotehman nipəti İərəmərə Iesu. ⁴ Kən ilat kınotəruru əfəməh moatətəlig-in natimnat min əh. Kən əmun etəmim kəiu əh-ikin, katuətul ilat min nipitan, kəmian e napən itəm tatipit-ipit. ⁵ Kən nipitan kəmotəgin pik, kəmotisin nulilat motasil-iahəu moatehm nīməptən, kən suah mil kuəmə, “?Təhro nakoategəs-in etəm tatəmegəh u ikin-u ima netəm kəmotimīs? ⁶ In tikə ukin-u. !In tinəmegəh min! Nīkitəmat otəkəike matəht nəghatən itəm təmən kəm itəmat nian in təmətatig əh əpəh Kalili māmə, ⁷ Natimnat min u okotəkəike motuwa motol nipahrienən lan. Okegəhan-in-pən Nəti Etəmim tuwin e nelmi iol təfagə rat min, kən okətu-pər e nig kəluau timīs, məto e nian tatol kisil lan, kən in otəmegəh min.” ⁸ Kən nikilat tinəht nəghatən rəha Iesu.

⁹ Kən kəmotiet e suwit motuwın motən-ipən natimnat min əh kəm netəm lefen rəha Iesu, ne rəhan min rafin. ¹⁰ Kən nipitan min əh itəm kəmotən-iarəp natimnat min u kəm aposol min, inəh Meri Maktala, Joana, Meri mama rəha Jemes, ne nipitan neen min itəm kəmotuwın e suwit. ¹¹ Məto aposol min kəmotəto nəghatən əh tahmen-pən əm e nəghatən alməl kit itəm nipətin tikə, kən məsotənən nipahrienən lan.

¹² Məto Pita təmətul maiu muwın əpəh suwit ikin, moeg-oeg masipən e nipəg kəpiel kən təmehm əm napən itəm kəmalpin nipəti Iesu lan, məto nat kit min tikə əh-ikin. Kən in təmaliwək mītəlig minatuwin latuənu, kən matətəlig-in pik natimnat min əh.

E suatip tatuwin Emeas

(Mak 16:12-13)

¹³ E nian əm əh inəh, suah mil kəiu rəha Iesu kəmuualiwək mətian latuənu kit, nərgin u Emeas. Latuənu u mətoarus-pən Jerusalem, in iuəhkir o lepen kilometə. ¹⁴ Kən e nian ilau kəmuualiwək mətian, kən ilau kəmatuəghat-in natimnat min itəm kəmol ilat. ¹⁵ Nian ilau kəmatuəghat nəhlan, kən Iesu təmuwa iuəhkir olau, məhlaliwək kələh mətəhaluwın. ¹⁶ Məto kəməsiatunən māmə pah əh iləhal min kəmətəhlaliwək məto-inu Uhgın təmahtosig-in nətəligən rəhalau.

¹⁷ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau māmə, “Təs mil. ?Naka un nakatuən?”

Kən əmun kəmuələhl muətul, niganəmtılau təmərou. ¹⁸ Kən suah mil əh kit, nərgin u Kleopas, təmən-ipən kəm in māmə, “Okəm-naka ik əm un iapıspıs kit u Jerusalem itəm nəsitunən natimnat min itəm kəmol ilat e nian min itəm kınotuwin rəkis.”

¹⁹ Kən in təmən-ipən kəm ilau māmə, “?Natimnat naka min əh?”

Kən kəmuən-ipən kəm in māmə, “Natimnat min itəm kəmol e etəm Nasaret əh Iesu. In ien kit rəha Uhgın, kən rəhan wək təsanən wır ne rəhan min nəghatən kotəfigəm, kən niki Uhgın ne niki netəmim tətagien lan. ²⁰ Məto

rəhatimat pris asol min ne iəgətun min rəha Lou kəmotiləs-ipən e nelmi netəm Rom məmə okotakil məmə in otimis. Kən kəmotətu-pər e nig kəluau timis.

²¹ “Məto itimat emotaləhəu-pən pap rəhatimat nətəligən tətətiḡ askasik lan məmə in otiləs-irəkis itimat noanol min rəha Isrel e nelmi tikimər min rəhatimat. Kən roiu in nian tatol kisił lan. ²² Kən nat kit min, nipiitan neen itəm emotan, kəmotol məmə narmitimat təmiwig o nəghatən kit. Roiu laulaugin aḡin-əh, kəmotuwın əpəh e suwit itəm kəmitənim Iesu ikin, ²³ məto kəməsotehmən nipiətın. Kən kəmotitəlig-pa moatən məmə, ‘Emotehm nat kit tahmen e napilaiirən, inəh nagelo mil kəu katuən-ipa kəm itimat məmə Iesu tatəmegəh.’ ²⁴ Kən rəhatimat neen netəmim kəmotuwın e suwit, kəmotehm natimnat rafin aḡin tətətiḡ tahmen-pən əm e nəghatən əh nipiitan min əh kəmotən mihin ne, məto kəsotehmən Iesu.”

²⁵ Kən in təmən-ipən kəm ilau məmə, “Təs mil. !Rəhatəmlau-kapə tikə, kən nakatiəiuw nifəḡ matialəs pik o nənən nipiəhrienən o natimnat itəm ien min rəha Uḡin kəmotən! ²⁶ ?Nəkiatun o kəp məmə, Kristo itəm Uḡin təmən məmə otahl-ipa otəkəike mos nahməən e nipiətın, kən uarisig lan, in təpanuwın əpəh e nego e neai mos nəḡgin rəha nisaiiən?” ²⁷ Kən Iesu təmən-ipən wir kəm ilau Naoa Rəha Uḡin itəm koatəghat-in in, təmətuouən e naoa rəha Moses kən muwin mətoarus-pən naoa min rəha ien min rəha Uḡin.

²⁸ Kən kinətəhaluwa iuəhkir o latuənu itəm suah mil katian ikin. Kən kənuəplan məmə Iesu tinətəliwək minatuwin məsətulən, ²⁹ məto ilau kətiəuəh nikiin məmə, “Ei, təwir məmə nəkətətiḡ kitəhal min ik, məto-inu tinəpinəp rəkis, otəsuwəhən roiu mit taht.” Kən təmuwin mēnehm ilau mətəhaləpələh.

³⁰ Kən kinətəhaləpələh məmə okəhlagwən, kən in təmos piret mən tagkiu ron kəm Uḡin, kən məmkas mos-ipən kəm ilau. ³¹ Kən əmun Uḡin təmol kəniatun məmə in Iesu, kən əmun in təmikə min, kən kənuəplanən. ³² Kən kəmuən-ipən kəm ilau min məmə, “!Ei! ?Nian in təmatən-ipa wir Naoa Rəha Uḡin kəm kilau e suatip, kən katuəto təwir lan nikiłau tətəḡien pik, o kəp?”

³³ Kən roiu aḡin-əh min, kəmuətul miəiet ikin əh miətəlig-pən min Jerusalem. Kən ikin əh, ilau kəmuehm netəm lepen rəha Iesu ne netəmim neen min rəhan kəmotuwa kuəfimin rəkis ilat min katəpələh, ³⁴ kən moatən məmə, “!Nipiəhrienən! !Iəməmə təməmegəh min, kən Saimon Pita* təmehm rəkis!” ³⁵ Kən ilau kəmuən-ipən rafin natimnat itəm kəmol kəm ilau e suatip, kən muən-ipən nian ilau kəmatiatun Iesu lan e nian itəm in təmatəmkas piret matos-ipən kəm ilau.

Netəmim rəha Iesu min kəmotehm

(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18;

Jon 20:19-23)

³⁶ Kən nian katuən əh nəghatən min əh, Iesu təmuwa mətul ilugin-in ilat matən kəm ilat məmə, “Nəməlinuən tətətiḡ otəmat.”

³⁷ Məto ilat kəmotəut lan kən miənoatəḡin, nikiłat taht məmə kinətəplan narmin kit. ³⁸ Məto in təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Təhro rəhatəmat nətəligən tətərat nəhlan? ?Təhro rəhatəmat nətəligən tətətul pagpag? ³⁹ Otehm-tu nelmək ne nelkək məmə io əm u. Otea-pa motek nipiətik kən motitun məmə io. Narmi etəmim nipiətın ne nikiłkilin tikə, təsolən məmə inu nakoatehm io, nipiətik ne nikiłkilik əh-ikin.”

⁴⁰ Təmən nəghatən əh, kən təməḡətun nelmin ne nelkin kəm ilat. ⁴¹ İlat kəsotən wirən nipiəhrienən lan məto-inu nikiłat tətəḡien pik, kən narmilət

24:21: Luk 19:11; Wək 1:6 **24:24:** Jon 20:3-10 **24:26:** Luk 9:22 **24:27:** Sam 22:1-21; Aes

53 * **24:34:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Saimon.” **24:34:** 1 Kor 15:4-5 **24:37:** Mat 14:26

tatiwig. Kæn in tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “?Nagwænæn kit un nakoatos, o?”
⁴² Kæn kæmotos næm mæsin itæm kæmwæan rækis motos-ipæn kæm in, ⁴³ kæn e niganæmtilat, tæmos mun.

⁴⁴ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Aupæn ikin, nian emætatis æh kitat min itæmat, emæn næghatæn u kæm itæmat mæmæ, natimnat rafin itæm koatæghat-in io e Naoa Ræha Uhgîn, okotækæike motuwa motol nîpahrienæn lan, inæh næghatæn mîn e naoa ræha Moses, ne naoa mîn ræha ien mîn ræha Uhgîn, ne Naoa Ræha Napuæn Min.”

⁴⁵ Kæn in tæmeræh e ræhalat nætæligæn mæmæ okotitun næghatæn mîn itæm tætagig e Naoa Ræha Uhgîn. ⁴⁶ Kæn tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Næghatæn itæm tætagig e Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ netæmim okotol tærat kæm Kristo itæm Uhgîn tæmahl-ipa, motol tatæto nahmææn e nîpætîn matuwîn matuwîn tîmis, mæto e nian itæm tatol kisil lan, in otæmegæh mîn e nîmisæn. ⁴⁷ Kæn e nærgi Kristo itæm Uhgîn tæmahl-ipa, netæmim okotækæike motæn-iaræp næghatæn æh mæmæ netæmim okotækæike motæuhlin kæn motitælig e ræhalat tæfagæ rat mîn, kæn Uhgîn in otæsalpînæn nitai tæfagæ, kæn maluin ræhalat nolæn rat mîn. Næghatæn u otækæike muwîn kæm noanol mîn rafin æpæh ikin mîn rafin, otætuoun Jerusalem kæn muwîn mætoahgîn-pæn ikin mîn rafin e nætueintæn.

⁴⁸ Itæmat næmotehm natimnat mîn u, kæn onækotæn-iaræp ætuatîp næghatæn mîn lan. ⁴⁹ Kæn ekahl-ipa suah u itæm ræhak Tata tæmæn-iækis mæmæ in otahl-ipa kæm itæmat, inu ræhan Narmîn. Mæto onakoatæsaHgîn e taon æh mætoahgîn-pæn nakotos næsanænæn ræha Narmîn Ræha Uhgîn, kæn tærioah e næmegæhæn ræhatæmat.”

Uhgîn tæmilæs Iesu

muwîn e neai

(Mak 16:19-20)

⁵⁰ Kæn Iesu tæmit ilat motiet e taon motuwîn æh latuænu Petani. Kæn tæmilæs-ipær nelmîn mæfak olat. ⁵¹ Kæn nian tæmatæfak olat, kæn tæmapæs ilat nian Uhgîn tæmilæs minatuwîn æpæh ilis e nego e neai. ⁵² Kæn kæmoteiuaiu motæfak-pæn kæm in, kæn uarisig lan, kotitælig-pæn Jerusalem nikilat tætagien. ⁵³ Kæn nian rafin, koatuwîn e Nîmæ Ræha Uhgîn moatænwiwi Uhgîn.

Jon

Namnusən Təwir Rəha İesu Kristo İtəm Jon Təmäte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Jon

?Pah təmäte naoa u? Aposol Jon təmäte naoa u. In pia Jemes, kən ilau nəti Sepeti mil. In kit rəha netəm tuelef rəha İesu, kən İesu tolkeike pik in. In təmäte naoa min u: Namnusən Təwir İtəm Jon Təmäte, 1 Jon, 2 Jon, 3 Jon, ne Nöl Əpən.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Təmäte naoa u tatuwin kəm netəmim məmə okotən nıpahrienən e İesu. In tolkeike məmə otasitu elat mol nahatətəən rəhalat tuwa məskasik, məto-inu rəhalat nahatətəən təsəskasikən əh.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? Jon in etəm-iasol kit rəha nıməfak, kən netəmim rafın rəha nıməfak koatisiai-in. In tolkeike məmə netəmim rafın okotitun wır rəhən nəğətunən, kən nian nəğətunən eiüə tətən, məto netəmim kotitun nahtosig-inən nəghatən eiüə min e nəghatən rəha Jon e naoa u.

?Təmäte naoa u o naka? Jon təmäte naoa u matən-iarəp wır məmə İesu in nəti Uhgın, kən netəmim rafın itəm okotahatətə lan, okotos nəmegəhən itulın. Kən Jon tolkeike məmə otən-iarəp ətuatıp məmə İesu in nəti Uhgın, kən İesu in Uhgın pahrien. Kən Jon tolkeike məmə in otən-iarəp namnusən min neen rəha İesu itəm naoa min rəha Matiu, ne Mak, ne Luk kəməsəhalənən. Kən in tolkeike məmə in otəg-ətuatıp-in nətəligən min neen itəm netəmim koatən e İesu.

Nəghatən Rəha Uhgın Təmuwa Etəmim, in İesu

¹ Aupən agın, e nətuounən nian, Nəghatən tinatig rəkis.* Nəghatən u təmətətig ilau Uhgın, kən Nəghatən u, in Uhgın. ² E nəukəti nian, in tınəmatig rəkis ilau Uhgın, ³ kən Uhgın təmol natimnat rafın e Nəghatən u, kən natimnat rafın itəm Uhgın təmol, nat kitiah ne tikə məmə Nəghatən u təsolən.† ⁴ Inu, in Nəukəti Nəmegəhən,‡ kən Nəmegəhən u, in Nəhag-əhagən rəha netəmim rafın. ⁵ Nəhag-əhagən əh, tətəsiəgəpın napinəpən, kən napinəpən okol təsaprəkis-inən.§

⁶ Etəmim kit itəm Uhgın təmahl-ıpa tuwa, nərgin u, Jon.* ⁷ Təmətul-arəp məmə otamnus-iarəp Nəhag-əhagən əh kəm netəmim, pəs ilat rafın kotən nıpahrienən lan. ⁸ Sənəmə Jon in Nəhag-əhagən əh, məto in təmuwa əm məmə otətul-arəp mən-iarəp Nəhag-əhagən əh kəm netəmim rafın. ⁹ Nəghatən əh tətətuwa e nətueintən, kən in Nəhag-əhagən pahrien, itəm in tətəsiəgəpın netəmim rafın.†

¹⁰ Nat əpnəpın məmə Uhgın təmol nətueintən u e Nəghatən əh, kən təmətətig e nətueintən u, məto netəmim rəha nətueintən kotəruu in. ¹¹ Təmuwa iman ikın, məto natıman min koatəuhlin mənətaalat kəm in, məsotolkeikeən. ¹² Məto netəmim rafın itəm kəmosos in nıkilat tagien ron, kən motahatətə e nərgin, kən in təmegəhən-in ilat koatuwa nenəti Uhgın min.‡ ¹³ Nenəti Uhgın min əh, ilat kəsotairən e nolən itəm nisualkələh kotair mihin, kən sənəmə e

* **1:1:** Jen 1:1; 1 Jon 1:1; Jon 17:5; Nöl Əpən 19:13 † **1:3:** Kol 1:16; 1 Korin 8:6; Hip 1:2 ‡ **1:4:** Jon 5:26; 11:25; 14:6 § **1:5:** Jon 9:5; 12:46 * **1:6:** Aposol Jon in təmäte naoa u. In tatəghat-in Jon Paptais e ves min u. † **1:9:** 1 Jon 2:8 ‡ **1:12:** Kal 3:16

nətəligən rəha etəmim, o rəha tata min, məto ilat kotaiir wi min e Uhgın, e rəhan nəsanənən əm. §

¹⁴ Nəghatən əh, in təmuwa etəmim, mətatig kitat min. Kən itimat emotəplan rəhan nəpətən, kən nəsanənən asol ne nəhag-əhagən rəhan e niganəmtitimat. Inu, in nəsanənən asol ne nəhag-əhagən rəha Noan Kitiəh Əm, itəm in təmisipən e Tata Uhgın. In tərtoah e nəwıran itəm tətawte-in kəm kitat, kən mərioah min e nıpahrienən.*

¹⁵ Jon tətətul-arəp matən əfəməh məmə, “Etəmim u inu itəm io ematən məmə, ‘Io etaupən, kən suah kit min əh-ikin tətuarisig-in io, məto in ilis taprəkis-in io, məto-inun, nian eməsaiirən əh, in tinəmatig lilin rəkis.’”

¹⁶ Kən in tərtoah e nəwıran itəm in tətawte-in kəm kitat, kən e nəwıran əh rəhan, nian rafın in tatos-ıpa, matos-ıpa, matos-ıpa, kəm kitat rafın. ¹⁷ Tol nəhlən məto-inu Lou itəm Uhgın tamos-ıpa aıpən, Moses in suatıp ron, məto İesu Kristo in suatıp rəha nawte-inən nəwıran əh ne nıpahrienən rəha Uhgın kəm kitat. †

¹⁸ Suah kit təsehmən Uhgın nian kit ne. ‡ Məto Noan Kitiəh Əm, in Uhgın, itəm in iuahkir o noanenau rəha Tata Uhgın, in təmol əp Uhgın kəm kitat kən kotitun. §

*Jon təmən məmə sənəmə in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa
(Mat 3:11-12; Mak 1:7-8;*

Luk 3:15-17)

¹⁹ Kən netəm-iasol min e noanol rəha İsrel itəm kotatig Jerusalem, kəmotahl-ıpən pris min neen ne Lifaet min un, netəm kotasitu e pris min e Nımə Rəha Uhgın, məmə okotuwa motehm Jon motəpəh ron, məmə, “?İk etəmim pah un?” Kən o nat u, Jon tətətul-arəp matən-ıarəp in.

²⁰ Nian ilat kəmotəpəh ron, in təməsəhluaig-inən, məto təmən-ıpən ətuatıp əm in kəm ilat məmə, “Sənəmə io Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa.”

²¹ Kən ilat kəmotən məmə, “?Okəmə sənəmə ik Kristo, kən ik pah? ?İk Elaija?”*

Məto Jon təmə, “Kəpə, sənəmə io Elaija.”

Kən ilat kəmotəpəh min ron məmə, “?Okəmə sənəmə ik Elaija, kən ik pah? ?İk ien rəha Uhgın itəm kəmatən aıpən məmə otəpanuwa?” †

Məto Jon təmə, “Kəpə.”

²² Kən ilat kəmotən məmə, “İk onəkəike mən-ıarəp ik kəm itimat, pəs itimat ekotuwin motən-ıpən kəm netəm kəmotahl-ıpa itimat ekotuwa.”

²³ Kən tən-ıpən kəm ilat məmə, “Io u itəm ien rəha Uhgın Aesea tinəmən-ıarəp rəkis aıpən məmə, ‘Suah kit tətəgət əfəməh əpəh ikin taruən-aruən ikin, matən məmə, Otol-wır suatıp rəha İərəmərə.’” ‡

²⁴ Nətəmim itəm kəmahl-ıpa ilat, Farisi min neen əh-ikin, ²⁵ kən ilat kəmotəpəh min o Jon məmə, “?Okəmə sənəmə ik Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa, kən sənəmə ik Elaija, kən sənəmə ik ien itəm kəmatən-ıarəp aıpən, kən təhrol nakatol baptais e netəmim?”

²⁶ Kən tuhalpın matən məmə, “Io iatol baptais e netəmim e nəhau, məto suah kit u ikin ilugin etəmat, itəm itəmat nəkotəruru in. ²⁷ Io etaupən, suah un in tətuarisig, məto in ilis, kən io ləhau ləhau əm, kən esahmen agin-əhən məmə

§ 1:13: Jon 3:5; 1 Pita 1:23 * 1:14: Fil 2:7; 1 Tim 3:16 † 1:17: Rom 5:21 ‡ 1:18: Eks 33:20 § 1:18: 2 Korin 4:6; Kol 1:19; 2:9; Nol Əpən 22:4 * 1:21: Mal 3:1; 4:5-6; Mat 11:14; 17:10-13 † 1:21: Dut 18:15 ‡ 1:23: Aes 40:3

ekol wæk kit rəhan.”^{§ 28} Natimnat min u, kəmol əpəh e latuənu kit, nərgin u Petani, in tətətig əpəh entənəpən e nəhau Jotan. İkin əh Jon tatol bəptais e netəmim ikin.

Iesu in tahmen e nati sipsip rəha Uhgın

²⁹ Kəmən lawıgin, Jon təməplan Iesu taliwək matuwa, kən in tən məmə, “!Ei! !Otəplan-tu! Suah u inu, in Nəti Sipsip rəha Uhgın.* Kən in otəpanos-irəkis nolən rat min rəha nətueintən u.† ³⁰ Etəmim u inu, io ematən kəm itəmat məmə, ‘Io etaupən, kən suah kit min əh-ikin tətuarisig-in io, mətə in ilis taprəkis-in io, mətə-inu nian eməsaiirən əh, in tinəmatig lilin rəkis.’ ³¹ Nian io ematəghat-in, kən io min eməruru məmə in etəmim pah; mətə emuwa matol bəptais e netəmim e nəhau məmə ekol əp suah u kəm noanol min rəha Isrel.”

³²⁻³³ Jon təmətətul-arəp matən məmə, “Uhgın təməhl-ıpa io məmə io ekol bəptais e netəmim e nəhau, kən nian ematəghat-in, io min eməruru məmə suah u inu. Mətə Uhgın təmən-ıpa kəm io məmə, ‘Onəkəplan Nərmın Rəhak oteıuıu matig e etəmim kit. Kənu suah u inun, in otol bəptais e netəmim e Nərmın Rəha Uhgın.’ Kən əmun, uarisig eməplan Nərmın Rəha Uhgın təmisi-pər e neai tahmen e mak, muwa, meıuıu məpələh-pər lan. ³⁴ Io ətuatıp eməplan nat u, kən ematətul-arəp matən-ıarəp məmə, ‘Suah u inu, in Nəti Uhgın pahrien.’”

Iesu təmətəuon mətəun-in rəhan netəmim

³⁵ Kəmən lawıgin, Jon tətətig əpəh ikin kitıəh əm iləhal rəhan kəıu etəmim. ³⁶ Kən nian nıganəmti Jon təmətul e Iesu taliwək matuwa kən təmə, “!Ei! !Otəplan-tu! !Suah u inu, in Nəti Sipsip rəha Uhgın!”

³⁷ Kən nian rəhan etəmim mil kəmuəto nəghatən əh, kəmuətul matıuarisig-in Iesu. ³⁸ Kən Iesu teıraır məplan suah mil un katuatəu-pən-in, kən in təmə, “!Ei! !Suah mil! ?Natuegəs-in naka?”

Kən ilau kuəmə, “Rapai. ?Ik nətətig hiə?” (Nəghatən u “Rapai,” nıpətın u “İəgətun.”)

³⁹ Kən Iesu təmən-ıpən məmə, “Pəs kəhaluwın nakuəplan-tu.” Kən ilau kəmiuarisig-in məhaluwın kuəplan ikin in tətətig ikin. İuəhkır mıtgar tiwıg ehnaıpən, ilau kəmətuan iləhal min mətoarus tapınəp.

⁴⁰ Suah mil u kit itəm təmətə Jon, nərgin u Antru, pian u Saimon Pita. ⁴¹ Kən roıu agın-əh min, in təmuwın mehm pian Saimon mıt muwa, kən mən-ıpən kəm in məmə, “!Ei! !Enotəplan rəkis Mesaea!” (Nəghatən u, Mesaea, nıpətın u məmə, “Kristo,” itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa.) ⁴² Kən təmit Saimon muwa o Iesu.

Kən nian nıganəmti Iesu təmətul lan, kən mən-ıpən kəm in məmə, “Ik u inu Saimon, nəti Jon, mətə roıu okaun-in ətəgtəg ik məmə ‘Kefas.’” (In “Pita”[‡] e nəghatən Kris).[§]

Iesu təmaun-in Filip ne Nataniel

⁴³ Kəmən lawıgin min, Iesu nıkin tinəht məmə otuwın-tu Kalili. Kən nian in təməplan Filip, kən tən-ıpən kəm in məmə, “Wa-tu, mətəu-pa io.” ⁴⁴ Filip u, in etəm Petsaeta, ima Antru ne Pita. ⁴⁵ Kən in təmehm Nataniel, kən tən-ıpən kəm in məmə, “İtəmat enotəplan suah ilouin, aıpən Moses təməte rəkis rəhan nəghatən min itəm tətəghat-in e naoa rəha Lou. Kən ien min rəha Uhgın

^{§ 1:27:} Nəghatan pahrien itəm Jon təmən, tol nəhlan, “Io esahmen agın-əhan məmə ekos-irəkis put rəhan.” Netəmim aıpən kotəmə wək rəha nos-irəkisən put rəha iərəməra, in wək rəha slef itəm in ləhau ləhau agın. * ^{1:29:} Jen 22:8; Aes 53:7; 1 Pita 1:19; Nol Əpən 5:6 † ^{1:29:} Hiprus 9:22,26 ‡ ^{1:42:} Nıpətı nərgin u Pita, in “kəpiel.”

^{§ 1:42:} Mat 16:18

aupən ilat min kəmotəte rəkis nəghatən min itəm tatəghat-in. In etəm Nasaret, in nəti Josep, kən nərgin u, Iesu.”

⁴⁶ Məto Nataniel təmə, “?Naka lan? ?Nikim təht məmə nat wir kit otisi-pən e Nasaret? !Kəp!”

Kən Filip təmə, “Ita, təwir əm, pəs-tu kian nakəplan-tu.”

⁴⁷ Nian Iesu təməplan Nataniel taliwək matuwa, kən təmə, “!Suah u, in noanol ətuatip rəha Isrel! !Neiueiuəən tikə lan!”*

⁴⁸ Kən əmun Nataniel tətəpəh o Iesu məmə, “?Nəmahro mıtun məmə io etəm tol nulan?”

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nian ik nəmatəpələh e nəukət nig fik, kən Filip təsaun-inən əh ik, məto io enəməplan rəkis ik.”†

⁴⁹ Kən Nataniel təmə, “!Ləgətun! !Ik Nəti Uhgın! !Ik Kig rəha noanol min rəha Isrel!”

⁵⁰ Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “?Ik nəmatahatətə lak məto-inu io emən əm məmə enəməplan rəkis ik, nian nəmatəpələh-pən əh e nəukəti nig fik? Ik onəpanəplan nat asol min taprəkis-in itəm u.” ⁵¹ Kən mən min məmə, “Nipəhriənən əgin u iatən-ipinə kəm itəmat məmə, onəpanotəplan napuə oterəh, kən nagelo min rəha Uhgın koatər moatuwin e neai, kən moteuiəiu moatuwa o Nəti Etəmin.”‡

2

Marit kit əpəh Kena

¹ Kəmən niəh in, katol marit kit əpəh Kena, latuənu kit e Kalili. Kən mama rəha Iesu in əpəh ikin ilat min. ² Kən ilat kotaun-in-pən min Iesu ne rəhan min netəmin, məmə ilat min okotuwın e marit əh. ³ Kən e nian əh, kəmotənim rafin wain, kən mama rəha Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Rəhalat wain təmikə.” ⁴ Məto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “?Pətən, təhrol nakatələhəu-pa nat u kəm io? Nian rəhak təsuwamən əh.” ⁵ Məto rəhan mama tən-ipən kəm iolwək min rəha marit məmə, “Itəmat onəkotəkəike motol natimnat rafin itəm in otən.” ⁶ Nuwigı nat asol ilat sikis, kəməlin əh-ikın əh o nəhau, məmə netəm Isrel ilat kotəike motaikuas e nelmilat məmə ilat okotarətuəh e nigənəmti Uhgın. Nuwigı nat min un, kəmol e kəpiel, kən okəmə naka kitiəh titun nosən wan-hanrit lita nəhau. ⁷ Kən Iesu tən-ipən kəm netəm koatol wək məmə, “Otətu-pən nəhau e nuwigı nat min un.” Kən kəmotətu ilat kotərioah wir. ⁸ Kən tən-ipən kəm ilat məmə, “Otətu rəkis nəhau neen motos motuwın kəm etəm tərəmərə e marit.” Kən ilat kəmotol mihin.

⁹ Kən nian suah un təmənim əsgəwin, məto nəhau tinol rəkis wain lan. Məto etəmin itəm tərəmərə e marit u, in təruru məmə kəmos hiə wain u. Netəm min əm un itəm kəmos nəhau motuwa, ilat əm kotitun. Kən etəm tərəmərə e marit təməun-in etəm təmol marit, ¹⁰ mən-ipən məmə, “Nian rafin netəmin kotaupən motos-iarəp wain wir, kən uarisig netəmin kotənim tepət un, kənu kəpanos-iarəp itəm u təsəwir pikən. Məto ik natos əh itəm təwir muwa mətoarus-pa u-roiu.” ¹¹ Kən inu nəmtətin itəm Iesu təmətuoun əgin-əh lan mol. Kən in təmol ikin Kena, latuənu kit e Kalili. Nəmtətin əh, in təməgətun nepətən rəha Uhgın lan, kən rəhan netəmin min, kəmotəhatətə əskasik lan.

* **1:47:** Jen 27:30-36; 31:26; 32:28 † **1:48:** Nig fik min, ilat nig-kitun min e nasumən ikin Isrel. Netəmin koatun noalat, kən moatəpələh əhgin nimalilat. Koatəpələh əhgin pik nig fik iuəhkir o nime rəhalat kən moatəfak məmə nikilat otəht nəghatən rəha Nəti Uhgın. Nat itəm Iesu təmən e ves 47 ne 51 in tatəghat-in Nataniel məmə okəm-naka təmatəpələh əhgin rəhan nig fik, kən nikin təmətəht nəməghən rəha Jekop. ‡ **1:51:** Jen 28:12

Iesu tæmæhg-iaræp netæmim itæm kotal maket e

Nimæ Ræha Uhgîn

(Mat 21:12-13; Mak 11:15-18;

Luk 19:45-46)

¹² Uarisig e marit æh, in tæmeiuaiu muwin e taon æh Kapaneam ilat ræhan mama ne pian min ne ræhan netæmim min. Kæn kæmotatig nian ækuækir æm æh-ikîn æh. ¹³ Kæn tinuwa iuæhkir o nian ræha lafet kit ræha noanol min ræha Isrel itæm katæn mæmæ lafet ræha Nuhagego-inæn.* Kæn Iesu tæmæp muwin æpæh Jerusalem.

¹⁴ E Nimæ Ræha Uhgîn, Iesu tæmæplan netæmim itæm koatos mæni e kau, ne sipsip, ne iouen, mæmæ netæmim okotos-næmtin. Kæn netæmim neen æh-ikîn, ilat koatol senis e mæni ræha netæm ik pisin pisin min. ¹⁵ Kæn in tos taulæ neen, mætæl o nalis-alisen itæm. Kæn in mitæp netæm min un ilat ræhalat kau min ne sipsip min mæmæ okotiet e Nimæ Ræha Uhgîn. Kæn in tæmæhtæg mæni ræha netæm min u itæm koatol senis lan, kæn tæmahwin-ahwin ræhalat tepil min.

¹⁶ Kæn mæhai ilat min u itæm koatol-salim-in iouen mæn-ipæn mæmæ, "!"Otæmik nat min un motiet!" Itæmat sotolæn Nimæ Ræha Tata ræhak tuwa in nimæ kit ræha nolæn makit!" ¹⁷ Kæn netæmim ræhan, nikilat tuæh næghatæn kit e Naoa Ræha Uhgîn, itæm tatæn mæmæ, "!"Io ekolkeike pik Nimæ Ræham e nikik, nikik tatimis-pæn lan."†

¹⁸ Kæn netæm-iasol min ræha netæm Isrel kotætæpæh ron mæmæ, "!"Pah tæmol mæmæ nækitun nolæn nat u? !Ol næmtætîn mæmæ otægætun ætuatip kæm itimat!"

¹⁹ Mæto Iesu tæmæ, "!"Okæmæ itæmat nakotærækîn Nimæ u Ræha Uhgîn, kæn nian kisl æm, io ekilækîn min tætul."‡

²⁰ Kæn netæm-iasol min un kotæmæ, "!"Ei, næman! Netæmim kæmotol wæk pik e nup ilat rafin foti-sikis motilækîn Nimæ u Ræha Uhgîn. ?Onakahrol nulan milækîn e nian kisl æm?"

²¹ Mæto Nimæ æh Ræha Uhgîn itæm Iesu tæghat-in, in nipætîn. ²² Kæn uarisig, nian in tinimis rækis, kæn minæmegæh min, kæn ræhan netæmim min, nikilat tuæh næghatæn æh ræhan itæm tæmæn. Kæn ilat kæmotahatætæ e Naoa Ræha Uhgîn, ne næghatæn itæm Iesu tæmatæn-ipæn kæm ilat.

Iesu tinæmitun rækis nætæligæn min ræha netæmim

²³ Nian æh Iesu tæmætætig e Jerusalem e nian ræha lafet ræha Nuhagego-inæn, netæmim tæpæt kæmotæplan næmtætîn min itæm in tæmol, kæn kæmotahatætæ e nærgin. ²⁴ Mæto Iesu in tæmitun nat itæm tætætig e nikilat, kæn mæsatahatætææn elat. ²⁵ Okol suah kit tæsætul-aræpæn mæghat ræha netæmim lan, mæto-inu Iesu titun rafin nætæligæn ræha netæmim.§

3

Nikotimas tæmuwin mæplan Iesu

¹ Etæm-iasol kit e noanol ræha Isrel, nærgin u, Nikotimas.* In Farisi kit.

² Kæn nian kit lapin, in tæmuwin mæmæ otægæt ilau Iesu. In tæmæn-ipæn mæmæ, "!"ægætun, itimat ekotitun mæmæ ik iægætun kit itæm Uhgîn tæmah-l-ipa ik nakuwa, mæto-inu suah kit okol tæsolan næmtætîn min un ik nakatol okæmæ Uhgîn tæsætigæn ron."

³ Kæn Iesu tæn-ipæn kæm in mæmæ, "!"Nipahrienæn agin u iatæn-ipinæ kæm ik mæmæ, okæmæ etæmim kit tæsaiir wiæn, okol in tæsæplanæn næræmæpæn ræha Uhgîn."†

* **2:13:** Eks 12; Dut 16:1-6 † **2:17:** Sam 69:9 ‡ **2:19:** Mat 26:60-61; 27:40; Mak 14:57-59; 15:29.

§ **2:25:** Jon 1:47; 6:61; 13:11 * **3:1:** Jon 7:50-51; 19:39-42 † **3:3:** Jon 1:13; 1 Pita 1:23; Jem 1:18

⁴ Kæn Nikotimas, narmîn tæmiwig pik, kæn mætapæh ron mæmæ, “?Etæm tinol iahgin rækis, otæhrol maair mætmætig min? !In okol tæsuwin minæn e nærpi ræhan mama kæn maair-pa min!”

⁵ Kæn Iesu tæn-ipæn kæn in mæmæ, “Nipahrienæn agin u iatæn-ipinæ kæn ik mæmæ, okæmæ etæmim tæsaiir-wiæn e næhau ne Narmîn Ræha Uhgîn, okol tæsuwinæn matig ahgin næræmæææn ræha Uhgîn.”⁶ Nipætîtæm tætaiir æm e nita ræha etæmim æm, mæto Narmîn Ræha Uhgîn æm un in tatol mæmæ narmitæm tætaiir wi min. ⁷ Tæsæwiræn mæmæ narmæm otiwig mæto-inu emæn-ipinæ kæn ik mæmæ, ‘Onækotækæike motaiir wi min.’ ⁸ Tahmen æm e nimætag tatisi-pæ ikin kit, matelel nat matuwin ikin kit itæm in tolkeike mæmæ otuwin-pæn ikin. Natæto æm, mæto ik nækæruu mæmæ tæmisi-pæ hiæ, kæn matuwæ hiæ. Kæn e suatip kitiah æm, kitat kæsotæplanæn Narmîn Ræha Uhgîn, mæto koatæplan æm ræhan wæk e næmegæhæn ræha etæmim itæm tæmaiir wi min.”⁹

⁹ Kæn æmun, Nikotimas tætapæh o Iesu mæmæ, “?Natimnat min un, otæhrol nulan muwa?”

¹⁰ Kæn Iesu tæmæ, “Ik iægætun asol ræha netæm Isrel. ?Tæhrol nækæruu natimnat min u?” ¹¹ Nipahrienæn agin u iatæn-ipinæ kæn ik mæmæ, næghatæn min u itæm ekoatæn ilat, itimat ekotitun wir, kæn natimnat itæm ioatæn-iaræp, itimat enotæplan rækis. Mæto itæmat næsotahatætææn e næghatæn min ræhatimat. ¹² Io iatæn æm natimnat min itæm katol e nætueintæn æm u, mæto itæmat næsotahatætææn e ræhak næghatæn. ?Kæn okæmæ ekæn natimnat min itæm katol e Nego e Neai, nakotæhrol nulan motahatætæ lan? ¹³ Suah kit tæsuwinæn æpæh ilis e Nego e Neai, meiuaiu-pa, mæn-iaræp nian kit ne. Mæto Næti Etæmim æm, tæmisi-pæn iman ikin e Nego e Neai, meiuaiu-pa, titun næn-iaræpæn.

¹⁴ “Aupæn, æpæh ikin taruæn-aruæn ikin, Moses tæmilæs narmi sinek kit, mætu-pær ilis e nig æfæmæh kit, kæn milæs-ipær.* Kæn e nolæn kitiah æm, okæike kilæs-ipær mihin Næti Etæmim, ¹⁵ mæmæ netæm min u itæm okotahatætæ lan, ilat okotos næmegæhæn itulin. ¹⁶ Tol næhlan, Uhgîn tæmolkeike pik netæmim e nætueintæn, tol-pæn in tæmos-ipa Nætin Noan Kitiah æm, mæmæ netæm min u itæm koatahatætæ lan, ilat okol kæsotimisæn, mæto okotos næmegæhæn itulin.† ¹⁷ Uhgîn in tæmæahl-ipamæn Nætin tuwa e nætueintæn u mæmæ otæn-iaræp nalpinæn ræha nolæn ræha netæmim ræha nætueintæn, mæto in tæmahl-ipa, mæmæ otuwa mol suatip o nosmegæhæn netæmim e nætueintæn.

¹⁸ “Etæmim itæm tæhatætæ lan, Uhgîn okol tæsænæn nalpinæn ræhan, mæto etæmim itæm tæhatætææn lan, Uhgîn tinæn rækis nalpinæn ræhan, mæto-inu in tæsatætææn e Næti Uhgîn Noan Kitiah æm. ¹⁹ Uhgîn tætakil netæmim e nolæn u mæmæ, Næhag-æhagæn tinuwa rækis e nætueintæn, mæto netæmim kæsotolkeikeæn Næhag-æhagæn. Ilat kæmoatolkeike Napinæpæn ilæ, mæto-inu nian rafin ræhalat nolæn, tæætuatipæn. ²⁰ Etæmim itæm tatol nolæn itæm tæætuatipæn, in tetæhau Næhag-æhagæn. Kæn in tæsuwææn e Næhag-æhagæn, mæto-inu in tapæs mæmæ Næhag-æhagæn æh otasiægæpin ræhan nolæn min.

²¹ Mæto etæmim itæm tatætæu-pæn suatip ræha nipahrienæn in otuwa e Næhag-æhagæn, mæmæ Næhag-æhagæn æh, in otasiægæpin ræhan nolæn kæn matægætun mæmæ in tæmol ilat e næsanænæn æm ræha Uhgîn.”

Jon Tæmæghat-in Min Iesu

²² Uarisig e natimnat min æh, Iesu ne ræhan min netæmim kæmotuwin e nitæn Jutia. Tæmatig nuwæh mæsin ilat min ikin æh, kæn matol baptais e netæmim.

²³ Mæto e nian æh, Jon min, in tatol baptais e netæmim æpæh ikin kit iuæhkîr æm

‡ 3:5: Esik 36:25-27; Efes 5:26; Taet 3:5 § 3:8: Esik 37:9 * 3:14: Nam 21:4-9; Jon 8:28; 12:32; 12:24 † 3:16: Esik 18:23,32; 37:9; 1 Tim 2:4; 4:10; 1 Jon 4:9-10

o Salim, nergin u, Aenon, mæto-inu, ikin əh, nəhau tepət ikin. Kən netəmim koatuwin ikin əh, məmə Jon otol baptais elat. ²⁴ E nian əh, kəməsiləs-ipənən əh Jon e kalapus.

²⁵ Kən netəmim neen rəha Jon, ilat kəmotərgəhəu ilat etəm Isrel kit, o nolən ətuatip itəm etəmim otəkəike maikuas məmə in otaruətuəh e niganəmti Uhgın. ²⁶ Kən ilat kəmotuwin kehın Jon, motən-ipən kəm in məmə, “Ləgətun, ik nəkitun etəmim kit u aupən itəlau min əpəh entənəipən-pən ikin e nəhau Jotan, kən ik nəmətul-arəp matəghat-in kəm netəmim. Roiu əh, in tinatol baptais e netəmim. Kən ilat rafin kənoatuwin ron.”

²⁷ Kən Jon tən-ipən məmə, “Etəmim təruru nolən nat kitiah ne, okəmə Uhgın əpəh e Nego e Neai təsos-ipənən wək əh kəm in. ²⁸ Itəmat u noatətul-pa ron io. Itəmat nəkotitun məmə iatən nulan məmə, ‘Sənəmə io Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa.’ Məto Uhgın təməhl-ipa io məmə lakaupən muwa, kən Kristo in otəpanuarisig. ²⁹ Ekuəh nimaa nəghatən kit kəm itəmat. Etəmim itəm in otol marit e pətan kit, pətan əh tatətəu-pən əm in. Kən etəmim u, netəmim koatəsağhin məmə in otuwa e lafet rəha marit, kən nikilat kotəgien lan kən motəto nəwian, ilat kəsotetətən in. Kən io u, ekahmen e in kit itəm tatəsağhin əm matətəlig-in o nətəən nəwian, kən io min esətəhəkən kəm in o netəmim itəm koaturarisig-in, məto nikik tagien mərioah ron. ³⁰ Kristo əh, in otəkəike muwa mə in ilis taprəkis-in io, kənu io ekəike meuiəu.”

³¹ Etəmim itəm təmisi-pən ilis e Nego e Neai, in ilis taprəkis-in netəmim rafin. Etəmim itəm tətən əm e nətueintən, in etəmim əm rəha nətueintən, kən in titun əm nənən natimnat min u e nətueintən u. Məto, etəmim itəm tətisi-pən ilis e neai in ilis taprəkis netəmim rafin. ³² In tatətul-arəp o nən-iarəpən natimnat itəm in təməplan kən minəto rəkis, məto etəmim kit ne təsahatətəən e rəhan nəghatən. ³³ Məto etəmim itəm təmos rəhan nəghatən kən mətəhatətə lan, in tatətul-arəp məmə nəghatən itəm Uhgın təmən, in nıpahrienən. ³⁴ Tol nəhlan məto-inu etəmim əh itəm Uhgın təməhl-ipa tuwa, in tatən-iarəp əm nəghatən min rəha Uhgın. Kotitun məmə in tatən-iarəp əm nəghatən min rəha Uhgın məto-inu Uhgın təmos-ipən Narmin Rəhan tərıoah lan, okul kəsələn mak lan kəsehmən namnun. ³⁵ Əwəh, Tata Uhgın in tolkeike pik Nətin əh, kən in tınələhəu-pən rəkis natimnat rafin e nelmin. ³⁶ Etəmim u itəm tətəhatətə e Nəti Uhgın u, in tatos nəmegəhən itulin u, namnun tikə. Kən məto, etəm tatəht nəwia Nətin u, in okul təsosən nəmegəhən itulin u nian kit ne, məto-inu etəmim itəm tol nəhlan, neməha rəha Uhgın tatuwin ron namnun tikə.

4

Iesu təmatəghat kəm pətan Sameria

¹ Farisi min kəmotəto nəghatən, məmə Iesu in tınatiuw-pa netəmim tepət kinotuwa ron, kən in tatol baptais elat tepət. Rəhalat nampa taprəkis-in nampa rəha netəmim rəha Jon. ² (Məto nıpahrienən sənəmə Iesu in tatol baptais elat, netəmim min əm rəhan ilat kotol baptais e netəmim.) ³ Kən nian Iesu tınitun məmə Farisi min kınətəto nəghatən əh, kən in təmıet e Jutia mıtəlig-pən əpəh Kalili.

⁴ Kən nian in təmatuwin ikin əh, təmən mə otəkəike muwin-pən Sameria ikin.* ⁵ Kən in təmuwin-pən e taon kit e Sameria, nergin un, Saeka. Taon əh, in iuəhkır o nıməptən kit itəm aupən Jekop in təmətatıpən† kəm nətin u Josep. ⁶ Kən wel rəha Jekop əh-ikin. Kən Iesu tınəpou agin, məto-inu in təməliwək

* **4:4:** E nian əh, tiəkis o netəm Isrel məmə okotuwin ima netəm Sameria, məto-inu e rəhalat nehmən, netəm Sameria ilat kotəmkimik e niganəmti Uhgın. † **4:5:** Jen 48:22; Jos 24:32

e suatip əfəməh, kən tuwa məpələh-pər iuəhkir o wel, mitameg. E nian əh, in tinol tina.‡

⁷⁻⁸ Kən rəhan netəmim min kəmotuwın əpəh e taon, məmə okotos-nəmtin nagwənən. Kən pətan Sameria kit, təmuwa məmə otatu nəhau. Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Eh. Os-ipa-tu nəhau noan məsin kəm io. Ekolkeike məmə ekənim.”

⁹ Kən pətan Sameria u, tən-ipən kəm in məmə, “!Ei! Ik etəm Isrel un, kən io pətan Sameria. ?Təhrol nakatəpəh-in-pa nəhau kəm io?” Təmən-ipən nəhlan məto-inun etəm Jutia ne etəm Sameria kəsuanim kələhən nəhau e panikin kitəh.

¹⁰ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Ik nəkəruru nat naka itəm Uhgın tolkeike məmə otos-ipinə kəm ik. Kən ik məruru min io, io u, iatəpəh-in-pinə nəhau kəm ik. Okəmə ik nəkitun, ik onakəpəh-in-pa nəhau ron io. Kən io ekos-ipinə nəhau megəh.”§

¹¹ Kən pətan un, tən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, ik rəham pəkit tikə, kən wel u, in əpəh ləhau isəu. ?Nəhau megəh un nakatən mə onakətu əhrol min u lan? ¹² Rəhatat pipi Jekop u əpən, in təmos-ipa wel u kəm itat, kən in təmatətu nəhau ikən nımın, ilat nənətın min, ne rəhan min kau min. ?Kən təhrol? ?Ik nakaprəkis-in Jekop, o?”

¹³ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Netəm koatənim nəhau e wel u, ilat okəpanotoaoa min. ¹⁴ Məto etəmim itəm otənim nəhau itəm io ekos-ipən kəm in, okol təsoaoa minən nian kit ne.* Nəhau itəm io ekos-ipən kəm in, in təhmen e nəmti nəhau kit itəm titapual-apual mətaiu əpəh imə e nikin nian rafin, matos-ipən nəmegəhən itulin kəm in, itəm otəsələn namnun.”†

¹⁵ Kən pətan un tən-ipən kəm in məmə, “!Etəm-iasol, awi! Os-ipa-tu nəhau un kit kəm io, məmə io ekəsoaoa minən nian kit, kən məsuwa minən u ikən-u, mətu nəhau.”‡

¹⁶ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Uwın maun-in-pən rəham iaguıhl, kən muela ikən-u.” ¹⁷ Kən pətan un tən-ipən kəm in məmə, “!O rəhak iaguıhl tikə.” Məto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nakatən pəhrien məmə rəham iaguıhl tikə. ¹⁸ Məto-inu ik, nəmətəu-pən rəkis nəman faif, kən iərman u itəm itəmlau min nakatuatig u-roiu, sənəmə rəham ətuatip iaguıhl. Nəghatən rəham u-roiu, in nıpahrienən.”

¹⁹ Kən pətan u, tən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, iatəplan məmə ik ien kit rəha Uhgın. ²⁰ Tıpitimat min əpən, ilat kəmotəfak kəm Uhgın əpəh ilis e nitot əpəh, məto itəmat netəm Isrel, nakoatən məmə Jerusalem əm un, okəkəike kan ikən katəfak.”

²¹ Məto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Pətan, ik onakəkəike mən nıpahrienən e rəhak nəghatən. Nian əh-ikən tatuwa, məmə itəmat onəsotəfak minən kəm Tata Uhgın əpəh e nitot əsol əh, ne Jerusalem min. ²² Itəmat netəm Sameria, itəmat noatəfak kəm Uhgın məto itəmat nəkotəruru in. Məto itəmat ioatəfak kəm Uhgın u, ekotitun in, məto-inun suatip rəha Uhgın o nosmegəhən netəmim in təmisi-pa etimat, netəm Isrel. § ²³ Məto otəsəwəhən, nıpahrienən məmə nian əh tinuwa rəkis, nian Narmın Rəha Uhgın in otasitu e iəfak pəhrien min, mol ilat məmə ilat okotitun wir Uhgın məmə Uhgın u, in Uhgın

‡ **4:6:** E nian əh, mitgar tinətul ətuatip. § **4:10:** Pətan u təməsitun wirən nıpəti nəghatən itəm Iesu təmən-ipən məmə otos-ipən nəhau megəh. Nəghatən əh, nıpətin ətuatip un nəmti nəhau kit itəm talien mitapual-apual. Məto Iesu in tətəghat-in atip in, məmə Narmın Rəhan in tatos-ipən nəhau lilin. Aes 44:3; 55:1; Jer 2:13; 17:13; Sek 14:8; Jon 7:37-38; Nol Əpən 7:17; 21:6; 22:1,17. * **4:14:** Jon 6:35 † **4:14:** Sam 42:1-2; 63:1, Aes 12:3; 41:17-18; 44:3; 49:10; 55:1; Jer 2:13; 17:13; Jon 7:38 ‡ **4:15:** Jon 6:34 § **4:22:** Rom 3:1,2; 9:4,5; 15:8,9

pahrien, kən mol ilat məmə ilat okotəfak kəm in e nikilat pahrien. Məto-inu Tata Uhgın in tategəs-in iəfak mın itəm koatol nəhlan. ²⁴ Uhgın in sənəmə etəmim. Kəpə. In narmın. Tol nəhlan, kən netəmim itəm koatəfak kəm in, ilat kotəkəike motəfak kəm Uhgın məmə Uhgın u, in Uhgın pahrien, kən ilat kotəkəike motəfak kəm in e nikilat pahrien e nəsanənən rəha Narmın Rəhan.”

²⁵ Kən pətan u, təmən-ipən kəm in məmə, “Io enitun məmə Mesəə u, otəkəike muwa. Inu, kataun-in məmə Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa. Kən nian otuwa, kən in titun nən-iarəpən natimnat rafin kəm kitat.”*

²⁶ İesu tən-ipən kəm in məmə, “Io u inu, † iatəghat kəm ik.”‡

²⁷ Kən roiu aɡin-əh, netəmim rəha İesu kəmotitəlig-pa mın. Kən narmilat təmiwig pik nian kəmotəplan in tatəghat ilau pətan kit. Məto ilat kit təməsətapəhən ron məmə, “?Ik nakolkeike naka?” o “?Ik natəghat kəm pətan əh o naka?”

²⁸ Kən pətan u, təmapəs rəhan nuwigi nəhau tatəpələh, mıtəlig muwin əpəh e taon. Təmuwin matən-ipən kəm netəmim ikin əh məmə, ²⁹ “Eh. Otuwin-tu motəplan-tu suah kit əh-ikin əh, in təmən-iarəp rafin natimnat mın itəm io ematol. ?Okəmə naka in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa?” ³⁰ Kən ilat kəmotiet e taon əh, minoatuwin məmə okotəplan-tu İesu.

İesu təmuəh nımaa nəghatən e nagwənən

³¹ Kən e nian əh, netəmim rəha İesu koatuəh nıkin məmə, “Təgətun, ik əgwən kit.”

³² Məto in tən-ipən kəm ilat məmə, “Io nigak əpəh nagwənən itəm itəmat nəkotəruru.”§

³³ Tol nəhlan, rəhan netəmim kınəotətapəh-ətapəh olat mın məmə, “?Təhro? ?Okəm-naka suah kit təməs-ipən nagwənən kit kəm in, o?”

³⁴ Məto İesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Uhgın təməhl-ıpa io iakuwa, kən nagwənən u nigak, məmə iakatol natimnat itəm in tolkeike məmə oekol.* Kənu iakol rafin wək mın itəm in təməs-ıpa məmə oekol, o nol namnunən rəhan wək.

³⁵ “İtəmat nəkotitun-tu nəghatən kit u katən məmə, ‘Məwig kuwit əh-ikin tətətig məmə okotoarus nian rəha nəülək-inən nagwənən e nasumən.’ Məto io iatən-ıpinə kəm itəmat, otəplan-tu nagwənən u e nasumən. Roiu əh, nımalilat tinapə rəkis. Nian rəha nəüləkən əh-roiu.†

³⁶ “Etəmim rəha nəüləkən tinuwa, mınətuoun mınatos rəkis rəhan nətəuən. Kən nagwənən u, in təməülək in o nəmegəhən lılin. E nolən u, etəmim itəm tətasum ne etəmim itəm tətəülək in mos matuwa, ilau kərən nıkilau otəgıen.

³⁷ Nəghatən kit u katən məmə, ‘Suah kit tuwin mə otasum, məto etəm pısin kit mın otəülək-in məmik muwa.’ Nəghatən u, in nıpahrienən. ³⁸ Io emahl-ipən

* **4:25:** Netəm Sameria kəmotitun e naoa rəha Dut 18:15-19 məmə Kristo in otən əp kəm ilat nalpəkəuan rəha Uhgın kəm ilat. † **4:26:** E kopi oas mın neen rəha Niustesteman itəm kəmətə e nəghatən Kris əupən, nəghatən u rəha İesu, “Io u inu,” təmən ikin-u ne ikin tətəp mın e naoa u, in tahnen ahmən əm e nəghatən kit itəm Uhgın təmatən o nən atıpən nərgın kəm Moses, matən məmə, “Io Etatig.” Onakehm e naoa rəha Eks 3:14-16. İesu tatən nəghatən əh, matol əp in məmə in Uhgın. İesu in tatən məmə in Uhgın, kən matig matən mın məmə in Kristo itəm pətan əh tatən. ‡ **4:26:** Jon 8:24; 9:35-37 § **4:32:** Job 23:12; Jon 6:27 * **4:34:** Jon 5:30, 8:29 † **4:35:** Nian İesu tatəghat-in nagwənən e nasumən itəm nımalilat tinapə rəkis, in tatən ətuatıp əm məmə, “!Otəplan-tu! Netəmim kınəotəl matıp rəkis. Sətolən kəmin motapıl o nən-iarəpən nəghatən rəha Uhgın tahnen-pən əm e netəm koatol kəmin o nəüləkən, kən moatən məmə, ‘Məwig kuwit əpəh ikin, kən nagwənən təpanamıtə.’ Kəpə, netəmim kınəotəl matıp rəkis o nosən nəghatən rəha Uhgın.”

itəmat məmə onəkotuwın motəulək e nasumən itəm itəmat nəməsotasum-inən. Netəm pisin min, ilat kəmotasum in. Kən itəmat ninoatəhl noa rəhalat wək.”

Netəm Sameria tepət kəmotahatətə e Iesu

³⁹ Kən e taon u, netəm Sameria tepət, ilat kəmotahatətə e Iesu məto-inu pətan əh təmatətul-arəp matən-ipən kəm ilat məmə, “Iesu təməni-iarəp natimnat rafin itəm io ematol.”

⁴⁰ Kən nian netəm Sameria kəmotuwın motehm, kən kəmotəkəike kəm in məmə otuwın motatig ilat min. Kən Iesu təmuwın moatatig o nian kəiu. ⁴¹ Kən netənim tepət min kəmotahatətə lan e rəhan min nəghatən.

⁴² Kən moatən-ipən kəm pətan u məmə, “Itimat emotahatətə lan o nəghatən u itəm ik nəməni-ipa, məto roiu əh, ekoatahatətə lan məto-inu itimat əm emotətə rəhan nəghatən min, kən motitun pahrien məmə in Iosmegəh rəha nətueintən.”[‡]

Iesu təmol-wir nəti etəm-iasol kit rəha kig

⁴³ Nian Iesu təmatig mos nian kəiu rəkis ikin əh, in təmiet muwın Kalili. ⁴⁴ Məto-inu aypən, in təmatən məmə ien min rəha Uhgın, natiməlat min, ilat kəsotisiai-inən ilat. ⁴⁵ Netəm Kalili, aypən ilat kəmotuwın Jerusalem moatol lafet rəha Nuhagego-inən, kən e nian əh, ilat kəmotəplan natimnat min itəm in təmol ikin əh. Kən nian Iesu təmuwın Kalili, nikilat təmagien ron.

⁴⁶ Kən Iesu təmitəlig-pən min e latuənu Kena, əpəh Kalili. Ikin əh aypən, in təmol nəhau tuwa mol wain.* Kən e Kapaneam, etəm-iasol rəha kig tətətig ikin. Kən nətin rəkis tatimis. ⁴⁷ Kən nian suah u təməto məmə Iesu təmisi-pən u Julia minuwa rəkis Kalili, kən in təmuwa məplan Iesu. Kən məni-ipən ron məmə oteiuaiu muwın əpəh Kapaneam kən mol-wir nətin. Məto-inu suakəku nol otimis.

⁴⁸ Kən Iesu təni-ipən kəm suah un məmə, “!Nəman! Itəmat u, nakotəmə onəkotəplan əm nəmtətin min ne natimnat min itəm narmitəmat otiwig ron aypən, kənu uarisig un, nəpanotahatətə lak. Məto okəmə nəsotəplanən, okol nəsotahatətəən lak.”

⁴⁹ Kən suah un təmə, “!Etəm-iasol, awi! !Pəs kian uəhai əm! !Otəsuwəhən roiu nətik timis!” ⁵⁰ Kən Iesu təməni-ipən kəm in məmə, “Uwın; nətim otəpanəmegəh.” Kən suah un təmahatətə e nəghatən rəha Iesu kən mitəlig.

⁵¹ Nian in təmatuwın əh e suatip, təməplan rəhan iolwək min, kən ilat kotən-ipən kəm in məmə, “Rəham suakəku tinəmegəh rəkis.” ⁵² Kən in təmətəpəh olat məmə, “?Təməwir e nian naka?” Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Nəniəp ehnaipən e wan klok rəhan nəgəpanən təmikə.” ⁵³ Kən suah un, təmitun məmə, e nian ətuatip əh inəh, Iesu təməni-ipən kəm in məmə, “Rəham suakəku otəpanəmegəh.” Kən in ne rəhan min, kəmotahatətə e Iesu. ⁵⁴ Inu nian tatol kəiu lan itəm Iesu təmiet Julia, muwa Kalili kən mol nəmtətin kit.

5

Iesu təmol-wir suah kit əpəh iuəhkir e nəhau Petseta

[‡] 4:42: 1 Jon 4:14 § 4:44: Nat ənəpin Iesu təmairi latuənu Petlehem, e nəptən asol Julia, netənim kotəplan məmə in etəm Nasaret əpəh Kalili, məto-inu təmatatig nuwəh ikin əh (Jon 7:41, 18:5, 19:19). Netəm İsrəl e Julia ne Kalili tepət kəsotahatətəən pahrien lan, rəhalat nahatətəən timətmətig əm lan, nian kotəplan in tatol nat pispis neen (Jon 1:11; 2:18,23-25; 4:45,48; 6:2, 41, 66). Məto netəm Samaria itəm kotatig e taon u Saika, ilat kəmotahatətə pahrien lan, məmə Iesu in Kristo itəm Uhgın təməni məmə otəhl-ipa (Jon 4:40-42). * 4:46: Jon 2:1-11

¹ Uarisig e nian əh, Iesu təmər muwin e taon u Jerusalem, mətə-inu katol lafet kit rəha netəm Isrel əh-ikin əh.

² E Jerusalem, noan asol kit əpəh ikin, itəm kətaig lan. E nəghatən rəha netəm Isrel katən nərgin məmə Petseta. Kən nimə kit tatətul iuəhkir o noan əh. Nimə un, feranta lan, faif. In əh iuəhkir o ket u e fenis rəha taon u, nərgin u, Ket rəha Sipsip. ³⁻⁴ Kən ikin əh, e feranta min, netəm koatimis tətət koatəpil əh-ikin. Neen niganəmtilat təpis, kən neen nelkilat tərət, neen min nipətəlat nəwtain təmimis.* ⁵ Kən suah kit əh-ikin əh tətəpil. In təmatimis minos rəkis nup tate-eit. ⁶ Kən Iesu təplan suah un tətəpil, kən in minitun məmə suah u təmimis nuwəh məsin, kən tətəpəh ron məmə, “?Təhro? ?Nakolkeike məmə onakəwir?”

⁷ Etəm tatimis un tən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, etəmim tikə məmə otələs io meiuaiu muwin e noan əh nian nəhau tatələal. Nian rafin, io etalkut pik məmə ekeiuaiu muwin e noan əh, mətə netəmim neen ilat kotəprəkis-in io motəiuaiu motuwın. Kən ilat motəupən motek nəhau.”

⁸ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “!Ətul! Mos rəham nimitiwın maliwək matuwın.” ⁹ Kən roiu agin suah apon təməwir min. Kən maiuau rəhan nimitiwın mos matuwın.

Nat u kəmol e nian rəha Sapat,[†] ¹⁰ kən netəm-iasol min rəha Isrel kəmotəhai suah un itəm tənəmegəh e rəhan nimisən, motəmə, “Nian u-roiu rəha Sapat; kən tətətuatipən e Lou rəhatat məmə onakos nulan rəham nimitiwın.”[‡] ¹¹ Kən in tən-ipən kəm netəm min u məmə, “Mətə suah u təmöl-wir io, in təmən-ipa məmə ekos rəhak nimitiwın maliwək matuwın.”

¹² Kən ilat kəmotətəpəh ron məmə, “?Suah pah apon təmən-ipinə kəm ik məmə onəkol nat un?”

¹³ Mətə suah un təruru nərgi Iesu, mətə-inu netəmim tətət ikin əh, kən Iesu təmikə-pən əm əh ilugin elat.

¹⁴ Kən uarisig, Iesu təməplan suah un e Nimə Rəha Uhgın, kən tən-ipən kəm in məmə, “!Ei! !Əplan-tul! !Ik ninəwir rəkis! Mətə onatəto ik məmə nəsol minən təfəgə rat min. Okəmə nakol, nəratən kit otələs min ik, itəm tərət təhmın min.”

¹⁵ Kən suah apon təmuwin mən-ipən kəm netəm-iasol min rəha Isrel məmə, “Suah u itəm təmöl-wir io, nərgin un, Iesu.”

¹⁶ Kən tol nəhlan, netəm-iasol rəha netəm Isrel, ilat kənoatitəp-itəp Iesu məmə okotol nəratən kəm in, mətə-inu ilat kotəplan in tatol natimnat min tol nəhlan e nian rəha Sapat. [§] ¹⁷ Mətə Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nian rafin rəhak Tata tatol əh wək, kən io min oekatol wək.”*

¹⁸ Kən nəghatən u, tol nətəligən rəhalat təkaskik təhmın min, məmə okotohamnu in timis. Mətə-inu roiu əh, sənəmə məmə tətətgəhl əm Lou rəha Sapat, mətə nat in iahgin pik, in tatan məmə rəhan u Tata ətuatip Uhgın, kən tol nulan, in matol məmə in tahmen ətuatip e Uhgın.†

Iesu in tərəmərə mətə-inu in Nəti Uhgın

* **5:3-4:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəmətə e nəghatən Kris aupən, kəmətu-pən nəghatən rəha ves 3-4 tol nulan məmə, “Ilat koatəpil ikin əh moatəsaahgin noan əh məmə otələal. **4** Mətə-inun, nian neen, nagelo kit rəha Uhgın tuwa, muwin e noan əh, kən mol tatələal. Kən nian okəmə nəhau əh təloal un, etəmim itəm taupən meiuaiu matuwın e nəhau, nat əpnəpin tatos nimisən naka, mətə rəhan nimisən otəwir.” † **5:9:** Sapat: Əplan e tiksonari. ‡ **5:10:** Jer 17:21 § **5:16:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəmətə e nəghatən Kris aupən, kəmətu-pən nəghatən tol nulan, “kən ilat kəmoatəgəs-in suatip o nohamnuan in.” * **5:17:** Jon 14:10 † **5:18:** Jon 10:30,33; 19:7

¹⁹ Kæn Iesu tæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Nipahrienæn agin un iatæn kæm itæmat, Næti Uhgîn tæuru nolæn nat kit e ræhan atip æm nætelligæn. Titun æm nolæn natimnat min un itæm Tata Uhgîn tatol, mæto-inu natimnat rafin u itæm Tata Uhgîn tatol, Nætîn, in min in tatol.”[‡] ²⁰ Nætîn titun nolæn næhlan, mæto-inu Tata Uhgîn tolkeike pik Nætîn, kæn in tatægætun kæm in natimnat rafin itæm in tatol. Kæn in otæpanægætun min natimnat min kæm in itæm iahgîn min kotaprækis-in in min u, mæmæ otol itæmat narmitæmat tatiwig pik ron.

²¹ “Mæto-inu Tata Uhgîn tatol netæm kæmotimis ilat koatæmegæh min, kæn e nolæn kitiah æm, Nætîn titun nos-ipænæn næmegæhæn kæm netæmim itæm niķin tagien mæmæ otos-ipæn kæm ilat.”[§] ²² Mæto-inu sænæmæ Tata Uhgîn itæm in otakil netæmim, mæto in tæmælæhæu-pæn rafin nakilæn e nelmi Nætîn,^{*} [†] ²³ mæmæ netæmim ilat rafin okotisiai-in Nætîn, tahmen æm mæmæ inun koatisiai-in miħin Tata Uhgîn. Etæmim itæm tæsisiai-inæn Nætîn, okol tæsisiai-inæn Tata Uhgîn u itæm tæmahl-ipa Nætîn.[‡]

²⁴ “Nipahrienæn agin u iatæn kæm itæmat mæmæ, etæmim itæm tatæto ræhak næghatæn, kæn næhatætæ e Uhgîn itæm tæmahl-ipa io iakuwa, in tînatos næmegæhæn itulin. In okol tæsætulan e niġanæmtæk mæmæ oekæn-iaræp nalpînæn ræhan. In tinagîn rækis e nimisæn, kæn minuwa o næmegæhæn.”[§] ²⁵ Nipahrienæn agin u iatæn kæm itæmat, mæmæ o nian kit itæm tatuwa, kæn tinuwa rækis, netæm min u kæmotimis, ilat okotæto næwia Næti Uhgîn, kæn netæm min u ilat kotætellig-in, ilat okotos næmegæhæn. ²⁶ Tata Uhgîn in Næukæti Næmegæhæn, kæn e nolæn kitiah æm, in tæmol mæ Nætîn in min Næukæti Næmegæhæn,^{*} [†] ²⁷ kæn in tæmælæhæu-pæn næsanænæn ne nepætæn e nelmi Nætîn mæmæ in otakil nolæn min ræha netæmim, mæto-inu in Næti Etæmim.

²⁸ “Tæsæwiræn mæmæ narmitæmat otiwig pik o nat u, mæto-inu nian æħ-ikin tatuwa itæm netæm kæmotimis okotæto næwia Nætîn, ²⁹ kæn ilat okotætul e ræhalat min suwit, ilat min u aupæn kæmoatol nolæn wir min okotækæike motætul min motos min næmegæhæn, mæto itæm min aupæn ilat kæmoatol nolæn rat min, ilat okotækæike motætul min e nimisæn kæn motætul e niġanæmti Tata Uhgîn mæmæ Nætîn otæn-iaræp ræhalat nalpînæn.[†]

³⁰ “Io ekæuru nolæn nat kit e ræhak atip æm næsanænæn. Io iakatakil nolæn min ræha netæmim min, mæto iatol ætuatip æm mæmæ ræhak Tata tatæn miħin ne mæmæ oekol. Kæn nian iakakil nolæn ræha netæmim, ekitun mæ ekol tætuatip, mæto-inun oesalkutæn mæmæ ekol æm e ræhak næsanænæn. Mæto io, ekæike malkut mæmæ iakol tahmen e nætelligæn ræha Uhgîn itæm tæmahl-ipa io ekuwa.”[‡]

Nætul-aræpæn o narusanæn Iesu

³¹ Okæmæ io pişin æm iakæghat-in io, kæn ræhak næghatæn okol tæsætulan.[§] ³² Mæto suah kit min æħ-ikin in tatætul-aræp kæn matol næfiġamæn ron io, kæn io ekitun mæmæ næghatæn min u ræhan itæm tatæn lak in nipahrienæn.^{*}

[‡] **5:19:** Jon 14:10 **§ 5:21:** Rom 4:17; Jon 11:25 ***** **5:22:** Kitat kotæplan ves 21-22 kæn mitun mæmæ Iesu in otakil kitat rafin, kæn in otos-ipæn næmegæhæn kæm netæm min un itæm niķin tagien mæmæ otos-ipæn kæm ilat. Mæto Jon 3:17 tatægætun mæmæ Iesu tæmasuwamæn e nætueintæn o næn-iaræpæn nalpînæn ræhatat, mæto tamuwa o nos-ipænæn næmegæhæn kæm itat. [†] **5:22:** Jon 5:26-27; 9:39; Wæk 10:42 [‡] **5:23:** Luk 10:16; 1 Jon 2:23 **§ 5:24:** Jon 3:18 ***** **5:26:** Jen 2:7; Job 10:12; 33:4; Sam 36:9; 42:8; 66:9; Jon 1:1-4 [†] **5:29:** Netæmim itæm kotahatætæ e Iesu, koatos næmegæhæn lilin. Netæmim itæm kæsotahatætææn lan, ilat okotos nalpînæn lilin (Jon 3:36, 5:24, Mak 16:16, Efes 2:8-10). Natimnat min itæm netæmim koatol, okotol æp okæm-naka ilat kotahatætæ pahrien e Iesu o kæpæ (Mat 7:17-20; Kal 5:6, Jem 2:17,26). Uhgîn tatos-ipæn nahatætææn kæm netæmim æpnapin æm, kæn matig masitu min elat mæmæ okoatol natimnat wir min. [‡] **5:30:** Jon 8:16 **§ 5:31:** Dut 17:6; 19:15 ***** **5:32:** Jon 8:17-18

³³ “Aupən, itəmat nəmotahl-ipən rəhatəmat min netənim məmə okotuwın motətəlig-in nəghatən rəha Jon, kən in təmatətul-arəp o nıpahrienən.†
³⁴ İatəghat nulan, məto esagileən e nəghatən rəha etənim əm kit məmə titun nolən nəfigəmən ron io. Kəpə. Təsolan nulan.‡ İatəghat-in nəghatən rəha Jon nulan məto-inu ekolkeike məmə Uhgın otosmegəh itəmat. ³⁵ Jon u, tahmen e lait kit. Tatup məhag-əhag wır, kən nikitəmat təmagien ron o nian təkuəkir əm.

³⁶ “Məto rəhak wək min, ilat min koatol nəfigəmən ron io. Kən ilat kotəsənən motaprəkis-in nəghatən min un Jon təmatən. Wək min un, rəhak Tata təmos-ıpa kəm io mə oekol namnun elət. Kən wək min u rəhak, ilat koatən-ıarəp io, kən ilat moatol əp io məmə rəhak Tata in təmahl-ıpa io. § ³⁷ Kən Tata Uhgın itəm təmahl-ıpa io, inun itəm tınatətul-arəp ron io. In tatən-ıarəp io pəp, məto itəmat nəsoətəoən nəwian, kən itəmat nəsoətəplanən nıganəmtin. ³⁸ Kən nəghatən rəhan təsatig wıran e nikitəmat, məto-inun itəmat nəsoətəhatətəən lak, io u, itəm in təmahl-ıpa io iakuwa.

³⁹ “İtəmat noatafin pik nəghatən min e Naoa Rəha Uhgın, kən motəhatətə e nəghatən min əh məmə itəmat onəkotos nəmegəhən itəm namnun tikə. Məto otəplan-tu. Nəghatən min əh e Naoa Rəha Uhgın, ilat koatəghat-in io, moatən-ıarəp io. ⁴⁰ Məto itəmat nakotəpəs nuwamən ron io məmə nakotos nəmegəhən ron io.

⁴¹ Esolan nat agin-əh e nənwiwian rəha netənim. Kəpə. ⁴² Məto itəmat u inun, io ekıtun wır itəmat, kən io ekıtun wır məmə nolkeikeən rəha Uhgın tikə e nikitəmat. ⁴³ İo emuwa e nərgi Tata rəhak, məto itəmat nəsoətən io e nikitəmat, nikitəmat təsagienən ron io; məto okəmə etənim kit tatuwa e nərgin atıp əm, kən nikitəmat tos, kən motagien ron. ⁴⁴ Nian rafin itəmat nakotolkeike məmə nakotos nənwiwian rəhatəmat min, məto nəsoətəkut agin-əhən məmə onəkotol nat kit itəm Uhgın u, in pısın əm in Uhgın, otənwiwi itəmat ron. ?Onəkotəhatətə əhro nulan lak e nolən əh?

⁴⁵ “Təsəwıran məmə nikitəmat otəht məmə, io oekən-ıarəp nolən rat min rəhatəmat e nıganəmti Tata Uhgın. Kəpə. Məto Moses ilə, nian rafin itəmat noatuag-pən ron,* in otən-ıarəp nolən rat min rəhatəmat. ⁴⁶ Məto-inu okəmə itəmat nəmotəhatətə pahrien e nəghatən min rəha Moses, kən itəmat onəkotəhatətə min e rəhak nəghatən min. Məto-inun, nəghatən min itəm in təməte rəkis, ilat koatəghat-in io. ⁴⁷ Məto itəmat nəsoətəhatətəən e nəghatən min itəm in təməte, tol nəhlan, suatıp tikə agin məmə onəkotəhatətə lak.

6

Iesu təmagwən netənim tepət

(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44;

Luk 9:10-17)

¹ Uarisig e natımmat min u, İesu təmuwın əpəh entənıpən e nəhau asol nərgin un, Lek Kalili. Kən nərgin kit min un, Lek Taepirias. ² Kən nımanın netənim kəmoatuarisig-in, məto-inun koatəplan nəmtətin min rəhan, itəm tatol netənim koatimis koatəto təwır. ³ Kən İesu təmuwın əpəh ilis e nitot kit, kən matəpələh ikın əh ilat rəhan min netənim. ⁴ E nian əh, lafet kit rəha netəm İsrəl u, kətaun-in məmə lafet rəha Nuhagego-inən tınatuwa iuəhkır.

† 5:33: Jon 1:19-28 ‡ 5:34: 1 Jon 5:9 § 5:36: Jon 10:25; 14:11 * 5:45: Jon 9:28; Rom 2:17

⁵ Kæn nian Iesu tasipæn æpæh isæu, kæn mæplan nimanin netæmim tepæt ilat koatuwa, kæn in tætapæh o Filip mæmæ, “?Okotæhrol motos pîret tepæt tahmen-in netæm min u mæmæ ilat okotun?” ⁶ In tæmæn asgæwin æm mæmæ otæplan nahatætæan ræha Filip, mæto in tinitun rækis nat naka itæm in otæpanol.

⁷ Kæn Filip tæn-ipæn kæm in mæmæ, “!Ei! Okæmæ okos-næmtin pîret mæni lan tahmen e tu-hanrit tenarius pap,* mæto okol tæsahmenæn. Netæm min u rafin ilat okotun æm noan mæsin noan mæsin.”

⁸ Kæn etæmim kit ræha Iesu, pian u Saimon Pita, nærgin u Antru, in tæmæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, ⁹ “Suakæku kit æh-ikin æh, in tatos pîret faif kæmol e pale, ne næm kæiu. Mæto okol tæsahmen-in agin-æhæn netæm min æh.”†

¹⁰ Kæn Iesu tæmæ, “Otæn-ipæn-tu kæn netæmin kotæpælæh.” Kæn ikin æh, manuwihl tepæt, kæn ilat kæmotæpælæh. Kæn nampa ræha næman æm, in nat kit tahmen e faif-taosan.‡ ¹¹ Kæn Iesu tæmos pîret, mæn tagkiu kæm Uhgîn ron, kæn mos-ipæn pîret un kæm ilat rafin u koatæpælæh, kæn matig mol min nat kitæh æm e næm. Kæn ilat kæmotun tahmen-in nærpilat.

¹² Kæn nian kinotagwæn rækis, nærpilat tasis, kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ræhan min netæmin mæmæ, “Otuwin motuwær nimismisi pîret min æh koatis. Tæswæiræn mæmæ okotærækin.” ¹³ Kæn ilat kæmotuwîn motuwær nimismisi pîret kæn motaii-pæn e kætîm asol min ilat tuelef kotærioah wir. Pîret u, in nimismisi pîret ilat faif kæmol e pale itæm netæmim kæmotun kapæs.

¹⁴ Kæn nian netæmim kæmotæplan næmtætîn æh itæm Iesu tæmol, kæn ilat kæmotæn mæmæ, “Nîpahrienæn. !Ien pahrien u§ ræha Uhgîn itæm aupæn kæmatæn mæmæ in otuwa e nætueintæn!”* ¹⁵ Kæn Iesu tæmitun mæmæ netæm min u kotæmæ okotuwa motos in motuwîn motækæike kæm in mæmæ in otuwa mol kig ræhalat. Kæn in tæmagîm min, mapæs ilat muwîn æpæh e nitot, mætæn in pisin æm.†

Iesu tæmaliwæk e

nætuei næhau

(Mat 14:22-27; Mak 6:45-52)

¹⁶ Nian mitgar tæmeuauu, netæmim ræha Iesu min kæmoteiuauu motuwîn e lek æh. ¹⁷ Kæn tinapinæp, mæto Iesu tikæ, tæsuwamæn æh. Kæn æmun, ilat kæmotuwîn motær e pot kit, kæn minotasuæ lan motaulego min e lek un, mæmæ ilat okotuwîn Kapaneam. ¹⁸ Kæn nimætag asol kit tæmætul minol næhau tinærat-nærat. ¹⁹ Kæn nian ilat kæmotasuæ motuwîn, tahmen e faif o sikis kilomita, kæn ilat kotæplan Iesu taliwæk e nætuei næhau‡ matuwa iuæhkir o ræhalat pot. Kæn ilat kæmotægin pik,§ ²⁰ mæto in tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Æsotægin pikæn, io u inu.*” ²¹ !Kæn nikilat tæmagien o nilæsæn in e pot, moatol æmun, roiu agin, mæto pot tinuwîn e næwtain næhau entænîpæn-pæn ikin-un kæmotæn mæmæ okotuwîn ikin!

Netæmim kæmoategæs-in Iesu

* **6:7:** Roiu, tu-hanrit tenarius tahmen e tu-hanrit-taosan watu. † **6:9:** 2 King 4:42-44 ‡ **6:10:** Nipitan ne nisualkælæh ilat min e nimanin, mæto kæmæfin æm næman. Nolan ræhalat tol næhan. !Okæmæ naka, netæmim ilat rafin tuente-taosan! § **6:14:** Netæm Isrel ilat kæmotæsaahgin ien kit mæmæ in otuwa tahmen e Moses (Jon 1:21). E nian ræha Moses, Uhgîn tæmos-ipæn pîret tæmisi-pær e neai, nærgin u mana. Kæn ilat kæmoatæplan æm Iesu tæmol nat pispis, magwæn ilat e pîret. Ræhalat nætælgæn tæmætul-pæn o nagwænæn (ves 26) ne næmki-rækisæn ilat e netæm Rom (ves 15). * **6:14:** Dut 18:15-19 † **6:15:** Mat 4:8-10; Jon 18:36-37 ‡ **6:19:** Job 9:8 § **6:19:** Mat 14:26; Mak 6:49; Luk 24:37 * **6:20:** “Io u inu” - Æplan-tu futnot e Jon 4:26.

22 Kəmən lawigin, netəmim min itəm kotatig əh entənipən-pa ikin e lek asol u, ilat kəmotəplan məmə aupən, pot kitiah əm tatətul ukın-u. Kən ilat kotitun məmə İesu təsuwınən e pot u ilat rəhan min netəmim, məto-inun nian kəmotiet, ilat pisin əm moatuwin. 23 Kən pot min neen, kəmotisi-pən e taon u Taepirias, ilat kəmotuwa. İlat kəmotuwar iuahkir əm o ikin-u itəm İerəmərə təmətul ikin məfak matən tagkiu o pıret, kən netəmim kəmotun. 24 Kən tol nəhlan, nian ilat kəmotəplan məmə İesu tinikə u ikin-u, kən rəhan min netəmim kotikə, ilat min kəmotasua min e pot kit, motuwın e Kapaneam, moategəs-in.

İesu in pıret rəha nəmegəhən

25 Nian netəm min u kəmotəplan İesu əpəh entənipən-pən əpəh e lek u, kotətapəh ron məmə, “?İagətun, ik nəmuwa ikin-u nəghan?”

26 Məto İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nıpahrienən agin iatən kəm itəmat məmə, itəmat noategəs-in io, sənəmə nəmotəplan nəmtətın min u itəm emol, məto itəmat nəmotun əm pıret, nərpitəmat tasis. 27 Məto təsəwirən məmə itəmat nəhgitəmat otikə o nosən pıret itəm otəpanəmnəmit mikə.† İtəmat, nəhgitəmat otəkəike mikə o nosən pıret itəm tətətig lilin u, rəha nəmegəhən itəm nammun tikə.‡ Pıret u, inu, Nəti Etəmim otəpanos-ipinə kəm itəmat; məto-inu Tata Ughin, in təməgətun məmə nıkin tagien o Nətin.”§

28 Kən ilat kəmotətapəh ron məmə, “?Nolən naka min un itəm Ughin tolkeike məmə itəmat oəkotol?”

29 Kən İesu tən-ipən kəm ilat məmə, “İtəmat nəkotəkəike motahatətə lak, məmə Ughin təmahl-ıpa io.* Nat u inu Ughin in tolkeike.”

30 Kən ilat kəmotətapəh min ron məmə, “?Məto ik onəkol nəmtətın naka, məmə itəmat ekotəplan kən ekotahatətə lam? ?İk onəkol nat naka? 31 Nian rəhatat pıpi min u aupən, ilat kəmotan ikin taruan-aruan ikin, ilat kəmotun ‘mana.’† Nəghatən kit e Naoa Rəha Ughin tatən məmə, ‘In tatos-ipən pıret itəm tətisi-pən e Nego e Neai məmə ilat okotun.’”‡

32 Məto İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nıpahrienən agin u iatən kəm itəmat məmə, sənəmə Moses təmos-ipən pıret u itəm tətisi-pən e Nego e Neai məmə nəkotun. Rəhak Tata ilə in tatos-ipinə. Kən inun tatos-ipən pıret pahrien itəm tətisi-pən e Nego e Neai, məmə itəmat onəkotun. 33 Məto-inu pıret rəha Ughin, inu in itəm tətisi-pən e Nego e Neai, mateiuaiu-pa e nətueintən.§ Kən pıret u tatos-ipən nəmegəhən kəm netəmim e nətueintən.”*

34 Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, awi os-ıpa-tu pıret u kəm itəmat nian rafın.”†

35 Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Io u, io‡ Pıret itəm tatos-ipən nəmegəhən. Etəmim otuwa ron io, in nəumis otəsus minən. Kən etəmim itəm otahatətə lak, in otəsoəa minən.§ 36 Məto io emən-ipinə rəkis kəm itəmat, məmə nat ənpapın nəkotəplan io, məto itəmat nəsotahatətən əh lak. 37 Netəmim itəm rəhak Tata tatos-ıpa ilat kəm io, ilat okotuwa ron io. Kən etəmim itəm otuwa ron io, okol iakəsahl-ıarəp-ən.* 38 Məto-inu io eməsisipənən e Nego e Neai meiuaiu-pa e nətueintən məmə iakol nətımnat min u io əm ekolkeike. Məto emuwa məmə ekol nətımnat min u itəm rəhak Tata təmahl-ıpa io ekuwa ron. 39 Kən in tolkeike məmə io esəmkarəpən-inən netəm min un itəm in təməmki-pa ilat kəm io. In tolkeike məmə e nammun nian, io

† 6:27: Aes 55:2 ‡ 6:27: Jon 6:35, 48 § 6:27: Aes 55:2 * 6:29: Jon 6:35; 1 Tes 1:3; 1 Jon 3:23 † 6:31: Nam 11:7-9 ‡ 6:31: Eks 16:4,15; Neham 9:15; Sam 78:24; Sam 105:40 § 6:33: Jon 3:13,31 * 6:33: Dut 8:3; Mat 4:4; Luk 4:4 † 6:34: Mat 6:11; Jon 4:15 ‡ 6:35: Jon 8:12; 10:7,11; 11:25; 14:6; 15:1 § 6:35: Jon 4:14; 7:37-39 * 6:37: Jon 17:2

oekol netəm min u ilat okotəmegəh min e nimisən.† 40 Məto-inu rəhak Tata in tolkeike məmə netənim rafin itəm kotuag-pən o Netin, kən motahatətə lan, ilat okotos nəmegəhən itulin. Kən e namnun nian, io oekol netəm min u ilat okotəmegəh min e nimisən.”

41 O nat u, netənim nikilat tinətuoun mətagət, məto-inu in tatən məmə, “Io u, Piret itəm tatisi-pən e Nego e Neai, meiuaiu-pa e nətueintən.” 42 Ilat koatan məmə, “?Təhrol? Suah u in Iesu, nəti Josep, kitat kotitun əm rəhan tata ne mama. ?Təhrol in tatən nulan məmə, ‘Io emisi-pən e Nego e Neai, matuwa e nətueintən?’”

43 Iesu təməni-ipən kəm ilat məmə, “Nikitəmat təsagət-agətən nulan. 44 Okəmə Tata Uhgın itəm təməhl-ipa io ekuwa, in təsiuw-pamən etənim kit tuwa ron io, kən okol etənim un təsuwa atipən ron io məmə io oekol in otəmegəh min e nimisən e namnun nian.‡ 45 Nəghatən itəm ien kit təməte aupən e Naoa rəha Uhgın, tatən nulan məmə, ‘Uhgın in otəgətin netənim rafin.’ Etənim itəm tətətəlig-in nəgətinən rəha Tata Uhgın, in tatəwa ron io. § 46 Etənim kitəh ne tikə, itəm təməplan Tata Uhgın. In pisin əm un itəm təmisi-pən lan, təməplan in.* 47 Nipahrienən agin u iatən-ipinə kəm itəmat məmə, etənim itəm tətəhatətə lak, in tinos nəmegəhən lilin. 48 Io un, Piret rəha nəmegəhən.† 49 Nat əpnəpin tipitəmat min aupən, ilat kəmotun piret u ‘mana’ əpəh ikin taruən-aruən ikin, məto ilat kinotimis rəkis. 50 Məto Piret itəm tatisi-pən e Nego e Neai meiuaiu-pa u-roiu, in tol pisin. Piret u, təmeiuaiu-pa məmə etənim itəm tatun, okol təsəmisən. 51 Io u, io Piret itəm tətəmegəh, təmisi-pən e Nego e Neai, meiuaiu-pa e nətueintən. Etənim itəm otun Piret u, in otəmegəh matuwın, matuwın, namnun tikə; kən Piret u, itəm io oekos-ipən o nəmegəhən rəha netənim e nətueintən, inun, noanuwhəgək.”

52 Nəghatən u təmol netənim kinotətul minoatərgəhəu kəm ilat min, motəmə, “?Təhrol? ?Suah u titun nos-ipamən noanuwhəgin kitat kotun?”

53 Kən Iesu təməni-ipən kəm ilat məmə, “Nipahrienən agin u iatən-ipinə kəm itəmat məmə, okəmə itəmat nəsotunən noanuwhəgi Nəti Etənim, kən məsotənimən nitan, okol nakətosən nəmegəhən.‡ 54 Etənim itəm tatun əm noanuwhəgək matənim nitak, in otos nəmegəhən lilin, § kən e namnun nian, io oekol in otəmegəh min e nimisən.* 55 Emən nəhlan, məto-inu noanuwhəgək in piret pahrien nigı netənim. Kənu nitak, in nənimən pahrien nımı netənim. 56 Etənim itəm tatun noanuwhəgək, kən matənim nitak, in otatig lak. Kən iakətatig lan.† ‡

57 “Rəhak Tata itəm təməhl-ipa io ekuwa, in nəukəti nəmegəhən. Kən io iatos nəmegəhən ron. Kən e nolən kitəh əm, etənim itəm tatun io, inu tatos nəmegəhən ron io. 58 Io u piret pahrien, itəm təmisi-pən e Nego e Neai, meiuaiu-pa e nətueintən. In təsahmənen e piret u, itəm tipitəmat min aupən

† 6:39: Jon 17:2,12; 18:9 ‡ 6:44: Hos 11:4; Jon 6:65; 12:32 § 6:45: Aes 54:13; Jer 31:34 * 6:46: Jon 1:18; 5:37; 7:29 † 6:48: Piret əpnəpin əm tasitu e nipətitat məmə kitat okotəmegəh kən motatig, məto Iesu, in Piret rəha nəmegəhən, kən in nəukəti nəmegəhən lilin, itəm tətətuoun u-roiu. ‡ 6:53: Iesu tatəhə nimaa nəghatən əh məmə katun noanuwhəgin, katənim nitan, nipətin un, məmə netənim okotəkəike motahatətə e rəhan nimisən kən motos nəmegəhən lilin. (Jon 6:27,29,35,47-48,60). Nat naka in təməni tol kitat nikitat tuəh nipəti Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu; Mat 26:26,28. § 6:54: Ves 54 in suatip kit min rəha nənen ves 40. Nipətilau kuahmən ahmən elau min. In tətuatip əm məmə nunən noanuwhəgi Iesu ne nənimən nitan in nuəhən nimaa nəghatən o nahatətənen rəhatat. * 6:54: Sam 63:5 † 6:56: Nian kitat koatan məmə koatatig e Iesu, o koatəper-ipən e Iesu, nipətin u məmə kitat koatatig e Iesu məsotietən, koatisi-pən lan, moatətul-pən ron, koatos rafin nəsanənən rəhatat ron, koatagile lan, koatipil kitan. ‡ 6:56: Jon 15:4-7; 1 Jon 3:24; 4:15

kəmoatun. Nat əpnapin məmə ilat kəmoatun pıret əh, məto ilat kinotimis rəkis. Məto etəmim itəm tatun pıret u, in otos nəmegəhən lilin, itəm namnun tikə.”§ 59 İesu təmən-iarəp nəghatən mın u, nian təmatəgətun netəmim əpəh e nımə rəha nuəfiminən* e Kapaneam.

Netəmim mın rəha İesu kəmotapəs nahatətəən lan

60 Netəmim tepət rəha İesu kəmotətə nəghatən u rəha İesu, kən ilat kotəmə, “!Nəman! Nəghatən u tiəkis pık! ?Pah u titun nosən nəghatən tol nəhlan?”

61 Kən İesu təmitun atıp məmə netəmim mın rəhan, kinotasiwın-asiwın-in nəghatən əh rəhan. Kən in təmən-ıpən kəm ilat məmə, “?Təhrol əh? ? Nətəligəən rəhatəmat təmeıuıu o nat u? 62 ?Məto okəmə naka nəkotəplan Nəti Etəmim tər matuwın mın ikın əh, in təmisi-pən ikın aıpən, təhrol u-roıu?† 63 Narmin Rəha Uhgın əm titun nos-ıpənən nəmegəhən kəm etəmim.‡ Nəsanəən rəha etəmim təruru nolən nat u. Nəghatən mın u ematən kəm itəmat, ilat nəghatən mın rəha Narmin Rəha Uhgın itəm tatos-ıpən nəmegəhən kəm netəmim. 64 Məto itəmat neen u ikın-u, itəmat nəsotahatətəən əh lak.” (İesu təmən nulan məto-inu in tınıtun rəkis e nətuounən məmə netəm pah mın u kəsotahatətəən lan, kən pah un in otegəhan-in-pən in e nelmi tikimır mın rəhan.)§ 65 Kən in təmən məmə, “O nat u inu, io enəmən rəkis kəm itəmat, məmə okol etəmim kit təsuwamən ron io okəmə Tata Uhgın təsolən suatıp ron.”*

66 Uarisig e nəghatən əh, netəmim rəhan tepət kəmotəgım, mınotapəs nətəu-pənən.

Pita təmən-iarəp məmə in tətəhatətə e İesu

67 Kən İesu təmətapah o rəhan netəmim tuelef məmə, “?Təhrol etəmat? ? İtəmat mın nakotən məmə nakotəgım kəpəs io?”

68 Kən Saimon Pita təmən-ıpən kəm in məmə, “?İərəmərə, itəmat oekotuwin o pah? İk əm un, rəham əm nəghatən in tatos-ıpən nəmegəhən itəm namnun tikə.† 69 Kən itəmat enotəhatətə rəkis lam, kən itəmat enotıtun rəkis məmə ik Etəm Asim rəha Uhgın.”‡

70 Kən İesu təmən-ıpən kəm ilat məmə, “İtəmat u, netəm tuelef rəhak. Io u, emıtəpun itəmat, məto itəmat kitıəh u ikın, in iərmis.”§ 71 In tatən Jutas, nəti Saimon Iskariot, məto-inu in mın in etəm tuelef kit rəha İesu, məto uarisig ikın, in otəpanegəhan-in-pən in e nelmi rəhan tikimır mın.*

7

İesu təməghat ilat pian mın

1 Uarisig e natımnat mın u, İesu təsolkeıkeən məmə otuwın latuənu mın e Jutia məmə otol rəhan wək əh-ikın əh, məto-inun, netəm-iasol rəha netəm Jutia kəmoatətə noa anion kit ron. Kən tıtəlig muwın latuənu mın e nıtən Kalili.

2 Məto nian tınıəkır e nian rəha nolən lafet kit rəha netəm İsrəl, nərgın un, lafet rəha Nolən Makeen.* 3 Kən pia İesu mın kəmotən-ıpən kəm in məmə, “Təwir məmə nakiet muwın əpəh Jutia, mə pəs netəmim mın rəham əh-ikın əh, ilat kotəplan nat pıspıs mın rəham itəm natol. 4 Məto-inu etəmim itəm tolkeıke məmə netəmim okotıtun in, okol təsəhluaıg-inən rəhan wək mın.

§ 6:58: Jon 6:41,51 * 6:59: nımə rəha nuəfiminən: Əplan e tiksonari. † 6:62: Jon 3:31; 17:5

‡ 6:63: Jon 6:68; 2 Korin 3:6 § 6:64: Jon 2:25 * 6:65: Jon 3:27; 6:44; 14:6 † 6:68: Jon 6:63

‡ 6:69: Mak 1:24; 8:27-30; Luk 4:34 § 6:70: Jon 13:2,27 * 6:71: Jon 17:12 * 7:2: lafet rəha Nolan Makeen: Əplan e tiksonari.

Okəmæ natol natimnat min u, uwın mol əp ik, kən təwir aɡın məmæ onəköl pəs netəmim min e nətueintən kotəplan.”⁵ Pian aɡın-əh min pap, ilat min kəsotahatətəən lan, kən mol koatən nəhlan.[†]

⁶ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmæ, “Nian ətuatıp rəhak təsuwamən əh,[‡] məto itəmat, nian min rafin əm tətuatıp otəmat. ⁷ Netəmim rəha nətueintən u, ilat oköl kəsotətəhauən itəmat, məto io, ilat kotətəhau io,[§] məto-inun io iatən-iarəp məmæ rəhalat nolən təsətuatıpən.* ⁸ Itəmat onəkotuwın e lafet, məto io oköl esuwın paupənən e lafet əh məto-inun, nian ətuatıp rəhak təsuwamən əh.”[†] ⁹ In təmatən nəghatən u, kən mətatıɡ əpəh Kalili.

Iesu təmuwın min e lafet rəha Nolən Makeen

¹⁰ Kən pia Iesu min kəmotəupən motuwın e lafet əh, uarisıɡ un, Iesu təmuwın min. Məto nian təmuwın, in təmətan anion əm o netəmim məmæ okəsotehmən. ¹¹ Kən e lafet əh, netəm-iasol rəha netəm Jerusalem, koategəs-in in moatətəpəh-in əpnəpən əm o netəmim məmæ, “?Suah əpəh in hiə?”

¹² Kən ikın əh, nımanın netəmim kəmotasiwın-asiwın in. İlat neen kotəmæ, “In etəm wir kit,” məto neen kotəmæ, “Kəpə, in tateiuə-in əm netəmim əpəh.” ¹³ Məto ilat koatəɡın rəhalat netəm-iasol min,[‡] kən kit təməsən-iarəpən Iesu əpəh e niki netəmim məmæ netəmim okotəto.

¹⁴ Lafet əh, kəmol o wik apiəpiə kit, kən iluɡın e lafet u, Iesu in təmuwın əpəh e Nımə Rəha Uhgın, matəɡətun netəmim. ¹⁵ Kən netəm-iasol rəha netəm İsrəl, narmilat təmiwıɡ pik, kən kotəmæ, “?Suah u təmahrol miıtun natimnat min u e Naoa Rəha Uhgın? Rəhatat kit etəm-iasol təsəɡətunən lan, ne.” ¹⁶ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmæ, “Nəghatən min u itəm iatəɡətun netəmim lan, sənəmæ rəhak əm. İlat kotisi-pən e Tata Uhgın itəm təmahl-ipa io ekuwa.

¹⁷ “Kən okəmæ suah kit rəhan nətəliɡən təskasik məmæ otol natimnat min itəm Uhgın tolkeike, kən in otıtun məmæ nəghatən min u rəhak, ilat koatisi-pən o Uhgın, sənəmæ rəhak atıp əm. ¹⁸ Etəmim itəm tatəghat-in atıp əm rəhan nepətən, in tətalkut atıp əm ron, məmæ otiuw rəkis netəmim, kən kotos-ipər nərgin ron.[§] Məto etəmim itəm tolkeike məmæ netəmim okotilas-ipər nərgi etəm təmahl-ipən in tuwa, in etəmim rəha nənən nıpahrienən, in sənəmæ etəm tateiuə. ¹⁹ Moses təmos-ipinə Lou kəm itəmat, məto itəmat kitıəh ne təsol-wırən Lou əh ne. ?İtəmat nakotəmæ onəkotohamnu io o naka?”*

²⁰ Kən nımanın netəmim kotəmæ, “!Nəman! !Narmın rat kit un tətətiɡ lam! ?Pah təmə otoh ik ne?”

²¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmæ, “Io emol wək kitıəh əm,[†] kən itəmat rafin, narmitəmat tatiwıɡ ron. ²² Məto itəmat min nəkotol wək e Sapat, noatəhg-ipən nisualkələh e nian əh, moatətəu-pən Lou rəha Moses.[‡] (Nıpahrienən, sənəmæ Moses ətuatıp in təmətuoun nolən əh, məto tipitəmat min ilat kəmotətuoun.)[§] ²³ Məto nian rafin, itəmat noatəhg-ipən nisualkələh

[†] 7:5: Sam 69:8; Mak 3:21 [‡] 7:6: Mat 26:18; Jon 2:4; 7:30 [§] 7:7: Jon 15:18-21 * 7:7: Jon 3:19-20 [†] 7:8: Jon 7:6 [‡] 7:13: Jon 9:22; 12:42-43; 19:38; 20:19 [§] 7:18: Jon 5:41; 8:50,54

* 7:19: Netəm-iasol min rəha netəm İsrəl, kəmoategəs-in suatıp o nohamnuən Iesu e Jon 5:18 ne 7:25. E Lou rəha Moses, Uhgın tatən-ıəhau nohamnuən itəm (Eks 20:13). [†] 7:21: Jon 7:23; Jon 5:2-9

[‡] 7:22: Lev 12:3 [§] 7:22: Jen 17:9-14; 21:4

e nian rəha Sapat moatol məmə onasotətgəhlən Lou rəha Moses.* ? Kən təhrol neməha tatol itəmat mətə-inu io emol-wir agin nipəti etəmim e nian rəha Sapat?† 24 Otapəs nakilən nolən rəhak u itəm nəmotəplan əm e niġanəmtitəmat, mətə itəmat onəkotəkəike motakil rəhak nolən e nətəligən itəm tətəutip.”‡

Netəmim kəmoatəghat-in

Kristo

25 Kən e nian əh, netəm Jerusalem neen kotəmə, “?Təhrol əh? ?Suah u inu, netəm-iasol kotəmə okotohamnu?§ 26 Mətə otəplan-tu. In tinatəgətun-arəp əm netəmim əpəh e niġanəmti netəmim mətə suah kit təsəhaiən in ron. ? Təhrol okəm-naka netəm-iasol min kinotitun rəkis məmə in Kristo itəm Uhgın tənən məmə otahl-ipa? 27 Mətə kitat kotitun rəkin suah u təmisi-pən ikin. Mətə nian Kristo in otuwa, okol suah kit təsitunən ikin in tətisi-pən ikin.”*

28 Kən e nian əh, Iesu in tatəgətun netəmim e Nimə Rəha Uhgın. Kən in təmagət əfəməh matən-iarəp məmə, “Nikitəmat təht məmə nəkotitun io, kən motitun min ikin emisi-pən ikin, mətə itəmat nəkotəruru. Io, eməsuwamən e nətəligən əm rəhak. Uhgın təmahl-ipa io ekuwa. Kən Uhgın, in nipahrienən. Itəmat nəkotəruru in, 29 mətə io ekitun,† mətə-inu io emisi-pən lan. Kən in təmahl-ipa io ekuwa.”

30 O nat u, ilat kəmotolkeike məmə mopael min okotaskəlīm Iesu, mətə kit təməsea-pənən mek, mətə-inun təsolən əh nian rəhan.‡ 31 Mətə e nimanin netəmim ikin əh, ilat tepət kəmotahatətə lan, kən motəmə, “Okəmə Kristo tuwa, kən in okol təsolən nəmtətın tepət taprəkis-in itəm suah u Iesu tatol.”§

Mopael min rəha Nimə Rəha Uhgın kəmotuwa məmə okotaskəlīm Iesu

32 Kən nian Farisi min kəmotətə nimanin netəmim kotasiwın-asiwın e Iesu nulan, ilat ne pris asol min kəmotahl-ipən mopael min itəm kotətul o Nimə Rəha Uhgın məmə okotaskəlīm Iesu.* 33 Kən Iesu tənən-ipən kəm ilat məmə, “Io ekətətig nian təkəkər əm kitat min itəmat, kən uarisig, ekitelig-pən min o etəm təmahl-ipa io. 34 E nian u, itəmat onəpanotegəs-in io, mətə okol nəsothəmən io; mətə-inu ikin əh, itəm oekuwin ikin, okol itəmat nəsothəmən ikin.”

35 Kən netəm-iasol min rəha netəm Isrel kinotəpəh-əpəh olat min məmə, “?In otuwın hiə əh məmə kitat okəsotəplanən in? ?Otuwin o noanol min neen rəha netəm Isrel itəm kotətig e nəptən pisin pisin min ilat netəm Kris, məmə otəgətun netəm Kris? 36 In tatən məmə e nian əh, kitat okotegəs-in in, mətə kəsotəhmən in, mətə-inun ikin əh in tatuwin ikin, okol kitat kəsotuwınən ikin. ?Nəghatən u, nipətin tatən naka?”

Nəhau itəm tatos-ipa nəmegəhən pahrien

* 7:23: Netəm Isrel, nətəligən rəhalat tol nəhlan. Okəmə lou kəiu, kən kioal pisin elau min, okəmə natol kit matətgəhl kit, kən onəkəkəike mitun məmə lou naka un in iahgin. Nat əpnapin məmə kəsəgəhan-inən nolən wək e nian rəha Sapat, mətə netəm Isrel ilat kinotən rəkis məmə nəhg-ipənən itəm, in iahgin e lou rəha Sapat. Tol nəhlan, okəmə okəhg-ipən suakaku kit e nian rəha Sapat, kən okəkəike kəhg-ipən e nian əh, kən sənəmə nolən rat. Iesu tatən məmə onəsəkəitunən itəm, in min un in nətəu-pənən lou kit itəm in iahgin min e lou rəha Sapat. † 7:23: Jon 5:2-9; Mak 3:5; Luk 13:12-14; Luk 14:4-6 ‡ 7:24: Aes 11:1-3; Jon 8:15 § 7:25: Jon 7:1 * 7:27: Netəmim kotitun məmə Iesu tinepət əpəh e Nasaret, kən in rəhan u mama ne tata u Josep ne Meri (Mat 2:23; Jon 1:45; 6:42; 18:5). Netəm Isrel neen ilat kotitun məmə Kristo in otisi-pən əpəh taon Petlehəm (Maeka 5:2; Mat 2:4-6), mətə neen, nikilat təht məmə in otuwa əm, netəmim ilat okotəruru ikin in təmisi-pən ikin. † 7:29: Mat 11:27 ‡ 7:30: Mat 26:18 § 7:31: Jon 2:23; 4:48 * 7:32: Jon 7:45-48

³⁷ Namnun nian rəha lafet əh, in iahgin taprəkis-in nian min neen rəha lafet. Kən e nian əh, Iesu təmətul əpəh e niganəm̄ti netəmim magət əfəməh məm̄ə, “!Etəmim itəm tətəoaə, pəs in otuwa ron io, mən̄im!” † ‡ ³⁸ Etəmim itəm tətəhatətə lak, in tahmen e nəghatən rəha Naəa Rəha Uhḡin u tatən nulan məm̄ə, “Nəhau itəm tatos-ipən nəmegəhən pahrien, in otisi-pən e nikin, tahmen e nəm̄ti nəhau itəm titəpual-əpual matər mataiu e nikin.” * § ³⁹ Iesu təmən nəghatən u, matəghat-in Nərmin Rəha Uhḡin u uarisig in otəpanos-ipən kəm netəm min u itəm kotəhatətə lan. * Məto e nian əh, Nərmin Rəha Uhḡin, təsuwamən əh e netəmim, məto-inu kəs̄iləs-ipərən əh Iesu. † ‡

Netəmim kəmotoor ilat min o Iesu

⁴⁰ Nian netəmim əh-ikin kəmotətə nəghatən u, kən neen kotəm̄ə, “Suah u, in ien rəha Uhḡin u, əupən kəmatəghat-in.”

⁴¹ Məto neen min ilat kotəm̄ə, “Suah u, in Kristo itəm Uhḡin təmən məm̄ə otahl-ipa.”

Məto in pisin min neen kotən məm̄ə, “?Nikitamat təht məm̄ə Kristo itəm Uhḡin təmən məm̄ə otahl-ipa titun nisi-pənən e netəm Kalili? § ⁴² Naəa Rəha Uhḡin tatən məm̄ə Kristo itəm Uhḡin təmən məm̄ə otahl-ipa otəkəike masipən e noanol rəha Tefit, e taon u Petlehem, imə Tefit əupən.” * ⁴³ Tol nəhlan, kən nimanin netəmim min u, kəmotoor ilat min o Iesu. ⁴⁴ Kən neen kotəm̄ə okotəskəlim in, məto etəmim kit təməseə-pənən mek.

Netəm-iasol min rəha netəm Isrel kəməsotəhatətən e Iesu

⁴⁵ Kən məpael min kəmotitəlig motuw̄in o pris asol min ne Farisi min, kən netəm-iasol min əh kəmotətəpəh olat məm̄ə, “?Təhrol nəsotiləsən Iesu motuwa?”

⁴⁶ Kən məpael min un kotən-ipən kəm ilat məm̄ə, “!Eməsotiləsən məto-inun suah kit təsəghatən tahmen e suah əh!”

⁴⁷ Kən Farisi min kəmotən-ipən kəm ilat məm̄ə, “?Təhro? ?In t̄ineiuə-in min itəmat? ⁴⁸ ?Nəmotəplan rəkis rəhatat kit etəm-iasol o Farisi kit təmatahatətə lan? ⁴⁹ Məto netəm əppapin min, ilat kotəruru agin Lou rəha Moses, tol nəhlan, Uhḡin otərək̄in ilat.”

⁵⁰ Kən Nikotimas u in Farisi kit, in əh-ikin ilat min. Suah u inu əupən təmuw̄in matəghat kəm Iesu. † Kən in təmən-ipən kəm ilat məm̄ə, ⁵¹ “?Təhrol? ?Tətəuatip e Lou rəhatat məm̄ə kitat okotən-iarəp nalp̄inən rəha etəmim itəm kitat kəsotaupənən motitun wir, kənu, məsotehm ətuatipən nat naka itəm in tatol?”

⁵² Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məm̄ə, “?Təhrol? ?Ik min un ik etəm Kalili? Uw̄in-tu mafin min Naəa Rəha Uhḡin. Ik onəkəplan məm̄ə ien kit okol təsisi-pənən Kalili.”

[E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris əupən, nəghatən u Jon 7:53—8:11 t̄ikə.]

† **7:37:** “Noəoaən” in nimaə nəghatən itəm tatəpsen-pən məm̄ə kitat kotəkəike motos Uhḡin tahmen e etəmim itəm tətəoaə təkə mən̄im nəhau. “!Otuwa ron io, mən̄im!” in nimaə nəghatən itəm tatən məm̄ə, “Ahatətə lak.” ‡ **7:37:** Aes 55:1; Jon 4:13-14; 6:35; Nol Əpən 22:17 § **7:38:** Jer 2:13; Aes 44:3; 55:1; 58:11; Sek 14:8-9; Jon 4:10-14; 6:35; Nol Əpən 7:17 * **7:39:** Jon 1:33; Wək 2:17,33 † **7:39:** E naəa rəha Jon, nipətin rəha niləs-ipərən rəha Iesu, in nat kəiu. Kit u məm̄ə, kəm̄iləs-ipər Iesu e nig kəluau. Kən nat kit min, katiləs-ipər Iesu məto-inu təm̄imis, məmegəh min e nimisən, muw̄in matig ilau Tata Uhḡin əpəh e nego e neai. Kən ikin əh təmos nepətən əhag-əhag ətuatip rəhan. ‡ **7:39:** Jon 12:23; 13:31,32 § **7:41:** Jon 1:46 * **7:42:** 2 Saml 7:16; Sam 89:3-4; Maeka 5:2; Jer 23:5; Mat 2:1,22-23; Luk 2:4-7 † **7:50:** Jon 3:1

⁵³ Kæn netæmim kīnotitælig-pæn min motuwīn latuænu min.

8

¹ Mæto Iesu tæmuwīn æpæh e nitot u, nærgīn un, Nitot Ræha Nīg U Olif.

Pætan itæm tæmapil ilau iærman pīsin u sænæmæ ræhan iærman

² Kæmæn lawīgīn, laulaugīn agīn-æh, kæn Iesu tæmitælig-pæn min e Nīmæ Ræha Uhgīn. Kæn netæmim tepæt kæmotuwa, motuæfīmīn ilat min ron, kæn Iesu tæmæpælæh minætuoun matægætun ilat. ³ Kæn nægætun min ræha Lou ne Farisi min kæmotilæs pætan kit motuwa ron. Kæn motol in tætul aupæn e nīganæmtīlat. Pætan un, netæmim kæmotæplan mæmæ in tætapil ilau iærman kit sænæmæ ræhan ætuatīp iærman. ⁴ Kæn ilat kæmotæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “Iægætun, pætan u netæmim kæmotæhtīmīs in mæmæ in tætapil ilau iærman kit u, mæto sænæmæ ræhan iærman ætuatīp. ⁵ E Lou ræhatat, Moses tæmælæhæu næghatæn kit tatæn mæmæ, pætan tol nulan, kitat kotækæike motaht e kæpiel apīn motahtimnu.* ? Mæto ik, ræham nætæligæn tæhrol?” ⁶ Ilat kæmotætapæh næhlan, mæmæ okotol noa eko-eko, pæs ilat motæplan-pæn nolæn rat neen lan, kæn ilat kotītun nakīlæn nolæn ræhan ron. Mæto Iesu tæpnapīn æm, moeg-og matæte nat e nisīp e noanelmīn.

⁷ Ilat kæmoatætapæh-in næghatæn u kæm in, moatuwīn moatuwīn, kæn in tætul, kæn mæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Okæmæ itæmat kit u ikīn-u, in tæsolan nolæn rat nīan kit ne, pæs in otaupæn maht pætan u.”† ⁸ Kæn in tæmoeg-og min, matæte nat e nisīp e noanelmīn. ⁹ Kæn nīan ilat kæmotæto næghatæn ræhan, kīnotan kītīæh kitīæh, moatagīm. Naguihl-aguihl min kotaupæn moatīet kītīæh kitīæh, motapæs æm Iesu ne pætan un.

¹⁰ Kæn Iesu tæmæg-ætuatīp min mæn-ipæn kæm pætan un mæmæ, “? Pætan, netæm min u kæmotæhruwīn? ? Kit tæsuwamæn mæmæ otæn-iaræp ræham nalpīnæn?”

¹¹ Kæn pætan un tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Etæm-iasol, ilat kotīkæ.”

Kæn Iesu tæn-ipæn mæmæ, “Io min, okol esæn-iaræpæn ræham nalpīnæn. Mæto atuwīn, mol namnun e nolæn rat min.”‡

Iesu in næhag-æhagæn ræha netæmim e nætueintæn

¹² Kæn Iesu tæmatægæt min kæm ilat, matæn mæmæ, “Io u, io Næhag-æhagæn ræha netæmim u e nætueintæn.§ Etæmim itæm tatætæu-pa io, okol in tæsaliwækæn e napīnæpæn nīan kit ne, mæto in otos næhag-æhagæn e næmegæhæn ræhan.”*

¹³ Kæn Farisi min kæmotæn-ipæn kæm in motæmæ, “!Ik nækatæn-iaræp ik nulan, mæto suah kit tæsolan ræham næfigæmæn, kæn tol næhlan, ræham næghatæn okol tæætulæn!††

¹⁴ Kæn Iesu tæn-ipæn mæmæ, “Æwæh, nīpahriænæn mæmæ io atīp æm iatæn-iaræp io. Mæto ræhak næghatæn in tætætul æh, mæto-inun, io ekītun ikīn iatīsīp-īpæn ikīn, kæn mītun min ikīn iatuwīn min ikīn,‡ mæto itæmat nækotæruru ikīn iatuwīn ikīn, kæn motæruru ikīn iatīsīp-īpæn ikīn. ¹⁵ Itæmat u, nakotakīl nolæn ræha etæmim e nætæligæn ræha etæmim æm. Mæto io esakīlæn nolæn ræha etæmim næhlan. ¹⁶ Mæto okæmæ io, iakakīl nolæn ræha netæmim, oekol e nolæn itæm tætuatīp, mæto-inu sænæmæ ekakīl e nætæligæn æm ræhak, mæto itīmīlau Tata Uhgīn itæm tæmahl-īpa io, ræhatīmīlau nakīlæn in kītīæh æm. ¹⁷ E Lou ræhatæmat, kæmæte mæmæ, okæmæ etæmim kæiu, kætioal næfigæmæn o næghatæn kit, kæn

* **8:5:** E Lou ræha Moses pætan ne iærman ilau kæræn okækæike kahtimnu ilau (Lev 20:10;

Dut 22:22-24). † **8:7:** Dut 17:7; Rom 2:1,22 ‡ **8:11:** Jon 3:17; 5:14 § **8:12:** Esik 1:26-28; Jon 1:4-5; Hip 1:3 * **8:12:** Sam 27:1; 44:3; 119:105; Prov 6:23; Aes 49:6; 60:19-20; Mat 5:14; Nol Øpan 21:23-24 † **8:13:** Jon 5:31 ‡ **8:14:** Jon 13:3; 16:28

nəghatən u, in otatətul. § 18 Kən roiu əh, io iatən-iarəp io, məto rəhak Tata itəm in təmahl-ipa io iakuwa, in min tatol nəfigəmən ron io.”*

19 Kən tol nəhlan, ilat kınətətapəh ron məmə, “?Məto rəham Tata in hiə?”

Kən in təmə, “İtəmat nəkotəruru io, kən itəmat nəkotəruru min rəhak Tata. Okəmə itəmat nəkotitun io un, kən nəkotitun min rəhak Tata.”†

20 İesu təmə nəghatən u, nian in təməgətun netəmim əpəh e ikin kit itəm katələhəu-pən məni ikin e Nımə Rəha Uhgın. Məto suah kit təməsuwınən maskəlīm in, məto-inun təsolən əh nian rəhan.

İesu təmisi-pən ilis

21 Kən İesu təmətən-ıpən min kəm ilat məmə, “Io ekagım tənın itəmat, kən itəmat onakoatəgəs-in io. Məto itəmat onəkotımis, kən təfagə rat u rəhatəmat‡ otatig əh etəmat. İkin əh iakatuwin ikin, okul itəmat nəsotuwmən ikin.”

22 Kən netəm İsrəl, ilat kotəmə, “?Nəghatən əh İesu tatan məmə, ikin əh in tatuwin ikin, okul kıtət kəsotuwinən ikin, nıpətın tatən naka? ?Okəm-naka in otohamnu atıp in, o?”

23 Kən İesu təmətən-ıpən kəm ilat məmə, “İmətəmat u ikin-u, məto io, io imak əh ilis ikin əh, kən emisi-pən ikin, meıuauı-pa. İmətəmat netəmim rəha nətueintən u. Məto io, sənəmə etəm rəha nətueintən u. § 24 Tol nəhlan, iatən-ıpınə kəm itəmat məmə, itəmat onəpanotımis e nolən rat min rəhatəmat, məto-inu okəmə itəmat nəsotahatətəən lak məmə Io u inu, * kən itəmat onəkotımis, kən nolən rat min rəhatəmat okotatig agın-əh etəmat.”†

25 Kən ilat kəmotətapəh ron motəmə, “!Ei! ?İk pah un?”

Kən in təmətən-ıpən kəm ilat məmə, “Io ekahmən əm məmə inun ematən kəm itəmat əupən, mətoarus-pa u-roiu. 26 Natımmat tətət itəm ekıtun nənən etəmat, kən mıtun nakılən nolən min rəhatəmat ron, məto etəmim itəm təmahl-ıpa io, rəhan nəghatən in nıpahrienən əm. Io iatən-iarəp əm natımmat min itəm eməto ron, məmə netəmim rəha nətueintən ilat okotəto.”

27 Məto ilat kəsotıtunən məmə İesu in tatəghat-in Tata Uhgın. 28 Tol nəhlan, in tən-ıpən kəm ilat məmə, “Nıan nəmotıləs-ıpər rəkis Neti Etəmim un,‡ nəpanotıtun məmə Io u inu. § Kən onəpanotıtun min məmə esol atıpən nat kıt e rəhak əm nətəlīgən. İatən əm natımmat itəm Tata Uhgın təməgətun io lan. * 29 Etəm təmahl-ıpa io ekuwa, in tətatig itımlau min. In təsapəsən io ekan pısın,† məto-inu, nıan rafın, iatol natımmat min itəm nıkin tagıen ron.”‡

30 Nıan İesu təmətən nəghatən min əh, netəmim tətət kəmotən nıpahrienən lan.

Noanol rəha Epraham

31 Kən İesu təmətən-ıpən kəm netəm İsrəl min itəm kəmotən nıpahrienən lan məmə, “Okəmə nakotaskəlīm əskasık nəghatən min u rəhak, itəm iatən-ıpınə kəm itəmat, itəmat ətuatıp un, rəhak netəmim min. § 32 Kən itəmat onəkotıtun nıpahrienən, kən nıpahrienən u, otıkis itəmat məmə nakəsotuwa-minən kol slef.”*

§ 8:17: Dut 19:15 * 8:18: Mak 1:10-11; Jon 1:33-34 † 8:19: 1 Jon 2:23 ‡ 8:21: Nıan İesu tatan “təfagə rat u,” okəm-naka in tatəghat-in təfagə rat itəm kəsotahatətəən lan (Jon 9:41). § 8:23: Jon 3:31 * 8:24: “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. † 8:24: Roıu İesu in təsəghat-in əmən nolən rat asol itəm kəsotahatətəən lan, məto tatəghat-in nolən rat min rafın agın-əh itəm netəmim əh kəmotol. ‡ 8:28: Jon 3:14; 12:32-33 § 8:28: “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. * 8:28: Jon 14:24 † 8:29: Jon 16:32 ‡ 8:29: Jon 4:34; 5:30; 6:38 § 8:31: 2 Jon 1:9 * 8:32: Röm 8:2; 2 Korın 3:17; Kal 5:1

³³ Kæn ilat kæmotæn-ipæn kæn in mæmæ, “Itimat u noanol min ræha Epraham,† itimat u esotol agin-æhæn slef‡ min ræha suah kit. ?Tæhrol næmæn næghatæn u mæmæ, ‘Nipahrienæn otikis itimat, nakotapia.’?”

³⁴ Kæn Iesu tæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Nipahrienæn agin u iatæn-ipæn kæn itimat, netæmim itæm koatol nolæn rat, kæn nolæn rat u, in tatæramærelat, kæn mætaskælim ilat matol ilat koatuwa ræhan slef min. § ³⁵ Kæn slef, ræhan etæmiasol tæsegæhan-inæn mæmæ otatig e nimæ ræhan.* Mæto iæramærelat tategæhan-in mæmæ nætæn otætätig e nimæ ræhan nian rafin matuwæn matuwæn namnun tikæ. ³⁶ !Tol næhlan, okæmæ Næti Uhgîn tatikis itimat, kæn tatikis agin pahrien itimat, kæn itimat nakæsoluwa-minæn kol slef! ³⁷ Ekîtuu mæmæ itamat noanol min ræha Epraham, mæto noategæs-in suatip mæmæ onækotohamnu io, mæto-inu næsolotkeikæen mæmæ onækotætælig-in ræhak næghatæn.† ³⁸ Io iatæn natimnat min un, itæm emæplan ræhak Tata tæmol. Mæto itæmat noatol natimnat min u itæm ræhatæmat æm tata tæmæn kæn itimat.” ³⁹ Kæn ilat kæmotæn-ipæn kæn in mæmæ, “Mæto tata ræhatimat, in Epraham.”

Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Okæmæ itimat noanol ætuatip min ræha Epraham, kæn itimat onækotol ræhan nolæn min, tahmen lan tæmatol aupæn. Mæto itæmat sænæmæ noanol ætuatip ræhan.‡ ⁴⁰ Io iatæn-iaræp næghatæn pahrien kæn itæmat itæm iakatæto o Uhgîn, mæto itæmat nakotæn mæmæ onækotohamnu io. ?Nikitæmat tæht mæmæ nolæn ræha Epraham tol næhlan? ⁴¹ Itæmat nakotætæu-pæn æm nolæn ræha tata ræhatæmat æm.”

Kæn ilat kæmotæn-ipæn kæn in mæmæ, “Itimat u sænæmæ nisualkælæh lapin. Uhgîn æm in Tata ræhatimat.”

Nænæti Setan

⁴² Kæn Iesu tæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Okæmæ Uhgîn pahrien in Tata ræhatæmat, kæn itæmat onækotolkeike io, mæto-inu io emisi-pæn lan, muwa ikîn-u. § Mæto in sænæmæ ræhatæmat Tata. Io esuwamæn ikîn-u e ræhak atip æm nætæligæn, emuwa mæto-inu in tæmahl-ipa io. ⁴³ ?Mæto tæhrol nakæsolitunæn nipæti næghatæn ræhak? !Mæto-inun næsolotkeike agin-æhæn mæmæ onækotæto ræhak næghatæn! ⁴⁴ Itæmat, ræhatæmat nolæn tahmen æm e nolæn ræha tata ræhatæmat, Setan. Kæn nian rafin itæmat nakotolkeike nolæn noan.* Nolæn ræhan itæm tæmatol e nætuounæn,† tatol æh, in etæmim ræha nohamnuæn itæm. In tatætæhau nipahrienæn, mæto-inu nipahrienæn tikæ lan. Nian in tæteiuæ, in tatol æm ræhan nolæn, mæto-inu in etæmim ræha neiuææn, kæn in tata ræha neiuæ min. ⁴⁵ Mæto io iatæn nipahrienæn æm kæn itæmat, kæn tol næhlan, itæmat næsotahatætæn e ræhak næghatæn. ⁴⁶ ?Tæhrol? ?Itæmat kit u ikîn-u titun nægætunæn mæmæ io emol nolæn rat kit? ?Okæmæ io ekatæn æm næghatæn pahrien min, kæn tæhrol itæmat næsotahatætæn lak? ⁴⁷ Etæmim ræha Uhgîn, in tatætælig-in næghatæn ræha Uhgîn, mæto itæmat sænæmæ netæmim ræha Uhgîn. Tol næhlan, næsotætælig-inæn næghatæn ræha Uhgîn.”

Iesu ne Epraham

⁴⁸ Kæn netæm Isrel kæmotæhai Iesu motæmæ, “!Næman! !Itimat enotæplan ætuatip ik! Ik etæm Sameria kit. !Ik, narmin rat kit tætätig lam!”

⁴⁹ Mæto Iesu tæmæ, “Narmin rat tikæ lak, mæto io iatælæs-ipær nærgi ræhak Tata, kæn mæto itæmat, nakotærækin nærgæk. ⁵⁰ Io esalkutæn o ræhak nærig asol, mæto

† **8:33:** Luk 3:8 ‡ **8:33:** slef: æplan e tiksonari. § **8:34:** Rom 6:12-23; 1 Jon 3:8-9 * **8:35:** Kal 4:30 † **8:37:** Jer 9:25-26; 1 Jon 3:10 ‡ **8:39:** Rom 2:28-29; 9:7-9 § **8:42:** 1 Jon 5:1 * **8:44:** 1 Jon 3:8 † **8:44:** E naoa ræha Jen 3:4, kotæplan mæmæ Setan tæmaupæn meiuæ e nætuounæn. In tæmæn-ipæn kæn If, mæmæ, “Ik onækol næsimis agin-æhæn.” Mæto Setan tæmatæghat næhlan, mæuhlin næghatæn itæm Uhgîn tæmæn e Jen 2:17.

suah kit in tətalkut ron io. Kən in otəpanakil netəmim rafin. ⁵¹ Nipahrienən agin u iatən-ipinə kəm itəmat məmə, etəmim itəm tatol nəwīak, okol in təsīmīsən nian kit ne.” †

⁵² Kən netəm min un kotən-ipən kəm in məmə, “! Roju enotitun məmə narmīn rat kit tətətig lam! Epraham təmīmīs, kən ien min kəmotīmīs min, mətō ik nakatən məmə, etəmim itəm tatol nəwīam, in okol təsīmīsən nian kit. ?Nəghatən naka u? ⁵³ ?Ik nakaprəkīs-in Epraham u tīpītimat tīnəmīmīs rəkīs? ?Kən ne ien min u kəmotīmīs? ?Ik nakəmə ik etəmim naka?” † §

⁵⁴ Kən Iesu tən-ipən məmə, “Okəmə io əm iatīlēs-ipər atip io, kən rəhak nisīaiiən in nat əpnəpīn əm. Mətō rəhak Tata u itəmat nakoatən məmə in Uhgīn rəhatəmat, inun in tatīlēs-ipər io matōs-ipən nisīaiiən kəm io. ⁵⁵ Itəmat nəkotəruru in, mətō io ekītun. Okəmə ekən məmə ekəruru in, kən in otol io məmə io etəmim rəha neiuəən, tahmen əm etəmat. Mətō io ekītun in, kən io matol nəwīan. ⁵⁶ Tīpītimat u Epraham, nīkin təmagīen pik məmə in otəpanəplan nian rəhak otuwa. Kən nian in təmītun məmə rəhak nian otəkəike muwa, kən nīkin təmagīen təmagīen.”

⁵⁷ Kən netəm min u kəmotəhai motəmə, “!Nəman! !Ik nəsosən əh nup fifti ne! ?Nəmahrol məplan Epraham?” * †

⁵⁸ Kən Iesu təmə, “Nipahrienən agin u iatən-ipinə kəm itəmat məmə, nian Epraham təməsiirən əh, mətō io Etətig.” † ‡

⁵⁹ Kən əmun, ilat kəmotəmīk kəpiel apīn, motəmə okotaht Iesu lan; § mətō Iesu təməhluaiğ, kən miet e Nīmə Rəha Uhgīn, minatuwīn.

9

Iesu təmol-wīr nīganəmti suah kit

¹ Kən nian kit, Iesu təmaliwək mətən, kən məplan suah kit. Nian təmāiir, mətō nīganəmtīn təpīs. ² Kən netəmim min rəha Iesu kəmotən-ipən kəm in məmə, “!əğətun, suah u təmāiir mətō nīganəmtīn təpīs. ?O naka? ?O nolən rat rəhan, o nolən rat rəha tata ne mama rəhan?” * †

³ Mətō Iesu təmə, “Nīganəmti suah u təmərət, mətō sənəmə e nolən rat rəhan, o e nolən rat rəha tata ne mama rəhan. Mətō, nīganəmti suah u təməpīs nəhlan məmə Uhgīn otəğətun rəhan wək e nəmegəhən rəhan. † ⁴ Nian tatian əh, ‡ kitat kotəkəike kol wək rəha Uhgīn, itəm təmahl-ipa io ekuwa. Nian lapin otəpanuwa, kən etəmim in təruru nolən wək. § ⁵ Nian io etətig əh e nətueintən u, io Nəhag-əhagən rəha netəmim e nətueintən.” * †

⁶ Nian Iesu təmən rəkīs nəghatən əh, təmagəh nisīp, kən mol nəmīt əkəku lan, kən mos nəmīt un, mol-pən e nīganəmti suah un. ⁷ Kən Iesu mən-ipən kəm in məmə, “Onakuwīn e noan nəhau Saeloam, kən mau nīganəmtīm.” (Nərgīn u Sailom, nīpətīn təmə, “Kəmahl-ipən”). Kən suah un təmūwīn, mau nīganəmtīm. Nian təmītəlig-pa, mətō nīganəmtīn tīnəwīr, kən tīnatehm nat. †

⁸ Kən netəmim iman ikīn, ne netəm min u itəm kotītun in, məmə in etəmim kit nian rafin tateasiə o mənī o netəmim, ilat narmīlat təmīwīğ pik ron. Kən kinotəpəh-əpəh olat min məmə, “!Ei! !Otəplan-tu! ?Suah u inu, nian rafin tatəpələh mateasiə o mənī o netəmim?”

‡ **8:51:** Jon 11:26 § **8:53:** Jon 4:12 * **8:57:** Epraham təmīmīs minos rəkīs nup tu-taosan, uarisig Iesu təpanaiir-pa. † **8:58:** Nian Iesu təmən min məmə, “!o Etətig,” tatos nərgi Uhgīn (Eks 3:14). Tol nəhlan, tahmen-pən əm məmə in təmən məmə in Uhgīn ətuatip. ‡ **8:58:** Jon 1:1; 17:5; 17:24 § **8:59:** Lev 24:16 * **9:2:** Luk 13:2-3 † **9:3:** Jon 11:4 ‡ **9:4:** Nian Iesu tatən məmə, “Nian tatian əh,” nəghatən u tatəpsen-pən rəhan nəmegəhən, mətō-inu in Nəhag-əhagən (ves 5). Mətō lapin tatəpsen-pən rəhan nīmīsən. § **9:4:** Jon 12:35-36 * **9:5:** Jon 1:4 † **9:7:** Aes 35:5

⁹ Kæn netæmim neen koatæmæ, “Əwæh, in æh.”

Kæn mæto neen kotæmæ, “Kəpə. Tahmen æm lan, mæto sənæmæ in.”

Mæto suah un tæmæ, “!Io u inu!”

¹⁰ Kæn ilat kəmotətapəh ron mæmæ, “?Niganəmtim təmahrol mæwir?”

¹¹ Kæn in tæmæ, “Suah u, nərgin u Iesu, in tæmol nəmit neen kæn mol-pən e niganəmtək, kæn mæn mæmæ, ‘Uwın əpəh Saeloam, mau niganəmtim.’ Kæn əmun, emuwın. Nian emau niganəmtək, mæto niganəmtək tinəwir, enatehm nat.”

¹² Kæn ilat kəmotətapəh ron mæmæ, “?Mæto suah un tətətig hiə?”

Kæn in tæmæ, “!o ekəruu.”

¹³ Kæn netæmim kəmotətiləs suah u itəm niganəmtin təməpis aupən, motuwın kəm Farisi mın. ¹⁴ Nian u, itəm Iesu tæmol-pən nəmit e niganəmti suah kit lan təwir, in nian rəha Sapat. ¹⁵ Kæn Farisi mın kəmotətapəh ron mæmæ, “?Nəmahrol niganəmtim təwir?” Kæn suah un təmən-ipən kəm ilat mæmæ, “Iesu tæmol-pən nəmit e niganəmtək, kæn ekuwın mau rəkis, kæn niganəmtək təwir, iatəplan nat.” ¹⁶ Kæn Farisi mın neen kəmotəmol-ipən mæmæ, “Suah un təsisi-pənə o Uhgın, mæto-inun, in təsətəu-pənən Lou rəha Sapat.”

Mæto Farisi mın neen mın kotæmæ, “?Mæto təhro? Suah əh sənæmæ in iol təfagə rat. Iol təfagə rat təruru nolən nəmtətin kit nulan.” Kæn ilat kəmotoor ilat mın o nəghatən u. ¹⁷ Kæn ilat kəmotətapəh mın ron mæmæ, “?Suah əh tæmol-wir niganəmtim, kæn nikim təht mæmæ in etəmim naka?” Kæn in təmən-ipən kəm ilat mæmæ, “In ien kit.” ¹⁸ Mæto netəm-iasol rəha netəm Isrel kəsotənən nıpharrienən lan mæmæ suah u aupən niganəmtin təməpis, mæto roiu əh, tinətair. Tol nəhlan, ilat kəmotəun-in-pən rəhan tata ne mama kueia, ¹⁹ kæn kəmotətapəh olau mæmæ, “?Təhrol? ?Nətətəmlau u suah u? ?Itəmlau onakuəntu mæmæ nian in təmaiir-pa, kæn niganəmtin təpis? ?Okæmə nıpharrienən, kæn niganəmtin təmahrol mæwir?”

²⁰ Kæn rəhan mama ne tata kuəmæ, “Itimlau ekiatun mæmæ nətitimlau əh, kæn itimlau ekiatun mæmæ təmaiir-pa, niganəmtin təpis. ²¹ Mæto itimlau ekuəruru mæmæ, roiu əh, kəmahrol niganəmtin taiir. Kæn itimlau ekuəruru mın mæmæ etəmim pah tæmol niganəmtin təwir. Təwir mæmæ itəmat nakotətapəh ron. In tinəpət rəkis, in titun nənən natimnat mın rafin kəm itəmat.” ²² Rəhan tata ne mama, kəmuən nəhlan, mæto-inu ilau kətuəgin netəm-iasol mın rəha Isrel, mæto-inu ilat kınotələhəu rəkis nəghatən kit mæmæ, etəmim itəm tatən-iarəp mæmæ Iesu in Kristo itəm Uhgın təmən mæmæ otahl-ıpa, kæn ilat okotahl-ıarəp in e nimə rəha nuəfiminən.

²³ Tol nəhlan, rəhan tata ne mama, ilau kəmuən mæmæ, “In tinəpət rəkis, təwir mæmæ itəmat nakotətapəh ron, pəs in tən.”

²⁴ O nat u, ilat kəmotəun-in-pən mın suah un itəm niganəmtin təməpis aupən, mæmæ otuwa mətul aupən e niganəmtilat. Kæn kəmotəhai motən mæmæ, “Ən nıpharrienən kæn ləs-ipər nərgi Uhgın. Itəmat ekotitun mæmæ suah u, in iol təfagə rat.”

²⁵ Mæto suah u tæmæ, “!o ekəruu mæmæ suah u in iol təfagə rat, o kəp. Nat kitıəh əm itəm io ekıtun. Aupən niganəmtək təməpis, mæto roiu enətair.”

²⁶ Kæn ilat kınotətapəh mın ron mæmæ, “?Təmahrol ik? ?Təmahrol mol-wir ik, kæn niganəmtim təwir?”

²⁷ Mæto in tæmæ, “Enəmən-ıpinə rəkis kəm itəmat, mæto itəmat nəsotətəlig-inən io. ?Təhrol nakotəmə iakən mın? ?Itəmat mın nakotəmə rəhan u itəmat?”

28 Kæn ilat kæmotəhai in motən rat, motəmə, “!Ah! !Ik u rəhan etənim! !Məto itimat u, netənim rəha Moses!‡ 29 Itimat ekotitun wir məmə Uhgîn tətətaghat kəm Moses, məto suah un, ekotəruru məmə təmisipən hiə.”§

30 Kæn suah apon təmə, “!Nəman! !Narmək təmiwig pik! !Suah u in təmol-wir niganəmtək, məto itəmat nəkotəruru ikin təmisipən ikin! 31 Kitat kotitun məmə Uhgîn tətətəlig-inən netəm koatol nolən rat. !Məto etəm tətisi-in Uhgîn, kæn matol nəwian, Uhgîn tətətəlig-in!* 32 E nətuounən nian, mətoarus-pa u-roiu, kəsətoən əh suah kit məmə təmol-wir iganəmtin əpis kit itəm təmair-pa tol mihin, məto niganəmtin tinəwir. 33 Okəmə suah u təməsisi-pənən o Uhgîn, okol təsol agin-əh nat kit. Məto tətutəp əm məmə in tətisi-pən o Uhgîn.”†

34 Kæn ilat kæmotəhai min motəmə, “!Nəman! Ik etənim rəha nolən rat nian rafin əm, tətouon e nian nəmair-pa mətoarus-pa u-roiu. ?Nakahrol məmə nakəgətun itimat?” Kæn ilat kəmotəhl-iarəp in e nimə rəha nuəfiminən.‡

Nətəligən rəha Farisi min, tahmen e etəm niganəmtin təpis

35 Kæn Iesu təməto nəghatən məmə kəməhl-iarəp suah u e nimə rəha nuəfiminən, kæn in təmuwin məplan, kæn tətəpəh ron məmə, “?Təhrol? ?Ik nəkatahatətə e Nəti Etənim?”

36 Kæn suah un təmə, “?Etəm-iasol, etənim un in pah? !Awi! Ən-ipa-tu kəm io, pəs io ekahatətə lan.”§

37 Kæn Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Roiu əh, ik nīnehm rəkis in. Suah u, mə inu io, iatəghat kəm ik u-roiu.”*

38 Kæn suah un tən-ipən kəm Iesu məmə, “!Ərəməra, io enatahatətə lam.” Kæn in təmisipən nulin ron, kæn matəfak kəm in.†

39 Kæn Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “!Io emuwa e nətueintən u məmə ekakil netənim motoor ilat, kæn tol nəhlan, netəm niganəmtilat təməpis, okotehm nat, kæn netəm min u koatehm nat, niganəmtilat otəpis.”‡

40 Kæn Farisi min neen əh-ikin, kəmotətə nəghatən lan, kæn kotən-ipən kəm in məmə, “?Təhrol? ?Ik nakatən məmə niganəmtitimat min təpis?”§

41 Kæn Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə niganəmtitimat təpis, oesənən məmə itəmat nəkotəkəike motos nalpinən o tafagə rat min rəhatəmat. Məto itəmat nakotəmə niganəmtitimat təwir; nakotehm nat, kæn tol nəhlan, tafagə rat min rəhatəmat tətətig əh etəmat.”*

10

Iesu təmuəh nimə nəghatən e etənim rəha nehmən sipsip

1 Kæn tən məmə, “Nipahrienən agin u iatən kəm itəmat məmə, etənim itəm tətuwim imə e noanikulu rəha sipsip, təsuwin-pənən e ket, məto in tətaiu əm lan kæn matiwigəgo in məmə otuwim imə e noanikulu rəha sipsip,* in iakləh

‡ 9:28: Jon 5:45 § 9:29: Netəm-iasol rəha netəm Isrel, təməwir məmə ilat okotitun məmə Iesu təmisipən o Uhgîn, məto-inu Uhgîn əm titun nol-wirən niganəmtin əpis. Məsin min un, Nəoa Rəha Uhgîn tətən məmə nian Kristo itəm Uhgîn təmən məmə otahl-ipa tuwa, kæn in otol-wir niganəmtin əpis min okotəwir (Aes 29:18, 35:5, 42:7). Məto, netəm-iasol rəha netəm Isrel, niganəmtilat təpis o natimnat min rəha Uhgîn, kæn kotəpəs nətəu-pənən Iesu. * 9:31: Sam 66:16-20; Prov 15:29; Aes 1:15; 59:2 † 9:33:

Jon 3:2 ‡ 9:34: Jon 9:2; Aes 66:5 § 9:36: Rom 10:14 * 9:37: Jon 4:26 † 9:38: Mat 28:9

‡ 9:39: Aes 6:10; Mak 4:12; Luk 4:18 § 9:40: Rom 2:19 * 9:41: Jon 15:22,24; Hip 10:28-31

* 10:1: Noanikulu rəha sipsip un, tahmen e ikin kit itəm katəgh-ipən sipsip min ikin nian rafin lapin, məmə ilat okotətig wir o kuri iarupin min ne laion min.

ne iohamnu itəm kit.† 2 Məto etəmim itəm tatuwin-pən e ket, in etəm tatehm sipsip.‡ 3 Etəmim itəm tatətul e ket, nian rafin in taterəh e ket o suah u, kən sipsip min kotitun nəwian. Nian rafin in tətəun-in nərgi sipsip min kitiaḥ kitiaḥ, kən in matit ilat moatiet. 4 Nian in tatit rəhan min rafin sipsip moatiet e noanikulu, in tətəupən-in ilat, kən sipsip min koatuarisig-in, məto-inu kotitun nəwian. 5 Məto ilat kəsotətəu-pənən suah kit u itəm kotəruru, ilat okotəkəike kəgim kapəs, məto-inu ilat kotəruru nəwian.”

6 Iesu təmuəh nimaa nəghatən u, məto ilat kotəruru nīpətīn məmə tatən naka.

Iesu in etəmim ətuatip rəha nehmən sipsip

7 Tol nəhlan, kən Iesu təmən-ipən min kəm ilat məmə, “Nīpahrienən aɡin u iatən kəm itəmat məmə, io u, io Ket rəha sipsip min itəm koatuwin-pən ikin. § 8 Netəm min u itəm kotaupən-in io, ilat rafin netəmim rəha nakləhən əm ne nohamnuən itəm.* Məto sipsip min kol kəsotətəlig-inən ilat. 9 Io un, io Ket u. Etəm tatuwa-pa io ikin, məmə otuwin imə, in otos nəmegəhən. In otuwa imə, miet muwin ihluə e io, kən mos manuwiḥl wir itəm tamiəmītə lan.† 10 Məto iakləh, in tatuwa əm o nat kitiaḥ əm. In tatuwa məmə otakləh kən mohamnu itəm, kən mərəkin-ərəkin natimnat rafin. Məto io, emuwa məmə iakol suatip o nosən nəmegəhən,‡ kən nəmegəhən u, in tərīoah wir e nəwirən rafin.

11 “Io u, Etəmim rəha Nehm Wīrən Sipsip Min. § Etəm wir un, itəm tatehm wir sipsip min, in nikin tagien əm məmə otos-ipən nəmegəhən rəhan o sipsip min.* 12 Məto etəmim un itəm katətou məmə in otatehm sipsip min, in sənəmə etəm ətuatip rəha nehmən sipsip. Sənəmə in rəhan əh sipsip min. Kən okəmə tarəplan kūrī iarupin kit tatuwa məmə otus ilat, kən in otaiu mapəs ilat. Kən kūrī iarupin u, tuwin mus sipsip min neen, kən məghatit ilat kotəgim kitiaḥ kitiaḥ. 13 Etəm nəhlan, in otəgim məto-inun katətou əm in o nehmən sipsip min, məto e nikin, in təsələn nat aɡin e sipsip min.

14-15 “Io u inu, io Etəmim rəha Nehm Wīrən Sipsip Min. Tata Uḥgin in titun io, kən io ekitun in,† kən e nolən kitiaḥ əm, io ekitun rəhak sipsip min, kən rəhak sipsip min ilat kotitun io. Io nīkik tagien əm, məmə oekimīs o nos-megəhən ilat. 16 Kənu rəhak min neen əpəh ikin sipsip min, itəm kəsotəgən e noanikulu u, məto io ekəkəike mit min ilat kotuwa. Ilat min, okəpanotitun nətoən nəwiak. Kənu sipsip min u ilat rafin u, okotuwa motuəfimin əm ilat min motol kitiaḥ. Kən etəmim kitiaḥ əm, in otatehm ilat.‡ §

17 “Rəhak Tata in tolkeike pik io, məto-inu nīkik tagien əm məmə oekosipən rəhak nəmegəhən o netəmim, məmə uarisig lan, io ekos min nəmegəhən rəhak.* 18 Etəmim kit tikə məmə otos-irəkis nəmegəhən rəhak, məto io atip əm ekos-ipən rəhak nəmegəhən məto-inu io əm iakolkeike mihin. Io atip əm

† **10:1:** Jon 10:8,10 ‡ **10:2:** E ves min u 1-5, ket ne etəm tatehm sipsip, ilau kərən katəpsen-pən Iesu, kənu iakləh min koatəpsen-pən netəm-iasol min rəha netəm Isrel. Kənu sipsip min koatəpsen-pən netəmim min rəha Uḥgin. § **10:7:** Jon 1:51; 14:6 * **10:8:** Jer 12:1; Esik 34:2 † **10:9:** Sam 118:20,22-24 ‡ **10:10:** Jon 1:4; 3:15-16; 5:40; 20:31 § **10:11:** Sam 23:1; Aes 40:11; Esik 34; Maeka

5:2,4; Mat 2:6; Mak 6:34; 1 Pita 2:25; 5:2-4; Nol Əpən 7:17; Jon 15:13; 1 Jon 3:16 * **10:11:** Hip 13:20 † **10:14-15:** Mat 11:27 ‡ **10:16:** Ves 16 u, in tatitəlig-pən e ves min 1-5. Ikin əh, noanikulu rəha sipsip tatəgətun netəm Isrel. Iesu tətəun-in ilat məmə rəhan min. Sipsip min itəm kotatig əh e noanikulu əh, ilat u, netəm Isrel itəm kəsotəhatətəən e Iesu. Sipsip min itəm Iesu tatən məmə ilat kəsotatigən e noanikulu u, ilat İaihlua min. Nian in otəun-in ilat, kən ilat min okotətəlig-in nəwian, kən ilat rafin okotuwa kol kitiaḥ, kən etəmim kitiaḥ əm, inu Iesu, in otatehm wir ilat. § **10:16:** Aes 56:8; Jon

11:52; Wək 10:34,35; Rom 1:16; Efes 3:6 * **10:17:** Aes 53:12

iatos nepətən məmә ekəhlman rəhak nəmegəhən, kən io atip əm matos min nepətən məmә ekaskəlim min rəhak nəmegəhən. Nat u inu, itəm rəhak Tata təmən-ipa kəm io məmә ekəkəike mol mihin.”†

19 Kən netəm Isrel u, ilat kəmotoor min ilat min o nəghatən min u. 20 İlat tətət kotən məmә, “!Suah u narmin rat kit tətətig lan! !Rəhn-kapə tətəlməl! ? Təhrol itəmat nakoatətəlig-in?”

21 Məto neen min, ilat koatən məmә, “Nəghatən u, sənəmә nəghatən rəha etəm narmin rat tətətig lan. ?Nikitəmat təht məmә, narmin rat titun nol-wirən iganəmtin əpis, təwir min?”‡

Netənim kəmoatətəhau İesu, məto-inu in təmən məmә in Nəti Uhgın

22 Tınuwa e nian rəha netəm Isrel itəm koatol lafet kit lan Jerusalem. Nərgi lafet u, in lafet rəha Nol-Wirən Min Nimə Rəha Uhgın. § 23 In əh e nian rəha nətəpən. Kən İesu təmətəliwək e feranta e Nimə Rəha Uhgın, nərgin u, Feranta Rəha Kig Solomon. 24 Kən netəm Isrel neen kəmotuwa motətul, motitəlau in. Kəmotən-ipən kəm in məmә, “?Onəghan kən ik nəpanol itimat ekotitun ik? Okəmә ik Kristo pahrien itəm Uhgın təmən məmә otahl-ipa, nakən-ipa wir kəm itimat.”*

25 Kən İesu tən-ipən kəm ilat məmә, “Io enəmən-ipinə rəkis kəm itəmat,† məto itəmat nəsothəhatətəən lak. Nəmtətın min u itəm iatol e nərgi rəhak Tata, ilat koatol nəfigəmən e nəghatən rəhak,‡ 26 məto itəmat nəsothəhatətəən lak, məto-inun itəmat sənəmә rəhak min sipsip min. § 27 Rəhak sipsip min ilat koatəto nəwiak kən motitun. Io ekitun wir ilat, kən ilat koatuarisig-in io. 28 Kən io iatos-ipən nəmegəhən lilin u namnun tikə kəm ilat, ilat okol kəsotəsimisən nian kit ne. Kən etəmim kit ne okol təsiuw rəkisən ilat e nelmək.* 29 Rəhak Tata itəm təmos-ipa ilat kəm io, in təsanən taprəkis-in nətimnat rafin. Tol nəhlan, kən suah kit okol təsiuw rəkisən ilat e nelmin.† 30 İtimlau rəhak Tata, itimlau kitəh əm.”‡

31 Kən netəm Isrel kəmotəmik min kəpiel apın, məmә okotaht in lan. 32 Məto İesu tən-ipən kəm ilat məmә, “Io enamol rəkis nəmtətın wir min tətət e niganəmtitəmat. Nəmtətın min əh ilat əh, rəhak Tata təmos-ipa məmә io ekol. ?Məto nəmtətın əhrol un itəmat nakotəmә onəkotaht io ron e kəpiel apın?”

33 Kən ilat kotəmə, “İtimat esotənən məmә ekotaht ik e kəpiel apın o nat pispis wir min u ik natol. İtimat ekotəmә ekotaht ik məto-inu nakatən rat Uhgın. İk etəmim əm, məto ik nakatən məmә ik Uhgın.”

34 Kən İesu tən-ipən kəm ilat məmә, “Kəmətə-pən əupən, e rəhatəmat ətuatip Lou, məmә Uhgın təmən-ipən kəm ilat məmә, ‘İtəmat uhgın min.’ § 35 Kən kitat kotitun məmә Naoa Rəha Uhgın, okol təsəuhlinən. Uhgın təmos-ipən nəghatən rəhan kəm netəmim neen. ?Tol nəhlan, okəmә Uhgın təmatəghat-in netəm min u, kən mən ilat məmә uhgın min, 36 kən nakotəhrol motəhai io moatən məmә io iatən rat Uhgın məto-inu iatən məmә io Nəti Uhgın? Io u inu, itəm

† 10:18: Mat 26:53-54; Fil 2:8; Hip 5:8 ‡ 10:21: Eks 4:11 § 10:22: Lafet əh koatol nəkilat tatəh nian kit əupən. Tipilat min kəmotəfəl wir Nimə Rəha Uhgın, təpia, kən məwir, masim. Lafet əh, in katən min məmә lafet rəha Laet Min, məto-inu netəmim kəmotəsiapən e lait min tətət e rəhalat latuənu min. * 10:24: Luk 22:67-71 † 10:25: Jon 8:58 ‡ 10:25: Jon 5:36; 14:11 § 10:26: Jon 6:44 * 10:28: Jon 6:39; Rom 8:35-39 † 10:29: Jon 17:2,6,24 ‡ 10:30: Dut 6:4; Jon 17:21-23

§ 10:34: E Sam 82:1-2, Uhgın təmuəh nimaa nəghatən kit məmә, netəm-iasol min rəha netəmim rəhan, ilat kotəhmen e uhgın min, meto inu in təmitəpun ilat məmә ilat okoatətul o Uhgın, kən motakil rəhan netəmim min. Kəmotakil netəmim mihin, kən tol nəhlan, kən tən elat məmә, “uhgın min.” Məto kəsi, məmә ilat kəmosotakilən e suatip ətuatip, kən Uhgın otərəkın ilat. Inu e ves u Jon 10:34, İesu in tatos e nəghatən u kəmətə əupən e Sam, kən tatəghat kəm netəm-iasol min roiü.

Tata Uhgîn in tæmælæhæu-pæn io mæmæ ræhan pisin æm, kæn mol æpen-æpena lak, mæmæ otahl-ipa io ekuwa e nætueintæn. ³⁷ Okæmæ esolan næmtætîn min itæm ræhak Tata tatol, kæn sotahatætææn lak. ³⁸ Mæto okæmæ iatol næmtætîn min u ræhak Tata tatol, kæn nat æpnæpin mæmæ itæmat næsotahatætææn e ræhak næghatæn min, mæto tæwir mæmæ onækotahatætæ e næmtætîn min ræhak. Kæn tol næhlan, itæmat onæpanotitun wir agin mæmæ Tata Uhgîn tætatig lak, kæn iakætætig e Tata Uhgîn.”* ³⁹ Tol næhlan, o næghatæn min u, ilat kæmotolkeike min mæmæ okotaskælim in, mæto in tæmiet elat, magim.

⁴⁰ In tæmeguæfimin-pæn min e næwtain næhau Jotan, muwin æpæh, aupæn, Jon tæmol baptais e netæmim ikin. Kæn mætatig ikin æh. ⁴¹ Kæn netæmim tæpæt kæmotuwa rôn, kæn moatæn mæmæ, “Jon tæmæsolan næmtætîn kit ne. Mæto næghatæn min itæm in tæmatæn e suah u, ilat rafin nîpahrienæn æm.”† ⁴² Kæn ikin æh, netæmim tæpæt kæmotahatætæ e Iesu.

11

Lasaros tæmimis

¹ Etæm Petani kit, nærgin u Lasaros, tatimis. Petani, in latuænu kit, ima Meri ne pian Mata.* ² Meri u, inu, uarisig otæpænau nelki Iærmæwæ ræhatat e senta, kæn mafæl e noanun, tæmiæg.† Kæn pætan u, ræhan u kaka Lasaros u tatimis. ³ Tol næhlan, wini Lasaros mil kuahl-ipæn næghatæn o Iesu mæmæ, “Etæm-iasol, ik kit u itæm nakolkeike pik,‡ in tatimis.”

⁴ Nian Iesu tæmæto næghatæn u, kæn in tæmæ, “Lasaros tatimis, mæto ræhan nimisæn æh, okol tæsolæn in timis agin-æh. Nimisæn æh ræhan otol mæmæ netæmim okotilæs-ipær motænwiwi Uhgîn ron. Kæn nimisæn æh otol mæmæ netæmim okotilæs-ipær motænwiwi Næti Uhgîn ron.”

⁵ Iesu tolkeike pik Mata ne pian, ne ræhalau kaka Lasaros. ⁶ Tol nulan, nian tætæto pap mæmæ Lasaros tatimis, in tæmatig min mos nian kæiu æpæh ikin tætatig ikin. § ⁷ Kæn uarisig, tæn-ipæn kæm ræhan netæmim min mæmæ, “Pæs kotitæg-pæn min Jutia.”

⁸ Mæto ræhan netæmim min kotæn-ipæn kæm in mæmæ, “Iægætun, roiu æm huæ, netæm-iasol ræha Jutia kæmotæmæ okotahtimnu ik e kæpiel apin. ? Mæto ik nakæn mæmæ onakitæg-pæn min ikin æh?”

⁹ Kæn Iesu tæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Itæmat nækotitun mæmæ tuelef aua e nærauiægæn. Okæmæ etæmim tætalwæk e nærauiægæn, okol tæsorinæn nelkin e kæpiel kit, mæto-inu tætæplan nat e næhæg-æhægæn ræha nætueintæn.* ¹⁰ Mæto okæmæ in tætalwæk lapin, in titun norinæn nelkin e kæpiel kit, mæto-inu ræhan næhæg-æhægæn tikæ.” ¹¹ Iesu tinæn rækis næghatæn æh, kæn in mæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Kitat kit u Lasaros, in tætapil. Mæto io oekuwin æh-ikin mæhgaiir lan.”†

¹² Kæn ræhan min netæmim kotæn-ipæn kæm in mæmæ, “Etæm-iasol, okæmæ in tætapil, kæn ræhan nimisæn otikæ. !In otæto tæwir min!” ¹³ E næghatæn u ræha Iesu, nîpætîn u mæmæ Lasaros tinimis rækis. Mæto ilat nikilat tæht mæmæ Lasaros in tætapil æm. ¹⁴ Kæn Iesu tæmæn-ipæn wir mæmæ, “Lasaros tinimis rækis. ¹⁵ Nian nikik tatuæh itæmat, nikik tagien mæmæ emæsatisgæn itimlau min,

* **10:38:** Jon 14:10,11,20; 17:21 † **10:41:** Jon 1:26-27,30,34 * **11:1:** Luk 10:38-42 † **11:2:**

Jon 12:3 ‡ **11:3:** Jon 11: 5,36 § **11:6:** Iesu in tolkeike Meri ne Mata ne Lasaros, tol næhlan in tætahsagin minu lan mæmæ Lasaros otimis paupæn, mæto-inu in otol nahatætææn ræhalal tæskasik min nian in otol Lasaros tinamegæh min e nimisæn. Æplan-tu ves 14-15. * **11:9:** Jon 8:12; 9:5 † **11:11:** Nimisæn ræha netæm kotahatætæ e Iesu in tahmen æm mæmæ kæmotapil ælu-ælu æm mæto-inu ilat kæmotæs næmegæhæn lilin. Jon 3:16; 5:24; 10:28; 11:25-26; 1 Tes 4:13-18

mæto-inu nat u, otasitu etəmat məmə onəkotahatətə lak. Mæto təwīr məmə pəs kotuwīn motehm in.”

¹⁶ Kən Tomas u, kətaun-in məmə Mil Mil, in tən-ipən kəm netəmim neen min rəha Iesu məmə, “Təwīr, pəs kitat rafin kotuwīn, məmə kitat rafin okotimis əm kitat min.”

*Iesu in nəkətī naiir-pa
mīn e nīmīsən*

¹⁷ Nian Iesu tāmiet-arəpən Petani, kən təmæto məmə kəmitənim Lasaros, tinos nian kuwit rəkis. ¹⁸ Latuənu u Petani, in iuəhkīr əm o Jerusalem, okəmə naka suatip lan tahmen e kilomita kisil, ¹⁹ kən netəm Isrel tēpət kəmotuwa məmə okotehm Mata ne Meri motiləs-ipər nətəlīgən rəhalau mæto-inun katuəto tərət o rəhalau kaka təmīmis.

²⁰ Kən nian Mata təmæto məmə Iesu tatuwa, in təmətul muwīn məmə otəplan. Mæto Meri, in təmätəpələh əm imə.[‡] ²¹ Kən Mata təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Etəm-iasol, okəmə ik nəmətətig ikin-u, okol rəhak kaka təməsīmīsən. ²² Mæto io enitun əh məmə nat naka onəkətapəh-in kəm Uhgīn, kən Uhgīn otəpanos-ipinə kəm ik.”

²³ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Rəham kaka otəpanəmegəh min.”

²⁴ Mata təmə, “Io ekītun məmə Lasaros otəpanəmegəh mīn e Namnun Nian, itəm netəmim rafin kəmotimis okotaiir-pa mīn.”[§]

²⁵ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Io u, io Nəkətī Naiir-pa Mīnən e Nīmīsən, kən io mīn, io Nəkətī Nəmegəhən. Etəmim itəm in otahatətə lak, nat əpnapīn məmə in təmīmis, mæto in otəmegəh min. ²⁶ Kən etəmim itəm tatəmegəh kən mətahatətə lak,* in okol təsīmīs agin-əhən nian kit ne.† ? Nəkatahatətə e nəghatən u rəhak?”

²⁷ Mata tən-ipən kəm in məmə, “Əwəh, Iərəməərə. Io enatahatətə lam, məmə ik Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa. Ik Nəti Uhgīn. Ik u inun, aupən netəmim kəmoatən məmə ik onəpanuwa e nətueintən.”

Iesu təmasək

²⁸ Nian Mata tīnən rəkis nəghatən u, kən muwīn məmə otən-ipən kəm pian Meri tuwa. Təmuwīn kən masiwan-in-pən e matəlgin məmə, “Iəgətun[‡] tīnuwa rəkis. Tolkeike məmə otəplan ik.” ²⁹ Kən nian Meri təmæto nəghatən u, təmətul uəhai əm, matuwīn məmə otəplan Iesu. ³⁰ Iesu in təsuwamən əh latuənu, in tatətul əh-ikin Mata təmuwīn ikin mehm. ³¹ Kən nian netəm Isrel mīn u itəm kəmoatəpələh imə ilat Meri, moatiləs-ipər rəhan nətəlīgən, kəmotəplan in təmətul uəhai əm matuwīn ihluə, kən ilat kotuarisig-in. Nīkilat təht məmə tatuwīn e suwit, otasək.

³² Meri tāmiet-arəpən u ikin Iesu tatətul ikin, kən nian təməplan Iesu, in təmisin nulin mən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, okəmə ik nəmətətig ikin-u, kən okol rəhak kaka təsīmīsən.”

³³ Nian Iesu təməplan məmə pətan u ne netəmim mīn un ilat min koatasək, in təmæto tərət pīk, nīkin tīfim. ³⁴ Kən in təmətəpəh olat məmə, “?Nəmotitənim hiə?”

Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, wa-tu məplan.”

³⁵ Iesu, nahwi nəmtīn təmaiəh.[§] ³⁶ Kən netəm Isrel mīn u, ilat kotəmə, “Ei, netəmim. !In təmolkeike pīk agin-əh suah u taprəkis!”

³⁷ Mæto ilat neen mīn koatən məmə, “Suah əh in əh aupən, təmol-wīr iganəmtīn əpīs. ?Kən təhrol məsən-iəhauən Lasaros məmə təsīmīsən?”

[‡] 11:20: Luk 10:38-42 § 11:24: Dan 12:2; Jon 5:28,29; 6:39,40; Wək 24:15 * 11:26: Jon 3:15

† 11:26: Mat 25:46 ‡ 11:28: Jon 13:13 § 11:35: Luk 19:41

Iesu tamosmegəh min Lasaros

³⁸ Kən Iesu təmato min tərət pik, kən in təmuwin əpəh e suwit. İlat kəmotitənim Lasaros əpəh e nıpəg kəpiel kit, kən motiləs-ipən min kəpiel kit min motahtosig-in-pən nıpəg kəpiel lan. ³⁹ Kən Iesu tən-ipən məmə, “Otahwin rəkis-tu kəpiel.”

Kən Mata u, wini Lasaros, tən-ipən kəm Iesu məmə, “Etəm-iasol, in tinəpien rəkis. Kəmitənim tinos nian kuwit rəkis.”

⁴⁰ Məto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “?Təhrol? ?İk ninaluin məmə emən-ipinə rəkis kəm ik məmə okəmə nakahatətə lak kən onəkəplan nəsanənən asol ne nepətən əhag-əhag rəha Uhgın?” ⁴¹ Tol nəhlan, ilat kəmotahwin rəkis kəpiel. Kən Iesu təmuag-pər kən məmə, “Tata, io iatən tagkiu kəm ik məto-inu nəməto rəkis rəhak nəghatən. ⁴² Kən ekitun məmə e nian rafin, natəto io. Məto iatən nəghatən u, o netəm min u, itəm koatatul titəlau-in io, məmə ilat okotahatətə məmə ik nəmahl-ipa io.”* ⁴³ Kən əmun, nian Iesu tinən rəkis nəghatən u, in təmaun əfəməh məmə, “!Lasaros, ətul miet!” ⁴⁴ Kən Lasaros təmətul miet, matəmik mətmətig əm niməhan min u itəm kəməlis ətain nelmin ne nelkin ne niganəmtin ne lan. Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Otikis rəkis niməhan min əh, pəs in taliwək.”

Netəm-iasol min rəha İsrəl kəmotegəs-in suatip məmə okotoh Iesu (Mat 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)

⁴⁵ Netəm İsrəl itəm kəmotuwa o Meri kən motehm natimnat min u itəm Iesu təmol, ilat tərət kəmotahatətə lan. ⁴⁶ Məto ilat min neen kəmotuwin o Farisi min, kən motən-iarəp kəm ilat rafin natimnat min itəm Iesu təmol. ⁴⁷ Kən o nat u, Farisi min u ne pris asol min ilat kəmotaskəlim nuəfiminən asol kit rəhalat, kən ilat kəmotən kəm ilat min məmə, “?Okotəhrol nulan? Suah əh tinatol nəmtətin tərət. ⁴⁸ Okəmə okotapəs əm, tatol nəhlan, kən netəmim rafin okotahatətə lan, kən netəm Rom ilat okotuwa motərəkin Nimə Rəha Uhgın ne kantri rəhatat kən motos-irəkis ilau e nelmitat.”

⁴⁹ Kən ilat kit u, nərgin u Kəafas, in pris asol agin e nup əh. Tol nulan, in təməh məmə, “İtəmat nəkotəruru agin-əh nat u. ⁵⁰ ?Təhrol itəmat nəsotitunən? İtəmat nəsotitunən məmə təwir məsin otəmat məmə etəmim kitiah əm otimis o netəmim, taprəkis-in məmə kantri apləpiə otimis?”†

⁵¹ Nian in tinən nəghatən u, in təməsən atipən e nətəligən əm rəhan. In pris asol agin e nup əh, kən in təmaupən mən-iarəp nəghatən itəm Uhgın təmos-ipən kəm in. Kən in təməh məmə Iesu in otimis o nosmegəhən netəm İsrəl.‡

⁵² Kən məto rəhan nimisən, sənəmə o nosmegəhən netəm İsrəl əm, məto o nosməgəh minən nenəti Uhgın min itəm kotan atit e nətueintən, kən mol ilat kotuwa motol kitiah əm. § ⁵³ Tol nəhlan, e nian əh, ilat kəmotegəhan-in məmə okotəkəike kegəs-in suatip kit o nohamnuən Iesu. ⁵⁴ Kən o nat u, Iesu təsəliwək-arəp minən ikin min e Jutia, in təmagim ikin-u, muwin əpəh e taon kit, nərgin u Efraim. Taon u, in iuəhkir əm o ikin taruən-aruən ikin. Kən in mətatig ikin əh, ilat rəhan min netəmim.

Netəmim kəmoatol əpen-əpenə o nolən lafet rəha Nuhagego-inən

* **11:42:** Jon 3:17 † **11:50:** Jon 18:14 ‡ **11:51:** Kaiəfəs tolkeike məmə okohamnu Iesu məto-inu təsolkeikən məmə netəm Rom okotərəkin kantri rəha netəm İsrəl. Məto, in təmətan aupən nat kit itəm otuwa mol nipahrienən lan, məto in təruru nat əh in tatən. Rəhan nəghatən, nıpətin tatəgəgun məmə Iesu otəkəike mimis məmə Uhgın otəsələn nalpinən kəm rəhan netəmim o rəhalat təfagə rat min.

§ **11:52:** Aes 49:6; Jon 10:16

⁵⁵ Tinatuwa iuæhkir o nian ræha lafet kit ræha netæm Isrel, nærgin u, lafet ræha Nuhagego-inæn.* Kæn netæmim tepæt kinoatiet ikin pisin pisin min minoatuwa Jerusalem mæmæ okotol natimnat min mæmæ ilat okotaruætuæh† e niganæmti Uhgîn, paupæn un, mæpanotuwin e lafet æh. ⁵⁶ Kæn netæm min æh kinoatægæs-in Iesu. Kæn nian kæmotuæfimîn e Nimæ Ræha Uhgîn, kinoatætæpæh-ætæpæh olat min mæmæ, “?Kæruu mæ Iesu otuwa e lafet u, o kæp?”

⁵⁷ Mæto e nian æh, pris asol min ne Farisi min kæmotælæhæu næghatæn kit, mæmæ okæmæ etæmim kit titun ikin Iesu tætatig ikin, in otækæike muwa mæn-iaræpæn kæm ilat, pæs mopael min kotuwin motaskælim.

12

Meri tæmau nelki Iesu e senta (Mat 26:6-13; Mak 14:3-9)

¹ Nian sikis æh-ikin tætatig æh kæpænæn e nian ræha lafet ræha Nuhagego-inæn, kæn Iesu tinitælig-pa min Petani, imæ Lasaros ikin. Suah u inu, Iesu in tæmol in tæmegæh min. ² Kæn netæmim ikin-u, kæmotol nagwænæn kit ræha Iesu. Kæn Mata in tos nagwænæn, muwa.* Kæn Lasaros min æh-ikin e nagwænæn æh, ilat Iesu ne, koatæmæhl-pæn, moatagwæn.† ³ Kæn Meri tæmos senta kit tætar e nuwigi nat, muwa. Senta u, kæmol e noki nato.‡ Senta æh, næmiæwin tæwir, kæn næmtin tiækis. Kæn in tæmau nelki Iesu e senta u, kæn mafæl e noanun. Næmiæwi senta u, tæmiræfin nipægnoa nimæ.§ ⁴ Mæto etæmim kit ræha Iesu, nærgin u Jutas Iskariot, suah un uarisig otæpanegæhan-in-pæn Iesu e nelmi ræhan tikimîr min, in tæmæhai ron. In tæmæn mæmæ, ⁵ “?Ik nækæruu nol-salim-in senta u, mos mæni lan, kæn mos-ipæn kæm ian-rat min? Senta u, in tahmen e tri-hanrit tenarius.* ⁶ In tæmæn næhlan, mæto sænæmæ in tatol nat agin e ian-rat min, mæto in tæmæn æm, mæto-inu in iaklæh. In tatos kætîm ræha mæni ræhalat, kæn nian neen, in tatakælæh-in.

⁷ Mæto Iesu tæmæ, “Æpæs-tu pætæn u. Særækinæn ræhan nætæligæn. In tæmatælæhæu wir senta u, mæmæ otæu nipætîk, o nian æh itæm okitænîm io lan. ⁸ Ian rat min, nian rafin itæmat min ilat nækotatig.† Mæto io, okol esatigæn nian rafin kitat min itæmat.”

Pris asol min kæmotægæs-in min suatip o nohamnuæn Lasaros

⁹ Kæn nian nîmanin netæm Jutia kæmotæto mæmæ Iesu tætatig latuænu Petani, kæn ilat kinoatuwa ikin. Kæsotuwa æman mæmæ okotehm Iesu, mæto ilat kotuwa min mæmæ okotæplan-tu Lasaros u tæmîmis, kæn Iesu tol min tæmegæh.‡ ¹⁰ Kæn æmun, pris asol min, kæmotægæhan-in min mæmæ okækæike kohamnu min Lasaros, ¹¹ mæto-inun nian netæm Isrel tepæt kæmotæplan Lasaros tæmæmegæh min, kæn ilat kæmotahatætæ e Iesu, kæn minotapæs ræhalat netæm-iasol min.

Iesu tæmuwa Jerusalem matol æp in mæmæ in kig (Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)

¹² Kæman lawîgin, nîmanin netæmim itæm kæmoatuwa Jerusalem mæmæ okotol lafet ræha Nuhagego-inæn, kæmotæto mæmæ Iesu tætalîwæk minatuwa

* **11:55:** Eks 12:13,23,27 † **11:55:** Okotaruætuæh, nipætîn un, mæmæ ilat okotafæl wir ilat min, mæto-inu ilat kotitun mæmæ ilat kotamkimik e niganæmti Uhgîn. * **12:2:** Luk 10:38-42

† **12:2:** Nîpahrienæn mæmæ ilat kæsatæpælæhæn motagwæn. Mæto e nolæn ræhalat e nian æh, ilat kotapil motisîn-pæn nuwælmilat e tepil, kætagwæn. ‡ **12:3:** Nato in nat kit næmiæwin tætpien wir, tahmen e nigpis. § **12:3:** Mak 14:3 * **12:5:** Roiu, tri-hanrit tenarius tahmen e tri-hanrit-taosan watu.”

† **12:8:** Dut 15:11 ‡ **12:9:** Jon 11:43,44

e taon. ¹³ Kən tol nəhlan, ilat kəmotiet e taon u, moatəmik nat kit tahmen e nimali nəmil[§] moatuwin mə okotəplan Iesu. Kən moatagət əfəmäh moatən məmә,

“!Hosana!”*

!İərәмәрә Uhgın tətätig ilau suah u itəm tatuwa e nərgin!

!İərәмәрә Uhgın tətätig ilau Kig u rəha netəm Isrel!”†

¹⁴ Kən Iesu təməplan nəti togki kit, kən tasuə lan maliwək matuwin. Natımmnat min u, Naoa Rəha Uhgın tinəmən rəkis məmә,

¹⁵ “Netəm Saeon,‡ itəmat sotəginən.

!Otəplan-tu! !Kig rəhatəmat tatuwa,

in titasuə e nəti togki maliwək matuwa!”§

¹⁶ E nian əh, netəmim rəha Iesu ilat kotaruru nipəti nat u. Məto uarisig, nian Iesu tinəmegəh min e nımisən, kən Uhgın tinol əp rəkis nepətən rəha Iesu, kən nikilat təpanəht məmә aupən, kəməte rəkis nəghatən lan e Naoa Rəha Uhgın, kənu netəmim kinotol nəghatən min əh tinuwa minol nipahrienən lan.

¹⁷ E nian Iesu təmaun-in Lasaros, kən Lasaros tiet e nipəg kəpiel məmegəh min, nımanın netəmim tepət kəmotatig ilat əh-ikin. Kən ilat əh kəmotəful-ərəp minotən-iarəp natımmnat min u in təmol. ¹⁸ Tol nəhlan, netəmim tepət kəmotuwa məmә okotəplan Iesu, məto-inu koatəto məmә in təmol nəmtətin əh. ¹⁹ Kən Farisi min kınəotən-ən kəm ilat min məmә, “!Otəplan-tu, okol kitat kəsotol aɡin-əhən nat kit. Roiu əh, netəmim rafin e nətuounən kınəotuarisig-in!”

Netəm Kris neen kəmotolkeike məmә okotəplan Iesu

²⁰ Kən nian netəmim kəmotuwin Jerusalem məmә okotəfak e nian rəha lafet u, kən netəm Kris neen min əh-ikin ilat min, kəmoatəfak. ²¹ Netəm Kris min u kəmotuwa mətəhm Filip. Filip in etəm Petsaeta əpəh Kalili. Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmә, “Etəm-iasol, iakotolkeike məmә ekotəplan Iesu.”

²² Kən Filip tətul muwin mən-ipən kəm Antru, kən ilau kəmian muən-ipən kəm Iesu.

²³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “Roiu əh, Nəti Etəmim, rəhan nian tinuwa rəkis, məmә Uhgın otol əp rəhan nepətən əhag-əhag. ²⁴ Nipahrienən aɡin u iatən kəm itəmat məmә, etəmim otəkəlike mitənım nikuti nat e nisip kən otımis. Okəmә təsimisən, kən okol təsəwiəən kən məsoəən. Məto okəmә otımis, kən otəe-in noan tepət, tepət.* ²⁵ Etəm nikin tatəht pik rəhan nəmegəhən e nətueintən u, in otəmkarəpən-in. Məto etəmim itəm nikin təsəht pikən nəhlan rəhan nəmegəhən e nətueintən u, in otəskəlim wir nəmegəhən rəhan o nəmegəhən lilin.† ²⁶ Etəm tolkeike məmә otol wək rəhak, in otəkəlike muarisig-in io,‡ kən okəmә ikin pəhrəuən io ekatig ikin, kən in min, in otatig ikin-u.§ Kən etəm tatol wək rəhak, Tata Uhgın otisıai-in.”

Iesu təməghat-in nımisən rəhan

§ **12:13:** Nimali nəmil u in nəmtətin rəha nəptən rəhalat ne nol winən e tikimır min rəha netəm Isrel. Okəm-naka ilat kəmoturin-urin nimali nəmil məto-inu nikilat tətəht məmә Iesu in Kristo, kən in tinuwa məmә otəmki-rəkis ilat e nərəmərən rəha netəm Rom. * **12:13:** Nəghatən u, “Hosana,” nipətin ətuatip in “Asitu, Uhgın, osmegəh itimat,” məto e nian rəha Iesu, nəghatən u, ilat kəmotəuhlin əm nipətin məmә, “!Ənwiwi Uhgın!” Ves u ilat koatən, in təmisi-pən e Sam 118:25-26. † **12:13:** Jon 1:49 ‡ **12:15:** Jerusalem u, kəmotəun-in min məmә Saeon, məto-inun nərgin əh rəha nitot kit itəm kəmiləkin-pər taon lan. Saeon u, in nərgi Jerusalem kit min. § **12:15:** Sek 9:9 * **12:24:** 1 Korin 15:36 † **12:25:** Mat 10:39; 16:25; Mak 8:34-38; Luk 14:26; 17:33; 2 Korin 5:14-15 ‡ **12:26:** Mat 10:38; Luk 14:27

§ **12:26:** Jon 14:3; 17:24

²⁷ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Roiu æh, nikik titahmæ pik.* ? Oekahrol min-nulan? Okol esænæn mæmæ, “Tata, ohrækis nahmææn itæm tatuwa ron io.” Natimnat u inu, io emuwa ron. ²⁸ Tata, ik os-ipær atip nærgæm.”

Kæn æmun, roiu agin-æh, ilat kæmotæto næwian kit tæmisi-pæn e neai tatæn mæmæ, “Io enilæs-ipær rækis nærgæk, kæn roiu æh, oekilæs-ipær min.”

²⁹ Kæn netæmim itæm kæmotætul iuæhkir ron kæmotæto næwian æh, kæn ilat neen kotæmæ, “!Netæmim! ?Naka u? ?Kaluæluæ kit, o?” Mæto neen kotæmæ, “Nagelo kit æh tatæghat kæm in.”

³⁰ Mæto Iesu tæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Næwian u, tæmæsuwamæn mæmæ io ekæto. Mæto tæmuwa mæmæ itæmat onækotæto.† ³¹ Roiu æh tinol nian itæm Uhgîn otakil nolæn ræha netæmim e nætueintæn. Roiu æh, in otoh-iæhau næsanænæn ræha Setan,‡ iæræmæ ræha nætueintæn u. § ³² Nian katilæs-ipær io ilis,* kæn io oekiuw-pa netæmim rafin kotuwa ron io.”† ³³ E næghatæn u, in tinuhapik e nimisæn ræhan.‡

³⁴ Kæn netæmim kæmotæn-ipæn kæm in motæn mæmæ, “Itimat enotæto rækis e Lou ræhatat, mæmæ nian Kristo itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-ipa tuwa, in otætätig lilin æm, matuwîn namnun tikæ. § ?Tæhrol ik nakatæn mæmæ netæmim okotækæike motilæs-ipær Næti Etæmim? ?Mæto Næti Etæmim u, in pah?”

³⁵ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Næhag-æhagæn u, tætätig otæmat o nian tækæku æm. Kæn nian næhag-æhagæn u tætätig otæmat, itæmat nækotækæike motaliwæk lan. Okæmæ kæpæ, kæn napinæpæn otiræfin itæmat. Kæn etæmim itæm tætalIWæk e napinæpæn, in tæruuru ikin in tatuwîn ikin. ³⁶ Nian næhag-æhagæn u tætätig æh otæmat, itæmat nækotækæike motahatætæ e næhag-æhagæn u mæmæ itæmat nakotuwa nenæti næhag-æhagæn.”*

Netæm Isrel ilat kæmæsotahatætææn e Iesu

Nian Iesu tæmæn rækis næghatæn u kæm ilat, kæn magim mapæs ilat muwîn matæhluai. ³⁷ Nat æpnæpin mæmæ in tinol rækis næmtætîn tepæt e nigænæmti netæm Isrel, mæto ilat kæsotahatætææn lan. ³⁸ Ien ræha Uhgîn u Aesea, tæmaupæn matæghat-in ræhalat nolæn. Kæn nat u tæmuwa mæmæ otol næghatæn ræhan tuwa mol nipahrienæn lan. In tæmæn mæmæ, “!Æræmæ, pah otahatætæ e næghatæn ræhatimat? ?Ekoatæn-iaræp, kæn pah otahatætæ lan? ?Kæn læræmæ otol æp kæn pah næghin itæm tæsanæn pik o nosmegæhæn?”†

³⁹ Kænu ilat kotæruuru nahatætææn lan mæto-inu tahmen-pæn æm mæmæ Aesea tæmæn-iaræp min aupæn mæmæ,

⁴⁰ “In tæmol ilat mæmæ nigænæmtilat otæpis.

Okæmæ tææpissæn, kæn ilat okotæplan naf kæn motitun.

Kæn in tinahtosig-in rækis nikilat.

Okæmæ tæsolæn, kæn ilat okotenatig kæn motitun næuhlinæn nætæligæn ræhalat, kæn motahatætæ lak, ekol næmegæhæn ræhalat tuwiwi min.”‡

* **12:27:** Mat 26:38,39; Jon 11:33,38; 13:21 † **12:30:** Eks 19:9; Jon 11:42 ‡ **12:31:** Nat æpnæpin mæmæ nimisæn ræha Iesu tæmol mæmæ okæm-naka Setan tæmol win, mæto nipahrienæn mæmæ in tæsol winæn. Æplan-tu Luk 10:18; Hip 2:14-15; 1 Jon 4:4; Nol Æpæn 12:8-9. § **12:31:** Mat 4:8-9; Jon 14:30; 16:11; 2 Korin 4:4; Efes 2:2, 6:12 * **12:32:** E naoa ræha Jon, tatæghat-in næghatæn u “katilæs-ipær io ilis” nian tepæt. Kæn in nipætîn kæiu. Nian tatæn “katilæs-ipær io ilis,” nipætîn kit in tatæghat-in nimisæn ræha Iesu e nig kæmæluau. Kæn nipætîn kit min, e nig kæmæluau æh, in tatægætun næwiran asol ne nepætæn asol ræha Iesu. † **12:32:** Jon 3:14; 6:44; 8:28 ‡ **12:33:** Fil 2:8-9; 1 Tim 3:16; Hip 1:3 § **12:34:** Netæmim nikilat tatæht ves min æh, tahmen e 2 Saml 7:16, Sam 72:17; 89:4,35-37; 110:1,4, Aes 9:7; Esik 37:25; Dan 7:14. Nikilat tææhtæn ves min itæm koatæn mæmæ Kristo in otæupæn mimis. * **12:36:** Mat 5:14; Efes 5:8-9; 1 Tes 5:5 † **12:38:** Aes 53:1; Rom 10:16 ‡ **12:40:** Aes 6:10

⁴¹ Ien rəha Uhgín, Aesea u aupən, təmən nulan mətó-inun in təməplan nepətən əhag-əhag rəha Iesu, kən tol nəhlan, in tatəghat-in. §

⁴² Kən mətó, netəm-iasol min tepət məsin, ilat min kəmotahatətə e Iesu. Mətó ilat koatəgin nən-iarəpən məmə ilat kəmotahatətə lan, mətó-inun koatəgin Farisi min məmə okotahl-iarəp ilat e nimə rəha nuəfiminən, ⁴³ mətó-inu netəm iasol min u, ilat kotolkeike pik məmə netəmim okotənwiwi ilat, taprəkis-in məmə Uhgín nikin otagien olat.

Nəghatən rəha Iesu titun nakilan nolən rəha netəmim

⁴⁴ Kən Iesu təmagət əfəməh məmə, “Etəmim itəm tətahatətə lak, sənəmə tətahatətə pişin əm lak, mətó tətahatətə min e Uhgín itəm təmahl-ipa io.

⁴⁵ Kən etəmim u itəm təməplan io, sənəmə təməplan əm io. In təməplan min Uhgín u təmahl-ipa io.* ⁴⁶ Io u nəhag-əhagən.† Emuwa e nətueintən u, məmə etəmim itəm otahatətə lak, otəsatiğən e napinəpən. ⁴⁷ Etəmim itəm tatətə rəhak nəghatən, məsolən, okol esən-iarəpən rəhan nalpinən, mətó-inun eməsuwamən e nətueintən u məmə ekən-iarəp nalpinən rəha netəmim. Mətó emuwa məmə ekosmegəh ilat.‡ ⁴⁸ Mətó etəmim itəm tatəuhlin-pa mantaan kəm io, məsosən rəhak nəghatən, nat kit əh-ikin tətətig məmə in otən-iarəp rəhan nalpinən. O Nammun Nian, nəghatən min u rəhak, ilat okotən-iarəp nalpinən rəhan. § ⁴⁹ Tol nəhlan mətó-inu nəghatən min u, sənəmə rəhak pişin əm, mətó Tata Uhgín u təmahl-ipa io, kən in təmən məmə ekəkəike muwin mən nəhlan, kən mol nəhlan.* ⁵⁰ Kən io enəmitun rəkis məmə nəghatən min u, itəm in təmən-ipa kəm io, nəmegəhən liliin tətətig lan. Kən tol nəhlan, nəghatən min u iakatən ilat, Tata Uhgín təmən-ipa kən məğatun io elat, məmə ekən mihin.”

13

Iesu təmau nelki rəhan netəmim

¹ Tīnuwa mətóarus nian netəm Isrel kotol lafet lan, lafet rəha Nuhagego-inən, kən Iesu tīnitun məmə rəhan nian tīnuwa rəkis məmə otiet e nətueintən u, muwin mehm Tata Uhgín.* Nian rafin in təmatolkeike pik rəhan netəmim u kotətig e nətueintən, kən mətó roiu in tatəğətun əsas rəhan nolkeikeən rafin kəm ilat. ² Tīnehnaipən, Iesu ne rəhan netəmim min kəmoatəgwən, kən Setan tīnatos-ipən-os-ipən rəkis kəm Jutas Iskarriot, nəti Saimon, məmə in otosalim-in Iesu tuwin e nelmi tikimír min rəhan. ³ Iesu təmítun məmə Tata Uhgín təmələhəu-pən rəkis natimnat rafin u e nelmin,† kən tīnitun min məmə in təmisi-pən o Uhgín, kən in otəpanitəlig-pən min o Uhgín. ⁴ Tol nəhlan, in təmətul, kən mapeğ rəkis rəhan sot asol, kən mətəut-in tawil kit. ⁵ Kən mīləs pesin kit, mətəu-pən nəhau lan, kən əmun mətəuon mətəu nelki rəhan min netəmim, kən mətəfal e tawil, tawil u itəm in tatəut-in.

⁶ Təmöl mihin, muwin e Saimon Pita, kən Pita tən-ipən kəm in məmə, “? İəramərə, təhrol? Təsəwirən məmə ik onakau nelkək.”

⁷ Mətó Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Roiu ik nəkəruru nipəti nat u io iatol, mətó uarisig un, onəpanitun nipətin.”

⁸ Kən Pita tən-ipən kəm in məmə, “Okol nəsauən nelkək nian kit ne.”

Mətó Iesu təmə, “Okəmə ekəsauən nelkəm, kən okol ik nəkəsuwamən mol rəhak etəmim.”

⁹ Kən Saimon Pita təmən-ipən kəm in məmə, “!İəramərə, okəmə tol nəhlan, kən onasauən əm nelkək, mətó onakau min nelmək ne rəhk-kapə!”

§ 12:41: Aes 6:1-4 * 12:45: Jon 14:8-9 † 12:46: Jon 1:4 ‡ 12:47: Jon 3:17 § 12:48: Jon 5:45 * 12:49: Jon 14:31 * 13:1: Jon 16:28 † 13:3: Mat 28:18

¹⁰ Kæn Iesu tæn-ipæn kæn in mæmæ, “!Kæp! Etæm un tinaig rækis, in tinæruæn rækis, tinahmen. Tæwir æm mæmæ okæsau minæn nipætïn; mæto io oekæike mau min æm nelkin. Itæmat ninotæruæn rækis. Mæto sænæmæ itæmat rafin agin-æh.”[‡]
¹¹ Iesu tinitun rækis mæmæ ilat pah un otegæhan-in-pæn in e nelmi ræhan tikimîr min. Tol næhlan, kæn in tæn mæmæ, “Sænæmæ itæmat rafin agin-æh.”

¹² Nian Iesu tinau rækis nelki ræhan netæmim min, kæn muwin min e ræhan napæn, kæn muwin min mæpælæh e næmeen e tepîl. Kæn æmun mætapæh olat mæmæ, “?Itæmat nækotitun nipæti nat u emol roiu agin etæmat? ¹³ Itæmat nakotaun-in io mæmæ Iægætun ne Iæramæra, kæn tætuatip æm nulan, mæto-inun nipahrienæn mæmæ io u, ræhatæmat Iægætun ne ræhatæmat Iæramæra.

¹⁴ “Mæto-inu io, io u ræhatæmat Iæramæra ne io Iægætun ræhatæmat, kænu io ekau nelkitæmat, kænu itæmat min, onækotau nelkitæmat min. ¹⁵ Io emol mægætun itæmat lan, mæmæ itæmat onækotol nolæn kitiah æm, mæmæ inu, emol mihin etæmat. ¹⁶ Nipahrienæn agin u iatæn-ipinæ kæn itæmat mæmæ, iolwæk kit, in tæsaprækis-inæn ræhan etæm-iasol, kænu iaahl-ipæn in tæsaprækis-inæn etæm titæhlæpis.* ¹⁷ Roiu æh, itæmat nækotitun wir natimnat min u. Kæn o nat u, okæmæ nækoatol nulan, kæn itæmat onækotos næwiræn o Uhgîn.†

¹⁸ “Io esænæn itæmat rafin.‡ Io ekitun wir itæmat min un itæm io emitæpun itæmat. ¹⁹ Mæto næghatæn u ræha Naoa Ræha Uhgîn, otækæike muwa mol nipahrienæn lan. Næghatæn u tatæn mæmæ, ‘Etæmim u, aupæn itimlau emat-uagwæn kælæh e plet kitiah, mæto roiu, in tinæuhlin ræhan nætæligæn, minatol noa kæm io.* ¹⁹ Io iatæn-iaræp natimnat min u kæn itæmat u-roiu, nian okæsolæn æh. Mæto nian okatol, kæn itæmat onækotahatætæ lak, mæmæ io u inu.† ²⁰ Nipahrienæn agin u iatæn-ipinæ kæn itæmat mæmæ, etæmim pah itæm tatos ræhak iaahlæpis kæn nikin tagien ron, tahmen-pæn æm mæmæ in tatos min io, kæn nikin tagien ron io. Kænu etæmim itæm tatos wir io, kæn nikin tagien ron io, tahmen-pæn æm mæmæ in tatos wir min ræhak Tata, kæn nikin tagien ron.”[‡]

Iesu tæmæn-iaræp mæmæ Jutas in otegæhan-in-pæn in e nelmi tikimîr min

(Mat 26:20-25; Mak 14:17-21;

Luk 22:21-23)

²¹ Nian Iesu tinæn-iaræp rækis næghatæn æh, kæn nikin tæmæfigæm pik, kæn in tæmæ, “Nipahrienæn agin u iatæn-ipinæ kæn itæmat mæmæ, itæmat kit u ikîn-u, otegæhan-in-pæn io e nelmi tikimîr min ræhak.”

²² Kæn ræhan netæmim min kæmotatag-pæn motæplan ilat min. Nikilat natæht mæmæ kæruru mæmæ in tatæn pah. ²³ Kæn ilat kit u itæm Iesu in tolkeike pik, ²⁴ Kæn Saimon Pita, in tæmasgæwin-pæn anion kæn in mæmæ, “Ætapæh-tu ron, mæmæ etæmim pah æh in tatæn.”

²⁵ Kæn suah æh tæmiæu-iæu muwa iuæhkir o Iesu, kæn mætapæh ron mæmæ, “?Iæramæra, pah un nakatæn?” ²⁶ Kæn Iesu tæmæ, “Io ekæmkas pîret mæsin, kænu meer-pæn e sup, kæn mos-ipæn kæn in, kænu suah u, inun.” Kæn æmun, in tæmæmkas pîret kit, meer-pæn e sup, kæn mos-ipæn kæn Jutas, næti Saimon Iskariot. ²⁷ Kæn Jutas tæmos pîret un. Kæn Setan tinalpin ræhan nætæligæn.

Kæn Iesu tæn-ipæn kæn in mæmæ, “Nat u nakæmæ nakol, uwîn uæhai æm mol.”^{†‡} ²⁸ Netæmim min un ræha Iesu itæm kotæmæhl titælau e tepîl moatagwæn,

‡ 13:10: Jon 13:18 § 13:14: 1 Pita 5:5 * 13:16: Luk 6:40 † 13:17: Mat 7:24,25; Luk 11:28;

Jem 1:25 ‡ 13:18: Jon 13:10 § 13:18: Jon 15:16 * 13:18: Sam 41:9 † 13:19: “Io u inu” -

Æplan-tu futnot e Jon 4:26. ‡ 13:20: Mat 10:40; Jon 17:18 § 13:23: Etæmim itæm naoa u tatæn, in Jon u itæm tætapîl iuæhkir o Iesu. In u, itæm Iesu tolkeike pik, mæto in tæmæte naoa u, kæn mæsanæn nærgin.

* 13:23: E nolæn ræhalat e nian æh, ilat kotæmæhl næhlan moatagwæn. † 13:27: Luk 22:3 ‡ 13:27: Setan: Æplan e tiksonari.

ilat kəsotitunən məmə İesu təmən-ipən nəghatən u kəm in o naka. ²⁹ Jutas in titahtu kətim rəha məni rəhalat, kən ilat neen nikilat təht məmə İesu təmən-ipən kəm in məmə otuwın mos-nəmtin nagwənən neen nigilat o lafet, o okəm-naka tatuwin otos-ipən məni neen kəm ian-rat min. ³⁰ Kən nian Jutas təmos rəkis pıret u, təmətul miet uəhai əm. Kən tinapınəp rəkis.*

İesu təmən nəghatən wi kit məmə okotol

³¹ Nian Jutas tiniet rəkis, kən İesu təmə, “Roiu əh, Uhgın tinatiləs-ipər nərgi Nəti Etənim, † kən Nəti Etənim tinatiləs-ipər nərgi Uhgın. ³² Məto nian Nəti Etənim tinol əp rəkis nepətən rəha Uhgın, kən Uhgın atıp əm in otol əp min nepətən rəha Nəti Etənim. Kən in otol əm huə roiu əm. ‡

³³ “Nənətik min, okol esatigən tuwəh kitat min itəmat. Kən itəmat onəpanotegəs-in io, məto io iakatən min əm nəghatən kitiah əm kəm itəmat u-roiu, itəm ematən-ipən kəm netəm-iasol min rəha İsel aupən. Ematən-ipən kəm ilat məmə, †İkin əh ekatuwin ikin, itəmat nəkotəruru nuwinən ikin. †§

³⁴ “Io iatan-ipinə nəghatən wi kit kəm itəmat məmə nəkotəkəike moa-tol.* Itəmat nəkotəkəike motolkeike itəmat min. † Tahmen-pən əm məmə io emolkeike mihin itəmat, kənu e nolən kitiah əm, itəmat nəkotəkəike motolkeike itəmat min. ‡ ³⁵ Kən okəmə nakolkeike nulan itəmat min, kən netənim rafın okotitun məmə itəmat rəhak min netənim.”§

İesu təmən-iarəp məmə Pita otəpanən məmə in

təruru İesu

(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31;

Luk 22:31-34)

³⁶ Kən Saimon Pita tətəpəh ron məmə, “?İləməmə, ik onəkuwin hiə?”

Kən İesu tən-ipən kəm in məmə, “İkin əh io ekatuwin ikin, ik nəkəruru nətəu-pa-mən io roiu, məto uarisig un, onəpanuwa.”* ³⁷ Kən Pita tətəpəh ron məmə, “?İləməmə, oekəsətəu-pənən ik u-roiu o naka? Io, nikik tagien əm məmə ekimis ron ik.” ³⁸ Kən İesu tən-ipən kəm in məmə, “?Ik nakəmə nikim tagien əm məmə onakimis ron io? Nipahrienən agin u iatən kəm ik məmə, məniğ otəsımnənən əh, kən ik onakən mau kisil məmə nəkəruru io.”†

14

İesu in Suatıp o nuwinən o Tata Uhgın

¹ Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nikitəmat təsahməən. Itəmat nəkotəkəike motahatətə e Uhgın,* kən motahatətə min lak. ² E nimə rəha Tata rəhak, noan tətəp əh-ikın. Nəghatən u in nipahrienən. Okəmə təsol mihinən, okol enən-ipinə rəkis kəm itəmat. Roiu əh, io ekatuwin, ekol əpen-əpenə rəhatəmat. † ³ Kən məto-inu ekuwin mol apen-pena otəmat, kən io oepənətəlig-pa min mos itəmat nakotuwa moatətig kitat min io, ‡ məmə itəmat onəkotətig ikin-u itəm io min iakətətig ikin. § ⁴ İkin əh iakatuwin ikin, itəmat nənötitun rəkis suatıp rəhan.”

⁵ Məto Tomas tən-ipən kəm in məmə, “İləməmə, itimat ekotəruru ikin-un nakatuwin ikin. ?Ekotəhrol nulan motitun suatıp tatuwin ikin əh?”

⁶ Kən İesu tən-ipən kəm in məmə, “Io u,* suatıp ron. † Kən io un, nəukəti

§ **13:29:** Jon 12:5-6 * **13:30:** Luk 22:53 † **13:31:** Jon 12:23 ‡ **13:32:** Jon 17:1-5 § **13:33:** Jon 7:33-34 * **13:34:** Jon 15:12; 1 Jon 2:7-11; 3:11 † **13:34:** Lev 19:18; 1 Tes 4:9; 1 Pita 1:22 ‡ **13:34:** Efes 5:1-2; 1 Jon 4:10-11 § **13:35:** 1 Jon 3:14; 4:20 * **13:36:** Jon 14:2 † **13:38:** Jon 18:27 * **14:1:** Sam 4:5 † **14:2:** Hip 11:16 ‡ **14:3:** 1 Tes 4:16-17; 2 Korin 5:8, Fil 1:23 § **14:3:** Jon 12:26 * **14:6:** Jon 6:35 † **14:6:** Jon 10:9; Hip 10:20

nīpahrienān,‡ kənu io un, nəukəti nəmegəhən. § Etənim kit okol təsuwamən o rəhak Tata okəmā io ekəsosən in muwin.* 7 Okəmā nəmotitun io, kən nəmotitun min rəhak Tata. † Kən tol nəhlan, tətouon roiu, ninotitun rəkis in, kən minotəplan.”

8 Kən Filip tən-ipən kəm in məmā, “Iərəməra, awi əgətun-tu Tata Uhgīn kəm itimat. Nat əm u inu, itimat ekotolkeike.”‡

9 Kən Iesu tən-ipən kəm in məmā, “Filip, io emətətiḡ təfəmāh kitat min itəmat. Məto ik nəkəruru əh io. Etənim itəm tatəplan io, in tatəplan Tata Uhgīn. § ? Təhrol ik nakatən məmā, ‘Awi, əgətun Tata Uhgīn kəm itimat?’* 10 ? Ik nəsahtətən məmā iakatḡ e Tata Uhgīn, kənu Tata Uhgīn tətətiḡ lak? † Nəghatən min u iakatən kəm itəmat, sənəmā rəhak əm. Tata Uhgīn u, nian rafin, tətətiḡ lak, inun in tatol rəhan min u wək. 11 Itəmat onəkotəike motahətətə lak nian io iatən məmā iakətətiḡ e Tata Uhgīn, kənu Tata Uhgīn tətətiḡ lak. Məto okəmā kəpə, təwir məmā nakotahətətə lak o nəfīgəmən rəha nəmtətin min itəm emət. ‡ 12 Nīpahrienān aḡin u iatən kəm itəmat məmā, etənim itəm tətahətətə lak, in otol nolən wək min un itəm io emət. § Əwəh, in otol nolən wək tər təhmin min taprəkis-in wək min un itəm io emol, məto-inun io oekatuwin o Tata Uhgīn. 13 Io Nətīn, kən okəmā nakotəsiə-in nat kit e nərgək, nat əpnəpin okəmā nakotəsiə-in nat naka, io epanol,* məmā wək u rəha Nətīn otīləs-ipər nərgi Tata Uhgīn. 14 Kən okəmā onəkotəsiə-in nat kit ron io, e nərgək, kən io ekol.”

Iesu təmən məmā Narmin Rəha Uhgīn otuwa

15 Kən Iesu təməḡhat əh matuwin, matən məmā, “Okəmā itəmat nako-
tolkeike io, kənu itəmat onəkotol nəghatən rəhak. † 16 Kən io, oekəsiə o
Tata Uhgīn məmā in otahl-ipa Iasitu‡ kit min otəmat. Kən in otətətiḡ lilin
itəmat min. 17 Suah un inun, in Narmin rəha Nīpahrienān. § Netənim rəha
nətueintən u, okol kəsotosən in e nīkilat,* məto-inu ilat kəsotəplanən in,
mətəruru in. Məto itəmat, nəkotitun in, məto-inun in tətətiḡ itəmat min. Kən
in otəpanatḡ e nikitəmat.

18 “Nian io ekiet etəmat, okol esapəsən itəmat nəkotatḡ pišin əm, təhmen
e suakəlh. Io epanitəliḡ-pa min otəmat. 19 Otəsuwəhən, netənim rəha
nətueintən u ilat okəsotəplanən io. Məto itəmat onəpanotəplan io. † Kən məto-
inun io epanəmegəh, itəmat min onəpanotəmegəh. ‡ 20 O nian rəha natimnat
min u, kən itəmat onəkotitun məmā iakətətiḡ e rəhak Tata. § Kən itəmat
nəkotatḡ lak, kənu io ekətətiḡ etəmat.

21 “Etənim itəm təmos wir nəghatən rəhak, kən matol, etənim u inun in
tolkeike io. Kən etənim itəm tolkeike io, rəhak Tata in otolkeike min in.* Kən
io min oekolkeike in. Kən io oekol əp io kəm in, məmā in otitun əsas io.”

22 Kən Jutas u, (sənəmā Jutas Iskariot, məto iahunin kit), in təmətapəh ron
məmā, “? Iərəməra, ik onakahrol nulan kən mol əp ik kəm itimat əm, məto
onəsol əpən ik kəm netənim rəha nətueintən?” †

‡ 14:6: Jon 1:14 § 14:6: Jon 1:4 * 14:6: Wək 4:12 † 14:7: Jon 1:18; 1 Jon 2:23 ‡ 14:8:
Eks 33:18 § 14:9: Aes 9:6; Jon 1:14; 12:45; 2 Korin 4:4; Fil 2:6; Kol 1:15; Hip 1:3 * 14:9: Jon 1:18;
10:30; 12:44-45; 13:20 † 14:10: Jon 14:20; 10:38; 17:21 ‡ 14:11: Jon 5:36; 10:38 § 14:12: Luk
10:17 * 14:13: Mat 7:7 † 14:15: Dut 11:13; Jon 13:34; 1 Jon 2:3-5,24; 5:3; 2 Jon 6 ‡ 14:16: Jon
14:26; 15:26; 16:7 § 14:17: Jon 15:26; 16:13; 1 Jon 4:6; 5:6 * 14:17: 1 Korin 2:14 † 14:19: Jon
16:16 ‡ 14:19: Jon 6:57 § 14:20: Jon 10:38; 17:21 * 14:21: Jon 16:27; 1 Jon 2:5 † 14:22:
Wək 10:41

²³ Mæto Iesu tən-ipən kəm in mēmæ, “Etəmim itəm tolkeike io, in otatol nawiak, kənu rəhak Tata in otolkeike in. Kənu io nē rəhak Tata, itimlau ekueia mətuatig itiməhal min. Kən itimlau ekioal imatimlau əh-ikin.‡
²⁴ Etəmim itəm təsolkeikeən io, in təsolan nawiak. Nəghatən min u itəm nəmotəto ematən, eməsən atipən ilat. Məto emos ilat o rəhak Tata itəm in təmahl-ipa io ekuwa.§

²⁵ “Io iatən-iarəp nəghatən min u kəm itəmat nian etatig əh kitat min itəmat.

²⁶ Məto Narmin Rəha Uhgın u, in Iasitu, itəm Tata Uhgın otahl-ipa e nərgək, in otəgatun itəmat e natimnat min rafin. Kən in otatol itəmat mēmæ nikitəmat otatəht natimnat min u itəm iatən kəm itəmat, məsotaluinən.*

²⁷ “Roiu əh tinuəkir mēmæ io oekapəs itəmat. Io iatələhəu nəməlinuən rəhak tatatig otəmat.† Kənu nəməlinuən u, itəm iakatos-ipinə, təsahmenən e nəməlinuən itəm nətueintən u tatos-ipinə. Itəmat, nikitəmat təsahmənən kən məsotəginən. ²⁸ Itəmat ninəmotəto rəkis rəhak nəghatən, emən-ipinə kəm itəmat mēmæ, ‘Io oepanapəs itəmat, məto uarisig, oepanitalig-pa min otəmat.’ Okəmæ nakotolkeike pəhrien io, kən nikitəmat otəgien əm mēmæ nəkotəplan io iakatuwin o rəhak Tata, məto-inu in ilis taprəkis-in io. ²⁹ Io iatən-iarəp rəkis əm natimnat min u kəm itəmat u-roiu, nian ilat kəsotolən əh, mēmæ nian ilat kinotuwa moatol nıpahrien lan, kən itəmat onəkotahatətə lak. ³⁰ Roiu əh, okol esəghatən təfəməh min kəm itəmat, məto-inun Setan u iərəmərə rəha nətueintən u,‡ in tınatuwa. In təsosən nəsanənən mēmæ otol win lak. ³¹ Məto io itatol tətətip əm nəwia Tata Uhgın mēmæ nətəmim rəha nətueintən okotitun mēmæ io ekolkeike in.§

“Itəla, pəs kotətul motəgim ikın-u, moatuwin.”

15

Iesu in tahmen e nəukət nig pəhrien

¹ Kən Iesu tatən mēmæ, “Io un,* io ekahmen e nokət nig pəhrien. Kən rəhak Tata in tahmen e etəmim itəm tatıtasilin nig u.† ² Nelmi nig min rafin itəm kəsotoeən, in tatətə rəkis ilat, kən nelmi nig min rafin u itəm koatoe, in tətəfəl wir ilat,‡ mēmæ ilat okotoe-in noalat tətət.§ ³ Itəmat nəkotahmen e nelmi nig u. Kən io enafəl wir rəkis itəmat e nəghatən min itəm iatən-ipinə kəm itəmat.* ⁴ Otəper-ipa lak,† kən io oekəper-ipən etəmat. Nelmi nig otəsəoən okəmæ in təsəper-ipənən e nəukətın. E nolən kitıəh əm, itəmat okol nəmegəhən rəhatəmat təsəo-inən noan okəmæ nəsotəper-ipamən lak.‡

⁵ “Io u, io nokət nig. Kən itəmat nelmi nig min, nelmi nig min itəm koatətul-pən wir lak, moatəper-ipa. Nəmegəhən rəha etəmim itəm tatəper-ipa lak kən iatəper-ipən lan, in otəo-in noan tətət. Məto itəmat u, okəmæ nəsotəper-ipamən lak, okol nəsotolən nat kit.§ ⁶ Okəmæ etəmim təsəper-ipamən lak, in tahmen e nelmi nig kit, itəm kinərakin kən tınapə rəkis. Nelmi nig min tol nəhlan, kitun nəmikən kərakin-pən e nigəm, kuwaan atıp.* ⁷ Okəmæ itəmat nakotəper-ipa lak, kən nəghatən min rəhak kotəper-ipən etəmat, nat naka itəmat nakotolkeike, nəkotitun neasiə-inən. Kən Uhgın otol kəm ik.† ⁸ Nian

‡ **14:23:** Esik 37:27-28; Sek 2:10; Efes 3:17; 1 Jon 4:12,16; Nol Əpən 2:13 § **14:24:** Jon 5:19; 7:16; 8:28; 12:49-50 * **14:26:** Jon 15:26; 16:7,13; 1 Jon 2:27 † **14:27:** Aes 9:6-7; Luk 2:14; 24:36; Jon 16:33; Röm 5:1; Fil 4:7 ‡ **14:30:** Jon 12:31 § **14:31:** Jon 10:18; 12:49 * **15:1:** Jon 6:35 † **15:1:** Aes 5:1-7 ‡ **15:2:** Hip 12:5-11 § **15:2:** Mat 7:20; Kal 5:22-23; Efes 5:8-9; Fil 1:11 * **15:3:** Jon 1:29; 13:10; Efes 5:26 † **15:4:** Jon 6:56 ‡ **15:4:** Əplan-tu futnot əpəh Jon 6:56. § **15:5:** Fil 4:13 * **15:6:** Mat 3:10 † **15:7:** Mat 7:7

nəmegəhən rəhatəmat otoe-in noan tepət,‡ nat əh in tatiləs-ipər nərgi rəhak Tata, kən e nolən u, tatəgətun məmə itəmat rəhak mīn netəmim.‡

9 “Tata Uhgīn in tolkeike pik io. E nolən kitiah əm, io ekolkeike mihin itəmat. Otəper-ipən e rəhak nolkeikeən. 10 Okəmā itəmat nəkoatol rəhak nəghatən,* kən onəkotəper-ipa e rəhak nolkeikeən, tahmen ətuatip əm mə inun io emol nəghatən mīn rəha Tata Uhgīn, kən iatəper-ipən e rəhan nolkeikeən. 11 Io ematən-iarəp nəghatən mīn u kəm itəmat, məmə nikitəmat otətagien, tahmen əm məmə io nīkik tətagien. Kənu nikitəmat otətagien marioah.† 12 Itəmat nəkotəkəike moatol nəghatən u rəhak. Tatən məmə itəmat onəkotolkeike itəmat mīn, tahmen əm məmə io ekolkeike mihin itəmat.‡ 13 Suah kit tikə itəm tolkeike pik in kit taprəkis-in etəmim un itəm tategəhan-in rəhan nəmegəhən məmə otosmegəh in mīn neen.‡ 14 Kən okəmā itəmat nəkotol natimnat mīn u iatən kəm itəmat, tatəgətun məmə itəmat un, io mīn neen. 15 Io oesaun-in mīnən itəmat məmə iolwək mīn rəhak, məto-inun etəm tatol wək, in təruru natimnat mīn itəm rəhan etəm-iasol tatol. Məto roiu əh, io ekaun-in itəmat, məmə io mīn neen, məto-inun natimnat mīn rafin u itəm eməto o rəhak Tata, enən-iarəp rəkis kəm itəmat.* 16 Itəmat nəməsotitəpənən io, məto io emitəpun itəmat.‡ Kən io emələhəu-pən itəmat məmə itəmat onəkotuwīn motol wək, kən wək rəhatəmat otoe-in noan.‡ Kən noan un, in otətətig. Tol nəhlan, kən okəmā nakoteasiə-in natimnat mīn kəm Tata Uhgīn e nərgək, kən in otos-ipinə kəm itəmat. 17 Iatos-ipinə nəghatən kit kəm itəmat in tol nulan. Itəmat onəkotəike motolkeike itəmat mīn.”‡

Netəmim rəha nətueintən, ilat koatətəhau netəmim rəha Iesu

18 Kən Iesu tən-ipən məmə, “Okəmā netəmim rəha nətueintən u koatətəhau itəmat, nikitəmat otəkəike muwəh məmə aypən, ilat kəmotətəhau mihin io.* 19 Okəmā itəmat netəmim rəha nətueintən u, kən netəmim rəha nətueintən okotolkeike itəmat, məto-inu rəhalat u itəmat. Məto sənəmā itəmat netəmim rəha nətueintən u. Io enimitəpun rəkis itəmat, kən mos-irəkis itəmat o nətueintən. Kən o nat u inu, netəmim rəha nətueintən, kotətəhau itəmat.† 20 Nikitəmat otəkəike matəh nəghatən u emən-ipinə rəkis kəm itəmat məmə, ‘Iolwək əm kit, təsaprəkis-inən rəhan etəm-iasol.‡ Kən məto-inu netəm rəha nətueintən u, ilat koatol tərət agin ron io, kən tol nəhlan, ilat okotol nolən kitiah əm etəmat.‡ Okəmā ilat kəmotol rəhak nəghatən, kən ilat okotol rəhatəmat nəghatən. Məto ilat kəməsotol agin-əhən rəhak nəghatən mīn. 21 Ilat okotol natimnat mīn nulan etəmat, məto-inun itəmat rəhak mīn netəmim.* Ilat okotol nəhlan, məto-inu ilat kotəruru Uhgīn itəm təmah-IPA io.†

22 “Emuwa kən məghat kəm ilat. Tol nəhlan e noa nəghatən u, ilat kəmotəplan əsas rəhalat nolən rat mīn. Məto kəmoatəuhlin məntalat ron io moatəpəs rəhak nəghatən. Kən roiu, kol kəsotənən məmə rəhalat nolən rat tikə.‡ 23 Etəmim itəm tetəhau io, in tetəhau mīn rəhak Tata. 24 Emuwa mol

‡ 15:8: Kal 5:22-23 § 15:8: Jon 8:31 * 15:10: Jon 14:15 † 15:11: 1 Jon 1:4 ‡ 15:12: Jon 13:34 § 15:13: Jon 10:11; Rom 5:7,8; 1 Jon 3:16 * 15:15: Jon 8:26 † 15:16: Jon 13:18 ‡ 15:16: Jon 15:5 § 15:17: Jon 15:12 * 15:18: Aes 66:5; 1 Jon 3:13 † 15:19: Jon 13:16; 17:14 ‡ 15:20: Jon 13:16 § 15:20: 2 Tim 3:12 * 15:21: Aes 66:5; Mat 5:10-12; 10:22; Luk 6:22-23; Wək 5:41; 1 Pita 4:14; Nol Əpən 2:3 † 15:21: Jon 16:1-3 ‡ 15:22: Jon 9:41; Rom 1:20; 2:1; Luk 11:31-32 § 15:22: Iesu tinuwa kən mol əp rəhalat nolən rat, kən mol suatip o nīkisən ilat e təfagə rat. Məto netəmim rəha nətueintən kotətəhau məmə Iesu tatol əp nolən rat rəhalat. Tol nəhlan, ilat kotəpəs in kən moatitəpun napinəpən maprəkis-in nəhəg-əhagan (3:19-21; 9:39-41).

wək min u e niganəmtilat itəm kol etəm pisin kit təməsolən. Tol nəhlan, ilat kəmotitun məmə pah u io. Kən nat əpnəpin kəmotitun io, mətə koatətəhau io, kən tol nəhlan məmə koatətəhau min rəhak Tata. Kən roiu, kol kəsotənən məmə rəhalat nolən rat tikə.* 25 Mətə natimnat min əh otəkəike mol nəhlan, kən mol məmə nəghatən u otuwa pəhrien itəm netəm aupən kəmotətə rəkis e naoa rəha Lou. Rəhalat u Lou tatən məmə, 'Io esolən nat kit elat, mətə ilat kotətəhau agin-əh io, moatol timəht kəm io.†

26 "Mətə nian Iasitu otuwa, in otatən-iarəp io. Narmin rəha Nipəhrienən u, tatisi-pən o Tata Uhgīn.‡ Io ekahl-ipa in tuwa otəmat. 27 Kənu itəmat min, onəkotəkəike motən-iarəp io,§ mətə-inu itəmat noatətig kitat min io e nətuounən e wək rəhak muwa mətəarus-pa u-roiu.

16

1 "Io enatən-iarəp natimnat min u kəm itəmat məmə rəhatəmat nahatətəən otəseiuaiuən. 2 Ilat okəpanotəhg-iarəp itəmat e nimə min rəha nuəfiminən rəhalat;* kən nipəhrienən agin, nian əh-ikin tatuwa itəm netəm okotohamnu itəmat, kən nikilat təht məmə ilat koatol wək wir kit rəha Uhgīn.† 3 Ilat okotol natimnat min u, mətə-inun ilat kotəruru Tata Uhgīn, kən motəruru min io.‡ 4 Mətə io ekaupən matən-iarəp natimnat min u kəm itəmat. Kən nian ilat kinotətuoun minatol etəmat, kən nikitəmat otuəh məmə io enəmən rəkis natimnat min u kəm itəmat."

Wək min itəm Narmin Rəha Uhgīn otəpanol

Kən Iesu təghat əh matuwin, matən məmə, "Io eməsən-iarəpən natimnat min u kəm itəmat aupən, mətə-inu emətətig kitat min itəmat. 5 Mətə roiu ekitalig-pən min o rəhak Tata itəm təmahl-ipa io, mətə itəmat kit təsətapəhən ron io məmə, 'Ik onəkuwin hiə?' 6 Mətə roiu, tol nulan məmə emən natimnat min u kəm itəmat, kən nikitəmat təmahmə. 7 Mətə io iatən pəhrien kəm itəmat məmə, otəwir pik otəmat məmə io ekagin tənin itəmat. Mətə-inu okəmə esagim təninən itəmat, kən Iasitu§ okol təsuwamən matig itəmat min. Mətə okəmə io ekagin, muwin, kən io ekahl-ipa in tuwa mətətig otəmat.*

8 Kən nian in otuwa, kən otəgətun netənim rəha nətueintən məmə ilat iol təfagə rat, kən nətəligən rəhalat təsəhmenən o nolən itəm tətuatip e niganəmti Uhgīn, kən nətəligən rəhalat təsəhmenən o nakilən nolən rəha netənim.

9 Narmin u otəgətun ilat məmə ilat iol təfagə rat,† mətə-inu kəsotəhatətəən lak.

10 Narmin u otəgətun kəm ilat məmə nətəligən rəhalat in təsəhmenən o rəhalat nətuatipən e niganəmti Uhgīn,‡ mətə-inu io ekitalig-pən min o rəhak Tata, kən itəmat onəsotəhmən io. 11 Narmin u otəgətun kəm ilat məmə nətəligən rəhalat in təsəhmenən o nakilən nolən rəha netənim, mətə-inu Uhgīn in tinakil rəkis iəramərə rəha nətueintən u, Setan.§

12 "Io iatos natimnat tepət min əh-ikin məmə epanən kəm itəmat. Mətə roiu əh, okol nəsotos rafinən ilat. Ilat kotiakis pik əh otəmat.* 13 Mətə nian Narmin rəha Nipəhrienən otuwa,† in otit itəmat, tol mə itəmat nəkotitun nipəhrienən rafin. In okol təsən atipən rəhan əm nəghatən. In otən-iarəpən əm natimnat min u itəm in tatətə e Tata Uhgīn. Kən in otən-iarəpinə min kəm itəmat

* 15:24: Jon 5:36; Mat 11:20-24 † 15:25: Sam 35:19; 69:4 ‡ 15:26: Jon 14:26 § 15:27: Luk 24:48; Jon 21:24; 1 Jon 1:2; 4:14 * 16:2: Jon 9:22; 12:42 † 16:2: Wək 26:9-10 ‡ 16:3: Jon 15:21; 1 Jon 3:1 § 16:7: Jon 14:16 * 16:7: Jon 7:39 † 16:9: Jon 15:22 ‡ 16:10: Aes 64:5; Mat 5:20; Rom 1:17; 3:21,22; 10:3; Fil 3:6-9; Taet 3:5; 1 Pita 3:18 § 16:11: Jon 12:31 * 16:12: Mak 4:33 † 16:13: Jon 14:17

natimnat min u itam nian kit okapanotuwa. ¹⁴ In otato naghatah pahrien ron io ken matan-iarap kam itamat. E noln u, in otiles-ipar io. ¹⁵ Natimnat min rafin raha Tata Ughin, in rahak.† Tol nahlan, ken io ekatan mama, Narmn u, in otato naghatah pahrien ron io ken matol ap nipatin kam itamat.”

Otasuwahan okotaplan min Iesu

¹⁶ Ken Iesu tan-ipan mama, “Otasuwahan onasotaplanen io, mato uarisig un, tasuwahan, ken onapanotaplan min io.”§

¹⁷ Ken netamim min neen rahan, ilat koataparap-atarap kam ilat min mama, “?Naghatah u, nipatin naka? In tatn kam itat mama, ‘Otasuwahan onasotaplanen io, mato uarisig, otasuwahan, napanotaplan min io.’ Ken in tan mama, ‘Mato-inu io iakatuwin o Tata Ughin.’ ¹⁸ ?Naghatah u, ‘otasuwahan’ nipatin naka? Kitat kotaruru naghatah min ah in tatn.”

¹⁹ Ken Iesu tinitun rakis mama ilat kotolkeike mama okotaparap-in nat kit ron, ken in tan-ipan kam ilat mama, “?Tahro? Io eman mama, ‘Otasuwahan itamat nasotaplanen io. Mato uarisig, tasuwahan onapanotaplan min io.’ ?Ken roiu nakotaparap otamat min o nipati naghatah u? ²⁰ Nipahrienan agin u iatan kam itamat mama, itamat nikitamat otahma, itamat onakotasak pik,* mato natueintan, nikin otagien. Itamat onakotato tarat pik agin, mato nahmahan rihatamat otuhlin-pa e nagiennan.† ²¹ Nian okama tinuakhir mama petan kit otamat, ken in tatato tarat, mato-inun tinol nian rahan mama otato nahmahan e nipatin. Mato uarisig, okama natin tinaiir rakis, ken in nikin tasah minan nahmahan ah. In nikin tetagien pik mato-inu natin tinaiir-pa e natueintan. ²² E noln kitiah am, roiu ah itamat nakotato tarat. Mato uarisig, kenu io ekaplan min itamat. Kenu nikitamat otagien otagien, okol etamim kit tasol minan itamat nikitamat tahma min. ²³ O nian ah, itamat onasotaparap-in minan nat kit ron io. Nipahrienan agin u iatan kam itamat mama, okama itamat nakotaparap-in nat kit o Tata Ughin e nargak, ken in otos-ipina kam itamat.‡ ²⁴ Matoarus-pa u-roiu, itamat nasotaparap-inan ah nat kit ron e nargak. Otaparap-in e nargak, ken onakotos, mama nikitamat otagien otagien marioah.”§

Iesu tinol win rakis e natimnat min raha natueintan

²⁵ Ken Iesu tataghat ah matuwin matan mama, “Io ematuah nimaa naghatah e natimnat min u, matan kam itamat.* Mato nian ah-ikin tatuwa, itam io ekasuah minan nimaa naghatah lan, mato oekaghat-in rahak Tata kam itamat e noln kit itam itamat onakotitun wir in. ²⁶ E nian ah, itamat onakoteasia-in natimnat kam rahak Tata e nargak, mato io esanan mama io ekuwin e nargitamat measia-in natimnat ron.† ²⁷ mato-inu Tata Ughin, in amun tolkeike pik itamat. In tolkeike itamat mato-inu itamat nakotolkeike io, ken itamat namotahatat mama io emisi-pan lan. ²⁸ Io emisi-pan o Tata Ughin, muwa e natueintan u. Kenu roiu otasuwahan ken ekiet min e natueintan u, mitalig-pan min o Tata Ughin.”

²⁹ Ken netamim rahan min koatan mama, “!In un! !Roiu ah ik nasuah minan nimaa naghatah! Ik nakatan etuatip am kam itamat. ³⁰ Roiu ah enotitun mama okama suah kit tasatapap-inan ah nat kit ron ik, mato ik nakitun nuhalpinan

‡ 16:15: Jon 17:10 § 16:16: Jon 14:18 * 16:20: Mak 16:10 † 16:20: Jon 20:20 ‡ 16:23: Mat 7:7 § 16:24: Jon 15:7-8 * 16:25: Mat 13:34; Mak 4:33,34; Jon 10:6 † 16:26: Kitat kotitun nuwinan o Ughin e nafakan, tahmen am e nisualkalah koatuwin o rahalat tata min itam kotolkeike ilat. Iesu in tatakafak o nat kitiah am, inun, mama Ughin otaplan kitat mama kotatuatip e niganamtin (Rom 8:34, Hip 7:24-25; 1 Jon 2:1-2). Ken tol nahlan, kitat kotitun nuwinan measia-in natimnat o Ughin.

nəghatən min rafin itəm kəsətapəhinən əh. O nat u, tol kən itimat ekotitun məmə ik nəmisi-pən o Uhgın.”

³¹ Kən İesu tən-ipan kəm ilat məmə, “?Nipahrienən, itəmat nakotahətətə lak u-roiu?‡ ³² Itəmat otətəlig-in-tu, nian əh-ikin tatuwa, nipahrienən məmə nian əh tınıet-arəpa rəkis, itəm netəmim okotitəp itəmat rafin, nakotaiu atit, motuwın imatəmat min ikin, motapəs io, io pisin əm. § Məto okol io esan pisin əmən, məto-inu nian rafin rəhak Tata tətətig itimlau min. * ³³ Io enəmən-larəp rəkis natimnat min u kəm itəmat, məmə rəhatəmat nətəligən oteuiuiu məto-inu nəkotatig lak. † E nətueintən u, nahməən otepət otəmat,‡ məto sotəginən, motətul məha-məha, § məto-inu io enol win rəkis e nəsanənən rəha nətueintən.”*

17

İesu təməfak atip ron

¹ Nian İesu təməghat rəkis, kən mətag-pər ilis e neai, kən mətəfak matən məmə,

“Tata, rəhak nian tınuwa rəkis. Io iakolkeike məmə ik onakiləs-ipər nərgəi Nətim, məmə in min otəpaniləs-ipər nərgəm,* ² məto-inu ik nəmos-ipən nəsanənən ne nepətən kəm in, məmə in otərəməmə e netəmim rafin, † kən mitun min nos-ipənən nəmegəhən lilin kəm ilat min u, itəm ik nəmos-ipən ilat min kəm in.‡ ³ Kən nəmegəhən lilin u, nipətin u məmə netəmim okotitun ik, itəm ik əm un ik Uhgın pahrien, § kən motitun min İesu Kristo u, ik nəməhl-ipa.* ⁴ Io ematiləs-ipər nərgəm e nətueintən u, † kən enol rafin rəkis wək itəm ik nəmos-ipa kəm io məmə iakol.‡ ⁵ Tata, roiu əh, tınol nian rəham məmə onakos io ekimnə mətətig kilau min ik. Ləs-ipər io mos-ipa nepətən əhag-əhag kəm io, tahmən əm mə inun, emos aupən kilau min ik e nian nətueintən u təmatikə əh. §

İesu təməfak o rəhan min

⁶ “Netəm min u itəm ik nəmos-irəkis ilat o nətueintən mos-ipa ilat kəm io, io ematol əp nərgəm kəm ilat, məmə ilat okotitun ik.* Aupən, ilat rəham min netəmim, məto roiu ik nəmələhəu-pən ilat e nelmək, məmə ilat rəhak min netəmim. İlat kəmoatətəu-pən rəham nəghatən, ⁷ kən roiu əh, ilat kotitun məmə, natimnat min u itəm ik nəmos-ipa kəm io, ilat koatisi-pən əm ron ik. ⁸ İlat kotitun natimnat min u, məto-inu ik ninəmən-ipa rəkis nəghatən kəm io, kən io emən-ipən kəm ilat, kən ilat koatos e nikilat. Kən ilat motitun məmə nipahrienən agin məmə io emisi-pinə ron ik, kən moatahatətə lak məmə ik nəməhl-ipa io.

⁹ “Io iatəfak olat min u. Io esəfakən o netəmim rəha nətueintən, iatəfak əm o netəm min u itəm ik nəmos-ipa ilat kəm io, məto-inun ilat u rəham min.

¹⁰ Netəm min u iatos, ilat rafin rəham, kənu ilat rafin u itəm ik natos, ilat rəhak. † Kən netəm min u, ik nəmol ilat məmə nəmegəhən rəhalat tatiləs-ipər nərgək. ¹¹ Roiu əh iakatuwa ron ik, kən otəsəwəhən io esatigən u e nətueintən u. Məto netəm min u, ilat okotatig əh e nətueintən u. Tata, ik nakətuatip

‡ **16:31:** Jon 4:23 § **16:32:** Sek 13:7; Mat 26:56; Mak 14:27 * **16:32:** Jon 8:29 † **16:33:** Jon 14:27 ‡ **16:33:** Jon 15:18-21 § **16:33:** Mak 13:9 * **16:33:** Rom 8:37; 1 Jon 4:4; 5:4; Nol Əpən 2:7,11,17,26; 3:5,12,21; 21:7 * **17:1:** Jon 12:23; 13:31,32 † **17:2:** Dan 7:14; Mat 28:18; 1 Korin 15:27-28 ‡ **17:2:** 17:24; Jon 6:37,39 § **17:3:** Jon 17:25,26 * **17:3:** Fil 3:8 † **17:4:** Jon 13:31 ‡ **17:4:** Jon 19:30 § **17:5:** Jon 1:1-2; 8:58; 16:28; Fil 2:6-11 * **17:6:** Jon 1:18 † **17:10:** Jon 16:15

agin. Awi, nakaskəlim netəm min u kotatig wir e nəsanənən rəha nərgəm u itəm ik nəmos-ipa kəm io, məmə ilat okotatig kitiəh əm, təhmen məmə inu, kilau min ik kitiəh.‡ ¹² Nian io emətətig itimat min ilat, kən ematipal wir[§] olat, e nəsanənən rəha nərgəm əm itəm ik nəmos-ipa kəm io. Io ematehm wir ilat, esaiiroauinən kit.* Kitiəh əm u itəm təməluə, inun itəm Uhgın otəkəike mərəkin,† kənu nat əh otol nəhlan, məmə otol nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın otuwa mol nipahrienə.

¹³ “Roiu əh, iatuwa ron ik, məto iatən nəghatən min u nian etatig əh e nətueintən, məmə ilat min, nikilat otagiən otagiən, təhmen əm məmə io nikik tətagiən. ¹⁴ Io emən-iarəp rəham nəghatən min kəm ilat. Kən tol nəhlan, netəmim rəha nətueintən u, kəsotolkeikeən ilat, koatətəhau ilat,‡ məto-inun ilat sənəmə netəmim rəha nətueintən,[§] təhmen əm məmə io sənəmə etəmim rəha nətueintən. ¹⁵ Io esətapəhən ron ik məmə onakos-irəkis ilat e nətueintən u. Məto ekolkeike məmə ik onakahtosig-in etəm rat u, Setan, məmə in otəsuwamən mərəkin ilat. Ik onakipal wir* olat.† ¹⁶ Io, sənəmə etəmim rəha nətueintən u. Kən tol nəhlan, ilat min sənəmə netəmim rəha nətueintən. ¹⁷ Rəham nəghatən in nipahrienən rafin. Onəkol rəham nəghatən məmə in otol wək e nəmegəhən rəhalat məmə ilat netəmim pahrien rəham motasim motətuatip.‡ ¹⁸ Ik nəmahl-ipa io, ekuwa e nətueintən u,[§] kən e nolən kitiəh əm, io enatahl-iarəp min ilat, kotuwın e nətueintən.* ¹⁹ Kən io iatos-ipinə atip io məmə iakatasim o nolən nalpəkəuən rəham,† məmə ekasitu e netəm min u, məmə ilat min okotasim motətuatip, kən ilat netəmim pahrien rəham.‡

Iesu təməfak o netəm okəpanotahatətə lan

²⁰ “Io esəfakən əm o netəm min u, məto iatəfak min o netəm min u itəm okəpanotahatətə lak e nəghatən rəha netəm min u. ²¹ Tata, io iatəfak olat, məmə ilat rafin okotuwa kitiəh əm, təhmen-pən əm məmə inun kilau kitiəh əm, kən iakətətig-pinə lam, kən ik nəkətətig lak. Iatəfak məmə ilat okotuwa kitiəh əm kitat min ik, məmə netəmim rəha nətueintən okotahatətə məmə ik nəmahl-ipa io.[§] ²² Ik ninəmos-ipa rəkis nepətən* kəm io, kən io iatawte-in kələh nepətən rəhak kəm ilat, məmə ilat okotuwa kitiəh əm təhmen əm məmə kilau kətial kitiəh.† ²³ Iakətətig e nikilat, kən ik nəkətətig lak. Tol nəhlan, iatəfak məmə, ilat okotuwa kitiəh əm e natimnat min rafin məmə netəm min u rəha nətueintən, ilat okotəplan motitun məmə ik nəmahl-ipa io, kən məmə ik nəmolkeike rəham netəmim‡ təhmen əm məmə inu, ik nəmolkeike mihin io.

²⁴ “Tata, ik nəmos-ipa ilat u e nelmək məmə ilat rəhak min, kən io ekolkeike məmə ilat okotitun nuwamən ikin-u itəm io min ekuwın ikin,[§] məmə ilat okotəplan nepətən əhag-əhag rəhak* itəm io ekatos. Nepətən əhag-əhag u, ik

‡ **17:11:** Jon 17:21-23; Sam 133:1; Jon 10:30 § **17:12:** “Ematipal wir,” nipətın u, ematehm wir məmə nat kit təsərəkinən, mol protektəm elat. * **17:12:** Jon 6:39 † **17:12:** Inu Jutas. Jon 6:70,71 ‡ **17:14:** Jon 8:23; 15:19 § **17:14:** 1 Pita 2:11 * **17:15:** “Onakipal wir,” nipətın u, otehm wir məmə nat kit təsərəkinən, mol protektəm elat. † **17:15:** Mat 24:24; Jon 8:44; 1 Pita 5:8 ‡ **17:17:** Lev 11:44-45; Jon 15:3; 1 Pita 1:16 § **17:18:** Jon 3:17 * **17:18:** Jon 20:21; Mat 28:18-20 † **17:19:** Mak 14:24; Luk 22:19; Jon 6:51; 1 Kor 11:24; Dut 15:19,21; Taetas 2:14; Hip 9:14 ‡ **17:19:** Hip 10:10 § **17:21:** Jon 3:17 * **17:22:** Jon 1:14 † **17:22:** Jon 14:20 ‡ **17:23:** Jon 16:27 § **17:24:** Jon 12:26 * **17:24:** Netəm koatəfak koatehm nepətən rəha Iesu məsin əm roiu, (Jon 1:14, 2 Kor 3:18). Məto kitat kotitun məmə okəmə otitəlig-pa, kitat okotahmən lan, məto-inu e nian əh, okotəplan əsas rəhan nepətən əhag-əhag e niganəmtitat (1 Jon 3:2). Nepətən əhag-əhag rəha Iesu itəm rəhan netəmim min ilat okotəplan; inu, rəhan nepətən məmə in Uhgın, nepətən əhag-əhag əh itəm in təmos aupən nətueintən təpanatig.

namos-ipa kəm io, mæto-inu ik nəmolkeike io aupən agin nian nətueintən u təmatikə əh.†

25 “Tata, ik nakətuatip agin.‡ Netəmim rəha nətueintən u, ilat kotəruru ik,§ mæto io ekitun ik. Kən netəm min u rəhak min, ilat kotitun məmə ik nəmahl-ipa io. 26 Io emol əp ik kəm ilat, məmə ilat okotitun wir ik,* kənu io, oiakətəkəike matol əp ik nəhlan, məmə nolkeikeən rəham otinip wir nikilat,† kən məmə io atip oiakətətig e nikilat. Nolkeikeən u iakətəghat-in, in nolkeikeən rəham, tahmen mə inu ik nakolkeike mihin io.”‡

18

*Tikimər min rəha Iesu kəmotuwa motaskəlim in
(Mat 26:7-56; Mak 14:43-50;*

Luk 21:47-53)

1 Nian Iesu təmaupən məfak, kəmotiet e taon u, kən motegəfimin-pən entənipən-pən e noanapinat kit, nərgin un, Ketron. Kən ikin əh, kəmahwinu kit ikin. Kən Iesu ne rəhan netəmim min kəmotuwın e niki nig min əh.

2 Kən Jutas u, etəm u uarisig in otəpanegəhan-in Iesu kəm rəhan tikimər min, in tinitun rəkis ikin əh, mæto-inu nian neen, Iesu ne rəhan min netəmim ilat koatufimin ilat min ikin.* 3 Kən pris asol min ne Farisi min kəmotahl-ipən mopael min itəm koatətul o Nimə Rəha Uhgın kotuwa motehm Jutas. Kən Jutas təmit netəm min əh ilat mopael min neen rəha netəm Rom, mit ilat motuwın e niki nig olif əh. Ilat koatəmik noanisiə, ne lait min, ne natimnat rəha nəluaginən.†

4 Iesu tinəmıtun rəkis məmə natimnat min u, in otuwa tol nulan, mæto in təmaliwək muwın olat, kən mətəpəh olat məmə, “?Itəmat noategəs-in pah un?”

5 Ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Etəm Nasaret kit, nərgin u Iesu.” Kən in tən-ipən kəm ilat məmə, “Io u inu.”‡ § (Kən Jutas, suah u itəm təmegəhan-in-pən Iesu e nelmilat, in tatətul ilat min.) 6 Kən nian Iesu təmən məmə, “Io u inu,” ilat kəmotani məntaalat motitəlig, moteiuaiu motorin ilat e nisip.*

7 Kən Iesu tatig mətəpəh min olat məmə, “?Itəmat nakotegəs-in pah un?” Kən ilat kotəmə, “Etəm Nasaret kit, nərgin u Iesu.”

8 Kən Iesu tən-ipən məmə, “Enən-ipinə rəkis kəm itəmat məmə, ‘Io u inu.’† ‡ Okəmə itəmat nakoategəs-in io, kən təwir məmə nakotəpəs netəmim min u, koatuwın latuənu.” 9 In təmən nəhlan məmə nəghatən u itəm in tinəmən rəkis in otol nipahrienən. Nəghatən u təmən məmə, “Tata, netəm min u itəm nəmələhəu-pən ilat e nelmək, okol esaiiroauinən kit.”§

10 Saimon Pita təmatiləs rəhan kit nisa rəha nəluaginən. Kən əmun, in təmiuw-iarəp rəhan nisa, mətə rəkis matelgi slef kit rəha pris asol agin, matəlgin matip. Nərgi suah un, Malkas.

† 17:24: Jon 1:1-3; 1:14; 1 Pita 1:20 ‡ 17:25: Sam 119:137; Rom 3:26 § 17:25: Jon 15:21; 16:3

* 17:26: Jon 17:6 † 17:26: E ves u, nipətin kəiu. Kitəh, Iesu tatəfak məmə Tata Uhgın otolkeike rəhan min netəmim, tahmen əm məmə in tatolkeike Iesu. Məto in tatəfak min məmə rəhan netəmim min okotolkeike ilat min tahmen əm məmə Tata Uhgın in tatolkeike Iesu. ‡ 17:26: Jon 15:9; Rom 5:5 * 18:2: Luk 21:37; 22:39 † 18:3: Wək 1:16 ‡ 18:5: “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26.

§ 18:5: Jon 6:20; 8:24,28,58; 13:19; 8:6,8 * 18:6: Nol Əpən 1:17 † 18:8: “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. ‡ 18:8: Jon 6:20; 8:24,28,58; 13:19; 8:6,8 § 18:9: Jon 6:39; 10:28; 17:12

¹¹ Mæto Iesu tən-ipən kəm Pita mæmæ, “Aii-pən rəham nisa u e rəhan sipa. Ik onəkaike mitun mæmæ nahmæən u rəhak,* itəm Tata Uhgîn in tæmos-ipa kəm io, kən io ekaike mætəlig-in æm, mol.”†

Ilat kəmotiləs Iesu motuwîn tətul aupən e niganəmti Anas

(Mat 26:57-58; Mak 14:53-54;

Luk 22:54)

¹² Kən mopael mîn rəha netəm Rom ne etəm-iasol rəhalat, ne mopael mîn rəha netəm Isrel, kəmotaskəlim Iesu, kən motəlis ətain nelmîn. ¹³ Kən kəmotaupən motiləs in motuwîn tətul e niganəmti Anas. Anas un, in etəmaa Kaeafas. Kaeafas un, in pris asol agin e nup əh.‡ ¹⁴ Kən Kaeafas u inu, in aupən təmən kəm netəm-iasol rəha netəm Isrel mæmæ təwir pik mæmæ etəmim kitiah æm otimis o netəmim, taprəkis-in mæmæ netəmim rafin okotimis.§

Pita təmən mæmæ in

təruru Iesu

(Mat 26:69-70; Mak 14:66-68;

Luk 22:55-57)

¹⁵ Kən Saimon Pita ne etəmim kit mîn rəha Iesu, ilau kəmiauarisig-in Iesu. Etəmim u kit mîn rəha Iesu, pris asol agin in titun wir. Tol nəhlan, in təmətəu-pən Iesu, mian əpəh imə e iat rəha nimə rəha pris asol agin un. ¹⁶ Mæto Pita in tətətətul æm e ket. Kən etəmim kit mîn u rəha Iesu, itəm pris asol agin titun wir, in təmiet muwa ihluə, kən mən-ipən kəm pətan u itəm tətətul o ket. Kən in təmit Pita mian imə. ¹⁷ Kən əmun, pətan un itəm tətətul o ket, təməplan Pita kən tətəpəh ron mæmæ, “?Ei, ik mîn un etəmim rəha suah əh?”

Mæto Pita tæmæ, “Kəpə, sənəmə io rəhan etəmim.”

¹⁸ Kən e nian əh, in nian rəha nətəpən, kən iolwək mîn rəha pris asol agin, ne mopael mîn, ilat kəmotasiepən e noanəmkilip e nigəm, kən moatətul titəlau in, moatəto. Kən Pita mîn, in təmuwîn motətul, moatəto nigəm.

Pris asol agin təməghat

kəm Iesu

(Mat 26:59-66; Mak 14:55-64;

Luk 22:66-71)

¹⁹ Kən pris asol agin tətəpəh-in natimnat mîn o Iesu. Tətəpəh o netəmim mîn rəhan ne nəghatən mîn rəhan itəm təmatən matəgətun ilat lan.*

²⁰ Kən Iesu tən-ipən kəm in mæmæ, “Io ematen rəhak nəghatən mîn e niganəmti netəmim. Nian rafin, iatəgətun netəmim lan, əpəh e nimə mîn rəha nuəfimînən, kən əpəh e Nimə Rəha Uhgîn, itəm netəm Isrel koatəpələh

* **18:11:** Nian Iesu tæmæ, “Ik onəkaike mitun mæmæ nahmæən u rəhak,” nəghatən Kris ətuatip tətən mæmæ, “?Oesənim-pənən e panikin u itəm rəhak Tata otos-ipa kəm io?” E nəghatən Kris, “oekənim e panikin” in nimæ nəghatən, nipətin u, mæmæ Iesu tategəhan-in mæmæ in otos nahmæən u itəm otuwa ron nian Uhgîn otol nalpinən kəm in o nolən rat mîn rəha netəmim rafin. † **18:11:** Mat 20:22

‡ **18:13:** E nian rəha Oltesteman, katos-ipər pris asol agin mîn kotətul mətəorus nian ilat okoatimis. Mæto e nian Jon tæmæte naoa u lan, netəm Rom kəmotəuhlin nətəligən əh, motol mæmæ etəm tətul pris asol agin, oəkaike katiləs-ipər nitain, mæmæ suah kit in otəsəməməən nian təfəməh. E nup 6 AD, netəm Rom kəmotos-ipər Anas mæmæ in otuwa pris asol agin, kənu e nup 15 AD, kəmotiləs-ləhau in e rəhan wək, kən motiləs-ipər Kaiəfəs mæmæ tatos nəameen. Mæto Anas in tatos əh nərəməməən e nətəligən rəha netəm Isrel, kən netəm Isrel koatən əh mæmæ in pris asol agin. § **18:14:** Jon 11:49-51 * **18:19:** Nat ənapin mæmæ Kaiəfəs in pris asol agin e nup əh (ves 13), mæto Anas in tatos əh nətətan rəha pris asol agin kit, mæto-inu in pris asol agin aupən ikin. Kən ves u tətəghat-in Anas. (Jon 18:24; Luk 3:2; Wək 4:5-6).

ikin nian rafin. Io esəhluaig-inən rəhak nəghatən min. ²¹ ?Təhrol nakətapəh-in nulan kəm io? Təwir mə nakuwin mətapəh o netəm kəmoatəto rəhak nəghatən min. Təwir nakuwin mətapəh o nəghatən min un emən-ipən kəm ilat. Ilat kotitun wir natimnat min u itəm ematən.”

²² Nian Iesu təmatən nəghatən əh, kən mopaēl kit itəm in tatətul e Nīmə Rəha Uhgīn, in tatətul əh-ikin, təmem nīkapīn, kən məmə, “?Nakatən nulan e pris asol aɡin o naka?”

²³ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Okəmə emən nəghatən neen itəm təsətuatipən, təwir məmə onakən-iarəp. ?Məto okəmə rəhak nəghatən min kotətuatip əm, təhrol nakatem io?”

²⁴ Kən əmun Anas tahl-ipən Iesu tuwin o pris asol aɡin u Kaeafas. Kən tatəmīk mətmətīg əm nol itəm kəməlis lan.

Pita tīnən min məmə

təruu Iesu

(Mat 26:71-75; Mak 14:69-72;

Luk 22:58-62)

²⁵ Kən Saimon Pita tətul əh matətəo nīgəm. Kən koatətapəh ron məmə, “?Ei, ik min un, ik etəmim rəha suah əh?” Məto Pita təmə, “Kəpə, sənəmə io rəhan etəmim.”

²⁶ Kən əmun, iolwək kit rəha pris asol aɡin, in noanol kit rəha suah u Pita təmətatip matəlgin əupən, in təmən məmə, “?Nīkīk təht məmə eməplan ik itəmat min əpəh e nīki nahwīnuən, o kəpə?”

²⁷ Məto Pita təmə, “Kəpə. Sənəmə io.”

Kən roiu aɡin-əh min, mənīg kit tīmnən.†

Iesu in təmətul əupən e nīɡanəmti Pailat

(Mat 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5;

Luk 23:1-5)

²⁸ Kən laulaugin aɡin-əh, kəmotīləs Iesu motiet e nīmə rəha Kaeafas, motuwīn e nīmə rəha Pailat. Pailat in etəm Rom, məto in tatos nərəmərəən asol Isrel. Netəm Isrel koatos nətuakəmən kit rəhalat, ilat kəsotuwīnən e nīmə rəha etəm ik pīsīn kit. Okəmə okotuwīn imə, kən ilat koatən məmə ilat kotəmkīmīk e nīɡanəmti Uhgīn, kən ilat okol kəsotunən nəɡwənən rəha lafet rəha Nuhəgego-inən.‡ ²⁹ O nətuakəmən u rəhalat, tol kən Pailat in təmīet e rəhan nīmə, muwa ihluə mə otəplan ilat. Kən in təmətapəh məmə, “?Nīpəgnəmti naka un itəmat noatehm-pən e suah u?”

³⁰ Kən ilat kəmətən-ipən kəm in məmə, “Okəmə suah u in təsətgəhlən lou, okul esotīləsən in motuwa kəm ik.”

³¹ Kən Pailat tən-ipən kəm ilat məmə, “Təwir məmə itəmat onəkotīləs in motuwīn, kən itəmat motakīl, tətəu-pən lou min rəhatəmat.”

Məto ilat kotən-ipən kəm in məmə, “Məto netəm Rom əm ilat kotegəhan-in məmə kitun nohamnuən etəmim.” ³² Iesu təmatən əupən məmə in otīmīs nəhlan,§ kən natimnat min u kəmol məmə nəghatən min u rəhan okotuwa motol nīpahriənən.

³³ Kən əmun Pailat tuwin min imə, kən maun-in Iesu tuwa mətul əupən-in nīɡanəmtn, kən tətapəh ron məmə, “?Təhrol? ?Ik kīg rəha netəm Isrel?”*

³⁴ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “?Ik atip əm nakatətapəh nulan, o ik nakatətapəh məto-inu netəmim koatən-ipinə io kəm ik?”

† **18:27:** Jon 13:38 ‡ **18:28:** Jon 11:55 § **18:32:** Iesu təmən məmə in otīmīs e nīg kəməluuu (Mat 20:19; 26:2; Jon 3:14; 8:28; 12:32-33). Kən netəm Rom, ilat koatəhamnu netəm koatol nəratən, moatətu-pər ilat e nīg kəluuu. Məto netəm Rom kəsotegəhan-inən məmə netəm Isrel, ilat kotal mīhin.

* **18:33:** Mat 2:2; Luk 23:2-3

³⁵ Kæn Pailat tæn-ipæn mæmæ, “?Tæhrol? ?Ik nikim tæht mæ io etæm Isrel kit? Netæmim imam ikin æm ne pris asol min ræham, ilat kæmotegæhan-in-pa ik e nelmæk. ?Ik næmol nat naka?”

³⁶ Kæn Iesu tæmæ, “Io, esolæn kig ræha nætueintæn u. Okæmæ io kig kit tahmen e kig min ræha nætueintæn u, kæn ræhak netæmim min okotæmou, motoh netæm min un itæm kotolkeike mæmæ okotos-ipæn io e nelmi netæm-iasol ræha netæm Isrel. Mæto io sænæmæ kig kit ræha nætueintæn u.”†

³⁷ Kæn Pailat tætapæh ron mæmæ, “?Mæto niphahrienæn mæmæ ik kig kit?”

Kæn Iesu tæmæ, “Ik næmæn mæmæ io kig kit. Io emaiir-pa e nætueintæn u o nat kitiæh æm, mæmæ ekatætul-aræp matæn-iaræp niphahrienæn.‡ Kæn etæmim itæm nikin tagien mæmæ otætæu-pæn niphahrienæn, kæn in tatætælig-in ræhak næghatæn.”§

³⁸ Mæto Pailat tæn-ipæn kæm in mæmæ, “?Naka un, niphahrienæn?”

Pailat tæmakil mæmæ Iesu in tæike mimis

(Mat 27:15-31; Mak 15:6-20;

Luk 23:13-25)

Kæn Pailat tæmiet min muwin mehm netæm-iasol min ræha netæm Isrel, mæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Io esæplanæn nolæn rat kit ne e suah u, itæm tatæn mæmæ suah u tæmæxækin lou.* ³⁹ Mæto e nolæn ræhatæmat, e nian ræha lafet ræha Nuhagego-inæn, nian rafin iatikis suah kit mahl-iaræpæn.‡ Kæn etæmim itæm nikin tagien mæmæ otætæu-pæn niphahrienæn, kæn in tatætæluagin matohamnu itæm mæmæ otæhg-iaræp kapman ræha Rom.†

⁴⁰ Kæn ilat kotagæt æfæmæh motæn mæmæ, “!Kæpæ! !Itimat ekotapæs suah un, ekototolkeike Parapas!” Parapas un, in iaklæh kit, kæn in tæmatæluagin matohamnu itæm mæmæ otæhg-iaræp kapman ræha Rom.†

19

¹ Kæn Pailat tæmos-ipæn Iesu e nelmi ræhan mopael min, kæn ilat kæmotalis-alis.* ² Kæn kæmotæmik nol itæm tol nihlæn-nihlæn, motol hat lan, tahmen e hat ræha kig, kæn motæfauin-pæn e ræhn-kapæ. Kæn motuwin-in-pæn kot æfæmæh kit kæm in, tol nægui-naris lan, tahmen e kot ræha kig. ³ Kæn ilat motuwa ron, moatol milæh lan, kæn moatæn mæmæ, “Ik u inu, kig ræha netæm Isrel. Itimat ekotos-ipæn nisialiæn kæm ik.” Kæn ilat moatem-pæn æm nikapin.

⁴ Kæn Pailat tiet min muwin ihluæ, kæn matæn-ipæn kæm netæmim mæmæ, “Ei, netæmim. Io ekahl-iaræp min suah u tuwa ihluæ, mæmæ itæmat onækotæplan-tu mæmæ io esæhmæn nolæn rat lan ne.” ⁵ Kæn Iesu tæmiet min muwa ihluæ. In tatæfauin hat u itæm kæmol e nol itæm tol nihlæn-nihlæn, tahmen e hat ræha kig, kæn matuwin e kot æfæmæh tol nægui-naris, tahmen e kot ræha kig, kæn Pailat tæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “!Netæmim! !Otæplan-tu! !Suah u inu!”

⁶ Mæto nian pris asol min ne mopael min itæm koatehm Nimæ Ræha Uhgîn kæmotæplan, ilat kæmotagæt æfæmæh moatæn mæmæ, “!Okæht-ipæn e nig kæmæluau! !Okæht-ipæn e nig kæmæluau!”†

Kæn Pailat tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Itæla, itæmat pisin æm, otilæs motuwin, motæht-ipæn in e nig kæmæluau. Mæto io esæplanæn nolæn rat kit ne lan.”

⁷ Mæto ilat kotæmæ, “Ræhatæmat kit æh-ikin lou tatæn mæmæ in otækæike mimis, mæto-inu in tatæn mæmæ in Næti Uhgîn.”‡ ⁸ Kæn nian Pailat tæmæto næghatæn u,

† 18:36: Luk 17:21; Jon 6:51 ‡ 18:37: Jon 3:32 § 18:37: Jon 8:47 * 18:38: Luk 23:4

† 18:40: Wæk 3:14 * 19:1: Aes 50:6; 53:5 † 19:6: Wæk 3:13 ‡ 19:7: Lev 24:16; Mat 26:63-66; Jon 5:18; 10:33

in tæmægin pik tæhmîn min. ⁹ Kæn in tæmatig muwin min imæ, mætapæh o Iesu mæmæ, “?Ik etæm hiæ?”[§]

Mæto Iesu tæsuhalpinæn ræhan næghatæn. ¹⁰ Kæn Pailat tæn-ipæn kæm in mæmæ, “?Tæhrol næsæn-ipamæn kæm io? ?Ik næsitunæn mæmæ io latos næsanænæn mæmæ ekahl-iaræp ik, kæn matos min næsanænæn mæmæ okæht-ipæn ik e nig kæmæluau?”

¹¹ Kæn Iesu tæn-ipæn kæm in mæmæ, “Okæmæ Uhgîn tæmæsolæn nat u, okol ik onæsos agin-æhæn næsanænæn mæmæ onakakil io.* Tol næhlan, nolæn rat ræha suah un itæm tæmos-ipinæ io e nelmæm, in tærat mæprækis-in ræham.”[†]

¹² Kæn tætuoun e nian æh, Pailat tæmolkeike mæmæ otikis Iesu. Mæto netæm-iasol min ræha netæm Isrel koatagæt æfæmæh moatæn mæmæ, “Okæmæ nakikis suah u mahl-iaræp, kæn ik sænæmæ etæmim ræha Sisa. Etæmim u itæm tatæn mæmæ in kig, in tikimîr ræha Sisa.”

¹³ Kæn nian Pailat tæmæto næghatæn u, kæn tæmit Iesu muwa min ihluæ. Kæn in tæmuwin e ikin kit, nærgin un, Lou Kæpiel Epin-Epin, e næghatæn Isrel, in Kapata,[‡] kæn matæpælæh-pær jea ræha nakilæn. ¹⁴ Tinuækîr mitgar tætul e tina, e nian ætuatip ræha nol æpen-æpenæn o nolæn lafet ræha Nuhagego-inæn.

Kæn Pailat tæn-ipæn kæm netæm Isrel mæmæ, “!Ei netæm min æpæ! !Otæplan-tu! !Suah u in kig ræhatæmat!”[§]

¹⁵ Mæto ilat kæmotagæt æfæmæh, motæn mæmæ, “!Ohamnu! !Ohamnu! !Øht-ipæn e nig kæmæluau!”

Kæn Pailat tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “?Itæmæ nakotolkeike mæ io ekæht-ipæn kig ræhatæmat e nig kæmæluau?” Mæto pris asol min kotæmæ, “!Sisa æm un, in ræhatæmat kig!”

¹⁶ Kæn Pailat tæmegæhan-in-pæn Iesu tuwin e nelmilat, mæmæ mæpael min ræha Rom okotuwîn motæht-ipæn e nig kæmæluau.

Mæpael min kæmotætu-pær Iesu e nig kæmæluau

(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32;

Luk 23:26-43)

Kæn ilat kæmotilæs Iesu motuwîn. ¹⁷ In tatilæs nig kæmæluau ræhan,* matiet matuwîn ikin kit min, nærgin un, Kolkota e næghatæn ræha netæm Isrel. Nipætîn u, “Louipil-uipil.” ¹⁸ Kæn ikin æh, kæmotæht-ipæn Iesu e nig kæmæluau. Kæn kæmotatig motæht-ipæn min etæmim kæiu, kit e nikalîn matip, kit e nikalîn mol, kæn Iesu in tatækul ilugin elau.

¹⁹ Kæn Pailat tæmæn kæte rækis næghatæn kit, kilæs kan kæht-ipæn e ræhn-kapæ nig kæmæluau. Næghatæn u tatæn mæmæ, IESU, ETÆM NASARET, KIG RÆHA NETÆM ISREL.[†] ²⁰ Kæn netæm Isrel tepæt, ilat kotafin næghatæn u, mæto-inu ikin æh kæmotæht-ipæn Iesu ikin, in iuæhkîr æm o taon.[‡] Kæn næghatæn u, kæmæte rækis e næghatæn ræha netæm Isrel, ne næghatæn ræha netæm Rom, ne næghatæn ræha netæm Kris. ²¹ Kæn pris asol min ræha netæm Isrel, kæmotuwîn motæn-ipæn kæm Pailat mæmæ, “Onækæsæteæn mæmæ, ‘Kig ræha netæm Isrel.’ Tæwir mæ onakæte ilæ mæmæ, ‘Suah u in tatæn mæmæ in kig ræha netæm Isrel.’ ”[§]

²² Mæto Pailat tæmæ, “Nat itæm emæte, emæte.”

§ 19:9: Pailat tæmætapæh næhlan o nitunæn mæmæ okæmæ naka Iesu in uhgin ækæku kit, o okæm-naka nikin tataht mæmæ Iesu in etæm e næptæn pisin kit kæn etæm pisin kit in otakil nolæn ræhan (Luk 23:6-7). Iesu tinuhalpin rækis ræhan næghatæn, mæto Pailat tæmæsanæn nipahrienæn lan (Jon 18:36-38a; Aes 53:7).

* **19:11:** Rom 13:1 † **19:11:** Jon 18:30; Wæk 3:13 ‡ **19:13:** Kapata in ikin kit kæmælin kæpiel itæm tepin-epin min ikin, kol tahmen æm e simen itæm kæmæhlækîn. § **19:14:** Jon 19:19,21-22 * **19:17:** Luk 14:27 † **19:19:** Jon 19:14,21 ‡ **19:20:** Hip 13:12 § **19:21:** Jon 19:14

Mopael min kəmotoor natimnat rəha Iesu

²³ Kən nian mopael min kəmotəht-ipən rəkis Iesu e nig kəməluau, kən motəmik rəhan natimnat, kən kəmotoor ilat nəm̄tin kuwit, mətə-inun mopael min ilat kuwit. Məto kot əfəməh rəhan, etəmim itəm in təmol niməhan, in təmisilpin-ilpinən niməhan lan, in təmol apləpiə əm niməhan əh.

²⁴ Kən mopael min u kinotən-ən kəm ilat min məmə, “Ei, təsəwirən məmə okotearasin nat u. Təwir məmə okotətipin əm tais ron. Kən etəm tatol win lan, in titol rəhan u kot.” Nat u təm̄iet məmə otol nəghatən rəha Naoa Rəha Uhḡin tuwa mol n̄pahrienən, u təmən məmə, “Ilat kəmotəmki-rəkis rəhak natimnat. Ilat kəmotoor elat min. Kən ilat kəmotətipin tais məmə otəgətun məmə pah otos natimnat min əh.”* Kən tol nəhlan, mopael min kəmotol mihin pahrien.†

Iesu ne rəhan Mama

²⁵ Kən iuəhk̄ir əm o nig kəməluau rəha Iesu, n̄pitan kuwit kəmoatətul əh-ikin. Mama rəha Iesu, ne pia rəhan mama, ne Meri kit min, pətan rəha Klopas, kən iahunin kit min Meri pətan Maktala.‡ ²⁶ Kən nian Iesu təməplan rəhan mama ne suah un itəm in tolkeike pik[§] katuətul e n̄ikalin, kən tən-ipən kəm rəhan mama məmə, “!Pətan, nət̄im un!”

²⁷ Kən mən-ipən kəm suah u məmə, “Ik rəham u mama.” Kən tət̄uoun e nian əh, suah u təm̄it pətan un mian iman ikin, kən in təmatehm wir in, tahmen e rəhan mama atuatip.

Iesu tinimis

(Mat 27:45-56; Mak 14:33-41;

Luk 23:44-49)

²⁸ Kən uarisig lan, Iesu təm̄itun məmə wək min itəm in təmuwa məmə otol, tinol namnun rəkis.* Kən o nolən nəghatən min e Naoa Rəha Uhḡin tuwa mol n̄pahrienən lan, in təmən məmə, “Enoaoa.”†

²⁹ Kən pesin əkəku kit əh-ikin tatəpələh, kəmiuw-pən wain lan u tagin. Kən ilat kəmotiləs nat kit tame-ame tahmen e katən, kən moteer-pən e wain un, kən motatu-pən e nelmi nig katən mə hisop, kən motiləs-ipər tuwin iuəhk̄ir o nohli Iesu, məmə otir̄im. ³⁰ Kən nian in təmən̄im wain u məs̄in, kən məmə, “! Natimnat rafin tinol namnun!”‡

Kən təmətag-iəhau, megəhan-in-pən rəhan namegən tiet, kən mimis.

Suah kit təmaru n̄kali Iesu

³¹ Nian əh rəha nol əpen-əpenən, mətə-inu okən lawigin un, nian rəha Sapat. (Kən Sapat u, in Sapat keike kit.)[§] Kən netəm-iasol rəha netəm Isrel kəsotolkeikeən məmə n̄pəti suah miləhal əh okətəhalakul e nig kəməluau mətəarus-pən nian əh. Kən o nat əh, ilat kəmotuw̄in motəpəh o Pailat məmə otahl-ipa rəhan min netəmim, kotuw̄in, motətgəhl nelkiləhal, pəs iləhal kəhalimis uəhai əm. Kənu ilat kotiləs-irəkis n̄pət̄iləhal. ³² Kən mopael min kəmotəpən motətgəhl nelki suah mil un kəiu itəm kəmotəht-ipən ilau e nig kəməluau iləhal Iesu.

³³ Məto nian kəmotuwa o Iesu, motəplan məmə in tinimis rəkis. Kən əmun, ilat kəsotətgəhlən nelkin. ³⁴ Kən mopael kit təmaru əm n̄ikalin e rəhan n̄iro,* kən roiu agin-əh, nita ne nəhau kəmuaiəh ahmen-ahmen əm, mətuatite e

* **19:24:** Sam 22:18 † **19:24:** Jon 19:28,36,37 ‡ **19:25:** Luk 8:2; Jon 20:1,18 § **19:26:** Jon tatən atip əm in məmə, “suah un itəm in tolkeike pik” (Jon 13:23). * **19:28:** Jon 17:4 † **19:28:** Sam 69:21; Jon 19:29 ‡ **19:30:** Luk 12:50; Jon 4:34; 17:4 § **19:31:** Sapat u, in Sapat keike kit, mətə-inu təmuwa atuatip e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən. * **19:34:** Sek 12:10; Nol Əpən 1:7

nipätin.† 35 (Kæn suah kit æh-ikin tatätul,‡ in tæmehm natimnat min u e niganæmtin. Kæn næghatæn min ræha suah u, in tætuatip, kæn in titun mæmæ in tatæn pahrien. Kæn in tatæn-iaræp mæmæ itæmat min onækotitun motahatætæ lan.) 36 Natimnat min u kæmotuwa mæmæ okotol næghatæn e Naoa Ræha Uhgîn tuwa mol nipahrienæn lan,§ u tatæn mæmæ, “Okol nikilikilin kit tæsitàgitan.”* 37 Kæn næghatæn kit min e Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ, “Ilat okotæplan suah u itæm kæmotaru.”†

Josep ne Nikotimas, ilau kæmiatænim Iesu

38 Kæn uarisig e natimnat min u, etæm Aramatia kit, nærgin u, Josep. Josep u, in etæmim kit ræha Iesu, mæto tatahluag-in nat u, mæto-inun tatægin netæmiasol ræha netæm Isrel.‡ In tæmuwin mæplan Pailat, kæn tætapæg ron mæmæ otogehan-in pæs tilas-irækis nipæti Iesu. Kæn æmun, Pailat tæmegæhan-in, kæn in tæmuwin milæs-irækis. 39 Kæn Nikotimas, u aupæn in tæmuwin mæplan Iesu lapin,§ in tæmuwin ilau Josep. In tatitol kætim kit, tæmærioah e nat pien-pien min u mir ne alos. Kætîm u tæfigæm tahmen e tate kilo.

40 Kæn ilau kæmialæs-irækis nipæti Iesu, mualpin e nimæhan wir kit, nærgin u linen. Kæn ilau kæmioal-pæn mir ne alos e nimæhan u, tahmen ætuatip æm mæ inun netæm Isrel kotalpin mihin nipæti etæmim, moatitænim. 41 Kæn ikin æh kæmæht-ipæn Iesu ikin e nig kæmæluau, kæmahwin ikin, kæn e ikin æh, nipæg kæpiel kif æh-ikin, itæm katitænim itæm ikin. Kæn ikin æh, kæsitænim-pænæn æh suah kit ikin. 42 Kæn ilau kæmuælæhæu-pæn nipæti Iesu e nipæg kæpiel u, mæto-inu nian æh in nian ræha netæm Isrel koatol æpen-æpenæ lan o Sapat,* kæn nipæg kæpiel itæm katitænim itæm ikin, in iuæhkîr æm.

20

Iesu tinæmegæh min

(Mat 28:1-10; Mak 16:1-8;

Luk 24:1-12)

1 E Sante, laulaugin agin, titapinæp-æpinæp æh, Meri u pætan Maktala,* tæmuwin e nipæg kæpiel, kæn mæplan mæmæ kæpiel asol itæm kæmahtosig-in nipæg kæpiel lan, in kæmahwin rækis. 2 Tol næhlan, kæn in tæmaiu mitælig muwin o Saimon Pita ne etæmim u kit min ræha Iesu, u Iesu tolkeike pik, kæn mæn-ipæn kæm ilau mæmæ, “Ilat kæmotilæs-irækis nipæti Iæramæ æpæh e nipæg kæpiel. Kæn ekotæruu mæmæ kæmotælæhæu hiæ nipætin.”

3 Kæn Pita ne etæmim kit min u ræha Iesu, kæmiaiet mætian mæmæ okuæplan nipæg æh. 4 Kæmaiu æsanæn mian, mæto suah u kit in tæmaiu maupæn maprækis-in Pita, maupæn muwin æpæh nipæg u ikin. 5 Kæn in tæmæmæhl-æmæhl mætæg-pæn æpæh imæ, kæn mæplan nimæhan wir u linen tatæmæhl, mæto in tæmæsuwinæn imæ. 6 Kæn Saimon Pita in tæmiet-aræpa min, kæn megupæn uhai æm imæ e nipæg kæpiel u, kæn tæmæplan nimæhan u koatæmæhl, 7 kæn mæplan min nimæhan u kæmotalpin ræhn-kapæ Iesu lan aupæn. Nimæhan u, in tæmæmæhl-pænæn ilat nimæhan min un neen, mæto in kæmaiu-aiu wir kælæhæu pisin. 8 Etæmim u ræha Iesu itæm tæmaupæn, in min tæmuwin imæ e nipæg kæpiel,

† 19:34: 1 Jon 5:6-8 ‡ 19:35: Aposol Jon itæm tæmæte naoa u, in tatæghat-in atip æm in e ves 35 (Jon 19:26; 21:24). § 19:36: Jon 19: 24,28,37 * 19:36: Iesu in tahmen e Nati Sipsip ræha lafet ræha Nuhagego-inæn kæn nitan otosmegæh netæmim ræha Uhgîn. (Jon 1:29; 1 Kor 5:7; 1 Pita 1:19). Tahmen mæmæ kæmæsætæghæn nikilikili nenæti sipsip min itæm katoh e lafet ræha Nuhagego-inæn (Eks 12:46; Nam 9:12), e nolæn kitiah æm, nikilikili Iesu kit, tæmæsitàgitan. Sam 34:20. † 19:37: Sek 12:10; Nol Øpæn 1:7

‡ 19:38: Jon 7:13 § 19:39: Jon 3:1-2; 7:50 * 19:42: Øplan-tu futnot e 19:31. * 20:1: Luk 8:2; Jon 19:25

kən in təməplan natimnat min u, kən in təmatahatətə məmə Iesu tinəmegəh min. ⁹ (Naoa Rəha Uhgın tatən məmə Iesu otəkəike məmegəh min e nimisən, mətə ilat kəsotitun wırən əh nəghatən əh.)[†]

Meri u pətan Maktala in təməplan Iesu
(Mak 16:9-11)

¹⁰ Kən etəmim mil un rəha Iesu kəmiatəlig mətian imələu ikin, ¹¹ mətə Meri in tatətul iuəhkir e nipəg kəpiel u mətasək. Kən nian in təmətasək əh, kən məməhl-əməhl mətəuag-pən əpəh e nipəg. ¹² Kən əmun təməplan nagelo kəu əpəh imə. Natimnat rəhalau in tərūən tərūən. İlau katuəpələh u ikin-u kəmələhəu-pən Iesu ikin. Kitiah tatəpələh e nəme rəhn-kapə, kən kitiah e nəme nelkin.

¹³ Kən ilau kəmuətapəh ron məmə, “Pətan. ?İk natasək o naka?” Kən in təmən-ipən kəm ilau məmə, “İlat kəmotiləs-irəkis nipəti İərəməərə rəhak, kən ekəruru məmə kəmotələhəu-pən hiə.”

¹⁴ Nian in tinən rəkis nəghatən u, kən meirair, kən təməplan Iesu tatətul əm u ikin-un, mətə in təruru məmə Iesu. ¹⁵ Kən Iesu təmətapəh ron məmə, “Pətan. ?Nakətasək o naka? ?İk nategəs-in pah?” Mətə pətan u, nikin təht məmə okəmə naka suah u itəm tatitasilin nahwinuən, kən in təmən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, okəmə ik nəmiləs-irəkis nipətin, kən mələhəu-pən əh kit, awi, ən-ipa-tu kəm io, pəs io ekuwin miləs.”

¹⁶ Kən Iesu tən-ipən məmə, “Meri.” Kən Meri təmeirair; mətəg-pən məplan, kən məmə, “!Raponi!” (İnu nəghatən rəha netəm İsrəl u, nipətin təmə, “Rəhak İəgətun.”)

¹⁷ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Saskəlimən io, mətə-inu io esuwinən əh əpəh ilis o rəhak Tata. Mətə ik, uwin, mehm piak min kən mən-ipən kəm ilat məmə io enatitəlig-pən ilis o rəhak Tata, kən in min rəhatəmat Tata. In Uhgın rəhak, kən in Uhgın min rəhatəmat.”

¹⁸ Kən Meri Maktala təmuwin məplan netəmim min rəha Iesu, kən tən-ipən kəm ilat məmə, “!Suah min əpə! !İo eməplan İərəməərə!” Kən in təmən-iarəp nəghatən min itəm Iesu in təmən-ipən kəm in.

Netəmim min rəha Iesu kəmotəplan Iesu
(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18;

Luk 24:36-49)

¹⁹ E Santei ehnaipən, netəmim min rəha Iesu kəmotərgəfimin ilat min əpəh e nimə kit, kən mətəhtosig e toa motol lok lan, mətə-inu ilat koatəgin netəm-iasol rəha netəm İsrəl. Kən əmun, Iesu təmuwa mətul ilugin elat, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Pəs nəməlinuən tətətig otəmat.”[‡] ²⁰ Kən in təmurapik nelmin kən mōl-pən nīkalin kəm ilat, kən nīkilat kəmagien pik mətə-inu kinotəplan İərəməərə.[§]

²¹ Kən Iesu tən-ipən min kəm ilat məmə, “Pəs nəməlinuən tətətig otəmat.* Tol mə rəhak Tata təməhl-ipa io,[†] e nolən kitiah əm io etəhl-ipən itəmat nakoatuwin e nətueintən.”[‡] ²² Kən nian in tinən rəkis nəghatən u, kən in təməhəg-pən elat, kən məmə, “İtəmat, otos Narmın Rəha Uhgın.[§] ²³ Okəmə nəkotaluin nolən rat rəha etəmim, kən Uhgın min in otəfəl rəkis nolən rat rəhan. Mətə okəmə itəmat nəsotaluinən nolən rat rəha etəmim, kən Uhgın otəsaluinən kən məsafəl rəkisən.”^{*}

[†] 20:9: Sam 16:10; Aes 53:11; Luk 24:25-27,46; Jon 2:22; Wək 2:24-28 [‡] 20:19: Jon 20:21,26; Jon 14:27; 16:33 [§] 20:20: Jon 16:19-22 * 20:21: Jon 20:19,26 † 20:21: Jon 3:17 ‡ 20:21: Mat 28:19; Jon 17:18 § 20:22: Esik 37:9; Jon 7:39; Wək 2:38; 8:15-17; 19:2; Kal 3:2 * 20:23: Mat 16:19; 18:18

Iesu ne Tomas

²⁴ Kæn etəm tuelef u kit ræha Iesu, nærgin u Tomas, u kætəun-in məmæ, Mil Mil, in tæmikæ e nian Iesu tæmiet-arəpa olat. ²⁵ Kæn in min neen, ilat kəmotənp-
ipən kəm in məmæ, “!Ei, emotəplan rəhatat Iərəmərə!”

Məto Tomas təmən-ipən kəm ilat məmæ, “Okəmæ ekəplan nəme nil e nelmin
mil, kənu ekek e noanelmik, kənu meə-pən e nəme niro e nikalin, kənu
pənəhatətə lan. Məto okəmæ esəplanən, okol esəhatətəən lan.”[†]

²⁶ Kæn tinos wik kitiəh rækis, netəmim min ræha Iesu koatəpələh min əpəh
imə, e nimə kitiəh əm, kæn motəhtosig e toa, motol lok. Kæn Tomas əh-ikin
ilat min. Nat əpnəpin kəmol lok e toa, məto Iesu tatig muwa min mətul ilugin
elat mən-ipən məmæ, “Pəs nəməlinuən tətətig otəmat.”[‡] ²⁷ Kæn mən-ipən kəm
Tomas məmæ, “Əplan-tu nelmək. Wa mek e noanelməm. Kæn mæg-ətuatip-
in nelməm kæn meə-pən e nəme niro u e nikalik. Səmik mətmətigən rəham
nahatətəən rəun, məto ik onəkəike məhatətə lak.”[§]

²⁸ Kæn Tomas tən-ipən kəm in məmæ, “Ik rəhak Iərəmərə, kæn ik rəhak
Uhgin.”^{*}

²⁹ Kæn Iesu tən-ipən kəm in məmæ, “Ik nəmahatətə lak, məto-inu nəməplan
io.[†] Məto netəm min un kəsotəplanən io, kæn ilat kotəhatətə lak, ilat okotos
nəwīrən pəhrien, nīkilat tagien pəhrien.”[‡]

Naoa u, kəməte məmæ netəmim okotəhatətə e Iesu

³⁰ Iesu təmöl nəmtətin min tēpət e niganəmti rəhan netəmim, itəm
kəsəte rækisən e naoa u.[§] ³¹ Məto kəməte nəghatən min u məmæ itəmat
onəkotəhatətə^{*} məmæ Iesu in Kristo itəm Uhgin təmən məmæ otəhl-ipa, inu
Nəti Uhgin. Kəməte nəhlan, məmæ itəmat onəkotos nəmegəhən e nærgin, məto-
inu itəmat noatəhatətə lan.[†]

21*Iesu təmöl əp in kəm rəhan netəmim ilat sepin*

¹ Uarisig e natimnat min u, Iesu təmöl əp min in o rəhan min netəmim,^{*} əpəh
e niməkləkil e nīkali lek asol, katən mə Lek Kalili.[†] Kæn təmöl əp in nulan. ² E
nian əh, netəmim min u rəha Iesu kəmotəliwək kitiəh: Saimon Pita, ne Tomas
u kətəun-in məmæ Mil Mil, ne Nataniel u, etəm Kalili iman latuənu Kena, ne
nəti Sepeti mil,[‡] ne etəmim mil kəiu min rəha Iesu. ³ Saimon Pita tən-ipən olat
məmæ, “Io enatuwin ekatipin net.”

Kæn ilat kotəmæ, “Itala, pəs kitat rafin kotuwīn.” Kæn ilat rafin kəmotatite,
motuwīn e pot kit. Kæn Pita təməpəg rəhan natimnat o wək. Kæn ilat
kəmotuwīn, motatipin net, motətoarus tian. Məto kəsotosən nəm kit ne.[§]

⁴ Kæn tinatian, kæn Iesu tuwa matətul ipar, məto rəhan min netəmim, ilat
kotəruru məmæ Iesu.^{*}

⁵ In tətəpəh olat məmæ, “!Nəman! ?Nəsotosən nəm kit, o?”

Kæn ilat kotəmæ, “Kəpə, nəm tikə.”

⁶ Kæn in tən-ipən kəm ilat məmæ, “Itala, otatipin-pən-tu net e matip ikin e
nīkali pot u, kæn onəkotiuw nəm neen.” Kæn əmun, kotatipin-iarəp net, əmun,
minotəruru niuw-pərən, məto-inu net tinər minər minəriəh e nəm.[†]

[†] 20:25: Mak 16:11 [‡] 20:26: Jon 14:27; 20:19,21 [§] 20:27: Luk 24:40 ^{*} 20:28: Nol Əpən 4:11

[†] 20:29: Jon 3:15 [‡] 20:29: 1 Pita 1:8-9 [§] 20:30: Jon 21:25 ^{*} 20:31: Jon 3:15 [†] 20:31: Jon
19:35 ^{*} 21:1: Jon 21:14; Jon 20:19,26 [†] 21:1: Nəghatən Kris atuatip tatən məmæ Lek Təepirias,
in nærgi Lek Kalili kit min. [‡] 21:2: Nəti Sepeti mil kəiu, ilau u Jemes ne Jon. Jon u inu in təməte naoa

u. [§] 21:3: Luk 5:5 ^{*} 21:4: Luk 24:16; Jon 20:14 [†] 21:6: Luk 5:4-7

⁷ Kæn suah u itəm Iesu tolkeike pik, in tən-ipən kəm Pita məmә, “! Ei! ! Iәрәмәрә әtuatip әh!” Kæn nian Pita tәмәto nәghatән u, tәмәtәut uәhai әm, kæn mәtipән itәhai, meai muwın ipar. ⁸ Kæn netәмim min u neen rәha Iesu, ilat kәmotuwar e pot, moatiuw net apon tәмәrioah e nәм, mәto-inu bot in iuәhkir әm mәsin o nimәklәkil, tahmen әm hanrit mita. ⁹ Kæn nian ilat kәmotuwın ipar, motәplan nigәм әkәku kit әh-ikin, nәmtahlin tatuәp әh, kæn nәм neen әh-ikin, katuwan e nigәм, ne pирet әh-ikin. ¹⁰ Kæn Iesu tән-ipән kәм ilat mәмә, “Otәmik nәм min un neen itәм nәmotos motuwa.”

¹¹ Kæn Saimon Pita tәmuwın min e pot, kæn mewkәkan net muwın әpәh ipar. Net u tәrioah e nәм asol min, ilat rafin wan-hanrit-fifti-tri. Kæn nat әpnapın mәмә net u tәмәrioah pap e nәм, mәto in tәмәsәhapән. ¹² Kæn Iesu tән-ipән kәм ilat mәмә, “Otuwa motagwән.” Kæn ilat kit nikin tәsәhtән mәмә otәtapәh ron mәмә, “?Ik pah un?” mәto-inu ilat kinotitun әsas mәмә in Iәрәмәрә. ¹³ Kæn Iesu tәmos pирet muwa mos-ipән kәм ilat, kæn mos-ipән min nәм.

¹⁴ Kæn inu, nian tatol kisil lan, itәм Iesu tәmol әp in o rәhan min netәmim uarisig e nian in tәmimis, kæn mәmegәh min.‡

Iesu ne Pita

¹⁵ Nian ilat kinotagwән rәkis, Iesu tәmәtapәh o Saimon Pita, mәмә, “Saimon, nәti Jon. ?Ik nakolkeike io taprәkis-in netәм min un?” Pita tән-ipән kәм in mәмә, “Әwәh, Iәрәмәрә, ik nәkitun mәмә io ekolkeike pik ik.”§

Kæn Iesu tән-ipән kәм in mәмә, “Itәla, ik onakatagwән rәhak nenәti sipsip min.”

¹⁶ Kæn Iesu tatig mәtapәh min ron mәмә, “Saimon, nәti Jon. ?Ik nakolkeike io?”

In tән-ipән kәм Iesu mәмә, “Әwәh Iәрәмәрә, ik nәkitun mәмә iakolkeike ik.”

Kæn Iesu tән-ipән kәм in mәмә, “Itәla, ik onakatehm wir rәhak sipsip min.”*

¹⁷ Kæn mәtau kisil lan, Iesu tatig mәtapәh min ron mәмә, “Saimon, nәti Jon. ?Ik nakolkeike io?”†

Kæn Pita, nikin tәmahmә, mәto-inu Iesu tәmәtapәh ron mau kisil, mәмә, “?Ik nakolkeike io?” Kæn in tән-ipән kәм in mәмә, “Iәрәмәрә, ik nәkitun natimnat rafin.‡ Ik nәkitun mәмә io ekolkeike ik.”

Kæn Iesu tән-ipән kәм in mәмә, “Itәla, ik atagwән rәhak sipsip min.

¹⁸ “Nipahrienән agin u iatән kәм ik mәмә, aupән, e rәham netәм-aluәән, nәmatiargin atip rәham kәtәut, kæn mәtaliwәk matuwın ikin min rafin itәм nakolkeike mәмә nakuwın ikin. Mәto nian ik onakaguihl, onakag-әtuatip-in nelmәм, kæn etәм pisin kit otәlis әtain rәham kәtәut, kæn mit ik nakian ikin ik nәsolkeikeән mәмә nakuwın ikin.” ¹⁹ E nәghatән u, Iesu tәmaupән matән-ipәр rәkis әm, nolән itәм Pita otimis, kæn rәhan nimisән,§ in otilәs-ipәр nәrgi Ughin.*

Kæn Iesu tән-ipән kәм in mәмә, “Itәla, uarisig-in io.”†

Iesu ne suah un itәм Iesu tәmolkeike pik

²⁰ Kæn Pita teirair mәplan etәmim kit rәha Iesu u, Iesu tolkeike pik, tatuarisig-in ilau. Suah әh inәh, itәм tәmiәu-iәu muwa iuәhkir o Iesu e

‡ 21:14: Jon 20:1,19,26 § 21:15: Mat 26:33-35; Jon 13:37-38 * 21:16: Esik 34:2; Mat 2:6;

Jon 10:11; Wәk 20:28; 1 Pita 5:2-3 † 21:17: Jon 13:38 ‡ 21:17: Jon 16:30 § 21:19: Katән mәмә e nup tate min tatuwa, kæn kәpanәtu-pәр Pita e nig kәmәluau. * 21:19: Jon 13:36; 2 Pita 1:14

† 21:19: Mat 4:19; 16:24

nian kəmotagwən e lafet rəha Nuhagego-inən, kən matətapəh ron məmə, “? Iəramərə, pah un otegəhan-in-pən ik e nelmi rəham tikimir min?”‡

²¹ Nian Pita təməplan in, kən tətapəh o Iesu məmə, “? Iəramərə, məto tahro e suah əh?”

²² Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “? Okəmə io ekolkeike məmə in otatəmegəh muwin mətoarus nian iakitəlig-pa min, ik onəkītun o naka? Ik un, ik onəkəike muarisig-in io.”§

²³ Kən tol nəhlan o nat u Iesu təmən, nəghatən kit əh-ikin katən titəlau-itəlau e piatat min məmə, “Etənim u rəha Iesu otəsimisən,” məto Iesu təməsənən kəm Pita məmə suah u otəsimisən. In təmən əm məmə, “? Okəmə, io ekolkeike məmə in otatəmegəh, mətoarus-pən iakitəlig-pa min, ik onəkītun o naka?”

²⁴ Etənim u rəha Iesu in etənim kitəh əm itəm tatən-iarəp natimnat min u,* kən in məte rəkis nəghatən min u. Kən itimat ekotitun məmə nəghatən min u tatən, in nipahrienən əm.†

Namnun nəghatən

²⁵ Kən natimnat tepət min əpəh ikin itəm Iesu təmol‡ kən okəmə netənim kəpoatəte rəkis natimnat min u ilat rafin e naoa min, io, nīkik təht məmə rum otikə e nətueintən rafin o nəlinən naoa min u.

‡ 21:20: Jon 13:23,25 § 21:22: Jon 21:19; Mat 4:19; 16:24 * 21:24: Jon 15:27 † 21:24: Nian neen, Jon tatəghat nəhlan, matən məmə, “itimat,” məto in tatən əm in pisin əm (19:35; əplan-tu 1 Jon 1:1-4). ‡ 21:25: Jon 20:30

Wək Min Wək Min Rəha Aposol Min Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Wək Min

?Pah təməte naoa u? Luk təməte naoa u. Afın e “Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Luk” o nıtunən məmə Luk in pah.

?Təməte tatuwin kəm pah? Luk təməte naoa u tatuwin kəm in kit, nərgin u Teofilas, etəm kitiəh əm itəm Luk təməte naoa u “Namnusən Təwir Itəm Luk Təməte” tatuwin kəm in. Nərig u, nıpətin təmə, “Etəmim itəm tokeike Uhgın.” Luk təməte naoa u tatuwin kəm suah u, mətə in titun məmə İahlua tēpət okotafin min.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Naoa min rəha Namnusən Təwir koatəghat-in nəmegəhən ne nımısən rəha İesu. Naoa u tatən-iarəp məmə nıməfak təmähro mətuooun. Naoa u məsin tatəghat-in tēpət e wək rəha Pita, kən məsin min tatəghat-in nəmegəhən ne wək rəha Pol.

?Təməte naoa u o naka? Luk təməte naoa u matən məmə nıməfak təmähro min nulan mətuooun, kən otähro min nulan nıməfak otatəwiə. Kən e naoa u, kitat okotehm məmə iəfak min okotəhruhalpın nəghatən kəm netəm İsrəl ne netəm İahlua min itəm kətolkeike məmə okotitun nəukəti nəhatətəən rəhalat. E naoa u, kotəplan məmə kapman rəha Rom tatəto nəghatən rəha Pol. Kən matəplan məmə Luk ne Pol kiölkeike məmə netəmim rafin itəm Rom tatəramərə elat, ilat okotən nıpahrienən e İesu.

Uhgın təmən məmə otahl-ıpa Narmin rəhan

¹ Teofilas, e rəhak naoa itəm eməte aıpən, eməte nolən min rəha natimnat rafin itəm İesu təmatol ne matəgətun netəmim lan. ² Naoa əh tatən-iarəp nian İesu təmətuooun rəhan wək mətəorus Uhgın təmİLəs matuwın e Nego e Neai. Mətə aıpən, təməsuwınən əh e Nego e Neai, Narmin Rəha Uhgın təmətəsitə lan məmə otəgətun rəhan aposol* min. ³ E nian təməmegəh min e nımısən, nian tēpət tatuwa olat kən ilat kotəplan in e nian kitiəh kitiəh e nian foti, kən matol əp in kəm ilat məmə okotitun məmə in təməmegəh pahrien e nımısən. Kən e nian min əh, təmatəgətun ilat e nəramərəən rəha Uhgın. ⁴ Nian İesu təmətətig əh ilat min ilat, in təmən-ıpən nəghaten kit kəm ilat məmə, “İtəmat onəsotaıpənən motiet u e Jerusalem. Onəkotəkəike kətətig mətəorus onəkotos Narmin Rəha Uhgın, u rəhak tata tınəmən-ıəkis rəkis məmə otos-ıpınə kəm itəmat, tahmen min məmə inu io iatən-ıpınə kəm itəmat. ⁵ Aıpən Jon təmatol bəptais e netəmim e nəhau, mətə otəsuwəhən, Uhgın in otol bəptais etəmat e Narmin Rəhan.”

Uhgın təmİLəs İesu muwin e Nego e Neai

⁶ E nian min əh, itəm aposol min kəmotətig ilat İesu, kəmotətapəh ron məmə, “?İərəmərə, tınuwa e nian ətuatıp əh-roiu məmə ik onəköl kitat netəm İsrəl okotəramərə min e nıtən min rəhatat, o kəp?” ⁷ Mətə İesu təmən-ıpən kəm

1:1: Luk 1:3 * **1:2:** “Aposol” in suah kit itəm İesu Kristo təmahl-ıpa o nən-iarəpən rəhan nəghaten. Nian nakotafin nəghatən əh “aposol” e naoa u, nıpətin tən məmə netəmim tuelef rəha İesu u kəmotaliwək ilat min. Kən e naoa u, Pol təmən məmə in min aposol kit rəha İesu, mətə in təməsaliwəkan ilat netəmim tuelef min əh. Naoa əh, in tatəghat tēpət e aposol mil, Pita ne Pol. **1:2:** Mak 16:19; Luk 24:49-51 **1:3:** Luk 24:36-49; Wək 10:41 **1:4:** Luk 24:49; Jon 14:16-17; Wək 2:33 **1:5:** Mat 3:11 **1:6:** Luk 24:21

ilat məmә, “E nian min rəha natimnat min əh, Uhgın təməhluaig-in otəmat, okol itəmat nəsoṭitunən. Rəhak tata pisin əm, in tinitəpun rəkis e rəhan nəsanənən. ⁸ Məto e nian Narmın Rəha Uhgın otuwa matig etəmat, itəmat onəkotos nəsanənən. Kən itəmat onokotəkəike motuwın motən-iarəp rəhak nəghatən əpəh Jerusalem, ne ikin min əpəh Jutia, ne Sameria, kən ne ikin min rafin e nətueintən.”

⁹ Nian təmən rəkis əm nəghatən əh kəm ilat, kən Uhgın təmiləs-irəkis in tınər matuwın e neai. Nian ilat kəmoatəplan, kən napuə kit təmuwa malpin, kən ilat kəməsoṭəplan minən. ¹⁰ Nian kəmotitagpər əh e neai moategəs-in, roiu agin-əh, suah mil kəu kəmian e natimnat ruən kəmuət-arəpa muətul ilugin elat, ¹¹ kən muən-ipən kəm ilat məmә, “!Netəm Kalili! ?Təhrol nəkoatətul ikin-u moatətagpər nəpo lan e napuə? Iesu əh itəm Uhgın təmiləs-irəkis otəmat miləs mər matuwın e neai, in otəpanitəlig-pa min tahmen-pən əm e itəm əh, itəm tər matuwın.”

Aposol min

¹² Kən aposol min kəmotiet e nitot u katən məmә, Nitot Rəha Nig U Olif, motitəlig-pən Jerusalem itəm sənəmә in isəu pik, in iuahkir əm. ¹³ Nian kəmotiet-arəpən Jerusalem, kəmotuwın e nıpəgnoa nimә kit əpəh ilis lan itəm koatətig ikin. Aposol min əh, nərgilat u Pita ne Jon ne Jemes ne Antru, kən Filip ne Tomas, kən Patolomiu ne Matiu, kən Jemes nəti Alfeas, kən Saimon Selot, † kən Jutas nəti Jemes. ¹⁴ Netəm min əh ne nıpitan min, ne Meri u mama rəha Iesu, ne pia Iesu min, ilat koatuwa moatəfak kitiaəh nian tēpət.

Etəmin itəm otos nəme Jutas

¹⁵ Nian neen tınuwa minuwın rəkis, kən netəm min u itəm koatahatətə e Iesu kəmotuwa kitiaəh. Ilat tēpət, tahmen e wan-hanrit-tuente ilat rafin. Kən Pita təmətul matəghat kəm ilat məmә, ¹⁶ “Piak min ne winik min. Nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın otəkəike muwa mol nıpahrienən lan, itəm nuwəh aupən Narmın Rəha Uhgın təmos-ipən nəghatən kəm Kig Tefit, kən Kig Tefit təmən-iarəp suah u Jutas məmә in otit netəmin motuwın kaskəlim Iesu. Kən nəghatən əh tınuwa əh-roiu minol nıpahrienən lan. ¹⁷ Jutas kitat min kitiaəh əm. Kən in rəhan əh-ikin wək itəm təmatol mətasitu etat.”

¹⁸ (Jutas u inu təmos-nəmtin nəptən kit e məni u təmos e nolən rat itəm təmol. E nəptən əh, təmiet mörin kən kəhap nərpın nisgan tiet. ¹⁹ Kən netəm Jerusalem kəmotətə nəghatən əh, kəmotəun-in nəptən əh e nəghatən ikin məmә, “Akel tama,” nıpətin u məmә Nəptən e Nita.)

²⁰ Kən Pita təmən məmә, “E Naoa Rəha Napuən Min, nəghatən kit tatən məmә,

“Təwir məmә rəhan nimə tatətul əpnəpın əm, okol etəmin kit təsatigən ikin.’

“Kən nəghatən pit min tatən min-nulan məmә,

“Təwir məmә etəm pisin kit otuwa mə nəmeen mol wək rəhan.’

²¹⁻²² “Kən tol nəhlan, okotəkəike kilesipər suah kit itəm təmehm e niğanəmtin nəmegəhən rəha Iesu e nımisən, kən in otuwa min mehm kitat məmә otən-iarəp Iesu məmә in İərəmərə rəhatat. Suah u, in suah kit itəm kitat min kəmoatən aupən e nian min u itəm İərəmərə Iesu təmətəliwək lan. Suah un in suah kit itəm təmətatig nian Jon təmatən-iarəp nəghatən rəha nolən baptais etəm, muwa mətoarus-pən nian itəm Uhgın təmos-irəkis Iesu o kitat miləs mər muwın e Nego e Neai.”

²³ Kən ilat kəmotən-iarəp nərgi etəmim kaiu, kit nərgin u Josep u nian neen kətaun-in məmə Pasapas o Jastas, kən kit mīn, nərgin u Matias. ²⁴ Kən ilat kəmotəfak motən məmə, “Iərəməra, ik nəkitun niki netəmim rafin. Ik asitu etimat məmə suah mil u, in pəhruan ik nīnəmitəpən rəkis ²⁵ məmə otaskəlīm wək u rəha aposol itəm Jutas təmapas məmə otuwim e suatip itəm tərət, iman ətuatip ikin.” ²⁶ Nian kəmotəfak rəkis, ilat kəmoturin kəpiel neen, kotahmen e tais, məmə otəgətun məmə pah otos wək əh, kən nərgi Matias təmīet. Kən ilat kəmotiləs-ipən Matias məmə in aposol kit, kən roiu tinol mīn tuelef aposol ilat rafin.

2

Narmin Rəha Uhgīn təmuwa e nəmegəhən rəhalat

¹ E nian rəha Pentekos,* lafet kit rəha noanol mīn rəha Isrel, netəm mīn u itəm koatahatətə e Iesu kəmotuwa kitiəh. ² Kən roiu agin mīn, kəmotətə nat kit təmisi-pər e neai tahmen e nīmətag asol kit tatelel nat, kən nat əh kəmotətə təmuwa mər rafin e nīpəgnoa nīmə itəm koatəpələh ikin. ³ Kən ilat kəmotəplan nat kit tahmen e nīgəm təmuəp. Kən ləpləpin nīgəm mīn əh, kəmotiwīg motan ahmen-in netəmim rafin itəm koatəpələh əh imə. ⁴ Kən ilat rafin, Narmin Rəha Uhgīn təmuwa mərīoah mətətig elat, kən mīnos-ipən nəsanənən kəm ilat, mol ilat kīnoatəghat e nəghatən ik pīsīn mīn.

⁵ Kən noanol mīn neen əh-ikin rəha netəm Isrel itəm koatəfak kəm Uhgīn. İlat kəmotisi-pən ik pīsīn pīsīn mīn mətə kotatīg Jerusalem. ⁶ Nian ilat kəmotətə nəghatən mīn əh, netəmim tēpət kəmotuwa. Kən ilat kəmotaut pīk mətə-inu kəmotətə nəghatən mīn rəhalat itəm netəm mīn əh koatən. ⁷ Kəmotaut pīk agin kən motən məmə, “!Ei! ?Netəm Kalili əm əh koatəghat, o kəp? ⁸ ?Təhro kitat rafin koatətə rəhatat nəghatən mīn itəm ilat koatən? ⁹⁻¹¹ Kitat u netəm ik pīsīn pīsīn mīn tēpət. İkin-u netəm Patia əh-ikin, ne netəm Metia, ne netəm Elam, ne netəm Mesopotemia, ne netəm Jutia, ne netəm Kapatasia, ne netəm Pontas, ne netəm Esia, ne netəm Fritia, ne netəm Pamfilia, ne netəm İjip, ne netəm Lipia e nīkalīn-pən əh Saerin ikin, ne netəm Rom, neen noanol ətuatip rəha netəm Isrel, neen netəm pīsīn mətə koatəfak kəm Uhgīn, ne netəm Krit, ne netəm Arepia. Mətə kitat rafin kəmotətə ilat koatən nat asol itəm Uhgīn təmöl e nəghatən ik pīsīn mīn rəhatat.” ¹² Narmilat təmīwīg pīk, rəhalat-kapə təmīka, kən kəmoatətapəh olat mīn məmə, “!Ei! ? Naka u tol nulan?”

¹³ Mətə neen kəmotalah-əmnu ilat, motən məmə, “Nat koatəpīs əpəh.”

Pita təməghat kəm netəmim

¹⁴ Kən Pita təmətul ilat lepen aposol mīn, təmagət əfəməh matən-ipən kəm netəmim məmə, “İtəmat rafin noanol mīn rəha Isrel ne netəm pīsīn pīsīn mīn u nakoatīg Jerusalem, otətəlig-in wir-tu io, pəs ekuhapīk e nīpətī nat əh kəm itəmat. ¹⁵ İtəmat nakoatən məmə netəm mīn u koatəpīs. Mətə kəp, kəsotəpīsən. Nain kilok əm əh-roiu laulaugin. ?Kən təhro ilat koatəpīs?†

¹⁶ “Mətə in tol nulan. İen rəha Uhgīn əupən, nərgin u Joel, təmən rəkis nat u itəm itəmat nakoatəplan. In təmən məmə, ¹⁷ ‘Uhgīn təmən məmə, “E nammun nian mīn, ekos-ipən rəhak Narmin kəm netəmim rafin. İlat rafin okotos nəsanənən lan. Nenətīməmat mīn, nəman ne nīpitan, ilat okotən-iarəp nəghatən mīn rəhak itəm io iatos-ipən kəm ilat. Netəm aluə mīn rəhatəmat,

* 2:1: Pentekos: Əplan e tiksonari.

2:1: Lev 23:15-21; Dut 16:9-11

2:3: Mat 3:11

2:4:

Mak 16:17; Wək 4:31; 10:44-46; 19:6

† 2:15: Netəm əh kəsotənīmən wain laulaugin, kən etəm tīkə

itəm tətəpīs laulaugin.

Uhgin otos-ipən nat kit tahmen e napilaiirən kəm ilat. Kən naguihl-aguihl min rəhatəmat okotapilaiir e napilaiirən pisin pisin min. ¹⁸ Sənəmə netəmiasol min əm, məto nəman ne nipitan ilat nolwək min əm rəhak, kən ekos-ipən Narmin rəhak kəm ilat. Kən ilat okotən-iarəp nəghatən min rəhak itəm iafos-ipən kəm ilat. ¹⁹ Oekol nat pispis min əpəh e neai, ne nəmtatin pisin pisin min e niməptən. Onəkotəplan nita ne nigəm ne nəhaniəm okotər motol napuə lan. ²⁰ Aupən, mitgar otapinəp kən məwig otasiə tahmen e nita. Kən uarisig, Nian asol asol ağin rəha ləramərə otuwa. ²¹ E nian əh, netəmim rafin itəm okotaun-in Nərgək, io ekosmegəh ilat.”

²² “Noanol min rəha Isrel, itəmat otətəlig-in nəghatən u. Itəmat nəkotitun wir nat pispis min, ne nəmtatin pisin pisin min itəm Iesu təmol e nəsanənən rəha Uhgin, itəm itəmat nəmotəplan. Natimnat min əh tatəgətun məmə Uhgin in pisin əm təmahl-ipa Iesu tuwa. ²³ E nalpəkauən rəha Uhgin itəm təmol mələhəu aupən, in təmos-ipinə suah u e nelmitəmat. Kən itəmat nəmotəhamnu in e nian nəmotəgəhan-in-pən in tuwin e nelmi netəm rat kəsotəfakən. Kəmotəh kətu-pər e nig kəməluau.

²⁴ “Məto Uhgin təmikis Iesu e nahməən rəha nimisən, kən mol in təmegəh min e nimisən, məto-inu nimisən, rəhan nəsanənən tikə o naskəlīmən. ²⁵ Təfit təmən nulan e Iesu aupən məmə, ‘Nian rafin ekitun məmə ləramərə tətətig itimlau min. Okol esəginən məto-inu tətətig e nikalik itimlau min. ²⁶ Məto-inu o nat əh, io nikik tagien pik, matənwiwi ik e nohlik. Kən nikik təməlinu məto-inu ekitun məmə Uhgin otosmegəh nipətik. ²⁷ Kən okol nəsapisən narmək tətətig ima netəm kəmotimis ikin. Kən okol nəseghan-in minən nipəti rəham Etəmim Ətuatip məmə otəmnəmit. ²⁸ Ik nəməgətun rəkis suatip rəha nəmegəhən kəm io, kən ik onəkol io nikik tətəgien pik nian ekətətig kilau min ik.’ In əh nəghatən itəm Təfit təmən e Iesu aupən.

²⁹ “Piak min. Iakolkeike məmə ekən nat ətuatip kəm itəmat. Iaguihl u pipi rəhatat aupən, Kig Təfit, in təmimis rəkis, kən kəmitənim, kən rəhan suwit tətətig imətət ikin mətoarus-pa u-roiu. ³⁰ Məto in ien kit rəha Uhgin, kən in titun məmə Uhgin təmos noanawil kit kəm in mən-iəkis nəghatən kit kəm in məmə etəmim kit e nita rəhan otuarisig-in otəkəike muwa mol Kig. ³¹ Kig Təfit təməplan məmə nat u otəkəike muwa mol nipahrienən lan. In təmən məmə Kristo əh, itəm Uhgin təmən məmə otahl-ipa, in otol təmegəh min e nimisən, kən Uhgin otəsapəsən narmin tətətig ima netəm kəmotimis ikin, kən nipətin okol təsəmnəmitən. ³² Kən nəghatən u tatəghat e Iesu itəm Uhgin təmol rəkis təmegəh min e nimisən. !Kən itəmat emotəplan e nigənmətitimat! ³³ Iesu, rəhan tata təmiləs in mər muwin e nikalin matip e ikin rəha nisaiiən ne nəsanənən. Kən tahmen-pən əm məmə Uhgin təmən-iəkis mihin aupən, in təmos-ipən Narmin rəhan kəm Iesu məmə Iesu otos-ipən kəm rəhan min. Kən natimnat min u, noatəplan, moatəto, Narmin Rəha Uhgin tatol. ³⁴ Kig Təfit təməsuwinən e Nego e Neai tahmen e Iesu. Kən Təfit təməsəghat-in atipən in nian in təmən nəghatən min əh məmə, ‘ləramərə təmən kəm rəhak ləramərə məmə, “Əpələh e nikalik matip, ikin rəha nisaiiən ne nəsanənən, matəsağin. ³⁵ Oekol rəham tikimər min məmə okotahmen e nimoulul min rəha natəgotin e nəptən, kən ik matəramərə elat.” ³⁶ Itəmat rafin noanol min rəha Isrel onəkotəkəike motitun wir məmə Iesu əh itəm itəmat nəmotətu-pər e nig kəməluau, in əh, Uhgin təmol məmə in ləramərə ne Kristo - etəm itəm Uhgin təmən məmə otahl-ipa.”

Netəmim tepət kəmoatən nīpahrienən e Iesu

³⁷ Nəghatən u rəha Pita təkək pahrien nīkilat, kən kotətapəh o Pita ne aposol mīn məmə, “Piatimat mīn. ?Oekol tahro nulan?”

³⁸ Kən Pita təmən-īpən kəm ilat məmə, “Onəkotəkəike kəuhlin nətəlīgən rəhatəmat, kən kol baptais etəmat e nərgi Iesu Kristo, məmə Uhgīn otafəl rəkis nolən rat mīn rəhatəmat. Kən Uhgīn otos-īpīnə Narmīn u kəm itəmat, ³⁹ mətə Uhgīn təmən-īəkis nəghatən u otəmat, ne nenətītəmat mīn, ne namīpītəmat mīn itəm okəpanotuwa. Nənīākīsən u tətətig o netəm mīn u itəm Iəramərə Uhgīn rəhatat tətəun-in ilat.” ⁴⁰ Kən Pita tatən nəghatən wīr tepət məmə otīuw-pa ilat kotuwa, kən matən kəm ilat məmə, “Onəkotiet rəkis e netəm un, netəm kotərat məmə Uhgīn otəsələn nalpīnən kəm itəmat mīn ilat.” ⁴¹ Kən ilat tepət itəm kəmotətə nəghatən rəha Pita kəmotən nīpahrienən lan, kən kəmōl baptais elat. E nian əh, netəmim tepət tahmen e tri-taosan kəmotuwa moatuarisig-in ilat u koatahatətə e Iesu.

Naliwəkən rəha netəm mīn u kəmoatən nīpahrienən e Iesu

⁴² Nian rafin netəm mīn u koatən nīpahrienən e Iesu, koatətəlīg-in nəghatən itəm aposol mīn koatəgatun ilat lan. E naliwəkən rəhalat kəmoatuwa kitīah, e nagwənən ne Nagwənən Rəha Nəmtətīn Rəha Iesu,‡ ne nəfakən. Kən nian rafin nīkilat tiəkis məmə okotəkəike moatol nat əh. ⁴³ Aposol mīn kəmotol nat pīspīs ne nəmtətīn pīsīn pīsīn mīn e nəsanənən rəha Uhgīn. Kən netəmim narmīlat təmīwīg pīk ron. ⁴⁴ Netəm mīn u koatahatətə e Iesu, nian rafin koatuwa kitīah moatawte-in rəhalat nautə mīn kəm ilat mīn, ⁴⁵ tahmen e okəmə suah kit rəhan nat kit tikə, kən kit otol-salīm-in rəhan kit nautə kən masitu lan. ⁴⁶ Nian rafin kotuwīn katəfak kitīah e Nīmə Rəha Uhgīn. § Kən kəmotuwīn e nīmə pīsīn pīsīn mīn moatoor nagwənən nīgīlat e nagīenən ne nīkilat pahrien, kən kəmotəgwən mīn e Nagwənən Rəha Nəmtətīn Rəha Iesu. ⁴⁷ Kən nian rafin koatənwiwi Uhgīn, kən netəmim koatənwiwi ilat o rəhalat nolən. Kən nian rafin Iəramərə Uhgīn tatosmegəh netəmim kotuwa kitīah ilat netəm koatahatətə e Iesu.

3

Uhgīn təmōl nat pīspīs e etəm u nelkīn tərət

¹ Nian kit e tri kilok ehnaipən, nian rəha nəfakən, Pita ne Jon kəmuāliwək mətīan e Nīmə Rəha Uhgīn. ² Suah kit itəm təsalīwəkən e nian təmāiir mətoarus-pa nian əh, kəmīləs ka kahtu e nafīluə e Nīmə Rəha Uhgīn u katən məmə Nafīluə Təwīr. Nian rafin tateasīə-in mənī o netəmim itəm koatuwīn imə. ³ Nian təməplan Pita ne Jon kīnatīan məmə okīa imə, in təmətapəh olau məmə okīos-īpən mənī kit kəm in. ⁴ Kən Pita ne Jon nīgānəmtilau təmətul lan. Kən Pita təmə, “Ətag-pa mehm itīmīlau.” ⁵ Kən təmətag-pən mōplan ilau nīkīn tətəht məmə otos mənī kit olau.

⁶ Kən Pita təmən-īpən kəm in məmə, “Rəhak mənī tikə agīn. Mətə nat naka itəm iə iatos, ekos-īpīnə kəm ik. !E nərgi Iesu Kristo etəm Nasaret, iatən-īpīnə kəm ik, ətul maliwək!” ⁷ Kən in təmasitu lan, mīləs nelmīn matīp miuw-pər məmə otətul. Kən roiu agīn nelkīn mīl kəmuəg-ətuatīp. ⁸ Kən təmətīp mər mətul mīnətālīwək, matətəu-pən ilau mətəhaluwīn e Nīmə Rəha Uhgīn, kən mīnətālīwək matətīpər-ətīpər matənwiwi Uhgīn. ⁹ Kən netəmim rafin

2:39: Aes 57:19 **2:41:** Wək 2:47; 4:4 ‡ **2:42:** Nagwənən Rəha Nəmtətīn Rəha Iesu: Əplan e tiksonari. **2:42:** Wək 20:7 **2:44:** Wək 4:32-35 § **2:46:** Nīmə Rəha Uhgīn - ikin itəm noanol mīn rəha Isrel kotuwa moatəfak ikin kəm Uhgīn. **2:47:** Wək 6:7; 11:21 **3:4:** Wək 14:9 **3:6:** Wək 4:10; 16:18

kəmotəplan in tətaliwək matənwiwi Uhgīn. ¹⁰ Nian ilat kinotitun məmə suah ilouin inəh itəm tateasiə o mənī nian rafin e nafiluə rəha Nimə Rəha Uhgīn, kəmotaut pik, narmilat təmiwig e suah əh.

Pita təməghat kəm netəmim əpəh e Nimə Rəha Uhgīn

¹¹ Nian təmatəkul-pən e Pita ne Jon, netəmim narmilat təmiwig ron, kotaiu motuwa məmə okotəplan iləhal e ikin kit e Nimə Rəha Uhgīn u katən məmə Fəranta rəha Kig Solomon. * ¹² Nian Pita təməplan ilat, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Noanol min rəha Isrel. ?Tahro narmitəmat tatiwig pik o nat pispis u? ?Noatarəplan itiməhal nikitəmat təht məmə itimlau etəm isasim mil kəiu emioal-wir suah u e nəsanənən əm rəhatimlau? !Kəp! ¹³ O nat pispis u itəm nəmotəplan, Uhgīn rəha Epraham, ne Aisak, ne Jekop, ne tipitat min rafin, in təmiləs-ipər nərgi rəhan iolwək lan, Iesu. Inu etəm kitəh əm Iesu itəm nəmotiləs motuwīn o netəm-iasol min rəha kapman məmə ilat okotohamnu, kən Pailat təmən rəkis məmə okisohamnuən okəhlman əm, məto itəmat nəmotən-ipən kəm Pailat məmə nəsoltokeikəən in. ¹⁴ Itəmat nəmotapəs Iesu itəm in iol ətuatip ne etəm təwir e niganəmti Uhgīn, kən nəmotəpəh o Pailat məmə otəhlman suah əh iohamnu itəm. ¹⁵ Kən e nolən əh, itəmat nəmotohamnu Iesu, itəm nəmegəhən rafin tətisi-pən ron. Məto Uhgīn təmol təmegəh min e nimisən. Kən itəmat emotəplan e niganəmtitimat məmə in nīpahrienən. ¹⁶ Suah u itəm itəmat nəkotitun moatəplan, in təməsanən əm məto-inu itəmat iotahətətə e Iesu ne nəsanənən rəhan. In nəsanənən rəha Iesu ne nahətətən itəm təmos-ipa kəm itəmat təmol-wir suah u, kən itəmat rafin nakoatəplan.

¹⁷ “Piak min. Io ekitun məmə nat un nəmotol e Iesu itəmat rəhatəmat netəm-iasol min, itəmat rafin nəmotol məto-inu nəsititun wirən məmə Iesu in pah. ¹⁸ Məto suatip u inu rəha Uhgīn o nuhapikən rəhan nəghatən itəm təmən əupən. E nəghatən rəha rəhan min ien min, in təmən rəkis məmə rəhan Kristo itəm təmən rəkis əupən məmə otahl-ipa, in otəkəike məto nahməən e nīpətin.

¹⁹ “Itəla, roiu əh, onəkotəkəike motəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat min kən motitəlig-pən o Uhgīn məmə in ofafəl rəhatəmat nolən rat min, kən məmə İərəmərə Uhgīn otos-ipinə namegən ne nəsanənən wi e nəmegəhən rəhatəmat, ²⁰ kən məmə in otahl-ipa Kristo titəlig-pa min, etəm itəm Uhgīn təmən rəkis əupən. İatəghat-in Kristo u Iesu. ²¹ Məto Iesu otətətig pitən e Nego e Neai mətoarus Uhgīn otol-wir min natimnat rafin tahmen-pən e itəm Uhgīn təmən-İəkis kəm itəmat, itəm rəhan ien min əupən əgin kəmotən-İarəp.

²² “Kən Moses təmən-İarəp məmə, ‘İərəmərə Uhgīn otiləs-ipər ien kit min etəmat tahmen lak. Onəkotəkəike motətəlig-in natimnat rafin itəm otən kəm itəmat motol nəwian. ²³ Netəm min u itəm okotəht nəwia ien əh, Uhgīn otiləs-İrəkis ilat o rəhan min netəmim kən ilat okotimīs.’ ²⁴ Inu nīpahrienən. Ien min rafin kəmotən əm nəghatən kitəh, təmətuoun e ien u Samuel, muwa mətoarus-pa u-roiu.

²⁵ “Nəniəkisən min u itəm Uhgīn təmən-ipən kəm rəhan ien min əupən, in rəhatəmat. Kən nəniəkisən rəha nəsitəuən itəm Uhgīn təmən kəm tipitəmat min əupən, in rəhatəmat min, məto-inu Uhgīn təmən-ipən kəm Epraham məmə, ‘Ekol təwir kəm netəmim rafin e nətueintən, kən nat kit itəm mipim İosmegəh otol, otos-ipən nəwirən əh kəm netəmim rafin.’ ²⁶ Nian Uhgīn təmiləs-ipər

* **3:11:** Fəranta rəha Kig Solomon - ikin kit imə e Nimə Rəha Uhgīn. İkin əh inəh, nian rafin netəm-iasol rəha noanol min rəha Isrel koatəghat-in Lou rəha Uhgīn. **3:13:** Eks 3:6,15; Luk 23:13-25; Wək 2:23 **3:17:** Luk 23:34; 1 Tim 1:13 **3:19:** Wək 2:38 **3:23:** Dut 18:15,18-19 **3:25:** Jen 22:18

rəhan iolwək u Iesu Iosmegəh, təmaupən mahl-ipinə kəm itəmat məmə in otauhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat mīn, kən e nolən əh, in otol təwir kəm itəmat.”

4

¹ Nian Pita ne Jon kəmatuəghat əh kəm netəmim, kən pris mīn, ne etəm tərəmərə e mopael mīn itəm koatehm Nimə Rəha Uhgīn, ne Satusi mīn,* kəmotiet-arəpa. ² Nīkilat təmahmə pik məto-inu ilau katuəgətun netəmim məmə Iesu təmimis kən məmegəh mīn. Kən inu tatəgətun məmə netəm u kəmotimis, Uhgīn otosmegəh mīn ilat. ³ Kən kəmotaskəlim ilau, kiləs-īpən ilau e kalapus məto-inu tinapinəp rəkis, kən okuəmahl əm mətoarus olauwig.† ⁴ Məto netəmim tepət itəm kəmotəto nəghatən itəm kəmuən kəmotən nīpahrienən lan. Kən netəmim rafin itəm kəmotən nīpahrienən e Iesu, ilat iuahkir tahmen e faif-taosan.

Pita ne Jon kəmuətul e niganəmti kaonsel

⁵ Kəmən lawīgīn, pris asol, ne netəm-iasol rəha noanol mīn rəha Isrel, ne iəgətun mīn rəha Lou rəha Moses,‡ kəmotargəfīmīn ilat mīn əpəh Jerusalem. ⁶ Kəmotəpələh ilat Anas u pris asol aɡin, ne Kaeafas, ne Jon, ne Aleksanta, ne netəmim neen e noanol rəha suah u pris asol aɡin, kəmotəpələh e kaonsel. ⁷ Kəmotən Pita ne Jon kian muətul aupaen elat, kən kotətapəh olau məmə, “? Nəmios hiə nəsanənən u mioal nat u, o nəmioal e nərgi pah?”

⁸ Kən Narmīn Rəha Uhgīn təmərioah e niki Pita, kən Pita təmən-īpən kəm ilat məmə, “Itəmat u itəm noatərəmərə e noanol mīn rəha Isrel, ne netəm-iasol mīn. ⁹ Itəmat noategəs-in-pa otimlau məmə suah u itəm nelkīn təmərat təmos hiə nəwīrən, o emuahrol nulan mioal-wir nelkīn. ¹⁰ Itəmat rafin ikin-u ne noanol mīn rafin rəha Isrel, onəkotəkəike motitun məmə suah u itəm nelkīn tinəwir rəkis tatətul aupaen-in itəmat e nəsanənən əm e nərgi Iesu Kristo, etəm Nasaret. Suah əh inəh, itəmat nəmotətu-pər e nig kəməluau, in təmimis. Məto Uhgīn təmol təmegəh mīn. ¹¹ Suah əh inəh, itəm Naə Rəha Uhgīn təmən lan məmə, ‘Kəpiel u itəm itəmat netəm rəha niləkinən nīmə, nəkotəmə tərət motərakīn, məto roiu in tinuwa kəpiel keike itəm nīmə tatətul-pər lan.’ ¹² Nərig kit tikə e nətueintən itəm Uhgīn təmos-īpa məmə titun nosmegəhən netəmim, məto Iesu pišin əm titun nosmegəhən netəmim.”

¹³ Netəm-iasol rəha kaonsel kəmotaut pik nian kəmotəplan məmə kəsueginən ilat, nat əpnəpīn kəsioalən skul, ilau etəmim əm. Kəmotitun ətuatip məmə suah mil əh ilat pahrien Iesu kəmotaliwək moatan. ¹⁴ Kən kinotəruru nuhalpīnən nəghatən rəhalau məto-inu suah u nelkīn tinəwir rəkis tatətul iləhal mīn ilau.

¹⁵ Kən kəmotən-īpən kəm iləhal məmə okəhaliet məhaluwīn ihluə pəs ilat əm kotəghat pitən. ¹⁶ Kən kəmoatətapəh-ətapəh olat mīn məmə, “?Okotahro suah mil əh? Netəmim rafin u Jerusalem kinotitun rəkis məmə nat pišpis u kəmol e suah u, in iahgin pik, okol kəsotən-iamnīnən. ¹⁷ Məto pəs kotən-iahau əskasik ilau məmə okəsuan-iarəp mīnən nərgi Iesu kəm netəmim, kən nəghatən e nat pišpis əh otəsiet mīnən netəmim kotəto.”

kaonsel təmegəhan-in ilau məmə okiaiet

3:26: Wək 13:46 * **4:1:** Əplan nəghatən mīn əh e tiksonari: pris mīn, ne mopael itəm koatehm Nīmə Rəha Uhgīn, ne Satusi. † **4:3:** Okuəmahl mətoarus olawig məto-inu lou təmən məmə suah kit təsolən pas e kot lapin. **4:4:** Wək 2:41 ‡ **4:5:** Lou rəha Moses - lou mīn itəm Uhgīn təmos-īpən kəm Moses əpəh nitot Saenae. **4:10:** Wək 3:6,13-16 **4:11:** Sam 118:22 **4:12:** Mat 1:21

¹⁸ Kən kəmotəun-in iləhal kəhaluwa min imə, kən kəmotən-ipən kəm Pita ne Jon məmə okəsuan-iarəp minən nərği İesu, kən məsuəgətun minən netəmim lan.

¹⁹ Məto ilau kəmuən-ipən kəm ilat məmə, "İtəmat əm otakil məmə tətətip e niganəmti Uhgın məmə ekioal nəwiatəmat o nəwia Uhgın. ²⁰ Məto itimlau okol esuakimən nohliətimlau. Oekuəike muən-iarəp natimnat itəm emuəplan e niganəmtitimlau kən muəto e matəgitimlau."

²¹ Kən kaonsel təmən-ipən min kəm Pita ne Jon məmə ilat okotol nalpənən kit kəm ilau okəmə ilau okatəəkəike matuən-iarəp İesu kəm netəmim, kən motahl-iarəp ilau. Kəmotahl-iarəp ilau məto-inu kinotəruru məmə okotəruəh ilau. Kəmotitun məmə netəmim nikilat otəhmə okəmə ilat okotol nalpənən kəm ilau, məto-inu netəmim rafin koatənwiwi Uhgın o nat pispis itəm Uhgın təmol e etəm nelkin təməfaiu ²² nian rəmaiir mətoarus-pa əh-roiu. Rəhan nup taprəkis-in foti.

Nəfakən rəha netəm kəmoatahatətə e İesu

²³ Nian netəm-iasol rəha kaonsel kəmotegəhan-in ilau məmə ilau okatian, kəmiaiet uəhai əm mian əpəh netəm koatahatətə e İesu koatatig ikin, kən muən-iarəp rafin nəghatən itəm pris asol min ne netəm-iasol rəha kaonsel kəmotən-ipən kəm ilau. ²⁴ Nian kəmotətə nəghatən əh, ilat rafin kəmotuwa kitiəh motəfak-pən kəm Uhgın motən məmə, "İrəməərə Uhgın, ik nəmol neai, ne nıməptən, ne nitəhai, ne natimnat rafin elat. ²⁵ Ik nəməghat e nəsanənən e Narmın rəham kəm tipitimat u aupən Kig Tefit, u in rəham iolwək, kən in təmən-iarəp rəham nəghatən məmə,

"?Təhro netəm e nəptən pisin pisin min nikilat titəhmə pik nəhlan?

Təhro ilat koatətə noa məmə okotol nəratən min əh, u itəm okol koatol pap, təsuwinən miet, otikə-pən əm olat.

²⁶ Netəm koatərəməərə e nitən min, koatol əpen-əpenə okotəmou, kən netəm-iasol min rəha nətueintən koatuwa kitiəh ilat min ilat, məmə okotəmou ilat İrəməərə Uhgın ne İosmegəh itəm in təmən' ²⁷ İrəməərə Uhgın, in nıpahrienən nəghatən itəm Kig Tefit təmən tinuwa minet-arəp, məto-inu Kig Herot Antipas, ne Pontias Pailat, ne noanol min rəha İsrel, ne İaihlua min, ilat rafin kəmotuwa kitiəh ikin-u latuənə Jerusalem, moatol noa eko-eko məmə okotəhamnu İesu, itəm in rəham iol ətuatip itəm nəmitəpun. ²⁸ Kəmoatətə noa rəhalat tatətəu-pən əsas əm rəham nəghatən itəm ik nınəmən rəkis e nəsanənən ne nenatigən rəham aupən. ²⁹ Tol nəhlan, İrəməərə, nikim tatətəh nəghatən itəm ilat kəmoatən məmə okotəh itimat, ol itimat rəham iolwək min məmə esotəginən məmə ekotən-iarəp rəham nəghatən. ³⁰ Əgəfəməhin-pa nelməm məmə otol-wir netəm koatimıs, kən mol nat pispis min ne nəmtətin pisin pisin min e nərği İesu, rəham iol ətuatip."

³¹ Nian kəmotəfak rəkis, kən nat kit təmələal e nımə, kən Narmın Rəha Uhgın təmuwa mərioah mətatig elat, kən kınəoatən-iarəp nəghatən rəha Uhgın məsotəginən.

Netəm kəmoatən nıpahrienən e İesu koatoor nautə rəhalat kəm ilat min

³² Netəm koatən nıpahrienən e İesu rəhalat nətəligən təmuwa kitiəh. Kit təməsaumisən məhluəig-in rəhan nautə məto kəmoatoor nautə rəhalat kəm ilat min. ³³ Kən aposol min kəmosos nəsanənən e Narmın Rəha Uhgın kən moatən-iarəp məmə İrəməərə İesu təmegəh min e nımısən. Kən e nəwırən rəha

Uhgin, in tətasi tu elat rafin itəm koatəfak. ³⁴ Kən ilat kit, rəhan kit nat kit tәмәsikәn, mәto-inu netәmim neen kәmotosalim-in rәhalat nәptән o nimә, kән motos-ipән mәni lan kәм aposol mın, ³⁵ kән ilat kәmoatoor kәм itәм mın u rәhalat nat kit tikә.

³⁶ Tol nәhlan, suah kit әh-ikin nәrgin u Josep, noanol kit rәha Lifae, etәм Saepras, aposol mın kәmotos-ipән nәrig wi kit kәм in, nәrgin u Panapas, u nipәtin tәмә, “etәм tətasi tu matilәs-ipәр nәtaligән.” ³⁷ In tәmosalim-in rәhan kit nәptән, kән mәmik mәni lan muwa mәmki-pән kәм aposol mın mәмә ilat okotoor kәм ilat mın.

5

Ananaeas ne Safaera

¹ Mәto suah kit mın әh-ikin, nәrgin u Ananaeas, ne rәhan pәtan nәrgin u Safaera. Ilau mın kәmioal-salim-in rәhalau kit nimәptән. ² In tәmaskәlim anion mәni mәsin, kән rәhan pәtan әm titun. Kән mәmik әm mәsin muwin mәmki-pән kәм aposol mın mәмә mәni e nәptән rafin. ³ Mәto Pita tәmәn-ipән kәм in mәмә, “Ananaeas. ?Tahro nategәhan-in iәrmis u Setan tatuwa e nikim? Nakateiuә-in Narmin Rәha Uhgin kән mәtaskәlim anion mәni mәsin rәha nimәptән mәмә rәham. ⁴ ?Aupән nimәsosalim-inән nimәptән u, in rәham o kәp? ?Kән nian nәmosalim-in, rәham mәni lan o kәp? ?Tahro natol nuhlan? !Ik niseiuә-inән etәmim, mәto nateiuә-in Uhgin!” ⁵ Nian Ananaeas tәmәto nәghatән әh, әmun misi-pәр morin rәhan namegән tiet. Kән netәmim itәм kәmotәto nat әh, kәmotәgin motasiәp. ⁶ Kән netәм aluә mın kәmotuwa motalpin nipәtin motilәs motiet motuwın kitәnim.

⁷ Iuәhkir aua kisil tәmuwa muwin rәkis, kән rәhan pәtan Safaera tәmiet-arәpa mәрuru mәмә rәhan iәrman tinimis rәkis. ⁸ Kән Pita tәmatapәh ron mәмә, “?Әn-tu kәм io mәмә mәni e nәptән rafin әh rәhatәlau itәм nәmiosalim-in?” Kән in tән mәмә, “Әwәh. Mәni rafin un.”

⁹ Kән Pita tәmәn-ipән kәм in mәмә, “?Tahro nәmatioal anion noa kit mәмә nakueiuә-in Narmin Rәha Iәrәmәrә mәмә okul tәsitunән nat u nәmioal? ! Әto-tu! Netәм kәmotitәnim rәham iәrman, ilat u e nafiluә koatuwa mәмә okotilәs mın ik.” ¹⁰ Kән roiu агin tisi-pәр morin-pән әpәh nelki Pita ikin, mımis namegән tiet. Nian netәм aluә mın kәmotuwa imә, motәplan tinimis rәkis, kән kotilәs motiet motuwın kitәnim e nikali rәhan iәrman. ¹¹ Nian netәmim rәha nimәfak ne netәм әpnapin kәmotәto nat әh, kәmotәgin kәmotәgin.

Aposol mın kәmotasi tu netәmim tәpәt motol-wir rәhalat nimisән

¹² Kән aposol mın kәmotol nәmtәtin tәpәt ne nat pispis mın e niganәmti netәmim. Kән netәmim mın u itәм koatән nipahrienән e Iesu kәmoatuwa kitiah әm e Feranta rәha Kig Solomon e Nimә Rәha Uhgin. ¹³ Netәmim kәmoatissiai-in ilat, mәto netәм mın u kәsotәнән nipahrienән e Iesu kәmotәgin nuwinән ikin әh mehm ilat. ¹⁴ Mәto nian rafin netәmim tәpәt koatuwa moatән nipahrienән e Iesu, nәman ne nipitan, kән ilat tәtәpәt. ¹⁵ Mәto-inu e nat pispis mın itәм aposol mın kәmoatol, netәmim koatos rәhalat nimisән mın moatuwa, kән moatәlin ilat kotapil e rәhalat pet ne nimitiwin e suatip mәмә nian Pita otaliwәk mapikalın ilat, in otek neen o kәм-naka nәghanpis in әm tos neen kән mәмә ilat okotәmegәh. ¹⁶ Kән netәmim tәpәt tәpәt kәmotisi-pән e latuәnu mın iuәhkir o Jerusalem kәmotuwa. Kәmotәmik rәhalat netәм koatimis ne netәм itәм narmin rat tәtatig elat motuwa, kән aposol mın kәmotәfak elat kән ilat rafin kotәwir.

Netəm-iasol mìn kəmotəmki-pən aposol mìn e kalapus

17 Kən suah u pris asol agin ne rəhan mìn netəmim Satusi mìn u, ilat e pati kitiəh, kəmotol pik timəht elat mətə-inu netəmim tepət kinoatapas ilat mīnoatuwin o aposol mìn. 18 Kən kəmotaut kaskəlīm aposol mìn kəmki-pən ilat e kalapus. 19 Məto lapin-in, nagelo kit rəha Iərəməə təmuwa merəh e nafiluə e kalapus mit ilat motiet. 20 Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwin e Nimə Rəha Uhgìn motən-iarəp nəghatən pahrien rəha nəmegəhən wi u kəm netəmim.” 21 Kən kəmən lawigin, kəmotol nəwia nagelo kən minotuwìn əpəh e Nimə Rəha Uhgìn moatən-iarəp nərgi Iesu kəm netəmim.

Aposol mìn kəmotuwìn e kot

Kən pris asol agin ne rəhan mìn, kəmotəun-in netəm-iasol mìn rəha noanol mìn rəha Isrel, kən ilat kəmotuwa kitiəh məmə ilat okotəpələh e kaonsel* asol rəha noanol mìn rəha Isrel. Kən motahl-ipən nəghatən kəm netəm kotərəməə e kalapus məmə okotahl-ipa aposol mìn kotuwa e kot əpəh e kaonsel. 22 Məto nian mopaél mìn kəmotuwìn e kalapus, məto aposol mìn kotikə. Kən kotitəligpa e kaonsel motən məmə, 23 “Nian emotuwìn ket-arəpən e kalapus, motəplan toa tətəhtosig, lok tətəkul-pən wir əm lan, kən mopaél mìn rəha kalapus koatətul katehm wir əm nafiluə e kalapus, məto nian emoterəh motuwìn imə, məto kika-kikə əh imə.” 24 Nian etəm tətərəməə e mopaél mìn itəm koatehm Nimə Rəha Uhgìn, ne pris asol mìn kəmotətə nəghatən əh, kəmotaut pik, rəhalat-kapə təmikə, minotəruru əpnəpin əm məmə nat naka otuwa mìn.

25 Kən əmun etəmim kit tiet-arəpa məmə, “! Ei, nəman! ! Netəm mìn ilouin itəm nəmotəmki-pən ilat e kalapus, ilat əpəh e Nimə Rəha Uhgìn koatəgətun netəmim!” 26 Kən etəm tərəməə e mopaél mìn təmit mopaél mìn rəhan motuwìn motəmik aposol mìn motuwa. Məto kəməsotewkəkanən ilat məto-inu koatəgin məmə netəm əpnəpin okotaht ilat e kəpiél apin okəmə okotewkəkan ilat.

27 Nian kəmotit ilat motuwa imə, kən motən məmə ilat okotətul əpən-in netəm-iasol rəha kaonsel. Kən pris asol agin təmən-ipən kəm ilat məmə, 28 “Emotən-iahau əskasik agin itəmat məmə onəsətəgətunən netəmim e nərgi suah əh Iesu. Məto nəgətunən rəhatəmat tinaiu rafin əpəh Jerusalem. Kən moatol məmə netəmim okotən məmə itimat emotoh suah əh.”

29 Məto Pita təməghat rəhalat aposol mìn lan məmə, “Itimat ekotəkəike motol nəwia Uhgìn, sənəmə nəwia netəmim əm. 30 Itəmat nəmotəhamnu rəkis Iesu motətu-pər e nig kəməluau, məto Uhgìn u rəha tipitat mìn əpən təmol təmegəh mìn e nimisən. 31 Uhgìn u inu təmiləs-ipər rəkis Iesu məmə otuwìn matəpələh e nikalin matip, ikin rəha nisaiiən ne nəsanənən, məmə in Iərəməə ne Iosmegəh. Uhgìn təmol nat əh məmə in otol suatip məmə noanol mìn rəha Isrel kotitun nəuhlinən ilat e rəhalat nolən rat mìn, kən in otafəl rəkis nolən rat mìn rəhalat. 32 Kən itimat Narmìn Rəha Uhgìn ekoatən-iarəp natimnat mìn u, kən Uhgìn tatos-ipən Narmìn rəhan kəm netəmim itəm koatol nəwian.”

33 Nian netəmim rəha kaonsel kəmotətə nəghatən əh, təmew pik rəhalat neməha, kən kotolkeike məmə okotəhamnu əm ilat. 34 Məto suah kit təmətəl, nərgin u Kamaliel, in Fariis kit ne iəgətun kit rəha Lou, u itəm netəmim rafin koatisiaiən. Kən təmətapəh o mopaél mìn məmə okotit aposol mìn motuwìn ihluə pitən. 35 Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Natimak mìn, netəm Isrel. Otakil wir noa rəhatəmat məmə onəkotəhro netəm mìn u. 36 Wi agin huə suah kit nərgin u Teutas, təmiet-arəp matən məmə in etəm-iasol kit, kən

5:19: Wək 12:7-10

*

5:21: kaonsel - netəm-iasol rəha Isrel koatiuw-iarəp netəmim ikin e kot.

5:28: Mat 27:25

5:29: Wək 4:19

5:31: Wək 2:33-34; Efes 1:20; Hip 2:10; 12:2

iuahkır netəmim fo-hanrit kəmotuarisig-in. Məto kəmo hamnu in, kən rəhan netəmim kəmotan kitiah kitiah, kən rəhan nətəligən təmuwin mikə. ³⁷ Uarisig lan, nian kapman təmətəfin netəmim, suah kit min nərgin u Jutas, etəm Kalili, in min kəniw netəmim koatuarisig-in. Məto netəmim neen kəmotohamnu min, kən rəhan netəmim kəmotan kitiah kitiah. ³⁸ Kən inu rəhak nətəligən e nənən u. !Ekən kəm itəmat, pəs kotapəs əm ilat motegəhan-in ilat kotiet! Məto okəmə nat koatol in rəha etəmim əm, otəpanisəs. ³⁹ Məto okəmə tatisipən o Uhgın, okol kəsotəsən nəsanənən məmə okotən-iəhau ilat. Okotəplan əm məmə kitat Uhgın koatəmou.” Kən ilat rafin kəmotegəhan-in rəhan nəghatən.

⁴⁰ Kən kəmotəun-in aposol min məmə okotuwa imə, kən motən məmə mopaəl min okotalis ilat. Kən motən-iəhau əskasik min ilat məmə okəsotəghat minən kəm netəmim e nərği İesu kən motəhlman ilat kotiet.

⁴¹ Nian aposol min kəmotiet e kaonsel, nıkilat tətəgien, məto-inu Uhgın təmsiai-in ilat kən megəhan-in məmə netəmim okotoh ilat məto-inu koatuarisig-in İesu. ⁴² Kən nian rafin e Nimə Rəha Uhgın ne nimə min, ilat kəməsotapəsən kəmoatəkəike katən-iarəp kən moatəgətun nəghatən wir məmə İesu in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa.

6

Kəmos-ipər netəm sepin

¹ Nian neen tınuwa minuwın rəkis, kən netəm rəha İesu tınatər minatəpət. Neen rəhalat kəmotisi-pən ikin pisin pisin min, kən koatən əm nəghatən Kris. Kən tepət, ilat netəm İsrəl əm. Məto iəfak min itəm koatən əm nəghatən Kris kınəotən nıkalı iəfak min u netəm İsrəl, moatən məmə nian koatoor məni ne nəgwənən kəm nəutahlımis min, məto kəsotehm wirən nəutahlımis min rəha itəm min u koatən nəghatən Kris.

² Kən tuwelef aposol min kəmotəun-in netəm rəha İesu məmə okotuwa-tu. Kən kəmotən-ipən kəm ilat məmə, “Piak min. Təsəwirən məmə itimat ekotapəs nən-iarəpən ne nəgətunən nəghatən rəha Uhgın məmə itimat ekotimnə katoor məni ne nəgwənən kəm nəutahlımis min. ³ Məto roiu, otəgi-arəp-tu etəmat min, netəmim sepin u itəm noatisiai-in ilat, kən kotenatig, ne Nərmın Rəha Uhgın tərıoah e nəmegəhən rəhalat. Kən itimat ekotos-ipən nat u kəm ilat məmə ilat okoatol. ⁴ Məpəs itimat e nəfakən kəm Uhgın ne nən-iarəpən ne nəgətunən nəghatən rəha Uhgın.”

⁵ Kən ilat rafin nıkilat təmagiən, kən motegəhan e nəghatən əh. Kən kəmotətig-iarəp Stipen u rəhan nahatətəən təkəsik e Uhgın ne Nərmın Rəha Uhgın tərıoah mətətig lan, kəmotətig-iarəp min Filip, ne Prokoras, ne Nikano, ne Timon, ne Pamenas, ne Nikolas etəm Antiok u aypən təmapəs nəfakən rəha netəm iman ikin minuwa matətəu-pən nəfakən rəha netəm İsrəl.

⁶ Kəmotit ilat motuwın kəm aposol min, kən aposol min kəmotələhu-pən nelmilat elat motəfak elat.

⁷ Kən netəm rəha İesu koatən-iarəp nəghatən rəha Uhgın kəm netəmim, kən netəm rəha İesu u Jerusalem tınatəpət-natəpət. E netəm əh, pris min tepət kəmotahatətə e İesu.

Kəmaskəlım Stipən

⁸ Kən Stipen u etəm tərıoah e nəwirən ne nəsanənən rəha Uhgın, təmol nəmtətin tepət ne nat pispis min e nıganəmti netəmim. ⁹ Məto netəmim neen

e nimə rəha nuəfiminən rəha Netəm Kəmikis İlat,* kəmotəghat ilat Stipen. Netəm min u noanol min rəha İsrəl u kəmotisi-pən Saerin ne Aleksantria. Kən netəmin neen min u noanol min rəha İsrəl u kəmotisi-pən Silisia ne Esia, ilat kəmotuwa kitiah, kən minoatərgəhəu ilat Stipen. Kotəmə nəghatən rəha Stipen təsətuatipən, meto rəhalat tətuatip.

¹⁰ Məto Narmin Rəha Uhgın təmol Stipen tenatig-pik, kən nian in otəghat, rəhan nəghatən tatoh-iəhəu rəhalat. ¹¹ Kən ilat kəmotətou anion netəmin neen məmə okotasitu elat motən-iarəp məmə, “İtimat emotəto məmə Stipen təmən rat Moses ne Uhgın.” ¹² Kən rəhalat nəghatən təmol niki netəmin, ne netəm-iasol rəha İsrəl ne iəgətun min rəha Lou, kəmotətəhəu Stipen. Kən kəmotuwın kaskəlim motiləs motuwın məmə otətul e niğanəmti kaonsel. ¹³ Kən kəmotəmik netəmin neen motuwa məmə okoteiua e Stipen. Kən netəm min un kotən məmə, “Nian rafin tatən nəghatən rat e Nimə Rəha Uhgın, kən matən rat Lou rəha Moses. ¹⁴ İtimat emotəto in təmən məmə İesu u etəm Nasaret, in otiləs-iəhəu Nimə Rəha Uhgın, kən məuhlin nolən min itəm Moses təmos-ipa kəm kitat aupən ikin.” ¹⁵ Kən netəmin rafin itəm kəmoatəpələh e kaonsel kəmotətag-pən ətuatip o Stipen, kən kəmotəplan məmə niğanəmtin tinəhəg-əhəg tahmen e rəha nagelo.

7

Stipen təməghat-in Epraham

¹ Kən pris asol agin təmətapəh o Stipen məmə, “?Tahro, nəghatən min əh nipahrienən?” ² Kən Stipen təmən məmə, “Piak min ne tata min. Otətəlig-in-tu io. Uhgın u itəm in ilis ilis pik, təmiet-arəpa o tipitat Epraham nian in təmətatig əpəh Mesopotemia, məsuwınən əh əpəh Haran. ³ Uhgın təmən-ipən kəm in məmə, ‘Apəs rəham min, ne ikin nətatig ikin, muwın e ikin kit itəm io epanəgətun kəm ik.’ ⁴ Kən Epraham təmiet əh Kaltia muwın mətatig əpəh Haran. Təmətatig ikin-u kən rəhan tata təmimis, kən Uhgın təmiləs muwa e nəptən u itəmət noatatig lan əh-roiu. ⁵ Məto təmisos-ipənən nəptən məsin huə tahmen e nuwigi iar ne kəm in məmə in rəhan ətuatip. Məto Uhgın təmən-iəkis kəm in məmə otəpanos-ipən rafin nitən əh kəm in ne namipin rat min. Kən in otuwa iməlat agin ikin, nat əpnəpin e nian əh Epraham təmisiləsən əh nətin kit. ⁶ Nəghatən itəm Uhgın təmən kəm in tol nulan, in təmən məmə, ‘O nian kit, noanol min rəham okotuwın katig e nəptən pisin kit. Okol iapispis elat kotol wək kəm netəmin e nəptən pisin, okul nahməən kəm ilat kətoarus nup fo-hanrit. ⁷ Məto ekol nalpinən kəm netəmin itəm koatərəməre elat. Kən uarisig, noanol min rəham okotiet e nitən min əh motuwa kəfak kəm io e nitən u.’ ⁸ Kən Uhgın təmən-iəkis məmə in otehm wir Epraham ne noanol min rəhan. Kən mən-ipən kəm in məmə in otəhg-ipən nisualkələh nəman məmə in nəmtətin kit məmə ilat netəmin rəha Uhgın. Kən nian Epraham təmiləs Aisak, kən məhg-ipən nian təmos nian eit.* Kən nian Aisak təmiləs Jekop, kən matig məhg-ipən min. Kən nian Jekop təməmik nenətin ilat tuwelef, kən təməhg-ipən min ilat. İlat tuwelef əh, nəukəti nita rəhatat.”

Stipen təməghat-in tipilat min

* **6:9:** “nimə rəha nuəfiminən rəha Netəm Kəmikis İlat” Netəm min əh, aupən ilat slef rəha suah kit, məto roiu kəmikis ilat. **6:10:** Luk 21:15 **7:3:** Jen 11:31; 12:1 **7:4:** Jen 11:31–12:5 **7:5:** Jen 12:7; 15:18; 17:8 **7:7:** Jen 15:13-14; Eks 12:40 **7:7:** Eks 3:12 * **7:8:** Nolən rəha netəm İsrəl tol min-nulan, nian suakəku iərman təmaiir, e nian eit, kotəhg-ipən. **7:8:** Jen 17:9-14; 21:4

⁹ Kən Stipən təmən-ipən mīn kəm ilat məmә, “Məto-inu netəm mīn əh, nəukəti nīta mīn u rəhatat, kəmotetəhak e Josep, kəmotosalīm-in-pən kəm netəm Ijip, məmә otuwa slef rəhalat, məto ilau Uhgīn e nīan rafīn, ¹⁰ kən Uhgīn tīlās-irəkis in e nərātən. Nīan təmətul e nīganəmti kīg rəha netəm Ijip, kən Uhgīn tamos-ipən nenatīgən kəm in kən matīg mol mīn məmә kīg otolkeike in, kən mol in tatərəmərə e nītən Ijip ne netəmim ne natīmnat rafīn rəhan.

¹¹ “Kən əmun nəumis təman e nītən əpəh Ijip ne Kenan mol nagwənən tīkə, kən nəumis natus asol netəmim, kən tīpatat mīn nīgīlat nagwənən təmīkə. ¹² Nīan Jekop tīnəto məmә nagwənən əpəh Ijip, təmahl-ipən tīpatat mīn əh kotuwīn, kən inu nətuounən ilat kəmotuwīn Ijip. ¹³ Kən uarisīg ilat kəmotuwīn mīn, kən təmən-iarəp in kəm ilat, məto-inu ilat kəsotītunən məmә in Josep pialat. Kən kīg rəha Ijip təməto namnusən rəha Josep ne pian mīn. ¹⁴ Kən Josep təmahl-ipən nəghatən kəm rəhan tata Jekop ne rəhan mīn məmә okotuwa motatīg ilat mīn. E netəm əh, ilat rafīn sepinte faif. ¹⁵ Kən Jekop ne rəhan mīn kəmotuwīn kətatīg Ijip, kən nīan kəmōtatīg kətatīg kīmīs ikin. ¹⁶ Kən kəməmīk ilat kən əpəh Sekem kītənīm ilat ikin e nīpəg kəpiel kit itəm Epraham tīnos-nəmtīn rəkīs o noanol mīn rəha Hamor.”

Stipen təməghat-in Moses

¹⁷ Kən Stipen təmatakəike matən-ipən kəm ilat məmә, “Tīnatuwa iuəhkīr məmә Uhgīn otosmegəh rəhan netəmim itəm təmən-īəkīs kəm Epraham, kən noanol mīn rəhatat itəm kəmotatīg Ijip aupən, roiu əh tīnepət-nepət. ¹⁸ Kən kīg kit mīn rəha Ijip təmətul, in təruru aģin Josep. ¹⁹ In tamos-īəhau tīpatat mīn e nēiuəən, matol nahməən kəm ilat. Kən in təmol lou kit məmә okotəmki-arəp nenətīlat mīn ihluə məmә okotīmīs.

²⁰ “Kən e nīan əh, Moses təmaīir, kən in suakəku wir kit e nīganəmti Uhgīn. Rəhan mama ne tata kəmuəhluəig-in anion əpəh imə mīos məwīg kīsīl. ²¹ Nīan kəmīlās-iarəp ihluə, nəti kīg pətan təməplan, kən tīlās məmә oteh m wir rəhan. ²² Kəmotəgətun in e nenatīgən rafīn rəha netəm Ijip, kən nīan in tənepət, in təsanən e nəghatən ne nolən nat.

²³ “Nīan tīnos nup foti, nīkin təht məmә otuwīn-tu muag natīman mīn, netəm Isrel, ²⁴ kən məplan kit etəm Ijip kit tatoh. Kən in təmuwīn məmә otasītu e in kit əmun mohamnu etəm Ijip apon. ²⁵ Kən Moses nīkin təməht məmә kəm-naka in mīn neen netəm Isrel okotitun məmә Uhgīn təmahl-ipən in məmә otuwīn məmki-rəkīs ilat e nahməən katol elat. Məto ilat kotəruru. ²⁶ Kən lawīgīn təməplan mīn noanol kəiu rəha Isrel kətīoh ilau mīn, kən tuwīn məghat kəm ilau məmә otoo rəkīs ilau, kən məmә otol ilau kīoal-wīr ilau mīn. Kən mən-ipən kəm ilau məmә, ‘Suah mil. Itəlau piatəlau aģin mil. ?Tahro nətīoh itəlau mīn?’ ²⁷ Məto suah u təmətuoun nəmohən təmətīg-pən Moses isəu, kən mən-ipən kəm in məmә, ‘?Pah təmīlās-ipər ik məmә nakatərəmərə kən matīuw-iarəp itīmat?’ ²⁸ !Okəm-naka nakolkeike məmә onakohamnu mīn io tahmen e etəm Ijip u nəmoh nəniəp!’ ²⁹ Nīan Moses təməto nəghatən əh, kən təməģin mīet Ijip məģim muwīn əpəh Mītīan mətatīg ikin mīhlan e iapīspīs kit. Nīan təmətatīg mətatīg mīt pətan ikin kit, kən mīaləs nətīlau kəiu iərman mil.

7:9: Jen 37:11,28; 39:2,21-23 **7:10:** Jen 41:37-44 **7:11:** Jen 41:54; 42:1-2 **7:13:** Jen 45:1-4,16 **7:14:** Jen 45:9-11; 46:27 **7:15:** Jen 46:1-7; 49:33 **7:16:** Jen 23:2-20; 33:19; Jos 24:32 **7:18:** Eks 1:7-8 **7:19:** Eks 1:11-22 **7:20:** Eks 2:2 **7:21:** Eks 2:3-10 **7:24:** Eks 2:11-15 **7:28:** Eks 2:14 **7:29:** Eks 2:21-22; 18:3-4

³⁰ “Nian tāmətatiḡ Mitian mīnos nup foti, kən nian kit tuwīn mətān iuəhkīr o nitot asol əh Sinae əpəh ikin taruən-aruən ikin. Kən nagelo kit tāmīet-arəpa ron e niḡəm itəm tātup e niḡ əkəku kit. ³¹ Nian tāməplan niḡəm əh, narmīn tāmīwiḡ pik ron, kən muwīn iuəhkīr məmə otəplan wīr, kən mətō Iərəmərə Uhgīn tāmāḡat kəm in məmə, ³² ‘Io Uhgīn rəha tipim mīn, Uhgīn rəha Epraham, ne Aisak, ne Jekop.’ Kən Moses tāmāḡin mīnətasiəp mīnətəḡin nətəḡ-pənən əh niḡəm ikin. ³³ Kən Iərəmərə Uhgīn təmən-ipən kəm in məmə, ‘Oh-rəkis rəham put e nelkəm mətō-inu nəptən ik natətul ikin in tol pišin aḡin, mətō-inu io əh-ikin. ³⁴ Eməplan nərətən itəm katol e rəhak netəmim əpəh Ijip, emətō nasəkən rəhalat, kən mīnətite muwa məmə ekəmki-rəkis ilat o netəm Ijip. Wa. Roiu əh ekahl-ipən ik nakitəliḡ muwīn mīn Ijip.’ ”

Noanol mīn rəha Isrel kəməsotolkeikeən Moses

³⁵ Kən Stipen tāmatakəike matən məmə, “Inu etəm kitīəh əm Moses itəm ilat kəmotapəs nəwīan nian ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, ‘?Pah tāmīləs-ipər ik məmə nakatərəmərə kən matiūw-iarəp itimat?’ Mətō Uhgīn pišin əm tāmahl-ipən suah əh Moses məmə otərəmərə kən mosmegəh ilat. Təmahl-ipən nian nagelo tāmīet-pa ron e niḡəm itəm tātup e niḡ əkəku kit. ³⁶ Kən Moses tāmīt ilat motiet Ijip, kən in təmōl nat pišpis ne nāmətān tēpət, təmōl əpəh Ijip, ne nian kəmoatəḡuəfīmīn e nitəhəi u katən məmə Nitəhəi Asiə, ne nup foti e ikin taruən-aruən ikin. ³⁷ Inu etəm kitīəh əm Moses u təmən-ipən kəm netəm Isrel məmə, ‘Uhgīn otīləs-ipər ien kit mīn etəmat tahmen lak.’

³⁸ “Inu Moses itəm noanol mīn rəha Isrel kəmoatan kitīəh ilat mīn, kən nagelo tāmāḡat kəm in e Nitot Sinae, kən ilat tipitāt mīn kəmoatan. Kən Uhgīn təmos-ipən nəḡhatən keike mīn itəm koatəmegəh, kən in otəhlman tuwa kəm kitat.

³⁹ “Mətō nian in tāmətatiḡ əh əpəh e Nitot Sinae, tipitāt mīn kəmotəht nəwīan, motapəs nətəliḡ-inən mətō nikilat tāmītəliḡ-pən o nat Ijip. ⁴⁰ Kən kəmotən-ipən kəm Eron məmə, ‘Ol narmi nat kit məmə in otuwa uhgīn rəhatat. ?Mətō Moses əh inəh, itəm təməmīk itat kotiet Ijip, kīnotəruru məmə in tīnahruwīn?’ ⁴¹ Kən e nian əh, ilat kəmotol narmi nəti kau kit məmə in otuwa uhgīn rəhalat, kən kəmotol sakrifais e nat megəh mīn məmə okotəfak kəm in. Kən kəmotol lafet rəha narmi nəti kau itəm ilat əm kəmotol. ⁴² Mətō Uhgīn təməuhlin-pən məntaan kəm ilat, kən megəhan-in ilat məmə okotəfak kəm mītḡar ne məwiḡ ne məhau mīn e napua. Kən nat əh tatəḡətun əsas əm nəḡhatən rəha Uhgīn itəm kəmətə e naoa rəha ien mīn rəha Uhgīn. Tatən məmə, ‘!Netəm Isrel! ?Nian rafin e nup foti e ikin taruən-aruən ikin, itəmat nakoatoh nat megəh mīn məmə nakoatol-pa sakrifais kəm io? !Kəp! ⁴³ Mətō itəmat nəmoatīləs nīmə tapolen rəha uhgīn eiua u Molek, ne narmi məhau rəha uhgīn eiua u Refan. Nat mil u nəmoatol məmə onokotəfak kəm ilau. O nat əh ekahl-iarəp itəmat nakotuwīn isəu motaprəkis-in Papiilon.’ ”

Stipən tāmāḡat e Nīmə Rəha Uhgīn

⁴⁴ Stipen tāmatakəike matən məmə, “Nian tipitāt mīn kəmotatiḡ ikin taruən-aruən ikin aupən, ilat kəmotos rəhalat nat kit, Nīmə Tapolən rəha Uhgīn itəm tatəḡətun məmə Uhgīn tətatiḡ ilat mīn. Kən Moses təmōl Nīmə Tapolən əh tətəu-pən əm nətəliḡən rəha Uhgīn u təmən-ipən rəkis kəm in. ⁴⁵ Kən nup tēpət uarisig, e nian Josua tāmīt ilat motuwa məmə okotos-irəkis nitən əh o netəm Kenan, kən kəmotīləs Nīmə Tapolən u motuwīn e nīten u Uhgīn təməhg-irəkis netəmim ikin. Kən ilat kəmotīləs motuwīn motatiḡ ilat mīn kətoarus-pa e nian

rəha Tefit təmol kig lan. ⁴⁶ Uhgın təmol təwir kəm Tefit, kən Tefit təmətapəh ron məmә Uhgın otegəhan in pəs tol nimә kit itəm Uhgın otatətig ikin. ⁴⁷ Məto nimә əh, Kig Tefit təməsolən, məto nətin Kig Solomon təmol. ⁴⁸ Məto Uhgın itəm ilis agin, təsatigən e nimә itəm etəmin əm təmol, təhmen e nəghatən rəha Uhgın itəm ien rəhan təmən məmә,

⁴⁹ İkin mın rafin e neai təhmen in əm io məmә iakəpələh ikin mərəmərə, kən nətueintən rafin təhmen in əm məmә ekəf-pən nelkək ikin.

?Məto nimә-naka itəm nəkotitun nolən məmә otahmen-in io?

?Kən ikin pəhrüən nəkotitun nolən məmә ekuwin mameg ikin?

⁵⁰ Otən-tu. ?Pah təmol rafin natimnat mın əh?

Io pisin əm, io Uhgın emol rafin ilat.’ ”

Stipen təməhai netəm-iasol

rəha kaonsel

⁵¹ Kən Stipen təmətəkəike matən məmә, “! İtəmat u! Rəhatəmat-kapə təskasik. Rəhatəmat nətəligən tapınəp təhmen e rəha netəm kəsotəfakən. İtəmat nəsotolkeikəən məmә onəkotol nəwia Uhgın. !İtəmat nəkotahmen e tipitat mın itəm koatəht nəwia Narmın Rəha Uhgın! ⁵² ?İen mın rəha Uhgın auruən, pah tipitəmat mın kəməsotolən nəratən kəm in? !Tikə! Kəmotol nəratən kəm ilat rafin. Kəmotohamnu mın itəm mın u koatən-iarəp nuwaman rəha Etəm Ətuatip. Kən itəmat nəmotegəhan-in-pən Etəm Ətuatip u e nelmi rəhan tikimir mın kən kotohamnu. ⁵³ İtəmat nəmotos rəkis Lou rəha Uhgın u auruən nagelo mın kəmotos motuwa, məto itəmat nəməsotətəu-pən aginən Lou əh.”

Kəmahtimnu Stipen

⁵⁴ Nian kəmoatəto nəghatən mın rəha Stipen, nigənəmtilat təmapinəp, nikilat nahmə nahmə, kən moatəgətəin-pən nəluilat kəm in məto-inu nikilat nahmə agin. ⁵⁵ Məto Narmın Rəha Uhgın təmərioah e Stipen, kən titəgpər e Nego e Neai məplan nəhag-əhagən itəm təsanən pik təmiet imə Uhgın ikin, kən məplan İesu tatətul e nikali Uhgın matip, ikin rəha nərəmərəən ne nəsanənən. ⁵⁶ Kən Stipen təməin-ipən kəm ilat məmә, “! Ei, nəman! İatəplan Nego e Neai rəha Uhgın taterəh, kən Nəti Etəmin tatətul e nikali Uhgın matip, ikin rəha nərəmərəən ne nəsanənən.” ⁵⁷ Nian netəm-iasol rəha kaonsel kəmotəto nəghatən əh, kəmotasitig matəlgilat mın e noanelməlat, kən motearig e Stipen e nəwialat rafin motaut motaiu motuwin kea-pən ahmən-ahmen əm ron, ⁵⁸ motewkəkan ka kərakin-iarəp e taon, kən mınəoatəuon kətaht e kəpiel apin. Kən ilat kəmotapeg rəhalat sot əsol mın, motəlin-pən iuəhkir o nelki etəm aluə kit, nərgin u Sol. ⁵⁹ Nian kəmotəht Stipen e kəpiel apin, in təməfak məmә, “İərəməərə İesu, os narmək.” ⁶⁰ Kən təmeiuaiu misin nulin kən masək əfəməh məmә, “İərəməərə, afəl nolən rat itəm ilat koatol lak.” Nian təmol namnun rəhan nəfakən, kən rəhan namegən tiet.

8

¹ Kən Sol tatətul əm nikin tətəgien məmә ilat kəmotəhtimnu Stipen.

Sol təməh netəm koatəfak

Mətuouən e nian əh, nəratən əsol kınatol e niməfak əpəh Jerusalem. Kən ilat kəmotiet Jerusalem motəgim-pən Jutia ne Sameria, motapəs pisin əm aposol mın koatətig Jerusalem. ² Netəmin neen itəm koatəfak əskasik kəmotuwa

motiləs Stipen motuwĭn kitənim, kən ilat kəmotasək pik ron. ³ Məto Sol təmətuoun minatərəkin-ərəkin niməfak, matuwĭn e nimə min matewkəkan-iarəp naman ne nipitan itəm koatəfak, kən matəmki-pən ilat e kalapus.

Filip təmən-iarəp namnusən təwir əpəh Sameria

⁴ Kən netəm koatəfak itəm kəmotiet Jerusalem moatagim, kəmotən-iarəp nəghatən rəha Uhgĭn ikin min rafin itəm ilat koatuwĭn ikin. ⁵ Filip təmuwĭn e taon kit rəha Sameria, kən matən-iarəp namnusən rəha Kristo itəm Uhgĭn təmən məmə otahl-ipa. ⁶ Nian nĭmanĭn netəmim kəmotəto Filip, kən moəplan nat pĭspĭs min itəm in tatol, ilat rafin kəmotuwa iuəhkir katətəlig-in nat naka in tatən. ⁷ Netəmim tepət narmin rat min kəmotiet elat. Nian narmin rat min kəmoatiet, kəmotearig əfəməh. Kən netəmim tepət itəm nipətĭlat təmimis, o itəm kəsotaliwəkən, kəmotəwir min. ⁸ Kən netəmim rafin e taon əh, ilat rafin koatagien.

Saimon u təmol natimnat e nəsanənən rəha iərmis min

⁹ Kən e taon əh, suah kit nərgĭn u Saimon, in təmatol nat pĭspĭs tepət e nəsanənən rəha iərmis min, kən netəmim rafin rəha Sameria, narmĭlat təmĭwig ron. Təmol nuwəh məsin. In matos-ĭpar atip in məmə in etəm-iasol kit. ¹⁰ Kən netəmim rafin, netəm-iasol mətoarus-pa iolwək min əm, kəmoatətəg-pən pik ron kən moatən məmə, “Suah u in uhgĭn kit u nərgĭn u Uhgĭn Itəm Rəhan Nəsanənən Ilis.” ¹¹ Kəmoatətəu-pən in nuwəh məsin məto-inu narmĭlat tatiwig o natimnat min itəm in tatol. ¹² Məto nian netəmim kəmotəto nəghatən itəm Filip tatən-iarəp e namnusən təwir rəha nərəmərəən rəha Uhgĭn ne nəghatən rəha Iesu Kristo, kəmotən nipahrienən lan, kən kəmol baptais elat, nəman ne nipitan. ¹³ Suah min u Saimon, təmən min nipahrienən e Iesu, kən kol baptais min lan. Kən in tatətəu-pən Filip ikin min rafin. Narmin tatiwig o nat pĭspĭs min ne nəmtətĭn min itəm in tatəplan Filip tatol.

¹⁴ Nian aposol min əpəh Jerusalem kəmotəto məmə netəm Sameria kinotahatətə e nəghatən rəha Uhgĭn, kən kəmotahl-ĭpən Pita ne Jon məmə okian olat. ¹⁵ Nian ilau kəmian muet-ərəpən olat, kəmuəfak olat məmə Narmin Rəha Uhgĭn otərioah mətatig elat, ¹⁶ məto-inu kəmol baptais əm elat e nərgĭ lərəməərə Iesu, məto Narmin Rəha Uhgĭn təsərioəhan əh e nəmegəhən rəhalat. ¹⁷ Kən Pita ne Jon kəmuələhəu-pən nelmĭlau elat muəfak elat, kən Narmin Rəha Uhgĭn təmərioah mətatig elat.

¹⁸ Nian Saimon təməplan məmə Narmin Rəha Uhgĭn tatuwĭn e nəmegəhən rəha netəmim nian aposol mil katuələhəu-pən nelmĭlau elat matuəfak elat, kən in təməmki-ərəp mənĭ məmə otos-ĭpən kəm ilau, ¹⁹ kən mən-ĭpən kəm ilau məmə, “Ios-ĭpa min nəsanənən u kəm io məmə nian ĭakələhəu-pən nelmək e netəmim, kən ilat kotitun nosən Narmin Rəha Uhgĭn.”

²⁰ Məto Pita təmən-ĭpən kəm in məmə, “!Ik ne rəham mənĭ onakian e nigəm asol! Məto-inu ik nĭkim təht məmə nəkitun nos-nəmtĭnən e mənĭ nat u itəm Uhgĭn tatos-ĭpən əm kəm netəmim. ²¹ Okol ik nəsolən wək u məsin ne, məto-inu rəham nətəligən təsətuatipən e nigənəmti Uhgĭn. ²² Əuhlin ik e rəham nolən rat min kən məfak-pən kəm lərəməərə, məta in tafəl rəkis rəham nolən rat min itəm nĭkim tatuəhl-uəhl ilat. ²³ Eməplan məmə nian rafin netəhakən təmol rəham nətəligən tuwĭn ik pĭsin, kən nolən rat əh təməlis ik tiəkis.”

²⁴ Kən Saimon təmən-ĭpən məmə, “!Awĭ! Uəfak-pən kəm lərəməərə ron io məmə natimnat itəm itəlau nəmuən, kit otəsuwamən ron io.”

²⁵ Nian ilau kəmuən-iarəp nəghatən rəha Iərəmərə ne natimnat itəm in təmöl, kən ilau kəmiaiet Sameria mətian Jerusalem, muətul əgmagim e latuənu min rəha Sameria matuən-iarəp min nammusən təwir rəha Iərəmərə.

Filip təməghat kəm etəm Itiopia kit

²⁶ Kən nagelo kit rəha Iərəmərə təmən-ipən kəm Filip məmə, “Əsou pis muwin e suatip tətisi-pən Jerusalem matuwın Kasa.” (Suatip əh tatəmähl əpəh ikin taruən-aruən ikin.) ²⁷ Kən in təmatuwın əmun məplan etəm Itiopia kit e suatip. Suah əh in etəm-iasol kit rəha kwin rəha netəm Itiopia.* Kən in tatərəmərə e məni rafin rəha kwin. Suah u təmisi-pən Jerusalem e nəfakən, ²⁸ kən minitəlig matuwın iman ikin. Kən in tatəpələh-pər e nat kit katən məmə, “kat” itəm hos tatiuw. Kən mətafin naoa itəm ien rəha Uhgın Aesea təməte. ²⁹ Kən Narmın Rəha Uhgın təmən-ipən kəm Filip məmə, “Uwın maliwək iuəhkir o kat əh.”

³⁰ Kən Filip təmaiu muwin iuəhkir ron, məto suah u tətafin naoa itəm ien rəha Uhgın Aesea təməte. Kən təmətapəh ron məmə, “?Nəkitun nıpəti nat un nakatafin, o kəp?”

³¹ Kən suah un təmən-ipən kəm Filip məmə, “?Ekahro mıtun? Məto-inu suah kit tikə itəm otuhapik nıpəti nəghatən u kəm io.” Kən in mətapəh məmə Filip otər muwin ilau min muəpələh. ³² In təmətafin nəghatən u e Naoa Rəha Uhgın, tatən məmə, “Kəmit tahmen e sipsip kan məmə okohamnu. Kən tahmen e nəti sipsip, təsəghatən nian katəte noanun, Kən in təməpnəpin əm, məsəghatən.

³³ Kəmol aulis in, kən nian kəmakil e kot, kisakil ətuatipən. Nian kəmotohamnu, in etəm aluə əm kit, itəm nətin tikə.”

³⁴ Kən suah u təmətapəh o Filip məmə, “?Karmə Aesea təmətəghat atip in, o etəm pisin kit?” ³⁵ Kən Filip təmətuouən e nəghatən kitiəh əm itəm təmətafin, matən-ipən nammusən təwir rəha Iesu.

³⁶ Nian kəmatian e suatip muea ikin kit nəhau əh-ikin, kən suah un təmən-ipən kəm Filip məmə, “!Əplan-tu! Nəhau kit əpəh. ?Tahro? ?Pəs nakol bəptais lak lan?”†

³⁸ Kən təmən-iəhau kat məmə otətul, kən ilau kərən kəmian əpəh ləhau e nəhau, kən Filip tol bəptais lan. ³⁹ Nian kəmuar e nəhau muea ilis, Narmın rəha Iərəmərə tıləs-irəkis Filip. Kən suah un təmisiəplan minən, məto təmitəlig matuwın iman ikin e nagienən asol e nikin. ⁴⁰ Məto Filip təmaut əm, məplan tatətul əpəh e nitən pəhap ikin əpəh Astot. Kən in təmatuwın əpəh e taon min matən-iarəp nammusən təwir rəha Iesu mətoarus in təmiet-pən əpəh Sisaria.

9

Sol təməplan Iesu e suatip rəha Tamaskes (Wək 22:6-16; 26:12-18)

¹ Kən e nian əh, Sol təmətəghat əskasik matən-iəkis məmə otohhamnu netəmim rəha Iesu. In təmuwin məplan pris asol agın ² mətapəh ron məmə otəte naoa kit kəm nimə rəha nəfiminən rəha netəm Isrel əpəh Tamaskes, məmə

* **8:27:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə in suah kit itəm kəmate. E nian əh, okəmə suah kit tatol wək nian rafin iuəhkir e Kwin kit, kən okate məmə otəsitan Kwin. **8:33:** Aes 53:7-8 † **8:36:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəmate e nəghatən Kris aupən, nəghatən u e ves 37, kəməsəteən. Məto katəplan ves 37 e naoa neen uarisig, kən in tatən məmə, “Kən Filip təmən-ipən kəm in məmə, ‘Okəmə nakatən niphrienən e Iesu e nikim rafin, ekitun nolən bəptais lam.’ Kən tən məmə, ‘Io iatən niphrienən e Iesu, məmə in Nəti Uhgın pəhrien.’” **8:36:** Wək 10:47 **8:40:** Wək 21:8 **9:1:** Wək 8:3

okəmā otəplan kit tatətəu-pən Suatip Rəha Iesu, nat əpnəpin iərman o pətan, otaskəlīm ilat məlis ilat məmīk ilat muwīn e kalapus əpəh Jerusalem.

³ Nian Sol təmuwa iuahkīr o Tamaskes, roiu aḡin mīn nəhag-əhagən kit təmīsī-pər e neai tatuəp təhmen e nīpītən muwa masiəḡəpin in ne ikīn mīn tītəlau lan. ⁴ Kən in təmīet morin e nəptən, kən məto nəwīa suah kit tatən-ipən kəm in məmə, “!Sol! !Sol! ?Tahro natol nəratən kəm io?”

⁵ Kən Sol tətəpəh məmə, “?Ik pah, Iərəmərə?” Kən nəwīa suah un təmən-ipən kəm in məmə, “Io Iesu itəm ik natol tərət kəm io. ⁶ Məto roiu ətul muwīn əpəh e taon. Ikīn əh, suah kit əh-ikīn otəpanən-ipinə məmə nat naka onəkol.” ⁷ Kən netəmim itəm koatuarisig-in Sol, kəmotaut kətul kəsəḡhatə, kəmotətə əm nəwīa suah un, məto məsotəplanən. ⁸ Kən Sol tətul, məto nīḡanəmtīn tinoəpəp, tīnəruru nəhmən nat. Kən kəmotos əm nelmīn motit motuwīn Tamaskes. ⁹ Təmos nian kīsīl təmīsəhmən nat, kən təməsəḡwənən kən məsənīmən nəhau ne.

¹⁰ Əpəh e Tamaskes, etəm rəha Iesu kit əh-ikīn, nəḡḡin u Ananaeas. Iərəmərə təmaun-in e nat kit təhmen e nəpīlīirən, kən mən-ipən kəm in məmə, “! Ananaeas!” Kən in tagət məmə, “Iərəmərə, io əpəh.”

¹¹ Kən Iərəmərə tən-ipən kəm in məmə, “Uwīn əh e nīmə rəha Jutas e suatip asol itəm katən məmə Tətuatip, kən mətəpəh o etəmim kit, etəm Tasas, nəḡḡin u Sol. In tatəḡhat roiu kəm Uḡḡin e nəfakən, ¹² kən Uḡḡin təmos-ipən nəpīlīirən kit, kən təməplan etəmim kit, nəḡḡin u Ananaeas, təmuwa mələhəu-pən nelmīn lan məmə nīḡanəmtīn otəwir mīn.”

¹³ Məto Ananaeas təmə, “Iərəmərə, eməto nənən tēpət e suah əh e rəhan nolən rat mīn itəm tatol e netəm koatahatətə lam əpəh Jerusalem. ¹⁴ Kən in təmuwa ikīn-u e nəḡḡi pris asol mīn məmə otaskəlīm, məlis netəm koatahatətə lam.”

¹⁵ Məto Iərəmərə təmən kəm Ananaeas məmə, “!Uwīn! Məto-inu suah u in rəhak etəmim itəm enəmaun-in rəkis məmə otən-iarəp nəḡḡək kəm netəm İahlua u sənəmə netəm İsrəl, ne rəhalat kīḡ mīn, ne netəm İsrəl. ¹⁶ Kən io epanəḡətun in məmə otos nəhmən o nəḡḡək.”

¹⁷ Kən Ananaeas təmuwīn latuanu muwīn imə, kən mələhəu-pən nelmīn e Sol, mən-ipən kəm in məmə, “Piak Sol. Iərəmərə Iesu itəm təmīet-arəp ron ik e suatip nian nəmoatuwa ikīn-u, in təmah-l-īpa io məmə ik onakehm mīn nat, kən Narmīn Rəha Uḡḡin otəriəoh mətatig lam.” ¹⁸ Roiu aḡin, nat kit təhmen e nuwīlīḡi nəm təmīet rəkis e nīḡanəmtī Sol, kən in tīnīir mīn mīnatehm nat. Kən in təmətul mīnətālīwək, kən kol bəptais lan məmə in nəmtātīn rəha nahatətəən. ¹⁹ Kən nian təmun nəḡwənən neen, kən nīpətīn təməsanən mīn.

Sol tīnətuoun matən-iarəp nəḡḡi Iesu əpəh Tamaskes

Kən Sol mətatig mos nian neen mīn ilat netəm rəha Iesu əpəh Tamaskes.

²⁰ Təmətuoun mīn əm e nian əh, matən-iarəp nəḡḡi Iesu əpəh e nīmə rəha nuəfīmīnən rəha netəm İsrəl, məmə Iesu in Nəti Uḡḡin pahriən.

²¹ Kən netəmim rafin itəm kəmotətə in, kəmotaut pik ron, kən motən məmə, “!Ei! ?Suah u inu təmətol nəratən kəm netəm koatahatətə e Iesu əpəh Jerusalem aupən, o kəp? Kən in təmuwa ikīn-u məmə otaskəlīm ilat məlis ilat məmīk muwīn kəm pris asol mīn. ?In əh, o kəp?”

²² Kən nəḡhatən itəm Sol tatən-iarəp, in təsanən pik məprəkis-in nəḡhatən rəha netəm İsrəl itəm koatatig Tamaskes, kən mətəḡətun wir məmə Iesu in Kristo itəm Uḡḡin təmən məmə otahl-īpa. Kən ilat kīnotəruru nat okotən.

²³ Nian tēpət təmuwa muwīn rəkis, kən netəm İsrəl neen kəmoatətə anion

noa kit məmә okotohamnu Sol, ²⁴ mətō Sol tēmətō noa anion rəhalat. Kən roiu e nərәuiəgān ne lapin mīn, netəm Isrel kotətlosig əpəh e nafiluə rəha fenis kəmol e kəpiel məmә okotohamnu Sol.* ²⁵ Mətō in mīn neen kəmotiləs lapin motaii-pən e kətim asol kit itəm kəmətu-pən tēulə lan, motuwīn motiləs-iarəp e nakuhā e fenis. Kən in təmagim muwīn Jerusalem.

Sol əpəh Jerusalem

²⁶ Nian Sol təmuwīn Jerusalem, təmkut məmә otuwīn mətəu-pən netəm rəha Iesu, mətō ilat koatəgin, nīkilat təht məmә tateiuə-in əm ilat məmә in etəm rəha Iesu. ²⁷ Mətō Panapas təmit muwīn mit-ipən kəm aposol mīn, mən-ipən kəm ilat məmә təmahro nulan Sol təməplan ləramərə Iesu e suatip nian təmatuwīn Tamaskes. Kən təmən-ipən mīn kəm ilat məmә ləramərə təməghat kəm Sol, kən təhro nulan in tinatən-iarəp nərgi Iesu əpəh Tamaskes, məsəginən. ²⁸ Kən ilat Sol kəmotatig kən tatuwīn ikin mīn əpəh Jerusalem matən-iarəp nərgi ləramərə Iesu məsəginən. ²⁹ Kəmotəghat ilat netəm Isrel itəm kotən nəghatən rəha netəm Kris, kəmotōh ilat mīn e nəghatən. Kən kīnoatol məmә okotohamnu Sol. ³⁰ Nian in mīn neen rəha nīməfak kəmotətō, kəmotuwīn motit Sol motuwīn əpəh ləhau iuəhkīr o itəhai e taon əh Sisaria, kən motahl-ipən məmә otagim muwīn əpəh isəu e taon əh Tasas.

³¹ Kən netəm koatəfak əpəh Jutia, ne Kalili, ne Sameria kəmotatig e nəməlinuən, etəmim tika itəm otol nəginən kəm ilat. Kən Narmīn Rəha Uhgīn təmətasitu elat mol ilat koatətul əskasik, kən ilat rafin koatətig kətsiai-in ləramərə. Kən ilat tinatəpət.

Pita təmol nelki Aeneas təwīr mīn

³² Pita təmaliwək muwīn ikin mīn məmә otuag netəm koatahatətə e Iesu. E rəhan naliwəkən, təmuwīn məplan netəmim rəha ləramərə əpəh e taon əh Lita. ³³ Təmuwīn ikin əh məplan suah kit nərgin u Aeneas, nīpətīn təmimīs tinos nup eit, təsaliwəkən mətəpīl əm e rəhan pet. ³⁴ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmә, “Aeneas. Iesu Kristo tosmegəh ik əh-roiu e rəham nīmimīs. Ətul, məiu-aiu rəham nīmītiwīn.” Kən roiu agin mīn, Aeneas təməwīr mīn mətul. ³⁵ Kən netəmim rafin Lita ne ikin mīn rafin əpəh Saron kəmotəplan suah u təmaliwək mətan, kən ilat rafin kīnotəuhlin rəhalat nətəligən kən mīnoatəfak kəm ləramərə.

Pita təmol Tokas təmegəh mīn

³⁶ E taon kit Jopa, pətan kit əh-ikin itəm in etəm rəha Iesu, nərgin u Tapita, u nīpətīn tēmә, “tia,” u in nat megəh kit. E nəghatən rəha netəm Kris, koatən məmә Tokas. Pətan u, nian rafin tatol təwīr kəm netəmim kən mətasitu mīn e ian-rat mīn. ³⁷ Mətō e nian əh, nīmīsən kit təmol kən timīs. Kən kəmotau kol senīs kəm in, kələhəu e nīmә əpəh ilis agin. ³⁸ Ikin əh Lita iuəhkīr əm o taon əh Jopa. Kən nian netəm rəha Iesu kəmotətō məmә Pita əpəh Lita, kəmotahl-ipən suah mīl kəiu məmә okian mən-ipən kəm in məmә, “!Otowa uəhai əm-tu!”

³⁹ Kən Pita təmətəu-pən ilau. Nian kəməhalet-arəpa latuənu, kəmotit motuwīn əpəh ilis agin. Mətō nəutəhlīmīs mīn tərīoah əpəh ikin koatasək ron, kən kəmoatəgətun kəm Pita rəhalat natimnat itəm pətan əh təməhl nian təmətəmegəh.

⁴⁰ Kən Pita təməhl-iarəp rafin ilat, kən meiuaiu misin nulin matəfak. Kən mətag-pən o pətan əh təmimīs məmә, “Tapita, ətul.” Kən pətan apon təməiir məplan Pita, kən mətul matəpələh. ⁴¹ Kən Pita təmeə-pən ron maskəlim miuw-pər məmә otətul e nelkin mīl. Kən maun-in-pən netəm koatahatətə e Iesu

* **9:24:** E taon əh Tamaskes, təhmen e taon tēpət, əupən əupən kəmol fenis asol e kəpiel titəlau e taon.

9:25: 2 Kor 11:32-33

9:26: Kal 1:17-19

9:27: 1 Kor 9:1

ne nautahlimis min mēmə okotuwa imə, kən mit-ipən pətan əh kəm ilat.
⁴² Kən nəghatən e nat əh təmaiu mitəlau e taon əh Jopa. Kən tepət kəmotən nīpahrienən e İərəməərə İesu. ⁴³ Kən Pita təmatig əh Jopa məsin ilau suah kit nərgin u Saimon itəm tatol natimnat e nuwigı kau.

10

Uhgın təməghat kəm Konilias

¹ E taon Sisaria, suah kit əh-ikin nərgin u Konilias. In etəm Rom, kən in etəm-iasol rəha mopael ilat rafin wan-hanrit. Kən ilat koatisi-pən e “Mopael rəha Itali.” ² In etəmim kit itəm tatisiai-in Uhgın rəha netəm Isrel, in ne rəhan min ne rəhan iolwək min. In tatos-ipən rəhan mənı tepət kəm ian-rat min, kən matəfak kəm Uhgın rəha Isrel nian rafin. ³ Nian kit əmun e tri kilok ehnaipən e nian tatəfak lan, təməplan nat kit tahmen e napilaiirən. In təməplan wir nagelo kit rəha Uhgın tatuwa ron, kən maun-in mēmə, “!Konilias!” ⁴ Nian niganəmti Konilias təmətəl lan, in təməgin kən mən mēmə, “?İərəməərə, tahro?”

Kən nagelo təmən-ipən kəm in mēmə, “Uhgın tınəplan rəkis nəfakən rəham ne nəwirən itəm natol kəm ian-rat min. ⁵ Ahl-ipən netəmim neen kotuwın əpəh Jopa, motiləs suah kit motuwa, nərgin u Saimon Pita. ⁶ In tətatig ilau suah kit nərgin u Saimon u tatol natimnat e nuwigı kau. Rəhan nımə tatətəl iuəhkır o itəhəl.”

⁷ Nian nagelo itəm təmətəghat kəm in təməgin, kən Konilias təmaun-in rəhan iolwək kəiu ne mopael kit itəm tatol wək kəm in, kən in etəm rəha nəfakən. ⁸ In təmən-ipən rafin natimnat itəm təməplan kəm iləhal, kən mahl-ipən iləhal mēmə okəhaluwın Jopa.

Uhgın təməghat kəm Pita e napilaiirən

⁹ Kən kəmən lawigin, nian mitgar tinalalin, kən suah miləhal əh kəmatəhaluwa e suatip iuəhkır o taon əh Jopa, Pita təmuwin əpəh ilis e nətuei nımə itəm tepin-epin ikin mēmə otəghat kəm Uhgın e nəfakən. ¹⁰ Məto nəumıs tınus, kən nian kəmatol əh nigin nagwənən, in taiir məto təməplan napilaiirən kit itəm Uhgın tatos-ipa. ¹¹ E napilaiirən əh, təməplan neai təmerəh, kən nat kit tahmen e tapolən asol kətaskəlim nīpəgnəmtin min, kən kəhlman-əhlman teuiui matuwa e nəptən. ¹² E nīpəg nat əh, təməplan nat megəh pisin pisin min əh-ikin itəm kotaliwək ne motəkioah, ne mənig pisin pisin min. ¹³ Kən nəwia suah kit təmən-ipən kəm in mēmə, “Pita, ətul. Ohamnu neen mon.”

¹⁴ Məto Pita təmə, “!İərəməərə, kəp! E rəhak nəmegəhən esonən əh nat kit nulan itəm Lou rəham təmən-İəhau mēmə kəsənən tamkimik e niganəmtim.”

¹⁵ Kən nəwia suah u təməghat min kəm in mēmə, “Əsənən mēmə nat kit tamkimik itəm io Uhgın iatən mēmə təwir əm, təsamkimikən.” ¹⁶ Kəmuəghat o natimnat min əh mau kisil, kən roiu agin min, tapolən apon təmər muwin əpəh e neai.

Pita təmos nīpəti napilaiirən

¹⁷ Kən Pita nikin təmataht pik mēmə otitun nīpəti nat əh tahmen e napilaiirən itəm təməplan. Məto suah miləhal un itəm Konilias təməhləpis iləhal, kəməhalətapəh o nımə rəha Saimon, kən minəhaluwa minəhaləplan. Kən minəhaluwın mətəhalətəl əpəh e nafiluə. ¹⁸ Kən məhlaun əfəməh mēmə, “!Ei! ?Suah kit u ikin-u nərgin u Saimon Pita?”

¹⁹ Kən nian Pita tətalkut əh məmə otitun nıpəti nat əh tahmen e napıliirən, kən Narmın Rəha Uhgın təmən-ipən kəm in məmə, “! Ei, əto-tu! Suah mıləhal kısıl əpəh katəhalegəs-in ik. ²⁰ Ətul uəhai matite muwın məplan iləhal. Kən məsəginən o nətəu-pənən iləhal məto-inu io emahl-ıpa iləhal məmə ekəhaluwa.”

²¹ Kən Pita təmeıuıai muwın mən-ipən kəm iləhal məmə, “Io u inu itəm itəməhal natəhalegəs-in. ?Nakəhalolkeıke io o naka?”

²² Kən kəhalən-ipən kəm in məmə, “Əwəh. Etəm tətərəmərə e mopael mın, u Konılias, təmahl-ıpa itəməhal məmə ekəhaluwa. In suah kit itəm tətuatıp e nıganəmtı Uhgın, kən in matəfak mın kəm Uhgın. Kən noanol mın rəha netəm Isrel koatısıai-in pık. Nagelo kit rəha İrəmərə təmən-ipən kəm in məmə ik onəkuwın əh iman ikın, kən mamnus nəghatən kəm in pəs in otəto.” ²³ Kən Pita təmit iləhal motuwın imə məmə ilat okotapıl əh-ıkın.

Pita təmuwın e nımə rəha Konılias

Kən kəmən lawıgın, Pita tətətəu-pən iləhal, kən ıfak mın neen rəha Jopa, kəmotətəu-pən ilat. ²⁴ Kəmən lawıgın mın, kəmotiet-arəpən əpəh Sisaria. İkın əh Konılias tətətəpəh o rəhan mın ne netəmim neen məmə okotuwa katəsahgın Pita. ²⁵ Nian Pita təmatuwın məmə otuwın imə, kən Konılias təmıet mısın nulin e nelki Pita ikın məmə otəfak kəm in. ²⁶ Məto Pita təmitol-ıpər mın mən-ipən kəm in məmə, “Ətul, io etəmim əm tahmen lam.” ²⁷ Kən Pita tətətəghat ilau Konılias kən kəmian imə. Pita təplan məmə netəmim tətət kınotuwa rəkis katəpələh.

²⁸ Kən Pita təmən-ipən kəm ilat məmə, “İtəmat rafın nəkotitun wır məmə tasım e Lou rəha netəm Isrel məmə okotuwa mətan kitiəh ilat netəm sənəmə netəm Isrel o kotuwın motətag ilat. Məto Uhgın təmən kəm io e napıliirən məmə esənən məmə suah kit in tamkımık e nıganəmtın. ²⁹ Tol-pən nəhlan, nian nəmotahl-ıpınə nəghatən ron io, eməsənən nat kit, nıki k təmagın əm məmə ekuwa. ?Məto iakolkeıke məmə ekətəpəh məmə nəmotahl-ıpınə nəghatən ron io məmə ekuwa o naka?”

³⁰ Kən Konılias təmə, “Nian kısıl tınuwın rəkis tahmen əh-roıu e tri kilok ehnaıpən, ematəfak əpəh e rəhak nımə. Kən roıu agın suah kit itəm rəhan natımmnat təhag-əhag tətul əupən-in io, ³¹ kən mən məmə, ‘Konılias. Uhgın təməto rəkis rəham nəfakən, kən məsaluınən nat wır mın itəm ik natol kəm ıan-rat mın. ³² Ahl-ipən netəmim neen kotuwın əpəh Jopa o suah kit əh-ıkın, nərgın u Saimon Pita məmə otuwa. In tətatig e nımə rəha suah kit, nərgın u Saimon, u itəm tatol natımmnat mın e nuwıgı kau. Rəhan nımə tətətul ıuəhkır o itəhəi.’ ³³ Kən ekahl-ıpınə uəhai əm nəghatən ron ik. Kən təwır pık məmə ik nəmuwa. İtəmat rafın u ikın-u e nıganəmtı Uhgın ioatətəlig-in ik məmə onakən-ıpa rafın natımmnat itəm İrəmərə təmos-ıpınə məmə onakən-ıpa kəm itimat.”

Pita təməghat

³⁴ Kən Pita təməghat mən məmə, “Roıu enıtun məmə sənəmə noanol rəha Isrel əm itəm Uhgın nıkin tagien olat, ³⁵ məto nıkin tagien o netəmim ikın mın rafın itəm koatısıai-in ne moatol nat itəm tətuatıp.

³⁶ “İtəmat nəkotitun rəkis nəghatən itəm Uhgın təmos-ıpən kəm netəm Isrel itəm tatən namnusən təwır rəha nəməlinuən ilat Uhgın e İesu Kristo itəm in İrəmərə rəha netəm rafın. ³⁷ İtəmat nəkotitun natımmnat mın itəm İesu etəm Nasaret təmol əpəh ikın mın e Jutia təmətuoun e Kalılı. In təmol natımmnat mın əh ıuarisig e wək rəha Jon Baptais itəm tatən-ıarəp kəm netəmim məmə okəıke

kol baptais elat. ³⁸ Iesu əh, Uhgĭn t m t pun mos-ip n Narmĭn R ha Uhgĭn ne n san n n k m in, k n m to-inu Uhgĭn t tatig ilau min, in t muwin e ikin min matol nat wir min, k n matol-wir net mim it m Setan t m lis ilat.

³⁹ "Itimat emot plan natimnat it m in t mol  p h Jerusalem ne ikin min  p h Jutia. K n itimat emot plan nian net mim k motoh k t tu-p r e nig k m luu k n timis. ⁴⁰ M to Uhgĭn t mol t meg h min e nian it m tatol kisil lan, k n matol  p in k m net mim neen m m  okot plan m m  in t m meg h min. ⁴¹ S n m  net mim rafin k mot plan in, m to net m  m un it m Uhgĭn t m t pun ilat m m  okot plan, itimat  h in h emotagw n kitia h itimat min nian t m meg h min e nimis n.

⁴² "K n in t m n-ipa k m itimat m m  ekot n Iesu k m net mim, k n mot n-iar p m m  Uhgĭn t mil s-ip r r kis in m m  in otakil nol n r ha net mim rafin it m koat meg h ne it m kinotimis r kis. ⁴³ Ien min rafin r ha Uhgĭn aup n k moat n-iar p in m m , net mim rafin it m koat n n pahrien n lan, Uhgĭn otaf l r kis r halat min nol n rat min e n rgi in Iesu."

Narmĭn R ha Uhgĭn t muwa o Iaihlua min, net m u s n m  net m Isrel

⁴⁴ Nian Pita t mat ghat  h, Narmĭn R ha Uhgĭn t muwa marioah m tatig elat u it m koat to n ghat n  h. ⁴⁵ K n net m Isrel it m koat n n pahrien n e Iesu it m k mot t u-p n Pita  p h Jopa motuwa, k motaut pik nian k mot plan nat  h m m  Uhgĭn t mawte-in min Narmĭn R han k m net m u s n m  net m Isrel. ⁴⁶ Kinotitun m m  t mos-ip n Narmĭn R han k m ilat m to-inu k mot to net mim koat ghat e n ghat n ik pisin min moatil s-ip r n rgi Uhgĭn. K n Pita t m , ⁴⁷ "?Pah titun n n-i hau n net m min u m m  ok sol n baptais elat? M to ilat kinotos r kis Narmĭn R ha Uhgĭn tahmen etat." ⁴⁸ K n in t m n-ip n m m  okul baptais elat e n rgi Iesu Kristo. K n ilat k mot t p h o Pita m m  otatig m sin ilat min.

11

Pita t mamnus k m net m koat fak  p h Jerusalem

¹ K n aposol min ne net m koat fak  p h ikin min e nit n Jutia k mot to m m  Iaihlua min, ilat min kinoat n n pahrien n e n ghat n r ha Uhgĭn. ² K n nian Pita t m r muwin Jerusalem, m to net m r ha i fak min it m koat n m m  ok k ike kat hg-ip n net mim, ilat kinoat n n kalin, ³ moat n m m , "?Tahro ik n muwin m tatig e nim  r ha net m k s hg-ip n n ilat, m tagw n it mat min ilat?"

⁴ K n Pita tin tuoun mat n wir k m ilat namnus n r ha natimnat rafin  p h Sisaria, ⁵ t mat n k m ilat m m , "Nian em tatig Jopa mat fak m plan nat kit tahmen e napilair n. E nat  h, em plan nat kit tahmen e tapolen asol kit it m t m t e neai k task lim n p gn mtin min k hlman- hlman teiuaiu matuwa ron io. ⁶ Em tag-p n wir e n p gnoa nat  h m plan nat meg h pisin pisin min  h-ikin it m kotaliw k ne mot kioah, ne nat meg h iarupin min, ne m nig pisin pisin min. ⁷ K n em to n wia suah kit tat n-ipa k m io m m , 'Pita,  tul mohamnu neen mon.'

⁸ "M to ek n-ip n k m in m m , '!I r m r , k p! E r hak n meg h n esun n nat kit nulan it m Lou r ham t m n-i hau m m  ekisun n tamkimik e nigan mtim.'

⁹ "Em to min n wia suah un t misi-p n e neai mat n-ipa k m io m m , ' s n n m m  nat kit tamkimik it m io Uhgĭn iak n m m  t wir  m

təsamkımikən.’¹⁰ Emuəghat o natimnat min əh mau kisil, kən tapolan apon təmər muwın əpəh e neal.

¹¹ “Kən roiu agin e nian əh, suah kisil kəhaliet-arəpa e nimə itəm iotatig ikin. Netəm Sisaria kəmotahl-ipa iləhal məmə okəhaluwa ron io, kit io kan.

¹² Kən Narmın Rəha Uhgın təmən-ipa kəm io məmə ekatəu-pən iləhal, nat əpnarın iləhal sənəmə netəm Isrel. Piatat min ilat sikis itəm kəmotətəu-pa io, emotuwın kiet-pən əpəh e nimə rəha suah əh Konilias motuwın imə. ¹³ Kən in təmən-ipa kəm itəmat məmə təhrol nulan in təməplan nagelo kit rəha Uhgın təmuwa miet-arəpa ron e rəhan nimə, kən mən-ipən kəm in məmə, ‘Ahl-ipən netəmim neen kotuwın əpəh Jopa o suah kit nərgin u Saimon Pita. ¹⁴ In otən-ipurə nəghatən kit kəm itəmat məmə itəmat rafin, ik ne rəham min, ne rəham iolwək min, məmə Uhgın otosmegəh itəmat rafin.’

¹⁵ “Kən nian emətəuoun matəghat, Narmın Rəha Uhgın təmeiuaiu mərioah matig elat tahmen əm e inu təmuwa min etat aypən. ¹⁶ Kən nıkkik tatəht nəghatən itəm İərəmərə təmən məmə, ‘Jon tatol baptais e netəmim e nəhau, məto otəsuwəhən Uhgın tol baptais etəmat e Narmın Rəhan.’ ¹⁷ Kən okəmə Uhgın tatos-ipən kəm ilat Narmın kitiəh əm itəm təmos-ipa kəm kitat nian kitat kəmotən nıpahrienən e İərəmərə İesu Kristo, io etəmim əm, okol esən-iahəuən Uhgın o nat naka itəm in tolkeike məmə otol kəm ilat.”

¹⁸ Nian kəmotətə nəghatən rəha Pita, ilat kəməsotətəhau minən, məto kəmotənwiwi Uhgın motəmə, “Nat əh tol nulan məmə Uhgın tinol rəkis suatıp rəha İahlua min məmə ilat min okotəuhlin ilat e rəhalat nolən rat min məmə Uhgın otosmegəh ilat.”

Niməfak əpəh Antiok

¹⁹ Nian Sol ne rəhan min kəmotəhamnu Stipen, kəmatol tərət kəm netəm koatən nıpahrienən e İesu. Kən iəfak min əh kəmotəgin motuwın əpəh ikin min əpəh Fonisia ne Saepas ne Antiok, motən-iarəp nərgi İesu kəm netəm əm u, netəm Isrel. ²⁰ Məto ilat neen netəm Saepas ne Saerin kəmotuwın Antiok motən-iarəp min namnusən təwir rəha İərəmərə İesu kəm netəm əpnarın əm, sənəmə netəm Isrel əm. ²¹ Kən İərəmərə təmatol wək tepət e rəhan nəsanənən kən mətasitu pik elat, kən netəmim tepət tepət kəmotəuhlin ilat motən nıpahrienən e İərəmərə İesu.

²² Netəm rəha niməfak əpəh Jerusalem kəmotətə namnusən rəha nat əh, kən kəmotahl-ipən Panapas məmə otuwın əpəh Antiok. ²³ Nian təmiet-arəpən, təməplan məmə Uhgın təmolkeike pik ilat matol təwir kəm ilat, kən netəmim tepət kəmotən nıpahrienən e İesu, kən Panapas nıkin təmagien məsıtu elat məmə ilat okəotətul əskasik e İərəmərə e nıkilat rafin. ²⁴ Panapas in etəm wir kit itəm Narmın Rəha Uhgın tərioah mətatig lan, kən rəhan nahatətən in təskasik o Uhgın. Kən in təmasıtu e netəmim tepət ikin əh məmə ilat okotən nıpahrienən e İərəmərə İesu.

²⁵ Kən Panapas təmiet muwın Tasas mategəs-in Sol. ²⁶ Nian təməplan Sol, təmit mian əpəh Antiok, kəmuatig ikin o nup kitiəh muatəfak ilat netəm rəha niməfak əh matuəgətun netəmim tepət. İkin əh Antiok kəmətuoun kaun-in netəm rəha İesu Kristo məmə, “Kristin.”*

²⁷ E nian əh, ien neen rəha Uhgın kəmotiet Jerusalem motuwın əpəh Antiok. ²⁸ Kit nərgin u Akapus təmətul məghat e nəsanənən e Narmın Rəha Uhgın məmə otəsuwəhən nəumis otan e nıtən Rom apiəpiə. (Nəumis təman nian

11:14: Wək 16:31 11:15: Wək 10:9-48 11:15: Wək 2:4 11:16: Wək 1:5 11:18: Wək 13:48; 14:27 11:19: Wək 8:1-4 11:22: Wək 4:36 11:25: Wək 9:30 * 11:26: E nəghatən Kris, nıpətı nəghatən u “Kristin” tatən məmə “rəha Kristo.”

Klotias tāmātəramərə e netəm Rom.) ²⁹ Kən netəm rəha Iesu əpəh Antiok kəmotolkeike məmə okotasitu e netəm rəha Iesu əpəh Jutia. Kit tahl-ipən mənī naka, tēpət o noan məsin, itəm titun nahl-ipənən. ³⁰ Kən kəmotol mənī mīn əh, motəmki-pən kəm Panapas ne Sol məmə okuəmīk mīan kəm elta mīn rəha nīməfak əpəh Jerusalem.

12

Kig Herot Akripa Kitiəh təmol nəratən kəm nīməfak

¹ E nian əh, nian Panapas ne Sol kəmatuəgətun əpəh Antiok, Kig Herot Akripa Kitiəh təmahl-ipən rəhan mopael mīn məmə okotaskəlīm netəmīm neen rəha nīməfak əpəh Jerusalem məmə otol ilat kotəto nahməən e nīpətīlat. ² Təmahl-ipən rəhan mīn netəmīm kəmotuwīn kaskəlīm Jemes pia Jon kən motətəmnu e rəhalat naip asol. ³ Nian təmətamnu Jemes, məplan məmə netəm Isrel nīkilat təmagien pik ron. Kən in təmatig maskəlīm mīn Pita. Təmatol nat u e nian kəmatol lafet mil lan Rəha Nuhagego-inən ne Pret U Is Tikə Lan. ⁴ Nian tinaskəlīm rəkis Pita, kən təmīləs-ipən e kalapus. Kən Herot təmən məmə mopael sikistin okoatətlosig-in, kuwit kuwit e aua mīn rafin e nərauīgəgən ne lapin. Kən Herot tolkeike məmə otiuw-iarəp tətul e nīganəmti netəmīm nian lafet tinol namnun. ⁵ Məto nian Pita təmətatig e kalapus, kən netəm rəha nīməfak kəmotəfak-pən əskasik ron kəm Uhgīn.

Uhgīn təmīləs-iarəp Pita e kalapus

⁶ E lapin itəm olawīg in, kən Herot tiuw-iarəp, Pita təmətapil ilugīn e mopael kəiu, kəmālis nelmīn mil e sen kəiu, kətu-pən kit e mopael kit, kən kətu-pən kit e mopael kit mīn. Kən mopael kəiu katuətul matuehm nafiluə e kalapus. ⁷ Roiu agīn-əh, nagelo kit rəha İərəməə tīet-pa, kən təmasiə məhag-əhag e nīpəgnoa kalapus. Təmekek nīkali Pita kən məhgaīir lan. Kən məmə, “!Ətul uəhai!” Kən sen mil kəmuīsas atip e nelmi Pita mil.

⁸ Kən nagelo tən-ipən kəm in məmə, “Uwīn e rəham put ne natīmnat.” Kən Pita tuwīn elat. Kən tən-ipən mīn kəm in məmə, “Uwīnin rəham kot, kən mətəu-pa io.” ⁹ Kən Pita təmətəu-pən miāiet e nīpəgnoa kalapus, məto in təsitunən məmə natīmnat mīn u nagelo tatol lan in nīpahriənən. Nīkin təht məmə tatehm nat kit tahmen e napīlaiirən. ¹⁰ Kəmuāliwək muaprəkis-in mopael kit itəm tatehm kalapus, kən muāliwək muaprəkis-in mīn mopael kit mīn, kən kəmuəa e namnu toa itəm kəmīləkīn e iaen. Toa u tatuag-pən e taon asol. Nian kəmuəa iuəhkīr ron kən təmerəh atip kən kəmiāiet-pən ikīn. Nian kəmuāliwək məsīn mīan e suatip, kən əmun nagelo təmīkə mīn.

¹¹ Kən Pita in tīnitun məmə sənəmə napīlaiirən, kən tən məmə, “Roiu enitun ətuatip məmə İərəməə təmahl-īpa rəhan nagelo təmuwa mīləs-irəkis io e nat naka itəm Herot tolkeike məmə otol lak itəm netəm Isrel kəmoatolkeike məmə okotəplan.”

¹² Nian Pita tīnitun məmə Uhgīn təmīləs-irəkis in, kən təmuwīn əpəh e nīmə rəha Meri, mama rəha Jon Mak. Netəm koatahatətə e Uhgīn tēpət kəmotuwa kitiəh moatəfak-pən kəm Uhgīn məmə otasitu lan. ¹³ Kən Pita təməht-əht toa e iat rəha nīmə əh, kən pətan iolwək kit, nərgīn u Rota, təmaiu muwīn məmə karmə pah əh tətəht-əht toa. ¹⁴ Nian təməto nəwia Pita, kən təmītun məmə in Pita pahriən. Kən nīkin təmagien pik agīn-əh kən taluīn nərhən e toa məto təmaiu mītəlig muwīn məplan netəmīm u koatəfak, kən təmən məmə, “!Ei, netəmīm, Pita əpəh ihluə e toa tətətul!”

¹⁵ Məto kotəmə, “Ah. Ik ialmə.” Məto in təmatəkəike matən məmə, “!Kəp! İlatən pahrien.” Kən ilat kotən məmə, “Okəmə naka rəhan nagelo tiə.”

¹⁶ Məto Pita tatakəike matəht-əht toa. Kən kəmotuwın kerəh e toa, kən nian kəmotəplan in, nikilat təmaut pik ron. ¹⁷ Məto Pita təmiləs-ipər nelmin mēfətutu ilat məmə okəsotəghatən. Kən matən-iarəp kəm ilat məmə təmahro nulan İərəməə təmiləs-iarəp in e kalapus. Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Otən-ipən nəghatən u kəm Jemes ne piatət mın e niməfak.” Kən təmiet məgim matuwın ik pisin kit mın.

¹⁸ Kəmən lawigin, mopael mın itəm kəmoatehm Pita e kalapus, kəmotəpəh-əpəh olat mın, kən mınotəruru əfəməh məmə Pita təmahruwin. ¹⁹ Kən nian Herot təməto məmə Pita təmikə, kən təmahıl-ipən mopael mın məmə okotegəs-in. Məto nian mopael mın kəməsotəplanən, kən Herot təmaun-in mopael mın itəm kəmoatehm kalapus məpəh olat məmə Pita təmahrol məgim. Məto ilat kotəruru kən in təmən məmə okəmik mopael mın əh kan kohamnu ilat. Kən Herot təmiet Jutia muwin e taon kit Sisaria matig ikin o nian neen.

Kig Herot Akripa Kitiəh təmimis

²⁰ E nian əh, Kig Herot Akripa Kitiəh neməha təmol pik təmetəhau netəm kotatig e taon mil əh, Taea ne Saeton. Kən netəm-iasol mın rəha taon mil əh kəmotuwa kitiəh kən motuwın məmə okotəplan kig məmə okotaru nego, məto-inu netəm iməlat ikin kotuwın katos-nəmtin nagwənən imə kig ikin. Məto aupən ilat kəmotuwın motəplan kig, kəmotəghat ilat suah kit nərgin u Plastus, itəm tatehm wir natimnat e nimə rəha Kig Herot, motiuw-pən məmə otətəu-pən ilat.

²¹ E nian itəm Kig Herot təmitəpun lan məmə otuwın məplan ilat, kən təmuwin e rəhan natimnat wir mın itəm tatəgətun məmə in tatərəməə. Kən təmuwa məpələh e ikin imə kig, kən matəghat kəm netəmim. ²² Kən netəmim kəmotəgət əfəməh məmə, “!Suah u tatəghat sənəmə in etəmim məto uhgin kit!”

²³ Kən roiu agin mın nagelo kit rəha İərəməə təməh e nimisən əskasik kit məto-inu Herot təməs nənwiwian o netəmim, kən məsos-ipənən nənwiwian kəm Uhgin, kən wom mın kəmoton nisgan kən timis.

²⁴ Kən e nian əh, netəm koatən nıpahrienən e İesu kəmoatəkəike kətamnus-iarəp nəghatən rəha Uhgin e ikin mın tepət, kən netəmim tepət kəmotuwa katən nıpahrienən e İesu. ²⁵ Nian Panapas ne Sol kəmioal namnun rəhalau wək əpəh Jerusalem, miatəlig mian Antiok iləhal Jon Mak.

13

Uhgin təmitəpun Panapas ne Sol məmə okioal rəhan wək

¹ E niməfak Antiok, ien mın əh-ikin ne iəgətun mın. İlat u Panapas, ne Simeon katən məmə etəm iapın, ne Lusias etəm Saerin, ne Manaen u təməpət ilau Herot Antipas u təmatərəməə e Kalili aupən, ne Sol. ² E nian kit ilat kəmotəpəs nagwənən kən moatəfak-pən kəm İərəməə, kən Narmin Rəha Uhgin təmən-ipən kəm ilat məmə, “İakolkeike məmə roiu əh onəkotiləs-ipər Panapas ne Sol məmə ilau okioal wək u itəm emaun-in ilau ron.” ³ Kən nian kinotapas rəkis nagwənən motəfak, kən motələhəu-pən nelmilat e rəhalau-kapə məmə okotiləs-ipər ilau, kən motahl-ipən ilau məmə okian mioal wək.

*Panapas ne Sol kəmuən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn
əpəh Saepras*

(Əplan map rəha naliwəkən rəha Pol e namnu naoa u.)

⁴ Kən məto-inu Narmīn Rəha Uhgīn təmahl-ipən ilau məmə okioal wək u, kən ilau kəmian əpəh e taon Selusia, kən ikin əh kəmian e nego kit mian əpəh e nəptən kit Saepras. ⁵ Nian kəmiet-arəpən e taon Salamis, kəmian e nīmə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel matuən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn. Kən Jon Mak tatətu-pən ilau mətasitu elau.

⁶ Kən kəməhlaliwək əm e nəptən un mətoarus məhaliet-arəpa e taon Pafos. İkin əh kəməhaləplan noanol kit rəha Isrel itəm tatol nat pispis e nəsanənən rəha iərmis mīn, kən in ien eiuə, nərgin u Patisas. ⁷ Suah u tətaliwək nian tərət ilau Setias Polas in kapman asol rəha netəm Saepras. Setias Polas in tenatig, rəhan nətəligən təwir. Kən in təmahl-ipən nəghatən məmə Panapas ne Sol okuea muəplan, məto-inu tolkeike məmə otəto nəghatən rəha Uhgīn.

⁸ Məto suah u Patisas təmatən rat ilau. (Nərgin e nəghatən Kris katən məmə Elimas). Kən mətalkut məmə otəuhlin nətəligən rəha Setias Polas məmə otəsənən nīpahrienən e İesu.

⁹ Kən Sol u kətaun-in mīn məmə Pol, Narmīn Rəha Uhgīn təmərioah e nīkin, kən təmətag-pən ətuatip o Elimas kən mən məmə, ¹⁰ “!Ei! Ik nəti Setan. Ik tikimīr rəha natimnat rafin itəm kotətuatip. Ik nakərioah əm e neiuəiuəən ne nəratən. ?Onəghan nəpanapəs nən ratən suatip pahrien rəha İəməmə itəm natəuhlin? ¹¹ Roiu əh, İəməmə otol nalpinən kit kəm ik məmə niganəmtim otəpis, onəsəplanən nəhag-əhagən kit ne o nian neen.” Kən roiu agin mīn təməplan nərəu ne nəpinəpən kəmuea mualpin niganəmtin, kən niganəmtin təpis agin. Kən təmatul matea-pən əpnəpin əm məmə suah kit otasitu lan mit. ¹² Nian kapman Setias Polas təməplan nat əh, təmən nīpahrienən e İesu məto-inu təməut magien o nəğətunən rəha suah mil e İəməmə.

Panapas ne Pol kəmian Antiok əpəh ikin Pisitia

¹³ Kən Pol ne rəhan mīn netənim kəmotiet Pafos motuwīn e nego kit motuwīn əpəh taon Perka e ikin Pamfilia. İkin əh Jon Mak təməpəs ilat mītəlig-pən əpəh Jerusalem. ¹⁴ Kən ilat kəmotiet Perka motuwīn əpəh taon Antiok əh-ikin Pisitia. Kən e nian rəha Sapət, kəmotuwīn imə e nīmə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel moatəpələh. ¹⁵ Nian kəmotəto nəfinən rəha Lou ne İen Mīn, kən netəm-iasol rəha nīmə əh kəmotahl-ipən nəghatən kəm Pol ne Panapas motən məmə, “Piak mīn. Okəmə itəmat kit tatos nəghatən wir məmə otən tasitu e netənim, tətul mən-iarəp.”

¹⁶ Kən Pol təmətul məfətu tu ilat məmə okəsotəghatən, kən mən məmə, “Noanol mīn rəha netəm Isrel ne itəmat İaihlua mīn itəm noatəfak-pən kəm Uhgīn, otətəlig-in-tu io. ¹⁷ Uhgīn rəha noanol mīn rəha Isrel təmītəpun tīmītat mīn əupən kən mol ilat kotəpət nian ilat kəmoatatig əpəh ikin İjip. Kən e nəsanənən asol rəhan, təmīt-iarəp ilat e nəptən əh. ¹⁸ Kən mətehm wir ilat o nup foti nian kəmotan əpəh ikin taruən-aruən ikin. ¹⁹ In təmol noanol mīn rəha netəm Isrel kəmotəh kapman mīn rəha nəptən sepin itəm kotatig e nītən əh Kenan, kən mos-ipən nəptən əh rəhalat kəm tīpitat mīn məmə rəhatat. ²⁰ Natimnat mīn əh kəmol nup fo-hanrit-fifti tīnuwa mīnuwīn rəkis. Uarisig e natimnat mīn əh, Uhgīn təməs-ipən kəm noanol mīn rəha Isrel netəm-iasol mīn məmə ilat okotəməmə elat mətoarus-pa e nian rəha ien rəha Uhgīn

Samuel. ²¹ Kən netəmim kəmotətapəh kəm Samuel o kig, kən Uhgīn təmosipən kəm ilat Sol u nəti Kis, təmisi-pən e noanol rəha Benjamin. Kən in təmərəmərə elat o nup foti. ²² Kən nian Uhgīn təmīlas-irakis Sol, kən in mol Tefit təmuwa kig. In təmən-iarəp nat kit təwir lan məmə, 'Eməplan suah kit Tefit nəti Jese, in etəm tətuaṭip itəm io iakolkeike. Kən in otol natimnat rafin itəm io iakolkeike məmə otol.'

²³ "Kən Uhgīn təmōl məmə Iosmegəh kit, inu Iesu, otisi-pən e noanol rəha suah u Kig Tefit, məmə otosmegəh netəm Isrel təhmen-pən əm məmə in təmən-iəkis mihin. ²⁴ Məto uarisig Iesu tətouon rəhan wək, Jon təmaupən təm-iarəp kəm noanol mīn rəha Isrel məmə okotəkəike mətəuhlin ilat e rəhalat nolən rat mīn kən kol baptais elat. ²⁵ Nian Jon təmatuwa iuəhkir o nolən namnun rəhan wək, in təmən məmə, 'Nikitəmat təht məmə io pah? Io sənəmə etəm ilouin itəm Uhgīn təmən rəkis. !Kəp! In taturisig lak itəm io esahmenən məmə ekapeg rəkis rəhan put.*

²⁶ "Piak mīn itəm nəmotisi-pən e noanol rəha Epraham, ne itəmat Iaihlua mīn itəm nəkoatəfak kəm Uhgīn, otətəlig-in wīr, Uhgīn təmahl-ipa kəm kitat nəghatən u e Iesu məmə mīn otosmegəh kitat. ²⁷ Kən netəmim itəm kotatig Jerusalem ne rəhalat netəm-iasol mīn kəməsotitunən məmə suah əh inəh Iesu, Uhgīn təmahl-ipa məmə otosmegəh ilat. Kən nat əpnapin kəmatafin-iarəp kəm ilat e Sapat mīn rafin nəghatən rəha ien mīn rəha Uhgīn itəm kəmōatən e Iesu, məto ilat kəməsotitunən. Kən ilat kəmōtən məmə okohamnu Iesu təhmen-pən əm itəm ien mīn rəha Uhgīn kəmōtən aupən məmə netəmim okotol mihin. ²⁸ Nat əpnapin kəməsotəplanən nat kit məmə otimis ron, məto kəmōtətapəh məmə Pailat otohamnu.

²⁹ "Nian kəmōl rafin natimnat itəm Nəghatən rəha Uhgīn təmən məmə okol mihin lan, kən rəhan nian netəmim kəmōtīlas-iəhau e nig kəluau mōtīlas ka kitənim e nīpəg kəpiel. ³⁰ Məto Uhgīn təmōl in təmegəh mīn e nīmīsən. ³¹ Kən e nian tēpət tətiet-arəpa o rəhan mīn netəmim. Netəm əh, ilat Iesu kəmōtan aupən əpəh Kalili mətoarus-pa Jerusalem. Kən roiu əh netəm əh koatan-iarəp kəm piatat mīn u noanol mīn rəha Isrel, məmə ilat kəmōtəplan pahrien Iesu, kən in təməmegəh pahrien.

³² "Kən roiu əh, itimat ioatən-īpinə kəm itəmat namnusən təwir əh, məmə nəniəkisən itəm Uhgīn təmōl kəm tīpītat mīn aupən, ³³ roiu əh, tīnol rafin nəghatən rəhan kəm kitat noanol mīn rəhalat nian təmosmegəh Iesu e nīmīsən. Təhmen-pən əm e Naoa Rəha Uhgīn e Naoa Rəha Napuən Mīn kəiu tətən məmə, 'Ik nətik. Roiu enuwa rəham tata ətuatip.'

³⁴ "Uhgīn təmən-iəkis rəkis e rəhan Naoa məmə otəpanosmegəh Iesu e nīmīsən, kən okol təsīmīs mīnən, kən nīpətīn otəsəmnəmītən. Tātən məmə, 'Nīpahrienən, oekos-īpinə nat wīr agin mīn kəm ik itəm emən-iəkis rəkis kəm Kig Tefit aupən.'

³⁵ "Kən e ik pīsīn mīn kit mīn e Naoa Rəha Uhgīn, Kig Tefit təmən kəm Uhgīn e Iosmegəh məmə,

'Kən onīsəgəhan-inən məmə nīpətī Iolwək Ətuatip rəham otəmnəmīt məpien.'

³⁶ "Nian Tefit təmatəmegəh, təmōl natimnat mīn itəm Uhgīn tolkeike. Uarisig kīn tīmīs, kən kəmītənīm ilat tīpin mīn, kən nīpətīn təməmnəmīt.

13:20: Jdg 2:16; 1 Saml 3:20 **13:21:** 1 Saml 8:5,19; 10:20-24 **13:22:** 1 Saml 13:14; 16:12; Saml 89:20 **13:23:** 2 Saml 7:12-16 **13:24:** Mat 3:1-2 * **13:25:** Iolwək rəha etəm-iasol in tatapeg rəkis put rəha etəm-iasol rəhan. Wək u in ləhau agin. **13:25:** Jon 1:20,27 **13:28:** Mat 27:22-23
13:29: Mat 27:59-60 **13:31:** Wək 1:3,8 **13:33:** Sam 2:7 **13:34:** Aes 55:3 **13:35:** Sam 16:10

³⁷ Kən nəghatən əh, təməsəghat-inən Tefit, məto təmatəghat-in İesu məmə in min təmimis, məto Uhgın təmöl təmegəh min, kən nıpətın təmısəmnəmıtən.

³⁸ “Kən piak min, iakolkeike məmə onəkotıtun məmə roıu iatən-ıpınə kəm itəmat məmə e İesu, Uhgın otos-ırəkis nolən rat min rəhatəmat. ³⁹ Kən itəmat onəkotəkəike motıtun məmə İesu pısın əm titun nos-ırəkisən nolən rat rəha netəm u itəm koatahatətə lan. In otıkis ilat o nolən rat min rəhalat. Məto suatıp rəha nətəu-pənən Lou rəha Moses təsahmenən o nosmegəhən etəmim.

⁴⁰ Kən itəmat onəkotəkəike moatətəo itəmat məmə nəghatən rəha ien min rəha Uhgın otəsuwamən etəmat. ⁴¹ Kən in tatən məmə,

‘Ei, otətəlig-in-tu, itəmat itəm noatəghat nausit moatən rat natımnat rafın.

Onəkotaut kən motımis, məto-inu e nian nakoatəmegəh, oekol nat kit tərət pik otəmat itəm okol nəsotənən nıpahrienən lan, nat əpnarıp okəmə suah kit otən ətuatıp kəm itəmat.’ ”

Netəmim kəmotəgien o namnusən təwir

⁴² Nian Pol ne Panapas kınatıaiet e nıməfak, netəmim kəmotəpəh olau məmə, “Awi, okol nakuea min e Sapat u tatuwa, muən-ıarəp min nəghatən əh neen kəm itimat.” ⁴³ Kən nian netəmim kəmotiet e nımə, ilat tətət kəmotətəu-pən Pol ne Panapas. Netəm əh, neen noanol min rəha İsrəl, kən neen netəm rəha ikın min itəm kəmotapəs rəhalat nahatətəən moatətəu-pən nahatətəən rəha netəm İsrəl.

Kən ilau kəmuəghat kəm ilat matuən-ıpən əskasik kəm ilat məmə, “Onəkotəkəike motəskəlım nahatətəən rəhatəmat e Uhgın.”

⁴⁴ Kən e Sapat itəm tatuwa, iuəhkır netəmim rafın e taon asol əh kəmotuwa məmə okotətəo nəghatən rəha Uhgın. ⁴⁵ Kən nian netəm İsrəl kəmotəplan nımanın netəmim kəmotuwa o nəghatən rəha Pol, kən kəmotətəhak pik olat, kən mınotətəouon moatən rat Pol ne nat naka itəm in tatən.

⁴⁶ Kən Pol ne Panapas kəməsuağınən kəmuən məmə, “İtimlau oekuəike muən-ıarəp nəghatən u rəha Uhgın kəm itəmat pıtən, noanol min rəha İsrəl. Kən itəmat nəmotapəs nəghatən rəha Uhgın, kən itəmat nakoatən atıp əm məmə itəmat nəsotahmenən o nosən nəmegəhən lılın. Kən roıu itımlau enatıan məmə ekuən-ıarəp namnusən təwir u kəm İaihlüə min itəm sənəmə noanol min rəha İsrəl, ⁴⁷ kən inu, inu nəghatən itəm İərəmərə təmos-ıpa rəkis kəm itımlau məmə ekıoal, in tatən e Naoa Rəha Uhgın məmə,

‘To emol ik məmə onəkuwa ik nəhag-əhagən kit rəha İaihlüə min, məmə natən-ıarəp kəm netəmim rafın məmə iakolkeike məmə ekosmegəh ilat.’ ”

⁴⁸ Nian İaihlüə min kəmotətəo nəghatən əh, nıkilat təmegıen ron, kən mınəotamnus-annus kəm ilat min məmə nəghatən rəha İesu İərəmərə in təwir pik. Kən netəm u itəm Uhgın təmaun-in rəkis ilat məmə okotos nəmegəhən u itəm namnun tıkə, ilat kəmotən nıpahrienən lan. ⁴⁹ Kən nəghatən rəha İərəmərə təmıau mıtəlau e nıtən əh rafın e taon əh.

Noanol min rəha İsrəl kəmotəhg-ıarəp Pol ne Panapas

⁵⁰ Məto noanol min rəha İsrəl neen kəmotuwın motəplan nıpıtən asol rəha taon əh itəm koatəfak ilat netəm İsrəl, ne netəm-ıasol min e taon əh, motıuw-pa ilat moatol neməha kəm Pol ne Panapas. Kən kəmotəhg-ıarəp ilau iməlat ikın. ⁵¹ Məto ilau kəmıoah pıspıs nəptən e nelkılau təhmen e nəmtətın kit məmə Uhgın təməuhılın məntaan kəm ilat kən otol nalpınən kəm ilat. Kən ilau kəmıaiet mıan e taon əh İkonıam. ⁵² Məto netəm rəha İesu əpəh Antiok, Narmın Rəha Uhgın tətəriəoh elat, kən ilat nıkilat tətəgien pik.

14

Pol ne Panapas kəmian Ikoniam

¹ E Ikoniam kəmian mīn əpəh e nīmə rəha nuəfīmīnən rəha netəm Isrel, kən matuən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn, kən nəghatən rəhalau təwīr pīk məmə tēmīuw-pa netem Isrel tepət ne netəm Iaihlua tepət mīn, məmə ilat kəmoatən nīpahriənən e Iesu. ² Məto netəm Isrel itəm kəsotənən nīpahriənən e rəhalau nəghatən, kəmotuwīn o Iaihlua mīn, motol ilat kotetəhau pīk netəm u koatən nīpahriənən e Iesu, moatol neməha kəm ilat. ³ Məto Pol ne Panapas kəmuatīg ikin tuwəh, məsuəgīnən ilat, kəmatuəkəike matuən-iarəp nəghatən rəha nəwīrən rəha Uhgīn kəm netəmīm rafīn. Kən Iərəmərə təmol ilau kīoal nat pīspīs ne nəmtətīn tepət məmə netəmīm okotītun məmə rəhalau nəghatən rəha nosmegəhən in nəghatən pahriən.

⁴ Kən netəm ikin əh, kəmotəhap ilat mīn, neen kəmotətəu-pən netəm Isrel itəm kəsotənən nīpahriənən e Iesu, kən neen kəmotətəu-pən aposol mīl əh, Pol ne Panapas. ⁵ Kən netəm Isrel ne Iaihlua mīn, ne netəm-iasol mīn rəhalat mīn, kīnoatol nəghatən anīon kīt məmə okotərəkīn ilau, kən motahtīmnu ilau e kəpiel. ⁶ Məto nīan kəmotətəo nəghatən anīon rəhalat, kəmuagīm mīan əpəh e ikin Likaonia, kən mīan mətuatīg e taon mīl əh, Listra ne Tepe. ⁷ Kən e taon mīl əh ne ikin mīn tītəlau e taon mīl əh, ilau katuən-iarəp nāmnusən təwīr rəha Iesu Iosmegəh.

Pol ne Panapas əpəh Listra

⁸ Kən e Listra, suah kīt əh-ikīn. Nīan təmaīir məto nelkīn təməfaiu təruru naliwəkən, tatəpələh əm, kən in tatəpələh ikin əh ⁹ matətəlig-in nəghatən rəha Pol. Pol təmətag-pən ətuatīp o suah əh, mīnītun məmə suah əh tīnatahatətə rəkīs məmə nelkīn tītun nəwīrən, ¹⁰ kən magət əfəməh lan məmə, “!Ei piak, ətul!” Kən əmun, suah apon təmətīp mər kən mīnətaliwək.

¹¹ Nīan nīmanīn netəmīm kəmotəplan nat əh itəm Pol təmol, kəmotən əfəməh e nəghatən Likaonia məmə, “!Ei! Otəplan-tu. Uhgīn mīn rəhatat kīnotol netəmīm in, ilat mīnotuwa imətət ikin.” ¹² Kən kəmotəuhlīn nərgī Panapas məmə Sus u nīpətīn təmə in iərəmərə rəha uhgīn mīn rəhalat. Kən kəmotəuhlīn mīn nərgī Pol məmə Heremes, nīpətīn u məmə in iəghat asol rəha uhgīn mīn rəhalat. ¹³ Nīmə rəha narmī nat rəha uhgīn əh Sus, in tatətul ihluə e taon əh. Kən pris rəha uhgīn əh Sus təmasīg kau mīn neen itəm tīnətəu-pən rəkīs nəgūi-nīg elat. Kən məmīk ilat muwa e nafilua rəha latuənu rəhalat itəm kəmotol əpətīn e kəpiel. Məto in ne nīmanīn netəmīm kotolkeike məmə kotol sakrifais kəm ilau motol nənwīwīən lan kəm Pol ne Panapas.

¹⁴ Məto nīan aposol mīl kəmuətəo nəghatən e nat əh, kəmuəhap rəhalau natīmnat.* Kən kəmuaiu mīan əpəh ilugīn elat. Kən muagət əfəməh məmə, ¹⁵ “!Ei, nəman! ?Nakotəmə nəkotol nat un o naka? Itīmīlau etəmīm əm tahmen etəmat. Etīs nāmnusən təwīr matuea kəm itəmat, kən ekīoalkeike məmə ekuəuhlīn nətəligən rəhatəmat məmə nakotapəs nəfakən kəm uhgīn mīn u itəm rəhalat nəsanənən tīkə. Məto onəkotəfak əm kəm Uhgīn itəm tatəmegəh, mətatīg nāmnun tīkə. In pīsīn əm təmol neai, nəptən, nītəhəl, ne natīmnat rafīn itəm koatatīg ikin mīn rafīn.

¹⁶ Aupən in təmegəhən-in məmə netəmīm e ikin mīn rafīn məmə ilat okotətəu-pən atīp əm suatīp mīn rəhalat. ¹⁷ Məto nīan rafīn in tatol suatīp kəm ilat məmə ilat kotītun nəplanən rəhan nəwīrən itəm in tatol. In tatol

14:3: Mak 16:20; Hip 2:4
14:16: Wək 17:30

14:5: Wək 14:19

14:11: Wək 28:6

* 14:14: “kəmuəhap rəhalau natīmnat” in nəmtətīn kīt məmə kəmotətəo tarat pīk e nolən əh

14:15: Sam 146:6; Wək

nuhuən tatəfik, matol nagwənən mīn e nasumən, kən koatol nīpətīlat e nīan ətuatīp rəhalat. In tatos-īpən nagwənən kəm itəmat mol itəmat nakoatəto təwīr.”¹⁸ Məto kəmatuən pap nəghatən əh kəm ilat, iuəhkīr əm kuakīa o nən-īəhauən ilat o nolən sakrifais, o nos-īpənən nənwiwīən kəm ilau.

¹⁹ Kən netəmīm neen e noanol mīn rəha netəm Isrel kəmotiet e Antiok əh Pisitia ne Ikoniam motiet-pa Listra motiuw-pa netəmīm tēpət məmə okotuwa kəplan ilat. Kən kəmotīlās Pol kən motaht e kəpiel, kən motewkəkan ka kəra-kin-iarəp e taon motapəs tətāməhl. Nīkilat təht məmə tāmīmīs.²⁰ Məto nīan netəm rəha Iesu kəmotuwa kətul kītəlau in, kən tətul əmun muwīn mīn əpəh imə e taon. Kən kəmən lawīgin, in ne Panapas kəmiaiet mīan Tepe.

Pol ne Panapas kəmiətəlig-pən Antiok əh Siria

²¹ Kən Pol ne Panapas kəmuən-iarəp namnusən təwīr e taon əh Tepe, kən kəmiāiuw-pa netəmīm tēpət kotuwa o Iesu. Kən kəmiātəlig mūea Listra, kən uarisig u, kīaiet mīn mūea Ikoniam, kən miāiet mīn mūea Antiok əh Pisitia.

²² Kən ikīn əh, kəmatuem əskasik netəm rəha Iesu. Kən matioas-īpən nəghatən məmə okotətul əskasik e nahatəən e Iesu. Kən matuən məmə, “Kītāt okotatig e nərātən tēpət nīan koatuwīn e suatīp rəha nuwīnən matig əhgin nərəmərəən rəha Uhgīn. Məto nat əpnarīn əm, kītāt okotəkəike moatətul əskasik.”²³ Kən e nīməfak mīn e ikīn mīn rafīn itəm ilau katian ikīn, katuəmki-pər elta mīn rəhalat. Kən matuapəs nagwənən matioal nəfakən, kən matuələhəu e nelmi ləramərə netəmīm itəm kīnoatən rəkīs nīpahriənən lan.

²⁴ Kən ilau kəmiān-pən Pisitia ikīn muatite-pa Pamfilia ikīn e taon əh Peka, ²⁵ ikīn əh ilau kəmuən-iarəp namnusən təwīr ikīn. Kən ilau kəmuatite-pa mīn e taon kīt mīn Atalia, ²⁶ kən kəmiōs nego ikīn miātəlig-pa Antiok əh Siria. Netəm Antiok əh inəh, aupən ikīn ilat kəmotahl-īpən Pol ne Panapas məmə okian muən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn, kən motəfak məmə Uhgīn otehm wīr ilau e ikīn mīn itəm ilau katian ikīn. Kən roiu kīniōal namnun wək rəhalau.

²⁷ Nīan ilau kəmiātəlig-pa mīn, kəmuāun-in netəmīm rəha nīməfak məmə okotuwa kītīəh. Kən ilau kəmuən-iarəp kəm ilat natīmnat itəm Uhgīn təmōl elau e nəsanənən rəhan, kən məmə təmāhro nulan Iaihlua mīn, ilat kəmotuwa moatən nīpahriənən e Iesu.²⁸ Kən ikīn əh, ilau kəmuatig tuwəh ilat netəm rəha Iesu.

15

Iəfak mīn neen kəmoatən məmə netəmīm okotətəu-pən

Lou rəha Moses

¹ Kən netəmīm neen kəmotiet əpəh Jutia motatite-pa Antiok moatəgətun piatāt mīn moatən məmə, “Okəmə kəsəhg-īpənən itəmat, tahmen e inu itəm Lou rəha Moses tatən mīhīn, okol Uhgīn təsosmegəhən itəmat.”² Kən Pol ne Panapas ilat netəm əh koatərgəhəu o nəghatən əh, kən kəmotəghat əfəməh e nənən əh. Kən uarisig, netəm rəha nīməfak əh Antiok kəmotitəpun Pol ne Panapas ne ilat neen mīn məmə okotuwīn Jerusalem motəplan aposol mīn ne elta mīn rəha nīməfak o nənən əh.

³ Netəm rəha nīməfak kəmotahl-īpən ilat kotuwīn, kən nīan ilat kəmoatiet-pən Fonisia ne Sameria, kəmoatən-iarəp məmə tahro nulan Uhgīn tatiuw-pa Iaihlua mīn koatuwa rəhan netəmīm. Kən nəghatən əh təmōl piatāt mīn ikīn əh nīkilat tətəgiən pīk.⁴ Nīan kəmotiet-pa Jerusalem, netəm rəha nīməfak ne aposol mīn ne elta mīn rəha nīməfak, kəmotəgiən məmə okotos ilat motuwīn

iməlat mīn ikin. Kən Pol ne netəm əh kəmotən-iarəp natimnat itəm Uhgīn təmasitu elat lan. ⁵ Məto Fārisi neen əh-ikin itəm koatən nīpahrienən e Iesu, kəmotatul motən məmə, “Iaihlua mīn, okəike kəhg-īpən ilat, kən onəkotəkəike kəgətun ilat məmə okotətəu-pən Lou rəha Moses.”

Aposol mīn ne netəm-iasol mīn kəmotəghat əpəh Jerusalem

⁶ Kən aposol mīn ne elta mīn rəha nīməfak kəmotəpələh kəmotəghat-in nənən əh. ⁷ Kən nian kəmotəghat nəfəməh məsin, kən Pita təmətul mən məmə, “Piak mīn. Itəmat nəkotitun wir məmə nuwəh rəkis Uhgīn təmitəpun io e nīkitat məmə ekən-iarəp namnusən təwir rəha Iesu kəm Iaihlua mīn məmə okotən nīpahrienən lan. ⁸ Uhgīn titun nətəligən rəha netəmim, kən in tinəgətun rəkis məmə nīkin tagien məmə otosmegəh netəm u sənəmə noanol mīn rəha Isrel, məto-inu təmos-īpa Narmin Rəha Uhgīn kəm ilat e suatip kitiah əm itəm təmos-īpa kəm kitat. ⁹ In təməsol pisinən kəm ilat. !Kəp! In təməfəl rəkis rəhalat nolən rat mīn məto-inu koatən nīpahrienən lan tahmen-pən əm e itəm tinol rəkis kəm kitat.

¹⁰ “? Məto təhro itəmat nakoatuwin e suatip pisin məmə Uhgīn nīkin otahmə? ?Təhro itəmat ninoatīləs-īpən Lou kəm ilat məmə in nat təfigəm kit itəm ilat kotalis? !Kəp! Itəmat, otəplan-tu. Kitat ne tīpītat mīn kitat rafin kəsotahmenən məmə okotīləs nat figəm əh. ¹¹ Məto kitat koatahatətə məmə Iesu in Iərəməərə rəhatat, kən in tatosmegəh kitat e rəhan nəwīrən əm, kən in matol əm nəhlan kəm ilat.”

¹² Nəghatən əh təmol ilat kotəruru nat okotən, kən moatətəlig-in Pol ne Panapas kīnatuamnus-iarəp nat pīpīs mīn ne nəmtətin pisin pisin mīn itəm Uhgīn təmol ilau kioal e niganəmti Iaihlua mīn.

Jemes təmahtosig-in nəghatən

¹³ Nian kəmīoal namnun nən-iarəpən wək mīn rəhalau, kən Jemes tətul mən məmə, “Piak mīn. Otətəlig-in wir-tu rəhak nəghatən. ¹⁴ Pita təmən wir agin kəm kitat məmə təhro nulan Uhgīn təmiət-pa pītən o Iaihlua mīn məmki-rəkis ilat neen məmə rəhan mīn. ¹⁵ Məto nat əh tahmen-pən əm e nəghatən itəm ien rəha Uhgīn təmən itəm kəmətə e Naoa Rəha Uhgīn. Uhgīn tatən məmə, ¹⁶ Uarisig e natimnat mīn əh, oekitəlig-pa mīn.

Oekol-wir nego rəha nərəmərəən rəha Kig Tefit u təməhap aupən iuəhkīr tamnīm.

Nat əpnəpīn iuəhkīr tamnīm, məto ekīləs-īpər mīlpīn mafəl mol təkəsik mīn, ¹⁷ məmə netəm əpnəpīn e nītən mīn u Iaihlua mīn, itəm nīnəmītəpun rəkis ilat məmə rəhak netəmim mīn, ilat okotegəs-in io.

¹⁸ Io Iərəməərə iatən mihīn kən emol netəmim kotitun rəkis nat əh aupən.’ ”

¹⁹ Kən Jemes təmən məmə, “Kən tol nəhlan, io iakən məmə roiu Iaihlua mīn kīnoatəuhlin nətəligən rəhalat mīnoatuwa o Uhgīn. Kən təsəwīrən məmə kitat okotol tiəkis pik mīn olat. ²⁰ Məto pəs okotətə naoa kit tuwīn kəm ilat məmə okəsotunən nagwənən mīn u itəm kīnol rəkis sakrifais lan kəm narmi nat mīn u iərmīs mīn, kən kotamkīmīk e niganəmti Uhgīn. Kən məsotolən təfagə e pətan. Kən məsotunən nat megəh itəm kəmaril nentou məto-inu nītan əh-ikin e nīpətīn. Kən okəsotunən nītan. ²¹ Okotəkəike motən-īəhau ilat nəhlan o nələhəuən nəməlinuən tətətig, məto-inu təmətəuon rəkis e Sapat mīn rafin,

netəmim koatafin Lou rəha Moses əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel. Kən katən-iarəp nəghatən mīn əh e taon mīn rafin.”

Kəmāte naoa kəm iəfak mīn u Iaihlua mīn

²² Kən aposol mīn ne elta mīn ne netəm rəha niməfak kəmotegəhan məmə okotahl-ipən ilat mīn neen kotətəu-pən Pol ne Panapas motuwīn Antiok. Kən kəmotətgi-arəp Saelas ne Jutas u katən məmə Pasapas. Suah mil əh netəmim koatisiai-in ilau. ²³ Kən kəmos-ipən naoa kəm ilat məmə okotos motuwīn. Naoa tatən məmə,

“Itimat aposol mīn ne elta mīn rəha niməfak, itimat piatimat u itəmat. Iakotən təwir kəm itəmat əpəh Antiok, ne Siria, ne Silisia u Iaihlua mīn, məto roiu nīnotuwa piatimat mīn.

²⁴ Itimat emotəto məmə netəmim neen u e nikitimat kəmotol tiəkis pik kəm itəmat, kən itəmat nəmotəto tərət e nəghatən rəhalat. Məto itimat emisotos-ipənən nəghatən məmə okotuwīn kən mihin. ²⁵ Tol nəhlan kən itimat emotaun-in nəghatən kit, kən motegəhan məmə itimat kəiu okioas nəghatən rəhatimat muətəu-pən Pol ne Panapas u ilau kuəwir pik otat.

²⁶ Iuəhkīr kiamis o wək u rəha Iərəmərə rəhalat, Iesu Kristo. ²⁷ Kən itimat iotahl-ipinə Jutas ne Saelas məmə okiamnə muehm itəmat. Ilau okuən əsas kəm itəmat nəghatən kitəh əm itəm itimat emotətə. ²⁸ Kən Narmīn Rəha Uhgīn nīkin tagien ne nikitimat tagien məmə esotos-ipinə mīnən lou kit kəm itəmat məmə otəfigəm pik otəmat, məto in əm u nəkotəkəike motol: ²⁹ onisotunən nagwənən mīn u itəm kīnol rəkis sakrifais lan kəm narmī nat mīn u iərmis mīn; kən məsotunən nitan; kən məsotunən nat megəh itəm kəmaril nentou məto-inu nitan əh-ikīn e nīpətin; kən məsotolən təfagə e pətan. Okəmə nakotətəu-pən nəghatən mīn əh, onəkotuwīn e suatip təwir.

Inu namnun rəhatimat nəghatən.”

³⁰ Kən netəm-iasol mīn əh kəmotahl-ipən netəm əh ilat kuwīt məmə okotuwīn əpəh Antiok. Nian kəmotiet-pən Antiok, kəmotəun-in netəmim rəha niməfak e ikīn mīn əh, kən kotuwa kitəh, kən kotos-ipən naoa un kəm ilat. ³¹ Kən nian kəmotəfin naoa un, nīkilat təmagien məto-inu nəghatən əh təmiləs-ipər nīkilat. ³² Jutas ne Saelas ilau ien mil rəha Uhgīn. Kəmuəghat təfəməh kəm piatat mīn əh mətialəs-ipər nətəligən rəhalat matioal ilat koatətul əskasik. ³³ Kəmuatig tuwəh məsin ikīn əh, kən piatat mīn kəmotəuiatipin ilau kən motəpəh məmə Uhgīn otos-ipən rəhan nəmalinuən kəm ilau, kən motahl-ipən ilau kiatəlig-pən o netəm u kəmotahl-ipa ilau. ³⁴⁻³⁵ Kən Pol ne Panapas kəmuatig tuwəh məsin əpəh Antiok, kən ilat netəmim tēpət kəmoatən-iarəp ne moatəgəhun netəmim e Iərəmərə.

Pol ne Panapas kəmuəhap ilau mīn

³⁶ Nian neen uarisig, Pol təmən-ipən kəm Panapas məmə, “Təwir məmə kiətəlig mīn mian muəplan pialau mīn e taon mīn itəm kəmuən-iarəp nəghatən ikīn rəha Iərəmərə kəm ilat, muəplan-tu məmə koatahratig.” ³⁷ Kən Panapas tolkeiəhe məmə otit mīn Jon Mak. ³⁸ Məto Pol təplan məmə təsətuatipən, məto-inu Jon Mak tinapəs rəkis ilau əpəh Pamfilia mītəlig məsətəu-pənən ilau mətoarus kioal namnun e wək. ³⁹ Kən kəmuən təskasik e nənən əh, kən muəhap ilau mīn. Kən Panapas təmit Mak kən mios nego kit mian əpəh Saepas. ⁴⁰ Məto Pol təmit Saelas ilau mīn. Kən netəm koatəfak kəmotəfak məmə Iərəmərə otehm wīr ilau e rəhan nəwīrən, kən motahl-iarəp ilau. ⁴¹ Kən kəmuəliwək mian-pən Siria ne Silisia ikīn kən matuem əskasik niməfak mīn.

16

Timoti təmätəu-pən Pol ne Saelas

¹ Kən Pol təmaliwək min muwīn əpəh Tepe ne Listra. Kən ikin əh, etəmim kit əh-ikin rəha Iesu, nərgin u Timoti. Mama rəhan in noanol kit rəha Isrel, məto rəhan tata in etəm Kris. ² Netəm koatəfak əpəh Listra ne Ikoniam kəmotən məmə Timoti in etəm təwīr kit. ³ Kən Pol tolkeike məmə otit ilau min. Kən təməhg-ipən in məto-inu təməsolkəikəən məmə noanol min rəha Isrel nīkilat otəht rat məto-inu kotitun məmə tata rəha Timoti in etəm Kris. ⁴ Kən nian iləhal kəməhaluwīn e taon min, kəmətəhalən-iarəp kəm netəmim rəha Uhgīn nəghatən rəha aposol min ne elta min itəm kəmotələhəu əpəh Jerusalem. Kən mītəhaləgətun ilat məmə okotəkəike katətəu-pən nəghatən min əh. ⁵ Kən e nolən əh, niməfak min kəmotəskasik e rəhalat nahatətəən, kən nian rafin netəmim koatuwa moatepə e niməfak.

Pol təməplan napilaiirən kit rəha Uhgīn

⁶ Kən iləhal kəməhaluwīn-pən əpəh Fritia ne Kalesia ikin, məto-inu Narmīn Rəha Uhgīn təməsəgəhan-inən iləhal məmə okəhaluwīn-pən Esia ikin məhalən-iarəp nəghatən u əh-ikin. ⁷ Nian kəməhaluwa iuəhkīr e ikin Misia ne ikin Pitinia, məhalolkəike məmə okəhaluwīn Pitinia. Məto Narmīn rəha Iesu təsəgəhan-inən məmə okəhaluwīn. ⁸ Kən kəməhalaliwək məhaluwīn-pən Misia ikin, kən məhalatite-pa e taon əh Troas. ⁹ Kən lapin in, Pol təməplan nat kit tahmen e napilaiirən. Təməplan məmə etəm Masetonia kit tatətul matətəpəh əskasik ron məmə, “Awī, okol nakuwa Masetonia masitu etimat.” ¹⁰ Nian Pol tīnəplan rəkis əm nat əh, kən enoətaii-pən rəhatimat natimnat məmə ekotuwin Masetonia, məto-inu enoatitun məmə Uhgīn tətəun-in itimat məmə ekotən-iarəp namnusən təwīr rəha Iesu kəm netəm ikin əh.

Litia əpəh Filipae təmən nīpahrienən e Iesu

¹¹ Kən emotos nego kit motiet əpəh Troas motaiu ətuatip əm o nītən Samotres. Kən kəmən lawīgīn emotuwin motuar e taon Neapolis. ¹² Kən emotiet ikin-u motaliwək əm motuwīn əpəh e taon əh Filipae, u tatəmahl aupən e nītən əsol Masetonia. Netəm ikin əh, netəm Rom ətuatip. Kən emotatig məsīn ihol-iskin.

¹³ Kən e Sapat, nian rəha nəfakən, emotiet e taon əh kən motuwīn əpəh ləhau e nəhau kit itəm emotəto məmə netəmim kotuwīn ikin katəfak. Kən emotuwin moatəpələh katəghat itimat nīpitan itəm kəmotəupən motuwa katəpələh. ¹⁴ Kən pətan Tuatira kit əh-ikin tatətəlig-in itimat, nərgin u Litia. In pətan itəm tatol-salim-in nīməhan nəgu-i-naris u nian rafin nīməhan əh nəmtin tiəkis pik. Pətan əh nian rafin in tatəfak kəm Uhgīn, kən İərəməgə təmol nīkin tīmətətīg məmə otən nīpahrienən e nəghatən itəm Pol tatən. ¹⁵ Kən kəmol bəptais lan ne rəhan min, ne rəhan iolwək min. Kən in təmən-ipa kəm itimat məmə, “Awī, okol nakotuwa imak ikin kotatig məsīn məto-inu itəmat nīnotitun rəkis məmə io iatən nīpahrienən e İərəməgə.” Kən in təmatəkəike kəm itimat, kən ekotuwin iman ikin.

Kəmīlas-ipən Pol ne Saelas e kalapus əpəh Filipae

¹⁶ Kən nian kit, nian emoatuwin ikin rəha nəfakən əh, kən pətan əkəku kit təməplan itimat e suatip. In slef rəha netəmim neen itəm kəmotos-nəmtin. Pətan əh narmīn rat kit tətətīg lan itəm tol in tatən-iarəp natimnat itəm otəpanuwa. Kən matol win e məni tepət rəha rəhan netəm-iasol min məto-inu netəmim kotətou ilat məmə ilat okotəto rəhan nəghatən. ¹⁷ Kən in

təmatuarisig-in itimat Pol, kən matən əfəməh məmə, “Netəm u, netəm rəha Uhgın u in ilis, ilis pik. Koatən-ipinə kəm itəmat suatip rəha Uhgın məmə in otosmegəh netəmim lan.”

18 Təmatol nəhlan etimat nian tərət, mətoarus nian kit Pol tınəto tərət o nat əh minəpou in. Kən in təmeirair magət e narmin rat apon məmə, “E nərği İesu Kristo iatən-ipinə kəm ik məmə onakiet rəkis e pətan əkəku un.” Kən roiu agin min, narmin rat apon təmiet e pətan əkəku əh.

19 Kən nian rəhan netəm-iasol itəm koatərəməyə lan kınotitun məmə kınotakıə e suatip rəhalat o nolən win e məni, kəmotəto tərət. Kən kəmotaskəlim Pol ne Saelas motiləs ilau motuwın əpəh e ikin rəha kaonsel rəha taon əh, 20 məmə okuətul e niganəmti netəm Rom, netəm rəha kot. Kən ilat kəmotən məmə, “Suah mil u ilau noanol rəha netəm Isrel. Ilau kətioal nat tərət tərət u imətət ikin. 21 Ilau katuən məmə kitat okotəkəike kətəu-pən suatip pisin min. Məto suatip min əh kəsotətuatipən e lou rəhatat. Kitat netəm Rom. Okol kitat kəsotolən nəhlan.”

22 Kən netəm ikin əh kəmotuwa motəplan ilat minoatən rat ilau. Kən suah mil u rəha kot kuən-ipən kəm mopaël min məmə okotapəg rəhalau natimnat motalis ilau. 23 Kən kəmotalis ilau mau tərət, kən uarisig kotiləs-ipən ilau e kalapus. Kən motən-ipən kəm etəm tatehm kalapus məmə otəsəmkarəpənən elau kiaiet muagim. 24 Nian etəm rəha nehmən kalapus təməto nəghatən əh, təmiləs ilau muwın e rum kit əpəh imə agin, kən mətu-pən nig e nelkilau tahmen e hankap.

Etəm tatehm kalapus təmən nıpahrienən e İesu

25 Kən nian tınələs kinkin lapin, Pol ne Saelas katuəfak, kən ilau katuan napuən min rəha nənwıwıən Uhgın. Kən netəmim min e kalapus koatətəlig-in ilau. 26 Kən roiu agin-əh min, namig asol kit təməloal e nəptən kən mol nimə kalapus təməloal pik, kən nafiluə min e kalapus kəmotərəh, kən sen itəm kəməlis netəmim lan kəmotisas. 27 Kən nian etəm rəha nehmən kalapus təmaıir, məplan məmə nafiluə min rəha kalapus kəmotərəh, nikin təməht məmə netəm koatəməhl e kalapus kınotagim rafin. Kən miləs-ipər rəhan naip məmə otagimnu atip in lan. * 28 Məto Pol təmagət əfəməh məmə, “!Ei! !Əsaruaən ik! İtimat rafin əpəh ikin.”

29 Kən suah əh təmaun məmə okiləs lait ka, kən in təmaıu muwın əpəh imə, misin-pən nulin əpəh e nelki Pol ne Saelas ikin mətəsiəp. 30 Kən mit ilau məhəliet əpəh ihluə kən mətapəh olau məmə, “!Suah mil! ?Ekəhro nulan məmə Uhgın otosmegəh io?” 31 Kən kuən-ipən kəm in məmə, “Onəkəike mən nıpahrienən e İərəməyə İesu, kən məmə Uhgın otosmegəh ik ne rəham min.” 32 Kən kəmuən-ipən nəghatən rəha İərəməyə kəm in ne netəmim itəm kotatig ilat min. 33 Nat əpnəpin lapin agin, məto suah əh təmit ilau muwın maıkuas e nıməgəm min e nıpətılau itəm kəmalis ilau ikin. Kən e nian əm əh, kəmol bəptais lan ilat rəhan min. 34 Kən in təmit Pol ne Saelas muwın əpəh iman ikin mos-ipən nagwənən kəm ilau. Kən in ne rəhan min rafin nıkilat təmagien mərioah məto-inu kəmotən nıpahrienən e Uhgın.

35 Nian təmian, etəm rəha kot mil əh kuən-ipən kəm mopaël min məmə, “Okotuwin kerəh e suah mil əh katian.”

36 Kən suah əh etəm rəha kalapus təmən-ipən kəm Pol məmə, “Etəm rəha kot mil kəmuən məmə ekoterəh etəlau nakatıan, kən iaıet mətın kən muətul mətig.”

16:17: Mak 1:24 16:20: Mak 13:9 16:22: 2 Kor 11:25; 1 Tes 2:2 * 16:27: E nian əh, okəmə mopaël kit tairaməg e etəm tatol kalapus tagim, okəike kohamnu mopaël əh. 16:27: Wək 12:18-19 16:30: Wək 2:37

³⁷ Məto Pol təmən-ipən kəm mopaɛl mīn əh məmə, “?Ei, məto naka əh? İtımıɛl etəm Rom mıl.† Kən etəm rəha kət mıl əh kəsuaɛplanən nat kit məmə emıoal tərət, məto e nıganəmtı netəmım kəmotalıs itımıɛl, kən kıləs-ipən itımıɛl e kalapus. ?Kən roıu kıoalkeıke məmə oekıaıet anıon əm? !Kəp! İlau əm okuəıke muea ikın-u kən mıaləs-ıarəp itımıɛl.”

³⁸ Kən mopaɛl mīn əh kəmotuwın kən-ipən kəm etəm rəha kət mıl əh. Kən nıan kəmuəto məmə Pol ne Saelas ııau etəm Rom mıl, ııau kəmuəgın pık.

³⁹ Kən kəmıan muən-ipən kəm Pol ne Saelas məmə, “!Eı, kəsi! Emıoal tərət etəmıɛl.” Kən uarısig kıaıet ııau motıet e nıpəg noa kalapus, kən muən-ipən wır kəm ııau məmə okıaıet e taon əh.

⁴⁰ Kən Pol ne Saelas, ııau kəmıaıet e kalapus mıan e nımə rəha Lıtıa. İkın əh kəmuəplan pıatət ne wınıtət mın rəha nıməfak, kən muəghat məsın kəm ıılat mətıaləs-ıpər nıkılat. Kən uarısig u, kıaıet mətıan.

17

Pol ne Saelas kəmıan əpəh Tesalonaeka

¹ Kən Pol ne Saelas kəmualıwək mıan-pən əpəh e taon mıl əh Amfıpolıs ne Apolonıa, mueıa mıaet-pa e taon əh Tesalonaeka. İkın əh, nımə rəha nuəfımınən kıt əh-ıkın rəha netəm İsrıl. ² Kən Pol təmıl tahmən əm e itəm tatıl nıan mın, təmuwın əpəh ımə e nımə əh. Kən e Sapət kılıl ıılat netəm əh noanol mın rəha İsrıl kəmoatıl nəghatən tərət o Naoa Rəha Uhgın. ³ In tatən kəm ıılat məmə, “Naoa Rəha Uhgın tatən wır agın-əh məmə Krısto itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa, otəpanəto nahməən e nıpətın, muwa mətoarus mımıs, kən Uhgın otəpanosmegəh mın in e nımısən. İesu u itəm ııatən kəm itəmat, ıınu Krısto əh.” ⁴ İlat neen kəmotən nıpahrıenən e nəghatən əh, kən kəmotətəu-pən Pol ne Saelas. Kən netəm Krıst tərət itəm koatəfak kəm Uhgın, ne nıpıtən asıl tərət itəm koatərəməə e nıpıtən mın, kəmotətəu-pən ıılau.

⁵ Məto netəm-ıasıl rəha noanol mın rəha İsrıl, kəmotetəhak, kən motuwın moategəs-ın netəm nol təfagə, əpəh e nıkıl suatıp mın ne ikın mın, motuwa mınoatos ıılat mın, kən mınoatıl nəratən tərət əpəh e taon əh. Kən kəmotuwın e nımə rəha suah kıt nərgın u İeson, moteatəp nıfıluə e nımə, moategəs-ın Pol ne Saelas. Kəmotılkeıke məmə okotıləs-ıpən ıılau e nelmı kaonsel əh-ıkın əh.

⁶ Nıan kəməsotəplanən ıılau, kən kəmotaskəlım İeson ne pıatət mın neen motəmkı-pən ıılat məmə okotətül aupən in netəm-ıasıl mın rəha kaonsel. Kən kəmotagət əfəməh moatən məmə, “Suah mıl əh Pol ne Saelas kətıoal nat tərət tərət e ikın mın, kən mınuəa e taon rəhatat. ⁷ Kən suah u İeson təmaun-ın ıılau kıan ııman ikın, məto ıılat koatəgəhl lou rəha Sısa itəm tatərəməə e nıtən mın. İlat koatən məmə İərəməə kıt mın əh-ıkın tətatıg, nərgın u İesu.”

⁸ Nıan noanol mın rəha İsrıl kəmotən nəghatən əh, motıl netəmım ne netəm-ıasıl mın əh kınotaruru əfəməh məmə okotıl naka. ⁹ Kən netəm-ıasıl mın əh kəmotıl İeson ne pıatət mın kəmotos-ıpən mənı neen, məmə in nənıəkısən kıt məmə okəsotıl mınan nat əh, kən motahl-ıpən ıılat koatuwın.

Pol ne Saelas kəmıan əpəh Perea

¹⁰ Nıan tınapınəp, kən pıatət mın ikın əh kəmotahl-ıpən Pol ne Saelas məmə okıan e taon əh Perea. Nıan kəmıaıet-pa ikın əh, kəmıan e nımə rəha nuəfımınən rəha netəm İsrıl. ¹¹ Noanol mın rəha İsrıl ikın əh nətəlıgən rəhalat təwır, məprəkıs-ın netəm Tesalonaeka, məto-ıınu kotılkeıke pık məmə

† 16:37: Okəmə suah kıt in etəm Rom, məto katətəu-pən nəghatən kıt ııan, kən lou kıt əh-ıkın rəhalat məmə aupən kapman otıl nalpınən kəm in, məto in otəkəıke mətül e kət mən-ıarəp nəwtain nəghatən katətəu-pən ııan. Afın e Wək 25:15-16. 17:7: Luk 23:2; Jon 19:12

okotətəlig-in nəghatən rəhalau. Kən nian rafin, koatafin wir e Naoa Rəha Uhgın, moategəs-in məmə nəghatən rəhalau tətuatıp o kəp. ¹² Məto-inu e nolən əh, kən təpət kəmotən nıpahrienən e Iesu. Kən nıpitan asol min Kris təpət, ne netəm Kris təpət kəmotən nıpahrienən e Iesu.

¹³ Məto nian noanol min rəha Isrel əpəh Tesalonaeka kəmotəto məmə Pol tətən-iarəp min nəghatən rəha Uhgın əpəh Perea, kən ilat kəmotuwa min əpəh ikin mınəotol netəm Perea kınətol min təməht kəm ilau. ¹⁴ Kən e nian əm əh, piatat min kəmotahl-ipən min Pol tuwin əpəh itəhəi muwin e nego muwin Atens, mapəs əm Saelas ne Timoti kətuatig əpəh Perea. ¹⁵ Kən netəmim itəm kəmotit Pol moatuwin Atens, kınəotətəlig-pa min Perea, Pol tahləpis ilat məmə okotən-ipən kəm Saelas ne Timoti məmə okuaut uəhəi əm mian muəplan min in.

Pol əpəh Atens

¹⁶ Nian Pol tətətəsahgin Saelas ne Timoti əpəh Atens, in təməto tərət pik məto-inu nian taliwək matən ikin əh, məplan ikin əh tərıoah e narmi nat min. ¹⁷ Məto-inu o nat əh, kən in tuwin əpəh e nımə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel ilat netəm Isrel ne İaihlua min itəm koatəfak kəm Uhgın, moatəghat pik o nat əh. Kən nian rafin in tətəwin ikin katol maket ikin matəghat kəm netəm əpnəpin min əm. ¹⁸ Kən iəgətun min neen netəm Kris, kətaun-in ilat Epikiurien ne Sitoik,* ilat min koatəghat. İlat neen koatən məmə, “?Suah əh təmıləs əm nəghatən əpəh kit e suatıp matən, kəhrmə tatən naka əpəh?”

Kən netəmim neen kotəmə, “İtımət ekotəto məmə tatəghat-in uhgın min rəha ikin pısın pısın min.” Koatəghat nəhlan məto-inu Pol tatəghat-in Iesu, matən məmə təmımıs məto Uhgın təmosmegəh min.

¹⁹ Kən kəmotəun-in-pən Pol məmə otuwa mətul e nıgənəmıti kaonsel rəha netəm koatəpələh e nıtət əh Areopakus. Kən kaonsel əh təmən-ipən kəm in məmə, “Ekotəlkeıke məmə ekötıtun nıpətı nəghatən wı itəm nakatən. ²⁰ Nəghatən min əh neen, ekotəto məmə tol pısın əgin-əh, kən ekotəlkeıke məmə ekötıtun nıpətın.” ²¹ Kəmotəghat nəhlan məto-inu netəm Atens ne netəm ik pısın min itəm kəmotuwa Atens, kotəlkeıke məmə okotəpələh əm katətəlig-in nəghatən wı min əh, kən motəuhlin wir nənən lan.

²² Kən Pol tətul e nıgənəmıti netəm rəha kaonsel əh məmə, “Netəm Atens. İo enəplan rəkıs məmə rəhatəmət nətəlīgən təpət tətəwin o uhgın min. ²³ Nian io etalıwək ikin-u imatəmat ikin, matəplan ikin nəkoatəfak min ikin ne narmi nat min, kən eməplan nəghatən kit itəm itəmat nəmotətə-pən rəkıs e kəpiel kit məmə, İNU İKİN KATƏFAK-PƏN KƏM UHGİN KİT İTƏM İTİMƏT EKOTƏRURU. Məto uhgın itəm itəmat nəkoatəfak kəm in, itəm nəkotəruru, Uhgın əh inəh itəm io iatən-ipinə kəm itəmat. ²⁴ Uhgın əh inəh təmöl nəptən u, ne natımın rafin itəm koatətig lan, kən in matərəməərə e neai ne nəptən, in təsətīgən e nıməfak min itəm kıtət əm netəmim kəmotol. ²⁵ Nat kit təsıkəən ron itəm kıtət netəmim kotıtun nolən kos-ipən kəm in. Məto-inu in pısın əm tatos-ıpa nəmegəhən kəm kıtət kıtıəh kıtıəh, matos-ıpa natımın rafin kəm kıtət. ²⁶ Aupən, aupən əgin-əh, in təmöl əm suah kıtıəh əm. Kən netəm rafin ikin min kəmotıet əm e suah əh, kən in pısın əm təmələhəu ilat rafin e ikin min, kən in pısın əm təmən nian itəm ilat okotan lan, ne nuantən min rəhalat. ²⁷ Uhgın əh təmöl nəhlan məmə kıtət rafin okotəkəıke kəgəs-in məmə okotehm, tahmen e

17:17: Wək 18:19 * **17:18:** Epikiurien ne Sitoik - İəgətun min neen itəm koategəs-in nıpahrienən. İlat Epikiurien koatən məmə natımın itəm tatol suah kit nıkin tagien, inu nəukətın rəha nəmegəhən təwir. İlat Sitoik koatən məmə təwir okəmə suah kit təsətoan nıgıenən ne nəhmən e nıkin. **17:25:** 1 King 8:27; Wək 7:48 **17:25:** Sam 50:12

etəmim itəm tateameam əpnəpən əm məmə otehm nat kit. Məto nıpahrienən məmə Uhgın əh, sənəmə in isəu o kitat. ²⁸ Tahmen e itəm suah kit təmən əupən məmə, 'Məto-inu kitat koatəkul-pən əm e Uhgın, kən moatos nəmegəhən, moataliwək, moatol natimnat rafin.' Kən mahmen e suah kit rəhatəmat itəm təməte rəkis napuən kit məmə, 'Kitat mın kitat nenətin mın.'

²⁹ "Məto-inu kitat nenəti Uhgın, okol kitat kəsətənən məmə in tahmen e natimnat itəm netəmim koatol ilat e iaen u kol tatıpit-ıpit, ne silfa ne kəpiel. In sənəmə nat kit itəm suah kit tıtun nol əmən e nelmın o e rəhan nenatıgən. !Kəp!

³⁰ "E nian əh əupən itəm netəmim kotəruru Uhgın, tahmen e itəm Uhgın təmətosig-in nıganəmtin məmə otəsəplanən nolən rat mın əh. Məto roiu tatən kəm kitat rafin e ikın mın rafin məmə, 'Itəmat rafin onəkotəuhlin itəmat e rəhatəmat mın nolən rat mın.' ³¹ In təmən nəhlan, meto inu in tınəmitəpun rəkis nian itəm in otakil nolən lan rəha netəmim, kən in otol əm e suatıp itəm tətuatıp. Uhgın tınitəpun rəkis etəmim itəm otakil nolən mın rəha netəmim, kən in tınəmol rəkis kəm netəmim məmə in otol nəhlan, məto-inu tınol rəkis suah əh təmegəh e nımisən."

³² Nian ilat kəmotətə nəghatən məmə Uhgın təmol suah kit təmegəh mın e nımisən, neen kəmotalah-əmnu, məto neen katən məmə, "Itimət ekotolkeike məmə ekotətə mın rəham nəghatən." ³³ Kən Pol təmiet e nəghatən əh rəha kaonsel. ³⁴ Kən netəmim neen kotuwın kəkul-pən lan, moatən nıpahrienən e İesu. Netəm əh kit nərgin u Taionisias, in etəm kit rəha kaonsel əh, ne pətən kit mın nərgin u Tamaris, ne netəmim neen mın.

18

Pol təmuwin Korin

¹ Uarisig e natimnat mın əh, Pol təmiet əh Atens, muwin e taon pisin kit mın, nərgin u Korin. ² İkin əh, təməplan suah kit, in noanol rəha İsrəl, nərgin u Akwila. Təmaıir əpəh Pontas, məto təmuwin mətatig əpəh İtali e taon əsol əh Rom. Uarisig, kən etəm Rom əh, Klotias itəm tatərəməyə e ikın mın, təmol lou kit məmə noanol mın rəha İsrəl okotəkəike motiet Rom. Kən Akwila ne rəhan pətan Prisila kəmiaiet mueia mətuatig əpəh Korin. Kəməsuatigən təfəməh kən Pol tiet-pa, məplan ilau. ³ Kən mətatig iləhal mın ilau, matəkul-pən elau e wək rəhalau, məto-inu wək rəhan rəha nosən məni tahmen əm əh wək rəhalau. İlat netəm rəha nəhlən nımə tapolən. ⁴ Kən e nian rafin e Sapat, nian rəha nəfakən, Pol ne noanol mın rəha İsrəl ne netəm Kris koatol nəghatən tēpət əpəh e nımə rəha nuəfımınən rəha netəm İsrəl, məto-inu Pol tolkeike məmə otiuw-pa ilat məmə okotən nıpahrienən e İesu.

⁵ Kən Saelas ne Timoti kəmiaiet Masetonia, kən nian kəmiaiet-pa ikın əh, Pol təməpəs wək kən matən-ıarəp əm nian rafin namnusən təwır matən wır kəm noanol mın rəha İsrəl məmə İesu in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa. ⁶ Məto ilat kəmotətəhau, kən moatəhai. Kən Pol təmorautin-orautin rəhan sot əsol e nıganəmtilat. Kən mən məmə, "Okəmə nəkotatig e nəratən lan nian Uhgın otakil netəmim e Nammun Nian, məto rəhatəmat atıp. Tətuoun əh-roiu, ekuwin mən-ıarəp namnusən təwır o İaihlua mın." ⁷ Kən in təmiet elat muwin mətatig e nımə rəha suah kit sənəmə noanol rəha İsrəl, məto in tatəfak kəm Uhgın, nərgin u Titias Jastas. Rəhan nımə in e nıkal nımə rəha nuəfımınən rəha netəm İsrəl. ⁸ Kən Krispas u in tatərəməyə e nımə əh, in ne

rəhan mīn, ilat kəmotahatətə e Iəramərə. Kən netəm Korin tepət mīn kəmotətə nəghatən rəha Pol, kən kəmotahatətə e Iesu, kən kol baptais elat.

⁹Kən nian kit lapin, Pol təməplan nat kit tahmen e napilairən. E napilairən əh, Iəramərə təməghat kəm in məmə, “Əsəginən ilat. Uwin mən-iarəp rəhak nəghatən məsəməgən, ¹⁰məto-inu kilau mīn ik. Netəmim okol kəsotəəkīnən ik, məto-inu netəmim tepət e taon əh ilat rəhak netəmim mīn.” ¹¹Kən Pol təmatig ikin əh nup kitiah kən məwīg sikis, matəgətun netəmim e nəghatən rəha Uhgīn.

Netəm Isrel kəmotiləs-ipən

Pol e kot

¹²Kən nian Kalio, in kapman rəha netəm Akaea, kən netəm Isrel kəmotuwa kitiah motaskəlīm Pol motiləs motuwīn e kot. ¹³Kən motən məmə, “Suah u tətalkut məmə otiuw-pən netəmim məmə okotəfak kəm Uhgīn e nolən kit itəm təsətuatipən e Lou.”

¹⁴Kən Pol təmətul məmə otəghat, məto Kalio təmən-ipən kəm ilat məmə, “Netəm Isrel. Otətəlig-in-tu. Okəmə nat u in nat kit təsətuatipən, o təsətuapənən lou, itəmat nəkotitun rəkis məmə ekaike məto nəghatən rəhatəmat.

¹⁵Məto, nəghatən u in musmus əm kit rəhatəmat e nərig mīn ne natimnat mīn rəha Lou rəhatəmat, kən tətətig əm etəmat məmə onəkotən kələhəu wir. Io nīkik təsəgienən məmə ekalik nat tol nəhlan kit.” ¹⁶Kən in mahl-iarəp ilat e kot. ¹⁷Kən nian kəmotuwīn ihluə, əmun kəmotaskəlīm Sostenes u etəm-iasol rəha nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel. Kən kəmotoh kəmotoh əpəh e nafiluə e nimə kot. Məto Kalio təsolən nat kit məmə otən-iahau ilat.

Pol təmatig Antiok əpəh Siria

¹⁸Pol təmatig nian tepət əpəh Korin ilat piatat mīn. Kən uarisig tapəs ilat muwīn ikin əh-ikin Kegkria. Aupən Pol təmōl nəniəkisən kit kəm Uhgīn, kən ikin-u in təmətə mīn əm noanun matol nammun nəniəkisən lan rəhan. Kən in təmos mīn nego kit ikin əh mītəlig-pa Siria. Kən Akwila ne Prisila kəmuətəpən in. ¹⁹⁻²¹Nian kəmotuwa e taon əh Efesas, iləhal kəməhaluar. Kən Pol təmuwīn əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel, kən kəmotən nəghatən tepət. Ilat kəmotəpəh ron məmə otətig məsin ilat mīn ilat. Məto in təmə, “Ei kəsi, kəpə. Okol esatigən.” Məto nian in təmiet təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə Uhgīn tolkeike məmə ekuwa mīn, kən epanuwa mīn məplan itəmat.” Kən in təmos nego kit miet Efesas, məto təmapəs Akwila ne Prisila kətuatig ikin əh.

²²Nian Pol təmuwa e taon əh Sisaria, kən muar. Kən maliwək muwīn məmə otəplan netəm rəha niməfak əpəh Jerusalem. Kən uarisig, təmatig-pa mīn əpəh Antiok. ²³Təmatig məsin ikin əh, kən miet mīn maliwək muwīn-pən əpəh Kalesia ne Fritia ikin matem əskasik netəm rəha Iesu.

Apolos təmuwīn Efesas ne Korin

²⁴Kən suah kit təmuwa əpəh Efesas, in noanol kit rəha Isrel, nərgin u Apolos. In təmair əpəh Aleksantria, kən in etəm wir kit rəha nəghatən, kən mītun wir mīn nəghatən mīn e Naoa Rəha Uhgīn. ²⁵Ilat kəmoatəgətun rəkis in e suatip rəha Iəramərə. Kən nian rafin nigəm tatuəp e nīkin o nən-iarəpən nəghatən rəha Uhgīn. Kən nəghatən rəhan e Iesu in tətətip tətətip. Məto in titun əm nolən baptais itəm Jon təmatol aupən. ²⁶Kən in təmatən-iarəp əskasik nəghatən rəha Uhgīn əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel. Nian Prisila ne Akwila kəmuətə in, kəmiat məhaluwīn əpəh e rəhalau nimə, kən muən-iarəp wir kəm in suatip rəha Uhgīn. ²⁷Kən nian Apolos

tolkeike mēmə otuwīn əpəh Akaea, kən piatat mīn əpəh Efesas kəmotasitu lan motəte naoa kit tuwīn kəm netəm rəha Iesu əpəh Akaea, motətapəh olat mēmə kotitun nosən Apolos motuwīn əpəh iməlat ikin. Kən nian in təmuwīn ikin əh, in təmasitu wir elat. İlat mīn əh, ilat kəmotahatətə e Iesu e nəwīrən rəha Uhgīn. ²⁸ Apolos təmasitu elat nəhlan məto-inu in etəm wir kit rəha nəghatən, kən in matən-iarəp wir e Naoa Rəha Uhgīn mēmə Iesu in Kristo itəm Uhgīn tənən mēmə otahl-ipa. Kən e nīganəmti netəmim, təmatoh-iəhau nəghatən rəha netəm İsrəl.

19

Pol təmuwīn mīn Efesas

¹ Nian Apolos təmətatig əh əpəh Korin, Pol təmətip suatip kit əpəh ilis ikin e nitot mīn miet-pa əpəh Efesas. İkin əh təməplan netəmim neen rəha Iesu.

² Kən təmətapəh olat mēmə, “?Tahro? ?Narmīn Rəha Uhgīn tinuwa mərioah mətatig etəmat nian nəmotahatətə e Iesu, o kəpə?”

Kən kəmotən-ipən kəm in mēmə, “İtimat esotəto aginən mēmə nat kit mīn əh-ikin Narmīn Rəha Uhgīn.”

³ Kən Pol təmətapəh olat mēmə, “?Məto kəmol bəptais əhro nulan etəmat?”

Kən kəmotən-ipən kəm in mēmə, “Kəmol bəptais etimat e nolən bəptais itəm Jon təmatol.”

⁴ Kən Pol təmə, “Nolən bəptais itəm Jon təmatol tatol e netəmim itəm koatəuhlin ilat e rəhalat nolən rat mīn. Məto Jon təmatən-iarəp mēmə netəmim okotəkəike motahatətə e etəmim itəm otəpanuarisig in. Suah u in Iesu.” ⁵ Kən nian netəmim kəmotəto nəghatən əh, kən kəmol bəptais elat e nərgi İərəməərə Iesu.

⁶ Kən nian Pol təmələhəu-pən nelmīn e rəhalat-kapə, Narmīn Rəha Uhgīn təmuwa mərioah mətatig elat. Kən kīnoatəghat e nəghatən ik pisin mīn, kən moatən-iarəp nəghatən itəm Uhgīn tatos-ipən kəm ilat. ⁷ Kən netəm əh, ilat rafin tueləf.

⁸ Kən Pol təmatuwīn e nīmə rəha nuəfiminən rəha netəm İsrəl e məwig kīsil matən-iarəp əskasik nəghatən e nammusən təwīr rəha Uhgīn məsəginən. Kən ilat mīn ilat, kəmotol nəghatən tepət məto-inu in tolkeike mēmə otīuw-pa ilat o nəməmə rəha Uhgīn. ⁹ Məto netəmim neen, rəhalat-kapə tiəkis pik mēmə okotən nīpahrienən e rəhan nəghatən. Kən kəmoatəghat rat e suatip rəha İərəməərə rəhatat e nīganəmti netəmim rafin. Məto-inu o nolən mīn əh, kən Pol təmīet elat kən mit netəm rəha Iesu kotuwa koatuarisig-in. Kən nian rafin ilat netəmim koatəghat əpəh e nima sīkul asol kit itəm suah kit, nərgin u Tiranas, təmətəgətun ikin aupən. ¹⁰ Kən Pol təmatol wək əh o nup kəiu apiəpis. Məto-inu təmatol nəhlan, kən netəmim itəm koatatig e ikin əh Əsia, noanol mīn rəha İsrəl ne netəm əpnəpīn əm, ilat rafin kəmotəto nəghatən rəha İərəməərə.

Nənəti Skefa mīn

¹¹ Kən Uhgīn təmol Pol tatol nat pispis mīn itəm tol pisin agin-əh.

¹² Natimnat rəha Pol təhmen e iəgkəsip ne natimnat itəm təmatuwīn lan, netəmim koatəmīk moatuwīn moatək netəm koatimīs lan. Kən nīmīsən mīn kəmotəwīr, kən narmīn rat mīn kəmotiet elat.

¹³ Kən netəm İsrəl neen koatuwīn ikin pisin pisin mīn neen, moatəhg-iarəp narmīn rat mīn e netəmim, kən netəm əh kəmotalkut mēmə okotol nat əh e nərgi İərəməərə Iesu. Kən kəmoatən-ipən kəm narmīn rat mīn mēmə, “E nərgi Iesu, etəm kitiəh əm itəm Pol tətən-iarəp, otiet.”

14 Kən e netəm kəmoatol nat əh, sepin əh-ikin nenəti suah kit, nərgin u Skefa, u in pris asol agin rəha Isrel. 15 Məto narmin rat təmən-ipən kəm ilat məmə, “Ekıtun suah u İesu, kən mitun mın Pol. ?Məto itəmat pah mın un?” 16 Kən suah apın narmin rat tətətig lan, təmətul maht ilat mərəkin ilat, məhap-əhap rəhalət natımnat məpəg rəkis, kən kətaipəpiə əm motəgim e rəhan nımə kəmotaig e nita kəməhap-əhap ilat. 17 Nian noanol mın rəha Isrel ne netəm Kris kəmotəto nat əh, kəmotəgin pik. Kən netəmim komotiləs-ipər nərđi İəramərə İesu tər pik.

18 Kən netəmim tepət itəm kotahətə e İesu, kəmotən-iarəp kəm netəmim nat tərət mın itəm kəmoatol. 19 Neen itəm kəmoatəmik nərđik, ilat mın kəmotəmik naoa mın rəhalat e nat əh moatuwa, moatan-ətıp e niganəmti netəmim. Nian netəmim kəmotəfin e nəmti naoa mın əh, tahmen e fiftimilian fatu ilat rafin. 20 Kən nəghatən rəha İəramərə təmaıu iahgin e nəsanənən asol rəha Uhgın.

Nərgəhəuən asol kit əpəh Efesas

21 Kən uarisig e nat əh, Pol tınən e nikin məmə otitəlig-pən əpəh Jerusalem, məto otuwın-pən Masetonia ne Akaea ikin. Kən in tən məmə, “Nian emuwın rəkis Jerusalem, ekəike muwın mın Rom.” 22 Kən in təmahl-ipən Timoti ne Erastas itəm kətuasitu lan, məmə okuaupən mian əpəh Masetonia. Məto in otatig pitən məsin əpəh ikin Esia.

23 Kən e nian əh, nərgəhəuən asol kit təmər əpəh Efesas o Suatıp rəha İəramərə. 24 Suah kit əh-ikin itəm tatol natımnat e iaen kit katən məmə silfa, nərgin u Temetrius. İkin-u netəmim tepət koatəfak kəm uhgin kit pətan, nərgin u Atemis. Kən Temetrius tatol narmi nımə mın e silfa itəm tahmen e nımə rəha narmi nat rəha Atemis. Kən nian tatol-salim-in ilat, matos məni asol ilat rəhan netəmim mın.

25 Kən təmaun-in rəhan netəmim mın ne netəm pisin itəm koatol wək kitiaə əm məmə okotuwa kitiaə. Kən tən məmə, “İo mın, nəkotitun rəkis məmə koatol win e məni asol e wək u rəhatat. 26 Məto itəmat nəmotəplan ne məto mələ təhro nulan suah əh Pol tətərəkin netəmim tepət kən kınəotətəu-pən, sənəmə e Efesas əm, məto iuəhkır ikin mın rafin e nıtan əh Esia. In tətən-iarəp məmə uhgin mın itəm netəmim əm koatol e nelməlat, sənəmə uhgin mın pahrien. 27 Kən roiu əh, iuəhkır əm tətərəkin suatıp rəhatat o nosən məni, kən iuəhkır əm mın in tatol məmə netəmim okotəplan rat nımə rəha Atemis, u itəm in ilis pik. Kən namnun, okəmə naka nəghatən rəhan otərəkin nərgin Atemis itəm ilis pik tuwa mol nat əpnəpin əm lan. Məto ikin-u Esia ne ikin mın rafin, netəmim koatəfak kəm uhgin u rəhatat.”

28 Nian kəmotəto nəghatən əh, nıkilat təmahmə təmahmə, kən əmun mınətagət əfəməh məmə, “İ Ure e Atemis u Efesas!” 29 Kən nat əh təmaıu mırəfin taon. Kən netəmim tepət kəmotuwa kitiaə motuwın kaskəlim etəm Masetonia mil əh itəm kətuəliwək iləhal Pol, nərgilau u, Kaeas ne Aristakas. Kən kəmotuwın kələh kiuw-pən ilau əpəh ikin nian rafin koatol mitig asol ikin.

30 Kən Pol tolkeike məmə otuwın məghat kəm netəm əh, məto netəm rəha İesu kəsotəgəhan-inən. 31 Ne netəm-iasol neen rəha kaonsel asol əpəh Esia itəm kotolkeike Pol, kəmotahl-ipən nəghatən kəm in moatən-iəhau askasik məmə otəsuwınən əh netəm əh-ikin.

32 Kən ikin əh, netəmim koatol wilig wilig tepət motəgət əfəməh. Neen koatən nat pisin, kən neen koatən nat pisin. Məto tepət kotəruru məmə

kəmotuwa o naka. ³³ Kən noanol min neen rəha Isrel kəmotətgi-pən suah kit nərgin u Aleksanta məmə otuwın mətul aupa-in ilat. Kən təmos-ipər nelmin matəfətutu ilat məmə otən-iarəp nehman rəhan. ³⁴ Məto nian netəmin kəmotitun məmə in noanol kit rəha Isrel, kəmotagət əfəməh min məmə, “!Ure e Atemis əpəh Efesas! !Ure e Atemis əpəh Efesas!” Kəmotagət əfəməh motos aua kəiu.

³⁵ Kən etəm-iasol kit u kapman asol rəha taon Efesas, təmətul mən-iəhau ilat məmə, “!Okəsotagətən-tu!” Kən mən məmə, “!Ei, netəmin! Atemis u, in uhgin rəhatat. Kən nərgin in ilis. Kən netəm ikin min rafin kotitun məmə in wək rəhatat netəm Efesas məmə okotehm wir niməfak rəhan, kən motehm wir kəpiel asim rəhan itəm təmisi-pən e neai muwa. ³⁶ Kən suah kit tikə itəm otən məmə iateiuə. Kən tol nəhlan, təwir məmə nətəligən rəhatəmat teiuaiu. Təsəwirən məmə nakotalməl nulan.

³⁷ “Nəmosot suah mil un motuwa ikin-u, məto ilau kəsuaqləh-inən nat kit e nimə rəha narmi nat rəhatat, kən məsuəghat ratən e nərgi pətan əh, uhgin rəhatat. ³⁸ Okəmə Temetrius ne rəhan iolwək min koatəplan-pən nəghatən rat e suah kit, nian əh-ikin rəha kot ne netəm u kot əh-ikin. Təwir məmə okotuwin kən-iarəp nəghatən rat min əh itəm kəmotəto kəm ilat. ³⁹ Məto okəmə nat kit min əh-ikin itəm nakotolkeike məmə onəkotol, onəkotəkəike motiləs motuwın e mitig ətuatip rəhan. ⁴⁰ Timətig əm məmə okotiləs-ipən kitat e kot o nolən u-roiu məmə koatərgəhəu pik. Iuəhkir kotəmu təpiə əm ikin. ?Kən okol kəsotənən nat kit məmə kəmotuwa ikin-u e nəpələhən u-roiu o naka? Məto-inu nəpələhən u, nipaətın tikə.” ⁴¹ Nian təmən rəkis nəghatən əh, kən mən-iəhau nəghatən mahl-ipən ilat məmə okotagim min.

20

Pol təmuwin əpəh Masetonia ne Akaea

¹ Nian nəratən əh təmol namnun, Pol təmaun-in netəm rəha Iesu məmə okotuwa kitiaə. Kən matəghat kəm ilat o nem əskasikən elat. Kən uarisig in, tauiatipin ilat miet maliwək muwin əpəh Masetonia. ² Təmuwin əh-ikin əh tēpət ikin kən matos-ipən nəghatən tēpət kəm netəmin rəha Iesu matem əskasik ilat, kən miet-pa Kris. ³ Matig mos məwig kisił ikin əh, kən uarisig təmə otos nego kit mütəlig-pa Siria. Məto təməto məmə noanol min rəha Isrel kinoatol noa anion kit məmə okotohamnu əpəh e nego. Kən təməuhlin rəhan nətəligən, kən məpəs nego mətaliwək əm mütəlig-pən Masetonia. ⁴ Netəmin itəm kəmoatətəu-pən e nian əh, kit u Sopata nəti Piras etəm Perea, ne Aristakas, ne Sekantas, etəm Tesalonaeka mil, ne Kaeas etəm Tepe, ne Timoti, ne netəm Esia mil u Tikikas ne Trofimas. ⁵ Kən e Filipae, netəm əh kəmotəupən motuwın katəsahgin itimat əpəh Troas. ⁶ Nian lafet rəha Pret U Is Tikə Lan təmol namnun, itimat emotos nego kit motiet əpəh Filipae motaiu nian faif kən panotuwin əpəh Troas, motuwın motəplan ilat kən mətatig motos wik əpiəpiə.

Iutikas təmimis kən məmegəh min əpəh Troas

⁷ E Sarare lapin, emotuwa kitiaə məmə ekotəfak, kən moatəgwən, kən moatun Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu. Kən Pol təməghat kəm netəmin məto-inu titun məmə olawig tatuwin məpəs ilat. Kən təməghat mətoarus nalugi nian lapin. ⁸ Nipagnoa nimə itəm ioatəpələh ikin, in e nimə kəmol kilpin-ilpin tər. Kən kəmasiəpən e lait tēpət əh-ikin. ⁹ Kən etəm aluə kit, nərgin u Iutikas, tatəpələh e winta ikin. Nian Pol tatən-iarəp nəghatən rəha Uhgin matən matən, kən Iutikas, napilən tinasos, tinatiuw nəm, əmun məmə e winta misi-pər muwin morin əpəh ləhau e nəptən. Kən nipağ noa nimə itəm təməme

ikin, in tatol kisil lan. Kən nian kəmotēuauu motuwīn, mətō tīnimis rəkis. ¹⁰ Kən Pol tāmūwīn mīn əpəh ləhau muwīn mīsin nulin e nīkali etəm əluə əh, kən mīləs mago-īpa e nelmīn mīl, kən mən-īpən kəm ilat məmā, “Nīkītəmat təsəhmən. In tīnəmegəh mīn.” ¹¹ Kən Pol təmər mīn muwīn əpəh ilis kən mōl Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu ilat mīn ilat, kənu motəgwən kītīəh. Kən tatəghat mīn kəm ilat mətōarus tian, əmun tatuwīn mapəs ilat. ¹² Kən ilat kəmotit etəm əluə un motuwīn latuənu. Nīkīlat tətəgiən mətō-īnu netəm əluə təməmegəh mīn.

Kəmotiet Troas motuwīn Maelitas

¹³ Kən Pol təmən məmā otaliwək əm muwīn əpəh e taon əh Asos, mətō itimat ekotuwīn e nego motuwīn kilas in əh-ikin. Kən itimat ekotos nego kaupən kan əpəh Asos, kən in tuarisig muwa. ¹⁴ Nian təmīet-pa, ekotit motuwīn e nego. Kən itimat rafin motuwīn əpəh Mitilen. ¹⁵ Emotiet motuwīn ikin əh, kən lawīgin ekotuwa katəməhl ihluə e nəptən əh Kios. Kən lawīgin mīn ekotuwa e nəptən əkəku Samos. Kən lawīgin mīn epanotuwa Maelitas kən motuwar ikin. ¹⁶ Pol təmən rəkis məmā esotətulən Efesas mətō-īnu təsolkēikən məmā ekotan pik əh e nītən Esia. In təmalkut məmā ekotuwīn uəhai Jerusalem məmā in otuwīn e lafet rəha Nagwənən Wi katən məmā Pentekos.

Pol təmauiatīpin netəm-iasol mīn rəha nīməfak əpəh Efesas

¹⁷ Kən nian emotuwar əpəh Maelitas, Pol təmahl-īpən nəghatən əpəh Efesas məmā elta mīn rəha nīməfak okotuwa-tu kəplən. ¹⁸ Nian kəmotuwa, təməghat kəm ilat məmā, “Itəmat nəkotitun rəkis rəhak nolən itəm iatol nian emuwa əpis ikin-u Esia mətōarus-pa roiu. ¹⁹ Io iolwək əm rəha Iərəmərə. Kən rəhak nətəlīgən in ləhau əm. Kən nian rafin nahui nəmtək tətaiu otəmat. Kən nian rafin etatig e nian əskasik mīn, mətō-īnu noanol mīn rəha Isrel kōtolkeike məmā okotohamnu io. ²⁰ Itəmat nəkotitun məmā o nian iatəghat kəm itəmat ne matəgatun itəmat e niki netəmim natimnat mīn itəm otasitu etəmat, məsəhluəig-īnən nat kit otəmat, iatən-īpinə rafin e nīpəgnoa nīmə mīn kən ihluə e nīgamməmti netəmim. ²¹ Iatən-īpən ətuatip kəm netəm Isrel ne netəm Kris məmā okotəkēike motəuhlin ilat e rehalat nəmegəhən motuwa o Uhgīn, kən motahətətə e rəhatat Iərəmərə Iesu Kristo.

²² “Kən roiu əh, enatuwīn Jerusalem mətō-īnu Narmīn Rəha Uhgīn təmən kəm io məmā ekuwīn. Esitunən məmā ekəhratig əh-ikin. ²³ Nat kītīəh əm ekitun məmā taon mīn rafin itəm iatuwīn-pən ikin, Narmīn Rəha Uhgīn tatən-īpa kəm io məmā nian ekuwīn ikin əh ekatig e naratən kīt kən muwīn e kalapus. ²⁴ Kən esəginən natimnat mīn əh. Nəmegəhən rəhak in nat əpnəpīn əm. Mətō iakollkeike pik məmā ekol nammun wək itəm Iərəmərə Iesu təmos-īpa məmā ekol o nən-īarəpən nammusən təwir e nəwīrən rəha Uhgīn.

²⁵ “Emuwīn e ikin mīn rafin matəghat kəm itəmat e nərəmərəən rəha Uhgīn, kən roiu əh ekitun məmā okul nəsotəplan mīnən io nian kit. ²⁶ Kən iatən-īpinə kəm itəmat əh-roiu e nīganəmti Uhgīn məmā, okəmā itəmat kit otuwīn tətət ikin, mətō sənəmā io emol. ²⁷ Emən-īpinə rafin natimnat kəm itəmat itəm Uhgīn tolkeike məmā onəkotitun.

²⁸ “Onakoatəto wīr itəmat. Kən netəmim itəm Narmīn Rəha Uhgīn təmos-īpinə e nelmītəmat, onəkotəkēike kehm wīr ilat e nīməfak rəha Uhgīn təhmen e etəm rəha sipsip itəm tətəhm wīr rəhan sipsip mīn. Ilat mīn əh, Uhgīn təmos-nəmtin ilat e nīta nətīn.* ²⁹ Enītun rəkis məmā nian ekiet rəkis

20:17: Wək 18:21 **20:18:** Wək 18:19–19:10 **20:23:** Wək 9:16; 21:11 **20:24:** Wək 21:13; 2

Tim 4:7 * **20:28:** Suatip kit mīn o nəuhlinən nəghatən u “nīta nətīn” in tol mīn-nulan: “nītan atip.”

20:28: 1 Tim 4:16; 1 Pita 5:2-4

etəmat, netəmim neen itəm kotahmen e kuri iarupin min okotuwa məmə okotus itəmat netəmim rəha Iesu. ³⁰ Itəmat atip min əm neen okəpanotətul moteiuə məmə okotit-irəkis netəm rəha Iesu. ³¹ Kən onakoatəto wir itəmat kən məsotaluinən məmə e nup kisił eməsapəsən nən-ıpinəən nəghatən u kəm itəmat e nian min rafin. Kən nian neen, emitasək otəmat.

³² “Kən roiu əh, iatos-ıpən itəmat e nelmi Ughin, ne nəghatən rəhan kəm itəmat məmə in təmolkeike pik itəmat. Nəghatən u nəsanənən lan əh-ıkin məmə otol itəmat nakotəskasik, kən mos-ıpinə nəwıran itəm Ughin təmən rəkis məmə otos-ıpən kəm rəhan netəmim min.

³³ “To sənəmə etəmim itəm iakolkeike pik məni rəha etəm pisin, o natimnat itəm koatuwin lan. ³⁴ Itəmat nəkotitun rəkis məmə io atip əm, iatol wək o nosən natimnat itəm io ne netəm koatuarisig-in io kotalkeike o natigən.

³⁵ Nian nəmotehm rəhak nolən min, eməgətun suatip min əh kəm itəmat məmə onəkotol mihin motasitu e netəm u kəsotəskasikən. Kən onəsotaluinən nəghatən rəha İərəməə Iesu itəm təmən məmə, ‘Təwir agin o netəm u itəm koatos-ıpən kəm netəmim maprəkis-in itəm koatasahgin məmə okos-ıpən kəm ilat.’”

³⁶ Nian Pol təmol namnun rəhan nəghatən, təmeiuaiu misin nulin kən məfak ilat min ilat. ³⁷ Kən kəmotasək pik motəskəlim Pol katəpah nıkarın motəuiatipin. ³⁸ Kəmoatəto tərət pik məmə təmən kəm ilat məmə okul kəsotehm minən niganəmtin. Kən ilat min kəmotəliwək motuwın əpəh nego ikin.

21

Pol təmuwin Jerusalem

¹ Nian emotəuiatipin rəkis ilat, emotuwın e nego kən motiet, motaiu ətuatip əm o nitən əkəku əh, Kos. Kən lawigin ekotuwa e nitən əkəku əh, Rotes. Kən emotiet min ikin əh motuwa min e ikin kit katən məmə Patara, kən motuwar ikin. ² İkin əh emotəplan nego kit, kınatən məmə otiet muwin əpəh Fonisia. Kən ekotətipən lan motiet min. ³ İtimat emotuwə kəplan nitən asol əh Saepnas, kən motaiu-pən e nıkalın u pis ikin kən motaiu e nitən Siria. Nego əh təmuwa e taon əh Taea məmə otəmki-par natimnat ikin. Kən ekotuwar ikin.

⁴ İkin əh emotuwın kəplan netəm rəha Iesu. Kən motatig itəmat min ilat, kos wik apıəpiə kit. Kən Narmın Rəha Ughin təghat kəm ilat, kən ilat kəmotən-ıpən əskasik kəm Pol məmə otəsuwinən Jerusalem. ⁵ Məto nian rəhatimat natigən ikin-u tinol namnun, kən ekotiet minoatuwin, kən netəm rəha Iesu ikin əh, ne rəhalat nıpitən min, ne nətilat min kəmotətəu-pa itimat ekotuwın əpəh itəhəl e nıməkləkıl. Kən motisin nulitəmat ikin motəfak, kən motəuiatipin itəmat min.

⁶ Kən ekotuwın e nego, ilat kotitəlig-pən iməlat ikin.

⁷ Kən nego təmıet Taea maiu o nitən Toleme. Kən ekotuwar ikin motuwın kəplan piatimat min, kos nian kitıəh. ⁸ Kən lawigin, ekotiet min motuwın kuwar əpəh e taon Sisaria kən motuwın kətətig e nımə rəha Filip u itəm tatuwin ikin min matən-ıarəp namnusən təwir. Kən in tatol sepin lan e netəmim itəm kəməmki-pər ilat aupən o nasıtuen e aposol min. ⁹ Netin pətan kuwit kəsotətəu-pənən İərman. Nıpitən əh koatən-ıarəp nəghatən itəm Ughin tatos-ıpən kəm ilat.

¹⁰ Emotətig nian kisił o kuwit ikin əh, kən ien kit rəha Ughin əpəh Jutia təmuwa, nərgin u Akapus. ¹¹ Təmuwa məplan itəmat kən mıləs-ırəkis kətəut rəha Pol, kən məlis əfimən atip nelmin ne nelkin lan, kən mən-ıarəp məmə

Narmĭn Rəha Uhgĭn təmən kəm in məmə, “Netəm-iasol neen rəha Isrel okotəlis nəhlan suah əh rəhan u kətəut, kən motiləs-ipən e nelmi İaihlua min.”

¹² Nian emotəto nəghatən əh, itimat netəm ikin əh, emotən-İəhau əskasik Pol məmə otəsuiwinən Jerusalem.

¹³ Məto Pol tən-ipin kəm ilat məmə, “?Tahro nakotasək? Nəkotol katətgəhl nĭkik o nuwinən ikin əh. İo esəgin əmən o nuwinən e kalapus o nərgi İəramərə İesu, məto İategəhan min məmə ekimis ron əpəh Jerusalem.”

¹⁴ Nian emotəplan məmə okol Pol təsəuhlinən rəhan nətəligən, kən ekotapəs əm, moatən məmə, “Pəs İəramərə otol əm nulan itəm in tolkeike mihin.”

¹⁵ Emotətig məsin ikin-u, kən uarisig ekotaii-pən rəhatimat natimnat, moataliwək əm motuwin Jerusalem. ¹⁶ Netəmim neen rəha İesu əpəh Sisaria kəmotətu-pa itimat motit itimat motuwin e nimə rəha etəm Saepnas kit u in etəm rəha İesu nuwəh rəkis mətoarus-pa əh-roiu, nərgin u Nason. Kən motapil ikin.

Pol təmuwin məplan Jemes

¹⁷ Nian emotuwa Jerusalem, piatat min nĭkilat təmagien pik məmə okotəplan itimat. ¹⁸ Kən lawigin Pol ne itimat rafin ekotuwin məmə ekotəplan Jemes. Kən elta min rafin rəha niməfak kəmotuwa. ¹⁹ Pol təmən təwir kəm ilat kən mən-İarəp wir kəm ilat natimnat rafin aɡin-əh e rəhan naliwəkən itəm Uhgĭn təmol kəm İaihlua min.

²⁰ Nian kəmotəto nəghatən əh, ilat rafin nĭkilat təmagien, kən kotənwiwi Uhgĭn motən-ipən kəm Pol məmə, “İk nĭnitun rəkis məmə roiu əh netəm Isrel tahmen e taosan tēpət kinotitun İesu, kən ilat rafin kotaskəlim pik Lou rəha Moses. ²¹ İlat kĭnəmotəto rəkis nəghatən neen itəm katən məmə nakatəgətun noanol min rəha Isrel əpəh ikin rəha netəm pisin pisin min məmə okotapəs Lou rəha Moses. Kən motəto məmə ik nakatən kəm ilat məmə okəsəhg-ipənən nenətilat min, kən kəsətəu-pən minən kəstom rəhatat. ²² Roiu əh ilat okotəto məmə ik nĭnuwa ikin-u mətatig. ?Kən okotahro nulan əh-roiu? ²³ Təwir məmə onəköl nat u itəm ekotən-ipinə kəm ik əh-roiu. Nəman kuwit ikin-u itəm kəmotol nəniəkisən kit ilat Uhgĭn. ²⁴ Olawig nəkəike mit ilat motuwin, kən mos-nəmtin rəhalat nat megəh min rəha sakrifais, kən itəmat min ilat motol sakrifais rəha nafələn itəm Lou rəhatat tatən. Kən ilat kotitun nakən rəhalat-kapə təpia. Nian natol natimnat rafin əh, kən netəmim okotitun məmə kateiua lam, məto nĭpahrienən, ik nataskəlim əh Lou rəha Moses. ²⁵ İtimat emotahl-ipən rəkis naoa kit kəm İaihlua min itəm kotahatə e İesu. Naoa tatən nəhlan məmə ilat okəsotunən nita, ne nagwənən itəm katol sakrifais lan kəm narmi nat min, kən məsotunən nat megəh itəm kəmaril nentou məto-inu nitan əpəh ikin e nĭpatin, kən məsotolan təfagə e pətan.” ²⁶ Kən lawigin, Pol ne netəm əh kuwit kotuwin kol natimnat itəm Lou tatən. Kən Pol tuwin əpəh e Nimə Rəha Uhgĭn məmə otən-ipən kəm pris min məmə nian kuwəh əh-İkin tətətig əh məmə Lou tatən, kən pris min okotol sakrifais kuwit tinahmen-in netəm min əh.

Netəm Isrel kəmotaskəlim Pol əpəh e Nimə Rəha Uhgĭn

²⁷ Nian tĭnuwa İuəhkĭr o nian sepin itəm sakrifais rəha nafələn otol namnun lan, netəm Isrel neen itəm kəmotisi-pən Esia əpəh, kəmotəplan Pol əpəh e niməfak, kən kĭnotos nĭmanin netəmim rafin əh, kən motaskəlim Pol, ²⁸ motagət əfəmah lan məmə, “!Ei, netəm Isrel! !Otuwa kasitu etimat! Suah İlouin əpə itəm tatuwin ikin min matəgətun netəmim məmə okotəhəu kitat

matən kəm ilat mīn mēmə Lou rəha Moses in nat əpnapin əm ne Nimə Rəha Uhgīn. Kən mit netəm Kris neen u Iaihlua mīn motuwa ikin-u imatat pisin əm ikin e Nimə Rəha Uhgīn, kən nolən əh təmətgəhl Lou kən minol tinamkīmik ikin-u.”²⁹ Kəmotən nəhlan mətə-inu kəmotəplan suah əh Trofimas etəm Efesas tətətaliwək ilau Pol əpəh i taon. Kən nīkilat təht mēmə okəm-naka Pol tətīt muea e ikin rəha netəm Isrel e Nimə Rəha Uhgīn.

³⁰ Kən netəmim rafin e taon kəmotagət əfəməh o nat əh, motaiu motuwīn kaskəlīm Pol motewkəkan-iarəp əpəh e Nimə Rəha Uhgīn. Kən pris mīn kotahtosig uəhai əm e nafilua e Nimə Rəha Uhgīn. ³¹ Nian kəmotalkut mēmə okotəhamnu Pol, kən etəm tətərəməə e mōpael mīn rəha Rom əpəh Jerusalem, təmos nəghatən mēmə katol nat asol kit əpəh e taon. ³² Kən təmaut mēmīk rəhan neen mōpael mīn ne netəm-iasol mīn lan motaiu motuwīn əpəh netəmim koatəmou ikin. Nian netəmim kəmotəplan ilat, kən kotapəs nohən Pol, kətul kəpnapin əm.

³³ Kən etəm tətərəməə e mōpael mīn təmuwa o Pol maskəlīm, kən magət e rəhan mōpael mīn kotuwa motəlīs e sen kəiu. Kən motətəpəh o netəmim mēmə, “?Etəmim pəh u? ?Təmōl nat tərət naka?” ³⁴ Kən nīmanin netəmim neen koatən nəghatən pisin, neen koatən nəghatən pisin. Mətə-inu kīnotəruru ətuatip nəukətī nəghatən, kən nagətən tīnepət. Etəm tərəməə e mōpael mīn apon tīnəruru mēmə kəmahrol nulan, kən magət e rəhan mōpael mīn mēmə otilās Pol kən e nīmə rəhalat.

³⁵ Nian Pol tīnategupər-egupər mēmə otuwīn imə, kən mōpael mīn kəmotə-pən ron kīlās-īpər, mətə-inu netəmim nīkilat təmahməh pik mēmə okotəh. ³⁶ İlat rafin kəmoatuarisig-in moatən əfəməh mēmə, “!Otohamnu! !Otohamnu!”

Pol təmən nəwtain nəghatən

³⁷ Nian kəmotilās motuwīn mēmə okotegu-pən imə, kən tən-īpən kəm etəm tərəməə e mōpael mīn mēmə, “İakolkeike mēmə ekən nat kit kəm ik.”

Kən etəm tərəməə e mōpael mīn təmə, “?Nakahro mītun nəghatən Kris? ³⁸ ?Okəmə naka ik etəm İjip ilouin itəm nəmatol nəratən kəm rəhatimat kapnan aupən, kən mēmīk netəmim fo-taosan ilat Netəm Rəha Neim Apin itəm kotəhamnu netəmim, kən motuwīn kətətīg əpəh ikin taruən-aruən ikin?”

³⁹ Mətə Pol təmə, “Kəp. İo noanol kit rəha Isrel. Emair əpəh Silisia e taon keike Tasas, kən io iatos nərəməərəən rəha ikin əh e taon əh. Awi, kol nakegəhan-in io pəs ekəghat-tu kəm netəm mīn əh.” ⁴⁰ Kən tegəhan in. Kən Pol tətul-pər əpəh kategupər-egupər ikin mīlās-īpər nelmīn mēfətutu ilat lan mēmə okəsotagətən. Nian kəməsotagətən, kən təghat kəm ilat e nəghatən Isrel mēmə,

22

1 “Tata mīn ne piak mīn. Otətəlig-in-tu io. Pəs ekən rəhak kəm itəmat.” ² Nian kəmotəto mēmə təməghat kəm ilat e nəghatən ətuatip rəhalat, kən nəghatən tēmīkə agin-əh, moatətəlig-in.

Kən tən mēmə, ³ “İo noanol kit rəha Isrel. Emair əpəh Silisia e taon əh Tasas, mətə emepət u Jerusalem. Kamaliel təməgətun io. Təməgətun wir io e Lou rəha tīpitat mīn mēmə ekətəu-pən ətuatip. Kən e nian əh, ematəsanən o nolən natīmnat itəm Uhgīn tolkeike tahmen etəmat u-roiu. ⁴ Aupən ematəh netəmim itəm kotətəu-pən Suatip Rəha İesu. Kən mətəskəlīm ilat, nəman ne nīpitan, matəmki-pən ilat e kalapus. ⁵ Nəghatən mīn u pris asol agin ne netəm-iasol mīn rəha kaonsel rəhatat kotītun nənən mēmə nīpahrienən. E nian əh,

emos naoa rəhalat muwin əpəh o netəm Isrel əpəh Tamaskes. Kən ematuwin ikin əh məmə ekaskəlīm netəm min əh rəha Iesu məmīk ilat muwa məmki-pən ilat e kalapus əpəh Jerusalem mol nalpınən kəm ilat.

Pol təmən-iarəp məmə təmähro matəu-pən Iesu
(Wək 9:1-19; 26:12-18)

⁶ “E nian mıtgar tinalalın əm, kən enuwa iuəhkır o Tamaskes, kən nəhag-əhagən kit tatəp tərūən tərūən, təmisi-pən e neai, masiəgəpın-pınə io ikin. ⁷ Kən ekisi-pər morin e nəptən. Məto nəwia suah kit tatən-ıpa kəm io məmə, ‘! Sol! ! Sol! ? Tahro natol tərət kəm io nulan?’ ⁸ Kən ekəmə, ‘? Məto İərəməə, ik pah?’ Kən təmə, ‘Io Iesu, etəm Nasaret u itəm ik natol tərət lan.’ ⁹ Netəm itəm kəmoatuarisig-in io e suatıp, kəmotəplan nəhag-əhagən əh, məto kəməsotətəən nəwia suah əh itəm təməghat kəm io. ¹⁰ Kən ekətapəh ron məmə, ‘?İərəməə, ekähro nulan əh-roiu?’ Kən İərəməə tən-ıpa kəm io məmə, ‘Ətul maliwək muwin əpəh Tamaskes. İkin əh, suah kit əh-ıkin itəm otən-ıpınə kəm ik natımmat itəm Uhgın tınəmən rəkis məmə ik onəköl.’ ¹¹ Məto-inu nəhag-əhagən əh təsənən pik, kən mol nıganəmtək təpis, kən netəmim itəm koatuarisig-in io kotos əm nelmək motit io ekotuwin Tamaskes.

¹² “Kən ikin əh, suah kit əh-ıkin, nərgın u Ananaeas, in suah kit itəm tətaskəlīm wir Lou rəhatat, kən netəm Isrel əh-ıkin əh kotisiyai-in pik. ¹³ Kən təmuwa məplan io mətul-pa iuəhkır ron io məmə, ‘Piak Sol, roiu əh nıganəmtım otəwir min.’ Kən e nian əm əh, nıganəmtək təmaliir min enatəplan in. ¹⁴ Kən tən-ıpa kəm io məmə, ‘Uhgın rəha tipitat min aıpən, in təmitəpun rəkis ik məmə ik onəkıtun natımmat itəm in tolkeike. Kən ik məplan Etəm Ətuatıp əh rəhan, kən məto ətuatıp rəhan nəghatən e nohlin. ¹⁵ Onəkəike mən-iarəp kəm netəmim rafın natımmat itəm ik nəməto kən məplan. ¹⁶ ?Kən roiu əh, nakatəsağın naka? Ətul muwin məfak-pən kəm Iesu, kən kol baptais lam, kən in otafəl rəham nolən rat min.’ ”

Uhgın təmahl-ıpən Pol kəm netəm u sənəmə netəm Isrel

¹⁷ Kən təmätən məmə, “Uarisig e nat u, kən ekuwin Jerusalem. İkin əh, emuwin e Nımə Rəha Uhgın matəfak, kən məplan napilaiirən kit itəm Uhgın təmos-ıpa. ¹⁸ E napilaiirən əh, eməplan İərəməə tatən-ıpa kəm io məmə, ‘Ətul uəhai əh-roiu ağın miet Jerusalem. Məto-inu netəm ikin-u okol kəsotətəlig-inən rəhak nəghatən itəm ik natən.’ ¹⁹ Məto ekəmə, ‘İərəməə, netəm əh kotıtun wir məmə aıpən ematuwin əpəh e nımə rəha nəfakən rəhalat mətaskəlīm netəm u kotahatətə lam muwa mətalis ilat matəmki-pən ilat e kalapus. ²⁰ Kən nian netəmim kəmotəhtımmu Stipen, kən nitan təmāiu məto-inu təmatən-iarəp ik. Məto io min, emətətul itimat min ilat. Kən nıkkı tətəgıen məto-inu kotaht Stipen e kəpiel, kən mətehm rəhalat natımmat.’ ²¹ Məto İərəməə təmən-ıpa kəm io məmə, ‘Uwin. Məto-inu io etahl-ıpən ik ikin əh kəm İaihlua min.’ ”

²² Kən kəmoatətəlig-in wir kətoarus tən namnun. Məto nian kəmotətə nəghatən əh, motagət əfəməh məmə, “! Otiləs-iarəp suah un, kəhamnu! ! Təsəwirən məmə otatig!” ²³ Kəmoatəkəike motagət əfəməh motərakin əpnarın əm rəhalat natımmat, moatəmīk nımoulul katərakin əpnarın əm. ²⁴ Kən etəm Rom itəm tərəmərə mopael min tən məmə okiləs kan əpəh e nımə rəha mopael min. Kən təmə okalis məto-inu tolkeike məmə Pol otən kəm in məmə netəmim kotagət pik lan nəhlan o naka.

²⁵ Məto nian kəmoatietai wir Pol məmə okotalis, kən tən-ipən kəm netəm-iasol mīn əh kit rəha mopaɛl mīn itəm tatətul iuəhkir ron məmə, “!Ei! Io etəm Rom u. ?Tətuatip məmə onəkotalis io nian esuwīnən əh e kot?”

²⁶ Nian etəm-iasol rəha mopaɛl mīn təməto nəghatən əh, təmuwīn məplan etəm tərəmərə elat mən-ipən kəm in məmə, “!Ei! !Okəmə naka ik nəkəruru suah əh in etəm Rom!”

²⁷ Kən etəm tərəmərə e mopaɛl mīn əh tətəpəh o Pol məmə, “!Ei! Ən wir-tu məmə ik etəm Rom pahrien o kəp.”

Kən Pol tən məmə, “Əwəh. Iatən pahrien.”

²⁸ Kən etəm tərəmərə e mopaɛl mīn təmə, “Emətou məni pik o negəhan-inən io məmə ekuwa io etəm Rom.”

Məto Pol təmə, “Rəhak tata in etəm Rom. Kən tol nəhlan, io etəm Rom.”

²⁹ Kən əmun mopaɛl mīn itəm kəmoatətul matip məmə okotalis Pol kəmotaut kani məntaalat ka isəu. Kən nian etəm-iasol əh təmītun məmə Pol in etəm Rom, kən təməgin məto-inu tīnəlis rəkis e sen.

Pol təmətul aypən e kaonsel

³⁰ Kən lawigin, kən etəm tərəmərə e mopaɛl mīn əh tolkeike məmə otitun ətuatip məmə təhro netəm Isrel koatol nəhlan e Pol. Kən mən kīkis rəkis sen lan, kən maun-in pris asol mīn ne netəm-iasol rəha kaonsel rəha netəm Isrel məmə okotəpələh kəghat, kən muwīn mīləs Pol muwa tətul rəpən in ilat.

23

¹ Kən Pol təmətag-pən ətuatip əm o netəm rəha kaonsel, kən mən məmə, “Piak mīn. E rəhak nəmegəhən aypən mətoarus-pa u-roiu, esətoən məmə nīkik otəgin məmə emol nat tərət kit e niganəmti Uhgīn.” ² Kən pris asol agin əh Ananaeas tən-ipən kəm netəm koatətul iuəhkir ron məmə kit otem-pən nohlin. ³ Məto Pol təmən-ipən kəm in məmə, “!Uhgīn otol mihin mīn lam! Ik nakahmen e nimə itəm kəmol pen lan tərūən pik əm ihluə, məto tamkīmik əpəh imə. ?Təhro natəpələh ikīn-u mətakil io e Lou rəhatat, məto ik nəmən məmə kit otem io? Ik nīnətgəhl rəkis Lou əh.”

⁴ Netəm koatəpələh iuəhkir o Pol kotəmə, “?Təhro natəghat rat e pris asol agin rəha Uhgīn?”

⁵ Kən Pol təmə, “Piak mīn. Io esitun agin-əhən məmə in pris asol agin rəha Uhgīn. Məto io ekitun məmə Naoa Rəha Uhgīn tatən nəhlan məmə, ‘Əsəghat ratən e netəm itəm kotəpət lam.’ ”

⁶ Kən təməplan məmə nəwtain kaonsel məsīn ilat Satusi mīn, kən nəwtain məsīn ilat Farisi mīn. Kən in təməghat əfəməh məmə, “Piak mīn. Io Farisi kit. Rəhak tata ne tipik mīn, ilat Farisi mīn. Məto netəm u kotalkeike əm məmə okotiuw-iarəp io e kot məto-inu emələhəu-pən rəhak nətəligən e nahatətəən u rəhatat məmə etəm təmīmīs otəpanəmegəh mīn.”

⁷ Nian təmən rəkis əm nəghatən əh, kən Farisi ne Satusi mīn kəmotərgəhəu asol əpəh imə e kaonsel, kən mīnotəhap ilat mīn, mīnotol nənən kəiu. ⁸ Məto-inu Satusi mīn koatən məmə nian etəmīm otīmīs, okol təsəmegəh mīnən. Kən moatən məmə nagelo tikə, kən narmīn tikə. Məto Farisi mīn koatən məmə, nat mīləhal əh, in nīpahrienən.

⁹ Məto-inu o nat əh, kən ilat kəmotəgət pik ron. Kən nəghatən rəhalat təmər muwīn ilis.

Kən iəgətun mīn neen rəha Lou u Farisi mīn, kəmotən əskasik məmə, “Itimat esotəplan-pənən nəghatən rat kit ne e suah u. Okəm-naka nīpahrienən məmə narmīn kit o nagelo kit təməghat kəm in.”

¹⁰ Kən nərgəhəuən təməskasik pik. Kən etəm tərəmərə e mopaël min əh, təgin məmә okəmә okotiləs Pol əh-roiu, okotearəsin-earəsin. Kən tahl-ipən rəhan mopaël min məmә okotuwın kiləs-irəkis Pol kiləs kan min əpəh iməlat ikin.

¹¹ Kən lapin əmun, İarəmərə tuwa o Pol mən-ipən kəm in məmә, “Nat əh, nat əpnapın əm. Əsəginən. İk nəmən-iarəp rəkis io ikin-u Jerusalem. Kən onəkol mihin min əpəh Rom.”

Netəm İsrəl neen kəmotən anion məmә okotohamnu Pol

¹² Kən lawıgin, netəm İsrəl neen kəmotəpələh e nəghatən kit, kən motən anion məmә okotohamnu Pol. Kən motol nəniəkisən kit məmә okəsotagwənən ne motənim nəhau kətoarus okotohamnu Pol. Kən okəmә okotəgəhl nəniəkisən əh, pəs Uhgın otoh ilat kotimis. ¹³ İlat taprəkis-in foti itəm kəmoatol anion noa əh. ¹⁴ Kən kəmotuwın o pris asol min, ne netəm-iasol min rəha niməfak rəha netəm İsrəl, motən-ipən kəm ilat məmә, “Emotol nəniəkisən kit məmә esotunən nat kit mətoarus ekotohamnu Pol. ¹⁵ Kən itəmat ne netəm rəha kaonsel onəkotəkaike kahl-ipən nəghatən kəm etəm tərəmərə e mopaël min rəha Rom motəpəh ron məmә, otəkaike müləs min Pol muwa u ikin-u, kən moteiua lan məmә onəkotəplan o natimnat min əh rəhan. Kən itimat ekotəhluaiğ e suatip kətalkəlik məmә okotiləs kətah u, kən ekotaskəlim kohamnu.”

¹⁶ Məto rəhn ioanian Pol kit iərman, nəti winin, təməto nəghatən əh, kən muwın əpəh imə mopaël min ikin mən-iarəp kəm Pol. ¹⁷ Kən Pol taun-in etəm-iasol kit rəha mopaël min tuwa, kən tən-ipən kəm in məmә, “Awi, okol nakit etəm aluə u muwın tehm etəm tərəmərə e mopaël min. In tatos nəghatən kit məmә otən kəm in.”

¹⁸ Kən mopaël əh tit mian o etəm tərəmərə elat. Kən mən-ipən kəm in məmә, “Suah u Pol itəm tətətiğ e kalapus, təmaun-in io məmә oekit etəm aluə u muwa kəm ik. In tatos nəghatən kit məmә otən kəm ik.”

¹⁹ Kən etəm tərəmərə e mopaël min əh, tos nelmi suah apon mian əpəh ikin kit ilau pisin əm, kən mətapəh ron məmә, “?Naka əh nakəmә nakehm io ron?”

²⁰ Kən suah un təmә, “Netəm-iasol min əpəh İsrəl kəmotəgəhan rəkis məmә olawıg kotuwa kətapəh ron ik məmә onakit Pol mian əpəh e kaonsel rəhalat. Okoteiua-in ik məmә kaonsel tolkeike məmә otəplan wir min-tu nəghatən min rəha suah əh. ²¹ Məto awi, əsegəhan-inən ilat kotiuw-pən ik. Məto-inu rəhalat netəmim taprəkisi foti okotuwa kətəhluaiğ e suatip kətəsahgin. İlat kəmotol nəniəkisən kit məmә okəsotagwənən məsotənimən nəhau mətoarus okotohamnu pitən Pol. Kən minoatətul matip əm əh-roiu məmә okotol nat əh, moatəsahgin əm rəham nəghatən.”

²² Kən etəm tərəmərə e mopaël min apon təmә, “Əsən minən kəm suah kit məmә nəmən-ipa nəghatən u kəm io.” Kən mahl-ipən tatuwın.

Kəməhl-ipən Pol kəm Filiks u kapman rəha Rom

²³ Kən etəm tərəmərə e mopaël min taun-in rəhan etəm-iasol kəiu mən-ipən kəm ilau məmә, “Okian muən kəm mopaël min ilat rafin fo-hanrit-sepinte məmә okotətul matip o nuwınən Sisaria. Kən tu-hanrit okotaliwək əm, kən sepinte okotasuə e hos, kən tu-hanrit itəm okotəmik niro okotətul matip. Okotiet e nain klok əh-roiu lapın. ²⁴ Kən motəkaike kiləs hos neen məmә Pol otəpələh elat, kən motiləs motuwın kəm kapman əh Filiks, kən moatehm wir məmә okəsolan nat kit lan e suatip.”

²⁵ Kən etəm-iasol rəha mopaël min təməte naoa kit mös-ipən kəm itəm mil un məmә okotiləs kan kəm kapman asol əh Filiks. Naoa un tatən məmә,

²⁶ “Filiks. Ik etəm ilis pik pahrien. Io Klotias Lisias iatəte naoa kəm ik itəm ik natərəməərə e kapman, kən iatən təwir kəm ik.

²⁷ Suah u, noanol min rəha Isrel kinotaskəlim rəkis, kən iuahkir kotohamnu. Məto io emətə məmə in etəm Rom, kən ekuwin itimat rəhak mopael min kiləs-irəkis olat. ²⁸ Emolkeike məmə ekegəs-in-tu məmə nat naka təmol təsatuatipən itəm koatəplan-pən lan, mol kotiləs motuwın e kaonsel rəhalat.

²⁹ Kən eməplan məmə in təsolən nat tərət kit ne itəm otimis ron, o məmə otuwın o kalapus ron. Nəghatən min itəm koatətu-pən lan in nat kit e rəhalat atip əm lou. ³⁰ Məto uarisig suah kit təmuwa mən-ipa kəm io məmə netəm Isrel koatol anion noa kit məmə okotohamnu, kən nikik təht məmə təwir məmə ekahl-ipinə kəm ik. Enən-ipən rəkis kəm netəm əh itəm koatol timəht kəm in məmə okotimnə kən-ipinə kəm ik nat tərət min itəm koatəplan-pən lan.

Inəh namnu rəhak nəghatən.”

³¹ Kən mopael min kəmotol əm məmə inu ne etəm tərəməərə elat təmən mihin. Kəmotiləs Pol motuwın e taon əh Antipatris lapin. ³² Kən lawigin, mopael min itəm kəmotaiu e hos min, ilat əm kotiləs Pol motuwın. Kən mopael neen min kəmotitəlig-pa iməlat ikin. ³³ Mopael min əh kəmotiləs motuwın əpəh Sisaria, kən motiləs-ipən naoa kəm etəm-iasol əh Filiks, kən motələhəu-pən Pol e nelmin. ³⁴ Nian kapman u təfafin naoa, kən mətapəh o Pol məmə, “?Ik etəm hiə?” Kən nian təməto məmə Pol in etəm Silisia, ³⁵ in təmən məmə, “Nian netəmin okotuwa kən-iarəp natimnat itəm koatəplan-pən əh lam, io ekan kot otəpələh o nətəligən u rəham, kən io ekakil.” Kən mən-ipən kəm rəhan mopael min məmə okotiləs-ipən Pol e nimə rəha kapman rəha Rom itəm Kig Herot Asol təmiləkin aupən, motaskəlim əh-ikin.

24

Pol təmətul aupən e Filiks e kot

¹ Nian faif tinuwın rəkis, kən pris asol ağin, nərgin u Ananaeas, təmuwin Sisaria ilat netəm-iasol min neen rəha Isrel ne ienatig e lou, *nərgin u Tetalas. Nian kəmotiet-pa, kən motuwın kətul e niganəmti Filiks kən motən-iarəp nəghatən min itəm nikilat təht məmə Pol təmol təsatuatipən. ² Kən kəmotauwin Pol məmə otuwa imə e nəghatən, kən Tetalas tatən-ipən nəghatən min rəhalat kəm Filiks məmə, “Etəm-iasol. Ekotisiai-in pik ik məto-inu ik ilis pahrien. Kən nolən rəham o nəmikən itimat in tatətuatip wir. Imatimat ikin təməməlinu nuwəh rəkis mətoarus-pa u-roiu. Kən ik nəməg-ətuatip-in rəkis nolən u ikin-u məmə otol nəmegəhən ne natigən rəhatimat təwir. ³ Kən nian rafin kitat koatəto təwir o natimnat min əh, kən ekotənwiwi pik ik ron. ⁴ Esotolkeikeən məmə ekaskəlim pik ik, məto ekətapəh ron ik məmə onakasəkitun itimat mətəlig-in wir-tu nəghatən əkuəkir u rəhatimat.

⁵ “Itimat emotəplan rəkis məmə suah əh in etəm tərət kit. In nəukəti nəratən tərət e ikin min e nitən min. In tatol itimat netəm Isrel ekotərgəhəu pik, kən etəm-iasol rəha netəm koatuarisig-in suah ilouin etəm Nasaret. ⁶ Kən in mətalkut məmə otol Nimə Rəha Uhgın tamkəmik e niganəmti Uhgın, kən

23:27: Wək 21:30-33; 22:25-27 **23:28:** Wək 22:30 **23:30:** Wək 23:16-23; 24:1-9 * **24:1:** Ienatig e lou in suah kit itəm titun wir lou matəghat e kot. **24:5:** Wək 17:6

ekotaskəlīm. † 8 Kən okəmā nakətapəh ron, nəkitun nətoən nəghatən min u tiet e nohlin itəm iatən-ipinə kəm ik.”

9 Kən netəm Isrel kəmotegəhan e nəghatən rəha loea əh moatən məmā, “Nəghatən min rafin əh, in nīpahrienən.”

Pol təmuhalpīn nəghatən

10 Kən Filiks torin-pən rəhn-kapə kəm Pol məmā otəghat. Kən Pol təghat məmā, “Etəm-iasol Filiks. Io ekifun wir məmā ik nəmatakil e kot netəm u ikin-u imatimat ikin e nup tepət rəkis. Kən tol nəhlan nīkik tagien məmā ekən-iarəp nəwtain nəghatən rəhak kəm ik. 11 Io emuwīn Jerusalem minos əm nian tuelef əm məmā ekuwīn məfak. Kən ik nəkitun natətapəh-inən nat u məmā in nīpahrienən o neiuəən. 12 Netəm u koatəu-pa nəghatən u lak, kəsotəplanən ne məmā ekuərgəhəu itimlau suah kit əpəh e Nīmə Rəha Uhgīn. Kən məsotəplanən məmā iatol netəmim koatərgəhəu əpəh e nīmə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel, o ikin min əpəh e taon. !Kəp! 13 Kən okol təsəgətun ətuatipən kəm ik məmā nəghatən itəm koatən lak u-roiu in nīpahrienən, məto-inu in neiuəuəən.

14 “Məto ekitun nən-ipinən kəm ik məmā nīpahrienən məmā nian iatətəu-pən Suatip Rəha Iesu itəm netəm Isrel kotəmā in nəfakən neiuəən, io iatəfak kəm Uhgīn rəha tipitimat min, kən io iatən nīpahrienən e nəghatən min itəm kəmāte e Lou rəha Moses ne nəghatən rəha ien min rəha Uhgīn aupən. 15 Io iatələhəu-pən əm rəhak nətəligən kəm Uhgīn məmā in otol kəm netəm kəmotimis məmā okotəmegəh min, netəm u kotətuatip ne netəm kəsotətuatipən. Inu nətəligən kitiah əm itəm Nīkilat tataht. 16 Məto-inu tol nəhlan, kən etalkut pik məmā ekol nat naka itəm io ekitun məmā tətəuətīp e nīganəmti Uhgīn ne netəmim.

17 “Uarisig e nup neen itəm emiet u ikin-u Jerusalem, kən emitəlig-pa min məmā ekos mənī muwīn kəm netəm imak ikin, kən mol sakrifais min əpəh e Nīmə Rəha Uhgīn. 18 Kən nian ematol əh nat əh, kən enətuatip rəkis e nīganəmti Uhgīn, kəmotəplan io əpəh e Nīmə Rəha Uhgīn. Kən sənəmā itimat netəmim tepət, kən məsotərgəhəu minən. 19 Məto netəm Isrel neen itəm kəmotis-pən Esia, kəmoatətul əh-ikin e nian əh. Kən okəmā koatos nəghatən kit tərət lak, təwir əm məmā ilat okotuwa kətul e nīganəmtim kən-iarəp. 20 Məto okəmā kəpə, təwir məmā netəm Isrel min u itəm koatətul ikin-u, okotən-ipinə ətuatip kəm ik nat naka itəm emol təsahmənən e nian emətul e nīganəmti kaonsel rəhalat. 21 Kəmotetəhəu io o nəghatən kitiah əm məmā nian emətul aupən-in elat, magət əfəməh elat məmā, ‘Itəmat nakotakil io u-roiu məto-inu io iatən nīpahrienən məmā netəm kəmotimis okotəmegəh min.’ ”

22 Suah əh Filiks in titun wir Suatip Rəha Iesu. Kən təmahtosig-in nəghatən əh məmā, “Nian Lisias u etəm tərəmərə e mopael min otiet-pa ikin-u, kən epanos-ipinə nəghatən e nəpələhən u-roiu.” 23 Kən Filiks təmən-ipən kəm etəm tepət e mopael min məmā okoatehm wir Pol kən təmegəhan-in rəhan min məmā kotitun nosən natimnat itəm in tolkeike motuwa kəm in.

Pol təməghat kəm Filiks ne rəhan pətan

† 24:6: E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəmāte e nəghatən Kris aupən, nəghatən pisin kit min əh-ikin itəm tatilpīn nəghatən u matən məmā, “Kən emotan məmā ekotəu-pən nəghatən kit lan e kot e nolən rəha Lou rəhatimat. 7 Məto Lisias itəm tərəmərə e mopael min, təmiləs nəlugi nənən rəhatimat, kən ilat rəhan netəmim kəmotəuw rəkis min suah u otimat. 8 Kən mələhəu nənən kit məmā netəmim itəm koatəplan-pən nəratən kit e suah u, otəkəike muwa mən-ipinə kəm ik.” 24:6: Wək 21:28-30

24:15: Jon 5:28-29

24:18: Wək 21:17-28

24:21: Wək 23:6

24:22: Wək 23:26

²⁴ Kən uarisig e nian neen, Filiks tæmit rəhan pətan Trusila muwa u noanol kit rəha Isrel. Kən Filiks tən-ipən kəm ilat məmæ okotit Pol motuwa-tu tətul aupən in. Kən nian Pol tæmuwa, kən matəghat kəm ilau matən-ipən nolən min rəha nahatətəən e Kristo Iesu. ²⁵ Kən Pol tæmatən-iarəp rəhan nīpəgnəm̄tīn min kəm ilau məmæ otuuw rəhalau nətəlīgən. Kən nian in tæməghat e nolən rəha nəmegəhən itəm tətuatīp, ne nolən itəm suah kit tətərəmərə e rəhan nətəlīgən ne nolən min, ne nian Uhgīn otakil netāmim lan, kən Filiks tæməgin tæməgin kən mən məmæ, “Tīnahmen. Iet əh. Okəmæ ekos nian kit min, kən panaun-in min ik.” ²⁶ Kən nian tēpət tətən-ipən məmæ Pol otuwa matuəghat, mətə-inu in tolkeike məmæ otətə Pol, mətə nat kit min, nīkin təht məmæ okəmæ naka Pol otos-ipən mənī neen kəm in pəs in tahl-iarəp.

²⁷ Kən nian tīnos nup kəiu, Filiks tæmeiuaiu e kapman, kən suah kit nərgin u Posias Festas tamos nəmeen. Mətə Filiks tæmapəs Pol tətətig əm e kalapus məmæ otol niki netəm Isrel tətəgien.

25

Pol tæmatəpəh məmæ otəplan Sisa

¹ Nian Festas tæmol kapman mīnos əm nian kisil, kən miet Sisaria muwīn əpəh Jerusalem. ² Ikīn əh, pris asol mīn ne netəm-iasol mīn rəha Isrel kəmotən-ipən kəm Festas nakilən rəhalat e natīmnat neen itəm nīkilat təht məmæ Pol tæmol tæsətuatīpən. ³ Kəmotəpəh məmæ Festas otol nəwialat, kən motolkeike məmæ otahl-ipən Pol tītəlīg-pən əpəh Jerusalem, mətə-inu ilat kəmotol anion noa kit məmæ okotohamnu Pol e suatīp. ⁴ Mətə Festas təmæ, “Pol otətətig əm e kalapus əpəh Sisaria. Kən otəsuwəhən, ekītəlīg-pən əh-ikīn. ⁵ Kən rəhatəmat neen netəm-iasol okotəkəike motətəu-pa io ekotuwin Sisaria, kən okəmæ Pol tæmol nat kit təsahmenən, kən okotətəu-pa kəm io.”

⁶ Kən Festas tæmatīg mos nian eit o ten ilat min ilat, kən mītəlīg muwīn əpəh Sisaria. Kən kəmən lawīgīn, tahl-ipən nəghatən məmæ okit Pol ka, tətul e kot, kən muwīn məpələh e jea itəm etəm tətakil nəghatən tətəpələh ikīn. ⁷ Nian Pol tæmuwa imə, netəm Isrel itəm kəmotīsī-pən Jerusalem kəmotətul kītəlau in moatən-iarəp nəghatən əskasik neen e Pol, mətə suatīp tikə itəm otəgətun rəhalat nəghatən məmæ koatən pahrien. ⁸ Kən Pol tæmuhəlpīn nəghatən rəhalat məmæ, “Esolən nat kit tətət e Lou rəha netəm Isrel, ne Nīmə Rəha Uhgīn, ne Sisa u tərəmərə e ikīn min.”

⁹ Mətə Festas tolkeike məmæ otol niki netəm Isrel tagien kən mətəpəh o Pol məmæ, “?Nīkim tagien məmæ onəkuwīn Jerusalem? ?Pəs ekīm̄nə ikīn makil rəham nəghatən e nənən min u?”

¹⁰ Kən Pol təmæ, “Io iatətul e kot rəha Rom, itəm rəhan etəm-iasol in Sisa. Kən tətuatīp məmæ onakakil nəghatən ikīn rəhak. Kən ik nəkītun rəkis məmæ esolən nat kit tətət e netəm Isrel. ¹¹ Okəmæ emətəghl lou o emol nat kit tətət məmæ ekīm̄is rōn, kən okol esətapəhən kəm ik məmæ, nakiləs-irəkis io o nat əh. Mətə okəmæ nənən min əh koatən lak kəsotətuatīpən, kən suah kit tikə məmæ otos-ipən io e nelmīlat. Mətə ekolkeike əm məmæ Sisa in otakil nənən min u itəm koatən lak.”

¹² Kən Festas tæməghat e nənən əh māsīn ilat rəhan min netāmim itəm kotakil nəghatən. Kən uarisig tən-ipən kəm Pol məmæ, “Ik nəmən məmæ nakolkeike məmæ onəkuwīn məplan Sisa o nəghatən u rəham. Kən təwir əm. Ik onəkuwīn məplan Sisa.”

Pol tæmətul aupən e Kig Akripa 2

¹³ Nian neen mīn təmuwa muwīn, kən Kig Akripa ne wīnīn nərgīn u Pernis, ilau kəmuea Sisaria məmā okuəplan Festas muən təwīr kəm in. ¹⁴ Kən nian kəmuatīg ikin əh nian neen, kən Festas tən-ipən kəm kīg natimnat neen itəm katən e Pol. In təmən məmā, “Suah kit u ikin-u e kalapus, itəm Filiks təmīlās-ipən. ¹⁵ Nian emuwīn Jerusalem, kən pris asol mīn ne netəm-iasol rəha Isrel kəmotən-iarəp nīpəgnəmtīn neen lan məmā tatol təsətuatīpən motətapəh məmā ekən-iarəp məmā in təmōl tərət kən otos nalpīnən ron. ¹⁶ Məto emən-ipən kəm ilat məmā, ‘Itimat netəm Rom sənəmā nolən u rəhatimat məmā okotegəhan-in əm etəmīm tuwīn e nelmī netəmīm itəm koatən məmā təmōl nat kit təsətuatīpən. Məto təkəike mətul aupən-in ilat muhalpīn rəhalat nəghatən itəm katətu-pən lan.’ ¹⁷ Kən nian netəm Isrel mīn əh kəmotuwa, eməsīuw-pən mīnən, məto kəmən lawīgīn əm, kən ekotuwin kəpələh e nīmə kot kən motaun-in mīn Pol məmā otuwa mətul aupən. ¹⁸ Nian rəhan tīkimīr mīn kəmotətul motəghat, məto kəsotənən məmā təmōl nat naka tərət itəm nīkīk təmātəht məmā okotən mīhīn. ¹⁹ Ilat kəmoatən-iarəp əm nərgəhuən kit rəhalat e nəfakən rəhalat, kən moatən nənən e etəm təmīmīs kit, nərgīn u Iesu, itəm Pol tatən məmā suah əh tatəmegəh. ²⁰ E natimnat mīn əh, io esitun wīrən nənən lan məsīn, kən mōl ekətapəh o Pol məmā, ‘?Təhro, nīkim tagīen məmā nakuwīn Jerusalem? ?Pəs ekīmā ikin makīl nənən mīn itəm katən lam?’ ²¹ Məto Pol təmāsəgəhanən, kən mətapəh məmā ekahl-ipən in Rom kəm Sisa, pəs in otakīl nənən mīn əh itəm katən lan. Kən emən-ipən məmā rəhak netəmīm okoatehm wīr mətoarus ekehm suatīp kit, kən panahl-ipən tuwīn məplan Sisa.”

²² Kən Kig Akripa təmən kəm Festas məmā, “Io mīn iakolkeike məmā ekəto nəghatən rəha suah əh.” Kən Festas təmā, “Təwīr əm. Olawīg nakəto rəhan nəghatən.”

²³ Kəmən lawīgīn, kən Kig Akripa ne Pernis kəmuea e nīmə kot, kən netəm-iasol itəm koatərəməərə e mōpael mīn, ne netəm-iasol pīk mīn e taon əh Sisaria kəmotuwa, kən kəmotol nolən asol mīn rəha nisīaiiən. Kən Festas tahl-ipən rəhan mōpael mīn məmā okotuwin motīlās Pol motuwa. ²⁴ Kən Festas təmā, “Kig Akripa ne itəmat rafīn itəm nakoatəpələh u ikin-u roiu. Suah u itəm tatətul aupən-in itəmat, netəm Isrel u ikin-u ne Jerusalem koatəghat kəm io ron nian rafīn. Nian rafīn kotagət əskasīk lak məmā təsəwīrən məmā ekegəhan-in suah əh tətātīg, məto təkəike mīmīs. ²⁵ Məto io esəplanən nat tərət kit lan ne, itəm ekol nalpīnən kəm in e nīmīsən. Məto nian in təmətapəh məmā otuwin məplan Sisa əpəh Rom, kən nīkīk təht məmā ekegəhan-in. ²⁶ Məto esosən nəghatən ətuatīp kit ne e nat u məmā ekəte naoa lan mahl-ipən kəm Sisa. Kən tol nəhlan, ekīləs muwa məmā otətul aupən e nīganəmtīm, Kig Akripa, ne itəmat rafīn. Iakolkeike məmā ik onakehm mīn-tu kən mītun natimnat mīn əh, kən nian kilau okuəplan natimnat rafīn mīn əh, pəs ekītun nəteən naoa lan kit mahl-ipən kəm Sisa. ²⁷ Ekītun məmā təsətuatīpən məmā ekahl-ipən etəm tatol kalapus kit kəm Sisa, kən məsən-ipən ətuatīpən kəm in məmā nat naka təmōl tərət.”

26

Pol təməghat e nīganəmtī Kīg Akripa

¹ Kən Kig Akripa tən-ipən kəm Pol məmā, “Ik nəkītun nənən nəwtain nəghatən əh itəm katən lam.” Kən Pol təmīlās-ipəp nelmīn mēfətutu ilat lan, kən muhalpīn rəhalat nəghatən mən məmā, ² “Kīg Akripa. Nīkīk tagīen pīk agīn roiu məmā ekətul e nīganəmtīm, kən mən-iarəp rafīn nənən mīn itəm netəm

Isrel koatətu-pa lak. ³ Nĭkĭk tagĭen mətə-inu ik nəkĭtun wĭr nolən mĭn e kastom rəha netəm Isrel e natĭmnat mĭn itəm ilat koatəghat pĭk ron. Kən awĭ, okul nakətəlig-in mətĭg-tu rəhak nəghatən.

⁴ “Netəm Isrel rafĭn kotĭtun natĭmnat rafĭn e rəhak nəmegəhən məmə tahrə nulan e rəhak natĭgən, nĭan ematəkəku e nətuounən ĭmak ĭkĭn e rəhak nəptən, mətəorus-pa uarisĭg emuwĭn Jerusalem. ⁵ Netəm əh kotĭtun io nuwəh rəkĭs, kən okəmə nĭkĭlat tagĭen, kotĭtun nənən məmə io Farĭsĭ kit nĭan ematəkəku rəkĭs mətəorus-pa u-roiu. Kən netəm əh Farĭsĭ mĭn, ilat koatətəu-pən wĭr agĭn Lou rəha nəfakən rəha netəm Isrel, maprəkĭs-in netəmĭm rafĭn. ⁶ Kən roiu u, iatətul ĭkĭn-u məmə ĭk onakakĭl rəhak nəghatən mĭn mətə-inu io iatələhəu-pən rəhak nətəligən e nənĭəkĭsən itəm Uhgĭn təmöl aupən ilat tĭpĭtĭmat mĭn. ⁷ Nənĭəkĭsən u kĭtĭəh əm itəm netəm tuelef noanol mĭn rəhatĭmat itəm kəmotəfak kəm Uhgĭn lapĭn ne e nərauĭgən məmə okotos. ?Kĭg Akripa, iatələhəu-pən nətəligən rəhak nəhlan, mətə tahrə netəm Isrel mĭn u koatən-ĭpən nəghatən mĭn əh lak? ⁸ ?Tahrə tĭəkĭs pĭk otəmət o nənən nĭpahriənən məmə Uhgĭn tĭtun nolən etəm təmĭmĭs təmegəh mĭn?

⁹ “Aupən, io mĭn eməplan məmə tətuatĭp məmə ekol natĭmnat tēpət pəs mərəkĭn suah Iesu, etəm Nəsaret. ¹⁰ Nat əh ĭnəh ematol əpəh Jerusalem. Prĭs asol mĭn kəmotegəhan-in io kən ekəmki-pən netəmĭm tēpət rəha Iesu e kalapus. Kən nĭan kəmākĭl ilat e kot, kən kohamnu ilat, kən io emegəhən məmə ĭn nat təwĭr agĭn kit. ¹¹ Nĭan tēpət iatuwĭn e nĭmə rəha nuafĭmĭnən rəha netəm Isrel matol nalpĭnən kəm ilat matol məmə ilat okotən rat Iesu. Nĭkĭk tətətəhmə pĭk ematətəhau ilat, kən matĭtəp ilat nĭan rafĭn. Kən kotagĭm kan e taon ĭsəu mĭn ĭkĭn pĭsĭn pĭsĭn mĭn, mətə ematĭtəp əh ilat.”

Pol təmən-iarəp rəhan nuwamən o Iesu

(Wək 9:1-19; 22:6-16)

¹² Kən Pol təməkəĭke matən məmə, “Nĭan kit ematuwĭn əpəh Tamaskes məmə ekol nat əh. Prĭs asol mĭn koategəhan-in io, kən motən əskasĭk kəm io məmə ekəĭke mol. ¹³ Kĭg Akripa, e nĭlugĭ nĭan, ematuwĭn e suatĭp, kən məplan nəhag-əhagən kit təmĭsĭ-pən e neaĭ muwa masĭəgəpĭn io ne netəm koatuarisĭg-in io. Nəgəhagən əh, tatuəp taprəkĭs-in mĭtgar. ¹⁴ Kən emotĭet e nəptən motəto nəwĭan kit təmĭsĭ-pər e neaĭ matəghat kəm io e nəghatən Isrel məmə, ‘!Sol! !Sol! ?Tahrə nakatol tərət pĭk kəm io nulan? Nolən əh ĭn tatərəkĭn atĭp əm ĭk. ĭk nakatoh rəhak nalpəkəuən, kən nakahmən e kau itəm kəmaru e nĭg kəməgət tasĭlə lan, mətə ĭn tatol wael, kən nĭg təməha mətəru, kən matol nahmənən asol atĭp əm kəm ĭn.’ ¹⁵ Kən ekətəpəh ron məmə, ‘?Mətə ĭərəmərə, ĭk pah un?’

Kən ĭərəmərə tən-ĭpa kəm io məmə, ‘Io Iesu itəm nakatol tərət lan. ¹⁶ Mətə ətul. Emĭtəpun rəkĭs ĭk məmə ĭk rəhak etəmĭm. Kən onakən-iarəp kəm netəmĭm rafĭn natĭmnat itəm nəməplan u-roiu, ne natĭmnat itəm epanol, ĭk nəkəplan. ¹⁷ Oekĭləs-ĭrəkĭs ĭk e nelmĭ netəm Isrel ne nelmĭ ĭaihlua mĭn itəm io ekahl-ĭpən ĭk məmə onəkuwĭn mən-iarəp io kəm ilat. ¹⁸ Onəkəĭke merəh e nĭgənəmtĭlat məmə okotəuhĭn ilat motĭet e napĭnəpən motuwa e nəhag-əhagən. Kən motĭet e nəsanənən rəha ĭərmĭs motuwa o Uhgĭn. Kən Uhgĭn otafəl rəhalat nolən rat mĭn, mətə-inu kəmotən nĭpahriənən e nəghatən itəm ĭatən. Kən ilat okotuwa ĭməlat ĭkĭn ilat netəm u Uhgĭn tĭnəmĭtəpun rəkĭs ilat.’”

Pol təmən rəhan wək

¹⁹ Kən Pol təməkəĭke matən məmə, “Kĭg, io ĭatol natĭmnat itəm Uhgĭn təmən kəm io e nat kit təhmen e napĭlaiĭrən. ²⁰ Io ĭatən-iarəp rəhan nəghatən

emətuoun əpəh Tamaskes, kən uarisig u ekuwīn matən-iarəp əpəh Jerusalem, ne ikin mīn e nītən Jutia, ne ima netəm ikin mīn rafin u İaihlua mīn. Kən matən-iarəp kəm ilat məmə okotəkəike kəuhlin ilat e rəhalat nolən rat mīn motahatətə e Uhgīn, kən motol natimnat itəm tatəgətun məmə kəmotəuhlin pəhrien ilat. ²¹ Məto-inu o nat əh, kən netəm İsrəl kotiləs io əpəh e Nīmə Rəha Uhgīn motolkeike məmə okotohamnu io.

²² Məto Uhgīn tətəsitə lak nian rafin mol iatətul ikin-u-roiu matən kəm netəm u ləhau, ne netəm koatos nərəmərəən, nat naka itəm eməplan, kən matən əm natimnat itəm Moses ne ien mīn rəha Uhgīn kəmoatən məmə otəpanol mihīn. ²³ Kəmotən məmə Kristo əh itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa, in otətə nahməən e nīpətīn kən panimīs. Kən meto inu in otətuoun məmegəh mīn e nīmīsən, kən otəgətun nəhag-əhagən kəm netəm İsrəl ne İaihlua mīn, məmə nəhag-əhagən u in suatip itəm Uhgīn otosmegəh ilat.”

Pol təmalkut məmə Kig Akripa otitun İesu

²⁴ Nian Pol təmatəghat əh, Festas təmagət əfəməh lan məmə, “! Pol ik nīnətəlmə! ! Rəham nītunən tīnəfəməh pik agin, kən roiu əh rəhm-kapə natitəlau!”

²⁵ Məto Pol tən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol rəhak Festas, io esalmələn. Nəghatən mīn u iatən, kotətuatip əm, kən ilat nīpahrienən. ²⁶ İo ekıtun nəghat ətuatipən kəm kig, kən okul esaulisən məto-inu ekıtun məmə in titun rəkis natimnat mīn u. Ekıtun məmə in təmos rafin nəghatən mīn əh, kən sənəmə in nat kit itəm kəmöl anion-pən huə kit təkəku ikin. ²⁷ ?Kig Akripa, təhrə? ? Nakotən nīpahrienən e nəghatən itəm ien mīn rəha Uhgīn kəmotətə? Ekıtun məmə ik nakatən nīpahrienən elat.”

²⁸ Məto kig tən-ipən kəm Pol məmə, “?Nikim təht məmə e nian əkuəkir əm huə roiu, nəkitun niuw-pəmən io məmə io ekuwa Kristin kit?”

²⁹ Məto Pol təmə, “Nat əpnaripən əm məmə in nian əkuəkir o in nian əfəməh, iatəfak-pən kəm Uhgīn məmə sənəmə ik pisin əm, məto netəmim rafin itəm kəmotətə rəhak nəghatən roiu, Uhgīn otosmegəh ilat, kən məmə otahmen lak, məto sen əm u itəm kəməlis io lan, esolkeikəən məmə okəlis itəmat lan.”

³⁰ Kən Kig təmətul ilat kapman u Festas, ne Pernis, ne netəmim rafin itəm koatəpələh, ³¹ kən motiet, moatən-ipən kəm ilat mīn məmə, “Suah əh təsolən nat kit tərət məmə in otimis ron o muwīn e kalapus ron.”

³² Kən Kig Akripa tən-ipən kəm Festas məmə, “Nəkıtun nahl-iarəpən suah əh, məto in əmun in tolkeike məmə Sisa otakil rəhan nəghatən.”

27

Mopael mīn kəmotit Pol motuwīn Rom

¹ Nian kəmotegəhan məmə oekotuwīn İtali, kəmotələhəu-pən Pol ne netəm koatol kalapus neen mīn e nelmi etəm-iasol kit rəha mopael mīn, nərgin u Julias. In tətərəməərə e mopael wan-hanrit. In e mopael u katən məmə, “Mopael Rəha Sisa.” ² Kən nego kit təmiet əpəh Atramitiam matuwa, kən mīnatig məmə otitəlig-pən mīn əpəh Esia, kən ekotuwīn lan. Kən etəm Masetonia kit təmətəu-pa itimat, nərgin u Aristakas, in etəm Tesalonaeka. ³ Kən lawīgīn ekotiet-pa Saeton. Kən Julias təmatol təwir kəm Pol, kən megəhan in məmə otuwar muwīn məplan rəhan neen netəmim itəm titun ilat. Kən ilat kəmoatehm wir Pol.

⁴ Kən ekotiet mīn ikin əh, kən nīmətəg tatiləs itimat, kən motitəlau e nikali nītən əh Saepiras itəm nītəhəi təməlinu ikin. ⁵ Kən emotaiu ihluə e Silisia ne

Pamfilia, kən motiet-pa Lisia e taon Maera. ⁶ Ikin əh, etəm tərəmərə mopael mīn təmuwīn məplan nego kit itəm tāmiet Aleksantria matuwīn Itali. Kən təmki-pən itimat lan.

⁷ Kən emotiet mīn, məto e nian tərət nego əh tətaiu mətig əm. Emotalkut məsīn məmə ekotətoarus taon Nitas, kən emotuwa iuahkir, məto tiəkis, məto-inu ioatīlās pikən nīmətag, kən okol esotaiuən motuwīn təhmīn. Kən ekotaiu e nīkalīn pis ikin məmə ekotuwīn Krit. Emotitəlau e poen asol əh nərgīn u Salmone. Kən motitəlau e nəwtain nəptən əh, ⁸ emotaiu ipar ipar əm, məto tiəkis əh. Kən ekotuwa motiet-pa e ikin kit katən məmə, Pasis Wīr, iuahkir o taon əh Lasea.

⁹ Məto-inu emotərəkin əm nian wīr tərət təmuwa muwīn, kən nian wīr o nuwīnən e nego tinol namnun, kən otəsuwəhən əh-roiu, nian rəha niāmītə, kən itəhəi tərət. Nian asol rəha netəm Isrel u katən məmə, Nian Rəha Nafələn Təfagə, tinuwa rəkis mīnuwīn e məwīg Oktopa. Kən Pol təməghat məmə okotətəto wīr ilat, matən məmə, ¹⁰ “Piak mīn. İatəplan məmə okotatig e nəratən tərət e naliwəkən u rəhatat. Tīmətig əm məmə itəhəi otərəkin kako mīn u, ne nego u, kən okəmə naka kitat mīn okotimīs.” ¹¹ Məto etəm-iasol rəha mopael mīn tatətəlig-in pik etəm tatīlās nego ne etəm-iasol rəha nego. Kən məsətəlig-in pikən nəghatən rəha Pol. ¹² Kən pasis əh təsəwīr pikən məmə nego otətul ikin e nian rəha nətəpən məto-inu nian əh, in nian nītəhəi tətəsəsau pik lan. Kən ilat tərət kotən məmə təwīr məmə okotiet. Nīkilat təməht məmə okotuwīn əpəh e pasis əh Finiks motəhluaig ikin. Pasis əh in pasis kit əpəh Krit itəm təmol nohlin kəiu, kit tatuag-pən e nəwtain pəhap ikin, kən kit tatuag-pən nəwtain pis ikin. Kən nego titun nəməhlən ikin e nian rəha nəssəsəuən.

Nīmətag asol təmoh ilat

¹³ Kən nīmətag wīr kit tīnatisi-pis matelel nat, kən netəm e nego, nīkilat təht məmə nīmətag əh inəh kotalkeike məmə okotaiu lan. Kən motəmə pəs okotiet. Kən motiuw-pər iagke, motiuw niuwən, kən motiet. Emotaiu ipar ipar əm e nītən əh Krit. ¹⁴ Məto təsuwəhən, nīmətag asol kit tīnatuwa mīn, nərgīn u, Luətəmlae, tātisi-pən e nəptən apon, ¹⁵ mīnatīlās itimat, mīnatoh nego. Kən nego tīnəruru naiuən mīlās pikən nīmətag, kən ekotapəs naiuən moatətəlig-in əm nīmətag tatīlās itimat.

¹⁶ Emotuwīn-pa Koata ikin e nīkalīn pis ikin. İkin əh emotəhluaig ikin məsīn, kən motalkut məmə ekotiuw-pər pot rəha nego un. Kən netəm koatol wək e nego, nahgilat təmikə o nīlās-ipərən pot. ¹⁷ Kən motəmki-pən təulə neen e nəwtain nego ləhau ikin, kən kietain tiəkis məmə otaskəlīm nego. İlat kəmotəgin məto-inu ihluə e Lipia, sənəmə lokammīn pik, kən nīkilat təht məmə nego otīlās pikən nīməkləkil ikin əh. Kən kəmotiuw-iəhau niuwən rəhalat, kən motapəs əm nīmətag tilās nego matuwīn. ¹⁸ Kəmən lawīgīn kən nīmətag tatol əm nulan, kən kəmotəmki-arəp kako neen e nego. ¹⁹ Kəmən lawīgīn mīn, kəmotəmki-arəp natīmnat mīn katol wək lan e nego təhmen e təulə ne neen mīn. ²⁰ Kən nian tərət eməsotəplanən mītgar ne məhau mīn lapīn. Kən nīmətag təmatol əm nulan nīkitimat təht məmə okol esotəmegəh mīnən.

²¹ Nian eməsotəgwənən o nian tərət məsīn, kən Pol tətul əupən-in itimat mən məmə, “Nəman. Okol nəmotətəlig-in io, ko kəməsotietən Krit, kən okol kəsotatigən e nəratən u kən məsotərəkinən natīmnat tərət. ²² Məto roiu ekən-ıpīnə kən itəmat məmə əsotəginən. Okol kitat kit ikin-u təsīmīsən, məto nego əm otərat. ²³ Nagelo kit rəha Uhgīn rəhak itəm iatəfak kəm in təmən-ıpa nəghatən u kəm io ehnaıpən məmə, ²⁴ Pol. Əsəginən. Onəkəike muwīn mətul e nıganəmti Sisa əpəh Rom. Məto-inu Uhgīn təwīr, kən nīkin tagien məmə

otosmegəh netəm u ilat min ik itəm noatasuəh e nego.’²⁵ Kən Piak min, əsotəginən. Io etahətətə e Uhgın məmə natımnat min rafın otol əm məmə inu ne nagelo təmən-ipa mihin kəm io.²⁶ Məto nımətəg otıləs-ipar kitat əpəh e nəptən əkəku kit.”

Nitəhəi təmiləs-ipar nego

²⁷ Tinos nian ilat rafın fotin, kən lapın lan nımətəg tiləs nego muwın əpəh e nitəhəi asol Metiterenian. Kən e nalugi nian lapın, netəm koatol wək e nego, nikilat təht məmə enoatuwa iuəhkır o nəptən kit.²⁸ Kən kəmotətu-pən nat figəm kit əpəh e nıpəgnəmti təulə kəhlman-əhlman teiuaiu məmə okotəhm-tu məmə lokamnım o lokipar. Kən kəmotəplan məmə təhmen e negopagən tate-sepın ilat rafın. Kən motaiu məsin min u kotəhlman-əhlman min, məto tınahnen e negopagən ilat rafın tuente-eit əm.²⁹ Kən netəm koatol wək e nego kəmotəgin məmə nego otıləs pikən kəpiel, kən motəmki-arəp iagke kuwit əpəh uarisig moatəfak məmə otian uəhai əm.³⁰ Kən netəm koatol wək e nego kəmotalkut məmə okotuwar kəgim, kən motıləs-iəhau pot rəha nego moteiuə məmə okotuwin əpəh e nöhlin nego kəmki-arəp min iagke neen.³¹ Məto Pol təmən-ipən kəm etəm tərəmərə e mopael min ne mopael min məmə, “Okəmə netəm əh kəsotəpələhən u ikin-u e nego, okol Uhgın təsosmegəhən itəmat.”³² Kən mopael min kəmotətətıp təulə, kən pot tiet-pən itəhəi.

³³ Tınuwa iuəhkır əm o nianən, kən Pol təmuəh nikilat məmə okotəkəike kəgwən. Təmən məmə, “E nian ilat rafın fotin nəmoatəpələh əm moatəgəs məsotunən nat kit.³⁴ Kən roiu iatən-ipinə məmə onəkotəkəike kun nat kit məmə onəkotəsanən. Kitat rafın okotəmegəh. Suah kit otəsətigən e nəratən.”³⁵ Kən Pol təməmik pıret, kən matul əupən-in elat məfak-pən ron kəm Uhgın, kən məmkas mun.³⁶ Kən nikilat təməwır minoatos nəgwənən minoatun.³⁷ Itimat rafın tu-hanrit-sepınte-sikis e nego.³⁸ Nian ilat rafın kəmotəgwən rəkis, kən motəmik pak flaoa min kəmki-arəp e nego məmə nego otoigoig.

Nego təmiləs nıməkləkil

³⁹ Kən nian təmian, netəm koatol wək e nego kəmotəplan məmə enotuwa iuəhkır o nəptən əkəku kit, məto kotəruru məmə nəptən naka. Kən motəplan pəs kit u nıməkləkil kit əh-ikin. Kən nikilat təht məmə okotıləs-ipar nego əh-ikin.⁴⁰ Kən kəmotətətıp təulə e iagke min kəpəs ilat kotamnım itəhəi. Kən motikis rəkis təulə min itəm kəməlis ətain nuwəə asol min lan ikin katıləs nego ikin. Kən motiuw-pər niuwən əpəh əupən məmə nımətəg otıləs nego muwar.⁴¹ Məto ikin əh lokipar məsin, kən nöhli nego təmaru nıməkləkil, nego təməruu nəloalən. Kən nitəhəi tınatəhap-əhap naunisın nego.

⁴² Kən mopael min kınəotən məmə okotohamnu netəm koatol kalapus u nego tətəmik ilat məta neen kotəgim.⁴³ Məto Julias u tərəmərə elat tolkeike məmə otosmegəh Pol kən mən-iəhau məmə okəsotolən nat əh koatən. Kən mən-ipən kəm netəm u kotitun neaiən məmə okotətıpən paupən əpəh itəhəi, moteai par.⁴⁴ Kən mən-ipən kəm ilat rafın əh-ikin məmə okotəmik nımismisi tımpa ne nəwtain nego min itəm nitəhəi tətəhap-əhap moteai lan. Emotol nəhlan kən motuwar rafın, suah kit təsimisən.

28

Pol əpəh e nəptən əh Malta

¹ Nian emotuwar, kən itimat rafın ekotəsanən əm, kən panotətəto uarisig məmə nəptən əh, nərgin u Malta.² Netəm ikin əh kəmotəwır pik otimat. Kən e nian əh

nuhuən təmatəfik, nətəpən tepət. Kən kotahl nigəm asol kit məmə otəhg itimat. ³ Kən Pol təmea-pən o nig neen itəm kəmərgətain məmə otəmki-pən e nigəm. Əmun sineik kit itəm tus itəm katimis, təgin nahgi nigəm miet məkul-pən e nelmi Pol matus. ⁴ Netəm ikin əh kəmotəplan sineik tatəkul-pən e nelmi Pol, kən moatən kəm ilat mīn məmə, “Okəm-naka suah u in iol təfagə kit iohamnu itəm. Təməsimisən əpəh itəhəl, məto uhgin u nərgin u Nalpinən otəsegəhan-inən məmə otəmegəh.”

⁵ Məto Pol təmorautin-pən sineik əpəh e nigəm məsolən ne məmə sineik təmus otəto nahməən. ⁶ Netəmim nikilat təht məmə nipəti Pol otasis o otəsuwəhən əh-roiu, tisi-pər morin mīmīs. Kəmoatəpələh kətəlkəlik ron roe, məto təsolən nat kit ne. Kən nikilat təməuhlin kən məht məmə okəm-naka suah u in uhgin kit.

⁷ Ikin əh sənəmā isəu o nəptən rəha suah kit, nərgin u Puplias, itəm tətərəməə e netəm ikin əh. Təməmik itimat ekotuwin iman ikin, kən matol təwir kəm itimat. Kən ekotatig iman ikin kos nian kisil. ⁸ Kən əmun tata rəha suah apon Puplias, tinatimis matətəp-ətəp, kən mətaiu e nita. Kən Pol tuwin ron əpəh iman ikin imə, mələhəu-pən nelmin lan, məfək lan, əmun nīmīsən rəhan təwir mīn. ⁹ Nian netəmim kəmotəto nat əh, kən ilat rafin e nitən un itəm koatimis kəmotuwa mīn o Pol. Kən Pol təfək elat kotəwir. ¹⁰ Netəm ikin əh, kəmos-ipa natimnat tepət kəm itimat. Nian enoatol əpen-əpenə məmə ekotiet, kəmotəmki-pən rafin rəhatimat natimnat ne nagwənən əpəh e nego itəm otətəsitə etimat e suatip.

Pol təmuwin Rom

¹¹ Emotatig ikin əh motos məwig kisil, kən emotuwin e nego kit təmisi-pən Aleksantria mətəhluəig e nəptən əh e nian rəha nətəpən. E nohli nego əh, kəməf aupən narmi uhgin mil əh mil-mil mil, nərgiləu u Kasto ne Polakis. ¹² Emotuwa əh Saerakus, kən motətul ikin kos nian kisil. ¹³ Kən motiet ikin əh motuwa e taon kit mīn, nərgin u Retiam. Kən lawigin, nīmətəg iasi-pis tinatēlel nat, kən ekotiet motaiu o nian kəiu, motiləs nat əpəh Puteoli. ¹⁴ Ikin əh emotəplan piatət mīn neen əh-ikin itəm koatəfək. Kən kotəpərəh məmə ekotatig itimat mīn ilat o wik kitəh. Kən uarisig emotaliwək əm motuwin əpəh Rom. Kən inu suatip rəhatimat itəm emotaliwək lan motiet-pa Rom.

¹⁵ Kən nian piatət mīn itəm koatəfək əpəh Rom kəmotəto məmə emotuwin, kən kəmotuwa məmə okotəplan itimat əpəh e suatip. Kəmotuwa kətəpələh əpəh Apias təmol nīmə makit ikin rəhan. Ikin əh, hotel kisil əh-ikin. Kən nian Pol təməplan ilat, təmənwīwi Uhgin, kən nikin təməgien mər ilis. ¹⁶ Nian emotiet-pa, kən kapman təmegəhan-in məmə Pol otətətig pisin əm e nīmə kit, pəs mopaēl kit tatehm.

Pol təmən-iarəp nəghatən rəha Uhgin əpəh Rom

¹⁷ Tinos nian kisil, kən Pol təhl-ipən nəghatən kəm netəm-iasol mīn rəha İsrəl məmə okotuwa o nəghatən kit. Nian kəmotuwa, kən təmən-iarəp kəm ilat məmə, “Piak mīn. İo eməsolən nat tərət kit e netəm imətət ikin, ne kastom rəhatat itəm tipitat mīn kəmotəgətun kitat lan aupən. Məto netəm Jerusalem kəmotəskəlim io kiləs-ipən io kəm netəm Rom. ¹⁸ Kən netəm Rom kəmotəpərəh-in nəghatən tepət ron io. Məto kəsotəplanən nəghatən kit ne məmə oekimīs ron. Kən kotolkeike məmə okotəhl-iarəp io. ¹⁹ Məto netəm İsrəl ikin əh kəsotolkeikeən. Kən io atip əm ekotəpərəh məmə ekuwa ikin-u Rom mətul e kot e niganəmti suah u Sisa, məto esənən nəghatən kit tərət e natimak mīn.

20 “Məto-inu tol nəhlan, kən ekolkeike məmə ekahl-ipən nəghatən otəmat məmə ekəplan itəmat məghat lan məsin kəm itəmat. Kəməlis io e sen u məto-inu o İosmegəh əm u, itəm kitat netəm İsrəl koatən məmə otəpanuwa.”

21 Kən kəmotən-ipən kəm Pol məmə, “Esotosən naoa lan kit ne itəm təmisi-pən Julia. Kən kitat min neen kəsotisi-pənən ikin əh motos nəghatən ka məmə katən nəghatən tərət neen lam. 22 Məto ekotolkeike məmə ekotəto-tu məmə rəham nətəligən təhrol nulan. Məto-inu ekotitun məmə kinatən rat nolən rəha nəfakən u rəhatamat əpəh ikin min rafin.”

23 Kən ilat kəmotos nian kit o nəghatən. Kən e nian əh, ilat tepət min netəm İsrəl kəmotuwa əh Pol tətətig ikin. Kən in təməghat kəm ilat e nian apiəpiə əh, matən wir kəm ilat nərəməərən Rəha Uhgın. Kən matən min Lou rəha Moses ne ien min rəha Uhgın, məmə otiuw ilat kotuwa o İesu. 24 Neen kəmotəto rəhan nəghatən, motən nıpahriənən lan. Məto neen kəsotənən nıpahriənən lan. 25 Kən minoatərgəhəu minoatol məmə okotagım min. Məto uarisig kotiet, Pol tən-ipən nəghatən kit min kəm ilat məmə, “Nəghatən itəm Narmin Rəha Uhgın təmos-ipən kəm ien rəha Uhgın u Aesea məmə otən-iarəp kəm tıpitat min əupən, in tətuatıp əm. Uhgın təmən kəm ien məmə,

26 ‘Uwın mən-iarəp kəm netəm əh məmə io Uhgın iatən məmə,

“Onəkotəto motəto motəto,
məto okol nəsotitunən nian kit ne.
Kən onəkotəplan motəplan motəplan,
məto okol nəsotitunən nian kit ne.”

27 In tol min-nulan məto-inu nıkilat tınıəkis rəkis.

Kəmotəhtosig-in matəlgilat ne niganəmtılət.

Məto okəmə kəsotolən nəhlan,
okəm-naka kotitun nəplanən e niganəmtılət ne motəto e matəlgilat,
o kotitun nitunən e nıkilat,
kən motəuhlin ilat motahatətə lak,
kən məmə ekol ilat kotəwir min.’ ”

28 Kən Pol təmə, “Onəkotəkəike kitun wir məmə Uhgın təmol suatıp u rəhan o nosmegəhən netəmim. Tınuwın rəkis o İaihlua min. Kən netəm min əh okotəlig-in nəghatən əh kən motən nıpahriənən lan.”*

30 Kən e nup kəlu apiəpiə, Pol təmatətou əm nımə əh mətatig lan. Kən nıkin tətəgien o netəmim rafin itəm koatuwa moatehm. 31 In təməkəike matən-iarəp nərəməərən Rəha Uhgın, kən matəgətun əskasik ilat e namnusən təwir rəha İərəməərə İesu Kristo. Kən suah kit tıkə məmə otən-ıəhəu o nən-iarəpən nəghatən əh.

28:20: Wək 26:6-7 28:22: Wək 24:14 28:27: Aes 6:9,10 * 28:28: E kopi oas min neen rəha Nıtestemən itəm kəməte e nəghatən Kris əupən, nəghatən pisin kit min əh-ikın itəm tatılpin nəghatən u matən məmə, “29 Nian Pol təmol namnun rəhan nəghatən, kən kəmotiet nətəligən rəhalat təman kitıah kitıah kən moatərgəhəu.”

Rom

Naoa itəm Pol təmæte tuwin kəm iəfak min ikin Rom Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Rom

?Pah təmæte naoa u? Aposol Pol təmæte naoa u.

?Təmæte tatuwin kəm pah? Təmæte naoa u tatuwin kəm iəfak min itəm ilat kotatig e taon asol u Rom.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmæte? Pol tatən məmæ in tolkeike məmæ otuwin mehm iəfak min əpəh Rom, uarisig in təpanuwın e kantri u Spen. Məto aupən ikin, in otəkaike muwin mos mənı nēen o nos-ipənən kəm ianrat min e niməfak rəha Jerusalem. E niməfak rəha Rom, İaihlua min tepət, məto netəm İsrəl tepət min.

?Təmæte naoa u o naka? Uarisig Pol tatuwin Rom, in tolkeike məmæ ilat okotaupən motitun in, kən inəh, in təmæte naoa u. Netəm Rom kəsotosən əh nəgətuən kit rəha aposol kit. Kən inəh, in tolkeike məmæ otən-iarəp suatip ətuatip rəha Uhgın o nosmegəhən netəmim. Kən in tolkeike məmæ otən əsas məmæ otahro min nulan, İaihlua min ne netəm İsrəl, ilat rafin okotuwa kitiaə əm e niməfak rəha Uhgın.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pol, u io slef kit rəha Kristo İesu. Uhgın təmaun-in io məmæ io aposol, kən təmitəpun mİLəs-ipər io məmæ ekən-iarəp namnusən təwir rəhan. ² Namnusən təwir u, in tinəmən-İakİs nuwəh rəkİs e rəhan ien min itəm kəmotəte-pən e Naoa Rəha Uhgın. ³⁻⁴ Namnusən təwir əh tatəghat-in Nətin, İesu Kristo rəhatat İərəmərə. In təmuwa etəmim kit e noanol rəha Kİg Tefİt. Kən Uhgın təməgətuən məmæ in Nətin ətuatip nian təmosmegəh in e nimİsən e nəsanənən e wək rəha Narmın asım. ⁵ E Kristo, Uhgın təmol təwir kəm io, mos-İpa kəm io wək wİr məmæ io aposol kit. Təmos-İpa wək əh məmæ ekaun-in netəmim e niki İaihlua* min e noanol min rafin məmæ okotən nİpahrienən lan, kən tol nəhlan, moatol nəwİan. Kən nian koatol nəhlan, otİləs-İpər nərğİ İesu. ⁶ Kən itəmat min, Uhgın təmaun-in itəmat məmæ itəmat rəha İesu Kristo.

⁷ Kən roİu ekəte naoa kəm itəmat rafin əpəh Rom itəm Uhgın tolkeike itəmat, kən təmaun-in itəmat məmæ rəhan.

Pəs Uhgın Tata rəhatat, ne İərəmərə İesu Kristo okuawte-in rəhalau nəwİrən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Pol təmolkeike məmæ otuwın məplan netəm Rom

⁸ Uarisig epanəghat, İakən tagkiu kəm rəhak Uhgın e İesu Kristo otəmat rafin aɡin-əh, məto-inu netəmim rafin e nətueintən kəmotəto namnusən e nahatətəən rəhatəmat. ⁹ Kən Uhgın titun məmæ e nian rafin İatəfak, kən məsaluınən itəmat. İatol pik wək rəhan e niki rafin o nan-İarəpən namnusən təwir e Nətin. ¹⁰ Kən İatəfak məmæ okəmæ in nətəligən pahrien rəha Uhgın, in oterəh e suatip kit məmæ ekİmnə məplan itəmat. ¹¹ İakolkeike pik məmæ ekİmnə məplan itəmat məmæ ekawte-in kəm itəmat nəwİrən kit rəha Narmın Rəha Uhgın məmæ otol itəmat nakotətul əskasık təhmın min. ¹² Nİpəti nəghatən u məmæ, nahatətəən rəhatəmat titun nasİtuən lak, kən rəhak min titun nasİtuən etəmat.

1:1: Wək 9:15 **1:2:** Rom 16:25-26 * **1:5:** Nəghatən u "İaihlua" tatəghat-in netəmim rafin itəm sənəmæ noanol rəha İsrəl. **1:5:** Wək 26:16-18; Kal 2:7-9 **1:7:** Nam 6:25-26 **1:10:** Wək 19:21; Rom 15:23

¹³ Piak min ne winik min, tawir mame nakotitun mame nian tepet, rəhak nətəligən təht mame ekimmə muag itəmat. Məto nian rafin natimnat neen koatahtosig-in io o nimnəən. Iakolkeike mame rəhak wək otəe-in noan e nimegəhən rəhatəmat, tahmen e nimegəhən rəha Iaihlua min ikin pisin pisin min. ¹⁴ Ekəkəike mən-iarəp namnusən tawir kəm netəmim rafin itəm sənəmə noanol rəha Isrel, netəm itəm kotitun nəghatən Kris ne nolən rəhalat, ne netəm itəm kotaruru, kən ilat itəm kəmotol-wir skul, ne ilat itəm kəsotol-wirən skul. Əwəh, ekəkəike mən-iarəp kəm ilat rafin. ¹⁵ Kən o nat əh, iakolkeike pik mame ekən-iarəp namnusən tawir kəm itəmat min əpəh Rom.

¹⁶ Iatəghat min-nəhlan məto-inu, io esaulis-inən namnusən tawir. Esaulisən məto-inu namnusən tawir in nəsanənən rəha Uhgın o nosmegəhən netəmim rafin itəm koatahatətə lan, təmaupən muwa o noanol min rəha Isrel, uarisig u, o Iaihlua min. ¹⁷ Tol nəhlan, e namnusən tawir, Uhgın təmol əp suatip rəhan mame Uhgın tatos-ipən rəhan əm nətuatipən kəm netəmim. E nahatətəən əm, Uhgın tatol mame netəmim kotuwa motətuatip e niganəmtin. Kən inu tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən mame, “Netəmim itəm kotətuatip e niganəmti Uhgın e nahatətəən rəhalat, ilat okotos nimegəhən lilin.”

Neməha tatol Uhgın o təfagə rat rafin

¹⁸ Məto Uhgın e nego e neai tatəgətun rəhan neməha ne nalpinən o netəmim rafin itəm koatəht nəwian moatol təfagə rat. Ilat koatətlosig-in nıpahrienən rəha Uhgın e nolən rat min rəhalat, ¹⁹ məto-inu ilat kotitun nəplan ətuatipən natimnat rafin itəm netəmim kotitun nitunən Uhgın lan. Tol nəhlan məto-inu Uhgın atip təməgətun ətuatip ilat lan. ²⁰ Okol netəmim kəsotəplan ətuatipən Uhgın e niganəmtilat. Məto təmətuoun e nian in təmol neai, ne nəptən, ne natimnat rafin, kən netəmim rafin kotitun nəplanən e niganəmtilat, natimnat rafin itəm in təmol, kən tol nəhlan, kotitun nəplanən rəhan nəsanənən itəm tatuwın əm nulan namnun tikə, ne nıpahrienən mame in Uhgın, kən motitun nitunən mame Uhgın in təhrol nulan. O nat əh, etəmim kit tikə itəm titun nənən mame in təruru mame Uhgın təhrol nulan.

²¹ Tol nəhlan məto-inu, nat əpnapin ilat kəmotitun Uhgın məsin, məto kəmotapəs nisaiiən mame in Uhgın, kən məsotənən kəm in mame nikilat tagiən o natimnat in təmol kəm ilat. Məto nikilat təmataht nalpəkauən alməl min mame Uhgın təhro nulan, kən nətəligən rəhalat təmuwa mapinəp, minotəruru suatip itəm Uhgın tolkeike mame okotitun. ²² Nat əpnapin ilat koatən mame ilat kotenatig, məto ilat kəmotuwa ialmə min, ²³ kən kəmotapəs nəfakən kəm Uhgın itəm rəhan nepətən təhag-əhag, kən otəsimisən tətətig lilin, kən minotətuoun moatəfak kəm narmi nat min itəm tahmen e netəmim u okotimis nian kit, o tahmen e mənig min, o nat megəh min koataliwək o koatəkiəh.

²⁴ O nat u, Uhgın təmapəs ilat megəhan-in ilat mame okotətəu-pən əm nolən rat min itəm nikilat tolkeike mame okotol e nıpətilat. Tol nəhlan, ilat kəmotol nolən min e nıpətilat itəm tol əm naulisən. ²⁵ Ilat kəmotapəs nıpahrienən rəha Uhgın motaskəlīm neiueiuəən, kən moatəfak moatol wək kəm neai, ne nəptən, ne natimnat rafin itəm Uhgın təmol, məto kəmotapəs nəfakən kəm Uhgın. Məto pəs kitat kotənwiwi in nian rafin namnun tikə. Əwəh.

²⁶ O nolən min əh itəm netəmim kəmotol kəm Uhgın, təmapəs ilat, megəhan-in ilat mame okotətəu-pən əm nolən rat min itəm nikilat tolkeike mame okotol e nıpətilat itəm tol naulisən əm. Nat əpnapin nıpitan min, məto ilat kotapəs

1:13: Wək 19:21 **1:16:** Mak 8:38; Wək 13:46; 1 Kor 1:18-24 **1:17:** Hab 2:4; Rom 3:21-22

1:19: Wək 14:15-17; 17:24-28 **1:20:** Job 12:7-9; Sam 19:1 **1:21:** Efes 4:17-18 **1:22:** Jer 10:14; 1 Kor 1:20 **1:23:** Dut 4:15-19; Sam 106:20

nətəu-pənən rəhalat nəman, moatit atip ilat min, kən nat u in nat pisin e itəm u Uhgın təmələhəu. ²⁷ Kən e nolən ahmen-ahmen əm, nəman min, ilat kəmotapəs nitən rəhalat nipitan min, moatolkeike pik nəman pisin min. Ilat koatit atip ilat min itəm tol naulisən. Kən Uhgın təmos-ipən nalpınən kəm ilat o rəhalat nolən rat agin min.

²⁸ Kən nat kit min. Məto-inu ilat kəsotolkeikeən məmə okotitun Uhgın, in təmapəs ilat megəhan-in ilat məmə rəhalat nətəligən təsitunən məmə nat kit in təwir o nat kit in tərət, kən megəhan-in məmə okotol nat itəm təsətuatipən məmə okotol. ²⁹ Nıkilat təmərioah e nolən rat pisin pisin min rafın, kən ilat naumis, kən ilat koategəs-in suatip o nərəkinən netəmim. Kən nıkilat təmərioah e nolən rat min əh: ilat koafetət netəmim, ilat iohamnu itəm, ilat koatol natimnat itəm koatiuw-pa neməha, ilat neıueıuə, ilat koatol tərət kəm netəmim. Ilat koatən nıkalı netəmim, ³⁰ moatən rat netəmim, ilat koatətəhəu Uhgın, ilat nagət-ırəkis, ilat nausit moatəghat ausit. Ilat koategəs-in suatip o nolən təfagə rat min itəm netəmim kotəruru əh. Ilat moatəht nəwıa tata ne mama. ³¹ Ilat nenıkə, ilat nəghat tıpık, nolkeıkeən rəhalat tıkə o netəmim, kən nat əpnapın ilat atip min neen, okol təsətəlig-inən nasəkən o nasıtuan e netəmim. ³² Ilat kotitun pəp nəghatən ətuatip rəha Uhgın itəm tatən məmə netəm min u koatol nolən min əh, kotəkəıke motımıs. Məto ilat koatəkəıke e nolən min əh, kən ilat koatol nolən rat taprəkıs-in nat əh, nıkilat tagien o netəmim neen min itəm koatol nolən rat min əh, kən moatıləs-ipər rəhalat nətəligən məmə okotol.

2

*Uhgın otakil muəh mələhəu nəghatən o təfagə rat**

¹ Tol nəhlan, nat əpnapın itəmat netəmim naka, okəmə nakotakil motuəh motələhəu nəghatən rəha suah kit o nolən rat kit rəhan,† məto nakotakil motuəh motələhəu rəhatəmat atip nəghatən. Kən rəhatəmat nəghatən tıkə o nuhalpınən, məto-inu itəmat itəm nəkoatol nəhlan, nəkoatol nolən rat min ahmen-ahmen min əm elat. ² Kən kitat kotitun məmə nıan Uhgın tətakil matuəh matələhəu nəghatən kəm netəmim itəm koatol nolən min əh itəm enəmən rəkıs, rəhan nəghatən in tətuatip əm. ³ Tol nəhlan, nıan itəmat nakotakil motuəh motələhəu nəghatən rəha netəmim o nəratən rəhalat, məto itəmat nəkoatol nolən ahmen-ahmen əm, kən okol nəsotagımən nıan Uhgın otakil muəh mələhəu nəghatən kəm itəmat. ⁴ !Nıkitəmat təsəht pıkən nolən rəha Uhgın! In tatol təwir pik kəm itəmat, kən məsətəhəu uəhıaın itəmat, kən rəhan nətəligən otəmat in təfəməh. Məto itəmat nəkoatol nat əpnapın əm e nolən wir min əh rəhan. Nəkotitun o kəp, məmə tatol nolən təwir min kəm itəmat məmə onəkotəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat min.

⁵ Məto rəhatəmat-kapə tıkıs, kən məsotəuhlinən itəmat e rəhatəmat nolən rat min. Kən o nat u, nakotargətəın neməha ne nalpınən rəha Uhgın otəmat. Kən onəkotos neməha ne nalpınən rəhan e nıan Uhgın otol əp rəhan nələhəuən nəghatən itəm tətuatip. ⁶ Kən Uhgın otos-ipən kəm netəmim kitiəh kitiəh tətəu-pən əm natımın itəm kəmotol. ⁷ Uhgın otos-ipən nəmegəhən lılın kəm netəmim itəm koatətul əskasık nıan rafın o nolən nat itəm tətuatip. Netəm min əh koatalkut pik o nolən nat wir məmə Uhgın otos-ipən kəm ilat

1:27: Lev 18:22; 20:13; 1 Kor 6:9 * **2:** E ves min u e 2:1-3:8, Pol tatəghat ətuatip kəm netəm İsrəl. Tatəghat-in nolən rəhalat itəm nıkilat təht məmə kotətuatip e nıganəmtı Uhgın məto-inu ilat noanol rəha İsrəl, kən koatətəu-pən Lou rəha Moses. † **2:1:** Netəm İsrəl kəmotən məmə İahlıuə min, ilat rafın netəm kotərət məto-inu İahlıuə min kəməsotəsən Lou rəha Moses. **2:1:** Mat 7:1-2; Jon 8:7 **2:4:** Efes 1:7; 2 Pita 3:15 **2:6:** Sam 62:12; Prov 24:12; Mat 16:27; 2 Kor 5:10

nənwiwiən, ne nisialiən, ne nəmegəhən itəm namnun tikə. ⁸ Məto in otosipən rəhan neməha ne nalpınən kəm netəmim neen itəm koatalkut atip əm o nərpiilat, kən moatəuhlin mantaalat o nıpahrienən, kən moatətəu-pən nolən rat mın. ⁹ Netəmim rafin itəm koatol nolən rat, ilat okotos nərətən ne nian iəkis mın. Otaupən pitən o noanol mın rəha Isrel, uarisig u o İaihlua mın. ¹⁰ Məto o netəmim rafin itəm koatol nolən wır; Uhgın otosipən nənwiwiən, ne nisialiən, ne nəməlinuən. Otaupən pitən o noanol mın rəha Isrel, uarisig u, o İaihlua mın. ¹¹ Tol nəhlan məto-inu Uhgın tatol tahmen-ahmen əm kəm netəmim rafin. Nat əpnarın ilat noanol rəha Isrel o İaihlua mın, ilat rafin okotos nat itəm tətuatip olat, inu nalpınən o nəwırən.

¹² Uhgın otol nalpınən kəm İaihlua mın o nolən rat mın rəhalat, nat əpnarın kəməsotosən Lou itəm Uhgın təmos-ipən kəm Moses. Kən noanol rəha Isrel, netəmim itəm kəmotos Lou, Uhgın otakil rəhalat nolən mın e nəghatən rəha Lou, kən in otuəh mələhəu nəghatən rəhalat lan. ¹³ Tol nəhlan məto-inu sənəmə netəmim itəm koatəto Lou itəm kotətuatip e niganəmti Uhgın, məto netəmim itəm koatol nat itəm Lou tatən, ilat əh, Uhgın otən məmə ilat kotətuatip e niganəmtin. ¹⁴ Nıpahrienən, İaihlua mın kəməsotosən Lou rəha Moses. Məto nian mın neen, koatətəu-pən əm rəhalat nətəligən motol nat itəm tətuatip, tahmen-ahmen əm e itəm əh Lou tatən. Inu tatəgətun məmə lou kit əh-ikin e nikilat, kən ilat kotitun nat itəm in tətuatip, ne nat itəm tətəuatipən, nat əpnarın kəsotosən Lou rəha Moses. ¹⁵ İlat kotitun məmə nıpəti Lou əh-ikin rəha Uhgın e nikilat məto-inu nian ilat koatol təwir, nikilat tatəh məmə, “nolən u təwir;” kən nian koatol nolən rat, nikilat tatəh məmə, “nolən u tərət.” ¹⁶ Əwəh, nian kit otəpanuwa pahrien itəm Uhgın otən məmə İesu Kristo otakil muəh mələhəu nəghatən rəha netəmim rafin o nolən mın itəm netəmim kotitun nəplanən, ne nolən mın ne nətəligən anion mın. Inu rəhak nəghatən rəha namnusən təwir.

Netəm Isrel ne Lou rəha Moses

¹⁷ Məto pəs ekəghat kəm itəmat netəm Isrel. Nakoatən məmə itəmat noanol rəha Isrel, kən moatəgile e Lou məmə in suatip rəha Uhgın o nosmegəhən itəmat lan, kən moatəghat ausit məmə itəmat əm nəkotitun Uhgın, kən in titun mın əm itəmat. ¹⁸ Kən nakoatən məmə nəkotitun rakis nat naka itəm Uhgın tolkeike, kən itəmat nəkotitun suatip itəm tətuatip wır məto-inu Lou təməgətun itəmat lan. ¹⁹ İtəmat nakotən pik məmə nakoatip iganəmtin əpis mın, kən itəmat nakotasıəgəpın suatip rəha netəm koataliwək tapınəp ikin, ²⁰ kən moatəgətun ialməl mın ne nisualkələh.† Nakoatən nəhlan məto-inu itəmat nakoatos Lou itəm nitunən ne nıpahrienən rafin koatatig lan. ²¹ Təwir əm nakoatəgətun netəm pişin pişin mın. ? Məto təhro nəsoatəgətun atipən itəmat? İtəmat nakoatəgətun məmə netəmim okəsotakləhən. ? Məto təhro nakotakləh? ²² İtəmat nakoatəgətun məmə okəsakləh-inən pətan. ? Məto təhro itəmat nakotakləh-in pətan? Nakoatətəhau narmi nat mın kəməte e nig. ? Məto təhro nakotakləh-in natimnat e niməfak rəha narmi nat mın? ²³ Nakotəghat ausit o Lou. ? Məto təhro nakotətəghl Lou motərəkin nərgi Uhgın? ²⁴ Inu tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “!Netəm Isrel! İaihlua mın koatən rat nərgi Uhgın o nolən tərət rahatəmat.”

²⁵ Nolən rəha nəhg-ipənən in nat təwir okəmə nəkoatətəu-pən Lou. Məto okəmə nakotətəghl Lou, kən tahmen əm məmə kəsəhg-ipənən itəmat. ²⁶ Okəmə İaihlua kit u kəsəhg-ipənən, məto tatətəu-pən Lou, Uhgın otəplan

2:7: Rom 8:17-18 **2:8:** 2 Tes 1:8 **2:14:** Wək 10:35 † **2:20:** Nian Pol tatən “iganəmtin əpis mın,” ne “ialməl mın,” ne “nisualkələh,” in tatəghat-in İaihlua mın itəm netəm Isrel koatən məmə ilat kotal nolən mın əh. **2:20:** 2 Tim 3:5 **2:21:** Mat 23:3-4 **2:24:** Aes 5:2

suah əh məmə kinəhg-ipən rəkis. ²⁷ Kən netəmim itəm kəsəhg-ipənən ilat e nīpətīlat, məto koatətəu-pən Lou, ilat okotakil motuəh motələhəu nəghatən rəhatəmat məto-inu, nat əpnəpīn nəmotos pap Lou itəm kəməte, kən kəməhg-ipən itəmat, məto nakoatətgəhl Lou.

²⁸ Okəmə suah kit təmol nolən rəha netəm Isrel e nīpətīn, təsolən məmə in təmuwa etəm Isrel pahrien. Kən nolən pahrien rəha nəhg-ipənən sənəmə nat kit rəha nīpətīn. ²⁹ Məto suah kit itəm in etəm Isrel pahrien, in etəm Isrel e nīkin. Kən nolən pahrien rəha nəhg-ipənən, in nat kit rəha nīki etəmim itəm Nərmīn əm Rəha Uhgīn tatol, məto Lou təsolən. Kən sənəmə netəmim itəm koatīləs-ipər nərği suah əh, məto Uhgīn əm tatīləs-ipər nərğin.

3

Nian rafin Uhgīn tatol rəhan nəghatən

¹ Kəm-naka suah kit otən məmə, “?Okəmə nīpətī nəhg-ipənən suah kit, in sənəmə nat kit rəha nīpətīn, kən təhro nakoatən məmə nəhg-ipənən in nat wīr kit? ?Kən o nat naka in nat wīr kit məmə suah kit in etəm Isrel?” ² ! Kən io ekən məmə okəmə suah kit in etəm Isrel, in nat wīr agīn e nolən min rafīn! Nat tətaupən, Uhgīn təmələhəu-pən e nelmīlat, nəghatən ətuatīp rəhan.

³ In nīpahrienən məmə ilat neen kəsotolən nəghatən itəm ilat kəmotən məmə okotol. Məto nolən rəhalat təsolən məmə Uhgīn otəsölən rəhan nəghatən. ⁴ ! Kəp! Nat əpnəpīn netəmim rafīn e nətueintən koateiua, məto Uhgīn təseiuaən. Tahmen əm e Naoa Rəha Uhgīn tatəghat-in Uhgīn matən min-nulan məmə, “Nian nakəghat, nəghatən rəham otəgətun məmə ik nakətuatīp. Nian netəmim okotakil rəham nolən min, motən məmə nəmol nolən tərət min, məto onatol wīn elat.”

⁵ Məto kəm-naka suah kit otən e nətəligən rəha etəmim əm məmə, “Kitat koatol nolən itəm təsətuatīpən. Məto nolən rat rəhatat tatəgətun məmə Uhgīn tatol tətuatīp nian rafīn. ?Kən okəmə nolən rat rəhatat tatīləs-ipər nərği Uhgīn, məto in otol nalpīnən kəm kitat o naka? Rəhan nolən təsətuatīpən.”

⁶ !Ei, kəp, nətəligən əh in neuiəuəən! ?Okəmə nətəligən əh in nīpahrienən, kən Uhgīn otəhro min-nulan makīl muəh mələhəu nəghatən rəha netəmim e nətueintən? ⁷ Kən kəm-naka suah kit otən məmə, “?Okəmə ekeiua, kən rəhak neuiəən otəgətun məmə Uhgīn tatən əm nīpahrienən, kən netəmim koatənwiwi in ron, kən təhro nulan Uhgīn otakil muəh mələhəu nəghatən rəhak məmə emol təfagə rat?” ⁸ Məto io ekatən məmə, okəmə koatətəu-pən nətəligən alməl mīn nəhlan, netəmim kotītun nənən məmə, “Pəs kotol nolən rat mīn məmə rəhatat nolən rat mīn okotəe-in nəwīrən.” Məto nəghatən u tərət. Nīpahrienən, netəmim neen koatən rat nərğək moateiua məmə io iatəghat matətəu-pən nətəligən alməl mīn nəhlan. Uhgīn otakil muəh mələhəu nəghatən rəhalat, kən nəghatən əh in tətuatīp əm.

Suah kit tikə itəm tətuatīp wīr agīn

⁹ ?Kən təhro? ?Kitat okotən naka əh-roiu? ?Nīkitəmat təht məmə Uhgīn otol təwīr kəm netəm Isrel maprəkis-in İaihlua mīn? !Kəp! Emən rəkis məmə nəsanənən rəha təfagə rat tatəramərə e netəmim rafīn, netəm Isrel ne İaihlua mīn. ¹⁰ Inu tahmen e Naoa Rəha Uhgīn itəm tatən məmə, “Suah kit tikə itəm tətuatīp, kitīəh agīn huə ne tikə;

¹¹ Suah kit tikə itəm titun, suah kit tikə itəm tategəs-in Uhgīn.

¹² Netəmim rafīn agīn kəmotəuhlin məntaalat o Uhgīn,

ilat kəmotuwa nəlpah min o nolən nəwia Uhgín,
suah kit tikə itəm in tatol nəwírən, kitiəh agin huə ne tikə.”

¹³ “Nəghatən rəhalat tahmen e nəpienən rəha suwit itəm təmoag,
Namilat təríoah e neiueiuəən.”

“Poesen rəha sinek tatísi-pən e nohlilat.”

¹⁴ “Nohlilat təríoah e nau-iərmis-inən ne nəghatən taríp.”

¹⁵ “Kotaiu uəhai əm o nohamnuən itəm;

¹⁶ ikin min rafin itəm koatuwin ikin, koatərákin natimnat, kən moatol
netəmim koatəto tərət,

¹⁷ kən ilat kotəruru agin suatíp rəha nəməlinuən.”

¹⁸ “Ilat kəsotəginən Uhgín, kən nisiiainən rəhan tikə agin e nətəligən rəhalat.”

¹⁹ Kitat kotítun məmə natimnat rafin itəm Lou tatən, in rəha netəm
itəm Uhgín təmos-ipən Lou kəm ilat. Tol nəhlan məmə suah kit tikə titun
nuhalpínən nəghatən itəm Uhgín otən. Kən netəmim rafin e nətueintən
otəkaike motətul aupən e niganəmti Uhgín məmə in otakil muəh mələhəu
nəghatən rəhalat. ²⁰ Tol nəhlan, etəmim tikə agin itəm Uhgín otən-iarəp məmə
in tətuatíp e niganəmtin məto-inu in tətətəu-pən Lou. Kəp, məto e Lou, kitat
rafin kotítun məmə kitat nol təfagə rat.

Nətuatípən e niganəmti Uhgín tatuwa e nahatətəən əm

²¹ Məto roiu, Uhgín tinol-arəp rəkis rəhan suatíp məmə netəmim okotuwa
kətuatíp e niganəmtin. Suatíp əh sənəmə inu okotətəu-pən Lou. Məto nəghatən
min e Lou, ne nəghatən rəha ien min aupən, koatəghat-in suatíp pisin əh.

²² Uhgín tatol suah kit tətəuatíp e niganəmtin nian tətəhatətə e Iesu Kristo.
Kən Uhgín otol kəm netəmim rafin itəm koatahatətə lan. Netəmim rafin
kotahmen-ahmen əm, ²³ məto-inu netəmim rafin kəmotol təfagə rat kən
motəmkakiah e suatíp rəha nətuatípən rəha Uhgín itəm təwir məhag-əhag,

²⁴ kən e nəwírən rəhan, Uhgín tatən əm məmə ilat rafin itəm koatahatətə
lan, ilat kotətuatíp əm e niganəmtin, motuwa netəmim rəhan, tahmen e
nəlpəkəuən rəhan. Ilat kəsotətəuən nat kit məmə okotuwa nəhlan, məto
Kristo Iesu tətətəu suatíp rəhalat, mikis ilat o təfagə rat min rəhalat e nímisən
rəhan. ²⁵ Uhgín təmahl-ipa Kristo məmə in sakrifais itəm təmos nalpínən ne
neməha rəhan o təfagə rat min, nian nitan təmai. Kən Uhgín tətəfəl təfagə
rat min rəha netəmim nian netəmim kotəhatətə məmə Kristo təmimís olat.
Uhgín təmol suatíp əh məmə otəgətun məmə rəhan nolən in tətəuatíp agin-əh,
məto-inu e nətəligən rəhan itəm kaifəməh, in təsolən nalpínən o təfagə rat min
itəm netəmim kəmotol aupən. ²⁶ Təmol nəhlan məmə otəgətun roiu məmə
nolən rəhan in tətəuatíp. In təməsaluin əmən təfagə rat min, məto təmahl-ipa
Iesu məmə in otos nalpínən o təfagə rat min. Kən Uhgín atíp əm tatən məmə
netəmim itəm kotəhatətə e Iesu, ilat okotətuatíp e niganəmtin.

²⁷ ?Tol nəhlan, etəmim kit titun nəghat ausitən o nat kit itəm təmol, məmə in
tətəuatíp e niganəmti Uhgín, o kəp? Kəp, nat tikə. ?Kən etəmim təruru nəghat
ausitən o naka? Məto-inu etəmim kit tikə itəm titun nətəu-pənən Lou məmə
tatuwa mətuatíp e niganəmti Uhgín. Uhgín tatol etəmim tətəuatíp e niganəmtin
e nahatətəən əm rəhan. ²⁸ Tol nəhlan məto-inu kitat kotaskəlim əskasik
nətəligən məmə etəmim tətətuatíp e niganəmti Uhgín e rəhan nahatətəən,
məto sənəmə e nətəu-pənən Lou. ²⁹ Uhgín, in sənəmə Uhgín rəha netəm Isrel
əm. In Uhgín min rəha Iaihlua min, ³⁰ məto-inu Uhgín kitiəh əm, itəm in

3:12: Sam 14:1-3; Sam 53:1-3; Pri 7:20

3:13: Sam 5:9

3:13: Sam 140:3

3:14: Sam 10:7

3:17: Aes 59:8

3:18: Sam 36:1

3:20: Sam 143:2; Rom 7:7; Kal 2:16

3:22: Kal 2:16

3:24: Rom 5:1

3:29: Rom 10:12

otol netəmim kotətuatip e niġanəmtin e suatip kitiaħ əm, nahatətəən rəhalat. Tahmen-ahmen əm o netəm Isrel ne İaihlua min. ³¹?Tahro əh-roiu e Lou əh? ?Nahatətəən əh tatol Lou əh in nat əpnəpin? !Kəp! Məto nian koatahatətə əm e Uħgin, kən e nolən əh, koatətəu-pən ətuatip suatip pahrien rəha Lou.

4

Uħgin təmol Epraham tətuatip e niġanəmtin e nahatətəən

¹ Epraham in nəukəti noanol min rəha Isrel aupən. Otətəlig-in-tu nat naka itəm Epraham təmehm məmə in suatip rəha nətuatipən e niġanəmti Uħgin.

² Uħgin təmol Epraham tətuatip e niġanəmtin, məto sənəmə e nolən wir min rəha Epraham. Okəmə nolən wir min rəhan in suatip rəha nətuatipən, kən Epraham titun nəghat ausitən ron. Məto e niġanəmti Uħgin, okol Epraham təsausitən o nat kit, ³ məto-inu Naoa Rəha Uħgin tatən məmə, “Epraham təmatahatətə e Uħgin, kən Uħgin təmən məmə Epraham in tətuatip e niġanəmtin o nahatətəən rəhan.”

⁴ Nian suah kit tatol wək o nətəuən, rəhan İəməmə təsənən məmə rəhan nətəuən in presen kit kəm in, məto İəməmə təkəike mos-ipən nətəuən o rəhan wək. ⁵ Məto kitat kəsotolan wək məmə okotwa katətuatip e niġanəmti Uħgin. Kitat kotahatətə əm e Uħgin, kən in tatol məmə kitat kotuwa katətuatip e rəhatat nahatətəən. Uħgin pişin əm itəm tatol netəm u kotərat koatuwa katətuatip e niġanəmtin. ⁶ Tefit in təmatəghat-in nat u nian in təmən-İarəp məmə nəwirən pahrien otuwın o etəm itəm Uħgin tatən məmə in tətuatip e niġanəmtin, məto sənəmə e nolən wir itəm suah u təmol. In təmən məmə,

⁷ “Nəwirən pahrien tatuwın o netəm u Uħgin təmafəl rəhalat nolən rat, kən in təmaluin rəhalat təfagə rat.

⁸ Nəwirən pahrien tatuwın o etəm u itəm İəməmə təsaskəlīmən e niġin rəhan təfagə rat.”

⁹ ?Nikitəmat təht məmə nəwirən pahrien əh in rəha netəm əm u kəməhg-ipən İlat, netəm Isrel, o nəwirən pahrien əh, in min rəha netəm kəsəhg-ipənən İlat, İaihlua min? Əwəh, rəha İaihlua min. Ematan məmə, Uħgin təmən məmə Epraham in tətuatip e niġanəmtin məto-inu o rəhan nahatətəən.

¹⁰ ?Kən nəgəhan Uħgin təmən kəm Epraham məmə in tətuatip, nian kınəhg-ipən rəkis, o nian kəsəhg-ipənən əh? Uħgin təmaupən mən nəhlan, uarisig kəpanəhg-ipən. ¹¹ Kən kəməhg-ipən in tahmen e nəmtətin itəm təməgətin pahrien məmə in tətuatip e niġanəmti Uħgin e rəhan nahatətəən, nian kəsəhg-ipənən əh. Kən tol nəhlan, in tata rəha netəmim rafin itəm kəsəhg-ipənən İlat, məto kotahatətə e Uħgin. Kən in tatən məmə İlat koatətuatip e niġanəmtin o nahatətəən rəhalat. ¹² Kən in tata rəha netəmim neen min, İlat itəm kəməhg-ipən İlat. Məto in sənəmə rəhalat tata məto-inu kəməhg-ipən İlat, məto in rəhalat tata məto-inu İlat min koatətəu-pən suatip rəha nahatətəən itəm rəhatat tata Epraham təmətəu-pən aupən u kəpanəhg-ipən.

¹³ Uħgin təmol nəniəkisən kəm Epraham ne rəhan noanol min məmə nətəueintən otuwa rəhan o nian kit. Məto Lou sənəmə suatip itəm nəniəkisən u otuwa mol nipahrienən lan. In otuwa mol nipahrienən e nətuatipən itəm təmisi-pən e suatip rəha nahatətəən. ¹⁴ Tol nəhlan məto-inu okəmə nəniəkisən tatuwa mol nipahrienən o netəmim itəm koatəgile əm e Lou, kən niġilat təht məmə İlat kotətuatip lan, kən suatip rəha nahatətəən in nat əpnəpin əm, kən nəniəkisən nipətin tika. ¹⁵ Məto nəghatən u, in nipahrienən: Lou tatən məmə

nalpinən ne neməha rəha Uhgın tatuwin o netəmim itəm koatətgəhl Lou, kən ikin mın rafin Lou əh-ikin, netəmim koatətgəhl. Tol nəhlan, nolən rəha nətəupənən Lou tatiuw-pa nalpinən ne neməha rəha Uhgın, kən təsolən məmə nəniəkisən otuwa mol nıpahrienən.

¹⁶ Tol nəhlan, nəniəkisən tatuwa mol nıpahrienən e nəmegəhən rəhatat e suatip rəha nahatətəən məmə nəniəkisən otuwa e nəwıwıən itəm Uhgın tətawte-in kəm kitat, kən kitat kotıtun nıtunən pahrien məmə rəhan nəniəkisən in rəha noanol mın rafin rəha Epraham, sənəmə rəha netəm mın əm u itəm Uhgın təmos-ıpən Lou kəm ilat, məto rəha netəm mın u, ilat mın itəm koatəupən suatip rəha nahatətəən rəha Epraham. In rəhatat rafin tata. ¹⁷ Tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “Emol ik nakuwa tıpi noanol tepət.” E nıganəmti Uhgın, Epraham in rəhatat tata. In təmahatətə e Uhgın u tatos-ıpən nəmegəhən kəm netəm kəmotımıs, kən in titun nolən natımmat e nat agın tıka.

¹⁸ Nıan Uhgın təmən-ıəkıs kəm Epraham məmə in otuwa tata rəha noanol tepət, Epraham təmahatətə e Uhgın mıtun e nıkin məmə nəghatən rəha Uhgın in nıpahrienən, nat əpnapın in tıəkıs agın məmə nəniəkisən otuwa mol nıpahrienən. Uhgın təmən məmə, namıpın mın okotepət motaprəkıs.

¹⁹ Nahatətəən rəhan təseıuıuıən, nat əpnapın in titun məmə nıpətın tınagııhl mınahmen əm o nımısən məto-ınu rəhan nup iuəhkır o wan-harııt, kən titun məmə Sera tınaprəkıs-in ikin katemək ikin kən okol təseməkən. ²⁰ Epraham təməsaf-əfən rəhan nahatətəən e nəniəkisən rəha Uhgın. Nıpahrienən, rəhan nahatətəən təməwıə muwa məskasık təhmin mın, kən matos-ıpən nənwıwıən kəm Uhgın. ²¹ In təmtun wır e nıkin məmə Uhgın tatos nəsanənən o nolən rəhan nəniəkisən tuwa mol nıpahrienən. ²² O nat əh inəh, “Uhgın təmən məmə Epraham in tətuatıp e nıganəmtın o nahatətəən rəhan.” ²³ Nəghatən u itəm tatən məmə, “Uhgın təmən məmə Epraham in tətuatıp e nıganəmtın,” kəməsətəən məmə rəha Epraham pısın əm, ²⁴ məto kəməte mın məmə rəhatat, itəm Uhgın otən məmə kitat okotətuatıp e nıganəmtın, kitat itəm kotahatətə lan, itəm təmosmegəh İesu lərəmərə rəhatat e nımısən. ²⁵ Kəmegəhan-in-pa İesu tuwa mımıs o təfagə rat mın rəhatat, kən Uhgın təmol in təmegəh mın e nımısən məmə in otol suatıp məmə kitat okotətuatıp e nıganəmtın.

5

Nəməlınuən ne nıgıenən

¹ Tol nəhlan, koatatıg e nəməlınuən kitat Uhgın məto-ınu, e nahatətəən rəhatat ron, in təmən məmə kitat kotətuatıp e nıganəmtın. Kən natımmat mın əh kəmotuwa e lərəmərə rəhatat İesu Kırıto. ² E nahatətəən rəhatat, natımmat itəm Kırıto təmol, təməmık kitat kotuwa e nıganəmti Uhgın məmə okotos nəwıwıən itəm Uhgın tətawte-in kəm kitat. Kən nəwıwıən əh, kotatıg lan əh-roıu. Kən kitat kotagıen məto-ınu kitat kotıtun wır agın məmə okotos nəpətən əhag-əhag rəha Uhgın. ³ Kən nat kit mın, kitat kotagıen nıan kotatıg e nıan əskasık mın məto-ınu, kitat kotıtun məmə nıan əskasık mın kotasıtu etat məmə okotətul əskasık e nəratən. ⁴ Kən nıan koatətul əskasık, Uhgın, nıkin tagıen otat. Kən nıan kotıtun məmə Uhgın nıkin tagıen otat, kən kitat kotələhəu-pən rəhatat nətəlıgən təskasık e Uhgın. ⁵ Kən natımmat itəm koatələhəu-pən rəhatat nətəlıgən təskasık e Uhgın ron, kotıtun məmə okotuwa kol nıpahrienən məto-ınu, in təmos-ıpa Narmın Rəhan kəm kitat, kən Narmın tatos-ıpa nolkeıkeən rəha Uhgın tərıoah e nıkitat.

⁶ Kæn nian ræhatat næsanænæn tæmatikæ æh o nosmegæh atipæn kitat, e nian ætuatip itæm Uhgîn tæmæn, Kristo tæmimis o nosmegæhæn kitat netæm rat u kæsotisiai-inæn in Uhgîn. ⁷ E ræhak nætægæn, in nat tiækis agin mæmæ suah kit otegæhan-in mæmæ in otimis o suah kit min itæm ræhan nolæn tætuatip. Mæto kæm-naka suah kit otimis o suah kit min itæm ræhan nolæn tæwir agin o netæmim. ⁸ Mæto Uhgîn tæmægætun ræhan nolkeikeæn kæm kitat e nolæn u mæmæ, nian kitat netæm kæmoatol æh tæfagæ rat, kæn Kristo tæmimis otat.

⁹ Tol næhlan, Uhgîn tæmol kitat kotætuatip e niganæmtin e nita Kristo itæm tæmaiu nian tæmimis otat. Kæn mæto-inu nat u in nîpahrienæn, kitat kotitun wir mæmæ Kristo otosmegæh kitat o nemæha ne nalpînæn ræha Uhgîn e namnun nian. ¹⁰ Nian kæmotol tikimîr kitat Uhgîn, mæto in tæmol kitat kotuwa iolin min e nimisæn ræha Nætîn. Kæn mæto-inu tæmol kitat kotuwa iolin min, nat kit itæm taprækis-in inu mæmæ kitat kotitun wir mæmæ Uhgîn otosmegæh kitat e nalpînæn ne nemæha ræhan, mæto-inu Kristo tatæmegæh. ¹¹ Kæn nat kit min, nikitat tagien mæmæ kæmotuwa kitæh kitat Uhgîn e lærmæræ ræhatat Iesu Kristo, itæm Uhgîn tæmiuw-pa kitat lan kotuwa iolin min.

Atam tæmiuw-pa nimisæn, kæn Kristo tæmilæs næmegæhan

¹² Aupæn agin, suah u Atam, tæmol tæfagæ rat, kæn tol næhlan, tæfagæ rat misi-pæn lan muwa e nætueintæn e etæm kitæh æm æh. Kæn tæfagæ rat tæmilæs nimisæn muwa ikin. Kæn tol næhlan, netæmim rafin okotækæike motimis mæto-inu ilat rafin koatol tæfagæ rat. ¹³ Nîpahrien, netæmim kæmotol tæfagæ rat uarisig Uhgîn tæpanos-ipa Lou. Mæto nian Lou tikæ, okul kæsotætghlæn Lou, mol mæmæ Uhgîn tæsæte rækisæn tæfagæ rat min ræhalat. ¹⁴ Mæto nat ærnapin Uhgîn tæmæsæte rækisæn tæfagæ rat min ræhalat, netæmim itæm koatatig e nian ræha Atam mætoarus-pa Moses, ilat rafin kæmotimis. Æwæh, nat ærnapin netæm min æh kæmæsotolæn tæfagæ rat tahmen e tæfagæ rat ræha Atam, mæto ilat rafin kæmotimis.

E nolæn min neen, Atam in tahmen e Kristo itæm tæmuarisig in, mæto-inu nat naka itæm Atam tæmol, tatuwin o netæmim rafin, tahmen-pæn æm mæmæ nat naka Kristo tæmol tatuwin o netæmim rafin. ¹⁵ Mæto nat naka itæm Uhgîn tæmos-ipa tol pisin agin e tæfagæ rat ræha Atam. Tæfagæ rat ræha suah kitæh æm u, Atam, tæmiuw-pa nimisæn o netæmim tepæt, kæn inu in nat asol. Mæto nat asol taprækis, in næwiræn asol ræha Uhgîn itæm in tæmawte-in o netæmim tepæt o nafælæn tæfagæ rat ræhalat, kæn nat æh tæmuwa e næwiræn ræha suah kitæh æm u, Iesu Kristo. ¹⁶ Ekæn min mæmæ, næwiræn asol ræha Uhgîn itæm in tæmawte-in kæm netæmim, in tol pisin agin e noa tæfagæ rat ræha suah kitæh æm æh. Suah u tæmol tæfagæ rat kitæh æm, kæn Uhgîn tæmakil muæh mælæhæu næghatæn lan mæmæ otos nalpînæn. Kæn uarisig, nian netæmim tepæt kæmotol tæfagæ rat tepæt, mæto Uhgîn tæmos-ipa nat tæwir kæm kitat, kæn tæmol mæmæ kitat kotætuatip e niganæmtin. ¹⁷ Nîpahrienæn mæmæ tæfagæ rat ræha suah kitæh æm, Atam, tæmol nimisæn tatæræmære e netæmim rafin, kæn inu nat asol. Mæto nat asol kit min itæm taprækis mæmæ, nat itæm suah kitæh æm, Iesu Kristo, tæmol. Netæmim rafin itæm koatos næwiræn ræha Uhgîn itæm in tæmawte-in ærnapin æm kæm ilat, kæn motahatætæ mæmæ Uhgîn tatol ilat kotætuatip e niganæmtin, ilat okotos næmegæhæn lilin. Kæn ilat Kristo, okotæræmære.

¹⁸ Æwæh, Atam tæmol tæfagæ rat kit mol mæmæ, Uhgîn tæmakil muæh mælæhæu næghatæn ræha netæmim rafin mæmæ okotækæike motos nalpînæn. Kæn e nolæn ahmen-ahmen æm, Kristo tæmol nat ætuatip kit, mol suatip mæmæ netæmim

kotitun motuwa motətuatip e niganəmti Uhgín. Kən nətuatipən əh, tatol məmə netənim rafin kotitun nosən nəmegəhən lilin. ¹⁹ Netənim təpət kəmotuwa nol təfagə məto-inu suah əh Atam təməht nəwia Uhgín. Məto netənim təpət okotuwa motətuatip e niganəmti Uhgín məto-inu suah kit min, Kristo, təmol nəwia Uhgín.

²⁰ Uhgín təmos-ipa Lou məmə təfagə rat otuwa mol iahgin, kən məmə netənim okotitun nolən rat min rəhalat. Məto nian təfagə rat təmuwa mol iahgin, nəwirən itəm Uhgín təməwte-in əpnəpən əm təmuwa iahgin təhmin min maprəkis, ²¹ məmə nəwirən otol win e təfagə rat min. Təfagə rat təmətəməmə e netənim rafin matiuw-pa nımisən elat. Məto roiu nəwirən itəm Uhgín tətawte-in kəm kitat otəməmə, kən nəwirən əh otol məmə netənim okotətuatip e niganəmti Uhgín, kən motos nəmegəhən lilin e Iesu Kristo rəhatat ləməmə.

6

Nəsanənən rəha təfagə rat okol təsəlis ətainən kitat

¹ ?Kən tol nəhlan o nat əh, kitat okotəhrən? Okəmə naka suah kit otən məmə, təwir məmə koatəkəike əm o nolən təfagə rat, məmə nəwirən rəha Uhgín otəwia mol iahgin təhmin. ² !Kəp, təsətuatipən! Nian təfagə rat tətalkut məmə otuww-pən kitat tərət ikən, kən nikitat təike məht məmə, təhmen əm məmə kəmotimis rəkis lan, kən okol kəsotolən nəwian roiu. ³ Nəkotitun o kəp məmə, kəmol bəptais etat, kən bəptais əh tatəgətun məmə kitat kəmotuwa kitəh kitat Kristo. Kən nian Kristo tənimis, təhmen əm məmə kitat kotimis kitat min, u nıpətın təmə nəmegəhən rəhatat o nolən təfagə rat, in tənimis. ⁴ Tol nəhlan, nian kəmol bəptais etat, in təhmen məmə kəmotimis, kən kitənim itat kitat Kristo. Kən in tol nəhlan məmə kitat okotətu-pən suatip rəha nəmegəhən wı, təhmen əm məmə Uhgín Tata təmosmegəh Kristo e nımisən, e nəsanənən asol rəhan.

⁵ Tol nəhlan məto-inu, kəmotuwa kitəh kitat min e nımisən rəhan, kən okotuwa min kitəh kitat min e nolən itəm Uhgín təmosmegəh in lan e nımisən. ⁶ Kitat kotitun məmə nian kəməht-ıpən Kristo e nig kəməluau, kəməht-ıpən ilat nolən oas min rəhatat məmə, otərəkin nolən oas rəhatat itəm tolkeike pik təfagə rat. Kən təmol məmə təfagə rat otəməməmə minən etat, ⁷ məto-inu etənim itəm tənimis, təsatig əhginən nəsanənən rəha təfagə rat.

⁸ Məto-inu kəmotimis kitat Kristo, kən tol nəhlan, kotəhatətə məmə okotəmegəh kitat min roiu, ne nian itəm tapanuwa. ⁹ Kotəhatətə nəhlan məto-inu kotitun məmə Uhgín təmosmegəh Kristo e nımisən, kən tol nəhlan okol təsımis minən. Nımisən təməməmə minən lan. ¹⁰ In tənimis mau kitəh əm, kən e nımisən rəhan, təmos-ırəkis nəsanənən rafin rəha təfagə rat. Məto tətəmegəh roiu, kən e nəmegəhən rəhan, in tətəmegəh məmə otıləs-ıpər nərgi Uhgín. ¹¹ Kən e nolən əhmen-əhmen əm, nikitəmat təkəike məht itəmat məmə nəmotimis e təfagə rat, təfagə rat rəhan nəsanənən tikə o niuww-pənən itəmat. Məto e nəmegəhən rəhatəmat əh-roiu, nikitəmat təkəike məht itəmat məmə nəkotəmegəh e Uhgín məmə onəkotıləs-ıpər nərgin e Kristo Iesu.

¹² Tol nəhlan, sotegəhan-inən məmə təfagə rat təməməmə e nıpətəmat itəm otəpanimis nian kit. Sotegəhan-inən məmə nəkoatol nəwia nətəligən rat rəha nıpətəmat. ¹³ Kən sotegəhan-in minən nolən nıpətəmat min məmə nəkoatol təfagə rat lan. Məto otegəhan-in-pən nəmegəhən rəhatəmat rafin kəm Uhgín,

mæto-inu itəmat netəmim itəm Uhgīn təməmki-rəkis itəmat e nīmīsən məmki-pən itəmat e nəmegəhən. Kən otegəhan-in nolən nīpətītəmat mīn məmə okotol nolən mīn itəm kotətuatip e nīganəm̄ti Uhgīn. ¹⁴ Tol nəhlan mæto-inu, təfagə rat otəsərəmərəən etəmat mæto-inu roiu, nəsotatig əhginən Lou itəm təsəsituan etəmat məmə nəsotolən təfagə rat. Mæto nakoatatig əhgin nəwīrən itəm Uhgīn tətawte-in kəm itəmat, kən e nəwīrən əh, in otasitu etəmat məmə nəsotolən təfagə rat.

Slef mīn rəha nolən ətuatip

¹⁵ ?Kən kitat okotəhrən? Okəmə naka suah kit otən məmə, pəs okotol təfagə rat mæto-inu, Lou təsərəmərəən etat, mæto nəwīrən rəha Uhgīn itəm tətawte-in kəm kitat tətərəmərə etat. !Kəp, təsətuatipən! ¹⁶ Nəkotitun o kəp məmə, nian nəkotegəhan-in-pən itəmat kəm suah kit məmə nəkoatol nəwian, kən itəm rəhan slef, kən itəmat slef rəha suah un noatol nəwian. Suatip kəiu o nətəu-pənən. E suatip kit, nakotuwa slef rəha təfagə rat, kən suatip u tatuwin o nīmīsən. Kən e suatip kit mīn, nakotuwa slef rəha nolən nəwia Uhgīn, kən suatip u tatuwin o nətuatipən e nīganəm̄ti Uhgīn. ¹⁷ Kitat koatənwiwi Uhgīn məmə nat əpnəpīn aupən nəmoatol slef rəha təfagə rat, mæto uarisig, e nikitəmat rafin nəmotol nəgətunən itəm ematəgətun itəmat lan. ¹⁸ Uhgīn təmīkis itəmat e təfagə rat, kən təfagə rat, rəhan nəsanənən tikə o nərəmərəən etəmat. Kən nəmotuwa slef rəha nolən mīn itəm kotətuatip e nīganəm̄ti Uhgīn.

¹⁹ Iatəghat e nətəlīgən mīn itəm netəmim kotitun, inu slef ne etəm-iasol, mæto-inu nətəlīgən rəhatəmat təsahmənən o nītunən natīm̄nat rəha Uhgīn. Aupən ikin, nəmotegəhan-in noli-noli nīpətītəmat məmə ilat slef rəha nolən mīn itəm tol naulisən əm, ne slef rəha nəratən itəm tatər tərət. Mæto roiu otegəhan-in-pən ilat məmə ilat slef rəha nolən mīn itəm kotətuatip, kən nakotuwa netəmim itəm Uhgīn təmələhəu kalin məmə rəhan mīn. ²⁰ Nian itəmat nəmoatol slef rəha təfagə rat, nolən itəm tətətuatip e nīganəm̄ti Uhgīn təsərəmərəən etəmat. ²¹ ?Noan nəwīrən naka nəmotos e nəmegəhən rəhatəmat o nolən tərət mīn itəm noataulis rən əh-roiu? !Noan nolən rat mīn əh, in nīmīsən əm! ²² Mæto roiu, Uhgīn təmīkis itəmat e təfagə rat, kən nəmotuwa slef mīn rəhan, kən noan nəwīrən itəm noatəhl, tatit itəmat məmə nakotuwa netəmim rəha Uhgīn e nikitəmat rafin. Kən nakoatos nəmegəhən lilin. ²³ Tol nəhlan mæto-inu nətəuən rəha təfagə rat in nīmīsən, mæto nat itəm Uhgīn tatos-ipa in nəmegəhən lilin e Kristo Iesu rəhatat lərəmərə.

7

Lou təsərəmərəən e kitat

¹ Piak mīn ne wīnik mīn. Itəmat nəkotitun nolən rəha lou. Lou mīn koatərəmərə e netəmim mīn ilat koatəmegəh əm. ² Tahmen e nat u. Okəmə pətan kit itəm təm̄ol marit, lou tatən məmə in rəhan əm əh iərman nian in tatəmegəh. Mæto okəmə iərman əh tīmīs, kən lou rəha marit təsaskəlīm mīnən pətan əh, kən in titun nətəu-pənən suah pīsīn kit. ³ Mæto okəmə in tatətu-pən iərman pīsīn kit nian rəhan iərman itəm tatəmegəh əh, katən məmə in tategoafəl rəhan iərman. Mæto okəmə rəhan iərman təmīmīs, lou əh rəha marit təsaskəlīm mīnən pətan əh, kən nat əpnəpīn tatətu-pən iərman pīsīn, in təsegoafələn rəhan iərman.

⁴ Piak mīn ne wīnik mīn. E nolən ahmen-ahmen əm, mæto-inu nīnotol kitīəh itəmat Kristo, tahmen əm məmə itəmat nəmotīmīs itəmat mīn e nīg kəluau.

Kən nian nəmotimis, Lou rəha Moses təsaskəlīm minən itəmat u-roiu. Uhgīn təmikis itəmat o nətəu-pənən ətuatip natimnat rafin agin e Lou məmə Uhgīn otosmegəh itəmat. Kən itəmat nakotahmen-pən əm e pətan kit itəm rəhan iərman in təmimis, kən roiu in təsolən marit, kən in titun nətəu-pənən suah pisin. Rəhatəmat iərman aupən, in Lou. Məto roiu, itəmat nakotətəu-pən suah pisin u Kristo, itəm Uhgīn təmosmegəh e nimisən. Kən nakotətəu-pən in məmə nakoatoe noan wir, itəm in nolən təwir min itəm koatisiai-in Uhgīn.

⁵ Nian nətəligən rat rəha etənim^{*} tətərəmərə e kitat, nətəligən rat min rəhatat koatiuw-pən kitat məmə okotol nolən rat min e nipətətat. Kən nian Lou tatən məmə okəsotolən nolən rat min əh, tol məmə nikitat tətəht pik nolən rat min, kən koatolkeike moatol təhmin nolən rat min. Tol nəhlan, kəmotol təfagə rat tətət. Kən noa təfagə rat min əh, in nimisən əm. ⁶ Məto roiu, okol kitat kəsətəu-pən minən Lou rəha Moses məmə okotos nəmegəhən lilin, məto-inu tahmen əm məmə kitat kəmotimis e Lou əh. Kən tol nəhlan, Lou təsərəmərəən e kitat u-roiu. Kən roiu, kitat slef min rəha Uhgīn, məto kəsətəu-pənən suatip oas o nətəu-pənən Lou itəm kəməte, məto koatətəu-pən suatip wi rəha Narmin Rəha Uhgīn.

Lou tatol məmə netənim kotol təfagə rat

⁷ ?Kən kitat okotəhrən? Okəmə naka suah kit otən məmə, “Lou in nat tərət məto-inu tatol məmə kitat koatol təfagə rat.” !Məto kəp, təsətuatipən! Io ekitun əm məmə təfagə rat təhro nulan məto-inu Lou tatəgatun io lan. Okəmə Lou in təməsənən məmə esolən nolən rəha nolkeikeən nat kit rəha etəm pisin, kən okol esitunən nolən əh məmə təhrol nulan.[†] ⁸ Məto təfagə rat təmaskəlīm nəghatən rəha Lou, mol rəhan in iolwək, kən təmol məmə nolən rəha nolkeikeən nat kit rəha etəm pisin təmuwa tətət e nikiik. Məto okəmə Lou tətəpikə, kən təfagə rat rəhan nəsanənən tətəpikə nəhlan, tahmen məmə təmimis. ⁹ Aupən ikin, nian eməruru əh Lou, nikiik təsəhtən təfagə rat rəhak, emətətig wir əm. Məto uarisig emitun məmə Lou əh-ikin, kən nəsanənən rəha təfagə rat təmuwa nəmegəh min məskasik, kən enitun məmə ekaike mimis o təfagə rat rəhak. ¹⁰ Kən eməplan məmə nəghatən əh rəha Lou itəm təmuwa məmə otol etənim təmegəh, məto niphərienən təmiuwa-pa əm nimisən. ¹¹ Tol nəhlan məto-inu, təfagə rat təmaskəlīm nəghatən rəha Lou, mol rəhan in iolwək, kən təmeiuə-in io. Nikiik təməht məmə okəmə emalkut o nətəu-pənən Lou rəha Moses, kən ekos nəmegəhən lilin. Məto eməruru nolən, kən e nəghatən rəha Lou, ekaike mimis o təfagə rat min rəhak. ¹² Məto Lou tasim təmisi-pən e Uhgīn, kən nəghatən min rəha Lou kəmotisi-pən e Uhgīn motasim, motətuatip, motəwir motasitu e netənim.

¹³ Kən okəmə naka suah kit otən məmə, “Lou in nat təwir, məto təmol məmə ekimis.” !Məto kəp, təsətuatipən! Nian emitun nəghatən rəha Lou itəm in təwir, nikiik təmuwin o nolən təfagə rat, kən io emol təfagə rat itəm noan in nimisən. Tol nəhlan, təfagə rat təmol məmə ekimis. Təmol nəhlan məmə ekitun məmə nolən rat min rəhak, ilat təfagə rat pəhrien. Kən nian eməplan nəghatən rəha Lou, enitun məmə təfagə rat in nat tərət agin-əh.

¹⁴ Kitat kotitun məmə Lou təmisi-pən e Uhgīn. Məto io, io etənim əm. Kən kol-salim-in io məmə io slef kit, kən təfagə rat in rəhak etəm-iasol. ¹⁵ Esitunən

7:4: Rom 6:2,11 ^{*} **7:5:** Netənim rafin koatol təfagə rat məto-inu nətəligən rat rəha etənim tətətig e kitat rafin. Nətəligən rat əh tatiuw-pən kitat məmə koatol təfagə rat. Rəhatat nəsanənən tikə məmə okəsotolən təfagə rat motol nolən wir. Uhgīn əm titun nos-ipa nətəligən wi kəm kitat. **7:6:** Rom 8:2; 6:4 [†] **7:7:** E nəghatən min rəha ves 7:7-25, nian Pol tatən “io,” məto nipətə nəghatən u məmə in tatəghat-in netənim rafin. **7:7:** Eks 20:17; Dut 5:21 **7:10:** Luk 10:28; Lev 18:5; Sam 19:7-10; Esik 20:11; Rom 10:5 **7:11:** Jen 3:13 **7:12:** 1 Tim 1:8

natimnat itəm iakaton, mato-inu nat wir min itəm iakolkeike məmә ekol, esolan, mato iatol әm naka itәм iatetәhau. ¹⁶ Ekitun wir mәмә tәfagә rat rәhak in nat tәrat nat әpnapin esolkeikeәn mәмә ekol. Kәn nian ekәto tәrat e nikik o tәfagә rat u, in nәmtәtin kit mәмә Lou tatol rәhan wәk, kәn Lou in nat wir kit. ¹⁷ Tol nәhlan, sәnәmә io itәм iatol tәfagә rat min, mәto nolәn rәha tәfagә rat itәм tәtatig e rәhak nәtәligәn nian rafin, tatol mәмә ekol nolәn rat min. ¹⁸ Ekitun mәмә nәtәligәn rat rәhak otәsegәhan-inәn mәмә ekol nat wir kit. Ekitun in nipahrienәn mәto-inu iakolkeike mәмә ekol nat itәм tәwir, mәto okol esolan. ¹⁹ Nat naka iatol sәnәmә in nat wir itәм iakolkeike mәмә ekol, mәto iatol әm tәfagә rat itәм esolkeikeәn mәмә ekol. ²⁰ Kәn okәмә ekol nat naka itәм esolkeikeәn mәмә ekol, sәnәmә io pahrien o iatol, mәto in tәfagә rat itәм tәtatig lak tatol.

²¹ Tol nәhlan, iatәplan mәмә nolәn kit tatol wәk e nәmegәhәn rәhak nian rafin. Nolәn әh tol nәhlan mәмә, nian iakolkeike mәмә ekol nat wir, mәto tәfagә rat huә iuәhkir ron io tatiuw-pәn io e tәfagә rat. ²² E nikik rafin, iakolkeike Lou rәha Uhgин, ²³ mәto iatәplan min lou kit min itәм tatol wәk e nәmegәhәn rәhak itәм tәtәluagin ilau rәhak nitunәn, mәlis io, matol mәмә io slef rәha tәfagә rat itәм tatol wәk e rәhak nәmegәhәn. ²⁴ !Kәsi, iatәto tәrat pik agin! ?Karmә pah otilәs-irәkis io e nipәtik u itәм tatuwin o nimisәn? ²⁵ ! Pәs kotәnwiji Uhgин. Iesu Kristo rәhatat Iәrәmәrә in otol!

Kәn tol nәhlan nәmegәhәn rәhak tol min-nulan mәмә, io slef rәha Lou rәha Uhgин e rәhak nәtәligәn wi, mәto e nәtәligәn rat rәhak, io slef rәha lou rәha tәfagә rat.

8

Nolәn rәha nәtәu-pәnәn Narmin Rәha Uhgин

¹ Kәn nәukәti nәghatәn rafin min әh tol min-nulan, mәмә Uhgин tatәn mәмә kitat kotәtuatip e niganәmtin mәto-inu kotahatәtә e nat itәм Kristo tәmol otat. Kәn tol nәhlan, Uhgин kol tәsuәhәn, kәn mәsәlәhәuәn nәghatәn mәsolәn nalpinәn kit rәha netәm min u kәmotuwa kitiah ilat Kristo Iesu, ² mәto-inu nәsәnәnәn rәha Narmin, itәм tatos-ipa nәmegәhәn wi kәm kitat e Kristo Iesu, in tәmikis kitat e nәsәnәnәn rәha tәfagә rat ne nimisәn. ³ Lou tәruru nikisәn nәhlan kitat, mol kitat kotәtuatip e niganәmti Uhgин mәto-inu, nәtәligәn rat rәha etәmim tatol win e nolәn itәм Lou tolkeike. !Mәto nat itәм Lou tәruru nolәn, Uhgин tәmol! Inu, tәmahl-ipa Nәtin әtuatip kәn tәmuwa etәmim mahmen e kitat. Kәn Uhgин tәmakil muәh mәlәhәuәn nәghatәn mol nalpinәn o tәfagә rat itәм kitat netәmim rafin koatol. In tәmol nәhlan nian tәmol Nәtin tәmuwa sakrifais o tәfagә rat min rafin rәhatat. ⁴ Uhgин tәmol nәhlan mәмә, nәghatәn әtuatip min rәha Lou okotuwa motol nipahrienәn e nәmegәhәn rәhatat itәм kәsotәtәu-pәnәn suatip rәha nәtәligәn rat rәha etәmim, mәto koatәtәu-pәn suatip itәм Narmin Rәha Uhgин tatәgәtun kәm kitat.

⁵ Netәmim itәм koatәtәu-pәn nәtәligәn rat rәha etәmim, nәtәligәn rәhalat tatuwin әm o nat itәм nәtәligәn rat rәhalat tolkeike. Mәto netәmim itәм koatәtәu-pәn nolәn itәм Narmin Rәha Uhgин tolkeike, nәtәligәn rәhalat tatuwin әm o nat itәм Narmin Rәha Uhgин tolkeike. ⁶ Okәмә nәtәligәn rat rәha etәmim in tatәrәmәrә lan, kәn suah әh tatәtәu-pәn әm suatip rәha nimisәn. Mәto okәмә Narmin Rәha Uhgин tatәrәmәrә e rәhan nәtәligәn, kәn suah әh tatәtәu-pәn suatip rәha nәmegәhәn ne nәmәlinuәn. ⁷ Tol nәhlan mәto-inu,

näteligən rat rəha etəmim, tatol tikimir ilau Uhgın, məto-inu təsətəu-pənən lou min rəha Uhgın, kən in təruru agin nətəu-pənən. ⁸ Netəmim itəm koatətəu-pən näteligən rat rəha etəmim, okol kəsotolan niki Uhgın tagien.

⁹ Məto itəmat nəsoətətəu-pənən näteligən rat rəha etəmim. Okəmə in nıpahrienən məmə Narmin Rəha Uhgın tətətig etəmat, kən noatətəu-pən nolən itəm Narmin Rəha Uhgın tolkeike. Etəmim itəm Narmin Rəha Kristo təsətigən lan, in sənəmə etəmim rəha Kristo. ¹⁰ Məto Kristo tətətig etəmat. Kən nat əpnapın nıpətətəmat otəkəike mımıs o təfagə rat, məto narmitəmat tətəmegəh məto-inu itəmat nəkotətəuatıp e nıganəmıti Uhgın. ¹¹ Narmin Rəha Uhgın tətətig etəmat, inu Narmin Rəha Uhgın u itəm təmöl Kristo İesu təmegəh mın e nımısən. Nıpahrienən, nıpətətəmat otımıs nıan kit. Məto e Narmin Rəhan, Uhgın otos-ıpən mın nəmegəhən e nıpətətəmat.

¹² Piak mın ne wınık mın. O natımmat mın əh, kıtət kotəkəike katıg kətəu-pən nat itəm Uhgın tolkeike, məto kəsotatıgən kətəu-pən nat itəm näteligən rat rəha etəmim tolkeike məmə otol, ¹³ məto-inu okəmə nəkotatıg mətətəu-pən nat itəm näteligən rat rəha etəmim tolkeike, nəkotəkəike motımıs. Məto okəmə e Narmin Rəha Uhgın nakotohamnu nolən rəha etəmim, kən onəkotəmegəh, ¹⁴ məto-inu netəmim rafın itəm Narmin Rəha Uhgın tatıt ılat, ılat nenətı Uhgın mın. ¹⁵ İtəmat nəkotıtun məmə inu in nıpahrienən məto-inu, Uhgın təmos-ıpınə Narmin Rəhan kəm itəmat, kən Narmin təsolan itəmat nakoatagın mın Uhgın, tahmen e slef kıt tatəgın rəhan etəm-ıasol. Kəp, məto Narmin Rəhan təmöl məmə Uhgın təməhl itəmat. Kən Narmin tatol məmə kıtət kotıtun nənən kəm Uhgın məmə, "İk rəhatımat tata!" ¹⁶ Kən Narmin atıp Rəha Uhgın tatən kəm narmitat məmə kıtət nenətı Uhgın mın. ¹⁷ Kən məto-inu kıtət nenətın mın, kıtət okotos natımmat wır mın itəm Uhgın təmələhəu kalın məmə rəhatat. Kən kıtət Kristo okotos natımmat mın əh. Kıtət kotıtun məmə inu nıpahrienən məto-inu kıtət koatəto nəhməən kıtət mın, kən kotıtun məmə Uhgın otos-ıpən nısaııən kəm kıtət tahmen e itəm otol e Kristo.

Nepətən əhag-əhag rəha Uhgın itəm tatuwa

¹⁸ Ekıtun məmə nəhməən itəm kotatıg lan u-roıu, okotəplan məmə ılat nat əpnapın əm nıan Uhgın otol-arəp nepətən əhag-əhag rəhan e nəmegəhən rəhatat. ¹⁹ Nıpahrienən, natımmat rafın itəm Uhgın təmöl, inu nəptən ne natımmat itəm koatəwıə lan, ne neai, ne nat megəh mın, ılat koatəsahgın motolkeike pık məmə okotəplan nıan itəm Uhgın otol-arəp məmə nenətın mın u pah mın. ²⁰ Koatasıpən nəhlan məto-inu Uhgın təmöl məmə natımmat rafın itəm in təmöl, ılat kotatıg e nelmi nəratən, motəruru nolən wək wır mın itəm rəhalat əupən ıkın. İlat kəsotolkeikəən nəhlan, məto in Uhgın itəm təmöl nəhlan elat. Kən in təmölkeike məmə ılat okotələhəu-pən rəhalat näteligən əskasık lan, ²¹ məmə in otıkıs ılat e nəmməıtən ne nımısən itəm ılat kotatıg pəhrien lan. Kən in otıkıs ılat nəhlan məmə in titun nos-ıpənən nepətən əhag-əhag kıtıah əm kəm ılat itəm otos-ıpən kəm nenətın mın.

²² Kıtət kotıtun məmə əupən agın mətoarus-pa əh-roıu, natımmat rafın itəm Uhgın təmöl, koatekımıs tahmen e pətən kıt itəm tatəto nəhməən məmə otılas nətın. ²³ Kən sənəmə natımmat mın əm itəm Uhgın təmöl, ılat koatekımıs nəhlan. Məto kıtət mın koatekımıs nəhlan, nat əpnapın məmə Uhgın təmos-ıpa rəkıs nat wır kəm kıtət, u Narmin Rəhan. Kən Narmin in məsın rəha natımmat wır agın mın itəm Uhgın otəpanos-ıpa nıan kit. Kən roıu koatəsahgın e nıan ətuatıp məmə Uhgın oteğəhan-in rafın kəm kıtət natımmat itəm təməhl kıtət ron. Kən in otıkıs nıpətıtət itəm toas, mos-ıpa in wı.

24 Təmətuoun e nian Uhgín təmosmegəh kitat, kitat koatələhəu-pən əskasik rəhatat nətəligən o natimnat min əh. ?Okəmə suah kit təmos nat kit itəm in təmatəsaḡin, in otəsaḡin min o naka? 25 Məto koatələhəu-pən rəhatat nətəligən e nat kit itəm kəsotəplanən əh, kən motol rəhatat nətəligən təfəməh moatəsaḡin moatətə əskasik.

26 Kən tahmen məmə nolən əh tətəsitə etat,* Narmin Rəha Uhgín tətəsitə etat e rəhatat nəpouən. Kitat kotəruu məmə naka koatəkəike kəfak ron, məto Narmin əm Rəha Uhgín tatən rəhatat lan nian kitat koatekimis e nolən kit itəm nəghatən tikə lan. 27 Kən Uhgín itəm in titun niki netəmim, in titun naka Narmin Rəhan tatən, məto-inu Narmin Rəhan tatəfak o iəfak min tətəu-pən nətəligən rəha Uhgín.

Nalpəkəuən rəha Uhgín

28 Kitat kotitun məmə, Uhgín tatol məmə natimnat rafin itəm koatuwa, inəh nat wir min ne nat rat min, ilat rafin koatuwa o nasituən etat itəm kotolkeike Uhgín, inu kitat netəm itəm in təmaun-in kitat e nalpəkəuən rəhan. 29 Tol nəhlan məto-inu, aupən aupən aḡin, Uhgín tinitun rəkis məmə kitat okotahatətə lan. Kən e nian əh, in təməh məmə nolən rəhatat otuwa mahmen e Nətin məmə netəmim tepət okotuwa pian min ne winin min, kən in təmaupən maiir, kən in ilis e kitat rafin. 30 Kən kitat itəm in təmaupən məh məmə okotuwa rəhan, in təmaun-in kitat. Kən kitat u itəm təmaun-in, in təmol kitat kotətuatip e niganəmtin. Kən kitat u itəm təmol kitat kotətuatip, in otiləs-ipər mos-ipən nisiallən ne nepətən əhag-əhag rəhan kəm kitat.

Nolkeikeən asol rəha Uhgín

31 ?Okotən min naka e natimnat min əh? Uhgín in kitat min, matol natimnat rafin məmə ilat natimnat wir min e nəmegəhən rəhatat, kən nat əpnapin əm okəmə pah tatol tikimir kəm kitat. 32 In təməsəginən o Nətin ətuatip məmə otimis o kitat rafin, məto in təmegəhən-in əm. Kən okəmə in təmos-ipa Nətin kəm kitat, kən in otawte-in natimnat rafin kəm kitat. 33 ?Pah titun nətu-pa min nəghatən kit məmə kitat kəmotol tərət? Suah kit tikə, məto-inu, in Uhgín itəm təmol kitat kotətuatip e niganəmtin, kitat itəm in təmitəpun. 34 ?Kən pah titun nələhəuən nəghatən məmə kitat kotəkəike motos nalpinən? Suah kit tikə, məto-inu Kristo Iesu təmimis o kitat, kən nat kit min, Uhgín təmosmegəh in e nimisən. Kən roiu, in tatəpələh e nikali Uhgín matip, ikin rəha nisiallən ne nəsanənən, matəfak kəm Uhgín o kitat. 35 ?Naka titun niləs-irəkisən kitat o nolkeikeən rəha Kristo o kitat? ?Nəratən, o nian iəkis min, o nəratən itəm netəmim koatol kəm kitat, o nəumis, o rəhatat nautə tikə, o ikin tasilə ikin, o nəp rəha nəluəginən o nohamnuən itəm? Kəp. !Nat kit tikə! 36 Nəmegəhən rəhatat tahmen əm e itəm Naoa Rəha Uhgín tatən məmə, “Uhgín. Nian rafin, netəmim koatolkeike məmə okotohamnu itimat o nərgəm.

Itimat ekotahmen e sipsip min itəm okohamnu ilat.”

37 Nipəhriənən, e natimnat min əh rafin, Kristo itəm tolkeike kitat, tatol məmə kitat koatol win aḡin. 38 Kən ekitun məmə nat kit tikə aḡin titun niləs-irəkisən kitat o nolkeikeən rəha Uhgín, inu nimisən, o nəmegəhən, o nagelo min, o iərmis min, o natimnat itəm tatuwa əh-roiu, o natimnat itəm otəpanuwa, o nəsanənən min rafin, 39 o natimnat əpəh ilis, o natimnat ləhau aḡin, o nat

* **8:26:** “nolən əh” tatəghat-in nolən rəha nələhəu-pən rəhatat nətəligən əskasik e natimnat wir itəm otəpanuwa. **8:27:** Sam 139:1 **8:28:** Efes 1:11 **8:29:** Kol 1:18; Hip 1:6 **8:31:** Sam 118:6 **8:33:** Aes 50:8-9 **8:36:** Sam 44:22

kit e natimnat rafin itəm Uhgın təmöl, okol ilat rafin kəsotiləs-irəkisən kitat o nolkeikəən rəha Uhgın itəm koatos o İəməmə rəhatat Kristo İesu.

9

Pol təmölkeike pik məmə netəm İsrəl okotahatətə e Kristo

¹ Kən roiu iakölkeike məmə ekəghat-in rəhak min netəmim u noanol min rəha İsrəl, məmə kəmotapəs Kristo. İatən nıpahrienən məto-inu itımlau Kristo kitıəh əm, eseiuəən. Rəhak nətəligən ne Narmın Rəha Uhgın katuan məmə nat u iatən in nıpahrienən. ² Nıkik təmitəgıt kən mətahmə pik olat nian rafin. ³ Okəmə io ekıtun nosən nalpınən ne neməha rəha Uhgın, kən inu otasitu o natımak min məmə okotahatətə e Kristo, kən nıkik təpagien əm. Nıpahrienən, nıkik təpagien okəmə Uhgın otıləs-irəkis io e Kristo itəm iakölkeike pik, okəmə in otasitu natımak min məmə okotahatətə lan. Ekən nəghatən u, “natımak min,” məto-inu e nıpətın, ilat noanol rəha İsrəl. ⁴ İlat noanol rəha İsrəl, kən natimnat wir min u rəhalat: Uhgın təməhl ilat məmə nenətın min, kən təmöl əp rəhan nıpətən əhag-əhag kəm ilat, kən mos-ıpən min nəniəkisən min rəha nasituən,* kən mos-ıpən min Lou kəm ilat, ne nəfakən əpəh e Nımə Rəha Uhgın, ne nəniəkisən min. ⁵ Kən tıpılat min, ilat netəm-iasol min rəha Uhgın aupən, kən e nıpətın ikin, Kristo təmisi-pən e noanol rəhalat, kən in Uhgın itəm in ılıs e natimnat rafin, itəm okatənwiwi əm nulan kətan namnun tikə. Əwəh.

Suatıp itəm Uhgın təmitəpun netəmim lan

⁶ Noanol rəha İsrəl kəməsotahatətəən e Kristo, məto nolən əh təməsolən məmə Uhgın tateiuə e rəhan nəniəkisən, məto-inu sənəmə ilat rafin itəm kəmotisi-pən e noanol rəha İsrəl, ilat netəm İsrəl pahrien. ⁷ Kən e nolən əh inəh, ilat itəm kəmotisi-pən e Epraham, ilat sənəmə netəm pahrien rəha Epraham. Məto Uhgın təmən kəm Epraham məmə, “Noanol ətuatıp rəham otisi-pən e nita rəha Aisak.” ⁸ Nıpətın nat u məmə, ilat u kəmotair e noanol rəha Epraham sənəmə ilat rafin nenəti Uhgın min. Məto nenəti Uhgın pahrien, ilat netəmim itəm kəmotair e nəniəkisən rəha Uhgın. Kən ilat u noanol pahrien rəha Epraham. ⁹ Tol nəhlan məto-inu Uhgın təmən-ıəkis kəm Epraham min-nulan, “E nian ətuatıp, oekıtəlig-pa, kən Sera tınıləs rəkis nətin kit İərman.”

¹⁰ Məto nəghatən təsolən namnun ikin-u. Nəti Sera u Aisak təmit Repeka, kən in təmiləs mil mil kəiu. Rəhalau tata kitıəh əm, pipi rat rəha noanol min rəha İsrəl u Aisak. ¹¹ Məto nian mil mil u kəməsuairən əh, kən məsioalən əh nat kit itəm təwir o tərət, Uhgın təmən-ıpən nəghatən kit kəm Repeka. Kən nəghatən u tatəgətun wir məmə Uhgın tıtəpun netəmim tətəu-pən əm rəhan nətəligən, ¹² məto sənəmə məmə kitat kəmotol nat wir kit or nat tərət kit. Uhgın təmən kəm Repeka məmə, “Nita rəha nətim asol lan, ilat okotol wək əm kəm rəha in əkəku lan.” ¹³ Kən inu tatətəu-pən əm nəghatən e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “Emölkeike Jekop, məto emetəhau Esao.”

¹⁴ ?Okotəhrən əh-roiu? ?Okotən məmə nolən rəha Uhgın təsətuatıpən? !Kəp! Kotıtun məmə in tatol tətəuətıp ¹⁵ məto-inu Uhgın təmən kəm Moses məmə, “Oekəsakitun netəmim itəm ekıtəpun ilat, kən ekol nolən təwir kəm netəmim itəm ekıtəpun ilat.”

9:3: Eks 32:32

9:4: Eks 16:10; 24:15-18; 33:12-23; 40:34-38

*

9:4: Nəniəkisən rəha

nasituan neen tol min-nulan: (Noah) Jen 9:8-17; (Epraham) Jen 12:2-4, 15:9-21, 17:1-27; (İsrəl) Eks 19-24; (Finehas) Nam 25:10-13; (Tefit) 2 Saml 7:5-16; (İsrəl - in wi) Jer 31:31-34

9:7: Jen 21:12

9:8: Kal 4:23

9:9: Jen 18:14

9:12: Jen 25:23

9:13: Mal 1:2-3

9:15: Eks 33:19

¹⁶ Kən tol nəhlan, kitat kəsotosən nəniəkisən rəha Uhgın o nat kit itəm koatol, tahmen məmə koatolkeike pik in, o məto-inu kitat koatol wək ron, kəp. Koatos əm e nasəkıtunən rəha Uhgın. ¹⁷ E Naoa Rəha Uhgın, in tatən kəm Fero, kig rəha Ijip məmə, “Emiləs-ipər ik o nat kitəh əm u məmə netəmim okotəplan rəhak nəsanənən e nəmegəhən rəham, məmə netəmim okotən-iarəp nərgək e nətueintən rafin.” ¹⁸ Kən nıpəti nat u məmə, Uhgın tətəsəkıtun netəmim neen məto-inu in atıp tolkeike məmə otol mihin. Kən in tatol netəmim neen məmə ilat kotapəs nətoən rəhan nəghatən məto-inu in atıp tolkeike məmə otol mihin.

¹⁹ Kəm-naka itəmat kit otətapəh ron io məmə, “Okəmə Uhgın tatol netəmim neen məmə ilat kotapəs nətoən rəhan nəghatən, kən ilat okotəkəike motol nəhlan. ? Kən təhro Uhgın tatən məmə ilat kəmotol təfagə rat?” ²⁰ Məto ekuhalpın nəghatən u məmə, ik etəmim əm. Təhro natuhalpın əsanən nəghatən rəha Uhgın. Nikitəmat təht-tu. Nuwigi nat kəmol e noantənımtə, kol təsənən kəm etəm təmol məmə, “?Nəmahro mol io məmə ekol nulan?” ²¹ Etəmim itəm tatol natımmat e noantənımtə, in titun nosən noantənımtə kit mol nuwigi nat lan kəiu, kit itəm təwir rəha nolən lafet, kən kit mın rəha wək əppapın əm.

²² Kən Uhgın titun nətəu-pənən nolən ahmen-ahmen əm e netəmim. Okəmə in tolkeike, in titun nolən ilat məmə otərəkin ilat. In tolkeike məmə otol-arəp məmə neməha tatol o təfagə rat, kən in otol nalpınən asol kəm netəmim itəm koatol təfagə rat. Məto nat əppapın in tatol nəhlan, rəhan nətəligən kaifəməh məsol uəhaiən nalpınən kəm ilat itəm koatol məmə nıkin otahmə. ²³ Rəhan nətəligən kaifəməh nəhlan məmə in otol-arəp nəwırən asol rəhan kəm netəm mın u itəm in tolkeike məmə otəsəkıtun ilat. In təmol əpen-əpenə ilat əupən əupən agin məmə ilat okotatig e nəwırən rəha Uhgın əpəh e nego e neai. ²⁴ Inu kitat rafin itəm in təmtəpun, kən sənəmə noanol əm rəha İsrəl, məto İaihlua mın. ²⁵ Tahmen əm e naka u Uhgın təmən e Naoa u rəha Hosea məmə, “Netəm mın əh itəm sənəmə rəhak netəmim, ekaun-in ilat məmə, ‘rəhak mın netəmim.’ Kən netəmim itəm eməsolkəikeən ilat əupən, ekaun-in ilat məmə, ‘netəmim itəm iakolkəike.’

²⁶ Kən ikın-u ətuatıp, itəm emən kəm ilat məmə, ‘İtəmat sənəmə rəhak mın netəmim,’ netəmim okotaun-in ilat məmə, ‘İlat nənəti Uhgın itəm tətəmegəh.’”

²⁷ Kən ien Aesea təmatəghat-in noanol mın rəha İsrəl e nıan tatən-iarəp məmə, “Nat əppapın netəm İsrəl kotepət tahmen e nıməkləkıl əpəh itəhəi, məto Uhgın otosmegəh əm ilat noan məsın, ²⁸ məto-inu İərəməərə in otol rafin uəhai əm rəhan nəghatən o nos-ıpənən nalpınən kəm netəmim e nətueintən.”

²⁹ Kən tahmen e nəghatən itəm ien Aesea təmən əupən məmə, “Okəmə İərəməərə Əsanən Pik Agin in təsegəhan-inən itat məmə rəhatat nıta məsın okotəmegəh, okol kitat kəpotuwa motahmen e netəmim rəha Sotom ne Komora itəm in təmərəkin agin ilat.”

Netəm rəha İsrəl kəməsotahatəən

³⁰ ? Naka nıpəti nəghatən mın u? Nıpətın tol mın-nulan məmə, İaihlua mın itəm kəsotalkut əskasıkən məmə okotətuatıp e nıganəmıti Uhgın, Uhgın təmol ilat kotətuatıp e nıganəmtın e nahatətəən rəhalat. ³¹ Məto netəm İsrəl kəmotalkut pik e suatıp rəha nətəu-pənən Lou məmə ilat kotətuatıp e nıganəmıti Uhgın. Məto ilat kəsotətuatıpən. ³² ? O naka? Məto-inu ilat

kəmotalkut pik məmə okotətuatip e niganəmti Uhgın o nolən wir min rəhalat, məto kəsotətəu-pən suatip rəha nahatətəən. İlat koatoh pikən “Kəpiel Rəha Noh Pikənən.” ³³ İnu tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “!Otəplan-tu! Emələhəu kəpiel kit əpəh Saeon† məmə netəmim okotoh pikən, in kəpiel itəm otol ilat kotəme. Məto etəmim itəm tətahatətə e Suah əh, okol in otəsaulisən nian tatətul e niganəmti Uhgın.”

10

¹ Piak min ne winik min. İakolkeike pik məmə Uhgın otosmegəh netəm İsrəl, kən nian rafin iatəfak ron. ² İo iatən-iarəp kəm itəmat məmə ilat kotalkut pik o nolən natimnat itəm otol niki Uhgın tagien. Məto nolən rəhalat təsisipənən e nitunən itəm tətəuatip. ³ Okol ilat kəsotətəu-pənən suatip rəha Uhgın məmə ilat okotuwa kətuatip e niganəmtin, məto-inu ilat kotəruu suatip rəhan, kən motalkut məmə okotətəu-pən rəhalat atip suatip, suatip rəha nətəu-pənən Lou. ⁴ Kristo təmol nammun e suatip rəha nətəu-pənən Lou məmə etəmim in tətəuatip e niganəmti Uhgın. In təmol nammun e suatip əh məmə netəmim rafin itəm koatahatətə lan, ilat rafin okotətəuatip e niganəmti Uhgın.

Nəmegəhan itəm Uhgın tatos-ipa, in rəha netəmim rafin

⁵ Moses təməte nəghatən kit e suatip rəha nətəu-pənən Lou məmə suah kit tuwa mətuatip e niganəmti Uhgın. In təmən məmə, “Etəmim itəm tatol natimnat rafin agin-əh itəm Lou tatən, in otos nəmegəhan lilin.” ⁶ Məto suatip rəha nahatətəən məmə suah kit tuwa mətuatip e niganəmti Uhgın in təpiə əm, tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “Əsənən məmə nakəkəike muwin əpəh e nego e neai,” məmə onakegəs-in Kristo mİLəs meiuaiu muwa məmə otasitu lam. ⁷ Kən tatən min məmə, “Əsənən məmə nakəkəike muwin əpəh ləhau e ikin rəha netəm kəmotimİs ikin,” məmə nakiləs-iarəp Kristo mol təmegəh min e nimisən. ⁸ ?Məto, tatən min naka? Tatən məmə, “Nəghatən Rəha Uhgın in iuahkir əm ron ik. In əpəh e nohlım ne nikim.” Nəghatən u in nəghatən rəha nahatətəən itəm ioatən-iarəp. ⁹ Tol nəhlan məto-inu, okəmə nakən-iarəp e nohlım məmə İesu in İərəməərə, kən okəmə nakahatətə e nikim məmə Uhgın təmosmegəh in e nimisən, kən Uhgın otosmegəh ik. ¹⁰ Kən İnu nİpahrienən nəhlan məto-inu Uhgın tatol etəmim kit tatətəuatip e niganəmtin nian suah əh tətahatətə lan pahrien e nikin. Kən Uhgın tatosmegəh etəmim kit nian in tatən-iarəp e nohlım məmə İesu in İərəməərə rəhan. ¹¹ Tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “Netəmim rafin itəm koatahatətə e suah əh, okol ilat okəsotaulisən nian okoatətul e niganəmti Uhgın.” ¹² Nəghatən əh in rəha netəmim rafin, nat əpnəpİN okəmə ik noanol rəha İsrəl, o İaihlua kit, məto-inu İərəməərə kitİəh əm u tətərəməərə mətawte-in rəhan nəwirən kəm netəmim rafin itəm koatətapəh ron. ¹³ Tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “Netəmim rafin itəm koataun-in nərgi İərəməərə məmə otosmegəh ilat, in otosmegəh ilat.”

¹⁴ ?Məto netəmim okotəhro motaun-in İərəməərə o nosmegəhən ilat, okəmə kəsotəhatətəən lan? ?Kən okotəhro motəhatətə lan okəmə kəsotətəən nammunən lan kit? ?Kən okotəhro motətə nammunən okəmə suah kit təsən-iarəpən kəm ilat? ¹⁵ ?Kən netəmim okotəhro kən-iarəp nammunən təwir okəmə Uhgın təsəhl-İpənən ilat? Tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “!In nat wir agin nian suah kit tatuwa o nən-iarəpən nammunən təwir!”

9:32: Aes 8:14 † 9:33: ‘Saeon’ in nərgin kit min rəha Jerusalem. 9:33: Aes 8:14; 28:16 10:5: Lev 18:5 10:6: Dut 30:13 10:7: Dut 30:13 10:8: Dut 30:14 10:11: Aes 28:16 10:12: Efes 3:8 10:13: Joel 2:32 10:15: Aes 52:7

¹⁶ Mæto sənəmæ netəm Isrel rafin itəm kəmotos e nīkilat namnusən təwir. Tahmen e nəghatən itəm Aesea təmæte məmæ, “Iærəmərə, netəmim təkəku əm kəmotən nīpahrienən e nəghatən rəhatimat.” ¹⁷ Kən tol nəhlan, nəhatətəən tətisi-pən e nat itəm nakatəto, kən nat itəm nakatəto tətisi-pən e namnusən itəm katən e Kristo.

¹⁸ ?Mæto ekətapəh məmæ, ilat kəmotəto o kəp? Əwəh, kəmotəto. Naoa Rəha Uhgīn tatən məmæ, “Nəghatən təmuwīn e ikin mīn rafin e nətueintən, təmuwīn ikin mīn rafin agīn.”

¹⁹ ?Kən ekətapəh əm o nat kit mīn məmæ, netəm Isrel kəmotitun, o kəp? Əwəh, kəmotitun. Moses təmaupən mən məmæ, “Ekol itəmat nakotetət netəmim e kantri əpnəpīn əm itəm ekol təwir kəm ilat, kən ekol neməha tol itəmat mæto-inu ekol təwir kəm kantri mīn itəm kotəlməl.”*

²⁰ Kən uarisig Aesea təsəginən o nənən məmæ, “Netəmim itəm kəsotegəs-inən io, kəmotəplan io; Netəmim itəm kəsotətapəh-inən io, emol-arəp atip io kəm ilat.”

²¹ Mæto Aesea təmən nəghatən rəha Uhgīn e netəm Isrel məmæ, “E nian rafin, nian rafin, eməg-əfəməh-in nelmək məmæ ekasitu etəmat, itəmat itəm nakoatəht nəwiak moatəuhlin mənətaətmət ron io.”

11

Uhgīn tatasəkitun əh netəm Isrel

¹ Pəs ekətapəh o nəghatən kit e netəm Isrel. ? In pahrien məmæ Uhgīn təməuhlin mentən o rəhan netəmim o kəp? !Kəp! Otəplan-tu io. In təməsəuhlinən mənətan kəm io u etəm Isrel, noanol rəha Eprəham, nita rəha Benjamin. ² Aupən aupən agīn, Uhgīn təmitəpun noanol rəha Isrel məmæ in otolkeike ilat, kən ilat okotuwa rəhan mīn netəmim. Kən in təməsəuhlinən mənətan olət. Nəkotitun o kəp məmæ naka Naoa Rəha Uhgīn tatən e Elaija. In təmatətapəh əskasik o Uhgīn matən-iarəp nəratən itəm Isrel təmol. ³ In təmæ, “Iærəmərə, kəmotəhamnu rəham ien mīn motəhalkin-ohalkin rəham olta mīn. Kən io pisin əm ekətətig, kən moatalkut mīn məmæ okotəhamnu io.”

⁴ ?Mæto Uhgīn təmən-ipən naka kəm in? In təmən məmæ, “Iatəskəlim netəmim sepen-taosan məmæ rəhak mīn, itəm kəsotəfakən əh kəm uhgīn eiueiua u Paal” ⁵ Kən tahmen əm əh-roiu, netəm Isrel noan məsīn əh-ikin itəm Uhgīn təmitəpun ilat e rəhan nəwīrən. ⁶ Kən okəmæ Uhgīn tatosmegəh ilat e nəwīrən rəhan, kən təməsolən e natimnat təwir mīn itəm ilat koatol. Mæto okəmæ təposmegəh ilat mæto-inu ilat koatol natimnat wīr mīn, kən nəwīrən itəm Uhgīn tətawte-in kəm ilat, in tol pisin, kən sənəmæ nat kit itəm in tətawte-in kəm ilat, in nətəuən əm o rəhalat wək.

⁷ ? Kən təhro? Netəmim tətət rəha Isrel kəmotegəs-in pik suatip rəha nuwamən nətuatip e niganəmti Uhgīn, mæto kəməsotosən. Mæto ilat itəm Uhgīn təmitəpun, kəmotos. Mæto ilat rafin əh itəm kəməsotosən, Uhgīn təmol ilat məmæ kotapas nətəən rəhan nəghatən. ⁸ Tahmen əm e itəm Naoa Rəha Uhgīn tatən məmæ, “Kən mætoarus-pa u-roiu, Uhgīn təmol məmæ nətəligən rəhalat tətəpil əlu-əlu, kən mol məmæ niganəmtilat təpis,

10:16: Aes 53:1 **10:18:** Sam 19:4 **10:19:** Dut 32:21 * **10:19:** Nīpahrienən, netəm Isrel kəmotitun nəghatən rəha Uhgīn, mæto ilat kəməsotolkeikəən məmæ okotətəlig-in. Kən tol nəhlan, Uhgīn təməs-ipən nəghatən kitəh əm kəm Iaihlua mīn məmæ in otol netəm Isrel kotetət ilat ron. **10:20:** Aes 65:1 **10:21:** Aes 65:2 **11:1:** 1 Saml 12:22; Sam 94:14; Fil 3:5 **11:3:** 1 King 19:10 **11:4:** 1 King 19:18 **11:6:** Kal 3:18

kən mol məmə matəlgilat talu.”

⁹ Kən Kig Tefit təmən məmə,

“Pəs rəhalat nagwənən tēpət otuwa mahmen e noanikulu kit, itəm otohasin ilat, mol ilat kotən məmə natimnat rafin təwir əm.

Pəs rəhalat natimnat wir okotuwa kəpiel kit rəha noh pikənən ne nalpinən kəm ilat.

¹⁰ Pəs niğanəmtilat tapinəp məmə kosotəplanən nat,

Pəs noankawilat təfaiu kitəh o nəratən rəhalat namnun tikə.”

Suatip rəha Ughin o nosmegəhən Iaihlua min

¹¹ ?Kən ekətapəh min məmə, netəm Isrel kəmotoh pikən motiet motorin məmə okol kəsotətul minən? !Kəp! O rəhalat nəmkaikəhən, Ughin təmol suatip o nosmegəhən Iaihlua min məmə otol netəm Isrel kotetet netəm min əh, kən motolkeike rəhan nəwirən. ¹² !Tol nəhlan, okəmə Iaihlua min kəmosos nəwirən rəha Ughin mətə-inu netəm Isrel kəmotapəs nosmegəhən rəha Ughin, kən netəm Isrel rafin itəm Ughin tətətapun rəkis, nian ilat okotahatə e Kristo, nəwirən rəha Ughin otuwa mepət!

¹³ Roiu iataghat kəm itəmat Iaihlua min. Mətə-inu io aposol rəhatəmat Iaihlua min, io iatənwiwi rəhak wək ¹⁴ məmə, io ekol mətə natimək min netəm Isrel kotetəhak ron, kən e nolən əh Ughin otosmegəh neen. ¹⁵ Nian Ughin təməuhlin mantaan o netəm Isrel, kən in təməmik Iaihlua min kəmotuwa iohlin min. Mətə nian in otəmik netəm Isrel kotuwa min ron, inu in nat asol kit, tahmen e netəm kəmotimis kəmotəmegəh min. ¹⁶ Okəmə netəmim kotələhəu kalin nəwitai piret rəha nagwənən wi məmə rəha Ughin, kən piret apəpiə, in min rəha Ughin.* Kən e nəghatən rəha nig, okəmə nəukətin rəha Ughin, kən nelmin min, ilat min rəha Ughin. Nəghatən u, nipətin təmə okəmə Epraham ne mipin min aupən, ilat rəha Ughin, kən noanof min rəhalat, ilat min rəha Ughin.

¹⁷ Mətə nelmi nig min neen rəha nasum-inən, Ughin təmatgəhl rəkis, inu tahmen e netəmim neen rəha Isrel. Kən itəmat Iaihlua min, nəkotahmen e nelmi nig u olif ənəpin min e nikinat. Ughin təmipin itəmat e nəukəti nig məmə nakoatos nəmelat, kən roiu nakoatos nəwirən itəm Ughin təmən-iəkis kəm Epraham ne nətin min u in nəukəti nig.† ¹⁸ Mətə itəmat Iaihlua min, nəsotəghat ausitən məmə Ughin təmipin itəmat e nig itəm təmatgəhl rəkis ikən, u tahmen e netəm Isrel neen. Sotaluinən məmə nəukəti nig tətəgwən itəmat, mətə sənəmə itəmat nelmi nig nakotəgwən nəukəti nig.

¹⁹ Kəm-naka suah kit otən məmə, “Ughin təmatgəhl rəkis nelmi nig min neen məmə otipin io ekos nəmelat.” ²⁰ In nipahrienən, mətə tətətgəhl rəkis ilat mətə-inu kəsotahatəən e Ughin. Kən itəmat nakoatəper-ipən e nəukəti nig e nahatəən əm rəhatəmat. Tol nəhlan, əsotəusitən ron, mətə itəmat nəkotəkəike motəgin, ²¹ mətə-inu Ughin təmatgəhl rəkis nelmi nig ətuatip neen nəhlan, kən okəmə nəkəsotəkəikəən o nosən nahatəən əskasik lan, kən in otətgəhl rəkis itəmat.

²² Otətəlig-in nolən kərən mil rəha Ughin kəm netəmim: in tatol təwir kəm neen, kən mətələhəu nəghatən əskasik kəm neen min. In təmələhəu nəghatən əskasik o netəmim itəm kəmotəht nəwian, mətə in tatol təwir kəm itəmat, okəmə nəkotəkəike motahatə lan o rəhan nəwirən. Mətə okəmə nakotapəs

11:8: Dut 29:4; Aes 29:10 **11:10:** Sam 69:22,23 **11:11:** Wək 13:46 * **11:16:** Nəghatən u rəha piret təmisi-pən e Oltesteman. In tatəghat-in nian koatos nagwənən wi e nasumən. Netəmim koatol piret lan, kən motəupən katos-ipən nəwitai piret masin kəm Ughin. Kən in tatəgətan məmə piret tapiəpiə, in min rəha Ughin, kən ilat kotitun nunən. Nam 15:19,20 † **11:17:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Kən roiu, nakoatos nahui nig wir rəha nəukəti nig u olif.” **11:17:** Efes 2:11-19

nahatətəən lan, kən in otatgəhl rəkis min itəmat. ²³ Kən okəmā netəm Isrel kotitəlig-pa min kahatətə e Uhgīn, kən in otilpīn min ilat e nəkətīn, mətō-inu tatos nəsənənən o nolən nəhlan. ²⁴ Kən nīpəti nəghatən u məmā, itəmat Iaihlua min, itəmat nəkotahmen e nelmi nig u olif əpnapīn əpəh e nīkīnat itəm Uhgīn tətəte rəkis, kən mīlpīn-pən e nig u olif e nasumən rəhan. Nolən əh sənəmā nolən ətuatīp kit rəha nig, o nīlasən nelmi nig pīsīn kit mīlpīn-pən e nig pīsīn kit. Mətō noanol min rəha Isrel, kotahmen e nelmi nig u olif əpəh e nasumən. Kən roiu tīmətīg məmā Uhgīn otilpīn min ilat e nəkətīlat ətuatīp.

Uhgīn tətəsəkītun netəmīm rafīn

²⁵ Piak min ne wīnik min. Iakolkeike məmā nəkotītun nat anīon u məmā, itəmat nəsotīlās-ipər pikən itəmat. Uhgīn təmōl məmā netəmīm neen rəha Isrel kəmotapəs nətōən rəhan nəghatən. Mətō nolən əh otətətīg əh mətōarus-pa Iaihlua min rafīn itəm Uhgīn təmītəpun, ilat okotahatətə lan. ²⁶ Kən e nolən əh, Uhgīn otosmegəh rafīn netəm rəha Isrel. Tahmen əm e itəm Naoa Rəha Uhgīn tatən məmā,

“Etəm otosmegəh netəmīm otīsī-pən e noanol rəha Isrel;‡
in otos-irəkīs nolən rat rəha noanol rəha Isrel.

²⁷ Kən inu nənīəkīsən rəha nasītūən rəhak kəm ilat məmā ekafəl rəkīs təfagə rat rəhalat.”

²⁸ Noanol min rəha Isrel kəmotapəs namnusən təwīr rəha Iesu Kristo, kən tol nəhlan, ilat kəmotuwa tīkīmīr min rəha Uhgīn. Mətō nat u in o nəwīrən rəhatəmat mətō-inu roiu, Uhgīn təmos-īpīnə rəhan nəwīrən kəm itəmat Iaihlua min. Mətō Uhgīn tatolkeike əh netəm Isrel mətō-inu in təmītəpun ilat, kən ilat nīta rəha Epraham, Aisak, ne Jekop. ²⁹ Tol nəhlan mətō-inu, nīan Uhgīn təmītəpun rəkīs netəmīm kən mol təwīr kəm ilat, okol in təsəuhlin mīnən rəhan nətəligən. ³⁰ Itəmat u Iaihlua min itəm aupən nəmōatəht nəwīa Uhgīn. Mətō roiu, Uhgīn təmasəkītun itəmat mətō-inu netəm Isrel kəmotəht nəwīan. ³¹ Kən e nolən ahmen-ahmen əm, netəm Isrel koatəht nəwīa Uhgīn roiu, məmā Uhgīn tītun nasəkītun mīnən ilat. Tol nəhlan mətō-inu roiu ilat koatəplan məmā Uhgīn təmasəkītun itəmat, kən mətā ilat okotolkeike məmā Uhgīn otol mīhin min elat. ³² Netəmīm rafīn koatəht nəwīa Uhgīn, kən in tatol məmā rəhalat nolən rat tətəskəlīm ilat rafīn agīn, ko ilat atīp kəsotīkīsən ilat. In təmōl nəhlan məmā in tītun nasəkītunən ilat rafīn.

Nolən rəha Uhgīn in təwīr agīn

³³ !Otəplan-tu! !Nəwīrən rəha Uhgīn kəm netəmīm, ne nenatīgən rəhan, ne nītunən rəhan, ilat rafīn kotepət agīn-əh! Kitat kotəruru nītunən nolən rəha nətəligən rəhan, ne rəhan suatīp min. Inu tahmen-pən əm e Naoa Rəha Uhgīn itəm tatən məmā,

³⁴ “Suah kit tīkə itəm tītun natīmnat itəm tətətīg e nətəligən rəha Uhgīn. Kən suah kit tīkə itəm in tītun nos-īpənən nəghatən kit məmā otāsītū e Uhgīn.”

³⁵ “Suah kit tīkə itəm tītun nos-īpən atīpən rəhan kit nat kit kəm Uhgīn mətō-inu, natīmnat rafīn agīn rəha Uhgīn rəkīs.”

³⁶ Tol nəhlan mətō-inu Uhgīn təmōl natīmnat rafīn, kən natīmnat rafīn koatətīg mətō-inu nəsənənən rəhan tətəskəlīm ilat, kən natīmnat rafīn in tətōl məmā rəhan. !Pəs kitat kotos-īpən nənwiwīən kəm in tatuwīn matuwīn namnun tīkə! Əwəh.

11:22: Jon 15:2,4 ‡ **11:26:** Nəghatən Kris ətuatīp tatən məmā, ‘otīsī-pən Saeon.’ Saeon in nərgīn kit min rəha Jerusalem, kən in tatəpsen-pən noanol rəha Isrel. **11:27:** Aes 59:20, 21; Aes 27:9; Jer 31:33,34 **11:34:** Aes 40:13 **11:35:** Job 41:11 **11:36:** 1 Kor 8:6; 11:12; Kol 1:16

12

Sakrifais itəm nəmegəhən tətatig lan

¹ Piak min ne winik min. Məto-inu Uhgın təmasəkitun kitat, ekətapəh əskasik otəmat məmə nakotos-ipən nıpətitəmat rafin kəm Uhgın tahmen e sakrifais kit itəm tətəmegəh, kən nəmətələhəu kalın məmə rəhan, kən nıkin tətəgien lan. Inu suatıp ətuatıp itəm onəkotəfak kəm Uhgın lan. ² Sotosən nolən rəha netəmim e nətueintən, məto otegəhan-in pəs Uhgın otəuhlin rəhatəmat nətəligən tuwa muwiwi məmə nolən rəhatəmat okotuwa motəwir. Kən tol nəhlan, itəmat onəkotitun nakılən, kən nitunən, kən nıtapunən nolən wir min itəm Uhgın tolkeike, inu nolən min itəm kotəwir, ne nolən min itəm kotal nıkin tagien, ne nolən min itəm kotətuatıp.

³ Kən e nəwirən itəm Uhgın təmawte-in kəm io, iatən-ipinə kəm itəmat rafin məmə sotiləs-ipər atıpən nətəligən rəhatəmat. Məto e nətəligən ətuatıp, otəplan nəsənənən min itəm Uhgın təmos-ipinə kəm itəmat e nahatətəən rəhatəmat e Kristo. Kən nian nəkotəplan nəsənənən min əh, otəplan rəhatəmat nolən min, kən motakil motəplan məmə rəhatəmat nolən min kotəwir motahmen katətəu-pən rəhatəmat nahatətəən, o kəp. ⁴ Suah kit nıpətin kitiəh əm, məto tatos nolın-olin tepət, kən nolın-olin nıpətin min əh, rəhalat əh-ikin wək pisin pisin min itəm koatol. ⁵ Kən tahmen-pən əm e netəm koatahatətə e Kristo. Kitat tepət, məto kotuwa nıpətin kitiəh əm lan, kən motəgile atıp əm e kitat min. ⁶ Kən Uhgın təmos-ipa nəsənənən o nolən wək pisin pisin min tətəu-pən nəwirən rəhan itəm təmawte-in kəm kitat. Uhgın tatos-ipən kəm suah kit nəsənənən o nən-iarəpən nəghatən rəhan itəm in tatos-ipən ətuatıp kəm in. Kən pəs suah u otən-iarəp nəghatən min əh tətəu-pən nahatətəən rəhan. ⁷ Okəmə suah kit tatos nəsənənən o nasituən, pəs in tasitu; okəmə in tatos nəsənənən o nəgətunən, pəs in təgətun; ⁸ okəmə in tatos nəsənənən o nıləs-ipərən nətəligən, pəs in tiləs-ipər; okəmə in tatos nəsənənən o nos-ipənən məni, pəs in tos-ipən tepət; okəmə in tatos nəsənənən o nitən niməfak, pəs in tol e nıkin rafin; okəmə in tatos nəsənənən o nasəkitunən, pəs in tol e nıkin agien.

Suatıp rəha nolkeikeən netəmim

⁹ Nolən rəha nolkeikeən rəhatəmat o netəmim, təkəike muwa nolkeikeən pəhrien. Otətəhau nolən rat min, kən motəskəlim əskasik nolən wir min. ¹⁰ Otolkeike itəmat min tahmen məmə itəmat piatəmat ne winitəmat min. Itəmat kitiəh kitiəh nakotalkut pik məmə onəkotisiai-in itəmat min. ¹¹ Otəkəike nian rafin o nolən wək rəha Uhgın e nıkitəmat rafin məsotəpouən, tahmen e nigəm tatuəp. ¹² Otəgien məto-inu nəmətələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən e Uhgın. Kən nian nəratən tatuəp, otol rəhatəmat nətəligən təfəməh. Kən motəghat kəm Uhgın e nəfakən nian rafin. ¹³ Otəwte-in kəm netəmim rəha Uhgın nat naka itəm rəhalat tikə. Otəkəike motol təwir kəm iapispis min itəm koatuwa imatəmat ikin.

¹⁴ Otətəpəh o Uhgın məmə otol nəwirən kəm netəm koatol nəratən kəm itəmat. Sotəun-inən nəratən tuwa olat, məto otətəpəh o Uhgın məmə otol nəwirən kəm ilat. ¹⁵ Otəgien itəmat netəm koatəgien. Kən otəsək itəmat netəm koatasək. ¹⁶ Otol rəhatəmat nətəligən tahmen-ahmen əm etəmat rafin, nıkitəmat təsəhtən məmə itəmat neen ilis, məto nıkitəmat otəgien əm nakotan kələh əm itəmat netəm u ləhau. Nıkitəmat təsəhtən məmə nakotənatig wir.

¹⁷ Okəmә suah kit tatol tәrat kәm itәmat, әsotalpınәn rәhan nolәn. Onәkotәkәike motalkut mәмә nәkotol nolәn itәm netәmim rafin okotәplan mәмә tәtuatip. ¹⁸ Otol natimnat rafin itәm nәkotitun nolәn mәмә itәmat nәkotatig e nәmәlinuәn itәmat netәmim rafin. ¹⁹ Piak min ne winik min. Sotalpınәn nitai tәfagә rәha suah kit, mәto otapәs әm mәмә Uhgин otәpanәlәhәu nalpınәn ne nemәha kәm in, mәto-inu e Naoa Rәha Uhgин, Iәrәmәrә tәtәn mәмә, “In rәhak pisin әm wәk o nalpınәn nitai tәfagә. Io ekol nәhlan.” ²⁰ Mәto itәmat nәkotol әm mәмә Naoa Rәha Uhgин tatәn mihin mәмә, “Okәмә rәham tikimir nәumis tatus, os-ipәn nagwәnәn kәm in; okәмә in tatoaәa, os-ipәn nat kit kәm in tәnim. Nian natol natimnat min u, in otaulis pik lan.”

²¹ Sotegәhan-inәn mәмә nolәn tәrat otәtoarus itәmat milәs-iәhәu itәmat, mәto otol mәмә rәhatәmat nolәn tәwir otilәs-iәhәu nolәn tәrat.

13

Nәrәmәrәәn rәha kapman

¹ Pәs kitat rafin okotәkәike katig ahgin kapman, mәto-inu nepәtәn o nәrәmәrәәn rafin tatisi-pәn e Uhgин, kәn kapman rafin itәm kotatig, Uhgин pisin әm tatilәs-ipәr. ² Kәn tol nәhlan, okәмә suah kit tatәht nәwia kapman, in tatәht nәwia nat itәm Uhgин tәmәlәhәu, kәn netәmim itәm koatol nәhlan, koatiuw-pa nalpınәn olat. ³ Tol nәhlan mәto-inu kapman itәm Uhgин tәmәlәhәu tәsolәn netәmim itәm koatol nolәn wir kotәgin, mәto tatol әm o netәm koatol nolәn rat. Okәмә nәsotolkeikeәn mәмә nәkotәgin netәm-iasol min rәha kapman, nәkotәkәike motol nolәn wir min, kәn ilat okotilәs-ipәr itәmat ron. ⁴ Sotaluinәn mәмә ilat iolwәk min rәha Uhgин itәm wәk rәhalat mәмә ilat okotol tәwir kәm itәmat. Mәto okәмә nәkotol tәrat, nәkotәkәike motәgin, mәto-inu ilat koatos nәsanәnәn o nolәn nalpınәn. Ilat iolwәk min rәha Uhgин itәm otol nemәha ne nalpınәn rәha Uhgин kәm netәm koatol tәrat. ⁵ Tol nәhlan, kitat rafin okotәkәike motatig ahgin kapman o nat kәiu. Kit u mәмә kitat okәsotosәn nalpınәn, kәn kit min u, mәto-inu kotitun mәмә in nolәn әtuatip.

⁶ Kәn o nat kitiah әm, otәtou-pәn takis kәm kapman, mәto-inu netәm-iasol rәha kapman, ilat nolwәk rәha Uhgин, kәn inu wәk rәhalat. ⁷ Otos-ipәn kәm netәmim rafin, natimnat itәm tәtuatip mәмә onәkotos-ipәn. Okәмә in takis pisin pisin min, nәkotәkәike kәtou ilat. Okәмә in nisiiәn, otisiiәn-in ilat. Okәмә etәm tatos nәrәmәrәәn, kәn otatig ahgin.

Nolkeikeәn

⁸ Nәkotәkәike motәtou rәhatәmat kaon min. Mәto kaon kitiah әm tatәkәike matatig otәmat, inun kaon rәha nolkeikeәn itәmat min, kәn nәkotәkәike motәtou nian rafin, namnun tikә, mәto-inu etәm tolkeike in kit, in tatol natimnat rafin itәm Lou tatәn. ⁹ Lou tatәn mәмә, “Sotaklәh-inәn pәtan,” “Sohamnuәn etәmim,” “Saklәhәn,” “Nikim tәsuwınәn e natimnat rәha suah kit,” kәn lou neen min әh-ikin. Mәto nәghatәn kitiah әm in nәukәtilat rafin, in tatәn mәмә, “Olkeike ik kit tahmen әm mәмә natolkeike atip ik.”

¹⁰ Okәмә suah kit tolkeike in kit, okol tәsolәn nәratәn kәm in. Kәn tol nәhlan,

etämim itäm tatolkeike netämim, in tatol nipæti Lou rafin koatuwa motol nipahrienän.

Nolan suatip o nian ræha namnun nian

¹¹ Nækotækæike motol næhlan mæto-inu itæmat nækotitun wir nian koatætig lan u-roiu. Nian tinatuwa mæmæ nækotækæike motaiir mæsoþapilæn, mæto-inu nosmegæhæn ræhatat tinatuwa iuæhkir, maprækis-in nian kitat kinotahatætæ. ¹² Napinæpæn otæsuwæhæn tikæ, kæn næhag-æhagæn otæsuwæhæn tuwa. Kæn tol næhlan, pæs kotapæs nolæn ræha napinæpæn, kæn motaskælim nolæn wir min ræha næhag-æhagæn tahmen-pæn e mopael kit itäm tætaskælim wir ræhan naip ræha næluaginæn. ¹³ Pæs kitat kotol nolæn wir min, tahmen e netämim itäm kotaliwæk e næhag-æhagæn kæn netämim koatæplan. Okæsoþolæn lafet rat min, mæsoþapisæn, mæsoþit æpnæpin itæmat min, kæn mæsoþolæn nolæn almæl min, mæsoþærgæhuæn, mæsoþetetan kitat min. ¹⁴ Mæto otegæhan-in mæmæ Iæramæra Iesu Kristo otæramæra e næmegæhæn ræhatæmat, kæn otapæs nætælig-inæn suatip min o nolæn tæfagæ rat min itäm nætæligæn rat ræhatæmat tolkeike.

14

Næghatæn ræha netæm min u itäm ræhalat nahatætææn tæsæskasikæn

¹ Nikitæmat tætagien æm mæmæ nakotos iæfak min neen kotuwa motæplan itæmat, nat æpnæpin ræhalat nahatætææn tæsæskasikæn, kæn motæruu okæmæ niki Uhgîn tæsagienæn o kæp, o nolæn min neen itäm netämim neen koatæn-iæhau. Nakotos ilat kotuwa, mæto esolkeikeæn mæmæ nakotærgæhu o nætæligæn min ræhalat. ² Etämim kit, e ræhan nahatætææn, tæwir æm mæmæ in otun nagwænæn rafin. Mæto etämim kit min, ræhan nahatætææn tæsæskasikæn, kæn nikin tæht mæmæ in titun nunæn nagwænæn e nasumæn æm, mapæs nunæn mit. ³ Etämim u itäm titun nunæn natimnat rafin, tæsæwiræn mæmæ in otæplan rat etämim itäm tæsunæn natimnat rafin. Kæn etämim itäm tæsunæn natimnat rafin, tæsæwiræn mæmæ in otæn kæm etämim itäm tatun natimnat rafin mæmæ, in tatol nolæn rat, mæto-inu Uhgîn nikin tagien æm ron. ⁴ Tæsæwiræn mæmæ ik natæn mæmæ iolwæk ræha suah kit min tæmol nolæn tærat. Ræhan atip æm iæramæra otæn mæmæ tæmol tæwir o tærat.* Kæn in otol tæwir mæto-inu Iæramæra titun nos-ipænæn næsanænæn kæm in o nolæn nat wir min.

⁵ Suah kit in tæn mæmæ nian kitæh æm in ræha Uhgîn taprækis-in nian rafin, mæto suah kit min tæn mæmæ nian rafin kotahmen-ahmen æm. Mæto etämim otækæike mætul æskasik o ræhan nætæligæn e nat u. ⁶ Etämim kit itäm tatan mæmæ nian kitæh æm in ræha Uhgîn, in tatol o nilæs-ipæran Iæramæra. Kæn etäm tatun mit, tatun o nilæs-ipæran Iæramæra, mæto-inu tatan kæm Uhgîn mæmæ nikin tagien o nigin nagwænæn. Kæn etäm tapæs æm nunæn mit, in min tapæs nunæn o nilæs-ipæran Iæramæra, kæn in min tatan kæm Uhgîn mæmæ nikin tagien o nigin nagwænæn. ⁷ Suah kit tæsæramæra-atipæn e næmegæhæn ræhan, nat æpnæpin in tatæmegæh, o in tæmimis. ⁸ Okæmæ kitat koatæmegæh, koatæmegæh o nilæs-ipæran Iæramæra, kæn okæmæ kotimis, kæmotimis o nilæs-ipæran Iæramæra. Kæn tol næhlan, okæmæ koatæmegæh o kæmotimis, kitat ræha Iæramæra. ⁹ Kristo tæmimis matig mæmegæh min, mæmæ in Iæramæra ræha netæm koatæmegæh ne netæm kæmotimis rækis.

13:10: 1 Kor 13:4-7 **13:11:** Efes 5:14; 1 Tes 5:6-7 **13:12:** 1 Jon 2:8 **13:13:** Luk 21:34; Efes 5:18 **13:14:** Efes 5:11 **14:1:** Rom 15:7 **14:2:** Jen 9:3-4 **14:3:** Kol 2:16 * **14:4:** Ves 4 u, in eksampol kit. "Iolwæk" tatæpsen-pæn kitat iæfak min, kæn "Iæramæra" tatæpsen-pæn Uhgîn. Nipæti næghatæn mæmæ Uhgîn otakil kitat, mæto tæsæwiræn mæmæ kitat okotakil kitat min. **14:4:** Mat 7:1; Jem 4:11-12 **14:5:** Kal 4:10-11 **14:8:** Kal 2:20

¹⁰ Kən təsəwīrən məmə nakən nikali iəfak kit mīn məmə təmol nolən tərət e natimnat mīn əh. Kən təsəwīrən məmə nakehm-əhau piam, məto-inu kitat rafin okotətul aupən e niḡanəm̄ti Uhgīn məmə in otakil kitat. ¹¹ Tahmen e Iəramərə tatən e Naoa Rəha Uhgīn məmə, “Inu nīpahrienən, tahmen məmə in nīpahrienən məmə iatəmegəh, netəmim rafin okotisin nulilat kəm io, kən netəmim rafin okotən-iarəp e nohlilat məmə io, io Uhgīn.”

¹² Kən tol nəhlan, kitat rafin kitiəh kitiəh okotətul e niḡanəm̄ti Uhgīn o nən-iarəpən natimnat itəm kəmotol.

¹³ Tol nəhlan, pəs kotapəs nolən rəha nənən nikali suah kit məmə rəhan nolən in təfagə rat kit. Məto pəs kotən məmə okəsotolən nat kit itəm otol piətət kit təme e rəhan nəmegəhən. ¹⁴ Io emuwa kitiəh itimlau Iəramərə Iesu, kən o nat u, io ekitun wir məmə nagwənən rafin kotəwīr o nunən, kəsotolən suah kit tamkimik e niḡanəm̄ti Uhgīn. Məto okəmə suah kit nikin təht məmə nat kit tamkimik e niḡanəm̄ti Uhgīn, nat əh tamkimik atip əm ron. ¹⁵ Okəmə piam kit tatəto tərət pik o nat kit itəm nəmun, kən nəsalīwəkən e suatip rəha nolkeikəən. Əsolən məmə nat nakatun tatərəkin piam kit itəm Kristo təmimis ron. ¹⁶ Əsegəhan-inən məmə nat kit itəm ik nakən məmə in təwīr, okəghat-in məmə in nat tərət. ¹⁷ Tol nəhlan məto-inu nəramərəən rəha Uhgīn sənəmə nat rəha nagwənən ne nənimən, məto in nat kit rəha nətuatipən e niḡanəm̄ti Uhgīn, ne nəməlinuən, ne nagiənən e Narmīn Rəhan, ¹⁸ məto-inu suah kit itəm tatol wək kəm Kristo e nolən əh, in tatol niki Uhgīn tətagiən, kən netəmim koatehm in məmə in etəm təwīr, kən nikilat tagiən əm ron.

¹⁹ Kən tol nəhlan, pəs kitat kotalkut pik o nolən nat itəm tatuwīn o nəməlinuən, kən tatiləs-ipər nətəligən rəhatat rafin. ²⁰ Əsarəkinən wək rəha Uhgīn o nagwənən əm. Nagwənən rafin kotəwīr, məsotamkimikən e niḡanəm̄ti Uhgīn. Məto suah kit tatol təfagə rat nian in tatun nat kit itəm tol pian tatəme lan e rəhan nəmegəhən. ²¹ Kən tol nəhlan, təwīr məmə nəsotunən mit, o nənimən wain, o nolən nat kit mīn itəm otol piətəmat otəme e nəmegəhən rəhan.

²² Kən okəmə itəmət nakotos nətəligən kit o natimnat mīn u, otaskəlim anion əm itəmət Uhgīn. Suah kit tətatig e nəwīrən pahriən nian in tatol əm natimnat itəm in titun məmə tətuatip məmə in otol. ²³ Məto etəmim itəm rəhan nətəligən tatol kəiu o nat itəm tatun, məmə in tətuatip o nunən o kəp, təwīr məmə in təsunən. Məto okəmə in tatun, Uhgīn otən nolən rəhan in təfagə rat, məto-inu in tatun, məto nikin təsəhtən məmə in nat ətuatip, rəhan nolən təsətulən e nahatətəən. Kən okəmə suah kit tatol nat kit itəm nikin təht məmə in tərət, in tatol təfagə rat.

15

Nīlās-ipərən nətəligən rəha iəfak pišin pišin mīn

¹ Kitat neen, nahatətəən rəhatat təskasik, kən kitat kotitun məmə nat əlkələh mīn əh, ilat nat əpnəpīn əm. Məto okol kitat kəsotəkəikəən o nolən natimnat mīn əh məmə nikitat tətagiən lan. Nikitat təkəike məht piətət mīn ne winitat mīn itəm rəhalat nətəligən kəiu e natimnat mīn əh. ² Kitat okotəkəike motol nolən itəm otol niki netəm pišin tagiən lan, məmə otasitu elat, mol nahatətəən rəhalat tuwa məskasik. ³ Pəs kotol nəhlan məto-inu Kristo mīn, in təməsolən nolən kit məmə in atip nikin otagiən lan. Məto in təmol natimnat rafin agiən

itəm Uhgïn nïkin tolkeike, kæn o natimnat min u, netəmim kəmotən rat in ron. Inu tahmen e Naoa Rəha Uhgïn tatən məmə, “Nən ratən min itəm netəm pisin pisin min koatol lam, koatuwa ron io.”⁴ Natimnat min əh itəm kəməte aupən e Naoa Rəha Uhgïn, kəməte min məmə otəgətun kitat, məmə okotələhəu-pən əskasik nətəlīgən rəhatat e Uhgïn. Kæn kitat kotitun nolən əh mətə-inu koatətul əskasik e nian iəkis min, kæn Naoa Rəha Uhgïn tatiləs-ipər nətəlīgən rəhatat.

⁵ Uhgïn pisin əm tətəsitə etat məmə koatətul əskasik e nian iəkis min, kæn in pisin əm tatiləs-ipər nətəlīgən rəhatat. Kæn roiū, iatətapəh ron məmə in otəsitə etəmat e nətəlīgən rəhatəmat məmə otuwa mol kitiah əm, tahmen əm e nolən rəha Kristo Iesu. ⁶ Kæn iakətapəh nəhlan otəmat rafin itəm noatos nətəlīgən kitiah əm, məmə nəwiətət titun nuwamən mahmen e nəwia suah kitiah əm o niləs-ipərən nərgi Uhgïn, itəm in Uhgïn ne Tata rəha Iərəmərə rəhatat Iesu Kristo.

⁷ Otos iəfak min neen e nïkin agien məmə okotuwa motəplan itəmat, tahmen əm məmə Kristo təmos itəmat e nïkin agien. Otol nəhlan məmə netəmim okotanwiwi Uhgïn lan. ⁸ Sotaluinən nat u məmə, Kristo təmuwa iolwək rəha netəm Isrel məmə otəgətun məmə Uhgïn tatol rəhan nəghatən, nəghatən inu məmə nəniəkisən min rəhan kəm tipī netəm Isrel aupən, ilat kəmotuwa nīpahrienən. ⁹ Kæn təmuwa məmə Iaihlua min okotənwiwi Uhgïn o rəhan nasəkītunən, tahmen e Naoa Rəha Uhgïn tatən məmə, “Tol nəhlan, oekiləs-ipər nərgəm e niki Iaihlua min, oekan napuən min mənwiwi nərgəm.”

¹⁰ Kæn tatən min məmə,

“Otagien, Iaihlua min, itəmat rəhan min netəmim.”

¹¹ Kæn tatən min məmə,

“Itəmat Iaihlua min otənwiwi Iərəmərə,

kæn itəmat rafin noanol min rəha nətueintən otənwiwi in.”

¹² Kæn Aesea tatən min məmə,

“Noanol rəha Jese aupən otər min^{*}

kæn Uhgïn otiləs-ipər in məmə otərəmərə e noanol min rəha nitən min rafin. Kæn Iaihlua min okotələhəu-pən əskasik nətəlīgən rəhalat lan.”

¹³ Uhgïn təmasitə o kitat məmə okotələhəu-pən əskasik rəhatat nətəlīgən lan. Pəs in otol məmə nikitəmat otər marioah e nagiənən ne nəmalinuan nian nakoatahatətə lan məmə, e nəsanənən rəha Narmin Rəha Uhgïn, onakoatələhəu-pən əskasik pik təhmin rəhatəmat nətəlīgən e Uhgïn.

Pol in aposol rəha Iaihlua min

¹⁴ Piak min ne winik min. Ekitun wir məmə nəmegəhən rəhatəmat təmər marioah e nəwirən, kæn nəmotos nitunən rafin, kæn nəkotahmen o nəgətunən itəmat min. ¹⁵ Mətə e naoa u rəhak, eməsəhluaiğ-inən nat kit, emən-iarəp e niki rafin natimnat min u kəm itəmat, kæn molkeike məmə nikitəmat otəkəike mataht nəghatən min əh. Tətuatip əm məmə iatəghat nəhlan, mətə-inu Uhgïn təmasitə lak e rəhan əm nəwirən ¹⁶ məmə io ekuwa iolwək rəha Kristo Iesu o nən-iarəpən namnusən təwir kəm Iaihlua min. Io ekahmen e pris kit itəm iatən-iarəp namnusən təwir rəha Uhgïn məmə, Iaihlua min itəm koatahatətə e Kristo, okotuwa presen wir min itəm Narmin Rəha Uhgïn təmələhəu kalin məmə rəha Uhgïn, kæn Uhgïn nïkin tagien o nosən.

¹⁷ Kæn e wək rafin itəm iatol o Uhgïn, iatəghat ausit mətə-inu in Kristo Iesu əm itəm tatol wək. ¹⁸ Ko esəghat ausitən o nat kit min, ekəghat ausit əm o

natimnat wir itəm Kristo təmöl nian emol rəhan wək o niləsən Iaihlua min kotuwa motol nəwia Uhgın. Kristo təmöl wək e rəhak nəghatən, ne rəhak nolən min, ¹⁹ kən təmöl wək e nəsanənən rəha nəmätin min ne nat pişpis min, kən təmöl ilat rafin e nəsanənən rəha Narmın Rəha Uhgın. Kən tol nəhlan, emən-iarəp rafin namnusən təwir rəha Kristo, təmətuoun Jerusalem muwin mətoarus-pən kantri u Ilirikam. ²⁰ Nian rafin e nətuounən rəhak wək mətoarus-pa u-roiu, ematolkeike məmə ekuwin mən-iarəp namnusən təwir e ikin min neen itəm kəsəto-agin-əhən nərği Kristo ikin. Əsolkeikeən məmə ekol wək e ikin kit itəm suah kit tinuwin rəkis ikin mən-iarəp namnusən təwir. ²¹ Məto tahmen əm e Naoa Rəha Uhgın itəm tatəghat-in Kristo məmə, “Netəmim itəm kəsən-iarəpən namnusən təwir kəm ilat, ilat okotəplan in, kən netəmim itəm kəsətoəən əh namnusən təwir, ilat okotitun.” ²² Nian tepət, wək u rəhak o nuwinən ik pişin pişin min tətəhtosiğ-in io o nimnən məplan itəmat.

Nətəliğ rəha Pol o nuwinən Rom

²³ Məto roiu, rəhak wək ikin-u tinol namnun, kən e nup tepət rəkis, iakolkeike pik məmə ekimnə məplan itəmat, ²⁴ kən tol nəhlan, nikik tatəht məmə ekimnə məplan itəmat nian ekuwin əpəh kantri u Spen. Kən nian ekimnə kotauiləm o nian əkuəkir əm, kən iakolkeike məmə nakotasitu lak e rəhak naliwəkən. ²⁵ Məto roiu, iatuwin Jerusalem o nasituən e iəfak min əh-ikin, ²⁶ məto-inu iəfak min əpəh kantri mil u Masetonia ne Akaea, nikilat təmagien o nos-ipamən rəhalat məni məmə ekasitu e ian-rat min e niməfak əpəh Jerusalem. ²⁷ Nikilat təmagien əm o nolən, kən in tahmen e iehl kit itəm noanol rəha İsrəl kəmotol kəm ilat. Tol nəhlan məto-inu okəmə Iaihlua min kəmotos nəwırən rəha Uhgın e suatip rəha netəm İsrəl, kən Iaihlua min okotəkəike motasitu e netəm İsrəl e rəhalat məni. ²⁸ Oekos məni itəm ilat kəmotos-ipa, muwin mos-ipən kəm iəfak min əpəh Jerusalem. Kən nian emol namnun wək u, kən ekiet Jerusalem muwin əpəh kantri u Spen, kən e rəhak naliwəkən oekimnə məplan itəmat. ²⁹ Nian ekuwa mitalau imatəmat ikin, ekitun məmə iatos natimnat wir tepət e Kristo məmə ekos-ipinə kəm itəmat, kən itəmat onəkotəto təwir lan.

³⁰ Piak min ne winik min, məto-inu kitat koatahatətə e İrəmərə rəhatat İesu Kristo, kən Narmın Rəha Uhgın tatol məmə kitat koatolkeike kitat min, ekətapəh əskasik otəmat məmə nəkoatəfak ron io kəm Uhgın, kən e nolən əh, nakotasitu lak e nəluaginən rəhak. ³¹ Otəfak məmə Uhgın otasitu lak mah-tosiğ-in netəm Jutia itəm kəsətənən nıpahrienən e namnusən təwir məmə, okəsotərəkinən io. Kən otəfak min məmə nian ekuwin miet-pən Jerusalem, netəm min u koatahatətə e Kristo, nikilat otəgien o rəhak wək. ³² Kən e nolən əh, okəmə Uhgın tolkeike mihin, ekimnə məplan itəmat e nagiənən, kən kitat rafin agin-əh, nikitat otəgien. ³³ Pəs Uhgın itəm in nəukəti nəməlinuən tətətiğ itəmat min. Əwəh.

16

Pol tətəuatipin in min neen

¹ Io iatən-ipinə kəm itəmat məmə winitat u Fipi, itəm tatos wək rəha dikon e niməfak əpəh Kegkria, in pətan wir kit. ² İakətapəh otəmat məmə nian in otimnə, onəkotəgien əm ron e nərği İrəmərə rəhatat, e nolən itəm in tətəuatip

məmə netəmim rəha Uhgín okotol mihín. Okəmə rəhan nat kit tikə, təwir məmə nakotasitu lan, məto-inu in təmasitu lak ne netəmim tepət.

³ Otən təwir kəm Prísila ne Akwila, itəm itiməhal emətəhalol wək kitiaħ rəha Kristo Iesu. ⁴ Iuəhkír kiamís o nasituən lak. Sənəmə io pisin əm, məto io ne laihluə mìn rafin u koatəfak, itəmat ekotanwiwi Uhgín olau.

⁵ Kən otən təwir kəm niməfak itəm kəmotuəfimin e rəhalau nimə. Otən təwir kəm io kit u Epaenetas, u itəm təmaupən mahatətə e Kristo e profens əpəħ Esia.

⁶ Otən təwir kəm Meri itəm təmatol pik wək otəmat.

⁷ Otən təwir kəm Antronikas ne Junias, natimak mil itəm itiməhal mìn ilau eməhaluwín e kalapus. Aposol nín koatisiai-in pik ilau, kən ilau kəmuauupən-in io muahatətə e Kristo.

⁸ Otən təwir kəm Ampliatas, itəm iakolkeike e nolkeikeən rəha Iərəməərə.

⁹ Otən təwir kəm Urpanas, itəm kitat koatol wək kitiaħ e Kristo, kən otən təwir kəm io kit u Stakis.

¹⁰ Otən təwir kəm Apeles itəm təmətul əskasik e Kristo e nian iəkis mìn. Otən təwir kəm Aristopolas ne noanol mìn rəhan, ne rəhan iolwək mìn.

¹¹ Otən təwir kəm Herotian, rəhak ətuatip.

Otən təwir kəm Nasisas ne rəhan mìn, ne rəhan iolwək mìn itəm koatəfak kəm Iərəməərə.

¹² Otən təwir kəm Trifaena ne Trifosa, pətan mil itəm kətioal pik wək rəha Iərəməərə.

Otən təwir kəm io kit u Persis, pətan kit mìn itəm tatol pik wək rəha Iərəməərə.

¹³ Otən təwir kəm Rufas, iəfak wir kit rəha Iərəməərə, ne rəhan mama itəm təmatol təwir kəm io tahmen e rəhak ətuatip mama.

¹⁴ Otən təwir kəm Asigkritas, ne Filegón, ne Heremes, ne Patropas, ne Heremas, ne piatat mìn itəm ilat mìn koatətig.

¹⁵ Otən təwir kəm Filolokas, ne Julia, ne Nereas ne winín, ne Olimpás, ne iəfak mìn rafin itəm ilat mìn kotətig.

¹⁶ Otən təwir kəm itəmat mìn tahmen məmə itəmat kitiaħ əm e Kristo. Niməfak rafin rəha Kristo koatən təwir kəm itəmat.

¹⁷ Piak mìn ne winík mìn. Iakətapəħ əskasik otəmat məmə nakoatəto wir itəmat o netəm koatol məmə nakotəhap itəmat mìn, kən koatəgətun natimnat itəm koatol netəmim koatakia e nahatətəən rəhalat, kən kəgətunən əħ tol pisin agin e nəgətunən itəm nəmotos rəkis. Otətul isəu olat, ¹⁸ məto-inu netəm kotol nəhlan, ilat kəsotolən wək rəha Iərəməərə Kristo, məto koatol wək əm o nat nipətilat tolkeike. Ilat koatən wir nəghatən, kən nəghatən rəhalat tətəhen, kən ilat koateiua, kən matərəkin nətaligən rəha netəmim tepət itəm kotəruru nat. ¹⁹ Netəmim kinotəto rəkis namnusən məmə itəmat nəkoatol nəwia Kristo. Tol nəhlan, níkik tagien pik otəmat. Məto iakolkeike pik məmə nakotenatig e nolən ətuatip mìn, kən məmə nəsotuwinən e nolən rat mìn. ²⁰ Uhgín itəm nəukəti nəməlinuən, otəsuwəhən in teguətəin Setan, kən in otətig əm ləhau e nelkitəmat. Pəs nəwirən rəha Iərəməərə Iesu tətətig itəmat mìn.

²¹ Timoti itəm itimlau mìn etioal wək kitiaħ, tatən təwir kəm itəmat. Kən Lusias, ne Jeson, ne Sosipata u natimak mìn, kəhalən mìn təwir kəm itəmat.

²² Io Tesias, itəm emətə nəghatən rəha Pol e naoa u, io iatən təwir kəm itəmat u kitat kitiaħ e Iərəməərə.

²³⁻²⁴ Kaeas tatən təwir kəm itəmat. Io Pol, ekətatiḡ e rəhan nimə, kən netəm rəha niməfak kotuəfimin iman ikin.

Erastas u etəm tatəramərə e mənī rəha taon əh, ne piatat Kuartas, ilau min katuən təwir kəm itəmat.

²⁵ Pəs kotənwiwi Uhgīn. In titun nolən məmə itəmat nəkoatətul əskasik e nahatətəən rəhatəmat. In otol nəhlan e namnusən təwir rəha Iesu Kristo itəm iatən-iarəp. Nəghatən u təməhluaig nuwəh rəkis, ²⁶ məto roiu, təmol əp in. Kən in Uhgīn u itəm tatəmegəh nian rafin, kən in təmən məmə ekotən-iarəp namnusən rəha Kristo itəm ien min aupən kəmotəte e naoa min rəhalat, kən netəmin okotitun. Ekotən-iarəp məmə noanol min rafin e nətueintən, pəs ilat okotahatətə e Uhgīn, kən tol nəhlan moatol əm nəwian. ²⁷ Uhgīn pisin əm in Uhgīn, kən in pisin əm in tenatig. !Pəs kotənwiwi Uhgīn nian rafin namnun tikə, o nat itəm Iesu Kristo təmol! Əwəh.

1 Korin

Naoa itəm Pol təmaupən mətə tuwın kəm iəfak mın ikın Korin

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u 1 Korin

?Pah təmətə naoa u? Aposol Pol təmətə naoa u.

?Təmətə tatuwın kəm pah? Təmətə tatuwın kəm niməfak rəha Korin.

?Nəmegəhən təhro nulan nian təmətə? Korin in taon asol kit. İkin əh, netəmim tēpət kotos rəhalat kago o nol-salim-inən, kən netəmim tēpət kotuwa məmə okotos-nəmtin. Netəmim neen kotuwa e nego, neen kotaliwək əm. In taon kit təwir pik e profens rəha Akaea, itəm tətətig e nəptən asol u Kris. Məto taon u, narmi nat mın kəmotər lan, kən nolən rat mın tēpət e taon əh. Niməfak rəha Korin, İaihlua mın kotepət lan. Pol təmətəuon niməfak u e nian rəha naliwəkən itəm tətəl kəiu lan. Məto roiu əh, nəratən asol mın neen tınatig e niməfak. Netəmim neen koatol nolən rat mın, kən neen koatos nətəligən mın itəm kəsotətuatipən. Kəmotətapəh o Pol o natimnat mın neen itəm ilat kəsotitum wırən, kən in təmətə naoa u tətəu-pən ətuatip əm rəhalat nətəligən. Kən təmətə naoa u məmə otəg-ətuatip-in nolən rat mın itəm ilat neen kəmoatol.

?Təmətə naoa u o naka? Niməfak rəha Korin in tətətig e taon kit itəm nolən rat mın rafin təmərtoah wır lan. Nolən rat mın neen kəmotuwa imə e niməfak. Pol təmətə naoa u məmə otən-iarəp nolən rat mın itəm tətətig e niməfak, ne nəratən pisin mın neen mın. In təmən kəm ilat məmə okotəhro mın nulan motəkəike kitəlig-pa mın o Uhgın, kən nolən naka u tətətuatip itəm etəmim otol okəmə in etəmim rəha İesu.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ İo Pol, itəm Uhgın təmaun-in kən mıtəpun e nəwian məmə io aposol rəha Kristo İesu, iatəte naoa u itəmlau piətət Sostenes. ² Naoa u tatimnə kəm itəmat niməfak rəha Uhgın əpəh Korin, itəmat itəm Uhgın təmələhəu kalın məmə rəhan mın e Kristo İesu, kən təmaun-in itəmat məmə rəhan mın, itəmat mın netəm e ikın mın rafin itəm koatəfak kəm İərəməərə rəhatat İesu Kristo itəm in İərəməərə rəhatat rafin. ³ Pəs Uhgın Tata rəhatat ne İərəməərə İesu Kristo, okuawte-in nəwırən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Pol təmənwiwi Uhgın e nəfakən

⁴ Nian rafin iatən kəm Uhgın məmə nıkkik tagien otəmat məto-inu təmawte-in rəhan nəwırən kəm itəmat e Kristo İesu. ⁵ Təmawte-in rəhan nəwırən u tēpət kəm itəmat e nolən mın rafin, e nasituan o nən-iarəpən ne nıtunən nəghatən rəhan. ⁶ Təmöl nəhlan məto-inu, nəmotəplan məmə namnusən e Kristo in nıpahrienən. ⁷ Tol nəhlan, nian nəkoatətul matip moatəsahgın nuwamən rəha İərəməərə rəhatat İesu Kristo, Uhgın tatos-ıpınə kəm itəmat rəhan nəsanənən e Narmın o nolən wək rəhan, nəsanənən rafin mın əh itəm kotətuatip o nəmegəhən rəhatəmat. ⁸ Kən in otol itəmat nəkoatətul əskasik mətoarus-pən namnun nian məmə okəsehm-pənən nolən rat kit etəmat e Nian rəha İərəməərə rəhatat İesu Kristo, itəm tatuwa mın lan. ⁹ Kən Uhgın otol nat u kəm itəmat məto-inu nian rafin in tətəl rəhan nəghatən. In Uhgın itəm təmaun-in itəmat nakotuwa kitiəh itəmat Nətin İesu Kristo u İərəməərə rəhatat.

Netəmim rəha niməfak kəmotəhap ilat min

¹⁰ İatətapəh əskasik otəmat, piak min ne winik min, e nərgi İərəmərə İesu Kristo, məmə itəmat rafin nakotətəlig-in itəmat min, məsotolən məmə nətəligən kit otuwa məhap itəmat, kən məto nakotuwa pahrien kol kitəh e nətəligən ne nikin kitəh. ¹¹ Piak min ne winik min, iatən nəhlan məto-inu netəmim neen rəha Kloe* kəmotən-iarəp kəm io məmə itəmat nakoatərgəəu. ¹² Nipəti nəghatən itəm iatən tol nulan, itəmat neen kotəmə, "İtəmat ekoatuarisig-in Pol," neen kotəmə, "İtəmat ekoatuarisig-in Apolos," neen kotəmə, "İtəmat ekoatuarisig-in Pita," neen min kotən məmə, "İtəmat ekoatuarisig-in Kristo." ¹³ ?Nikitəmat təht məmə nəkotitun nəhap-əhapən nulan Kristo? ?Nikitəmat təht məmə io Pol eməkul e nig kəməluau otəmat? ?O kəmol bəptais etəmat neen e nərgi Pol?

¹⁴ İo iakən tagkiu kəm Uhgın məmə io eməsolan bəptais etəmat kit, məto emol bəptais əm e Krispas ne Kaeas. ¹⁵ Niki tagien nəhlan məto-inu suah kit okol təsənən məmə kəmol bəptais lan e nərgək. ¹⁶ Ei, emaluin, emol bəptais min e Stefanas ne rəhan min. Uarisig e itəm əh, emaluin okəmə emol bəptais min e suah kit o kəp. ¹⁷ Nipəti nəghatən min u məmə, Kristo təsahl-ıpəmən io məmə ekol bəptais e netəmim, məto təmahl-ıpa io məmə ekan-iarəp əm namnusun təwir. Kən esən-iarəp əmən e nitunən rəha etəmim məto-inu, esolkeikən məmə nəghatən e nimisən rəha Kristo e nig kəməluau in otoigoig.

¹⁸ Tol nəhlan məto-inu, nəghatən e nimisən rəha Kristo in toigoig malməl o netəm u koatitəp suatip rəha nuwinən e nigəm asol, məto o kitat itəm Uhgın tatosmegəh kitat, in nəsanənən əm rəha Uhgın. ¹⁹ Kən Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, "İo ekərəkın əgin nenatigən rəha netəm kotenatig, kən mahtosig-in nitunən rəha netəm kotitun pik nat."

²⁰ ?Netəm kotenatig hiə? ?İgətun min rəha Lou hiə? ?Netəmim itəm kotitun wir suatip rəha nəghatən hiə? Uhgın təmol nenatigən rəha nətueintən tinuwa rəkis nalməl əmən. ²¹ Tol nəhlan məto-inu, e nenatigən rəha Uhgın, təmol məmə netəmim rəha nətueintən okəsotitunən in e nenatigən əm rəhalat. Məto in təmol məmə nəghatən alməl min rəhatimat otosmegəh netəmim itəm koatən nıpahrienən lan. ²² Noanol min rəha İsrəl koatətapəh-in nat pıspis min, kən İaihlua min koategəs-in nenatigən məmə okotəplan Uhgın, ²³ məto kitat koatən-iarəp əm nimisən rəha Kristo e nig kəməluau, kən nəghatən u in təhmen e kəpiel e suatip itəm tatol noanol min rəha İsrəl koatəmə, kən in təhmen e nalmələn kəm İaihlua min. ²⁴ Məto o netəm min in itəm Uhgın təmaun-in ilat, noanol min rəha İsrəl neen ne İaihlua min neen ilau kərən, Kristo in nəsanənən rəha Uhgın ne nenatigən rəhan. ²⁵ Tol nəhlan məto-inu, nalmələn rəha Uhgın in tenatig taprəkis-in nenatigən rafin rəha netəmim, kən nəpouən rəhan in təsanən taprəkis-in nəsanənən rafin rəha netəmim.

²⁶ Piak min ne winik min, nikitəmat otəkəike məht məmə itəmat netəm ahro nian Uhgın təmaun-in itəmat. İtəmat tepət nəsotənatigən e niganəmti netəmim, kən məsotosən nəsanənən, kən sənəmə itəmat nenəti netəm-iasol neen. ²⁷ Məto Uhgın tatitəpun nat alməl min e nətueintən məmə okotol aulis netəm kotenatig, kən mıtəpun nat əpou min e nətueintən məmə okotol aulis netəm kotəsənən. ²⁸ In təmıtəpun natimnat itəm, e nətəligən rəha netəmim,

1:10: Fil 2:2 * **1:11:** Kloe in pətan kit itəm rəhan nautə tepət, kən netəmim koatisiai-in. **1:12:** Wək 18:24-28; 1 Kor 3:4 **1:14:** Wək 18:8; Rom 16:23 **1:16:** 1 Kor 16:15 **1:18:** Rom 1:16
1:19: Aes 29:14 **1:20:** Job 12:17; Aes 19:12; 33:18; 44:25 **1:21:** Mat 11:25 **1:23:** Rom 9:32; 1 Kor 2:14 **1:24:** Kol 2:3 **1:25:** 2 Kor 13:4 **1:26:** Mat 11:25; Jem 2:5

ilat nat əpnəpən əm, ne itəm netəmim kəsotolkeike pikən, ne natimnat itəm kotikə. Kən təmitəpun natimnat min əh məmə in otol nat keike e nətəligən rəha netəmim, kəmotuwa nat əpnəpən əm elat. ²⁹ Təmol nəhlan məmə suah kit otəsəghat ausitən e niganəmti Uhgın. ³⁰ Məto-inu e nəwia Uhgın, itəmat nəmotuwa kitiah itəmat Kristo Iesu. Kən Kristo təmuwa o kitat məmə nenatigən rəha Uhgın, inəh e Kristo, Uhgın təmol kitat kotətuatip e niganəmtin, kən mələhəu kalin kitat məmə rəhan min, kən mosmegəh kitat. ³¹ Tol nəhlan, təhmen e Naoa Rəha Uhgın tatən, “Etəm itəm tatəghat ausit, otəghat ausit əm o nat itəm İərəməərə təmol lan.”

2

¹ Piak min ne winik min. Nian emimnə otəmat, eməsən-iarəpən nəghatən rəha Uhgın e nəghatən itəm kotenatig ne nolən rəha etəmim itəm titun wir nəghatən. ² Kən nian emətatig kitat min itəmat, nikik təkaskik məmə esən-iarəp minən nat kit, məto Iesu Kristo əm, ne nimisən rəhan e nig kəluau. ³ Emuwa otəmat e nəpouən ne nəginən, kən matəgin mətasiəp-asiəp. ⁴ Kən nian emən-iarəp rəhak nəghatən e namnusan təwir, eməsənən e nenatigən rəha netəmim, ne nəghatən asol min itəm otiuw itəmat, məto nian eməghat, nəmotəplan nəsanənən rəha Uhgın ne wək rəha Narmın Rəha Uhgın. ⁵ Emol nəhlan məmə nahatətəən rəhatəmat otəsətul əmən e nenatigən rəha netəmim, məto in otətul e nəsanənən rəha Uhgın.

Nenatigən rəha Narmın Rəha Uhgın

⁶ Məto in nıpahrienən məmə itimat ekotən-iarəp nəghatən tenatig kəm netəm itəm kinotəskasik rəkis e nəmegəhən rəhalat, məto sənəmə nenatigən rəha netəm u-roiu, o netəm koatərəməərə u-roiu, itəm ilat okotuwa nat əpnəpən min əm. ⁷ Kəp. Itimat ekoatəghat-in nenatigən rəha Uhgın aupən itəm təmatəməhl anion, kən in nenatigən itəm təmatəhluaiğ, kən Uhgın təmol nalpəkəuən aupən aupən ağin məmə, nenatigən əh, in otol nəwirən kəm kitat. ⁸ Nətem koatərəməərə e nəptən əh-roiu, ilat kinotərəuru nalpəkəuən əh rəha Uhgın, məto okəmə ilat kinəmotitun, ko kəsotətu-pərən İərəməərə rəha nəwirən rafin e nig kəməluau. ⁹ Məto Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Suah kit təsəplanən, suah kit təsətəən, suah kit təsitunən nat naka itəm Uhgın təmol əpen-əpenə lan rəha netəm u kotolkeike in.”

¹⁰ məto Uhgın təmol əp nalpəkəuən anion əh rəhan kəm kitat e Narmın. Kən Narmın titun natimnat rafin, kən mitun min natimnat rəha Uhgın itəm etəmim kit okul təsitunən. ¹¹ ?Tol nəhlan, etəmim pah titun nətəligən rəha etəmim kit, məto narmın əm? ?E nolən kitiah əm, etəmim pah titun nətəligən rəha Uhgın, məto Narmın əm? ¹² Uhgın təməsos-ıpa mən kəm kitat nətəligən rəha netəmim e nətueintən, məto təmos-ıpa Narmın itəm tətisi-pən ron. In təmos-ıpa kəm kitat məmə kitat okotitun nat naka itəm Uhgın təmos-ıpa əpnəpən əm kəm kitat. ¹³ Inu nəghatən itəm itimat iotən, kən nenatigən rəha netəmim təsəgətunən itimat e nəghatən min əh, məto Narmın Rəha Uhgın təməgətun itimat, kən ekotən-iarəp natimnat pahrien rəha Narmın Rəha Uhgın e nəghatən min itəm təmisi-pən lan.

¹⁴ Etəmim itəm Narmın Rəha Uhgın tikə lan, okul təsosən natimnat itəm tətisi-pən e Narmın Rəha Uhgın məto-inu ilat nat alməl min əm kəm in, kən okul in təsitunən ilat məto-inu Narmın Rəha Uhgın əm titun nasitunən e

netəmim o nitunən natimnat rəha Uhgın. ¹⁵ Kitat itəm koatos Narmin Rəha Uhgın kotəplan motitun natimnat min əh, məto netəm əpnəpın, ko koatəplan məsotitun aɡin-əhən kitat. ¹⁶ Tol nəhlan məto-inu Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,

“?Pah u titun nətəligən rəha İərəməərə məmə in otəgətun in?”

Məto kitat kotitun nətəligən rəha Kristo.

3

Nəhap-əhapən e niməfak

¹ Piak min ne winik min. Nian emətətig kitat min itəmat, okol esəghatən kəm itəmat təhmen e netəmim itəm kınotəskasik rəkis e nəmegəhən rəhalat e Narmin Rəha Uhgın, kəp. Eməghat kəm itəmat təhmen məmə itəmat netəmim rəha nətueintən əm, kən eməghat kəm itəmat təhmen məmə itəmat nisualkələh əm e nəmegəhən wi rəhatəmat e Kristo. ² Nian emətəgətun itəmat, təhmen məmə emətəgwən itəmat e melek əm, eməsos-ıpınə nagwənən əskasik kəm itəmat məto-inu itəmat nəsotahmənen o nunən. Kən nıpahrienən, itəmat nəsotahmənen əh o nunən, ³ məto-inu nolən rəhatəmat təhmen əm e rəha netəmim rəha nətueintən. Tol nəhlan məto-inu itəmat nakoatətet itəmat min, kən moatərgəhəu, kən təhmen əm məmə itəmat netəmim rəha nətueintən əm u. Nəkotahmen e netəm əpnəpın min. ⁴ Nian suah kit otən məmə, “İo rəha Pol,” kən kit min tən məmə, “İo rəha Apolos,” nolən əh tatəgətun məmə itəmat netəm rəha nətueintən əm.

⁵ Otəplan-tu. ?Apolos in pah, kən Pol in pah? İtimlau e kuahmen əm e iolwək itəm emuasıtu etəmat o nuwamən o İesu. İtimlau etioal əm wək itəm İərəməərə təmos-ıpa pısın pısın kəm itimlau məmə ekioal. ⁶ Təhmen məmə io eməfe nıkutın nat, kən Apolos in tətəu e nəhau, məto Uhgın tatol tatəwiə. ⁷ Tol nəhlan, etəmim itəm tatəfe nat, o etəm tətəu e nəhau, in nat əpnəpın əm, məto Uhgın pısın əm in nat keike itəm tatol natimnat koatəmegəh moatəwiə. ⁸ Etəm tatəfe, ne etəm tətəu, katian əm o nat kitiəh əm. Kən Uhgın otətou ilau kitiəh kitiəh e rəhalau wək pısın pısın min. ⁹ İtimlau iolwək mil rəha Uhgın, kən itəmat nəkotahmen e nasumən rəha Uhgın, o nimə rəha Uhgın.

¹⁰ E nəwıran itəm Uhgın təməwte-in kəm io, emiləkin wir nelki nimə təhmen e etəm titun wir niləkinən nimə. Kən suah kit min tatıləkin nimə məsin. Məto ilat rafın okotəkəike moatehm wir wək rəhalat rəha niləkinən nimə, ¹¹ məto-inu okol suah kit təsiləkinən nelki nimə kit min itəm tol pısın e inu itəm kınıləkin rəkis. Kən nelki nimə u in İesu Kristo. ¹² Okəmə suah kit tiləkin-pər rəhan nimə itəm nelki nimə in İesu Kristo, kən in titun niləkinən e iəu u kol tatıpit-ıpit, o e silfa, o e kəpiel nəmtın tiəkis, o e nig, o e nuwig, o e maniah. ¹³ Kən nian kit netəmim okotəplan wək rəhan, məto-inu e nian İesu tatuwa min, rəhan wək otuwa e nəhag-əhagən. Rəhan wək okələhəu-pən e nigəm, kən nigəm otəgətun məmə rəhan wək təwir or tətət. ¹⁴ Okəmə nigəm təməsusən rəhan nimə, in otos rəhan nətəuən. ¹⁵ Məto okəmə nigəm təmus rəhan nimə, kən rəhan natimnat rafın təmikə. In əm, Uhgın otosmegəh, məto təhmen-ahmen əm e suah kit itəm taiu mətagım e nimə itəm nigəm tatus.

¹⁶ ?Nəkotitun o kəp məmə, itəmat un nimə rəha Uhgın, kən Narmin Rəha Uhgın tətətig etəmat? ¹⁷ Okəmə suah kit tərəkın nimə rəha Uhgın, kən Uhgın

otərəkin in, mətə-inu nimə rəha Uhgın, in rəhan pisin əm. Kən nimə u rəha Uhgın, itəmat.

¹⁸ Təsəwirən məmə suah kit tateiua-in atip in. Okəmə suah kit nikin təht məmə in tenatig u-roiu e niganəmti netəmim, in otəkəike muwa ialməl kit e niganəmtilat məmə in otuwa ienatig pahrien. ¹⁹ Tol nəhlan mətə-inu nenatigən rəha netəmim rəha nətueintən, in talməl pik e niganəmti Uhgın. Tahmen e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Uhgın tatol noanikulu kit e nəghatən rəha suah kit itəm tatən məmə in tenatig wir, kən Uhgın taskəlīm in.” ²⁰ Kən Naoa Rəha Uhgın tatən min məmə, “İərəmərə titun məmə, nətəligən rəha netəm kotenatig, ilat nat əppnapin əm.” ²¹ Kən əsotənən məmə itəmat rəha suah u o rəha suah əh məmə onəkotiləs-ipər atip itəmat ron. Uhgın tatos-ipən natimnat rafin rəhatəmat məmə atasitu etəmat. ²² Pol, o Apolos, o Pita, o nətueintən, o nəmegəhən, o nimisən, o nian roiu, o nian itəm tatuwa, ilat rafin rəhatəmat məmə Uhgın otol təwir kəm itəmat lan, ²³ kən itəmat rəha Kristo, kən Kristo in rəha Uhgın.

4

Aposol min rəha Kristo

¹ Tol nəhlan, netəmim okotəkəike motos itimat tahmen e iolwək min rəha Kristo itəm Uhgın təmələhəu-pən e nelmitimat məmə itimat ekotol əp nalpəkauən anion rəha Uhgın. ² Kən netəmim itəm koatehm natimnat rəha etəm-iasol kit, ilat kotəkəike motol rəhalat wək təwir məmə nian etəm-iasol tatəplan rəhalat wək, kən titun nahatətən elat. ³ E io, in nat əppnapin əm okəmə itəmat, o netəm pisin neen kotən-iarəp nətəligən rəhalat e rəhak wək. Kən io atip esahmenən o nakilən rəhak wək. ⁴ E rəhak nətəligən, məmə emol əm nat itəm in təwir, mətə nat u təsənən məmə io ekətuatip. İərəmərə əm tətuatip o nakilən rəhak wək. ⁵ Tol nəhlan, sotautautən o nakilən natimnat. Nakoatəzahgin e nian İərəmərə otuwa lan. In otəmki-pən e nəhag-əhagən natimnat itəm koatəhluag e napinəpən, kən in otol-arəp nat naka tətətig e niki netəmim o nolən min rəhalat. E nian əh Uhgın otənwiwi ilat kitiah kitiah.

⁶ Piak min ne winik min. Emən-ipinə nəghatən min əh kəm itəmat etimlau Apolos məmə itəmat onəkotos nitunən ikin, kən okəmə nakotos nipəti nəghatən min u, “Nəkotəkəike motol əm nəghatən min itəm kinəte rəkis,” kən nasotos-ipərən netəm-iasol neen motos-iahau neen. ⁷ ?Tahro? ?İtəmat ilis taprəkis-in netəmim min rafin? ?İtəmat nakoatos natimnat neen itəm Uhgın təsos-ipinə kəm itəmat? !Kəp! ?Kən tahro nakoatəghat ausit o natimnat itəm Uhgın təmos-ipinə kəm itəmat tahmen əm məmə itəmat əm nəmotol natimnat min əh?

⁸ Nikitəmat təhat məmə ninotos rafin rəkis natimnat rəha Uhgın. Nikitəmat təhat məmə ninotos rafin rəkis nautə rəha Uhgın. Nolən rəhatəmat tahmen məmə nəmotuwa kig min rəha Uhgın, mətə itimat ekotətig ləhau əm. ! Mətə kəp, sənəmə nipahrienən! !Nəman! Okəmə nipahrienən məmə itəmat nəmotuwa kig min rəha Uhgın, nikitimat otəgien pik, kən okəmə tol nəhlan, itimat min ekotol kig kitat min itəmat. Mətə təsolən mihin. ⁹ İtəmat aposol min, mətə nikik təht məmə Uhgın təmələhəu itimat əpəh ləhau agin-əh, ioatətig tahmen e netəm itəm kəmakil rəkis məmə okotəkəike motimis. Nikik təht nəhlan mətə-inu tahmen məmə ekoatətul e niganəmti nagelo min ne

netəmim rafin məmə ilat okotəplan nolən rəha nımisən rəhatimat.* 10 ! Netəmim tepət koatən məmə itimat ialməl min o nərgi Kristo, məto nikitəmat təht məmə itəmat nakotenatig wir e Kristo! Məto sənəmə nıpahrienən. ! Netəmim tepət koatən məmə rəhatimat nepətən tikə, məto nakoatəghat ausit məmə rəhatəmat nepətən iağgin! Məto sənəmə nıpahrienən. Netəmim tepət koatısiai-in itəmat, məto katən rat itimat.

11 Məto, inu nıpahrienən. Mətoarus-pa roiu, nəumis tatus itimat, kən moatoaoa, kən ekoatuwin e natimnat kəmotəhap-əhap, kən netəmim koatoh itimat, kən rəhatimat nımə tikə. 12 Itimat atıp əm ioatol pik wək e nelmitimat. Nian okotən rat itimat, məto itimat ekotəfak o nəwirən olat. Nian netəmim koatol nəratən kəm itimat, məto itimat ekotəpnəpin əm. 13 Nian netəmim koatən rat itimat, məto itimat ekoatəghat wir əm kəm ilat. Mətoarus-pa roiu itimat ekotahmen e nuwitik rəha netəmim rafin, o namkımik rəha nətueintən rafin.

İlat okotəkəike kətəu-pən nolən rəha Pol

14 Esətəən nəghatən min u məmə ekol itəmat nakotaulis, məto məmə otəhgaiir etəmat, məto-inu itəmat nenətik min itəm ekolkeike itəmat. 15 Rəhatəmat iəgətun tepət itəm okotəgətun itəmat e Kristo, kən okəm-naka ilat kotahmen əm e rəhatəmat tata kalın ten-taosan, məto rəhatəmat tata ətuatıp kitıəh əm, inu io, məto-inu e Kristo İesu emuwa rəhatəmat tata ətuatıp nian emən-iarəp nannusən təwir kəm itəmat aıpən. 16 Tol nəhlan, ekotəpəh əskasik otəmat məmə onəkotətəu-pa rəhak nolən min. 17 Məto-inu o nat u, etahl-ıpinə nətik e Kristo u Timoti itəm iakolkeike. In tətaiu əskasik e İərəməre. In otən min kəm itəmat suatıp rəha nəmegəhən rəhak e Kristo İesu itəm tatətəu-pən natimnat itəm iatəgətun e nıməfak min rafin ikın min rafin.

18 İtəmat neen koatən məmə esimnə minən, kən motausit pik o rəhatəmat nepətən. 19 Məto otəsuwəhən, ekəike mimmə məplan itəmat okəmə İərəməre tegəhan-in io. Kən ekəsəplan əmən nəghatən min itəm netəm iausit min koatən, məto ekəplan nəsanənən rəhalat. 20 Məto-inu nəərəməreən rəha Uğın sənəmə in nat kit rəha nəghatən, məto in nat kit rəha nəsanənən. 21 ?Kən nakotolkeike naka? ?Ekimnə malis itəmat, o ekimnə e nolkeikəən ne narmın rəha nəmēiən?

5

Pian kit, rəhan nolən tərət ağın

1 Kəmən-iarəp kəm io məmə suah kit u e nikitəmat tətəkləh-in pətən kit, kən təmöl e nolən tərət kit itəm taprəkis-in nolən rəha netəm kəsotəfakən, nat əpnəpin kəsotəfakən. In tətəkləh-in pətən wi rəha rəhan tata. 2 !Kən itəmat nakotausit ron məmə təwir əm! Nəsotətəən tərət, məto onəkotəkəike motətə tərət o nolən əh, kən nəsotəhl-iarəpən suah əh, məto onəkotəkəike motəhl-iarəp itəm təmöl nolən rat əh e nikitəmat.

3 Nat əpnəpin esatigən kitat min itəmat, məto e narmın etatig kitat min itəmat, kən təhmen əm okəmə kitat koatatig, enən rəkis e nərgi İərəməre İesu

* 4:9: Nian kig kit təmöl win e nəluaginən, minatitəlig matit rəhan mopael min ne rəhan tikimir min. Rəhan mopael min kotuarisig-in, kən tikimir min kotuarisig-in ilat, kən netəmim rafin kotitun məmə tikimir min okotimis. Netəmim kəmotol lafet kit, kən netəmim rafin koatəplan tikimir min atıp koatoh ilat min, o kəm-naka koatol fait ilat nat iarupin min təhmen e laion. Kən Pol tətən məmə in ne rəhan min netəmim kotahmen e tikimir min itəm okotimis, kən netəmim rafin koatəplan. 4:11: 2 Kor 11:23-27 4:12: Mat 5:44; 2 Tes 3:8 4:15: Kal 4:19 4:16: Fil 3:17 4:17: Wək 19:22 4:20: 1 Kor 2:4 5:1: Lev 18:7-8; Dut 22:30

məmә naka in tətuatip məmә kitat okotol e suah əh. ⁴ Nian nakotuwa kitiaəh, kən e narmin, etatig kitat min itamat, kən nian nəsanənən rəha ləramərə rəhatat Iesu in əh-ikin kitat min, ⁵ kən otiləs-ipən suah u əh-roiu e nelmi Setan məmә otərəkin nipətin, mətō ləramərə otosmegəh narmin nian in tatuwa min e namnun nian.

⁶ Rəhatəmat nausitən tərət. ? Nəkotitun o kəp məmә, is noan məsin əm tətələpik apiəpia flao itəm kəmətig? ⁷ Otərəkin rəkis is oas min rəhatəmat məmә itamat flaoa wi itəm kəmətig u is tikə lan, kən niphahrienən itamat nəkotahmen ətuatip e piret əh. Tol nəhlan mətō-inu Kristo itəm in nəti sipsip rəha lafet rəha Nuhagego-inən, təmimis rəkis tahmen e sakrifais o nolən rat min rəhatat. ⁸ Tol nəhlan, pəs kotol lafet əh, mətō kəsotolən e is oas, itəm tahmen e nolən tərət min itəm netəmim kotolkeike pik nolən kəm netəmim, ne nolən rat min rafin. Mətō pəs kotol lafet e Piret U Is Tikə Lan, tahmen e nolən rafin itəm kotol niphahrienən motətuatip.

⁹ Eməte rəkis naoa kəm itamat məmә nəsotan kələhən itəmat netəm koatakłəh-in pətan. ¹⁰ Esən-iəhauən məmә nəsotanən itəmat netəm kəsotəfakən, nat əpnəpin nolən rəhalat tol min-nulan: ilat koatakłəh-in pətan, ilat naumis, ilat iakłəh min e neiuəən, kən ilat koatəfak kəm narmi nat min. Okəmә nəsotanən itəmat min ilat, kən nəkotəkəike motiet ikin-u e nətueintən. ¹¹ Mətō nipəti naoa itəm eməte kəm itamat məmә onəsotan kələhən itəmat suah kit itəm tatən məmә in piatəmat kit, mətō in tətakłəh-in pətan, o in tətəumis, o in tətəfak kəm narmi nat min, o in tatən rat netəmim, o in tətəpis nian təpət, o in tətakłəh-in e neiuəiuəən. Əsotolən nat kit itəmat min ilat, nat əpnəpin in nat əkəku əm tahmen e nəkotəgwən kitiaəh.

¹² Sənəmə in rəhak kit wək məmә ekakil netəm kəsotəfakən. Mətō in wək rəhatəmat məmә onəkotakil nolən rəha netəmim əpəh e niməfak itəm koatol təfagə e nolən min u. ¹³ Uhgın otakil netəm İaihlua min, mətō Naoa Rəha Uhgın tatən məmә, “Otahl-iarəp e nikitəmat etəm tatol nolən rat.”

6

Nolən rəha niuw-iarəpən itəm

¹ Nian okəmә itəmat kəiu kuəhai ilau min, in tol naulisən məmә otiləs muwın kəm netəm kəsotəfakən məmә okotiuw-iarəp ilau motakil rəhalau nərgəhəuən. Mətō nəkotəkəike motiləs motuwın kəm iəfak min. ² ? Nəkotitun o kəp məmә iəfak min, ilat okotakil netəmim e nətueintən? ? Kən okəmә itəmat onəkotakil netəmim e nətueintən, kən təhro nikitəmat təht məmә nəsotahmenən o nakilən rəhatəmat nolən əlkələh min? ³ ? Nəkotitun o kəp məmә, kitat okotakil nagelo min? ! Kən natimnat min rəha nətueintən, ilat kotimətig əm o nakilən! ⁴ ? Kən tol nəhlan, okəmә nakoatərgəhəu o nətəligən min neen, təhro nakoatuwın o netəm ihluə məmә ilat okotakil nərgəhəuən rəhatəmat? İlat kəsotosən nisaiiən rəha niməfak mətō-inu ilat kəsotahmenən məmә okotakil nat asol min neen tahmen e kitat. ⁵ İatən nəhlan məmә nakotaulis lan. ? Təhro? ? İtəmat kit tikə itəm tenatig məmә in titun nələhəuən nənən min əh? ⁶ ! Mətō kəp! İtəmat piak min nakoatuwın o netəm ihluə məmә ilat okotakil rəhatəmat nərgəhəuən min. Kəsi.

⁷ İtəmat nakoatuwın o suah kit məmә otakil rəhatəmat nərgəhəuən. İnu tatəgətun məmә nəmotəmkakiəh e suatip rəha Uhgın e nəmegəhən rəhatəmat. ? Təhro? Okəmә suah kit tatol tərət kəm ik, təwir məmә nakaluin əm. Okəmә tateiuə-in ik mətəkłəh-in ik, aluin min əm. ⁸ Mətō kəp. İtəmat piatəmat min

əm, mətə itəmat atip nəkoatol tərat kəm itəmat min, kən moateiuə-in itəmat min motakləh kəm itəmat min.

⁹ ? Nəkotitun o kəp məmə, netəm koatol nəratən, okol kəsotuwinən e nərəmərəən rəha Uhgīn? Əsotətəlig-inən neiuəiuəən. Inu nīpahrienən məmə netəm koatakləh-in pətan, ne netəm koatəfak kəm narmī nat min, ne nəman itəm kinotol marit rəkis koatakləh-in pətan, ne nəman itəm koatit atip ilat min, ¹⁰ ne iakləh min, ne naumis min, ne netəm koatəpis e wain, ne netəm koatəghat rat e nərǵi netəmim, ne netəm koateiuə motakləh kəm netəmim, ilat okol kəsotuwinən e nərəmərəən rəha Uhgīn. ¹¹ Kən itəmat neen, nəmoatol nəhlan. Mətə, Narmīn Rəha Uhgīn rəhatat təmafəl itəmat, mələhəu kalin itəmat məmə rəhan, mol itəmat nəkotətuatip e nīganəmtin e nərǵi Iərəməərə Iəsu Kristo.

Nolən rəha nakləh-inən pətan in təfagə rat

¹² Netəmim neen koatən məmə, “Natimnat rafin təwir əm məmə ekol.” Mətə, sənəmə ilat rafin kotasitu etəmat. Suah kit tatən min məmə, “Natimnat rafin təwir əm məmə ekol.” Mətə, okol esegəhan-inən məmə nat neen okotərəməərə e rəhak nəmegəhən. ¹³ Netəmim neen koatən məmə, “Nagwənən in nat təwir rəha nərpitəm, kən nərpitəm in tolkeike nagwənən. Kən tahmen əm, okəmə nīpətitat tolkeike pətan, kən nolən əh rəha nitən pətan in təwir əm.” Nat mil əh, nagwənən ne nərpitəm, kuəwir, nat ənpənin məmə Uhgīn otol namnun ilau kərən. Mətə Uhgīn təsos-īpamən nīpətitat məmə kotitəp nīpitan. Uhgīn təmos-īpa nīpətitat məmə kotisiəi-in Iərəməərə lan, kən Iərəməərə in tərəməərə e nīpətitat. ¹⁴ E rəhan nəsanənən, Uhgīn təmosmegəh Iərəməərə e nīmīsən, kən in otosmegəh min kitat.

¹⁵ ? Nəkotitun o kəp məmə, nīpətitəmat, ilat rəha Kristo pisin əm? ? Kən nīkitəmat təht məmə ekiləs nīpətik itəm in kitiah ilau Kristo, kən mol kioal kitiah ilau pətan rəha suatip? !Kəp! Okol təsolən mihin. ¹⁶ ? Kən nəkotitun o kəp məmə, etəm tətən ilau pətan rəha suatip, ilau katuea kitiah əm e nīpətin? Mətə-inu nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, “Ilau okuea nīpətin kitiah əm.” ¹⁷ Mətə etəm itəm tatol kitiah ilau Iərəməərə, tatuwa kitiah ilau min e narmīn.

¹⁸ Otagim rəkis otuwīn isəu o nolən rəha nītəpən nīpitan. Nolən rat rafin itəm suah kit tatol itəm tol pisin e itəm u, in təsərəkinən nīpətin. Mətə itəm u tətərəkin nīpətin. ¹⁹ ? Nəkotitun o kəp məmə, nīpətitəmat in nīmə kit rəha Uhgīn itəm Narmīn Rəha Uhgīn tətətig ikin, kən Uhgīn təmos-īpinə Narmīn kəm itəmat, mətətig etəmat? Kən itəmat sənəmə rəhatəmat atip u itəmat. ²⁰ Uhgīn təmətu rəkis itəmat e nətəuən itəm nəmtin tiəkis. Tol nəhlan, otisiəi-in Uhgīn e nolən min rəha nīpətitəmat.

7

Nəghatən e marit

¹ Roiu ekən-īpinə nənən e naoa rəhatəmat itəm nəmotəte kəm io. Əwəh, in təwir məmə etəmim kit təsolən marit. ² Mətə netəmim tepət itəm koatitəp pətan, tol nəhlan, təwir məmə etəmim otəkəike mos atip rəhan pətan, kən pətan tatos rəhan iərman. ³ Iərman otəkəike man ilau rəhan pətan okəmə pətan tolkeike, kən pətan otəkəike man ilau rəhan iərman okəmə iərman tolkeike. ⁴ Pətan təsərəməərə atipən e nīpətin, mətə rəhan iərman tətərəməərə lan. Kən tahmen-ahmen əm e iərman, in təsərəməərə atipən e nīpətin, mətə

rəhan pətan tatəməmə lan. ⁵ Təsəwirən məmə pətan o iərman təgin o nıpətin okəmā kit tolkeike. Məto okəmā ilau kərən kuegəhan məmə təwir əm okuəpəs o nəfakən o nian neen, kən təwir əm. Məto okueike muea min kitiaħ. Okəmā kasioalən, kən Setan otehm suatıp o nos-ipən-os-ipənən kəm ilau. İatən nəhlan məto-inu itamat rafin nəsotəskasikən. ⁶ Nəghatən əh məmə, “okuəpəs o nəfakən o nian neen,” in nətəligən əm rəhak, sənəmā lou kit. ⁷ E rəhak nətəligən, təwir məmə netəmim rafin okəsotolən marit tahmen lak. Məto Uhgın tatol suatıp pisin pisin min kəm kitat kitiaħ kitiaħ, kən tatol məmə neen koatol marit, kən neen koatan əm. ⁸ Kən iatən kəm netəm kəsotolən marit ne nəutahlimis min məmə, təwir məmə koatan əm məmə io ne. ⁹ Məto okəmā tiəkis olat məmə okotaliwək e suatıp ətuatıp, kən təwir məmə okotəkəike motol marit pəs nikilat təsəht pikən.

¹⁰ İtəmat itəm nəmotol marit, ekən-ipinə nəghatən u kəm itəmat, sənəmā rəhak məto rəha İərəməmə məmə, pətan otəsapəsən rəhan iərman. ¹¹ Məto okəmā in otol, kən təwir məmə otəsətəu-pən minən suah kit min, o okəmā tahro, titəlig-pən min əm o rəhan iərman. Kən iərman otəsapəsən rəhan pətan.

¹² İtəmat itəm rəhatəmat nəman o nıpitan kəsotəfakən, inu rəhak əm nəghatən, sənəmā rəha İərəməmə, məmə okəmā itəmat kit, rəhan pətan təsəfakən, məto tolkeike məmə ilau kətuatig, iərman otəsapəsən. ¹³ Kən okəmā itəmat kit, rəhan iərman təsəfakən, məto tolkeike məmə ilau kətuatig, pətan otəsapəsən. ¹⁴ Otol nəhlan məto-inu nian pətan kit tatəfak, kən Uhgın tataləhəu kalın min rəhan iərman məmə rəha Uhgın. Kən nian iərman kit tatəfak, kən Uhgın tataləhəu kalın min rəhan pətan məmə rəha Uhgın. Okəmā təsolən nulan, kən rəhatəmat nisualkələh, ilat rəha nətueintən əm, məto tol nəhlan, Uhgın tataləhəu kalın ilat məmə rəhan min, məto-inu təmələhəu kalın rəkis tata ne mama.

¹⁵ Məto okəmā etəm təsəfakən tolkeike məmə otapəs rəhan pətan o iərman itəm tatəfak, egəhan in əm. Etəm tatəfak, iərman o pətan, Uhgın təsaskəlīmən ilat e marit əh. Məto, Uhgın təmaun-in itat məmə okotatig mətig e nəməlinuən. ¹⁶ Pətan, kəm-naka Uhgın otosmegəh rəham iərman e nolən təwir rəham. Kən iərman, kəm-naka Uhgın otosmegəh rəham pətan e nolən təwir rəham.

¹⁷ Məto in əm u, nian Uhgın təmaun-in itəmat, nəmotatig e natigən pisin pisin min itəm İərəməmə təmələhəu, kən təwir məmə nəkotatig əm lan. İnu rəhak nəghatən iatələhəu kəm niməfak min rafin. ¹⁸ Nian Uhgın təmaun-in suah kit, okəmā kəməhg-ipən in, kən otəsəhluəig-inən nəhg-ipənən itəm kəmol lan. Kən nian Uhgın təmaun-in suah kit min, okəmā kəsəhg-ipənən, kən təwir məmə təsegə-inən məmə okəhg-ipən. ¹⁹ In nat əpparın əm okəmā kəməhg-ipən suah kit o kəsəhg-ipənən. Nat keike məmə kitat kətətəu-pən əm nəghatən min rəha Uhgın. ²⁰ Nian Uhgın təmaun-in itəmat, nəmotatig e natigən pisin pisin min, kən təwir məmə nəkotatig əm elat.

²¹ ?Nian Uhgın təmaun-in ik, ik slef əm kit? Nəkim təsəht pikən, məto okəmā nəkitun nətəu-pənən suatıp itəm kəmikis slef min lan, ətəu-pən əm. ²² Tol nəhlan məto-inu etəm slef əm nian İərəməmə təmaun-in, in etəm rəha İərəməmə itəm kəmikis rəkis, kən tahmen-ahmen əm, etəm itəm sənəmā slef kit nian İərəməmə təmaun-in, in slef əm rəha Kristo. ²³ Uhgın təmətəu rəkis itəmat e nətəuən itəm nəmtin tiəkis. Sotolən məmə itəmat nakotuwa slef min rəha netəmim. ²⁴ Piak min ne winik min, nian Uhgın təmaun-in itəmat, nəmotatig e natigən pisin pisin min, kən təwir məmə nəkotatig əm elat itəmat Uhgın.

²⁵ Inu nəghatən kit rəhatəmat netəm wi itəm nəsolələn marit. Esos ətuatipən nəghatən kit o İəramərə, məto iakən əm rəhak nətəligən. Məto itəmat nəkotitun məmə rəhak nəghatən in nıpahrienən, məto-inu İəramərə təmasəkıtun io. ²⁶ Məto-inu o nərətən asol itəm nəkotatig lan, rəhak nətəligən tol min-nulan məmə, nəkotatig əm nulan nəkotatig mihin u-roiu. ²⁷ ?Tahro? ?Nəmol marit? Segəs-inən suatip o napəsən rəham pətan. ?Tahro? ?Nəsolan marit? Segəs-inən suatip o nosən rəham kit pətan. ²⁸ Məto okəmə natol marit, nəsolən tafagə rat. Kən okəmə pətan wi tatol marit, in təsolən tafagə rat. Məto netəm kəmotol marit, okotatig e nərətən tətəp e rəhalat natigən, kən iakolkeike məmə nəsoluwinən e nərətən min əh.

²⁹ Piak min ne winik min, inu nıpəti nəghatən rəhak. Natigən rəha netəmim e nətueintən in tinəkuəkir əm. Kən roiu ne matuwın, netəm kəmotol marit, okəsotətəlig-in pikən nolən rəha marit rəhalat. ³⁰ Kən okəmə suah kit tətəsək, təwir məmə otaliwək e nəmegəhən rəhan təhmen məmə təsasəkən. Kən okəmə suah kit nikin tagien, in otaliwək təhmen məmə nikin təsagienən. Kən okəmə suah kit tatos-nəmtın nat kit, təwir məmə nikin təht məmə sənəmə rəhan. ³¹ Kən təwir məmə netəmim itəm koatol bisnes e nətueintən, ilat okotətəlig-in məmə rəhalat bisnes in nat əpnəpın əm, məto-inu nətueintən ne nəwirən rəhan otəpanikə.

³² Iakolkeike məmə nikitəmat təsəht pikən nat kit rəha nətueintən u. Tol nəhlan, okəmə suah kit təsolən marit, nikin tətəht pik wək rəha İəramərə məmə tahro nulan mol İəramərə nikin tagien o wək itəm in tatol. ³³ Məto etəm təmol marit, nikin tətəht pik əm natımmnat rəha nətueintən məmə otahro nulan mol niki rəhan pətan tagien, ³⁴ kən rəhan nətəligən tatuwin o nat kəiu, rəhan pətan ne wək rəha İəramərə. Kən pətan itəm təsolən marit, o pətan wi, nikin tətəht pik wək rəha İəramərə məmə tahro nulan in otətuakəm o İəramərə e nıpətin ne narmın. Məto pətan itəm təmol marit, in tətətəlig-in pik əm natımmnat rəha nətueintən məmə otahro nulan mol rəhan iərman nikin tagien.

³⁵ İatən-ıpinə nəghatən min u o nəwirən atıp rəhatəmat, sənəmə iatən-ıəhau itəmat, məto məmə nakotətəu-pən suatıp rəha nəmegəhən itəm tətuatıp, kən nikitəmat tətəht pik wək rəha İəramərə.

³⁶ Məto okəmə iərman kit ne pətan wi kit, kınən-ıakıs məmə ilau okioal marit, kən iərman təmə okuəpəs pıtən, məto roiu nikin təht məmə təsolən nolən ətuatıp e pətan əh, kən okəmə pətan əh tətatig wir əm o nup min neen, kən iərman nikin təht məmə təike mol-tə marit e pətan əh, kən təwir əm, in titun nolən. In təsolən tafagə rat. Məto təwir məmə in otol marit. ³⁷ Kən okəmə kəiu min nəhlan kioalkeike məmə okioal marit, məto iərman nikin tinəht rəkis məmə okuəpəs marit, kən suah kit tikə itəm tətəkəike kəm in məmə in təpəs marit, məto iərman əm in tətərəmə e nikin, kən nikin tinəht rəkis məmə otəsolən marit e pətan əh, suah əh, in min tatol nolən ətuatıp. ³⁸ Tol nəhlan, iərman itəm tatol marit e pətan wi, in tatol ətuatıp, məto iərman itəm təsolən marit, in tatol təwir maprəkis.

³⁹ Pətan otəkəike mətatig ilau rəhan iərman e nian rafın, məto okəmə rəhan iərman tımıs, in titun nolən marit e suah kit min itəm in tolkeike, məto nat kitiəh əm, in təike mol marit e iərman kit itəm tətəfak kəm İəramərə. ⁴⁰ Məto e rəhak nətəligən, okəmə in tətatig əm nəhlan məsolən marit, kən nikin otəgien təprəkis-in okəmə in tatol marit. Kən nıkiik təht məmə Narmın Rəha Uhgın tətatig min lak mos-ıpa nəghatən əh kəm io.

8

Nagwənan itəm katol sakrifais lan kəm narmi nat min

¹ Kən roiu, iakaghat e nagwənan min itəm katol-pən sakrifais lan kəm narmi nat min. Kitat kotitun məmə, “kitat rafin koatos nitunən.” “Nitunən” in nat kit itəm suah kit tətausit ron, məto nolkeikəən tatiləkin matiləs-ipər etənim.

² Okəmə suah kit nikin təht məmə in titun pik nat, məto in təsitunən əh natimnat itəm in otəkəike mitun. ³ Məto etənim itəm tolkeike Uhgın, Uhgın titun in.

⁴ ?Kən tahro e nagwənan min itəm katol-pən sakrifais lan kəm narmi nat min? Kitat kotitun məmə narmi nat in nat əpnapin əm kit e nətueintən, kən uhgın əlkələh min kotikə, məto Uhgın kitiah əm. ⁵ Katən məmə, “uhgın əlkələh” min ne “iəramərə əlkələh” min tepət əh-ikin. Inu neiuəən əm. Məto nıpahrienən netənim neen koatəfak kəm ilat. Məto nat əpnapin okəmə uhgın əlkələh min əh-ikin, əpəh e neai o əpəh ləhau e nətueintən, ⁶ məto o kitat, Uhgın kitiah əm, Tata Uhgın. Natimnat rafin təmisi-pən lan, kən təmos-ipa nəmegəhən kəm kitat məmə kitat okotol nəwian. Kən İəramərə kitiah əm, İesu Kristo, kən Uhgın təmol natimnat rafin agin e Kristo, kən e Kristo kitat koatəmegəh.

⁷ Məto sənəmə netənim rafin kotitun nəghatən u. Aupən, netənim neen kəmotəfak kəm narmi nat min nian rafin. Məto roiu, nian koatun mit itəm kəmol sakrifais lan kəm narmi nat, nikilat təht məmə koatəfak kəm uhgın əlkələh min pahrien. Kən ilat koatəto məmə koatol təfagə rat məto-inu nikilat təsəskasikən. ⁸ Məto nagwənan təsolən kitat kotuwa iuəhkır o Uhgın. Okəmə kasotunən mit əh, o kotun mit əh, nətəligən rəha Uhgın kəm kitat in tahmen əm.

⁹ Təwir əm, nəkotitun nətəu-pənən suatip itəm nakotolkeike, məto oatəto itəmat. Sotolən nat kit itəm nakotolkeike məto in otol məmə piatəmat kit o winitəmat kit itəm nikin təsəskasikən təme e rəhan nəmegəhən. ¹⁰ Ekən nəhlan məto-inu okəmə suah kit itəm nikin təsəskasikən, tatehm itəmat itəm nakoatos nitunən əh, kən nakotuwin e nimə rəha narmi nat min məmə nako-tagwən, kən tahro? Kəm-naka rəhatəmat nolən otuıw-pən rəhan nətəligən, kən in min otuıwin mun mit itəm kəmotol sakrifais lan kəm narmi nat min, kən in tatol təfagə rat kit. ¹¹ Kən nitunən itəm nikitəmat təht məmə nakoatos, in tətərəkın etəm nikin təsəskasikən. Məto in piatə kit itəm Kristo təmimis ron. ¹² Nian nakoatol nolən rat e itəmat kit e nolən əh, matərəkın nikin təsəskasikən, kən nəkoatol təfagə rat e Kristo. ¹³ Tol nəhlan, okəmə nat kit itəm iatun tol piak tətəme e rəhan nəmegəhən, kən təwir məmə esun minən mit nian kit ne məmə otəsəməən e rəhan nəmegəhən.

9

Pol təmuhalpın nəghatən itəm katəu-pən lan

¹ ?Nikitəmat təht məmə ekıtun nolən nat naka itəm iakolkeike, o kəp? !Əwəh! ?İo aposol kit, o kəp? !Əwəh! ?Eməplan İesu İəramərə rəhatə e nıganəmtək, o kəp? !Əwəh! ?İtəmat u noa rəhak wək e İəramərə, o kəp? !Əwəh! ² Okəmə netənim neen koatən məmə sənəmə io aposol, məto nıpahrienən, itəmat nəsitunən nənən nəhlan, məto-inu nəmegəhən rəhatəmat e İəramərə tatəgətun məmə io aposol kit.

8:1: Wək 15:29

8:2: Kal 6:3

8:4: Dut 4:39; 6:4; Kal 4:8

8:6: Efes 4:5,6

8:9: Rom

14:13-15; Kal 5:13

8:11: Rom 14:15,20

8:13: Rom 14:21

9:1: Wək 22:17-18; 26:16; 1 Kor

15:8-9

9:2: 2 Kor 3:2-3

³ Ekuhalpin naghatañ rəha netəmim neen itəm koatən məmə io sənəmə aposol kit. ⁴ ?Nian kitat aposol min koatəpəh otəmat o nagwənan ne nat okənim ne, in ətuatip o kəp? Əwəh, itəmat nəkotitun. ⁵ Aposol min neen, ne pia İrəməmə min, ne Pita,* rəhalat nıpitan itəm koatəfak koatuarisig-in ilat nian ilat kotaliwək moatol wək rəha İrəməmə. ?In tətuatip məmə kitat kotal tahmen-ahmen əm, o kəp? Əwəh, itəmat nəkotitun. ⁶ ?O nikitəmat təht məmə io əm ne Panapas, itımlau pisin əm ekusəkəike mioal atip wək o natigən rəhatımlau?

⁷ Otətəlig-in-tu, tol nəhlan. ?Pah tatol mopael məto təsolkeikeən məmə katətu in lan? ?O, pah tətəsum məsunən nagwənan lan? ?O, pah tətəgwən nat megəh min məsunən əh kit ne?

⁸ ?Nikitəmat təht məmə natımmat min itəm iatəghat-in, koatısi-pən əm o nətəligən rəha netəmim? !Kəp! Lou tatən nat kitıah əm. ⁹ Kəmətə e Lou rəha Moses məmə, "Nian nakotasig kau motuwa məmə otol wək mewig-ewig e wit, sətəlisən nəhlin pəs ton nımısmısi wit neen."† ?Tahro? ?Niki Ughin tətəht əm kau min, ¹⁰ o nikin tətəht min kitat? Əwəh, kəmos-ıpa lou u o rəhatat nəwırən, məto-inu netəm itəm kotaupən motəfe nat e nasumən, ne netəm koatuarisig motəulək ikin, ilat rafin nətəligən rəhalat kitıah əm məmə okotos nagwənan e nasumən u. ¹¹ E wək min rəhatımat, tahmen əm məmə emotasum kit məmə itəmat nəkotəgwən ikin, inu nagwənan rəha narmıtəmat. ?Kən tahro, tiəkis otəmat məmə nakotos-ıpa nagwənan neen rəha nıpətin kəm itimat? ¹² Netəm pisin neen kotitun nətəpəh-inən nagwənan otəmat, kən in tətuatip əm, məto ilat koatol wək rəha Ughin. ?Kən tahro e itimat? !Nətəpəhən rəhatımat in tətuatip agin!

Məto itimat esətələn kəm itəmat məmə itimat ekotitun mihin nolən. Məto itimat ekotol natımmat rafin itəm ekotitun nolən, nat ənpəpin in tiəkis, məmə esotahtosig-inən nammusən təwir rəha Kristo. ¹³ ?Nəkotitun o kəp məmə, netəmim itəm koatol wək e Nımə Rəha Ughin, koatos nigilat ikin nagwənan? Kən netəmim itəm koatol wək e olta, ikin katol sakrifais ikin, koatos nigilat ikin nagwənan. ¹⁴ E suatip kitıah əm, İrəməmə təmənen məmə, netəmim itəm koatən-ıarəp nammusən təwir, rəhalat natımmat o natigən otəkəike misı-pən ikin.

¹⁵ Məto esətəpəh-inən kəm itəmat o nat naka itəm tətuatip əm kən ekıtun nətəpəh-inən. Əməsətəən naoa u məmə itəmat nəkotol natımmat min neen əh kəm io. İtausıt məsin məmə iatən-ıarəp nammusən təwir kəsətəuən io lan. Kən esolkeike agin-əhən məmə ekətəu-pən suatip pisin. Nımısən in təwir taprəkis-in suatip pisin. ¹⁶ Məto esausıtən məmə iatən-ıarəp nammusən təwir məto-inu, ekəike mən-ıarəp. !Kəsi, nəhmən asol otuwa ron io okəmə esən-ıarəpən nammusən təwir! ¹⁷ Okəmə iatən-ıarəp naghatañ rəha Ughin məto-inu iakolkeike mol nulan, kən tətuatip məmə ekos nətəuən lan. Məto in Ughin əm itəm təmıtəpun io məmə ekol wək u, kən tol nəhlan, ekəike mol. ¹⁸ ?Kən rəhak nətəuən in naka? In əm u, məmə nian ekən-ıarəp nammusən təwir, ekən-ıarəp ənpəpin əm, məsosən nətəuən lan, kən tol nəhlan esətəpəhən o nat kit, nat ənpəpin in tətuatip məmə ekol.

¹⁹ Suah kit təsərəməməən lak, məto io emos-ıəhau atip io məmə io slef əm rəha netəmim rafin məmə ekiuw-pa tətət kotuwa o Kristo. ²⁰ Nian emətan itimat netəm İsrel, emuwa mahmen e netəm İsrel məmə ekiuw-pa ilat kotuwa o Kristo. Kən nat ənpəpin Lou təsərəməməən lak, nian emətan itimat

^{9:4}: Luk 10:8 * ^{9:5}: Nəghatan Kris ətuatip tatən məmə, 'Kefas' itəm in nərgin kit min rəha Pita

† ^{9:9}: wit: Əplan e tiksonari. ^{9:9}: Dut 25:4; 1 Tim 5:18 ^{9:10}: 2 Tim 2:6 ^{9:11}: Rom 15:27

^{9:12}: Wək 20:34; 2 Kor 11:9 ^{9:13}: Dut 18:1-3 ^{9:14}: Mat 10:10; Kal 6:6 ^{9:16}: Jer 20:9

netəm koatətəu-pən Lou, emuwa mahmen elat, məmə ekiuw-pa ilat kotuwa o Kristo. ²¹ Nian emətan itimat netəm kəsotətəu-pənən Lou, emuwa mahmen elat. Məto esərakinən lou rəha Uhgın, kəp. Lou rəha Kristo tatəramərə lak. Emol nəhlan məmə ekiuw-pa ilat kotuwa o Kristo. ²² Nian emətan itimat netəm rəhalat nahatətəən təsəkasikən, emuwa mahmen elat məmə ekiuw-pa ilat kotuwa o Kristo. Emuwa mahmen e netəmim rafin məmə e nolən mın rafin ekiuw-pa neen kotuwa o Kristo. ²³ İatol nəhlan o namnusən təwır məmə io mın ekos natımnat wır mın rəhan.

²⁴ ?Nəkotıtun o kəp məmə, e naiuən, netəmim rafin koataıu, məto kitiəh əm tatol win? Kən təwır məmə nakotaiu e nolən rəha naiuən itəm nakotalkut pik məmə onəkotol win. ²⁵ Netəmim itəm kotolkeike məmə kotuwın e naiuən, kotətuakəm əskasik o rəhalat naiuən. Koatol məmə okotol win e nat kit itəm otəpanikə, məto kitat koatol məmə kitat okotol win e nat kit itəm tətətig lilin. ²⁶ Tol nəhlan, tahmen e naiuən, esaiu əpnəpinən, kən tahmen e boksig, esəht-arəpənən tahmen e etəmim tataht magoagəp. ²⁷ !Kəp! İatətuakəm kəm nıpətik məmə otuwa rəhak slef. İatol nəhlan məmə, nian emən-iarəp namnusən təwır kəm netəmim tepət rəkis məmə ilat okotuwa e naiuən əh, kən io ekəsuwamən mahmen e etəmim itəm təmətəghl lou rəha naiuən kən kərakin e naiuən.

10

Pol təmən-iarəp nolən rəha netəm İsrel aupən

¹ Piak mın ne wınik mın, iakolkeike məmə nəkotıtun məmə nian tıpitimat mın kəmotiet İjip, ilat rafin, mal napuə təmətəghl olat, kən ilat rafin kəmotuwın-pən itəhəi u katən məmə Nıtəhəi Asiə. ² Kən e mal napuə ne nıtəhəi, Uhgın təmol bəptais elat rafin məmə okotuwa netəmim rəha Moses. ³ Kən ilat rafin kəmotun nagwənən kitiəh əm itəm təmisi-pən e Narmın Rəha Uhgın, ⁴ kən motənim nəhau kitiəh əm itəm təmisi-pən e Narmın Rəha Uhgın, məto-inu kəmotənim nəhau e kəpiel rəha Narmın Rəha Uhgın itəm təmətan ilat mın ilat, kən kəpiel əh in Kristo. ⁵ Nat əpnəpin ilat kəmotol nəhlan, məto Uhgın nıkin təməsəgienən olat tepət, kən ilat tepət kəmotimıs əpəh ikin pısın pısın mın taruən-aruən ikin.

⁶ Kən Uhgın təmegəhan-in natımnat mın əh məmə ilat nəmtətin mın məmə otəhgair etat motəgətun itat, kən okəsotolan tikirilat motələhau-pən rəhatat nətəligən e nolən rat mın tahmen e itəm kəmotol aupən. ⁷ Əsotətəu-pənən nolən rəha nəfakən kəm narmi nat mın tahmen elat neen kəmoatol aupən. Naoə Rəha Uhgın tatən məmə, "Netəmim kəmotəpələh məmə okotəgwən motənim, kən motətul məmə okotol danıs u tiuw-pən ilat tərət ikin." ⁸ Tərət məmə kitat okotit anion nıpitan tahmen elat neen kəmoatol aupən, kən ilat rafin tuente-tri-taosan kəmotimıs e nian kitiəh əm. ⁹ Tərət məmə kitat okotol natımnat itəm otiuw neməha rəha İərəməərə* tahmen elat neen kəmoatol aupən, kən sinek tus ilat kotimıs. ¹⁰ Tərət məmə nakotan nıkali Uhgın tahmen elat neen kəmoatol aupən, kən nagelo rəha nımısən tohamnu ilat.

¹¹ Kən Uhgın təmegəhan-in natımnat mın əh məmə otuwa e nəmegəhən rəhalat, məmə ilat nəmtətin mın, kən kəməte ilat məmə okotəhgair etat motəgətun itat, itəm koatatig roiu məmə namnun nian tatuwa iuəhkır. ¹² Kən

9:20: Wək 21:20-26 **9:22:** 2 Kor 11:29 **9:25:** Fil 3:14; 2 Tim 2:4-5; 4:7-8 **9:27:** Rom 8:13; 13:14 **10:1:** Eks 13:21-22 **10:1:** Eks 14:22 **10:3:** Jon 6:31; Eks 16:4,35 **10:4:** Eks 17:6; Nam 20:11 **10:5:** Nam 14:29-30 **10:6:** Nam 11:4,34; 1 Kor 10:11 **10:7:** Eks 32:4,6,19
10:8: Nam 25:1-9 * **10:9:** Tatəghat o nolən rəha netəmim itəm koatol nolən rat kit, kən nolən rat kit mın, tatuwin matuwın məmə okotəplan okəmə Uhgın otol nalpınən o kəp. **10:9:** Eks 17:2
10:9: Nam 21:5,6 **10:10:** Nam 16:41-50; 17:5,10

okəmә nikitəmat təht mēmә nakotətul əskasik, oatəto wir itəmat, mətə-inu itəmat min nəkotitun nəmeən e nolən rat min əh. ¹³ Nos-ipən-os-ipənən itəm tatuwa e nəmegəhən rəhatəmat tahmen əm e itəm katol mihin e netəmim rafin. Məto nian rafin, Uhgın tatol rəhan nəghatən, kən otəsegəhan-inən nos-ipən-os-ipənən otuwa e nəmegəhən rəhatəmat mēmә in təskasik maprəkis-in nəsanənən rəhatəmat. Məto nian nos-ipən-os-ipənən tatuwa e nəmegəhən rəhatəmat, Uhgın otol suatip kit mēmә onəkotitun nosən nətulən rəhatəmat, mēmә nat əh otəsiuw-pənən itəmat e nərātən.

Narmi nat min ne iəfak min

¹⁴ Tol nəhlan rəhak min, otəgim rəkis e nolən rəha nəfakən kəm narmi nat min. ¹⁵ Itəmat netəm kotenatig, kən otakil atip nəghatən rəhak mēmә in təwir o tərāt. ¹⁶ Nian kitat kotəgwen e Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu, kən motən kəm Uhgın mēmә nikitat tagien o nənimən, kən moatənim nənimən əh, tahmen mēmә kitat koatuwa moatol kitəh kitat Kristo e nitan. ?İlatən pahrien, o kəp? Kən nian kitat koatun pıret itəm kotəmka katoor, kitat koatuwa kitəh kitat Kristo. ?İlatən pahrien, o kəp? ¹⁷ Kitat u netəmim tepət, məto kotahmen e nıpətın kitəh əm, mətə-inu pıret kitəh əm, kən kitat rafin koatun əm pıret əh.

¹⁸ Nikitəmat tataht nolən rəha netəm Isrel. Nian etəm tatol sakrifais kəm Uhgın, kən netəmim neen koatun mit itəm kəmol sakrifais lan, tahmen əm mēmә ilat rafin kəmotuwa kitəh ilat Uhgın e sakrifais əh. ?İnu nıpahrienən, o kəp? Əwəh, in nıpahrienən.

¹⁹ ?Naka nıpətı rəhak nəghatən min? ?Təhro? ?İakatən mēmә mit itəm katol sakrifais lan kəm narmi nat min nəsanənən əh-ikın rəhalat, o kəp? Kəp. ?O təhro? ?İakatən mēmә narmi nat min, ilat uhgın əlkələh min neen, o kəp? Kəp. ²⁰ Məto iakatən mēmә nian netəmim koatol sakrifais kəm narmi nat min, koatol kəm iərmis min, kəsotolən kəm Uhgın. Kən esolkeikən mēmә nakotuwa kitəh itəmat iərmis min. ²¹ Okol nəsuwınən mun pıret ne wain e Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu, kən matig muwın min e nıməfak rəha narmi nat min mun sakrifais ne wain rəha iərmis min ilat netəm koatəfak lan. ²² ?Təhro? ?Nəkoatol mēmә İərmərə tetet itəmat tahmen e netəm Isrel? ? Nikitəmat təht mēmә nəsanənən rəhatat tepət maprəkis-in rəha Uhgın?

²³ Itəmat nakoatən mēmә, “Təwir əm mēmә ekol natımnat rafin itəm iakolkeike.” Məto io ekən mēmә, sənəmә ilat rafin koatasitu etəmat. Itəmat nakoatən mēmә, “Təwir əm mēmә ekol natımnat rafin itəm iakolkeike.” Məto io ekən mēmә sənəmә ilat rafin itəm koatasitu e nəmegəhən rəhatəmat. ²⁴ Təsəwirən mēmә itəmat kit tategəs-in atıp rəhan nəwırən, məto tatəkəike megəs-in min rəha netəmim min neen.

²⁵ Otun əm mit rafin itəm katol-salim-in e maket, kən məsotəpəh-inən nəghatən lan mēmә kəmol sakrifais lan kəm narmi nat min, o kəp. Kən nikitəmat təsəht pıkən. ²⁶ Nolən əh təwir əm mətə-inu Naoa Rəha Uhgın tatən mēmә, “Nətueintən ne natımnat rafin əh-ikın, ilat rəha İərmərə.”

²⁷ Kən okəmә etəm təsafakən kit tətəpəh-in ik mēmә nakuwın e rəhan nımə muəgwən, kən nıkim tagien mēmә onəkuwın, un əm nagwənən naka itəm tatos-ıpınə, məsətapəhan mēmә kəmol sakrifais lan kəm narmi nat min o kəp. Nıkim təsəht pıkən. ²⁸ Məto okəmә kit tən-ıpınə kəm ik mēmә, “Kəmol sakrifais e mit u kəm narmi nat min,” kən təwir mēmә nəsunən. Nıkim otətəht suah əh, ne nətəlīgən rəhan. ²⁹ Sənəmә nat tərāt ron ik, məto in nat tərāt e nətəlīgən

rəhan əm. ?Məto təhro nətəligən rəha suah kit mən otakil rəhak nolən itəm iakolkeike məmə ekol, kən mahtosig-in io məmə esolən nat kit? ³⁰ ?Okəmə iatən kəm Uhgın məmə nikik tagien o nagwənən, təhro okən rat io o nat kit itəm emən rəkis kəm Uhgın məmə nikik tagien lan?

³¹ Nəukəti nəghatən rafın əh tol nəhlan, nat naka itəm onəkol, o nakagwən, o nakənəm, nəkəike mol ilat rafın e nolən itəm otıləs-ipər nərği Uhgın lan.

³² Solən məmə suah kit təme e rəhan nəmegəhən, okəmə in noanol rəha Isrel, o İahlua, o suah kit e niməfak rəha Uhgın. ³³ Otol nolən əh təhmen e nolən rəhak itəm iatalkut məmə ekol niki netəmim rafın kotagien e nolən mən rafın. İatol nəhlan məto-inu esegəs-in atipən rəhak nəwİRən, məto rəha netəmim tepət, məmə Uhgın otosmegəh ilat.

11

¹ Otasgəwın io təhmen məmə io iatasgəwın Kristo.

Nolən rəha nəfakən

² İatənwiwi itəmat məto-inu nəsotaluinən io e natimnat rafın itəm emol kən məgətun, kən naskəlīmən nəgətunən mən təhmen əm məmə eməgətun itəmat lan.

³ Məto iakolkeike məmə itəmat rafın nəkotitun məmə rəhn-kapə netəmim rafın in Kristo itəm tərəmərə elat, kən rəhn-kapə pətan in rəhan İərman itəm tərəmərə lan, kən rəhn-kapə Kristo in Uhgın itəm tərəmərə lan. ⁴ Suah kit tatol aulis Kristo okəmə təfətəin rəhn-kapə nian in tatəghat kəm Uhgın e nəfakən o tatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın təmos-ipən kəm in. ⁵ Məto pətan tatol aulis rəhan İərman okəmə təsəfətəinən rəhn-kapə nian in tatəghat kəm Uhgın e nəfakən o tatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın təmos-ipən kəm in. Nolən əh təhmen əm məmə təmak rəhn-kapə. * ⁶ !Okəmə pətan kit təsotolkeikeən məmə otəfətəin rəhn-kapə nəhlan, təwİR məmə otəte əm noanun! Məto okəmə in tətaulis o nətəən noanun, o nakən rəhn-kapə, kən təwİR məmə otəfətəin rəhn-kapə. ⁷ TəwİR məmə suah kit təsəfətəinən rəhn-kapə məto-inu nian Uhgın təmol etəmim, etəmim təmos narmı Uhgın, kən matol-arəp nəwİRən rəha Uhgın; məto pətan tatol-arəp nəwİRən rəha İərman rəhan. ⁸ Tol nəhlan məto-inu İərman təsisi-pənən e pətan, məto pətan təmisi-pən e İərman, ⁹ kən Uhgın təməsolən İərman məmə in İasitu rəha pətan, məto təmol pətan məmə in İasitu rəha İərman. ¹⁰ Tol nəhlan, pətan otəkəike məfətəin rəhn-kapə itəm tatəgətun məmə tətisiəi-in rəhan İərman məto-inu nagelo mən koatəplan.

¹¹ Məto o kitat u kəmotuwa kitəh kitat İərəmərə, pətan təsatig atipən e İərman, kən İərman mən təsatig atipən e pətan, ¹² məto-inu pətan təmisi-pən e İərman, kən təhmen mən əm, İərman, pətan təmiləs. Məto natimnat rafın təmisi-pən o Uhgın.

¹³ Otakil atip nat u məmə otətuatip məmə pətan itəm tatəfak kəm Uhgın təsəfətəinən rəhn-kapə, o kəp. ¹⁴ Netəmim rafın kotitun məmə İərman itəm noanun kaifəməh, tatol aulis in. ¹⁵ Məto okəmə pətan kit noanun kaifəməh, niki tagien lan kən kətisiəi-in in lan, məto-inu noanun əh Uhgın təmos-ipən məmə otəfətəin rəhn-kapə. ¹⁶ Məto okəmə suah kit tolkeike məmə otəghat o

10:30: 1 Tim 4:4 **10:31:** Kol 3:17 **10:32:** Rom 14:13 **10:33:** 1 Kor 9:20-22 **11:1:** 1 Kor 4:16 **11:3:** Jen 3:16; Efes 5:23 * **11:5:** Okəmə pətan kit təmak rəhn-kapə, in nat kit rəha naulisən. Netəmim neen koatən məmə in nəmtətin kit məmə katol nalpinən kit kəm in, kən netəmim neen koatən məmə in nəmtətin kit məmə in pətan rəha nausitən. **11:7:** Jen 1:26-27 **11:9:** Jen 2:18-23

nat əh, kən iaten nəhlan məmə nolən kit min tikə e itəm u, kən niməfak pisin pisin min rafin koatol tahmen-ahmen əm.

Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha İesu

¹⁷ E nəghatən min itəm ekən kəm itəmat əh-roiu, oesənwiwian itəmat məto-inu nəpələh-kələhən rəhatəmat təsasituən, məto tatərəkkin əm itəmat.

¹⁸ Emaupən məto məmə nian nakoatuəfimin itəmat min məmə nakotəfak, kən moatəhap-əhap itəmat min. Kən nikik təht məmə o nəghatən min əh, neen nıpahrienən, ¹⁹ məto-inu nəhap-əhapən min otəkəike motuwa məmə okəplan ətuatıp məmə pah tatəfak pahrien.

²⁰ !Nian nakoatuəfimin itəmat min, nakoatən məmə nakoatun Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha İesu, məto otəplan-tu nolən u rəhatəmat! Sənəmə Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha İesu, ²¹ məto-inu nian nakotagwən, itəmat kitiah kitiah koatəkəike əm kəsəhginən ilat min neen. Kit nəumis tatus əh, kit tinapis rəkis. ²² ?Rəhatəmat latuənu tikə məmə nakotaupən motagwən ikin? ?O itəmat nəsosisiai-inən niməfak rəha Uhgın, kən moatol aulis ian-rat min? ?Kən ekan məmə naka kəm itəmat? ?Ekənwiwi itəmat o nolən əh? !Kəp, tiəkis agin-əh!

²³ Məto-inu, eməgətun rəkis itəmat nəgətunən itəm təmisi-pən o İərəməərə. E lapın əh uarisig kegəhan-in-pən e nelmi tikimır min, in təmos pıret, ²⁴ kən mən kəm Uhgın tagkıu ron, kən məmkas, kən məmə, “İnu nıpətık itəm otitəgıt otəmat. Otöl mihın kən nıkitəmat tatəht io.” ²⁵ E nolən kitiah əm, nian kinotagwən rəkis, in tos kap wain mən məmə, “Kap wain u in nəniəkisən wi rəha nasituən itəm tatuwa e nitak. Otöl mihın nian rafin nakoatənim, nıkitəmat tatəht io.” ²⁶ O nat əh, nian rafin nakotun pıret u, o nakotənim kap wain u, onəkotəkəike motən-iarəp nımısən rəha İərəməərə mətoarus titəlig-pa min.

²⁷ Tol nəhlan, etəmim pah itəm tatun pıret o tatənim kap wain u rəha İərəməərə e nolən kit itəm təsətuatıpən, in tatöl təfagə o nərəkınən nıpətın ne nıta İərəməərə. ²⁸ Etəmim otəkəike makıl rəhan nəmegəhən pıtən, uarisig təpanun pıret ne mənım kap wain, ²⁹ məto-inu etəmim itəm tatun matənim, məto nıkin təsəht wırən nıpətı İərəməərə, nunən ne nənimən itəm in tatöl tatiuw-pa atıp əm nalpınən kəm in. ³⁰ Məto o nat əh, itəmat tepət nakotəpou matımıs, kən itəmat neen kinotımıs rəkis. ³¹ Məto okəmə kitat kotakıl atıp nolən min rəhatat, İərəməərə təsakılən kitat mol nalpınən kəm kitat. ³² Nian İərəməərə takıl kitat mol nalpınən kəm kitat, in tatöl məmə kitat okotətuatıp, məmə nian in otakıl netəmim e nətueintən mən nalpınən rəhalat məmə okotımıs, kən kitat okəsotosən nalpınən əh kitat min ilat.

³³ Tol nəhlan piak min ne wınık min, nian nakotuwa kitiah məmə nako-tagwən, otəsahgın itəmat min. ³⁴ Okəmə suah kit nəumis nus, təwir məmə otəgwən iman ikin latuənu, məmə nian nakoatuəfimin, Uhgın otəsos-ıpənən nalpınən kəm itəmat o nolən min əh rəhatəmat. Nian ekımnə, oekos-ıpınə suatıp e natımnat pisin neen min itəm nakoatətapəh ron.

12

Nəsənənən pisin pisin min rəha Narmin Rəha Uhgın

¹ Piak min ne wınık min, pəs ekəghat e nəsənənən pisin pisin min rəha Narmin Rəha Uhgın itəm tatos-ıpa kəm kitat, məto-inu iakolkeike məmə itəmat nəkotəkəike motıtun. ² Itəmat nəkotıtun məmə aupən, nian nəməsotəfakən

kəm Uhgín, katiuw-pən rəhatəmat nətəligən katit itəmat e suatip o nəfakən kəm narmi nat min itəm kəsotəghatən. ³ Tol nəhlan, ekən kəm itəmat məmə suah kit tikə itəm tatəghat e nəsanənən rəha Narmin Rəha Uhgín matən rat Iesu, kən suah kit min okol təsənən məmə, “Iesu in Iərəmərə,” mətə Narmin Rəha Uhgín, in əm tol etəmim tatən.

⁴ Nəsanənən pisin pisin min rəha Narmin Rəha Uhgín itəm tatos-ipa kəm kitat, mətə koatisi-pən e Narmin Rəha Uhgín kitiah əm. ⁵ Kitat koatol wək pisin pisin tepət, mətə Iərəmərə kitiah əm itəm koatol wək rəhan. ⁶ Kitat koatol wək e nolən pisin pisin tepət, mətə in Uhgín kitiah əm itəm tatol wək e nəmegəhən rəha netəmim rafin məmə ilat okoatol wək min əh rafin.

⁷ Kən Narmin Rəha Uhgín tatos-ipa rəhan nəsanənən pisin pisin min kəm kitat kitiah kitiah məmə kitat okotasitu etat rafin. ⁸ O suah kit, Narmin tatos-ipən nəghatən rəha nenatigən. Kən kit min, Narmin kitiah əm tatos-ipən nəghatən rəha nitunən nat. ⁹ Kən kit min, Narmin kitiah əm tatos-ipən nahatətən. Kən kit min, Narmin kitiah əh tatos-ipən nəsanənən o nol-wirən nimisən. ¹⁰ Kən kit min, tatos-ipən nəsanənən o nolən nat pispis min. Kən kit min, tatos-ipən nəghatən min itəm Uhgín tatos-ipa. Kən kit min, tatos-ipən nəsanənən o nakilən narmin pisin pisin min. Kən kit min, tatos-ipən nəsanənən rəha nənən nəghatən ik pisin min.* Kən kit min əh, tatos-ipən nəsanənən o nənən nipətəti nəghatən ik pisin min əh. ¹¹ Nəsanənən min əh ilat rafin, koatisi-pən əm e Narmin kitiah əm, kən tatos-ipa kəm kitat kitiah kitiah e suatip min itəm in əm tolkeike.

¹² Nipətəti etəmim in kitiah əm, mətə nolín-olin tepət; kən nat əpnapin nolín-olin pisin pisin min, ilat koatilpin e nipətín kitiah əm. Kən tol nəhlan, tahmen-amen əm e Kristo. ¹³ Kitat neen, kitat noanol min rəha Isrel, kitat neen Iaihlua min, neen slef min əm, neen sənəmə slef min, mətə Narmin Rəha Uhgín kitiah əm təmol baptais e kitat rafin agin-əh məmə, kəmotuwa nipətəti Kristo kitiah əm, kən kitat kəmosos Narmin Rəha Uhgín u kitiah əm.

¹⁴ Otətəlig-in, nipətəti etəmim kəməsolən nolín kitiah əm, mətə nolín tepət. ¹⁵ Okəmə nelkin tatən məmə, “Sənəmə io nelmin, kən tol nəhlan, sənəmə io noli nipətín kit,” kən nəghatən rəhan təsolən məmə nelkin in sənəmə nolín nipətín məsin. ¹⁶ Kən okəmə matəlgin tən məmə, “Sənəmə io niganəmtín, kən tol nəhlan, sənəmə io noli nipətín kit,” kən nəghatən rəhan təsolən məmə matəlgin in sənəmə noli nipətín məsin. ¹⁷ ?Okəmə nipətín in niganəmtín rafin əm, kən otahro mətə nat? ?Kən okəmə nipətín in matəlgin rafin əm, kən otahro mətə namiəwin nat? ¹⁸ Mətə kəp, Uhgín təmoor nolín-olin nipətín ilat rafin itəm in tolkeike məmə ilat okotol mihin. ¹⁹ ?Okəmə ilat rafin nolín kitiah əm, kən nipətín pəhruən ikin? ²⁰ Mətə nipahrienən, nolín-olin tepət, mətə nipətín kitiah əm.

²¹ Niganəmtín okol təsənən kəm nelmin məmə, “Io ekapəs ik, io enahmen rəkis.” Kən rəhn-kapə okol təsənən kəm nelkin mil məmə, “Io ekapəs itəmlau, io enahmen rəkis.” ²² Təsolən nəhlan. Nolín-olin nipətítat itəm níkitat təht məmə ilat kotəpou agin, ilat nat keike o nipətítat. ²³ Kən nolín-olin nipətítat itəm níkitat təht məmə ilat nat əpnapin əm, koatol nolən rəha nisaiiən elat. Kən nolín-olin rəha naulisən, kitat koatehm wir ilat. ²⁴ Mətə nolín-olin nipətítat itəm təsolən naulisən, kitat kəsotolən nat agin elat. Mətə Uhgín təmuəfimín nolín-olin nipətítat min, kən matisiai-in nolín-olin min itəm kitat

12:2: Hab 2:18-19 **12:3:** 1 Jon 4:2-3 **12:4:** Rom 12:6 * **12:10:** Nəsanənən rəha nənən nəghatən ik pisin min, tatəghat-in nəghatən min itəm suah kit təsitunən. Əplan-tu 1 Kor 13:1, ne Wək 2:4.

12:11: 1 Kor 7:7 **12:12:** 1 Kor 10:17 **12:13:** Kal 3:28

koatehm-pən əm ilat. ²⁵ Kən e nolən əh, nolın-olın nıpətıtət okəsotəhap-əhapən ilat mın, məto ilat okoatehm wir ilat mın rafın. ²⁶ Okəmə nolın məsın tatəto nahməən, kən nolın mın ilat rafın okotato nahməən ilat mın. Kən okəmə nolın məsın katos-ıpən nısalııən kəm in, kən nolın mın rafın okotagien ilat mın.

²⁷ Nıpəti nəghatən u məmə itəmat nıpəti Kristo, kən itəmat rafın kitıəh kitıəh, itəmat nolın mın rəha nıpəti Kristo. ²⁸ Kən e nıməfak, Uhgın təmaupən mələhəu-pən aposol mın, kən uarisig un, ien mın, kən uarisig un, ləgətun mın. Kən təmələhəu-pən netəm koatol nat pıspıs, ne ilat itəm koatol-wır nımısən mın, kən netəm kotasıtı e netəmım, kən netəm kotenatıg itəm kotasıtı o nənən rəha nıməfak, kən netəm koatəghat e nəghatən ikın pısın mın. ²⁹ ? Netəmım rafın aposol mın? ?O netəmım rafın ien mın? ?O netəmım rafın iəgətun mın? ?O netəmım rafın nol nat pıspıs? ³⁰ ?O netəmım rafın koatol-wır nımısən mın? ?O netəmım rafın koatəghat e nəghatən ik pısın mın? ? O netəmım rafın koatən-ıarəp nıpəti nəghatən ik pısın mın? Kəp, təsolən nəhlan. ³¹ Məto təwir məmə nakotələhəu-pən əskasık nətəlīgən rəhatəmat o nosən nəsanənən pısın pısın mın itəm Narmın Rəha Uhgın tatos-ıpa, ilat mın əh itəm kotəwir agın.

Məto roıu ekən-ıpınə suatıp wir agın-əh.

13

Nolkeıkeən

¹ Okəmə iatəghat e nəghatən rəha netəm ik pısın mın, o nəghatən rəha nagelo mın, məto esosən nolkeıkeən e nıkık, iatəghat pık əm tahmen e suah kit itəm tatoh nuwıgı dram, o tatoh əpnarıpın əm bel. ² Okəmə iatos nəsanənən itəm Narmın Rəha Uhgın tatos-ıpa o nən-ıarəpən nəghatən mın itəm Uhgın tatos-ıpa, məto esosən nolkeıkeən e nıkık, io nat əpnarıpın əm. Kən okəmə ekıtun nat anıon rafın ne nıtunən rafın, məto esosən nolkeıkeən e nıkık, io nat əpnarıpın əm. Kən okəmə rəhak nahatətəən təskasık məmə otol nıtot kit tıet, məto esosən nolkeıkeən e nıkık, io nat əpnarıpın əm. ³ Okəmə ekəmki-pən rafın rəhak natımnat kəm ıan-rat mın, o ekegəhan-ın nıpətık məmə nıgəm otus, məto esosən nolkeıkeən e nıkık, esolən wın e nat kit.

⁴ Nolən rəha nolkeıkeən tol nulan: suah kit rəhan nətəlīgən təfəməh, kən matol təwir kəm netəmım, kən məsetəhakən e netəmım, kən məsos-ıpər atıpən, kən məsausıt pıkən, ⁵ kən məsol-pənən netəmım, məsalkutən o nərpın, kən nıkın təsahmə uəhalən, kən təsaskəlım-ıakısən e nıkın nəratən itəm suah kit tatol lan. ⁶ Kən nıkın təsagienən o nolən rat mın, məto nıkın tagien əm o nolən wir mın rəha nıpahrienən. ⁷ Nolən rəha nolkeıkeən tol nulan: nat əpnarıpın suatıp rəha suah kit tıəkıs, məto nıan rafın suah əh tatətəu-pən əm, məsəhlmanən rəhan nahatətəən nıan kit, kən nıan rafın tatələhəu-pən əskasık rəhan nətəlīgən e Uhgın, rəhan nahatətəən tatətul əm nulan e nıan rəha nəratən.

⁸ Nolən rəha nolkeıkeən namnun tıkə. Məto rəha nən-ıarəpən nəghatən itəm Uhgın tatos-ıpa, otəpanıkə. Rəha nəghatən ik pısın mın, okotəpanıkə. Rəha nıtunən nat, otəpanıkə. ⁹ Tol nəhlan məto-ınu nıtunən rəhatat noan məsın əm, kən koatən-ıarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ıpa noan məsın əm. ¹⁰ Məto nıan İesu Kristo otuwa mın mol ətuatıp natımnat rafın, kən nəsanənən mın itəm Narmın Rəha Uhgın tatos-ıpa roıu okotıkə. ¹¹ Nıan ematəkəku, ematəghat tahmen e suakəku, kən nıtunən rəhak tahmen e rəha suakəku, kən nolən rəha

näteligən rəhak tahmen e rəha suakəku. Məto nian emuwa mol etəm-iasol in io, emələhəu nolən mīn rəha suakəku e məntaak. ¹² Roiu, kitat koatəplan noan məsin əm tahmen e suah kit itəm tateranəm e klas itəm toapoap. Məto e nian əh, kitat okotəplan əsas niğanəmti Uhgīn. Roiu, ekītun noan məsin əm, məto e nian əh, epanītun əsas natimnat rafin, tahmen məmə Uhgīn titun mihin io əh-roiu.

¹³ Kən roiu, nolən miləhal u kisił kətəhalətul: nolən rəha nahatətəən, nolən rəha nələhəu-pənən əskasik näteligən e Uhgīn, ne nolən rəha nolkeikəən. Məto itəm təwir pik agin eləhal, in nolən rəha nolkeikəən.

14

Nən-iarəpən nəghatən itəm Uhgīn tatos-ipa, ne nənən nəghatən ik pišin mīn

¹ Otalkut əskasik məmə nolkeikəən otərəməə e nəmegəhən rəhatəmat, kən motalkut əskasik məmə onəkotos nəsanənən mīn itəm Narmin Rəha Uhgīn tatos-ipa, kən otalkut pik təhmin mīn o nəsanənən rəha nən-iarəpən nəghatən itəm Uhgīn tatos-ipa. ² Ekən nəhlan məto-inu itəmat kit itəm tatəghat e nəghatən ik pišin mīn, təsəghatən kəm netəmim, məto tatəghat əm kəm Uhgīn. Pahrien, suah kit tikə itəm titun nəghatən itəm in tatən, məto in tatən-iarəp nəghatən anion mīn e Narmīn Rəha Uhgīn. ³ Məto netəmim rafin itəm kotən-iarəp nəghatən itəm Uhgīn tatos-ipa, koatən kəm netəmim o niləkīn ilat, o niləs-ipərən näteligən rəhalat, kən o nasituaən miləs-ipər nikilat. ⁴ Etəmim itəm tatəghat e nəghatən ik pišin mīn, tatiləkīn atip əm in, məto etəmim itəm tatən-iarəp nəghatən itəm Uhgīn tatos-ipa, tatiləkīn niməfak. ⁵ Iakolkeike məmə itəmat rafin agin-əh nakotəghat e nəghatən ik pišin mīn, məto təwir pik məmə nakotən-iarəp nəghatən itəm Uhgīn tatos-ipa. Etəmim itəm tatən-iarəp nəghatən itəm Uhgīn tatos-ipa, in tətasiu pik e niməfak taprəkis-in etəmim itəm tatəghat e nəghatən ik pišin mīn mətoarus in tən niyətin məmə otiləkīn niməfak.

⁶ Piak mīn ne wīnik mīn. ?Okəmə iatuwa otəmat kən matəghat e nəghatən ik pišin mīn, təhro nulan io iakəwir otəmat okəmə esol-arəpən nəghatən neen itəm kəmoatəhluəig əupən, o esosən nitunən neen, o nəghatən itəm Uhgīn tatos-ipa, o nəghatən rəha nəgətunən? ⁷ Otətəlig-in o natimnat tahmen e nau itəm kətəhl, o kita itəm katəh. Natimnat mīn əh kəsotəmegəhən, etəmim əm tatol ilat kotəgət. Məto okəmə kəsotəgət ətuatipən, kən itəmat onəkotəruru məmə napuən naka ilat koatan. ⁸ Kən okəmə təwi təsəgət ətuatipən, kən netəmim okotəruru məmə kotəkəike motol əpen-əpenə o nəluaginən. ⁹ Məto tahmen əm etəmat. ?Okəmə noatəghat e nəghatən itəm netəmim kotəruru, təhro nulan okotitun niyəti nəghatən nakoatən? Itəmat onəkotəghat əm kəm magəgəp, məto netəmim kəsotosən niyətin. ¹⁰ Pahrien məmə nəghatən mīn tətəp e nətueintən, məto ilat rafin niyətilat əh-ikīn. ¹¹ Kən okəmə esitunən niyəti nəghatən itəm suah kit tatən-ipa kəm io, io iapispis kəm in, kən in iapispis kəm io. ¹² Tahmen əm etəmat. Itəmat nakotolkeike nəsanənən mīn rəha Narmīn Rəha Uhgīn, kən tol nəhlan, otalkut məmə nakotiləkīn niməfak e nəsanənən mīn itəm okotasitu pik lan.

¹³ Məto-inu o nat əh, okəmə itəmat kit tatəghat e nəghatən ik pišin mīn, otəkəike məfak mīn məmə Uhgīn otos-ipən niyəti nəghatən u məmə otən-iarəp kəm niməfak. ¹⁴ Okəmə iatəfak e nəghatən ik pišin mīn, nikik tatəfak məto näteligən rəhak tatətul əpnapin əm. ¹⁵ ?Kən ekəhro? Ekəfak e nikik, məto ekəfak mīn e näteligən rəhak. Kən ekan napuən e nikik, məto ekan mīn napuən e näteligən rəhak. ¹⁶ ?Okəmə nakatənwiwi Uhgīn e nikim e nəghatən

pisin, tahro suah kit itəm təruru nəghatən u in otən “Əwəh” e rəham nəfakən, məto-inu in təruru nat itəm nakatən? ¹⁷ Kəm-naka natənwiwi wir Ughin, məto nəsiləkinən etəmim pisin kit min.

¹⁸ İatən tagkiu kəm Ughin məmə iatəghat e nəghatən ik pisin min taprəkis-in itəmat rafin. ¹⁹ Məto e niməfak, okəmə iatəgətun netəmim e nəghatən faif əm itəm kotitun, inu təwir əgin maprəkis-in məmə ekən nəghatən ten-taosan e nəghatən pisin itəm kinotəruru.

²⁰ Piak min ne winik min. Sotolən nətəligən rəhatəmat tahmen e nisualkələh. Təwir məmə nəkotahmen e nisualkələh itəm kotəruru əh nolən rat. Məto e nətəligən rəhatəmat, təwir məmə nakotimətə. ²¹ Kəmətə nəhlan e Lou rəha Moses məmə,

“Ekol məmə netəm koatəghat e nəghatən ik pisin min okotən rəhak nəghatən kəm rəhak netəmim.

Kən ilat okotətə nəghatən min rəha iapispis min,

Məto nat əpnəpin ilat okotətə nat əh itəm tol pisin, okol kəsotətəlig-inən io.

İərəmərə tatən mihin.”

²² Tol nəhlan, nəghatən ik pisin min, in nəmtətın kit rəha netəmim itəm kəsotəfakən, sənəmə nəmtətın kit rəha iəfak min. Məto nian suah kit tatən-iarəp nəghatən itəm Ughin tatos-ipa, in rəha iəfak min, sənəmə rəha netəm kəsotəfakən. ²³ ?Tol nəhlan, okəmə niməfak apiepə tatuəfimin, kən netəmim rafin koatəghat e nəghatən ik pisin min, kən ilat neen itəm kəsotitunən, o netəm kəsotəfakən kotuwa imə, ilat okotən məmə itəmat nakotalmə, o kəp?

²⁴ Məto okəmə etəm təsəfakən kit, o etəm təruru tuwa imə nian netəmim rafin koatən-iarəp nəghatən itəm Ughin tatos-ipa, kən nəghatən rəhatəmat otek nikin, kən in otitun məmə in iol təfagə, kən nəghatən min əh otakil rəhan nolən, ²⁵ kən rəhan təfagə min itəm koatəhluəig otuwa e nəhag-əhagən. O nat əh, in otiet morin e nisialiiən matəfak kəm Ughin, matən-iarəp məmə, “!İtəmat pahrien Ughin nakoatan!”

Nələhəu ətuatipən nolən rəha nəfakən

²⁶ Piak min ne winik min. Pəs iakən nipəti rəhak nəghatən min roiu.

Nian itəmat rafin nakotuwa kitiəh e nuəfiminən o nəfakən, itəmat rafin kitiəh kitiəh rəhatəmat əh-ikın wək o nolən, neen koatan napuən, neen katəgətun ilat, neen koatol-arəp nəghatən neen itəm kəmoatəhluəig əupən, neen koatəghat e nəghatən ik pisin min, neen koatən nipəti nəghatən min əh. Onəkotəkəike moatol natimnat min əh o niləkinən niməfak təskasik.

²⁷ Okəmə netəmim neen koatəghat e nəghatən pisin, kəiu o kəm-naka kisil əm okotəghat. Kit otən rəhan u, uarisig kit, kənu kit min tən rəhan, kən suah kit otəkəike mən nipəti nəghatən min əh. ²⁸ Okəmə etəmim tikə o nən-iarəpən nipəti nəghatən min əh, etəm itəm otəghat e nəghatən pisin, otəkəike məsəghatən e niməfak, kən məghat anion kəm Ughin.

²⁹ Təwir məmə ien kəiu o kisil okotəghat, kən netəmim neen okotakil wir nəghatən koatən. ³⁰ Kən okəmə Ughin tatol əp nəghatən kit itəm təmatəhluəig əupən otuwa o suah kit itəm tətəpələh, təwir məmə etəm təmaupən matəghat otapəs nəghatən.

³¹ Tol nəhlan, itəmat itəm nakotən-iarəp nəghatən itəm Ughin tatos-ipa, kit otaupən məghat, kənu kit min, u kit min məmə nakotəgətun netəmim rafin, kiləs-ipər nətəligən rəhalat.

³² Sotaluinan məmə ien min koatərəməmə e nikilat məmə kotitun nən-iarəpən nəghatən rəhalat e nian itəm in tətuatip o nənən, ³³ məto-inu Ughin sənəmə in

Uhgin ræha nolæn næruruæn e nat, mæto in Uhgin ræha næmælinuæn, tahmen e nimæfak min rafin.

³⁴ Nian katæfak lan, nipitan okæso tagætæn, mæto-inu tæsætutipæn mæmæ okotæghat. Mæto okotækæike moatætælig-in netæm-iasol ræha nimæfak, tahmen æm e itæm Lou tatæn mihin. ³⁵ Okæmæ kotelkeike mæmæ kotitun nat kit, okotækæike kætæpæh o ræhalat næman min æpæh latuænu, mæto-inu tol naulisæn mæmæ pætæn otæghat æpæh e nimæfak.

³⁶ ?Tahro? ?Nikitæmat tæht mæmæ næghatæn ræha Uhgin tæmaupæn miet-aræpa otæmat? ?O nikitæmat tæht mæmæ næghatæn ræha Uhgin tæmuwa æm otæmat? ³⁷ Okæmæ itæmat kit nikin tæht mæmæ in ien kit, o Narmin Ræha Uhgin tæmos-ipæn næsanænæn kit kæm in, in otækæike mæn nipahrienæn e næghatæn itæm iatæte kæm itæmat mæmæ in næwia Iæræmæ. ³⁸ Okæmæ tapæs nænæn nipahrienæn e næghatæn u, in okæsæn minæn nipahrienæn e ræhan næghatæn.

³⁹ Tol næhlan, piak min ne winik min, tæwir mæmæ nakotolkeike mæmæ nakotæn-iaræp næghatæn itæm Uhgin tatos-ipa, kæn mæso tæloisig-inæn nænæn næghatæn ik pisin min. ⁴⁰ Mæto e natimnat rafin agin itæm nækoatol e næfakæn, otol e nolæn itæm in tætuatip o nimæfak, motætæu-pæn wir nolæn ræha næfakæn.

15

Kristo tæmægæh min e nimisæn

¹ Piak min ne winik min. Iakolkeike mæmæ ekæn-iaræp min kæm itæmat namnusæn tæwir itæm ematæn-iaræp kæm itæmat aupæn, næmotos e nikitæmat, kæn motos ræhatæmat ikin nætulæn lan. ² Okæmæ nakotaskælim æskasik namnusæn tæwir ætuatip itæm io emæn-iaræp kæm itæmat, Uhgin otosmægæh itæmat lan. Mæto okæmæ nakotapæs nat ætuatip, motahatætæ e næghatæn pisin, kæn nahatætæn ræhatæmat in nat æpnæpin æm.

³ Natimnat itæm io emæto, ilat nat keike, kæn enæn-ipinæ rækis kæm itæmat mæmæ, Kristo tæmimis o ræhatat nolæn rat min tahmen e Naoa Ræha Uhgin tæmæn rækis mihin, ⁴ kæmitænim, kæn tæmegæh min e nimisæn e nian itæm tatol kisil lan tahmen æm e Naoa Ræha Uhgin tæmæn rækis mihin, ⁵ kæn tæmaupæn miet-aræp o Pita, uarisig u, o ræhan netæm tuelef. ⁶ Uarisig lan, in tæmiet-aræp min o piætæt min taprækis-in faif-hanrit e nian kitish æm, u ilat tæpæt koatægæh æh, mæto neen kinotimis rækis. ⁷ Kæn uarisig, tiet-aræpa o Jemes, kæn o aposol min rafin. ⁸ Kæn uarisig elat rafin, in tæmiet-aræpa min ron io, nat æpnæpin io ekahmen e suakæku itæm tæsaiiræn e nian ætuatip ræhan.

⁹ Tol næhlan, io læhau agin e aposol min rafin, kæn esahmenæn mæmæ netæmin okotaun-in io mæmæ io aposol kit, mæto-inu ematol næratæn kæn nimæfak ræha Uhgin aupæn. ¹⁰ Mæto e næwiræn itæm Uhgin tæmawte-in kæn io, emuwa mahmen nulan roiu, kæn næwiræn æh tæsuwa æpnæpinæn mæto noan æh-ikin. Nipahrienæn, emol wæk taprækis-in rafin aposol min, mæto sænæmæ e ræhak æm næsanænæn, mæto e næwiræn æm itæm Uhgin tæmawte-in kæn io. ¹¹ Nat æpnæpin io emæn-iaræp, o ilat kæmotæn-iaræp namnusæn tæwir kæn itæmat, mæto næghatæn u inu itæm iatæn-iaræp, namnusæn tæwir itæm næmotæn nipahrienæn lan.

Nægæhæn e nimisæn ræha netæm kæmotimis

¹² ?Mæto okæmæ kæmatæn-iaræp mæmæ Kristo tæmægæh min e nimisæn, kæn tahro itæmat neen nakoatæn mæmæ netæm kæmotimis okol kæso tægæh

minən? ¹³ Məto okəmə nəghatən rəhatəmat in nıpahrienən, məmə netəm kəmotimis kəsotəmegəh minən, kən okol Kristo min təsəmegəhən e nimisən. ¹⁴ Kən okəmə Kristo təsəmegəhən e nimisən, kən wək rəhatimat o nən-iarəpən namnusən təwir, in nat əpnəpin əm, tahmen min əm e nahatətəən rəhatəmat. ¹⁵ Nat kit min nəhlan, okəmə Kristo təsəmegəhən e nimisən, itimat emoateiua e Ughin məto-inu emotən-iarəp məmə Ughin təmosmegəh Kristo e nimisən. Məto okəmə netəm kəmotimis ko kəsotəmegəh minən e nimisən, kən okol Ughin təsəmegəhən Kristo e nimisən. ¹⁶ Məto-inu okəmə netəm kəmotimis ko kəsotəmegəh minən e nimisən, kən okol Kristo təsəmegəh minən e nimisən. ¹⁷ Kən okəmə Kristo təsəmegəh minən e nimisən, kən nahatətəən rəhatəmat nıpətin tikə, kən itəmat noatətig əh e təfəgə rat min. ¹⁸ Kən netənim itəm kəmotən nıpahrienən e Kristo itəm kinotimis rəkis, ilat min kəmotəkiah. ¹⁹ !Okəmə koatələhəu-pən əskasik rəhatat nətəligən e Kristo o nəmegəhən əm rəhatat e nətueintən, kəsi, təwir məmə netənim okotəto tərət otəmat məprəkis-in netənim rafin məto-inu, kəm-naka kitat kəmotəmkakia!

²⁰ !Məto kəp! Nıpahrienən məmə Kristo təməmegəh min pahrien e nimisən. In təmaupən e netəm rafin itəm kəmotimis kən məmegəh min e nimisən, kən okol təsimis minən. * ²¹ Otətəlig-in. Nımisən tinuwa e nətueintən e etənim kit, kən e suatıp kitiah əm, nəmegəh minən e nimisən təmuwa e etənim kit. ²² Tol nəhlan, netənim rafin okotimis məto-inu kəmotis-pən e Atam, kən tahmen-ahmen əm, netənim rafin itəm kəmotuwa kitiah ilat Kristo okotəmegəh min. ²³ Məto ilat min u, okotəmegəh min e nian ətuatıp rəhalat. Kristo in təmaupən məmegəh min, kən nian in otuwa min, rəhan min okotəmegəh min. ²⁴ Kən namnun nian otuwa. In otərəkin nərəməərəən rafin, ne nepətən rafin, ne nəsanənən rafin. Uarisig lan, in otəhlman-pən nərəməərəən rəhan e nelmi Ughin Tata. ²⁵ Tol nəhlan məto-inu, in təike matərəməərə mətoarus məmki-pa rəhan tikimır min meguətəin ilat e nelkin. ²⁶ Namnu rəhan tikimır itəm otərəkin, in nimisən. Kən nimisən otikə min, ²⁷ məto-inu “tinəmki-pa natimnat rafin meguətəin e nelkin.” Otətəlig-in-tu, nian tatən məmə natimnat rafin agin-əh tinəteguətəin e nelkin, nəkotəplan məmə sənəmə Tata Ughin min əh-ikin e nelkin. In Ughin itəm təmələhəu-pən natimnat rafin agin-əh ləhau e nelki Kristo. ²⁸ Nian Ughin tinol natimnat min əh, kən Nətin atıp otuwa ləhau e nərəməərəən rəha Ughin itəm təmələhəu-pən natimnat rafin e nelkin, məmə Ughin əm otərəməərə e natimnat rafin.

²⁹ Otətəlig-in-tu. ? Tahro e netənim itəm katol bəptais elat o netəm kinotimis rəkis? ?Okəmə netəm kəmotimis kəsotəmegəh minən nian kit, kən tahro katol bəptais e netənim olat?† ³⁰ ?Kən tahmen əm etimat, tahro ioatiləs pikən nian əskasik min e nəmegəhən rəhatimat nian rafin? ³¹ !Iatos noanawil, piak min ne winik min, məmə netənim kotalkut məmə okotohamnu io e nian tēpət! Nəkotitun məmə inu nıpahrienən tahmen-ahmen məmə iatausit o nahatətəən rəhatəmat e Kristo İesu İərəməərə rəhatat. ³² ?Okəmə eməluagin e nat megəh min itəm koaton itəm əpəh Efesas‡ o nətəligən rəha netənim əm, emol win e naka? Okəmə netəm kəmotimis kəsotəmegəh minən, pəs kotol əm tahmen e nəghatən u itəm tatən məmə,

* **15:20:** Kristo in tahmen e nəniəkisən rəha Ughin məmə netənim rafin okotəmegəh min e nimisən.

15:21: Rom 5:12 **15:23:** 1 Tes 4:16; Nol Əpən 20:5 **15:25:** Mat 22:44 **15:26:** Nol Əpən 20:14 **15:27:** Sam 8:6 † **15:29:** Pol təsən ətuatıpan məmə in tolkeike məmə netənim okotol bəptais elat o netənim itəm kinotimis rəkis, məto təməən əm məmə netənim neen kəmoatol nəhlan. Kən kitat roiu, tiəkis o nitunan nıpati nəghatan u. **15:30:** Rom 8:36 ‡ **15:32:** Pol tatəghat o tikimır min rəhan əpəh Efesas, məto sənəmə nat megəh min pahrien.

“Pəs kotagwən motənim,
məto-inu olawig kotimis.”

³³ Sotolan netənim koteiuə-in itəmat. Inu nipahrienən itəm suah kit təmən,
“Nian netəm rəhalat nolən təwir koatan ilat netəm kotərat, netəm kotərat
koatəra kin nolən wir rəhalat.” ³⁴ Otətəlig-pa min motos ətuatip nenatigən
rəhatəmat itəm tətuatip məmə nəkotol mihin, kən motəhlman təfagə rat min,
məto-inu itəmat neen kotərru əh Uhgın, kən inu nat kit rəha naulisən.

Nipəti etəm tənimis tatəmegəh min

³⁵ Məto okəmə netənim neen kotəpəh məmə, “?Etəm tənimis okotəmegəh
ahro nulan? ?Okotos nipəti naka motuwa?” ³⁶ !Nəghatən əh talmə! Nikuti
nat itəm nəməfe, otəkəike mimis pitən, uarisig u təpanəmegəh. ³⁷ Nian nakəfe
nikuti nat, nə səfəən nəukətin itəm otuwa, məto nikuti nat əm, kəm-naka in
nikuti wit o nat pisin kit. ³⁸ Məto Uhgın tol tatəwiə e nəukətin itəm in tolkeike
mihin, kən e nikutin nat rafin, in əm tatos-ipa nipətilat. ³⁹ Nipətilat rafin
kəsotahmen-ahmenən. Nipəti etənim tol pisin e rəha nat megəh min, ne
məniğ min, ne nəm itəhəi. ⁴⁰ Əpəh e neai, natimnat əh-ikin, kən e nətueintən
natimnat min əh-ikin tol pisin. Nian kotəplan nat əpəh ilis e neai məmə in
təwir, rəhan nəwirən in tol pisin e nəwirən rəha nat əpəh ləhau e nətueintən.
⁴¹ Kən nəhag-əhagən rəha miğgar tol pisin e nəmihlən rəha məwiğ ne nasieən
rəha məhau min. Kən nasieən rəha məhau min neen, kotol pisin e rəha neen
min.

⁴² Kən tahmen-ahmen əm e nipəti netəm kəmotimis itəm koatəmegəh min.
Nipətin itəm kəmitənim otəmnəmit, məto nian otəmegəh min, otəsəmnəmit
minən. ⁴³ Nian katitənim, in nat kit itəm netənim kəsotolkeikeən, məto
nian otəmegəh min, in nat kit itəm netənim okotəplan rəhan nəwirən. Nian
katitənim, nəsanənən rəhan tikə, məto nian otəmegəh min, təsanən. ⁴⁴ Nian
katitənim nipətitat, in nat rəha nətueintən, məto nian otəmegəh min, in nat
rəha nego e neai. Okəmə nipətin əh-ikin rəha nətueintən, rəha nego e neai
min əh-ikin. ⁴⁵ Naəa Rəha Uhgın tatan məmə, “Etəm tətəupən agin-əh, Atam,
təmuwa mos namegəh.” Kən namnu Atam, inu Kristo, təmuwa narmın u
tatos-ipa nəmegəhən. ⁴⁶ Nat rəha narmın təməsaupənən muwa, məto nat rəha
nətueintən, uarisig lan nat rəha narmın təpanuwa. ⁴⁷ Etəm təmaupən agin,
kəmol e nimoulul rəha niməptən, məto etəm tatuarisig u Kristo, təmisi-pən e
nego e neai. ⁴⁸ Netənim rafin rəha nətueintən, nipətilat kotahmen e nipəti
Atam, məto netənim itəm okotuwin e nego e neai, nipətilat okotahmen e
nipəti Kristo, etəm u təmisi-pən ikin. ⁴⁹ Roiu kitat kotahmen e Atam u rəha
nətueintən, kən tol nəhlan, o nian kit okotahmen e Kristo u rəha nego e neai.

⁵⁰ İatən-iarəp kəm itəmat, piak min ne winik min məmə, nipətin ne nita
etənim otəsəwinən e nəməmə rəha Uhgın, kən tahmen-ahmen əm, nat
itəm otəmnəmit otəsənə nat itəm tətətig lilin. ⁵¹ Otətəlig-in-tu, kən oekən
nat anion məmə, sənəmə kitat rafin okotimis, məto Uhgın otol nipətitat
rafin tuwiwi, ⁵² in otol uəhai əm tahmen e nipitən, nian namnu təwi rəha
Uhgın otəsək, məto-inu təwi otəsək, kən netəm kəmotimis okotəmegəh min
məsotimis minən, kən Uhgın otol nipətitat tuwiwi. ⁵³ Tol nəhlan məto-inu,
nat itəm otəmnəmit otəkəike muwin e nat itəm otəsəmnəmitən, kən nat
itəm otimis otəkəike muwin e nat itəm otəsəmisən mətatig lilin. ⁵⁴ Nian
nat itəm tətəmnəmit təmuwin e nat itəm təsəmnəmitən, ne nat itəm otimis
təmuwin e nat itəm otəsəmisən mətatig lilin, kən nəghatən itəm kəməte otuwa
nipahrienən, tatən məmə,

“Nəluaginən tınol namnun. Uhgın təmol win agın. Nımisən tınıkə.”

⁵⁵ “!Ei, Nımisən! ?Onakahrol nulan mol win etimat?

!Ei, Nımisən! ?Onakahrol nulan mus itimat?”

⁵⁶ Təfagə rat in təhmen e nat kit tatus itəm kən matuwa in nımisən, kən Lou tatol təfagə rat nəsanənən rəhan tərət. ⁵⁷ !Məto pəs kotənwiwi Uhgın! Tatol məmə kitat koatol win e rəhatat İləməmə İesu Krısto.

⁵⁸ Tol nəhlan, piak mın ne wınık mın, otətul əskasık. Sotegəhan-inən nat kit təloal etemat. Nıan rafın, otol wək rəha İləməmə e nıkitəmat rafın, məto-inu nəkotıtun məmə wək rəha İləməmə itəm nəkoatol, sənəmə nat əpnəpın əm.

16

Məni o nasıtuan e iəfak mın əpəh Jerusalem

¹ Roıu iakən məni o nasıtuan e iəfak mın əpəh Jerusalem. Otol təhmen əm məmə emən mihın kəm nıməfak mın əpəh profens əh Kalesia. ² E Sante mın rafın, itəmat rafın kitiəh kitiəh otəkəike mələhəu kalın məni neen. Etəmim itəm in tatos məni asol, otələhəu kalın tərət, kən etəmim itəm tatos məni əkəku, otələhəu kalın noan məsın. Tol nəhlan, nıan ekımnə, okol nəkəsotalkut mınən o nolən məni ilat rafın nıan kitiəh əm. ³ Kən otətgi-arəp itəmat neen məmə okotəmık məni motuwın, kən nıan ekımnə, ekəte naoa mən-ıarəp ilat kəm netəm Jerusalem, kən mahl-ipən ilat kotəmık məni motuwın əpəh ikın. ⁴ Okəmə ekəplan məmə təwır məmə io mın ekuwın, kən ilat okotətəu-pa io.

Nalıwəkən mın rəha netəm-iasol mın neen

⁵ Uarisig epanımnə muag itəmat, ekuwın-pən Masetonia, məto-inu ekaupən muwın muag nıməfak mın əpəh ikın. ⁶ Kəm-naka ekatig məsın kitat mın itəmat, mə kəmə təhro, koatatig əm mətoarəs nətəpən tol namnun. Tol nəhlan, nəkotıtun nasıtuan lak e rəhak nalıwəkən itəm iatuwın-pən mın ikın. ⁷ Esolkeikeən məmə ekımnə məplan itəmat u miet mın, məto iakolkeike məmə ekımnə kotatig məsın okəmə İləməmə tegəhan-in io. ⁸ Məto etatig əm Efesas mətoarəs nıan rəha Pentekos, lafet rəha Nagwənən Wi, ⁹ məto-inu Uhgın təməruh e suatıp asol ron io məmə ekol wək təwır itəm otəe-in noan tərət, nat əpnəpın netəmim tərət kotalkut məmə okotahtosig-in io o nolən wək.

¹⁰ Okəmə Timoti tımnə məplan itəmat, otol təwır kəm in motos-ipən nısiəiən kəm in, məto-inu in tatol wək rəha İləməmə təhmen əm lak.

¹¹ Sotolən məmə itəmat kit tatehm əhau in. Otahl-ipa tuwa kən motasıtı lan e rəhan nalıwəkən məmə otıtəlig-pa ron io. İatəsəhgın piatat mın ilat Timoti məmə okotuwa motehm io.

¹² Kən e piatat Apolos, emətəpəh əskasık məmə in otəkəike mətəu-pən piatat mın mımnə məplan itəmat. In təsolkeikeən pik məmə otımnə əh-roıu, məto in otımnə e nıan itəm tətəuatıp ron.

¹³ Otegəs. Otətul əskasık e nahatətəən rəhatəmat. Məsotəgınən. Motol nətəligən rəhatəmat təskasık. ¹⁴ Natımnat rafın agın itəm itəmat nəkoatol, otol e nolkeikeən.

¹⁵ Itəmat nəkotıtun məmə Stefanas ne rəhan mın, ilat kəmotəupən motən nıpahrienən e İesu əpəh Akaea, kən ilat kotalkut əskasık o nasıtuan e iəfak mın. İatən əskasık kəm itəmat piak mın məmə, ¹⁶ otısiəi-in ilat motol nəwialat, ne netəmim rafın itəm koatol pik wək o nıməfak. ¹⁷ Nıkık təməgıen nıan

15:54: Aes 25:8

15:55: Hos 13:14

15:56: Rom 7:13

16:1: Rom 15:25-26; 2 Kor 8:1-9

16:5: Wək 19:21

16:6: Rom 15:24

16:9: Wək 19:8-10; 2 Kor 2:12

16:10: 1 Kor 4:17

16:11: 1 Tim 4:12

16:12: 1 Kor 3:6

16:15: 1 Kor 1:16

Stefanas, ne Fotunatas, ne Akaekas kəməhaliet-arəpa, məto-inu nat əpnəpən itəmat nakotikə, məto nian eməplan iləhal, tahmen əm məmə eməplan itəmat. ¹⁸ İləhal kəməhaləs-ipər pik rəhak nətəligən tahmen əm məmə kəməhalol etəmat. Netəm kotal nəhlən, okəike kisiai-in ilat.

Namnun nəghatən rəha Pol

¹⁹ Niməfak mən e profens əpəh Esia koatən təwir kəm itəmat. Akwila ne Prisila kioalkeike pik məmə okuən təwir kəm itəmat e nərgi İərəməərə ilat iəfak mən itəm kəmotuəfimin e nimə rəhalau. ²⁰ Piatat mən rafin ikən-u koatən təwir kəm itəmat. Otən təwir kəm itəmat mən tahmen məmə itəmat kitəh əm e Kristo.

²¹ İo Pol, iatos pen matəte əm e nelmək nəghatən u rəha nənən təwir kəm itəmat.

²² Okəmə suah kit təsolkeikeən İərəməərə, pəs nalpinən rəha Uhgın tatuwin ron.

İləməərə rəhatimat, wa-ta!

²³ Pəs İləməərə İesu tawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat.

²⁴ Ekahl-ipinə rəhak nolkeikeən kəm itəmat rafin e Kristo İesu. Əwəh.

2 Korin

Naoa itəm tatol kəiu lan itəm Pol təməte tuwin kəm iəfak min ikin Korin

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 2 Korin

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm niməfak rəha Korin, ne iəfak min rəha profens Akaea.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Pol tinəməte rəkis naoa kisił mahl-ipən kəm niməfak rəha Korin. Inu naoa itəm tatol kuwit lan. Məto naoa itəm tatol kitiəh, ne naoa itəm tatol kisił, ilau kəmiakə. Naoa itəm tatol kəiu, inu 1 Korin, kən e naoa u in təməghat əskasik kəm ilat məmə okotəg-ətuatip-in nolən rat min rəhalat, kən in təməgətun min ilat e natimnat pisin min neen. İlat tepət e niməfak kotətəu-pən nətəligən rəha Pol itəm təməte e naoa 1 Korin. Məto neen əh-ikin, ilat koatən məmə Pol in sənəmə etəm-iasol, kən təsətuatipən məmə in otəghat min nəhlan. Kən ilat koatən məmə in tatol wək rəhan o nosən əm mənı.

?Təməte naoa u o naka? Pol in təməte naoa u matəgətun məmə in aposol kit, kən Ughin in təmos-ipən wək u kəm in, kən tətəuatip əm məmə in otəghat nəhlan kəm ilat. Kən in folkeike məmə otən-iəhau nəgətun eiueiua min itəm koatətiğ Korin.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹Io Pol, itəm Ughin təmitəpun e nəwian məmə io aposol rəha Kristo İesu, iatəte naoa u itimlau piətət Timoti. Naoa u tatimnə kəm itəmat, niməfak rəha Ughin əpəh Korin, ne iəfak min ilat rafin əpəh ikin Akaea. ²Pəs Ughin Tata rəhatat ne İəməmə İesu Kristo, okuawte-in nəwirən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Ughin itəm tatol kepin netənim

³Pəs kotənwiwi Ughin, u in Ughin ne Tata rəha İəməmə rəhatat İesu Kristo. In Tata itəm in nəukətin nasəkıtunən, kən in Ughin itəm nol kepinən rafin tətisi-pən ron. ⁴In tatol kepin kitat e nəratən rafin rəhatat məmə kitat kotitun nol kepinən netənim e nəratən pisin pisin min. Kən kitat kotal kepin ilat e nolən rəha nol kepinən itəm Ughin təmol kəm kitat. ⁵Tahmen əm e nəhməən itəm Kristo təmos, təmuwa min e nəmegəhən rəhatat. Kən e nolən kitiəh əm, Kristo in suatip məmə nol kepinən təmuwa pik e nəmegəhən rəhatat, kən roiu nol kepinən rəhatat tatuwin min o netənim pisin pisin min.

⁶Okəmə itimat ekoatətə nəhməən, nəhməən əh tatuwa otimat nian ekoatən-iarəp namnusən təwir, kən namnusən təwir əh otol kepin itəmat mosmegəh itəmat. Okəmə Ughin təmol kepin itimat, tatol məmə itimat ekotitun nol kepinən itəmat. Kən noan nol kepinən əh, tatəe-in e nəmegəhən rəhatəmat, kən nian nəkotatig e nəhməən kitiəh əm itəm kitat kotatig lan, tətəsitə etəmat məmə onəkotətul əskasik matuwın matuwın. ⁷İtimat emotələhəu-pən əskasik rəhatimat nətəligən o Ughin etəmat məmə onəkotətul əskasik. Tol nəhlan məto-inu kitat rafin koatətiğ e natigən kitiəh əm məmə, itəmat nəkoatətə nəhməən itəm ekoatətiğ lan, kən təhmen-ahmen əm məmə nakotos nol kepinən kitiəh əm rəha Ughin itəm emotos.

⁸Piak min ne winik min, ekotolkeike məmə nəkotitun wir nian əskasik min itəm emotatig lan e profens ikin Esia. Nəratən asol min kəmotu

itimat, taprækis-in nésanénen rəhatimat, təmol nikitimat təht məmə okəm-naka ekotimis. ⁹ Nipahrienən, itimat emotəto məmə kinəgəhan-in rækis itimat məmə ekotimis. Məto nian əskasik min əh kəmotuwa məmə esotagileən etimat, məto ekotagile e Uhgín itəm tatol etəm təmimis təmegəh min. ¹⁰ In təmosmegəh itimat e nərətən asol əh itəm təmatuwin o nimisən, kən in otosmegəh itimat e nərətən itəm otəpanuwa. Emotələhəu-pən əskasik rəhatimat nətəligən lan məmə in otosmegəh min itimat. ¹¹ Kən in otol nəhlan nian nakotəfak otimat məmə, netəmim tēpət okotənwiwi Uhgín o natimnat wir itəm in otol kəm itimat məto-inu netəmim tēpət kəmotəfak otimat.

Pol təməuhlin rəhan nətəligən o rəhan naliwəkən

¹² Roiu ekən nəghatən u məsaulisən məmə, e nətəligən rəhatimat, nikitimat təht məmə esotolən nat kit tarat e nolən rəhatimat. E nolən min rafin itəm emotol, itimat emotətəu-pən suatip itəm Uhgín təmitəpun məmə emotəghat ətuatip əm moatən əhag-əhag nəghatən. Emotol nolən əh kəm netəm əpnəpin əm rəha nətueintən, kən motol taprækis kəm itəmat. Esotəghatən e nitunən əm rəhatimat rəha nətueintən, məto emotagile əm e nəwirən rəha Uhgín. ¹³⁻¹⁴ İatən nəhlan məto-inu, esotətəən nəghatən kit itəm tiəkis otəmat o nəfinən, o nitunən nīpətīn. Roiu, nəkotitun məsin nətəligən rəhatimat, məto iakolkeike pik məmə nian kit onəkotitun rafin. Kən e nolən əh, nian ləraməə İesu otuwa min, itəmat onəkotagien otimat tahmen min məmə itimat ekotagien otəmat.

¹⁵⁻¹⁶ Məto-inu enitun məmə nakotagien otimat, nīkik təht məmə nian ekatuwin Masetonia, ekaupən minnə məplan itəmat, kən nian ekitalig Masetonia, ekimnə min məplan itəmat. Tol nəhlan, nakatos nəwirən mau kəiu. Kən uarisig e itəm min əh, onəkotasitu lak motahl-īpən io ekuwin nitən Jutia. ¹⁷ ? Nīkitəmat təht məmə, nian emol nətəligən min əh, məto emol əpnəpin əm? ?O, kəm-naka nətəligən rəhak təmisi-pən e nolən rəha nətueintən, tahmen e netəmim itəm koatən “əwəh” ne “kəp” e nəghatən kitiah əm?

¹⁸ İtəmat nəkotitun məmə Uhgín nian rafin tatol rəhan nəghatən, kən io min, rəhak nəghatən kəm itəmat sənəmə, “əwəh” ne “kəp,” ¹⁹ məto-inu rəhak nəghatən o Nəti Uhgín İesu Kristo, itəm eməhalən-iarəp kəm itəmat itiməhal Saelas ne Timoti, sənəmə, “əwəh” ne “kəp,” məto e Kristo, nian rafin rəhak nəghatən in “əwəh,” in nipahrienən. ²⁰ Tol nəhlan məto-inu, nat əpnəpin nəniəkisən kuwəh Uhgín təmol, ilat kotuwa nipahrienən e Kristo, inu nəghatən “əwəh” rəha Uhgín. Tol nəhlan, e Kristo, kitat koatən “Amen, Əwəh” kəm Uhgín, kən moatıləs-īpər nərgin lan. ²¹ Uhgín əm tatol itimat ekotatul əskasik e Kristo kitat min itəmat. In təmitəpun kitat, ²² kən təmol mak e nəmegəhən rəhatat məmə kitat rəhan min, kən təmələhəu-pən rəhan Narmın e nīkitat məmə kitat okotitun roi u məmə rəhan nəniəkisən min, ilat rafin okotuwa nipahrienən e nəmegəhən rəhatat o nian kit.

²³ Kən roi u, okəmə esənən nipahrienən, pəs Uhgín otol nalpinən kəm io. Eməsuwamən Korin məto-inu esolkeikeən məmə ekən nəghatən əskasik kit kəm itəmat. ²⁴ Esotolkeikeən məmə ekotəraməə e nahatətəən rəhatəmat, kəp. Məto ekotol wək kitat min itəmat o năgienən rəhatəmat, məto-inu itəmat ninoatətul əskasik rækis e nahatətəən rəhatəmat.

2

¹ Tol nǎhlan, enǎn rǎkis e nikik mǎmǎ okol esimnǎ minǎn mǎplan itǎmat mol nikitǎmat tǎhmǎ. ² ?Emǎn nǎhlan mǎto-inu, okǎmǎ ekol nikitǎmat tǎhmǎ, pah u ikin-un otol io nikik tagien? Itǎmat ǎm, itǎm emol nikitǎmat tǎhmǎ. ³ Kǎn emǎte naoa ǎh, mǎmǎ nian ekimnǎ, esǎtoǎn tǎrat e nikik. Esolkeikeǎn mǎmǎ netǎmim itǎm okotǎkǎike motol nikik tagien, ilat okotol mǎmǎ ekǎto tǎrat. Emǎte naoa ǎh e nolǎn ǎh, mǎto-inu enitun mǎmǎ kitat kitiah ǎm, kǎn nian nikik tagien, kǎn nikitǎmat min tagien. ⁴ Tol nǎhlan, nian emǎte naoa ǎh kǎm itǎmat, nikik tǎpou pik otǎmat, kǎn nikik titǎgit, nahui nǎmtǎk tiah otǎmat. Esǎtoǎn naoa ǎh mǎmǎ otol nikitǎmat tǎpou, mǎto emǎte mǎmǎ onǎkotitun rǎhak nolkeikeǎn asol otǎmat.

Aluin nolǎn rat min rǎha nol tǎfagǎ

⁵ Etǎmim itǎm tǎmol nǎratǎn, tǎmol io ekǎto tǎrat, mǎto tǎmol itǎmat rafin nakotǎto tǎrat pik, kǎn esolkeikeǎn mǎmǎ nǎghatǎn rǎhak e nat u in tǎskasik pik. ⁶ Nǎlpinǎn itǎm itǎmat tepǎt nǎmotos-ipǎn kǎm in tinahmen. ⁷ Mǎto roiu ǎh, nǎkotǎkǎike motaluin rǎhan nolǎn rat kǎn motol-wir nikin, mǎmǎ nikin otǎsǎpou pikǎn mol tǎme e rǎhan nǎmegǎhǎn. ⁸ Iatǎtǎpǎh ǎskasik otǎmat mǎmǎ nakotuwǎn motol tǎwir kǎm in mǎmǎ in otitun rǎhatǎmat nolkeikeǎn ron. ⁹ Emǎte naoa ǎh kǎm itǎmat mǎmǎ ekǎplan mǎmǎ onǎkotol nǎwǎiak e natimnat rafin, o kǎp. ¹⁰ Okǎmǎ itǎmat nǎkotaluin nolǎn rat rǎha suah kit, io min ekaluin rǎhan nolǎn. Okǎmǎ suah ǎh tǎmol nat tǎrat neen mǎmǎ io ekǎkǎike maluin rǎhan nolǎn, mǎto enaluin rǎkis rǎhan nolǎn e niganǎmti Kristo. Emol nǎhlan mǎmǎ otasitu etǎmat ¹¹ mǎmǎ Setǎn otǎsǎrǎkinǎn kitat e rǎhan neiueiuǎn min, mǎto-inu kitat kotitun rǎkis rǎhan nǎtǎligǎn o nolǎn nǎratǎn.

Netǎmim itǎm koatǎn-iarǎp namnusǎn tǎwir

¹² Nian emuwǎn ǎpǎh Troas o nǎn-iarǎpǎn namnusǎn tǎwir rǎha Kristo, emǎplan mǎmǎ Iǎrǎmǎrǎ tǎmol saatip kǎm io. ¹³ Mǎto esatig ǎmalinuǎn e rǎhak nǎtǎligǎn mǎto-inu, emǎsǎplanǎn piak Taetas ikin ǎh. Kǎn emauiatipin ilat, miet muwǎn Masetonia.

¹⁴ Pǎs kotǎnwiwi Uhgǎn, mǎto-inu in tǎmol win e rǎhan tikimǎr min e nǎluaginǎn. Kǎn tahmen e kig kit itǎm tǎmol win e nǎluaginǎn minatitǎlig matit rǎhan mopael min ne rǎhan tikimǎr min, Uhgǎn tatit itimat e Kristo. Kǎn itimat rǎhan min netǎmim itǎm ioatǎn-iarǎp nenatigǎn rǎha Kristo, kǎn nenatigǎn ǎh in tahmen e nǎmiǎwin kit itǎm tatuwǎn ikin pisin-pisin min. ¹⁵ E niganǎmti Uhgǎn, itimat ekotahmen e nǎmiǎwin rǎha Kristo kǎm netǎmim rafin, netǎmim itǎm Uhgǎn tatosmegǎh ilat, ne netǎmim itǎm okotuwǎn e nǎlpinǎn rǎha Uhgǎn. ¹⁶ Itimat nǎmiǎwin rǎha nimisǎn kǎm neen itǎm tatǎgǎtun ilat mǎmǎ okotimis. Kǎn itimat nǎmiǎwin rǎha nǎmegǎhǎn kǎm neen, itǎm tatǎgǎtun ilat mǎmǎ Uhgǎn otosmegǎh ilat. ?Kǎn pah u titun nolǎn wǎk asol ǎh? ¹⁷ Mǎto itimat esotahmenǎn e netǎm ǎnpǎpin min, itǎm koatǎn-iarǎp nǎghatǎn rǎha Uhgǎn o nos ǎmǎn mǎni. Kǎp, mǎto Uhgǎn tǎmahl-ipǎn itimat, kǎn e Kristo, itimat ekotǎn-iarǎp namnusǎn tǎwir e niganǎmti Uhgǎn, kǎn nǎghatǎn rǎhatimat tǎmisi-pǎn e nikitimat itǎm tǎtuatip ǎm.

3

¹ Okǎmǎ naka nikitǎmat tǎht mǎmǎ enoatǎlǎs-ipǎr itimat mǎmǎ itǎmat onǎkotegǎhan lan. Netǎmim neen okotǎkǎike motos naoa kit itǎm kǎmǎte elat nian koatuwǎn o netǎm kotǎruru ilat. ?Tǎhro nikitǎmat tǎht mǎmǎ

suah kit otakæike mæte naoa nêhlan etimat kêm itamat? ?O, tahro itamat æm nakotolkeike mæmæ onakotæte? !Kêp! ² Itamat atip æm nakotahmen e naoa itam tatol æp wæk ræhatimat. Naoa æh kêmæte-pæn e nikitimat, itam netæmim rafin koatafin kæn moatitun. ³ Itamat noa ræha wæk ræhatimat. Kæn næmegæhæn ræhatæmat tatagætun mæmæ itamat naoa kætâfin itam Kristo tæmæte. Kristo tæmæte naoa æh e Narmin Ræha Uhgîn itam tatæmegæh, mæto tæsatean e nelmi etæmim. Kæn in tæmæsæte-pænæn e kâpiel epin-epin, mæto tæmæte-pæn e niki netæmim.*

⁴ Itimat esotæginæn o nænæn nêhlan otæmat mæto-inu itimat ioatati e Kristo, kæn moatahatætæ æskasik e Uhgîn. ⁵ Nikitimat tæsæhtæn mæmæ itimat æm ekotahmen o nolæn wæk u, ne noan ræha wæk. Mæto Uhgîn æm tatol mæmæ itimat ekotitun nolæn wæk. ⁶ In tæmol mæmæ itimat ekotahmen mæmæ ekotuwa ræhan iolwæk min ræha naniækisæn wi ræha nasituæn itam Uhgîn tæmæn. Naniækisæn wi æh tæsisipænæn e Lou itam kêmæte, mæto tæmisi-pæn e Narmin Ræha Uhgîn, mæto-inu Lou itam kêmæte tatol mæmæ netæmim koatuwin o nimisæn, mæto Narmin Ræha Uhgîn tatos-IPA næmegæhæn.

Næhag-æhagæn ræha Naniækisæn Wi Ræha Nasituæn

⁷ Otætellig-in-tu. Nian Uhgîn tæmæte Lou e kâpiel, mos-ipæn kæn Moses, næhag-æhagæn æh-ikin ræha Uhgîn, kæn næhag-æhagæn æh tæmalpin niganæmti Moses, kæn netæm Isrel okol kæsotæplanæn niganæmtin, nat ænnapin næhag-æhagæn tinateuiæu. Kæn okæmæ wæk ræha Lou in suatip itam tatuwin o nimisæn, mæto in tæhag-æhag, ⁸ kæn wæk ræha Narmin Ræha Uhgîn otæhag-æhag pik. ⁹ ! Okæmæ wæk itam kêmakil netæmim mæmæ otakæike motimis, in tatæhag-æhag, kæn wæk itam tatol netæmim kotætutitip e niganæmti Uhgîn, in tatæhag-æhag pik agin! ¹⁰ Nipahrienæn, naniækisin oas ræha nasituæn itam tæmæhag-æhag aupæn, roiu in tæsæhag-æhagæn, mæto-inu naniækisin wi itam tæhag-æhag pik agin, tinaprækis-in itam aupæn. ¹¹ !Kæn okæmæ wæk ræha Lou itam otæpanikæ, tinuwa e næhag-æhagæn, kæn wæk ræha Narmin Ræha Uhgîn itam otati gilin, tatæhag-æhag pik agin-æh!

¹² Tol nêhlan, mæto-inu emotælæhæu-pæn æskasik ræhatimat nætelligæn e wæk æh ræha Narmin Ræha Uhgîn, nætelligæn ræhatimat taskasik e Uhgîn, kæn mæsotæginæn o næn-iaræpæn ræhan næghatæn. ¹³ Itimat esotahmenæn e Moses, itam tæmætalpin niganæmtin e nimæhan agege mæmæ netæm Isrel okæsotæplanæn mæmæ næhag-æhagæn teuiæu muwin mika. ¹⁴ Mæto Uhgîn tæmol nætelligæn ræhalat tiækis. Kæn mætoarus-pa æh-roiu, nimæhan æh tætahtosig-in nætelligæn ræhalat nian kotâfin Naoa Ræha Naniækisæn Oas.† Uhgîn tæsos-irækisæn æh nimæhan æh, mæto-inu tatos-irækis æm e Kristo. ¹⁵ Æwæh, mætoarus-pa æh-roiu ne, nian kotâfin Lou ræha Moses, nimæhan kit tatæfætâin nikilat. ¹⁶ Mæto okæmæ etæmim pah tæuhlin mætæg-pæn o Iæramæra, nimæhan æh otiet rækis. ¹⁷ Otætellig-in-tu, Iæramæra æh, in Narmin. Kæn ikin Narmin ræha Iæramæra tætatig ikin, in tatikis kitat. ¹⁸ Kæn kitat, itam kæsæfætâinæn niganæmtitæ e nimæhan, koatæplan næhag-æhagæn asol ræha Iæramæra, kæn netæmim koatæplan næhag-æhagæn æh e næmegæhæn ræhatat. Kæn in tatæuhlin næmegæhæn ræhatat mæmæ okotuwa kahmen lan e næhag-æhagæn itam ræhan

3:1: Wæk 18:27; 2 Kor 5:12 **3:2:** 1 Kor 9:2 * **3:3:** Nian Pol tatæghat e næghatæn "kæmasæte-pænæn e kâpiel epin-epin," tatæghat e Lou itam Uhgîn tamos-ipæn kæn Moses, kæn Moses tæmæte e kâpiel. **3:3:** Eks 24:12; Jer 31:33; Esik 36:26-27 **3:4:** Wæk 20:31 **3:6:** Jer 31:31; Jon 6:63; 1 Kor 11:25 **3:7:** Eks 34:29 **3:9:** Dut 27:26; Rom 1:17 **3:11:** Luk 22:31 **3:12:** Wæk 14:27; 1 Kor 16:9 **3:13:** Eks 34:33 † **3:14:** "Naoa Ræha Naniækisæn Oas" in "Oltesteman." **3:16:** Eks 34:34 **3:17:** Jon 8:36; Rom 8:2

nəsanənən tatər tatər. Kən nəhag-əhagən əh təmisi-pən o İərəmərə itəm in Narmın Rəha Uhgın.

4

Nat keike e kípəhau oas

¹ Tol nəhlan, nikitimat təsəpouən o wək u məto-inu itimat emotos e nasəkitunən rəha Uhgın. ² Məto e nolən rəhatimat esotegəhan-inən nolən itəm tatəhluaiğ ne nolən aulis min. Ko esoteiuəən məsotəuhlinən nəghatən rəha Uhgın. !Kəp! Məto itimat ioatən ətuatip əm nípahrienən, kən e nolən əh, e niganəmti Uhgın, emotol-arəp e niganəmti netəmim rafin məmə rəhatimat nolən in tətuatip. ³ Kən okəm-naka namnusən təwir itəm ekoatən-iarəp in tatəhluaiğ o netəmim neen, məto kəp, tatəhluaiğ əm o netəmim itəm koatətu-pən suatip o nuwinən e nigəm asol. ⁴ Koatətu-pən suatip əh məto-inu Setan, u in İərmis itəm tatəməmə e nətueintən u, təməfətəin nətəliğən rəhalat, məmə kəsotəplanən nəhag-əhagən wir rəha namnusən təwir itəm tatuəp mətəsiəgəpin ilat. Nəhag-əhagən əh təmisi-pən e Kristo. Kən nian kitat koatəplan Kristo, kən kitat koatəplan məmə Uhgın in təhro nulan. ⁵ Itimat esotən-iarəp atipən itimat, məto ioatən-iarəp İesu Kristo məmə in İərəmərə, kən itimat iolwək min rəhatəmat o nərgi İesu. ⁶ Tol nəhlan məto-inu Uhgın u təmən məmə, “Pəs nəhag-əhagən tuəp məsiəgəpin ikin tapinəp ikin,” in təməsiəgəpin e nikitat məmə kitat kotitun nəhmən nəsanənən, ne nəpətən əhag-əhag rəha Uhgın, kən kitat koatehm natimnat min əh e niganəmti Kristo.

⁷ Məto kitat koatos nat keike əh e kípəhau oas, inu nípətitat. Tol nəhlan məmə otəgətun məmə nəsanənən wir əh taprəkis, təmisi-pən e Uhgın, təsisi-pamən otat. ⁸ Nəratən tepət koatiləs pikən itimat e suatip min rafin, məto təsəəkənən itimat. Nian neen ekotəruru suatip, məto esotapəsən nalkutən. ⁹ Netəmim koatol nəratən kəm itimat, məto Uhgın təsapəsən itimat. Koatoh itimat, məto kəsotəəkənən itimat. ¹⁰ İkin pəhruən ioatuwin ikin, kətohamnu nípətitimat tahmen e kəməhamnu İesu. Tol nəhlan məmə, netəmim okotəplan nəmegəhən rəha İesu e nípətitat. ¹¹ Kən itimat itəm ekoatəmegəh, nian rafin kətegəhan-in itimat məmə ekotimis o nərgi İesu. Tol nəhlan məmə netəmim okotəplan rəhan nəmegəhən e nípətitat itəm otəpanimis nian kit. ¹² Kənu, nian rafin itimat ioatiləs pikən nimisən məmə itəmat onəkotitun nəmegəhən itulin.

¹³ Naəa Rəha Uhgın tatən məmə, “Emahatətə, kən tol nəhlan ekatən.” Kən e nolən kitiəh əm rəha nahatətəən, itimat min ekotahatətə, kən tol nəhlan ekoatən, ¹⁴ məto-inu itimat ekotitun məmə, etəm təmol İərəmərə İesu təmegəh min e nimisən, in otol itimat ne itəmat, kitat rafin kotəmegəh min e nimisən kitat İesu, kən məf-iarəp kitat e niganəmtin. ¹⁵ Natimnat rafin u o nəwiran rəhatəmat, kən nian nəwiran rəha Uhgın tatiuw-pa netəmim tepət təhmin min okotuwa o Kristo, kən okotos-ipən nənwiriən tepət kəm Uhgın, kən okotiləs-ipər nərgin ilis ilis agin.

¹⁶ Tol nəhlan, nikitimat təsəpouən. Nat əpnəpin məmə nípətitat tateiuaiu roiu, məto Uhgın tatol nikitimat tatuwiwi nian rafin. ¹⁷ Tol nəhlan məto-inu, nəratən itəm koatətig lan, ilat nat əpnəpin əm, kəsotətiğən tuwəh. Məto noalat in nəhag-əhagən wir itəm otətətig lilin, kən in təwir məfiğəm taprəkis-in ilat. ¹⁸ Kən tol nəhlan, niganəmtitə kəsotətulən e nat itəm katəplan, məto

koatətul e nat itəm kəsəplanən, mətə-inu nat itəm katəplan in nat rəha roiu əm, otəpanikə, mətə nat itəm kəsəplanən in namnun tikə.

5

Nipətın wi əpəh e nego e neai

¹ Tol nəhlan, kotitun məmə nipətıtat in tahmen e nimə tapolan itəm kitat kotatig lan ikin-u e nətueintən, kən nian kit otəmnamıt mərat. Kən nian nimə tapolan əh tikə e nətueintən, mətə əpəh e nego e neai, rəhatat nimə wi əh-ikin itəm sənəmə etəmim təmol, mətə Uhgın əm təmol, nipətıtat wi itəm otatig lilin. ² Mətə roiu e nipətıtat rəha nətueintən, koatəhg nikitat, kən kotolkeike pik məmə nian otatuwa itəm kitat okotuwin e nipətıtat wi rəha nego e neai, tahmen e kitat koatuwin e natimnat wi. ³ Tol nəhlan mətə-inu sənəmə kitat okotuwa narmın əm nipətın tikə, mətə okotos nipətın wi rəha nego e neai. ⁴ Nipətıtat itəm otimis tol kitat koatekimis moatehag rəha nəpouən, mətə sənəmə koatolkeike məmə okotimis kən nipətıtat otikə, kəp. Mətə kitat kotolkeike məmə okotuwin e nipətıtat wi məmə nəmegəhən lilin otəwiək nipətıtat rəha nətueintən itəm otimis. ⁵ Kən Uhgın pisin əm təmol kitat o natimnat min əh, kən təmos-ipa Narmın Rəhan məmə otəgətun wir kəm kitat məmə rəhan nəniəkisən min otuwa pahrien.

⁶ Kən tol nəhlan, nətəligən rəhatat təskasik, kən kitat kotitun wir məmə nian koatos əm nipətın rəha nətueintən u, kitat koatətul əh ihluə imə İəramərə ikin rəhatat. ⁷ Kitat kotatig e nətueintən e nahatətəən e Uhgın, sənəmə e natimnat itəm koatəplan. ⁸ İatən məmə nətəligən rəhatat təskasik, kən kotolkeike məmə kotapas nipətıtat motuwin e nimə wi rəhatat kitat İəramərə. ⁹ Tol nəhlan, okəmə kotatig e nipətıtat, o okəmə kotapas nipətıtat rəha nətueintən, kitat kotalkut pik məmə kotol natimnat itəm koatol niki İəramərə tagien. ¹⁰ Kotol nəhlan mətə-inu kitat rafin okotəkəike motətul aupən e Kristo məmə in otakil rəhatat nolən min, kən kitat kitiəh kitiəh okotos nətəuən tətəu-pən natimnat itəm kəmotol e nətueintən, okəmə nat təwir o nat tərət.

Ien əhruin min rəha Uhgın

¹¹ Kən roiu əh, mətə-inu ekotisiai-in İəramərə, kən motalkut məmə ekotiup-pa netəmim. Uhgın titun itimat ne wək rəhatimat, kən ekotolkeike məmə itəmat min onəkotitun wir itimat. ¹² Esotolkeikeən məmə ekotilas-ipər itimat e niganəmtitəmat, mətə ekotos-ipinə rəhatimat nətəligən məmə okəm-naka nikitəmat otəgien otimat. Kən roiu, nəkotitun nuhalpinən nəghatən rəha netəmim itəm kətausit o nolən itəm netəmim koatəplan, mətə nikilat təsəhən nat itəm tətətig e niki etəmim. ¹³ Okəmə itimat ialmal min, mətə o nərgi Uhgın. Kən okəmə rəhatimat nətəligən tətətip əm, in nat kit itəm otasitu etəmat.

¹⁴ Tol nəhlan mətə-inu, nolkeikeən rəha Kristo tətəramərə etimat, mətə-inu itimat ekotitun wir məmə suah kitiəh əm təmimis o netəmim rafin, kən tol nəhlan, netəmim rafin kınotimis. ¹⁵ Kən təmimis o netəmim rafin məmə ilat itəm koatəmegəh, okotapas nolən natimnat itəm ilat əm kotolkeike, mətə ilat kotəkəike motol nolən min itəm İesu tolkeike, u etəm təmimis olat kən məmegəh min e nimisən.

¹⁶ Tol nəhlan, roiu ne, itimat esotakilən netəmim e nolən itəm netəmim rəha nətueintən kotakil netəmim lan. Nat əpnəpin nian kit emotakil Kristo e nolən əh, mətə roiu esotolən. ¹⁷ Tol nəhlan, okəmə suah kit təmuwa kitiəh ilau Kristo, in təmuwa etəmim wi. !Nat oas təmika, kən nat wi tinuwa! ¹⁸ Natimnat

rafin min əh tətisi-pən e Uhgın. Aupən kitat tikimır min kitat Uhgın, məto e Kristo, in təməmik kitat kotuwa iuəhkır ron, mol kitat iolin min. Kən təmos-ipa kəm itimat wək u rəha niuw-pamən tikimır min rəha Uhgın okotuwa iolin min. ¹⁹ Inu tatən məmə Uhgın təmiuw-pa rəhan tikimır min e nətueintən məmə okotuwa iolin min e Kristo, kən məsəfin minən rəhalat nolən rat min. Kən təmos-ipa kəm itimat nəghatən u rəha niuw-pamən tikimır min rəhan okotuwa iolin min.

²⁰ Tol nəhlan, itimat ien əhrui min rəha Kristo, kən tahmen məmə Uhgın tətaun-in netəmim e nəwıatimat. Kən ioatətapəh əskasik otəmat e nərgi Kristo məmə: nakotapəs nolə tikimır, kən motuwa ioli Uhgın min. ²¹ Uhgın təmol suah u itəm rəhan nolən rat tikə, məmə in sakrifais rəha nolən rat min rəhatat, məmə e in, kitat okotətuatip e niganəmti Uhgın.

6

¹ Məto-inu itimat ioatol wək kitıəh itimat Uhgın, ekotətapəh əskasik otəmat məmə nian Uhgın tətawte-in rəhan nəwırən kəm itəmat, nəsotosən tahmen in nat əpnəpın əm, ² məto-inu Uhgın tatən məmə, “E nian ətuatip, eməto ik, kən e nian rəha nosmegəhən, emasitu lam.” İakən kəm itəmat, məmə roiu, in nian ətuatip rəha Uhgın, roiu in nian rəha nosmegəhən.

Nian əskasik min e nəmegəhən rəha Pol

³ Esotolən nat kit itəm suah kit otəme lan e rəhan nahatətəən, məto-inu esotolkeikeən məmə okəsən ratən wək rəhatimat. ⁴ Məto nolən min rafın e nəmegəhən rəhatimat koatəgətun məmə itimat iolwək min pəhrien rəha Uhgın: itimat ekotətul əskasik e nian rəha nəratən, ne nian iəkis min, ne nian itimat ekotəto tərət. ⁵ Netəmim kəmotəh itimat, kən kəmki-pən itimat e kalapus, kən katitəp itimat məmə okoh itimat. Emotol pik wək, məsotəpılən lapın, kən nəumis tus itimat. ⁶ Esotolən nolən kit itəm tatol nikitimat tamkımik, itimat ekotenatig, nətəligən rəhatimat kaifəməh, ekotol təwir kəm netəmim, Narmın Rəha Uhgın tətər e nikitimat, kən ekotolkeike netəmim e nolkeikeən pəhrien. ⁷ Ekoatən əm nıpəhrienən, kən nəsanənən rəha Uhgın tətətig etimat. Rəhatimat nolən ətuatip in tahmen e natımnat rəha nəluəginən o nohən ne nətlosigən. ⁸ Netəmim neen koatisiai-in itimat, neen koatəhm-əhau itimat, neen koatən rat itimat, neen koatən wır itimat, neen koatən məmə itimat ekoatəiuə məmə itimat iolwək min rəha Uhgın, məto itimat iolwək min pəhrien rəhan. ⁹ Netəmim neen kəsotegəhan-inən məmə itimat aposol min pəhrien, məto netəmim tətət koatən məmə itimat aposol min pəhrien. Nian rafın nımısən tatitəp itimat, məto ekoatəmegəh əh. Katoh itimat, məto kəsəhamnuən əh itimat. ¹⁰ Nikitimat təpou, məto nian rafın ekotəgıen əh. Rəhatimat nautə tikə, məto itimat ekotol netəmim tətət rəhalat nautə tətət. Rəhatimat nat kit tikə, məto ekoatəs natımnat rafın.

¹¹ Piak min əpəh Korin, emotən rafın nəghatən kəm itəmat kəsəpəsən kit, kən ekotolkeike itəmat e nikitimat rafın. ¹² Itimat esotahtosig-inən nolkeikeən rəhatimat otəmat, məto itəmat notahtosig-in rəhatəmat otəmat. ¹³ Roiu əh, iatəghat kəm itəmat məmə itəmat nənətik ətuatip. Tətuatip əm məmə itəmat min, nakotolkeike itimat e nikitəmat rafın.

¹⁴ Sotənən kəm netəm kəsotəfəkən məmə nəkoatol wək kit itəmat min ilat. ?Nolən ətuatip ne nolən tərət kiətuən nol kələhən nat kit? ?O, nəhag-əhəgən ne

nəpinəpən kiatur nuwamən məpələh kələh muəghat? !Kəp! ¹⁵ Kən e nolən kitiaə əm, Kristo ne Setan, okol kəsuanən nəghatən kitiaə nian kit. ?İəfak ne etəm təsafakan kiatur nolən nat e nətəligən kitiaə? !Kəp! ¹⁶ E Nimə Rəha Uhgın, ikin kit tikə əh-ikin o narmı nat min, məto-inu kitat u Nimə Rəha Uhgın itəm tatəmegəh. Kən Uhgın təmən məmə,

“Ekatiğ itimat min ilat,
kən maliwək itimat min ilat,
kən ekuwa io Uhgın rəhalat,
kən ilat okotuwa rəhak netəmim.”

¹⁷ Kən İərəmərə təmən məmə,
“Tol nəhlan, otiet rəkis elat, motan isəu olat.
Kən məsotekən nat itəm tamkimik e niganəmti Uhgın,
kən nikik tagien məmə ekos itəmat.”

¹⁸ “Kən ekuwa rəhatəmat tata,
kən itəmat onəkotuwa nenətik min,” inu nəghatən rəha İərəmərə itəm in ilis ağin.

7

¹ İolik min. Nəniəkisən min u rəhatat. Kən tol nəhlan, pəs kotafəl nikitat, motos-irəkis natimnat rafin itəm koatol nıpətıtat ne narmitat kotamkimik. Kən pəs kotələhəu kalın kitat məmə rəha Uhgın əm motətəu-pən rafin suatıp itəm nikin otagiən lan.

Niki Pol təmagiən olat

² Oterəh e nikitəmat kəm itimat. Esotolən tərət kəm suah kit, esotiuw-pənən suah kit tərət ikin, esotalkutən məmə ekotos nat kit rəhatəmat e nolən eko-eko. ³ Esənən nəghatən u məto-inu nəmotol nolən rat. Emən rəkis kəm itəmat məmə ekotolkeike pik itəmat nian rafin, kən nat əpnəpin nımisən o nəwirən otuwa e nəmegəhən rəhatimat, məto itəmat əpəh imə e nikitimat. ⁴ İo etahətətə əskasik etəmat. İatausit otəmat. İtəmat nəmotiləs-ipər pik rəhak nətəligən. Emos nəratən tepət təmuwa e rəhak nəmegəhən, məto nikik tagien maprəkis otəmat.

⁵ Tol nəhlan məto-inu, nian emotuwa Masetonia, esotamegən, məto nian rafin, nəratən tatiləs itimat təmisi-pən ikin pisin pisin min. E nəmegəhən rəhatimat, netəmim kəmotəmotou motol nəratən kəm itimat, kən itimat ekoatəğin. ⁶ Məto Uhgın tatol kepin netəmim itəm nətəligən rəhalat təpou, kən təmol kepin itimat e nuwamən rəha Taetas. ⁷ Kən sənəmə e nuwamən əm rəhan itəm təmol nikitimat tagien, məto e nəghatən wir rəha nol kepinən itəm nəmotən-ipən kəm in. In təmən-ipa kəm itimat məmə itəmat nakotolkeike pik məmə nəkotəplan io, kən təmən məmə nikitəmat tatətə tərət o nəghatən rəhak, kən təmən məmə nakolkeike pik io moatətul əskasik o nərgək. Nian eməto, nəgiənən e nikik təmə rərioah.

⁸ Nat əpnəpin okəmə rəhak naoa aupən təmol itəmat nakotətə tərət, məto esətoən tərət ron. Məto aupən, eməto tərət ron, məto-inu eməplan məmə naoa u təmol itəmat nakotətə tərət, məto rəha nian əkuəkır əm. ⁹ Məto roiu, nikik tagien, kən sənəmə məmə nəmotətə tərət, kəp. Nikik tagien məmə nian nəmotətə tərət, nəmotəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat min. Nıpahriənən, Uhgın tolkeike məmə kitat okotətə tərət o nolən tol min-nulan. Kən məto-inu nəmotəuhlin itəmat, kən natimnat itəm emotən aupən kəm itimat təməsolən məmə nəmotakiaə e rəhatimat nahatətəən.

¹⁰ Kæn nian koatæto tærat e nolæn itæm Uhgîn tolkeike, kæn kotæuhlin kitat e ræhatat nolæn rat, kæn Uhgîn tatosmegæh kitat. Kæn nikitat otæsæpouæn o nolæn æh. Mæto nian koatæto tærat e nolæn ræha nætueintæn, tatiuw-pæn kitat e nimisæn. ¹¹ Otæplan-tu næmegæhæn ræhatæmat nian næmotæto tærat e nolæn itæm Uhgîn tolkeike. Nolæn æh, noan tepæt: nakotolkeike motalkut æskasik mæmæ nækotol nolæn ætuatip, kæn motoalkut æskasik mæmæ nokotæg-ætuatip-in ræhatæmat nolæn rat min, kæn motetæhau nolæn rat min, kæn narmitæmat tæmiwig næmotaut motægin nolæn rat min. Næmotolkeike mæmæ nækotæplan min io, kæn nakotolkeike pik mæmæ nækotætul æskasik o nærgæk. Kæn næmoatætul matip mæmæ nækotol nalpînæn kæm netæm kotol nolæn rat. E nolæn min rafin ræhatæmat, næmotægætun mæmæ næsotolæn nat kit tærat e natimnat u. ¹² Kæn emæte naoa u kæm itæmat, mæto esæteæn o suah u itæm tæmol nolæn rat, kæn esæteæn o suah u itæm in tæmærakin. Kæp. Emæte ilæ mæmæ itæmat onækotæplan æsas e niganæmti Uhgîn mæmæ nækoatætul æskasik o nærgitimat. ¹³ Natimnat rafin min æh koatilæs-ipær nætæligæn ræhatimat.

Sænæmæ itimat æm itæm næmoatilæs-ipær nætæligæn, mæto nikitimat tagien pik o Taetas, mæto-inu nikin tagien mæmæ næmoatilæs-ipær min nætæligæn ræhan. ¹⁴ Emæn-ipæn kæm in mæmæ etausit pik otæmat, kæn itæmat næmæsotolæn io ekaulis. Natimnat rafin itæm emotæn kæm itæmat, ilat nîpahrienæn. Kæn e nolæn kitæh æm, natimnat rafin itæm emotæn kæm Taetas etæmat, kæn motausit ron, ilat min nîpahrienæn. ¹⁵ Taetas, nikin tatæht æh mæmæ itæmat rafin agin-æh næmotol næwian, kæn moatægîn moatasiæp nian næmotægæhan-in mæmæ otuwa mæplan itæmat. Kæn nian nikin tatæht natimnat min æh, nolkeikeæn ræhan otæmat tatær tæhmin min. ¹⁶ Nikik tagien pik mæto-inu etahatæta æskasik etæmat mæmæ nækoatol naka itæm tætuatip.

8

Pol tæmætapæh mæmæ okotawte

¹ Piak min ne winik min, ekotolkeike mæmæ nækotitun næwiræn ræha Uhgîn itæm tæmawte-in kæm nimæfak min æpæh Masetonia mæmæ ilat kotitun nasituæn e netæmim neen min. ² Ilat kæmotatig e næratæn asol kit ne nian æskasik min, kæn nat æpnæpin ilat nan rat ræhalat næutæ tikæ agin, mæto næmegæhan ræhalat tærioah wir e nægienæn. Kæn nan ratæn ne nægienæn kæmuoe-in nolæn tæwir. E nolæn æh, kæmotærakin mæni tepæt motos-ipæn kæm iæfak min æpæh ikin min. ³ Iatæn-iaræp kæm itæmat mæmæ ilat kæmotos-ipæn tepæt, taprækis-in itæm netæmim nikilat tæht mæmæ okol kæsotolæn. Kæn ilat atip kæmotol. ⁴ Kæmotætapæh amul otimat mæmæ itimat ekotegæhan pæs ilat kotasitu e wæk ræha nos-ipæn mæni kæm iæfak min æpæh Jerusalem. ⁵ Kæmotaupæn kos-ipæn næmegæhan ræhalat kæm Iaræmæra, kæn uarisig, kæm itimat, e nolæn itæm Uhgîn tolkeike. Nikitimat tæsæhtæn mæmæ okotol tepæt næhlan, mæto kæmotol.

⁶ Kæn tol næhlan, emotuæh niki Taetas mæmæ otitælig-pînæ otæmat. In tæmaupæn mæghat kæm itæmat o nolæn nat u, kæn tol næhlan, emotætapæh mæmæ in otæghat kæm itæmat mæmæ nækotol namnun wæk wir ræha nawteæn æh itæm næmotætuoun. ⁷ E natimnat min u rafin, itæmat næmotol tæwir pik maprækis, inu nahatæteæn ræhatæmat, ne næghatæn ræhatæmat, ne nitunæn ræhatæmat, ne nolæn ræha nætul æskasikæn, ne nolkeikeæn ræhatæmat otimat. Kæn roiu, iakolkeike mæmæ nækotol wæk kit min e nolæn tæwir pik maprækis, inu wæk wir ræha nawteæn.

⁸ Esænæn mæmæ nækotækæike motol. Mæto emotægætun kæm itæmat mæmæ netæm pîsin pîsin min nikilat tagien o nasituæn e wæk æh. Kæn roiu æh,

iakolkeike mämә ekisilu wir mämә nolkeikeän rəhatəmat in nipahrienän tahmen elat, o kəp. ⁹ Itəmat nəkotitun wir nəwirən rəha ləramərə Iesu Kristo itəm təmawte-in kəm itəmat, mämә nat əpnəpin rəhan nautə tepət, məto təmol otəmat mämә in rəhan nautə tikə. Kən məto-inu təmol mämә rəhan nautə tikə, kən mol itəmat rəhatəmat nautə tepət.

¹⁰ Kən inu rəhak nətəligən e natimnat min u, itəm otasitu etəmat. Otol namnun e wək itəm nəmötətuoun e nup uarisig. Nikitəmat təmaupən maht mämә nəkotol wək əh, kən itəmat nəmotaupən motətuoun motol. ¹¹ Tol nəhlan, roiu otol namnun wək u rəha nos-ipənən. Kən rəhatəmat nətəligən o nolən wək u itəm nakotolkeike pik mämә nəkotol, in otuwa nipahrienən, kən itəmat onəkotol e rəhatəmat atip natimnat. ¹² Okəmә nikitəmat tagien o nos-ipənən, kən Uhgın nikin tagien o nosən natimnat əm itəm nakoatos moatos-ipən. Kən in təsətapəh-inən natimnat itəm tikə otəmat.

¹³ Esotolkeikeän mämә nəmegəhən rəha netənim neen otimətig məto-inu kəmotos rəhatəmat məni, məto nəmegəhən rəhatəmat in otikis məto-inu nəmotasitu elat. Kəp. Iakolkeike mämә tahmen-ahmen əm otəmat rafin.

¹⁴ Roiu, itəmat nakoatos tepət kən motitun nasituən elat. Kən o nian min neen, ilat kotitun noorən kəm itəmat okəmә rəhatəmat tikə. Kən itəmat nakotahmen-ahmen əm, ¹⁵ tahmen e itəm Naoa Rəha Uhgın tatən mämә, “Netənim itəm kəmotəulək tepət, tahmen əm, təsaprəkisən. Kən netənim itəm kəmotəulək noan-məsin, rəhan nagwənən tahmen əm, təsikəän.”

Taetas təmuwin Korin

¹⁶ İatənwiwi Uhgın mämә təmələhəu-pən e niki Taetas nətəligən o nasituən etəmat, tahmen-ahmen e rəhak. ¹⁷ Tol nəhlan məto-inu Taetas, nikin tagien o nimnəən məplan itəmat tahmen e itəm emən kəm in. Kən taprəkis-in itəm əh, nikin tagien pik o nasituən etəmat, kən in rəhan əm nətəligən mämә in otimnə məplan itəmat. ¹⁸ Kən itəmat ekotahl-ipinə min piətət kit min timnə ilau min. Suah u, netəm e niməfak min koatsiai-in o rəhan wək o nən-iarəpən namnusun təwir. ¹⁹ Kən taprəkis-in inu, niməfak min kəmotitəpun mämә otuwa itəmat min o nıləsən məni u muwin əpəh. Kən itəmat ekotəramərə lan o noorən mämә otıləs-ipər nərgi ləramərə, kən matəgətun mämә nikitimət otəgien pik o nasituən. ²⁰ Itəmat esotolkeikeän mämә suah kit otən rat itəmat o nolən rəha noorən məni asol əh. ²¹ Tol nəhlan, itəmat ekotalkut pik mämә ekotol nat itəm tətətip, məto sənəmә e niganəmti ləramərə əm, məto e niganəmti netənim min.

²² Kən ekotahl-ipinə piətət kit min iləhal suah mil u. Suah əh, e wək tepət ne nolən tepət, emotisilu wir mämә in tolkeike pik mämә otasitu. Kən roiu, in tolkeike pik mämә otasitu məto-inu in tətəhatətə pik etəmat. ²³ Kən o Taetas, itimlau min ekioal wək kitiəh əm, kən in min tatol wək e nikitəmat o nasituən etəmat. Kən o piətət min, ilat ien əhrui rəha niməfak min, kən nolən wir min e nəmegəhən rəhalat koatsiai-in Kristo. ²⁴ Tol nəhlan, otol rəhatəmat nolən kəm suah miləhal əh mämә nakotolkeike pahrien iləhal, kən iləhal okəhalitun o nat naka itəmat ekotəusit otəmat. Kən otol-wir kəm ilat mämә niməfak min okotəplan.

9

¹ Okəmә esəteän naoa u kəm itəmat, in təwir əm məto-inu nəkotitun rəkis wək u rəha nasituən e iəfak min əpəh Jerusalem. ² İatən nəhlan məto-inu io ekitun mämә nakotolkeike mämә onəkotasitu. Kən ematıləs-ipər nolən wir

rəhatəmat o netəm Masetonia, matən kəm ilat məmə e nup itəm tınuwin rəkis, itəmat əpəh Akaea, nəmoatətul matip o nos-ipənən. Kən nian kəmotəplan məmə nikitəmat tagien pik o nasituən, təmol min ilat tepət kətolkeike məmə okotasitu min.

³ Məto roiu, etahl-ipinə piətət miləhal u məmə iləhal okəhaləplan itəmat məmə itəmat onəkotol nat itəm nəmotən, təhmen əm məmə emən mihin, kən tol nəhlan rəhatimat nəghatən o niləs-ipərən nolən wir rəhatəmat, sənəmə nat əpnapin əm. ⁴ Məto okəmə nəsolələn, kən nian ekimnə itimat netəm Masetonia neen, kən okotəplan məmə itəmat nəsolələn əh, kən nolən əh otol itimat ekotaulis, məto-inu itimat enoatiləs-ipər rəkis itəmat. Kən otol itəmat nakotaulis taprəkis. ⁵ Tol nəhlan, nıkkik təht məmə ekəkəike mətapəh o piətət miləhal məmə okotimnə rəkis pitən kəplan itəmat, kən motol namnun wək o nəmki-pamən məni asol itəm nəmotən-iəkis məmə nakotos-ipən. Məto iakolkeike məmə in nos-ipənən kit itəm tətisi-pən atip e nikitəmat, sənəmə suah kit tətəkəike kəm itəmat məmə nakotos-ipən.

Nolən nawteən

⁶ Sotaluinən nat u. Etəm tatəfe noan məsin, matəulək-in noan məsin. Kən etəm tatəfe tepət, matəulək-in tepət. ⁷ Itəmat kitiah kitiah nakəkəike mosipən nat naka nəmən e nıkim məmə nakos-ipən. Okəmə nıkim təsagienən ron, təsəwirən məmə nakos-ipən. Kən okəmə nakos-ipən məto-inu suah kit tətəkəike kəm ik məmə nakos-ipən, in min təsəwirən. Ekən nəhlan məto-inu Uhgın tolkeike etəm u tatos-ipən e nıkin pahrien. ⁸ Kən Uhgın titun nawte-inən nəwİRən rafin agin kəm itəmat məmə e nian rafin e natimnat rafin, nakotos natimnat rafin itəm tətuatip məmə nəkotəkəike motos, kən moatos tepət min əh-ikın məmə nakotoor kəm netəmim. ⁹ Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,

“In tatoor rəhan natimnat tepət kəm ian-rat min, kən rəhan nolən ətuatip tətətig lilin.”

¹⁰ Kən Uhgın itəm tatos-ipən nıkti nat o etəm tatəfe, kən matos-ipinə pıret o nunən, e suatip kitiah əm in otos-ipinə nat tepət kəm itəmat mol in tepət min məmə, itəmat nəkotitun nasituən e netəmim neen min, kən in otol noan tepət itəm təmisi-pən e nolən ətuatip rəhatəmat. ¹¹ E natimnat rafin e nəmegəhən rəhatəmat, Uhgın otos-ipən rəhan nəwİRən kəm itəmat məmə itəmat nəkotitun nawteən e nian rafin. Kən nian ekotoor rəhatəmat nasituən, netəmim okotəwiwi Uhgın ron.

¹² Wək u itəm itəmat nəkotol, tatos-ipən məni o nagwənən kəm netəmim rəha Uhgın u nəumis tatus ilat, məto tatol nat wir kit min taprəkis, inu nənwıwıən itəm təmə rərioah e nıki netəmim matuwın o Uhgın. ¹³ Nian nəkotol wək u, natol-arəp nolən rəhatəmat kəm netəmim tepət. Kən ilat okotiləs-ipər nərgi Uhgın ron, məto-inu itəmat nəkoatol pahrien nolən rəha netəmim itəm koatən nıpahrienən e namnusən təwir rəha Kristo. Kən okotiləs-ipər nərgi Uhgın o nawteən rəhatəmat e məni asol kəm ilat ne netəmim rafin. ¹⁴ Kən nian koatəfak otəmat, nıkilat tuwin otəmat məto-inu Uhgın təmawte-in rəhan nəwİRən kəm itəmat taprəkis agin-əh məmə nəmotasitu pik elat. ¹⁵ !Pəs kotən kəm Uhgın məmə nıkitat tagien o Nətin itəm təmos-ıpa kəm kitat, u in nat təwir agin maprəkis!

10

Pol təmuhalpin nəghatən e rəhan wək

¹ Io Pol, io atip, iatəkaike e nat kit kəm itəmat. Netəmim neen koatən məmə nian kitat min itəmat, rəhak nətəligən in ləhau əm, məto nian ekiet rəkis etəmat, rəhak nolən təkaskik pik. Kristo, in rəhan nətəligən ləhau, kən in etəm mətig. Kən e nolən kitiəh əm, ² iatətapəh otəmat məmə, onəkotol nolən rəhatəmat tətəuatip məmə nian ekimmə, məsəhai pikən itəmat. Məto ekitun məmə ekəhai netəmim neen u koatən məmə ekoatətəu-pən nolən rəha nətueintən u, ³ məto-inu nat əpnapin ekotatig e nətueintən u, itimat esotaluaginən e nolən rəha nətueintən u. ⁴ Natimnat rəha nəluaginən itəm itimat ekoatəluagin lan, sənəmə nat itəm nətueintən koatəluagin lan. Kəp, natimnat rəhatimat, ilat koatos nəsanənən rəha Uhgın o nərəkənən ikin tiəkis o nuwınən ikin ima tikimir min. ⁵ Itimat ekoatərəkın nəghatən eiueiueə min ne nətəligən ausit min, ilat rafin itəm koatən-iəhau netəmim o nitunən Uhgın. Nətəligən min rafin itəm tikimir min rəha Uhgın, itimat ekoatəluagin elat, motol win elat, motol məmə ilat rafin okotol nəwia Kristo. ⁶ Kən nian itəmat nakotətəu-pən wir nəwia Kristo, itimat ekoatətul matip o nolən nalpınən kəm netəmim rafin itəm koatəh nəwian.

⁷ Itəmat nakoatəplan nat itəm ihluə, məto nəkotəruru nipətın. Okəmə suah kit titun pahrien məmə in etəmim rəha Kristo, kən in otətəlig-in wir min məmə itimat min rəha Kristo tahmen lan. ⁸ Nat əpnapin iatəghat ausit məsin o nepətən itəm Iərəməərə təmos-ipa, okol esaulisan ron. Təmos-ipa o niləkınən itəmat, sənəmə o niləs-iəhauən itəmat. ⁹ Esolkeikeən məmə nikitəmat təht məmə ekəte naoa min kəm itəmat e nolən itəm netəmim neen koatən, məmə otol itəmat nakotəgin. ¹⁰ Ilat kotən rat io məmə, “Rəhan naoa təfigəm kən masilə, məto nian tətən kitat min, in sənəmə etəm əskasik kit, kən rəhan nəghatən in nat əpnapin əm.” ¹¹ Netəm tol nəhlan kotəkəike motitun məmə, nolən rəhatimat itəm koatəplan e naoa min emotahl-ipən nian itimat isəu, məto nian ekotimmə, ekotol rafin nolən min əh.

¹² Esotolkeikeən məmə ekotəplan ahmen itimat ne netəm pisin neen itəm koatıləs-ipər atip ilat. !Kəsi, itimat esotahmənən! !Kəp, iatəsən əm! Nian ilat atip əm koatəplan ahmen ilat min, kən koatakil atip əm ilat min, tol rəhalat nitunən talməl. ¹³ Məto itimat, esotəghat ausitən taprəkis e nepətən rəhatimat, məto ekotəghat ausit e wək itəm Uhgın təmələhəu-pən məmə rəhatimat, kən wək u, itəmat min əpəh ikin. ¹⁴ Kən nəghat ausitən e nepətən rəhatimat otəmat in ətuatip əm, in təsepət pikən. Okəmə esotuwanən otəmat, okol esotəghatən nəhlan. Məto nipahrienən, emotaupən motuwa mətoarus-pa itəmat nian emotan moatən-iarəp namnusən təwir rəha Kristo. ¹⁵ Netəmim neen koatəghat ausit o wək itəm suah pisin təmol. Məto itimat ekoatəghat ausit əm e wək itəm Uhgın təmələhəu-pən kəm itimat. Itimat emotələhəu-pən əskasik nətəligən rəhatimat məmə nahatətən rəhatəmat otəwıə təhmın min, kən tol nəhlan, rəhatimat wək e nikitəmat otol iahgin mepət, ¹⁶ kən tol nəhlan, ekotitun nuwınən motən-iarəp namnusən təwir e ikin min e nikali imatəmat ikin muwın təhmın min. Kən e nolən əh, itimat esotolən wək e ikin kit itəm suah kit tinol wək rəkis ikin, kən məsotəghat ausitən o wək rəha etəm pisin. ¹⁷ Məto Naoa Rəha Uhgın tətən məmə, “Pəs etəm tatəghat ausit, in otəghat ausit əm e natimnat itəm Iərəməərə təmol.” ¹⁸ Iatən nəhlan məto-inu, kəsisiai-inən etəmim itəm tatıləs-ipər atip in, məto kəsisiai-in əm etəmim itəm Iərəməərə tatıləs-ipər.

11

Pol ne aposol eiueiuə min

¹ Iakolkeike məmə nakotegəhan-in io pəs ekən rəhak məsin nalmələn kəm itəmat. Məto pahrien, noatol rəkis. ² Iatehm wir itəmat, məsolkeikeən məmə suah kit min otəmki-rəkis itəmat e nelmək, kən nolən əh rəhak təmisip-pən əm o Uhgın. Io tata rəhatəmat, kəm itəmat nəkotahmen e pətan əkəku wi kit itəm kınən rəkis məmə okos rəham kətim kəm məmə otəəu-pən suah kitəh əm, nərgin u Kristo. Kən iatehm wir rəhak pətan əkəku əh məmə ekegəhan-in-pən in kəm rəhan iərman, kən in təruru əh iərman.

³ Məto iatəgin məmə onəkotahmen e If itəm Setan təmeiuə in e nəghatən ətehen. Iatəgin məmə suah kit otiuw-pən rəhatəmat nətəligən tuwin ik pisin, kən nakotapəs rəhatəmat nolkeikeən o Kristo, itəm in tətətip məpiə wir.

⁴ Iatən nəhlan məto-inu okəmə suah kit tatuwa otəmat matən-iarəp Iesu itəm tol pisin e Iesu itəm ekoatən-iarəp, o okəmə itəmat nakoatos narmin itəm tol pisin e Narmin nəmotos rəkis, o nakotəto namnusən təwir itəm tol pisin e itəm nəmotos rəkis, məto itəmat ialmə min, nakotegəhan-in əm. ⁵ Aposol min əh itəm itəmat nakoatən məmə ilat "aposol min ilis pik," məto e rəhak nətəligən esəplanən məmə ilat ilis məprəkis-in io. ⁶ Okəmə naka kəsəgətun wirən io e nəghatən, məto ekitun wir nəukətin namnusən təwir. Itimat emotəgətun nat əh kəm itəmat e nolən min rafin nian təpət.

⁷ Nian ematən-iarəp namnusən təwir rəha Uhgın kəm itəmat, esolən məmə nakotətou nat kit. Io atip əm emos-iəhau io o niləs-ipərən itəmat. ?Kən təhro? ?Nolən əh in təfagə rat kit? !Kəp! ⁸ Nian ematol wək kitat min itəmat, niməfak min ik pisin kəmoatətu io. Iuəhkır təhmen məmə emakləh-in ilat məmə ekasitu etəmat. ⁹ Kən nian kəmoatan, kən rəhak nat kit tikə, esətapəhən o suah kit o nasituən məto-inu piatat min itəm kəmotisi-pən Masetonia kəmotosi-pa natimnat itəm rəhak tikə. Tol nəhlan, esətapəh-inən nat kit otəmat, kən məsos-ipənən wək əskasik otəmat o nehmən io, kən ekol nəhlan nian rafin. ¹⁰ Təhmen e nıpahrienən rəha Kristo tətətig lak, iatən pahrien məmə suah kit tikə ikın min rafin əpəh Akaea o nən-iəhauən io o nəghat ausitən o nəsətapəh-inən nasituən. ¹¹ ?Kən təhro ekəsətapəh-inən nat kit otəmat, məto-inu esolkeikeən itəmat? !Kəp! Uhgın titun məmə ekolkeike pik itəmat.

¹² Netəmin neen kotalkeike məmə nikitəmat təht ilat məmə kotahmen etimat e wək itəm koatəghat ausit ron. Məto iakatakəike o nolən rəha nəsətapəh-inən natimnat məmə rəhalat nəghatən otiet morin. ¹³ Netəm nəhlan, ilat aposol eiueiuə min, kən koateiuə-in netəmin e wək rəhalat. ! Kən ilat koatan təhmen məmə ilat aposol min pahrien rəha Kristo, məto kəp! ¹⁴ Məto kəsotautən e nolən əh, məto-inu Setan atip, tatan təhmen məmə in nagelo kit rəha nəhag-əhagən. ¹⁵ Kən sənəmə in nat kit itəm okotaut lan, okəmə iolwək min rəha Setan kotan təhmen məmə ilat iolwək min rəha nolən tətətip. E namnun nian, ilat okotos rəhalat nətəuən tətəu-pən nolən min rəhalat.

¹⁶ Ekisimatip min. Pəs suah kit tikə nikin təht məmə io ialmə. Məto okəmə nikitəmat təht nəhlan, kən otegəhan-in io pəs ekol nolən rəha ialmə məsin, kən ekəghat ausit məsin. ¹⁷ Nəghatən u rəhak sənəmə nat itəm İərəmərə təməni-pa kəm io məmə ekən. Məto iatəghat əm təhmen e ialmə kit. ¹⁸ Netəmin təpət koatəghat ausit o nolən min rəha nətueintən, kən tol nəhlan, io min, ekəghat ausit. ¹⁹ !Ei! !Nakotənətig wir, kən tol nəhlan, motegəhan-in məmə iaməl min kotəgətun itəmat! * ²⁰ Nakotegəhan-in əm okəmə suah əpnəpın kit

11:2: Efes 5:26-27 **11:3:** Jen 3:4,13 **11:4:** Kal 1:8-9 **11:5:** 1 Kor 15:10; 2 Kor 12:11

11:6: 1 Kor 2:1,13 **11:7:** 1 Kor 9:18 **11:9:** 2 Kor 12:13; Fil 4:15-16 * **11:19:** E ves 19-21,

Pol tatəghat əsan ilat. Nıpahrienən, in tatan-iəhau ilat.

tatol itəmat slef, o okəmə tatos nat kit rəhatəmat e nolən eko-eko, o tatiləs-ipər atip in, o tatem-pən niġanəmtitəmat. ²¹ !Iataulis məmə nətəligən rəhatimat təpou pik məmə esotolən nolən rat min əh!

Rəhak nəghatən in talməl, məto nolən naka itəm netəm əh kotəmə okotəghat ausit ron, io min, ekəghat ausit ron. ²² ?Tahro? ?Ilat koatən məmə ilat netəm Hipru? Io min. ?Koaatən məmə ilat netəm Isrel? Io min. ?Koaatən məmə ilat noanol rəha Epraham? Io min. ²³ ?Koaatən məmə ilat iolwək min rəha Kristo? Io min, məto ekaprəkis-in ilat. Kəsi, iatəghat tahmen e ialməl kit. Emol wək pik taprəkis-in ilat, kən kiləs-ipən io e kalapus nian tətət taprəkis-in ilat, kən kəmalis io taprəkis-in ilat, kən iuəhkir ekimis nian tətət. ²⁴ Nian faif, noanol rəha Isrel kəmotalis io mau tate-nain. ²⁵ Nian kisil, kəmalis io e nikilkil. Nian kit kəmaht io e kəpiel apin. Nian kisil emuwın e nego kən nego tammim, kən nian kit emeai əpəh itəhəi lokammim o nian apiləpə kit, lapin ne nərauiəgən. ²⁶ Nian rafin etaliwək o nolən wək rəhak. Kən iuəhkir narua əsol tiləs io ekimis, kən emətətig ikin tasilə ikin imaa iakləh min, kən ikin tasilə ikin imaa natimak min noanol rəha Isrel, kən ikin tasilə ikin imaa iaihlua min, kən ikin tasilə ikin e taon əsol, kən ikin tasilə ikin e ikin taruan-aruən ikin, kən ikin tasilə ikin əpəh itəhəi, kən ikin tasilə ikin imaa piak eiueiua min. ²⁷ Emol pik wək, kən nian tətət əsapilən lapin. Nian min neen, nəumis tus io, kən mətoəoa, kən nian tətət niġak nagwənan tika. Kən nian tətət iatətəp, kən rəhak natimnat təsahmenən o nətəpən. ²⁸ Kən taprəkis-in natimnat min əh, nian rafin nikik təht pik niməfak min rafin. ²⁹ Okəmə suah kit rəhan nəmegəhən teiuaiu, kən io min, rəhak nəmegəhən teiuaiu. Okəmə suah kit tatit suah kit min e tafagə rat, kən nikik titahmə pik ron.

³⁰ Okəmə ekəike məghat ausit, kən ekəghat ausit o nat itəm tatəgətun məmə rəhak nəsanənən tika. ³¹ Kən Ughin, u in Ughin ne Tata rəha Iəramərə Iesu, itəm katiləs-ipər nərgin nian min rafin namnun tika, titun məmə io, eseiuaən. ³² Əpəh Tamaskes, etəm-iasol rəha Kig Aretas təməlin rəhan mopael min o nehm wirən nafiluə rəha taon məmə okotegəs-in motaskəlim motiləs-ipən io e kalapus. ³³ Məto kəmiləs-ipən io e kətim əsol kit, kətu-pən nol lan, kiləs-ipən e winta e fenis əsol kəmol e kəpiel, kən kəhlman-əhlman tuwin əpəh ləhau, kən inəh suatip emagin lan.

12

Nihlin kit ne nat kit tahmen e napilairən

¹ Ekəike matəghat ausit, nat əpnəpin təsolən win e nat kit ikin, məto ekəkəike matən natimnat min tahmen e napilairən ne nəghatən wi min itəm Iəramərə təmol əp kəm io. ² Ekıtun iəfak kit itəm tətəhatətə e Kristo.* E nup fotin tinuwın rəkis, Ughin təmiləs muwin əpəh ilis e nego e neai.† Iəkəruu okəmə nıpətin tinatuwin, o narmin əm, Ughin əm titun. ³ Kən ekən min məmə iəkəruu okəmə nıpətin tinatuwin, o narmin əm, Ughin əm titun. Məto ekıtun məmə suah əh, ⁴ Ughin təmiləs muwin əpəh iman ikin.‡ Kən in təməto nat anion min itəm təsətuatipən məmə etəmin rəha nətueintən otən. ⁵ Ekəghat ausit o etəm tol nəhlan, məto esəghat ausit atipən ron io, məto ekəghat ausit əm o rəhak nolən min itəm nəsanənən tika elat. ⁶ Məto okəmə ekən

11:22: Fil 3:5

11:23: Wək 16:23

11:24: Dut 25:3

11:25: Wək 16:22; 14:19

11:26:

Wək 9:23; 14:5

11:33: Wək 9:23-25

* 12:2: Pol tatəghat-in atip. † 12:2: Nəghatən Kris

ətuatip tatan məmə, "neai tatol kisil lan." Məto nıpətin tatan məmə "nego e neai u in ikin rəha Ughin."

‡ 12:4: Nəghatən Kris ətuatip tatan məmə, "Paradaes" itəm nıpətin tatan məmə "nego e neai," ikin itəm netəmin itəm kotətuatip koatuwin ikin nian okotimis.

məmә ekəghat ausit, okol esalmələn, mətō-inu ekəghat-in nīpahrienən. Mətō esəghat ausitan nəhlan, kən tol nəhlan, suah kit tikə itəm otīlās-ipər io ilis taprəkis nat itəm tətuatīp. Iakolkeike məmә otəplan ahmen io e nat naka itəm ekol, o ekol.

⁷ Uhgin təsolkeikeən məmә etausit o nəghatən wi min itəm in təmol əp kəm io, kən nəghatən min əh kotəwir maprəkis. Kən tol nəhlan təmahl-ipa nəratən kəm io tahmen e nihlīn kit tətaru nīpətik. Nəratən əh in iahləpīs rəha Setan məmә tol nahməən e nīpətik, kən tol nəhlan esausitən. ⁸ Emuəh niki Iəməmə mau kisił məmә otīlās-irəkis ron io. ⁹ Mətō tən kəm io məmә, “Rəhak nəwīrən asol titun naskəlīmən ik, mətō-inu nian rəham nəsanənən tikə, nəsanənən rəhak titun nuwamən mōl iahgin e rəham nəmegəhən.” Tol nəhlan, etagien pīk məmә ekəghat ausit e rəhak nəmegəhən itəm nəsanənən tikə, məmә nəsanənən rəha Kristo otatig e nəmegəhən rəhak. ¹⁰ O nat əh, etagien nian nəsanənən tikə e nīpətik, kən etagien nian katən rat io, kən etagien e nian iəkis min, kən etagien nian katol nəratən kəm io, kən etagien e nian itəm tiəkis ron io. Etagien elat rafin o nərgi Kristo, mətō-inu nian rəhak nəsanənən tikə, kən iatəsanən.

¹¹ Emōl nolən rəha ialməl, mətō itəmat əm nəmoatəkaike kəm io məmә ekol. Nəməsotīlās-ipərən nərgək, mətō təpəwir pīk okəmә nəmotol mihin, mətō-inu io sənəmә ləhau e “apostol min ilis pīk” e nat kit əkəku əm, nat əpnapin io etəm əpnapin əm. ¹² Nian emətan kitat min itəmat, ematol natimnat itəm tatəgətun io məmә io apostol pahrien kit. Ematol nəmtətin min, ne nat asol min itəm tol narmi netəmim tatiwig, ne nat pispis min e nīkitəmat, kən emol e nətəlīgən rəhak kaifəmәh. ¹³ Nat kitiah əm eməsōlən e nīkitəmat, eməsətapəh-inən məni kit otəmat. !Otaluin o təfagə rat u rəhak!§

¹⁴ Roiu iatətul matip məmә ekimnə muag itəmat itəm otol kisił lan. Kən ekəsətapəh-inən məni kit otəmat, mətō-inu esotolkeikeən rəhatəmat nautə, mətō iakolkeike əm itəmat. Otətəlīg-in-tu. Sənəmә wək rəha suakəku məmә otehəm wir rəhan tata ne mama. Mətō in wək rəha tata ne mama məmә okuehm wir rəhalau suakəku. ¹⁵ Tol nəhlan, nīkik tagien məmә ekos-ipinə rafin rəhak natimnat otəmat, kən mos-ipən min rəhak nəmegəhən otəmat. Rəhak nolkeikeən otəmat in tēpət, mətō rəhatəmat ron io in təkəku əm. !Inu təsətuatipən! ¹⁶ Pəs kotən məmә esətapəh-inən məni kit otəmat. Mətō itəmat neen koatən məmә emos natimnat otəmat e nolən eko-eko. ¹⁷ ?Tahro? ?Io emos natimnat e nolən eko-eko nian emahl-ipən netəmim kəm itəmat, o kəp? !Kəp! ¹⁸ Emuəh niki Taetas məmә otuwīn otəmat, kən mahl-ipən piatət kit ilau min. ?Taetas təsosən natimnat otəmat e nolən eko-eko, o kəp? ?Nəkotitun o kəp məmә, rəhatimlau nətəlīgən kitiah əm, kən matiol nolən kitiah əm?

¹⁹ Kəm-naka nīkitəmat taht məmә e nəghatən min rafin əh, emotuhəlpin nəghatən kəm itəmat itəm suah kit təmən otimat. Kəp. E niganəmti Uhgin, emoatəghat tahmen e netəm rəha Kristo. Kən iolīk min, natimnat rafin itəm koatol, koatol məmә itəmat nakotəsanən. ²⁰ Iatən nəhlan mətō-inu iatəgin məmә nian ekimnə, kəm-naka ekəplan məmә nəsotōlən məmә inu iakolkeike mihin. Kən itəmat min nəkotəplan məmә io esolən məmә inu nakotolkeike mihin. Iatəgin məmә ekəplan itəmat neen kotərgəhəu, neen koatet, neen koatəmərīt e neməha, neen kotəhap-əhap ilat min, neen koatən rat netəmim, neen koatən nīkalin netəmim, neen koatausit, neen koatol əpnapin nat. ²¹ Iatəgin məmә nian ekimnə min, rəhak Uhgin otīlās-iəhau io e niganəmtitəmat, kən nīkik otitəgit kən ekasək otəmat neen itəm nəmotol nolən rat aupən, kən məsotəuhlinən ilat o nolən rat min rəhalat itəm koatol nian

rafin, inu koatol nolən rat itəm tol naulisən o nənən, kən nəman ne nipitan koatan anion, kən koatol nəhlan əpnəpən əm.

13

Namnun nəghatən rəha Pol o nəhgairən elat

¹ Inu rəhak nalivəkən itəm tatol kisił lan otəmat. Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Nian suah kit tatətu-pən nəghatən e suah kit min, etəmim kəiu o kisił okotəkəike motən nəghatən kitiəh, kən tol nəhlan netəmim kotitun məmə nəghatən koatətu-pən lan, in nipahrienən.”* ² Nian emimnə otəmat itəm tatol kəiu lan, emən-iarəp rəkis nəghatən o nəhgairən e netəm koatol təfagə rat ne itəmat rafın, məmə okotapəs təfagə rat min. Kən roiu ekən min nian io əpəh isəu. Nian ekimnə min, ekol nalpinən kəm ilat itəm kəsotapəsən təfagə rat. ³ Ekotol nəhlan məto-inu nikitəmat təht məmə rəhak nəsanənən tikə, kən itəmat kotalkeike motitun əsas məmə nian iatəghat, in nəghatən rəha Kristo əm. In təsəpouən o nolən wək itəmat min, məto rəhan nəsanənən tərət e nikitəmat. ⁴ Nipahrienən, nian kəmətu-pər e nig kəluau, rəhan nəsanənən tikə e nipətın. Məto tatəmegəh roiu e nəsanənən rəha Uhgın. Kən e nolən kitiəh, rəhatimat nəsanənən tikə e nipətıtımat, məto itimat ekotəmegəh itimat Kristo e nəsanənən rəha Uhgın, kən nian ekotəghat kəm itəmat, onəkotəplan nəsanənən əh.

⁵ Itəmat atıp, otakil wir nəmegəhən rəhatəmat məmə rəhatəmat nahatətəən in pahrien, o kəp. Itəmat atıp, nakotehm wir rəhatəmat nolən. ?Nəkotitun o kəp, məmə Kristo İesu tətətig e nəmegəhən rəhatəmat? !Məto okəmə rəhatəmat nəmegəhən təsətu-pənən nolən rəha nahatətəən, kən Kristo təsətigən e nəmegəhən rəhatəmat! ⁶ Kən emələhəu-pən əskasik rəhak nətəligən məmə onəkotəplan məmə itimat aposol min pahrien. ⁷ Kən roiu, ekotəfak kəm Uhgın məmə itəmat kit təsolən nat kit tərət. Esotolkeikən nəhlan məmə otəgətun məmə rəhatimat wək e nikitəmat in təwir mətuatıp. Məto ekotolkeike məmə itəmat nəkoatol nolən itəm tətəuatıp, nat əpnəpən netəmim neen koatən məmə wək rəhatimat tərət. ⁸ Tol nəhlan məto-inu okol itimat esotolən nat kit itəm tahtosig-in nipahrienən, məto ekotitun nolən əm nat itəm tatiləs-ipər nipahrienən. ⁹ Nikitəmat tagien nian itimat ekotitun nolən u, itəm nəsanənən tikə lan, məto nəmegəhən rəhatəmat tatətul əskasik. Kən nəfakən rəhatimat otəmat məmə nəmegəhən rəhatəmat tahmen o nətəu-pənən suatıp ətuatıp. ¹⁰ Nian io əpəh isəu otəmat, ekəte nəhlan o nat kit. İəməmə tinos-ipa rəkis nəpətən kəm io, məto esolkeikən məmə nian ekimnə otəmat, ekəike mol əskasik etəmat e nəpətən əh. In təmos-ipa nəpətən əh məmə ekiləs-ipər itəmat, sənəmə məmə ekərəkın itəmat.

Namnun nəghatən

¹¹ Piak min ne winik min. Inu rəhak namnun nəghatən. Otəgien. Otəuhlin rəhatəmat nolən min. Otəto rəhak nəghatən. Otəuwa e nətəligən kitiəh. Otətig e nəməlinuən. Kən Uhgın rəha nolkeikən ne nəməlinuən otətig itəmat min.

¹² Otən təwir kəm itəmat min tahmen məmə itəmat kitiəh əm e Kristo. ¹³ İəfak min rafın koatən-ipinə təwir kəm itəmat.

¹⁴ Pəs İəməmə İesu Kristo otawte-in rəhan nəwiran kəm itəmat rafın. Kən pəs Uhgın otos-ipən rəhan nolkeikən kəm itəmat rafın. Kən pəs Narmın Rəha Uhgın otol nikitəmat rafın tol kitiəh.

12:21: 2 Kor 13:2 * **13:1:** Dut 19:15 Kəm-naka, Pol tatən məmə rəhan nalivəkən kisił tahmen e nəghatən rəha netəmim kəiu o kisił. **13:1:** Dut 19:15; Mat 18:16; 1 Tim 5:19 **13:4:** Fil 2:7-8
13:5: 1 Kor 11:28 **13:10:** 2 Kor 10:8

Kalesia Naoa itəm Pol təmäte tuwın kəm iəfak mın ikın Kalesia Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Kalesia

?Pah təmäte naoa u? Aposol Pol təmäte naoa u.

?Təmäte tatuwın kəm pah? Təmäte tatuwın kəm niməfak mın itəm kotatig pis ikın e nıtən Kalesia, inu Ikoniam, Listra, ne Tepe. Pol in təmätuoun niməfak mın əh nian in təmaupən maliwək e rəhan naliwəkən mın.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? Nəratən asol kit e niməfak e nian əh rəha Pol. Netəm Iaihlua tepət koatən nıpahrienən e Iesu Kristo. Kən netəm Isrel tepət koatən nıpahrienən e Iesu. Məto netəm Isrel neen koatən məmə Iaihlua mın itəm kotən nıpahrienən e Iesu, okotəkəike kətəu-pən lou mın rəha Moses, tahmen e nəhg-ıpənən. İlat kəmoatən məmə Iaihlua mın okəkəike kəhg-ıpən ilat okəmə kotalkeike məmə okotuwa kətuatıp e niganəmti Uhgın.

?Təmäte naoa u o naka? Pol in təmäte naoa u, məmə otəg-ətuatıp-in nətəligən rəha netəm Isrel itəm koatən məmə Iaihlua mın okotəkəike kətəu-pən lou rəha Moses okəmə ilat kotalkeike məmə Uhgın in otosmegəh ilat. Pol tolkeike məmə iəfak mın okotıtun məmə nahatətəən in suatıp itəm Uhgın təmol məmə etəmim otətuatıp e niganəmtn, kən in tatosmegəh ilat e nıkn agien. Məto nolən rəha nəhg-ıpənən, o nolən rəha wək əskasik mın, o nolən rəha nətəu-pənən lou, kəsotosmegəhən etəmim. Netəm-iasol rəha niməfak rəha Isrel kəmoatəpələh əpəh Jerusalem moatəghat-in nətəligənən mın əh. Kən moatən məmə təwır əm məmə Iaihlua mın okəsotətəu-pənən lou rəha Moses. Afın e Wək Mın 15:1-35.

Pol təmätuoun matəghat kəm ilat

¹⁻² Piak mın ne wınik mın itəm nəkoatəfak latuənu pısın pısın mın ikın Kalesia, io Pol, io aposol kit rəha Uhgın, ekatəte naoa u, mıtahl-ıpınə kəm itəmat. Io ne piat mın neen itəm koatəfak u ikın-u, ekotalkeike məmə ekotən “təwır” kəm itəmat. Io u inu, itəm Iesu Kristo ne Tata Uhgın kəmiäləs-ıpər io məmə io rəhalau aposol. Uhgın u, in təmiləs-ıpər Iesu tair-pa mın e rəhan nımısən. Sənəmə etəmim əpnapın əm kit təmaun-in io kən mıləs-ıpər io, məto Uhgın. ! Tol nəhlan, onəkotəkəike məto!

³ Pəs Uhgın, u Tata rəhatat, ne Iesu Kristo, u İəəmərə rəhatat, ilau okuawte-in nəwırən rəhalau kəm itəmat kən muələhəu nəməlinuən tətətig otəmat.

⁴ Iesu Kristo təmegəhan-in atıp məmə in otımıs o nolən rat rəhatat, kən miuw rəkıs itat e nolən rat mın ne nətəligən rat mın rəha nətueintən. In tənimıs məto-inu Tata Uhgın tolkeike məmə in otol mihin. ⁵ Tol nəhlan, təwır mə kitat okotənwiwi pik Uhgın u rəhatat, tatuwın, matuwın, nannun tikə. Əwəh. Pəs otol mihin.

Namnusən Təwır kitiəh əm

⁶ Narmək təmiwig pik otəmat məto-inu roiu agın-əh huə Uhgın təmaun-in pap itəmat e nəwırən rəha Iesu, təmawte-in-pınə əpnapın əm kəm itəmat. Məto roiu itəmat nakotapəs Uhgın, moatəgim, moatətəu-pən nəghatən eiueiue mın. ⁷ Nəghatən mın əh sənəmə Namnusən Təwır rəha Uhgın. Netəmim neen kəmotəuhlin Namnusən Təwır rəha Uhgın moatən in pısın, kən katən məmə in namnusən təwır, kən katiuw kalın itəmat lan, kən katərəkın rəhatəmat nətəligən lan. !Məto Namnusən Təwır kitiəh əm, kən kit

min tikæ! ⁸ Nat æpnapin okæmæ io, o nagelo kit ræha nego e neai tætamnus-iaræp næghatæn pisin kit min, itæm tæсахmenæn e inun emotæn-iaræp rækis kæm itæmat aupæn, pæs Uhgîn otilas-ipæn e Nigæm Asol. ⁹ Kæn ekisimatip min, matæn mæmæ, okæmæ suah kit otamnus-iaræp næghatæn pisin u, tæсахmenæn e Namnusæn Tæwir itæm itæmat ninæmotitun rækis, pæs Uhgîn otilas-ipæn e Nigæm Asol.

¹⁰ Ræhak næghatæn æh in tæskasik, kæn nat æpnapin æm okæmæ netæmim neen kæsotagienæn ron io. Iakolkeike æm mæmæ niki Uhgîn otagien o næghatæn ræhak. Okæmæ iatæghat æh mæmæ netæmim neen nikilat otagien ron io, kæn ko sænæmæ io iolwæk pahrien kit ræha Kristo.

Uhgîn Tæmaun-in Pol

¹¹ Piak min ne winik min, ekolkeike mæ ekæn-ipinæ ætuatip kæm itæmat mæmæ Namnusæn Tæwir itæm iatæn-iaræp nian rafin sænæmæ nat kit itæm tæmisi-pæn e nætæligæn ræha etæmim æm. ¹² Namnusæn Tæwir u, sænæmæ suah kit tæmos-ipa kæm io, kæn mægætun io lan, mæto Iesu Kristo æm in tæmeræh e ræhk-kapæ.

¹³ Itæmat ninæmotitun rækis ræhak nolæn min itæm ematol aupæn e nian ematæfak itimat netæm Isrel. Kæn emæn mæ oekoh rafin netæmim min ræha Iesu, mæ-rækin-arækin agin nimæfak, kæn matol nalpinæn æskasik kæm ilat. ¹⁴ E nian æh, io ematætul-iækis o næukæt kastom ræha netæm Isrel, itæm ræhak pipi min kæmotægætun io lan aupæn. Emætun taprækis-in io min neen, itæm emotæiir ahmen.

¹⁵ Nat æpnapin ematæ-rækin pap ræhan min netæmim, mæto Uhgîn tæmasækitun io. Aupæn ikin tæmitæpun kæn mawle rækis io e nian emætætig æh e nærpi ræhak mama. Kæn tæmuwa e nian ætuatip ræhan, in tæmaun-in io mæ ekuwa io, ræhan etæmim. ¹⁶ Kæn Uhgîn tæmeræh e ræhk-kapæ, mægætun io e nætin Iesu, mæmæ oekitun wir in, kæn muwin mamnus-iaræp Namnusæn Tæwir ræhan kæm netæm min u sænæmæ ilat netæm Isrel, katæn ilat mæmæ Iaihlua min. E nian æh, io emæsuwinæn mehm suah kit mæ otægætun io e Namnusæn Tæwir æh. ¹⁷ Kæn io emæsuwinæn æpæh ilis Jerusalem mæmæ oekehm netæm min u kæmoatol aposol aupæn. Emæsuwinæn mæ okotægætun io e Namnusæn Tæwir ræha Iesu. E nian æh, io emæsou-pis-pæn æpæh ikin kit Arepia, kæn matig mitælig-pa min muwin æm latuænu kit, nærgin u Tamaskes. ¹⁸ Matuwin, matuwin nup kisil kinæhaluwa minæhaluwin rækis un, kæn io ematig mitælig-pæn min Jerusalem mæmæ ekehm Pita. Kæn emæsatigæn tuwæh, emuatig mios nian fiftin æm. ¹⁹ Kæn e nian æh, emehm æm Jemes u, pia Iesu, Iæramæ ræhatat, mæto emæsaplanæn aposol min u neen. ²⁰ Iatæn pahrien e niganæmti Uhgîn mæmæ næghatæn u, nipæhrienæn, sænæmæ neuuææn.

²¹⁻²² Emæsatigæn tuwæh æpæh ilis Jerusalem. Kæn uarisig un, emuwin æpæh nitæn Siria ne Silisia. Kæn e nian æh, netæmim itæm koatæfak kæm Kristo latuænu pisin pisin min nitæn Jutia, (nitæn asol ræha Jerusalem), ilat kæmæsoatæplanæn æh io motæruu niganæmtæk. ²³ Mæto kæmoatæto æm namnusæn u, netæmim neen kæmoatæn mæmæ, "Suah æpæh in æpæh, ræhatat tikimær, tæmatoh itat o næfakæn, matæ-rækin næmegæhæn ræhatat, kæn mætalkut mæmæ otæ-rækin min ræhatat nahatætææn. Mæto roiu æh, in min tinatæn-iaræp Namnusæn Tæwir ræha Iesu." ²⁴ Kæn ilat kæmotænwiwi pik Uhgîn o natimnat min itæm in tæmol e ræhak næmegæhæn, in tæmæuhlin-pa io ekol nulan.

2

Aposol min neen kəmotegəhan-in wək rəha Pol

1-2 Tatuwin, matuwin minos nup fotin tinuwa minuwın rəkis un, kən Uhgın təmən-ıpa kəm io məmə ekəike mitəlig-pən min əpəh ilis Jerusalem. Kən itımlau Panapas emian kən miat Taetas itıməhal min məhaluwın. Kən eməhaluwın kiet-arəpən Jerusalem, emotuəfımın itimat netəm-iasol min əm rəha nıməfak. Nian emotəpələh e nuəfımınən əh, io ematən-ıpən wır nəghatən min itəm ekuwin matən-ıarəp kəm İaihlua min, ilat sənəmə netəm İsrəl. Emən-ıpən wır natımnat min rafin agın kəm ilat məto-inu esolkeikeən məmə nıkilat otəht məmə rəhak nəghatən təsətuatıpən, kən moatən rat rəhak wək, tol nat əpnarın əm lan, noan tikə. ³ Kən e nian əh, nıkkik təmataht pik məmə kətah okotəhai io mə ekəike mən-ıpən kəm İaihlua min, məmə okəike kəhg-ıpən ilat. Məto kəməsotənən. Kən io kit u, Taetas, in etəm Kris, sənəmə etəm İsrəl, kəsəhg-ıpənən əh. Məto ilat kəməsotənən mə okəike kəhg-ıpən.

⁴ Nənən rəha nəhg-ıpənən təmisi-pən e netəmim neen kəmoateıuə əm məmə ilat piat min. Kən ilat kəmotalkəlik wır məmə okotehm-tu məmə itimat ekoatətəu-pən əh Lou, o kəp. Məto itimat enotiet rəkis minotuwın o İesu Kristo, kən minotol kitıəh itimat min, kən itimat sənəmə slef rəha Lou. Məto netəm min əh, nıkilat təməsagienən o rəhatimat nəghatən min, kən motolkeike məmə okotəgo-pən itat rafin e Lou ne kastom rəha nəfakən rəha netəm İsrəl. Kən kəmotən məmə okəike kəhg-ıpən İaihlua min tahmen e Taetas. ⁵ Məto emotən-ıəhau ilat məsotolən məmə rəhalat nəghatən otər məprəkis-in rəhatimat. Kən itimat emotaskəlim əskasik nəghatən pəhrien tatıg e Nannusən Təwir, məmə itəmat onəkotıtun wır.

⁶ Kən netəmim neen əh-ıkin katən ilat məmə ilat netəm-iasol min rəha nıməfak, (məto e nehmən rəhak, etəm tatos nərig asol, ne etəm təsosən nərig asol, ilau kuahmen ahmen əm. Kən e nıganəmtı Uhgın, in təsəfınən nərig min əh). Kən netəm min əh kəməsotəgətunən io e nəghatən wı kit, məmə ekuwin mamnus-ıarəp. ⁷⁻⁸ !Kəpə! Kəməsotolən, məto-inun ilat kəmotıtun əm məmə, e nəsanənən rəha Uhgın, in təmılas-ıpər io məmə io aposol, kən mıtəhləpıs-pən io mə ekuwin mən-ıarəp Nannusən Təwir kəm İaihlua min. Kən e nəsanənən əh, tımılas-ıpər rəkis mıhın Pita, məmə in min in aposol. In otatən-ıarəp Nannusən Təwir kəm netəm İsrəl.

⁹ Kən Jemes ne Pita* ne Jon, katən iləhal məmə nəukəti nıməfak mıləhal. Nian kəməhaləplan, kən məhalıtun məmə e nəwırən rəha Uhgın, in təmos-ıpa wək u e nelmək. Kən kəhaluwa məhalol sekhən etımlau Panapas məmə itimat ekotol əm kitıəh. Kən emotən mə oekotoor wək min. Itımlau oekian muammus-ıarəp Nannusən Təwir kəm İaihlua min, kən iləhal okəhaluwın məhalən-ıarəp kəm netəm İsrəl. ¹⁰ Kən ilat kəmotən-ıpa əm nəghatən kitıəh əm məmə nıkitımlau otəkəike mataht ıan-rat min əpəh Jerusalem məmə ekuasıtı elat. Məto, nıkkik tınagien rəkis o wək əh.

Pol təməhai Pita

¹¹⁻¹⁴ Kən uarisig un, emıtəlig-pən əpəh ləhau taon kit Antiok. Nian emətətig ıkin əh, kən Pita təmuarisig min muwa. Kən Pita təmətagwən ilat in min neen koatəfak, məto ilat İaihlua min. Kən nian netəmim min rəha Jemes, itəm kəmotısi-pən Jerusalem motiet-arəpa, ilat kəmotəhai Pita, motəmə, “İaihlua min u, okəike kəhg-ıpən ilat. Məto okəmə kəsolən, Uhgın okol təsasıtıuən elat.” Kən nəghatən u kəmoatən təmərəkın Pita, mol taulis kən magın nuwın mınən magwən təlmin netəm kəsəhg-ıpənən ilat. Kən nolən rat əh Pita təmöl, miuw

e kitat min neen apah Antiok, ilat iafak min u noanol min raha Isrel, ilat min kamotos o Pita moatol nolän raha etamim itam tataghat e nolän kaiu, kan moatagin netam kasahg-ipänan ilat. Motatig kiuw min e Panapas, tagin min ilat. Kan e nian emaplan mamä ilat kinasotätäu-pän etuatipän suatip itam Namnusan Täwir tatän, kan emahai-pän am Pita e niganämtilat, matän-ipän askasik mamä, “Nat apnapin ik etam Isrel, mato nasosan ah rəhatat nolän. ? Kan tahrö natəkəike kam netam min u kasahg-ipänan ilat mamä okahg-ipän ilat?”

Etamim itam otatəhatə e Iesu, Uhgın in otasitu lan

¹⁵ Kan e nian ah, io emän-ipän wir kam Pita mamä nipahrienän mamä itimlau emiasipän ətuatip e noanol raha netam Isrel. Itimlau sənəmə laihluə mil itam netam Isrel nikilat tatəht mamä ilat rafin nol tafagə mato-inu kasotätäu-pänan e lou. ¹⁶ Məto roiu ekiatun mamä Uhgın təsəfinən etamim kit mamä in tətəuatip e niganəmtin mato-inu in tatətäu-pän ətuatip Lou rəha netam Isrel. Etamim itam tətəhatətə pahrien e Iesu Kristo, in əmun tətəuatip e niganəmti Uhgın. Nətəligən əh in əh, tol itimat min netəm Isrel, oekotəkəike motəhatətə əm e Iesu Kristo mamä ekotətəuatip e niganəmti Uhgın. Uhgın təsəfinən itimat mato-inu ekotətäu-pän Lou, mato in tətəfin əm itimat mato-inu ekotəhatətə e Iesu Kristo. Etamim kit okol təsətuatipən e niganəmti Uhgın mato-inu in tatətäu-pän pik Lou.

¹⁷ Itimat u netəm Isrel, kan ekotəhatətə e Iesu Kristo mamä ekotuwa motətəuatip e niganəmti Uhgın. Məto netəm Isrel neen, nikilat tatəht mamä itimat nol tafagə mato-inu esotətäu-pänan lou. ? Tol nəhlan, in Kristo itam tatol mamä itimat nol tafagə, o kəp? !Kəp! Sənəmə tol min nəhlan. ¹⁸ Məto tafagə pahrien in tol min nulan, okəmə ekitəlig-pän min matətäu-pän lou. Okəmə ekatol min nəhlan, kan io esətəuatipən e niganəmti Uhgın. Nolən əh tatəgətun əsas əm mamä io iol tafagə rat. ¹⁹⁻²⁰ Tol nəhlan mato-inu, nian emalkut pik o nətäu-pänan Lou, kan emaplan mamä nolän u təsəhmenən mamä tatol io ekətəuatip e niganəmti Uhgın. Tol nəhlan, emapəs nətäu-pänən Lou o nuwamən etəm ətuatip. Tahmen mamə emimis, kan roiu e nəmegəhən wi rəhak, Lou təsərəməərəən lak. Emol nəhlan mamə ekol əm nətəligən rəha Uhgın. In tahmen mamə itimlau Kristo, kamətu-pər itimlau min e nig kaməluau. Nəmegəhən oas rəhak təmimis. Məto emaiir-pa min itimlau Kristo. Kan roiu u, sənəmə io iatəmegəh, mato Kristo in tatəmegəh e nikik. Kan e nəmegəhən rafin rəhak, ekətəhatətə əm e Nəti Uhgın, itəm təmolkeike pik io, kan muwa mimis mos megəh io. ²¹ Nolkeikeən u, Uhgın təməwte-in-pa kam itat, in iahgin pik. Kan okol esərakinən nolkeikeən əh itəm Uhgın təməwte-in-pa apnapin əm. Məto iatəplan mamə itəmat min neen, nəkoatətäu-pän Lou mə otol itamat nəkotətəuatip e niganəmti Uhgın. Məto okəmə nəkoatol nəhlan, kan itəmat nəkotol nat apnapin əm e nimisən rəha Iesu Kristo

3

Netəm Kalesia kəmotapəs suatip

¹ !Netəm Kalesia, itəmat ninotalməl pik! ? Pah təmasig itəmat matuwın e suatip eko-eko nəhlan? Emotən-iarəp wir pap kam itəmat mamə Iesu təmos nəhmən e rəhan nimisən otəmat, mato tahrö? ?Okəm-naka suah kit təmos-ipən-os-ipən kam itəmat kan miuw rəkis itəmat mol itəmat ninotalməl pik? ² ?Otən-tu kam io mamə, Uhgın təmos-ipinə Narmin Rəhan kam itəmat mato-inu itəmat nakotətäu-pän Lou, o kəp? Kəpə, in təmos-ipinə kam itəmat mato-inu itəmat nakotəhatətə e Namnusan Täwir rəha Iesu Kristo. ³ ?Tahrö? ?

Nakotalmäl pik næpo lan? Itəmat nəmotətuoun wir nəmegəhən wi rəhatəmat e Iesu Kristo e nasituən rəha Narmin Rəha Uhgın, kən məto roiu, itəmat nınotalkutt məmə onəkotapəs, kən motuwa netəm ətuatip e rəhatəmat əm nəsanənən. ⁴ Nəmoatəto nəhməən tərət məto-inu nəmotahatətə e Namnusen Təwir. ?Nəmotəto nəhməən əh əpnəpın əm? Kəp, nəhməən əh sənəmə rəha nat əpnəpın əm. ⁵ Narmin Rəha Uhgın təməsolən nat pispis mın kəm itəmat məto-inu nəkoatətəu-pən Lou. In təmol məto-inu itəmat nəmotətəo Namnusen Təwir rəha Iesu Kristo kən itəmat nakotahatətə lan.

Nətəu-pənən Lou, ne nahatətəən e Iesu

⁶ Otəteligin-tu nat kit oekən. Suah kit, Epraham, itəm Naoa Rəha Uhgın təməghat-in-iarəp rəkis minu lan məmə:

“Epraham in təmahatətə əskasik e Uhgın, kən tol nəhlan, Uhgın təmən məmə in tətəuatip e niganəmtin.”

⁷ E suatip kitiah əm, netəmim itəm koatahatətə e Uhgın, in tətəfin ilat məmə kotahmen e noanol ətuatip rəha Epraham.

⁸ Naoa Rəha Uhgın təmən rəkis əupən məmə Uhgın otos Iaihlua mın, kotuwa ron mol ilat kotətuatip e niganəmtin e nahatətəən rəhalat. Aupən, Naoa Rəha Uhgın təmən-iarəp nəghatən wir kit kəm Epraham məmə:

“Otisi-pən e rəham noanol, kən ekawte-in rəhak nəwırən e netəmim rəha noanol mın rafin e nətueitən.”

⁹ Kən Uhgın təməwte-in rəhan nəwırən kəm Epraham məto-inu in təmahatətə əskasik lan. E suatip kitiah mın əm, Uhgın titun nawte-inən nəwırən kəm netəmim itəm koatahatətə pahrien lan.

¹⁰ Məto netəmim mın un, itəm nıkilat tətətt məmə ilat okotos nəmegəhən məto-inun ilat koatətəu-pən rafin nat naka itəm Lou tatən, netəm mın əh, ilat kınotatig rəkis e nəlmi nəratən. Tahmen-pən əm e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə:

“Netəmim itəm kəsotol ətuatipən natimnat mın rafin itəm kotatig e naoa rəha Lou, ilat kınotatig rəkis e nəlmi nəratən, kən okotəkəike motos nalpınən kit.”

¹¹ Kən tol nəhlan, tətəuatip əm o kitat məmə suah kit tikə itəm tatuwa tətəuatip e niganəmti Uhgın məto-inu in təmətəu-pən Lou, məto Naoa Rəha Uhgın tatən mın-nulan məmə:

“Etəmim itəm tətəhatətə e Uhgın, in tatuwa tətəuatip e niganəmtin, kən in otos nəmegəhən pahrien.”

¹² Nəghatən əh, tətəghat-in nahatətəən rəhatat e Uhgın. Nolən rəha nətəu-pənən Lou, in təsahmen-ahmenən e nolən rəha nahatətəən e Uhgın. In əh, məto-inu nolən rəha nətəu-pənən Lou, tahmen-pən əm nulan, Naoa Rəha Uhgın tatən məmə:

“Etəmim itəm tolkeike məmə otos nəmegəhən pahrien məto-inu tatətəu-pən ətuatip Lou, in otəkəike mol natimnat mın rafin agin itəm Lou tatən.”

¹³ Netəmim rafin agin kəsotol ətuatipən nat naka itəm Lou tatən. Tol nəhlan, Lou in təmələhəu nalpınən tətətt o kitat rafin, kən kitat rafin kotatig e nəlmi nəratən. Məto Iesu Kristo təmimis e nig kəməluau, kən miuw rəkis kitat e nəlmi nəratən əh. Iesu in təmos nalpınən otat tahmen-pən əm e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə:

“Etəmim kit, itəm kəmoahmnu kətu-pər e nig, nolən əh tətəgətu-pən məmə Uhgın in təmol nalpınən kəm in.”

¹⁴ Məto roiu, Iesu təmimis nəhlan məmə netəmim əpnəpın mın rafin, ilat okotatig e nəwırən itəm Uhgın təmən kəm Epraham məmə, in otos-ıpən

kəm noanol min rəhan. Kən nat əh tol nəhlan məmə inu roiu kitat netəm kotahatətə e Iesu, kitat kotitun nosən Narmin Rəha Uhgın itəm Uhgın təmən məmə otos-ipən kəm netəmim.

Uhgın təmaupən mol nəniəkisən rəhan, məto Lou təmuarisig təsafələn

15-16 Piak min ne winik min, e nəmegəhən rəhatat, kitat kotitun nolən u rəha nəniəkisən. Nian suah kit tatol, okol kəsafələn, kəsətu-pənən kit min. E suatip kitiah əm, Uhgın təmol nəniəkisən kit kəm Epraham o rəhan kit noanol. Kən e nəghatən əh, təməsənən məmə Uhgın təmən-iəkis noanol min rafin rəha Epraham, məto təmən əm məmə etəmim kitiah əm otisi-pən e rəhan noanol, etəmim u, in Iesu Kristo. 17 Kən rəhak nəghatən, nıpətin tol nulan məmə, aupən, Uhgın təmən-iəkis məmə otətəskəlim nəghatən rəhalau Epraham, məto uarisig nup fo-hanrit-tate təmuwin rəkis, kən Lou təmuwa. Məto Lou əh, okol təsərəkinən nəghatən itəm in təmən kəm Epraham, okol təsafələn nəniəkisən rəha Uhgın. 18 Kən okəmə kitat kotatig e nəwırən rəha Uhgın məto-inun kitat koatətəu-pən Lou u, tatəgətun-pən məmə nəniəkisən itəm Uhgın təmol aupən in nat əpnəpən əm. Məto təsolən nəhlan. Məto-inu kitat kotəplan Epraham in təmətatig e nəwırən min rəha Uhgın məto-inu in təməskəlim-iəkis nəniəkisən rəha Uhgın.

Lou rəhan əh-ikin wək

19 Suah kit otəpanətəpəh məmə, “Okəmə tol nəhlan, kənu Uhgın təmos-ıpən Lou kəm Moses o naka?” Kən ekitun nənən kəm itamat u-roiu məmə nəniəkisən itəm Uhgın təmol kəm Epraham in təmaupən matig, məto Lou in təmuarisig in. Təmuwa məmə otəgətun əm kitat netəmim məmə okotitun məmə kitat nol təfagə rat. Məto Uhgın təmələhəu Lou əh məmə otatig matuwın matuwın mətoarus etəmim u noanol rəha Epraham otaiir-pa otat. Kitat kotitun məmə Lou əh, rəhan wək təwır, məto nikitat otəkəike matəht məmə Lou əh, Uhgın təmaupən mos-ıpən kəm nagelo min, uarisig təpanos-ıpən kəm etəmim kit u Moses. Moses, in suatip o nos-ıpa min Lou kəm itat. Məto nian Uhgın təmol nəniəkisən ilau Epraham, təməsolən nəhlan. 20 Uhgın in təməsolən suatip kit məmə suah un otəghat kəm Epraham. Məto in ətuatip əm təməghat mən-ıpən nəniəkisən rəhan e niganəmti Epraham.

21 Kən sənəmə Lou əh təmuwa mə otərəkin nəniəkisən rəha Uhgın. Kəpə, təsolən nəhlan. Okəmə Lou titun nos-ıpamən nəmegəhən wi kəm kitat, kən kitat kapotitun nuwamən kətuatip e niganəmti Uhgın. Məto təsol mihinən.

22 Məto Lou kit tol nəhlan tikə. Məto-inu Naoa Rəha Uhgın tatən məmə nolən rat təməlis rafin kitat. Kən kitat rafin koatətəghl Lou min. Tol nəhlan məmə, suatip kitiah əm məmə kitat okotos nəwırən min rəha Uhgın itəm təmən-iəkis rəkis. Kən suatip u məmə koatahatətə e Iesu Kristo.

Nian u-roiu rəha nahatətəən e Iesu Kristo

23 Aupən, Lou itəm Uhgın təmos-ıpən kəm Moses, in təmatəskəlim kitat tiəkis, təhmen əm mə kitat kəmotatig e kalapus, mətoarus-pa u-roiu, Uhgın təmərəh e niganəmtitə kotəplan suatip rəha nahatətəən. 24 Kən Lou əh, in təhmen əm e etəm-iasol kit itəm təmatərəməətə etat, muwa mətoarus-pən nian Kristo təmuwa, məmə e nian əh, kitat kinotuwa motətuatip e niganəmti Uhgın, məto-inun, kitat kəmotahatətə lan. 25 Məto roiu əh, Lou okol təsərəməərə minən etat, məto-inun nian rəha nahatətəən e Iesu Kristo tinəmuwa rəkis.

Itamat rafin kitiah əm e Iesu

²⁶ Kæn mæto-inun itæmat næmotahatætæ e Iesu Kristo, itæmat rafin, nenæti Uhgîn min. ²⁷ Kæn kînol baptais rækis etæmat, mæmæ itæmat nakotuwa motol kitiah itæmat min. Tol næhlan mæmæ, itæmat ninotos nolæn wir min ræha Iesu tahmen æm mæmæ næmotalpin nipætætæmat e natimnat wi. ²⁸ Kæn itæmat rafin agin næmotuwa motol kitiah itæmat Iesu Kristo, kæn itæmat rafin ninotahmen æm. Tæwir mæmæ kitat kəsotoor minæn netæmim, nat æpnapin okæmæ in etæm Isrel o in Iaihlua kit, in slef kit o in sænæmæ slef kit, in iærman kit o in pætan kit. ²⁹ Itæmat rafin netæmim ræha Iesu. Tol næhlan, itæmat noanol min pahrien ræha Epraham. Kæn e suatip kitiah æm, næwiræn min itæm Uhgîn tæmæn-iækis kæn Epraham, itæmat onækotos motatig lan.

4

Kitat nenæti Uhgîn

¹ Roiu æh, oekaghat mæsin min e nolæn ræhatat, oekæn muæh nimaa næghatæn lan. Okæmæ suah kit, in otimis kænu nætîn in otos ræhan næwiræn min rafin, mæto okæmæ nætîn tatakæku æh, kænu kol tæsosæn næwiræn ræhan. Nætîn tahmen æm e slef kit, nat æpnapin ræhan næwiræn min rafin. ² In otækæike mætætig æm e nelmi ræhan min, tatuwin matuwin mætoarus-pæn nian ræhan tata tæmæn in minitun nosæn natimnat min itæm ræhan tata tæmælæhu æm in. ³ Kænu kitat min kotahmen-pæn æm næhlan. Aupæn kitat kotahmen æm e suakæku æh. Kitat slef min ræha iærmis min itæm kæmoataræmæ etat. ⁴ Mæto tinuwa e nian ætuatip itæm Uhgîn tæmæn, kæn Uhgîn tæmahl-ipa nætîn tuwa, pætan kit tæmilas taiir-pa e nætueintæn, kæn in matætæu-pæn wir natimnat rafin itæm Lou in tatæn. ⁵ Tæmol næhlan mæmæ otikis rækis kitat u, Lou tæmælis ætain itat, kænu Uhgîn otæhl kitat, milas-irækis kitat tahmen æm e nenætîn ætuatip min.

⁶ Kænu roiu æh, Uhgîn tolkeike mæmæ in otol pæs kitat kotitun mæmæ kitat nenætîn min, tæmahl-ipa Narmîn ræha Nætîn tæmuwa e nikitat min rafin, kæn matol itat kotaun-in Uhgîn mæmæ, "Tata." ⁷ O nat æh, kitat sænæmæ slef min æm, mæto kitat nenæti Uhgîn pahrien min. In tatos-ipa natimnat wir min kæn kitat, itæm in tinæmæn rækis mæmæ otos-ipæn kæn nenætîn min.

Pol nikin titahmæ o netæm Kalesia

⁸ Aupæn itæmat næmotæruu Uhgîn. Itæmat næmoatæfak æm iærmis min mæmæ ræhatæmat uhgîn min, ilat kæmotælis ætain itæmat, mæto ilat sænæmæ ilat uhgîn pahrien min. ⁹ Mæto roiu æh, ninotitun Uhgîn. O tæwir ilæ mæmæ ekæn næhlan mæmæ Uhgîn tinitun rækis itæmat. ?Mæto ekolkeike mæmæ ekætæpæh-tu otæmat mæmæ nakotitælig-pæn min o iærmis min o naka? Ræhalat næsanænæn tikæ, kænu kol kəsotolæn-ta nat wir kit kæn itæmat nian kit ne. Tæhrol nakotæmæ ilat okoatælis min itæmat? ¹⁰ ?Tæhrol itæmat nakotætæu-pæn nætuakæmæn ræhalat e nian min ræhalat, ne mæwig min ræhalat, ne nian asim min, ne nup min ræhalat o naka? ?Nikitæmat tæht mæmæ okol Uhgîn nikin tagien otæmat ron? ¹¹ !Kæsi næman! !Io ekatægîn agin otæmat! !Ekætæplan mæ emol wæk pik etæmat o nat æpnapin æm!

¹²⁻¹³ Piak min ne winik min, io ekatæn æskasik kæn itæmat mæmæ, aupæn itæmat næmæsotatigæn e Lou kit, kæn io emuwa mæhm itæmat koatætig, emos nolæn ræhatæmat. Emæsætæu-pænæn Lou. Kæn roiu, ekolkeike mæmæ itæmat min onækotos nolæn ræhak, ekæsolæn mæmæ Lou otaskælim pik io tiækis. Itæmat nikitæmat tæht u, aupæn nian io ematæn-iaræp Namnusæn Tæwir kæn itæmat, mæto-inu nimisæn ræhak tæmol, kæn ekætætig kitat min itæmat. Mæto nat æpnapin mæmæ io ematimis e nian æh, mæto itæmat næmæsotolæn io ekætæ tærat.

¹⁴ Nĭmĭsĕn rĕhak tĕmalĕkĭamtĕ itĕmat, mĕto itĕmat nĭkĭtĕmat tĕmĕsĕht ratĕn io, kĕn mĕsotĕn ratĕn io. Itĕmat nĕmoatos wir io moatuwin e nĭpĕg nĕanimĕ min rĕhatĕmat, tahmen ĕm mĕmĕ io nagelo kit rĕha Uhgĭn, o io, io Iesu Kristo.

¹⁵ Aupĕn, itĕmat nĕmoatolkeike pik io, emĕpĕlan mĕmĕ okol napotĭtun nolĕn nat u, napotos-iarĕp ĕm nĭganĕmtak u tĕrat, kawluĭn ilau itĕm tĕwir kit rĕhatĕmat, pĕs tasitu lak. ?Mĕto tĭnahrol ĕh-roiu? ¹⁶ Nĭkĭk tĕht mĕmĕ, okĕmĕ naka nĕghatĕn min pahrien rĕhak tĕmol itĕmat nakotĕtĕhau io.

¹⁷ Iagĕtun eĭua min un, koatalkut pik mĕmĕ onĕkotĕuhlin rĕhatĕmat nĕtĕligĕn moatĕtĕu-pĕn ilat. Mĕto ilat kĕsotolĕn mĕmĕ otasitu etĕmat. Kotolkeike ĕm mĕmĕ okotĭuw rĕkĭs itĕmat ron io mĕmĕ itĕmat onĕkotalkut pik o nĕtĕu-pĕnĕn ilat. ¹⁸ In nat tĕwir mĕmĕ nakotalkut pik o nolĕn natĭmĕn, mĕto nĕkotĕkĕike motalkut o nat itĕm in tĕwir, nat ĕpnapĭn ekĕtatĭg kitat min itĕmat, o esatĭgĕn kitat min itĕmat.

¹⁹ Io min neen, io iatĕto tĕrat agĭn-ĕh otĕmat tahmen-pĕn ĕm e pĕtan itĕm mĕntaen tĭnatahmĕ mĕmĕ otĕmĕk, matuwin matuwin mĕtoarus itĕmat nakotos nolĕn ĕtuatĭp rĕha Iesu Kristo e rĕhatĕmat nĕmegĕhĕn. ²⁰ Ekolkeike pik mĕmĕ ekĕtatĭg kitat min itĕmat u-roiu mĕto-inu okĕmĕ ekĕtatĭg, okol esagĕt pikĕn etĕmat. Mĕto roiu etatĭg ĭsĕu otĕmat nĕhlan, kĕn mĕruru mĕ ekahrol nulan masĭtu etĕmat.

Namsu rĕha Heka ne Sera

²¹ Itĕmat netĕm nakotolkeike pik nĕtĕu-pĕnĕn Lou, onĕkotuhalpĭn-tu rĕhak nĕghatĕn. ?Nĕmotĕto rĕkĭs nat naka itĕm Lou tatĕn, o nĕsotĕoĕn ĕh? ²² In tatan Epraham itĕm tĕmĭlĕs nĕtĭn ĭerman kĕiu. Kit itĕm slef rĕha pĕtan rĕhan tĕmĭlĕs, kĕn kit rĕhan pĕtan ĕtuatĭp tĕmĭlĕs, sĕnĕmĕ in slef mĕto pĕtan ĕh rĕhan. ²³ Suakĕku itĕm pĕtan slef tĕmĭlĕs in tĕmaiir e nĕtĕligĕn ĕm rĕha netĕmĭm. Mĕto suakĕku itĕm pĕtan ĕtuatĭp ĕh rĕhan tĕmĭlĕs, in tĕmaiir mĕto-inu Uhgĭn in tĭnĕmĕn-ĭĕkĭs rĕkĭs mĕmĕ pĕtan ĕh otĭlĕs. ²⁴⁻²⁵ Kĕn kitat kotĭtun nĕnĕn namsu rĕha pĕtan mil ĕh kĕn mĕtĕuhlin-pa nĭpĕtĭn etat. Pĕtan mil ĕh ilau katuĕgĕtun nĕnĕn mĭl itĕm Uhgĭn tĕmol kĕm netĕmĭm. Pĕtan u Heka, in ne nĕtĭn min ilat slef min ĕm, okĕtalĕkĭamtĕ ilat. Kĕn pĕtan ĕh Heka, in tahmen e nĕnĕn itĕm Uhgĭn tĕmol e nĭtot Sĭnae ĕpĕh e nĭtĕn asol Arepia, ĭkĭn ĕh ĭnĕh Uhgĭn tĕmos-ĭpĕn Lou ĭkĭn kĕm Moses. Kĕn in tahmen min e taon asol kit u Jerusalem itĕm netĕm ĭkĭn kotaskĕlĭm ĕskasĭk Lou, kĕn ilat kotahmen e slef min itĕm Lou tatĕlĭs ĕtain ilat. ²⁶ Mĕto Jerusalem kit min ĕpĕh ĭlĭs e neai, in tahmen e pĕtan itĕm sĕnĕmĕ slef, itĕm Lou tĕsĕlĭs ĕtainĕn, kĕn in mama rĕhatat. ²⁷ Inu nĕghatĕn kit e Naoa Rĕha Uhgĭn tatĕn nĕhlan mĕmĕ, “!Ik u ĭnu, nĭmĕgi-nĭg, agĭen!

Ik u ĭnu, nĕmĕsĕtoĕn nahmĕĕn kit o nemĕkĕn, agĕt ĕfĕmĕ, mĕto-inun nĭkĭm tĕtagĭen!

Ik nĕmĕsĭlĕsĕn suakĕku nĭan kit ne, mĕto roiu ĕh, nenĕtĭm min tĭnol tĕpĕt tĕpĕt agĭn, taprĕkĭs-in nenĕtĭ pĕtan itĕm rĕhan ĭerman tĕsapĕsĕn.”

²⁸ Piak min ne winĭk min, itĕmat nenĕtĭ Uhgĭn min mĕto-inun tĕmĕn-ĭĕkĭs mĕmĕ otol mĭhĭn. Itĕmat onĕkotahmen e Aĭsak u aupĕn, nĕtĭ Sera. ²⁹ Kĕn aupĕn suakĕku u Ismael, nĕtĭ Heka, itĕm tĕmaiir e nĕtĕligĕn ĕm rĕha netĕmĭm, in tĕmatĕrĕkĭn pik suakĕku u Aĭsak itĕm tĕmaiir e wĕk rĕha Narmin Rĕha Uhgĭn. Kĕnu roiu ne, nolĕn ĕh tatuwin ĕm nulan, ilat itĕm slef rĕha Lou koatĕrĕkĭn kitat itĕm kĕmotaiir wi e Narmin Rĕha Uhgĭn e nahatĕtĕĕn. ³⁰ ? Mĕto Naoa Rĕha Uhgĭn tĕmĕn mĕmĕ naka? In tĕmĕn mĕmĕ,

“Ik onakəkaike mahl-iarəp pətan un slef ne nətin. Ilau kuagim rəkis u ikin-u, məto-inun, nəti pətan əh, in okol təsosən nəwirən kit rəha tata. Nəwirən min rafin rəha tata otuwin kəm nəti pətan itəm sənəmə slef.”

³¹ Məto kitat u, kitat sənəmə nenəti pətan slef, kitat nenəti pətan itəm sənəmə slef.

5

Iesu təmikis rəkis rəhan min netəmim

¹ Nian Iesu Kristo təmikis rəkis itat, təmol kitat məmə Lou təsəlis ətainən kitat. O nat əh inəh, itəmat onəkotəike motətul əskasik. Sotətəu-pənən Lou, məmə otərəməə etəmat. Lou əh, titaləkiamtə itəmat, məmə itəmat onəkotuwın motol wək min rəhan.

² Otətəlig-in-tu io. Io Pol iatən nəghatən u kəm itəmat. Okəmə itəmat onəkotegəhan məmə ilat okotəhg-ipən itəmat, kənu nat u itəm Iesu təmol təsasitu aginən etəmat. ³ Kən io iatagət əskasik otəmat məmə etəmim itəm otegəhan məmə okəhg-ipən in, in otos-ipən atip əm in e nelmi Lou. Kən etəmim itəm tətətig e nelmi Lou, otəkəike matətəu-pən rafin agin natimnat min itəm Lou tatən məmə otol. ⁴ Itəmat u, itəm nakotalkut-alkut o nətəu-pənən Lou məmə otol itəmat nəkotətuatip e niğanəmti Uhgın, itəmat ninotətə rəkis atip itəmat o Iesu Kristo. Itəmat ninotəhən-ipən rəkis məntaataəmat o nəwirən rəha Uhgın. ⁵ Kən məto kitat u, okotələhəu-pən əm rəhatat nətəligən e Uhgın, pəs in otol kitat kotətuatip e niğanəmtin, məto-inun kitat kotahətətə əm e Iesu Kristo. Kən Narmin Rəha Uhgın, in otol itat koatətul əskasik kən motəsəhgın mətoarus nat un otiet-arəpa. ⁶ Nian kitat kotuwa motakul-pən e Iesu Kristo, nat əpnəpin okəmə etəmim kəməhg-ipən o kəsəhg-ipənən, məto nat asol un, in rəhatat əm nahatətəən e Iesu Kristo. Nahatətəən əh, in tol kitat kotolkeike Uhgın, motətig katol min nolkeikean kəm netəmim min.

⁷⁻⁸ Aupən, eməplan itəmat kən mitun məmə itəmat nakotaiu əsanən e suatip ətuatip e nəmegəhən rəhatəmat, məmə nakotətoarus mak, məto roiu, nəmotətəlig. Uhgın təmaun-in rəkis itəmat. ?Tol nəhlan, ekolkeike məmə ekətapəh-tu məmə, pah min kotaiuosig e rəhatəmat suatip, moatiuw kalin itəmat məmə onakoatətəu-pən min Lou? !Ekitun məmə okol Uhgın təsən-iahəuən itəmat nəhlan!

⁹ In tahmen e nəghatən kit itəm katən nulan məmə, “Ilat kəmotis noanig rat kit, tinatəwiə, matərəkin nətəligən rəhatəmat.” ¹⁰ Məto ekitun məmə nıpahrienən İərəməə in otol nətəligən rəhatəmat tuwa min mol kitəh kitat min io. Kən io ekitun wir məmə etəmim u itəm tatərəkin rəhatəmat nətəligən nulan, nat əpnəpin in etəm-iasol o in etəm ahrol kit, məto Uhgın otol nalpinən kit kəm in.

¹¹ Piak min ne winik min, nəghatən neen itəm katən məmə io, ekatən-iarəp əh məmə netəm kəmotahətətə e Uhgın okəike kəhg-ipən ilat məmə Uhgın otasitu elat. Məto nəghatən əh, sənəmə nıpahrienən. Okəmə io ekatən-iarəp nəhlan, kən netəm min u itəm koatan itəmat min ilat, nikilat otəgien əm ron io. !Məto otəplan-tu! Netəm İsrəl neen, koatərəkin əh io, koatitəp io, moatoh io, məto-inun io iatən-iarəp məmə nimisən rəha Iesu e nig kəməluau, in əm un, in otosmegəh kitat. ¹² İE rəhak nətəligən, netəm min un itəm koatərəkin nətəligən rəhatəmat moatən məmə okəike kəhg-ipən itəmat, təwir məmə ilat okotuwın motətə-atip ilat min!

¹³ Məto piak min ne winik min, Uhgın təmaun-in itəmat, kən mikis rəkis itəmat, məmə Lou itəm Uhgın təmos-ipən kəm Moses in otəsəlisən itəmat. ! Otətə wir itəmat! Nikitəmat otəsəhtən məmə, “Təwir, io enəgim rəkis e Lou

əh. Roiu əh, io ekitun nolən natimnat rafin itəm nikik tolkeike.” Itəmat, onakəsotənan nəhlan. Məto nolkeikeən rəhatəmat otəkəike mol itəmat nikitəmat tagien məmə onəkotasitu etəmat min.

¹⁴ Nolən əh, in tatətəu-pən wir nəghatən kit rəha Lou, u itəm titargəfimin rafin nəghatən pisin min rəha Lou, in tatən məmə, “Ik, onakolkeike netəmim rafin, kən matol təwir kəm ilat, tahmen əm mə ik nakatol atip kəm ik.” ¹⁵ Itəmat onəkotəkəike katəto wir itəmat. Okəmə itəmat nəkoatol timəht kəm itəmat min, nəkotahmen əm e kai min, koatus atip əm ilat min, kən nəghatən rəhatəmat otərəkin itəmat.

Nolən rəha Narmın Rəha Uhgın ne nolən rəha netəmim

¹⁶ Io, ekolkeike mə ekən nəghatən kit kəm itəmat. Itəmat, Narmın Rəha Uhgın otəkəike matit itəmat kən itəmat nakotətəu-pən, kən itəmat məsotosən nolən rat aupən rəhatəmat, itəm nəmotos kaiir-pa. ¹⁷ Nolən rat aupən əh, inun, nəkoatol natimnat tərət itəm nikitəmat tolkeike. Məto nolən əh, in tetəhau nolən rəha Narmın Rəha Uhgın. Kən Narmın Rəha Uhgın in təsolkeike minən nolən rat aupən kəmotos kaiir-pa moatol. Nolən mil əh kətioal təməht kəm ilau min, kən fatol məmə nəkəsotolən nolən wir min itəm nakotolkeike məmə onəkotol. ¹⁸ Sotaluinən nat kit, okəmə Narmın Rəha Uhgın tatit itəmat, kənu Lou in təsəlis ətain minən itəmat.

¹⁹ Kitat kotitun əm nolən rat aupən rəha netəmim itəm kəmotos kaiir-pa moatol. Nipitan ne nəman ne, koatit anion ilat min; kən ilat koatol nolən rat rafin itəm tol nəulisən o nəən; rəhalat nətəligən tatuwin pik o nolən rat min əh. ²⁰ Ilat koatəfak kəm narmi nat min, moatəmik nərik, moatos təmafah rat min, moatol kilepa, ne. Kənu moatol min timəht, moatəmou, moatetet, moatol neməha, moatos-ipər atip əm ilat, moatoor ilat min, kən okəmə rəhalat nətəligən tol pisin pisin, kən ilat koatəhai ilat min. ²¹ Nikilat tətakləh-in natimnat rəha netəm pisin, moatəmim nənimən min katəpis lan, kən moatol lafet katəgien lan o nolən nat tərət min əm, moatol min natimnat tepət min tol nəhlan. !Ilatən min tahmən-pən əm məmə emən aupən məmə, oatəto wir itəmat! Məto netəm koatol nolən min əh, okol ilat kəsotuwamən motətagı ahgin nərəmərəən Rəha Uhgın itəm tatol əpen-əpenə lan.

²² Məto noa Narmın Rəha Uhgın itəm tatəwıə e nəmegəhən rəha netəmim rəha Uhgın, in tol nulan. Ilat koatolkeike netəmim, kən nikilat tətəgien, kənu nəməlinuən tətətig e nikilat, kən rəhalat nətəligən kaifəməh, kən moatasəkitun etəmim, kən rəhalat nolən in təwir təwir. Kən netəmim kotitun mə ilat netəm ətuatip, koatol noa. ²³ Kən ilat netəm mətig. Kən nian nətəligən rat tatig elat, ilat kotətul əskasik, məsotolən natimnat rafin itəm ilat atip kotolkeike nolən. Nolən min u, ilat kotəwir pik, kən nəghatən kit tikə o Lou kit, məmə otən-əhau itəmat məmə onəkəsotolən natimnat min əh. ²⁴ Kitat u netəm rəha İesu Kristo, kitat kınəmotapəs rəkis nolən rat min rəhatat, u kəmoatol natimnat min itəm nətəligən əm rəhatat tolkeike. Tahmen əm nulan mə, kəməht-ipən nətəligən rat min rəhatat e nig kəməluau.

²⁵ !Kotəplan-tu! Narmın Rəha Uhgın in təmos-ıpa rəkis nəmegəhən kit kəm kitat, kən təwir məmə kitat okotaliwək e nolən wir min rəhan. ²⁶ Tərət məmə kitat okotausit motos-ipər pik kitat, motiıw-pər nəratən, moatetet kitat min.

6

Təwir məmə kotasitu e katipa əfigəm rəhatat min

¹ Piak min ne winik min, okamə itəmat kit təme e rəhan nəmegəhən, təwir mə itəmat un, Narmın Rəha Uhgın tatit itəmat, onəkotəkaike motasitu lan motəg-ətuatip-in. Məto onəkəsotagət pikən lan, onəkotəghat mətig əm kəm in, motol məmə nikitəmat min titəhm ron. Məto otəto min itəmat, məmə nat kitiah əm itəm itəmat nakotən-iahau etəmim ron, otəseko-pa minən otəmat. ² Itəmat onəkotasitu nəhlan etəmat min. Onəkotalis kələh nat əfigəm rəhatəmat min. Okamə nəkotol nəhlan, kən itəmat nakotətəu-pən wir nat naka itəm Lou rəha Kristo tatən. ³ Təsəwirən məmə kitat okotos-ipər atip kitat. Okamə suah kit nikin tatəht mə “Io, io etəm agin-əh kit,” etəmim un, nikin tateiua-in, məto in taruru məsəplanən məmə in nat əpnəpin əm. ⁴⁻⁵ Məto itəmat onəkotəike motəplan wir-tu natimnat itəm noatol min. Tol nulan məmə, okol etəmim kit in təsakil atipən rəhan wək ne wək rəha suah kit min. Məto in otəkaike mehm wir rəhan pisin əm wək aupən. Məto-inun, netəmim rəhalat wək min tol pisin pisin. Kən ilat koatos katipa əfigəm pisin pisin min e nəmegəhən rəhalat kitiah kitiah. Məto təwir məmə etəmim kitiah nikin otəgien o rəhan wək, okamə rəhan wək təwir əm.

⁶ Itəmat u, təwir məmə itəmat onəkotawte-in natimnat min neen kəm rəhatəmat nəgətun min, itəm koatəgətun itəmat e nəghatən rəha Uhgın.

⁷ Otətəto itəmat, soteiua-in atipən itəmat min məmə itəmat nəkotitun nolən nat əpnəpin kit itəm nikitəmat rat aupən nakotolkeike. Kən okol nəkəsotolən ialmə e Uhgın. Ik nəmis noanig naka e rəham nasumən, kən ik onəkəhl atip min noan, mun. ⁸ Etəmim itəm tatasum-in nolən rat aupən, itəm kəmotos kəiir-pa moatol, təhmen e noanig rat e rəhan nəmegəhən, in otəkaike məhl noan tərət mun, kənu noanig un, otəe-in, nipətən u, Nəmisən. Məto etəmim itəm tatis noanig wir, itəm Narmın Rəha Uhgın təmos-ipən, Narmın Rəha Uhgın otol tətə-in, noan wir kit, kən in otəhl. Nərgin noanig un, in Nəmegəhən Lilin itəm namnun təkə.

⁹ Sotəpou-inən nolən itəm təwir, məto-inu kitat okotəhl noanig wir əh, e nian ətuatip rəhan, okamə kəsotapəsən wək. ¹⁰ Kən nian min rafin itəm kotitun nolən, pəs koatol təwir kəm netəmim rafin, kən motatig katol tətət min kəm netəm min u kotəhmen e piatat min ne winitətat min e Iesu Kristo.

Namnun nəghatən rəha Pol təmən kəm ilat

¹¹ Oekətə rəkis namnun nəghatən rəhak e naoa e nelmək əm.* Itəmat onəkotəplan məmə letə min rəhak, ilat iahgin min. ¹² Netəm Isrel u koatən məmə okəike kəhg-ipən itəmat, ilat kotəusit əm e niganəmtilat min neen o nat u. Məto ilat koatən nəhlan o nat kitiah əm, məmə netəm Isrel neen min okəsotolən nəratən kəm ilat. ¹³ Kən ne nat kit min, netəm min əh, kotolkeike məmə okəhg-ipən itəmat məto-inu kotəusit əm məmə okotol win etəmat lan. Kən motiuw kalin itəmat, nakotitəlig motuwin min e nelmə Lou rəha netəm Isrel. Məto otəplan-tu, ilat min kəsotətəu-pən wirən natimnat min itəm Lou tatən. ¹⁴ Məto io rəhak, io ekəsən wi atipən io o nat kit itəm emol. Məto ekolkeike məmə ekənwiwi əm nat naka ləramərə Iesu Kristo təmol e nian in təmimis e nig kəməluau. O nat əh inəh, nolən min rəha nətueintən okol kəsotiuw rəkisən rəhak nətəligən, kənu netəm e nətueintən itəm kəsotəhatətəən e Uhgın, ilat kəsotolkeikəən nolən itəm iatətəu-pən. ¹⁵ Okamə Uhgın in otol suah kit tuwa in etəm wi, kən in otol suah əh, tətəuətəp e niganəmtin, nat əpnəpin okamə kəməhg-ipən o kəsəhg-ipənən. ¹⁶ Kən roiu, ekətəfak o netəm min u koatətəu-pən wir nəghatən u, ilat noanol ətuatip min

6:1: Mat 18:15

6:2: Rom 15:1

6:4-5: Rom 14:12

6:6: 1 Kor 9:11,14

6:8: Rom 8:13

* 6:11: Nian Pol təmətə naoa u, in təməghat, kən suah kit min təmətə rəhan nəghatən e naoa. Roiu in tatos pen, kən tatətə atip e nelmən. 6:15: Kal 5:6; 2 Kor 5:17

rəha Uhgın. İatəfak məmə, pəs nəməlinuən rəha Uhgın ne rəhan nasəkitunən otatig olat.

¹⁷ Rəhak u namnun nəghatən. İo esolkeikeən məmə suah kit otən mın nat tərət lak. Məto-inun iatəmik əh nəme nıməgəm itəm kəmaht io e kəpiel apın kən kəmalis io. Nəme nıməgəm mın u, tatəgətun məmə io, slef rəha İesu.

¹⁸ Piak mın ne wınik mın, iatəfak məmə İərəmərə İesu Kristo otawte-in rəhan nəwırən otəmat. Əwəh.

Efesas

Naoa itəm Pol təmäte tuwin kəm iəfak min ikin Efesas Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Efesas

?Pah təmäte naoa u? Aposol Pol təmäte naoa u.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Təmäte naoa u tatuwin kəm niməfak əpəh Efesas, kən molkeike məmə ilat okotahl-ipən tuwin kəm niməfak pisin pisin min iuəhkır.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? Pol təməsətəən naoa u məmə otəg-ətuatip-in nərətən neen rəha niməfak əpəh Efesas. In təmäte əm məmə otiləs-ipər nətəligən rəhalat. Pol təmətuoun niməfak əpəh Efesas, kən mətatig ilat min ilat o nup kışil. Kən in tolkeike pik ilat, kən ilat kotolkeike pik in. Efesas in taon asol kit e nitən asol u Esia, kən in rum wir kit məmə Pol otən-iarəp nəghatən ikin rəha Uhgın.

?Təmäte naoa u o naka? Pol tolkeike məmə otiləs-ipər nətəligən rəhalat. In tolkeike məmə otən-iarəp nolən ətuatip, ne wək rəha niməfak itəm in nıpəti İesu Kristo, kən nəghatən u tatuwin kəm niməfak e ikin min rafin.

¹ Io Pol, u io aposol kit rəha Kristo İesu, itəm Uhgın təmıtəpun rəkis məmə rəhan. İatən təwir kəm itəmat rafin iəfak min əpəh Efesas itəm nakoataskəlim əskasik nahatəən rəhatəmat e Kristo İesu. ² Pəs Uhgın u Tata rəhatat, ne İərəmərə İesu Kristo, okuawte-in nəwırən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Nəwırən itəm Uhgın təmos-ipən e Kristo

³ Nənwiwıən tuwin o Uhgın u Tata rəha İərəmərə İesu Kristo rəhatat. E Kristo, in təmawte-in o narmitat nəwırən rafin rəha nego e neai. ⁴ Tol nəhlan, məto-inu nian Uhgın təməsolən əh neai ne niməptən, məto in təmıtəpun kitat məmə kotuwa kitıah kitat Kristo, kən məmə e nıganəmtin, kitat kotətuatip kən kəsehm-pənən nolən rat kit e kitat. ⁵ Məto-inu Uhgın tolkeike pik kitat, uarisig in təmol natimnat, məto in təmıtəpun rəkis kitat məmə okotuwa nenətin min e İesu Kristo. Nat əh tatətəu-pən əm nəwıan ne nat naka itəm in tolkeike. ⁶ Təmol nəhlan məmə kitat okotənwiwi Uhgın o rəhan nəwırən itəm in təwir taprəkis, nəwırən əh itəm təmawte-in əpnəpin əm kəm kitat e Nətin itəm in tolkeike pik. ⁷ Məto-inu nıta Kristo təmaıu, kitat kəmotuwa kitıah lan, kən Uhgın təmikis kitat e rəhatat nolən rat min, inəh təmafəl rəkis nolən rat min rəhatat. !Nıpahrienən, nəwırən rəha Uhgın in iahgın taprəkis! ⁸ Kən təmos-ıpa nəwırən əh itəm təfigəm maprəkis.

E nenatigən ne nitunən min rafin rəhan, ⁹ nıkin tagien məmə təmol əp kəm kitat nat anıon e nalpəkauən e rəhan nəghatən, itəm in otol e Kristo. ¹⁰ Kən inu nalpəkauən. E nian ətuatıp rəhan, in otəhlman natimnat rafin e neai ne niməptən okotuwa ləhau e nərəmərəən rəha Kristo.

¹¹ Uhgın tatol natimnat rafin tatuwa təhmen əm məmə inu təmən mihin. Aupən aupən əgin in təmıtəpun kitat məmə okotuwa rəhan min nian təmiuw-pa kitat kotuwa kol kitıah kitat Kristo. ¹² Təmol nəhlan məmə itimat noanöl min rəha İsel u emotaupən katahatətə e Kristo, itimat ekotöl məmə katiləs-ipər nərgi Uhgın. ¹³ Kən itəmat İaihluə min, nəmotuwa kitıah itəmat Kristo nian itəmat nəmotətə nəghatən pahrien, namnusən rəha nosmegəhən. Nəmotahatətə lan, kən Uhgın təmos-ipən Narmın Rəhan kəm itəmat təhmen e

nəmtətin kit məmə itəmat rəhan mīn. ¹⁴ Məto-inu kitat kəmos Narmīn Rəha Uhgīn, kən kitat kotitun wir məmə Uhgīn otos-ipa natimnat wir mīn kəm kitat itəm in təmən-iəkis məmə in otol mihīn. Kitat okotos natimnat mīn əh nian Uhgīn otikis kitat u rəhan mīn. Inu otol məmə netəmim okotənwīwi Uhgīn məto-inu in ilis taprəkis.

Nənwīwīən ne nəfakən rəha Pol

¹⁵⁻¹⁶ Məto-inu o natimnat mīn u, iatəfak otəmat nian rafin mətoarus-pa u-roiu, kən iatən tagkiu kəm Uhgīn otəmat. Nolən əh emətuoun nian eməto nāmnusən o rəhatəmat nahatətəən e İəramərə İesu, ne rəhatəmat nolkeikəən o iəfak mīn rafin. ¹⁷ İatəfak otəmat kəm Uhgīn itəm in Uhgīn rəha İəramərə İesu Kristo rəhatat, kən in Tata itəm katənwīwi katisiai-in pik agin. İatəfak məmə in otos-ipinə narmīn rəha nenatigən ne nitunən məmə nəkotitun wir in təhmīn mīn.

¹⁸ Kən iatəfak mīn məmə in oterəh e rəhatəmat nətəligən məmə onəkotitun nat naka nəmotələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən lan, itəmat itəm Uhgīn təmaun-in. Kən iatəfak mīn məmə onəkotitun məmə Uhgīn otos-ipinə nat təwir taprəkis kəm itəmat u noatahatətə e Kristo.

¹⁹ Kən iatəfak mīn məmə onəkotitun nəsanənən rəhan məmə in iahgin pik agin, kən nəsanənən əh tatol wək e nəmegəhən rəhatat itəm koatən nıpahriənən e İesu. Kən nəsanənən əh in tahmən əm e rəhan nəsanənən asol ²⁰ itəm təmol İesu təmegəh mīn e nımīsən, kən təmol məmə in təmuwa matəpələh e nıkalı Uhgīn matip e nego e neai, ikın rəha nəsanənən ne nisaiiən. ²¹ Kən İesu in ilis e netəm-iasol mīn ne nepətən mīn rafin, ne nəramərəən ne nəsanənən rafin, ne nərig mīn rafin, e nian u-roiu, ne e nian itəm otəpanuwa. ²² Kən Uhgīn təmələhəu-pən natimnat rafin agin ləhau e nelkīn, kən mol in tuwa rəhn-kapə natimnat rafin, kən inu otasitu e nıməfak. ²³ Kən nıməfak in nıpəti İesu, kən nalpəkəuən rəha Uhgīn o Kristo tatuwa nıpahriənən e nıməfak, kən e nolən kitiəh əm, nalpəkəuən rəha Uhgīn o natimnat rafin tatuwa pahriən e Kristo.

2

Nəmegəhən wi e Kristo

¹ İtəmat u, aupən tahmən əm məmə nəmotimīs məto-inu nəmotəht nəwīa Uhgīn, kən motol nolən rat mīn. ² Nəmotan motol nolən tərət rəha nətueintən, kən moatol nəwīa etəm tərəmərə e nəsanənən rəha nəratən rəha magoagəp. In əm əh narmīn rat itəm tatol wək roiu e nəmegəhən rəha netəm u koatəht nəwīa Uhgīn. ³ İtəmat mīn emotatig nəhlan itəmat mīn ilat nian kit aupən. Nıkitimat tolkeike nolən rat mīn, kən itəmat emotol nəratən əh itəm kəmotol nıkitimat tagiən. Nat naka itəm təmīsı-pən e nıkitimat ne nətəligən rat mīn rəhatimat, məto itəmat emotətəu-pən əm ilat. Kən nian emotaiir, məto nolən rat tinatig rəkis e nıkitimat, tahmən e netəm əpnapin mīn. Kən nıki Uhgīn titəhmə o nolən rat mīn rəhatimat, kən in otəkəike mol nalpınən kəm itəmat. ⁴ Məto Uhgīn, in tərıoah e nolkeikəən o kitat, kən rəhan nasəkitunən o kitat in iahgin pik. ⁵ Kən nat əpnapin e nian əh kəmotimīs e narmıtət o rəhatat nolən rat mīn, məto in təmol kitat kotəmegəh kitat Kristo məto-inu in tolkeike pik kitat. (Otətelig-in-tu. E nəwırən rəhan, in təmosmegəh itəmat.) ⁶ Kən Uhgīn təmiləs-ipər kitat, kitat Kristo, kən təmol məmə kitat kotəpələh kitat

Kristo e nego e neai. ⁷ Uhgín tæmol næhlan mæmæ e nian itæm otæpanuwa, in otægætun ræhan næwiræn itæm in iahgin taprækis agin-æh, kæn kitat koatæplan ræhan næwiræn e nolan wir ræhan kæm kitat e Kristo Iesu. ⁸ E næwiræn asol ræha Uhgín itæm tæmawte-in kæm itæmat, in tæmosmegæh itæmat e nahatætææn, kæn natimnat min æh, sænæmæ itæmat atip næmotol, mæto in nat kit itæm Uhgín tatos-ipa æpnæpin æm kæm itæmat, ⁹ sænæmæ e wæk kit itæm itæmat næmotol, kæn tol næhlan ko suah kit tæsos-ipæp atipæn in ron. ¹⁰ Tol næhlan mæto-inu in Uhgín itæm tatol wæk e næmegæhæn ræhafat, kæn in tæmol kitat e Kristo Iesu mæmæ kitat okotol wæk min itæm kotæwir. Wæk min u, Uhgín tinol æpen-æpenæ rækis lan mæmæ kitat okotol ilat.

Ilat kæmotuwa kitiah e Kristo

¹¹ Tol næhlan, itæmat onæsotaluinæn mæmæ nian næmotaiir, kæn itæmat sænæmæ noanol ræha Isrel. Kæn netæm Isrel itæm kinæhg-ipæn rækis ilat, ilat kæmotæn mæmæ itæmat Iaihlua min mæto-inu kæsæhg-ipænæn itæmat. Mæto nat u, in nat kit itæm katol æm e nipæti etæmim. ¹² Kæn onæsotaluinæn mæmæ e nian æh, itæmat næmotætul isæu o Kristo, itæmat sænæmæ netæm Isrel ætuatip, mæto itæmat Iaihlua min æm, kæn næniækisæn min ræha nasituæn ræha Uhgín kæm netæm Isrel aupæn itæm kæmælis ilat lan e Uhgín, okol tæsuwamæn mæmæ ræhatæmat. Næmegæhæn ræhatæmat e nætueintæn u in tæmol næhlan mæmæ, nat kit tikæ mæmæ onækotælæhu-pæn æskasik ræhatæmat nætæligan lan, kæn itæmat næmotæruuru agin Uhgín. ¹³ Mæto itæmat itæm aupæn næmotæn isæu o Uhgín, næmotuwa kitiah itæmat Kristo Iesu, kæn roiu næmotuwa pahrien o Uhgín e nita Kristo.

¹⁴ Tol næhlan mæto-inu Kristo pisin æm tæmælæhu næmælinuæn, tæmælis noanol ræha Isrel ne Iaihlua min kotuwa kitiah mæmæ ilat netæm kitiah min æm. Aupæn, Lou ræha noanol min ræha Isrel in tahmen-pæn æm e noanæpinat iækis kit itæm tæmatoor ilat kæn matol mæmæ ilat koatol tikimær. Mæto Kristo tæmætæwin noanæpinat æh. ¹⁵ Tæmol næhlan nian in tæmimis e nig kæmæluau, kæn tæmol mæmæ kitat okotapæs nætu-pænæn Lou min rafin ræha noanol min ræha Isrel mæmæ okotætuatip e niganæmti Uhgín. Kristo tæmol næhlan mæmæ in otol noanol min ræha Isrel ne Iaihlua min kotuwa kitiah lan. Kæn e nolan æh, in tæmælæhu næmælinuæn. ¹⁶ Kæn e nimisæn ræhan e nig kæmæluau, Kristo tæmilæs ilat kotuwa kitiah, kæn mit ilat motitælig-pæn o Uhgín, kæn mol ræhalat timæht tauke. ¹⁷ In tæmuwa matæn-iaræp næmælinuæn kæm itæmat u aupæn næmotatig isæu o Uhgín, kæn matæn-iaræp næmælinuæn kæm itæmat u emotatig iuæhkir o Uhgín. ¹⁸ Kæn roiu o nat naka itæm Kristo tæmol, kitat rafin noanol min ræha Isrel ne Iaihlua min, kotitun nuwamæn o Tata Uhgín e Narmîn Ræhan kitiah æm.

¹⁹ Kæn tol næhlan, sænæmæ itæmat iapispis min o netæm ihlua, mæto roiu itæmat natig e nego e neai itæmat netæm koatahatætæ e Iesu, kæn itæmat nenæti Uhgín min. ²⁰ Kitat kotahmen e nimæ kit ræha Uhgín itæm nelki nimæ in Kristo Iesu, kæn aposol min ne ien min, ilat nelmi nimæ asol min, ²¹⁻²² kæn Kristo tatilpin itæmat Iaihlua min e nimæ æh tahmen e nelmi nimæ min, kæn tatilækin nelmi nimæ min rafin mæmæ ilat okotuwa nimæ ætuatip ræha næfakæn o Iæræmææ, itæm Uhgín tætatig ikin e Narmîn Ræhan.

3

Pol tæmæn-iaræp nalpækauæn anion ræha Uhgín

2:6: Kol 2:12 **2:9:** 1 Kor 1:29-31; 2 Tim 1:9 **2:10:** Taet 2:14 **2:12:** Rom 9:4; Kol 1:21
2:13: Kol 1:20 **2:14:** 1 Kor 12:13 **2:15:** Kol 2:14 **2:16:** Sek 9:10; Kol 1:20,22 **2:17:**
 Aes 57:19 **2:19:** Efes 3:6 **2:20:** 1 Kor 3:11 **2:21-22:** 1 Kor 3:16; 1 Pita 2:5

¹ O nəghatən min əh, emən-iarəp namnusən rəha Kristo Iesu kəm itəmat u sənəmə noanol min rəha Isrel, kən roiu etatig e kalapus ron. ² Itəmat nəkotitun rəkis məmə Uhgın təmos-ipa wək asol u kəm io məmə ekən-iarəp nəwīrən rəhan kəm itəmat. ³ Tahmen e nəghatən itəm eməte rəkis kəm itəmat, iatən məmə Uhgın pisin əm təmol əp nat anion rəhan kəm io. ⁴ Nian onəkotafin nəghatən əh, kən onəkotitun rəhak nītunən e nīpəti nəghatən rəha nalpəkauən anion rəha Uhgın. ⁵ Uhgın təməsol əpən nat u kəm netəm aypən, məto roiu tinol əp e Rəhan Narmin kəm rəhan min aposol min ne ien min itəm təmitəpun rəkis. ⁶ Nat anion əh məmə e namnusən təwīr əm, netəm u sənəmə noanol min rəha Isrel, ilat min kəmotuwa kahmen e netəm Isrel o nosən nəwīrən rəha Uhgın, kən ilat kəmotuwa kitiəh, kən koatos kələh nəwīrən rəha Uhgın e nənīəkisən rəhan e Kristo Iesu.

⁷ Io emuwa iolwək rəha namnusən təwīr əh e nəwīrən asol itəm Uhgın təmos-ipa əpnəpin əm kəm io e nəsanənən asol rəhan. ⁸ Nat əpnəpin io ləhau agin e netəmim rafin rəha Uhgın, məto e nəwīrən rəhan, Uhgın təmos-ipa wək u, məmə ekən-iarəp kəm itəmat u sənəmə noanol min rəha Isrel, nəwīrən min rəha Kristo itəm ko kitat kəsotitunən ilat rafin məto-inu ilat tēpət namnun tikə, ⁹ kən ekol əp kəm netəmim rafin nolən itəm Uhgın təmol rəhan nalpəkauən anion otuwa met-arəp. Uhgın u təmol natimnat rafin, in təmatahluag-in nalpəkauən əh nuwəh rəkis. ¹⁰ In təmol nəhlan məmə roiu in otol-arəp kəm iərəməərə min ne nepətən min əpəh e magoagəp rəhan nenatigən itəm suatip rəhan tēpət. Kən ilat okotəplan rəhan nenatigən nian okotehm niməfak. ¹¹ Inu nalpəkauən rəhan itəm tətətig lili, kən təmuwa nīpahrienən e Kristo Iesu, İərəməərə rəhatat. ¹² Kən məto-inu o Kristo ne rəhatat nahatətən lan, kitat kotitun nuwamən nian rafin motətul e niganəmti Uhgın məsotəginən. ¹³ Tol nəhlan, ekətapəh otəmat məmə sotolən məmə nətəligən rəhatəmat teiuaiu o nəratən itəm ekətatig lan ikin-u. İatəto nahməən otəmat, kən in otasitu e rəhatəmat nəmegəhən.

Nəfakən rəha Pol

¹⁴ O natimnat min əh itəm io emən rəkis, kən iatisin nulək matəfak kəm Uhgın Tata, ¹⁵ itəm in təmol noanol min rafin e nətueintən ne əpəh e nego e neai. ¹⁶ Nəsanənən ne nolkeikən ne nenatigən rəha Uhgın in tēpət təwīr taprəkis, kən ekətapəh o Uhgın məmə Narmin Rəhan otol nikitəmat təsanə e nat wīr min əh rəhan ¹⁷ məmə e nahatətən rəhatəmat e Kristo, in otətətig kitiəh e nikitəmat. Kən iatəfak min məmə nəmegəhən rəhatəmat oteiuaiu mamnim wīr e nolkeikən rəha Uhgın ¹⁸ məmə itəmat netəm rafin itəm nakoatahatətə e Kristo, onəkotehm wīr nolkeikən asol rəha Kristo, e nəfəməhən rəhan, ne nepətən rəhan, ne rəhan nərən ilis, ne rəhan neuiəiəuən ləhau. ¹⁹ Nolkeikən əh rəha Kristo, okul kəsotitun rafinən məto-inu in iahgin pik, məto iatəfak məmə onəkotitun wīr nolkeikən əh məmə Uhgın otərioah e nəmegəhən rəhatəmat e nolən wīr min rafin rəhan.

²⁰ !Kən pəs kotiləs-ipər nərgi Uhgın! E nəsanənən rəhan itəm tatol wək e nəmegəhən rəhatat, in titun nolən natimnat taprəkis-in agin natimnat rafin itəm nikitat tatəht o koatətapəh ron. ²¹ Pəs kitat niməfak kotal kitiəh kitat Kristo Iesu moatənwiwi Uhgın nian rafin matuwīn matuwīn namnun tikə. !Əwəh!

4

Kitat kitiah e Kristo

¹ Tol nahlan, io Pol u ekatätig e kalapus o Iärämärä, iatätapäh äskasik otämat mämä näkotätig e nämegähän kit itäm tätuatip e naunän itäm Uhgün tēmaun-in itämat lan. ² Otos-iähau atip itämat e natimnat rafin, kän motuwa itämat netäm mätiḡ, kän nätəlīgän rēhatämat otäfämäh, kän nian suah kit otol nat kit täshamenän e niḡanämätitämat, kän nikitämat otäsahmē uähaiän ron e nolkeikeän rēha Uhgün. ³ Narmün Rēha Uhgün tēmeafimün itämat, tol nahlan onäkotalkut äskasik mämä näkotätig kitiah e nämälinuän. ⁴ Kitat nipätin kitiah äm, kän Narmün Rēha Uhgün kitiah äm, kän itämat noatälähäu-pän äskasik rēhatämat nätəlīgän e nat kitiah äm, näwiran itäm Uhgün tēmaun-in itämat ron. ⁵ Kän Iärämärä kitiah äm, näḡätunän kitiah äm, baptais kitiah äm; ⁶ kän kitat koatäfak käm Uhgün kitiah äm u in rēhatat rafin Tata. In tatärämärä rafin e kitat, kän tatol rēhan wäk e nämegähän rafin rēhatat, kän mätiḡ e nikitat rafin.

⁷ Mäto e kitat rafin aḡin kitiah kitiah, Kristo tēmoor rēhan näsanänän o nolän wäk pisin pisin min. ⁸ Tol nahlan, Naoa Rēha Uhgün tatän mämä, “Nian in tämär ilis aḡin, kän mit-iaräp rēhan tikimär min itäm tēmol win elat. Kän tämos-ipän nat wir käm netämim.”

⁹ Əplan-tu näḡhatän äh mämä, “In tämär.” Nipätin tämä, Kristo tēmaupän meiuaiu lähau aḡin, ikin-u e nätüeintän. ¹⁰ Suah u itäm tēmeiuaiu-pa, in etäm kitiah äm itäm in tämär min ilis aḡin-äh mapräkis-in neai mämä in otatig ikin min rafin. ¹¹ In etäm kitiah äm itäm in tämos-ipän näsanänän rēhan käm netämim pisin pisin min mämä neen okotuwa aposol min, neen okotuwa ien min, neen okotuwa netämim rēha nän-iaräpän namnusän täwir, neen okotuwa pasta min ne äḡätun min. ¹² Kristo tēmol nahlan mämä ilat okotasitu motol äpen-äpenä e netämim rēha nimäfak, kän netäm rēha nimäfak okotol wäk rēha Uhgün mämä nipäti Kristo otäsasik, ¹³ mätoarus kitat rafin kotuwa motol kitiah e nahatätään rēhatat, ne nitunän e Näti Uhgün, kän moatöpät motuwa motahmen e Kristo itäm in tätuatip aḡin. ¹⁴ Kän mämä kitat okotapäs nolän min rēha nisualkäläh itäm nian rafin koatählin rēhalat nätəlīgän e nat kinotahatä räkis lan, tahmen e kinu kit itäm peau-peau min kotahl äpnäpin äm kätan. Nätəlīgän rēhatämat tatol nahlan mäto-inu suah kit tatägätun nat pisin, o suah kit min tatiuw rēhatämat nätəlīgän e näḡhatän rēhan itäm nikitämat täht mämä in täwir, mäto e nipährienän, suah äh täteiu. ¹⁵ Mäto kəp, kitat okasotolän nahlan. Okotän äm nipährienän e nolkeikeän, kän e nolän äh, e natimnat rafin itäm koatol, okotöpät motuwa motahmen e Kristo, itäm in rēhn-kapə nimäfak. ¹⁶ Kän Kristo tatol mämä rēhan min netämim kotuwa kitiah, tahmen-pän äm e noanol min itäm koatilpin nipäti etämim. Nian nolän-olin nipätin koatol-wir wäk ätuatip rēhalat e nolkeikeän, mol nipätin tätepät matäsasik.

Nolän wi rēha iäfak min

¹⁷ E näḡi Iärämärä iätän äskasik käm itämat mämä onäsotätäu-pän minän nolän rēha rēta minän min u kəsotanän nipährienän e Uhgün. Nätəlīgän rēhalat tol nat äpnäpin lan. ¹⁸ Nitunän rēhalat tätän äm äpäh tapinäp ikin, kän moatan isäu o nämegähän itäm Uhgün tatos-ipa mäto-inu rēhalat-kapə tiäkis

kən kəsotolkeikeən məmə okotitun Uhgın, kən kinotəruru nat. ¹⁹ Kən məsotaulisən o rəhalat nolən rat min, kən minotegəhan-in nolən rat min koatərəmərə e nəmegəhən rəhalat, tahmen e nıtəpən nıpitan, ne nolən min nəhlan. Kən nian rafın koatolkeike min məmə okotol təhmin min.

²⁰ !Məto nian kəmatəgətun itəmat e Kristo, nəgətunən in tol pisin agın-əh e inəh! ²¹ Kəmatəgətun itəmat e nolən rəha Kristo, kən itəmat rəhan min, kən kəgətun itəmat e nıpahrienən itəm tətətig lan. ²² Kən kəməgətun itəmat nəhlan e nolən min rəhatəmat aupən məmə, otəhlman rəhatəmat nolən oas min itəm kotərat tahmen e nat pien kit, kən nolkeikeən tərət min atıp koateiuə-in itəmat. ²³ Nəmegəhən ne nətəligən rəhatəmat otəkəike muwa muwiwi min. ²⁴ Kən itəmat onəkotəkəike motuwa netəm wi min e nolən min rəhatəmat, itəm Uhgın təmol məmə okotahmen lan, inu nolən min itəm nıkin tətəgien lan, ne nolən min ətuatıp pahrien.

²⁵ Tol nəhlan, itəmat rafın nəkotəkəike motapəs nolən rəha neıueıuəən, məto nakotən nıpahrienən kəm itəmat min, məto-inu kitat nolın-olın nıpəti Kristo. ²⁶ Nian nıkim tıtahmə, əsolən nolən rat, kən aluın uəhai əm məsolən neməha tətətig lam mətoarus mıtgar tuwın miwig, ²⁷ kən əsos-ıpənən kuhal kit kəm Setan. ²⁸ Itəm tətəkləh otəkəike məhlman nolən əh, məto in otəkəike mol atıp nat e nelmin, məmə in otol win e nat wır kit itəm titun nos-ıpənən kəm ian-rat min.

²⁹ Əsənən nəghatən rat e nohlım, məto ən əm nat wır itəm otasıtı e netəmim nian kotalıwək e suatıp pisin pisin min, məmə nəghatən əh otawte-in nəwırən rəha Uhgın kəm ilat. ³⁰ Əsotolən Narmın Rəha Uhgın tətə nahməən o nolən rəhatəmat, məto-inu in nəmtətın rəhatəmat məmə itəmat rəha Uhgın, kən in otılıs-ırəkis itəmat e nolən rat min e nian rəha nosmegəhən. ³¹ Kən ərakin rafın natımmat min u: nahməən e nıkitəmat itəm tətətig tatuwəh; ne nolən neməhaa; ne nolən rəha nən ratən netəmim; ne nolən rəha nıkitəmat ne nohlitəmat tıtətıperəh pik tahmen e kaluəluə; ne nolən rəha nərgəhəuən; ne nolən min rafın itəm okotol nəratən kəm netəmim. ³² Məto otəwır otəmat min, kən motol nıkitəmat tımətətıg otəmat min. Kən motaluın nolən rat min itəm nəkoatol etəmat min, tahmen-pən əm məmə Uhgın təmaluın rəhatəmat nolən rat min e Kristo.

5

Nəmegəhən e nəhag-əhagən

¹ Tol nəhlan, otalkut əskasık məmə onəkotasgəwın Uhgın məto-inu itəmat nenəti Uhgın min itəm in tolkeike pik itəmat. ² Kən otaskəlım əskasık nolən rəha nolkeikeən, tahmen əm məmə Kristo təmolkeike mihın kitat kən muwa mımıs otat, kən nımısən rəhan tahmen e sakrifais kıt nəmıəwın təwır itəm katos-ıpən kəm Uhgın mol nıkin tagien lan.

³ Məto-inu itəmat netəmim rəha Uhgın itəm nəkotətıatıp, kən itəmat nəsotolən agın nolən rat kıt məmə okən rat itəmat ron, iatən nolən rat min tahmen e nıpitan ne nəman ne, koatıt anıon ilat min; ne nolən rat rafın itəm tol naulisən o nənən; ne netəmim naumıs. ⁴ Kən təsəwırən məmə nakotən nəghatən itəm taulıs o nənən, o nəghatən alməl min, o nəsanən, o nəpəoən. Təsətıatıpən məmə nakotən nəghatən rat min əh, məto otən nəghatən wır min kəm Uhgın, məmə nıkitəmat tagien o natımmat itəm in təmol otəmat.

⁵ Kən nəkotəkəike motıtun nat u məmə, netəmim itəm koatıtəp nıpitan, o

netəmim itəm koatol nolən rat itəm tol naulisən o nənən, o netəm naumis, ilat min əh ko kəsotuwınən e nərəməərən rəha Kristo ne Uhgın, (netəm naumis kotahmen e netəm koatəfak kəm narmi nat min, rəhalat nautə in uhgın rəhalat). ⁶ Sotegəhan-inən məmə suah kit otiuw-pən itəmat e nəghatən eiueiua min rəhan itəm nıpharriənən lan tikə. Məto-inu o nolən rat min əh, Uhgın nıkin otərat kən otol nalpınən kəm netəmim itəm koatəht nəwian. ⁷ Tol nəhlan, əsotuwınən motan kələh itəmat min ilat motol nolən rat min itəm koatol.

⁸ Nian kit aupən, napınəpən tatərəməərə etəmat, məto roiu itəmat nınotuwa o Kristo kən nəhag-əhagən tınatərəməərə etəmat. Kən tol nəhlan, otan tahmen e netəm rəha nəhag-əhagən, ⁹ məto-inu nəhag-əhagən e nəmegəhən rəhatəmat tatəe-in nəwırən, ne nətuatıpən, ne nıpharriənən. ¹⁰ Kən otalkut məmə onəkotegəs-in motitun nolən min itəm okotol Uhgın nıkin tagien lan. ¹¹ Əsotəu-pənən netəmim rəha napınəpən motol nolən rat min itəmat min ilat. Noa təwir min e nolən min əh tikə. Məto otəmki-pa nolən min əh e nəhag-əhagən, kən netəmim okotitun məmə nolən min əh kotərat. ¹² In naulisən asol o nən-iarəpən nolən anion min rəha netəm u itəm koatəht nəwia Uhgın. ¹³ Məto natımnat rafin itəm okotuwa e nəhag-əhagən, netəmim kotəplan wır məmə ilat kotəhro nulan. ¹⁴ Tol nəhlan məto-inu nian nəhag-əhagən tatol əp nat kit, kən in min tatuwa nəhag-əhagən. O nat u inu katən məmə, “Itəmat u noatapıl, otaiir-ta, otəmegəh e nımısən, pəs Kristo otasıəgəpin itəmat.”

¹⁵ Kən otətə wır itəmat, məsotatigən məmə netəm kotalməl ne, məto nəkotatig e nenatigən, ¹⁶ kən nian rafin okəmə nəkotəplan suatıp o nolən nəwırən kit, otol, məto-inu roiu kotatig e nian rəha nəratən tərət. ¹⁷ Kən tol min-nəhlan, sotalmələn-ta, məto otəkəike motalkut məmə onəkotitun nat naka itəm İərəməərə tolkeike. ¹⁸ Sotapısən e alıkol məto-inu otiuw-pən itəmat e nalmələn, məto təwir məmə nəmegəhən rəhatəmat otəriəh əm e Narmın Rəha Uhgın. ¹⁹ Otəghat kəm itəmat min e napuən min e Naoh rəha Napuən, ne napuən min rəha nıməfak, ne napuən min itəm tətisi-pən e Narmın Rəha Uhgın. Otan, kən otan napuən min e nıkitəmat kəm İərəməərə, ²⁰ kən nəkotəkəike moatən kəm Tata Uhgın məmə nıkitəmat tagien o natımnat rafin, kən otən e nərgi İərəməərə İesu Kristo.

Nolən rəha netəm kəmotol marit

²¹ Otətəlig-in kən motol nəghatən rəhatəmat min məto-inu nakotisiəi-in Kristo.

²² Itəmat nıpitan itəm nınotol marit rəkis, otətəlig-in kən motol nəghatən rəha nəman min rəhatəmat məmə noatol kəm İərəməərə. ²³ Otol nəhlan məto-inu İərman in tərəməərə e rəhan pətan tahmen e Kristo in tərəməərə e nıməfak u nıpətın, kən in rəhan İosmegəh. ²⁴ Nıməfak tatətəlig-in kən matol nəghatən rəha Kristo, kən tahmen-ahmen əm, nıpitan itəm kınotol marit rəkis okotəkəike kətəlig-in kən motol nəghatən rəha rəhalat min nəman e natımnat rafin.

²⁵ Kən itəmat nəman itəm nınotol marit rəkis, otolkeike rəhatəmat nıpitan tahmen əm məmə Kristo təmolkeike nıməfak, kən mos-ıpən rəhan nəmegəhən ron. ²⁶ Təmol nəhlan məmə in otol nıməfak otətuatıp, kən

təmaikuas lan e nəghatən rəha Uhgın, tahmen e nəhau tətaiquas e netəmim.
²⁷ Təmöl min nəhlan məmə Kristo titun nosən rəhan niməfak muwa rən, kən niməfak u tətuatip wir, kən kəsehəm-pənən nolən rat kit lan, kən in təwir məhag-əhag. Niməfak əh in tahmen e pətan kit itəm kəmöl-pən malə-malə kəm in məmə otol marit, kən nat kit tikə e nıpətın itəm təsətuatıpən. ²⁸ Kən e suatıp kitiəh əm, nəman okotəkəike motolkeike rəhalat nıpitan min tahmen məmə koatolkeike atıp əm nıpətılət. Etəm itəm tolkeike pik rəhan pətan, tolkeike atıp in. ²⁹ Otətəlig-in-tu, suah kit tikə itəm tatətəhau atıp nıpətın, məto in tətəgwən wir kən matehm wir, tahmen əm məmə Kristo tatol kəm niməfak, ³⁰ məto-inu kitat nəwtain nıpətın. ³¹ Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “O nat əh, suah kit otiet rəkis e rəhan tata ne mama, kən mól kitiəh ilau rəhan pətan, kən ilau okuea tahmen e nıpətın kitiəh əm.” ³² Nəghatən əh in nəghatən wir kit itəm təfigəm, kən nıpətın tatəhluaiğ. Məto iatən məmə in nimaa nəghatən kit məmə Kristo ne niməfak, ilau kitiəh. ³³ Məto nəghatən əh tətəwa min otəmat. Kən itəmat nəman kitiəh kitiəh onəkotolkeike rəhatəmat nıpitan min tahmen e nakotolkeike atıp min itəmat. Kən nıpitan, nəkotəkəike motisiəi-in rəhatəmat nəman.

6

Nolən rəha nisualkələh ne tata ne mama

¹ Itəmat nisualkələh. Otol nəwia tata ne mama rəhatəmat məto-inu rəha İərəməərə u itəmat, kən nolən əh in tətuatıp məmə itəmat nəkotol. ² Nəghatən kit e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Otos-ıpən nisialiən kəm rəhatəmat tata ne mama.” Inu tatətül aupən e lou min itəm nəniəkisən kit tətətig lan, kən nəniəkisən əh tatən nəhlan məmə, ³ okəmə nəkotol nəhlan, “natimnat min e nəmegəhən rəhatəmat okotaiu wir, kən natigən rəhatəmat e nətueintən u otəfəməh.”

⁴ Tata min. Əsotolən nolən əskasik e nenətəmat min məmə otol nıkilat təpou mahmə, məto ehm wir ilat, məğ-ətuatıp-in nolən min rəhalat, kən məğətun ilat e suatıp rəha İərəməərə.

Nolən rəha slef min ne rəhalat etəm-iasol min

⁵ Slef min. Otol nəwia netəm-iasol min rəhatəmat e nətueintən u, otol e nisialiən, ne nəginən, kən otol e nıkitəmat pahrien tahmen əm məmə rəhatəmat etəm-iasol in Kristo. ⁶ Kən otol nəwialat, məto sənəmə nian əm itəm ilat koatehm itəmat lan məmə nıkilat otətagien otəmat. Məto otol nəwialat tahmen məmə itəmat slef min rəha Kristo, kən moatol nolən min itəm Uhgın tolkeike e nıkitəmat pahrien. ⁷ Otol rəhatəmat wək e nıkitəmat rafin tahmen-pən əm mə noatol wək rəha İərəməərə, sənəmə noatol wək rəha etəmim əm, ⁸ məto-inu nəkotitun məmə İərəməərə otos-ıpinə nətouən kəm netəmim rafin e nat wir min itəm kəmotol, nat əpnəpın okəmə in slef kit o in etəm əpnəpın əm kit.

⁹ Kən itəmat netəm-iasol min. Otehm mihin min əm rəhatəmat slef min e suatıp kitiəh əm. Əsotəghat əskasikən kəm ilat məmə ilat okotol nəwiam, məto-inu nəkotitun məmə Etəm-iasol rəhalat ne rəhatəmat in kitiəh əm əpəh e nego e neai, kən in tatol tahmen-ahmen əm kəm netəmim rafin.

Nuwınən e natimnat rəha Uhgın o nəluaginən

5:26: Taet 3:5 **5:27:** 2 Kor 11:2; Kol 1:22 **5:31:** Jen 2:24; Mat 19:5 **5:32:** Nol Əpən 19:7
6:1: Kol 3:20 **6:3:** Dut 5:16 **6:4:** Sam 78:4; Prov 22:6; Kol 3:21 **6:5:** Kol 3:22-23; Taet
 2:9-10; 1 Pita 2:18 **6:8:** 2 Kor 5:10; Kol 3:24-25 **6:9:** Rom 2:11; Kol 4:1

¹⁰ Namnun nəghatən rəhak tol min-nulan. Otətul əskasik e İərəmərə ne rəhan nəsanənən asol. ¹¹ Otuwin e natimnat rafin rəha Uhgın o nəluaginən məmə nəkotitun nosən nətulən rəhatəmat nian Setan tatol nalpəkauən e neuiəuənən o nohən itəmat. ¹² İatən nəhlan məto-inu kitat kəsotəluaginən kitat netəmim rəha nətueintən, məto koatəluagin kitat nat pisin itəm kəsotəplanən, inəh İərəmərə min, ne nəpətən min, ne nat itəm kotəsənən e nəratən rəha napinəpən roiu e nətueintən, ne İərmis min e magoagəp. ¹³ Tol nəhlan, otuwin e natimnat rafin rəha Uhgın o nəluaginən məmə nian nəratən itəm Setan tatol otuwa, nəkotitun nosən nətulən rəhatəmat, kən nian nəmol əpen-əpenə rafin o nəluaginən, nəkotitun nosən nətulən rəhatəmat.

¹⁴ !Kən, otol əpen-əpenə! Nian nakotətul əskasik o nəluaginən, rəhatəmat natimnat rəha nəluaginən tol min-nulan:

Otaskəlim əskasik nəghatən pahrien, inu tahmen e kətəut itəm nəmotəlis nəluginəmat lan.

Otol nolən rəhatəmat otətuatip e niganəmti Uhgın e nahatətəən, inu tahmen e iaen itəm tatətəlosig-in manikiləhatəm.

¹⁵ Otol rəhatəmat nətəligən təskasik e namnusən təwir rəha nəməlinuən, inu tahmen e put əskasik itəm tətəsitə etəmat o nətulən.

¹⁶ Kən nat kit min e in min əh, otahatətə əskasik e Uhgın, inu tahmen e sil u in timba asol kit itəm titun nahtəsig-inən məwiəmis nigəm e nəgənin nifagə rəha Setan itəm tatuəp.

¹⁷ Otən nıpahrienən e nosmegəhən rəha Uhgın, inu tahmen məmə natuwin e hat əskasik kəmol e iaen itəm tatəfətəin rəhn-kəpətəm.

Otitun wir Naoa Rəha Uhgın, inu tahmen məmə nakos e naip rəha nəluaginən itəm Narmın Rəha Uhgın tatos-ipinə kəm itəmat.

¹⁸ Kən oteğəhan-in məmə Narmın Rəha Uhgın otit itəmat e rəhatəmat nəghatən kəm Uhgın e nian rafin, kən otəğhat kəm Uhgın e nəfakən e nolən pisin pisin min ne nətapəhən min. Tol nəhlan, oteğəs wir, kən motəfak nian rafin o İəfak min rafin.

¹⁹ Kən otəfak min ron io məmə nian rafin itəm İatəğhat, kən Uhgın otos-İpa nəghatən kəm io, məmə esəginən o nən-İarəpən nat anion rəha namnusən təwir itəm Uhgın təmol əp kəm kitat. ²⁰ Kən roiu, io İen əhruin rəha İesu Kristo, məto ekətətig əm e kalapus kəməlis io e sen u iaen, məto-inu İatən-İarəp namnusən təwir əh. Ekəİke mən-İarəp namnusən təwir əh məsəginən, kən otəfak ron io məmə ekol min-nulan.

Namnun nəghatən rəha Pol

²¹⁻²² İo İakolkeİke məmə İtəmat nakotətəo namnusən rəhak, kən tol nəhlan, ekahl-İpinə Tikikas tımnə. In pıtat keİke kit itəm tətəİu əskasik e wək rəha İərəmərə İkin-u. In otən-İarəp namnusən rəhatımat kəm İtəmat məmə İo etəhratıg nulan, kən namnusən əh otİləs-İpər nətəligən rəhatəmat.

²³ Pəs Uhgın Tata ne İərəmərə İesu Kristo okİos-İpinə nəməlinuən, ne nolkeİkeən, ne nahatətəən. ²⁴ Pəs Uhgın otawte-in nəwİrən rəhan kəm netəmim rafin itəm kotolkeİke rəhatat İərəmərə İesu Kristo e nolkeİkeən itəm namnun tİkə.

Filipae

Naoa itəm Pol təmäte tuwin kəm iəfak min ikin Filipae

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Filipae

?Pah təmäte naoa u? Aposol Pol təmäte naoa u.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Təmäte tatuwin kəm niməfak əpəh Filipae.

?Nəmegəhən təhro nulan nian təmäte? Pol in təmätuoun niməfak əpəh Filipae e rəhan waliwəkən itəm tatol kəiu lan. Nian Pol təmätatig e kalapus əpəh Rom, netəm rəha niməfak əpəh Filipae, kəmotahl-ipən Epafrotaetas məmə otəmik mənī neen muwin kəm in. Okəm-naka, niməfak əpəh Filipae in təmätuoun mahl-ipən mənī kəm Pol.

?Təmäte naoa u o naka? Pol təmäte naoa u məmə otən tagkiu o niməfak əpəh Filipae o natimnat itəm kəmotahl-ipən kəm in. Pol tolkeike məmə otıləs-ipər nətələgən rəhalat, kən mən-ipən kəm ilat məmə suatip kitiəh əm məmə okotagien lan. Iesu Kristo pisin əm titun nolən ilat nīkilat tagien, nat əpnəpīn məmə koatatig e nian wir o nian iəkis.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pol, ne Timoti, slef mil rəha Kristo Iesu, iatuən təwir kəm itəmat rafin netəm koatəfak kəm Kristo Iesu əpəh Filipae, ne netəm-iasol rəha niməfak, ne dikon min. ² Pəs Uhgın u Tata rəhatat, ne İərəməə Iesu Kristo, okuawte-in nəwīrən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Pol təməfak o netəm Filipae

³ İakolkeike mə iakən kəm itəmat məmə nian min rafin itəm nīkik təht itəmat, iatən kəm rəhak Uhgın məmə nīkik tagien otəmat. ⁴ Kən nian rafin e rəhak rafin nəfakən otəmat rafin, iatəfak əm e nagienən, ⁵ məto-inu rəhatəmat nawteən təmasitu lak e wək rəha nammusən təwir, e nətuounən, nian nəmotahətətə e nammusən təwir, mətoarus-pa u-roiu. ⁶ Tol nəhlan ekıtun wir məmə Uhgın itəm təmätuoun wək təwir e nəmegəhən rəhatəmat, in otəpanol nammun lan e nian Kristo Iesu otitəlig-pa min.

⁷ Nian rafin, iakolkeike pik itəmat, kən ekəike məto nagienən nəhlan məto-inu itəmat nəmotuwa kotol kitiəh e nəwīrən rəha Uhgın o wək itəm təmos-ıpa kəm io. E nian emətətig e kalapus, ne nian emətən əm matətul-arəp o nammusən təwir məmə in nıpahrienən, məto itəmat nəmotasitu lak. ⁸ Uhgın titun məmə iatən pahrien məmə iakolkeike məmə ekəplan itəmat, məto-inu iakolkeike pik itəmat, təhmen əm məmə Iesu Kristo tolkeike mihin itəmat.

⁹ Kən inu rəhak nəfakən məmə rəhatəmat nolkeikeən otəwıə təhmın min e nıtunən nat ne nenatigən rafin ¹⁰ məmə itəmat onəkotitun nehmən nat naka in təwir pik agın-əh, kən məmə onəkotətuatip wir, kəsehm-pənən nat tərət kit etəmat e nian itəm Kristo otuwa min lan. ¹¹ Pəs rəhatəmat nəmegəhən otəe-in noan nəwīrən ne nətuatipən itəm Iesu Kristo tatol e nəmegəhən rəhatəmat, o nənwıwıən ne nıləs-ipərən nərgı Uhgın.

Nian Pol əpəh e kalapus, netəmim kəmotəto nammusən təwir

¹² Io min neen, iakolkeike məmə onəkotitun məmə nat əpnəpīn nəhməən naka itəm kəmöl lak, məto təmasitu pik o nən-ıarəpən nammusən təwir kəm netəmim tepət, ¹³ məto-inu tol nəhlan, mopaəl min itəm koatehm nımə

rəha Sisa, ne netəm pisin pisin min tepət, k̄inotitun rəkis məmә io etatig e kalapus mətō-inu io iolwək rəha Kristo. ¹⁴ Kən rəhak natigən e kalapus təmōl məmә iafak min iuahk̄ir ilat rafin kəmōtahatətə əskasik təhm̄in min e Iəramərə, kən matol nətəligən rəhalat tək̄asik o nən-iarəpən nəghatən rəha Uhḡin məsotəginən.

¹⁵ Nipahrienən, neen kəmōtən-iarəp namnusən təwir rəha Kristo mətō-inu koatetē io kən motolkeike məmә okōtəprəkis-in io. Mətō neen koatən-iarəp əm namnusən təwir rəha Kristo e nətəligən ətuatip. ¹⁶ Itəm min u nətəligən rəhalat tətuatip əm, ilat koatən-iarəp namnusən təwir mətō-inu kotolkeike io, kən motitun məmә Uhḡin təmələhəu-pən io ikin-u e kalapus məmә iatətul-arəp o namnusən təwir məmә in nipahrienən. ¹⁷ Mətō neen itəm koatetē io, kəsōtən-iarəpən Kristo e n̄ikilat pahrien, mətō koatol əm mətō-inu kotolkeike məmә okotilas-ipər atip ilat, kən n̄ikilat təht məmә okotol nərātən kəm io roiu, nian etatig e kalapus. ¹⁸ Mətō nat əh, nat əpnapin əm. Okəmә koatol e n̄ikilat pahrien o kəp, mətō nat asol məmә koatən-iarəp namnusən təwir rəha Kristo, kən inu tatol n̄ikik tətəgin.

¹⁹ Pahrien, kən n̄ikik otəgin min mətō-inu ek̄itun məmә e noa nəfakən rəhatəmat, ne nasituən rəha Narm̄in rəha Iesu Kristo, in otosmegəh io e nərātən u, ²⁰ tahnen əm məmә iakolkeike pik kən matələhəu-pən rəhak nətəligən məmә oesolən nat kit itəm otol aulis io e niganəmti Uhḡin. Mətō roiu ne nian rafin, n̄ikik tək̄asik məmә okəmә iatəmegəh o ek̄imis, mətō iatisiai-in Kristo e nəmegəhən rəhak. ²¹ Tol nəhlan mətō-inu nəmegəhən rəhak in Kristo əm, kən okəmә ek̄imis, in nat təwir təprəkis. ²² Okəmә iatəmegəh əh, in təwir o nolən wək məsin min rəha Uhḡin e nətueintən. ?Kən ek̄itəpun itəm pəhrūən? !Iəkəruru! ²³ Roiu əh suatip kəiu katuəməhl əupən in io, mətō iakolkeike ilau kərən. Iakolkeike pik məmә iakapəs natigən ikin-u muw̄in məplan Kristo itəm in təwir agin məprəkis-in natigən u ikin-u. ²⁴ Mətō iakəplan məmә ek̄ike mətatig ikin-u o nasituən etəmat. ²⁵ Kən mətō-inu ek̄itun məmә inu in nipahrienən, kən ek̄itun məmә oekətətig kitat min itəmat, o nasituən etəmat məmә nahatətən rəhatəmat otəwiə e nagienən. ²⁶ Kən e nolən əh, nian ekuwa min məplan itəmat, n̄ikitəmat otəgin nakotənwiwi Kristo Iesu, mətō-inu io em̄itəlig-pa min otəmat.

Nətulən əskasik

²⁷ Kən nat asol, itəmat onəkotəkəike motol məmә nolən min rafin e nəmegəhən rəhatəmat koatos-ipən nisialiən kəm namnusən təwir rəha Kristo. Kən, nat əpnapin okəmә ek̄imnə o esimnən, pəs oekətə məmә nakotətul əskasik e nətəligən kitiah əm, kən məmә itəmat rafin, itəmat nakotalkut e nətəligən kitiah əm o nən-iarəpən namnusən təwir, ²⁸ kən məmә nəsotəginən rəhatəmat t̄ikim̄ir min. Inu nəmtətin kit olat məmә Uhḡin otərəkin ilat, mətō in otosmegəh itəmat. Uhḡin otol natimnat min əh rafin. ²⁹ Otol nəhlan mətō-inu in təmegəhən-in məmә onəkotahatətə e Kristo, kən nat kit min, məmә onəkotos min nahməən ron. ³⁰ Kitat rafin koatətig e nəmouən kitiah əm, itəm nəmōtəplan e rəhak nəmegəhən əupən, kən roiu nakoatətə məmә ekətətig lan.

2

Kotəkəike kətəu-pən suatip rəha Iesu Kristo

1 ?N̄ikitəmat tək̄asik e Kristo mətō-inu noatol kitiah itəmat min, o kəp? ! Əwəh! ?Nakoatətə təwir e nolkeikeən rəhan, o kəp? !Əwəh! ?Moatauilim

itəmat Narmın Rəha Uhgın, o kəp? !Əwəh! ?Moatol təwir kəm itəmat min kən moatasəkıtun itəmat min, o kəp? !Əwəh! ²Təwir, pəs nətəligən rəhatəmat tuwa kitiaħ; kən motolkeike itəmat min; kən motuwa kitiaħ e narmın ne nətəligən o natimnat itəm nakoatuwin ron. Kənu, okəmə nəkoatol natimnat min əh, in otol nıkkı tagien pik agın. ³E nolən kitiaħ əm, sotolən nat kit məmə itəmat nakotəwir motaprəkis-in itəmat min neen, kən sotolən nat kit məmə nakotiləs-ipər atıp itəmat lan. Məto otos-iaħau atıp itəmat, kən otətəlig-in pik itəmat min neen taprəkis-in itəmat əm. ⁴Kən otasitu etəmat min e nəmegəhən rəhatəmat. Təsəwirən məmə suah kit tatehm atıp əm rəhan nəmegəhən.

⁵Rəhatəmat nətəligən otəkəike mahmen e nətəligən rəha İesu itəm tol min-nulan:

⁶Kristo in tahmen əm e Uhgın

məto in təməsalkutən məmə in otaskəlim nepətən rəha Uhgın,

⁷məto təməpəs rəhan nepətən, kən təmuwa mahmen e iolwək əm kit, kən təməir e nətueintən muwa etəmim əm kit.

⁸Kən nian in etəmim kit, nıpətın tahmen əm etat, in təmos-iaħau atıp in mol nəwia Tata Uhgın e natimnat rafın muwa mətoarus mımıs, itəm kəmol aulis in e nımısən e nig kəluau.

⁹Məto-inu təmol nəhlan, Uhgın təmıləs-ipər agın in, kən mos-ipən nərig kəm in itəm taprəkis-in nərig min rafın,

¹⁰məmə e nərgi İesu, natimnat rafın itəm koatəmegəh ikın min rafın e neai, ne nətueintən, ne nıki nitən ləhau ikın, okotısın nulılət motos-ipən nisıaiiən kəm in,

¹¹kən ilat rafın okotan-iarəp məmə İesu Kristo in İəməmə, o nos-ipənən nisıaiiən kəm Tata Uhgın.

İtəmat nəkotahmen e nəhag-əhagən e nitən min

¹²Rəhak netəmim min itəm iakolkeike pik, nian emətən kitat min itəmat, itəmat nəmoatol nəwiak nian rafın. Kən roiu, məto-inu etatig isəu otəmat, itəmat atıp nəkotəkəike motalkut əskasik məmə nəkoatol nəwiak e natimnat min u: məto-inu ninotıtun rəkis nolən əh rəha Kristo, otalkut əskasik o nətəu-pənən suatıp rəha nosmegəhən. Otətəu-pən suatıp əh e nıganəmti Uhgın motasiəp motəgin. ¹³Kən otətəu-pən suatıp əh məto-inu Uhgın tatol wək e nəmegəhən rəhatəmat məmə onəkotolkeike məmə nəkoatol nəwian, kən tatos-ıpiən nəsanənən kəm itəmat məmə onəkotol pahrien nəwian.

¹⁴E natimnat rafın itəm nəkoatol, sotəghat-əghatən ron, kən məsotərgəhəuən ron ¹⁵məmə nəmegəhən rəhatəmat otəuatıp wir, kən kəsehm-pənən nəratən kit lan, kən itəmat nenəti Uhgın itəm nolən eko-eko tikə etəmat, itəm nəkotatig e nəlugi netəm koteko-eko, iapınəp min. Kən itəmat nakotəhag-əhag tahmen e məhau min e nətueintən ¹⁶itəm nakotaskəlim wir nəghatən e nəmegəhən. Ken otol natimnat min əh rafın məmə nian Kristo tatıwa min, kən ekausit otəmat, kən oekıtun məmə esaiu əpnapınən, nəhgik təsikəən o nat əpnapın əm. ¹⁷Nolən rəhatəmat rəha nəhatətəən e Uhgın tahmen e sakrifais* kit kəm Uhgın. Okəm-naka ekımıs, kən muwa mahmen e sakrifais e wain itəm katəhtəg-pən ilau sakrifais rəhatəmat. Məto nat əpnapın əm, nıkkı tagien əm kitat min itəmat. ¹⁸Kən e nolən kitiaħ əm, nıkitəmat təkəike magien itəmat min io.

2:3: Kal 5:26 **2:4:** 1 Kor 10:24 **2:6:** Jon 1:1-2; 17:5 **2:7:** Jon 1:14; 2 Kor 8:9 **2:8:** Hip 5:8; 12:2 **2:9:** Wək 2:33; Efes 1:20-21; Hip 1:3-4 **2:10:** Rom 14:11 **2:11:** Rom 10:9

2:16: Dan 12:3; Fil 1:10; 1 Tes 2:19 * **2:17:** Nian tepət netəm İsrəl koatoh nat megəh min motuwaan e nigəm əpəh e Nımə Rəha Uhgın məmə okotəfak. Nian neen koatəhtəg-pən wain o nəhau e nat megəh itəm nigəm tatus tahmen e nos-ıpiənən kəm Uhgın. **2:18:** Fil 3:1; 4:4

Timoti ne Epafrotaetas

¹⁹ Okamə Iəramərə Iesu tegəhan-in, iakolkeike məmə ekahl-ipinə Timoti timnə məplan itəmat məmə nian iakəto namnusən etəmat, kən io min, nīkik otagian. ²⁰ Suah kit tikə min u ikin-u itəm rəhan nətəligan tahmen e rəha Timoti, itəm nīkin tataht pik itəmat. ²¹ Netəm pisin pisin koatətəlig-in atip əm wək min rəhalat, məsotətəlig-inən wək rəha Iesu Kristo. ²² Məto itəmat nəkotitun məmə nian rafin təhro nulan Timoti tatol wək rəha Uhgīn, kən rəhan wək in təwir, kən tahmen e suakəku tatol wək ilau rəhan tata, in təmasitu lak e wək rəha namnusən təwir. ²³ Məto-inu o nat əh, nīkik tataht məmə nian oekitun məmə rəhak natigən otəhro nulan, oekahl-ipinə uəhai əm timnə mehm itəmat, ²⁴ kən ekahətətə e Iəramərə məmə otəsuwəhən io min ekimnə mehm itəmat.

²⁵ Məto nīkik təht məmə ekəike mahl-ipinə Epafrotaetas titəlig-pinə məplan itəmat. In piak itəm iatuea kitiah matioal wək kitiah, kən matuəluagin e nəluaginən kitiah rəha Uhgīn. Aupən nəmotahl-ipa e nərgitəmat məmə otuwa mən-iarəp kəm io namnusən rəhatəmat, kən məmə otasitu lak. ²⁶ Məto roiu, in tolkeike pik məmə otəplan rafin itəmat, kən matəto tərət pik məto-inu itəmat nīnəto rəkis məmə in tatimīs. ²⁷ Pəhriən, in təmatimīs pik, iuəhkīr əm timīs. Məto Uhgīn təmasəkītun, məto sənəmə in əm, məto io min, kən təmahtosig-in nat əh itəm otol nīkik titəgīt pik. ²⁸ Məto-inu o nat əh, nīkik tagiən pik o nəhl-ipinəən məmə nīkitəmat otagian nian onəkotəplan, kən məmə io ekaluin nīkik təsəht minən. ²⁹ Nīkitəmat otəkəike magiən məmə onəkotəplan min, tahmen məmə in piatəmat kit e Iəramərə. Kən otos-ipən nīsiailiən kəm netəm kotəhmen əm lan, ³⁰ məto-inu iuəhkīr in timīs o wək rəha Kristo, məsəginən o rəhan nəmegəhən e nian əskasik min məmə in otasitu lak, nian rəhatəmat suatip tikə o nasituən.

3

Suatip pəhriən o nosən nolən ətuatip

¹ Rəhak min netəmim itəm iakolkeike pik, inu namnun nəghatən rəhak. Otagian o Iəramərə. Kən ekəte min əm nəghatən kitiah itəm eməte kəm itəmat aupən, məto sənəmə in nat tiəkis ron io, kən in otasitu etəmat mahtosig-in itəmat o nəghatən eiueiuə min.

² Roiu, iatən kəm itəmat məmə, !Oatəto kuri min əh! !Oatəto netəm koatol nolən rat min! !Oatəto netəm koatəte itəm! Ilat koatən məmə okəike kəhg-ipən suah kit məmə in otətuatip e niganəmti Uhgīn. Netəm min əh kotəhmen e kuri iarupin min itəm koatol nəratən.* ³ Məto kitat u nenəti Uhgīn pəhriən min itəm in təməte rəkis nolən rat min e nīkitat, kən Narmīn Rəha Uhgīn tatol məmə kitat kotitun nəfakən kəm Uhgīn e rəhatat nəmegəhən. Kən kitat kotasit pik e Kristo Iesu kən motəgile əm lan, məto sənəmə in nat kit itəm kitat atip kəmotol e nīpətītət o nosmegəhən itat. ⁴ Məto aupən, rəhak natimnat nəhlan tərət itəm emətəgile lan o nosmegəhən io. Kən okamə suah kit nīkin təht məmə titun nagile əmən e natimnat tol nəhlan, məto rəhak natimnat kətol nəhlan taprəkis agin-əh. ⁵ Nian emos nian eit ətuatip, kən kəməhg-ipən io. Kən io etəm Isrel, emīsī-pən e noanol rəha Benjamin, tīpik min ilat min netəm Isrel

2:21: 2 Tim 4:10 **2:25:** Fil 4:18 * **3:2:** Netəmim neen e noanol rəha Isrel kəmotəgātun e nīməfak məmə okəike kəhg-ipən suah kit, kən in təkile matəu-pən Lou rəha netəm Isrel məmə in otətuatip e niganəmti Uhgīn. Məto Pol təsəlkeikəən ilat məto ilat koatəiuə matərəkīn nahatətəən rəha nīməfak.

3:3: Rom 2:29 **3:4:** Wək 22:3

ātuatip, kən io mīn iatətəu-pən suatip kitiaħ. Aupən, io Farisi kit, kən iatətəu-pən wir Lou. ⁶ Emolkeike pahrien e nīkik rafin māmə ekol Uhgīn nīkin tagien māmə emol nərātən kəm netəm koatahatətə e Iesu. Kamasehm-pa-mən nat tərāt kit ne e nāmegəhən rəhak mətə-inu emətəu-pən rafin lou mīn rəha nat Isrel. ⁷ Mətə natimnat mīn rafin əh itəm emətagile elat aupən, kən nīkik təht ilat kotawir pik agin, mətə roiu əh iatəplan māmə ilat nat əppapin əm mətə-inu enitun nat itəm Kristo təmol.

⁸ Mətə təsolən namnun ikin əh. Kən roiu etakil māmə natimnat rafin agin, ilat nat əppapin əm mətə-inu iatəplan nat kit itəm in təwir pik agin, māmə ekitun Kristo Iesu, Iərəmərə rəhak. Eməpəs rafin ilat o Kristo. Iatakil ilat tahmen e nəme nərīk māmə ekitun wir Kristo, ⁹ kən māmə ekioal kitiaħ itimlau mīn. Uhgīn təsəplanən io māmə ekətuatip mətə-inu io atip emətəu-pən ətuatip Lou, mətə in tatəplan io māmə ekətuatip mətə-inu iatahatətə əm e Kristo. Uhgīn tatol māmə io etəm ətuatip e nahatətəən rəhak. ¹⁰ Iakolkeike māmə ekitun təhmin mīn Kristo, ne nəsanənən itəm Uhgīn təmol in təmegəh mīn e nīmīsən, kən iakolkeike māmə ekuwa iuəhkīr ron nian ekəto nahməən tahmen e nahməən itəm in təmətə. Kən iakolkeike māmə ekuwa mahmen lan e nīmīsən rəhan, ¹¹ kən e suatip əh, ekitun nələhəu-pən əskasikən rəhak nətəlīgən lan māmə, io mīn, Uhgīn otol ekəmegəh mīn.

Pol təmalkut əskasik māmə in otitun təhmin Kristo

¹² Esənən māmə enos rəkis natimnat mīn əh, kən māmə e nāmegəhən rəhak əh-roiu, io ekətuatip wir. Kəp. Mətə emitəp mətalkut pik māmə ekos maskəlīm natimnat mīn əh māmə rəhak, mətə-inu Kristo Iesu təmitəp io kən maskəlīm tiəkis, təmol io rəhan, māmə ekos natimnat mīn əh. ¹³ Piak mīn, esənən māmə enos rəkis natimnat mīn əh. Kəp. Mətə nat kitiaħ əm itəm etalkut ron, māmə ekaluin natimnat e məntaak, mətalkut pik matos noəh o nat itəm tatəməhl aupən-in io, ¹⁴ kən tahmen e suah kit itəm tətaiu māmə in otol win o nosən nat kit, kən io etaiu o nosən noan nalkutən rəhak, kən noan nalkutən əh in nāmegəhən wi e Kristo Iesu itəm Uhgīn təmaun-in io māmə ekos.

¹⁵ Kən kitat rafin itəm kinotəskasik rəkis e nāmegəhən rəhatat, okotəkəike motəskəlīm nətəlīgən mīn əh. Mətə okəmə itəmat neen nətəlīgən rəhatəmat tol pisin e nat u, pəs Uhgīn otol tagəhag kəm itəmat nətəlīgən itəm tətuatip.

¹⁶ Mətə nat keike māmə kotətəu-pən suatip itəm kinotitun rəkis.

¹⁷ Piak mīn, otuwa kitiaħ motətəu-pən nəme nelkək, itəm itimat emotol rəkis nəkotəplan, kən otisilu wir netəm koatitəp nəme nelkitimat. ¹⁸ Otətəu-pən nəme nelkək mətə-inu enən-ipinə rəkis kəm itəmat nian tepət, kən roiu nahui nəmtək tətaiu ron māmə, netəmim tepət rəhalat naliwəkən tatəgətun māmə ilat tikimīr mīn rəha namnusən təwir rəha Kristo māmə in təmimis e nig kəməluau. ¹⁹ Uhgīn otərəkin ilat. Koatətəlig-in pik əm nərpilat, māmə in uhgīn rəhalat, kən motausit o nolən natimnat itəm fol naulisən, kən nətəlīgən rəhalat tatuwin pik əm o natimnat rəha nətueintən. ²⁰ Mətə kitat netəm rəha nego e neai, koatəsaħgin Iosmegəh itəm otisi-pən e nego e neai, u Iərəmərə Iesu Kristo. ²¹ Kən in otəuhlin nīpətətat rəha nətueintən u, inu nagwənən nigī mətikolo, kən mol tahmen e rəha Kristo nian təməmegəh e nīmīsən. In otol nəhlan e nəsanənən rəhan itəm titun nələhəu-pənən natimnat rafin e rəhan nərəmərəən.

4

¹ Tol nàhlan, rəhak min, otətul eskasik mihin nulan e ləramərə. Iakolkeike itəmat kən məkkeike pik məmə ekəplan min itəmat. Rəhak min netəmin, nəmegəhən rəhatəmat itəm tətuatip tatol nikik tətəgien, kən itəmat noa wək rəhak itəm təwir agin.

Pol tāmīlas-ipər nətəlīgən rəhalat

² Iuotia ne Sintike, awi, okol nəkuəpəs rəhatəmlau nərgəhəuən muegəhan e nətəlīgən rəhatəmlau məto-inu rəha ləramərə kərən u itəmlau.

³ Əwəh, kən ik min, itəm kilau min ik kəmioal wək nuwəh rəkis, iakolkeike məmə nakasitu e pətan mil u, məto-inu emol pik wək itiməhal min ilau. Katuasitu lak matuən-iarəp namnusən təwir rəha Iesu Kristo, itimat Klemen ne piak min neen min itəm kəmotasitu e wək. Uhgīn təmətə nərgilat e naoa rəha nəmegəhən.

⁴ Otagien o ləramərə nian rafin. !Kən ekən min, otagien! ⁵ Otol kəm netəmin məmə okotəplan məmə itəmat netəm mətig. Kən məsotaluinən məmə otəsuwəhən ləramərə titəlīg-pa min. ⁶ Nikitəmat təsəht pikən natimnat min, məto e natimnat min rafin, otəfak-pən əm kəm Uhgīn o nat naka itəm nakotolkeike. Kən nian nakotəfak moatəpəh ron, otən kəm in məmə nikitəmat tagien o rəhan nəwirən. ⁷ Kən Uhgīn otos-ipən kəm itəmat nəməlinuən itəm iahgin pik taprəkis-in nitunən rafin rəha netəmin. Kən nəməlinuən əh otəramərə wir e nikitəmat ne nətəlīgən rəhatəmat məto-inu nakoatahatə e Kristo Iesu.

⁸ Kən roiu piak min, otətəlīg-in natimnat min itəm tol nīpahrienən, itəm tətəskəlīm nisialian, itəm tətuatip, itəm nolən rat tikə lan, itəm kitat koltolkeike, itəm nərgilat kotəwir, itəm kotəwir pik, itəm netəmin koatənwiwi. Otətəlīg-in natimnat min əh. ⁹ Otol nat naka itəm eməgətun itəmat lan, itəm nəmotos e nəmegəhən rəhatəmat, kən otol min nat naka itəm io emən, kən otol nat naka nəmotəhm-pa lak. Nian nəkoatol nàhlan, kən Uhgīn itəm tatos-ipinə nəməlinuən kəm itəmat, otitan itəmat min e nian min rafin.

Pol nīkin tagien o nasituən rəhalat

¹⁰ Nikik tagien iatənwiwi ləramərə məto-inu nuwəh məsin nəməsotasituən lak, məto əh-roiu nikitəmat tətəht min io. Nīpahrienən nəmoatətəlīg-in pik io, məto suatip tikə məmə nakotasitu lak. ¹¹ Esənən nat u məto-inu natimnat itəm iakolkeike tikə ron io, kəp. Məto-inu roiu ekitun məmə nikik tagien əm o natimnat itəm iatos. ¹² Ekitun suatip rəha nagienən okəmə rəhak natimnat tikə, o okəmə rəhak natimnat tətət. Enitun rəkis suatip anion əh e nian rafin, okəmə nigak nagwənən tətət o noan məsin əm, okəmə rəhak nautə tətət o noan məsin əm. ¹³ Məto-inu Kristo tatos-ipa rəhan nəsanənən kəm io, kən ekitun naliwəkən e nəwirən o nərətən.

¹⁴ Məto itəmat nəmotəl nolən təwir nian nəmotasitu lak e nərətən itəm emətətig lan. ¹⁵ Nīpahrienən, itəmat netəm Filipae nīnotitun rəkis məmə nian nəmətuoun mətəto namnusən təwir e Iesu Kristo, nian emiet əpəh Masetonia, itəmat əm un nəmotasitu lak e mənī. Nīməfak min tikə itəm təmos-ipa natimnat neen kəm io. ¹⁶ Kən nian emuwīn iuəhkīr əm, e taon Tesalonaeka, mətətig əpəh ikin, nəmotahl-ipa min mənī kəm io, kən sənəmə mau kitiah əm. ¹⁷ Sənəmə iategəs-in mənī məmə nakotos-ipa kəm io, məto iakolkeike məmə Uhgīn otəplan nəwirən əh kən mətou itəmat lan. ¹⁸ Emos rafin mənī itəm nəmotahl-ipa kəm io, kən in tahmen maprəkis məto-inu nian

Epafrotaetas tēmēmik natimnat min u muwa kēm io, roiu rēhak natimnat rafin tepət. Itəmat nēmotos-ipən nat kit kēm Uhgīn tahmen e sakrifais itəm nēmīwīn tēwīr. In tatos əm, nikin tətagien ron. ¹⁹ Kən Uhgīn rēhak in otos-īpīnə kēm itəmat natimnat rafin itəm tətūatip o nəmegəhən rəhatəmat. Kən rəhan rafin nos-īpənən koatisi-pən e rəhan nautə tepət tēwīr, kən moatuwa e Kristo Iesu.

²⁰ Pəs netəmim rafin okotisiai-in Uhgīn Tata rəhatat tatuwīn matuwīn nammun tikə. Əwəh.

Nammun nəghatən rəha Pol

²¹ Iatən tēwīr kēm itəmat rafin itəm nakoatahatətə e Kristo Iesu. Piatat min ilat min io u ikin-u koatən min tēwīr kēm itəmat. ²² Netəm rafin itəm koatahatətə e Kristo Iesu, koatən-īpīnə tēwīr kēm itəmat, kən ilat min əpəh e nimə rəha Sisa koatən tēwīr pīk kēm itəmat. ²³ Pəs Iərəmərə Iesu Kristo otawte-in rəhan nəwīrən kēm itəmat rafin.

Kolosi

Naoa itəm Pol təmäte tuwın kəm iəfak mın ikın Kolosi Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Kolosi

?Pah təmäte naoa u? Aposol Pol təmäte naoa u.

?Təmäte tatuwın kəm pah? Təmäte tatuwın kəm niməfak əpəh Kolosi, taon asol kit əpəh nitən asol Esia.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? Katən məmə okəm-naka Epafra təmätuoun niməfak əh Kolosi. Pol təsuwınən məplan niməfak əh, məto iəgətun eıueıuə neen kəmotuwa e niməfak. Koatən məmə okotəkəıke kətəupən suatıp neen rəha nagwənən ne nənimən, kən kafak kəm nagelo mın, moatən məmə Kristo in sənəmə ilis pik. Koatən məmə koatos nitunən neen itəm koatəhluaig, moatən məmə nitunən ne nolən rəha etəmim in nat kit itəm iahgin pik.

?Təmäte naoa u o naka? Pol təmäte naoa u məmə otoh nəgətunən eıueıuə mın itəm koatətig e niməfak. Molkeıke məmə otən-ıarəp məmə Kristo in ilis taprəkis-in natımmat rafın, kən iəfak mın okəsotagileən e nəgətunən eıueıuə mın əh, məto-inu ilat nat əpnəpın əm.

Pol təmätuoun rəhan nəghatən

¹ Io Pol, u io aposol kit rəha Kristo İesu, itəm Uhgın təmıtəpun rəkis io məmə rəhan. Itımlau piətət Timoti etuatig, ² kən nıkitımlau tətəgien məmə iatuəghat kəm itəmat e naoa u, itəm iatuəte matuahl-ıpınə kəm itəmat netəmim rəha Uhgın əpəh Kolosi, inu piak mın ne wınık mın e Kristo itəm nakotahatətə əskasık lan. Itımlau iatuəfak məmə nəwırən ne nəməlinuən rəha Uhgın Tata rəhatat in otəkəıke mətatig otəmat.

Pol təmənwiwi Uhgın o netəm Kolosi

³ Nian ekoatəfak otəmat kəm Uhgın u tata rəha İərəmərə İesu Kristo, kən nian rafın ekoatən tagkiu kəm in o rəhan wək e nəmegəhən rəhatəmat, məto-inu emotətə ⁴ məmə rəhatəmat nahatətəən təkəsık ron ne nolkeıkeən rəhatəmat tatuwın o netəmim itəm koatəfak. ⁵ Nahatətəən ne nolkeıkeən rəhatəmat tol mın-nulan məto-inu nəkotıtun wır e nıkitəmat məmə Uhgın otos-ıpınə kəm itəmat nat naka itəm in təmol əpen-əpenə lan əpəh ilis e nego e neai. Nəmotətə rəkis natımmat mın əh e nəghatən pəhrien, inu namnusan təwır rəha İesu Kristo. ⁶ İkin mın e nətueıntən u, namnusan təwır tatəe-in noan matəwıə matol wi nəmegəhən rəha netəmim. Tol əm mə inu nian itəmat nəmotətə motıtun nıpahrienən əh e nəwırən rəha Uhgın, kən tatəwıə mın matəe e rəhatəmat nəmegəhən. ⁷ Inu suah u Epafra, tınən rəkis nəghatən u kəm itəmat. In etəmim wır kit itəm tatos rəhatımlau nəghatən. In etəmim kit tatətul əskasık o nolən wək rəha Kristo kən mətasıtu etəmat. ⁸ In təmən kəm itımlau nolkeıkeən rəhatəmat itəm tatuwın o netəmim itəm Narmın Rəha Uhgın təmos-ıpınə kəm itəmat.

⁹ Tol mın-nulan, e nian itəmat eməotətə namnusan əh, kən ekoatəfak e nian rafın otəmat. Ekoatəpəh-in o Uhgın məmə in otətəlmın itəmat e rəhan nətəligən ne nenatıgən pəs nəkotıtun wır nəwıan. ¹⁰ Ekoatəfak nulan məmə nalıwəkən rəhatəmat otos-ıpən nısiıııən kəm Uhgın pəs tol nıkin tətəgien ron. Məto-inu nəmegəhən rəhatəmat tatəe-in noan itəm təwır o wək rafın rəha Uhgın itəm noatol. Pəs Uhgın otasıtu etəmat məmə nəkotıtun wır in.

¹¹ Ekoatəfak məmə nəsanənən asol rəha Uhgın otol itəmat nakotəsanən e nian nərətən tatuwa. Pəs nəkoatətul əskasik kən nətəligən rəhatəmat təfəməh, kən nagiənən tətətig etəmat, ¹² kən nakoatən kəm Tata Uhgın məmə nikitəmat tətəgien o natimət itəm təmol. In təmol itəmat nəkotətuatip, məmə nəkotitun nosən nautə rəha Uhgın itəm otəpanuwa. Onəkotos rəhatəmat nautə tahmen e netənim rafin itəm koatəfak motaliwək e nəhag-əhagən rəha Uhgın. ¹³ Kən Uhgın təmol nəhlan nian in təmiləs-irəkis kitat e nərəməərən rəha napinəpən, minol kitat kinotuwa e nərəməərən rəha Nətin itəm in tolkeike pik. ¹⁴ Kən nətin təmikis kitat e nalpinən rəha təfagə, inəh təmafəl kitat e təfagə rat min rəhatat.

*Kristo in ilis taprəkis-in
natimnat rafin*

¹⁵ Nəti Uhgın tahmen-pən əm e rəhan tata itəm kol netənim kəsotehmən. Aupən aupən aɡin, nian niməptən ne neai ne natimnat rafin kəmoatikə əh, məfo Nətin, in tinimaupən matig rəkis, kən tol-pən in, in ilis tətərəməərə o natimnat rafin min u.

¹⁶ In ilis məto-inu in təmol natimnat rafin e nətueintən u, ne neai, natimnat itəm katehm ilat o kəsehmən ilat, inəh nagelo min, ne iərmis min, ne narmın rat min, ne iərəməərə min rafin. Kən in təmol natimnat min rafin u məmə rəhan.

¹⁷ Kən in tinimaupən matig rəkis e natimnat rafin. Kən natimnat min rafin koatətig məto-inu nəsanənən rəhan tətəkəlim ilat.

¹⁸ Kən in əm tətətul aupən o niməfak, kən niməfak in tatol wək tahmen-pən e nipətin, kən in rəhn-kapə.

Kən in nəukəti niməfak, inəh in etənim itəm in təmaupən məmegəh lilin e nimisən.

Tol nəhlan, in ilis e natimnat rafin.

¹⁹ Məto-inu e nəwia Uhgın, nəmegəhən ne nəsanənən rafin rəhan tətətig əm e Kristo, kən Kristo in ilis e natimnat rafin.

²⁰ Kən e Kristo, Uhgın təmələhəu nəməlinuən nian nita Kristo təmaiu e nig kəməluau, kən netənim, ne nat megəh min, ne nagelo min, ne iərmis min, ne natimnat rafin kəmotuwa kuəfimin ilat min e nərəməərən rəha Uhgın.

E Kristo əm Uhgın təmol natimnat min əh.

²¹ Aupən ikin, itəmat nəmoatətul isəu o Uhgın, kən itəmat tikimır min rəhan e nətəligən rəhatəmat, kən nəmoatol təfagə rat. ²² Məto roiu əh, Uhgın təmol məmə itəmat nəmotuwa kol kitiəh itəmat min e nimisən rəha Kristo itəm nipətin təməkul e nig kəməluau. Uhgın təmol mihin əh lan məmə otos itəmat nakotuwa iuəhkir ron, kən motətuatip e niganəmtin, kən rəhatəmat nolən rat tikə, kən okul suah kit təsən ratən itəmat. ²³ Natimnat min u tol nəhlan okəmə itəmat nəkoatətul əskasik e rəhatəmat nahatətəən e Iesu. Nəmoatəto nammusən təwir itəm tətəgətun natimnat itəm Uhgın otol kəm itəmat əpəh e nego e neai, kən rəhatəmat nətəligən otəkəike matətul əskasik e natimnat min əh. Nammusən təwir u, itəm nəmotətəto rəkis, kəmmamus-iarəp ikin min e nətueintən, kən io Pol, Uhgın təmaun-in io məmə iatən-iarəp nammusən təwir əh.

²⁴ Nikik tagien məmə ekatəto nahməən e nipətik o rəhatəmat nahatətəən. Kristo təməto nahməən e nipətin məmə niməfak otaiir. Kən e suatip kitiəh əm,

io min iatəto nahməən e nɪpətik o nɪpəti Kristo, inu in niməfak, məmə otəwɪə maskasik. Kən tol min-nəhlan, wək itəm Iesu təmətuoun, iakolkeike məmə iakasitu e wək rəha Iesu o niməfak, kən matəto nahməən ron.

²⁵ Uhgɪn əm təmiləs-ipər io məmə ekol wək e niməfak rəhan. Roiu əh, ekɪtun nasɪtuən etəmət o wək itəm Uhgɪn təmələhəu-pən e nelmək. Rəhak wək məmə iatən-iarəp nəghatən min rafin rəha Uhgɪn pəs nəkotitun wɪr, ²⁶ nəghatən əh in nalpəkau anionən rəha Uhgɪn itəm təmatəhluəig o netəmim rafin aupən ikɪn, mətə roiu əh Uhgɪn tɪnuhapik nɪpətɪn kəm rəhan netəmim. ²⁷ Kən Uhgɪn nɪkɪn tagien əm məmə otən-iarəp natɪmnat wɪr min rəha Iesu kəm itəmat, netəm naihluə min u kəsənən mə itəmat netəm Isrel, məmə onəkotitun min. Nalpəkau anionən itəm təwɪr rəha Uhgɪn, in tol min-nulan, Kristo təmos nɪkɪtəmat, kən nəkotitun motahatətə lan məmə onəkotos rəhan nəwɪrən itəm təwɪr agɪn-əh əpəh e nego e neai. ²⁸ Kən itimat ekoatən-iarəp Kristo kəm netəmim rafin. Kən ekoatən əskasik moatəhgaɪr e nɪkɪlat, kən moatəgətun ilat e nenatigən wɪr, məmə ilat kotuwa ɪəfak min itəm koatətul əskasik e rəhalat nahatətəən e Kristo. ²⁹ Iatol wək əskasik o nat əh, kən e nian rafin iatol wək əskasik pik e nəsanənən asol rəha Kristo itəm tatol wək e nəmegəhən rəhak.

2

Nəkotəkəike motahatətə əskasik e Iesu

¹ Iakolkeike məmə nəkotitun mə iatol wək əskasik pik otəmat netəm Kolosi, ne netəm Laotisia, ne neen min itəm koatəfak mətə esəhmən ilat. ² Iatol wək nəhlan o nɪləs-ipərən nətəlɪgən rəhatəmat rafin, nian itəmat nakotɪlpɪn wɪr nɪkɪtəmat məmə nɪkɪtəmat otol kɪtɪəh əm, kən natɪmnat min u in tatuwa nian nakoatolkeike itəmat min. Kən iatol wək məmə itəmat rafin onəkotos nɪtunən təwɪr itəm otol nɪkɪtəmat təsanən, kən in otol min məmə nəkotitun wɪr nəghatən pahrien rəha Uhgɪn itəm aupən təmatəhluəig mətə roiu tɪnet-arəp. Kən nalpəkauən anion əh, in Kristo, ³ itəm Uhgɪn təmərgətəin nenatigən ne nɪtunən wɪr min rafin rəhan tətətig lan. ⁴ Io iatəghat nulan kəm itəmat o nahtosɪg-inən nəghatən eɪueɪuə min rəha netəmim itəm tətəhen o niuw-rəkɪsən rəhatəmat nətəlɪgən. ⁵ Tol mə etətig pap ɪsəu otəmat, mətə nɪkɪk tatəht pik itəmat. Kən nɪkɪk tagien pik mətə-inu emətə məmə rəhatəmat nətəlɪgən kɪtɪəh əm, kən itəmat nakotahatətə əskasik əm e Kristo.

Rəhatəmat nəmegəhən otəkəike mətatig əm e Kristo.

⁶ Mətə-inu itəmat nəmotos Kristo Iesu məmə in ɪərəmərə rəhatəmat, kən nəkotəkəike moatətəu-pən əskasik in. ⁷ Otəskəlɪm Kristo tɪəkɪs təhmen e noki nɪg tətəuəiui mɪləs nəptən, kən pəs rəhatəmat nəmegəhən təwɪə məskasik lan. Pəs rəhatəmat nahatətəən otəkəike məwɪə matəskasik e nian rafin, nahatətəən inu kəməgətun itəmat lan aupən. Kən nian rafin okotəkəike moatən kəm Uhgɪn məmə nɪkɪtəmat təmər mərioah e nɪgɪənən o natɪmnat itəm təmol otəmat.

⁸ Oatətə wɪr itəmat məmə netəmim kəsotatuən itəmat e ɪəgətun eɪueɪuən rəhalat. Nəgətun eɪueɪuən əh tatətəu-pən nətəlɪgən rəha netəmim əm ne nəukətɪ lou min itəm tatəghat-in natɪmnat rəha nətəueɪntən əm. Nəghatən min əh tətɪsɪ-pən o nətəlɪgən oas min rəha netəmim, mətə kəsotɪsɪ-pənən o Kristo.

⁹ Kən Kristo in Uhgɪn. Kən in təmuwa mos nɪpətɪ etəmim təhmen e kitat, kən natɪmnat rafin rəha Uhgɪn tətətig lan.

¹⁰ Kən nian nəmotahatətə e Kristo, kən Uhgɪn in təmos-ipən natɪmnat rafin rəha nəwɪrən kəm itəmat. Kən Kristo tətərəmərə e netəmim ne natɪmnat rafin

itəm koatəramərə e nətueintən ne neai. ¹¹ Kən nat kit min e Kristo, nian itəmat nəmotahatətə lan, kən in təməhg-ipən itəmat. Məto sənəmə nəhg-ipənən rəha nīpətīn itəm netəmim koatol, məto nəhg-ipənən rəha nikitəmat itəm Iesu tatol. In təmətə rəkis nətəligən ne nolən rat min e rəhatəmat nəmegəhən. ¹² Kən e nian itəm kəmau-təlimin itəmat e nəhau, in nəmtətīn kit məmə nəmegəhən aupən rəha təfagə rat rəhatəmat koatimīs kən katītənīm ilat Iesu, kən Uhgīn tənəmegəh min e nəmegəhən wi min itəmat Iesu e nəmegəhən rəhatəmat, in əh e nahatətəən rəhatəmat e nəsanənən asol rəha Uhgīn itəm təmōl Iesu tənəmegəh min e nīmīsən.

¹³ Aupən ikīn, nian Uhgīn tənəsətə rəkīsən əh nolən rat min e nikitəmat, kən e nīganəmtīn, itəmat nəmotimīs rəkīs o nolən rat min əh. Məto nian nəmotuwa kol kitīəh itəmat Iesu, kən Uhgīn tosmegəh min itəmat min. Uhgīn tənəfəl rəkīs nolən rat min rəhatat. ¹⁴ Nian kitat kəmoatol nolən rat, kən kəmotəht Lou rəha Moses itəm tātən məmə okotimīs o nolən rat min əh, kən tətətu-pa nīpəgnəmti nəghatən min kəm kitat. Məto Uhgīn tənəht-īpən nəghatən min əh e nīg kəməluau, kən nəsanənən rəhalat tīkə. ¹⁵ E nīg kəməluau-in, Kristo in təmōl win e nəsanənən rəha iərəməə min rafīn, kən tənəməəkīn nərəməərən rəha iərmīs min tahmen-pən mə in təmōl win elat e nəluaginən asol kit. Kən roiu əh, in təmōl rəhan tīkīmīr min kəmotuwa nat əpnəpīn əm e nīganəmti netəmim.

Iesu tətəramərə etəmat

¹⁶ Tol min-nulan, əsotətəlig-inən nəghatən rəha netəmim itəm kotələhəu-osiğ məmə nəkəsotolən natīmnat neen, məsotunən nagwənən u o nəsotənīmən nat u. Əsotətəlig-inən nəghatən rəhalat itəm koatən məmə nəkol natīmnat min u e nian asim min, o e nian rəha məwig wi min, o e nian rəha Sapat. ¹⁷ Lou min u rəhalat itəm koatəghat-in, kotahmen e nərmi nat kit itəm otəpanuwa, məto nīpətī natīmnat rafīn tətətig e Kristo. ¹⁸ Netəmim neen kətausit pik məto-inu ilat koatən mə koatehm nəməhlaīrən min neen itəm nīpətīlat tətīg. İlat koatən kəm itəmat məmə nəkotəkəike motol natīmnat neen itəm tətəgətun məmə rəhatəmat nətəligən tēuui, kən itəmat onəkotəkəike moatəfak kəm nagelo min. Əsotətəu-pənən nətəligən min rəhalat. Nətəligən min əh etəmim əm tatol. Okəmə nəkoatətəu-pən nəghatən rəhalat, kən onəkotəkīəh e rəhatəmat nəmegəhən. Məto-inu netəm min əh koatos-īpər ilat o nat nīpətīn tīkə. ¹⁹ Netəm min əh kəsotaskəlīmən Iesu tīkīs. Məto Iesu tahmen-pən mə in rəhn-kapə nīməfak kənu nīməfak in nīpətī Iesu. E nolən kitīəh tahmen-pən e nīpətī etəmim, itəm tatīlpīn ikīn e noanol min tatuwin e nīkīlkīlīn, kən Iesu tatol mihīn əm nat kitīəh e nīməfak rəhan mə nīməfak otəskasīk, kən matəwīə e nəmegəhən wīr itəm Uhgīn tatol tətəwīə.

Nəmotos nəmegəhən wi məto-inu itəmat nəmotol kitīəh e Iesu

²⁰ Nian nəmotahatətə e Iesu, in tahmen mə nəmotimīs itəmat min. Kən məto-inu lou təsuwinən o etəmim itəm təmīmīs, kən nəukətī lou min itəm tətəghat-in natīmnat rəha nətueintən əm, nəsanənən rəhalat tīkə məmə okotərəməərə etəmat. Tol min-nəhlan, iatətapəh otəmat məmə, təhro itəmat nəkoatətəu-pən lou min rəha nətueintən ne, inəh nəghatən oas min itəm koatən məmə, ²¹ “Əsaskəlīmən nat u,” o “Əsun asgəwīnən nat u,” o “Əsekən nat u.” ²² Məto nəghatən min u təmīsī-pən əm e nətəligən rəha etəmim. İlat koatəghat-in əm natīmnat rəha nətueintən u, tahmen-pən e nagwənən neen, ne nənīmən neen. Məto natīmnat min un, okol təsasituan, kən təsərəkīnən

2:10: Efes 1:21-22

2:11: Rom 2:29

2:12: Rom 6:4

2:13: Efes 2:1,4-5

2:14: Efes

2:14-16; 1 Pita 2:24

2:16: Rom 14:1-13

2:17: Hip 8:5

2:19: Efes 2:21; 4:16

2:21: Kal

4:3,9; 1 Tim 4:3

nikitamat, mato-inu e nian onakotos o nakotun, kən tikə min. ²³ Ekıtun mə nian nakoatehm nəghatən min əh, nakotəmə kətah nəghatən agin-əh min neen. İlat koatən məmə netəmim okotəfak min-nulan o nəhlan, kən ilat koatən məmə okotol rəhalat nətəligən teiuaiu min-nulan o nəhlan, kən ilat koatən min məmə netəmim okotəike moatehm wir nıpətılat min-nulan o nəhlan e nolən itəm in tiakis o nıpətılat. Məto iatən-ıpınə kəm itəmat məmə nəghatən min əh, rəhalat nəsanənən tikə məmə otahtosıg-in nətəligən rat min ne nolən rat min itəm netəmim koatol e nıpətılat.

3

¹ Məto-inu Uhgın təmosmegəh min itəmat min Kristo, kən tol mihin nəhlan, roiu əh itəmat onəkotəkəike motol nikitəmat tətətig əskasık e natımmat itəm tətətig əpəh e nego rəha Uhgın, ikın əh İesu tatəpələh ikın e nıkali Uhgın matıp, ikın əh, ikın rəha nəsanənən ne nısiıııən. ² Itəmat onəkotəkəike motol rəhatəmat nətəligən tətətig əm e nego rəha Uhgın, pəs nətəligən rəhatəmat otəsıtıgən e natımmat rəha nətueıntən u. ³ Məto-inu itəmat nəmotımis itəmat Kristo, kən nəmegəhən pəhrien rəhatəmat koatəhluag ilat Kristo itəm tətətig e nego e neai ilau Uhgın. Nəmegəhən wi u, netəmim kəsətəplanən. ⁴ Nəmegəhən pəhrien rəhatəmat in e Kristo əm. Kən nian Kristo otıtəlig-pa min, kən Uhgın otəgətun Kristo kitat min kəm netəmim rafın, kən ilat okotəplan nəwirən ne nəsanənən rəhan.

Suatıp ətuatıp

⁵ Məto itəmat onəkotəkəike motapəs agin nolən tərət min rəha nətueıntən, nolən tərət tol min-nulan: nıpitan ne nəman ne, koatit anıon ilat min; ilat koatol nolən tərət tol naulısən o nənən; ilat koatolkeike pık ilat min o nolən tərət; təfagə rat tətət e rəhalat nətəligən; ilat naumis, kən nolən əh tahmen-pən məmə koatəfak kəm narmı nat min. ⁶ Nolən rat min əh tatol niki Uhgın tıtahmə, kən in otol nalpınən asol kəm netəmim itəm koatol nolən rat min əh. ⁷ Aupən ikın, nolən rat min əh koatərəməmə e rəhatəmat nəmegəhən. ⁸ Məto roiu əh, nəkotəkəike motos-ırəkıs ilat e rəhatəmat nəmegəhən, kən tol min-nəhlan: nikitəmat təsaratən; nikitəmat ne nohlıtəmat təsətıperəh pıkən tahmen e kalualuə; əsolən tərət kəm netəmim; əsən ratən netəmim; əsənən nəghatən itəm tol naulısən o nənən. ⁹ Soteıuə-ınən itəmat min məto-inu itəmat nəmotapəg rəkıs nətəligən oas rəhatəmat kən motapəs rəhan nolən min, ¹⁰ kən nəmotuwın-in nətəligən wi. Uhgın tatos-ıpınə nəmegəhən wi u kəm itəmat, matol məmə itəmat onəkotuwa motol əm mə in ne. Kən pəs nəkotıtun wir in. ¹¹ Məto e natımmat min əh, in nat əpnapın əm okəmə ik etəm İsrəl, o sənəmə ik etəm İsrəl; okəm kəməhg-ıpən ik o kəsəhg-ıpənən ik; okəmə nəmol-wır skul o nəsol-wırən skul; okəmə ik slef əm kit o ik nakatərəməmə e netəmim. Məto nat asol in Kristo, kən tətətig min e nəmegəhən rəhatat rafın.

¹² Uhgın təmolkeike itəmat, kən mıtəpun itəmat məmə rəhan min. Kən tol min-nulan: onəkotəkəike motəsakitun netəmim; motol təwir kəm netəmim; rəhatəmat nətəligən otəkəike mətatıg ləhau; itəmat netəm mətıg; kən nətəligən rəhatəmat otəfəməh. Otol nəghatən min əh, tahmen-pən mə nakoatuwın-in napən wir rəha Uhgın. ¹³ Nian suah kit otol nat kit otəsahmenən e nıganəmtıtəmat, kən nikitəmat otəsahmə uəhaiən ron. Okəmə suah kit tatol tərət kəm itəmat kit, pəs in otos əm tımis e nıkin, məto in otəkəike malıın kən in mol təwir əm kəm suah un. Səskəlım-ıəkısən e nıkim nolən tərət rəha etəmim itəm təmol kəm ik, məto ol təwir əm kəm in, tahmen-pən əm mə

Iəramərə təmisaskəlim-iəkisən nolən tərət rəhatat e nikin, məto in təmol təwir əm kəm kitat. ¹⁴ Nat kəike itəm otəkəike matig e nikitəmat, in nolkeikeən. Otos motuwın-in tahmen-pən mə napən wir rəha Uhgın. Nian onəkotəkəike itəmat min, kən tol itəmat nakoatuwa kitiaħ. ¹⁵ Otos nəməlinuən rəha Kristo pəs in tatarəmərə e nikitəmat, məto-inu Uhgın təmaun-in itəmat məmə nakotuwa kol kitiaħ, kən nakoatatig əm e nəməlinuən. Kən nian rafin otən kəm Uhgın məmə nikitəmat tətəgien o natimnat itəm in təmol kəm itəmat.

¹⁶ Otəgətun itəmat min e nəghatən rəha Kristo, kən moatən e nətəlign təwir kəm itəmat min məmə nəkotəkəike moatol, məsotapəsən. Otan napuən min e Naoa rəha Napuən, ne napuən min rəha niməfak, ne napuən min itəm tətisi-pən e Narmin Rəha Uhgın. Otan ilat rafin tahmen-pən e nənwiiwian kit itəm tətisi-pən e nikitəmat matuwın kəm Uhgın. İnəh e nolən min əh, pəs nəghatən wir rəha Kristo tətətig matəmegəh matəwiə wir e nikitəmat e nian min rafin. ¹⁷ Natimnat rafin itəm noatol, ne nəghatən min rafin itəm noatən, məto nəkotol əm e nərgi Iəramərə İesu. Kən nian rafin onəkotəkəike motən kəm Uhgın, tata rəhatat, məmə nikitəmat tətəgien o natimnat itəm İesu təmol kəm itəmat.

Nolən wi rəha tata, ne mama, ne nisualkələh

¹⁸ Nipitan, otisiai-in nəramərəən rəha iəguihl min rəhatəmat, tahmen-pən əm mə pətan u in iəfak in otəkəike mol mihin.

¹⁹ Kən nəman, otolkeike rəhatəmat nipitagwəhl, kən motol təwir kəm ilat, məto əsotolən rəhatəmat nəramərəən məmə otərəkin rəhatəmat nipitaguihl min.

²⁰ Nisualkələh, otisiai-in rəhatəmat tata ne mama, məto-inu Iəramərə rəhatat nikin otəgien o nolən əh.

²¹ İtəmat tata min, esotolən nəlpinən taprəkis-in nəratən itəm nisualkələh koatol, məmə nikilat otəhm ron. Məto okəmə nəkoatol nəhlan elat, kən rəhalat nətəlign in otatite.

Nolən rəha slef ne rəhan iəramərə

²² Slef min, nian rafin onəkotəkəike motol nəwia netəm-iasol min rəhatəmat, məto sənəmə nian əm itəm ilat koatehm itəmat lan məmə nikilat otəgien otəmat. Məto itəmat onəkotəkəike motol wək e nikitəmat pəhrien rəha nos-ipənən nisiiən kəm Uhgın. ²³ Wək naka itəm nəkoatol, otol e nikitəmat rafin tahmen-pən əm mə noatol wək rəha Iəramərə rəhatat, sənəmə noatol wək rəha etəmim əm. ²⁴ Məto-inu onəkotəkəike motitun wir məmə Iəramərə rəhatat in otos-ipa nətouən ətuatip rəha natimnat min itəm nəkoatol ilat. Nətouən əh Uhgın tənəmən rəkis məmə otos-ipən kəm nənatın min. ?Kən nəkotitun nat u? Nəkotol wək rəha suah inəh Iəramərə pəhrien rəhatat, in Iəramərə Kristo. ²⁵ Məto etəmim itəm tatol nolən tərət, in otos ətuatip min noan nətouən rəhan o nolən tərət, məto-inu Uhgın, in tatol tahmen-ahmen əm kəm netəmim rafin.

4

¹ Netəm-iasol min itəm koatərəməmə, onəkotəkəike motol tətətip kən mahmen kəm rəhatəmat slef min, məto-inu itəmat min nəkotəkəike motitun məmə rəhatəmat min Etəm-iasol in tətətig min əpəh e nego e neai.

Pol təməgətun ilat

3:13: Efes 4:2,32 **3:14:** Rom 13:8-10 **3:15:** 1 Kor 12:27; Efes 4:4; Fil 4:7 **3:16:** Efes 5:19
3:17: 1 Kor 10:31; Efes 5:20 **3:18:** Efes 5:22 **3:19:** Efes 5:25 **3:20:** Efes 6:1 **3:21:**
Efes 6:4 **3:22:** Efes 6:5-8 **3:25:** Rom 2:11 **4:1:** Efes 6:9

² Itamat onəkotəkəike moatəghat-pən kəm Uhgın e nəfakən e nian rafin. Kən nian onakoatəfak, rəhatəmat nətəligən otəkəike mətətig lan, kən nian rafin agin nəkotəkəike moatan kəm Uhgın məmə nikitəmat tətəgien o natimnat itəm in təmol kəm itəmat. ³ Kən io iakolkeike məmə itəmat nəkotəkəike motəfak min otimat min, məmə Uhgın oterəh e suatip mə ekotən-iarəp nalpəkau anionən rəha Uhgın e Kristo. Məto-inu ematən-iarəp nəghatən u inu kən kahtosig-in-pən io ron e kalapus. ⁴ Otəfak məmə iatən-iarəp nəghatən əh tətətip kən məpiə wir təhmen əm mə ekəike mol mihin.

⁵ Itamat netəm noatəfak, pəs netəm kəsotəfakən kotehm-pən Iesu e nolən min rəhatəmat, kən e nian rafin onəkotəkəike moatehm wir mə nolən, ne nəghatən min rəhatəmat in otiuw laihluə min kotuwa o Iesu. ⁶ Itəmat nəkotəkəike moatəghat wir kəm ilat e nəghatən min əm u itəm təwir kən mətehen, kən pəs ilat okotəto nəghatən min əh mə kotəwir. Kən itəmat onəkotəkəike motitun wir suatip min o nuhalpinən nəghatən min rəhalat itəm koatətapəh o rəhatəmat nahatətəən o Iesu.

Pol təməhl-ipən təs mil katian olat

⁷⁻⁸ Etəhl-ipinə piətət etəm təwir, Tikikas, in tatimnə otəmat o nat kəiu əm məmə in otamnus nəghatən rafin rəhatəmat kəm itəmat, kən in otol nikitəmat təmegəh. In piətət kit itəm io ekolkeike pik. Nian rafin in tatətul matip o nasituən lak e wək rəha Iərəməərə. ⁹ In tatimnə ilau piətət Onesimas. Nian rafin in tətəhatətə əskasik e Iesu, kən itəmat ekolkeike pik in. In etəmim kit rəhatəmat. Ilau okuən kəm itəmat nammusən rəha natimnat rafin ikin-u.

Namnun nəghatən rəha Pol təmuwin kəm ilat

¹⁰ Aristakas in tətətig e kalapus itimlau min. In tətəhl-ipinə nəghatən wir kəm itəmat. Kən Mak, in pia Panapas, in min tətəhl-ipinə nəghatən wir rəhan kəm itəmat. Itəmat nənamotos rəkis rəhak nəghatən ron. Okəmə in otimnə rəhatəmat ikin, kən nakotit motuwın moatehm wir. ¹¹ Kən Josua Jastas, in min tətəhl-ipinə nəghatən wir rəhan kəm itəmat. E noanol min rəha Isrel itəm koatəhatətə e Iesu, suah miləhal əm əh, iləhal kətəhalasitu lak o wək rəha nego rəha Uhgın. Kən suah miləhal əh, iləhal kətəhalasitu pik lak e nian əskasik min itəm tatuwa e rəhak nəmegəhən.

¹² Epafras in rəhatəmat kit etəmim, in min tətəhl-ipinə nəghatən wir kəm itəmat. In etəmim kit nian rafin tatol wək rəha Iesu Kristo, kən e nian rafin in tətəfak əskasik otəmat. In tətətapəh o Uhgın məmə itəmat onakoatətul əskasik kən motimətə motitun wir natimnat rafin itəm Uhgın tolkeike. ¹³ Ekitun nənən kəm itəmat məmə suah u in tatol wək əskasik o nasituən etəmat, ne netəm Laotisia, ne netəm Hierapolis. ¹⁴ Tokita Luk etəm kitat kotolkeike pik, ne suah u Temas, ilau min katuahl-ipinə nəghatən wir kəm itəmat.

¹⁵ Otəhl-ipən min rəhak nəghatən wir kəm piətət ne winitat min əpəh Laotisia, ne pətan əh Nımfa, ne netəm koatəfak e nian min rafin əh rəhan ikin. ¹⁶ Məto e nian onəkotəfin rəkis rəhak naoa un, kən motəike motəhl-ipən kəm netəm Laotisia mə ilat okotəfin min kəm netəmim rəha niməfak əh-ikin. Kən e nolən kitəh min, itəmat onəkotəkəike motəfin min naoa rəha netəm Laotisia. ¹⁷ Kən itəmat nəkotəkəike motən-ipən kəm Akipas məmə in otəkəike mol rafin wək itəm Iərəməərə rəhatat in təmos-ipən kəm in məmə otol.

¹⁸ Io Pol, iatos pen matate əm e nelmək nəghatən u rəha nənən təwir kəm itəmat. Sotaluinən sen itəm kəməlis io lan e kalapus. Pəs Uhgın otasitu etəmat kən mawte-in rəhan nəwirən tətətiḡ otəmat.

1 Tesalonaeka

Naoa itəm Pol təmaupən məte tuwin kəm iəfak min ikin Tesalonaeka

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 1 Tesalonaeka

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm niməfak əpəh Tesalonaeka.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Pol təmətuoun niməfak əpəh Tesalonaeka e nup kəiu o kisił əm tınuwin rəkis, kən in niməfak wi kit. Netəm rəha niməfak okotəkəike kəwiə e nəmegəhən rəhalat. İlat neen, kəmotuwin e nian iəkis min mətə-inu kotahatə e Kristo. Kən neen kəsotitun wirən nian itəm İesu otitəlig-pa min lan e nətueintən. Neen nikilat təht məmə İesu otuwa uəhai min əm. Kən motəruru məmə netəmim kəmotimis uarisig e İesu titəlig-pa min, okahro ilat.

?Təməte naoa u o naka? Pol təməte naoa u məmə otıləs-ipər nətəligən rəhalat, kən mol nahatətəən rəhalat təkəsik. Kən molkeike məmə otos-ipən nəgətunən neen itəm tətuatip e nitəlig-pa minən rəha İesu Kristo.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ İo Pol, ne Saelas, * ne Timoti, etəhalən təwir kəm itəmat u niməfak əpəh ikin Tesalonaeka. İtəmat nəmotuwa kitiəh o Tata Uhgın ne İəməmə İesu Kristo.

Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwirən ne nəməlinuən kəm itəmat.

² Nian rafin etəhalən-ipən kəm Uhgın məmə nikitiməhal tagien otəmat, kən mətəhaləfak otəmat e nəfakan rəhatiməhal. ³ Nian etəhaləfak kəm Tata Uhgın, nikitiməhal tagien mətə-inu nian rafin nikitiməhal tətəht nat kisił, kit u rəhatəmat wək itəm tətisi-pən e nahatətəən rəhatəmat, ne rəhatəmat wək əskəsik o nasituən e netəmim itəm tətisi-pən e nolkeikeən rəhatəmat, ne nolən rəha nətul əskəsikən rəhatəmat e nian iəkis min itəm koatuwa e rəhatəmat nəmegəhən, kən nəkotol nəhlan mətə-inu nəmotələhəu-pən əskəsik rəhatəmat nətəligən e İəməmə İesu Kristo.

⁴ Piak min ne winik min itəm Uhgın tolkeike itəmat. Nikitiməhal tagien min otəmat mətə-inu ekəhalitun məmə Uhgın təmütəpun itəmat. ⁵ Kən ekəhalitun nat u, mətə-inu namnusən təwir itəm eməhalən kəm itəmat, sənəmə təmuwa e nəghatən əm, mətə təmuwa min e nəsanəən, ne Narmın Rəha Uhgın, kən kitat kotitun wir məmə in nıphrienən. Kən nian emotatig kitat min itəmat, nəkotitun məmə nolən rəhatimat in təwir məmə otasitu etəmat. ⁶ Kən itəmat nəkotəsgəwin itiməhal ne İəməmə e nolən u: nəmotos pap nahməən asol, mətə nəmotos nəghatən e nıkin agien itəm Narmın Rəha Uhgın təmos-ıpinə. ⁷ Tol nəhlan, e nolən rəhatəmat nəmotəgətun suatip wir kit kəm iəfak min əpəh Masetonia ne Akaea məmə kotəsgəwin itəmat. ⁸ Nəmotən-iarəp nəghatən rəha Uhgın tahmen e təwi təməsək kətə ikin min rafin, kən sənəmə əpəh Masetonia ne Akaea əm, mətə netəmim ikin min rafin kotitun rəhatəmat nahatətəən. ? Kən ekəhaləkəike məhalən-iarəp namnusən rəha nahatətəən rəhatəmat, o kəp? ⁹ Kəp, mətə-inu ilat atip koatən-iarəp məmə nian emotuwa məotəplan itəmat, nikitəmat tagien o nətoən nəghatən rəhatiməhal. Koatən-iarəp məmə itəmat nəmotəuhlin məntaatəmat o narmı nat min, kən motu-arisig-in Uhgın itəm tətəmegəh, kən in Uhgın pahrien, ¹⁰ kən nakoatəsahgin

* **1:1:** E nəghatən Kris, nərgin u Saelas in 'Silfanus' **1:1:** Wək 17:1-9 **1:3:** 1 Kor 13:13; Kol 1:4-6 **1:5:** 1 Kor 2:4-5 **1:6:** Wək 17:5-9

Nətin u Iesu, itəm təmisi-pən e nego e neai, kən Uhgın təmosmegəh in e nımısən, kən in otosmegəh kitat o nalpınən ne neməha rəha Uhgın itəm tatuwa.

2

Wək rəha Pol əpəh Tesalonaeka

¹ Piak mın ne wınik mın. Nəkotitun məmə nian itiməhal eməhaluwa məhalehm itəmat, nuwamən rəhatiməhal, in sənəmə tol nat əpnəpin əm, məto təmol noan. ² Kən itəmat nəkotitun məmə əpəh Filipae, netəmim kəmotol tərət kəm itiməhal, kən motəhai motən rat itiməhal, məto Uhgın rəhatat təmasitu etiməhal, kən itiməhal esəhaləginən nən-iarəpən rəhan namnusən təwir kəm itəmat, nat əpnəpin netəmim kəmotalkut məmə okotən-iaəhu itiməhal. ³ Tol nəhlan məto-inu rəhatiməhal nəghatən o niuwən rəhatəmat nətəligən təsietən e nətəligən rat mın o nikin itəm təsətuatipən, kən esəhlalkutən o neiuə-inən itəmat. ⁴ Kəp, esəhalolən nəhlan. Məto nian etəhaləghat, ekəhalitun məmə Uhgın təmuag-pən rəkis e nikitiməhal, kən təmən məmə itiməhal etəhalahmən məmə etəhalən-iarəp namnusən təwir, kən in təmələhəu-pən e nelmitiməhal. Kən ekəsəhləghatən məmə netəmim nikitilə otəgien otiməhal, məto etəhaləghat məmə Uhgın nikin otəgien otiməhal, kən in Uhgın itəm tatuag-pən e nikitiməhal. ⁵ Nəkotitun məmə itiməhal esəhaluwamən otəmat məmə ekəhaliuw nətəligən rəhatəmat e nəghatən ətehen mın. Kən esəhalən-iarəpən namnusən təwir kəm itəmat məmə ekəhalos rəhatəmat mənı. Kən Uhgın, in titun nikitiməhal məmə nəghatən u in nıpahrienən. ⁶ Itiməhal esəhaluwamən məmə itəmat kit o etəmim əpnəpin əm kit otıləs-ipər itiməhal.

⁷ Kən nat kit mın, məto-inu itiməhal aposol mın rəha Kristo, ekəhalitun nənən məmə nəkotəkəike motisai-in itiməhal təhmen e etəm-iasol miləhal, məto eməsəhalolən. Nian etəhlatig kitat mın itəmat, nolən rəhatiməhal timətig təhmen e mama kit itəm tatehm wir nətin mın. ⁸ Nikitiməhal tagien məmə ekəhalən-iarəp namnusən təwir, məto sənəmə məmə ekəhalən-iarəp əm, məto eməhalol natımnat rafin itəm ekəhalitun nolən məmə otasitu etəmat. In təhmen məmə eməhalos-ipinə nəmegəhən rəhatiməhal, məto-inu itiməhal eməhalolkeike itəmat, kən nəmotuwa rəhatiməhal netəmim. ⁹ Piak mın ne wınik mın. ?Nikitəmat tətəht, o kəp, wək əskasik itəm eməhalol? Nian itiməhal emətəhlanmus-iarəp namnusən təwir rəha Uhgın kəm itəmat, itiməhal eməhalol wək e nelmitiməhal laulaugin mətoarus-pən lapin məmə esəhalətapəh-inən nat kit otəmat.

¹⁰ Itəmat ne Uhgın, nəmotəplan kən motitun nən-iarəpən məmə nian emətəhlatig kitat mın itəmat iəfak mın, nolən rəhatiməhal in tətəuatip, kən Uhgın tətəgien lan, kən etəmim kit təsosən nıpəgnəmtin kit itəm tərət otiməhal. ¹¹ Itəmat nəkotitun məmə itiməhal eməhalol təwir kəm itəmat rafin təhmen e tata kit tatehm wir nenətin mın. ¹² Kən e nolən kitəih əm, etəhalem əskasik itəmat, kən mətəhaliləs-ipər rəhatəmat nətəligən, mətəhalətapəh əskasik məmə nəmegəhən rəhatəmat otətuatip e nıganəmti Uhgın, kən nikin tagien lan. Uhgın u, tətəun-in itəmat məmə nakotuwa e nərəmərəən ne nəwırən rəhan.

¹³ Kən nian rafin, itiməhal ekəhalən tagkiu kəm Uhgın məto-inu nian nəmotos nəghatən rəha Uhgın itəm nəmotəto otiməhal, kən motos tatig e nikitəmat, kən nikitəmat təsəhtən məmə in nəghatən rəha netəmim əm, məto nikitəmat təht məmə in nəghatən rəha Uhgın, kən pahrien in nəghatən rəhan. Kən nəghatən u tatol wək e nəmegəhən rəhatəmat, netəm nakoatən

nipahrienan lan. ¹⁴ Kæn piak min ne winik min, næmotos næratæn tahmen e nimafak min ræha Uhgîn e Kristo Iesu æpæh Jutia aupæn. Nat ænnapin mæmæ ilat netæmim imatæmat atip ikin, mæto ilat kæmotol terat kæm itæmat tahmen æm e noanol min ræha Isrel kæmotol terat kæm iæfak min æpæh Jutia. ¹⁵ Kæmotohamnu Iæræmære Iesu, ne ien min, kæn motæhg-iaræp itimat ekotiej. Nolan ræhalat tatol niki Uhgîn tæsagienæn, kæn ilat tikimîr min o netæmim rafin, ¹⁶ mæto-inu kotalkut mæmæ okotæn-iæhau itimat o næghatæn kæm Iaihlua min mæmæ Uhgîn otosmegæh ilat. E nolæn æh, ilat koatuarægtain ræhalat nolæn rat mætoarus tahmen. Mæto roiu æh, nemæha ne nalpinæn ræha Uhgîn tinuwa olat.

Pol tæmolkeike mæmæ otæplan ilat

¹⁷ Piak min ne winik min. Nian emæhaluwîn isæu otæmat nian noan mæsin æm, mæto emæhalolkeike pik mæmæ ekæhalæplan min itæmat. Nipahrienæn, nipætitat isæu otat min, mæto nætæligæn ræhatat kitæh. Kæn emæhlalkut pik mæmæ ekæhalitælig mæhalæplan itæmat, ¹⁸ mæto-inu emæhalolkeike mæmæ ekæhalimnæ otæmat. Io, Pol, emalkut nian tæpæt, mæto Setan tæmætosig-în suatip otimæhal. ¹⁹ ? Tahro ekæhalolkeike pik mæmæ ekæhalæplan min itæmat? ? Tol næhlan mæto-inu, nian Iæræmære Iesu otuwa min, pah min un emæhalælæhæu-pæn nætæligæn æskasik ræhatimæhal elat mæmæ ilat noa wæk wir ræhatimæhal? ? Kæn nikitimæhal otagien min o pah min? ? Kæn pah min un in ræhatimæhal nætouæn itæm nikitimæhal otagien elat? ? Itæmat, o kæp? ? Wæh, itæmat u. ²⁰ Nipahrienæn, itimæhal ekæhlausit otæmat, kæn nikitimæhal tagien otæmat.

3

¹ Tol næhlan, nian nikitimæhal tæmæpou kæn iuæhkîr nikitimæhal titægit, mæto-inu itimæhal ekæhalæruru mæmæ nækotatig tæwir æm o kæp, kæn itimæhal emæhalælis næghatæn mæmæ io ne Saelas ekætuatig Atens, ² emuahl-ipinæ Timoti mæmæ in otimnæ mæplan itæmat. In piatat kit itæm tatol wæk ræha Uhgîn itimæhal min o næn-iaræpæn næghatæn ræha Uhgîn. In tæminæh otæmat mæmæ otasitu etæmat milæs-ipær ræhatæmat nætæligæn, kæn mol itæmat nækoatætul æskasik e ræhatæmat nahatætæn, ³ mæmæ næratæn itæm tatuwa roiu, okol tæsolæn nikitæmat tæht pik. Nækotitun rækis mæmæ in nætæligæn ræha Uhgîn mæmæ netæmim okotol tærat etat næhlan. ⁴ Nipahrienæn, nian emæthlatig kitat min itæmat, emæhalækæike mæthælæn kæm itæmat mæmæ okol tærat kæm kitat. Kæn itæmat nækotitun wir mæmæ tinuwa mol nipahrien lan tahmen æm mæmæ itimæhal emæhalæn mihin. ⁵ O nat æh, nian nikitimæhal tæmæpou kæn iuæhkîr nikitimæhal titægit, kæn emahl-ipinæ Timoti mæmæ otimnæ mæplan-tu ræhatæmat nahatætæn, mæmæ tatæskasik æh, o kæp. Ekatagin mæmæ e suatip kit, Setan u etæmim ræha nos-ipæn-os-ipænæn, in tos-ipæn-os-ipæn kæm itæmat, kæn wæk ræhatimæhal in tol nat ænnapin æm.

Timoti tæmæn-iaræp namnusæn tæwir

⁶ Kæn roiu æh, Timoti tæmitælig-pa min otimlau, kæn matos namnusæn tæwir e ræhatæmat nahatætæn ne nolkeikeæn. Tæmæn-ipa kæm itimlau mæmæ nikitæmat tatæht æh itimæhal e nægienæn, kæn motolkeike mæmæ nækotæplan itimæhal, tahmen æm mæmæ itimæhal ekæhalolkeike mæmæ ekæhalæplan itæmat. ⁷ Tol næhlan, piak min ne winik min, nat ænnapin emæhlatig e næratæn, kæn mæthælæto nahmææn, mæto namnusæn ræha nahatætæn ræhatæmat tæmilæs-ipær ræhatimæhal nætæligæn otæmat. ⁸ Nian emæhalos namnusæn

məmə nəkoatətul əskasik əh o İərəmərə, kən ekəhaləto məmə enəhalos min nəmegəhən. ⁹ Nian ekəhalətul e niganəmti Uhgın, nagiənən rəhatiməhal otəmat in iahgin, kən ekəhalən kəm Uhgın məmə nikitiməhal tagien pik otəmat. ¹⁰ E nian rafin, nərauiəgən ne lapin, etəhaləfak əskasik məmə ekəhaləplan min itəmat, kən məhaləgətun itəmat e nat naka nəkotəruru əh məmə rəhatəmat nahatətəən otəwiə məskasik.

¹¹ Kən pəs rəhatat Uhgın atip, u Tata rəhatat, ne İərəmərə İesu rəhatat, kioal suatip rəhatiməhal məmə ekəhalimmə məhalehm itəmat. ¹² Pəs İərəmərə tol nolkeikəən rəhatəmat otepət mər mərioah otəmat ne netənim rafin, tahmen e nolkeikəən rəhatiməhal otəmat tepət. ¹³ Pəs in tol nikitəmat təsanən məmə, nian İərəmərə İesu tatuwa min ilat rəhan min netənim, kən nəkotətul e niganəmti rəhatat Uhgın u Tata rəhatat, kən nəkotətuatip kən nolən kit tikə məmə otıləs pikən itəmat.

4

Nəmegəhən rəhatəmat təkəike mol Uhgın nikin tagien

¹ Piak min ne winik min, roiu ekəike məghat e natimnat min neen. Eməhaləgətun rəkis etəmat nolən naka itəm nəkotol məmə Uhgın nikin otəmat. Kən pəhrien, nəkoatol mihin. Kən roiu etəhalətapəh otəmat kən mətəhalətapəh əskasik e İərəmərə İesu məmə nəkoatol əm nulan tatuwin matuwin məsin min. ² Otol nəhlan məto-inu itəmat nəkotitun suatip itəm eməhaləgətun itəmat lan e nərəmərəən rəha İərəmərə İesu.

³ Nətəligən rəha Uhgın məmə in təmələhəu kalın itəmat məmə rəhan min məmə nəkoatol nat itəm tətətip wir: sotətəu-pənən suatip rəha nıpitan ne nəman itəm koatit anion ilat min. ⁴ Itəmat kitəh kitəh nəkotəkəike motərəməə e nıpətətəmat e nolən itəm təwir mətuatip kən katisiai-in. ⁵ Sotolən nolən rəha nətəu-pənən nətəligən əskasik o nit anionən pətan o iərman. Nolən əh rəha netəm kəsotəfakən kotəruru Uhgın. ⁶ Kən e natimnat min əh, sotolən tərət e piatəmat min o nakləh-inən pətan rəha suah pisin. İərəmərə otol nalpınən kəm netəm min u itəm kotol nolən min itəm tol nəhlan, kən enəhalən rəkis nat u kəm itəmat o nəhgaiirən etəmat. ⁷ Tol nəhlan məto-inu Uhgın təməsaun-inən kitat məmə okotəmkimik e niganəmtin, məto okotətig e nəmegəhən itəm kəmotələhəu kalın məmə rəhan. ⁸ Tol nəhlan, etəm tətəuhlin məntaan e nəgətunən əh, sənəmə tətəuhlin məntaan kəm etənim, məto tətəuhlin məntaan kəm Uhgın itəm təməs-ipa Nərmin Rəhan kəm itəmat.

⁹ Nəkotitun rəkis nolən rəha nolkeikəən itəmat iəfak min, kən inu sənəmə nat kit itəm ekəkəike məte e naoa, məto-inu Uhgın təməgətun rəkis itəmat o nolkeikəən itəmat min. ¹⁰ Kən pəhrien, nəkotolkeike piatəmat min rafin ikin Masetonia. Məto, piak min ne winik min, ekəhalətapəh əskasik məmə nəkotol mihin tatuwin nulan məsin min.

¹¹ Itəmat nəkotəkəike motalkut o nətəu-pənən suatip rəha nəmegəhən itəm in təməlinu, kən motol atip rəhatəmat wək, kən nəkotol wək e nelmitəmat tahmen əm məmə eməhalən mihin kəm itəmat. ¹² Otol nəhlan məmə rəhatəmat nəmegəhən otuıw-pa nisaiiən rəha netəm ihluə min, kən itəmat nəsotəgileən e suah kit.

Nuwamən rəha İərəmərə

¹³ Piak min ne winik min. Ekəhalolkeike məmə itəmat nəkotəkəike motitun netəm min u itəm kəmotimis. Kən esəhalolkeikəən məmə itəmat nəkotəsək

tahmen e netəmim itəm kəsotələhəu-pənən rəhalat nətəligən e Uhgın. ¹⁴ Kitat kotahatətə məmə İesu təmimis kən məmegəh min, kən nikitat titun məmə nian İesu otuwa min, kən Uhgın otol məmə, netəm min u itəm kinotahatətə rəkis e İesu nian kəmotimis, okotuwa min ilat İesu. ¹⁵ Kən ekəhalən kəm itəmat nəghatən ətuatip rəha İəramərə məmə, kitat u itəm koatəmegəh əh motatig mətoarus nuwamən rəha İəramərə, pahrien kitat okol kəsotaupən-inən netəm min u itəm kəmotəupən kəmotimis. ¹⁶ Məto İəramərə ətuatip əm oteuiəu-pa e nego e neai, kən mən-iarəp əfəməh, kən etəm-iasol rəha nagelo min otagət əfəməh, kən netəmim okotəto təwi rəha Uhgın, kən netəm min u itəm kinotahatətə rəkis e İesu nian kəmotimis, okotəmegəh motəupən motə. ¹⁷ Kən uarisig lan, kitat netəm koatəmegəh əh motatig, okotər kitat min ilat e nimal napuə məmə okotəplan İəramərə e magoagəp. Kən tol nəhlan, okotatig kitat İəramərə nammun tikə. ¹⁸ Tol nəhlan, otələs-ipər nətəligən rəhatəmat min e nəghatən min u.

5

¹ Piak min ne winik min. Təwir əm məmə esətəən kəm itəmat e nian ətuatip rəha natimnat min əh, ² məto-inu itəmat nəkotitun rəkis məmə Nian Rəha İəramərə otuwa tahmen e iakləh itəm tatuwa lapin, nian netəmim kotəruru. ³ Nian netəmim koatən məmə, “Natimnat rafin təmalinu, kən nəratən tikə,” kən nəratən otuwa olat uəhai əm, tahmen e pətan itəm məntaan titəhmə o neməkən, kən okol netəmim kəsotəgimən.

⁴ Məto piak min ne winik min, nəsotətulən e napinəpən e natimnat min əh, kən nuwamən rəha nian əh otəsolən itəmat nəkotəut tahmen e nuwamən rəha iakləh kit. ⁵ Itəmat rafin nenəti nəhag-əhəgən ne nenəti nianən. Kitat sənəmə netəmim rəha lapin ne napinəpən. ⁶ Kən tol nəhlan, pəs kəsotolən tahmen e netəm min u kotəpil, məto pəs kotəiir kən moatəhm wir rəhatat nətəligən ne rəhatat nolən min, ⁷ məto-inu netəm min u koatəpil, ilat koatəpil lapin, kən netəm min u itəm koatəpis, ilat koatəpis lapin. ⁸ Məto pəs kitat kotəramərə e rəhatat nolən min, məto-inu kitat netəm rəha nianən. Pəs kotəskəlīm nolən rəha nahatətəən ne nolkeikəən, inu tahmen e mopael kit itəm tətuwin-in iaen kit itəm tətəlosig-in manikiləhatəm, kən pəs kotələhəu-pən əskasik rəhatat nətəligən e Uhgın, inu tahmen e mopael kit itəm tətuwin-in hat əskasik kəmol e iaen itəm tətəfətain rəhn-kapətəm.

⁹ Pəs kotol nəhlan məto-inu Uhgın təsitəpunən kitat məmə neməha ne nalpinən rəhan otuwa otat, məto təmitəpun kitat məmə in otosmegəh kitat e rəhatat İəramərə İesu Kristo. ¹⁰ Təmimis otat məmə kitat kotitun natigən kitəh kitat min okəmə koatəmegəh o kəmotimis. ¹¹ Tol nəhlan, otələs-ipər rəhatəmat min nətəligən, kən otəsitə utəmat min məmə natol nahatətəən rəhatəmat təskasik. Pahrien, inu nolən itəmat nəkotol u-roiu.

Nammun nəghatən rəha Pol

¹² Piak min ne winik min. Roiu ekəhalətapəh otəmat məmə nakotisiəi-in netəm min u koatol wək əskasik itəmat min ilat, moatəramərə etəmat e İəramərə, kən moatən kəm itəmat nian nəkoatol tarat. ¹³ Otisiəi-in wir ilat motolkeikə ilat o wək itəm koatol, kən motatig e nəməlinuən itəmat min itəmat min. ¹⁴ Kən piak min ne winik min, etəhalətapəh əskasik məmə nakotəghat əskasik kəm netəm min u kəsotolən nat kit. Otələs-ipər nətəligən rəha netəm nikilat təpou. Otəsitə e netəm itəm rəhalat nəsanənən tikə. Otol

rəhatəmat nətəligən təfəməh kəm netənim rafin. ¹⁵ Okəmə suah kit otol nat kit təsahmənən etəmat, kən itəmat nəsotalpənən nitai nəratən, məto nian rafin, itəmat nəkotəkəike motalkut məmə nəkoatol təwir kəm itəmat min ne netənim pisin min.

¹⁶ Nikitəmat otəkəike mətagien nian rafin; ¹⁷ kən moatəghat kəm Uhgın e nəfakən nian rafin; ¹⁸ kən nian rafin otən kəm Uhgın məmə nikitəmat tagien, nat əpnəpin nəkotatig e nəwİRən, o nəratən. Otol nat miləhal əh məto-inu iləhal nəwia Uhgın otəmat e Kristo Iesu.

¹⁹ Sotahləmisən nigəm rəha Narmin Rəha Uhgın; ²⁰ əsotənən məmə nəghatən itəm Uhgın təmos-İpİNə kəm suah kit, in tol nat əpnəpin əm lan. ²¹ Otəplan wir kən motakil wir natimnat rafin, kən otaskəlim tiəkis nat itəm təwir; ²² kən motapəs natimnat rafin itəm tərat.

²³ Pəs Uhgın pisin əm itəm in Uhgın rəha nəməlinuən, otol itəmat məmə rəhan pisin əm un itəmat. Pəs Uhgın otol məmə narmin rafin rəhatəmat, ne nəmegəhən rafin rəhatəmat, ne nİpətİtəmat rafin okotətuatİp məmə nİpəgnəmtİN tİKə otəkul-pən etəmat nian rəhatat İərəmərə İesu Kristo tatuwa min. ²⁴ Etəm tətəun-in itəmat, nian rafin tatol rəhan nəghatən, kən in otol natimnat min əh.

²⁵ Piak min ne winik min. Otəfak otİmat. ²⁶ Otən təwir kəm itəmat min təhmen məmə itəmat kitiəh əm e Kristo. ²⁷ E nərgi İərəmərə, İatən əskasik kəm itəmat məmə nakotafin naoa u kəm piak min ne winik min rafin.

²⁸ Pəs rəhatat İərəmərə İesu Kristo otawte-in rəhan nəwİRən kəm itəmat.

2 Tesalonaeka

Naoa itəm tatol kəi u lan itəm Pol təməte tuwin kəm iəfak min ikin Tesalonaeka

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 2 Tesalonaeka

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm niməfak əpəh Tesalonaeka

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Netəmim tepət e niməfak, koatol nəruruən e nuwamən rəha Iesu. Koatos nian iəks tepət, kən neen nikilat tatəht məmə inəh nəmtətin itəm tatəgətuwən məmə otəsuwəhən, Iesu titəlig-pa min. Kəsotitun wirən nīpəti naoa aupən rəha Pol (inu 1 Tesalonaeka). Kən neen koatən məmə Iesu otitəlig-pa uəhai əm, kən ko kəsotol wək pikən. Məto ilat koateiuə əm məto-inu koatəlpah.

?Təməte naoa u o naka? Pol təməte naoa u məmə otələhəu ətuatip nətəligən rəhalat e nitəlig-pa minən rəha Iesu.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pol, ne Saelas,^{*} ne Timoti, etəhalən təwir kəm itəmat u niməfak əpəh ikin Tesalonaeka. Itəmat nəmotuwa kitiaəh o Uhgın rəhatat Tata, ne Iərəməərə Iesu Kristo.

² Pəs Uhgın Tata, ne Iərəməərə Iesu Kristo okuawte-in rəhalau nəwirən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Nənwiwian ne nəfakən rəha Pol

³ Piak min ne winik min. Nian rafin itiməhal ekəhaləto məmə ekəhaləkəike məhalən kəm Uhgın məmə nikitiməhal tagien otəmat. Kən tətəuatip əm məmə ekəhalol mihin nəhlan, məto-inu nian rafin nahatətəən rəhatəmat tatuwa matəskasik, kən nian rafin itəmat rafin noatolkeike pik itəmat min, kən nolkeikeən ne nahatətəən əh katutəwiə matuər mətian mətian. ⁴ Tol nəhlan, itiməhal etəhalən-iarəp kəm netəmim rəha niməfak rəha Uhgın e ikin min rafin məmə nikitiməhal tagien pik otəmat. Itiməhal etəhalən nəhlan məto-inu nian rafin, itəmat nəkoatətul əskasik e nəmegəhən rəhatəmat e Kristo, kən itəmat motəskəlīm əskasik əh nahatətəən rəhatəmat, nat əpnəpin netəm ihluə koatol tərət kəm itəmat, kən mol itəmat nakoatəto nahməən tepət.

⁵ Natimnat min əh tatəgətuwən məmə nolən rəha Uhgın o nakilən netəmim, in tətəuatip əm. Nakoatos nahməən o nərəməərəən rəha Uhgın, kən noan nətul əskasikən e nəratən rəhatəmat, Uhgın otəfin itəmat məmə nakotahmen-in nuwinən e nərəməərən rəhan. ⁶ Tol nəhlan məto-inu nolən rəha Uhgın in tətəuatip, kən in otol nalpinən kəm ilat u koatol nəratən kəm itəmat, ⁷ kən o nian kit in otos-ipinə namegən kəm itəmat itəm nakoatos nahməən, kitat min itəmat. Natimnat min əh okotuwa motol nīpahrienən nian Uhgın otol-arəp Iərəməərə Iesu itəm otisi-pən e nego e neai. In otuwa e nigəm itəm tətəuatip pik ilat rəhan nagelo min itəm kotəsanən. ⁸ In otol nalpinən kəm itəm min u kotəruru Uhgın kən məsotətəu-pənən namnusən təwir rəha Iərəməərə Iesu rəhatat. ⁹ Uhgın otol nalpinən kəm ilat e nəratən itəm namnun tikə. Kən otəhtosig-in lilin ilat e niganəmti Iərəməərə ne nəhag-əhagən asol rəha nəsanənən asol rəhan. ¹⁰ Nat u otuwa e nian Iesu tatuwa min. In

^{*} **1:1:** E nəghatən Kris, nərgin u Saelas in 'Silfanus' **1:2:** Rom 1:7 **1:4:** 2 Kor 7:4; 1 Tes 2:19
1:6: Rom 12:19 **1:7:** 1 Tes 3:13 **1:8:** Aes 66:15 **1:9:** Aes 2:10

otos nənwiwiən o natimnat itəm təmöl kəm iəfak min rəhan, kən narmilat otiwig rən, itəmat min itəmat min ilat məto-inu nəmotahatətə e rəhatiməhal nəghatən itəm eməhalən kəm itəmat.

¹¹ O natimnat min u, nian rafin etəhaləfak otəmat məmə Uhgın otafin itəmat məmə nakotahmen-in rəhan naunən. Kən etəhaləfak məmə Uhgın otol wək e nəsanənən rəhan məmə, nətəligən wir itəm nakotolkeike məmə nakotətəu-pən, ne wək wir min itəm tətisi-pən e nahatətəən rəhatəmat, okotol noan. ¹² Itiməhal etəhaləfak nəhlan məmə katiləs-ipər nərgi İərəməərə İesu o natimnat itəm təmöl e nəmegəhən rəhatəmat, kən in otiləs-ipər itəmat. Natimnat min əh otuwa e nəwirən rəha Uhgın rəhatat ne İərəməərə İesu Kristo.

2

Etəm Tatol Təfagə Rat Agin Nian Rafin

¹ Piak min ne winik min. Pəs ekəghat e nian rəhatat İərəməərə İesu Kristo otuwa min lan, kən Uhgın otuəfimin kitat min Kristo lan. ² Etəhalətəpəh məmə nikitəmat təsəht pikən, kən məsotəutən e nəghatən eiüə kit itəm katən məmə itiməhal eməhalən. Katən məmə in nəghatən itəm tətisi-pən o Uhgın, o namnusən kit, o nəoa kit itəm tatən məmə Nian Rəha İərəməərə tinuwa rəkis. ³ Sotolən etəmim kit teiüə-in itəmat e nəghatən kit, məto-inu nian əh otəsuwamən mətoarus nian itəm netəmim okotuwa tikimir min rəha Uhgın motol nəluaginən ilat min, kən Uhgın otol-arəp Etəm Tatol Təfagə Rat Agin Nian Rafin, itəm Uhgın otərəkin pəhrien tətəu-pən əm rəhan nalpəkəuən aıpən rəkis. ⁴ In otuwa tikimir e natimnat rafin itəm netəmim koatəfak rən, ne natimnat rafin itəm koatən məmə rəhalat uhgın min. In əm un otiləs-ipər atip in ilis e natimnat min rafin. Kən in otuwın məpələh e Nımə Rəha Uhgın, kən mən məmə in Uhgın.

⁵ ?Təhro? ?Nəmotəluin məmə nian emətətig kitat min itəmat, emətən-ipiənə natimnat min u? ⁶ Kən nınotitun nat naka itəm tətəhtosig-in etəm əh-roiu məmə Uhgın otol-arəp in e nian ətuatip rəhan. ⁷ Nəsanənən anion rəha Təfagə Rat Agin tinatol wək rəkis. Məto etəm itəm tətəhtosig-in nəsanənən əh, in otol nəhlan mətoarus-pən Uhgın otos-irəkis. ⁸ Kən Uhgın otol-arəp Etəm Tatol Təfagə Rat Agin Nian Rafin, itəm İərəməərə İesu otərəkin in e nımətəg e nohlin, kən mərəkın agin e nəhəg-əhəgən rəha nuwamən rəhan. ⁹ Etəm Tatol Təfagə Rat Agin Nian Rafin otuwa mol wək e nəsanənən rəha Setən, kən in otol nat pispis eiueiüə min, ne nəmtətın eiueiüə min, ne nat eiueiüə min itəm otol narmi netəmim tatiwig, ¹⁰ ne nəratən pisin pisin min rafin itəm koteiüə-in netəm min u itəm kotaliwək e suatip tətuwın e nalpınən. Uhgın otərəkin ilat məto-inu kəmotən əskasik məmə kəsotolkeikeən nıpahrienən itəm titun nosmegəhən ilat. ¹¹ O nətəligən əh, Uhgın tahl-ipən kəm ilat nat kit təsənən itəm tatol nətəligən rəhalat tətəluə. Tahl-ipən nat əh məmə okotən nıpahrienən e neiueiüəən. ¹² Kən tahl-ipən məmə Uhgın otən-iarəp nalpınən rəha netəmim rafin itəm kəsotənən nıpahrienən e nıpahrienən, məto koatətə təwir agin nian koatol nolən min itəm tətət.

İəfak min okotəkəike motətul əskasik

¹³ Piak min ne winik min itəm İərəməərə tolkeike. Nian rafin ekəhaləkəike məhalən tagkiu kəm Uhgın otəmat, məto-inu e nətuounən Uhgın təmitəpun itəmat məmə otosmegəh itəmat. In otol nəhlan e wək rəha Narmın Rəhan itəm tətələhəu kalın itəmat məmə rəhan, kən otosmegəh itəmat e nahatətəən

rəhatəmat e nɪpahriənən. ¹⁴ Uhgɪn təmaun-in itəmat o natimnat min əh e namnusən təwir itəm etəhalən-iarəp, məmə kitat kotuwa kitəh kitat rəhatat Iərəməərə Iesu Kristo e rəhan nisiiəiən, ne nəsanənən, ne nəhag-əhagən. ¹⁵ Tol nəhlan, piak min ne winik min, otətul əskasik kən motaskəlim nəgətunən itəm eməhalos-ipinə kəm itəmat e nəghatən itəm təmiet e nohlitiməhal, o nəghatən itəm nəmotafin e naoa eməhalahl-ipinə.

¹⁶ Uhgɪn rəhatat Tata təmolkeike kitat, kən e nəwirən rəhan təmiləs-ipər nikitat namnun tikə, kən təmol məmə kitat okotələhəu-pən əskasik rəhatat nətəligən lan. Kən pəs rəhatat Iərəməərə Iesu Kristo atip ilau Uhgɪn Tata, ¹⁷ okialəs-ipər nikitəmat, kən mioal itəmat nakotəsənən e nolən wir min rafin ne nəghatən wir min rafin.

3

Pol təmətapəh o nəfakən

¹ Piak min ne winik min. Inu namnun nəghatən. Otəfak otiməhal məmə nəghatən rəha Iərəməərə otuwɪn uəhai əm ikɪn min rafin, kən netəmim okotisiəi-in motətəu-pən, təhmen əm etəmat itəm nəmotisiəi-in motətəu-pən.

² Kən otəfak otiməhal məmə Uhgɪn otiləs-irəkis itiməhal o netəm rat, məto-inu sənəmə netəmim rafin kotahatətə e Iərəməərə. ³ Məto Iərəməərə, nian rafin tatol rəhan nəghatən, kən in otol itəmat nakotəsənən, kən matehm wir itəmat o Setan məmə otəsərəkɪnən itəmat. ⁴ Kən kitat kotitun wir e Iərəməərə məmə roiu itəmat nəkoatol nat naka itəm eməhalən, kən nəkoatol əm nulan mətuwɪn moatuwɪn. ⁵ Pəs Uhgɪn otit nikitəmat e suatip rəha nolkeikeən rəha Uhgɪn ne nolən rəha Kristo o nətul əskasikən nian nəratən otuwa.

Əsolən nolən rəha nəlpahən

⁶ Piak min ne winik min. E nərgi Iərəməərə Iesu Kristo, etəhalən əskasik kəm itəmat məmə nakotətul isəu o piatat min itəm koatol nolən rəha nəlpahən, kən məsotatigən motətəu-pən nəgətunən itəm nəmotos otiməhal.

⁷ Itəmat atip nəkotitun məmə nəkotəkəike motətəu-pən nolən itəm eməhalol. Nian emətəhlatig kitat min itəmat, eməsəhaləlpahən, ⁸ kən eməhalos-nəmtɪn nəgwənən o netəmim, eməsəhalos əpnəpənən. Məto eməhalol wək pik, lapɪn ne lenian, eməhalol wək e nelmɪtiməhal məmə esəhalos-ipinəən wək əskasik otəmat o nehmən itiməhal. ⁹ Tətuatip otiməhal məmə ekəhalətəpəh otəmat məmə nakoatehm itiməhal, məto itiməhal eməsəhalolən nəhlan məto-inu itiməhal ekəhalolkeike məmə ekəhaləgətun itəmat e nolən itəm tətuatip məmə nakotətəu-pən. ¹⁰ Kən nian emətəhlatig əh kitat min itəmat, eməhalos-ipinə lou u məmə, “Okəmə etəmim tapəs wək, okol kəsos-ipənən nəgwənən kəm in.”

¹¹ Ekəhalən nəhlan məto-inu eməhaləto məmə netəmim neen un itəmat min ilat koatəlpah, ilat kəsotolən wək kit, ilat iəghat tipik min, məto kəsotolən wək. ¹² E nərgi Iərəməərə Iesu Kristo, ekəhalən kən məhaluəh niki netəmim itəm kotol nəhlan məmə okotəkəike motapəs nəgəsən motatig mətig əm, kən motol wək o nətəuən nəgwənən nəgilat. ¹³ Kən itəmat piak min ne winik min, əsotəpəuən o nolən nat itəm tətuatip.

¹⁴ Okəmə suah kit təsətəu-pənən rəhatiməhal nəghatən e naoa u, kən nəkotəkəike motol məmə netəmim okotitun məmə in pah. Kən məsotuwinən iuəhkɪr ron məmə nəkotol in taulis o nolən rəhan. ¹⁵ Məto nəsotəplanən in məmə rəhatəmat kit tikimɪr, məto in piatəmat kit, kən təwir məmə nakotəhgaiir lan.

Namnun nəghatən

¹⁶ Kən pəs Iərəməərə rəha nəməlinuən, in pisin əm otos-ipinə nəməlinuən nian rafin e nolən min rafin. Pəs Iərəməərə tətətig itəmat min itəmat rafin.

¹⁷ Io Pol, iatos pen matəte əm e nelmək nəghatən u rəha nənən təwīr kəm itəmat. Kən e naoa min rafin ekəte nəhlan məmə nəkotitun in naoa rəhak. Inu nolən rəha nətəən rəhak.

¹⁸ Pəs rəhatat Iərəməərə Iesu Kristo otawte-in rəhan nəwīrən kəm itəmat rafin.

1 Timoti

Naoa itəm Pol təmaupən mətə tuwın kəm Timoti

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u 1 Timoti

?Pah təmətə naoa u? Aposol Pol təmətə naoa u.

?Təmətə tatuwın kəm pah? Təmətə tatuwın kəm Timoti. Timoti in etəm aluə kit itəm təmair e taon u Lистра. Mama rəhan in noanol kit rəha Isrel, kən rəhan tata in Iaihlua kit. Timoti in fren kit rəha Pol, kən nian rafin katian əpəh ikin min matuən-iarəp namnusən təwir rəha Iesu Kristo. Pol tolkeike pik Timoti, tol nəhlan kən in tətəun-in Timoti məmə tahmen e nətin ətuatip.

?Nəmegəhən təhro nulan nian təmətə? Pol təmətə məmə iəgətun eiueiuə neen e niməfak əpəh Efesas, kən mol in tahl-ipən Timoti məmə otuwın məg-ətuatip-in neiuəən əh. Okəm-naka, Timoti təmuwa tahmen e pasta rəha niməfak əh Efesas, nat əpnapin məmə in etəm aluə əm. Nəgətun eiueiuəən min əh koatəgətun məmə netəmim okotəkəike motətəu-pən nətəligən rəhalat e nolən rəha netəmim o nosən nəmegəhən itəm namnun tikə. Koatən məmə netəmim okotəkəike motitun nipəti nəghatən anion min, kən motol natimnat neen itəm ilat kəmoatən.

?Təmətə naoa u o naka? Pol təmətə naoa u matən-iarəp nətəligən neen rəhan kəm Timoti matiləs-ipər rəhan nətəligən, kən məmə otasitu e niməfak rəha Efesas. Pol tatəghat-in nolən wir min rəha nəfakən, ne nehm wirən netəm koatəfak. Kən matən-iarəp nolən wir min itəm netəm-iasol min rəha niməfak ne iəfak min u okotətəu-pən. Kən namnun nəghatən itəm Pol təmən kəm Timoti tatən məmə, in otəkəike muwa etəm wir kit rəha nol wəkən rəha Iesu Kristo. Kən rəhan nolən otəkəike mətuatip wir.

Pol təmən təwir kəm Timoti

¹ Timoti. Io Pol, iakatən təwir kəm ik. Kən io aposol kit rəha Kristo Iesu mətə-inu Ughin u itəm təmosmegəh kitat, ne Kristo Iesu itəm in nipəti nahatətəən rəhatat məmə o nian kit Ughin otosmegəh kitat, ilau əm kəmuahləpis io məmə ekol wək u. ² Rəhalau nahatətəən e Kristo tahmen ahmen əm, kən tol nəhlan in tahmen-pən əm məmə ik nətik pahrien. Pəs Ughin Tata rəhatat ilau Kristo Iesu, Iərəməərə rəhatat, okuawte-in rəhalau nəwirən kəm ik, kən muasəkitun ik, kən muələhəu nəməlinuan tətətig ron ik.

Pol təmolkeike məmə Timoti otahtosisig-in iəgətun eiueiuə min

³ Aupən ikin e nian ematuwin Masetonia, kən io emən kəm ik məmə io ekolkeike pik məmə onakətətig Efesas, kən rəhak nətəligən tatol əm min-nulan. Netəmim neen əh-ikin kotətig itəm ilat koatəgətun netəmim e nəghatən min itəm kotərat. Mətə ik onakahtosisig-in ilat məmə okəsotolən nolən əh. ⁴ Ilat okotəkəike motapəs nolən min əh itəm koatən nəghatən eiueiuə min itəm koatəghat-in noanol min aupən ikin. Nəghatən min əh in tatiuw-pa əm timəht, mətə in to təsasituən e netəmim məmə ilat okotitun nalpəkəuən rəha Ughin inu okotahatətə əm lan. ⁵ Mətə noa nəghatən u məmə nolkeikəən tətər e nikitəmat. Nolkeikəən tətər e niki suah kit nian nikin təwir təfagə rat tikə lan, kən in titun məmə nolən rat kit təsatigən lan, kən tətəhatətə pahrien əm e Iesu. ⁶ Netəmim neen kinotapəs nolən ətuatip u, kən ilat kinotəruru rakis rəhalat suatip, mətə koatətəu-pən nəghatən alməl min əh. ⁷ Ilat kotolkeike məmə netəmim koatən məmə ilat kotenatig wir e Lou rəha Ughin, mətə ilat

kəsotitun wirən nipəti nəghatən itəm koatən, ne nəghatən min itəm koatən pik ilat.

⁸ Kitat kotitun wir Lou rəha Uhgın məmə təwir okəmə kitat kotitun wir wək rəha Lou kən moatətəu-pən e nolən itəm Uhgın tolkeike. ⁹ Nian rafin kitat okotəkaike motitun məmə Lou təməsuwamən o netəm kotətuatip, məto Lou in rəha netəm rat ne netəm koatəht Lou: netəm kəsotisiai-inən Uhgın ne nol təfagə rat; netəm rəhalat nolən teko-eko kotəuhlin mentalat o nəfakən; netəm kəmotohamnu rəhalat tata ne mama; netəm koatohamnu itəm; ¹⁰ nəman ne nipitan itəm kinotol marit rəkis, məto koatan əpnapin; nəman koatit atip ilat min kən nipitan koatit atip ilat min; netəmim katosalim-in iolwək min məmə okotos məni elat; ne netəm koateiueiuə, ne netəm koateiueiuə e nian koatəghat e kot; ne netəm koatol nolən pisin neen min. Əwəh, in nipahrienən məmə Lou in rəha netəmim itəm koatol natimnat rafin əh itəm tətərəkin nəghatən min itəm kotətuatip. ¹¹ Nəghatən ətuatip min u, koatisi-pən e namnusan təwir moepən rəha Uhgın, Uhgın etəm təwir tətətuatip. Namnusan u in təmos-ipa kəm io məmə ekən-iarəp.

Pol nikin təmagien o Kristo

¹² Io ekatən tagkiu kəm Kristo Iesu, İərəmərə rəhatat, itəm tatos-ipa nəsanənən kəm io o wək u, məto-inu in tatehm io məmə iakaskəlim wir wək rəhan kən məsapəsən, kən in təməhləu-pa wək u mətəhləpəis io məmə ekol. ¹³ Aupən ematəghat rat e nərgin, kən ematoh nəfak matol tərət kəm Iesu. Nat əpnapin io ematol pap min-nulan məto in təmasakitun io məto-inu io eməsənən əh nipahrienən lan, kən eməruru məmə nat naka itəm io ematol in tərət. ¹⁴ Məto nolkeikeən rəha İərəmərə rəhatat in iahgin iahgin pik ron io, məprəkis-in nolən rat min rəhak. Kən tatətəlmin nikik o nahatətəən lan ne nolkeikeən itəm tətisi-pən o Kristo Iesu.

¹⁵ Inu nəghatən tətən pahrien, kən kitat kotəkaike motən nipahrienən lan: Kristo Iesu təmuwa e nətueintən məmə otosmegəh netəm kotərat, kən io etəm rat agin taprəkis-in rafin ilat. ¹⁶ Məto Uhgın təmasakitun io, etəm rat agin, təhmen e nəmtətin kit itəm tətəgətun məmə nətəlīgən rəhan kaifəmāh, namnun tikə, tatuwin o netəm kotərat, pəs netəmim neen kotehm kən motuarisig-in suatip kitiəh əm məmə okotahatə e Iesu kən in tosmegəh ilat mos-ipən nəmegəhən lilin kəm ilat. ¹⁷ !Kotənwiwi Uhgın! Pəs kotisiai-in Uhgın rəhatat. In İərəmərə lilin; in təsimisən; kəsehmən in; kən in pisin əm in Uhgın. Pəs koatilas-ipər nərgin tatuwin matuwin matuwin namnun tikə. Əwəh.

¹⁸ Kən inəh nətik Timoti. Inu rəhak nəghatən təhmen-pən e nəghatən rəha ien min itəm kəmoatən kəm ik aupən. Ik onakəkaike məskəlim nəghatən min əh pəs tol rəham nətəlīgən təskasik, kən ik onakəluagin wir e nəluaginən rəha nahatətəən. ¹⁹ Askəlim rəham nahatətəən təskasik, kən ol nolən itəm ik nəkitun məmə in tətətuatip e niganəmti Uhgın. Məto netəmim neen ilat koatol nolən neen itəm ilat kotitun məmə tərət, kən kəmotərəkin rəkis rəhalat nahatətəən, təhmen e suah kit itəm tatiləs nego matər e nimas tətəhap-əhap agin matərat. ²⁰ Suah mil u Həemeneus ne Aleksanta ilau kəmian motol kitiəh əm ilat netəm min u. Io enegəhan-in rəkis ilau məmə katuəmahl-pən e nelmi Setan məmə okiatun məmə okəsuan ratən Uhgın.

2

Nolən rəha nəfakən

¹ Nat aupən itəm ekolkeike məmә ekən, in tol nulan. Io iatən əskasik kəm itəmat məmә itəmat nəkotəkəike moatəfak kəm Uhgın o netəmim rafin, kən motən kəm Uhgın məmә nikitimat tətəgien o natimnat itəm in təmol ilat. ² Kən e nian rafin itəmat onəkotəkəike moatəfak o netəm koatərəmərə ne netəmiasol mın rəhatat məmә kitat rafin okotətig e nəməlinuən kən motatig mətig, pəs kitat kotisiai-in wir Uhgın kən rəhatat naliwəkən in tətuatip. ³ Nolən rəha nəfakən mın u in təwir pik, kən in otol Uhgın Iosmegəh rəhatat nikin otagien lan. ⁴ Uhgın u, in tolkeike məmә otosmegəh netəmim rafin, kən molkeike məmә ilat okotitun motən nıpahrienən e nəghatən pahrien rəhan.

⁵ Otəfak o netəmim rafin məmә ilat okotəhatətə e Uhgın məto-inu Uhgın kitiəh əm tətətig, kən suah kitiəh əm tatətul in suatip o nosən netəmim muwin kotol kitiəh ilat Uhgın, etəmim əh Kristo Iesu. ⁶ E nian ətuatip, in əm təmos-ıpa rəhan nəmegəhən o nətəuən suatip rəha netəmim rafin məmә otikis ilat e təfagə rat rəhalat. Kən inu tatəgətun məmә Uhgın tolkeike məmә otosmegəh netəmim rafin. ⁷ Kən o nəghatən əh, Uhgın təmiləs-ıpər io məmә io aposol kit rəhan o nən-ıarəpən namnusən təwir u kəm İaihlua mın, netəmim itəm kəsənən məmә netəm İsrəl, kən təmiləs-ıpər io məmә iəgətun kit rəha nahatətəən pahrien. Io iatən pahrien, eseiueiuəən. ⁸ Kən ikın mın rafin, iakolkeike məmә nəman okotəghat kəm Uhgın e nəfakən. Kən nian koatıləs-ıpər nelmilat məmә okotəfak kəm Uhgın, iakolkeike məmә nəmegəhən rəhalat otətuatip, kən nikilat təsəhmən, kən məsotəhaiən ilat mın.

⁹ Kən io iakolkeike məmә nıpitan u iəfak mın okotuwin e rəhalat napən itəm tətuatip kən matəfətain wir ilat, məsotiuwən nətəligən rəha nəman, kən məsotolən məmә netəmim okotehm o nausitən. Kən ilat kəsotolən noanulat məmә okotausit rən. Kən ilat kəsotuwın-inən natimnat mın o niuwən nətəligən rəha netəmim, iatən natimnat mın tahmen-pən e napən mın itəm nəmtilat tiakıs, o nat kit kəmol e iaen u kol tatipit-ıpit, o nat kit kəmol e perel inu kəpiel itəm nəmtin tiakıs. ¹⁰ Məto iakolkeike məmә nıpitan u iəfak mın, rəhalat nətəligən otəsuwınən o malə-malə rəha nıpətılət o nəhmən, məto okotol malə-malə e nəmegəhən rəhalat, inəh ilat okotol nolən mın itəm otasitu e netəmim, nolən mın itəm tətuatip o nıpitan itəm koatən məmә ilat koatəfak kəm Uhgın.

¹¹ Nian nəman okoatəgətun e niməfak, nıpitan okotəkəike moatətəlig-in məsotəgətən, kən motəkəike motos-ıəhau ilat, kən motisiai-in iəgətun mın, kən motətəu-pən iəgətun mın əh itəm koatəgətun. ¹² Io esegəhan-inən nıpitan məmә okotəgətun kən motərəmərə e nəman. İlat okotəkəike kəsəghatən, ¹³ məto-inu aupən ikın, Uhgın təmaupən mol Atam, uarisig ikın təpanol İf. ¹⁴ Kən sənəmә Atam u Setan təmeıuə-in aupən kən tol nəwian, məto İf u təmol nəwıa Setan kən mətəghl lou rəha Uhgın. ¹⁵ Məto Uhgın otosmegəh nıpitan nian ilat koatol ətuatip wək rəhalat, inu nəməkən ne nəhm wirən nısualkələh. In otosmegəh ilat okəmә koataskəlım əskasik nolən rəha nahatətəən, ne nolən rəha nolkeikeən netəmim, ne nolən rəha nəmegəhən itəm tətuatip.

3

Netəm-iasol mın rəha niməfak

¹ Inu nəghatən tatən pahrien məmә, “Okəmә etəmim kit tolkeike məmә in otuwa etəm-iasol kit rəha niməfak, kən in təmolkeike wək kit itəm təwir.”

² Kən etəm-iasol tol nəhlan:

okəkaike kəseh̄m-pənən nolən rat kit lan;
 in rəhan pətan kitiāh əm;
 tatehm wir nəmegəhən rəhan nian rafin;
 tatol natimnat e nitunən;
 katisiai-in;
 tatehm wir netəmim itəm koatuwin iman ikin;
 in iəgətun wir kit;

³ sənəmə etəmim kit rəha năpisan o nəmouən;
 mətə in etəm mətig;

sənəmə in etəmim rəhan nəghatən titatiperəh pik tahmen e kaluəluə;
 nikin təsuwin pikən e mənī;

⁴ in otəkaike matərəmərə wir e rəhan min, kən mol məmə rəhan nisualkələh
 koatol nəwian moatisiai-in wir. ⁵ Mətə okəmə in təruru nərəmərə wirən
 o rəhan min, kən in otaroh nəhlan mərəmərə o niməfak rəha Uhḡin?

⁶ Etəm tətahatətə wi e Iesu, in təsahmenən məmə otos wək u mətə in tatos-
 ipər pik in, kən Uhḡin tol nalp̄inən kəm in tol məmə təmol mihin e Setan
 u iausit pik.

⁷ Kən etəm-iasol, rəhan nolən otəkaike məwir mətuatip məmə netəm
 kəsotəfakən okotən məmə in etəm təwir. Okəmə təsol mihinən, mətə
 noanikulu rəha Setan toh pikən, kən nərgin in otərat.

Netəm kotasitu e niməfak

⁸ E nolən kitiāh əm, dikon min, rəhalat nəmegəhən otəkaike mətuatip wir,
 kən moatən əm n̄ipahrienən e nian rafin. Netəm koatapis o kotalkeike pik
 mənī, kəsotahmenən o naskəlīmən wək u. ⁹ Ilat netəmim itəm kotitun məmə
 nolən rat kit təsatigən elat, kən moataskəlīm əskasik nəghatən pahrien min
 rəha Iesu Kristo itəm Uhḡin təmol əp. ¹⁰ Netəm kotal nəhlan, niməfak otəkaike
 makil wir rəhalat nəmegəhən, okəmə kəseh̄m-pənən nat kit tərət elat, kən
 ilat okotos wək rəha dikon. ¹¹ Mətə n̄ipitan rəha netəm koatasitu e wək rəha
 niməfak, ilat min okotəkaike motol rəhalat nəmegəhən tətuatip wir. Təsəwirən
 məmə ilat n̄ipitan iən nikalitəm, o n̄ipitan rəha năpisan, mətə ilat n̄ipitan itəm
 netəmim koatahatətə elat e nian rafin. ¹² Suah kit itəm tatos wək rəha dikon,
 in otəkaike mos rəhan pətan kitiāh əm, kən in otəkaike matərəmərə wir e
 rəhan min nisualkələh ne rəhan latuənu. ¹³ Netəmim itəm koatol-wir wək
 u rəha dikon, nərgilat in otəwir lan, kən rəhalat nətəligən in otəskasik pik o
 naskəlīmən nahatətəən rəhalat e Kristo Iesu.

Nəukətin nahatətəən rəhatat

¹⁴ Roiu əh, nian iakatətə naoa u kəm ik, nikik tətəht məmə, otəsuwəhən kən
 ekimnə mehm ik. ¹⁵ Mətə okəmə esimnə uəhaiən, kən naoa u in otən natimnat
 rafin itəm kitat nenəti Uhḡin okotətəu-pən. Inu kitat u nəfak, kən Uhḡin
 rəhatat tətəmegəh mətətig namnun tikə. Kitat netəm nəfak u kotaskəlīm
 nəghatən pahrien, kən matehm wir. ¹⁶ N̄ipahrienən, nəghatən pahrien rəha
 Iesu Kristo itəm Uhḡin təmol əp, in nat p̄ispis itəm in iahgin, kən tol nəhlan:
 Kristo in təmuwa etəmim kən netəmim kəmotəplan.

Kən Narmin Rəha Uhḡin tatəgətun wir məmə Iesu tətuatip wir.

Kən nagelo min kəmotehm in.

Kən katən-iarəp namnusən təwir rəhan kəm netəmim ikin p̄isin p̄isin min.

Kən netəmim rəha nətueintən u kotahatətə lan.

Kən Uhḡin təmos muwin ilis e neai mətuatig ilau min.

mətalkut əskasik məmə onəkol natimnat min əh, məto-inu okəmə nakol, kən onakosmegəh itəmat netəm koatətəlig-in ik.

5

Nolən rəha nisaiiən o nəghatən kəm netəmim

¹ Səghat əskasikən e iaguıhl min, məto əghat kəm ilat e nisaiiən məmə nakiuw rəhalat nətəligən, təhmen əm mə ilat rəham tata ətuatip min. E nolən kitiəh min əm, ol təhmen əm kəm netəm aluə təhmen məmə ilat piəm ətuatip min. ² Əghat mətig e nisaiiən kəm nipiətaguihl min təhmen məmə rəham mama ətuatip min. Rəham nəghatən ne nolən min kəm nipiətan itəm koatətəm aluə otəkəike mətuatip aɡin, təhmen məmə ilat winim min.

Nolən rəha nehm wirən nəutahlimis min

³ Nıməfak otəkəike mətehm wir nəutahlimis min itəm rəhan min kotikə aɡin o nehmən ilat. ⁴ Məto nəutahlimis kit u nenətın min əh-ikin o mipin min əh-ikin, ilat okotəkəike motitun paupən məmə wək rəha netəm koatəfak, ilat okotaupən motehm wir atip rəhalat min. Nolən u təhmen əm məmə koatətou rəhalat kaon kəm rəhalat mama ne tata ne pipi min, kən inəh Uhgın nikin tagien ron.

⁵ Məto nəutahlimis itəm tətətig in pisin aɡin əm, etəmim tikə o nehmən in, in tətələhəu-pən əskasik rəhan nətəligən tətətig e Uhgın. In əh e nian rafin, lapin ne e nərəuiəgən, in tətəfak kəm Uhgın məmə otətəsitə lan. ⁶ Məto nəutahlimis u tətətəlig-in pik natimnat rəha nipiətın o nətoən təwir lan, in tətəmegəh, məto e narmın təhmen məmə in tinimis rəkis. ⁷ Ik onakəkəike mən-ipən nəghatən min əh kəm nıməfak məmə ilat okotəkəike motol pəs netəmim kəsotən ratən ilat. ⁸ Suah kit otəkəike mehm wir rəhan min, kən maupən mehm wir rəhan ətuatip min. Məto okəmə in təsolən, tətəgətun məmə təməuhlin məntaan e nolən rəha nəfakən, in tərət məprəkis-in etəm təsəfakən.

⁹ Okəmə nakətə-pən nərɡi nəutahlimis kit e naoa rəha nasituən məmə nıməfak otəsitə elat, rəhan nup in otəkəike mos sikiste, kən rəhan iərman kitiəh əm aupən. ¹⁰ Kən in pətaguihl kit itəm netəmim koatəisiai-in o rəhan nolən wir ne nasituən min itəm in tatol, təhmen məmə in tətəhm wir rəhan nisualkələh; kən nian iapispis min okotuwa iman ikin, tatol təwir kəm ilat; kən matos-iəhəu atip in mətasitə e netəm koatəfak;* kən mətasitə e ian-rat min; kən rəhan nətəligən təskasik məmə otol wək min itəm təwir.

¹¹ Məto sətə-pənən nərɡi nəutahlimis min itəm kəsotipiətaguihlən əh e naoa rəha nasituən, məto-inu uarisig ikin okəmə nətəligən rəha nol minən marit tinuwa məskasik e nikilat minəprəkis-in nətəligən rəhalat e Kristo, kən ilat kotəmə okotol min marit. ¹² Kən Uhgın in otakil mol nalpınən kəm ilat məto-inu kəmotətəgəhl rəhalat noanawil itəm kəmotol kəm in aupən.† ¹³ Kən nat tərət kit min, məta ilat koatəpou kən motos nolən rəha nuwinən e nımə min rafin moatən nəghatən itəm nipiətın tikə. Uarisig ilat kotuwa motərat pik o nosən musmus e nəghatən rəha suah pisin o nosən muwin məhləmisin nıməmə mənig lan, kən ilat kətolkeike məmə okotən pik nəghatən rəha netəm pisin, kən ilat koatən nəghatən min neen itəm təsəhmenən məmə okotən. ¹⁴ Kən io ekatən kəm nəutahlimis min itəm kəsotipiətaguihlən məmə təwir ilat

* **5:10:** Nəghatən Kris ətuatip tətən məmə, “Kən tətəikuas e nelki netəmim rəha Uhgın.” - Nolən əh tətəgətun məmə in pətan kit tətə-iəhəu atip in; kən nikin tagien o nasituən e netəmim. † **5:12:** E nian əh, nəutahlimis min neen kəmotos noanawil rəhalat kəm Uhgın məmə okasotolən marit, kən ilat okotol əm wək rəha nıməfak. Kən okəmə nəutahlimis kit tolkeike məmə in otol marit min, kən in otətgəhl rəhan noanawil itəm təmol kəm Uhgın. **5:13:** 2 Tes 3:11

okotol min marit, kən motiləs nusualkələh, kən okotehm wir rəhalat min. Kən okəmə kotol nəhlan, kən məsotos-ipənən kuhal kit kəm rəhatat tikimir min məmə okotən rat kitat. ¹⁵ Məto nəutahlimis neen kinotapəs rəkis suatip ətuatip kən moatətəu-pən Setan. ¹⁶ Nipitan u iəfak min okotəkəike moatehm wir nəutahlimis min rəhalat, məsotəhlman-pənən ilat kəm niməfak məmə otatehm ilat. Kən niməfak in otatehm əm nəutahlimis min u rəhalat netəmim kotikə aɡin məmə okoatehm ilat.

Wək rəha netəm-iasol rəha niməfak

¹⁷ Elta min itəm koatərəməwə wir e wək rəha niməfak, niməfak otəkəike misiai-in ilat, kən matətou ilat. Kən iəgətun min ne netəm koatən-iarəp Naoa Rəha Uhgın, ilat koatətul aupən məmə okisiai-in ilat. ¹⁸ Məto-inu Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Nian kau kit tatol wək kit rəham, kən okəmə tolkeike otatol otun kit, sahtosis-inən.” Kən tatən min məmə, “Nian suah kit tatol wək, məto okəike kətou in lan.”

¹⁹ Əsətəlig-inən nəghatən rəha etəmim kitiah əm itəm tatən məmə elta kit rəha niməfak təmol nolən rat, məto okəmə etəmim kəiu o kisil katəhalən, kən nakətəlig-in rəhaləhal nəghatən. ²⁰ Kən okəmə etəm-iasol kit rəha niməfak tatol nat kit tərət, kən natəghat əskasik kəm in e niɡanəmti netəmim rafin rəha niməfak, kən tol nəhlan netəmim okotəɡin o nolən nat tərət min.

²¹ E niɡanəmti Uhgın, ne Iesu, ne nagelo min itəm Uhgın təmitəpun rəkis ilat, io ekatən əskasik kəm ik məmə ik onakəkəike mətəu-pən nəghatən rəhak e nolən itəm in tətəuatip. Ik onakəsolan nolən pişin kəm suah kit, kən matig mol pişin min kəm suah kit. Məto onəkol tahmen ahmen əm kəm ilat rafin.

²² Əsələs-ipər ueiuhaiən etəmim məmə in otos wək rəha niməfak, inu nakoatələhəu-pən nelmitəmat moatəfak lan. Məto-inu okəmə in suah kit itəm rəhan əh-ikın nolən rat, kən rəhan nolən rat otatig lam, tahmen məmə ik min nəmos rəhan nolən rat. Məto ol əm rəham nəmegəhən tatuwiwi matətəuatip e nian rafin.

²³⁻²⁵ Netəmim neen kitat kotitun məmə ilat nol təfagə rat, kən kotitun məmə Uhgın otol nalpinən kəm ilat. Məto neen rəhalat təfagə rat tatəhluaiɡ əh-roiu, məto uarisig okəpanotəplan. Kən tahmen ahmen əm, nian tərət wək itəm təwir min, kitat kotitun əm. Məto neen əh-ikın itəm koatəhluaiɡ əh-roiu, məto okəpanotəplan ilat.

Təsəwirən məmə onakənım əm nəhau məto-inu, nian neen ik nakatimis. Məto təwir məmə onakənım wain noan məşin pəs in tasitu e nərəpəm.

6

Nolən ətuatip o slef min

¹ Slef min itəm koatəfak okotəkəike motisiai-in netəm-iasol min rəhalat. Nolən əh in otahtosis-in naihlua, məmə kəsotən ratən nərɡi Uhgın, kən məsotən ratən nəgətunən rəhatat. ² Məto slef min itəm rəhalat etəm-iasol in iəfak, ilat okəsotolən nolən əh u kotəmə, “Ei. Etəm-iasol əh in piatət əm kit,” kən ilat məsotisiai-in wirən. Məto ilat okotəkəike motol wək pik təhmin min e nikilat pahrien, məto-inu rəhalat etəm-iasol in iəfak kit itəm koatolkeike in.

Nəgətunən neiuəiuan min ne natimnat wir min pahrien

Natimnat min u, ik onakəkəike matəɡatun netəmim lan. Kən e nian rafin ik onakəkəike matəghat əskasik kəm ilat o nətəu-pənən.

³ Mæto netəmim neen koatægætun nəghatən neen itəm tol pisin e nəghatən əh rəhak, kən ilat koatən məmə nəgætunən rəha İərəmərə rəhatat İesu Kristo, in neueiueən, kən koatən məmə nəgætunən rəha nolən rəha nəmegəhən itəm Uhgın tolkeike, in neueiueən. ⁴ Netəm min əh koatol nəhlan ilat kəsotitun agin-əhən nat kit, kən ilat nausit pik. İlat kotalməl o nuwınən məghat pik o nəghatən min itəm tatiuw-pa neməha, o nəghatən min itəm netəmim koatətəhau ilat min ron. Nolən u in tatol netəmim koatetet ilat min, kən moatəhap-əhap ilat min, kən moatəghat rat e nərgilat min, kən moatətəlig rat elat min. ⁵ Kən e nian rafin ilat koatol timəht. İnu nolən rəha netəmim itəm rəhalat nətəligən tərət, ilat koatəlu e nəghatən pahrien. İlat koatən məmə suatip rəha nahatətəən e Uhgın in suatip kit o nosən məni ne nautə min.

⁶ Mæto nat itəm təwir pik sənəmə kitat kotos məni ne nautə. Nat itəm təwir pik in məmə kitat okotaliwək e nolən itəm Uhgın tolkeike, kən motagiən əm, nat ərnəpin rəhatat nautə noan məsin o tēpət, ⁷ mæto-inu nian kitat kəmotaiir-pa e nətueintən u, kən kəməsotosən nat kit motuwa. Kən e nian okotimis lan, okol kəsotos minən nat kit motitəlig. ⁸ Mæto okəmə nigitat nagwənən ne nərən tahmen əm, kən kitat kotagiən. ⁹ Netəmim itəm kotolkeike pik məmə rəhalat nautə o tēpət, in timətig əm olat məmə okotol nolən rat min tēpət. In tahmen-pən e noanikulu tətəhasin ilat e noakəmihl rəha nərətən, kən ilat kotolkeike məmə okotol natimnat tēpət rəha nalmələn, kən natimnat tēpət itəm tərət olat. Kən nolkeikeən rəha natimnat rat min əh okoatərəkın-rəkın nəmegəhən rəhalat. ¹⁰ Mæto-inu nolən rəha nolkeike pikən məni, in nəukətın natimnat rat tēpət. Kən netəmim neen ilat koatətul-ıəkis o nətəu-pənən suatip u, kən ilat kınotuwin rəkis isəu o nolən rəha nahatətəən, kən ilat koatol natimnat min neen itəm tatərəkın atip nıkilat, kən moatətə tərət lan.

Nəghatən wir rəha Pol tatuwin kəm Timoti

¹¹ Mæto ik Timoti, etəm rəha Uhgın, aiu muwin isəu o nolən rat min əh. İk onəkəkəike malkut pik o nətəu-pənən nolən ətuatip, itəm Uhgın tolkeike. Rəham nahatətəən otəkəike məskasik, kən ik onəkəkəike molkeike netəmim. Askəlim rəham nahatətəən tatuwin əm nulan, namnun tikə. Kən onəkəike muwa ik etəm mətig kit. ¹² Onəkəluagin wir e nəluaginən rəha nahatətəən. Kən maskəlim nəmegəhən lilin itəm Uhgın təmaun-in ik ron. Aupən ikin in təmaun-in ik ron nian nəmən-iarəp nahatətəən rəham e İesu e niganəmti netəmim tēpət.

¹³ E niganəmti Uhgın, itəm tatos-ıpa nəmegəhən kəm natimnat rafin, ne niganəmti Kristo İesu itəm təmən-iarəp wir nəghatən pahrien e niganəmti Pontias Pailat, iatəghat əskasik kəm ik nəhlan: ¹⁴ ol natimnat min u, kən məsapəsən kit mətəorus-pən İərəmərə rəhatat İesu Kristo otuwa ¹⁵ e nian ətuatip itəm Uhgın təmitəpun. Uhgın itəm kitat okotəkəike moatənwiwi e nian rafin, in pisin əm tətərəmərə e natimnat rafin. In Kig rəha kig min rafin, kən İərəmərə rəha İərəmərə min rafin. ¹⁶ In əm təsimisən mətətig lilin, rəhan natuounən tikə, kən namnun tikə. İkin tətətig ikin, nəhag-əhagən tasiə mitəlau in, kən okol kəsənən iuəhkır ron. Suah kit təsehman əh in, kən okol suah kit təsehman nian kit. Nian rafin kitat okotəkəike motisai-in in, kən moatən-iarəp rəhan nəsanənən ne nərəmərəən matuwin matuwin namnun tikə. Tol nəhlan. Əwəh.

Nəfak u rəhalat nautə tēpət

6:3: Kal 1:6-9 **6:5:** 2 Tim 3:8; 4:4; Taet 1:14 **6:6:** Fil 4:11-12; 1 Tim 4:8; Hip 13:5 **6:7:** Job 1:21 **6:10:** Efes 5:5 **6:11:** 2 Tim 2:22 **6:12:** 1 Kor 9:25-26; 2 Tim 4:7 **6:13:** Jon 18:36-37 **6:15:** Nol Əpən 17:14

¹⁷ Əghat əskasik kəm netəm koatəfak itəm rəhalat nautə rəha nətueintən u tepət. Ən məmə ilat okəsotiləs-ipər pikən ilat, kən kəsotahatətəən e rəhalat məni u tepət rəha roiu əm, məto olawig ne tikə min. İlat okotəkəike motahatətə əm e Uhgın itəm tatos-ipa natimnat wır tepət kəm kitat məmə kitat okotəto təwir lan. ¹⁸ Əghat əskasik kəm ilat məmə okotimətə e nolən təwir, ne nasituan wır min. Kən nıkilat otəkəike magien o nawteən kəm netənim. ¹⁹ E nolən əh, in tahmen məmə ilat koatələhəu natimnat wır min tepət, tahmen-pən əm məmə kəmotasa wır o nəmegəhən itəm otəpanuwa. Kən ilat kotitun nosən nəmegəhən, itəm nəmegəhən pahrien.

Namnun nəghatən rəha Pol

²⁰ Timoti, ik onakəkəike matehm wır natimnat min itəm Uhgın təmələhəu-pən rəkis e nelməm. Apəs kən mətul isəu o nəghatən min itəm nıpətılət tikə kən kəsotos-ipənən nisaiiən kəm Uhgın, kən nəghatən min itəm kəsotətuatipən e Naosa Rəha Uhgın. Nəghatən min əh katən məmə koatos-ipa nitunən, məto kəp, koateiuə. ²¹ Məto netənim neen koatuarisig-in nəghatən eiueiuə min əh, kən minotos-arəpən e suatip rəha nahatətəən pahrien.

Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwırən kəm itəmat.

2 Timoti

Naoa itəm tatol kəiu lan itəm Pol təməte tuwın kəm Timoti

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u 2 Timoti

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwın kəm pah? Təməte tatuwın kəm Timoti. Kən in molkeike məmə ilat min əpəh e niməfak rəha Efesas, məmə okotafin. Afin e “Namnusən Əkuəkır Rəha Naoa u 1 Timoti” o nitunən məmə Timoti in pah.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Nian kapman rəha Rom taskəlim Pol əpəh Rom, in təsətətigən e kalapus, məto in təmətətig e rəhan kit nimə, kən mopael min kəmotətig ilat min motehm məmə in otəsəgimən. Namnun japta rəha Wək Min tətəghat-in nian min əh. Kən əmun kapman təmahl-iarəp in, kən taliwək əm mətan o nup kəiu. Məto roiu əh, tinuwın min e kalapus əpəh Rom, kən kalapus əh in tərət ikin pahrien. Naoa rəha Wək Min təsəghat-inən nian əh, naoa tinol namnun rəkis. Kalapus əh in tətəp ikin, kən tiəkis o netəmim o nuwınən mətag-pən-in. Luk əm ilau min. Pol təmolkeike məmə Timoti otuwa mehm məto-inu in rəhan fren wır. Kən in molkeike məmə Timoti in otəmik naoa min rəhan.

?Təməte naoa u naka? Pol təmətim məmə otəsuwəhən kohamnu in timis. Tol nəhlan, in təməte naoa u o nələhəu-pənən niməfak e nelmi netəm-iasol pisin min neen tahmen e Timoti. Nian iəkis min koatuwa o niməfak, kən Pol in tolkeike məmə Timoti otətəskəlim Namnusən Təwir, kən matətul əskasik e nahatətəən rəhan, kən məsəginən nən-iarəpən Namnusən Təwir, kən in otətul matip o nətoən nahməən e nıpətin okəmə nəratən otuwa.

Pol təmən təwir kəm Timoti

¹ Io Pol, u io aposol kit rəha Kristo Iesu, itəm Ughin təmətəpun rəkis io məmə rəhan, kən məhl-ipa io məmə ekən-iarəp rəhan nəniəkisən rəha nəmegəhən lilin e Kristo Iesu. ² Iatən təwir kəm ik Timoti, nətik itəm iakolkeike pik ik. Pəs Ughin Tata ne Kristo Iesu rəhatat İərəmərə okuawte-in rəhalau nəwırən, ne nasəkıtunən, ne nəməlinuən kəm ik.

Pol təmilas-ıpar nətəligən rəha Timoti

³ Nian rafin, lapin ne lenian, iatəfak ron ik, kən matən tagkiu kəm Ughin ron ik. Kən iatol wək rəhan tahmen-pən əm e tipik min, kən ekıtun məmə nolən rat kit təsətəgən lak. ⁴ Nıkkı tatuəh nahui nəmtəm, kən iakolkeike pik məmə ekəplan min ik pəs nıkkı otəgıen. ⁵ Nıkkı tatuəh nahatətəən pahrien rəham itəm tahmen-pən əm e nahatətəən itəm təmaupən mətətig e rəham pipi Lois ne rəham mama İunis, kən ekıtun məmə roiu in tınətətig lam. ⁶ Kən tol nəhlan, iatən min kəm ik məmə onakelel nıgəm rəha nəsanənən itəm Ughin təmos-ıpinə o nolən rəhan wək. Ughin təmos-ıpinə nəsanənən əh nian emələhəu-pən nelmək matəfak-ıpinə lam. ⁷ Ol wək e nəsanənən əh, məto-inu Ughin təsos-ıpamən kəm kitaf nıkkı rəha nəgıinən, məto təmos-ıpa nıkkı rəha nəsanənən, ne nıkkı rəha nolkeikeən, ne nıkkı itəm tatol nolən min itəm in titun məmə kotəuatıp.

⁸ Kən inəh, əsaulis-inən o nən-iarəpən İərəmərə, kən əsaulis-inən io itəm etətig e kalapus o nərgin. Məto e nəsanənən itəm Ughin tatos-ıpinə kəm ik, nəkəike mol məmə io ne, itəm iatəto nahməən o namnusən təwir. ⁹ Ughin

təmosmegəh kitat kən maun-in kitat məmə kitat okotuwa rəhan min netəmim itəm kotasim, kən təməsolən o nat kit itəm kitat kəmotol, məto in təmol e rəhan atip nətəligən, ne nəwīrən. Nian Uhgīn təməsolən əh nətueintən ne, məto in təmələhəu rəkis nalpəkauən məmə in otawte-in rəhan nəwīrən kəm kitat e Kristo Iesu, ¹⁰ məto roiu, in təmol əp nəwīrən əh kəm kitat e nuwamən rəha Iosmegəh rəhatat, Kristo Iesu. Kən Kristo təmərəkīn nīmīsən ne rəhan nəsanənən, kən təməsiəgəpīn nəmegəhən u namnun tikə, kən kitat koatehm e namnusən təwīr. ¹¹ Kən Uhgīn təmītəpūn io məmə io iəghat, ne aposol, ne iəgətun o namnusən təwīr əh. ¹² Tol nəhlan iatəto pik nahməən ron u ikīn-u e kalapus. Məto esaulis-inən, məto-inu ekītun məmə pah u iatahatətə lan, kən mītun wīr məmə in tītun nehm wīrən nat naka itəm in təmələhəu-pa e nelmək o namnun nian.*

¹³ Ətəu-pən əm suatip rəha nəgətunən u tətəuatipt itəm emən kəm ik, kən ol nat u e nahatətəən ne nolkeikeən e Kristo Iesu. ¹⁴ E nasitūən rəha Narmin Rəha Uhgīn itəm tətətiq e nikitat, kən atehm wīr nat wīr itəm Uhgīn təmələhəu-pən e nelməm.

¹⁵ Nəkītun məmə rəhak min netəmim əpəh Esia, ilat Fukelas ne Hermokenes, ilat rafin kəmotagim rəkis motapəs io.

¹⁶ Pəs İəməmə otasəkītun Onesiforas ne rəhan min, məto-inu nian tēpət təmətasitu lak matiləs-ipər rəhak nətəligən. Kən təməsaulisən məmə emətətiq e kalapus. ¹⁷ Nīpahriənən, nian in təmuwa Rom, təmeam-in io, təmeam-in io mətoarus-pən məplan io. ¹⁸ !Pəs İəməmə otasəkītun in e namnun nian! İk nəkītun wīr natimnat wīr min itəm təmol kəm io əpəh Efesas.

2

Mopael təwīr rəha Kristo Iesu

¹ İk u nətik, pəs Uhgīn otol nīkim təsanən e nəwīrən itəm tətisi-pən e Kristo Iesu. ² Nəməto rəkis natimnat min u itəm eməgətun itəmat lan e niganəmti netəmim tēpət. Kən os rəhak nəghatən mələhəu-pən e nelmī netəmim neen itəm natən nīpahriənən elat, kən ilat okotītun nəgətunən netəmim neen min lan. ³ Nian nəratən tatuwa, məto ətul əskasik kitat min ik, təhmen e mopael wīr kit rəha Kristo Iesu. ⁴ E nian rəha nəluaginən, mopael kit təsolən natimnat rəha nəmegəhən rəha netəmim əpnəpīn əm, məto tatol əm wək rəha mopael məto-inu, in tolkeike məmə rəhan etəm-iasol rəha mopael, nīkin otəgīen lan. ⁵ E nolən kitiəh, etəm tətəiū məmə in otol win, in otəkəike mətəu-pən lou min rəha nāiūən, məto okəmə təsolən, kən in otəsosən nətəuən rəha nol winən. ⁶ Tətəuatipt əm min-nulan məmə etəm tatol pik wək e nasumən, in otaupən məulək-in. ⁷ Ətəlig-in wīr nat naka iatən kəm ik, məto-inu İəməmə otasitu lam o nītunən nīpəti nəghatən min u.

⁸ Atətəlig-in İesu Kristo u noanol rəha Tefit, kən Uhgīn təmosmegəh in e nīmīsən. Kən inu namnusən təwīr iatən-iarəp. ⁹ Kən iatəto nahməən o namnusən təwīr əh, kən nīpahriənən, kəmālis io e sen təhmen-pən məmə io iakləh kit o iohamnu itəm. Məto kəsəlisən nəghatən rəha Uhgīn. ¹⁰ Tol nəhlan, iatətul əskasik e nahməən min rafin o netəmim itəm Uhgīn təmītəpūn ilat, məmə in otosmegəh ilat e Kristo Iesu, kən ilat okotətiq e nəwīrən itəm təhəg-əhəg rəha Uhgīn, itəm namnun tikə.

1:9: Efes 2:8-9; Taet 3:5 **1:10:** Hip 2:14 **1:11:** 1 Tim 2:7 * **1:12:** Suatip pisin o nəuħlinən ves 12b: "kən mītun wīr məmə in tītun nehm wīrən nat naka itəm io emələhəu-pən e nelmīn o namnun nian." **1:14:** 1 Tim 6:20 **2:3:** 2 Tim 1:8 **2:5:** 2 Tim 4:8 **2:6:** 1 Kor 9:7 **2:8:** Rom 1:3; 1 Kor 15:4 **2:9:** Efes 3:1,13; Fil 1:12-14

¹¹ Inu nəghatən tatən pahrien məmə, Okəmə kotuwa kitiəh e Kristo e nimisən rəhan, kən okotəmegəh min kitat min.

¹² Okəmə koatətul əskasik e nian iəkis min, kən kitat okotərəməə min kitat min. Okəmə kitat kotən-iamnin in, kən in otən-iamnin kitat.

¹³ Okəmə kitat kəsotolən rəhatat noanawil, mətə in tatol rəhan noanawil, mətə-inu in otəkəike matol rəhan nolən.

Iolwək təwir rəha Uhgın

¹⁴ Natimnat min u, onəkəike matən matisimatip lan kəm rəham min netəmin. Ən əskasik kəm ilat nəhlan məmə, "İtən e nərgin Uhgın məmə itəmat nəsotərgəhəuən o nipəti nəghatən min." Nərgəhəuən nəhlan təsasituən e suah kit, mətə tatərəkın əm netəmin itəm koatəto. ¹⁵ Alkut əskasik məmə onəkəuwa iolwək təwir itəm nian Uhgın tatəplan rəham wək, in titun nənən məmə, "Əwəh, nəmol təwir," kən nəsaulisən o rəham wək, mətə-inu natəgətun ətuatip nəghatən rəha nipahrienən. ¹⁶ Mətə apəs nəghatən əpnəpin min əm itəm kotərət məsotisiai-inən Uhgın, mətə-inu netəmin itəm koatəghat nəhlan, nəmegəhən rəhalat tatuwın matuwın əm o nolən min itəm kəsotisiai-inən Uhgın. ¹⁷ Nəgətunən rəhalat in tahmen-pən əm e niməgəm piən itəm tatəməhal mətəpət matol iahgin. Təs mil u kioal min-nulan, ilau u Haemeneus ne Faelitas, ¹⁸ itəm kinuəmkarəpən rəkis e suatip rəha nipahrienən. Katuan məmə Uhgın təmol kitat kotəmegəh min rəkis e nimisən, kən okol Uhgın təsos-ipa minən nipətətat wi min nian İesu tatuwa min. Kən təs mil u katuərəkın nahatətən rəha netəmin neen. ¹⁹ Mətə tol pap nəhlan, nimə itəm Uhgın tatiləkın tatətul tiəkis, kən təməte-pən lan məmə, "İərəməə titun netəm min u rəhan min," ne "Netəm min u koatən məmə ilat netəm rəha İərəməə, okotəkəike mətəpəs nolən rat min."

²⁰ Ətəlig-in-tu. E nimə rəha etəm rəhan nautə tepət, plet pisin pisin min tepət. Kəmol neen e iəen u kol tatipit-ipit, neen e silfa, neen e nig, neen e niməptən. Wək rəha neen, in wək asol itəm katisiai-in. Kən wək rəha neen, in wək əpnəpin əm itəm tol naulisən. ²¹ Okəmə suah kit tatol rəhan nəmegəhən tatuwıwi mətəpəs nolən rəha naulisən, in titun nolən wək asol itəm katisiai-in, kən Uhgın otələhəu kalın məmə rəhan pisin əm, kən mol əpen-əpenə məmə otol wək min itəm kotəwir.

²² Aiu muwın isəu o nolən rat min itəm tatəwiə e niki netəm aluə. Kən ətəu-pən wir suatip rəha natimnat min u: nolən itəm tətəuatip, ne nahatətən, ne nolkeikəən, ne nəməlinuən. Ətəu-pən suatip əh itəmat netəm min u itəm koatəpəh o nasitun rəha İərəməə e nikilat itəm təwir. ²³ Apəs magim rəkis e nəghatən alməl min itəm nipətətilat tika. Nəghatən min əh koatiuw-pa əm timəht o nərgəhəuən. ²⁴ Iolwək rəha İərəməə, okol in təsərgəhəuən, mətə in tatəkəike matol təwir kəm netəmin rafın, kən otəkəike muwa etəm rəha nəgətunən, kən rəhan nətəligən kaifəməh. ²⁵ Okəmə netəmin neen koatən rat rəhan nəgətunən, kən in otəkəike məgətun wir ilat e nolən mətig əm. Kən okəm-naka Uhgın oteghəhan-in məmə ilat okotəuhlin rəhalat nəmegəhən, məmə ilat okotitun nipahrienən, ²⁶ kən ilat okotuwa min e nətəligən təwir, kən mətəgim rəkis-in noanikulu rəha Setan, itəm təmaskəlīm ilat kən koatol nəwian.

3

Noln rat min iuahkir o Namnun Nian

¹ Mæto onækaike mitun naghātən u mēmə nian əskasik min okotuwa iuahkir o Namnun Nian. ² Tol nəhlan mæto-inu, netəmim okoatətəlig-in atip əm ilat, kən ilat okotolkeike pik mənī. Netəmim okotausit, moatos-ipər atip əm ilat. İlat okotan rat netəmim ne Uhgın, kən ilat okotəht nəwia tafa ne mama, kən okəsotənən mēmə nīkilat tətəgien o nat itəm katol kəm ilat, kən okəsotisiai-inən Uhgın. ³ Rəhalat nolkeikeən kəm netəmim otikə, kən okəsotaluinən nəratən itəm suah kit otol kəm ilat. İlat okotərəkin nərği netəmim. Okəsotərəmərəən e noln min rəhalat. Nīkilat otəgien əm o nərəkinən netəmim. Okotətəhau nat itəm in təwir. ⁴ İlat kəut kəsua min, kən okotol natimnat rat neen mæto kəsotətəlig-inən mēmə nat naka otiet lan. Kən ilat okotiləs-ipər atip ilat, kən ilat okotolkeike pik natimnat o nətəən təwir e nīpətilat, mæto ilat okəsotolkeikeən Uhgın. ⁵ Okotol noln min rəha iəfak min mēmə netəmim okotəplan, mæto ilat okəsotolkeikeən mēmə nəsanənən rəha Uhgın otəuhlin rəhalat nəmegəhən mol kotuwiwi. Uwin isəu o netəm min u.

⁶ Apəs əm ilat mæto-inu neen koatehm suatip o nuwinən latuənu min, kən moatiuw rəkis nətəligən rəha nīpitan itəm rəhalat nətəligən təsəskasikən. Təfagə rat min rəha nīpitan min u, in tiəkis pik olat, kən noln rat min tēpət itəm ilat koatolkeike, koatiuw-pən ilat. ⁷ Kən nīpitan min əh koatətəlig-in wir e naghātən min rafin rəha netəm min əh, mæto ko kəsotitunən naghātən rəha nīpahrienən. ⁸ Aupən ikın, Janes ne Jampres kəmatioal timəht kəm Moses,* kən e noln kitiaħ min əm, netəm min əh koatəht naghātən rəha nīpahrienən. Netəm min u, rəhalat nətəligən tərīoah e noln rat min, kən noln rəha nahatətəən rəhalat in neueiuə-əmən. ⁹ Mæto nəgətun eiueiuəən rəhalat, ko təsətulən tuwəh, mæto-inu netəmim rafin okotəplan mēmə ilat kəsotitunən nat itəm koatəghat-in, kotahmen-pən əm e suah mil əh.

Nəghatən rəha Pol kəm Timoti

¹⁰ Mæto ik, Timoti, ik nəmətəu-pən rəhak nəgətunən, ne noln rəha nəmegəhən rəhak, ne nat naka itəm ekolkeike mēmə ekol, ne rəhak nahatətəən, ne noln rəha nətəligən rəhak itəm təfəməh, ne rəhak nolkeikeən, ne nətul əskasikən rəhak, ¹¹ kən nəkitun nian iəkis min itəm koatuwa e rəhak nəmegəhən, ne noln tərət min itəm katol lak. Kən nəkitun noln iəkis min itəm kəmol lak əpəh Antiok, ne İkoniam, ne Listra. Mæto İərəmərə təmiləs-irəkis io e natimnat min əh rafin. ¹² Nīpahrienən, netəmim rafin itəm kotolkeike mēmə okotol noln itəm Uhgın tolkeike, kən motol e Kristo İesu, netəmim okotol tərət kəm ilat, ¹³ mæto nian kitiaħ min əm, nol təfagə rat min ne netəm rəha neueiuəən, ilat okotol noln rat motuwın kol itəm in tərət aɡin. İlat netəmim kateiuə-in ilat,† kən ilat okoteiuə-in pik aɡin-əh netəmim.

¹⁴ Mæto ik, Timoti, onakəkəike matətəu-pən əm natimnat wir min itəm kəməgətun ik lan itəm nəmən əskasik rəkis nīpahrienən lan, mæto-inu ik nəkitun wir netəmim itəm kəmətəgətun ik lan. ¹⁵ Kən nian nəmatakekə mætoarus-pa u-roiu, nəmitun Naoa Rəha Uhgın itəm titun nos-ipənən nənatigən mēmə nəkitun nosən nəmegəhən lili lan o nahatətəən e Kristo İesu. ¹⁶ Nəghātən min rafin e Naoa Rəha Uhgın, kəmotisi-pən əm e nohli Uhgın, kən koatasitu etat. Koatəgətun kitat, moatəniəp noln rat min rəhatat, moatəg-ətuatip-in kitat, kən moatəgətun kitat e noln min itəm kotətəuatip.

3:1: 1 Tim 4:1 3:5: Mat 7:15,21; Taet 1:16 * 3:8: Janes ne Jampres, ilau iəmik nərik mil rəha kig rəha İjip. 3:8: Eks 7:11 3:11: Wək 13:50; 14:5; 14:19 3:11: Sam 34:19 3:12: Mat 16:24; Jon 15:20; Wək 14:22 † 3:13: Setan o netəmim pisin min okoteiuə-in ilat. 3:16: Rom 15:4

¹⁷ Koatasitu etat nəhlan məmə, kitat netəm rəha Uhgın, okotos nasituən rafin mın əh, kən motuwa netəmim itəm kotitun nolən wək mın rafin itəm kotəwır.

4

¹ Timoti, oekən-ıpinə nəghatən keike kit kəm ik e nıganəmti Uhgın ne Kristo İesu itəm otakil nolən rəha netəmim rafin, netəm koatəmegəh ne netəm kəmotimis, kən oekən-ıpinə nəghatən u məto-inu in otuwa mın matərəmə. Kən inəh, iakatəkəike matən kəm ik məmə, ² ən-ıarəp nəghatən rəha Uhgın, kən ətul matıp o nən-ıarəpən, nat əpnarın məmə otimətıg əm, o tiəkis. Əg-ətuatıp-in nolən rəha netəmim, kən ən-ıarəp nolən rat mın, kən mıləs-ıpər nətəlıgən rəha netəmim, kən nıan natol wək mın u, rəham nətəlıgən otəkəike məfəməh, kən rəham nəgətunən otəkəike mətuatıp məwır. ³ Nəkəike mol nəhlan məto-inu, nıan itəm tatuwa, netəmim okəsotolkeikeən məmə okotətəlıg-in nəghatən pahrien. Məto ilat okotos ıgətun pısın mın itəm okotəgətun nəghatən mın itəm ilat əm kotalkeike. ⁴ Kən ilat okotəuhlin matəlgılət o nətəlıg-inən nəghatən pahrien, kən motuwın moatətəlıg-in namsu eıueıuə mın.

⁵ Məto ik, atehm wır rəham nətəlıgən ne rəham nolən mın e nıan mın rafin, nat əpnarın nat pısın pısın mın koatuwa e rəham nəmegəhən, kən ətul əskasık nıan nəratən tatuwa, kən uwın mən-ıarəp nammusən təwır, kən ol rafin wək itəm Uhgın təmos-ıpən kəm ik məmə onəkol.

⁶ Timoti, ol natımmat mın əh, məto-inu otəsuwəhən, io ekımis. Kən roıu nəmegəhən rəhak tahmen e wain itəm kınatəhtəg-pən e olta məmə okul sakrifais lan. ⁷ E rəhak fait wır rəha nahatətəən, ematıpın wır nelmək, kən e rəhak nıauən, io emaiu wır rəkis mətoarus-pa nammun nıauən, kən io emataskəlım wır nolən ətuatıp rəha nahatətəən kən eməsapəsən wək rəha nən-ıarəpən nammusən təwır. ⁸ Kən roıu, İərəməərə itəm rəhan nakılən tətəuatıp wır, in təmol əpen-əpenə e nətəuən rəhak, inu hat rəha etəm tatol wın e rəhan nıauən, kən in otəfaıın-pa kəm io e nıan rəha nakılən məto-inu in təmakıl io məmə rəhak nəmegəhən tətəuatıp. Kən sənəmə io pısın əm, məto otos-ıpən kəm netəmim rafin itəm kotalkeike moatəsahgın məmə in otuwa mın.

Pol təmən-ıarəp nammusən rəha in mın neen

⁹ Eəm-in uəhai əm rəham suatıp məmə onəkuwa mehm io, ¹⁰ məto-inu Temas, u tolkeike pik nətueıntən u, in təmapəs io maiu muwın Tesalonaekia. Kresens tınuwın rəkis əpəh Kalesia, kən Taetas tınuwın rəkis Talmesia.

¹¹ Məto Luk pısın əm itımlau mın. Təwır məmə nıan nakatuwa, onakıt Mak itəmlau mın, məto-inu in tıtun nasituən e wək rəhak. ¹² Emahl-ıpən rəkis Tikikas tuwın əpəh Efesas. ¹³ Kən nıan nakatuwa, onakos rəhak kot itəm emələhəu kəm Kapas əpəh Troas, kən onakos mın rəhak naoa mın itəm kəmaiı-aiı, kən iakolkeike pik mın məmə onakos naoa mın u kəmol e nuwıgı sıpsıp.

¹⁴ Suah u Aleksanta itəm etəmim rəha nolən wək e iaen, in təmatol tətət kəm io. İərəməərə otos-ıpən nıtai nətəuən rəhan o natımmat mın əh. ¹⁵ Kən ik mın, atəto ik o suah əh, məto-inu tətəhtəsıg-in nəghatən mın rəhatat.

¹⁶ Nıan emaupən mətul e kot məmə ekən-ıarəp nəghatən mın rəhak, suah kit təməsətul-arəpən masıtu lak, məto netəmim rafin kəmotagım mətapəs io. Pəs Uhgın nıkin otəsəhtən natımmat rafin itəm ilat kəmoatol. ¹⁷ Məto İərəməərə təmətul e nıkalık mos-ıpa nəsanənən kəm io məmə ekən-ıarəp wır nəghatən rəhan, kən pəs ıahlıuə mın okotəto. Kən təmıləs-ıarəp io e nohlı

laion. ¹⁸ Iærəmərə otiləs-irəkis io e nərātən mīn rafin itəm okol kəm io, kən in otaskəlīm wir io, kən mīləs io ekuwīn e nərəmərəən rəhan əpəh ilis e nego e neai. Pəs kotiləs-ipər nərgin tatuwīn matuwīn namnun tīkə. Əwəh.

Namnun nəghatən

¹⁹ Iatən təwīr kəm Prisila ne Akwila, ne Onesiforas ne rəhan mīn. ²⁰ Erastas təməsətəu-pa-mən io, in əpəh Korin. Kən nian emiet Maelitas, emapəs Trofimas tətətig mətə-inu in tatimīs. ²¹ Alkut pik məmə nakuwa uəhai əm ikin-u, uarisig in nian rəha nətəpən. Iupulas tafən təwīr kəm ik, kən Putens, ne Linus, ne Klotia, ne piətət mīn rafin ikin-u koatən təwīr kəm ik.

²² Pəs Iærəmərə tətətig itəmat min. Pəs Uhgīn otawte-in rəhan nəwīrən kəm ik.

Taetas

Naoa itəm Pol təmäte tuwin kəm Taetas Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Taetas

?Pah təmäte naoa u? Aposol Pol təmäte naoa u.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Pol təmäte naoa u tatuwin kəm Taetas. Taetas in Iaihlua kit itəm təmahatəta e Kristo. Pol təmiuw-pa in o Kristo, kən Taetas təmöl wək tətət ilau Pol tahmen əm e Timoti. Koatehm nərgin nian tətət e Niutesteman.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? Pol ne Taetas kəmian e nəptən u Krit, kən ilau kəmuətuoun niməfak kit ikin-u. Pol təmiet min, məto təmən-ipən kəm Taetas məmə in otətətig mol rafin wək min ikin əh. Krit in nəptən kit itəm tərīoah wir e nolən rat min, tahmen məmə inu netəmim koatəiua pik nian rafin, moatəgwən pik, kən moatəlpah koatəlpah. Neen koatuwa e niməfak kən moatən nəghatən eiua tətət məmə okotos mənī lan.

?Təmäte naoa u o naka? Pol tolkeike məmə otasitu e Taetas e rəhan min wək əpəh e niməfak əpəh Krit. Taetas otəkəike miləs-ipər netəmim məmə okotuwa elta min o nehmən niməfak. Kən Pol tatəghat-in nolən rəha nəghatən kəm netəm min u kəsotətəu-pənən nətəlīgən rəha Taetas. Kən mōs-ipən nəgətunən neen rəha nahatətəən ne naliwəkən ətuatip. Kən in təmən məmə Timoti otahtosig-in wir nəgətunən eiua min. Namnun nəghatən təmən məmə otahl-ipa etəmim kit tuwa masitu e niməfak, kən Taetas in otəkəike muwa min masitu e Pol.

Pol təmən təwir kəm Taetas

¹ Taetas. Io Pol, iatətə naoa u kəm ik. Io slef kit rəha Ughin, kən io aposol kit rəha Iesu Kristo. Təmahl-ipa io məmə ekasitu e netəmim itəm Ughin tətətəpun rəkis ilat məmə rəhan min, miləs-ipər nahatətəən rəhalat, masitu elat məmə okotitun nəgətunən pahrien. Nian netəmim koatətəu-pən nəgətunən pahrien əh, kən rəhalat nəmegəhən otətəuətəp kotahmen-pən e nolən itəm Ughin tolkeike. ² Kitat kotitun nīpahrienən əh, kən motahatətə lan. Kən e nolən əh, rəhatat nətəlīgən tətətəg əskasik rəkis məmə okotos nəmegəhən lilin. Aupən aupən agin itəm Ughin təməsələn əh natimnat rafin, məto Ughin tinəmən rəkis nəmegəhən lilin əh, məmə in otol mihin. Kən kitat kotitun məmə in tətəiuan nian kit ne. ³ Kən e nian ətuatip itəm Ughin təmən, in təmöl məmə netəmim okotitun nəghatən rəhan. Ilat kotitun məto-inu Ughin Iosmegəh rəhatat təmən mələhəu nəghatən kit məmə təmōs-ipa wək u tətətəg e nelmək məmə io ekən-iarəp nəghatən əh rəha nəmegəhən lilin.

⁴ Taetas, rəhalau nahatətəən kititəh, kən e nolən rəha nahatətəən, in tahmen əm mə ik nətik pahrien. Rəhak nəfakən məmə Ughin Tata rəhatat ilau Kristo Iesu, Iosmegəh rəhatat, pəs okuawte-in rəhalau nəwīrən kəm ik, kən mələhəu nəməlinuan tətətəg ron ik.

Wək rəha Taetas əpəh Krit

⁵ E nian emiet Krit, kən emələhəu ik nəkətətəg məmə onəköl rafin wək itəm tətətəg, kən məmə onəkiləs-ipər elta min rəha niməfak, e taon min rafin e nitən Krit tahmen əm mə inu emən mihin kəm ik. ⁶ Elta min rəha niməfak okəike kəseh-m-pənən nolən rat kit e rəhalat nəmegəhən, kən rəhalat pətan kititəh əm, kən rəhalat nisualkələh otəkəkəike motahatətə e Ughin, kən məsotan əpnaripən motol natimnat təsahmenən, kən məsotəhtən nəwīa rəhalat tata

ne mama mämә netәmim okotән rat ilat ron. ⁷ Nәmegәhән rәha elta min rәha nimәfak otәkәike mәtuatip wir mәto-inu ilat koatos wәk asol rәha Uhgın. Ilat itәм koatehm wir netәmim okotәkәike motol mihin mämә kәsotilәs-ipәr atipән ilat motol rәhalat nәghatән mämә netәmim okotәgin, kән nikilat tәsahmә uәhalән. Sәnәmә ilat netәmim rәha nәpisән o nәmouән, kән sәnәmә ilat netәmim rәha nosән mәni e neiuеiuәән.

⁸ Mәto nәmegәhән rәhalat in otәkәike mol min-nulan. Ilat okotәkәike moatehm wir netәmim itәм koatuwa әh rәhalat ikin. Ilat netәм kotalkeike mә okotol әm natimnat itәм tәwir, kән nolән rәhalat in tatәgәtun mә ilat netәм mәtә, kән kotenatig. Ilat netәм rәha nәtәu-pәнән nәghatән rәha Uhgın. Rәhalat nәmegәhән in otәkәike mәtuatip wir e niganәmti Uhgın. Ilat kotitun nән atipән e nikilat mämә kotapәs nolән natimnat itәм tәrat kән moatol әm nat itәм tәwir. ⁹ Ilat okotәkәike motahatә әskasik e nәghatән rәha namnusan tәwir mämә in nipahrienән tahmen-pән mә kәmәgәtun ilat lan. Kән inәh, ilat kotenatig wir o nәgәtunән netәmim e nәgәtunән pahrien itәм tәtuatip mämә ilat okotәtәu-pән. Kән nian netәmim neen okotән nәghatән min itәм tol pisin e nәgәtunән pahrien, kән netәм-iasol min rәha nimәfak okotәgәtun әtuatip ilat motән-ipән kәм ilat mämә rәhalat nәgәtunән in neiuеiuәән.

¹⁰ Iatәghat min-nulan mәto-inu netәmim tәpәt e nimәfak әpәh Krit kotetәhau nәgәtunән pahrien u. Ilat, nәghatән rәhalat titatipерәh pik tahmen e kaluәluә, mәto nuhuwән lan tikә, kән moatiuw rәkis netәmim neen e nәgәtunән eiuеiuә min rәhalat. Netәmim tәpәt itәм koatән mämә okәkәike kәhg-ipән netәmim, ilat iәgәtun eiuеiuә min. ¹¹ Ahtosig-in nәghatән rәhalat mämә okәsotәgәtunән e nimәfak nәgәtunән әh kotәrat itәм kәsotәtuatipән mämә okotәgәtun, mәto-inu nәgәtunән rәhalat tatәrәkin-rәkin nahatәtәән rәha noanol min rafin rәha netәmim neen. Ilat koatәgәtun neiuеiuәән әh mәto-inu kotalkeike mämә okotos mәni lan, mәto kәsotaulisән lan. ¹² Etәм Krit kit aupән, in ien kit rәhalat, in min tәmән min-nulan mämә, “Netәм Krit, ilat netәм rәha neiuеiuәән nian rafin. Kән ilat kotahmen e kuri iarupin min. Kән ilat nәlpah, nian rafin kotalkeike mämә kotagwән әm lan.” ¹³ Mәto nәghatән rәha ien u, in tol әm nipahrienән. Kән tol nәhlan, әhai ilat mән-ipән kәм ilat mämә rәhalat nәgәtunән in neiuеiuәән, pәs ilat okotahatә әm e nәghatән pahrien, ¹⁴ kән ilat okәsotәtәu-pәнән noanage rәha netәм Isrel ne nәghatән rәha netәм koatapәs nәghatән pahrien. ¹⁵ Kән nәkotitun mämә netәmim itәм kotәtuatip e niganәmti Uhgın, nat tikә itәм otol ilat kotamkimik. Mәto netәmim itәм koatamkimik e niganәmti Uhgın mәto-inu ilat kәsotahatәtәән e Iesu, kән nolән kit tikә itәм otol ilat kotәtuatip. Kән tol min-nәhlan, nәtәligән ne nikilat kәrән kәsustuatipән, kән ilat kotәruru nakilән nat itәм tәwir, ne nat itәм tәrat. ¹⁶ Ilat koatән mämә kotitun Uhgın, mәto nolән rәhalat tatәgәtun mämә koateiuә, ilat koatәuhlin mәntaalat kәм Uhgın. Netәм min әh kotәrat agın, kotalmәl koatәht nәwia Uhgın, kән okul ilat kәsotolән nat wir kit ne.

2

Nәgәtunән itәм tәtuatip

¹ Mәto ik Taetas, ik onәkәike mәgәtun wir netәmim e nәgәtunән itәм tatәtәu-pән nәghatән әtuatip e Iesu. ² Ik onәkәike mәgәtun iaguihl min mämә e naliwәkән rәhalat, ilat okotan mәtig, kән mәsotanım pikan wain, kән nolән rәhalat otәkәike mәtuatip wir pәs netәmim okotisiai-in ilat, kән ilat okotәkәike moatәtul әskasik kән moatol natimnat e nenatigән. Nahatәtәән

rəhalat otəkəike mamnim wir e nəghatən rəha Uhgın. Kən ilat okotəkəike motolkeike netəmim. Kən motəkəike kətul tiakis e nian iakis min itəm koatəwa e rəhalat nəmegəhən. ³ Kən e nolən kitiah əm, nəkəike mægətun wir nipiətaguihl min məmə ilat okotəkəike motol nolən itəm tətəuatip məmə otosipən nisialiən kəm Uhgın. Kən ilat okəsotənən nikali netəmim. Kən sənəmə nipiətan rəha nipiətan. Məto ilat otəkəike motəgətun nəmegəhən ətuatip. ⁴ Inəh, ilat okotəgətun nipiətan min e suatip itəm ilat okotolkeike rəhalat min nəman ne nenətilat min. ⁵ Ilat okotəkəike motəgətun nipiətan məmə ilat nipiətan mətig itəm nəmegəhən rəhalat in tətəuatip, kən ilat kəsotan əpnəpənən, kən moatisiai-in rəhalat nəman min, kən moatehm wir natimnat min rəha latuənu, kən ilat moatol təwir kəm netəmim. Nian koatol nolən tol min-nulan, kən otahtosig-in netəmim məmə kəsotan ratən nəgətunən rəha Uhgın.

⁶ Kən e suatip kitiah min, otəghat əskasik kəm netəm aluə məmə ilat kotitun nən atipən e nikilat məmə kotəpəs nolən natimnat itəm tərət kən moatol əm nat itəm təwir. ⁷ Kən ik, e natimnat rafin, onəkol əm nat ətuatip min, pəs ilat okotətəu-pənənat naka itəm ik nakatol. Nian onakəgətun, nəmegəhən rəham otəkəike mətuatip, mol nəghatən rəham təfigəm. ⁸ Ik onakəkəike matən əm nəghatən pahrien itəm netəmim okol kəsotəplənən məntaa rəham nəghatən kən motən rat. Pəs in otol rəham tikimir min okotaulis lan məto-inu ilat kəsotəhm-pənən nolən rat kit ne lam, kən məsotənən nat tərət kit etat.

⁹ Əgətun wir slef min məmə ilat okotol nəwia rəhalat etəm-iasol min e natimnat rafin, məmə nikilat otəgien o wək rəhalat. Slef min okəsotənən nitai nəghatən rəha etəm-iasol min rəhalat, ¹⁰ kən məsotəkləhən kəm ilat, məto nian rafin ilat okotəkəike moatol natimnat ətuatip min, məmə rəhalat etəm-iasol min okotan nipiəhrien e rəhalat wək. E nolən itəm okotol e natimnat rafin, otəgətun məmə nəgətunən rəha Uhgın, Iosmegəh rəhatat in tətəuatip məwir.

¹¹ Ik onakəkəike mægətun natimnat min əh rafin məto-inu Uhgın təmərhəkis e suatip kəm netəmim rafin məmə otosmegəh ilat lan nian tətəwətin rəhan nəwirən kəm ilat. ¹² Nəwirən əh rəha Uhgın tətəgətun məmə nian kitat koatətig əh e nətueintən, kotəkəike motəpəs nətəu-pənən nolən rat min ne natimnat rat min rəha nətueintən itəm koatəwiə e nikitat, məto okotan mətig, kən nəmegəhən rəhatat otətuatip wir motahmen-pənəmə kitat netəmim rəha Uhgın. ¹³ Nəmegəhən rəhatat in otəkəike matol min-nulan nian kitat okoatasəhgin nian İesu Kristo, rəhatat Uhgın ne rəhatat Iosmegəh, in otuwa min lan e nəsanənən ne nəwirən. Nian əh in təwir agin, kən kitat kotitun mə otəpanuwa, kən matol nikitat tətəgien. ¹⁴ İesu nikin təmagien məmə otimis otat, kən mətou nəmegəhən rəhatat mos-irəkis e nəsanənən rəha nolən rat min rafin, kən mafəl wir kitat məmə kitat okotuwa rəhan min netəmim itəm kotolkeike məmə koatol əm nat itəm təwir.

¹⁵ Natimnat min u, onatəgətun ilat e niməfak. Ləs-ipər nətəligən rəhalat məmə okoatətəu-pən İəramərə, kən məghat əskasik kəm netəm koatətəu-pən nəghatən eiueiuə min. Uhgın təmos-ipiəna wək əh kəm ik, kən əghat min-nulan. Əsolən məmə etəmim kit otən rat ik.

3

Nolən rəha iəfak min

¹ Taetas, ən-ipən wir min kəm rəham netəmim məmə okotisiai-in netəm-iasol ne kapman rəhalat. Okotəkəike moatol nəwialat, kən moatətul matip e

nian rafin o nolən wək itəm otasitu e netəmim. ² Kən ilat okəsotəghat eiuan o nərəkinən nərği netəmim, kən okəsotolən timəht, mətə ilat nan mətig əm kən moatol təwir kəm netəmim, kən motos-iahau rəhalat nətəligən moatisiai-in netəmim rafin.

³ Koatol min-nulan mətə aupən kitat kotərat kəmotahmen əm elat. Kən Uhgın təmasitu etat nian kitat min kəmoatol nolən rat min əh, kitat ialmə min. Kəməsotolən nəwia Uhgın. Nos-ipən-os-ipənən rəha nərətən təmərəkin kitat. Kən nolən rat min rəhatat itəm kitat kəmoatolkeike, kəmoatəməmə etat. Kitat kəmoatol əm nəwialat, kən kəmoatol nolən rat rafin. Kən kəmoatolkeike natimnat min rəha netəm pisin. Nolən rat rəhatat təmol məmə netəmim kotətəhau kitat, kən kitat kəmoatətəhau kitat min.

⁴ Mətə nian nolkeikeən ne nəwirən rəha Uhgın İosmegəh rəhatat təmiet-arəpa, ⁵ kən in təmosmegəh kitat, mətə sənəmə təmol mətə-inu kitat netəm ətuatip. ! Kəp! In təmosmegəh kitat mətə-inu təmasəkitun kitat. In təmosmegəh kitat nian Narmin Rəha Uhgın təmafəl rəkis nolən rat min kən kotair wi min, kən Narmin təməwiək-in nikitat. ⁶ Narmin u inu, İesu Kristo İosmegəh rəhatat in suatip məmə Uhgın tatətəlmin nikitat tatər lan e nikin agien. ⁷ In təmol kitat kotətuatip e niğanəm̄tin e nəwirən rəhan məmə okotahətə e rəhan nəghatən itəm təmən kəm kitat mə o nian kitat kotatig itulin kitat min. ⁸ Inu nəghatən kit in nəghatən pahrien.

Kən io ekolkeike məmə onakəgətun wir netəmim lan məmə okotitun wir. Nəgətunən min əh okotasitu e İəfak min məmə rəhalat nətəligən otətətig əskasik əm e nolən natimnat itəm təwir. Nəgətunən min u ilat kotəwir kən okotasitu wir e netəmim. ⁹ Mətə apəs nəghatən alməl min itəm netəmim koatən tol min-nulan: koatəghat o noanol min rəhalat tuwin muwin miləs tipilat rat agin min; kən moatetet ilat min kən moatən-iahau ilat min o nıpəti nəghatən rəha Lou rəha Moses. Apəs əm nəghatən min u mətə-inu okol təsasituan e suah kit ne, kən rəhan nəwirən tikə. ¹⁰ Okəmə suah kit tatol netəmim koatoor ilat min o nəghatən tol min-nulan, onəkuwin məghat əskasik kəm in kən mən-iahau. Mətə okəmə tatol min, kən nakuwin min mən-iahau min. Okəmə nəmən-iahau pap mau kəiu, mətə in tatəkəike e rəhan nolən, kən otətul-pən isə ron motapəs. ¹¹ Mətə ik nəkitun məmə suah kit tol min-nulan, rəhan nətəligən tərət kən tatol keko-eko, kən matol təfagə rat e niğanəm̄ti Uhgın. Rəhan əm nolən tatəgətun mə in iol tərət.

Namnun nəghatən rəha Pol

¹² Oekahl-ipinə suah mil u kit, Atemas o Tikikas otimnə mehm ik. Nian otimnə, ik onakəkəike meam-in uəhai əm suatip mə onakimnə mehm io əpəh taon Nikopolis, mətə-inu io emolkeike məmə ekuwin matig ikin e nian rəha nətəpən. ¹³ Kən netəmim kəiu, Apolos ne Sinas u in ienatig e lou,* ilau katualiwək e rəhalau naliwəkən, mətə ik onakasitu elau məmə natimnat rafin rəhalau otəkəike mətətig.

¹⁴ Rəhatat netəmim okotəkəike motitun wir suatip o nolən wək kən moatol nat itəm təwir məmə ilat kotitun nasituan e netəmim neen itəm rəhalat natimnat təsahmenən. Təsəwirən məmə ilat kotatig əpnəpin əm.

¹⁵ Netəm min u itəm itimat ekoatətig koatahl-ipinə nəghatən wir kəm itəmat. Kən ən təwir kəm İəfak min itəm kətolkeike itimat.

Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat.

3:1: Röm 13:1-7; 1 Pita 2:13-14 **3:3:** 1 Kor 6:9-11; Efes 2:1-2; 5:8 **3:5:** 2 Tim 1:9; Hip 10:22

3:6: Wək 2:17-18 **3:9:** 2 Tim 2:14,16 **3:10:** Mat 18:15-17 **3:12:** Efes 6:21-22; Kol

4:7-8 * **3:13:** İenatig e lou - Suah kit itəm titun wir lou rəha kot, kən in tatəghat rəha netəmim itəm

koatuwin e kot. **3:13:** Wək 18:24; 1 Kor 3:5-6 **3:14:** Efes 4:28

Filimon

Naoa itəm Pol təməte tuwɪn kəm Filimon Nəghatən əkuəkɪr rəha naoa u Filimon

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwɪn kəm pah? Təməte tatuwɪn kəm Filimon əpəh e niməfak ikin Kolosi. Ilau fren wɪr. Filimon in etəmim kit itəm tatos slef mɪn.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? E nian əh, netəmim tepət koatos slef. Kən iəfak mɪn neen mɪn, ilat mɪn koatos slef mɪn. Filimon, rəhan kit əh ikin slef, nərgɪn u, Onesimas. Məto Onesimas, in təmakləh-in mənɪ neen rəha Filimon, kən əmun, in magɪm. Okəmə Filimon otəplan Onesimas, lou rəha Rom tatən mə Filimon titun nohamnuən tɪmɪs. Məto Onesimas təməplan Pol əpəh e kalapus ikin Rom, kən Pol təmən-iarəp Namnusən Təwɪr kəm in, kən təmahatətə e Iesu Kristo. Kən Onesimas in təmasitu e Pol. Kən Pol təmahlipən in titəlig-pən o Filimon. Pol təmən kəm Filimon məmə nat əpnəpɪn Onesimas in slef rəhan, məto roiu in pian e Iesu Kristo.

?Təməte naoa u o naka? Pol təməte naoa u matətapəh o Filimon məmə otaluin nolən rəha Onesimas, kən mos in titəlig-pa mɪn. Nat əpnəpɪn məmə in rəhan slef, məto Pol tolkeike məmə Filimon otəplan Onesimas tahmen əm məmə in pian kit e Iesu Kristo.

¹ Io Pol, itəm etatig e kalapus o Kristo Iesu, itimlau piətət Timoti, iatuən təwɪr kəm ik Filimon. Ik iolitimlau itəm ekioalkeike pik, kən kitəhal kətəhalol wək kitɪəh əm rəha Iesu. ² Kən iatuən təwɪr kəm wɪnitat Apia, ne Akipas itəm kitat mopael mɪn koatəluagin rəha Uhgɪn, kən iatuən təwɪr kəm netəm rəha niməfak itəm koatuwa moatəfak e rəham nimə. ³ Pəs Uhgɪn u Tata rəhatat, ne ləramərə Iesu Kristo okuawte-in nəwɪrən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Nəfakən rəha Pol

⁴ E nian mɪn rafin itəm iatəfak ron ik, matən tagkiu kəm Uhgɪn ron ik, ⁵ məto-inu eməto nahatətəən rəham e Iəramərə Iesu, ne nolkeikeən rəham itəm tatuwɪn o nəfak mɪn rafin. ⁶ Kən iatəplan nolən rəham, məmə natawte e nɪkim agien məto-inu e rəham nahatətəən. Kən iatəfak məmə nolən əh otasitu lam məmə onəkɪtun wɪr kən mos nat wɪr mɪn rafin rəha Uhgɪn itəm tətawte-in e Kristo kəm kitat. ⁷ Piak, iatəfak nəhlan məto-inu rəham nolkeikeən təmol nɪki nəfak mɪn koatəto təwɪr, kən nian eməto, io mɪn, nɪkik təmagien kən tatɪləs-ɪpər rəhak nətəligən lan.

Nətapəhən rəha Pol

⁸ Tol nəhlan, e Kristo esəginən o nənən kəm ik məmə onəkol nat kit itəm nəkəike mol, ⁹ məto esol mihinən. Iatətapəh-in əm e nolkeikeən. Io iaguɪhl kit, etatig e kalapus o Kristo Iesu. Kən io inu Pol, ¹⁰ iatətapəh-in suah kit ron ik e rəhak nɪpahrienən məmə nakos e nɪkim agien. Suah əh in təmuwa tahmenpən e nətik nian emətatig e kalapus, inu Onesimas, rəham slef. ¹¹ Aupən ikin, in təməsol wək wɪrən kəm ik, məto roiu in titun nolən wək təwɪr kəm kilau kərən.*

¹² Kən roiu, etahl-ɪpɪnə mɪn suah u, etəm itəm iakolkeike pik. ¹³ Okəmə tətatig itimlau mɪn, nɪkik tagien ron, kən in otatos nəmeem mətasitu lak nian etatig ikin-u e kalapus o namnusən təwɪr. ¹⁴ Məto esolkeikeən məmə ekol

1:2: Kol 4:17; 2 Tim 2:3 **1:7:** 2 Kor 7:4 **1:10:** 1 Kor 4:15; Kol 4:9 * **1:11:** Nərgɪn u "Onesimas" in təmə, "etəm itəm titun nolən wək wɪr."

nat kit itəm ik nasegəhan-inən. Kən okəmə natol nat wir iakolkeike məmə in tatisi-pən əm e nīkim agien, mətə sənəmə nat io iatəkaike kəm ik məmə nakol.

¹⁵ Esitunən, okəm-naka Onesimas təmagim e nian əkuəkir u məmə onakos min in titəlig-pa min nətuatig agin-əh, ¹⁶ mətə sənəmə in otol min əm slef rəham, kəp. Mətə roiu əh, in suah wir taprəkis-in slef kit, in pialau etəm təwir. Io iakoleike pik in, mətə ik onakolkeike pik in taprəkis, mətə-inu in rəham slef, kən in piam e Iərəmərə.

¹⁷ Nakatehm io məmə kəmuea kitiaħ e wək ne nolkeikeən rəha Kristo, kən tol nəhlan, iatətapəh məmə nian in otimnə, nakos in e nīkim agien tahmen-pən əm məmə io. ¹⁸ Okəmə təmol nat kit tərət kəm ik, o təmos rəham nat kit kən məsətouən, pəs nəkələhəu-pən tətətig e kaon rəhak. ¹⁹ Kən əh-roiu, Io Pol, iatəte e nelmək – *pəs io epanətou*. Mətə təwir məmə nəsaluinan rəham kaon asol agin kəm io, itəm tol min-nulan, emasitu lam kən nəmos rəham nəmegəhan lili. ²⁰ Piak, iakolkeike məmə onakətuoun matətou rəham kaon† kəm io, kən ol nat u iatətapəh-in e nərgi Iərəmərə, kən ol nīkik tatəto təwir e Kristo. ²¹ Iatəte naoa u kəm ik mətə-inu ekitun məmə onəkol nəwiak, kən onəkol taprəkis-in nat naka itəm iatətapəh-in.

²² Kən nat kit min, afəl rəhak kit rum mətə-inu emələhəu-pən rəhak nətəligən e Uhgın məmə in otos io ekitəlig-pinə min otəmat, inu noa nəfakən rəhatəmat.

Namnun nəghatən rəha Pol

²³ Epafra, itimlau min etuatig e kalapus o nərgi Kristo Iesu, kən in tatən təwir kəm itəmat. ²⁴ Kən Mak, ne Aristakas, ne Temas, ne Luk, itəm itimat ekoatol wək kitiaħ, ilat min koatən təwir kəm itəmat.

²⁵ Pəs Iərəmərə Iesu Kristo otawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat rafin.

1:16: 1 Tim 6:2 † **1:20:** E nəghatən Kris, nəghatən rəha Pol ikin-u “mətou rəham kaon” in iuahkir əm e nərgi Onesimas. **1:22:** Fil 1:25; 2:24 **1:23:** Kol 1:7 **1:24:** Kol 4:10-14

Hiprus

Naoa itəm kəm̄te tuwīn kəm̄ noanol rəha Isrel Nəghatən əkuəkīr rəha naoa u Hiprus

?Pah təm̄te naoa u? Kitat kotəruru məm̄ə pah təm̄te naoa u. Etəm təm̄te naoa u təm̄əsətəan nərgin e naoa. Etəm təm̄te təm̄əsəplanən Iesu Kristo. Məto təm̄to Namnusən Təwīr o netəmim pisin-pisin mīn itəm kəm̄otəplan Iesu. Kən suah u, in titun nəghatən rəha Oltesteman, ne nolən rəha netəm Isrel aupən. Okəm-naka Panapas o Apolos təm̄te naoa u, məto-inu ilau kiatur nat tahmen e suah u. Kən ilau iahgin e niməfak. Netəmim neen, nikilat təht məm̄ə Pol təm̄te, məto nikilat təsəhtən nəhlan məto-inu e leta tepət rəha Pol, təm̄ələhəu-pən nərgin, məto nərgin tik e naoa u.

?Təm̄te tatuwīn kəm̄ pah? Təm̄te naoa u kəm̄ netəm Isrel itəm kətatətə e Kristo Iesu, məto okəm-naka neen kəm̄otitəlig-pən noan masin e nolən rəha nətəu-pənən Lou rəha Moses. Okəm-naka ilat kəsotitun wīrən nəukəti Namnusən Təwīr.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təm̄te? E nian əh, netəm Isrel koatərəkīn netəm Isrel itəm koatəhatətə e Iesu Kristo. Nikilat təpou ron. Təwīr məm̄ə ilat okotəto məm̄ə nahatətəən rəhalat in nīpahrienən, kən Iesu in Kristo itəm Uhgīn təm̄ən məm̄ə otahl-īpa.

?Təm̄te naoa u o naka? E nian əh netəmim neen e niməfak, nikilat təht məm̄ə nolən rəha nətəu-pənən Lou rəha Moses e Oltesteman, in ilis taprəkis-in nolən rəha nahatətəən e Iesu Kristo. Məto nolən mīn nəhlan rəha Oltesteman, ilat narmīn mīn əm rəha natimnat mīn itəm Iesu otol. Kəm̄otəte naoa u məm̄ə netəmim okotəplan motitun məm̄ə Iesu Kristo in ilis taprəkis-in natimnat rafin, tahmen-pən e ien mīn, ne nagelo mīn, ne Moses, ne Aron ne pris mīn. Nolən rəha nahatətəən e Iesu Kristo in təwīr pik taprəkis-in nolən rəha nətəu-pənən lou rəha Moses. Inu, in nīpahrienən məto-inu natimnat rafin rəha Oltesteman təmuwa mol nīpahrienən lan e Iesu Kristo. Kən nīmīsən rəhan in tahmen əm məm̄ə otos-irəkis nolən rat mīn rəha etəmim.

Kristo təm̄ol əp Uhgīn kəm̄ itat

¹ Aupən ikin, Uhgīn təmatən* nəghatən rəhan, məto təmatələhəu əm e səpag kəm̄ tīpitat mīn e nian tepət ne suatīp pisin pisin mīn. ² Məto roiu əh, kinotegupən e namnun nian,† kən tīnatəghat ətuatīp əm kəm̄ kitat e Nətīn, itəm in təm̄iləs-īpər məm̄ə otərəmərə e nautə rafin rəha tata rəhan.‡ Kən e Nətīn əh, in təm̄ol natimnat rafin e nətueintən.§ ³ Nətī Uhgīn in nəhag-əhagən rəha nəwīrən ne nəsanənən rəha Uhgīn.* In təm̄əru ətuatīp rəhan tata e natimnat rafin.† In tatəmīk ətāin natimnat rafin e nəsanənən rəha nəghatən rəhan.‡ Nian in təm̄imīs rəkis məm̄ə otafəl rəkis rəhatat nolən rat mīn,§ kən in tatəpələh e rəhn matip kig, ikin rəha nepətən ne nisīaiən, e nego e neai.*

Nətī Uhgīn u, in ilis taprəkis-in nagelo mīn

⁴ Tol nəhlan, Uhgīn təm̄iləs-īpər rəkis Nətīn u, kən in ilis taprəkis-in nagelo mīn, tahmen-pən məm̄ə nərig u itəm Uhgīn təmos-īpən kəm̄ in, in ilis pik

* 1:1: Hip 2:2 † 1:2: 1 Pita 1:20 ‡ 1:2: Sam 2:8 § 1:2: Jon 1:1-3; Kol 1:16 * 1:3: Jon 1:14; 12:41; Aes 6:1-4 † 1:3: Jon 14:9; Fil 2:6-7; Kol 1:15; 2 Kor 4:4 ‡ 1:3: Kol 1:17 § 1:3: Taet 2:14 * 1:3: Fil 2:5-11; Kol 1:15-18.

taprækis-in nergilat rafin.† 5 Uhgín tәмәsән agin-әһән kәм nagelo kit rәһan mәмә,
 “Ik nәtik.

Roiu enuwa rәһam tata әtuatip.”‡

Mәto in tәмәghat nulan kәм Iesu. Kән Uhgín tәмәsән agin-әһән kәм nagelo kit mәмә,

“Io tata rәһam,

kән ik onәkuwa nәtik.”

Mәto in tәмәghat nәһlan kәм Iesu.§

6 Mәto e nian Uhgín tahl-ipa Nәtin itәм tәmaupән maiir* tuwa e nәtueintән, kән in tән mәмә,

“Pәs rәһak rafin nagelo mін, nipinәgilat taru nisip e nisaiiән, motәнwiwi in.”

7 Nian Uhgín tatәghat-in nagelo mін, in tatән mәмә,

“Io emol rәһak nagelo mін

ilat kotahmen e nimәtag itәм tәtan ikin mін rafin, matol rәһak wәk.

Plat iolwәk mін rәһak, tahmen e nigәм.”†‡

8 Mәto tәmatәghat-in Nәtin kән matән mәмә,

“Uhgín, rәһam nәrәmәrәән otәtatig lilin, namnun tikә.

Kән nәtuatipән in nәlnal rәһa nәrәmәrәән rәһam.

9 Ik nәmolkeike әm nәtuatipән

kән metәhau nolән eko-eko mін.

Tol nәһlan, io u, rәһam әtuatip Uhgín,

io emәlәhәu әupән ik, kән ik ilis e ik mін neen.

Kән emol-pән oel e rәһm-kapә, tatәgәtun mәмә ik kig,

matol nikim tagien taprækis-in ik mін neen.”§

10 Kән Uhgín tatән-ipән mін kәм in mәмә,

“Iәrәmәrә, e nәtuounән, ik nәmol nәtueintән u,

mol in tәskasik.

Kән e nelmәм atip әm,

ik nәmol natimnat rafin itәм kotatig e neai.

11 Natimnat mін u rafin, ilat okәpanotikә,

ilat okotoas tahmen e nimәһan itәм tәmәmnәmit,

mәto ik nәtatig lilin әm.*

12 Ik onakaiu-aiu ilat,

tahmen әm mәмә etәmim tәmaiuaiu rәһan nimәһan.

Ik onakәuhlin natimnat mін u,

tahmen e etәmim tәmikis rәһan nimәһan,

mәмә in otәtәut-in in pisin.

Mәto ik, nәkәtatig lilin әm nulan,

kән okol nәsimisән nian kit.”†

13 Uhgín tәмәsән-ipән agin-әһән kәм nagelo kit rәһan mәмә,

“Ik әpәlәh e rәһak matip, ikin rәһa nepәtән ne nisaiiән,

kән matәsahgin.

Pәs io ekos-iәhau rәһam tikimir mін,

† 1:4: Efes 1:20-21; Fil 2:9 ‡ 1:5: Sam 2:7; Wәk 13:33; Hip 5:5; 1 Kron 17:13 § 1:5: Mat 3:17

* 1:6: Katән mәмә in tәmaupән maiir mәto-inu tәmaupән maiir e pian mін. Katәghat-in nәһlan Iesu, mәto-inun in tәmaupән matig, uarisig natimnat mін rafin (Әplan mін Kolosi 1:15). Tol nәһlan, kән natimnat rafin mін, in rәһan әm. Tatos nepәtән ne nisaiiән nәһlan tahmen e suakәkә itәм tәmaupән maiir. Sam 89:27; Hip 2:10; Rom 8:29. † 1:7: Sam 104:4 ‡ 1:7: Nimәtag ne nigәм kәmueia nian Uhgín tәmos-ipa Lou. Hip 2:2; 12:18-21. § 1:9: Sam 45:6-7 * 1:11: Aes 34:4; 51:6; Nol Әpән 6:12-17 † 1:12: Sam 102:25-27

mol ilat kotahmen e niməhan kit itəm nateguafəl nelkəm lan.”‡ §

14 Məto nagelo min, ilat iolwək min əm. Nagelo min, ilat narmın min itəm Uhgın təməhl-ıpa məmə okoatehm netəmim itəm okotos nəmegəhən ron.

2

Nən-ıəhauən itəm o nuwınən e naiəh

1 Iesu in ilis pik. Tol nulan, təwir məmə kitat okotətəlig-in wir nat naka itəm kitat kəmotəto,* məmə naiəh rəha nitəhəi təsiləsən kitat. 2 Nəghatən† itəm nagelo min kəmoatən-ıarəp‡ in nıpahrienən, kən netəmim ilat okotos nalpinən o nətgəhlən Lou ne nəlpah-inən nolən nat Lou tatən. 3? Tol nəhlan, kən kitat okotəhrol nulan motagım okəmə kitat kotol nat əpnəpın əm e nosmegəhən asol əh rəha Iesu? Nosmegəhən u, itəm ləramərə təmaupən mən-ıarəp, kən netəm min u itəm kəmotəto, ilat kəmotəgətun kəm kitat məmə in nıpahrienən.§ 4 Uhgın təmatig mol min nəfıgəmən o nəghatən əh e nolən nəmtətın min, ne natımmat min itəm narmı netəmim tatiwig ron, ne nat pıspıs min, ne nos-ıpamən nəsanənən min rəha Narmın Rəha Uhgın o nolən wək.*

Iesu təmuwa mahmen e pian min

5 Nagelo min okol kəsotərəməərən e nətueintən itəm otəpanuwa, itəm kotəghat-in.† 6 Məto-inu Nəoa Rəha Uhgın tatən məmə,

“Etəmim in nat əpnəpın əm, məto ik, nıkim tatəht in, ik nəsaluınən, kən ik natehm wir nəti etəmim.‡

7 E nian əkuəkır əm itəm ik nəmos-ıəhau in, teıuıai ləhau e nagelo min, kənu mos-ıpən nəramərən ne nəpətən ne nisıaiən kəm in.

8 Kən ik mos-ıpən nəpətən məmə in otərəməərə e natımmat rafın.”§ *

Roiu əh, tatən məmə, “natımmat rafın,” nıpətın in məmə Uhgın təsapəsən nat kitiəh ne məmə etəmim təsərəməərən lan. Məto kitat kəsotehmən əh natımmat min əh kotuwa. 9 Məto nat kitiəh kitat kəmotəhm, inu Iesu, itəm “e nian əkuəkır əm nəmos-ıəhau in teıuıai ləhau e nagelo min” kən roıu əh “kınos-ıpən nəpətən ne nisıaiən kəm in” məto-inun in təmos nəhməən mımıs o kitat. Əwəh, e nəwırən rəha Uhgın, Iesu təmımıs o netəmim rafın e nətueintən.†

10 Uhgın təmol natımmat rafın məto-inun in təmolkeıe mihın, kən natımmat rafın kotatig-pən e nelmin.‡ Kən təwir agın məmə Uhgın təmol Iesu u, təmaupən məhatıp nol o nosmegəhən netəmim, in təməto nəhməən e nımısən, məmə in tətuatıp agın§ o nəmikən nenəti Uhgın min tepət kotuwın katig e nəhag-əhagən rəha nəwırən ne nəsanənən rəhan.* 11 Iesu in tatol rəhan netəmim kotasım, məmə rəha Uhgın əm, rəhalat nolən rat tıka.† Kən Iesu ne rəhan min netəmim, rəhalat tata kitiəh əm. Tol nəhlan kən Iesu in təsaulısən məmə otəun-in ilat u məmə pian min ne wının min.‡ 12 In təmənpən kəm Uhgın məmə,

‡ 1:13: Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, “ekol rəham tıkimır min ilat kotahmen e nat kit itəm nəkəpələh mətəfıpər nelkəm lan,” kən nıpətın u məmə, “Oekol ik ilis agın taprəkıs-in rəham tıkimır min.”

§ 1:13: Sam 110:1 * 2:1: Rom 11:22 † 2:2: Nəghatən u tatəghat-in, in Lou rəha Moses. ‡ 2:2:

Wək 7:53 § 2:3: Hip 10:28-29; 12:25 * 2:4: Mak 16:20 † 2:5: Netəm İsel ilat koatən məmə nıpahrienən məmə nagelo min ilat koatərəməərə roıu ikın min rafın e nətueintən; Dut 32:8. ‡ 2:6:

“nəti etəmim,” inu Iesu. § 2:8: Sam 8:4-6 * 2:8: Jen 1:26; Nol Əpən 20:4,6; 22:5 † 2:9: Fil 2:8-9 ‡ 2:10: Rom 11:36 § 2:10: Hip 2:17; 4:15; 5:8-9 * 2:10: Luk 24:26; Rom 8:17; 2 Tes 2:14; 1 Pita 5:1; Hip 2:7 † 2:11: Hip 13:12; Efes 5:26 ‡ 2:11: Mat 28:10

“Io oekæn-iarəp ik kəm piak min ne winik min ne natimnat min itəm ik nəmol. Oekan napuən mənwiwi ik e nuəfiminən asol e niganəmtilat.”[§]

¹³ In tatən min məmə,

“Io oekələhəu-pən nahatətəən rəhak e Uhgín.”^{*}

Kən matən min məmə,

“Io u, itimat nисуalkələh itəm Uhgín təmos-ipa kəm io.”[†]

¹⁴ Nisualkələh min əh, Iesu tatəghat-in ilat, ilat nípətilat ne nitalat əh-ikin. Plat u netəmim agin-əh əm. O nat u, Iesu təkəkəike muwa e nətueintən mos nípətin ne nitan tahmen əm elat məmə in otuwa pialat pahrien.[‡] Təmol nəhlan məmə in otimis, kən nīmisen rəhan, in otərəkin nəsanənən rəha lərmis, itəm tətəskəlīm nəsanənən rəha nīmisen.[§] ¹⁵ Məto-inu netəmim koatəgin nīmisen.^{*} Nəginən rəhalat tətəskəlīm ətain ilat nian rafin, tahmen əm məmə ilat slef min. Məto Iesu in təmimis məmə otiuw rəkis netəm min u, məmə sənəmə ilat slef min. In təmikis ilat. ¹⁶ Kotitun əsas məmə sənəmə in təmasitu e nagelo min, məto in təmasitu e noanol min rəha Epraham.[†]

¹⁷ Iesu təike mos nípətin ne nitan nəhlan, məmə in otuwa mol tahmen e pian min e nolən min rafin,[‡] məmə in titun nasəkitunən[§] kitat, kən koatəgile lan. In otəkəike muwa mol nəhlan, təgətin məmə in pris asol agin pahrien, tatol wək rəha Uhgín, kən məmə in otilpin neməha rəha Uhgín. ¹⁸ Kən roiu əh, nian Setan tatos-ipən-os-ipən kəm ilat, kən Iesu titun nasituan elat, məto-inu in min, in tinəto tərət rəkis nian Setan təmos-ipən-os-ipən kəm in.^{*}

3

Iesu in taprəkis-in Moses

¹ Piak min ne winik min, Uhgín tinaun-in^{*} kələh kitat min itəmat o nuwinən e nego e neai, kən mol məmə kitat netəm iasim. Məto-inu Iesu tətəsitu nulan e kitat, itəmat onəkotəkəike katətəlig-in pik Iesu əh, in aposol kən in pris asol agin rəha nəfakən rəhatat itəm kitat koatən-iarəp. ² Uhgín təmİLəs-ipər Iesu məmə in otol wək u, kən in təmol nəwia Uhgín e natimnat rafin, tahmen e Moses aupən təmol nəwia Uhgín e rəhan wək rafin, məmə in otatehm wir nimə, inu netəmim rəha Uhgín.[†] ³ Ilau kərən kətioal nəwia Uhgín, məto etəm təmİLəkİN nimə, netəmim koatİLəs-ipər nəgin ron taprəkis-in nimə itəm in təmol. Kən e nolən kitihə əm, tətəuətip məmə Uhgín otİLəs-ipər Iesu taprəkis-in Moses. ⁴ Kən nimə min rafin, netəmim koatİLəkİN, məto Uhgín in təmİLəkİN natimnat rafin itəm tətətig. ⁵ Moses in iolwək kit e nípəgnoa nimə rəha Uhgín, itəm tatol nəwia Uhgín, matehm nimə rəhan, inu netəmim rəha Uhgín. Kən nəmegəhən rəha Moses tatəpsen-pən natimnat itəm Uhgín otəpanəgətin. ⁶ Kristo, in min tatol nəwia Uhgín. Məto sənəmə in iolwək əm kit tahmen e Moses. In Nətin, kən tatos nepətən o nərəmərəən e rəhan nimə. Kən okəmə kitat kəsotəginən, kən motalkut məmə okotətul əskasik[‡] o nat un itəm kitat kəmotələhəu-pən nətəligən rəhatat lan, kən motausit ron, kən nípahrienən məmə kitat u, netəmim rəhan, kitat rəhan nimə.[§]

Oatehm məha-məha itəmat min e nahatətəən rəhatəmat

⁷ Nəghatən u inu, NarmİN Rəha Uhgín təmən e Naoa Rəha Uhgín məmə,

§ 2:12: Sam 22:22 * 2:13: Aes 8:17 † 2:13: Aes 8:18; Jon 10:29 ‡ 2:14: Jon 1:14 § 2:14: Jon 3:15; 1 Kor 15:54-57; 2 Tim 1:10; 1 Jon 3:8 * 2:15: 2 Tim 1:7 † 2:16: Aes 41:8-9; Luk 3:8 ‡ 2:17: Fil 2:7; Hip 2:10; 4:15; 5:1,8-9 § 2:17: Hip 5:2 * 2:18: Hip 4:15 * 3:1: Rom 8:28 † 3:2: Nam 12:7 ‡ 3:6: Hip 3:14; 4:14; Rom 11:22 § 3:6: 1 Kor 3:16; 1 Pita 2:5

“Roiu əm, onəkotəkəike moatətəlig-in nəwian,

⁸ məsotolən rəhatəmat-kapə təskasik pik, tahmen e tipitəmat min ilat kəmoatol mihin aupən moatəht nəwia Uhgın, nian ilat kəmoatek asgəwin Uhgın e ikin taruən-aruən ikin.*

⁹ İkin əh, tipitəmat min kəmotəkəike kəm io məmə okotəplan rəhak nəsanənən, nat əpnəpin ilat kəmotəplan pap natimnat min itəm emol o nup foti.†

¹⁰ Kən io iatol neməha kəm ilat, kən matən məmə, ‘Nikilat tətən isəu ron io nian rafin.

Kən ilat motapəs nolən nat itəm iatən kəm ilat.’

¹¹ Neməha təmol io,

kən ekos noanawil kit mən məmə,

‘İlat okol kəsotuwınən e ikin katos namegən ron io ikin.’”‡ §

¹² Piak min ne wınik min, oatehm wir itəmat min o nat u. Otol məmə nikitəmat atip otəsəratən kən kit təsapəsən nahatətəən, mol məmə nəkotəuhlin-pən itəmat isəu o Uhgın itəm tatəmegəh. ¹³ Uhgın təmən “Roiu əm,” kən nian u “roi” tətətiğ əh. Tol nəhlan, nəkotəkəike moatəghat roiu kəm itəmat min, moatehm məha-məha itəmat min nian rafin, məmə nolən rat otəsəiu-inən itəmat kit mol rəhn-kapə təskasik o Uhgın. ¹⁴ Məto-inu okəmə kitat kotətul tımtim mətoarus-pən namnun, motahatətə e Uhgın təskasik miəkis, tahmen əm məmə inu kəmotətuoun motahatətə wi əm lan, kən tatəgətun məmə kitat kınəatos kələh natimnat min rəha Kristo. ¹⁵ Məto sotaluinən nəghatən itəm kəmən,

“Roiu əm, onəkotəkəike motətəlig-in nəwian

məsotolən rəhatəmat-kapə təskasik pik,

tahmen e tipitəmat min ilat kəmoatol mihin aupən

moatəht nəwia Uhgın.”*

¹⁶ ? Kən pah min un itəm kəmotətə pap nəwia Uhgın, məsotolən? İlat un Moses təmit-irəkis ilat İjip.† ¹⁷ ? Pah min un kəmotol Uhgın neməha tol o nup foti? İlat un, netəm kəmotol nolən rat, kən moatəme motimis moatəməhl əpnəpin əm əpəh ikin taruən-aruən ikin.‡ ¹⁸ ? Kən pah min un Uhgın tətəməghat kəm ilat, matos noanawil məmə ilat okəsotuwınən motiet-arəpən ikin katos namegən ron ikin? In tətəməghat kəm netəm kəmotəht nəwian. § ¹⁹ Kən kitat koatəplan məmə kəməsəgəhan-inən ilat məmə okotiet-arəpən ikin katos namegən ikin ron, məto-inu ilat kəsotahatətəən lan.

4

İkin katos namegən o Uhgın ikin

¹ Məto kitat u, Uhgın təmən-ləkis rəkis məmə kitat kotitun nuwınən imə ikin katos namegən ron ikin, kən nəniəkisən u, tatətul əh, materəh otat. Tol nəhlan, pəs kitat koatətə itat, kən moatəgin məmə kitat kit okol matən təsosən namegən əh. ² Məto-inu kitat kınətətə rəkis namnusən təwir məmə Uhgın təmol əpən-əpənə ikin kit o namegən rəhatat, tahmen əm məmə inu netəm aupən kəmotətə nəghatən mihin. Məto nəghatən əh, təməsasituən elat, məto-inu ilat kəmoatətə əm, məsotahatətəən lan. ³ Məto-inu kitat netəm kəmotahatətə əm lan, kitat kotitun nuwınən imə, ikin katos namegən ron ikin. Məto rəha netəm min u itəm kəsotahatətəən lan, Uhgın təmən məmə, “Neməha təmol io, kən ekos noanawil kit, mən məmə,

* **3:8:** Eks 17:1-7; Nam 20:2-5 † **3:9:** Nam 14:3; Dut 1:3; Wək 7:36 ‡ **3:11:** Nam 14:21-23

§ **3:11:** Sam 95:7-11 * **3:15:** Sam 95:7-8; Hip 3:7-8 † **3:16:** Nam 14:1-35 ‡ **3:17:** Nam 14:29;

1 Kor 10:1-13 § **3:18:** Nam 14:22-23; Sam 95:11; Hip 3:11

'Ilat okol kəsotuwīnən ikin katos namegən ron io ikin.'[†] *[†]

Təmən nəhlan, nat əpnəpin məmə tīnol əpen-əpenə rəkis ikin katos namegən ron ikin nian in təmətuoun matol nətueintən. ⁴ Kitat kotitun məmə tīnol əpen-əpenə rəkis lan, məto-inu Naoa Rəha Uhgīn in tatəghat-in Sapat, matən məmə, "Təmöl nətueintən, kən e nian sepin lan, Uhgīn təmameg e rəhan wək."[†] ⁵ Məto ikin mīn neen e Naoa Rəha Uhgīn, Uhgīn tatən məmə, "Ilat okol kəsotuwīnən ikin katos namegən ron io ikin."[‡]

⁶ Tol nəhlan, ikin katos namegən o Uhgīn ikin əh, in tətətig əh məmə netəmim okotuwīn ikin. Məto netəm mīn u əupən itəm kəmotəto namnusən təwīr, ilat kəmotəmīk-ərəpən-in nuwīnən ikin katos namegən ron ikin, məto-inu kəmotəht nəwīa Uhgīn. ⁷ Kənu, uarisig lan, tol-pən Uhgīn təmələhəu mīn nian kit mīn o nuwīnən ikin katos namegən ron ikin. Nian əh, inu roiu. Uhgīn təmən-iarəp nat u kəm Tefit məmə, "Roiu əm, onəkotəkəike motətəlig-in nəwīan məsotolən rəhatəmat-kapə təskasik pik."[§]

⁸ Nīkitəmat tuəh-tu suah u Josua^{*} əupən. Okəmə Josua təmos-īpən namegən kəm ilat nian in təmit ilat moatuwīn Kenan, kənu Uhgīn okol təsən mīnən məmə otələhəu nian kit mīn məmə in nian rəha nuwīnən imə ikin katos namegən ron ikin.[†] ⁹ Kən tol nəhlan, kən in təmən nian pīsīn kit mīn, nian əh-īkīn tətətig əh o rəhan netəmim məmə okotuwīn motos namegən, e nolən kitīah əm itəm Uhgīn təmameg mīhin e rəhan wək mīn əupən, e nian rəha Sapat. ¹⁰ Məto-inu etəm tatuwīn imə məmə otos namegən u, in otameg e rəhan wək, tahmen əm e Uhgīn itəm təmameg e rəhan wək əupən.[‡] ¹¹ O nat u, kitat okotalkut əskasik məmə okotuwīn imə motos namegən u. Təsəwīrən məmə kitat kit, otətəu-pən nolən rəha netəm əupən itəm kəmotəht nəwīa Uhgīn, moatəme.

¹² Məto-inu Naoa Rəha Uhgīn,[§] in tatəmegəh məsanən mītahləpīk e wək rəhan.^{*} Kən in tahmen e naip təsilə e nīkalīn kərən mil.[†] In tītun nətarərəhən matəplan nətəligən mīn ne nīkīn pīsīn pīsīn mīn e netəmim, tahmen əm e naip itəm tətətarərəh matəplan ikin tatīpīn mīn ikin e nīkīlkīlītəm ne nəhau imə agīn. In tətakīl nətəligən mīn ne nolən anīon mīn e nīkitəm.[‡] ¹³ Uhgīn tatəplan natīmnat rafīn e nətueintən tahmen əm məmə kəməte kītalkīn-ītalkīn kətepīk, koatəməhl pīpīə əm. Kitat okotəkəike motən-iarəp rafīn agīn natīmnat itəm kəmotol kəm Uhgīn u inu.[§]

Iesu in təmuwa pris asol agīn itəm təwīr maprəkis, məto-inu in Uhgīn pap, məto təmuwa etəmim

¹⁴ Tol nəhlan, pəs kitat kotaskəlīm-īəkis nahatəhən rəhatat itəm kīnoatən-iarəp rəkis, məto-inu kitat koatos pris asol agīn kit rəhatat in iahgīn. Inu Iesu, Nəti Uhgīn, itəm tīnuwīn rəkis imə e nego e neai.^{*} ¹⁵ Məto-inu rəhatat pris asol agīn, in Pris kit itəm tatəto wīr nīkitat, matəto wīr otəhrol kitat kəsotahmenən, məto-inu natīmnat rafīn itəm tatek asgəwīn kitat e nəmegəhən, natīmnat kitīah mīn əm, kīnotek asgəwīn rəkis in e rəhan nəmegəhən. Rəhatat pris asol agīn, in tīnītun rəkis rəhatat nəpouən mīn.[†] Məto nat kitīah əm un, in təsolən

* **4:3:** Sam 95:11; Hip 3:11 † **4:4:** Jen 2:2 ‡ **4:5:** Sam 95:11 § **4:7:** Sam 95:7-8; Hip 3:7-8

* **4:8:** Josua in nərgīn kit e nəghatən rəha Isrel. Kən nərgīn u Iesu, nərgīlau tahmen-ahmen əm e Josua e nəghatən rəha netəm Kris. Nian Josua təmos-īpən namegən kəm netəm Isrel əpəh Kenan, nəmegəhən rəha Josua in tatəpsen-pən nat itəm Iesu otəpanol, mos-īpa namegən pəhrien kəm kitat. † **4:8:** Dut 31:7; Jos 22:4 ‡ **4:10:** Jen 2:2; Hip 4:4 § **4:12:** 1 Pita 1:23; Aes 49:2; Nol Əpən 19:13-15; Jon 12:48

* **4:12:** Aes 55:11; Jer 23:29 † **4:12:** Efes 6:17 ‡ **4:12:** 1 Kor 4:5 § **4:13:** Nol Əpən 2:23

* **4:14:** Hip 7:25 † **4:15:** Hip 2:17

nat tərət kit. ¹⁶ O nat u, pəs kitat kəsotəginən o nuwamən iuahkir o jea rəha kig[‡] u, tətawte-in rəhan nəwirən kəm kitat. Kən ikin əh, in otasəkitun itat, kən mos-ipa nəwirən kəm kitat e nikin agien, e nian rəha nəratən otuwa otat. [§]

5

¹ Kitat kotitun məmə nian rafin Uhgın tatitəpun suah kit kən matiləs-ipər in məmə otuwa pris asol agin, məmə in suatip rəha netəmim okotuwın o Uhgın. In suatip rəhalat o nos-ipənən natimnat kəm Uhgın, kən in matol sakrifais o rəhalat nolən rat min.* ² Roiu əh, məto-inu pris asol agin u in etəmim kit, in titun nolən timətig əm o netəmim,[†] nat əpnarın məmə ilat kotəruru agin nat itəm tətawatip, ilat kotagin rəkis e suatip, məto-inu in min, in təsahmənən, in tatol təfagə rat[‡] nian tepət. ³ In tatol təfagə rat nəhlan, kən tol məmə e nian rəha sakrifais, in otəkəike mol sakrifais o rəhan atip təfagə, kən matig mol min rəha netəmim min. [§]

⁴ Suah kit okol təsənən məmə in otol wək rəha pris asol agin, matiləs-ipər atip in. Kəpə, Uhgın otəkəike maun-in rəhan kit etəmim məmə in otol wək u, tahmen əm məmə inu təmaun-in mihin Eron aupən.* [†] ⁵ Tol nəhlan, Kristo in təmisiləs-ipər atipən in məmə in pris asol agin. Məto Uhgın in təmitəpun, kən mən-ipən kəm in məmə, “Ik nətik.

Roiu enuwa rəham tata ətuatip.”[‡]

⁶ Kən ikin kit min e Naoa Rəha Uhgın, [§] in tatən məmə

“Ik pris kit tahmen e Melkisetek aupən,*[†] kən ik onakaton wək rəha pris nian rafin, matuwın matuwın namnun tikə.”

⁷ E nəmegəhən rəha Kristo e nətueintən u, in tatəfak kəm Uhgın, matətapəh-in nasituən, mətasək əfəmäh, nahui nəmtin titaiəh. Uhgın tatos nəsanənən o nosmegəhən in e nimisən. Kən in təmatisiai-in Uhgın, kən matol nəwian,[‡] kən o nat u, Uhgın təməto in. [§] ⁸ Nat əpnarın məmə Kristo in Nəti Uhgın, məto in təməto nəhməən. Tol nəhlan, nəhməən rəha Iesu, təmol in titun wir nipəti nolən nəwia Uhgın,* ⁹ kən təmuwa etəm ətuatip rəha nolən wək rəha pris asol agin rəhatat. Kən in təmol suatip o nosmegəhən lili rəhan netəm min u koaton nəwian, matos wir ilat, matuwın matuwın namnun tikə. ¹⁰ Kən Uhgın təmos-ipən nərig u kəm in, məmə in pris asol agin tahmen əm e suah u Melkisetek aupən.[†]

[‡] **4:16:** Jea rəha kig u, in Uhgın tatəpələh ikin, kən matərəməmə, məto o natimnat min itəm Iesu təmol, jea rəha kig u, in tatuwa tahmen e Ikin Katilpin Neməha rəha Uhgın Ikin itəm Oltesteman tatəghat-in (Onakehm e Eks 25:18-22; Lev 16:1-15). Ikin əh inəh, itəm Uhgın tatasakitun kənu matəhlman nəwirən rəhan ikin kəm itat kən mətəfəl rəkis nolən rat min rəhatat. In titun nolən e nita Iesu itəm təmai u otat, kən təmərakin-rəkin rəhan neməha. [§] **4:16:** Eks 25:18-22; Lev 16:2,14,15; Hip 9:5 * **5:1:** Hip 2:17; 7:27; 8:3; 9:9 † **5:2:** Hip 2:17-18 ‡ **5:2:** Hip 4:15; 7:28 [§] **5:3:** Lev 9:7; 16:6-15; Hip 7:27; 9:7

* **5:4:** Hip 5:1-4 koatəghat-in ətuatip wək itəm pris asol agin min kəmotol aupən, muwa mətoarus nian netəm Rom kəmotərəkin Nima Rəha Uhgın e nup fote tinuwın rəkis uarisig Iesu tapanimis. † **5:4:** Eks 28:1; Nam 18:7 ‡ **5:5:** Sam 2:7; Wək 13:33; Hip 1:5 [§] **5:6:** Sam 110:4 * **5:6:** Jen 14:18-20; Sek 6:13; Hip 5:10; 6:20; 7:1-22 † **5:6:** Melkisetek (Jen 14:18) in kig rəha Salem (Salem u, nipətin u, Nəməlinuən) kən in pris rəha Uhgın Ilis Pik. In təmətatig e nian rəha Epraham. Kristo in tahmen e Melkisetek məto-inu in pris ne in kig min. Məto noanol rəha Eron min, ilat pris min əm, məto sənamə kig min; Hip 7:2. ‡ **5:7:** Luk 22:42 [§] **5:7:** Mat 26:36-46; Mak 14:32-42; Luk 22:39-46 * **5:8:** Fil 2:6-8 † **5:10:** Sam 110:4; Hip 5:6

¹¹ Itimat emotos nəghatən tepət mə ekotən-ipinə kəm itəmat, məmə Iesu in pris asol agin tahmen e Melkisetek. Məto tiəkis pik o nən wirən ilat rafin kəm itəmat, məto-inun itəmat nəkoatəlpah-in pik nətəən nat kit kən mitun. ¹² Itəmat nəmotahatətə nuwəh rəkis, kən təwir məmə itəmat nīnotuwa rəkis iəgətun min rəha nəghatən rəha Ughin. Məto kəpə, itəmat nəkoatol əm nulan. Roiu əh, kəike kəgətun min itəmat, tətəoun min e nəukətin nəghatən min rəha Ughin. Nīpahrienən u, itəmat nīnotahmen-in rəkis nunən nəgwənən əskasik min, məto nəkotahmen əm məmə kətapinahin əh itəmat.† ¹³ Məto e netəm min u itəm koatəmāh əh nəhlan, ilat u nisualkələh mətmətig, itəm koatəkəku əh, kəsotenatig wirən əh o nītunən nəgətunən min rəha nolən ətuatip. ¹⁴ Məto nəgwənən əskasik in nigī netəm rəhalat nītunən tinimətə rəkis, itəm kəmotiuw rəhalat nətəlīgən o nītunən natimnat pisin pisin min itəm tətəatip ne itəm tərət, kən ilat moatol itəm təwir,§ in əm in əm.

6

¹ Tol nulan, təwir məmə kitat okəsotəgətun minən nəukəti* nəgətunən rəha nahatətəən e Kristo, məto pəs kitat okoatəkəike moatuwin məmə okotimətə e Iesu Kristo. Kitat kinotəuhlin rəkis kitat e nolən min itəm kotitun nit-ipənən item e nimisən.† Kitat kinotahatətə rəkis e Ughin. Tahmen əm məmə kinotafəl rəkis nəme nimə. Nian əh-roiu in rəha nəgpəhap-inən nimə. ² Kitat kinotitun rəkis nəgətunən min rəha nolən pisin pisin min rəha naikuasən, kən minotitun rəkis nəgətunən min rəha nələhəu-pənən nelmitəm e rəhn-kapə etəmin, o nəfakən lan. Kən kitat kinotitun rəkis məmə kitat okotətul min e nimisən, kən motitun min məmə Ughin otakil netəmim, kən mos-ipən nalpinən līlīn rəhan kəm netəm kotol təfagə rat. Natimnat min u, kitat kinotəghat-in rəkis, təsəwirən məmə kitat koatisimatip e nəghatən kitiah min əm nian rafin. ³ Tol nulan məmə okəmə Ughin təmegəhan-in əm kəm kitat, kən kitat okotuwa netəm kinotimətə rəkis.

⁴ ?Okotalkut məmə okotol nulan, məto təhrol e netəmim itəm kəmotuwa o Ughin məto roiu kinotapəs Ughin motəuhlin min məntaalət o Kristo? İlat əh, ilat netəm kəmotəhm nəhag-əhagən,‡ kən kinotun asgəwin rəkis noan e nego e neai itəm Ughin tatos-ipa,§ kən minoatitun məmə in təwir, kən minoatos rəkis o Narmīn Rəha Ughin.* ⁵ Kən ilat u, netəm kinotun asgəwin rəkis məmə nəghatən rəha Ughin in təwir,† ilat kinotətə rəkis nəsanənən rəha nərəməərəən rəha Ughin itəm otəsəwəhən tuwa. ⁶ Məto okəmə ilat kəmotəuhlin məntaalət o Ughin, suatip kit tikə min məmə okotəuhlin-pa min ilat o Ughin.‡ İlat kəmotərəkin atip əm ilat, məto-inu tahmen-pən əm məmə kinotəht-ipən min əm Nəti Ughin e nig kəməluau, moatiləs-ipər min e niganəmti netəmim, kən ilat kīnoatol min milə lan, moatərəkin.

⁷ Nīkim tuəh-tu nat u. Nəptən u tatos wir nuhəən itəm tatəfik, kən in nəgwənən tepət lan nigī netəm min un, koatol wək ikīn. Ughin nīkin tagien pik ron, kən nəwirən rəhan tətətig lan. ⁸ Məto nīməptən rat itəm təsosən nat wir tepət lan, kən iapil-iapil ne kīras əm katəwīə lan. Nəptən əh tinəsəwir minən o nat kit. Tinətaiu əm o nərəkīnən. E namnun, nigəm otus natimnat itəm kotətig lan.

⁹ Piak min, nat əpnəpin io iatəghat nulan kəm itəmat, məto ekitun wir məmə itəmat nəsotahmənen e nəptən rat əh. Ekitun wir məmə itəmat noatos natimnat min u itəm təwir məprəkis, itəm Ughin təmos-ipinə kəm itəmat məto-inun in tatosmegəh itəmat. ¹⁰ Ughin okol təsaluinən rəhatəmat wək min

‡ 5:12: 1 Pita 2:2 § 5:14: Rom 16:19 * 6:1: Hip 5:12 † 6:1: Hip 9:14 ‡ 6:4: Hip 10:32
§ 6:4: Efes 2:8 * 6:4: Kal 3:2 † 6:5: Sam 34:8 ‡ 6:6: 2 Pita 2:21

nəmoatol məto-inu Uhgın rəhan nolən tətəuatip əm nian rafin. Kən okol in təsolən nat əpnəpən e nolən wir rəha nolkeikeən itəm nəmotol kəm in, kən moatol əh, nian nəmotasitu e rəhan netəmim. § 11 Itimat ekotolkeike məmə itəmat rafin nakoatəkəike katos nolkeikeən itəm nəkoatol, moatol məmə otatuwin e nammun, kən itəmat nakotos nat un itəm nakotagile lan.* 12 Itimat esotolkeikeən məmə nakotəlpah, məto ekotolkeike məmə onəkotos nolən† rəha netəm mən un itəm kotəiu aupən. Ilat kotahatətə əskasik e Uhgın kən moatol rəhalat nətəligən kaifəməh.‡ Moatol nəhlan, kən roiu, ilat kinotos rəkis natimnat itəm Uhgın təmən-iəkis məmə rəhalat. §

Rəhatat iagke tətətig e nego e neai

13 Nəniəkisən kit tol nəhlan, itəm Uhgın təmən kəm Epraham aupən. Nian Uhgın təmol nəniəkisən rəhan, kən nərig kit tikə mən məmə in otos mol nəniəkisən lan rəhan təfigəm. Məto-inu nərgin in ilis taprəkis-in nərgin mən rafin. Tol nəhlan, Uhgın təmos noanawil atip əm e nərgin, matən məmə,* 14 “Io oekəhlman rəhak nəwirən kəm ik, iahgin. Io oekol rəham noanol otuwa tepət tepət.”† 15 Məto-inu Epraham rəhan nətəligən təfəməh, in təmatəshgin matuwin matuwin, mətoarus nian in təmos natimnat mən un itəm Uhgın təmən-iəkis məmə otos-ipən kəm in.‡

16 Nian etəmim tatos noanawil e nərgi etəm-iasol kit rəhan, § kən noanawil u rəhan, tatəlis rəhan nəghatən təfigəm. Kən netəmim okotəkəike motahatətə e rəhan nəghatən, okol kəsotərgəhəu minən ron.* 17 Uhgın təmos noanawil e nərgin nəhlan, məto-inu in tolkeike məmə otol netəm mən un itəm okotos natimnat mən itəm in təmən-iəkis,† ilat okotitun wir məmə rəhan nalpəkaun, okol təsəuhlinən nian kit.‡ 18 Uhgın tatos noanawil nəhlan məmə otələs-ipər nətəligən rəhatat u, itəm kinotiet rəkis motəgim kən moatahgil-pən lan. Kən pəs kitat kotaskəlīm-iəkis nolən əh itəm Uhgın tinos-ipa rəkis kəm itat, məmə kitat okotəgile əskasik e nəniəkisən mən rəhan. Nat mil u, ilau okol kəsəuhlinən nian kit, məto-inu Uhgın, təseiüən nian kit. 19 Kitat kotələhəu-pən rəhatat nətəligən təskasik o nosən natimnat mən əh, tol nəhlan, mol məmə in tahmen e iagke kit itəm tətəskəlīm wir rəhatat nəmegəhən, § məmə nat kit otəsəloalən lan kən məsiuw rəkis minən kitat. Tahmen əm məmə iagke u, in tənətig rəkis əpəh imə e İkin Tasim Ağın İkin, əpəh ilis e nego e neai, e nəwtain nıməhan imə-pən ikin.* 20 İkin əh, İesu tinuwin rəkis ikin rəhatat lan, məmə otərəh e suatip rəhatat.† In təmuwa rəkis pris asol agin‡ tahmen əm e pris u Melkisetək § aupən, kən in otatos wək u nian rafin, nammun tikə.

7

Melkisetək, Kig rəha Nətuatipən,

§ 6:10: Mat 10:40,42 * 6:11: Hip 3:6 † 6:12: Hip 13:7 ‡ 6:12: Jem 1:3; Nol Əpən 13:10; 14:12 § 6:12: Hip 10:36 * 6:13: Jen 22:16 † 6:14: Jen 22:17 ‡ 6:15: Jen 21:5 § 6:16: E nolən rəha nəlisən nəghatən təskasik, okəmə kitat kit tolkeike məmə otol nəhlan, kən in tatos noanawil e manin ne winin ne. Məto netəm İsrel aupən, ilat kəmoatos noanawil e nərgi etəm asim kit, o nat kit itəm tasim, kən nian netəmim neen koatəto, kən ilat koatahatətə e nəghatən itəm koatən. Okol kəsotərgəhəu minən ron, məto-inu nərig əh kəmotən, in tatəlis ətəin nəghatən, təskasik. * 6:16: Eks 22:11 † 6:17: Rom 4:16 ‡ 6:17: Nam 23:19; Taet 1:2 § 6:19: Fil 3:12 * 6:19: Lev 16:2; Hip 9:2,3,7 † 6:20: Hip 4:14 ‡ 6:20: Hip 2:17 § 6:20: Hip 5:16

*Kig rəha Nəməlinuən,
ne pris rəha Uhgīn Ilis Agīn*

¹ Suah u, Melkisetek, * in kig rəha Salem[†], kən in pris rəha Uhgīn u Ilis Pīk Agīn. Aupən, nian Epraham təmuwin e nəluaginən ilat kig min, kən in təmol win elat. Kən in minitəlig minatuwa. Melkisetek, in təmatuwin məplan Epraham e suatip, kən in təməfak mətəpəhin-pən məmə Uhgīn otəhlman nəwīrən kəm Epraham. ² Kən Epraham, təmos-irəkis tait e rəhan natimnat min itəm təmol win lan e nəluaginən, kən mos-ipən kəm Melkisetek. Melkisetek u, nipəti nərgin un, “Kig rəha Nətuatipən.” Kən nərgin kit min u, kətaun-in məmə Kig rəha Salem, nipətin u məmə, “Kig rəha Nəməlinuən.” ³ Naoa Rəha Uhgīn təməsəghat-inən rəhan tata ne mama ne rəhan noanol min. Kən təsənən nian təmaiir lan, ne nian itəm təmimis lan. Tahmen əm məmə in təməsimisən, in tatol əh wək rəha pris. Tol nəhlan, nəkəplan məmə in tahmen e Nəti Uhgīn u, in pris lilin kit[‡]

⁴ Nikim tuəh-tu Melkisetek. In etəm-iasol kit. Nat əpnəpin məmə tipitat u Epraham in etəm-iasol, məto in təmatisiai-in pīk Melkisetek, matos-ipən rəhan nat asol min əm, in əm in əm, məmə rəhan tait kəm in. ⁵ Kitat kotitun məmə, e nup min rafin, netəm Isrel ilat kotəkəike moatos-ipən rəhalat tait kəm noanol min rəha Lifae, ilat u pris min, tahmen-pən əm məmə inu Lou rəha Uhgīn tatən mihin. Nat əpnəpin məmə pris min əh, ilat noanol min rəha Epraham, məto netəm imalat ikin ilat kotəkəike moatos-ipən tait kəm ilat. ⁶ Melkisetek u, in sənəmə noanol kit rəha Lifae. Məto in təmos tait min u rəha natimnat rəha Epraham. Kən in təməfak-pən kəm Uhgīn məmə otəhlman nəwīrən rəhan* kəm Epraham u, Uhgīn təmos-ipən rəhan nəniakisən kəm in. ⁷ Kən tətuatip agin məmə etəmim itəm tatos nərig asol otəfak məmə Uhgīn otəhlman nəwīrən tatuwin e etəmim itəm ləhau əm lan. ⁸ Kən pris min u itəm koatos tait u, ilat netəmim əm, itəm okəpanotimis. Məto Melkisetek u, in tatos tait, katən məmə in tatəmegəh. ⁹ Epraham təmatətou rəhan tait tatuwin kəm Melkisetek nulan, kən kitun nənən məmə Lifae u, etəm tatos tait rəha netəm Isrel, in min təmos-ipən tait kəm Melkisetek. ¹⁰ Məto-inu nian Melkisetek təməplan Epraham, Lifae təməsaiirən əh. Məto nian Epraham təmətou nulan tait tuwin kəm Melkisetek, in tahmen əm məmə rəhan u noanol, Lifae, in min təmətou-pən tait kəm Melkisetek, məto-inun in tinətətig rəkis e nipəti rəhan pipi.[‡]

Kristo in tahmen e Melkisetek

¹¹ Wək rəha pris min u, kəmotisi-pən e noanol rəha Lifae, in nəukəti Lou itəm Uhgīn təmos-ipən kəm netəm Isrel. Məto wək rəha pris min u, in təsəwīrən mahmen. ¹² Məto-inu pris min u, ilat kəsotahmenən. Uhgīn təməgətun məmə ilat kəsotahmenən nian in təmiləs-ipər pris kit min tuwa.* Kən pris un in təruru nisi-pənən e noanol rəha Lifae ne Eron,[†] məto in pris kit tahmen e Melkisetek. ¹² Nian kəməuhlin nolən rəha nitəpunən

* **7:1:** Jen 14:17-20 † **7:1:** Nərgin əh, Salem, in nərgin oas rəha Jerusalem aupən. Nərgin əh, Salem, nipətin u “nəməlinuən.” ‡ **7:3:** Sam 110:4 § **7:4:** Jen 14:20 * **7:6:** Jen 14:19,20 † **7:8:** Hip 5:6 ‡ **7:10:** Nat kisił kətəhaləgətun məmə Melkisetek in ilis taprəkis-in pris min u noanol rəha Lifae. Kitiah un, Melkisetek in təməsimisən, tatəmegəh əh. Kəiu un, tipi Lifae u Epraham, in təmatos-ipən tait rəhan kəm Melkisetek. Kisił un, Melkisetek təməfak-pən kəm Uhgīn məmə otəhlman nəwīrən kəm Epraham, məto sənəmə Epraham təməfak o Melkisetek. § **7:11:** Hip 7:18,19; 8:7 * **7:11:** Hip 10:1 † **7:11:** Lifae in noanol rəha pris min, məto Eron in təmisi-pən e noanol rəha Lifae, kən noanol min rəhan, katən məmə ilat pris asol agin min.

pris, kən okəike kəuhlin mīn Lou. ¹³ Otəkəike mol nulan mətō-inun, kitat koatətəghat-in Iərəmərə rəhatat, itəm tāmisi-pən e noanol kit itəm sənəmə noanol ətuatip rəha pris mīn, itəm koatol wək e olta. ¹⁴ Kitat kinotitun rəkis məmə Iərəmərə rəhatat in tāmisi-pən e noanol rəha Juta, † kən nian Lou rəha Moses təmatəghat-in wək rəha pris mīn, in təməsəghat-in agin-əhən noanol u. ¹⁵ Mətō təwir əm, mətō-inu kitat kinotitun məmə pris kit mīn tīnəmuwa rəkis, itəm tahmen e Melkisetek. ¹⁶ In təmuwa pris, mətō sənəmə Lou təmol mak e noanol rəhan məmə noanol u in rəha pris mīn. In təmos wək rəha pris e nat kit itəm tāsənən maprəkis-in Lou, inu nəsənənən rəha nəmegəhən u rəhan itəm namnun tikə. § ¹⁷ Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, “Ik pris kit tahmen e Melkisetek* aupən, kən ik onakatol wək rəha pris nian rafin, matuwīn matuwīn namnun tikə.”

¹⁸ Kəmələhəu kalin Lou aupən, mətō-inun rəhan nəsənənən tikə, in təsasituən, okol təsolan nat kit. † ¹⁹ Mətō-inu Lou əh, təruru nələhəu ətuatipən nat kit. † Kən roiu əh, nolən pisin kit itəm təwir maprəkis, in tinos nəmeen, məmə kitat okotələhəu-pən rəhatat nətəligən lan. Kən in suatip rəhatat u, o nuwīnən iuhkīr o Uhgīn. §

²⁰ Uhgīn təmən-iəkis məmə Kristo in otol wək rəha pris matuwīn matuwīn namnun tikə, kən təmos noanawil ron, məmə rəhan nəghatən otəfigəm. Mətō təməsosən noanawil mihin e pris mīn aupən. ²¹ Mətō Uhgīn təmos əm noanawil nian Iesu təmuwa pris. Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, “Iərəmərə təmos noanawil kit, kən okol kəsəuhlinən nətəligən rəhan.*

In tatən məmə,
‘Ik onəkol wək rəha pris nian rafin, †
matuwīn matuwīn namnun tikə.’”

²² Uhgīn təmos noanawil nəhlan, matol mə Iesu tuwa mol suatip itəm tatol kitat kotitun əsas məmə nənīəkisən rəha nasituən in təwir, maprəkis-in nənīəkisən u aupən. †

²³ Aupən, pris mīn ilat tətəp, mətō-inun kitiah tol wək matuwīn matuwīn mīmīs un, kit tos nəmeen, mol wək matuwīn matuwīn, mīmīs moatol əm nulan. Ilat kəsotolən wək lilin. ²⁴ Mətō Iesu, in otos wək rəha pris rəhatat matuwīn matuwīn namnun tikə, mətō-inun, tətətig lilin. ²⁵ Tol nəhlan, in titun nosmegəh lilinən § kitat u, kotilpin kitat mīn məmə koatuwīn o Uhgīn, mətō-inu in tətəmegəh lilin, tətəghat rəhatat lan kəm Uhgīn.*

²⁶ O nat u, inun in pris asol agin † itəm in tahmen o nasituən etat. In tasim, kən mətuatip wir, in təsolan nolən rat. In tol pisin agin e netəm koatol təfagə rat, kən in ilis taprəkis-in ilat əpəh e nego e neai. ²⁷ In tol pisin e pris asol agin mīn un aupən. Nian rafin, ilat kotəkəike kaupən moatol sakrifais o nafal rəkisən təfagə rat rəhalat. † Uarisig lan un, ilat kəpanotol mīn sakrifais kit mīn, o nafal rəkisən təfagə rat rəha netəmim mīn. § Mətō nian Iesu tətəghan-in məmə in otol sakrifais atip e rəhan nəmegəhən,* kən mau kitiah əm † in

‡ 7:14: Jen 49:10; Mat 1:3; 2:6; Nol Əpən 5:5 § 7:16: Jon 1:4; 5:26; Hip 7:25 * 7:17: Jen 14:18; Sam 110:4; Sek 6:13; Hip 5:6,10; 6:20; 7:1-22 † 7:18: Rom 8:3; Kal 3:21; Hip 9:9; 10:1 ‡ 7:19: Rom 3:20 § 7:19: Hip 4:16; 10:22; Jem 4:8 * 7:21: 1 Saml 15:29; Mal 3:6 † 7:21: Sam 110:4; Hip 5:6; 6:20; 7:17 ‡ 7:22: Luk 22:20; Hip 8:6; 12:24 § 7:25: Suatip kit mīn əh-ikīn o nənən, məmə, “titun nosmegəh agin-əhən.” * 7:25: Rom 8:34; 1 Jon 2:1 † 7:26: Hip 2:17; 4:14; 6:20; 8:1 ‡ 7:27: Lev 9:8; 16:6, § 7:27: Lev 9:15; 16:15; Hip 5:1,3 * 7:27: Efes 5:2 † 7:27: Rom 6:10; Hip 9:12, 26,28; 10:10; 1 Pita 3:18

tahmen moau. ²⁸ Lou in tatiləs-ıpər pris min itəm kəsotahmenən.‡ Məto noanawıl rəha Uhgın, itəm tatarisig-in Lou, in tatiləs-ıpər Nətin u,§ itəm təwir mahmen agın* o nolən wək u, matuwın namnun tikə.

8

Iesu in pris asol agın təwir maprəkis-in netəm min un kəmotol wək rəha pris asol agın aupən

¹ Kitat koatəghat-in nat u, * məto nəukətin tol nulan. Kitat koatos pris asol agın kit, tətuatıp əm e itəm un ematən. In tınatəpələh rəkis† e rəhn matıp Etəm-iasol əpəh ilis e nego e neai, ikin rəha nəpətən ne nisaiian. ² In tatol wək əpəh İkin Tasim İkin e nego e neai, inu Nimə Tapolən pahrien‡ itəm Uhgın əm təmiuw. Sənəmə etəmim itəm təmiuw Nimə Tapolən əh.§

³ Kəmiləs-ıpər rafın pris asol agın min u aupən, məmə okoatos-ıpən natınnat min kəm Uhgın, kən moatol sakrifais. E suatıp kitiəh əm, rəhatat u pris asol agın, in min otəkəike mos-ıpən sakrifais kit kəm Uhgın.* ⁴ Okəmə in tətətig əh e nətueintən u, kən okol sənəmə in pris kit, məto-inu pris min əpəh ikin koatətig itəm koatos-ıpən natınnat kəm Uhgın, tahmen əm mə inu Lou təmən mihin. ⁵ Pris min u, ilat koatol rəhalat wək e narmı nimə əm itəm tatasgəwın† natınnat min itəm tətətig e nego e neai. Tol nəhlan, nian Uhgın təmən-ıpən kəm Moses aupən, məməə otıuw Nimə Tapolən Asim, in təmən məmə, “Onakəkəike matehm wir məmə onəkol natınnat min u tətuatıp tahmen əm e rəhak mak itəm emol matəgətun rəkis ik lan əpəh ilis e nitot asol.”‡ ⁶ Məto roiu, İesu, pris asol agın u rəhatat, in tinos rəhan wək itəm təwir təwir maprəkis-in wək rəhalat. Kən e nolən kitiəh əm, İesu in suatıp rəha nəniəkisən wi rəha nasituən u, in təwir maprəkis-in nəniəkisən oas rəha nasituən. Məto-inu nəniəkisən wi u, in tətətul-pər e nəghatən min itəm kotəwir motaprəkis.§

⁷ Məto-inu okəmə kəsehmən nat tərət kit e nəniəkisən oas,* okol nəniəkisən wi təsosən nəmeen. ⁸ Məto Uhgın təməplan nəratən rəha netəmim, kən təmən məmə,
“Nian əh-ikin otəpanuwa,
itəm io, oekol nəniəkisən wi rəha nasituən rəha noanol min rəha İsrəl ne noanol min rəha Juta.

⁹ Nəniəkisən rəha nasituən u,
in otol pisin agın e nəniəkisən oas rəha nasituən,
itəm io emol kəm tıpilat min aupən,
e nian u itəm io emos nelmilat matit ilat moatiet rəkis İjip.
Oiakol nəniəkisən wi rəha nasituən,
məto-inu ilat kəməsotaskəlımən nəniəkisən u itəm io emol kəm ilat aupən,
kən tol məmə io emapəs ilat, maluin.†

¹⁰ Kən io, İərəməə, iatən-iarəp məmə,
e nian itəm otəpanuwa,
io oekol nəniəkisən wi kit rəha nasituən‡ kəm noanol min rəha İsrəl.
Oekos-ıpən rəhak lou min e rəhalat-kapə,

‡ 7:28: Hip 5:1-2 § 7:28: Hip 1:2 * 7:28: Hip 2:10 * 8:1: Hip 1:3; 2:17; 3:1; 4:14; 6:20; 7:26; 9:11; 10:12; 12:2 † 8:1: Əplan-tu futnot e 1:3 ‡ 8:2: Hip 3:6; 10:21; 1 Pita 2:5; Nol Əpən 13:6 § 8:2: Hip 9:11, 24 * 8:3: Hip 9:14 † 8:5: Kol 2:17; Hip 9:23 ‡ 8:5: Eks 25:40 § 8:6: Hip 8:8,13; Luk 22:20; Hip 7:22; 9:15; 12:24 * 8:7: Hip 7:11,18; 10:1 † 8:9: Eks 19:5-6 ‡ 8:10: Rom 11:27

kən oekəte rəkis-pən e nīkilat, §
 kən io ekuwa mol Uhgīn ətuatip rəhalat,
 kən ilat okotuwa kol rəhak ətuatip netəminim.*

11 Ilat kit okol təsuwīnən mægətun netəm iman ikin məmə,
 ‘Ik onakəkəike mītun Iəraməə u.’

Kən etəminim kit okol təsuwīnən mən-ipən nəghatən u kəm pian,
 məto-inun ilat rafin okotitun io, †
 tətouon e netəm əpnapin min
 muwīn mətəarus-pən netəm koatos nərig asol min.

12 Məto-inun, io, ekasəkitun ilat o rəhalat nolən min itəm təsətuatip agin-əhən.
 Io oekafəl rəkis nolən rat min rəhalat,
 kən io oekaluin nolən rat min rəhalat.”‡ §

13 Nian Uhgīn tatəghat-in nəniəkisən rəha nasituən u, məmə in nəniəkisən
 wi, nīpətin u məmə nəniəkisən rəha nasituən aupən, tinoas minarat. Kən nat
 itəm in tinuwa minoas, tinəsahmen minən, kən otəsəwəhən, tikə.

9

Ikin Tasim Ikin e nətueintən ne Ikin Tasim Ikin e nego e neai

1 Kən e nəniəkisən rəha nasituən itəm təmaupən matig, ilat okotəike motətəu-
 pən suatip ətuatip min o nəfakən. Kən Nimə Tapolən Asim, in rəha nətueintən
 əm u. 2 Netəm aupən, kəmotiww Nimə Tapolən Asim u,* moatol noan kit əpəh
 ilugin ətuatip, kəmagəhl noan kəiu. Noan itəm tətəupən lan, koatən məmə
 Ikin Tasim Ikin. † E noan əh, kəmotələhəu-pən nat katəhtu-pər lait lan‡ ikin,
 ne tepil kit itəm kəməlin-pər pīret asim min lan. § 3 Kəmiuwosig nīməhan e
 noan uarisig, kən noan əh, katən məmə, “Ikin Tasim Agin Ikin.”* 4 Ikin əh, nat
 kit əh-ikin kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, itəm katəmki-pən nat pien-pien lan,
 katuwaan. Kən ikin əh, Bokis rəha Nəniəkisən Rəha Nasituən† tatəpələh əh-
 ikin. Bokis u, kəmol e nig, kən kalpin e iaen u kol tatipit-ipit. Kən e nīpəgnoa
 Bokis əh, pətəl kit əh-ikin kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, kəmarigin-pən pīret u
 mana,‡ noan məsin ikin. Kənu kəmələhəu-pən min kasikin rəha Eron e Bokis
 u, kasikin itəm aupən Uhgīn təmöl təwiə min. § Kən kəpiel mil kəiu əh-ikin,
 itəm kuepin-epin, kəməte rəkis-pən Lou ilat ten elau.* 5 Kən ilis e rəhn-minat
 Bokis u, narmī Jerubim rəha Nəhag-əhagən, † ilau kəiu əh-ikin. Kətiauwsig

§ 8:10: Lou oas min u, kəməte-pən e kəpiel kəiu kuepin-epin. 2 Kor: 3:3; Hip 10:16 * 8:10: Esik
 11:20 † 8:11: Aes 11:9; Jon 6:45 ‡ 8:12: Aes 43:25; 64:9; Maeka 7:19; Hip 10:17; Jer 31:31-34

§ 8:12: Hip 10:16 * 9:2: Eks 25:8,9 † 9:2: Eks 26:33,34 ‡ 9:2: Eks 25:31-40; Jon 8:12; Nol
 Əpən 1:20 § 9:2: Eks 25:23-29; Jon 6:35,48 * 9:3: Eks 26:31-33 † 9:4: Bokis rəha Nəniəkisən
 Rəha Nasituən u, in “Covenant Box.” Eks 25:10-22 ‡ 9:4: E nian rəha Moses, Uhgīn təmos-ipən pīret
 təmisipən e neai, nərgin u mana. Eks 16:31-33; Jon 6:48-51. § 9:4: Nam 17:1-10 * 9:4: Eks
 31:18 † 9:5: Jerubim inu, katən məmə Jerubim rəha Nəhag-əhagən, mətə-inun nəhag-əhagən asol
 rəha nəwīrən ne nəsanənan rəha Uhgīn tətətig ilugin elau. Nian neen ilau katioas nəhag-əhagən rəha
 Uhgīn mətian əh kit (Esik 1:4-21; 10:9-22; Sam 18:10).

niməlməiləu o Ikin Katilpin Neməha rəha Uhgīn Ikin.‡ § Məto okol esənən natimnat min u, məte əlkələh, pəs ekələhəu əm e səpag.

6 Nian kəmotəlin wir rafin natimnat min u, pris min kotitun nuwinən imə miet e noan itəm tətaupən nian ilat koatol wək rəha nəfakən.* 7 Məto pris asol agin, in əm titun nuwinən imə e Ikin Tasim Agin Ikin. Məto okol təsuwinən nian rafin.† In titun nuwinən nian kitiah əm e nup min rafin.‡ Kən nian in tatuwin, in təike mos nita, kən mol sakrifais lan o nolən rat rəhan,§ kən matig mol min o nolən rat rəha netənim,* itəm ilat kotəruu məmə koatol təfagə rat. 8 Kən e natimnat min u, Narmin Rəha Uhgīn tatəgətuu məmə, nian Nimə Tapolən Asim aupən təmatətul əh, kən suatip† tikə o kitat o nuwinən e Ikin Tasim Agin Ikin. 9 (In tahmen əm e narmi nat kit‡ itəm tatəgətuu e nian u itəm kotatig lan roiu.) Natimnat min itəm pris min koatos-ipən kəm Uhgīn, moatol sakrifais lan kəm in,§ natimnat min u, kəsotahmenən o nələhəu ətuatipən nətəligən rəha netənim itəm kotuwa o nəfakən. 10 Məto-inu nəfakən oas aupən, in tatəgətuu əm suatip min itəm koatən pik nolən rəha nagwənən* ne nənimən† ne nəikuasən.‡ Natimnat min u, in nat rəha nipətəm əm. Məto nolən min əh, ilat katipa əfigəm əm kit rəha netənim, matuwīn mətoarus-pən nian Uhgīn otəuhlin natimnat rafin tuwa muwiwi.

Nita Iesu in sakrifais kit itəm in təwir maprəkis agin-əh

11 Məto roiu əh, Kristo tinuwa rəkis, kən in pris asol agin itəm təmənik natimnat wir min, minuwa.§ Kən in təmuwin imə e Nimə Tapolən Asim itəm təwir təhmīn min, maprəkis-in itəm təmaupən.* Nimə əh, in sənəmə nat kit itəm netənim kəmotol, kən sənəmə nat kit rəha nətueintən u itəm Uhgīn təmol. 12 Nian Kristo təmuwin imə e Ikin Tasim Agin Ikin, təməsuwinən e nup min rafin, tahmen e pris asol agin min aupən kəmotol mihīn. In təmol mau kitiah əm, kən tahmen, məto-inun in təsosən nita nəni ne nita nəti kau muwin imə məmə otos-irəkis təfagə rat. Kəpə, in təmos atip əm nitan, muwin imə, kən in əm təmətuu nəmtitat mikis itat e təfagə rat min.† 13 E nolən rəha nəniəkisən rəha nasituu aupən, kəmorautin-pən nita nəni ne kau, o nəmtapi kau itəm kəmuwaan atip e olta, korautin-pən e suah kit itəm tamkīmik e niganəmti Uhgīn məmə nipətīn otaruətəh, namkīmikən tikə lan. 14 Məto nita Iesu‡ in tatos nəsanənən asol taprəkis-in natimnat min u.§ Kristo in təmol atip sakrifais lan, e nəsanənən rəha Narmin itəm tətətig lilin. In sakrifais kit itəm tətuatip agin, nəratən kit tikə lan. Tol nəhlan, kən nitan in tatos nəsanənən, tahmen o nəfələn nikitəmat* o nolən min itəm kotitun nit-ipənən itəm e nimisən, məmə itəmat onəkotəfak əm kəm Uhgīn itəm tətəmegəh.†

‡ 9:5: Ikin Katilpin Neməha rəha Uhgīn Ikin, inun, rəhn-minat Bokis rəha Nəniəkisən ilis ikin. Ikin əh, nəhag-əhagən asol rəha nəwirən ne nəsanənən rəha Uhgīn tətətig ikin. Netənim kotəruu nuwinən imə Ikin Tasim Agin Ikin məmə okotəplan natimnat min u, məto pris asol agin əm. Kən in təsuwinən nian rafin. Nian kitiah əm e nup kitiah tatuwin. Pris asol agin titun nuwinən imə Ikin Tasim Agin Ikin, in təmik nita rəha sakrifais kən muwin kən təmorautin nita e rəhn-minat bokis u. Nolən əh, in nəmtətin wir kit, itəm tatəgətuu məmə netənim okotəkəike kimis o rəhalat nolən rat min. Məto e nita əh rəha sakrifais, in tatilpin neməha rəha Uhgīn. § 9:5: Eks 25:17-22; Hip 4:16 * 9:6: Nam 28:2-4

† 9:7: Lev 16:2 ‡ 9:7: Lev 16:34 § 9:7: Lev 16:3,11,14; Hip 5:3 * 9:7: Lev 16:15 † 9:8:

Luk 23:45; Jon 14:6; Hip 10:19-20 ‡ 9:9: Hip 10:1-2 § 9:9: Hip 5:1; 8:3 * 9:10: Lev 11:2-23

† 9:10: Nam 6:3; Kolosi 2:16 ‡ 9:10: Lev 11:25,28,40 § 9:11: Hip 10:1 * 9:11: Hip 8:2; 9:24

† 9:12: Rom 3:25 ‡ 9:14: 1 Pita 1:2,18-19 § 9:14: Hip 10:4 * 9:14: Sek 13:1; Hip 10:2,22; 1

Jon 1:7 † 9:14: Taet 2:14

15 O natimnat min u itəm Iesu təmöl, in suatip o nosən nənəkisən wi rəha nasituən.‡ Uhgın təmaun-in netəmim rəhan, kən mən-iəkis kəm ilat məmə natimnat wir min u, in rəhalat. Kən natimnat min u, okol kəsotikəən nian kit, § mətō okoatətig lilin. Ilat okotos natimnat min un, mətō-inun nīmīsən rəha Kristo in tinətou rəkis nəmti təfagə rat rəha netəm min un itəm kəmoatətgəhl Lou rəha nənəkisən rəha nasituən itəm təmaupən matig.

16 Okəmə Iesus təsīmīsən nəhlan, kən rəhan netəmim okəsotosən natimnat wir min itəm in təmən-iəkis mə rəhalat. Mətō-inu okəmə suah kit tol nənəkisən kit məmə nian in otimis, kən rəhan natimnat otuwın o suah pisin kit, kən suah u in otəkəike mīmīs pitən, kənu nənəkisən rəhan in otətətig matəmegəh. 17 Nənəkisən kit tol nəhlan, təsətigən məsəmegəhan nian etəm təmən tətətig əh. Rəhan nənəkisən in otətətig matəmegəh əm nian in tinīmīs rəkis. 18 O natimnat min u, e nənəkisən rəha nasituən aupən, nita nat megəh kit təike maiəh, təgətun məmə nat kit təmīmīs, kən otol məmə nənəkisən in tatəmegəh mətətig. 19 Tol nəhlan, nian Moses in təmatən-iarəp rəkis nəghatən min rafin rəha Lou kəm netəmim, kən uarisig lan, in təmos nīməmə sipsip kəmol tasiə, ne nelmī nig u hisop, meer-pən e nita nətī kau ne nita nənī ne nəhau, kən təmorautin-pən nita e naoa rəha Lou ne netəmim min.* 20 Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Inu nita nat megəh kit itəm tatīmīs o nolən nənəkisən rəha nasituən rəha Uhgın tətətig matəmegəh. Kən itəm nat nəkotəkəike moatīsiai-in, moatol nəwian.”† 21 E nolən kitiah əm, Moses təmorautin-pən nita e Nīmə Tapolən Asim ne natimnat min itəm kəmos o nəfakən. 22 Lou tatən məmə pris otəkəike matol-pən nita e natimnat tēpət, iuəhkir natimnat rafin, məmə ilat okotasim. Kən okəmə nita təsaiuən ron, kən Uhgın okol təsafələn təfagə rat.‡

23 Tol nəhlan, nita rəha nolən sakrifais, in təmaiəh o nolən natimnat min u, kotasim. Mətō Nīmə Tapolən Asim ne natimnat min rəhan əh-ikin, ilat narmī natimnat min əm§ itəm tatəpsen-pən natimnat itəm koatətig e nego e neai. Mətō nəfakən o natimnat itəm tol nīpətī nat agin-əh min, itəm kotətig e nego e neai, nita nat megəh təsahmənən o nolən ilat kotasim. Okəike kol sakrifais kit itəm təwir maprəkis. 24 Iesu in təsuwınən imə e Ikin Tasim Ikin rəha nətueintən u, itəm netəmim əm kəmotol. Nīmə əh, in narmī nat əm rəha Ikin Tasim Ikin pəhriən əpəh ilis e nego e neai. Mətō Iesu təmuwın e nego e neai, kən roiu əh in tatən-ipən natimnat rəhatat lan kəm Uhgın e niganəmtin.* 25 Kən nian Iesu təmöl atip sakrifais e rəhan nəmegəhən, in rəhan nolən tol pisin e pris asol agin u aupən. E nənəkisən rəha nasituən u aupən, pris asol agin otəkəike muwın imə e Ikin Tasim Agin Ikin kən mos nita nat megəh, sənəmə nitən atip, mol sakrifais lan. Təike matol nəhlan e nup min rafin. Mətō Kristo təmuwın e Ikin Tasim Agin Ikin e nego e neai, təmos atip nitən kən mol sakrifais lan mau kitiah əm kən tinahmən. 26 Okəmə Kristo təmatol sakrifais nəhlan e nup min rafin, tahmən e pris min u aupən, in otəkəike mətō nəhməən nian tēpət tətəuoun e nian Uhgın təmöl nətueintən. Mətō roiu, kitat kinotətig e namnun nian, in təmiet-arapa mau kitiah əm,† məmə otol atip sakrifais e rəhan nəmegəhən o nos-irəkisən təfagə rat. Kən rəhan sakrifais, in namnun. 27 Kitat netəmim, Uhgın tinələhəu nian ətuatip rəhatat kitiah kitiah məmə okotimis lan, mau kitiah əm. Kən uarisig lan un, in otakil rəhatat nolən min.‡ 28 E nolən kitiah əm, Kristo təmöl atip sakrifais

‡ 9:15: Luk 22:20 § 9:15: Hip 10:34 * 9:19: Eks 24:6-8 † 9:20: Eks 24:8; Luk 22:20 ‡ 9:22: Lev 17:11 § 9:23: Hip 8:5 * 9:24: 1 Jon 2:1; Rom 8:34 † 9:26: Hip 9:12,28 ‡ 9:27: 2 Kor 5:10

lan, mau kitiah əm,[§] məmə in otatipa-in təfagə rəha netəmim təpət.* Məto uarisig, nian otatitəlig-pa min,[†] in otəsuwa-minən o nos-irəkisən təfagə rat, məto o nosmegəhən netəmim itəm kotəsaḡin, nəumis tatus ilat ron.[‡]

10

Sakrifais rəha Iesu, təmöl nian kitiah əm, kən in tinaḡmen

1 Natimnat min rəha Lou, ilat kotahmen e narmi nat* itəm otəsuwəhən kotuwa, məto toapoap. Ilat sənəmə nipəti nat. E nup min rafin pris min koatol sakrifais. Məto nat əpnapin məmə ilat koatol sakrifais, məto Lou in təruru nolən iəfak min itəm kotuwa o Uḡin kotətuatip e niḡanəmtin, məto-inun ilat narmi sakrifais aḡin, itəm toapoap. ² Okəmə sakrifais min ilat kotahmen, motitun nolən netəmim kotətuatip. Kən iəfak min kotitun nələhəuən motapəs nolən rəha sakrifais, məto-inun nikilat tinərurun rəkis mau kitiah əm. Kən okəmə tinafəl rəkis nikilat nəhlan, kən ilat kəsotəto minən tərat o rəhalat nolən rat. Məto, kəpə, ilat koatəto əh tərat. ³ Tol nəhlan, e nup min rafin, ilat koatol pap sakrifais, məto nat u tatol əm məmə ilat okol kəsotaluinən nolən rat min rəhalat, ⁴ məto-inu niḡa nəni ne kau in təruru aḡin nos-irəkisən təfagə rat.[†]

⁵ Tol nəhlan, nian Kristo tinatimnə e nətueintən, in təmən-ipən kəm Uḡin məmə,

“Ik nakapəs sakrifais min ne natimnat min koatos-ipən kəm ik.

Məto ik nəmöl-pən nipətik kit məmə ekuwin lan.”[‡]

⁶ Kəmotuwaan ətip natimnat e olta tahmen e nəfakən rəhalat otimnə ron ik, kən moatol sakrifais o nafəl rəkisən təfagə.

Məto nat əpnapin koatol nəhlan, məto kəsotolən məmə nikim tagien elat.

⁷ Kən io iatən məmə,

“Kəməte nəḡhatən kit tətətig e Naoa Rəha Uḡin itəm tatəḡhat-in io məmə,

“Uḡin, io u, emuwa o nolən rəham nətəligən.”[’]§

⁸ Kristo təmən aupən məmə,

“Ik nakapəs sakrifais min ne natimnat min itəm koatos-ipinə kəm ik,

ne natimnat min itəm katuwaan ətip e olta,

ne sakrifais min itəm katol o nafəl rəkisən təfagə.

Natimnat min u, ik nakapəs,

kən kəsotolən məmə nikim tagien elat,”

(nat əpnapin məmə ilat koatətu-pən suatip itəm Lou təmən.) ⁹ Məto Kristo tatən min məmə, “Io u, emuwa məmə ekol nətəligən rəham.” E nəḡhatən u rəhan, in tətəh-irəkis nənəikisən oas rəha nasituən, məmə in otələhəu nənəikisən wi rəha nasituən kit. ¹⁰ Kən Iesu Kristo təmöl nətəligən rəha Uḡin tol nulan. In təmöl sakrifais atip e nipətin,* mau kitiah əm,[†] məmə otol kitat kotasim, kitat u rəhan netəmim min.[‡]

¹¹ Nian rafin, pris min ilat koatətul moatol wək rəha nəfakən, moatol sakrifais, moatol nat kitiah əm nian rafin, o nafəl rəkisən nolən rat. Məto sakrifais min u, ilat kəsotahmen aḡin-əhən o nos-irəkisən təfagə rat nian kit.

¹² Məto pris u rəhatat, tinol rəkis rəhan sakrifais mau kitiah əm, kən sakrifais əh in tahmen mahgoau o nafəl rəkisən nolən rat rəha netəmim tatuwin matuwin namnun tikə. Kən nian tinələhəu rəkis nəhlan rəhan sakrifais, kən

§ 9:28: Hip 7:27; 9:12,26; 10:10 * 9:28: Aes 53:12 † 9:28: Mat 16:27 ‡ 9:28: 2 Tim 4:8

* 10:1: Kol 2:17; Hip 8:5 † 10:4: Hip 9:12-14 ‡ 10:5: Hip 2:14; Sam 40:6-8 § 10:7: Mat 26:39 * 10:10: Hip 2:14 † 10:10: Hip 7:27 ‡ 10:10: Hip 10:14; Efes 5:26

in tinatəpələh§ e nelmi Uhgın matip, ikin rəha nepətən ne nisaiian. ¹³ Kən ikin əh, in tatasahgin əm məmə Uhgın otol rəhan tikimır min kotahmen e niməhan itəm tateguafəl nelkin lan,* ¹⁴ məto-inu e nolən sakrifais mau kitiaəh əm əh, Kristo təmol rəhan netəmim kinotətuatip e niğanəmtin, matuwın matuwın, namnun tikə. Netəm min u, ilat un, itəm in tatol ilat koatuwa motasim.

¹⁵ Kən Narmin Rəha Uhgın, in min tatən wır natimnat min u kəm itat. In təmən məmə,

¹⁶ “Iərəmərə tatən məmə,

‘Nian itəm otəpanuwa,
oekol nəniəkisən wi rəha nasituən kəm rəhak netəmim tol nulan.
Io oekos-ipən lou min rəhak e nikilat,
kən oekəte rəkis-pən e rəhalat-kapə.’”†

¹⁷ Kən in tatən min məmə,

“Io oekaluin rəhalat nolən rat min,
kən nikik otəsəht minən nolən min rəhalat itəm koatətgəhl Lou.”‡

¹⁸ Nian Uhgın təmafəl rəkis nolən rat rəhalat, kən tol məmə ilat okəsotol minən sakrifais tuwin kəm Uhgın ron.

Pəs kotətul əskasik e rəhatat nahatətəən

¹⁹ Piak min ne wınik min. Tol nulan, kən nita Iesu təmol məmə kitat kotitun nuwinən imə Ikin Tasim Agin Ikin, kən məsotəginən. ²⁰ Roiu əh, Iesu in təməte suatip wi kit, itəm tatəmegəh. In təməhap niməhan itəm tatəkulosig Ikin Tasim Agin Ikin, tatəpsen-pən nipətin. Kən mol suatip wi u rəhatat məmə kitat kotitun nuwin-pənən ikin, motuwın o Uhgın.§ ²¹ Kən pris asol agin rəhatat, in etəm-iasol itəm tətərəmərə* e nimə rəha Uhgın, inun rəhan netəmim.† ²² Tol nulan, pəs kotuwın iuəhkir e niğanəmti Uhgın,‡ e nikitat itəm tərıoah e nahatətəən pahrien. Məto-inu Kristo təmorautin-pən nitan e nətəligən min rəhatat məmə kitat okotasim.§ Kən in təmaikuas rəkis e nipətıtat e nəhau talien, in əm in əm.* ²³ Kitat kotəmə kəmotələhəu-pən nətəligən rəhatat e Kristo. Tol nəhlan, pəs kotətul timtim lan, məsotəloal-əloalən, məto-inu kitat kotitun nagileən e rəhan nəghatən min itəm tinəmən-iaəkis rəkis kəm itat. ²⁴ Pəs kotahluia-ahluia e nətəligən rəhatat min, məmə kitat okotolkeike kitat min, kən moatol təwır təwır kəm kitat min tatuwin təhmin min nəhlan. ²⁵ Təsəwırən məmə okotəhlman nolən rəha nuəfiminən kitat min. Netəmim neen ilat koatol nəhlan, məto pəs kitat koatem məha-məha kitat min nian rafin.† Kən nian kotəplan məmə nian rəha nuwamən rəha Iesu tatuwa iuəhkir, təwır məmə kitat koatəkəike e nem əskasikən itat min, moatol tatər təhmin min.

²⁶ Təwır məmə koatem əskasik itat min nəhlan, məto-inu okəmə kitat kinotitun rəkis nipahrienən, məto kəsotolən nat agin lan, kən kitat moatəkəike e nolən rat, kən tatol məmə sakrifais kit min tikə agin o nos-irəkisən təfagə rat rəhatat.‡ ²⁷ Kən okəmə sakrifais kit min tikə mə otos-irəkis təfagə rat rəhatat nəhlan, kən nat kitiaəh əm əh-ikin tətətig. Inun, kitat koatəgin, moatasıəp, məto-inun kitat kotitun wır məmə kitat koatəzahgin əm nalpınən əskasik, ne

§ **10:12:** Pris min, ilat koatətul əm nian ilat kinotol rəkis sakrifais min rəhalat, məto-inun rəhalat sakrifais min okul təsolən namnun nian kit. Məto Iesu in təməpələh, məto-inun in, rəhan sakrifais, tatol nian kitiaəh əm o nəfələn rəhalat nolən rat min. Rəhan sakrifais in tahmen agin maprəkis. Kən Iesu tatəpələh lilin. Əplan min-tu Hip 1:3; 7:26-27; 9:12; 9:25-26; 10:11-14. * **10:13:** Əplan-tu futnot e

1:13 † **10:16:** Jer 31:33; Hip 8:10 ‡ **10:17:** Jer 31:34; Hip 8:11 § **10:20:** Lev 16:2; Mat 27:51; Efes 2:18; Hip 9:8 * **10:21:** Sek 6:13 † **10:21:** Hip 3:6 ‡ **10:22:** Hip 7:19; Efes 3:12 § **10:22:** Esik 36:25; Hip 9:14; 12:24 * **10:22:** 1 Pita 3:21 † **10:25:** Hip 3:13 ‡ **10:26:** Hip 6:4-8; 2 Pita 2:20-21

nigəm asol rəha neməha rəha Uhgın itəm otəkəike mus rəhan tıkimir min. §
 28 E Lou oas rəha Moses aupən, okəmə suah kit tatol nat əpnəpin e Lou,
 kən etəmim kəiu o kisił okəhalən-iarəp in, kən suah u təike mimiş. Okol
 kəsotasəkıtunən.* 29 ?Məto təhrol e netəm min un itəm koteguafəl-eguafəl Nəti
 Uhgın?† Uhgın təmol nəniəkisən rəha nasıtun kəm kitat, kən nita Kristo təmol
 nəniəkisən u tatətiğ matəmegəh.‡ Nitən əm un, titun nolən etəmim tasim, kən
 in etəmim rəha Uhgın.§ ?Məto təhrol e etəmim itəm tatehm əpnəpin əm nita
 u, məmə in sənəmə nat iasim kit? ?Narmın Rəha Uhgın in tator nəwırən
 rəhan kəm netəmim, məto təhrol e etəmim itəm tatən rat Narmın əh? Suah
 u, tətuatıp ağın əm məmə nalpınən rəhan in otəskasik maprəkis-in nalpınən
 rəha etəm tatətgəhl Lou rəha Moses. 30 Məto-inu kitat kınititun rəkis Uhgın u
 itəm təməni məmə,
 “Nalpınən nıtai nat, inu wək rəhak əm.

Kən io oekalpin nıtai nolən rəhalat tahmen ahmen əm.”*

Kən in təməni min məmə

“Təməmə in otakil nolən rəha netəmim rəhan.”†

31 Uhgın u itəm tatəmegəh, tatətiğ tatətiğ. Kən okəmə kitat kotətiğ əh e təfəgə
 rat, kən motəməhl e nelmın nəhlan, nat u in nat kit rəha nəgİNən.

32 Təwır məmə nikitəmat tatuəh nian u aupən, nian nəhag-əhagən
 təmatasəgəpİN itəmat aupən. E nian u, itəmat nəmotatig e nəluəgİNən
 asol e nəmegəhən, kən in nian iəkis kit, itəm nəmotatig e nəhməən asol.‡
 Məto itəmat nəmoatətul əskasik. 33 Nian neen netəmim koatən rat itəmat
 e nigənəmti netəmim,§ kən moatol min natimnat rat min neen kəm itəmat.
 Nian neen, itəmat nəmotos moatətul-pən o netəm min un itəm katol tərət elat
 nəhlan. 34 Itəmat nəmotos moatətul-pən olat nəhlan, kən nian kəmotuwın e
 kalapus, kən itəmat nəmotatig e nəratən məsİN rəhalat.* Kən nian netəmim
 kəmotakləh-in natimnat min rəhatəmat, kən itəmat nikitəmat təmagİn əm,†
 məto-inu itəmat nəmotitun rəkis məmə rəhatəmat natimnat neen əh-ikİN
 tatətiğ, itəm in təwır maprəkis, kən natimnat min u, okol təsikəən nian kit.‡

35 İnəh, in nətəuən asol rəhatəmat itəm Uhgın otəpanos-İpİNə kəm
 itəmat. Kən məto-inun o nat wır min əh itəm koatəməhl aupən-in itəmat,
 təsəwırən məmə onəkotəmkarəpən-in nahatətəən əskasik rəhatəmat. 36 Itəmat
 nəkotəkəike motol rəhatəmat nətəliğən təfəməh,§ məmə nəkoatol natimnat
 itəm Uhgın tolkeike. Kən itəmat onəpanotos natimnat min itəm in təməni-
 iəkis məmə otos-İpİNə kəm itəmat.* 37 Məto tol nulan, inun Uhgın təməni mihİN
 məmə,

“Otəsuwəhən, kən suah u itəm tatuwa,

in otiet-arəpa, otəsolən kəmin.†

38 Məto rəhak etəmim itəm tətuatıp e nigənəmtək,

in otətəkəike e rəhan nahatətəən.‡

Məto okəmə ekəplan məmə tapəs io,

minətan təliğ-təliğ,

kən nikik otəsəgİnən ron.”

39 Məto kitat u, kəsotolən nəhlan. Kitat okol kəsotan təliğ-təliğən məmə Uhgın
 otərəkİN kitat. Kəpə. Kitat netəm rəha nahatətəən e Uhgın, məmə kitat koatos
 nəmegəhən.

§ 10:27: 2 Tes 1:7-9; Hip 12:29 * 10:28: Dut 17:6,7 † 10:29: Hip 6:6 ‡ 10:29: Mat 26:28

§ 10:29: Nol Əpən 1:5 * 10:30: Dut 32:35 † 10:30: Dut 32:36; Sam 135:14 ‡ 10:32: Fil

1:29,30 § 10:33: 1 Pita 4:14 * 10:34: Hip 13:3 † 10:34: 1 Pita 4:13 ‡ 10:34: Hip 11:16;

1 Pita 1:4,5 § 10:36: Rom 5:3,4; Hip 12:1; Jem 1:3,4,12; 5:11 * 10:36: Hip 6:15; 9:15 † 10:37:

Nol Əpən 22:20 ‡ 10:38: Hab 2:3-4; Rom 1:17; Kal 3:11

11

Nahatətəən

¹?Nat naka u, in nahatətəən? Kitat kotələhəu-pən rəhatat nətəligən e natimnat min u, itəm otəpanuwa, kənu nahatətəən rəhatat in tatol məmə kitat okotitun wir məmə natimnat min u, ilat nıpahrienən. Nat əpnəpin məmə kəsotehmən* natimnat min u, məto kitat kotitun wir məmə kitat okotos məto-inun nahatətəən tatəgətun nəhlan kəm kitat. ²Kən Uhgın təmənuwi netəm min u auppən o rəhalat nahatətəən.

³Nahatətəən tatol məmə kitat kotitun wir məmə natimnat rəha nətueintən u, Uhgın təməghat əm, kən ilat kəmotatig.† Natimnat itəm kotəplan roiu, in təməsosən nat kit itəm tinatig rəkis mol ilat lan. ⁴Epel in təmahatətə əskasik e Uhgın, tol nəhlan in təmos-ipən nat kit kəm Uhgın itəm təwir maprəkis-in rəha Ken.‡ Kən məto-inu in təmahatətə əskasik e Uhgın nəhlan, kən Uhgın təməniarəp məmə in etəm ətuatip kit, kən nikin tagien o nosən rəhan natimnat. Kən nat əpnəpin məmə suah u təmimis rəkis, məto nolən rəha nahatətəən rəhan in tatəghat əh kəm kitat.§

⁵Kən Inok təmahatətə əskasik e Uhgın, tol nəhlan in təsımısən. Uhgın təmosirəkis in e nətueintən u, məmə otuwın əpəh ilis e nego e neai. Netəmim kəsotəplan minən, məto-inu Uhgın təmıləs-irəkis.* Məto nian Uhgın təməsiləs-irəkisən-əh, Uhgın təməgətun kəm in məmə nikin tagien ron. ⁶Məto okəmə etəmim təsahatətəən e Uhgın, in təsolən Uhgın nikin tagien ron, məto-inu nian suah kit tolkeike məmə otuwa o Uhgın,† in otəkəike mahatətə məmə Uhgın tətatig, kən matətu netəm min un itəm kotalkut o nitunən in.

⁷Noah in təmahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, nian Uhgın təmatən-ipən natimnat min kəm in auppən, itəm netəmim kəsotəplanən əh,‡ Noah təmatisiai-in, matol nəwian. Kən in təmiləkin nego asol kit§ məmə otosmegəh rəhan min. E rəhan nahatətəən, tahmen əm məmə Noah in təmatəkil netəmim. Kən e Rəhan nahatətəən, Uhgın təmol in tətuatip e niganəmtin.*

⁸Epraham in təmahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, e nian Uhgın təmaun-irəkis məmə otuwın e nəptən pisin kit, in təmatol nəwia Uhgın. Nəptən əh, Uhgın təməni-əkis rəkis kəm in məmə otos-ipən kəm in. Kən Epraham təmıet, məto in təruru məmə tatuwın hiə ne. ⁹Təmahatətə əskasik e Uhgın nəhlan, kən mətatig e nəptən u itəm Uhgın təməni-əkis auppən məmə otos-ipən kəm in.† Məto təmətatig ikin əh e nimə tapolən əm, tahmen əm e iapispis kit. Kən Aisak ne Jekop itəm Uhgın təmos-ipən nəniəkisən u kəm iləhal kərən, ilau min kəmətuatig əm e nimə tapolən.‡ ¹⁰Epraham təmol nulan, məto-inu in təsahgin məmə otuwın e taon kit§ itəm nəukətin tiəkis, otətatig tuwəh.* Taon u, Uhgın əm təmol mak lan, kən minol rəkis tətatig.†

¹¹Sera tətəhatətə əskasik e Uhgın, nat əpnəpin məmə in tinipitaguihl agin, məto Uhgın təmos-ipən nəsanənən kəm in məmə in otemək. In təmıləs nətin u, məto-inun in təmahatətə lan məmə otol nəniəkisən rəhan tuwa miet-arəp.‡ § ¹²Epraham tinaguihl rəkis, otəsuwəhən timis,* məto noanol min tepət kəmotisi-pən lan. Nat əpnəpin məmə in etəmim kitəh əm, məto noanol min

* **11:1:** 2 Kor 4:18 † **11:3:** Jen 1 ‡ **11:4:** Jen 4:4-5 § **11:4:** Hip 12:24 * **11:5:** Jen 5:21-24

† **11:6:** Hip 7:19 ‡ **11:7:** Hip 11:1 § **11:7:** Jen 6:13-22 * **11:7:** Jen 6:9 † **11:9:** Wək 7:5

‡ **11:9:** Jen 12:1-8 § **11:10:** Hip 12:22; 13:14 * **11:10:** Nol Əpən 21:2, 14 † **11:10:** Hip 11:16

‡ **11:11:** Suatip kit min rəha nəuhlınən nəghatən u tol nulan. 'Epraham təmahatətə əskasik e Uhgın, nat əpnəpin Sera tinipitaguihl agin, məto Uhgın təmos-ipən nəsanənən kəm in məmə otəpik-əpik. In təmıləs nətin u məto-inu Epraham təmahatətə e Uhgın məmə in otol rəhan nəniəkisən tuwa miet-arəp.'

§ **11:11:** Jen 17:19; 18:11-14; 21:2 * **11:12:** Rom 4:19

əh rəhan, ilat tepət tepət, tahmen əm e məhau əpəh e napuə ne nıməkləkil əpəh itəhəi itəm kəruru nafinən.†

13 Netəm min u, ilat kəmotahatətə əskasik e Uhgın, məto nian kəmotimis, ilat kəməsotosən əh natimnat min u itəm Uhgın təməni-iaikis məmə otos-ıpən kəm ilat.‡ İlat koatəplan natimnat min u məmə natimnat min u koatan isəu əh olat, məto nikilat tagien pik məmə okotəplan.§ Kən ilat moatən-iarəp məmə koatatig e nətueintən u məto ilat kotahmen əm e iapışpis min əm.* Nətueintən u, sənəmə in iməlat pahrien ikin. 14 Nian netəmim koatəghat nəhlan, in tatəgətun əsas əm, məmə ilat koatəgəs-in iməlat ətuatip ikin. 15 Rəhalat nətəligən təsitəlig-pənən e nəptən rəhalat auppən, itəm kinotapəs rəkis. Okəmə nikilat tatəht nəhlan, kotitun nitəligən matuwın, məto təsolən mihin.† 16 İlat kotolkeike iməlat ik pisin kit itəm təwir maprəkis, inun e nego e neai.‡ Kən o nat u, in təsaulis-inən§ məmə okən məmə in rəhalat Uhgın.* Kən Uhgın təmol əpen-əpenə rəkis e taon kit† ikin əh.

17-18 Epraham təmahatətə e nəniəkisən min itəm Uhgın təməni-ıpən kəm in. Kən nəghatən kit itəm Uhgın təməni-iaikis kəm in tol nulan, “Kən okən Aisak u məmə in noanol ətuatip rəham,‡ kən e Aisak u, oekol rəham noanol oterət oterət.” Məto e nahatətəən rəha Epraham, nian Uhgın təmek əsgawın in, kən in təmətul matip o nohamnuən nətin noan kitiaə əm§ u Aisak məmə otol sakrifais lan kəm Uhgın.* 19 Məto-inu Epraham nikin tatəht məmə Uhgın titun nolən etəmim təmegəh min e nımisən.† Kən in təmos min netin, iuəhkır əm tahmen məmə in təmegəh min e nımisən.

20 Aisak təmahatətə əskasik e Uhgın, kən tol nəhlan, təməfak məmə Uhgın otəhlman nəwırən rəhan tuwin kəm Jekop ne Esao, matən-iarəp natimnat min itəm otəpanuwa nian kit.‡

21 Jekop təmahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, nian iuəhkır əm in timis, in təməfak məmə Uhgın otəhlman nəwırən kəm nəti Josep mil.§ In təməf kasikin, matul əməhl-əməhl, kən in matənwiwi Uhgın.

22 Josep təmahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, iuəhkır əm in timis, kən in təmətəghat-in nian noanol min rəha İsrəl okəpanotiet İjip. Kən in təmətən rəkis əm kəm ilat məmə okotəhrol e nikilkilin.*

23 Tata ne mama rəha Moses kəmuahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, nian Moses təmair,† ilau kəmuəplan məmə in suakəku wir kit, kən ilau kəmatuəhluəig-in o məwig kisil. Kən ilau kəməsuəginən nətgəhlən nəghatən rəha kig.‡

24 Moses təmahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, nian in təmol iahgin, kən təməsolkeikeən məmə okən məmə in nəti pətan əkəku rəha Fero, kig rəha İjip.§ 25 In təməsolkeikeən məmə otətətig e nagienən e nolən rəha təfəgə rat məto-inu nagienən rəha təfəgə, in tətətig o nian əkuəkir əm. In nikin təmagien məmə otuwın moatətig ilat netəmim rəha Uhgın, moatətə tərət ilat min ilat. 26 Nikin təmataht məmə okəmə netəmim okotalah-əmnu* in o

† 11:12: Jen 22:17 ‡ 11:13: Hip 11:39 § 11:13: Mat 13:17 * 11:13: Jen 23:4; Lev 25:23;

Fil 3:20; 1 Pita 1:17; 2:11 † 11:15: Jen 24:6-8 ‡ 11:16: 2 Tim 4:18 § 11:16: Mak 8:38

* 11:16: Jen 26:24; 28:13; Eks 3:6, 15 † 11:16: Hip 11:10; 13:14 ‡ 11:17-18: Jen 21:12; Rom 9:7

§ 11:17-18: Nat əpnapin məmə Epraham nətin kit min u İsməil, rəhan slef təmiləs, məto nətin u Aisak katən məmə in noan kitiaə əm məto-inun Uhgın təməni-iaikis auppən məmə otos-ıpən kəm Epraham, kən in nəti pətan ətuatip rəhan u Sera. Əplan-tu Jon 3:16 * 11:17-18: Jen 22:1-10; Jem 2:21 † 11:19:

Rom 4:21; Jon 5:21 ‡ 11:20: Jen 27:27-29,39,40 § 11:21: Jen 48:1,8-22 * 11:22: Jen 50:24,25;

Eks 13:19; Jos 24:32 † 11:23: Eks 2:2 ‡ 11:23: Eks 1:16, 22 § 11:24: Eks 2:10 * 11:26:

Hip 13:13

Kristo itəm otəpanuwa, kən in okol təsaulisən. In nikin otagiən təhmin min o nat u taprəkis-in məmə otatəto təwir e natimnat wir min e nəmegəhən əpəh Ijip.† In təmatol nulan məto-inun nian rafin in tatuag-pən o nətouən itəm Uhgın otos-ipən kəm in.‡ 27 Moses in təmahatətə əskasik nəhlan e Uhgın, kən təmagim Ijip§ məsəginən kig u itəm neməha tatol pik. In təməseirairən mitəlig, in təməkəike matuwın, təhmen məmə inu tatəplan Uhgın u, itəm etəmin təsəplanən e nigənəmtin. 28 Təmahatətə əskasik e Uhgın nəhlan, kən in təmətuoun nolən lafet rəha Nuhagego-inən. In təmən-iarəp kəm noanol min rəha Isrel məmə okotəkəike motorautin-pən niə sipsip e toa e nimə min rəhalat. Okotol nəhlan məmə nagelo itəm Uhgın otahl-ıpa o nohamnuən itəm,* in otəsohamnuən nenətilat min u nəman,† itəm kəmotəupən kaiir.

29 Noanol min rəha Isrel kəmotahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, ilat kotitun neguəfiminən e Nihəi Asiə itəm təmoor, kən kotaliwək lan təhmen əm e nitən iasək. Məto nian netəm Ijip kəmotalkut o nətəu-pənən ilat, kən nihəi təməmik ilat, kən kotəmmim.‡

30 Noanol min rəha Isrel kəmotahatətə əskasik e Uhgın, kən tol nəhlan, ilat kotaliwək motitəlau e fenis rəha Jeriko. Fenis u, kəmol e kəpiel. Ilat koatitəlau, moatitəlau e fenis əh, mətoarus-pən nian sepin, kən əmun, fenis asol un, təmitəgıt misas.§

31 Rehap u, pətan e suatıp, təmahatətə əskasik e Uhgın. Kən tol nəhlan, nikin təmagiən məmə otos suah mil un noanol rəha Isrel mil, itəm kəmueia anion məmə okuəplan kən miatun wir natimnat ikin. İlau kəmuea e rəhan nimə.* Kən o nat u, noanol min rəha Isrel ilat kəməsotəhamnuən pətan u nian ilat kəmotəhamnu netəm ikin əh itəm kəmotəht nəwia Uhgın.†

32 Məto okol esənən tuwin təhmin min. Okol esəghatən təfəməh mən Kiteon,‡ ne Parak,§ ne Samson,* ne Jefata,† ne Tefit,‡ ne Samuel,§ ne ien min. 33 İlat u kəmotahatətə əskasik e Uhgın, kən tol nəhlan, ilat kəmotol natimnat tepət. İlat kəmotit noanol min rəha Isrel motuwın motəluəgin ilat netəm ik pisin pisin min, kən moatol win elat.* İlat kəmoatol nolən ətuatıp min, kən moatos natimnat wir min itəm Uhgın təmən-ikis məmə otos-ipən kəm ilat. Kəmotəhtsig-in nəhlin laion min, məmə okəsotunən ilat,† 34 kən ilat kəmotəhamis nigəm asol itəm tatuəp,‡ kən ilat motəgin tənin netəm kotəmə okotəhamnu ilat e nisa rəha nəluəginən.§ İlat rəhalat nəsanənən tikə, məto Uhgın təmos-ipən nəsanənən kəm ilat.* Kən ilat koatol win e mopaél min rəha niməptən pisin pisin min.† 35 Nipitan neen əh-ikin itəm kotahatətə əskasik e Uhgın, kən tol nəhlan Uhgın tatol nenətilat kotaiir-pa min e nimisən.‡ Məto netəmim neen əh-ikin itəm kotahatətə əskasik e Uhgın. Məto ilat kotəgəhan-in rəhalat tikimır min koatol narətan ne nahməən kəm ilat e nipətəlat, kən nikilat təsəhtən nat u. İlat kəməsotəpəsən rəhalat nahatətəən, məmə rəhalat tikimır min okotikis ilat. İlat koatəhatətə məmə Uhgın in otol ilat kotəmegəh min e nəmegəhən kit itəm təwir maprəkis. 36 Kən ilat neen, netəmim koatalah əsan elat, kən koatalis-alis ilat.§ Kən ilat neen, netəmim koatalis ətain ilat e

† 11:26: Luk 14:33 ‡ 11:26: Hip 10:35 § 11:27: Eks 12:50, 51 * 11:28: 1 Kor 10:10

† 11:28: Eks 12:21-23 ‡ 11:29: Eks 14:21-31 § 11:30: Josua 6:12-20 * 11:31: Jos 2:1-16

† 11:31: Jos 2:1,9-14; 6:22-25; Jemes 2:25 ‡ 11:32: Jaj 6-8 § 11:32: Jaj 4-5 * 11:32: Jaj 13-16

† 11:32: Jaj 11-12 ‡ 11:32: 1 Saml 16:1,13 § 11:32: 1 Saml 1:20; 3:19-4:1 * 11:33: 2 Saml

8:1-3 † 11:33: Dan 6:22 ‡ 11:34: Dan 3:19-27 § 11:34: Eks 18:4 * 11:34: 2 King 20:7; Jaj

16:28 † 11:34: Jajes 15:8 ‡ 11:35: 1 King 17:22, 23; 2 King 4:36, 37 § 11:36: Jer 20:2; 37:15

sen, kən moatəmki-pən ilat e kalapus.* ³⁷ Ilat neen, kəmahtimnu ilat e kəpiel apin,† kən ilat neen, netəmim kəmotəmik soə rəha nətahlən nig, motətətip nīpətīlat nəwtain kəlu, motohamnu ilat. Kən ilat neen, kəmətamnu ilat e nisa rəha nəluaginən.‡ Kən ilat neen koatuwin əm e nuwigi nəni ne sipsip.§ Ilat ian-rat min agin, nian rafin netəmim koatərakin ilat, moatol tərət agin elat. ³⁸ Ilat, netəm wir min. Nəteintən u, təsahnenən məmə ilat okotətig ikin. Məto ilat kəmoatətig əpnapin əm, əpəh ikin taruən-aruən ikin, ne e nitot min, ne e nīpəg kəpiel min,* ne nīpəg min əpəh e nisip.

³⁹ Netəm min u, ilat rafin kəmotəhatətə əskasik nulan e Uhgīn, kən in təmosipən nərig wir kəm ilat.† Məto ilat kəməsotosən əh nat u‡ itəm Uhgīn təməni-ikis rəkis məmə otos-ipən kəm ilat,§ ⁴⁰ məto-inu in tinol rəkis nalpəkəuən kit rəhan, məmə in otol təwir maprəkis kəm kitat. Kən e nətəligən rəhan, in tolkeike məmə otīlpin kitat min ilat u aupən, məmə kitat min ilat əm, okotətoarus ahmen ahmen əm mak e namnun naiuən.*†

12

Uhgīn tətəg-ətuatip-in nənətin min

¹ Kən netəm min u, ilat tēpət tēpət, koatətig kitəluu e kitat, koatətul-arəp o Uhgīn, moatəhatətə əskasik lan, kən rəhalat nəmegəhən in tatīlās-ipər nahatətəən rəhatat. O nat u, pəs kotəlin rafin nat figəm itəm otəskəlīm ətain itat məmə kəsotaiu pīkən, ne təfagə rat itəm tatəpər-ipən e kitat. Kən pəs kitat kotaiu* məsotəpou-inən† naiuən itəm Uhgīn təmələhəu aupən-in kitat. ² Kotitun nolən nian nīganəmtitāt otatətul-pən əm o Iesu,‡ itəm in nəukətī nahatətəən rəhatat,§ kən inun itəm otol məmə kitat kotətoarus mak e nahatətəən rəhatat. Pəs kitat nīkitat otuəh nolən rəha Iesu, inun in rəhan nətəligən kaifəməh, nian in təmimis e nig kəluuu, kən məto nahmən.* Məto in təmol nat əpnapin lan, megəhan-in naulisən rəha nīmīsən e nig kəməluuu, məto-inu təmol rəhan nətəligən təskasik o nagienən itəm in otəpanos. Kən roiu, in tatəpələh e rəhn matip Uhgīn u in Kig,† ikin nepətən ne nisīlīiən tətətig ikin. ³ Təwir məmə nīkitəmat otatət Iesu, ne rəhan nətul əskasikən e nian iol təfagə min kəmotərakin-pən nəghatən rat min kəm in, məmə nīkitəmat otəpəpəuən‡ kən motəpəs nahatətəən rəhatəmat.

⁴ Ekītun məmə itəmat, noatəluagin o noh rəkisən təfagə rat e nəmegəhən rəhatəmat, məto itəmat kit tikə itəm nitan təmaiəh o nəluaginən u.§ ⁵ Itəmat nīnotaluin rəkis nəghatən itəm tatīlās-ipər nətəligən rəhatəmat. E nəghatən u, Uhgīn təməghat nulan kəm itəmat, təhmen e nənətin ətuatip min, matən məmə,

“Nətik, nian Iərəmərə tətəg-ətuatip-in ik,
solən nat əpnapin lan.

Əsolən nīkim təpou nian in tətəgət pīk lam.

* **11:36:** Jen 39:20 † **11:37:** 2 Kron 24:21 ‡ **11:37:** 1 King 19:10; Jer 26:23 § **11:37:** 2 King 1:8 * **11:38:** 1 King 18:4; 19:9 † **11:39:** Hip 11:2, 4 ‡ **11:39:** E ves 33 kitat kotəplān məmə netəm min u neen kəmoatos natimnat wir min itəm Uhgīn təməni-ikis məmə otos-ipən kəm ilat. Məto nəniəkisən kit əh-ikin itəm kəsotosən əh. Ilat kotətag-pən o nian itəm Uhgīn otahl-ipa Kristo tuwa, məto ilat u, kəməsotəhən e rəhalat nəmegəhən. § **11:39:** Hip 11:13; 10:36 * **11:40:** Nol Əpən 6:11; Hip 2:10 † **11:40:** Suatip kit min rəha nənən “okotətoarus ahmen ahmen əm mak,” tol nulan, “kitat min ilat min un, okul kələh kitat kotətuatip agin.” * **12:1:** 1 Kor 9:24 † **12:1:** Hip 10:36 ‡ **12:2:** Sam 25:15 § **12:2:** Hip 2:15 * **12:2:** Fil 2:8,9; Hip 2:9 † **12:2:** Mak 16:19 ‡ **12:3:** Kal 6:9; Nol Əpən 2:3 § **12:4:** Hip 10:32-34

6 Mæto-inu okāmæ Ierāmēræ tolkeike pik suah kit,

kæn in tæike mæg-ətuatip-in suah un.*

Kæn okāmæ in tos suah kit māmæ nætīn,

kæn in tæike malis-alis.”†

7 Tol næhlan, otətul mæha-mæha e nian iækis min. Uhgīn tatos-īpa nian iækis min u o næg-ətuatip-inən itəmat. Itəmat nenəti Uhgīn min, mol māmæ in tatəg-ətuatip-in nulan itəmat.‡ ?Mæto suakəku naka un itəm tata rəhan in təsəg-ətuatip-inən?

8 Uhgīn tatəg-ətuatip-in rafīn nenətin ətuatip min.§ Okāmæ Uhgīn təsolan næhlan etəmat, kæn nīpətīn u māmæ sənəmæ itəmat nenətin ətuatip min, itəmat nisualkələh lapīn. 9 Rəhatat tata min e nətueintən u, koatəg-ətuatip-in itat. Kæn kitat, koatīsiāi-in ilat. ?Kæn okotəhrol nulan e tata rəha narmitat* itəm tətətig e nego e neai? Təwir māmæ okotos-īhau agin itat, kæn motatīg ahgīn.† Kæn e nolən əh, kitat okotos nəmegəhən.‡

10 Rəhatat min tata, kotəg-ətuatip-in itat o nian əkuəkīr əm, e rəhalat əm nətəlīgən. Mæto Uhgīn tətəg-ətuatip-in itat māmæ otasitu etat, kənu otol kitat kotasim tahmen lan.§

11 Okāmæ Uhgīn tətəg-ətuatip-in kitat, in tahmen e nat kit itəm nian kitat kəmotun, mæto tīsiu, kæn marəp. Mæto uarisīg, okāmæ kotegəhən-in māmæ næg-ətuatip-inən əh otīuw asilə e rəhatat nətəlīgən, kæn in otōe noan təwir, inun nəməlinuən* itəm tətīsi-pən e nətuatipən.

12 Tol næhlan, nat əpnəpīn māmæ itəmat noatətig e nian iækis, mæto otīləs-īpər nelmitəmat itəm təpou, māmæ otəsənən. Ne nulitəmat itəm kətuawīg-awīg, motol māmæ kuəskasīk o naiuən.†

13 “Otol suatip rəhatəmat tətuatip wir,‡ māmæ pah un itəm noataliwək kələh, nelkīn təmīmis,

nelkīn okol təsərat agin-əhən, mīet rəkis,§

mæto in otəpanəwir min.”*

Etəm təsahətətəən e Uhgīn, in otəkəike mos nalpīnən

14 Otalkut māmæ onakətig wir itəmat netəmīm rafīn e nəməlinuən.† Kæn motalkut māmæ nəkotol itəmat māmæ rəhatəmat nəmegəhən tasim.‡ Etəmīm itəm təsasīmən, okol təsəplanən nīganəmti Ierāmēræ nian kit.§

15 Otətō wir itəmat māmæ itəmat kit itəm tətāiu matuwīn otəpou e nəlugi: suatip, kæn məsosən nəwīrən rəha Uhgīn.* Otətō wir min itəmat māmæ nokī nig akona kit† in otəsuwīnən e nīkītəmat, kæn məwīə, mol noan tēpət e nəmegəhən rəhatəmat. Kæn nahuīn tītun nərəkīnən nəmegəhən rəha netəm iasīm neen min.

16 Otətō wir itəmat māmæ suah kit tətīt əpnəpīnən iərman o pətan.‡ Itəmat kit otəsahmənən e Esao u, rəhan nəmegəhən təsətuatipən, in tatol nat əpnəpīn e Uhgīn. In təmaupən maiir, mæto in təmol-salīm-in nēpətən rəha suakəku itəm təmaupən maiir.§

Mæto nəmti nat u, in təmol-salīm-in, in nāgwənən itəm təmun mau kitīəh əm. 17 Itəmat nəkotītun māmæ uarisīg, nīkīn otəpanuwīn min e nēpətən rəha nəmti-nīpīn. Kæn təwalkut pik māmæ rəhan tata otəfak məhlman nəwīrən kit kəm in. Mæto nat əpnəpīn māmæ

* 12:6: Sam 94:12; 119:75; Nol Əpən 3:19 † 12:6: Prov 3:11-12 ‡ 12:7: Dut 8:5; 2 Saml 7:14;

Prov 13:24 § 12:8: 1 Pita 5:9 * 12:9: Nam 16:22; 27:16 † 12:9: Jem 4:7 ‡ 12:9: Aes

38:16 § 12:10: 2 Pita 1:4 * 12:11: Aes 32:17; Jem 3:17,18 † 12:12: Aes 35:3 ‡ 12:13: Prov

4:26 § 12:13: Kal 6:1 * 12:13: Aes 35:3; Hip 10:36-39; 12:1-3; Prov 4:26 † 12:14: Rom 14:19

‡ 12:14: Rom 6:22 § 12:14: Mat 5:8 * 12:15: Hip 3:12; 4:1 † 12:15: Dut 29:18; Hip 3:12

‡ 12:16: 1 Kor 6:18 § 12:16: Jen 25:29-34

təmətasək pik pap ron,* məto okol təsəuhlinən nikin əh-roiu, kən rəhan tata okol təsəfakən məhlman nəwīrən kəm in.

Lou təhrol nulan mol pisin e namnusən təwīr

18-21 Aupən ikin, noanol min rəha Isrel, kəmotuwīn e nitot asol u Sinae, e nətueintən u. Kən ikin əh, kəmotəplan nigəm itəm tatəuəp, kən nəpinəpən asol təmeiuiui mīrəfin nat, kən kəmotəto nīmətəg asol ne təwī tatəgət əfəməh,† kən kəmotəto nəwian kit tatəghat kəm ilat.‡ Kən nian kəmotətəlig-in rəhan nəghatən min, kən ilat kəmoatən əskasik məmə ilat kotapəs agin-əh nəto minən nəwian u.§ Kəmotəgin motasiəp o nəghatən u, təmən məmə, “Okəmə nat megəh əm kit otuwīn e nitot u, məto itəmat onəkotəike moataht e kəpiel apin mətəhtimnu timis.”* Nian Moses təməplan natimnat min u, in min təməto tərət kən məmə, “Io enəgin u enəgin, minətasiəp.”†

Məto itəmat nəsotuwəmən ikin-u.‡

22 Itəmat nəmotuwa e nitot u Saeon,§ ne taon asol* u ima Uhgīn ikin itəm tatəmegəh, tətətig tətətig. Inun Jerusalem wi əpəh ilis e nego e neai,† u nagelo min taosan taosan kəmuəfimin ilat ikin o nagienən asol. 23 Kən itəmat nəmotuwa e nuəfiminən asol rəha netəmim rəha Uhgīn, itəm kotahmen e netəm kəmotəupən kairi u rəhan min,‡ nərgilat kəməte rəkis e nego e neai.§ Kən itəmat nəmotuwa o Uhgīn, itəm otəpanakil netəmim rafin.* Itəmat nəmotuwa motol kitəh itəmat narmi netəm ətuatip itəm kinotimis rəkis, kən Uhgīn tinol ilat kinotətoarus mak.†‡ 24 Itəmat nəmotuwa o Iesu u, in suatip rəha nəniəkisən wi rəha nasituən u itəm Uhgīn təmol kəm itat. Kən nəmotuwa o nita Iesu, itəm in təmorautin-pən§ mol itəmat nakotasim. Nita əh in təməniarəp natimnat min u itəm kotəwīr motəprəkis-in natimnat min itəm nita Epel təməniarəp.*†

25 O natimnat min u, oatəto wīr itəmat, məmə itəmat onəsotəuhlinən mənətaətəmat o Uhgīn‡ u tatəghat kəm itəmat.§ Məto-inu Moses, in etəmim əm. Kən kitat kotitun məmə netəm aupən kəməsotətəlig-inən rəhan nəghatən o nəhgaiirən elat. İlat kəməsotəgim rəkisən e nalpinən rəhalat. ?Kən okəmə tol nəhlan, kən okəhrol kitat okəmə kəsotətəlig-inən nəghatən rəha Uhgīn itəm təməsi-pən e nego e neai muwa məmə otəhgaiir etat? * ?Kitat okotəgim rəkis-in əhrol nulan? 26 Nian aupən, nəwīa Uhgīn təmələal e nəptən.† Məto roiu əh, təməni-əkis kəm itat məmə, “Nian kit min əh-ikin, io ekələal min e nətueintən. Kən o nian əh, sənəmə nətueintən əm ekatigtig lan tasiəp, məto neai min otasiəp-asiəp mələal.”‡ 27 Nian Uhgīn tatəghat-in məmə, “Nian kit min əh-ikin,” nīpətīn un məmə in otatigtig§ e natimnat rəha nətueintən əm itəm Uhgīn təmol, məmə otəh rəkis ilat. Otəh rəkis nəhlan natimnat, məmə natimnat itəm okəsotələalən, ilat okotətig, kən inun, natimnat itəm okotətig lili.

* 12:17: Jen 27:30-40 † 12:18-21: Eks 19:12-22; 20:18; Dut 4:11 ‡ 12:18-21: Dut 4:12

§ 12:18-21: Eks 20:18-19; Dut 5:5,25; 18:16 * 12:18-21: Eks 19:12,13 † 12:18-21: Dut 9:19

‡ 12:18-21: Eks 19:16-19; 20:18-21; Dut 4:11-12 § 12:22: Aes 24:23; 60:14; Nol Əpən 14:1 * 12:22:

Hip 11:10; 13:14; Mat 16:16 † 12:22: Kal 4:26 ‡ 12:23: Eks 4:22 § 12:23: Nol Əpən 20:12

* 12:23: Jen 18:25; Sam 94:2 † 12:23: Fil 3:12 ‡ 12:23: Suatip kit min o nəuhlinən nəghatən u,

“Uhgīn tinol ilat kinotətoarus mak” tol nulan, “Uhgīn tinol ilat kinotətuatip agin.” § 12:24: Hip 9:19;

10:22; 1 Pita 1:2 * 12:24: Jen 4:10; Hip 11:4 † 12:24: Nita Epel in təməniarəp məmə Uhgīn otol

nalpinən, məto nita Iesu təməniarəp məmə Uhgīn otəh rəkis nalpinən. ‡ 12:25: Hip 3:12 § 12:25:

Hip 1:1 * 12:25: Hip 2:2,3; 10:29 † 12:26: Eks 19:18 ‡ 12:26: Hag 2:6 § 12:27: Aes 34:4;

54:10; 1 Kor 7:31; Hip 1:11,12; 2 Pita 3:10; 1 Jon 2:17

²⁸ O nat u, tawir mämә kitat kotән tagkiu o Uhgın, mәto-inu kitat koatos nego rәha Uhgın u, kәruru nәloal-әloalән lan, kән okol tәsietән nian kit.* Tawir mämә kitat kotafak kәм in, e nolән itәм nikin tagien lan, mämә kitat okotisiai-in, kән motәgin min,†²⁹ mәto-inun Uhgın rәhatat, in tahmen e nigәм asol kit itәм tatuwaan әtip natimnat rafin.‡

13

Namnun nәghatән

¹ Tawir mämә nәkotәkәike әh moatol nolkeikeән kәм itәmat min tahmen e piatәmat min.* ² Sotaluinән nehmән iapispis min itәм koatuwa imatәmat ikin.† !Okәм-naka ilat nagelo min! Netәmim neen itәм kәmoatol nulan, ilat kәmoatehm wir netәmim, mәsotitunән mämә ilat nagelo min.‡ ³ Sotaluinән netәм kotatig e kalapus.§ Nikitәmat otatuәh ilat, mәtahmә olat tahmen әm mämә inun ik min nәkәtatig e kalapus. Otәto kәlәh nahmәән e nikitәmat, itәmat netәм min un itәм katol tәrat elat, tahmen әm mämә inun ik natәto nahmәән e nipәtim әtip.

⁴ Pәs netәmim rafin kotisiai-in natigән rәha marit, mämә in tasim nian rafin.* Pәs netәmim rafin kotәgin o nimәhan rәhalat min, mәsoteguafәlән. Uhgın otakil etәм aluә ne pәtan әkәku itәм kәtuapil kәlәh, kән makil min iәрman ne pәtan itәм kәtuapil kәlәh, iәрman itәм tәtapil ilau pәtan u sәnәmә rәhan pәtan, ne pәtan itәм sәnәmә rәhan әtuatip iәрman.†

⁵ Әtul-pән isәu o nolkeikeән rәha мәni.‡ Nikim tәike magien әm o rәham natimnat u natos tahmen§ mәto-inu Uhgın tatән mämә, “Okol esapәsән ik, mәsәhlmanән ik nian kit”*

⁶ Kән tol nәhlan kitat kotitun әsas, kән moatән mämә, “Iәrәmәrә in iasitu rәhak, tol nәhlan esәginән. Oesәginән nat kit itәм etәmim әm otol kәм io.”†

⁷ Nikitәmat otәkәike matәht netәм-iasol min u rәhatәmat‡ itәм kәmotaupән motәgәtun itәmat e nәghatән rәha Uhgın. Otәtәlig-in-tu natimnat wir min itәм tәmiet e nәmegәhән rәhalat, kән motahatәtә e Iәrәmәrә tahmen әm elat.§

⁸ Iesu Kristo in tatol әm nulan, nәniәp, ne roiu, kән otәpanәtatig nulan, namnun tikә.* ⁹ Sotolән mämә nәgәtunән wi pisin pisin min tiuw rәkis itәmat o suatip әtuatip.† Itәmat otuag-pән әm o Uhgın, itәм tәtasitu etәmat e nikin agien mämә otol rәhatәmat nәtәligән tәskasik.‡ Tәsәwirән mämә kitat okotәtou-pән nәtuakәмән rәha nunән nagwәnән,§ mämә in otol kitat kotәskasik, mәto-inu in nipahrienән, nәtuakәмән әh, okol tәsasituән e netәм koatol.

* **12:28:** Sam 15:5; Dan 2:44 † **12:28:** Mal 2:5; 4:2 ‡ **12:29:** Eks 24:17; Dut 4:24; 9:3; Sam 97:3; Aes 33:14; 2 Tes 1:7 * **13:1:** Rom 12:10 † **13:2:** Job 31:32; Mat 25:35; Rom 12:13 ‡ **13:2:** Jen 18:1-33 § **13:3:** Mat 25:36; Hip 10:34 * **13:4:** Mal 2:15 † **13:4:** Dut 22:22 ‡ **13:5:** 1 Tim 3:3 § **13:5:** Fil 4:11; 1 Tim 6:6-8 * **13:5:** Dut 31:6,8; Jos 1:5 † **13:6:** Sam 118:6,7 ‡ **13:7:** Hip 13:17, 24; 1 Kor 16:16 § **13:7:** Hip 6:12 * **13:8:** Sam 102:27; Hip 1:12 † **13:9:** Efes 4:14 ‡ **13:9:** Kol 2:7 § **13:9:** 1 Kor 8:8; Hip 9:10

10 Rəhatat olta tatig. Məto pris min itəm koatol wək rəhalat əpəh imə e tapolən rəha nətueintən u,* ilat u, kəsegəhan-inən ilat məmə okotun† nagwənən‡ kit e olta u rəhatat.§

11 E nolən rəha pris asol agin, nian in tətəhamnu rəkis nat megəh, kən matos nitan kən muwin əpəh imə e İkin Tasim Agin İkin, kən mos-ipən kəm Uhgın o nafəl rəkisən təfagə rəha netəmim.* Məto uarisig, katiləs-iarəp nat megəh u əpəh ihluə ikin e nimə tapolən min rəhalat, motaan ətip.† 12 E nolən kitiaħ əm, İesu təmiet rəkis e taon,‡ kən ikin əh in təməto nahməən e nıpətin, kən mımis ikin əh, məmə nitan§ titun nafəl rəkisən təfagə rat rəha netəmim, mol ilat kotətuatıp, motasim, məmə ilat rəha Uhgın.* 13 Tol nulan, pəs kitat kotal məmə inu okotiet ihluə imətət ikin, motol kitiaħ kitat min əpəh ihluə.† Kən okotəkəike motatul matıp məmə netəmim okotol naulisən kəm itat, tahmen əm mə inun, kəmotol mihin lan.§ 14 E nətueintən u, rəhatat kit taon ətuatıp imətət ikin tikə, itəm otətətig lilin.§ Məto kitat koategəs-in rəhatat taon ətuatıp itəm kotitun məmə otəpanuwa.*

15 Tol nulan, e nasituən rəha İesu, pəs kitat kotos-ipən sakrifais rəhatat kəm Uhgın nian rafin.† Sakrifais min u rəhatat, inun, okoatıləs-ipər nərgi Uhgın nian rafin, moatən-iarəp nərgin.‡ 16 Sotaluinən o nolən təwir ne nawte-inən nat rəhatəmat tatig kəm netəm rəhalat nat kit tikə,§ məto-inun in min tahmen e sakrifais* itəm niki Uhgın tagien ron.† 17 Otol nəwia netəm-iasol min e niməfak,‡ kən motatig ahgin ilat. İlat u, koatehm wir nəmegəhən rəhatəmat,§ məsotamegən, məto-inu ilat kotitun məmə okotəike motən nəmtət lan kəm Uhgın məmə ilat kəmotol wək u, təhrol nulan. İtəmat nakotəike motol ilat nıkilat tagien o wək u. Okəmə itəmat noatol nıkilat təsagienən ron, nolən u okol təsasitu agin-əhən etəmat.

18 Otəfak otimat,* məto-inu ekotitun əsas məmə rəhatımat nolən in tətətuatıp əm,† kən ekotolkeike agin məmə nian rafin itimat ioatol nolən təwir əm. 19 İo ekolkeike pik məmə itəmat onəkotəkəike motətapəh-in o Uhgın, məmə io ekitun nitəlig-pa-minən otəmat uəhai əm.

20 İatəfak min otəmat min məmə, Uhgın otasitu etəmat. Uhgın u, in nəukəti nəməlinuən.‡ Kən in təmol rəhatat İərəməərə İesu təmegəh min e nımısən,§ məto-inu nitan təmaıu o nolən nəniəkısən lilin* in tətətig matəmegəh.† İesu əh, in etəm təwir maprəkis o nehm wirən sipsip min rəhan.‡ İatəfak məmə Uhgın u, 21 in otos-ipinə natımnat wir min rafin kəm itəmat, itəm otol məmat nəkotahmen o nolən nat itəm in tolkeike. Kən İatəfak məmə, Uhgın otol wək e nəmegəhən rəhatat kitiaħ kitiaħ,§ kən e nasituən rəha İesu Kristo, in otol

* 13:10: Hip 8:5 † 13:10: 1 Kor 9:13; 10:18 ‡ 13:10: Jon 6:48-58 § 13:10: "Nagwənən" itəm katol sakrifais lan e "rəhatat olta" inun Kristo pısın əm (Jon 6:48-58). Pris min əupən, ilat kəmotitun nunən noanuwəhgın nat megəh min e sakrifais min neen ilat koatol o nos-ipənən kəm Uhgın. Məto kəsegəhan-inən kəm ilat o "nunən" Kristo, nıpətin u məmə kəsotosən ron. * 13:11: Lev 16:15

† 13:11: Eks 29:14; Lev 4:12,21; 9:11; 16:27 ‡ 13:12: Jon 19:17 § 13:12: Rom 3:25 * 13:12: Efes 5:26 † 13:13: Luk 9:23 ‡ 13:13: Hip 11:26 § 13:14: Hip 12:27 * 13:14: Fil 3:20; Hip 11:10; 12:22 † 13:15: 1 Pita 2:5 ‡ 13:15: Sam 50:2-15; Hos 14:2; Aes 57:19 § 13:16: Rom 12:13

* 13:16: Fil 4:18 † 13:16: Sam 50:21-15; Hos 14:2 ‡ 13:17: Hip 13:7,24 § 13:17: Aes 62:6; Wək 20:28 * 13:18: 1 Tes 5:25 † 13:18: Wək 23:1 ‡ 13:20: Rom 15:33 § 13:20: Wək 2:24

* 13:20: Jen 17:7,13,19; Aes 55:3; 61:8; Esik 37:26; Mat 26:28 † 13:20: Hip 9:20 ‡ 13:20: Jon 10:11 § 13:21: Fil 2:13

rəhatat nolən təwir təwir, kən nikin otagien pik ron. Kən pəs kotiləs-ipər nərği Kristo ilis nian rafin, matuwın matuwın namnun tikə. Əwəh.*

²² Piak min ne winik min. Naoa u rəhak təsəfəməh pikən. Məto iakətapəh əskasik otəmat məmə, otol-tu rəhatəmat nətəligən təfəməh min məmə nakotətəlig-in rəhak nəghatən min itəm otiləs-ipər nətəligən rəhatəmat.

²³ İakolkeike məmə onəkotitun məmə piətət u Timoti, ilat kəmotiləs-iarəp in e kalapus. Okəmə in otuwa uəhai əm, kən itimlau min, ekiamnə.

²⁴ İtəmat otən təwir kəm netəm-iasol min rəhatəmat, ne iəfak min u imatəmat ikin. Netəm İtali kəmotən təwir kəm itəmat.

²⁵ Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat rafin. Əwəh.

* 13:21: Rom 11:36

Jemes

Naoa itəm Jemes təmäte

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Jemes

?Pah təmäte naoa u? Jemes, u in pia Iesu, in təmäte naoa u. In etəm-iasol rəha niməfak əpəh Jerusalem.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Jemes təmäte naoa u tatuwin kəm netəm Isrel itəm koatahatətə e Iesu Kristo motatig e nəptən pisin min rəha İaihlua min.

?Nəmegəhən təhro nulan nian təmäte? Netəm-iasol min e netəm Isrel kəmotohamnu Stipen, uarisig kotal nolan rat min e niməfak min əpəh Jerusalem. Kən tepət itəm kotahatətə e Iesu kəmotiet əpəh Jerusalem motuwin e ikin pisin pisin min. Məto nian əskasik min koatiləs-pikin əh ilat.

?Təmäte naoa u o naka? Jemes təmäte naoa u məmə otıləs-ipər nətəligən rəhalat məto-inu kotatig e nian əskasik min. Kən molkeike məmə otəgətun ilat e nəukəti nahatətəən itəm tətuatıp. Nian etəmim kit tətahatətə pahrien e Iesu Kristo, kən rəhan nolan rat min kotəuhlin motuwa motəwir. Tətapəs nolan rat min, kən matol nolən wir min.

Jemes tatən təwir kəm ilat

¹ Io Jemes, io slef rəha Uhgın ne Iesu Kristo, İəməmə rəhatat. İatən təwir kəm itəmat noanol min rəha Isrel u tuelef itəm kotahatətə e Iesu, itəm nəmotiet motatig ikin min rafin e nətueintən.

Nahatətəən ne nenatigən

² Piak min ne winik min. Nian nəratən pisin pisin min koatuwa e rəhatəmat nəmegəhən, kən otehm natimnat min əh tahmen e natimnat itəm nikitəmat tətəgən pik əm lan. ³ Nəkoatol nəhlan məto-inu, itəmat nəkotitun məmə nian nəratən min koatiləs pikən rəhatəmat nahatətəən e Uhgın, kən nian nəkotol win lan, ilat okotal məmə nəkotitun nətul əskasikən məsin min. ⁴ Kən nian onakoatətul əskasik e nəratən min əh, kən onəkotuwa kəmətə e nahatətəən, kən nolən min ne nətəligən min rafin rəhatəmat okotətuatıp motəsənən, kən nakotaskəlim nolən wir min rafin.

⁵ Okəmə itəmat kit, rəhan nenatigən təsahmenən, kən tolkeike məmə in otitun natimnat min itəm Uhgın tolkeike məmə otol, pəs in tətəpəh-in-pən o Uhgın, kən Uhgın otos-ipən kəm in e nikin agien. Uhgın tətawte-in nitunən əh kəm netəmim rafin e nikin agien, kən məsəhaien ilat o nat itəm koatətəpəh-in.

⁶ Məto nian suah kit in tətəpəh o Uhgın nəhlan, in otəkəike mahatətə lan, kən rəhan nətəligən otəsolan kəiu lan, məto-inu etəm itəm rəhan nətəligən kəiu, rəhan nətəligən tətən əpnəpin əm, in tahmen e peau-peau min əpəh itəhai itəm nimətag tətəhig-əhig ilat. ⁷ Okəm-naka nikin tətəht məmə İəməmə otos-ipən nat kit kəm in, məto kəp, otəsosən. ⁸ Etəmim itəm tatos nətəligən kəiu nəhlan, okol təsətul əskasikən e nat kit itəm nikin tətəht məmə otol.

⁹ Piatat kit itəm in ləhau, kən rəhan nautə tika, nikin otəkəike magien məto-inu in etəm-iasol e niganəmti Uhgın. ¹⁰ Kən pəs etəm itəm rəhan nautə tepət, nikin tagien min o nat u itəm in titun məmə in nıpahrienən, məmə Uhgın otos-İəhau, məto-inu in tahmen e nəgu-i-nig itəm otəpanika. ¹¹ Nian mit tətə; tape-ape tape-ape, kən matəhg nagwən nig tauke məmə, kən rəhan nəwıwırən təmıkə.

Tahmen əm e etəm rəhan nautə tepət. Nian tatol rəhan wək min matos nautə tepət lan, kən in min otəpanikə.

¹² Etəmin itəm tatətul əskasik nian nərətən tatuwa e rəhan nəmegəhən, in tətətig e nəwirən pahrien, məto-inu, nian tinol win e nərətən min əh, kən Uhgın otos-ipən kəm in rəhan nətəuən, inu nəmegəhən lilin. Uhgın təməni-əkis rəkis məmə nəmegəhən lilin u, in rəha netəmin itəm kotalkeike in.

¹³ Nian nat kit tatiuw-pən suah kit məmə in otol təfagə rat, okol in təsənən məmə Uhgın tatos-ipən-os-ipən o nolən təfagə rat min, məto-inu okol nat kit təsiuw-pənən nətəligən rəha Uhgın məmə in otol təfagə rat, kən Uhgın təsos-ipən-os-ipənən təfagə rat kəm etəmin. ¹⁴ Məto nətəligən rat atip rəha etəmin, in tatos-ipən-os-ipən kəm in, kən matiuw-pən in məmə in otətətəlig-in. ¹⁵ Nətəligən rat tatəe-in təfagə rat, kən nian təfagə rat tinuwa minəpət, kən tatuwa in nimisən.

¹⁶ Piak min ne winik min itəm iakolkeike pik itəmat. Sotegəhan-inən məmə suah kit oteiuə-in itəmat məmə Uhgın in etəm rəha nos-ipən-os-ipənən kəm netəmin o nolən təfagə rat. ¹⁷ Natimnat wir min rafin ne natimnat rafin itəm kotətuatip, koatisi-pən əm o Uhgın əpəh ilis itəm təmol nəhag-əhagən min rafin əpəh e neai. Məto nolən rəha Uhgın tol pisin e natimnat min u itəm kotaliwək e neai, kən kotal məmə nəghanpis koatətəu-pən. Uhgın təsol pisinən. In tətətig tətətig. ¹⁸ Kən e rəhan əm nətəligən, Uhgın təmitəpun məmə kitat kəmotuwa nenətin min nian kəmotahətətə e nəghatən pahrien rəhan. In təmol nəhlan məmə e natimnat rafin itəm in təmol, kitat pisin əm rəhan nat keike, kotahmen e nagwənən wi e rəhan nasumən.

Ətəlig-in kən mol nəghatən rəha Uhgın

¹⁹ Piak min ne winik min itəm iakolkeike pik itəmat. Nikitəmat otəkəike matəht nəghatən u. Pəs itəmat kitiəh kitiəh onəkotəkəike motəul matip o nətəligən, məto onəsotəfig-afig pikən o nəghatən, sotolən məmə neməha tatol uəhai əm itəmat, ²⁰ məto-inu nian neməha tatol suah kit, neməha u təsoe-inən noan itəm tətətuatip Uhgın tolkeike. ²¹ Otəra kin rəkis nolən min rafin itəm tamkimik, ne təfagə rat min itəm kotəpət e nəmegəhən rəhatəmat. Uhgın təmələhəu-pən rəhan nəghatən e nikitəmat, kən nəghatən əh rəhan titun nosmegəhən itəmat. Kən təwir məmə nakotos-əhəu rəhatəmat nətəligən, kən moatətəlig-in wir nəghatən u.

²² Sotətəlig-in əmən nəghatən rəha Uhgın, məto otətəlig-in kən motol nat naka itəm tatən. Okəmə nakotətə məsotolən nəghatən u, kən nakoateiuə-in atip əm itəmat. ²³ Etəm tatətə kən məsolən nəghatən u, in tahmen-pən e etəmin itəm taterənəm wir e klas məsəplan narmın, ²⁴ kən nian tinerənəm rəkis magim, mətaluin uəhai əm məmə niganəmtin təhro min-nulan. ²⁵ Məto etəmin itəm tatətəg-pən əskasik e lou itəm tətətuatip agin u tatikis netəmin,* kən matol e nian min rafin, məsaluinən nat itəm təmətə, məto in tatol, in otətətig e nəwirən pahrien nian in tatol nəhlan.

²⁶ Okəmə suah kit nikin təht məmə in tatətəu-pən wir nolən min rəha nəfakən, məto tatəghat-pən əm məsətəlig-in wirən rəhan nəghatən min, in tətəiuə-in atip əm in, kən rəhan nolən min rəha nəfakən in nat əpnəpin əm. ²⁷ Nolan min rəha nəfakən itəm rəhatat Tata Uhgın tatəplan məmə in tətətuatip

1:18: Jon 1:13 **1:20:** Pri 7:9 **1:21:** Kol 3:8; 1 Pita 2:1 **1:22:** Mat 7:24-26; Rom 2:13

*

1:25: Nəghatən u, "lou itəm tətətuatip agin u tatikis netəmin," tatəghat-in suatip rəha nahatəən məmə suah kit otuwa mətuatip e niganəmti Uhgın. Kən okəmə suah kit tatətəu-pən suatip əh, Uhgın tatikis in e nəsanənən rəha təfagə rat, kən tatikis in e nalpinən itəm in təkə mos. Əplan-tu Kal 5:13-14.

1:25: Rom 8:2; Jem 2:12

wir kən nərātən tīkə lan kotol nulan: iəfak kit tatəkaike matehm wir suakəlh mīn ne nautahlīmīs mīn e nərātən mīn rəhalat. Kən matəkaike matehm wir nəmegəhən rəhan məmə nolən rat mīn rəha nətueintən otəsolən məmə in otamkīmīk lan.

2

Sotehmən netəmīm neen məmə ilat ilis kotaprəkis-in netəmīm neen

¹ Piak mīn ne wīnik mīn. Itəmat nakotahatətə e Iesu Kristo, Iərəmərə rəhatat itəm ilis agin kən katīsiyai-in pik. Məto təsəwīrən məmə nəkotol təwīr kəm suah kit kən moatehm məmə in ilis, kən moatehm rat suah kit mīn moatol tərāt kəm in. ² Tol mə inu ne. Suah kəiu katuea e nīməfak rəhatəmat. Suah kit tatuwīn-in napən wir mīn u nəmtilat tīkīs, ne noanət mīn kəmōl e iaen u kol tatīpīt-īpīt. Kən suah kit mīn tatuwīn-in e napən rat mīn əm. ³ Təsəwīrən məmə nakotəs-īpən nīsiailən kəm etəmīm itəm tatuwīn-in natīmnat wīr mīn, motən-īpən məmə, “Wa, məpələh u ikīn təwīr ikīn.” Məto etəm tatuwīn-in napən rat mīn, nakotən-īpən kəm in məmə, “Ətul-pən əpəh,” o “Əpələh əm e nīsīp.” ⁴ Nīan nəkoatol nolən tol mīn-nulan, nakoatehm netəmīm neen məmə ilat ilis taprəkis-in netəmīm neen mīn, kən e rəhatəmat nətəlīgən rat, nakotakīl netəmīm.

⁵ Piak mīn ne wīnik mīn itəm iakolkeike pik. Otətəlīg-in-tu. Uhgīn təmītəpun rəkīs ian-rat mīn rəha nətueintən məmə rəhalat nahatətəən e Kristo otepət. Kən təmītəpun mīn ilat məmə okotəs nərəmərəən rəha Uhgīn itəm təmən-īkīs məmə rəha netəmīm itəm kotalkeike in. ⁶ Məto itəmat nəmotehm rat ian-rat mīn. ?Məto netəmīm pah mīn u koatol nahməən kəm itəmat, kən moatiuw-pən itəmat e kot? ?Netəm rəhalat nautə tēpət, o kəp? Əwəh, ilat əh. ⁷ Kən netəm mīn u koatəghat rat e nərgīn u ilis, nərgī Iesu itəm rəhan u itəmat.

⁸ Lou rəha Kīg itəm tətətīg e Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, “Olkeike ik kit tahmen əm məmə nakolkeike atīp ik.” In təwīr pik otamat okəmə nəkoatətəu-pən pahriən nəghatən u. ⁹ Məto okəmə nakoatehm netəmīm neen məmə ilat ilis taprəkis-in netəmīm neen mīn, nəkoatol təfagə rat, kən nəghatən rəha Lou tatən məmə itəmat netəm rəha nətəghələn Lou. ¹⁰ Tol nəhlan məto-inu, etəmīm kit itəm təmətəghl nəghatən kitīəh əm rəha Lou, təmōl təfagə rat tahmen-pən əm məmə in təmətəghl nəghatən mīn rafīn rəha Lou. ¹¹ Tol nəhlan məto-inu, Uhgīn u itəm tatən məmə, “Sakləh-inən pətan,” in Uhgīn kitīəh əm itəm tatən məmə, “Sohamnuən etəmīm.” Kən okəmə nəsotakləh-inən nīpītan, məto nəmotəhamnu netəmīm, itəmat netəmīm itəm nəmotətəghl Lou.

¹² Nīan nakoatəghat kən motol nat kit, otol nolən mīn rəha netəmīm itəm kotitun məmə Uhgīn otakīl ilat e lou itəm tatīkīs ilat. ¹³ Otol nəhlan məto-inu okəmə suah kit təsasakitunən netəmīm, kən Uhgīn mīn otəsasakitunən suah u nīan in otakīl netəmīm. Məto okəmə itəmat nakotasakitun netəmīm, kən Uhgīn otəsakitun itəmat, kən mən-īpīnə məmə onəsotosən nalpīnən e nīan in otələhəu-pən nəghatən rəha nalpīnən kəm netəmīm.

Nahatətəən ne wək wīr mīn

¹⁴ Piak mīn ne wīnik mīn. ?Okəmə suah kit tatən məmə tətəhatətə e Iesu Kristo, məto in təsələn wək wīr kit, kən rəhan nahatətəən in təwīr o nat kit? Kəp. Nahatətəən tol nəhlan, okol təsosmegəhən suah kit. ¹⁵ Tol mə inu ne. Pīatat kit o wīnitāt kit, rəhan napən tīkə, kən nīgīn nagwənən təsahmenən. ¹⁶ Kəm-naka itəmat kit tatən-īpən kəm in məmə, “Atuwīn, pəs Uhgīn otasitu

lam, kən onəsətəpən, onakagwən wir.” ?Məto okəmə in təsolən nat kit məmə otasitu lan, in təmol nat wir naka? ¹⁷ E nolən əh inəh, okəmə suah kit tatos nahatətən pisin əm, məto məsolən wək wir kit tətəu-pən, kən rəhan nahatətən təmimis, nīpətīn tikə.

¹⁸ Məto okəm-naka suah kit otən məmə, “Netəmim neen koatos nahatətən, kən netəmim neen koatol wək wir min.” Məto iatən kəm ik nəhlan məmə, “Okəmə esəhmən rəham wək wir min, kən esitunən okəmə rəham nahatətən in nīpahrienən, o kəp. Məto nian onakehm wək wir min rəhak, kən tatəgətun məmə nahatətən rəhak, in nīpahrienən.” ¹⁹ Inu nəghatən kit itəm nəmə nīpahrienən lan məmə, “Uhgīn kitīəh əm.” !Təwir ron ik! Məto iərmis min, ilat min kotitun məmə nəghatən əh in nīpahrienən, kən moatasiəp katəgīn pik. ²⁰ !k rəhm-kapə tikə! Etəmim itəm tətəhatətə, məto təsolən wək wir min, rəhan nahatətən in nīpətīn tikə. Pəs ekəgətun ik e nat kit itəm otən kəm ik məmə inu nīpahrienən.

²¹ Nikim otəht tipitat u Epraham. Uhgīn təməplan məmə in tətəuətīp e nīganəmtīn e wək itəm təmol, məto-inu təmos nətīn u Aisak, muwīn mələhəu-pər e olta. ²² Kən rəhan nahatətən ne rəhan wək min kətīoal nat kitīəh, kən rəhan nahatətən təmə-in noan, inu rəhan wək min. ²³ Kən nəghatən u rəha Naoa Rəha Uhgīn təmuwa mol nīpahrienən, tatən məmə, “Epraham təməhatətə e Uhgīn, kən Uhgīn təmə məmə Epraham in tətəuətīp e nīganəmtīn.” Kən katən məmə in ioli Uhgīn. ²⁴ Kən roiu nəkitun nehmən məmə, Uhgīn tatol suah kit tətəuətīp e nīganəmtīn o natīmnat itəm tatol, məto sənəmə e nahatətən pisin əm rəhan.

²⁵ Kən e nolən əh inəh, Uhgīn təməplan məmə Rehəp u, pətən rəha suatīp, in təmuwa mətuətīp e nīganəmtī Uhgīn o wək itəm təmol, kən wək u məmə in təmətehm wir iahləpis anion mīl rəha Isrel, kən mahl-ipən ilau e suatīp pisin kiətəlig mətīan. ²⁶ Nīpətī etəmim, okəmə nəmegən tikə lan, təmimis. Kən e nolən əh inəh, kitat kit itəm tatos nahatətən, məto təsolən wək wir min, rəhan nahatətən təmimis.

3

Namitəm ne rəhan wək

¹ Piak min ne wīnik min. Təsəwīrən məmə itəmat tēpət nakotuwa iəgətun min rəha nīməfak, məto-inu nəkotitun məmə Uhgīn in otəplan wir kən makil nəmegəhən rəhatəmat iəgətun min, taprəkis-in netəm əpnəpīn.

² Nīpahrienən, kitat rafīn koatəmə e nəmegəhən rəhatat nian tēpət. Məto okəmə suah kit təsəməən e rəhan nəghatən, nat u tatəgətun məmə in etəm mətə, kən nətəligən rəhan titun nehm wīrən rəhan min nolən min rafīn.

³ Tol məmə nat min u ne. Katətu-pən pit e nohli hos məmə otol nəwīa etəmim, kətəalalīn rəhn-kapə hos, kən tatəuhlin nīpətīn rafīn. ⁴ Kən nego, in iahgīn, kən nīmətəg əsol tatəhtīg, məto stīa in nat əkəku kit itəm nian kapten tətəlalīn, kən nīpətī nego əsol rafīn tateko-pən əh kapten tolkeike məmə okīan-pən ikīn. ⁵ E nolən əh inəh, namitəm in nat kit nətīn, məto titun niuw-pamən nat əsol min. Nikitəmat təht-tu, noanəmtahlī nīgəm əkəku kit titun nuəpən mus nīg mətu tēpət. ⁶ Kən nīpahrienən, namitəm in təhmen-pən e nīgəm. Namitəm in noli nīpətī etəmim itəm nəratən min rafīn rəha nətueintən u kotərioah wir lan. Kən nəratən min rəhan koatərəkīn nəmegəhən rafīn rəhatat. Kən Setan əm tətəhl nīgəm e namitəm. Kən namitəm tətəhl nīgəm rat e suatīp min rafīn e nəmegəhən rəhatat matərəkīn natīmnat rafīn.

⁷ Netəmim kotitun nahkulən e nat iarupin min məmə okotuwa kəpou, inəh nat megəh min, ne mənig min, ne nat kotəkioah min, ne nat itəm kotatig itəhəi. Netəmim kəmotahkul elat kotəpou. ⁸ Məto etəmim tikə otahkul e namitəm tapou. In nat iarupin tatol wəel, mərioah e nəratən ne nakonən rəha nımisən.

⁹ E namitat, kotənwıwi Iəməmə Tata Uhgın rəhatat, kən e namitat kotən rat netəmim lan itəm Uhgın təmol ilat kotal məmə in ne. ¹⁰ Nohlitəm kitiah əm tatən-iarəp nənwıwıən ne nən ratən. Piak min ne wınik min. Pəs okəsolan min-nəhlan. ¹¹ Nəhau wır ne nəhau arıp, okol kəsiasıpənən e nəmti nəhau kitiah. ¹² Piak min ne wınik min. ?Nig u fik otoe-in noa olif? ?Kən nol u krep otoe-in noa fik? !Kəp! Kən nəmti nəhau arıp təsos-ıpamən nəhau wır.

Ne natigən təwir itəm tətisi-pən o Uhgın

¹³ ?Suah kit əh-ikin ilugin etəmat itəm nıkin təht məmə in tenatig wır kən mitun nat naka itəm Uhgın tolkeike? Təwir. Kən pəs in otol wək wır min e nolən itəm tətisi-pən e nenatigən, inəh nolən rəha etəmim itəm rəhan nətəligən ləhau. Kən nolən ətuatıp rəhan otəgətun nenatigən ne nitunən rəhan. ¹⁴ Məto okəmə nikitəmat təht məmə nakotenatig, məto nikitəmat tərioah e netetən, kən nakoatətəlig-in atıp əm itəmat o nıləs-ıpərən itəmat, tol nəhlan, nakoateıuə-in atıp əm itəmat. Sotəghat ausit pikən o nenatigən eiueıuə rəhatəmat, məto-inu kəsənəmə nolən u rəha etəmim u tenatig. ¹⁵ Nenatigən tol min-nəhlan təsisi-pənən e nego e neai, məto rəha nətueıntən əm u, ne nətəligən rəha etəmim, ne rəha Setan. ¹⁶ Tol nəhlan məto-inu nıan netəmim koatetet motolkeike məmə koatos-ıpər atıp ilat, kən netəmim koatətəu-pən əm rəhalat atıp nətəligən moatol nəratən, kən nolən tarat rafın kotet-arəp.

¹⁷ Məto etəm itəm tatos nenatigən itəm tətisi-pən e nego e neai, rəhan nolən tol min-nulan. Nat əupən, rəhan nəmegəhən in tətuatıp wır, kən in tolkeike pik nəməlinuən, kən in etəm mətig, in tətisi-ıi-in nətəligən rəha netəmim pisin pisin min, kən in tərioah e nasəkıtunən, kən matoe-in noan tətəp e nəmegəhən rəhan, in tatehm netəmim məmə kotahmen-ahmen əm, kən təsənən nat kit kən matol nat pisin. ¹⁸ Netəm rəha nəghat-inən nəməlinuən, kotahmen-pən e netəmim itəm kəmotəfe nıkuti nat e nasumən, kən tatəwıə matoe-in noan. Okəm kotal natımnat min əh motasıtu e netəmim o nələhəuən nəməlinuən, kən ilat okotəplan noan məmə in nətuatıpən.

4

Nolən rəha nuwamən iuəhkır o nətueıntən, o Uhgın

¹ ?Naka u nəukəti nəmouən ne nərgəhəuən rəhatəmat? Natımnat min əh koatuwa məto-inu itəmat nakotolkeike nətoən təwir e nıpətıtəmat, kən nətəligən min əh rəha nətoən təwir, ilat koatol fait e nıkitəmat kitiah kitiah məmə okotuwa netəm-iasol min e nəmegəhən rəhatəmat. ² Nikitəmat tatuwın o natımnat rəha netəm pisin, məto nəsosotən, kən nakotərgəhəu moatəmou ron. Nakoatolkeike natımnat neen, məto nəsosotən. Kən mətə onəkotohamnu netəmim ron. Nəməsosotən natımnat məto-inu nəsotətəpəh-in o Uhgın. ³ Kən nıan nakotətəpəh-in, məto nəsosotən, məto-inu nəmotətəpəh-in e nətəligən itəm tarat məmə otol itəmat atıp əm nakotətə təwir lan.

⁴ Itəmat nəkotahmen e pətan itəm təsisi-ıi-inən rəhan iərman, tapəs kən matətəu-pən əpnəpın əm nəman. E nolən əh inəh, itəmat nəmotapəs Uhgın kən moatətəu-pən natımnat rəha nətueıntən. Nəkotıtun o kəp məmə, etəmim itəm tolkeike pik natımnat rəha nətueıntən, in tatətəhau Uhgın. Kən etəmim kit itəm tatıtəpun məmə otolkeike natımnat rəha nətueıntən, in tatuwa məmə

in tikimir rəha Uhgın. ⁵ Kən nəghatən u rəha Naoa Rəha Uhgın sənəmə nəghatən əpnapin əm. Tatən məmə, “Uhgın tolkeike pik məmə nikitat itəm in təmos-ipa kəm kitat, otuwın əm ron.” ⁶ Məto Uhgın tətawte-in rəhan nəwırən tatuwa matahgoau kəm kitat. O nat əh, Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Uhgın tətəhtosig-in netəm kotausit, məto tətawte-in rəhan nəwırən kəm netəmim koatos-iahau rəhalat nətəligən.”

⁷ Kən tol nəhlan, otos-iahau itəmat kən motatig ahgin nelmi Uhgın. Otətul əskasik nian Setan tatuwa matos-ipən-os-ipən kəm itəmat, kən in otaiu muwın isəu otəmat. ⁸ Otuwın iuəhkır o Uhgın, kən in otuwa iuəhkır otəmat. Itəmat u nol təfagə rat, otaikuas e nelmitəmat. Kən itəmat u rəhatəmat nətulən kəiu, otol nikitəmat tətuatip. ⁹ Təwir məmə nikitəmat otahmə mərou, kən nakotasək əfəməh o rəhatəmat təfagə rat. Otəuhlin rəhatəmat nalahən otuwa nasəkən, kən rəhatəmat nagienən otuwa nikin ərou. ¹⁰ Otos-iahau rəhatəmat nətəligən tuwın kəm lərəməmə, kən in otıləs-ipər itəmat.

¹¹ Piak min ne wınik min. Sotəghat ratən e nərgitəmat min. Okəmə suah kit tətəghat rat e nərgi pian kit, o in tatələhəu nəghatən kit məmə in təmol təfagə rat kit,* kən suah əh, in tatəghat rat e lou† matələhəu nəghatən məmə lou təsahmenən məmə in otol rəhan wək, o kəm-naka lou in nat əpnapin əm. Kən nian nakoatəplan lou məmə in təsahmenən, itəmat nəkasotətəu-pənən lou, məto nəmotər kəpələh-pər e lou, kən məsotatig ahginən lou. ¹² Uhgın əm in tatos-ıpa Lou, kən in əm tətakil netəmim matələhəu nəghatən lan. Kən in titun nosmegəhən, kən mitun nərəkinən. ?Məto itəmat, nikitəmat təht məmə itəmat Uhgın min, məmə nakotakil təfagə rat min rəha piatəmat min motuəh ilat? !Kəp!

Nəghatən ausit

¹³ Otətəlig-in-tu, itəmat netəm nakoatən məmə, “Roiu o olawig, kotuwın e taon u o taon əh, motatig e nup kit, motol bisnes ikin, kən moatərgətəin məni.” ¹⁴ ?Nakotəhro kitun məmə naka u otuwa olawig? ?Nəmegəhən rəhatəmat in naka? Itəmat nəkotahmen e nəhaniəm itəm tətətatig noən məsin əm kən matig mikə min. ¹⁵ Məto nəghatən itəm tətuatip məmə onəkotən in tol nulan, nəkotəkəike motən məmə, “Okəmə in nəwia lərəməmə pahrien, kən ekotatig kən motol natimnat min u, o natimnat min əh.” ¹⁶ Məto roiu, nakotəghat ausit moatos-ipər pik itəmat. Kən nəghatən min əh itəm nakoatən, ilat rafin kotərat.

¹⁷ Tol nəhlan, etəmim itəm titun nat kit itəm tətuatip məmə otol, məto təsolən, in tatol təfagə rat.

5

Nəghatən tatuwin o netəm rəhalat nautə tepət

¹ Itəmat netəm rəhatəmat nautə tepət. Otətəlig-in-tu nəghatən u. Təwir məmə nakotətə tərət motasək əfəməh o nəratən itəm tatuwa otəmat. ² Rəhatəmat nautə tinəmnəmīt rəkis, kən wın min kinoatən rəhatəmat nəpən. ³ Rosta tatus rəhatəmat iaen u kol tatipit-ipit, ne silfa. Kən rosta min okotən-iarəp nolən rat min rəhatəmat kən motus nipətəitəmat tahmen e nigəm. Nian rəha

4:4: Rom 8:7; 1 Jon 2:15 **4:6:** Prov 3:34; 1 Pita 5:5 **4:7:** Efes 6:12 **4:8:** Aes 1:16; Sek

1:3; Mal 3:7 **4:10:** Job 5:11; 1 Pita 5:6 * **4:11:** Nəghatən u rəha Jemes nipətin təsənən məmə kitat okasotəgətunən təfagə rat rəha netəmim. Nəghatən min tepət e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə kitat kotəkəike motəgətun təfagə rat rəha etəmim məmə in otiet rəkis lan. Məto kotəkəike motol e nətəligən itəm tətətatig əlahau. Kal 6:1; Luk 17:3; 2 Tim 3:16; Jem 5:20; Kal 5:21; 1 Tes 5:14; 2 Tes 3:15; Taet 3:10.

† **4:11:** “Lou” e ves u tatəghat-in ‘lou rəha nolkeikəən.’ Əplan-tu Jem 2:8 **4:12:** Rom 2:1; 14:4

4:14: Sam 39:5,11; Prov 27:1 **4:17:** Luk 12:47 **5:2:** Mat 6:19

namnun nian tatuwa iuəhkir, məto itəmat nəmotargətəin rəhatəmat nautə mīn. ⁴!Otətəlig-in-tu nat u! Rəhatəmat iolwək mīn kəmotəulək e rəhatəmat nasumən mīn, məto nəmotaklah-in məni məsīn rəhalat. Kən nətəuən itəm nəməsotos-ipənən kəm ilat, koatən-iarəp rəhatəmat nolən rat mīn. Iərəməərə Əsanən Pik Agin, tinatəto nasəkan rəha iolwək mīn rəhatəmat. ⁵E nətueintən u, itəmat nəmotatig e nəmegəhən itəm tīmətig əm, nəmotol nikitəmat tagien o rəhatəmat nautə e nian itəm otəsuhəhən Uhgīn otakil muəh mələhəu nəghatən o rəhatəmat nolən rat mīn. Itəmat nəkotahmen e nat megəh mīn itəm kətagwən ilat, kol kotasis-asis o nian rəha nohən ilat. ⁶Nəmotiui-iarəp netəmim itəm kotətətip e kot, kən motakil motuəh motələhəu nəghatən motohamnu ilat, kən ilat kəməsotolən nat kit məmə okotən-iəhəu itəmat.

Nətəligən əfəməh e nian rəha nəratən

⁷Piak mīn ne wīnik mīn. Otol məmə rəhatəmat nətəligən otəfəməh nian nakoatəsaħgin məmə Iərəməərə otitəlig-pa mīn. Nikitəmat tətəht nolən rəha suah kit rəha nasumən. Tatəsaħgin nian ətuətīp rəha nətəen nīmāi, kən matəsaħgin nian rəha nəfəən, kən mos rəhan nətəligən təfəməh nian matəsaħgin mətoarus-pən tinimətə, kən matəulək-in rəhan nagwənən keike. ⁸E nolən əh tahmen əm, itəmat mīn, otol məmə rəhatəmat nətəligən otəfəməh, kən motətul əskasik, məto-inu otəsuhəhən Iərəməərə otitəlig-pa mīn.

⁹Piak mīn ne wīnik mīn. Sotəghat-əghatən o nən ratən itəmat mīn məmə nikitəmat təsagienən o natimnət mīn neen. Okəmə nəkoatol nəhlan, Uhgīn otakil mələhəu-pən nəghatən o rəhatəmat nolən rat mīn. !Roiu agin-əh tatətul matīp, kən otəsuhəhən tuwa mol!

¹⁰Piak mīn ne wīnik mīn. Nikitəmat tətəht-tu ien mīn aupən itəm kəmotən-iarəp nəghatən mīn e nərgi Iərəməərə. Rəhalat nəmegəhən tatəgətun kitat məmə rəhatat nətəligən otəkəike məfəməh e nian nəratən tatuwa. ¹¹Kən nəkotitun inu, katən məmə netəmim itəm koatətul-iəkis e nian nəratən tatuwa, ilat koatətig e nəwīrən pəhrien. Nəmotəto namnusən rəha Jop məmə təmətul əskasik e nian iəkis mīn, kən motitun nalpəkəuən wīr rəha Iərəməərə o Jop, kən uarisig e nian tēpət rəha nəratən, Iərəməərə təmol təwīr agin kəm in. Kən tol nəhlan, sotaluinən məmə niki Iərəməərə təmər mərioah e nasəkītunən kitat, kən nikin tītəhmə otat.

¹²Piak mīn ne wīnik mīn. Nat u in nat keike, məmə nəsotosən noanawil. Sotosən noanawil e nego e neai, o nətueintən, o nat kit mīn. Nian rafin, otən əm nīpəhrienən. Nian itəmat kit otən məmə, “Əwəh,” kən rəhan nəghatən otəkəike mol nīpəhrienən. Kən nian itəmat kit otən məmə, “Kəp,” kən rəhan nəghatən otəkəike mol nīpəhrienən. Okəmə suah kit təsolən nəhlan, kən Uhgīn otələhəu-pən nəghatən rəha nalpīnən kəm in.

Nəfakən itəm noan əh-ikīn

¹³Okəmə itəmat kit tətətig e nəratən, təwīr məmə otəghat kəm Uhgīn e nəfakən. Okəmə itəmat kit nīkin tagien, təwīr məmə otən napuən mīn rəha nənwīwīən. ¹⁴Okəmə suah kit tatimīs, təwīr məmə otaun-in elta mīn rəha nīməfak məmə okotuwa kafak lan, kən motol-pən oel lan e nərgi Iərəməərə. ¹⁵Kən nian ilat koatahatətə məmə Uhgīn otol-wīr suah əh, kən motəfak lan, rəhalat nəfakən in suatīp məmə Iərəməərə otol məmə etəm tatimīs otəto təwīr mīn. Kən okəmə in təmol tafəgə rat kit itəm tatiuw-pa nīmīsən, kən Uhgīn otafəl rəhan tafəgə rat. ¹⁶Tol nəhlan, təwīr məmə nakoatən-iarəp rəhatəmat nolən rat mīn kəm itəmat mīn, kən motəfak otəmat mīn pəs motəmegəh. Suah

5:4: Dut 24:14-15 **5:5:** Luk 16:25 **5:7:** Dut 11:14; Jer 5:24 **5:8:** Rom 13:11-12; 1 Pita 4:7

5:11: Eks 34:6; Job 1:21-22; 2:10; Sam 103:8 **5:12:** Mat 5:34-37 **5:14:** Mak 6:13 **5:15:**

Mat 17:18-20

kit itəm tətuatip, rəhan nəfakən in təsanən, kən tatoe-in noan. ¹⁷ Elaija in etəmim kit tahmen əm e kitat. Kən in təməfak təməfak məmə otəsəfikən, kən nuhuən təməsəfikən mos nup kisil ne məwig sikis. ¹⁸ Kən təməfak min, kən Uhgın təmahl-ipa nuhuən tuwa min, kən nasumən rafın, nagwənən təmatig min elat.

Iuw-pa min netəmim kəmotuwın isəu e rəhalat nahatətən

¹⁹ Piak min ne winik min. Okəmə itəmat kit tateko mətapəs suatip rəha nıpahrienən, kən okəmə suah kit min tatiuw-pa min, ²⁰ təwir məmə nəkotitun nat u məmə, etəm u itəm otol iol təfagə otitəlig-pa min e suatip rəha nıpahrienən, in otosmegəh suah u o nımisən, kən otol suatip məmə Uhgın otafəl rəkis təfagə rat min tepət rəha suah əh.

1 Pita

Naoa itəm Pita təmaupən mətə

Nəghatən əkuəkīr rəha naoa u 1 Pita

?Pah təmətə naoa u? Pita təmətə naoa u.

?Təmətə tatuwīn kəm pah? Təmətə naoa u tatuwīn kəm netəmim rəha Uhgīn itəm kotatīg ikīn pīsīn pīsīn e profens mīn rəha Pontas, ne Kalesia, ne Kapetosia, ne Esia, ne Pitnia (1 Pita 1:1). Roīu katən nərǵi nəptən mīn əh məmə Turke.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmətə? E nian əh, etəm-iasol rəha Rom, nərǵin u Nero, təmərəkīn pīk nīməfak. Təmoh nīməfak mīn neen kotīmīs, kən moh neen. Otəsuwəhən tōh Pita.

?Təmətə naoa u o naka? Pita tolkeike məmə otīlēs-īpər nətəlīgən rəha īfak mīn itəm kotatīg e nəratan. In tolkeike məmə okotətul əskasīk e rəhalat nahatətəən kən moatol nat kit itəm təwīr, nat əpnapīn nəratan tatuwa.

Pita təmən təwīr kəm ilat

¹ Io Pita, io aposol kit rəha Iesu Kristo. Iatən təwīr kəm itəmat netəm rəha Uhgīn itəm nəkotatīg ikīn mīn rafīn əpəh e profens mīn u Pontas, ne Kalesia, ne Kapatosia, ne Esia, ne Pitinia. Uhgīn təmītəpun rəkīs itəmat, kən imatəmat ikīn sənəmə nətueintən u, itəmat iapīspīs mīn əm u ikīn-u. ² Tata Uhgīn təmītəpun itəmat mətə-inu, aupən aupən aǵin, təmōl rəhan nalpəkauən mələhəu, kən in tīnitun rəkīs suatīp mīn rafīn rəha nəmegəhən rəhatəmat. Kən Narmīn Rəhan tatol itəmat nakotətul pīsīn kasīm məmə, nəkotol nəwīa Iesu Kristo, kən nitan taīkuas etəmat e nolən rat mīn rəhatəmat.*

Pəs Uhgīn otawte-in rəhan nəwīrən ne nəməlinuən tēpət kəm itəmat.

Otənwiwi Uhgīn o nalpəkauən rəhan

³ !Pəs kotənwiwi Uhgīn itəm in Uhgīn ne Tata rəha Iərəmərə Iesu Kristo rəhatat! E nasəkītunən asol rəhan, in təmōl məmə kitat kotaiir-pən e nəmegəhən wī, kən moatələhəu-pən əskasīk rəhatat nətəlīgən lan. Tatuwa mīn-nəhlan mətə-inu Iesu Kristo təməmegəh mīn e rəhan nīmīsən. ⁴ Kən e nəmegəhən wī u, kitat okotos natīmnat wīr mīn əpəh e nego e neai itəm Uhgīn təmələhəu pīsīn məmə rəhatat. Kən nat u okol təsəmnəmītən, kən okol təsəmkīmīkən, kən okol rəhan nəhag-əhagən tāsīkəən. ⁵ E nahatətəən rəhatəmat, nəsanənən rəha Uhgīn tatətulosīg-in itəmat mətəorus-pa in otəsmegəh itəmat, kən Uhgīn otol əp rəhan nosmegəhən e nammun nian.

⁶ Nīkītəmat tətāgīen o nat u, nat əpnapīn okəmə nian īəkīs pīsīn pīsīn mīn koatuwa pap e rəhatəmat nəmegəhən. Mətə koatuwa o nian əkuəkīr əm.

⁷ Nian īəkīs mīn əh moatuwa məmə okotəgətun məmə itəmat nakotahatətə pahriən. Iaen u kol tatīpīt-īpīt, in nat kit itəm nīgəm tatus mətəfəl rəkīs in rat mīn lan. Kən nian īəkīs mīn əh kotahmən e nīgəm itəm tatus rəhatəmat nahatətəən mətəfəl rəkīs in rat mīn lan. Iaen u kol, in nat təwīr, mətə otəpanīkə mīn nian kit. Mətə rəhatəmat nahatətəən, in nat təwīr taprəkīs-in iaen u kol. Kən o rəhatəmat nahatətəən, Uhgīn otənwiwi itəmat, mīlēs-īpər nərǵitəmat, mos-īpən nīsiāiən asol kəm itəmat e nian Iesu Kristo otuwa met-arəpa lan.

* **1:2:** Nəghatən Kris ətuatīp tatən məmə, Uhgīn “təmōrautin nīta Iesu etat” u nīpətīn məmə tətākuas etəmat o nolən rat mīn. Afīn mīn e nəghatən mīn u “tətorautīn nītan” ne “nītan taīkuas e netəmīm”:
 Lev 14:6-7; Sam 51:7; Eks 24:5-8; Hip 9:19; 1 Jon 1:7. **1:4:** Kol 1:12 **1:5:** Jon 10:28; 17:11 **1:6:**
 Jem 1:2; 1 Pita 5:10 **1:7:** Prov 17:3; Sek 13:9; Mal 3:3; Jem 1:3

⁸ Nat əpnapin nəməsotəplan papən İesu Kristo, məto nakoatolkeike. Kən nat əpnapin nəsotehmən u-roiu, məto nəkotahatətə lan. Kən nikitəmat təmə rərioah e nagienən itəm in təwir aɡin-əh taprəkis, kən okol suah kit təsənən nəwİRən rəha nagienən əh. ⁹ Nikitəmat tətagien nəhlan məto-inu itəmat noatos nat u itəm nəkotahatətə lan, inu məmə Uhgın otosmegəh rəhatəmat nəmegəhən.

¹⁰ Suatip rəha Uhgın o nosmegəhən netəmim lan, in nat kit itəm ien min əupən kəmotolkeike pik məmə okotitun tuwİN təhmİN min, kən tol nəhlan kəmotafin kategəs-in wir nətəligən min lan. Kən ilat kəmoatəghat-in nəwİRən u itəm otuwa kəm itəmat. ¹¹ Narmin rəha Kristo təmətatig ilat min, kən matəghat kəm ilat, kən əupən ikİN matən-iarəp nəhməən itəm okotuwa e nəmegəhən rəha İesu, kən uarisig lan e nəsanənən asol rəhan. Məto ien min kəmotalkut o nitunən suatip itəm natimnat min əh okotuwa lan, ne rəhalat nian ətuatip. ¹² Uhgın təmol əp kəm ien min məmə, nəghatən min itəm ilat kəmoatən, kəməsotəghat-inən nian itəm ilat kəmotatig lan, məto kəmotəghat-in əm nian rəhatat. Kən roiu, netəmim kİNotən-iarəp nəghatən rəha namnusən təwir kəm itəmat e nəsanənən rəha Narmin Rəha Uhgın itəm tətisi-pən e nego e neai. Kən natimnat min u kotəwir aɡin məmə nagelo min, ilat min kətolkeike məmə okotəplan kən motitun natimnat min u itəm kəmotuwa.

Nolən rəha nəmegəhən itəm tətuatip

¹³ Tol nəhlan, nəkotəkəike motol rəhatəmat nətəligən tətul matip o nolən wək, kən motəgətun wir rəhatəmat nətəligən. Otələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən e nəwİRən itəm Uhgın otawte-in kəm itəmat nian İesu Kristo otuwa min. ¹⁴ Otol nəwİa Uhgın təhmen-pən əm məmə nisualkələh itəm kotəwir kəmol nəwİa tata min. Əupən ikİN, itəmat nəməsotitunən nİpahriənən rəha Uhgın, kən nəmoatol nolən rat min itəm nikitəmat əm tolkeike. Məto roiu, otəsegəhan-inən nətəligən min əh okotiuw rəkis min itəmat. ¹⁵ Uhgın u itəm təmaun-in itəmat, in tasim mətuatip. Kən e nolən əh inəh, itəmat min onəkotəkəike motasim motətuatip e natimnat rafin itəm nəkoatol. ¹⁶ Nəkotəkəike motol nəhlan məto-inu Naoa Rəha Uhgın tətən məmə, “Nəkotəkəike motasim motətuatip məto-inu Io ekasim mətuatip.”

¹⁷ Itəmat nakotətapəh-in nasituan o Uhgın u təhmen məmə in rəhatəmat Tata, məto onəkəsotaluinən məmə nian Uhgın tətakil nolən min rəha netəmim, in tətəl əm e nolən itəm təhmen-ahmən əm. Tol nəhlan, nian nəkotəmegəh əh e nətueintən u, onəkotəgin motisiə-in Uhgın e nolən min rəhatəmat, kən otol nolən təwir təhmen məmə itəmat iəpispis min əm e nətueintən u. ¹⁸ Nəkotəkəike motol nəhlan məto-inu itəmat nəmotitun rəkis nat keike itəm Uhgın təmətəw rəkis itəmat lan. Otətəlig-in-tu nolən rəha nəmegəhən rəhatəmat əupən itəm nİpətin tikə u təmisi-pən o tİpİtəmat min. Məto Uhgın təmİkis rəkis itəmat e nolən rat əh. Kən Uhgın təməsos-nəmtİNən rəhatəmat nəmegəhən e nat kit rəha nətueintən itəm otəpanikə, təhmen e silfa ne iaen u kol tətİpİt-İpİt, ¹⁹ məto in təməs-nəmtİN itəmat e nİta Kristo itəm in nat keike təwir pik aɡin. Kristo in təhmen e nəti sİpsİp wir itəm nİmİsən o nərətən tikə aɡin lan.† ²⁰ Əupən əupən aɡin, nian Uhgın təməsolən əh nətueintən u, təmİtəpun rəkis Kristo məmə otol wək əh. Məto roiu İuəhkİr o namnun nian, Uhgın təmol əp in, məmə otuwa masitu etəmat. ²¹ O natimnat

1:8: Jon 20:29; 2 Kor 5:7 **1:10:** Mat 13:16-17 **1:11:** Sam 22; Aes 53; Luk 24:26-27 **1:14:** Rom 12:2; Efes 2:3; 4:17-18 **1:16:** Lev 11:44,45; 19:2; 20:7 **1:17:** Rom 2:11; Nol Əpan 2:23
† **1:19:** E nian rəha Oltesteman, netəmim kəmotol sakrifais kəm Uhgın o təfəgə rat min e nəti sİpsİp min itəm nərətən tikə lan. Afın e Eks 12:5. **1:19:** Wək 20:28; Hip 9:12-14 **1:20:** 2 Tim 1:9-10

itəm Iesu təmöl, itəmat nakotahatətə e Uhgın, itəm təmosmegəh Iesu Kristo e nımısən, kən mıləs-ıpər in mos-ıpən nəsanənən itəm təhag-əhag ne nısiain kəm in. Kən tol nəhlan, nakotahatətə e Uhgın, kən moatələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən lan.

²² Nəmotaiquas e rəhatəmat nəmegəhən tinuwa minuwıwi min rəkis məto-inu nəmotətəu-pən nəghatən rəha nıpahrienən. Kən o natımmat min u, nakotos nolkeıkean pahrien tatuwin otəmat min neen. Kən tol nəhlan, otolkeıke pik itəmat min e nıkin pahrien. ²³ Otol nəhlan məto-inu, nəmotaiir wi rəkis min, kən nəmegəhən wi rəhatəmat təməsisi-pənən o netəmim itəm ilat rafin okəpanotımis. Məto nəmegəhən wi u rəhatəmat in otətətig namnun tıkə məto-inu təmisi-pən e nəghatən kit itəm tatəmegəh mətətig namnun tıkə, inu nəghatən rəha Uhgın. ²⁴ Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Netəmim rafin kotahmen e ma kiras, kən nəwıwırən rafin rəhalat tahmen əm e nəgui-nig əpəh e nıkinat. Ma kiras əh tətəuke, kən nəguın min koatısas,

²⁵ məto nəghatən rəha İərəmərə tətətig lılın namnun tıkə.”

Kən inu nəghatən rəha namnusən təwır itəm netəmim kəmotən-ıarəp rəkis kəm itəmat.

2

¹ Məto-inu o nəghatən min əh, otərakin nolən min u kotiet rəkis e rəhatəmat nəmegəhən: nolən rafin rəha netəhəuən netəmim kən matol nəratən kəm ilat; nolən rafin rəha neıuəən; nolən rəha netəm koatən pik əm nat, məto kəsotolən; nolən rəha netetən; nolən rafin rəha nən ratən netəmim. ²⁻³ İtəm nəmotıtun rəkis məmə İərəmərə təmöl təwır kəm itəmat. Tahmen-pən məmə nəmotun asgəwin noa nig itəm tətəhen. Kən roıu nəkotəkəıke motuwa kahmen e nısualkələh mətmətıg itəm kotasək o nəməhən. İtəmat nəkotəkəıke kolkeıke pik nəgwənən ne nənımən itəm tətəuatıp məwır məmə nakotagwən nıkitəmat lan. Kən natımmat min əh okotol nakotepət e rəhatəmat nəmegəhən itəm Uhgın təmosmegəh itəmat lan.

Kəpiel megəh e nımə rəha Uhgın

⁴ Uhgın tölkeıke məmə otıləkin rəhan kit nımə e kitat netəmim, kən təmıtəpun Kəpiel kit itəm netəmim kəmotapəs, məto in kəpiel keıke tatəmegəh məmə Uhgın otətuoun nımə lan. Kən nıan nakotuwa o kəpiel u Kristo e suatıp rəha nahatətəən, ⁵ itəmat min, nəkotahmen e kəpiel megəh min itəm Narmın Rəha Uhgın tatos itəmat matıləkin Nımə lan Rəha Uhgın. Kən itəmat pris asim min, itəm nakoatos-ıpən sakrifais min kəm Uhgın itəm nıkin tətəgien ron məto-inu o natımmat itəm Iesu Kristo təmöl. ⁶ Tahmen-pən e Naoa Rəha Uhgın tatən mihın məmə,

“Otəplan-tu. İakatələhəu kəpiel əpəh Jerusalem,* inu kəpiel keıke pik agın itəm io emıtəpun, kəpiel u in rəha nətuounən nımə, kən etəmim itəm otahatətə lan, in otəsaulısən.”

⁷ Kəpiel u in nat keıke kəm itəmat itəm nakoatahatətə lan. Məto kəm netəmim itəm kəsotahatətəən lan, kəpiel u in tahmen-pən e nəghatən u e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “Kəpiel u itəm netəm rəha nıləkinən nımə kəmotərakin,

1:21: Jon 14:6; Rom 5:1-2 **1:22:** Jon 13:34; Rom 12:10 **1:25:** Aes 40:6-8 **2:1:** Efes 4:22; Jem 1:21 **2:2-3:** Sam 34:8 **2:2-3:** Sam 34:8 **2:5:** Rom 12:1; Efes 2:21-22; Nöl Əpən 1:6

* **2:6:** Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, “Saeon,” nərgın kit min rəha Jerusalem. **2:6:** Aes 28:16; Efes 2:20

mæto Uhgîn tæmol tuwa kæpiel itæm in ræha nætuounæn nimæ,”

⁸ Kæn Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ,
 “Kæpiel u tatol netæmim koatilæs pikæn,
 kæn in kæpiel itæm tatol mæmæ netæmim kotiet katorin.”

Ilat koatilæs pikæn kæpiel u mæto-inu koatæt næwia næghatæn, kæn inu nalpækauæn itæm Uhgîn tæmol olat.

⁹ Mæto Uhgîn tinæmitæpun rækis itæmat mæmæ ræhan min, kæn itæmat pris min ræha Kig, kæn itæmat netæm asim min itæm Uhgîn tatæramæræ etæmat, kæn itæmat noanöl min kit ræha Uhgîn. In tæmol itæmat næhlan mæmæ nækotitun næn-iaræpæn nænwiwiæn itæm tatilæs-ipær in o ræhan næwîræn ne natimnat itæm in tæmol. In tæmaun-in rækis itæmat mæmæ onækotiet e napinæpæn mæmæ nakotuwîn e næhag-æhagæn wir ræhan. ¹⁰ Aupæn ikîn, itæmat netæm æpnarîp min æm, mæto roiu, itæmat noanöl min ræha Uhgîn. Aupæn ikîn, næmæsotitunæn nasækitunæn ræha Uhgîn, mæto roiu, nækotitun nasækitunæn ræha Uhgîn.

¹¹ Iolik min itæm iakolkeike pik itæmat, nikitæmat otækæike matæht mæmæ natueintæn u sænæmæ imatæt ætuatîp ikîn. Kitat kotahmen e iapîspîs min ne iaihlua min ikîn-u. Tol næhlan, iatæn æskasik kæm itæmat mæmæ nakotætul isæu o nolæn rat min itæm nætæligæn ræhatæmat tolkeike. Nætæligæn min æh, ilat tikimîr min ræhatæmat kæn koatæluagîn e nikitæmat. ¹² Nian rafin kitat kotatîg ilugîn e netæmim itæm ræhalat nahatætæn tikæ. Kæn næmegæhæn ræhatæmat in otækæike mætuatîp wir agin mæmæ nat æpnarîp ilat okoatætu-pînæ næghatæn rat etæmat, mæto okotæplan nolæn wir min ræhatæmat, kæn ilat okotos-ipæn nisaiiæn kæm Uhgîn e nian in otuwa min makil netæmim lan.

Nisaiiæn netæm-iasol

¹³ Kitat netæmim ræha Iæræmæræ, kæn kotolkeike mæmæ okotisiai-in nærgîn. Tol næhlan, nækotol næwia netæm-iasol min rafin itæm netæmim koatilæs-ipær ilat mæmæ okotæramæræ, tahmen e kig, itæm in etæm-iasol agin, ¹⁴ o tahmen e ræhan netæm-iasol min itæm tæahl-iaræp ilat o nolæn ræhan wæk. Ilat okotuwîn motælhæu nalpînæn kæm netæmim itæm koatægahl lou ræhalat, kæn moatænwiwi netæm koatol nolæn tæwir. ¹⁵ Nækoatol næhlan mæto-inu Uhgîn tolkeike mæmæ ræhatæmat nolæn wir min okotæn-iahou næghatæn almæl min ræha netæm min u ræhalat nitunæn tikæ. ¹⁶ Itæmat sænæmæ slef min ræha tæfagæ rat min, mæto-inu Uhgîn tæmikis rækis itæmat. Tol næhlan, otætæu-pæn nolæn ræha suah kit næhlan. Mæto sotænæn mæmæ, “Uhgîn tæmikis rækis io, kæn tol næhlan, ekîtun nolæn nat naka itæm iakolkeike, nat æpnarîp in tæfagæ rat.” Kæp. Itæmat slef min ræha Uhgîn, kæn tol næhlan, otætæu-pæn nolæn min itæm kotætæuatîp. ¹⁷ Otos-ipæn nisaiiæn itæm tætuatîp kæm netæmim rafin. Otolkeike iæfak min, inu netæmim min ræha Uhgîn, kæn onækotægin motisiai-in Uhgîn, kæn otisiai-in kig.

¹⁸ Itæmat slef min, onækotækæike motol næwia ræhatæmat etæm-iasol min, kæn motos-ipæn nisaiiæn kæm ilat. Nækotol næhlan kæm ilat rafin, netæm koatol timætîg kæn motæwir kæm itæmat, ne netæm min u koatol nolæn æskasik min kæm itæmat. ¹⁹ Okæm-naka nækoatol æm nat ætuatîp min æm, mæto ræhatæmat netæm-iasol min koatol tærat kæm itæmat kæn nakoatæt tærat lan. Niki Uhgîn otægien otæmat okæmæ nakoatos æm nian iækis min æh kotuwa katimîs æm e nikitæmat mæto-inu nakotasîpæn æm o Uhgîn. ²⁰ Mæto kæsænæn mæmæ itæmat netæm wir okæmæ nækoatol nolæn rat kit, kæn netæm-iasol koatoh itæmat ron, kæn næsotaiuæn motægin. Nalpînæn u, in ræhatæmat atîp æm. Mæto, Uhgîn nikîn tætagien otæmat okæmæ nakoatos nahmææn mæto-inu nækoatol nat tæwir

əm, kən nəsoaiuən motagim. ²¹ Uhgın təmaun-in itəmat məmə nakoatos nahməən məto-inu Kristo təmos nahməən otəmat. In təmaupən mägətun nolən ətuatip əh məmə itəmat nəkoatətəu-pən əm nəme nelkin. ²² Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,

“In təməsolən təfagə rat kit, kən in təməsənən nəghatən eiueiuə min nian kit ne.”

²³ Nian netənim kəmotəghat rat lan, məto in təməsəhaiən ilat. Nian in təməto nahməən e nīpətin, məto in təməsənən məmə in otalpin nitai nərətən. Məto in təmələhəu-pən natimnat rafin e nelmī Uhgın itəm nian rafin rəhan nakilən in tətəuatip əm. ²⁴ Nian Iesu təməkül e nig kəluau, kən təmos nalpinən rəha təfagə rat min rafin rəhatat e nīpətin. In təmimis məmə təfagə rat min okotimis e nəmegəhən rəhatat, kən kitat okotəmegəh məmə okotətəu-pən suatip rəha nətuatipən. Təmosmegəh kitat e nahməən rəha nīməgəm e nīpətin. ²⁵ Aupən, itəmat nəkotahmen e sipsip min itəm kəmotəluə. Məto roiu, nəmotəuhlin itəmat motuwa o Etəm Tatehm Wir Sipsip, inu Etəm Tatehm nəmegəhən rəhatəmat.

3

Nolən təwir rəha iərman ne pətan itəm kəmioal marit

¹ Kən e nolən kitəh əm rəha nisaiiən Iərəmərə, itəmat nīpitan nəkotəkəike kol nəwia iəguihl min rəhatəmat məto-inu o nat u. Okəmə ilat kəsotahatəən e nəghatən rəha Uhgın, kən rəhatəmat nolən wir min əm okotiuw-pən rəhalat nəfəligən kəm Uhgın. Nolən wir min rəhatəmat kotahmen, motaprəkis-in məmə onakoatəghat kəm ilat. ² Nian ilat koatəplan məmə nolən rəhatəmat in tətəuatip wir, kən koatəplan nisaiiən e nəmegəhən rəhatəmat, inu tahmen əm məmə otuww-pa ilat kotuwa o Uhgın. ³ Pəs malə-malə rəhatəmat in sənəmə rəha nīpətitəmat, tahmen e nolən rəha nəlisən noanutəm, o nuwinən e natimnat kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, * o nuwinən e napən wir min. ⁴ Məto otol malə-malə e nikitəmat itəm nəwirən rəhan okol təsikəən, inu nolən əpou, ne nolən mətig nəməlinuən əh-ikin. Ilat nolən keike e niganəmti Uhgın. ⁵ Inu nolən rəha nīpitan iəfak min aupən itəm kəmətələhəu-pən əskasik rəhalat nəfəligən e Uhgın. Ilat kəmotol nəwia iəguihl min rəhalat, kən e nolən əh, kəmoatol malə-malə e nīkilat, ⁶ tahmen e Sera itəm təmol nəwia Epraham, kən mətaun-in məmə in rəhan etəm-iasol. Kən itəmat nənəti Sera okəmə itəmat nəkoatol nolən min itəm kotətuatip, kən məsotəginən.

⁷ Kən itəmat nəman itəm nəmotol marit, e nolən əh inəh rəha nisaiiən Iərəmərə, nəkotəkəike motos nənətigən o nehm wirən rəhatəmat nīpitəguihl min e nəmegəhən rəhatəmat məto-inu, ilat kəsotosən nəsanənən tahmen etəmat. Kən motisiai-in ilat e rəhatəmat nolən min məto-inu ilat min okotos min nat wir u, nəmegəhən lilin. Otol nəhlan məmə nat kit otəsəhtosis-inən rəhatəmat nəfakən.

Iəfak min rafin

⁸ Namnun nəghatən əh. Itəmat rafin nəkotəkəike kol nolən min u: otos nəfəligən kitəh, otəsəkəitun itəmat min, otolkeike itəmat min, otol nikitəmat timətig otəmat min, otos-iəhau rəhatəmat nəfəligən. ⁹ Okəmə netənim koatol tərət kəm itəmat, məto nəkəsotalpinən nitai nərətən. Okəmə netənim

2:20: 1 Pita 3:14,17 2:21: Mat 16:24; Jon 13:15 2:22: Aes 53:9; Jon 8:46; 2 Kor 5:21; 1 Jon 3:5
2:23: Aes 53:7; 1 Pita 3:9 2:24: Aes 53:5-6; Rom 6:11 2:25: Esik 34:5-6; Mat 9:36; Jon 10:14;

Hip 13:20-21 3:1: Efes 5:22 * 3:3: Nat kətoanin kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, o iaring, o rig, o noanə katəlis nelmītəm lan. 3:3: 1 Tim 2:9 3:6: Jen 18:12 3:7: Efes 5:25

koatəghat rat kəm itəmat, məto nəkəsotalpənən. Məto otəfak motən-ipən kəm Uhgın məmə in otol təwir kəm ilat. Otol nəhlan məto-inu Uhgın təmaun-in itəmat məmə onəkotol nolən əh, pəs onəkotos nəwİRən rəhan. ¹⁰ Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,

“Etənim itəm tolkeike nəmegəhən təwir,

kən molkeike məmə otatəto təwir e nian rafin,

in otəkəike məsənən nəghatən rat mīn,

kən in otəkəike məsənən neiuəən.

¹¹ In otəkəike məuhlin in, miet rəkis e nolən rat mīn,

kən mol əm natimnat mīn itəm kotəwir.

In otəkəike malkut pik məmə otatig ilat netənim rafin e nəməlinuən.

¹² In otəkəike mol nəhlan meto-inu İəməmə tatehm wir netənim itəm kotətuatip,

kən matətəlig-in wir rəhalat nəfakən,

məto tatol tīkimir ilat netəm koatol təfagə rat.”

¹³ ? Okəmə nakotalkut pik o nolən natimnat mīn itəm kotəwir, pah otol nəratən kəm itəmat? ¹⁴ Məto okəmə nİpahrienən nakoatəto nahməən o nolən ətuatip rəhatəmat, kən nakoatətig e nəwİRən pahrien. Sotəginən nəratən itəm netənim kotitun nolən kəm itəmat, kən pəs nikitəmat təsəht pikən. ¹⁵ Məto e nikitəmat, otisai-in Kristo məmə in İəməmə. Otətul matip e nian rafin o nuhalpənən nəghatən rəha etənim pah itəm tatətapəh-in otəmat məmə təhro nakoatələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən e İesu. Məto otəghat mətig kəm ilat e nisaiiən. ¹⁶ Kən nian rafin nəkotəkəike kitun e nətəligən rəhatəmat məmə rəhatəmat nolən in tətətuatip əm. Kən okəmə netənim kotəghat rat e nolən wir mīn rəhatəmat məto-inu itəmat rəha Kristo, ilat okotaulis e nəghatən rat mīn rəhalat.

¹⁷ Okəmə in nalpəkəuən rəha Uhgın məmə nakoatos nahməən o nolən wir mīn rəhatəmat, nat u in nat təwir taprəkis-in məmə nakoatos nahməən o nolən rat mīn rəhatəmat. ¹⁸ Tol nəhlan məto-inu, Kristo təmimis o təfagə rat mīn, təmimis nian kitəh əm tīnahmen, okol təsimis mīnən nian kit. In etəm tətətuatip əgin, məto təmimis o netəm kəsotətuatipən məmə otos itəmat muwın kəm Uhgın. Kəmotohamnu in kən nİpətın tīmīs, məto Uhgın təmol məmə in təmegəh mīn e nīmīsən, e nəmegəhən kit itəm rəha nego e neai. ¹⁹ Kən e nəmegəhən əh, təmuwın mən-İarəp nəghatən rəha Uhgın kəm narmi netəm kəmotimis itəm kotatig e kalapus, ²⁰ ilat u kəmoatəht nəwİa Uhgın əupən əupən əgin nian Uhgın təmatos rəhan nətəligən əfəməh matəsahgin ilat e nian suah u Noah təmatiləkın nego. Netənim eit əm, itəm kəmotatig e nego, Uhgın təmosmegəh ilat e nian kəmotaiu motuwın motiet-pən e nəhau asol. ²¹ Kən nəhau əh, in narmi nolən bəptais itəm tatosmegəh itəmat mīn roiu. Nolən bəptais u, nİpətın sənəmə tətəfəl rəkis nəmİt e nİpətı etənim, məto in təhmen məmə nakotətapəh o Uhgın məmə in otos-İpa kəm itəmat nİtunən məmə rəhatat təfagə rat mīn kəmotikə. Kən nəsanənən asol itəm Uhgın təmol İesu Kristo təmegəh mīn e nīmīsən İan, in nəsanənən itəm tatosmegəh itəmat e nolən bəptais. ²² Kən İesu Kristo tīnuwın rəkis əpəh e nego e neai, kən mətatig e nİkali Uhgın matip, İkIn rəha nisaiiən, ne nəsanənən, ne nİpətən. Kən Uhgın təmol məmə nagelo mīn, ne natimnat rafin itəm koatos nİpətən ne nəsanənən, ilat rafin kotatig əhgin nəməməəən rəha İesu.

4

Suatip rəha nolən nəwia Uhgın

¹ O natimnat min əh, itəmat min onəkotəkəike motos nətəligən rəha Kristo kən moatətul matip o nətoən nahməən e nipətītəmat, məto-inu in təməto nahməən asol e nipətin. Nəkoatol nəhlan məto-inu okəmə itəmat ninotəto tərət e nipətītəmat, nat əpnəpin nəkoatol nolən təwir min, kən tatəgətun məmə ninotapəs nolən rəha təfəgə rat. ² Tol nəhlan, nian itəmat nəkotatig e nətueintən u, nəsoətəu-pənən suatip rəha nolən natimnat rat min itəm tətətig e rəhatəmat nətəligən, məto onəkotətəu-pən suatip rəha nolən nəwia Uhgın. ³ Nəmotərəkin rəkis nian tərət o nətəu-pənən nolən min rəha netəm min u kəsotənən nipahrienən e Uhgın. Aupən, itəmat nəmoatit əpnəpin nipitan; kən nətəligən rəhatəmat təmatuwın o natimnat rat min; kən nəmoatəpis; kən nəmoatol lafet rəha nıtəpən nipitan; kən nəmotənım alikol kəpis motəlməl; kən nəmoatəfak kəm narmı nat min itəm in nolən tərət agin. ⁴ Netəm əh itəm kəsotənən nipahrienən e Uhgın, narmilat təmiwig məto-inu itəmat nəmotapəs nətəu-pənən ilat motuwın kənim e naruah rəha təfəgə rat rəhalat, kən ilat koatən rat pik itəmat ron.

⁵ Məto ilat okotəkəike motən-iarəp natimnat min rafin e nəmegəhən rəhalat kəm Uhgın itəm in tatətul matip məmə otakil muəh mələhəu nəghatən rəha nalpınən rəha netəm kəmotimıs, ne netəm koatəmegəh. ⁶ Tol nəhlan, netəm min u itəm kəmotimıs rəkis, ilat kəmotəto namnusən təwir* məmə nat əpnəpin kəmos nalpınən e nipətılət motimıs, məto Uhgın titun nolən ilat okotəmegəh min e narmın, təhmen lan.

⁷ Kitat koatuwa iuəhkır e nian rəha namnun natimnat rafin. Tol nəhlan, otol rəhatəmat nətəligən tətair o nitun wırən natimnat, kən motehm wır rəhatəmat nətəligən məmə nəkotıtun nəghatən kəm Uhgın e nəfəkən itəm təsanən. ⁸ Kən nat keike in ilis taprəkis-in natimnat rafin məmə, nakotolkeike itəmat min e nikitəmat rafin məto-inu, e nian nəkotol nəhlan, kən nian rafin, nəkoatətul matip o naluinən nolən rat min rəhatəmat. ⁹ Kən nəkotəkəike motit itəmat min motuwın e latuənu min rəhatəmat məmə nakotəgwən itəmat min, kən motəgətun ikin netəmim okotəpıl ikin. Kən əsotənən nıkalın məmə nikitəmat təsəgienən ron.

¹⁰ Uhgın təmos-ıpinə nəsanənən pisin pisin min kəm itəmat kitıəh kitıəh. Təwir məmə nəkofol wək e nəsanənən min əh moatasitu etəmat min. Kən otol wək əh e nolən rəha iolwək min itəm koatol wək ətuatip rəha Uhgın nian rafin. Onəkotoor nəwırən rəhan e suatip pisin pisin min itəm in tatos-ıpinə. ¹¹ Okəmə Uhgın təmos-ıpən kəm suah kit nəsanənən rəha nən-iarəpən, kən təwir məmə in otən-iarəp təhmen əm məmə rəhan nəghatən in rəha Uhgın. Okəmə Uhgın təmos-ıpən kəm suah kit nəsanənən rəha nasituən, kən təwir məmə in otasitu e netəmim e nəsanənən itəm Uhgın təmos-ıpən məmə, e natimnat rafin, netəmim okotənwiwi Uhgın o nat itəm İesu Kristo təmol. Pəs kitat koatən-iarəp rəhan nəwırən ne nəsanənən tətuwın matuwın namnun tikə. Əwəh.

İəfak min okotos nahməən e nipətılət

¹² Io min neen itəm iakolkeike pik itəmat, ekıtun məmə roiu nəratən əskasik tatıləs pikən itəmat təhmen e nigəm, kən nakoatəto nahməən asol lan. Məto

4:1: Rom 6:2,7 **4:3:** Efes 2:2-3 **4:5:** Wək 10:42 * **4:6:** Kəm-naka nəghatən u, "Netəm min u itəm kəmotimıs rəkis," tatəghat-in netəmim itəm kəmotahata e Kristo, kən uarisig lan kəmotimıs. O kəm-naka tatəghat-in netəmim itəm kəmotimıs e nian rəha suah u Noah (əplan-tu 3:19). **4:7:** Rom 13:11-12 **4:8:** 1 Pita 1:22 **4:11:** Rom 12:6-8

təsəwīrən məmə narmitəmat otiwig pik o nərātən mīn əh. Nərātən mīn əh koatuwa o netəmim tēpət, sənəmə itəmat əm. ¹³ Məto təwīr məmə nikitəmat otətagien əm məto-inu nakoatəto nahməən təhmen-pən əm e Kristo. Kən okəmə nəkoatol nəhlan, kən nikitəmat otətagien pik agin nian in otol əp rəhan okəmə nəhag-əhagən asol rəha nəwīrən ne nəsanənən rəhan. ¹⁴ Okəmə netəmim koatən rat itəmat o nərgi Kristo, kən onəkotatig e nəwīrən pahrien, məto-inu Narmin Rəha Uhgīn itəm təsanən məhag-əhag mətətagit otəmat. ¹⁵ Tərət məmə itəmat kit otol nolən rəha nohamnuən itəm, o nakləhan, o nətgəhlan lou, o təfagə rat əkəku kit təhmen e nəghat tīpikən. Okəmə in tatos nalpīnən matəto nahməən ron, kən tətəuatip əm. ¹⁶ Məto okəmə itəmat nakoatos nahməən məto-inu itəmat Kristin mīn, sotaulisən ron, məto nəkotəkəike motənwiwi Uhgīn məmə nakoatos nərgin u Kristin. ¹⁷ Tol nəhlan məto-inu nian rəha nakilən netəmim rəha Uhgīn tinətəuon. !Kən okəmə nakilən əh tinətəuon e netəmim rəha Uhgīn, kən awe o netəm mīn u itəm koatəht namnusən təwīr rəha Uhgīn!

¹⁸ Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə,

“Okəmə in tiəkis o netəm kotətəuatip məmə Uhgīn otosmegəh ilat,

?Kən tahro o netəm kotəruru Uhgīn moatol təfagə rat?”

¹⁹ Kən tol nəhlan, netəmim itəm koatəto nahməən məto-inu in nətəlīgən rəha Uhgīn, təwīr məmə ilat okotələhəu-pən nəmegəhən rəhalat e nelmi Uhgīn itəm tətəmol neai ne nīməptən ne natimnat rafin, kən nian rafin in tatol rəhan nəghatən. Kən təwīr məmə ilat okotəkəike katətəu-pən mīn əm suatip rəha nolən təwīr.

5

Nəghatən tatuwin kəm elta mīn ne netəm alua

¹ Kən roiu, iakolkeike məmə ekəghat məsin kəm itəmat elta mīn rəha nīməfak. Io elta kit ekahmen etəmat, kən io atip eməplan nahməən rəha Kristo, kən Uhgīn otos-ipa kəm kitat rəhan məsin nəhag-əhagən asol rəha nepətən ne nəsanənən rəhan, itəm in otol əp. ² Inu rəhak nəghatən kəm itəmat məmə, otol wək rəha nehəm wīrən netəmim rəha Uhgīn itəm koatətagit e nelmitəmat, təhmen e etəm rəha sipsip itəm tatehm wīr rəhan sipsip mīn. Kən otol e nikin agien məto-inu nakotolkeike məmə onəkotol. Inu nətəlīgən itəm Uhgīn tolkeike. Məto təsəwīrən məmə nəkotol e nikitəmat təsəgienən məmə nəkotol. Kən sotolən məto-inu nikitəmat təht məmə onəkotos pik mənī lan. Məto otol əm məto-inu nikitəmat tətətagien məmə onəkotasitu. ³ Kən təsəwīrən məmə itəmat nakotuwa motəhmen e etəm-iasol itəm tatol təkəkasik kəm rəhan iolwək mīn, məto itəmat onəkotol nolən itəm in tətəuatip məwīr məmə iəfak mīn kotitun nəplanən kən motətəu-pən nolən rəhatəmat. ⁴ Etəm-iasol rəha netəm koatehm sipsip mīn otiet-arəpa mīn, kən e nian əh, in otos-ipinə nətəuən wīr rəha nisiaiən kəm itəmat itəm okol rəhan nəwīrən təsikəən.

⁵ Kən e nolən kitəh əm, itəmat netəm alua, otisiai-in motol nəwia elta mīn rəha nīməfak. Kən itəmat rafin agin onəkotos-iaəhu rəhatəmat nətəlīgən teiuaiu moatisiai-in itəmat mīn rafin. Otol nəhlan məto-inu Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə,

“Uhgīn təsəgienən mətahtosig-in netəm kotausit,

məto tətəwte-in rəhan nəwīrən kəm netəm koatos-iaəhu atip ilat.”

⁶ Kən tol nəhlan, otos-iaəhu atip itəmat motətagit ahgin nelmi Uhgīn əsanən, məmə in otələs-ipər itəmat e nian ətuatip rəhan. ⁷ Kən otos rafin rəhatəmat

katipa afigəm min ka kələhəu-pən kəm Uhgın məto-inu, in tolkeike itəmat mətehm wır itəmat.

⁸ Otaiir moatehm wır məto-inu, rəhatəmat tikimır Setan in tahmen-pən e laion kit itəm tatilik-ilik mətaiu anion mətagət mategəs-in suah kit məmə otun. ⁹ Otətul əskasik e nahatətəən rəhatəmat nian Setan tatuwa otəmat, məto-inu itəmat iəfak min neen əpəh ikin min rafin e nətueintən, koatuwin əm e nahməən kitiaħ əm.

¹⁰ Məto uarisig lan nəmotətə rəkis nahməən e nian əkuəkır əm, kən Uhgın otol nakotətə təwir min e rəhatəmat nəmegəhən, kən mol nakotəsənən e rəhatəmat nahatətəən, motətul əskasik, kən nat kit otəsiuw rəkisən itəmat. Nəwirən min rafin tətisi-pən əm o Uhgın, kən in təmaun-in itəmat nakotuwa e Kristo məmə nakotuwin e nəhag-əhagən asol rəha nəwirən rəhan, ne rəhan nəsanənən itəm tətətig lilin. ¹¹ Pəs koatən-iarəp nəsanənən rəha nərəmərəən rəhan, tatuwin matuwin namnun tikə. Əwəh.

Namnun nəghatən

¹² Saelas* itimlau min, təmasitu o naoa u, kən ekatehm məmə in piak etəm təwir, kən rəhak nipahrienən tətətig lan. İatətə naoa əkuəkır u kəm itəmat məmə ekiləs-ıpar rəhatəmat nətəligən, kən iatən-iarəp məmə natimnat itəm emətə rəkis, koatəghat-in nəwirən pahrien rəha Uhgın. Otətul əskasik lan.

¹³ Piatəmat min ne winitəmat min e niməfak u ikin-u Rom koatən təwir kəm itəmat.† Uhgın təmitəpun itəmat min ilat. Kən nətik u Mak, in min tatən təwir kəm itəmat. ¹⁴ Otən təwir kəm itəmat min tahmen məmə itəmat kitiaħ əm e Kristo.

Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəməlinuən kəm itəmat rafin u netəmim rəha Kristo.

5:7: Mat 6:25-30 **5:8:** 1 Tes 5:6 **5:9:** Efes 6:10-18; Jem 4:7 **5:9:** Efes 6:11-13; Jem 4:7

* **5:12:** Nəghatən Kris tatan nərgin u məmə, "Silfanus" itəm in nərgin əkuəkır u "Saelas." **5:12:** Wək 12:2,25; 13:13; 15:22,30 † **5:13:** Nəghatən Kris ətuatip tatan məmə, "Pətan itəm tətətig Pəpilon," məto nipətin məmə "niməfak əpəh Rom." E nian rəha Oltesteman, Pəpilon in taon asol kit itəm nəpətan ne nəsanənən rafin rəha nətueintən tətətig lan, kən netəmim ikin koatol tikimır kəm netəmim min rəha Uhgın. Kən tahmen-pən əm e nian rəha Jemes, Rom tatərəmə e latuənu min rafin matətəhau netəm koatəfak kəm Uhgın. **5:13:** Wək 12:2; 2 Tim 4:11

2 Pita

Naoa itəm tatol kəiu lan itəm Pita təməte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 2 Pita

?Pah təməte naoa u? Pita təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm netəmim rəha niməfak.

?Nəmegəhən təhro nulan nian təməte? Pita titun məmə otosuwhən tımis, kən molkeike məmə otos-ipən rəhan nammun nəghatən kəm niməfak.

?Təməte naoa u o naka? Tolkeike məmə otəghaiir kən məgəhun netəmim rəha niməfak məmə iəgəhun eiua min okotuwa ilugin elat. Məto niməfak otəkəike matətul əskasik matətəu-pən əm nəgəhunən itəm tətuatip. Kən molkeike məmə nahatətəən rəhalat e Iesu otəkəike muwa məskasik, kən nitunən rəhalat o Iesu otəkəike məwiə.

*Pita təmən təwir kəm ilat
(Jut 4-13)*

¹ Io Saimon Pita, io slef ne aposol rəha Iesu Kristo. Iatən təwir kəm itəmat itəm nəmotos nahatətəən itəm in təwir tahmen e rəhatimat. Nəmotos nahatətəən əh e nolən ətuatip rəha rəhatat Uhgın ne Iosmegəh, inu Iesu Kristo.

² Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwirən ne nəməlinuən taprəkis əgin kəm itəmat məto-inu nəkotitun Uhgın, ne Iesu rəhatat İərəməə.

Uhgın təmaun-in ilat məmə rəhan min netəmim

³ E nəsanənən rəha Uhgın, təmos-ipa kəm kitat natimnat rafin itəm okotəkəike kos rəha nəmegəhən ne nolən min itəm kotətuatip kən Uhgın tolkeike. Tatos-ipa e nitunən rəhatat ron. In təmaun-in kitat e rəhan atip əm nəsanənən ne nəwirən. ⁴ Kən e nəsanənən ne nəwirən rəhan, in təmos-ipa rəhan nəniəkisən min itəm iahgin kən məwir pik. Təmos-ipa nəhlan məmə e nəniəkisən min əh, nəkotitun nuwəmən motol kitiəh e nolən rəha Uhgın, kən motəgin rəkis e nəratən rəha nətueintən itəm təmisi-pən e nolkeikəən rat min e niki netəmim.

⁵ Kən tol nəhlan, nəkotəkəike motalkut pik məmə nolən rəhatəmat otuwa təwir əgin. Rəhatəmat nahatətəən əh-ikin, kən nəkotəkəike motol min nolən min u: otol təwir kəm netəmim, kən otos nitunən, ⁶ otehm wir rəhatəmat nətəligən ne rəhatəmat nolən min; kən otətul əskasik e Uhgın nian nəratən tatuwa, kən otos-ipən rəhatəmat nəmegəhən rafin kəm Uhgın kən motol nəwian, ⁷ kən otolkeike iəfak min, kən otolkeike netəmim rafin. ⁸ Təwir məmə nəkotol nolən min əh, məto-inu nian nəkotol motol motol ilat, kən rəhatəmat nitunən e rəhatat İərəməə Iesu Kristo otəe-in noan e nəmegəhən rəhatəmat.

⁹ Məto okəmə etəmim kit təsolən ilat, kən in tahmen e suah kit itəm təruru nuag-pənən isəu, o kəm-naka niganəmtin təpis, kən in təmaluin məmə Uhgın təmafəl rəkis nolən rat min rəhan əupən.

¹⁰ Tol nəhlan piak min ne winik min, nəkotəkəike kalkut əskasik məmə nəkotol nolən min əh, kən ilat okotəgəhun məmə nıpahrienən, Uhgın təmitəpun itəmat, kən maun-in itəmat məmə rəhan netəmim. Məto-inu okəmə nəkotol natimnat min əh, kən okul nəsotəməən nian kit, ¹¹ kən Uhgın nikin otəgin məmə otərəh e toa otəmat məmə nəkotitun nuwinən ikin itəm Iesu Kristo, rəhatat İərəməə ne Iosmegəh, in otərəməə lilin ikin.

¹² Tol nəhlan, nian rafin ekəkəike matən-ipinə natimnat min u kəm itəmat məmə nikitəmat otəht min, nat ərnapin nəkotitun ilat, kən motətul tiəkis

e nipahrienən itəm nəmotos rəkis. ¹³ E nian iakatəmegəh e nətueintən u, nīkik təht məmə tətuatip məmə ekən-iarəp min natimnat min əh məmə nīkitəmat otəht min, ¹⁴ məto-inu ekitun məmə otəsuwəhən ekimis, təhmen məmə rəhatat Iərəmətə Iesu Kristo təmol əp ətuatip kəm io. ¹⁵ Kən ekəkəike malkut pik roiu məmə onəsotaluinən natimnat min u nian oekimis rəkis.

¹⁶ Nian emotən-iarəp kəm itəmat məmə Iesu Kristo otuwa min e nəsanənən, eməsənən namsu min itəm suah kit təmol e rəhan əm nətəligən, məto itiməhal eməhaləplan ətuatip e niğanəmtitiməhal məmə rəhan nəsanənən ne nəhag-əhagən in ilis agin. ¹⁷⁻¹⁸ Itimat min Iesu əpəh ilis e nitot rəha Uhgīn nian Uhgīn Tata təmos-ipən nisaiian kəm in, kən mol in nəhag-əhagən tasiə miet e nipətin, kən təməto nəwia Uhgīn u Nəhag-əhagən Asol təmən kəm in məmə, “Inu nətik itəm iakolkeike, nīkik tagien pik ron.” Itiməhal atip eməhaləto nəwian əh təmisi-pən e nego e neai.

¹⁹ Natimnat min əh təmol itimat ekotitun wir məmə nəghatən rəha ien min aupən in nipahrienən. Kən təwir məmə itəmat min onəkotəto wir nəghatən əh. In təhmen e lait kit tətasiə e napinəpən, mətoarus-pən tian, kən fetukai tinər e nīkitəmat. ²⁰ Kən nat asol e natimnat min u, nəkotəkəike motitun məmə nəghatən rəha ien min e Naoa Rəha Uhgīn, ien kit təməsən atipən nəghatən min əh, ²¹ məto-inu nəghatən rəha ien min təsisi-pənən e nətəligən rəha netəmim əm, məto netəmim kəmotən-iarəp nəghatən itəm təmisi-pən e Uhgīn nian Narmīn Rəhan təmek nīkilat.

2

Iəgətun eiueiuə min

¹ Məto ien eiueiuə min əh-ikin e nīki netəm Isrel aupən, kən e nolən kitəh əm, iəgətun eiueiuə min okotuwa min e nīkitəmat. E nolən anion, okotən-iarəp nəgətunən eiueiuə min itəm otərəkin rəhatəmat nahatətəən, kən taprəkis-in nat u, ilat okotəuhlin məntaalat o rəhalat Etəm-iasol, nat əpnəpin in təmos-nəmtin ilat. Kən otəsuwəhən, Uhgīn otərəkin ilat e nalpinən itəm ilat atip əm koatiuw-pa. ² Kən netəmim tepət okotətəu-pən nolən rat min rəhalat itəm tol nəulisən. Kən tol nəhlan, netəmim tepət okotən rat suatip rəha nipahrienən. ³ Kən məto-inu ilat iaumis min o məni, kən okotos rəhatəmat natimnat e nolən eko-eko e noanage min itəm kəmotisi-pən əm e nətəligən atip əm rəhalat. Nuwəh agin, Uhgīn təmən-iarəp nalpinən rəhalat, kən otəsuwəhən in otərəkin ilat.

⁴ Itəmat nəkotitun məmə in otol nalpinən əh məto-inu nəmotəplan nolən rəhan aupən. Nian nagelo min kəmotol təfagə, Uhgīn təsaskəlim əmən rəhalat nalpinən, məto təmərakin-pən ilat e nipəg asol teiuaiu agin, ikin rəha netəm kotərat, kən təməlis ilat e sen, kən kotatig e napinəpən mətoarus-pa in otələhu nəghatən o nalpinən rəhalat. ⁵ Kən Uhgīn təməsaskəlim-əmən nalpinən rəha netəmim aupən itəm kəmoatəht nəwian e nian rəha Noah, məto təmohamnu ilat e naruəh asol itəm təmaiū. Məto Noah təmatən-iarəp nəghatən rəha nolən itəm tətuatip e niğanəmti Uhgīn, kən Uhgīn təmosmegəh in, ne rəhan netəmim sepin. ⁶ Kən Uhgīn təmol nalpinən o nəratən rəha netəm Sotom ne Komora, kən təmaan taon mil əh e niğəm, kioal nəmtap lan. Inu tatəgətun nat naka itəm otol kəm netəm min u itəm koatəht nəwian.

1:14: Jon 21:18-19; **2 Kor 5:1** **1:16:** Mat 17:1-5 **1:17-18:** Mat 17:5; Mak 9:7; Luk 9:35 * **1:20:** Suatip kit min o nəuhlinən nəghatən Kris e 1:20 tol nəhlan: “Kən nat asol e natimnat min u, nəkotəkəike motitun məmə suah kit tikə məma, in pisin əm otən nipəti nəghatən rəha ien min itəm kəməte e Naoa Rəha Uhgīn,” **1:21:** 2 Tim 3:16; 1 Pita 1:11-12 **2:1:** Mat 24:11; **2:1** **2:4:** Mat 24:11; **2:4** **2:5:** Jen 6-8; 2 Pita 3:6 **2:6:** Jen 19:24; **2:6** **2:5:** Jen 6-8; 2 Pita 3:6 **2:6:** Jen 19:24; **2:6**

7 Məto in təmosmegəh Lot. Suah əh in etəm tətuatip e niganəmti Uhgın, kən nikin titəhmə o nolən rat min itəm tol naulisən rəha netəm min əh-ikin əh u kəmoatəht nəwia Uhgın. 8 Kən in təmətatig ilat min ilat, kən nian rafin in təməplan nolən rat min rəhalat, kən matəto nəghatən rat min rəhalat, kən nian rafin əm, nikin itəm tətuatip əm, təmahmə pik o nolən rat min rəhalat.

9 Natimnat min əh tatəgətun məmə İərəməərə Uhgın titun nosmegəhən netəmim itəm kotahatətə lan, kən titun nəmki-rəkisən ilat e nəratən itəm kotatig lan. Məto netəmim itəm kəsotətuatipən, Uhgın titun naskəlīmən nəl nəlpinən kəm ilat roiu muwin mətoarus nian in otələhəu nəghatən o nəlpinən rəha netəmim. 10 Uhgın otol nəlpinən kəm netəm rat rafin, məto in otol nəlpinən asol kəm netəmim itəm koatol natimnat rəha naulisən itəm nıpətılət tolkeike məmə okotol, kən natimnat u koatol ilat tamkimik, kən netəm min əh koatəpəs nəərəməərən rafin.

Netəm min əh kətausit məsotəginən nat kit, kən məsotəginən nən ratən natimnat e nego e neai itəm koatəmegəh u ilat ilis pik. 11 Nat əpnəpin nagelo min, itəm ilat kotəsənən kən nahgilat tepət taprəkis-in netəm min əh, məto nagelo min kəməsotəhaiən natimnat ilis pik əh, məsotətə-pənən nəghatən kit elat e niganəmti İərəməərə Uhgın. 12 Məto netəm min əh koatən rat natimnat itəm kəsotitun wıərən. İlat kotahmen e nat iarupin min, itəm rəhalat nətəligən tikə, məto koatol əm nat itəm nıpətılət tolkeike. Nat iarupin min əh kəmotaiir məmə netəmim okotarupin-in ilat motəhamnu ilat. Kən Uhgın otərəkin min netəm rat min əh tahmen e nat iarupin min əh. 13 Uhgın otətou ilat e nəratən məto-inu ilat kəmotol nəratən kəm netəmim.

Kən iəgətun eiueiuə min əh, nıkilat tagien məmə okotəgwən ne motənim pik, sənəmə lapin əm məto e nərauiəgən. İlat kotahmen e napinən e nıməhan, o kotahmen e nıməgəm itəm tatol aulis itəmat, moatərəkin nərgi nıməfak. Kotuwa motəgwən itəmat min ilat, məto koateiuə-in itəmat, moatol nolən tərət. 14 Nian rafin rəhalat nətəligən tatuwin o nakləh-inən nıpitan itəm rəhalat nətəligən timətig əm, kən nian rafin koatol təfəgə rat məsotəpəsən. Koatiuw rəkis netəmim itəm rəhalat nətəligən tətəliwək-aliwək, koatuwin e nolən rat rəhalat. İlat koatəgətun atip ilat e nolən rəha naumisən. Uhgın təmən rəkis nəlpinən rəhalat. 15 İlat kəmotəpəs suatip itəm tətuatip, kən moteko motətəu-pən suatip rəha Palam nəti Peor, itəm təmolkeike pik nosən məni e nolən tərət. 16 Məto togki kit təməhai o rəhan nolən tərət min. Kitat kotitun məmə togki təsəghatən, məto Uhgın təmol məmə togki tatəghat e niki etəmim məmə otən-ıəhau nolən eko-eko rəha ien u.

17 İəgətun eiueiuə min əh kotahmen e nəmti nəhau itəm təməmir, o kotahmen e nıməl napuə itəm nımətəg asol təməmki-rəkis, kən nuhuən tikə lan, məto-inu nəgətunən rəhalat kotərət. Uhgın təmələhəu kalin napinəpən asol məmə rəhalat. 18 İlat koatəghat ausit e nəghatən itəm nıpətin tikə. Koatəghat e nəghatən min rəha nolən min itəm nıpəti netəmim kotolkeike, kən moatiuw-pə netəmim kotuwa e nəratən itəm kəmotiet wi əm lan. 19 Koatən-ıəkis məmə netəmim kotitun nətəu-pənən natimnat itəm ilat kotolkeike, lou kit tikə lan. Məto ilat atip slef min rəha nolkeikeən rat min rəhalat, məto-inu suah kit in slef rəha nat naka itəm tətərəməərə lan. 20 Məto okəmə kotəgin rəkis e nəratən rəha nətəuintən nian kotitun İərəməərə ne İosmegəh rəhatat İesu Kristo, kən uarisig lan kotitəlig e nolən rəha təfəgə rat, motuwa slef rəhan, ilat kotatig e nəratən itəm in tərət taprəkis-in itəm in aupən. 21 Okəmə ilat kəmotəruru əgin suatip rəha nolən ətuatip, in təməwir pik olat, taprəkis məmə ilat kınotitun suatip əh kən uarisig lan kotəuhlin mantaalat o nəghatən rəha Uhgın itəm

kəmos-ɪpən kəm ilat. ²² Ilat koatol məmə nımə nəghatən mil u kueia mioal nıpharınən elat. Katuan məmə, “Kuri kit təmitəlig muwın matun nat itəm in təmeə-in rəkis,” ne “Pıkəs itəm təmaıg məruən, kən mıtəlig mın muwın mətaıg e nəmıt.”

3

Nian rəha İərəməərə

¹ İolık mın, inu rəhak naəa itəm tatol kəıu lan tatımınə otəmat. Eməte ilau kərən məmə nıkıtəmat otəht mın natımınat mın əh, kən məmə katuaıhgaiır itəmat mol nətəligən rəhatəmat tətuaıtı. ² İakolkeıke məmə onəkotətəlig-in mın nəghatən mın itəm ien mın rəha Uıgın kəmotən aıpən, ne nəghatən rəha İərəməərə İosmegəh rəhatat itəm rəhatəmat aposol mın kəmotən-ıarəp kəm itəmat.

³ Nat kit itəm nakotaıpən motıtun məmə, e nian Namnun Nian tatuwa ıuəhkı; netəmım neen okotuwa itəm kotətəu-pən əm nat nıpətılət tolkeıke məmə okotol, kən ilat okotəghat ausıt motən rat nəghatən rəha Uıgın.

⁴ Okotən məmə, “?Tahro? ?Təmən-ıəkıs rəkıs məmə otuwa mın, məto in hıə? E nian itəm tıptat mın kəmotımıs mətoarus-pa u-roıu, natımınat rafın tahmen-ahmen əm. Kən aıpən aıpən aıgın, nian Uıgın təmöl nətueıntən mətoarus-pa roıu, natımınat rafın kotahmen-ahmen əm.” ⁵ Koatəghat nəhlan, məto ilat kəsotolkeıkeən məmə okotətəlig-in məmə e nəghatən rəhan, Uıgın təmöl neai ne nətueıntən. Kən mol nəptən tıet iluıgın e nəhau, kən mos nəhau mol ıkın mın rafın e nətueıntən. ⁶ Kən təmatıg mos mın nəhau əh mau-təlımın mərəkın nəptən aıpən ıkın lan. ⁷ Kən nəghatən əh rəha Uıgın tətəskəlım neai ne nıməptən kətuaıtıg roıu, kən ilau okətuatıg mətoarus-pa nian in otaan ilau e nıgəm e nian rəha nakılən ne nalpınən rəha netəm koatəht nəwıa Uıgın.

⁸ Məto io mın neen, sotaluınən nat kıtıəh u məmə, e nətəligən rəha İərəməərə Uıgın, nian kıtıəh in tahmen e nup wan-taosan, kən nup wan-taosan in tahmen e nian kıtıəh. ⁹ Netəmım neen, nıkılət təht məmə Uıgın təpou o nol uəhaiən nəniəkısən rəhan, məto sənəmə tol nəhlan. Rəhan nətəligən təfəməh otəmat, kən təsolkeıkeən məmə in otərəkın etəmım kıt, məto tolkeıke məmə netəmım rafın okotəuhlın məntaalət o nolən rat mın rəhalat motıtəlig-pən ron.

¹⁰ Məto Nian Rəha İərəməərə otuwa tahmen e etəmım təmuwa məmə otakləh, otuwa e nian itəm etəmım təruru. E nian əh, kotəto nərkərıkən asol, kən neai otıkə. Kən nıgəm otus mərəkın mıtgar, ne məwıg, ne məhau mın, kən nıgəm otus nətueıntən ne natımınat rafın kotatıg lan, kotıkə aıgın.

¹¹ Kən məto-inu Uıgın otərəkın rafın aıgın natımınat mın əh e nolən əh, itəmat nəkotəkəıke motətəlig-in nolən rəha nəmegəhən rəhatəmat. Nəkotəkəıke motətəu-pən suatıp itəm nəmegəhən rəhatəmat okotətuatıp e nıganəmtı Uıgın, kən nəmotələhəu kalın məmə rəhan. ¹² Nıkıtəmat otəkəıke məıgın o nian əh itəm tatuwa, kən motol natımınat itəm okotol nian əh otuwa uəhai əm. E nian əh, nıgəm otus mərəkın neai, kən nəgəpanən otol mıtgar, ne məwıg, ne məhau mın okotaiəh motıkə. ¹³ Məto Uıgın təmən-ıəkıs məmə otol neai wı ne nətueıntən wı, ıkın rəha netəmım itəm kotətuatıp e nıganəmtın. Kən koatəsahıgın nat əh o nəniəkısən əh.

¹⁴ Tol nəhlan, io mın neen. Kən məto-inu nakoatəsahıgın nian əh itəm tatuwa, otalkut əskasık məmə Uıgın otəsehmən napınən kıt e nəmegəhən

rəhatəmat, kən təfagə rat kit tikə lan, kən nəkotatig e nəməlinuən itəmat min. ¹⁵ Nəkotəkəike motos e rəhatəmat nətəligən nat u məmə, nolən rəha nətəligən əfəməh rəha ləramərə otat, tatol məmə in otosmegəh netəmim neen min. Inu tahmen e nəghatən itəm piətat wir Pol təməte kəm itəmat e nenatigən itəm Uhgın təmos-ipən kəm in. ¹⁶ Tatəghat-in natimnat min əh e naoa min rafin rəhan. E naoa min əh, natimnat neen əh-ikin itəm tiəkis məmə okotitun. Kən netəm kəsotolən skul məsotitunən nat, kən rəhalat nətəligən tətaliwək-aliwək, ilat koatəuhlin nəghatən min rəha Pol, e nolən kitiəh əm itəm koatəuhlin nəghatən rəha naoa neen min rəha Uhgın. Kən Uhgın otərəkin ilat ron.

Namnun nəghatən

¹⁷ Kən tol nəhlan, io min neen. Məto-inu nəkotitun rəkis nat u, otaiir məmə nəghatən alməl rəha netəmim itəm koatəht nəwia Uhgın, okəsotiuw-rəkisən itəmat e ikin rəhatəmat nahatətəən təskasik ikin, kən nakoatəme e rəhatəmat nahatətəən. ¹⁸ Məto otol rəhatəmat nahatətəən təwia məskasik e nitunən rəha ləramərə ne losmegəh rəhatat Iesu Kristo, kən təwia min e nəwirən itəm tətawte-in kəm itəmat. !Pəs kotənwiwi in nian rafin, roiu tatuwin matuwın namnun tikə! Əwəh.

1 Jon

Naoa itəm Jon təmaupən mətə

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 1 Jon

?Pah təmətə naoa u? Aposol Jon təmətə naoa u. In pia Jemes, kən ilau nəti Sepeti mil. In kit rəha netəm tuelef rəha Iesu. Kən in etəm u itəm Iesu tolkeike pik. In təmətə naoa mīn u: Namnusən Təwir Itəm Jon Təmətə, 1 Jon, 2 Jon, 3 Jon, ne Nöl Əpən.

?Təmətə tatuwin kəm pah? Təmətə naoa u tatuwin kəm netəmim rəha niməfak mīn ikīn mīn rafin. In tolkeike məmə netəmim ikīn kitiah-kitiah okotafin, kən motahl-ipən naoa u tatuwin e niməfak mīn ikīn pisin pisin mīn.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmətə? Netəmim neen kotəmə Iesu Kristo sənəmə in Nəti Ughin pahrien itəm təmuwa etəmim pahrien kit. Koatən məmə narmīn rəha Kristo təmuwa e nīpəti suah əh Iesu nian Jon Baptaes təmol baptaes lan. Kən narmīn rəha Kristo tiet e nīpəti Iesu, uarisig tīmīs e nig kəməluau. Məto nəgətunən əh in neiuəən. Kən moatəgətun məmə nolən rat in tikə. İlat neen kotəmə təwir əm məmə netəmim okotol əpnəpīn əm nolən rat məto-inu e rəhalat nəgətunən, nīpəti etəmim in nat əpnəpīn əm. Nərgi nəgətunən mīn əh, kətaun-in məmə “Nostisisim.”

?Təmətə naoa u o naka? Təmətə naoa u məmə otəgətun mīn nəghatən itəm tətuatip, kən məmə otən-iarəp neiuəuə mīnən rəha iəgətun eiuə mīn. Kən təməgətun məmə nolkeikeən in nat asol. Kən molkeike məmə otasitu, kən mol nahatətəən rəha iəfak mīn tuwa məskasik kən motitun wir məmə Ughin təmosmegəh pahrien ilat, kən ilat moatos nəmegəhən lilin.

Nəghatən Megəh

¹ Nəghatən rəha nəmegəhən* təmaupən matig e nətuounən nian,[†] inun, itimat[‡] emotətə kən motəplan e niganəmtitimat ətuatip. § Emotehm, kən motek e nelmitimat ətuatip.* In un, in nəghatən rəha nəmegəhən itəm ekoatəghat-in, moatən-iarəp. ² Nəmegəhən əh təmīet-arəpa;[†] emotehm kən moatətul-arəp o nən-iarəpən,[‡] kən moatən-ipinə kəm itəmat məmə in nəmegəhən lilin, in təmətatig ilau Tata Ughin kən təmīet-arəpa otimat. § ³ Ekoatən-iarəp kəm itəmat natimnat mīn itəm emotehm kən motətə rəkis, məmə itəmat mīn onəkotuwa kol kitiah kitat mīn itəmat. Okotuwa kitiah kitat Tata Ughin ne Nətin, Iesu Kristo.* ⁴ Ekoatə natimnat mīn u məmə otol nəgienən e nikitat tər mərioah.

Okotaliwək e nəhag-əhagən

⁵ Nəghatən u inu, itimat emotətə ron kən ioatən-ipinə kəm itəmat, məmə Ughin in nəhag-əhagən,[†] kən napinəpən tikə aɡin lan. ⁶ Okəmə kitat kotəmə kīnoatol kitiah kitat mīn, məto kitat kotaliwək e napinəpən,[‡] kən koateiuə, kən məsotatigən e nīpahrienən. § ⁷ Məto in tətətatig e nəhag-əhagən, kən okəmə

* **1:1:** Jon 14:6 † **1:1:** Jon 1:1,3 ‡ **1:1:** Naoa u, Aposol Jon in təmətə. Kitat kotəruru təmətə kəm pah. Nat əpnəpīn məmə in tatən pik “itimat,” məto Jon pisin əm təmətə. Tatən itimat, matəghat-in atip in ne aposol mīn neen. § **1:1:** Luk 24:48; Jon 1:14; 19:35; 2 Pita 1:16; 1 Jon 4:14 * **1:1:** Jon 20:27 † **1:2:** Jon 1:1-4; 11:25; 14:6 ‡ **1:2:** Jon 15:27 § **1:2:** Jon 1:1-4 * **1:3:** 1 Kor 1:9 † **1:5:** 1 Tim 6:16 ‡ **1:6:** Jon 3:19-21; 8:12; Efes 5:8; 1 Jon 2:11 § **1:6:** 1 Jon 2:4; 4:20

kotaliwæk e nəhag-əhagən tahmen lan,* kən kitat koatol kitiah kitat min, kən kitat okotaruətuəh†‡ e nolən rat min rafin e nita Nətin, Iesu.

8 Okəmā kitat kotəmā sənəmā kitat nol təfagə rat,§ kitat koateiuə-in atip əm kitat min, kən niphahrienən tikə etat.* 9 Uhgīn in etəm kītun nagiləən lan, kən rəhan nolən in tətuatip əm.† Tol nəhlan, okəmā kitat kotən-ipən nolən rat min rəhatat kəm Uhgīn,‡ kən in otafəl kitat kən maluin rəhatat nolən rat min, kən maruətuəh rəkis in nolən rat min rafin rəhatat mə okotətuatip e niganəmtin.§ 10 Okəmā kitat kotəmā kəsotol agin-əhən nolən rat, kən kitat koatən neiuəən e Uhgīn, kən rəhan nəghatən təsətig agin-əhən e nəmegəhən rəhatat.*

2

Iesu Kristo in etənim rəha nasituən etat

1 Rəhak nisualkələh min,* iatəte natimnat min u kəm itəmat, matən-iahau itəmat məmā onasotolən nat tərət. Məto okəmā suah kit otol nolən rat, rəhatat kit əh-ikin etəm tatəghat rəhatat lan kəm Tata Uhgīn,† inu Iesu Kristo in Etəm Tətuatip. 2 In un, itəm təmol sakrifais atip e rəhan nəmegəhən o rəhatat nolən rat min, kən o nat u, neməha otəsəl minən Uhgīn.‡§ Kən təməsolən o rəhatat pisin əm nolən rat min, məto rəha netənim rafin agin-əh e nətueintən.*

3 Kitat okotitun əsas məmā kotitun Uhgīn† okəmā kitat koatol nəwian.‡ § 4 Etəm u tatən mə “Ekītun Uhgīn,”* məto təsolən nəwian, in ieiua, kən niphahrienən tikə lan.† 5-6 Məto etəm un tatol rəhan nəghatən,‡ nolkeikəən rəha Uhgīn təmatig minip wir pahrien e nikin.§ Etəm u itəm tatən məmā tatəpər-ipən lan,* otəkaike mətəp suatip kitiah əm itəm Iesu təmitəp.† Nolən u tatəgətun əsas‡ məmā kitat koatətig lan.§

Kitat kotəkaike motol nolkeikəən kəm kitat min

7 Nīkik keike min, io esətəən nəghatən wi kit kəm itəmat məmā onəkotol, kən məto iatəte in oas* itəm nəmotos rəkis e nətuounən, nian nəmotətə

* **1:7:** Aes 2:5 † **1:7:** Okəmā kotaruətuəh e niganəmti Uhgīn, okotən-iarəp əm təfagə rat min kəmotol kəsotahmənən e niganəmti Uhgīn. Məto sənəmā tahmen e naruətuəhən itəm kətaig e nien o nos-irəkisən nətuakəmən kit e nipətītəm. Kitat okotəkaike motaruətuəh e nita Iesu, məmā in otos-irəkis nolən rat min rəhatat. Tol nəhlan, kitat kotətuatip, motaruətuəh e niganəmti Uhgīn, in təsəplanən nolən rat rəhatat, məto-inu nita Iesu təmafəl rəkis. ‡ **1:7:** Hip 9:14; Nol Əpən 7:14 § **1:8:** Jer 2:35; Rom 3:9,19; Jem 3:2 * **1:8:** 1 Jon 2:4 † **1:9:** E naluinən nolən rat rəha nol təfagə min, Uhgīn in tatol e nətuatipən, məto-inu nimisən rəha Iesu in tətətuə rəkis nolən rat min. Tol nəhlan, tətuatip məmā Uhgīn otaluin nolən rat min rəhatat mətafəl rəkis. ‡ **1:9:** Sam 32:3-5; 51:2; Prov 28:13 § **1:9:** Jer 31:34; Maeka 7:18-20; Hip 10:22 * **1:10:** Jon 5:38 * **2:1:** 1 Tes 2:11 † **2:1:** Rom 8:34; 1 Tim 2:5; Hip 7:25 ‡ **2:2:** Rom 3:25; 1 Jon 4:10 § **2:2:** Iesu in təmol sakrifais atip e nəmegəhən rəhan o rəhatat nolən rat min, kən o nat əh, neməha təsol minən Uhgīn. Iesu in sakrifais, kən in pris min itəm təmol sakrifais u. Iesu təsətəpəhən o Uhgīn məmā otən məmā kitat kəməsotolən nolən rat kit, məto tətəpəh o Uhgīn məmā otəplan kitat məmā kitat netəm rəhatat nolən rat min kəmotos rəkis nalpinən. Neməha rəha Uhgīn, Kristo in təmos, təmol sakrifais atip e rəhan nəmegəhən. Kən nat u, in tinahmen. * **2:2:** Jon 3:17 † **2:3:** 1 Jon 4:13; 5:2 ‡ **2:3:** Nolən nəwian un, təsolən kitat kotətuatip, məto tatəgətun əm məmā kitat kotitun Uhgīn. § **2:3:** Jon 14:15 * **2:4:** Taet 1:16; 1 Jon 3:6; 4:7,8 † **2:4:** 1 Jon 1:6,8 ‡ **2:5-6:** Jon 14:15 § **2:5-6:** 1 Jon 4:12 * **2:5-6:** Nian tatən məmā suah kit tatəpər-ipən e Iesu, nipətīn u məmā in tətətig lan məsietən, tətisi-pən lan, tətətul-pən ron, tətəs rafin nəsanənən rəhan ron, tatəgile lan, tatilpin ilau min. † **2:5-6:** Mat 11:29 ‡ **2:5-6:** 1 Jon 2:3 § **2:5-6:** Jon 15 * **2:7:** Dut 6:5; Lev 19:18

namnusən təwir;† nəghatən oas u in nəghatən ninəmotitun. ⁸ Məto e nehmən kit mīn, nəghatən u itəm iatəte tatimnə otəmat məmə onəkotol, in tatəuhlin məmə nəghatən wi,‡ məto-inu kinəplan e suatip wi kit e nəmegəhən rəha Iesu ne rəhatəmat. Məto-inu roiu, napinəpən tīnatagim,§ kənu nəhag-əhagən pahrien* tīnatasia rəkis.†

⁹ Kən etəm u tatən mə in tətətig e nəhag-əhagən məto tatətəhau pian,‡ in tətətig əh e napinəpən.§ ¹⁰ Etənim u itəm tolkeike pian, in tatətul e nəhag-əhagən,* kən nat kit tikə e nīkin məmə otəpitətəl lan, morin.† ¹¹ Məto etənim u itəm tətəhau pian, in tətətig e napinəpən,‡ kən mətan e napinəpən, kən məruru ikin tatuwin-pən ikin, məto-inu napinəpən tatohamis niganəmtin.§

¹² Rəhak nisualkələh mīn, iatəte naoa u kəm itəmat, məto-inu Uhgīn təmafəl rəkis nolən rat mīn rəhatəmat o nat u itəm Iesu təmol.

¹³ Tata mīn, iatəte nat u kəm itəmat,

məto-inu itəmat nəmotitun in, itəm təmaupən matig e nətuounən.*

Netəm aluə mīn, iatəte nat u kəm itəmat, məto-inu itəmat nəmotol win† e etəm rat, Setan.

¹⁴ Nisualkələh, eməte nat u kəm itəmat,

məto-inun nəmotitun Tata Uhgīn.

Tata mīn, eməte nat u kəm itəmat,

məto-inu itəmat nəmotitun in, itəm təmaupən matig e nətuounən.‡

Netəm aluə mīn, eməte nat u kəm itəmat,

məto-inu itəmat nakotəsanən,§ kən nəghatən rəha Uhgīn tətətig e nikitəmat,

kən nəmotol win e etəm rat, Setan.*

Sotolkeikeən natimnat rəha nətueintən

¹⁵ Sotolkeikeən nətueintən† o natimnat mīn rəha nətueintən. Okəmə suah kit tatolkeike nətueintən, kən nolkeikeən rəha Tata Uhgīn təsatigən e nīkin.‡

¹⁶ Məto-inu natimnat rafin e nətueintən u, təsisi-pənən o Tata Uhgīn, məto rəha nətueintən əm. Natimnat u rafin rəha nətueintən, ilat u, naumisən o natimnat rəha nīpətītəm əm,§ kən naumisən o natimnat itəm tatiuw rəkis niganəmtītəm,* ne nausitən o rəhan nautə mīn ne nepətən. ¹⁷ Kən nətueintən u otəpanikə. Kən naumisən o nautə mīn otəpanikə. Kən naumisən o nolən mīn rəha nətueintən itəm koatiuw nətəligən rəha netənim otəpanotikə.† Məto etənim itəm tatol nəwia Tata Uhgīn,‡ in otətətig lilin.

Tikimīr mīn rəha Kristo kinotuwa rəkis

¹⁸ Nisualkələh, kotequ-pən e namnun nian.§ Nəmoatəto məmə tikimīr kit rəha Kristo* otuwa.† Kən roiu tikimīr mīn rəha Kristo tepət, kinotuwa rəkis.‡ Tol nəhlan, kitat kotitun məmə inu, kinoatəgu-pən e namnun nian. ¹⁹ Netəm mīn u, kəmotəpəs rəhatat nīməfak mīn§ məto-inun ilat sənəmə rəhatat agin-əh mīn. Okəmə rəhatat agin-əh mīn, kəməsotietən etat. Məto ilat kəmotiet etat, məmə otəgətun məmə ilat sənəmə rəhatat mīn.

† 2:7: 1 Jon 2:24; 3:11,23; 4:21; 2 Jon 5,6 ‡ 2:8: Jon 13:34 § 2:8: Rom 13:12 * 2:8: Jon 1:9

† 2:8: Efes 5:8; 1 Tes 5:5 ‡ 2:9: 1 Jon 3:10,15,16; 4:20,21 § 2:9: 1 Jon 1:5 * 2:10: 1 Jon 3:14

† 2:10: Sam 119:165 ‡ 2:11: 1 Jon 1:6 § 2:11: Jon 11:9; 12:35 * 2:13: Jon 1:1 † 2:13: Jon

16:33 ‡ 2:14: Jon 1:1 § 2:14: Efes 6:10 * 2:14: 1 Jon 2:13; Sam 119:9-11; Jon 5:38; Hip 4:12;

1 Jon 1:10 † 2:15: Rom 12:2 ‡ 2:15: Jem 4:4 § 2:16: Jen 3:6; Rom 13:14; Efes 2:3 * 2:16:

Prov 27:20 † 2:17: Hip 12:27 ‡ 2:17: Mat 12:50 § 2:18: Rom 13:11 * 2:18: Tikimīr rəha

Kristo in 'antichrist' e Inglis. † 2:18: 1 Jon 2:22; 4:3; 2 Jon 1:7 ‡ 2:18: 1 Jon 4:1 § 2:19: Wək

20:30

²⁰ Məto itəmat un, Etəm Tətuatip, in təmətəfiə* kəm itəmat e Narmın Rəha Uhgın,† kən itəmat rafin nəkotitun nat u. ²¹ İatəte nat u kəm itəmat, sənəmə nəkotəruru nıpahrienən, məto itəmat nınotitun rəkis nıpahrienən, kən motitun məmə nıpahrienən təsoe-inən neiuəən.‡ ²² ? Pah u in ieiua? Etəmim u itəm tatan məmə İesu sənəmə in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa. Etəmim u inu, in tıkimır rəha Kristo. In təsənən nıpahrienən e Tata Uhgın ne Nətin. § ²³ Etəm təsənən nıpahrienən e Nətin təruru nosən Tata. Etəm tatan nıpahrienən e Nətin, in tatos mın Tata Uhgın.*

²⁴ Pəs nat naka nəmotəto e nətuounən, nian nəmotəto namnusən təwır, otatəper-ıpən əh etəmat tıakis. Okəmə nat naka nəmotəto e nətuounən otatəper-ıpən etəmat, kən itəmat onakoatəper-ıpən e Nətin, ne Tata Uhgın.† ²⁵ Kən nat u inu, nəmegəhan itulin, in təmən-ıəkis məmə otos-ıpa kəm kitat.

²⁶ İatəte nəghatən mın u kəm itəmat matən-ıarəp netəm mın u itəm okotiuw rəkis itəmat.‡ ²⁷ Məto itəmat u, nətəfiəən rəha Narmın Rəha Uhgın itəm nəmotos e Kristo, § in tətətig əh e nıkitəmat. ? Tol nəhlan, pah mın titun nəgətunən nat wi kit kəm itəmat? Narmın Rəha Uhgın tətəgətun natımmat rafin kəm itəmat,* kən nətəfiəən əh rəhan, in nıpahrienən, sənəmə neiuəən. Tol nəhlan, otəper-ıpən əskasik lan,† tahmen-pən əm məmə in təməgətun itəmat məmə nəkotol.

²⁸ Kən roiu əh, nısualkələh, otəper-ıpən lan, məmə nian in otuwa‡ kən kitat kəsotəginən məsotaulis-inən nıganəmtın § e rəhan nuwamən.

²⁹ Okəmə nəkotitun məmə in tətuatip,* onəkotitun əsas məmə netəmim rafin itəm koatol nolən ətuatip, ilat u, nenətin mın.†

3

İtəmat u nenəti Uhgın mın

¹ !Oteplan-tu! !Nolkeikeən itəm tətət məhgoau kəm kitat,* itəm Tata Uhgın təmos-ıpa, inun, məmə tətəun-in kitat məmə nenətin mın!† Kən nıpahrienən məmə kitat əh. Netəmim rəha nətueintən kəsotitunən kitat, məto-inun ilat kotəruru Uhgın.‡ ² Nıkkik mın, kitat nenəti Uhgın mın u-roiu. Kitat kəsotitunən məmə okotəhrol nulan motol pısın nian Kristo otitəlig-pa. Məto kitat kotitun məmə nian otitəlig-pa, § kitat okotahmen lan,* məto-inu e nian əh, okotəplan əsas məmə in tol nəhlan.† ³ Kən etəmim itəm tatəgile məmə otahmen e Kristo, in tətəruətuəh rəkis‡ in atip nolən mın rəhan, § məto-inu Kristo in mın in tətuatip wır agın.

⁴ Etəmim itəm tatol nolən rat, in tətətgəhl mın lou rəha Uhgın, məto-inu nəghatən u nolən rat, nıpətin u, nətgəhlən lou rəha Uhgın. ⁵ Kən itəmat

* **2:20:** Netəm İsrəl kotətəfiə-pən e rəhn-kapə pris mın e oel, moatol kən tətəgətun məmə ilat u, sənəmə netəmim əpnəpın əm, məto ilat u, netəmim rəha Uhgın əm, itəm in təmtəpun o nolən wək u. Kən e nolən kitıah əm, İesu in tatos-ıpa Narmın Rəha Uhgın kəm netəm mın un itəm koatən nıpahrienən lan, matəgətun məmə Kristo təmtəpun ilat mə rəhan əm. Netəm mın u itəm koatos nətəfiəən e Narmın Rəha Uhgın, in tahmen e nəmtətin kit məmə ilat u, rəhan mın netəmim. Tətətəfiə-in-pən Narmın Rəha Uhgın elat məmə ilat kotahmen-in nolən wək rəhan. † **2:20:** 1 Jon 2:27; 2 Kor 1:21-22 ‡ **2:21:** 2 Pita 1:12 § **2:22:** 1 Jon 4:3; 2 Jon 1:7 * **2:23:** Jon 8:19; 14:7; 1 Jon 4:15; 5:1; 2 Jon 1:9 † **2:24:** Jon 14:23; 15:4; 1 Jon 1:3; 2 Jon 9 ‡ **2:26:** 1 Jon 3:7 § **2:27:** 1 Jon 2:20 * **2:27:** 1 Kor 2:12 † **2:27:** Jon 15:4 ‡ **2:28:** 1 Jon 3:2; Kol 3:4 § **2:28:** Efes 3:12 * **2:29:** 1 Jon 3:7 † **2:29:** Jon 1:13 * **3:1:** Jon 3:16 † **3:1:** Jon 1:12 ‡ **3:1:** Jon 15:21; 16:2,3 § **3:2:** Kol 3:4; 1 Jon 2:28 * **3:2:** Rom 8:29; 2 Pita 1:4 † **3:2:** Jon 17:24; 2 Kor 3:18 ‡ **3:3:** Tətəruətuəh, nıpətin u, titəfal rəkis. § **3:3:** 2 Kor 7:1; 1 Jon 1:7; 2 Pita 3:13,14

nəkotitun mēmə Kristo təmuwa mēmə otos-irəkis rəhatat nolən rat min,* mətə-inu nolən rat tikə lan.† 6 Tol nəhlan, okəmə kitat koatəper-ipən lan, tol-pən okol kəsotəkəikeən e nolən rat min. Məto netəm min un itəm koatəkəike əh e nolən rat min, tol-pən kotəruu agin-əh in, məsotəplanən in.‡

7 Nisualkələh, sotatəlig-inən suah kit teiua-in itəmat o nat u. Etəm tatol nat ətuatip, nipətən u mēmə in etəm ətuatip, tahmen əm e Kristo in etəm ətuatip. 8 Məto etəmim itəm tatakəike əh e nolən rat min, tatəgətun mēmə in rəha Setan u, etəm təmatol nolən rat e nətuounən. § Məto Nəti Uhgın təmuwa o nərəkənən wək min əh rəha Setan.* 9 Netəm min u itəm kəmotaiir wi min motuwa nenəti Uhgın min,† ilat okol kəsotəkəikeən e nolən rat,‡ mətə-inu ilat koatos niāmītə rəha Uhgın. Kən o nat u, okol ilat kəsotəkəikeən e nolən rat, mətə-inu ilat nenəti Uhgın min. § 10 Tol mə, kotitun nənən mēmə pah min u nenəti Uhgın,* kənu pah min u nenəti Setan.† Etəmim u itəm təsol ətuatipən, kən in məsolkeikeən pian kit,‡ in sənəmə nəti Uhgın kit.

Kitat kotəike motolkeike kitat min

11 Nəghatən u inu, nəmotətə e nətuounən e nāmnusən təwir, § mēmə kitat okotəike motolkeike itat min.* 12 Sotolən tikiri Ken, itəm in etəmim rəha Setan kən tohamnu pian.† ?Kən təmohamnu pian o naka? Təmohamnu mətə-inun rəhan nolən min tərət kənu rəha pian, nolən min in tətətuatip.‡ 13 Piak min, narmitəmat təsiwig pikən okəmə netəmim rəha nətueintən u koatətəhau itəmat. § 14 Okəmə kitat kətolkeike piatat min, tatəgətun mēmə kitat kınətaprəkis-in rəkis nīmīsən, minotegu-pən e nəmegəhən.* Məto etəm un nolkeikeən tikə lan, in tətətig əh e nīmīsən.† 15 Etəmim un itəm tatətəhau pian‡ in tahmen e etəm tətəhamnu itəm, § kən itəmat nəkotitun mēmə iohamnu itəm, in təsosən nəmegəhən lilin.*

16 O nat u kitat kotitun wi mēmə nolkeikeən in tol nulan, mətə-inun Iesu təmos-ipa rəhan nəmegəhən otat.† Kən e nolən kitəh əm, təwir mə kitat min kotos-ipən nəmegəhən rəhatat o piatat min.‡ 17 ?Okəmə suah kit rəhan natimnat tēpət kən pian kit rəhan nat kit tikə, mətə in təsasəkıtunən pian, § məsolən nat agin lan, nolkeikeən rəha Uhgın otəhrol nulan matig e suah u?* 18 Nenətik min, pəs kitat kəsotənən nolkeikeən e nohlitat əm, mətə okotol əp nolkeikeən pahrien e nolən min rəhatat.† 19-20 Okəmə kətol nəhlan, kən nat əpnəpin okəmə kotətə-pən e nikitat mēmə okotos nalpinən, mətə kitat okotitun mēmə kotatig e nipahrienən, kən mem məha-məha nikitat e niganəmtin. Mətə-inu Uhgın in ilis məprəkis-in nikitat, kən in titun natimnat rafin.

21 Piak min, okəmə kotətə-pən e nikitat mēmə okəsotosən nalpinən, kitat okəsotaginən e niganəmti Uhgın,‡ 22 kən motos natimnat rafin ron itəm

* 3:5: 1 Jon 3:8 † 3:5: 2 Kor 5:21 ‡ 3:6: 1 Jon 3:9; 2:4; 5:18; 3 Jon 1:11 § 3:8: Jon 8:44 * 3:8: Hip 2:14 † 3:9: Jon 1:13 ‡ 3:9: 1 Jon 5:18 § 3:9: Nikuti nat təwəwə noe-in atipən noan. E suatip kitəh əm, Uhgın tatələhəu-pən rəhan niāmītə e suah kit, kən in tətəwəwə tahmen e nikuti nat itəm kəməfə e nəmegəhən rəha etəmim un, kən matəe in noan e nolən min rəha Uhgın. Tol nəhlan, netəmim min u itəm kəmotaiir wi min motuwa nenəti Uhgın min, ilat kəsotəkəikeən e nolən rat. * 3:10: 1 Jon 3:1,2; Jon 1:12 † 3:10: 1 Jon 3:8 ‡ 3:10: 1 Jon 2:9; 4:8 § 3:11: 1 Jon 2:7 * 3:11: Jon 13:34-35; 15:12; 1 Jon 4:7,11,21; 2 Jon 1:5 † 3:12: Jen 4:8 ‡ 3:12: Prov 29:10 § 3:13: Jon 15:18,19; 17:14 * 3:14: Jon 5:24 † 3:14: 1 Jon 2:9 ‡ 3:15: 1 Jon 2:9 § 3:15: Mat 5:21,22; Jon 8:44 * 3:15: Kal 5:20,21 † 3:16: Jon 10:11 ‡ 3:16: Jon 15:13; 1 Tes 2:8 § 3:17: Dut 15:7,8; Jem 2:15,16 * 3:17: 1 Jon 4:20 † 3:18: Esik 33:31; Rom 12:9 ‡ 3:21: Efes 3:12; 1 Jon 5:14

koatəpəhən-pən, § mətə-inu kitat koatol nəwian* kən moatol nolən itəm in tolkeike. † 23 Kənu nəghatən u rəhan tatən məmə kotəkəike motahatətə e Nətin, ‡ Iesu Kristo, § kən motolkeike kitat min, tahmen məmə inu in təmən mihin kəm itat. * 24 Netəm min u itəm koatol nəwian, † ilat koatəpəp-ipən lan, ‡ kən in tatəpəp-ipən elat. Kən kitat kotitun məmə in tətətig e nikitat, mətə-inun Narmən Rəha Uhgən itəm in təmos-ipa, in tatəgətun kəm kitat. §

4

Onakakil mehm mətig narmən min

1 Nikik min, okəmə etəmim kit tatən məmə Narmən Rəha Uhgən tətətig lan, matol in tatən-iarəp rəhan nəghatən, kən təwir pik məmə onəkotehm wir motakil mətig məmə narmən əh tətətig lan, in rəha Uhgən pahrien, o sənəmə rəha Uhgən. * Kitat okotəkəike motəplan wir mətə-inun ien eiueiua min tepət kinotiet rəkis moatəghat e nətueintən. † 2 O nat u, itəmat onəkotitun əsas məmə in Narmən Rəha Uhgən itəm tətətig e etəmim kit, inun, Narmən itəm tatən-iarəp məmə Iesu in Kristo itəm Uhgən təmən məmə otahl-ipa, kən in təmuwa e nipətən, ‡ narmən əh in Narmən ətuatip rəha Uhgən. § 3 Mətə etəmim kit itəm təsən-iarəpən məmə Iesu in Kristo itəm Uhgən təmən məmə otahl-ipa, narmən rəha etəmim əh, sənəmə rəha Uhgən. Inəh, in narmən rəha tikimər rəha Kristo, † itəm nənəmətətə rəkis məmə in otəpanuwa, kən roiu tinətətig rəkis e nətueintən. ‡

4 Nisuwalkələh, itəmat netəmim rəha Uhgən min, kən nəmətəhg-irəkis ien eiueiua min əh, § mətə-inu Narmən itəm tətətig e nikitəmat in taprəkis-in narmən itəm tətətig e nətueintən u. * 5 İlat netəm rəha nətueintən, † tol nəhlan, nəghatən min rəhalat koatən, in rəha nətueintən əm, kən netəm koatətəlig-in ilat, ilat min netəm rəha nətueintən u. 6 Mətə itimat nənəti Uhgən min. Tol nəhlan, netəmim itəm kotitun Uhgən, ilat kotətəlig-in itimat. Mətə netəmim itəm ilat sənəmə nənəti Uhgən min, ilat kəsotətəlig-inən itimat. ‡ O nat u, kitat okotitun əsas Narmən itəm tatən pahrien, § ne narmən itəm tateiua. *

Nolkeikəən rəha Uhgən ne rəhatat

7 Nikik min, pəs kitat kotalkeike kitat min, † mətə-inu nolkeikəən in tatisipən o Uhgən, kən etəm tatol nolkeikəən, in təmair wi min muwa nəti Uhgən kit, ‡ kən titun Uhgən. § 8 Mətə etəm u, rəhan nolkeikəən tikə, in təruru Uhgən, mətə-inu Uhgən, in nəukətə nolkeikəən. 9 Uhgən təmol əp rəhan nolkeikəən kəm kitat nulan, məmə in təmahl-ipa Nətin noan kitəh əm, * tuwa e nətueintən, məmə kitat okotos nəmegəhən ron. † 10 Nat u in nolkeikəən pahrien, sənəmə kitat kəmotolkeike Uhgən, mətə in təmolkeike kitat. ‡ Uhgən təmahl-ipa Nətin tuwa, kən in təmol sakrifais atip e rəhan nəmegəhən o rəhatat nolən rat min, məmə neməha otəsol minən Uhgən. §

11 Piak min, Uhgən təmolkeike pik kitat nulan, * kən tol nəhlan, kitat min

§ 3:22: Mat 7:7 * 3:22: Jon 14:15 † 3:22: Hip 13:21 ‡ 3:23: Jon 6:29 § 3:23: Jon 1:12; 3:18; 20:31 * 3:23: Jon 13:34 † 3:24: 1 Jon 2:3 ‡ 3:24: 1 Jon 2:6; 4:15 § 3:24: 1 Jon 4:13 * 4:1: Jer 29:8 † 4:1: Mat 7:15; 1 Jon 2:18 ‡ 4:2: Jon 1:14; 1 Jon 2:23 § 4:2: 1 Kor 12:3 * 4:3: 1 Jon 2:22; 2 Jon 1:7 † 4:3: E Inglis, katən əm 'antichrist,' kən nipətən u məmə in tikimər rəha Kristo. ‡ 4:3: 1 Jon 2:18 § 4:4: Jon 16:33 * 4:4: 2 King 6:16; Rom 8:31 † 4:5: Jon 15:19; 17:14,16 ‡ 4:6: Jon 8:47 § 4:6: Jon 14:17 * 4:6: Mak 13:5 † 4:7: 1 Jon 3:11 ‡ 4:7: Jon 1:15 § 4:7: 1 Jon 2:4 * 4:9: Jon 1:18 † 4:9: Jon 3:16,17; 1 Jon 5:11 ‡ 4:10: Rom 5:8,10 § 4:10: Rom 3:25 * 4:11: Jon 3:16

okotækaike motol mihin nolkeikean ah kam itat min.† 12 Suah kit tæehmæn Uhgîn nian kit ne.‡ Mæto okamæ kitat kotalkeike itat min, kæn Uhgîn tatæper-
ipæn e nikitat, kæn nolkeikean ræhan tinatœ-in nolkeikean e nikitat.§

13 Kitat kotitun* mæmæ kitat kotæper-ipæn lan, kæn in tætatig etat, mæto-inun
tinos-ipa rækis ræhan Narmîn kam kitat.†

14 Kænu itimat emotæplan rækis kænu moatæn-iaræp‡ mæmæ Tata Uhgîn in
tæmahl-ipa Nætîn mæmæ in Iosmegæh ræha nætueintæn.§ 15 Etæmim itæm tatæn-
iaræp mæmæ Iesu in Næti Uhgîn, kæn Uhgîn tætatig lan, kæn in min tætatig-pæn e
Uhgîn.* 16 Kæn tol næhlan, kitat kotitun nolkeikean ræha Uhgîn kam kitat, kæn
motagile lan.

Uhgîn in nolkeikean.† Etæm tætatig e nolkeikean, tætatig-pæn e Uhgîn, kæn
Uhgîn min tætatig lan.‡ 17 Nian kotatig næhlan e Uhgîn, kæn nolkeikean
ræhan tinatœ-in nolkeikean e nikitat,§ mæmæ kitat kæsotæginæn* e nian Uhgîn
otækil itæm, mæto-inu e nætueintæn u ræhatat nolæn tahmen e Kristo. 18 Etæm
u tærioah e nolkeikean, okol tæsåginæn Uhgîn. Mæto nolkeikean pahrien u, itæm
tinatœ rækis e nikitat, tæthg-irækis næginæn,† mæto-inu nætægæn ræha nosæn
nalpînæn tatol kitat koatægin, kæn nat u tægætun mæmæ ræhan nolkeikean
tæsoe-inæn ah e nikitat. 19 Kitat kotalkeike itat min mæto-inun Uhgîn tæmaupæn
molkeike itat. 20 Mæto okamæ suah kit tæmæ, “Io ekolkeike Uhgîn,” mæto
tatetæhau ah pian,‡ in ieiua.§ Mæto-inu etæm tæsolkeikean pian u in tæteh
e niganæmtîn,* okol tæsolkeikean Uhgîn, itæm in tæehmæn.† 21 Kæn in tæmos-
ipa ræhan næghatæn kam itat mæmæ etæmim pah tolkeike Uhgîn in otækaike
molkeike min pian.‡

5

Kitat koatol win mæto-inu kitat koatahatæta e Iesu

1 Etæmim itæm tætahatæta* e Iesu mæmæ in Kristo itæm Uhgîn tæmæn mæmæ
otahl-ipa, suah u inu, in næti Uhgîn,† kæn etæmim itæm in tolkeike tata kit, in
tolkeike min nenætîn min.‡ 2 Kæn kitat kotitun mæmæ okamæ kotalkeike Uhgîn
kænu moatol næwian,§ kænu okotalkeike min nenætîn min.* 3 Mæto-inu okamæ
kotalkeike Uhgîn, nipætîn un, okotal noan,† kæn ræhan næghatæn otahmen e
katipa itæm taluk-aluk æm.‡ 4 Netæm kotaiir e Uhgîn,§ ilat koatol win e nolæn
min ræha nætueintæn. Kænu nahatætææn ræhatat in tatos-ipa næsanænæn o nolæ
win e nolæn min ræha nætueintæn. 5 ?Pah min un ilat koatætul æskasik motol
win e næluaginæn ræha nætueintæn u? Ilat æm un, netæm kotatahatæta mæmæ
Iesu in Næti Uhgîn.

Iaruasan kisil kætæhalol æp

Iesu Kristo kam kitat

6 Iesu Kristo, in etæm u itæm tæmuwa, kæn næhau ne nitæn* kætialol æp
in kam itat. Sænæmæ næhau æm itæm tatol æp in, mæto næhau ne nitæn.
7 Narmîn Ræha Uhgîn in tætaruasan næghatæn mil u ræha næhau ne nita, matæn-
iaræp mæto-inu Narmîn Ræha Uhgîn in nipahrienæn.† 8 Kæn nuæfimînæn kisil

† 4:11: Jon 15:12; 1 Jon 3:11 ‡ 4:12: Jon 1:18 § 4:12: 1 Jon 4:17; 2:5 * 4:13: 1 Jon 2:3

† 4:13: 1 Jon 3:24 ‡ 4:14: Jon 15:27 § 4:14: Luk 2:11; Jon 3:17 * 4:15: 1 Jon 3:24 † 4:16:

1 Jon 4:8 ‡ 4:16: 1 Jon 3:24 § 4:17: 1 Jon 4:12; 2:5 * 4:17: Efes 3:12 † 4:18: Rom 8:15

‡ 4:20: 1 Jon 2:9 § 4:20: 1 Jon 1:6; 2:4 * 4:20: 1 Jon 3:17 † 4:20: 1 Jon 4:12; Jon 1:18

‡ 4:21: 1 Jon 2:7,9 * 5:1: Jon 3:15 † 5:1: Jon 1:13; 1 Jon 2:22; 1 Jon 2:23 ‡ 5:1: 1 Jon 2:23

§ 5:2: 1 Jon 2:3 * 5:2: 1 Jon 3:14 † 5:3: Jon 14:15 ‡ 5:3: Mat 11:30 § 5:4: Jon 1:13

* 5:6: Jon 19:34,35 † 5:7: Jon 14:17

kətəhalaruəsan iləhal min. Iləhal un, Narmin Rəha Uhgın, ne nəhau, ne nita. Kən iləhal u, kətəhalegəhan-in mətəhalol əp nəghatən rəhaləhal min. ⁹ Nian min, kitat koatəto nəghatən min itəm netəmim koatən-iarəp, motahatətə elat. ‡ Məto nian Uhgın tatən-iarəp nat kit, in iahgin taprəkis, kən kitat okotitun nahatətən təhmın min e rəhan nəghatən, məto-inu in Uhgın, § kən in tatətul-arəp o Nətin.

¹⁰ Etəmim itəm tətahatətə e Nəti Uhgın, in tatən nıpahrienən e nıkin o nəghatən rəha Uhgın. Məto etəmim itəm təsahatətən e nəghatən u rəha Uhgın, təhmen əm məmə in tatən məmə Uhgın in ieiueiuə əm, * məto-inu Uhgın təmətul-arəp o Nətin, mən-iarəp kəm in, məto in təsənən nıpahrienən lan. ¹¹ Kənu nəghatən itəm Uhgın təmən-iarəp o Nətin, in tol nulan. Uhgın təmos-ıpən nəmegəhan lilin † kəm itat, kənu nəmegəhan u, katos o Nətin. ‡ ¹² Etəm tatos Nətin, in tatos nəmegəhan. Məto etəm təsosən Nəti Uhgın, in təsosən nəmegəhan. §

Namnun nəghatən

¹³ İtatə nəghatən min u kəm itəmat netəm kotahatətə e Nəti Uhgın, məmə onəkotitun məmə itəmat nakotos nəmegəhan lilin. * ¹⁴ Pəs kəsotəginən, † məto kotəskasik o nətapəh-inən nat kit e nıganəmti Uhgın, məto-inu kotitun məmə nəghatən u inu, tatem əskasik itat. Nian okotətapəh-in nat kit kəm in itəm təwir e rəhan nətəligən, kən in otəto rəhatat nəfakən. ‡ ¹⁵ Kən okəmə kotitun məmə in otəto itat, kən nat naka okoteasiə-in-pən, kən kinotitun rəkis məmə okotos. §

¹⁶ Okəmə kotəhm piatə kit tatol nolən rat, məto sənəmə nolən rat itəm titun nit-ıpənən e nımisən, ik onakəfak ron, kən Uhgın otos-ıpən nəmegəhan kəm suah u. * Məto nolən rat kit əh-ikin itəm tatit-ıpən itəm e nımisən, † kən io esənən məmə onəkotəfak o netəm min itəm koatol nolən əh. ‡ § ¹⁷ Nolən rat min rafin un, in təfagə rat, * kən məto təfagə rat min əh-ikin itəm kəsotit-ıpənən itəm e nımisən. †

¹⁸ Kitat kotitun məmə etəm tətaiir e Uhgın ‡ təsəkəikəən e təfagə rat, məto-inu Nəti Uhgın tatəmik ətain wır in, kən etəm rat u Setan, təruru nekən. § ¹⁹ Kitat kotitun məmə kitat nenəti Uhgın min, * məto netəmim rəha nətueintən rafin, ilat u kotatig e nelmi Setan. † ²⁰ Kitat kotitun min məmə Nəti Uhgın təmuwa kən mos-ıpa nenatigən kəm itat, ‡ məmə kitat okotitun in, u in nıpahrienən. § Kənu kitat koatətul-pən e Uhgın u in nıpahrienən, məto-inu kitat koatətul-pən e Nətin İesu Kristo. In un, in Uhgın pahrien, kən in nəukəti nəmegəhan lilin. *

‡ 5:9: Jon 5:33,34 § 5:9: Mat 3:16,17; Jon 5:32,37; 8:17,18 * 5:10: Jon 3:33; 1 Jon 1:10 † 5:11: Mat 25:46 ‡ 5:11: Jon 1:4 § 5:12: Jon 3:15,16,36 * 5:13: 1 Jon 5:11 † 5:14: Efes 3:12; 1 Jon 3:21 ‡ 5:14: Mat 7:7 § 5:15: 1 King 3:12 * 5:16: Jem 5:15 † 5:16: Hip 6:4-6; 10:26 ‡ 5:16: Jer 7:16; 14:11 § 5:16: E ves u, ne ves 17, Jon tatəghat-in təfagə rat itəm tatit-ıpən itəm e nımisən. Jon tatəghat-in təfagə rat itəm kətəuhlin məntaatəm o Kristo ne netəhauən rəhan netəmim. Nolən rat min əh, tatəghatun məmə netəm koatol ilat kəsotosən nəmegəhan lilin, kənu məsin min u məmə narmilat tinimis. Nat u inu, Jon tatən əhag-əhag kəm itat e 1 Jon 5:12 ne 1 Jon 3:14.

E Mat 12:31-32 tatəghat-in təfagə rat u, nən ratən Narmin Rəha Uhgın. * 5:17: 1 Jon 3:4 † 5:17: 1 Jon 5:16; 1 Jon 2:1 ‡ 5:18: Jon 1:13 § 5:18: Jon 14:30 * 5:19: 1 Jon 4:6 † 5:19: Jon 12:31; 14:30; 17:15 ‡ 5:20: Luk 24:45 § 5:20: Jon 17:3 * 5:20: 1 Jon 5:11

²¹ Nenətik min, otagim rəkis o natimnat min itəm okotos nəme Uhgim e nikitəmat.^{†‡}

[†] **5:21:** 1 Kor 10:14; 1 Tes 1:9 [‡] **5:21:** Nəghatən Kris ətuatip tatan məmə, "onakagim o narmi nat min," məto Jon tatəghat-in təfagə rat, məmə in tahmen e narmi nat, məto okəmə kotalkeike rəhatat təfagə rat min taprəkis-in Uhgim, kən təfagə rat in tatos nəme Uhgim e nikitat.

2 Jon

Naoa itəm tatol kəiu lan itəm Jon təməte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 2 Jon

?Pah təməte naoa u? Aposol Jon təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm pətan kit rəha niməfak. Məto okəm-naka nəghatən u “pətan,” nīpətin təmə niməfak kit. Kən “nenətin mīn,” ilat netəmim rəha niməfak. Jon təməte nəghatən mīn əh, tahmen e nəghatən kit tatəhluaiḡ. Təsolkeikəən məmə otən-iarəp nərgin məto-inu, kol mətan netəmim neen kotol nolən rat elat.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? E nian əh, iəgətun mīn tēpət kotaliwək e ikin pişin pişin mīn. Netəmim itəm kəmotəto nəghatən rəhalat kinotos-ipən nagwənən kəm ilat. Kən motos-ipən ikin mīn rəha napilən, kən motasiṭu elat. Məto iəgətun eiua mīn koatuwin əpnəpin mīn o niuw-rəkisən netəmim rəha niməfak məmə okotapəs nəghatən pahrien.

?Təməte naoa u o naka? Nian iəgətun eiua mīn kotuwa, Jon təmə netəmim itəm kotahatətə e nəghatən pahrien rəha Uhgīn, okotəkəike kapəs iəgətun eiua mīn əh, kən motapəs nolən ne nəgətunən rəhalat, kən məsotasituən elat. Məto Jon tolkeike məmə netəmim rəha niməfak okotəkəike kolkeike netəmim rəha niməfak. Inu nalpəkauən rəha Uhgīn.

Nətuounən

¹ Naoa u rəha elta tatuwin kəm pətan Uhgīn təmītəpun* ne nenətin mīn. Nīpahrienən məmə iakolkeike pik itəmat. Məto sənəmə io pişin əm iakolkeike itəmat, məto netəm mīn un rafin itəm kotitun mīn nīpahrienən,† kotalkeike itəmat. ² Kən ekotalkeike itəmat, məto-inun o nīpahrienən itəm tatətiḡ e nīkitat‡ kən otatiḡ lilin e nīkitat.

³ Pəs Tata Uhgīn ne Nətin Iesu Kristo okuawte-in rəhalau nəwīrən, ne nasəkītuən, ne nəməlinuən kəm kitat e nīpahrienən ne nolkeikəən.

Kitat okotətəu-pən nəghatən pahrien mīn

⁴ Nīkik təmagien asol nian eməplan nenətim mīn neen kotaliwək e suatiṭ rəha nīpahrienən,§ tahmen əm məmə inun, Tata Uhgīn təmən mihin kəm kitat məmə kotəkəike kol. ⁵ Kən roiu əh, wīnik, io esətəən nəghatən wi kit kəm itəmat, məto itəm əm un kinotəto rəkis e nətuounən.* Kən iakatətapəh məmə okotol əm nolkeikəən kəm kitat mīn. ⁶ Kən nolkeikəən u, nīpətin u nolən nəwīa Uhgīn. Kən in tatən məmə kitat okotəkəike motətəp suatiṭ rəha nolkeikəən, tahmen əm məmə inun nəmotəto e nətuounən.

⁷ Məto-inu iəgətun eiua mīn tēpət koatan e nətəintən.† İlat kəsotahatətəən məmə Iesu in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa,‡ in təmuwa etəmim pahrien, e nīpətin pahrien.§ Etəm tol nəhlan in ieiua kən in tikimīr rəha Kristo.* ⁸ Tol nəhlan, oatəto itəmat məmə okəsətətipən nətuəən rəhatəmat, pəs itəmat onəkotos nətuəən rafin lan, məto-inun itimat emotol pik wək etəmat.† ⁹ Okəmə etəm tatətəu-pən atip əm nəgətunən kit rəhan e nəgətunən rəha Kristo, kən məsatəkəikəən e nəgətunən rəha Kristo,‡ nolən rəhan tatəgətun məmə Uhgīn təsatigən e nīkin. Məto etəmim pah itəm tatəper-ipən əskasik

* 1:1: 1 Pita 5:13 † 1:1: Jon 8:32 ‡ 1:2: Jon 14:17 § 1:4: 3 Jon 1:3,4 * 1:5: 1 Jon 2:7

† 1:7: 1 Jon 4:1 ‡ 1:7: 1 Jon 2:22; 4:2,3 § 1:7: Jon 1:14 * 1:7: 1 Jon 2:18 † 1:8: 1 Kor 3:8; Hip 10:35,36; 11:26 ‡ 1:9: Jon 8:31

e nэгəтунəн рəһа Кристо, in тatos Tata Uhgин ne Nəтin ilau кəрəн e нikin. §
 10 Okəmə suah kit tuwa ron ik, кəн мəсəнəн нэгəтунəн əтуатip рəһа Кристо,
 аsitəн in муwin imam ikin, мəсəнəн “тəwir” кəм in. * 11 Məto-inu etəм tatəн
 “тəwir” кəм in, тəтасitu lan matol суатip o рəһан нэгəтунəн rat. †

Namnun nəghatən

12 Iatos nəghatən тepət мəмə ekəte кəм itəmat, məto esolkeikeəн мəмə
 ekəte e mapepe ne peñ. Məto нikik tatəht pik mə ekuwa mətag itəmat кəн
 məghat əтуатip кəм itəmat e nigəнəmtitəmat, pəs nagienəн рəһatat otərioah. ‡

13 Nenəti piam § itəм Uhgин тəmitəpun, ilat koatəн тəwir кəм ik.

§ 1:9: 1 Jon 2:23 * 1:10: Rom 16:17 † 1:11: 1 Tim 5:22 ‡ 1:12: Jon 3:29 § 1:13: Pia
 pətan əh in niməfak kit min, Jon in тətatig ikin əh. Кəн nenəti pian u, ilat nimanin рəһа niməfak əh.

3 Jon

Naoa itəm tatol kisil lan itəm Jon təmäte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 3 Jon

?Pah təmäte naoa u? Aposol Jon təmäte naoa u.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Təmäte tatuwin kəm Kaius u in etəm-iasol kit rəha niməfak, kən in titun Jon.

?Nəmegəhən təhro nulan nian təmäte? E nian əh, iəgətun min rəha niməfak koatuwin ikin pisin pisin min, kən moatəgətun. Netəmim itəm koatəto rəhalat nəgətunən koatos-ipən nagwənən kəm ilat, kən moatos-ipən ikin rəha napilən, kən motasitu elat.

?Təmäte naoa u o naka? Kaius, in etəmim kit itəm tətasitu e iəgətun min itəm kotaliwək ikin pisin pisin min. Jon təmäte namnusən kit e nolən təwir rəha Kaius, kən Jon təmäte naoa u məmə otıləs-ipər nətəligən rəhan.

Nətuounən nəghatən

¹ Kaeas, ik piak keike kit. Io, elta* rəha niməfak, iatəte naoa u kəm ik. Nipahrienən u, məmə io ekolkeike pik ik.† ² Piak keike, io enitun rəkis məmə rəham nəmegəhən e niganəmti Uhgın in təwir əm, kən iatəfak məmə onəsımisən mətətig wir əm, kən natigən rafin rəham otəwir. ³ Nıkkik təmagien nian eməto piatat min neen kəmotuwa moatən rəham nətul əskasikən o nipahrienən ne nəkəikəən rəham o nalıwəkən e nipahrienən.‡ ⁴ Nian iatəto məmə nenətik min kotaliwək e nipahrienən, kən nıkkik tətəgien pik məriəoh taprəkis-in natımnat min rafin.

Kaias təmol wək təwir

⁵ Piak ruən, ik natətul əskasik o nat naka itəm ik natol kəm piatat min itəm koatımna, nat əpnapın məmə ilat netəm ik pisin.§ ⁶ İlat kəmotamnus rəham nolkeikəən əpəh e niməfak u ikin-u. İk nəmol-wır kəm ilat, masitu elat. Kən nian okoatuwin e rəhalat suatıp, təwir məmə onakasitu elat* e nolən itəm Uhgın tolkeike mihin, ⁷ mətə-inu ilat koatalıwək o nən-iarəpən nəghatən rəha İesu Kristo, kən məsotosən nasıtuan kit o netəm kəsotəfakən. ⁸ Tol nəhlan, kən kitat u, okotəkəike motasitu e netəm kotol nəhlan, məmə kitat okotos nelmıtat min kitiəh o nən-iarəpən nipahrienən.

Tiotrefes ne Temitriyas

⁹ Emətə naoa kit kəm niməfak rəham, mətə Tiotrefes, in tolkeike pik məmə otıləs-ipər atıp in, məmə in etəm-iasol kit, kən in təsətəlig-inən itimat. ¹⁰ Okəmə io ekımnə, kən io oekamnus ətuatıp natımnat min neen itəm in tatol, ne nən anionən nıkalıtımat itəm in tatan. In sənəmə təsitən əm piatat min muwin iman ikin, mətə tatən-ıshau min netəm min un itəm kotolkeike məmə okotıt piatat min motuwin iməlat ikin, kən mətahl-iarəp ilat e niməfak.

¹¹ Piak ruən, sosən o nolən rat rəha netəmim, tərəkın ik. Os əm o etəmim itəm rəhan nolən təwir. Ətəlig-in-tu məmə netəm min u itəm koatol təwir, tətəgətun məmə ilat nenətı Uhgın min,† mətə netəm min un itəm koatol tərət, tətəgətun məmə ilat kotəruru Uhgın. ¹² Mətə netəmim rafin koatənuwi

* **1:1:** 2 Jon 1:1 † **1:1:** Inu naoa rəha aposol Jon, mətə in təsən-iarəpən in, mətə təmatəhluəig-in in, təhmen-pən əm e nolən kitiəh əm itəm in təmol e Namnusən Təwir itəm Jon Təmäte. ‡ **1:3:** 2 Jon 1:4 § **1:5:** Rom 12:13; Hip 13:2 * **1:6:** 1 Kor 16:11; 2 Kor 1:16 † **1:11:** 1 Jon 2:29

Temetrius.‡ Kæn ræhan nolæn min u nian rafin kotægætun min mæmæ tatætæu-
pæn næghatæn pahrien. Kæn itimat min ekoatæn-iaræp kæm netæmim mæmæ in
etæm wir, kæn nækotitun mæmæ itimat ioatæn niphahrienæn. §

Namnun næghatæn

¹³ Iatos næghatæn tepæt mæmæ oekæte mæn-ipinæ kæm ik, mæto esolkeikeæn
mæmæ oekæte e pen, ¹⁴ mæto-inu nikik tatæht pik mæmæ otæsuwæhæn ekæplan
ik, kæn kilau kuæghat ætuatip kæm kilau min.

¹⁵ Iatæfak mæmæ pæs Uhgîn otasitu lam e næmælinuæn.*

Ik min neen koatæn-ipinæ “tæwir” kæm ik. Kæn onakæn-ipæn “tæwir”
ræhatimat kæm piatat min neen ikin-un.

‡ 1:12: 1 Tim 3:7 § 1:12: Jon 19:35; 21:24 * 1:15: Rom 1:7; Efes 6:23

Jut

Naoa itəm Jut təmäte

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Jut

?Pah təmäte naoa u? Jut təmäte naoa u. In pia Jemes ne Iesu.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Kitat kotəruru ətuatip məmә Jut təmäte naoa u tatuwin kəm pah. Okəm-naka təmäte tatuwin kəm netəm İsrəl itəm kotən nıpahrienən e İesu Kristo.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? E nian əh, iəgətun eiua min neen kəmotuwın motaliwək ikin pisin pisin min, moatəgətun netəmim. Məto ilat kəmoatəgətun rat ilat, moatən məmә təwir əm məmә netəmim rəha niməfak koatol nolən tərət əpnapın min. İlat koatən məmә təwir əm o nolən nəhlan, məto-inu nəwıran rəha Uhgın in iahgın, kən okol təsolən nalpınən kəm ilat.

?Təmäte naoa u o naka? Jut tolkeike məmә iəfak min ikin min rafin okotəto məmә nəghatən rəha iəgətun eiua min in tərət, kən in neiuəən əm. Kən tolkeike məmә niməfak otətul əskasik e nəghatən itəm in nıpahrienən.

Jut təmən təwir kəm ilat

¹ Io Jut, slef rəha İesu Kristo, kən io pia Jemes, iatən təwir kəm itəmat u Uhgın təmaun-in itəmat. Uhgın Tata tolkeike pik itəmat, kən İesu Kristo taskəlım wir itəmat. ² Pəs nasəkıtunən, ne nəməlinuən, ne nolkeikəən rəha Uhgın otar mərioah e nəmegəhən rəhatəmat.

Nolən min rəha netəm kotəuhlin məntaalat e Uhgın

(2 Pita 2:1-17)

³ Io min neen, aupən, emolkeike pik məmә ekəte naoa u timnə otəmat o nəghat-inən suatip itəm Uhgın tatos o nosmegəhən kitat. Məto roiu, iakatəto məmә ekəike məte nəghatən u timnə otəmat muəh nıkitəmat məmә onəkotəluagin əskasik o naskəlımən nəghatən pahrien rəha nahatətəən rəhatat. Uhgın təmələhəu-pən nəghatən u e nelmi iəfak min nian kitiəh əm, kən kol təsos-ıpən minən. ⁴ İatən nəhlan məto-inu netəmim neen kəmotuwa anıon e nıkitəmat. Kəmäte aupən agın məmә ilat okotos nalpınən. İlat koatəht nəwıa Uhgın, kən motəuhlin suatip rəha nəwıran rəha Uhgın moatən məmә tategəhan-in nakləh-inən pətan. Kən kəmotəuhlin məntaalat e İesu Kristo itəm in pisin əm in Kig ne İərəməərə rəhatat.

⁵ Nəghatən u, nəkotıtun rəkis ilat rafın, məto ekolkeike məmә ekən mau kit min kəm itəmat məmә İərəməərə təmosmegəh rəhan netəmim motiet İjip, məto uarisig təmərekın ilat u itəm kəsotahatətəən lan. ⁶ Kən otətəlig-in-tu nagelo min itəm kəmotəmkarəpən-in nepətən rəhalat, məto kəmotapəs ikin ətuatip rəhalat. Uhgın təməlis ilat e sen itəm okol təsıtəgıtən nian kit, kən mahtosig-in ilat e napınəpən mətoarus-pa Nian Asol itəm otakil ilat lan, kən mol nalpınən kəm ilat. ⁷ Kən tahmen əm e Sotom ne Komora ne taon min titəlau elau. Netəmim ikin min əh kəmotapəs nolən ətuatip motuwın e nolən rəha nakləh-inən pətan ne nolən rəha nəman koatit atip ilat min ne nıpıtən koatit atip ilat min. Kən Uhgın təmol nalpınən kəm ilat e nigəm itəm okol təsəpısən nian kit ne, məmә netəmim okotəplan noan rəha nolən rat min əh.

⁸ Nat əpnapın netəmim min əh kınotıtun natımnat min əh, məto e nolən kitiəh əm, ilat koatən məmә kəmotəplan nat kit tahmen e napılaiirən itəm

tamegahan-in nolən rat min rəhalat, kən tol nəhlan kotən məmə təwir əm məmə koatol nolən tərət e nıpətılət moatuwin əm nulan, kən koatapəs nəramərəən rafın, kən koatən rat nagelo min itəm ilis pik. ⁹ Məto Mikael, nat əpnapın in etəm-iasol rəha nagelo min, təməsolən nəhlan nıan in ne Setan kəmatuərgəhəu o nıpəti Moses. Təməsəhələn Setan məsətu-pənən nəghatən kit lan, məto təməən əm məmə, “!Pəs İərəməərə otən rəham nalpınən!” ¹⁰ Məto netəm min əh koatən rat natımmat itəm kotaruru. Kən e nolən rəha nat megəh min, ilat koatol natımmat min itəm nıpətılət tolkeike məmə otol, kən nolən əh tatərəkın ilat.

¹¹ !Kəsi, nahməən asol otuwa olat! İlat koatətəu-pən suatıp itəm nəti Atam u Ken təmətəu-pən. Kən ilat kınotos-ıpən rafın nıkılət e nolən rat itəm Palam təmol aupən məto-inu in tolkeike pik məni. Kən ilat kəmotol nolən rəha Kora moatəht nəwıa netəm-iasol min, kən e nolən kitiəh əm itəm Uhgın təmərəkın Korah ne rəhan min, Uhgın otərəkın ilat.

¹² Nıan nəkoatol lafet wir min məto-inu itəmat nakotolkeike itəmat min, kən ilat kotuwa motagwən pik əpnapın əm itəmat min ilat, nıkılət təsəhtən netəmim neen, məto ilat kotahmen e nımas kit əpəh ihluə itəm tatəhluəig itəhəi itəm nego titun nılas pikənən kən məhap. İlat netəm kəsotehmən sipsip min, məto koatun pik əm sipsip. İlat kotahmen e mal napuə itəm nımətəg təmılas muwa, məto okol nuhuən təsəfikən. İlat kotahmen e nig min itəm tinuwa e nıan ətuatıp rəhalat məmə okotoe, məto kəsotoəən, kən in tahmen əm məmə kəmotımıs, kən netəmim kotıuw-pər ilat kən kotımıs agın. ¹³ İlat kotahmen e peau-peau min itəhəi itəm kotosılın motərueən əpnapın əm, kən koatol-arəp nolən rat rəha naulısən e rəhalat nəmegəhən məmə netəmim rafın koatəplan. İlat kotahmen e məhau min itəm kəmotakıəh e suatıp ətuatıp rəhalat. Tol nəhlan, Uhgın tətaskəlım imələt ikın əpəh e napınəpən itəm nəghagən tikə agın ikın.

¹⁴ Suah u İnok u aupən, in noanol itəm tatol sepın lan e noanol min rəha Atam, təməən-ıarəp nəghatən rəha Uhgın itəm təmos-ıpən kəm in məmə, “Otəplan-tu, İərəməərə tatuwa ilat rəhan nagelo min tepət tepət tapəkıs, ¹⁵ tatuwa məmə otakıl netəmim rafın, kən otən-ıarəp nalpınən rəha netəm rafın min u itəm koatəht nəwıan. In otol nalpınən məto-inu kəmotol nolən rat min e nolən tərət pik, kən iol təfagə min əh kəmotərəkın nəghatən min itəm tərət kəm Uhgın.”

¹⁶ Nıan rafın, netəm min əh kəmoatəghat-əghat kəm ilat min məmə nıkılət təsəgienən o natımmat, kən moatən rat natımmat rafın. İlat koatətəu-pən atıp nətəlīgən rat e nıkılət itəm ilat atıp kotolkeike məmə okotol, kən motəghat ausit elat min, kən koatəghat nəghatən tətəhen məmə okotol netəmim okotətəu-pən rəhalat nətəlīgən.

Nəghatən o nəhgaiərən elat

¹⁷ Məto rəhak min netəmim, nıkıtəmat tatəht nat naka aposol min rəha rəhatat İərəməərə İesu Kristo kəmotən aupən, məmə otuwa. ¹⁸ Kəmotən kəm itəmat məmə, “E nıan itəm namnun nıan tatuwa iuəhkır, netəmim itəm koatəghat ausit moatən rat natımmat rafın, ilat okotətəu-pən atıp əm rəhalat nətəlīgən rat e nıkılət itəm ilat atıp kotolkeike məmə okotol.” ¹⁹ İnu netəmim itəm okotəhap itəmat. İlat kotətəu-pən atıp əm rəhalat nətəlīgən rəha nətueıntən, kən Narmın Rəha Uhgın tikə elat.

²⁰ Məto itəmat, rəhak min netəmim, otol itəmat motəsənən e rəhatəmat nahatətəən itəm tətuatıp wir, itəm təmısi-pən o Uhgın. Kən otəghat kəm Uhgın

e Narmin Rəhan. ²¹ Kən motos nolkeikeən rəha Uhgın tətatiğ otəmat nian nakoatəsağın nasəkitunən rəha İərəmərə İesu Kristo məmə in otos itəmat nakotuwin e nəmegəhən lilin.

²² Otasəkitun netəm mın u itəm rəhalat nətəliğin təsətulən ləmətai kitiəh. ²³ Motəmki-rəkis netəm kotatiğ iuəhkır o niğəm motosmegəh ilat. Otasəkitun neen mın, məto nəkotəğin pik nolən rat mın rəhalat, itəm koatol nəmegəhən rafin rəhalat tamkimik muwin mek mın niməhan rəhalat.

Nəfakən o nənwiwiən Uhgın

²⁴ Pəs kotənwiwi Uhgın itəm in titun naskəlimən itəmat məmə okol nəsoətəməən, kən titun nolən itəmat məmə nəmə təfagə rat tikə agin e nəmegəhən rəhatəmat, nian otos itəmat nakotuwin e nəhag-əhagən rəha niğanəmtin, kən nikitəmat tagien pik agin ikin əh. ²⁵ Uhgın kitiəh əm, kən in İosmegəh rəhatat e İesu Kristo rəhatat İərəmərə. Pəs kotən məmə nənwiwiən, ne nepətən, ne nəsanənən, ne nərəmərəən rafin agin, in rəha Uhgın, aypən agin mətoarus-pa u-roiu, matuwin namnun tikə. İəwəh!

Nol Əpən

Nol əpən natimnat kəm Jon

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Nol Əpən

?Pah təməte naoa u? Aposol Jon təməte naoa u. In pia Jemes, kən ilau nəti Sepeti mil. In netəm tuelef kit rəha Iesu, kən Iesu tolkeike pik in. In təməte naoa mın u: Namnusən Təwir itəm Jon Təməte, 1 Jon, 2 Jon, 3 Jon, ne Nol Əpən.

?Təməte tatuwin kəm pah? In təməte naoa u tatuwin kəm niməfak sepın itəm koatətiğ e nitən mın ikın Esia, ne matuwin mın kəm niməfak mın ikın mın rafin.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Nian u itəm təməte naoa lan, kapman rəha Rom təmən məmə netəmim okotəkəike motəfak kəm etəm-iasol rəha kapman tahmen əm məmə in uhgin rəhalat. Məto netəm rəha niməfak kotəmə etəmim kitiah əm in ilis agin, etəmim u in Iesu Kristo. In əm un, in İerəmərə. Tol nəhlan, kapman rəha Rom tinatol nəratən kəm iəfak mın. Kəmotahl-ipən Jon tuwin isəu e nəptən kit u, katən məmə Patmos məmə otətətiğ in pisin əm. Uhgin tos-ipən nəpilaiirən wir agin kit kəm Jon məmə otəplan Iesu Kristo əpəh e nego e neal. Kən in məplan mın natimnat itəm otəpanuwa, tahmen əm məmə inu: nolən itəm Uhgin otol win e nəluaginən itəm netəmim ne Setan okotol ilat mın, ne nolən rəha Uhgin o nakilən netəmim e namnun nian.

?Təməte naoa u o naka? In təməte naoa u məmə otol əp məmə Iesu Kristo in İerəmərə, kənu məgətun rəhan nəsanənən. Kən in tolkeike məmə otən kəm iəfak mın məmə okotətul əskasik okəmə nian iəkis mın okotuwa, kənu ilat okəsotəfakən kəm etəm-iasol rəha Rom məmə in Uhgin. Otəsuwəhən, kənu Setan tol nəratən kəm iəfak mın, məto ilat okotəkəike motətul əskasik, kən in tolkeike məmə otıləs-ipər nətəliğən rəha iəfak mın ne netəmim u ilat koatətiğ e nian iəkis mın nian u roiu. Nian Iesu Kristo otitəliğ-pa mın, kən in otıləs-ipər ilat.

Nətuounən nəghatən

¹ Naoa u, in tatəghat-in natimnat mın itəm Iesu Kristo təmol əp.* Natimnat mın u, Uhgin təmos-ipən kəm Iesu, məmə in otəgətun kəm rəhan iolwək mın natimnat itəm otəsuwəhən təike muwa. Kristo təmahl-ipən rəhan kit nagelo tuwa, kən məgətun natimnat mın u kəm rəhan iolwək, Jon. ² Jon təmətül-arəp o natimnat rafin itəm in təməplan, kən məte rəkis ilat e naoa u. Natimnat mın un itəm in təməplan, in nəghatən rəha Uhgin ne nən-iarəpən rəha Iesu Kristo. ³ Etəm un itəm tətəfin-iarəp nəghatən mın u, itəm Uhgin təmos-ipa, in otətiğ e nəwirən pahrien. Kən netəm mın un itəm koatəto kən moatos e nikilat kən moatol, okotətiğ mın e nəwirən pahrien, məto-inu nian rəha natimnat mın u, naoa u tatəghat-in, tinəkuəkir agin.

Jon təməte naoa kəm niməfak mın ilat sepın

⁴ İo Jon, etahl-ipən naoa u tatuwin kəm niməfak mın ilat sepın əpəh e nitən Esia.

Pəs Uhgin u itəm tətətiğ roiu, təmətətiğ lilin, kən otəpanatig lilin mın, in otawte-in rəhan nəwirən ne nəməlinuən kəm itəmat. Kən pəs narmın ilat

* **1:1:** "Təmöl əp," nipətin u, məmə tatəgətun nat kit itəm aupən, nipətin tatəhluaiğ. E Bislama, katən məmə, "rivilem."

sepin[†] itəm koatatiğ aupañ e jea rəha kig, ilat mın okotol nulan etəmat. ⁵ Kən İesu Kristo mın, in otawte-in mın nulan kəm itəmat. Kristo un təmətul-arəp əskasik o nıpahrienən, kənu inəh, in etəmim itəm in təmaupən məmegəh lilin e nımisən,[‡] kən in tərəmərə e kig mın rəha nətueintən. §

Pəs nənwiwiən tuwin o İesu Kristo u, in təmölkeike itat, kən nitan təmaiəh məmə otikis itat e nolən rəha təfagə rat. ⁶ In Kig rəhatat, kən təmöl kitat kotatiğ ahgin rəhan nərəməərən, kən mol kitat kotuwa pris mın rəha Uhgın rəhan, koatol wək rəha Tata rəhan. !Pəs nənwiwiən o rəhan nepətən ne nəsanənən tuwin o İesu Kristo, namnun tikə! !Pəs in otərəmərə lilin! Pəs otol nəhlan. Əwəh.

⁷ !Otəplan-tu! In tatuwa e mal napuə,^{*} kən netəmim rafin okotətag-pən motəplan e niganəmtilat ətuatip, kən netəm mın u kəmotaru in aupañ, okotəplan mın, kən netemim e noanol mın rafin e nətueintən, nıkilat otəhmə, motasək əfəmäh məto-inu kəmotəplan.[†]

In otəkəike mol nəhlan. !Əwəh!

⁸ İərəmərə Uhgın tatən məmə, “Io Nəukətin ne Namnun.[‡] Io u etatiğ roiu, kən emətatiğ lilin, kən epanətatiğ lilin mın, kən io un, Nahgik Təpət Pik Agin.”

Jon təməplan Nəti Etəmim

⁹ Io Jon, piatəmat u, itəm kitat koatos kələh nelmitat mın kitiaə e İesu o nahməən, ne natigən e nərəməərən rəhan, ne nətul əskasikən e nian rəha nahməən. Kəmərakin-pən io e nəptən u Patmos,[§] məto-inun iatən-iarəp nəghatən mın un itəm Uhgın tatos-ıpa, kən mətətul-arəp o İesu. ¹⁰ In Nian rəha İərəmərə rəhatat,^{*} kən emərioah e Narmin Rəha Uhgın, kən rəhan nəsanənən təmöl kəm io, kən ekəto nəwian asol kit e məntaak, təhmen əm e təwi,[†] ¹¹ kən nəwian u tatən məmə, “Əte rəkis e naoa natimnat mın rafin itəm otəplan kən mahl-ıpən kəm nıməfak sepin. İlat koatuwin kəm Efesas, kən Simana, kən Pekamam, kən Tuatira, ne Satis, ne Filatelfia, ne Laotisia.”

¹² Kən əmun, ekeirair məmə ekəplan-tu, məmə pah tatəghat kəm io. Kən nian emeirair, məplan nat katəhtu-pər lait lan, ilat sepin, kəmol e iaen u kol tatipit-ıpit,[‡] ¹³ kən ilugin e nat katəhtu-pər lait mın u lan, eməplan suah kit təhmen e Nəti Etəmim,[†] rəhan napən kaifəmäh u kaifəmäh. Kən kəməlis manikiləhan e kətəut, kəmol e iaen u kol tatipit-ıpit.[‡] ¹⁴ Rəhn-kapə ne noanun tərüən tərüən mə nəhwi noan nıtəhəi,[§] * kən niganəmtin tətasiə təhmen e nammənin nigəm.[†] ¹⁵ Nelkin təhmen e pırons,[‡] itəm kamaan e nigəm məmə otaiəh rəkis-in namtəən, məfəl itəm təwır, kən uarisig un, kərəpe məmə in otəwır matipit-ıpit. Kən nəwian iaəgin iaəgin təhmen e nıtəhəi asol kit tatəm noanahluə;[†] ¹⁶ In tatos məhau ilat sepin e nelmin matip, kənu naip kit rəha nəluəginən in tasilə e nıkalın kərən mil,[§] tətisi-pən e nıpəgnoan, kən suah un təhəg-əhəg mitasiə, təhmen e mıtgar əpə e nərauıəgən.

† **1:4:** Narmin ilat sepin itəm koatatiğ aupañ e rəhan tiron, (Nol Əpən 3:1; 4:4; 5:6), okəm-naka in suatip rəha nənan Narmin Rəha Uhgın; məto okəm-naka ilat nagelo sepin u kotasənən (Nol Əpən 1:20; 8:2) itəm koatatiğ aupañ e tiron. Nampa sepin u, kəmehm mau fifti-foa e Nol Əpən. E Naoa Rəha Uhgın, nian neen tatən “ilat sepin” məto nıpətin məmə ilat rafin agin. ‡ **1:5:** Kol 1:18; Sam 89:27 § **1:5:** Sam 89:27; Nol Əpən 17:14; 19:16 * **1:7:** Dan 7:13 † **1:7:** Sek 12:10 ‡ **1:8:** Nəghatən ətuatip u rəha İesu, “Io un, Alfa ne Omeka.” Alfa un, in leta tatətul aupañ e alfabet rəha nəghatən Kris, kən Omeka un, in leta itəm tatol namnun lan, təhmen e A ne Z e Inglis. § **1:9:** Nəptən u Patmos, in aelan kit. * **1:10:** Nian rəha İərəmərə u, in Santei. † **1:13:** Dan 7:13 ‡ **1:13:** Napən əh katən, in napən rəha pris asol agin. İesu in rəhatat pris asol agin. § **1:14:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “in tərüən tərüən mə sno.” * **1:14:** Dan 7:9 † **1:14:** Esik 1:28 ‡ **1:15:** Pırons, in iaen kit, kala rəhan təhmen e kol. § **1:16:** Hip 4:12; Jon 12:48

17 Nian eməplan suah əh, emeiuaiu morin io əh nelkin ikin, tahmen əm məmə emimis.* Məto in təmea-pa mek io e rəhn matip kən məmə, “Əsəginən. Io u, io eməpən matig, kən io iatol namnun agin. 18 Io u, Etəm Tatəmegəh.† !Emimis aupən, kən məto əplan-tu, iatəmegəh lili! Kən io iatos ki rəha Nimişən ne ki rəha Noanpən.‡

19 “Tol nəhlan, əte rəkis nat naka itəm nəməplan, kən neen natəplan u-roiu, ne natimnat neen min itəm tatıwa. 20 Məto ekuhapik e nipəti məhau min ilat sepın itəm nəməplan iatos e nelmək matip, ne nat katəhtu-pər lait lan, ilat sepın, kəmol e iaen u kol tatipit-ipit. Məhau min u ilat sepın, nipətin u nagelo min rəha niməfak sepın. Kənu nat katəhtu-pər lait lan, ilat sepın, kəmol e kol, nipətin un, niməfak min un ilat sepın.

2

Nəghatən təmuwin kəm iəfak min ikin Efesas

1 “Əte naoa kit tuwin o nagelo* rəha niməfak e taon Efesas, mən-ipən məmə, Nəghatən u rəhan, etəm tatos məhau sepın e nelmin matip† kən mətəliwək ilugin e nat katəhtu-pər lait min lan,‡ u itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, kən ilat sepın.

2 Io ekıtun rəhatəmat nolən min. Ekıtun wək pik min rəhatəmat, kən mitun min məmə nəkotətul-iəkis. Ekıtun məmə itəmat nakotahtosig-in netəm rat. Nəmotakil netəm min un itəm ilat kotəmə ilat aposol min, məto sənəmə ilat pahrien. Kən itəmat nəmotəplan rəkis məmə ilat ieiua min.

3 Ekıtun min məmə itəmat nakotos nətəligən əfəməh. Nəratən təmiləs pap itəmat, məto noatətul-iəkis o nərgək, məsotəpou-inən.

4 Məto iatehm nipəgnəmtin kit əh-ikin nəmotol, təsahmenən e niganəmtək. Nəmotapəs nolkeikeən§ aupən rəhatəmat. 5 Nikitəmat tuəhtu nolkeikeən itəm nəmoatətig lan aupən. Otəuhlin itəmat, kən motol natimnat min u nəmoatol aupən. Okəmə nəsoətələn, kən ekuwa, miləs-irəkis rəhatəmat nat katəhtu-pər lait lan e nəmeen. 6 Məto nat kitiaə əm əh-ikin, noatol in təwir. Itəmat nakotətəhau nolən rat min rəha netəmim rəha Nikolas,* tahmen əm lak, iatol mihin.

7 Etəm matəlgın tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən min itəm Narmin Rəha Uhgın tatən-ipən kəm niməfak min. Etəm otol win e nəluaginən u, io iatəgəhan-in məmə in otun noa nig rəha nəmegəhən itəm tatəwə e nasumən rəha Uhgın.†

Nəghatən təmuwin kəm iəfak min ikin Simana

8 Kən in tatəghat əh matən-ipa kəm io məmə, “Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha niməfak e taon Simana, mən-ipən məmə,

Nəghatən u rəhan, etəm təməpən matig, kən in otol namnun agin.‡ In təmimis kən məmegəh min,§ kən in tatən məmə,

* **1:17:** Dan 8:17; 10:15; Mat 17:6 † **1:18:** Sam 42:2 ‡ **1:18:** “Io iatos ki rəha Nimişən ne ki rəha Noanpən,” nipətin u məmə iatos nepətan o nahtosigən ne nerəhən e ket rəha Imə Netəm Kəmotimis Ikin, kən mol netəmim kəmotimis ilat kotəmegəh min. * **2:1:** Nian suah u tatən “nagelo,” okəm-naka tatəghat-in pasta rəha niməfak. † **2:1:** Nol əpən 1:16 ‡ **2:1:** Nol əpən 1:12-13 § **2:4:** Jon 13:35; Jer 2:2-5 * **2:6:** Netəm rəha Nikolas min un, kitat kasotitun wirən natimnat tepət elat o rəhalat etəm-iasol. İlat netəmim neen rəha niməfak, məto ilat koatan məmə kitun nəfakan kəm narmin nat min, kənu kitun nit əpnərinən itəm. İlat koatən məmə nolən min əh, təsərikənən narmitəm. † **2:7:** Jen 2:9; 3:22-24; Rom 5:12,18; 6:23; Nol əpən 22:2 ‡ **2:8:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “tol namnun agin,” nipətin u, tətatig nian rafin. § **2:8:** Nol əpən 1:17-18

⁹ Netəm Simana, ekitun rəhatəmat nahməən. Ekitun məmə itəmat ian-rat mīn, məto sənəmə itəmat ian-rat mīn pahrien. !Itəmat, rəhatəmat nautə tēpət aɡin! Ekitun mə ieiua mīn neen itəm koatən nəghatən moatalik itəmat lan, moatən mə ilat netəm Isrel, məto kəp.* Rəhalat nimə rəha nuəfiminən in nuəfiminən rəha Setan əm.† ¹⁰ Sotəginən nahməən mīn itəm otəsuwəhən koatuwa etəmat. Iatan-ipinə kəm itəmat, məmə Setan otəpanəmki-pən itəmat neen e kalapus məmə Uhgīn otekasgəwīn nahatətəən rəhatəmat, kən itəmat onəkotatig e nahməən o nian ilat ten.‡ Otətul əskasik, nat əpnəpīn okəmə itəmat neen okotimis, kən io oekos-ipinə rəham nətouən, təhmen-pən əm məmə katafauin-pən nat kit e rəhn-kapə etəm təmol win e naiuən, kən rəham nətouən in nəmegəhən lilin.

¹¹ Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən mīn itəm Narmīn Rəha Uhgīn tatən-ipən kəm niməfak mīn. Etəm otol win e nəluəginən u, nimisən otəsuwīnən e noanənmamin nigəm asol.”§

Nəghatən təmuwīn kəm iəfak mīn ikin Pekamam

¹² Kən in tatəghat əh matən-ipa kəm io məmə, “Əte naoa kit tuwīn o nagelo rəha niməfak e taon Pekamam, mən-ipən məmə,

Nəghatən u rəhan, etəm tatos naip rəha nəluəginən kit itəm tasilə e nəwtain kərən mil.*

¹³ Ekitun ikin nəkotatig ikin. Ikin əh, Setan tatəpələh, matərəmə rə ikin. Məto itəmat noatətul-iəkis ron io. Nəməsotəuhlinən rəhatəmat nahatətəən lak. Imatəmat, Setan tatətig ikin, kən kəmoħamnu rəhak etəmim Antipas, itəm təmətul əskasik o nən-iarəpən io. Nat əpnəpīn məmə nian əh təmiəkis pap otəmat, məto itəmat nəmotahatətə əskasik lak.

¹⁴ Məto in əm un, iatehm nīpəgnəmtin mīn neen itəm itəmat noatol itəm təsətuatipən e niganəmtək. Itəmat neen u ikin-un, noatəgətun netəmim u ikin-un məmə okotos nəgətunən rəha Palam. Palam u, in təmol suatip kəm Kig Palak məmə in otos-ipən-os-ipən kəm netəm Isrel, kən pəs ilat kotal nolən rat, moatun nəgwənən itəm kəmol sakrifais lan tatuwīn kəm narmi nat itəm kəmasgəwīn e nig, kən moatit əpnəpīn ilat mīn.† ¹⁵ Kən e nolən kitiah əm ilat netəm Isrel mīn əh, itəmat neen u ikin nəkoatətəu-pən nəghatən rəha netəmim rəha Nikolas.‡ ¹⁶ !Tol nəhlan, onəkotəkəike motəuhlin wəhai əm nətəligən rəhatəmat o nolən rat mīn rəhatəmat! Okəmə nəsotolən, otəsuwəhən oekimnə otəmat, kən iakoh netəm mīn un, kən məte ilat e naip rəha nəluəginən itəm tatisi-pən e nīpəgnoak.

¹⁷ Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən mīn itəm Narmīn Rəha Uhgīn tatən-ipən kəm niməfak mīn. Etəmim itəm tatol win e nəluəginən, io oekos-ipən nəgwənən anion u mana§ kəm in. Oekos-ipən mīn kəpiel ruən kit kəm in, itəm kəməte-pən nərgin wi lan, kən in pisin əm un, itəm otos, titun nərgin.”

Nəghatən təmuwīn kəm iəfak mīn ikin Tuatira

¹⁸ Kən in tatəghat əh matən-ipa kəm io məmə, “Əte naoa kit tuwīn o nagelo rəha niməfak e taon Tuatira, mən-ipən məmə,

* **2:9:** ?Nəghatən u, “moatən mə ilat netəm Isrel, məto kəp,” nīpətīn naka? In tatəghat-in ətuatip netəm mīn u noanol rəha Isrel. Məto nian Iesu tatən məmə ilat sənəmə netəm Isrel pahrien, nīpətīn un məmə netəmim pahrien rəha Uhgīn, inun, itəm koatəfak kəm in, məto sənəmə netəm Isrel u ilat netəmim mīn ətuatip rəha Uhgīn. (Kal 6:15-16). † **2:9:** Jon 8:33-47 ‡ **2:10:** Nian ten nīpətīn un, məmə nian rəha nahməən otəkəike mol namnun. § **2:11:** Nol Өпөн 20:11-15; 21:8 * **2:12:** Nol Өпөн 1:16 † **2:14:** Nam 22-24; 25:1-2; 31:16 ‡ **2:15:** Əplan-tu futnot e Nol Өпөн 2:6. § **2:17:** Jon 6:31-33,35,48,51

Nəghatən u, in nəghatən rəha Nəti Uhgın. Nıganəmtin tətasiə tahmen e nəmnamın nıgəm, ne nelkin tahmen e pırons* itəm kəmərəpe məmə in otəwir matipit-ıpit.† Tatən məmə,

¹⁹ Enitun rəkis nolən mın rəhatəmat, netəm Tuatira. Ekitun rəhatəmat nolkeikeən ne nahatətəən, ne nasituan e netəmim, kən ekitun mın məmə nətəligən rəhatəmat təfəməh o nətul əskasikən. Ekitun məmə nolən mın rəhatəmat noatol roiu, təwir maprəkis-in nolən mın rəhatəmat aupən.

²⁰ Məto iatehm nıpəgnəmtin kit əh-ikin noatol itəm təsətuatıpən e nıganəmtək. Itəmat noatəgəhan-in nolən rəha pətan əh itəm tahmen e pətan aupən u, Jesepel.‡ In tatən məmə in ien kit, məto nəgətuən rəhan tatit rat rəhak mın iolwək, matol məmə ilat koatit əpnəpın ilat mın, kən moatun nagwənən u itəm katol sakrifais lan kəm narmin nat itəm kəmasgəwin e nig. ²¹ Ematəsahgin pətan əh məmə in otəuhlin rəhan nolən rəha nətou-pən əpnəpınən iərman, məto in tapəs. ²² Tol nəhlan, roiu əh, oekol in tatimıs pik e rəhan pet. Kən netəm mın u itəm kəmotit əpnəpın ilat mın, ilat Jesepel u, okəmə ilat kəsotəuhlinən ilat e nosən nolən rəha pətan əh, oekol ilat mın koatəto tərət pik, kən məsou-in ilat e pet u rəha nəhmən. ²³ Kən ekau kitiaə əm e nenətin mın, moh ilat kotimıs. Tol nəhlan, kən nıməfak mın rafin okotitun məmə io əm un, ekitun nətəligən mın rəha netəmim, ne nəkilat. Kən io ekos-ıpən nətuən rəhatəmat tətəu-pən əm rəhatəmat nolən mın itəm nəmoatol.§

²⁴ Məto itəmat u, netəm Tuatira itəm nəməsotosən o nəgətuən rəha Jesepel əh, iatəghat kəm itəmat roiu. Ekitun məmə itəmat nəməsotosən natimnat itəm katən məmə nat əgin mın rəha Setan itəm tətəhluəig-in mənətan. Esələhəu-pənən nat figəm kit mın kəm itəmat, məto iakolkeike məmə nəkotol nat kitiaə əm, inun, ²⁵ otaskəlim tiəkis əm e nat itəm ninotos rəkis, mətoarus io ekitəlig-pa.

²⁶⁻²⁷ Etəm otol win e nəluəginən u, kən tatətul əskasik o nolən nəwiak, matuwın, matuwın mətoarus nəmnuən, kən io ekos-ıpən nepətən u kəm in, itəm rəhak tata təmos-ıpa kəm io, məmə in otərəməyə e kantri pisin pisin mın. Kən in otos rəhan nəlnal itəm in nəmtətin rəha nərig asol rəhan, kəmol e iaen, kən in otatgəhl-atgəhl netəm e nətueintən, tahmen-pən əm məmə iaen itəm təmohapilas-ohapilas sospən kəmol e noanisip. ²⁸ Kən io ekos-ıpən mın məhau u, fetukai kəm in.*

²⁹ Etəm matəlgın tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən mın itəm Narmın Rəha Uhgın tatən-ıpən kəm nıməfak mın.”

3

Nəghatən təmuwin kəm ıfak mın ikin Satis

¹ “Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha nıməfak e taon u Satis, mən-ıpən məmə,

Nəghatən u rəhan, etəm tatos narmın rəha Uhgın ilat sepın,* kən matos mın məhau sepın.† Nəghatən u rəhan itəm tatən-ıpınə kəm itəmat məmə, Ekitun rəhatəmat nolən mın. Ekitun məmə katən məmə itəmat noatəmegəh, məto kəpə, itəmat ninotimıs rəkis. ² !Otaıir-ta! Nolən wir mın

* **2:18:** Pırons, in iaen kit, məto rəhan kala tahmen e kol. † **2:18:** Dan 10:6; Nol Өпөн 1:14-15

‡ **2:20:** Pətan u, in pətan kit əh Tuatira. Okəmə naka nərgin pahrin u Jesepel, o okəm-naka, kəmən əm mə Jesepel məto-inu in tahmen e Jesepel u aupən, pətan rəha Kig Ehap

(1 King 21:25-26). In təmit netəmim e suatip kit məmə okotol sakrifais kəm narmın nat mın, kən motətəu-pən nolən rəha nit əpnəpınən iərman ne pətan. Okəmə naka in tahmen e Nikolas itəm kəmən

e 2:6,15. § **2:23:** Jer 17:10 * **2:28:** Nol Өпөн 22:16 * **3:1:** Əplan-tu futnot e Nol Өпөн 1:4

† **3:1:** Nol Өпөн 1:16

rəhatəmat nəmoatol aupən, otəsuhəhən tikə agin. Məto itəmat nəkotəkəike motalkut məmə onəkotos-ipər min nolən rəhatəmat, motol tuwa məskasik, məto-inu esəplanən əh nolən wir kit itəm nəmotol motuwın motol nammun lan, kən tətuatip e niganəmti Uhgın rəhak. ³ Tol nəhlan, nikitəmat tuəh nəghatən itəm nəmotos, kən moatətə aupən. Otol, kən motəuhlin itəmat. Məto okəmə nakotapıl əlu-əlu, oekiet-arəp otəmat tahmen e iakləh, kən itəmat okol nəsotitunən məmə nian naka oekimmə otəmat.

⁴ Məto itəmat noan məsin əm un ikin Satis, itəm kəməsotolən napən rəhalat tamkimik. İlat kotətuatip, motahmen o naliwəkən itimat min io e napən ruən. ⁵ Etəm in otol win e nəluaginən, in otuwın nulan e napən ruən. Kən okol esafəl rəkisən nərgin e naoa rəha nəmegəhən, kən io ekən-iarəp nərgin e niganəmti rəhak Tata ne rəhan nagelo min, məmə in rəhak ətuatip etəmim.[‡]

⁶ Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlgin-wir nəghatən min itəm Narmın Rəha Uhgın tatən-ipən kəm niməfak min.”

Nəghatən təmuwin kəm iəfak min ikin Filatelfia

⁷ “Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha niməfak e taon Filatelfia, mən-ipən məmə,

Nəghatən u rəhan, Etəm Tasim, kən in Nipahrienən. Kən in tatos ki rəha Tefit u aupən. [§] Okəmə in terəh e toa kit, kən okol suah kit təsahtosig-inən. Kən okəmə in tahtosig e toa kit, kən okol suah kit təserəhən lan. ^{*} Nəghatən u rəhan itəm in tatən-ipinə kəm itəmat məmə,

⁸ Ekitun rəhatəmat nolən min, netəm Filatelfia. Ekitun məmə rəhatəmat nəsanənən in noan məsin əm, məto itəmat nəmoatol nəwiak məsotapəsən, kən məsotəhluag-inən məmə rəhak u itəmat. Otəplan-tu. Emerəh e toa otəmat. Okol suah kit təsahtosig-inən. ⁹ Otəplan-tu. Netəm min un e Nuəfiminən rəha Setan, ilat koatən məmə ilat netəm İsrəl, məto kəpə. İlat ieiüə min. [†] Otəplan-tu. Oekol ilat kotuwa motisin nulilat e nelkitəmat o nisaiian, kən okotən məmə nipahrienən io ekolkeike itəmat.[‡] ¹⁰ Emən-ipinə kəm itəmat məmə itəmat onəkotos nətəlign əfəməh o nətul əskasikən, tahmen əm lak, kən itəmat nəmoatol rəhak nəghatən. [§] O nat u, io oekatıpal wir^{*} otəmat e nian itəm nəratən otəsuhəhən tuwa e nətueintən min rafin, [†] məmə otekasgəwin-tu nahatətəən rəha netəm rəha nətueintən.

¹¹ Otəsuhəhən ekuwa. Otəskəlīm-ikəis natimnət min itəm itəmat ninotos rəkis, məmə suah kit otəsosən rəham nətəuən[‡] itəm ninol win rəkis lan. ¹² Etəm otol win e nəluaginən, kən io oekol in tahmen e nig asol kit itəm tataruəsən Nimə Rəha Uhgın rəhak. Kən in okol təsietən e Nimə əh nian kit. Kən io, oekətə-pən nərgi Uhgın rəhak lan, ne nərgi taon rəha Uhgın rəhak

[‡] **3:5:** Mat 10:32; Luk 12:8; Mak 8:38; Luk 9:26; 1 Jon 2:23 **§ 3:7:** “Ki rəha Tefit” u, tatəpsen-pən nepətən itəm otos e Jerusalem wi. In un, in tatos nepətən məmə oterəh kən mahtosig-in suah kit itəm tatuwin imə; Nol Өпөн 1:18. ^{*} **3:7:** Aes 22:22 [†] **3:9:** Nəghatən u “koatən məmə ilat netəm İsrəl, məto kəpə,” in tatəghat-in ətuatip netəm min u noanol rəha İsrəl min. Məto nian İesu tatən məmə ilat sənəmə netəm İsrəl pahrien, nipətin un məmə netəmim pahriənən rəha Uhgın, inun, itəm koatəfak kəm in, məto sənəmə netəm İsrəl u ilat netəmim min ətuatip rəha Uhgın (Kal 6:15-16). [‡] **3:9:** Jon 8:44; Nol Өпөн 2:9 **§ 3:10:** Hip 12:1-3 ^{*} **3:10:** “Oekatıpal,” nipətin u, məmə, “Oekehə wir etəmat,” inu “protektem yufala,” e Bislama. [†] **3:10:** Jon 17:15 [‡] **3:11:** “Nətəuən” əh, tatəghat-in, in hat kit kəmol e nimali nig, o narmi nimali nig kəmol e kol, kən katafauin-pən e rəhn-kəpə etəm təmol win e niauən. Kən hat itəm Kristo otəfauin-pən e rəhn-kəpə etəmim o rəhan nətul-ikəisən, in otəkəike matehm wir o netəm min un itəm kotolkeike məmə okotos-irəkis olat. Inu, in nuwəhən nimaə nəghatən məmə ilat okəsotapəsən nətul əskasikən məmə ilat okəsotamik-arəpan-inən nətəuən rəhalat, inun, nəmegəhən lilin ilat Kristo.

lan. Taon u, in Jerusalem wi, itəm Uhgın rəhak otahl-ıpa, otisi-pər e nego e neai, meiuaiu-pa. Kən io oekəte-pən min nərgək wi e suah u.

¹³ Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən min itəm Narmın Rəha Uhgın tatən-ıpən kəm niməfak min.”

Nəghatən təmuwin kəm ıfak min ikın Laotisia

¹⁴ “Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha niməfak e taon Laotisia, mən-ıpən məmə,

!Nəghatən u rəhan, etəm katən məmə in Nıpahrienən! In un, in etəm kitun nagileən lan məmə tatətul-arəp o nən-ıarəpən nıpahrienən əm, kən in nəukətın[§] natimnat rafın itəm Uhgın təmöl.* Nəghatən u rəhan, itəm in tatən-ıpınə kəm itəmat məmə,

¹⁵ Ekitun rəhatəmat nolən min, netəm Laotisia. Ekitun məmə nəmegəhən rəhatəmat tahmen e nəhau itəm tarion əm. Təwir məmə onəkotətul əm e kitıah, onəkotətəp o onəkotəgəpan. ¹⁶ Itəmat nəkoatətul əm ilugin, nakotarion əm—nəsotəgəpanən məsotətəpən—tol nəhlan, oiakagəh rəkis-in itəmat roiu, ¹⁷ məto-inun itəmat nakotən məmə, ‘Rəhatımat nautə tepət, ioatos mənı asol, rəhatımat nəmegəhən təwir, natimnat rafın tatig, kən nat kit təkəkəən otimat.’ Məto itəmat nəkotəruru məmə itəmat nınotatig rəkis e nərətən, itəmat nəkotol nasəkıtunən, rəhatəmat nautə tıkə agin, nıganəmtitəmat təpis, kən nakotaiu piəpiə əm. ¹⁸ O nat u, iatən-ıpınə ətuatıp kəm itəmat, təwir məmə onəkotos-nəmtin iaen u kol tatıpıt-ıpit ron io, itəm kəmuwaan e nıgəm tus rəkis namtəən lan,† kən pəs itəmat, rəhatəmat nautə otepət. Kən onəkotos-nəmtin min napən ruən o nuwinən lan, məmə onəkotalpin nıpətıtəmat un, itəm tol naulısən. Kən moatos-nəmtin min mərisin ron io, motol-pən e nıganəmtitəmat, məmə nıganəmtitəmat otalien, nəkotəplan wir nat.

¹⁹ Netəm min un rafın itəm iakolkeike pik ilat, io iatəghat əskasık kəm ilat matəg-ətuatıp-in ilat. Tol nəhlan, təwir məmə nıkitəmat otimis-pa lak, kən motəuhlin-pa e nolən rat min rəhatəmat. ²⁰ !Otətəlig-tu! Io iatətul e nafıluə, matətəht toa o nuwamən imə. Okəmə suah kit tətə nəwiak kən terəh e toa, kən ekuwin imə kən magwən itımlau min.

²¹ Io emol win e nəluaginən kən matəpələh-pər itımlau rəhak Tata e rəhan jea, matuəramərə. Kən e nolən kitıah əm, etəm otol win e nəluaginən, io ekegəhan-in məmə otəpələh itımlau min e rəhak jea, matəramərə itımlau min io.

²² Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən min itəm Narmın Rəha Uhgın tatən-ıpən kəm niməfak min.”

4

Nəfakən e nego e neai

¹ !Uarisig e natimnat min u, emətag-pən əpəh, kən məplan toa kit təmerəh-pən əpəh e neai! Kən nəwian kitıah əm itəm eməto aıpən, inun itəm in ıahgın ıahgın tahmen əm e təwi, tınatəghat min kəm io, kən tatən-ıpa məmə, “Ər-tu muwa ikın-u, ekəgətun ik e natimnat min un, itəm okəpanol.” ² E nian kitıah əm, nəsanəən rəha Narmın Rəha Uhgın təmöl kəm io, kən ekasıpən əpəh aıpən-in io matəplan kig, tatəpələh-pər e rəhan jea, matəramərə e nego e neai.* ³ Kən etəm tatəpələh ikın əh, eməplan in təwir matəlıp, matıpıt-ıpit,

§ 3:14: “Nəukəti natimnat rafın itəm Uhgın təmöl,” nıpətın kəiu e nəghatən Kris. İesu in Nəukətın, nıpətın un, in təmöl natimnat rafın; kən in min in İerəmərə e natimnat rafın. * 3:14: Jon 1:1-3; Kol

1:16; Nol Əpən 1:17 † 3:18: Job 23:10; Mal:3:2-3; 1 Pita 1:6-9 * 4:2: Esik 1:26-28

tahmen e kəpiel wir kəiu nərgilau un tiaspa ne kanilian. Kən mirai-mirai kit təmuwin mitalau e jea rəhan, kən mirai mirai əh tətasiə təhag-əhag tahmen e kəpiel wir kit u, emiral.† 4 Kən mitalau-italau e jea asol rəha kig əh, jea neen min ilat tuente-fo, koatətul, kən netəm-iasol min itəm kəmotəwiətən, ilat tuente-fo, koatəpələh-pər elat. Kəmotuwin e natimnat ruən, kən motəfauin hat min rəha nisaiian, itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit. 5 Kən ikin əh, jea rəha kig tətətig ikin, tatipit, kən kaluəluə titatiperəh matiet ikin. Aupən e jea rəha kig, noanisiə ilat sepin koatuəp. Inəh, narmin rəha Uhgın ilat sepin.‡ 6 Kən ikin əh aupən e jea rəha kig, nat kit min əh-ikin tahmen e nitəhai, məto tahmen e kilas, itəm tatəlip, matipit-ipit.

Plugin ikin əh, kən titəlau e jea rəha kig u, nat neen əh-ikin, ilat kuwit, itəm koatəmegəh, koatətul. Kən niganəmtilat tepət tepət, tatəper-ipən əpnapin əm e nərpilat ne mantaalat ne. 7 In aupən, tahmen e laion, kən nampa tu lan, tahmen e kau iəwiər, kən nampa tri lan, rəhn-kapə tahmen e etənim, kən nampa fo lan, tahmen e malikim itəm tatiwig. 8 Nat min əh itəm koatəmegəh, ilat kuwit, məto niməlməliłat ilat sikis, kən niganəmtilat tirəfin əpnapin əm ilat, muwin əpəh e nəwtain niməlməliłat ləhau ikin ne. Nian rafin ilat kotan napuən lapin ne lenian, məsotamegən, koatan məmə:

“!Iərəməərə Uhgın Nahgın Tepət PİK Agin
in tasim, tasim, tasim pik agin,
itəm in tətətig rolu,
təmətətig lilin,
otəpanətətig lilin!”§

9 Kən nat min əh itəm koatəmegəh, koatən nipahrienən e nepətən rəha Uhgın, kən moatos-ipən nisaiian kəm in, kən moatən tagkiu kəm kig itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, matərəməərə, mətatig lilin, namnun tikə. 10 Kən nian nat min əh itəm koatəmegəh koatol nəhlan, kən netəm-iasol itəm kəmotəwiətən, ilat tuente-fo, koteiuaiu moatisin nulilat kəm in, itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, matərəməərə, kən moatəfak kəm in itəm tətətig lilin, namnun tikə. İlat kotisin nulilat kəm in, kən nipinəgilat taru nisip, kən ilat koatəpeg rəkis rəhalat hat min rəha nisaiian, kən moatəlin aupən-in rəhan jea, kən moatən məmə,

11 “Rəhatimat Iərəməərə Uhgın,

Ik nakətuatip, mahmen agin məmə onakos nənwiwiən rafin,

ne nisaiian rafin,

ne nəsanənən rafin,

məto-inun ik nəmol natimnat rafin.

Ik nəmol ilat məto-inu ik nəmolkeike məmə ilat okotətig.

Kən məto-inu ik nəmolkeike nəhlan, ilat kotətig əh.”

5

Nəti sipsip təmurapik naoa itəm kəmaiu-aiu

1 Kən əmun, eməplan kig tatəpələh-pər e rəhan jea, kən matos naoa kit e nelmin matip itəm kəmaiu-aiu, kən naoa un kəməte-pən nat e nikalin kərən mil, kən kəmaiu-aiu kuwaan ətain mau sepin məmə otaskəlim tiəkis. 2 Kən eməplan nagelo əsanən kit tətəgət əfəməh matən-iarəp məmə, “? Pah u in tahmen mətuatip məmə oteatip rəkis nat itəm kəmuwaan ətain e naoa u, kən murapik?” 3 Məto etənim kit tikə ilis e nego e neai, o ləhau e nətueintən,

† 4:3: Tiaspa okəm-naka in kəpiel amiəmitə, kən kanilian okəm-naka in kəpiel asiə. Emiral min un, kəpiel amiəmitə min. Kitat kotəru ruətuatip kala rəhalat itəm in tatən, məto nat naka itəm Jon təməplan, inun, kala wir min, kotəwir, moatipit-ipit. ‡ 4:5: Əplan-tu futnot e Nol Өпөн 1:4. § 4:8: Eks 3:14

o niki niməptən, kit okol təsətuatipən o nurapikən naoa u, mafin. ⁴ Kən emətasək mətasək, məto-inun kəsəplanən etəmim kit itəm tahmen mətuatip o nurapikən naoa u, mafin. ⁵ Kən etəm-iasol min u kit itəm təməwiətən, tən-ipa kəm io məmə, “!Sasəkən! Mitag-pən-tu məplan, Laion rəha Noanol rəha Juta, * in nəukəti Tefit, † in tinol win rəkis e nəluaginən rəhan. Tol nəhlan, in tətuatip agin-əh o nurapikən naoa əh, kən meatip rəkis nat əh ilat sepin itəm kəmuwaan ətain lan.”

⁶ Kən əmun ekəplan Nəti Sipsip, tatətul əpəh ilugin e jea rəha kig ne nat kuwit itəm koatəmegəh ne netəm-iasol min itəm kəmotəwiətən. Nəti Sipsip u, nəkəplan məmə kəmoəhamnu rəkis. Kən rəhnipət ilat sepin, ‡ kən nigənəmən ilat sepin min, ilat un, koatətul o narmən rəha Uəgin ilat sepin itəm təməhl-iarəp ilat kotuwın e nətueintən. ⁷ Nəti Sipsip əh, təmuwin meə-pən mos-irəkis naoa u e rəhn matip kig itəm tatəpələh-pər e rəhan jea. ⁸ Kən nian in tinaskəlīm naoa un, kən nat min un itəm koatəmegəh ilat kuwit, ne netəm-iasol itəm kəmosos nəwiətən ilat tuente-fo, ilat kotisin nulilat o Nəti Sipsip, moteiuaiu, nipinəgilat taru nisip. İlat rafin koatos hap^S min ne pesin min itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, tərıoah e nat pien-pien min itəm nəmiəwin təwir. Kən nat pien-pien u, in tahmen e nəfakən min rəha netəmim rəha Uəgin.*

⁹ Kən nat min un itəm koatəmegəh ilat kuwit ne netəm-iasol itəm kəmotəwiətən, kəmotan napuən wi kit məmə, “İk nəkətuatip, mahmen agin o niləsən naoa u, kən meatip rəkis nat min itəm kəmuwaan ətain lan, məto-inun kəmoəhamnu ik, kən nəmos-nəmtin netəmim e nitam məmə ilat rəha Uəgin.

Kən ilat kəmotisi-pən e noanol min rafin,
ne nəghatən min rafin,

ne kantri min rafin,

ne netəm nuwigilat tol pisin pisin min,

¹⁰ kən nəmol ilat kotatig əhgin rəham nərəmərən,

kən ilat rəham pris min,

koatol wək rəha Uəgin rəhatimat.

İlat okotərəməyə e nətueintən.”

¹¹ Kən ekətag-pən min məplan, kən məto min nəwia nagelo min tepət, tepət, okol kəruru nafinən. Kəmotətul, motitəlau e jea rəha kig, ne nat min u itəm koatəmegəh, ne netəm-iasol min itəm kəmotəwiətən. ¹² Kən ilat kotan əfəməh napuən məmə:

“!Nəti Sipsip itəm kəmoəhamnu,

in tətuatip mahmen agin məmə kotənwiwi in,

məto-inu tatos rafin nəsanənən,

ne nautə, ne nenatigən,

ne nəhgin, ne nepətən əhag-əhag!

!Təwir agin-əh məmə koatisiai-in!”

¹³ Kən eməto min natimnat rafin itəm Uəgin təmol e nego e neai, ne nətueintən, ne İmə Netəm Kəmotimis İkin, ne e niki nitəhəi, ne natimnat min rafin itəm kotatig elat, ilat rafin koatən məmə:

“Pəs nənwiwin ne nisiaiən tatuwin o kig itəm tatəpələh-pər e rəhan jea ne

Nəti Sipsip,

məto-inu in tatos nepətən əhag-əhag ne nərəmərən.

* 5:5: Jen 49:9-10 † 5:5: Aes 11:1 ‡ 5:6: Əplan-tu futnot e Nol Əpən 1:4 § 5:8: “Hap,” in nat kit katoh tətən napuən, tahmen e kitar. * 5:8: Sam 141:2

!Pəs nənwıwıən ne nısiııən tuwın olau,
kən tatuwın, matuwın, matuwın, namnun tikəl!"

¹⁴ Kən nat mın in ilat kuwıt itəm koatəmegəh, kotəmə, "!"Əwəh!" kən netəmiasol mın itəm kəmotəwıətən kotısın nulılat ron, moteıuıau, nıpınəgılat taru nısıp, moatəfak kəm in.

6

Nəti Sipsip təmatgəhl nat itəm kəmuwaan ətain naoa itəm kəmaıu-aiu lan

¹ Kən ekatəlkəlik o Nəti Sipsip nıan in təmatgəhl rəkıs nat kit itəm kəmuwaan ətain e naoa kəmaıu-aiu. Kən əmun, nat koatəmegəh u kit ilat kuwıt tagət əfəməh e nəwıan kit tahmen e kaluəluə, məmə, "!"Wa-tul!" ² Ekətag-pər məplan hos kəruan kit. Etəm tətəsue-pər lan tatıləs nıfagə, kən kəməfaıuın-pən hat rəha nısiııən kəm in, tahmen e hat rəha etəm tınol wın rəkıs e nəluaginən. In təmaıu matuwın tahmen e etəm təmol wın e nəluaginən, kən matuwın mın məmə otol mın wın.

³ Nıan Nəti Sipsip təmatgəhl rəkıs nat tatol nampa tu lan, itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən eməto nat tətəmegəh itəm tatol nampa tu lan təmə, "!"Wa-tul!" ⁴ Kən hos pısın kit mın itəm tasiə, təmaıu muwa. Etəm tıtəsue lan, kəmos-ıpən nısa asol kit rəha nəluaginən kəm in. Kən Uhgın təmegəhan-ıpən nəpətən məmə otos-ırəkıs nəməlınuən itəm tətətig e nətueıntən, məmə netəmın koatəluagin əm moatohamnu-ohamnu ilat mın ikın mın rafın.

⁵ Kən nıan Nəti Sipsip təmatgəhl rəkıs nat tatol nampa tri lan, itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən ekəto nat tətəmegəh itəm töl nampa tri lan, təmə, "!"Wa-tul!" Kən ekətag-pər məplan hos kapın kit. Etəm tıtəsue lan tatıtöl sikel* kit. ⁶ Kənu eməto nəwıan kit tətısı-pən ilugin e nat koatəmegəh mın ilat kuwıt, matən məmə, "Uwın, kəmegəhan-in ik məmə nəkitun nosən nəumis e nıtən mın, kən ilat okotəkəıke mətərakın məni asol o nosən nagwənən noan məsın əm. Məto onəsərəkınən nəukəti nig olıf mın itəm katol oel e noan, kən nəsarəkınən nəukəti nol u krep itəm katol wain lan."

⁷ Nıan Nəti Sipsip təmatgəhl rəkıs nat tatol nampa fo lan, itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən ekəto nat tətəmegəh itəm tol nampa fo lan, tatən məmə, "!"Wa-tul!" ⁸ !Kən ekətag-pər məplan hos kəmtap kit! Etəm tıtəsue lan, nərgın u Nımısən, ilau etəmim kit, nərgın u, Noanpən, tatarısıg-in mətıan. Kəmıos nəpətən məmə okohamnu netəmim e nııp ne nəumis ne nımısən ne nat megəh iarupın mın. Kəmıos nəpətən nəhlan, tahmen-in nəwtain nətueıntən kıtıəh, məpəs əm nəwtain kısıl.

⁹ Kən nıan Nəti Sipsip təmatgəhl rəkıs nat tatol faif itəm kəmuwaan ətain naoa lan, ekətag-pən əpəh e nəwtain olta,† ləhau ikın, məplan netəm kəmoahamnu ilat məto-inu ilat kəmotətul əskasık o nən-ıarəpən nəghatən rəha Uhgın. ¹⁰ İlat kətaun əfəməh moatən-ıpən kəm Uhgın məmə, "!"Ik nakərəməərə e natımnat rafın, ik nakasım, kən ik nıpahrıənən. ? O nəghan ne kəm ik onakələhəu nəghatən məmə netəm rəha nətueıntən kəmotol tərət, kən mol nalpınən kəm ilat o nat itəm kəmotol etımat? ? Onagəhən nakalpın nıtai nıtatımat e netəm mın əh?"

¹¹ Kəmotən nəhlan, kən kəmos-ıpən nəpən ruən kəm ilat rafın. Məto kəmən-ıpən kəm ilat məmə okotameg mın noan məsın əm mətoarus nampa arıpıə rəha pıalat mın ne wınılət mın, otuwa pıtən mahmen. Pıalat mın ne wınılət mın u, netəmim mın rəha İesu, itəm okəpanohamnu ilat o rəhalat nahatəəən.

* **6:5:** E nıan rəha nəumis, kən netəmım kotakıl natımnat o nooran nagwənən. † **6:9:** Olta u, in tepıl kit tətətöl əpəh e Nımə Rəha Uhgın, kən katol sakrıfais mın ikın. Kən netəm mın u, okəm-naka ilat kotahmen ətıatıp e sakrıfais kit itəm tatuwın o Uhgın.

12 Kən nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol sikis itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən əmun, namig asol kit təməloal. Mitgar təmapinəp agin, kən məwig təmasiə agin tahmen e nita.‡ 13 Kən məhau min əpəh ilis e neai kəmotisas-pən e nətueintən, tahmen e noa nig u fik, itəm nimətag asol təmatigtig e noan pikəh tisas. 14 Kən neai təmikə tahmen e nimitiwin kəmaiu-aiu kiləs kəgim.§ Kən nitot min ne nəptən min kəmotəgim e nəmelat min.

15 Kən kig min rəha nətueintən ne iərəməə min, netəm-iasol min rəha mopaél min, netəm rəhalat nautə tepət, ne netəm koatos nepətən, ne slef min rafin, ne netəm sənəmə slef min, ilat rafin kəmotəhluaig e nipiğ kəpiél asol min, ne nikali kəpiél min əpəh e nikalkal nitot asol min.* 16 Kən ilat kəmotasək əfəməh-pən o nitot min ne kəpiél asol min məmə, “Otisas, motoh ətain itimat, motəhluaig-in itimat o niganəmti kig u itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, ne o neməha rəha Nəti Sipsip,† 17 məto-inun nian asol kəgin əh rəha neməha rəhalau tinuwa. ?Kən pah un in titun nətulən?”‡

7

Wan-hanrit-foti-fo-taosen kəmol mak elat mə rəha Uhgín

1 Kən əmun ekəplan nagelo kuwit koatətul-pən e kona min ilat kuwit e nətueintən. Kəmotəmkətain rafin nimətag kuwit e kona kuwit rəha nətueintən, məmə nimətag otikə e nətueintən, ne nitəhəi, ne nig min.*

2 Kəmos-ipən nəsanənən kəm ilat o nərəkinən nəptən ne nitəhəi. Kən ekətag-pən məplan nagelo kit min tatisi-pah, tatilas nat kit itəm Uhgín u, itəm tatəmegəh, otos o nolən mak rəhan lan. Kən in tətəgət əfəməh-pən kəm nagelo min u kuwit, məmə, 3 “!Otəpəs pitən! Sotəhlmanən nimətag məmə otəsərəkənən niməptən ne nitəhəi ne nig min, pəs ekotol-pən pitən mak rəha Uhgín rəhatat e nipiğəgi iolwək min rəhan.”†

4 Kən eməto nampa rəha netəm kəmotos mak u rəha Uhgín. Netəmin wan-hanrit-foti-fo-taosən kəmotiet rəkis e noanol min rəha Isrel, ilat kəmotos mak əh.

5 E noanol rəha Juta, netəmin ilat tuelef-taosən.

E noanol rəha Rupen, netəmin ilat tuelef-taosən.

E noanol rəha Kat, netəmin ilat tuelef-taosən.

E noanol rəha Aser, netəmin ilat tuelef-taosən.

6 E noanol rəha Naptali, netəmin ilat tuelef-taosən

E noanol rəha Manase, netəmin ilat tuelef-taosən.

7 E noanol rəha Simeon, netəmin ilat tuelef-taosən.

E noanol rəha Lifae, netəmin ilat tuelef-taosən.

E noanol rəha Isakar, netəmin ilat tuelef-taosən.

8 E noanol rəha Sepulun, netəmin ilat tuelef-taosən.

E noanol rəha Josep, netəmin ilat tuelef-taosən.

Kən e noanol rəha Benjamin, netəmin ilat tuelef-taosən kəmotos mak əh.

Nimanin netəmin itəm kəmotuwín e napən ruən

9 Uarisig e natimnat min u, emətag-pən əpəh aupən-in io, məplan nimanin netəmin tepət tepət, okul kəruu nafinən.‡ İlat koatisi-pən e kantri min rafin,

‡ 6:12: Joel 2:31; Wək 2:20 § 6:14: Aes 34:4 * 6:15: Aes 2:10,19-22 † 6:16: Hos 10:8

‡ 6:17: Joel 2:11; Mal 3:2 * 7:1: Nimətag kuwit əh, in nimətag rəha nərəkinən tahmen əm e in əh e Dan 7:2 ne

Jer 49:36-38. † 7:3: 2 Kor 1:22; Efes 1:13 ‡ 7:9: Jen 15:5

ne noanol min rafin, ne nəghatən min rafin, kən nuwigilat tol pisin pisin min. İlat koatətül aupən e jea rəha kig, ne Nəti Sipsip. İlat koatuwin e napən ruən min, kən moatos nelmi nəmil e nelmilat. ¹⁰ Kən moatagət əfəməh moatən məmə

“Uhgın rəhatat itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, matərəməra, ilau Nəti Sipsip, ilau əh kəmioal suatip o nosmegəhən kitat.”

¹¹ Nagelo min rafin ilat kotətül mətītəlau e jea rəha kig, kən mītəlau min e netəm-iasol min itəm kəmotos nəwiətən, ne nat koatəmegəh min u, ilat kuwit. İlat moatisin-pən nulilat aupən e jea rəha kig, moteiuaiu, nipinəgilat taru nisip, kən moatəfak kəm Uhgın, ¹² moatən məmə:

“!Əwəh! !Nipahrienən! Rəhatat Uhgın təwir pik, matəhag-əhag wir.

!In tenatig tenatig, təsanən, nahgın tepət!

!Pəs kotənwiwi in, motisiai-in, kən motən tagkiu kəm in matuwın matuwın nammun tikə! !Əwəh!”

¹³ Kən əmun, netəm-iasol itəm kəmotos nəwiətən min u kit tətəpəh ron io məmə, “?Pah min əh koatuwin e natimnat ruən? ?Kən ilat kəmotisi-pən hiə?”

¹⁴ Kən ekuhalpın məmə, “Etəm-iasol. İk əm nəkitun.”

Kən in təmə, “Netəm min əh, ilat un kəmotiet rəkis e nahməən asol; ilat kinəmotaiquas e rəhalat napən kən motol tərüən e nita Nəti Sipsip. ¹⁵ Kən tol nəhlən,

“ilat kotətül aupən e niganəmti Uhgın, itəm tatəpələh matərəməra,

kən moatəfak kəm in e nərauiəgən ne lapın e Rəhan Nimə;

kən kig u itəm tatəpələh-pər e jea,

in otahgil kəm ilat min nian rafin.

¹⁶ İlat, okol nəumis tısus minən ilat,

kən okol kəsotoaəa minən.

Kən nərauiə təsəhg minən ilat,

nəpe-apeən asol rəha mitgar otəsəhg minən ilat,

¹⁷ məto-inun, Nəti Sipsip itəm tatəpələh ilugin e jea rəha kig,

in otatehm ilat tahmen e etəmim rəha nehman sipsip.

In otit ilat, matuwın o nəmti nəhau megəh,[§]

kən Uhgın ofatəl rafin nahui nəmtilat.”

8

Pesin rəha nat pien-pien

¹ Nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol sepın itəm kəmuwaan ətain naəa lan, kən nagətən təmikə əpəh e nego e neai o nian əkuəkır kit, tahmen e hafəaə.*

² Kən əmun eməplan nagelo sepın u kotətül aupən e niganəmti Uhgın, kən ilat rafin koatos təwi.†

³ Kən nagelo kit min, in tatitöl pesin kit itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, kəməmki-pən nat pien-pien lan. Təmitöl muwa mətul aupən e olta. Kəmos-ipən nat pien-pien tepət‡ kəm in, məmə otos-ipən təlmin nəfakən min rəha netəmim rəha Uhgın, kən mos-ipən ilau kəm Uhgın, muwaan əpəh e olta kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, itəm tatətül aupən e jea rəha kig. ⁴ Nəhaniəm rəha nat pien-pien min, ne nəfakən min rəha netəmim rəha Uhgın, itəm nagelo tatəmik e nelmin, kəmotər motuwın o Uhgın. ⁵ Kən əmun nagelo

§ 7:17: Sam 23:2; Aes 49:9-10; Jon 4:10; 7:37-38; Nol əpən 22:1,17 * 8:1: Hab 2:20; Sef 1:7-8; Sek

2:13 † 8:2: Təwi min əh e Baebol, sənəmə nuwigi nat itəhai, məto təwi əh kəmol e rəhniyat nat kit.

‡ 8:3: Nat pien-pien u in tahmen e nigpis, kən kətuwaan məmə okəto nəhaniəm e nəmiəwin u itəm tatəpien wir.

təmitol nat pien-pien u e pesin, kən məmki-pən nigəm lan, itəm tatuəp e olta, kən məhtəg-iarəpən e nətueintən. Kən əmun, kaluəluə təmatiperəh, kənu təmipit, kən narkərikən, kən namig təməloal.[§]

Təwi min

⁶ Kən nagelo sepın itəm koatos təwi min, kəmotətul matip o nahlən təwi.

⁷ Kən nagelo itəm tətaupən, təmahl rəhan təwi. Kən əmun, ais ne nigəm itəm kəmol pıləh-pıləh iləhal nita, kəmətəg-pən iləhal e nətueintən. Təmuəp mus nəwtain nəptən kitiaħ, mapəs əm nəwtain kəiu, kənu təmuəp mus nig min nəwtain kitiaħ, mapəs əm nəwtain kəiu, kən təmuəp mus ma-kiras mitə kəmotuəp rafin.

⁸ Kən nagelo itəm tatol nampa tu lan in təmahl rəhan təwi, kən nat kit tahmen e nitot asol, itəm tatuəp, kəmərakin-pən əpəh itəhəi. Kən nəwtain nitəhəi kitiaħ təmol nita, mapəs əm nəwtain kəiu. ⁹ Kən təmərəkin nat megəh min itəm kotatig itəhəi nəwtain kitiaħ, mapəs əm nəwtain kəiu, kən mərəkin min nego min nəwtain kitiaħ, mapəs əm nəwtain kəiu.

¹⁰ Kən nagelo itəm tatol nampa tri lan, təmahl rəhan təwi. Kən məhau asol kit təmiet, matuəp tahmen e noanisia. Təmiet əpəh ilis e neai, meiuaiu misas-pən mus nəwtain nəhau min ne nəmti nəhau min nəwtain kitiaħ, mapəs əm nəwtain kəiu. ¹¹ Məhau u, nərgin u Tarip Tarip. Kən əmun, nəhau min nəwtain kitiaħ kəmotarip motarip, mapəs əm nəwtain kəiu. Kən netəmin tətət itəm kəmotənim nəhau arip, kəmotimis.

¹² Nagelo itəm tatol nampa fo lan, təmahl rəhan təwi. Kən nat kit təmoh mitgar, ne məwig ne məhau min, mol nəwtain mitgar kitiaħ təmapinəp, mapəs əm nəwtain kəiu kətiauəp. Kən nəwtain məwig kitiaħ təmapinəp, mapəs əm nəwtain kəiu kətiauəp, kən nəwtain məhau min kitiaħ kəmotamis, kən nəwtain kəiu əm kəmotasia. E nərauiəgən, kən tatərauiə e nəwtain kəiu əm, mapəs kitiaħ. Kən nian lapin, tatəmiħl e nəwtain kəiu əm, mapəs kitiaħ.*

¹³ Kən əmun ematəplan, kən məto malikim kit tatiwig e napuə, kən mətasək əfəməh matən məmə, “!Awe! !Awe! !Awe! !Məto-inun nagelo kisil min əh-ikin okəpanəhləhl min rəhalal təwi roiu, mol nəratən asol okəpanəhaluwa e netəmin rəha nətueintən!”

9

Nagelo itəm tatol faiflan təmahl təwi

¹ Nagelo itəm tatol faif lan, tətəhl rəhan təwi, kən eməplan məhau kit itəm tinəmisipər e neai miet-pən e nətueintən. Kəmos-ipən ki kit kəm məhau un, o nərəhən e nipəg asol itəm teiuaiu agin. ² Nian təmərəh e nipəg əh, nəhaniəm təmər, tahmen e nəhaniəm rəha iohə. Mitgar ne napuə kəmuəpinəp e nəhaniəm rəha nipəg asol.

³ Kənu nat kit tahmen e pitip, ilat tətət agin-əh, kəmotiet rəkis e nəhaniəm əh, moteiuaiu e nəptən, kən kəmos-ipən nəsanənən kəm ilat o nusən itəm e nipikilat, kən titəhmə titəhmə.

⁴ Kəmən-ipən kəm pitip min məmə kəsotərəkinən ma-kiras ne nig min, ne natimnat itəm kotəwiə e nətueintən, məto okotərəkin əm netəm min un itəm kəsotosən mak rəha Uħgin e nipinəgilat. ⁵ Kən kəmegəhan-in nəsanənən kəm ilat məmə okotus netəmin motol nəhməən kəm ilat o məwig faif, məto kəsotohamnuən ilat. Kən nəhməən əh, itəm ilat okotəto tətət lan, taprəkis-in

§ 8:5: Eks 19:16-18 * 8:12: Aes 13:10; Mak 13:24

agin nəmə nıpıki welau itəhəi, nian tatus itəm, kətahmə.* ⁶ E nian min əh, netəmim okotegəs-in suatıp o nımisən, məto okol kəsotehmən. Okotolkeike məmə okotimis, məto okol kəsotimisən.

⁷ Eməplan pitip əsol min əh, ilat kotahmen e hos min itəm kəmotətul matip o nəluaginən. İlat kəmotəfauin nat kit tahmen e hat rəha kig itəm kəmol e iaen u kol tatıpıt-ıpit, kən rəhn-kapəlat tahmen e rəha etəmim. ⁸ Noanulat kaifəməh tahmen e noanu pətan, kən nəluilət tasilə tahmen e nəluı laion. ⁹ Nuwiligilət tol məmə kəmotəlpin manikiləhalat e nat kit rəha nəluaginən, kəmol e iaen, kən nawin nıməlməlılat tatuwa tahmen e hos təpət koatiuw kat min moatuwin e nəluaginən. ¹⁰ Nıpikilət tatus itəm kətahmə taprəkis-in agin welau itəhəi. İlat koatos nəsanənən e nıpikilət o nolən nəhməən kəm netəmim o məwig faif. ¹¹ İlat, rəhalat kit əh-ikin etəm-iasol, in iərəmərə rəha nıpəg əsol itəm teıuıu agin. E nəghatən rəha netəm İsrel, katən nərgin mə Apaton, kən e nəghatən Kris, kətaun-in məmə Apolion, nıpətin u İrəkin.

¹² !Awe! Nəratən aupən tınol namnun, məto awe, awe, nəratən kəıu min əh-ikin okəpanueia.

¹³ Kən əmun, nagelo itəm tatol sikis lan təmahl rəhan təwi. Kən eməto nəwian kit təmisi-pən əpəh e niki rəhnıpat olta u,† ilat kuwit, kəmol e iaen u kol tatıpıt-ıpit, kən tatətul aupən e nıganəmti Uhgın. ¹⁴ Kən nəwian əh təmənıpən kəm nagelo itəm tatol sikis lan u tatıləs təwi, məmə, “İkis nagelo min un ilat kuwit itəm kəmälis ilat kəmki-pən əpəh e nəhau əsol İufretes.” ¹⁵ Tol nəhlan, təmikis ilat. Nagelo min əh, ilat kuwit, kəmälın ilat kotətul matıp u-roıu o aua ətuatıp u, ne nian ətuatıp u, ne məwig ətuatıp u, ne nup ətuatıp u, məmə okotohamnu netəmim rəha nətueintən nəwtain kitiəh, motapəs kəıu. ¹⁶ Kən eməto nampa rəha mopael min rəhalat, itəm kotasü e hos, kən ilat rafin tu-hanrit-milian netəmim.

¹⁷ Kən e napilairən rəhak, eməplan hos min əh ne netəm kotasü elat kotal nulan. Rəhalat iaen itəm tatəfətain manikiləhalat, in tasiə tahmen e nıgəm, mol pılu wır, kənu mauıəh. Rəhn-kapə hos min u, kotahmen e rəhn-kapə laion min, kən nıgəm ne nəpienən rat‡ ne nəhaniəm katəhalisi-pən e nıpəgnoalat.

¹⁸ Kən nəratən əsol miləhal u itəm kəməhaliət e nıpəgnoalat, iləhal kəməhalohamnu netəmim e nətueintən nəwtain kitiəh, kapəs əm nəwtain kəıu. ¹⁹ Nəsanənən rəha hos min əh, tətisi-pən e nıpəgnoalat, ne nıpikilət, məto-inun nıpikilət tahmen e sinek, itəm rəhn-kapə tətətig e malnıpikin. Kən hos min əh, koatus min netəmim e mal-nıpikilət.

²⁰ Kən netəm min u, nəratən miləhal əh kəməsohamnuən ilat, ilat kəməsotəuhlinən nətəligən rəhalat e natımnat min itəm ilat koatol. Kəməsotapəsən nəfəkən kəm iərmis min ne narmi nat min itəm kəmol e iaen u kol tatıpıt-ıpit, ne silfa, ne pırons§ ne kəpiel, ne nig. İlat u narmi nat əm, itəm kəsotəplanən nat, ne məsotətoən nat, ne məsotalıwəkən. ²¹ Kən ilat kəməsotəuhlinən nətəligən rəhalat o nohamnuən itəm, nəmikən nərik, nolən klefa, nolən masig, nıtəpən iərman ne pətan, ne nakləhəən.

10

Nagelo itəm təmos naoa əkəku

* **9:5:** Nəghatən Kris ətuatıp təməsəən nəhməən rəha nıpıki welau itəhəi. In təmən nəhməən rəha “skopion,” nat kit tahmen e iamik nərik, məto rəhan nəme nəluın ne rəhan nəhməən tərət məprəkis-in nəme nəhməən rəha nıpıki welau ne nəhməən rəha nəme timar. † **9:13:** Olta u, in tēpil kit tatətul əpəh e Nımə Rəha Uhgın, kən katol sakrifais min ikin. Rəhnıpat min əpəh e kona min. ‡ **9:17:** Nəpienən rat əh, in tahmen e nəpienən rəha iohe. § **9:20:** Pırons, in iaen kit, məto rəhan kala tahmen e kol.

¹ Kən əmun ekəplan nagelo kit min nahgin tepət tatisi-pər e nego e neai. Tatuwin e malnapuə tahmen e rəhan napən, kən mirai-mirai titəlau e rəhn-kapə. Kən in təhag-əhag mitasiə, tahmen e mit, kən nelkin tahmen e pos asol mil u kətiauəp e nigəm. ² In tatos naoa əkəku kit itəm kinurapik rəkis tatəmahl-pən e nelmin. In təməf-ipən nelkin matip e nitəhai kən məf-ipən nelkin mol e nəptən. ³ Kən in təmagət əfəmäh, nakəto nəwian tahmen e laion. Nian təmagət əfəmäh, kən kaluəluə təmatipərəh mau sepin, matuhalpin. ⁴ Kən nian kaluəluə təmatipərəh mau sepin matuhalpin rəhan nəghatən, kən niki nataht məmə oekəte rəkis nəghatən itəm in tatan. Məto enəto nəwian kit tatisi-pər e nego e neai matən məmə, “Əhluəig-in nəghatən u itəm kaluəluə tatan, səte rəkisən.”

⁵ Kən əmun, nagelo apən itəm eməplan aupən tatətul-pən e nitəhai ne nəptən, tiləs-ipər nelmin matip, matəhu-pər e nego e neai, ⁶ kən matos noanawil e etəm tətatig lilin, etəm təmol nego e neai ne natimnat rafin itəm koatatig lan, ne nətueintən ne natimnat rafin itəm kotatig lan, ne nitəhai ne natimnat rafin itəm kotatig lan, kən məmə, “!Uhgün otəsəsahtgin minən! ⁷ Məto nian nagelo itəm tatol sepin lan otahl rəhan təwi, kən nalpəkəuən anion rəha Uhgün itəm tətəhluəig-in, in otuwa mol nipahrienən lan u-roiu. In otiet-arəpa tahmen əm mə in təmən-iarəp aupən kəm rəhan iolwək min u, ien min rəhan.”

⁸ Kən əmun, ekəto min nəwian əh təmisi-pən e nego e neai, matən-ipa min kəm io məmə, “Uwin, miləs naoa kəmurapik əh itəm tatəmahl-pən e nelmi nagelo itəm tatətul-pən e nitəhai ne nəptən.”

⁹ Kən əmun, ekuwin mətapəh o nagelo məmə otos-ipa naoa əkəku kəm io. In tən-ipa kəm io məmə, “Os mun. Nat u otərəkin nərəpəm, məto nian onakun, tətəhen tahmen e sukapak.” ¹⁰ Kən əmun ekiləs-irəkis e nelmi nagelo, kən mun mərge. Emun məto tətəhen tətəhen, tahmen e sukapak, məto nian emərge, təmərəkin nərəpik, nərəpik təmərat lan. ¹¹ Kən kəmən-ipa kəm io məmə, “Ik onakəkəike mən-iarəp min nəghatən itəm Uhgün otos-ipinə kəm ik u, o netəmim nuwigilat pisin pisin min, ne netəm e kantri pisin pisin min, ne netəm koatən nəghatən pisin pisin min, ne kig min.”

11

Etəmim mil itəm kəmuətul-arəp o Iesu

¹ Kən əmun kəmos-ipa nuwig kit rəha nosən mak e nat, kən kən-ipa kəm io, məmə, “Uwin, mos mak e Nimə Rəha Uhgün, ne olta, kənu mafin rafin netəm koatəfak əh imə. ² Sosən mak e iat, məto natos əm mak e nimə. Sosən mak lan məto-inun kinos-ipən rəkis iat əh kəm Iaihlə min. İlat okoteguafəl-eguafəl rəhak taon asim motuwın motuwın motos məwig ilat foti-tu.* ³ Kən io ekos-ipən nəsanənən kəm rəhak etəmim mil itəm kətuətul-arəp ron io. Kən okətios əm nəmkəpin, muatətul-arəp o nən-iarəpən rəhak nəghatən min o nian wantəsen tu hanrit sikiste.” ⁴ İlau u, nokət nig olif mil, ne nat katəhtu-pər lait lan mil, itəm kətuətul aupən e İərəməərə rəha nətueintən. ⁵ Okəmə suah kit tətəlkut o nərəkinən ilau, kən nəmnamin nigəm otisi-pən e nohlilau, kən mus rəhalau tikimır min. Etəmim itəm tolkeike nərəkinən ilau, in otəkəike mımis nəhlan. ⁶ Suah mil u, ilau kətios nəsanənən o nahtosis-ınən napuə məmə nuhəuən otəsəfikən nian ilau okətuəghat matuən-iarəp nəghatən min rəha Uhgün. Kən ilau matios min nəsanənən məmə okuəuhlin nəhau min kotuwa nita, kənu miatun min nərəkinən netəmim rəha nətueintən e nəratən pisin pisin min itəm ilau kioalkeike məmə okioal.

* **11:2:** Məwig foti-tu, in tahmen əm e tri ne haf yia, kən kuahmen-ahmen min e nian wan-təosan-təhanrit-sikiste (1,260).

⁷ Kənu nian ilau kinuatətul-arəp rəkis, kinuən rəkis natimnat rafin, kən nat megəh† itəm otər e niyəg teiuaiu agin, mərioah moh ilau, mol win elau mohamnu ilau. ⁸ Nipətılau otatəmahl əpəh e suatip rəha taon asol əh, ikin əh kəməht-ipən min rəhalau İərəmərə e nig kəməluau‡ ikin, kəməuhlin nərgin, məmə Sotom o İjip, tatəpsen-pən nolən rat ikin əh. ⁹ Kən netəmim nuwigilat pisin pisin min, netəmim e noanol rafin, ne netəmim e nəghatan min rafin, ne kantri min rafin, okoatarəp e nipətılau, motos nian apıəpiə kisil, kən haf, kən kəməsotegəhan-inən nitənimən ilau. ¹⁰ Kən netəmim rafin rəha nətueintən okotol lafet, motagien, kən moatos-ipən natimnat kəm ilat min, motagien məto-inun ien mil itəm kəmatioal pik nəratən kəm ilat, kiniamis. ¹¹ Məto uarisig e nian apıəpiə kisil ne haf tinuwin rəkis, kən Uhgın təmos-ipən nehəgən e nipətılau kən ilau kəmuətul e nelkilau. Kən netəmim rafin itəm kəmotəplan ilau, niganməpilat təmasiəp, narmilat tikə. ¹² Kən ilat kəmotəto nəwian asol kit təmisi-pər e nego e neai, matən-ipən kəm ilau məmə, “Uər mueia ikin-u.” Kən malnapuə təmiləs ilau mər muwin e neai. Kən rəhalau tikimır min kəmotətul motalkəlik olau.

¹³ Kən e nian ətuatip əh, namig asol kit təmərəkin rum kitiah e taon əh, məpəs əm rum nain. Namig təmohamnu netəmim ilat rafin sepin-taosən, kən netəmim rafin itəm kəməsotimisin, kəmotəgin motasiəp, kən motən nipahrienən məmə Uhgın e nego e neai, tatos nepətən.

¹⁴ !Awe! Nəratən asol itəm tatol nampa tu lan, tinol namnun. Məto, nəratən itəm tatol kisil lan otəsuwəhən tuwa.

Nagelo itəm tatol sepin lan təmahl təwi

¹⁵ Nagelo itəm tatol sepin lan təmahl rəhan təwi, kən əmun nəwian asol min kəmotisi-pən e nego e neai motən məmə,

“Rəhatat İərəmərə ne rəhan Kristo, ilau kinatuərəmərə^S e nətueintən rafin agin, kən nərəmərəən rəhan, otətətig lilin.”

¹⁶ Kən netəm-iasol itəm kəmos nəwiətən min ilat tuente-fo, itəm koatəpələh-pər e rəhalat jea min aupən e niganəmti Uhgın, ilat kəmotisin nülilat, moteiuaiu, nipinəgilat taru nisip, kən moatəfak kəm Uhgın, ¹⁷ motəmə,

“İakoatən tagkiu kəm ik, İərəmərə Uhgın Nəghim Tepət Pik Agin, etəm un ik nətətig un itəm nətətig roiu, kən nəmətətig aupən,

məto-inu ik nəmos rəham nəsanənən asol, kən minətuouən matərəmərə.

¹⁸ “Kantri min, kotautu pik, məto ik rəham neməha asol tinuwa.

Nian tinuwa o nakilan netəm kəmotimıs.

Kən onakətou ien min u ilat rəham iolwək min, kən mətou min netəmim rəham, ne netəm koatisia-i in ik, ilat rafin, nat əpnəpin okəmə ilat koatos nepətən asol o nepətən əkəku.

Kən nian u rəham, o nərəkinən netəm itəm koatərəkin netəmim e nətueintən.”

¹⁹ Nian kəmerəh e Nimə Rəha Uhgın əpəh ilis e neai, kən kəməplan Bokis rəha Nəniəkisən Rəha Nasituən* tatəpələh əpəh imə. Kən təmatipit mıtasiə, kən kaluəluə təmatipərəh, kən eməto nəgətən asol min, kən təmatamig, kən ais təmısas-pa.

12

Pətan ne ialkita kəgin

† 11:7: Dan 7 ‡ 11:8: “İkin əh kəməht-ipən min İərəmərə e nig kəməluau,” tatəghat-in Jerusalem.

S 11:15: Nəghatan Kris ətuatip tatən məmə, “Rəhatat İərəmərə ne rəhan Kristo, in tinatərəmərə,” tatəgətun-pən məmə Tata Uhgın ne rəhan Kristo, ilau kitiah əm.

* 11:19: Bokis rəha Nəniəkisən Rəha Nasituən u, in “Ark of the Covenant.” Eks 25:10-22.

1 Kən nəmtətın asol kit təmıet e neai, muha-pıspıs lak. Pətan kit təmuwin e mıtgar tahmen e rəhan napən, kən təməpələh məf-ipər nelkin e məwig, kən matəfauin hat rəha nisaiian kit, kəmol-pən məhau tuelef lan. 2 In tətəsək əfəmäh, tatəto nahməən məto-inun in təpək-əpək kən otasuwəhən temək. 3 Kən əmun nəmtətın kit mın təmıet mın əpəh ilis e neai, itəm tətuhə-pıspıs lak. Inəh, ialkita kəgin kit, tasiə, tahmen e nigəm, rəhn-kapə təmısım-ısım ilat sepin, kən rəhnıpat ilat ten, kən kəməfauin-pən hat rəha kig asol agın ilat sepin e rəhn-kapə mın. 4 Nıpıkin tatoh-irəkis məhau mın əpəh ilis e neai, matəmki-əhau-pa ilat nəwtain kitiəh e nətueintən, məpəs nəwtain kəu. Kən e nian əh, ialkita un təmuwa mətul aupən e pətan u itəm otasuwəhən temək, məmə okəmə nətın tinaiir un, kən in ton.* 5 Pətan əh təmıləs nətın iərman, itəm in otərəməərə e kantri mın rafın, kənu nəmtətın rəha nərəməərəən rəhan tahmen e nəlnal kit kəmol e iaen. Məto Uhgın təmeuw rəkis suakəku u o ialkita, mıləs-ipər ilis e rəhan jea, məmə otərəməərə. 6 Pətan un, təmagım-pən əpəh ikin taruən-aruan ikin, itəm Uhgın təmol əpen-əpenə lan məmə otətətig ikin, kən katəhm, kətoarus-pən nian wan-taosən-tu-hanrit-sikiste tinuwa minuwın rəkis.†

7 Kən əmun, nəluaginən kit tınətul əpəh e nego e neai. Mikael‡ ne rəhan nagelo mın, kınəotəmou ilat ialkita, kən ialkita ne rəhan nagelo mın kınəotəh mın ilat. 8 Məto ialkita, nahgın tikə, təsahmenən. Kən əmun, Mikael ne kınətol win elat, kən kəmahl-iarəp ilat əpəh e nego e neai. 9 Kəmotıləs ialkita asol un, motərakin-iahau e nətueintən. Kən inu, in sinek nuwəh ilouin aupən,§ katən mə İərmis, o Setan, itəm təmeiüə-in nətueintən rafın agın. Kəmərakin-iarəp in,* tuwa e nətueintən, ilat rafın nagelo mın rəhan.

10 Kən əmun eməto nəwian asol kit əpəh ilis e nego e neai. Təmə,
 “!Roiu əh, Uhgın rəhatat in tınəsmegəh itat!
 !Roiu əh in tınol-arəp məmə in tatos nəsanənən,
 kən roiu əh, in tınətərəməərə!
 Kən roiu əh, Kristo rəhan təmol məmə in tatos mın nəsanənən ne nepətan e natımmat mın rafın.

Tol nəhlan məto-inu roiu əh, kınərakin-iahau Setan e niganəmti Uhgın. Setan u, itəm tatətu-pən-ətu-pən nat e pıətət mın lapın ne lenian, mən-iarəp nıpəgnəmtin mın rəhan matətu-pən elat e niganəmti Uhgın.

11 Kən pıətət mın kəmotəmou ilat mın, kən mötol win rəkis lan e nəsanənən rəha nıta Nəti Sipsip, motatig mötol win mın lan e nətul əskasikən o nən-iarəpən nəghatən rəha Nəti Sipsip.

Mötol win mın lan məto-inu nikilat təməəht pikən nəmegəhən rəhalat, məto kəmotətul matıp əm məmə okotimis.

12 !Nego e neai, ne itəmat u notatig ikin, otagian məto-inu kınərakin-iarəp ialkita!

!Məto awe, kəsi o nətueintən ne nıtəhəi,
 məto-inu Setan təmeiüaiu mınə ron ik!
 In, neməha təmol pik,

məto-inun in tıtın məmə nian rəhan təkuəkır əm.”

13 Nian ialkita asol u, təməplan məmə kınərakin-iarəp in tuwin e nətueintən, in tınatıtap pətan u itəm təmıləs nətın iərman. 14 Kən kəmos-ıpan nıməlməli malikim kəu kəm pətan u, məmə in otos miwig lan muwin əpəh ikin kəmol əpen-əpenə rəkis ikin taruən-aruan ikin. İkin əh, otətətig ikin, kən

* 12:4: Mat 2:13-14 † 12:6: Məwig foti-tu, in tahmen əm e tri ne haf yia, kən kuahmen-ahmen mın e nian wan-taosən-tu-hanrit-sikiste (1,260). ‡ 12:7: Dan 10:13,21; 12:1 § 12:9: Jen 3:1

* 12:9: Jen 3:14-15; Luk 10:17-18; Jon 12:30-31; Kol 2:15

in titagim o sinek, kən katehm wir in o taem kitəh, ne taem kəiu min, ne taem haf. ¹⁵ Kən sinek u, təmeoa tahmen e naruəh asol kit, məmə otəu-təlimin pətan u miləs magim. ¹⁶ Məto nisip təmasitu e pətan u. Nisip təmoag kən mərge rafin nəhau itəm ialkita təmeoa-in e nıpəgnoan. ¹⁷ Kən əmun, ialkita un, neməha təmol təmol o pətan u, kən in tagim muwin məmə otəluagin ilat rəhan min neen noanol, ilat u itəm koatol nəwia Uhgın, kən moatətul əskasik o nən-iarəpən məmə ilat netəmim rəha İesu Kristo. ¹⁸ Kən in təmətul əpəh e nıməkləkil itəhəi.

13

Nat megəh itəm təməhap nıtəhəi mər

¹ Kənu eməplan nat megəh asol kit təməhap nıtəhəi mər. Rəhnıpat ten, rəhn-kapə təmisim ilat sepin, kəməfauin-pən hat min rəha kig asol agin e rəhnıpat min. Kən kəmətə-pən nərgin itəm tətəu-ıərmis-in Uhgın e rəhn-kapə min.

² Nat megəh un eməplan, tahmen e wisi kəgin kit u, lepet, məto nelkin min kotahmen e nat megəh kit u, pea. Kən nıpəgnoan tahmen e laion. Kən ialkita u, təmos-ıpən rəhan nəsanənən ne rəhan nərəməərəən ne nepətən asol kəm nat megəh u.

³ Rəhn-kapə nat megəh u kit, nat kit təmol, kən nəkəplan məmə tinatol pap o nımisən, məto tinəwir min. Kən əmun, netəmim rafin e nətueintən narmilat təmiwig pik ron, kən moatuarisig-in nat megəh un. ⁴ Kən ilat rafin kəmötəfak kəm ialkita, məto-inu təmos-ıpən nepətən rəhan kəm nat megəh u. Kən ilat kəmötəfak min kəm nat megəh u, kən motəmə, “?Pah in tahmen e nat megəh u? Pah titun nohən?”

⁵ Kən kəmegəhan-in nat megəh u, məmə in otəghat ausit, mau-ıərmis-in Uhgın. Kən kəmegəhan-in-pən nepətən kəm in, məmə titun nolən nat naka in tolkeike o məwig foti-tu.* ⁶ Kən in təmən nəghatən rat tepət e Uhgın, ne nərgin,† ne netəmim itəm kotatig e nego e neai,‡ ilat u, rəhan nıməfak. ⁷ Kəmos-ıpən min nəsanənən kəm in, məmə otəluagin ilat netəmim rəha Uhgın, kən mol win elat. Kən kəmos-ıpən min nepətən kəm in o nərəməərəən e netəmim e noanol min rafin, ne netəmim nuwigilat pisin pisin min, ne netəmim e nəghatən min rafin, ne kantri min rafin. ⁸ Netəmim rafin rəha nətueintən, okotəfak kəm nat megəh u, inəh, netəmim rafin itəm kəməsətəən nərgilat e Naoa rəha Nəmegəhən, nian nətueintən təmatikə əh. Naoa u, in naoa rəha Nəti Sipsip itəm kəmoahmnu.

⁹ Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlgin-in wir.

¹⁰ Okəmə suah kit otuwın e kalapus, pəs in otuwın əm.

Okəmə okətamnu suah kit e nisa, pəs okətamnu əm in e nisa.

Nəghatən u, nıpətin u məmə netəmim rəha Uhgın okotəkəike motol tiku, kən motahatətə əm e Uhgın.

Nat megəh itəm təməhap nisip mər

¹¹ Kən əmun, eməplan min nat megəh kit min itəm təməhap nisip mər. Rəhnıpat kəiu tahmen e nəti sipsip kit, məto tatəghat, nəwian tahmen e ialkita kit. ¹² Nat megəh itəm rəhn-kapə sepin, tətəos-ıpən rafin rəhan nepətən kəm in, kən nian nat megəh itəm rəhnıpat kəiu tətətatig ilau nat megəh rəhn-kapə sepin, in tatol nəwian. Kən nat megəh itəm rəhnıpat kəiu tətəkəike kəm netəmim

* **13:5:** Məwig foti-tu, in tahmen əm e tri ne haf yia, kən kuahmen-ahmen min e nian wan-taosan-tu-hanrit-sikiste (1,260). [†] **13:6:** Dan 8:10-11. [‡] **13:6:** Efes 2:6

rafın e nətueintən, məmə ilat okotəfak kəm nat megəh itəm təmaupən, itəm rəhn-kapə kit tınatol pap o nımısən məto tınəwir min. ¹³ Kən nat megəh u itəm rəhnıpat kəiu, tatol nəmtətin asol min ne nat pıspıs min tıpət, matıg mol min nıgəm tətısı-pər e neai, matuwa e nətueintən, matol e nıganəmti netəmim.

¹⁴ Uhgın təmegəhan-in-pən nəsanənən kəm nat megəh u itəm rəhnıpat kəiu, məmə tıtun nolən nəmtətin min nıan tətətıg ilau nat megəh rəhn-kapə ilat sepin. Kən in təmateıuə-in netəmim rəha nətueintən e nəmtətin min əh in təmol, kən mən-ıpən kəm ilat məmə okotəkəıke motəte narmin itəm kasgəwin nat megəh rəhn-kapə sepin, nat megəh u, itəm kəmaru pap rəhn-kapə e nısa, məto tatəmegəh. ¹⁵ Kən Uhgın təmegəhan-in-pən nəsanənən kəm nat megəh itəm rəhnıpat kəiu, məmə otehg-pən e narmin itəm kəmasgəwin e nıg, pəs təghat. Kən narmin itəm kasgəwin e nıg un, təməghat, mən əskasık məmə okəıke kohamnu netəmim rafın itəm kəsotəfakən kəm in. ¹⁶ Kən in təmatəkəıke kəm netəmim rafın məmə okotos mak kit rəhan e nelmlılat matıp o e nıpınəgılat. Netəmim rafın ağın kotəkəıke motos, ilat u, netəm-iasol min, ne netəm ənpapın əm, netəm rəhalat nautə tıpət, ne netəm rəhalat nautə tıkə, slef min, ne netəm sənəmə slef min, məmə okotos mak kit rəhan e nelmlılat matıp o e nıpınəgılat. ¹⁷ Okəmə etəm təsosən mak u, təruru nosən nəmti nat kit, ne nosalim-inən, mətoarus in təkəıke mos mak rəhan. Mak un, in nərđi nat megəh itəm rəhn-kapə ilat sepin, o nampa itəm tatəpsen-pən nərđin.

¹⁸ O nat u, onakəkəıke mos nenatıgən tıpət o nıtunən nampa rəha nat megəh u. Kən okəmə ik nakenatıg təhmen, kən nəkitun nənən nıpətın. Kən nampa u, in sikis-hanrıt-sıkiste-sıkis, kən in tatəpsen-pən etəmim kit.

14

Nəti Sıpsıp ne netəmim wan-hanrıt-foti-fo-taosan

¹ Kən əmun, ekətag-pən əpəh aıpən-in io məplan Nəti Sıpsıp tatətul-pər əpəh e Nıtot Saeon, kən wan-hanrıt-foti-fo-taosan netəmim koatətul ilat min. Kən kəmətə-pən nərđi Nəti Sıpsıp ne rəhan Tata e nıpınəgılat. ² Kən ekəto nat kit əpəh ılıs e nego e neai tətəgət, nəwıan təhmen e nıtəhəl tatem nonahluləuə, kən mahmen min e kaluəluə tıtatıperəh, kən ekəto təhmen min e nəwıa hap* tıpət, netəmim koatoh. ³ Kən ilat koatan napuən wi kit əpəh aıpən e jea rəha kıg, ne nat koatəmegəh kuwıt, ne netəm-iasol itəm kəmos nəwıətən min. Suah kit təsıtunən napuən əh, netəm min əm un ilat wan-hanrıt-foti-fo-taosan itəm Uhgın təmos-nəmtın ilat,† mos-ırəkis ilat e nətueintən. Netəm min əm un ilat əh, ilat kotıtun nənən napuən əh. ⁴ Netəm min u ilat u, itəm kəmotəhm wır rəhalat nəmegəhən, məmə nənkımık tıkə elat, kən ilat kəməsotıtən pətan, ilat netəm wı.‡ İlat koatuarısıg-in Nəti Sıpsıp u, moatuwın ikın min rafın itəm in tatuwın ikın. Uhgın tınos-nəmtın rəkis netəm min əh. İlat rəha Uhgın əm, ne Nəti Sıpsıp u. İlat kotəhmen e nagwənən itəm kəməfak-in wı əm e nasumən, itəm katos-ıpən kəm Uhgın ne Nəti Sıpsıp. ⁵ İlat kəsoteıuəən nıan kit ne, kən nat əkəku kıtıah ne tıkə məmə tatol ilat kotənkımık e nıganəmti Uhgın.

Nəgelo kısıl

⁶ Kən əmun ekatıg məplan min nəgelo kit min, tatiwıg əpəh ılıs e magoagəp. In tatən-ıarəp namnusən təwir itəm tətətıg tətətıg namnun tıkə§ kəm netəmim rəha nətueintən, e kanrı min rafın, e noanol min rafın, ne nəghatən min rafın, ne netəmim nuwıgılat tol pısın pısın min. ⁷ In tatən əfəməh məmə,

* **14:2:** Hap min un, nat katoh elat o nənən napuən, təhmen e kitar. † **14:3:** 1 Pıta 1:19 ‡ **14:4:** 2 Kor 11:2; Nol Əpən 21:9 § **14:6:** Katəghat-in Namnusən Təwir məmə namnun tıkə məto-inun in tatəghat-in nalpəkəuən lılın min rəha Uhgın, kən məto-inun in tatən nıpahrıenən nıan rafın.

"Otəgin motisiai-in Uhgın, kən motən nıpahrienən e rəhan nepətən, məto-inun nian ətuatıp rəhan tınuwa, o nos-ipənən nalpınən kəm netəmim. Otəfak kəm in, etəm təmöl nego e neai, ne nətueintən, ne nitəhai, ne nəmti nəhau mın."

⁸ Kən nagelo kit mın, itəm tatol nampa tu lan, tatətəu-pən matən məmə, " !Papilon təməme! !Papilon təməme! !Papilon Əsanən Nəhgin Təpət təməme, meıuauı! In təhmen e pətan e suatıp itəm təmiuw-pa nəman e kantri mın rafin kotuwa motənım wain ilat mın. Wain u nımın, inun, nitəpən nalmələn mın, məkəike kəm netəmim məmə koatol nolən rat ilat mın. Kən nian nəman kotənım wain u, ilat koatiuw-pa neməha rəha Uhgın olat."

⁹ Kən nagelo kit mın, itəm tatol kisil lan, tatuarisig-in ilau, kən matən əfəmäh məmə, "Okəmә suah kit təfak kəm nat megäh rəhn-kapə ilat sepın, ne narmın itəm kəmasgəwın e nig, kən matos rəhan mak e nıpınəgin o nelmın, ¹⁰ kən in təike mənım mın wain u inu, in neməha rəha Uhgın. Wain u inu, kəmasəgələkləkən e nəhau. In otətə nəhmən e nigəm ne noanəwiwə itəm tatuəp okiaus in əpəh e niganəmti nagelo asim mın ne Nəti Sipsip. ¹¹ Kən nəhanım rəha nigəm itəm tatus ilat matol nəhmən kəm ilat u, in fatər nian rafin, namnun tikə. Netəm mın un itəm kotəfak kəm nat megäh rəhn-kapə ilat sepın ne narmın itəm kəmasgəwın e nig, kən motos mak rəha nərgin, ilat okəsotamegən e nərauıəgən ne lapın." ¹² Nəghatən u, nıpətın u məmə netəmim rəha Uhgın itəm koatətəu-pən nəwia Uhgın, kən moatəhatətə e İesu, ilat kotəkəike motətül əskasik.

¹³ Kən əmun emətə nəwian kit təmisi-pər e nego e neai matən məmə, "Əte rəkis nat u: roıu ne matuwın, netəmim rəha lərəmərə, məto okəmә okotimis, ilat okotatig e nəwırən pahrien."

Kən Narmın Rəha Uhgın təmə, " !Əwəh! İlat okotameg e rəhalat wək, məto-inu okotos noa rəhalat wək mın."

Nəulək-inən netəmim e nətueintən

¹⁴ Emətəg-pən mın əpəh aupən-in iə məplan malnapuə kit tərüən, kən suah kit tatəpələh-pər e malnapuə un. Suah un, təhmen e Nəti Etəmim. In tatəfauın kraun kit, inu hat rəha kig, kəmol e iaen u kol tatıpıt-ıpıt, kən matiləs naıp eko kit itəm tasilə. ¹⁵ Kən əmun nagelo kit mın təmisi-pən əpəh e Nımə Rəha Uhgın muwa, kən maun-in əfəmäh suah u, tatəpələh-pər e malnapuə məmə, "Os rəham naıp eko mos muwın məulək, məto-inu nian rəha nəuləkən tınuwa, kən nagwənən əpəh e nətueintən tinimətə." ¹⁶ Kən əmun suah u itəm tatəpələh-pər e malnapuə, təmurin-ego-in nətueintən e rəhan naıp eko, kən məulək-in netəmim e nətueintən, təhmen e nagwənən itəm tinimətə o nosən.

¹⁷ Kən nagelo kit mın təmiet e Nımə Rəha Uhgın əpəh e nego e neai. In tatiləs mın rəhan kit naıp eko itəm tasilə. ¹⁸ Nagelo kit mın, itəm tatos nepətən rəha nigəm e olta, təmisi-pən əpəh e olta, kən maun-in əfəmäh nagelo itəm tatiləs naıp eko məmə, "Ləs rəham naıp eko un, muwın e nətueintən, kən məte rəkis netəmim itəm kotahmen e noa krep marəg u tıpılıl mın, əpəh e nəukətın. Nətueintən təhmen e nəukətın." ¹⁹⁻²⁰ Tol nəhlan, nagelo un təmoahın rəhan naıp eko, tuwın e nətueintən, kən məte rəkis netəm mın un itəm kotahmen e noa krep itəm tinəmarəg rəkis. Kən in təmarakin-pən ilat kotuwın ikın asol əh itəm kateguarin-eguarin noa krep mın ikın, məmə nahuilat otaiəh. İkin əh, in ihluə e taon, Uhgın tatos-ıarəp rəhan neməha, kən matol nalpınən ikın kəm netəmim. Kən kateguarin-eguarin netəm mın u, kən nitalat itəm tıtaiəh mətaiu ikın əh, in təhmen e nəhau asol kit nəfəməhən rəhan təhmen e tri hanrıt kilomita, kən lokamnım lokamnım. Okəmә hos kit tiwig-pən ikın, nita titun nərən mek nohlin.*

* 14:19-20: Aes 63:1-6

15

Netəmim rəha Uhgın kəmotənwıwı in

¹ Ekətag-pən əpəh e nego e neai məplan mın nəmtətın kit mın itəm tatuha-pispis lak. Nagelo ilat sepin koatos nammı nalpınən mın, ilat sepin. Nalpınən mın əh, ilat koatol neməha apıapıə rəha Uhgın tol nammun lan. ² Kən əmun, eməplan nat kit tahmen e nıtəhəi, məto kəmol e klas ne nigəm pıləh-pıləh, kən netəmim neen koatətul e nıkalkal nıtəhəi u, ilat un netəm kəmotəmou ilat nat megəh rəhn-kapə sepin ne narmın itəm kəmasgəwin e nig, kən kotol win elau, ne nampa itəm tatətul o nərgin. Kən Uhgın təmos-ipən hap* mın kəm ilat, ³kən koatoh, motan napuən rəha Nəti Sipsip ne Moses u, iolwək rəha Uhgın, koatan məmə,

“Tərəmərə Uhgın Nahgim Tepət Pik Agin
Rəham nolən asol mın kotatuha-pispis etimat.
!Kig lilin, nolən mın rəham kotətuatıp pahrien!

⁴?Pah otəsaginən ik, lərəmərə?†

?Kən pah otəsos-ipənən nənwıwıən o nərgəm?

Məto-inu ik pisin əm nakasim.

Netəmim e kantri mın rafin okotuwa

kən mətəfak e niganəmtim,

məto-inun nəmol-arəpa rəham nolən ətuatıp mın.”

⁵ Kəmotan rəkis napuən u, emətag-pər e nego e neai, məplan kəmerəh-pən İkin Uhgın Tətətig İkin, inu, Nımə Tapolən rəha Uhgın. ⁶ Nagelo ilat sepin kəmotiet e İkin Uhgın Tətətig İkin, koatos nalpınən mın ilat sepin. İlat kotuwın e napən wır u, lınən, itəm tatıpıt-ıpıt, kən kəməlis manikiləhalat e kətət itəm kəmol e iaen u kol tatıpıt-ıpıt. ⁷ Kən əmun, nat koatəmegəh un ilat kuwit kit təmos-ipən pesin mın itəm kəmol e iaen u kol tatıpıt-ıpıt, ilat sepin, kəm nagelo mın u sepin. Pesin mın u, kətərioah e neməha rəha Uhgın u, itəm tətətig lilin.

⁸ Kən nəhaniəm təmirəfin İkin Uhgın Tətətig İkin, nəhaniəm-in nəpətən əhag-əhag rəha Uhgın ne nəsanənən rəhan, kən okol suah kit təsuwınən əh imə e İkin Uhgın Tətətig İkin mətoarus nalpınən mın ilat sepin itəm nagelo sepin koatəmik, okotol nammun.

16

Pesin ilat sepin, kəmotərioah e neməha rəha Uhgın

¹ Kən əmun, eməto nəwıan kit təmagət əfəməh əpəh e İkin Uhgın Tətətig İkin, matan-ipən kəm nagelo mın u sepin məmə, “Otuwin, mətəhtəg-iarəp e nətueintən pesin ilat sepin itəm kəmotərioah e neməha rəha Uhgın.” ² Nagelo itəm tətaupən, təmuwın məhtəg-iarəp pesin rəhan e nəptən. Kən əmun, netəmim itəm koatos mak rəha nat megəh rəhn-kapə ilat sepin, kən moatəfak kəm narmın itəm kəmasgəwin e nig, nıməgəm təmirəfin nıpətılət.

³ Kən nagelo nampa tu, təməhtəg-iarəp rəhan pesin əpəh itəhəi. Kən nıtəhəi təmol nıta lan, tahmen e nıta etəm təmimıs. Kən nat itəhəi mın rafin kəmotimıs.

⁴ Kən nagelo nampa tri, təməhtəg-iarəpən rəhan pesin e nəmti nəhau mın ne nəlugi nəhau mın, kən ilau kueia mioal nıta elau. ⁵ Kən əmun eməto nagelo itəm tərəmərə e nəhau mın təmə,

“Ik pisin əm ik Uhgın, nakətuatıp,

ik un itəm nəkətətig kən nəmətatig,

kən tətətuatıp əm məmə onəkol nalpınən kəm ilat nəhlan.

* 15:2: Hap mın un, nat katoh elat o nanən napuən, tahmen e kitar. † 15:4: Jer 10:7; Sam 86:9-10

⁶ Rəhalat atıp əm, məto-inun ilat kəmotiu nita rəham netəmim min ne ien min, kən ik nakos-ipən nita nımilat məmə okotənim.”

⁷ Kən ekəto min olta tətagət əfəməh məmə, “!Əwəh! İərəməərə Uhgın Nahgın Təpət Pik Agin, rəham nəghatən nəmuəh netəmim lan, in tətuatıp agin, kən nıpahrienən.”

⁸ Kən əmun, nagelo nampa fo, təhtəg-iarəpən rəhan pesin e mitgar, kən kəmos-ipən nəsanənən kəm mit məmə otəhg netəmim təhmen e nigəm. ⁹ Kən nəgəpənən təmus ilat, kən kotau-ıərmis-in nərgi Uhgın, itəm in tətərəməərə e nəlpinən min u, məto ilat kotapəs nəuhlinən nətəligən rəhalat, kən motisiail-in rəhan nepətən.

¹⁰ Kən nagelo nampa faif təhtəg-iarəpən rəhan pesin əpəh nat megəh tətərəməərə ikin, kən əmun, ikin min rafin in tətərəməərə ikin in təmapinəp. Kən netəmim koatəto nəhməən, moatus namlat motoatıp-oatıp. ¹¹ Kən ilat motau-ıərmis-in Uhgın əpəh e nego e neai o nəhməən min ne nıməgəm min rəhalat, məto ilat kəməsotəuhlinən nətəligən rəhalat o nat itəm kəmotol.

¹² Kən nagelo nampa sikis, təməhtəg-rəkis rəhan pesin əpəh e nəhau asol, nərgin u, İufretes, kən əmun nəhau təmamır mol suatıp rəha kig min kotaliwək lan moatisi-pah. ¹³ Kən əmun, ekəplan min narmin rat kisi kəhalahmen e pirok. Kit təmiet e nıpəgnoa ialkita, kit tiet e nıpəgnoa nat megəh rəhn-kapə ilat sepin, kən kit tiet e nıpəgnoa ien eiueiua.* ¹⁴ İləhal nərmi ıərmis min, itəm koatol nəmtətın min, kən iləhal kəhaliət mətəhaluwın o kig min e nətueintən rafin, məhaluəfimin ilat məmə okotəluagin e Nian Asol rəha Uhgın Nahgın Təpət Pik Agin.

¹⁵ Kən İesu təmən məmə, “!Ətag-pa-tu! İiatuwa təhmen e iakləh! Etəmim itəm təsapılən mətaiir, məsapəgən rəhan natimnat o nəpılən məmə in otəsaipələpən kən maulis ron, in otatig e nəwirən pahrien.”

¹⁶ Kən ilat kəmotargətəin rafin kig min əpəh ikin kit, katən e nəghatən rəha netəm İsrəl, məmə, “Amaketon.”

¹⁷ Kən nammun nagelo itəm in nampa sepin, təməhtəg-rəkis-pən rəhan pesin əpəh e nıməgoagəp, kən əmun əpəh e İkin Uhgın Tətətig İkin, nəwian asol kit tisi-pən əpəh e jea rəha kig məmə, “!Tinol nammun!” ¹⁸ Kən əmun təmatipit, kəməto nəgətən asol, kən kaluəluə təmatiperəh-atiperəh, kən namig asol təməloal e nəptən. Nəmgig u, in iahgin iahgin, kəsəplanən namig kit iahgin tol nəhlan nian kit. ¹⁹ Kən taon asol təməhap məsin kisi, kən taon min e kantri min rafin kəmotisas motol nat tikə elat. Uhgın, nikin təməht nölən rat min rəha Pəpilon Asol, kən tos-ipən panikin itəm tərioah e wain e neməha rəhan, təməkəike kəm in məmə otənim rafin agin. ²⁰ Nəptən əlkələh min rafin kəmahin rəkis ilat, kotikə, ne nitot min, kisəplan minən kit. ²¹ Ais u itəm təhmen e kəpiel asol koatisi-pən e malnapuə, kəmotisas-pən e netəmim. Ais u, kitiəh əm təhmen e fite kilo, kən netəmim kəmotau-ıərmis-in Uhgın o nəhl-ıpa-mən ais itəm təmatisas-pən elat, məto-inu nəlpinən u in tərət tərət agin.

17

Pətan ionəhan tərət agin

¹ Kən əmun, nagelo sepin min u kit itəm kəmoatəmik pesin ilat sepin, təmuwa mən-ıpa kəm io məmə, “Wa-tu, pəs ekəgətun kəm ik nəlpinən rəha pətan

* **16:13:** “İen eiueiua” u, in nat megəh itəm təməhap nisip mər, rəhnıpat kəiu, itəm təməghat-in e Nol Өпөн 13:11-18.

ionəhan* tərät agin, itəm tatəpələh-pən e nəhau tepət. ² Pətan əh, kig min rəha nətueintən ilat kəmoatit, kən netəmim rəha nətueintən ilat kəmoatənim minin wain, moatəpis ilat min kən moatit.”

³ Kən nəsanənən rəha Narmın Rəha Uhgın təmol kəm io, kən nagelo təmit-irəkis io ekian əpəh ikin taruən-aruən ikin. Kən ikin əh, eməplan pətan un tətəsuə-pər e məntaa nat megəh asiə kit. Kəməte-pən nərig min itəm tatən rat Uhgın, tirəfin nıpətın, kən rəhn-kapə təmisim ilat sepin, kənu rəhnıpat ten.

⁴ Pətan un, tatuwin e napən itəm tol nəgui-naris ne tasiə, in təmol malə-malə e nıpətın, tətoanin noanat ne iarig, itəm kəmol e iaen u kol tatıpit-ıpit, ne kəpiel itəm nəmtin tiəkis, ne nat kit təwir pik u, perel.† Kən in tatos panikin kit e nelmin, itəm kəmol e iaen u kol tatıpit-ıpit, kən tərıoah e nat tərät min, itəm kotamkimik agin e nıganəmti Uhgın, kən ilat un, noa nolən rat rəhan. ⁵ Kən inəh e nıpinəgin, kəməte-pən nərig kit əh-ikin, itəm nıpətın tatəhluag u, tatən məmə,

ТАОН ӨsanƏN NAHGİN TEPƏT U PAPIŁON.

IN ITİ NİPİTAN İONƏHAN MİN RAFİN.

KƏN IN NƏUKƏTİ NOLƏN NAT KOTAMKİMİK AGİN MİN.

⁶ Kən ekəplan məmə pətan u, in tinəpis e nıta netəmim min rəha Uhgın, nıta netəm kəmotətul-arəp o nən-iarəpən lesu.

Nian eməplan, kən narmək təmiwig təmiwig. ⁷ Kən əmun nagelo təmən-ıpa kəm io məmə, “?Narməm tatiwig nulan o naka? Io ekuhapik e nəghatən anıon e pətan u ne nat megəh itəm tətəsuə-pər lan, itəm rəhn-kapə təmisim ilat sepin kən rəhnıpat ten. ⁸ Nat megəh itəm nəməplan, təmətatig, kən təsatigən roiu, kən otəsuhəhən otar e nıpəg asol itəm teıuauu agin, kən tinətaiu matuwın məmə Uhgın otərəkin.

“Kən netəmim rəha netueintən itəm kəməsəteən nərgilat e noa rəha nəmegəhən, ilat, narmilat otıwig pik nian okotəplan nat megəh u, məto-inu aıpən in təmətəmegəh, məto təsatigən roiu, məto in otiet-arəpa min.

⁹ “Etəmim otəkəike mos nenatigən o nitunən nıpəti nəghatən u. Rəhn-kapə nat megəh u, ilat sepin, koatəpsen-pən nıtot min itəm pətan əh tatəpələh-pər elat.‡ ¹⁰ Koatəpsen-pən min kig ilat sepin. Kig faif ilat kınotiet rəkis, kitıah tatəmegəh roiu, kən kit min təsuwamən əh. Məto nian tuwa, in otəkəike mətatig o nian təkuəkır əm. ¹¹ Nat megəh u itəm təmətatig, kən roiu in təsatigən, in min in kig kit, itəm tatol nampa eit lan, məto in min in kig kit rəha kig min u ilat sepin, kən tinətaiu matuwın məmə Uhgın otərəkin.

¹² “Rəhnıpat ilat ten itəm nəməplan ilat, koatəpsen-pən kig ilat ten, itəm ilat kəsotosən əh nəgəmərən rəhalat. Məto ilat okəpanotos nepətən məmə ilat kig min, mətərəmərə ilat nat megəh, məto o nian təkuəkır əm. ¹³ Nətəligən rəhalat kitıah əm o nos-ıpənən rəhalat nəsanənən ne nepətən kəm nat megəh. ¹⁴ İlat okotəluagin ilat Nəti Sıpsıp, məto Nəti Sıpsıp otol win elat, məto-inu Nəti Sıpsıp in İərəmərə rəha İərəmərə min, ne Kig rəha kig min. Kən in otuwa ilat min netəm min u, təmitəpun ilat, kən ilat koatətul əskasik e rəhalat nahatətən.”

¹⁵ Kən əmun, nagelo tən-ıpa min kəm io məmə, “Nəhau min u nəməplan, itəm pətan ionəhan tatəpələh-pər lan, tatəpsen-pən netəmim nuwigilat tol pisin pisin, nımanın netəmim, kantri min, ne nəghatən pisin pisin min. ¹⁶ Nat megəh ne rəhnıpat ilat ten itəm nəməplan, ilat okotətəhau pətan ionəhan u. Kən ilat okotərəkin in, motol nat ruən lan, taiu piəpiə. İlat okotun noanuwhəgin kən motan-ətıp nıpətın e nıgəm. ¹⁷ Okotol nəhlan, məto-inu Uhgın təmələhəu-pən nat u e nıkilat, məmə okotol nətəligən rəhan, kən mol

* 17:1: Pətan ionəhan, nıpətın pətan rəha suatıp. † 17:4: Perel u, in kəpiel wir əpəh e niki iarou.

‡ 17:9: Netəmim tepət nıkilat təht məmə nat u tatəghat-in Rom, in kəmiləkın-pər e nıtot ilat sepin.

nīkilat kitiah əm o nos-ipənən rəhalat nəsanənən kəm nat megəh, məmə in otərəməyə, mətoarus nəghatən rəha Ughin tuwa mol nīpahrienən.

18 “Pətan əh natəplan, in taon nahgin tepət itəm tatərəməyə e kīg min rəha nətueintən.”

18

Papilon təməmə

1 Uarisig e natimnat min u, eməplan nagelo kit min təmisi-pər e neai. In tatos nepətən asol, kən in tətasiəgəpīn rafin nətueintən e rəhan nəhag-əhagən.

2 Təməmərit əfəməh e nəwian kit itəm iahgin, məmə, “!Təməmə! !Papilon Əsanən Nahgin Tepət təməmə!

Iərmis min kinotuwa kətatig ikin.

In noanīpirasig rəha narmin rat min.

In noanīpirasig rəha məniğ rat min, kəsonən, itəm kotamkimik e niganəmti Ughin.

3 Məto-inun kantri min rafin kinotapis e nīmīn wain u, nītəpən nalmələn, moatit in.

Kīg min rəha nətueintən kəmoatit min, kən netəm koatol-salim-in natimnat min e nətueintən, rəhalat nautə nepət rəkis e rəhan nolən itəm tətaumis o natimnat rəhan.”

4 Kən əmun eməto nəwian kit min e nego e neai təmə, “Otiet rəkis lan, rəhak netəmim,

məmə rəhan nolən rat otəsīləs pīkənən itəmat, kən itəmat onəsotosən rəhan kit nalpīnən,

5 məto-inun in təmərgətāin rəhan nolən rat tər iuəhkīr əm tatek neai, mol Ughin təsaluīnən rəhan nolən rat min.

6 Otalpīn nītai nat tahmen itəm in təmol kəm rəham netəmim.

Otos-ipən rəhan nətəuən mau kəu.

Otiuw rəkis nīmīn wain itəm in tarīp məskasik,

rəhan nəsanənən tepət maprəkis-in itəm un itəm in təmatos-ipən kəm ilat.

7 Pətan un, təmatos-ipər atip in, matəto təwir e nautə rəhan, məto roiu əh, os-ipən nətəuən rəhan e nahməən ne nasəkən, məto-inu tatəghat ausit e nīkin matən məmə, ‘Io kwīn kit. Ikin-u iatəpələh, matərəməyə. Sənəmə io nəutahlīmīs. Okol esasəkən nian kit.’

8 O nausitən u rəhan, rəhan nalpīnən min otīləs in o nian kitiah əm.

In otatīmīs, matəto tərət, mətasək.

Kən in otatig e nian iəkīs o nosən nagwənən,

kən niğəm otus in,

məto-inun Iərəməyə Ughin un, nahgin tepət, in tatos-ipən rəhan nalpīnən.”

9 “Kən nian kīg min rəha nətueintən itəm kəmoatit kən moatos kələh nautə min rəhan, kotəplan nəhanīəm e niğəm itəm tatus, kən ilat okotasək, motəto tərət ron. 10 Rəhan nahməən otol ilat kotəgin, kən motətul-pən əm isəu moatən məmə,

‘!Kəsi! Kəsi o taon asol!

!Awe, Papilon, taon itəm təmatəsənən pīk! Məto roiu ağin-əh huə, kəmau kitiah əm lan, in tīnatos rəhan nalpīnən!’

11 “Netəmim koatol-salim-in natimnat e nətueintən, ilat min okotasək motasək o pətan u, məto-inu etəmim kit min tikə o nosən nəmtīn rəhalat natimnat. 12 Suah kit min otəsos-nəmtīnən iaen u kol tatīpīt-īpīt, ne silpa, ne

kəpiel wir min ne perel* rəhalat, kən suah kit otəsos-nəmtin minən napən wir u linen, ne napən u itəm tol nəgui-naris ne napən wir u silik, ne napən u itəm tasiə tasiə, itəm nəmtilat tiəkis agin. Etəmim otikə o nos-nəmtinən nig pisin pisin min itəm koatəpien wir, ne natimnat min itəm katol e nəlui eləfen, ne nig min itəm nəmtətin tiəkis agin, ne piron,† ne iaen, ne kəpiel wir kit u, mapil. ¹³ Etəmim otikə o nos-nəmtinən nat nəmiəwilat tatəpien wir min, inu sinamon, ne senta, ne insens, ne frankinsens, ne fomat u mir. Netəmim otikə o nos-nəmtinən wain ne oel ne flaoa ne wit rəhalat. Kən etəmim otikə min o nos-nəmtinən kau min ne sipsip ne hos ne kat, ne slef min rəhalat, inu netəmim.

¹⁴ “Kən netəm rəha nol-salim-inən natimnat min, ilat okotasək pik, nikilat tahmə. Ilat okotən məmə, ‘Noa wək asol min rəham itəm ik rəham nətəligən təmuwin pik lan, kən nəmatol, ilat kinotagim kapəs ik. Rəham nautə min ne malə-malə min rəham kinotagim, okul nəsos minən ilat.’ ¹⁵ Netəm koatol-salim-in natimnat min rəhalat kəm pətan u, moatos nautə asol min lan, ilat kotətul-pən isəu ron, motasiəp o rəhan nahməən. Ilat nikilat otahmə kən kotasək motasək əfəməh, ¹⁶ motəmə,

“ ‘!Awe, kəsi! Taon əsanən itəm təmuwin e natimnat wir min u linen, itəm tol nəgui-naris ne tasiə ne, kən matol malə-malə e nipətin tətoanin noanat ne iarig, itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, ne kəpiel min nəmtin tiəkis, ne nat wir min u perel ne.

¹⁷ Məto roiu agin-əh huə, kəmau kitəh əm lan, kəmərəkin rafin nautə asol min rəhan.’

“Kən əmun netəm koatilas nego min rafin, netəm koataliwək e nego, ne kiru min rəha nego, ne netəmim rafin itəm koatos məni rəhalat o natigən e nərpə nitəhəi, ilat okotətul-pən isəu ron. ¹⁸ Nian kotəplan nəhaniəm lan tatuəp, kən ilat okotəmə, ‘!Kəsehmən taon kit təsanən tahmen e taon asol u!’ ¹⁹ Kən ilat okotatip rəhalat-kapə e nimoulul, tatəpsen-pən məmə nikilat titahmə, kən motasək pik məmə,

“ ‘!Awe, kəsi! !Taon asol u itəm netəmim rafin itəm koatos nego min itəhəi ilat rəhalat nautə təmepət e rəham natimnat!

Məto roiu agin-əh huə, kəmau kitəh əm lam, kəmərəkin agin ik.’

²⁰ “!Məto itəmat e nego e neai, itəmat netəmim rəha Uhgın, ne aposol min ne ien min,

itəmat nikitəmat təike magien,

məto-inu Uhgın təmətu rəkis neim otəmat mələhəu-pən o pətan u!”

²¹ Kən əmun, nagelo əsanən kit təmiləs kəpiel asol kit, matipin-pən e nahgin rafin əpəh itəhəi, kən məmə,

“Kəmərəkin-pən nəhlan Papilon Əsanən Nahgin Təpət əpəh itəhəi.

Kən okul in təsətul minən.

²² Kən okul kəsəto minən nəwiali hap‡ min ne napuən min, ne nəwiali nahlən nau ne təwi u ikin-u.

Etəmim rəha nalpəkau wirən e natimnat otikə ikin-u,

kən okisəto minən natərkərikən rəha kəpiel min itəm kotalkin wit katol flaoa lan.

²³ Nəhag-əhagən rəha lait min okul kəsotasə minən,

kən okul kəsəto minən nəwia pətan ne iərman itəm kətioal nəniəkisən rəhalau e nian rəha marit,

məto-inu aupən, netəm koatol-salim-in natimnat rəham,

ilat koatol win e nətueintən rafin,

* **18:12:** Perel u, in kəpiel wir əpəh e niki iarou. † **18:12:** Piron in iaen kit, məto rəhan kala tahmen e kol. ‡ **18:22:** Hap un, nat katoh lan o nanən napuən, tahmen e kitar.

kən ik natagwən asim netəmim e kantri pisin pisin min məmə kotuwa o rəham nəməmə, e nolə masig rəham.

24 “Taon asol u Papilon in təmos nalpinən

məto-inun kəmatiü nita ien min ne netəmim min rəha Uhgın ikin min rafin e nətueintən.

Nipahrienən, nita netəmim rafin itəm kəmoħamnu ilat, in tətətig e taon asol u.”

19

Netəmim ilis e nego e neai kəmotənwīwi Uhgın

1 Uarisig e nəghatən rəha nagelo əh, ekəto nəwiali nat kit tahmen e netəmim tepət tepət kotagət əfəməh əpəh e nego e neai, moatən məmə,

“!Pəs kotənwīwi İləməmə!

!In Uhgın u, təmosmegəh kitat!

Nepətən əhag-əhag ne nəsanənən in rəhan pisin əm,

2 məto-inu nakilən rəhan in tətətip pahrien.

Rəhan nəghatən tīnuəh rəkis pətan ionəhan u, itəm təmit əpnəpin netəmim, kən tīnətalpin nita rəhan iolwək min.”

3 Kən kəmotagət əfəməh min motəmə,

“!Pəs kotənwīwi İləməmə Uhgın! Nəhaniəm e nigəm itəm tatus pətan u, tətər tətər namnun tika.”

4 Netəm-iasol itəm kəmotəwīətən min ilat tuente-fo, ne nat koatəmegəh ilat kuwit, kəmotisin nulilət kəm Uhgın. İlat kəmotəwīu, nīpinəgilat taru nisip,

motəfak kəm in, itəm tətəpələh-pər e rəhan jea, matəməmə. Kən ilat motəmə, “!Əwəh! !Pəs Kotənwīwi İləməmə!”

Marit rəha Nəti Sipsip

5 Kən əmun, nəwian kit təmisi-pən əpəh e jea rəha kig, matən məmə,

“!Otənwīwi Uhgın rəhatat!

!İtəmat rəhan iolwək min rafin, otənwīwi in!

!İtəmat u, noatisiai-in, moatəgin Uhgın, otənwīwi in!

!Nat əpnəpin okəmə itəmat noatos nepətən asol min, o netəm əpnəpin əm, məto otənwīwi Uhgın!”

6 Kən əmun eməto nəwīa nat kit tahmen e netəmim tepət koatagət, kən mahmen min e nitəhəi tatem nonəhluəluə, ne kaluəluə titatipərəh-atipərəh motəmə,

“!Pəs kotənwīwi İləməmə!

Məto-inun İləməmə Uhgın rəhatat, Nahgin Tepət Pīk Agın, in tīnatəməmə.

7 Pəs nikitat tərīoah e nagiənən,

kən motən nipahrienən e rəhan nepətən,

məto-inu tīnuwa e nian ətuatip rəha marit rəha Nəti Sipsip.

Kən rəhan pətan tətətul matip matəsahgin əm.

8 Kən Uhgın təmos-ipən nəpən wīr kəm in, məmə otuwın lan.

Nəpən wīr u linen, tətīpīt-īpīt, məruən.”

(Nəpən wīr u linen, tətəpsən-pən nolən ətuatip rəha netəmim rəha Uhgın.)

9 Kənu nagelo u, tən-īpa kəm io məmə, “Əte rəkis natimnat min u. ‘Netəm min un itəm kəmaun-in ilat məmə okotuwin e nagwənən rəha marit rəha Nəti Sipsip, ilat okotətig e nəwīrən pahrien.’” Kən matig mən min məmə,

“Nəghatən min u, ilat nəghatən pahrien rəha Uhgın.” 10 Təmən nəhlan, kən emisin nulik e nelkin, meiwaiu, nīpinəgək taru nisip, məmə ekəfak kəm in. Məto in tən-īpa kəm io məmə, “!Əsəfakən kəm io! Kilau min ik iolwək mil əm, kitat piam min itəm ilat kotətul əskasik o nən-iarəpən namnusən təwīr

rəha Iesu. Əfak kəm Uhgın əm, məto-inu nətul-arəpən rəha Iesu, in nəukətın nəghatən mın rəha ien mın.”

Etəm təmasuə-pər e hos kəruən

11 Kən əmun ekəplan nego e neai təmerəh, kən məplan hos kəruən kit. Etəm tətasuə-pər lan, nərgin un, “Etəm Kitun Nahatətə Əskasikən Lan, kən in Nıpahrienən.” In tatəmou, kən matos-ipən nalpınən kəm netəmim e nolən itəm tətuatıp əm. 12 Nıganəmtın tahmen e nəmnamin nıgəm, kən kəməfauin-pən hat tepət tepət e rəhn-kapə, hat mın u, ilat hat mın rəha kig asol agın. Kəmətə-pən nərgin kit lan, məto suah kit təsitunən nərgin əh, in pısın əm titun. 13 In tatuwin e napən kit itəm kəmeer e nita,* kən nərgin un, Nəghatən Rəha Uhgın.† 14 Kən mopael mın rəha nego e neai koatuarisig-in. Ilat rafın koatəpələh-pər e hos kəruən mın, kən moatuwin e napən wir u, linen, tərüən məwir. 15 Suah un, rəhan kit əh-ikın naıp itəm tətisi-pən e nıpəgnoan.‡ Kən in otətamnu netəmim e kantri mın e naıp əh. “In otərəməərə elat, kən nəmtətın rəha nepətən u, in nəlnal itəm kəmöl e iaen.”§ In otol təskasik agın kəm ilat, tahmen əm mə katol e noa kirep mın itəm netəmim kəmoteguarin-eguarin məmə nahuin otaiəh kən kol wain lan. Nolən əh inəh, Uhgın Nahgın Tepət Pık Agın tətöl-arəp rəhan neməha pık. 16 Kəmətə-pən nərgin e rəhan napən, ne nuwaan, məmə,

KIG RƏHA KIG MİN // NE İƏRƏMƏRƏ RƏHA İƏRƏMƏRƏ MİN*

17 Kən əmun ekətag-pən məplan nagelo kit tətətül-pən e mıtgar, in tətasək əfəməh matən-ipən kəm mənıg mın itəm koatiwig əpəh e magoagəp, məmə, “Otuwa, motargətain itəmat mın o nagwənan asol rəha Uhgın, 18 məmə itəmat onəkoton noanuwəhgi kig mın, ne netəm-iasol rəha mopael mın, ne netəm nəhgilat tepət, ne hos mın, ne netəm koatasuə-pər elat, ne noanuwəhgi netəmim rafın, netəm sənəmə slef, ne slef mın, netəm koatos nepətən asol mın, ne netəm əpnapın əm.”

19 Kən əmun, ekatıg məplan mın nat megəh əpələ in, ne kig mın rəha nətueintən ne rəhalat mopael mın. Ilat kəmotargətain ilat mın məmə okotəluagin ilat etəm titasuə e hos kəruən, ne rəhan mopael mın. 20 Məto kəmotaskəlım nat megəh əh, ne ien eıuə-eıuə itəm təmatol nəmtətın pıspıs mın nıan təmətatıg ilau nat megəh. In təmatol nəmtətın mın əh, o neıuə-inən netəm mın u itəm koatos mak rəha nat megəh, kən motəfak kəm narmin itəm kəmasgəwin e nig. Kəmotəraкін-pən ilau kərən katuəmegəh əm, əpəh e nıpəgnoa nəmnamin nıgəm asol itəm təgəpan matuəp matəpien. 21 Etəm titatasuə e hos kəruən, təmohamnu kig mın ne mopael mın rafın e naıp rəha nəluaginən itəm tətisi-pən e nıpəgnoan kən mənıg mın rafın kəmoton nıpətılət, moton, nərpılət tasis wir.

20

Kristo təmuwa mol Kig kən məməərə e netəmim mətoarus-pən nup wantaosen

1 Kən əmun, eməplan nagelo kit tətisi-pər e nego e neai, tatos ki rəha nıpəg asol itəm teıuayı agın,* ne sen asol kit. 2 Kən in təmaskəlım ialkita asol u, sinek nuwəh ilouin aıpən, in İərmıs, o Setan, kən məlis ətain o nup wantaosen. 3 Təməraкін-pən in e nıpəg asol itəm teıuayı agın, kən məhtosıg-in tıəkıs, məmə in otəseıuə-in mınən netəmim rəha kantri mın mətoarus-pən

* 19:13: Aes 63:1-6 † 19:13: Jon 1:1,14 ‡ 19:15: Aes 49:2; Hıp 4:12; Nol Өpən 1:16; 2:12

§ 19:15: Sam 2:9 * 19:16: 1 Tim 6:15; Nol Өpən 17:14 * 20:1: Nol Өpən 1:18

nup wan-taosen tol namnun. Nup wan-taosen otol namnun un, okəike kerəh min lan o nian əkuəkir min əm.

⁴ Kən əmun, eməplan jea rəha kig min neen, kən netənim itəm koatəpələh-pər elat. Uhgın təmos-ipən nepətən kəm ilat məmə ilat okotakil netənim. Kən ekəplan min netənim itəm kəmətətip nentoulət məto-inu kəmotətul-arəp o nən-iarəpən namnusən təwir rəha Iesu ne nəghatən rəha Uhgın. İlat kəməsotəfakən kəm nat megəh ne narmin itəm kəmasgəwin e nig, kən məsotosən rəhan mak e nipiñəgilət ne nelmilət. Kən roiu ilat kəmotəmegəh min, kən motərəməra ilat Kristo o nup wan-taosen. ⁵ Nat əh, in naiir-pa-minən e nimisən itəm otaupən. Məto netəm min u neen min itəm kəmotimis rəkis, ilat kəmotos mak rəha nat megəh ilouin, kəməsotəmegəh minən mətoarus nup wan-taosen tol namnun. ⁶ Netəm min un, itəm kəmaupən kos ilat e naiir-pa-minən e nimisən, ilat okotatig e nəwirən pahrien, məto-inu ilat netəm asim min rəha Uhgın. İlat okəsotuwinən e noanəmnamin nigəm asol, məto ilat okotuwa motol pris min rəha Uhgın ne rəha Kristo, kən ilat okotərəməra ilat min e nup wan-taosen.

Uhgın təmol nalpinən kəm Setan

⁷ Nian nup wan-taosen tinol namnun, okahl-iarəp min Setan e nipiğ asol. ⁸ Kən in otuwın əpəh o netənim e kona kuwit rəha nətueintən, itəm katən məmə Kok ne Makok, † məmə oteiuə-in ilat, kən mos rafin ilat margətəin ilat o naluağınən. İlat rafin otepət otepət, nampa rəhalat in tahmen e nimekləkil əpəh e nikali itəhəi. ⁹ İlat kəmotaliwək motuwın isəu isəu min motirəfin nətueintən. Kən ilat kəmotətul kitəlau-in ikin netənim rəha Uhgın okotatig ikin, ne taon asol u itəm Uhgın tolkeike pik. ‡ Məto nigəm kit təmisi-pər e nego e neai, muwa mus ilat. ¹⁰ Kən kəmərakın-pən İərmis itəm təmatos-ipən os-ipən kəm ilat, kəmərakın-pən əpəh e noanəmnamin nigəm asol itəm tatəpien. İkin əh, kəmərakın-pən rəkis nat megəh ne ien eiueiuə. İləhal okətəhaləto nahməən lilin e nərəuiəğən ne lapin, namnun tikə.

Namnun nakilən

¹¹ Kən əmun ekəplan min jea asol kit, təruən. Kən kig tatəpələh-pər lan. Nətueintən ne neai kəmuagim o niğanəmtin, miakə ağın.

¹² Kən əmun ekəplan netəm kəmotimis, netəm koatos nepətən asol, ne netəm əpnəpin əm. İlat rafin kotətul əupən e jea rəha kig u, kən kameg naoa min. § Kən kameg min naoa kit, inu naoa rəha nəmegəhən. Okehm nakilən rəha netəm kəmotimis e naoa min u, kən kinatakil ilat kitiaş kitiaş o nat ilat kəmotol. ¹³ Nərpə nitəhəi təməhlman netəm kəmotimis itəhəi, kən Nimisən ne Noanpən kəmuəhlman min ilat, ilat kinotiet rəkis elau, kən kinatakil ilat kitiaş kitiaş o nat ilat kəmotol. ¹⁴ Kən kəmiləs Nimisən ne Noanpən, kərakın-pən ilau e noanəmnamin nigəm asol. Noanəmnamin nigəm asol u, in nimisən mau kəiu. ¹⁵ Okəmə kəsehmən nərgi suah kit e naoa rəha nəmegəhən, kən okərakın-pən in e noanəmnamin nigəm asol.

21

Jerusalem wi

¹ Kən əmun eməplan neai wi ne nətueintən wi, məto-inu neai oas ne nətueintən oas kiniakə. Kən nitəhəi təmikə min. ² Kən əmun ekəplan taon asim rəha Uhgın, inun Jerusalem wi, tətisi-pər o Uhgın e nego e neai mateuəiu-pa. Kəmol malə-malə lan tahmen e pətən itəm kəmol malə-malə kəm in məmə

† 20:8: Esik 38:2,9,15 ‡ 20:9: “Taon u, itəm Uhgın tolkeike pik,” in tatəghat-in Jerusalem.

§ 20:12: Natimnat rafin itəm netənim kəmotol, kəməte rəkis e naoa min u.

otuwın mehm rəhan iərman mioal marit. ³ Kən əmun ekəto nəwian asol kit təmisi-pən əpəh e jea rəha kig matən məmə, “!Əplan-tu! Roiu əh, Uhgın tinol latuənu rəhan ilat netəmim. In otətətig ilat min, kən ilat okotuwa rəhan min netəmim. Kən Uhgın ətuatip in otətətig olat, kən in rəhalat Uhgın. ⁴ In otəfəl rəkis rafin nahui nəmtilat. Nimişən ne nasəkən ne nahməən min okotikə. Natimnat nuwəh min u, ilat kinotuwın rəkis, okol kəsotuwa mənən.”

⁵ Kig itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, təmə, “Tatəuhlin natimnat min rafin kotuwa motuwıwi.” Kən məmə, “Əte rəkis natimnat min u, məto-inu nəghatən min u, kitun nagileən elat məmə nıpahrienən.”

⁶ Kən matig mən-ıpa min kəm io məmə, “Kinol namnun natimnat rafin. Io Nəukətın ne Namnun.* Io nətuounən, kən io iatol namnun lan. Netəmim itəm koatoəə, io ekos-ıpən nəhau kəm ilat, itəm okotənim məsotos-nəmtinən. Kən inun, nəmti nəhau itəm tatər matos-ıpən nəmegəhən lilin.† ⁷ Etəmim itəm otətətül-ıəkis mol win e nəluaginən rəhan, io ekos-ıpən natimnat itəm emən-ıəkis rəkis kəm in. Io ekuwa rəhan Uhgın, kən in otuwa nətik. ⁸ Məto netəm koatəgin itəm, məsotətül əskasikən e rəhalat nahatəəən, ilat kotamkimik, kən moatohamnu itəm, koatit anion əm ilat min, moatol klefa, moatəmik nərik, motəfak kəm narmi nat min, ne ieiueiua min rafin, iməlat ətuatip un in noanəmnamin nigəm asol, tatəpien ikın. Nat u, in nampa tu nımışən.”

⁹ Kən əmun, nagelo əupən u kit tatəghat kəm io. In nagelo sepin min u kit itəm kəmoatəmik pesin ilat sepin itəm kotərioəh e namnu nalpinən ilat sepin itəm Uhgın otol kəm netəmim. In təmuwa mən-ıpa kəm io məmə, “Wa-tu, pəs iakəgətun pətən rəha Nəti Sipsip kəm ik, itəm okioal marit ilau min.” ¹⁰ Kən nəsanənən rəha Narmın Rəha Uhgın təmol kəm io, əmun nagelo tit-ırəkis io ekian əpəh e nitot asol kit, nitot un, in ilis u ilis. Kən in təgətun kəm io Taon Asim rəha Uhgın u, Jerusalem wı, itəm təmisi-pər o Uhgın əpəh ilis e nego e neai. ¹¹ In təhag-əhag e nepətən rəha Uhgın. Tatipit-ıpit tahmen e kəpiel wir kit u tiaspa, itəm talien mə kilas. ¹² Rəhan fenis təfəməh mər ilis, mıtəlau e taon, ket lan ilat tuelef. Nagelo min tuelef koatətül o ket min u. Kəməte-pən nərgi noanol rəha nenəti Isrel ilat tuelef e ket min u. ¹³ Kən kəməte-pən nərgiləhal kisis e nikalin pah ikın, kisis min e nikalin pəhap ikın, kisis e nikalin pis ikın, kən kisis e nikalin par ikın. ¹⁴ Nəukəti fenis e taon u kəmotətül-pər e kəpiel asol ilat tuelef. Kənu kəməte-rəkis-pən nərgi tuelef aposol rəha Nəti Sipsip e kəpiel min u.

¹⁵ Nagelo itəm tatəghat kəm io, in tatos nat kit kəmol e iaen u kol tatipit-ıpit, o nosən mak rəha taon əh, ne ket min ne fenis rəhan. ¹⁶ Taon u, kona lan kuwit. Mak rəha nikalin min rafin kotahmen-ahmen əm. Taon əh kaifəməh, kən mak rəha nikalin min rafin ne nəfəməhən rəhan ilat rafin tu taosen tuhanrit-tuente kilomita. ¹⁷ Fenis u, tipik-ıpit, mak rəhan tahmen e sikistə-fəef mita. Nagelo əh, təmos mak lan e nolən rəha netəmim, itəm ilat koatos mak mihin e nat. ¹⁸ Fenis u, kəmol e kəpiel wir u tiaspa, kən kəmol taon e iaen u kol tatipit-ıpit, in əm in əm. Kən kol u in təwir, in talien mə kilas. ¹⁹ Kəpiel min itəm kəmiləkin nəukəti fenis lan, kəmol malə-malə elat e kəpiel wir min. Kəmotəupən motəlin-pən kəpiel wir min u tiaspa, kən nampa tu lan, kəmotəlin-pən kəpiel wir min u safaiə, kən nampa tri lan, kəmotəlin-pən kəpiel wir min u akat, kən nampa fo lan, kəmotəlin-pən kəpiel wir min u emeral. ²⁰ Nampa faif lan, kəmotəlin-pən kəpiel wir u onikis, kən nampa sikis

* **21:6:** Nəghatən ətuatip u rəha İesu, “!U un, Alfa ne Omeka.” Alfa un, in leta tatətül əupən e alfabet rəha nəghatən Kris, kən Omeka un, in leta itəm tatol namnun lan, tahmen e A ne Z e Inglis. † **21:6:** Aes 55:1-2; Jon 4:10; 6:35; 7:37-39

lan, kəmotəlin-pən kəpiel wir u kanilian, kən nampa sepın lan, kəmotəlin-pən kəpiel wir u krisolait, kən nampa eit lan, kəmotəlin-pən kəpiel wir u malakait, nampa nain lan, kəmotəlin-pən kəpiel wir u topas. Kən nampa ten lan, kəmotəlin-pən kəpiel wir u kalsefoni, kən nampa lepın lan, kəmotəlin-pən kəpiel wir u ametis. ²¹ Ket asol min u rəha fenis, kəmol e tuelef perel. Kəmol ket kitiah kitieh e perel[‡] kitiah kitiah. Kən suatıp min əpəh imə e taon u, kəmol e iaen u kol tatıpıt-ıpıt in əm in əm, talien wir, tahmen e kilas.

²² İkin əh, eməsəplanən nimə kit okatəfak ikin kəm Uhgın, məto-inu Uhgın əm, itəm Nahgın Təpət Pik Agin, ne Nəti Sipsip, ilau nimə rəha nəfakən. ²³ Kən ikin əh, nikitəm təsuwəhən mitgar ne məwig, məto-inu nepətən əhag-əhag rəha Uhgın in tətasiəgəpın rafın taon u, kənu Nəti Sipsip un, in lait rəhan. [§] ²⁴ Kən kantri min e nətueintən okotaliwək e nəhag-əhagən rəhan, kən iərəməərə min rəha nətueintən okotuwa, kən motos rəhalat nautə wir min, motuwa e nisaiian motələhəu e taon u. ²⁵ Kisahtosig-inən rəhan ket min nian kit, məto-inu nian lapın tikə ikin əh. ²⁶ Netəmin e kantri pisin pisin min e nətueintən, okotos nautə wir min rəhalat, ilat okotəmik motuwa o nisaiian, motələhəu e taon u. ²⁷ Məto natimnat min itəm kotamkimik e niganəmti Uhgın, ne netəmin itəm koatol nat itəm tol naulisən, ne netəm koateiua, netəm min u okul ilat kəsotuwınən imə e taon asol u. Netəm min əm un itəm kəmate-rəkis-pən nərgilat e naoa rəha nəmegəhən itəm Nəti Sipsip tatos, ilat əm un kotitun nuwınən imə.

22

Nəhau megəh

¹ Kən nian nagelo təməgətun rəkis taon wi kəm io, kən təməgətun min nəhau megəh kəm io itəm tətaiu. In talien talien tahmen e kilas. Tatisi-pən əpəh e jea rəha Uhgın ne Nəti Sipsip, ² maiu matuwın matiləs nəlugi suatıp asol rəha taon u. Nig rəha nəmegəhən tətətul u e nikal-kali nəhau u, in tatoe mau tuelef e nup min rafın, e məwig min rafın. Kən netəmin e kantri min rafın koatol nimalin o nol-wirən nımisən. ³ Nat tikə agin ikin əh itəm təike mos nalpınən rəha Uhgın. Kən jea rəha Uhgın ne Nəti Sipsip in əh-ikın əh, katuərəməərə ikin. Kən rəhan iolwək min okotəfak kəm in. ⁴ İlat okotəplan niganəmtin,* kən okətə-pən nərgin e nıpınəgilat. ⁵ Nian lapın otikə. Nikilat otəsəhtən lait kit o nasiepənən lan, kən nikilat otəsəhtən min nəhag-əhagən rəha mitgar, məto-inu iərəməərə Uhgın in lait rəhalat. İlat okotərəməərə lilin, namnun tikə.

⁶ Kən nagelo tən-ıpa kəm io məmə, “Nəghatən min u inu, kitun nagileən elat məmə nıpahrienən. İərəməərə Uhgın təmən-ıpən kəm rəhan ien min aupən natimnat min itəm okəpanotuwa, kən in təməhl-ıpən rəhan nagelo məmə otəgətun kəm rəhan iolwək min natimnat min itəm otəsuwəhən təike muwa.”

⁷ Kən əmun, İesu tən-ıpa kəm io məmə, “!Otətəlig-tu! !Otəsuwəhən ekiet-arəpınə! Netəm min u itəm kəmotaskəlim nəghatən itəm Uhgın təmən-ıarəp aupən e naoa u, ilat okotatig e nəwirən pahrien.”

⁸ İo Jon, io u eməto kən məplan natimnat min u. Kən nian eməto kən məplan rəkis ilat, kən emisin nulik e nelki nagelo itəm təmit io muwın məgətun ilat kəm io. Kən emeiuaui, nıpınəgək taru nisip, məmə ekəfak kəm in. ⁹ Məto in tən-ıpa kəm io məmə, “!Əsəfakən kəm io! Kilau min ik u iolwək mil əm rəha Uhgın, kitat piam min u ien min, ne netəm min u itəm kotaskəlim nəghatən min e naoa u. !Əfak əm kəm Uhgın!” ¹⁰ Kən in təmən-ıpa kəm

‡ 21:21: Perel u, in kəpiel wir əpəh e niki iarou. § 21:23: Aes 60:19 * 22:4: Mat 5:8; 2 Kor 4:6

io mämä, “Suwaan ätainän nat kit e naoa u mämä otaskälüm tiäkis, mäto-inu natimnat min u, otäsuwähän, kotiet-aräpa. ¹¹ Netäm koatol näratän, päs ilat kotäkäike moatol näratän. Netäm rähalat nätäligän tamkimik, päs ilat kotäkäike e nätäligän tamkimik rähalat. Mäto netäm wir, päs ilat kotäkäike e nolän ätuatip. Kän päs netäm asim rähä Uhgün, okotätuatip nian rafin, motäkäike e näsimän rähalat.”

¹² Kän Iesu tatig män min käm io, “!Öplan-tu! !Otäsuwähän ekimnä! Kän iatos rähak nätouän wir kän ekos-ipän käm netämim rafin u, tätäu-pän natimnat min itäm ilat kämotol. ¹³ Io Näukätin ne Namnun.† Io emaupän matig, kän io oekol nammun agin. Io nätuounän, kän io iatol nammun lan. ¹⁴ Netäm itäm kotaikuas e rähalat napän tärüän, ilat okotatig e näwirän pahrien, mämä inu, okegahan-in nepätän käm ilat mämä kotun noa nig rähä nämegähän, kän motuwün-pän e ket min rähä taon u. ¹⁵ Mäto netämim neen min äh-ikin itäm okol käsoTUwamän imä. Ilat u, netäm kotamkimik, ne netäm min un itäm koatol klefa ne moatämik närik, ne koatit anion ilat min, ne moatohamnu itäm, moatäfak käm narmi nat min, ne netäm rafin itäm kotolkeike neiuëiuän.

¹⁶ “Io Iesu, emahl-ipinä rähak nagelo mämä otän-iaräpinä natimnat min u käm nimäfak min. Io u, Näukäti Tefit, mäto Noanol min rähän. Io ekahmen e mähau u fetukai itäm tätasiä wir.”

¹⁷ Narmän Rähä Uhgün ilau Pätän rähä Nätä Sipsip katuän mä, “!Wa!” Kän päs netäm min u kotäto, ilat min kotän mä “!Wa!” Etämim pah itäm tatoaäa, päs in tuwa. Kän etämim pah itäm in tolkeike, päs in otänim nähau megäh kisos-nämtinän.‡ ¹⁸ Io Jon, iatäghat äskasik matän-ipän käm netämim itäm kämotäto näghatän rähä Uhgün itäm tätatig e naoa u. Okämä etämim kit tätü-pän atip näghatän kit rähän e naoa u, Uhgün otos-ipän nalpinän min u naoa u tatäghat-in kän milpin-pän e nalpinän rähä etämim u. ¹⁹ Okämä etämim kit tos-iräkis näghatän neen e naoa u, Uhgün otos-iräkis näwirän min itäm naoa u in tatäghat-in mämä rähä suah u. Inun, noa nig rähä nämegähän, kän mäsegahan-inän mämä otatig e taon asim äh. ²⁰ Etämim itäm tatän-iaräp natimnat min u, tämä, “Öwäh, otäsuwähän ekimnä.” !Öwäh! Wa-ta Iärämärä Iesu. ²¹ Päs Uhgün tawte-in näwirän rähä Iärämärä Iesu tuwün käm netämim rähän. Päs otol nählan. Öwäh.

† **22:13:** Näghatän ätuatip u rähä Iesu, “Io un, Alfa ne Omeka.” Alfa un, in leta tatätul aupän e alfabet rähä näghatän Kris, kän Omeka un, in leta itäm tatol nammun lan, tahmen e A ne Z e Inglis. ‡ **22:17:** Aes 55:1; Jon 7:37